

Charles Dickens Dombey og Søn

Charles Dickens

Forretninger med firmaet

Dombey & Søn

– en gros, en detail og eksport –

eBibliotek 1800

2026

Ophavsret og brugsbetingelser

Denne ebogsudgave af Charles Dickens: *Dombey og Søn* er baseret på originaler, som er public domain i hele verden.

Nærværende ortografisk opdaterede og redigerede udgave af teksten kan frit downloades og videreformidles under Creative Commons-licensen BY-NC-SA – Kreditering-IkkeKommerciel-DelPåSammeVilkår 4.0 International.

Generelt forbehold: Vær opmærksom på, at denne ebog er baseret på en tekst, som stammer fra en længst svunden tid. Normer og udtryksmåder mm. var anderledes dengang, og der kan derfor forekomme indhold, som på nogle virker stødende. Bogen skal, ligesom alle andre kunstneriske værker fra andre tider, ses i sin kulturelle og tidsmæssige kontekst, og udgiveren kan og vil ikke påtage sig noget ansvar for forfatterens verdensbillede og udtryksmåder.

Copyright and conditions of use

This ebook edition of Charles Dickens: *Dombey og Søn* is based upon sources in the public domain worldwide.

This orthographically updated and revised edition is free to download and reuse under Creative Commons BY-NC-SA Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International.

Disclaimer: Please note that this book is based on an original text dating from another era. Norms and language were different then, and some readers might find offensive content. We believe that any work of art from previous times should be viewed in its cultural and temporal context and not in the light of latter-day prejudices, and we can and will not accept any responsibility for the author's views or language.

1. Dombey & søn

"Dombey" sad i den store lænestol ved sengen i et hjørne af det mørke værelse, og "søn" lå varmt indsvøbt i en lille kurveseng, der omhyggeligt var stillet på en lav sofa lige overfor og tæt ved kaminen, som om han var af samme konstitution som en bolle og måtte ristes brun, mens han endnu var ganske frisk.

Dombey var omtrent otte og fyrré år. Søn omtrent otte og fyrré minutter. Dombey var temmelig skaldet, temmelig rød og, skønt en smuk, velskabt mand, alt for barsk og pedantisk i sit væsen til at være indtagende. Søn var meget skaldet og meget rød og, skønt – naturligvis – et overmåde smukt barn, endnu i det hele taget hjælpeløs og plettet. På Dombeys pande havde Tiden og dens broder Sorgen sat nogle mærker ligesom på et træ, der, når tidens fylde kom, skulle fældes – det er et par ubarmhjertige tvillinger, som vandrer igennem deres menneskeskove og stempler træerne rundt omkring – hvorimod Søns ansigt på kryds og tværs var fuldt af tusinde små rynker, som den samme snedige tid ville finde glæde i at glatte og slibe med fladen af sin le, ligesom for at gøre huden skikket til sine dybere operationer.

Stolt af den længe og længselsfuldt ventede tildragelse, klingrede og klingrede Dombey med den svære guldurkæde, der hang ned neden for hans pyntelige blå frakke, hvis knapper funkede med et fosforagtigt skær, som kaminildens svage stråler kastede på dem. Med sine små, sammenpressede, knyttede hænder syntes Søn at true ad tilværelsen, fordi den havde overrumplet ham så uventet.

"Firmaet, mrs. Dombey," sagde Dombey, "vil atter, ikke alene af navn, men også i virkeligheden være Dombey & Søn, Dombey & Søn!"

Ordene havde en så formildende indflydelse, at han – skønt ikke uden nogen tøven, som om han var en mand, der kun var lidet vant til en sådan taleform – føjede et kærtegnende udtryk til mrs. Dombey's navn og sagde: "Mrs. Dombey, min – min kære."

En flygtig rødme, der skyldtes mat forundring, bredte sig over den syge dames ansigt, idet hun vendte øjnene hen imod ham.

"Han skal døbes Paul – naturligvis."

Hun gentog svagt "naturligvis" eller udtrykte det snarere ved en bevægelse med læberne og lukkede derpå atter øjnene.

"Hans faders navn, mrs. Dombey, og hans bedstefaders! Gid hans bedstefader levede!" Og atter sagde han "Dombey & Søn" i den selvsamme tone som før.

Disse tre ord indeholdt den eneste tanke i Dombey's liv. Jorden var skabt, for at Dombey & Søn kunne drive handel på den, og solen og månen skabt for at lyse for dem. Floder og have var til for at bære deres skibe; regnbuer gav dem løfte om godt vejr; vinde blæste for eller imod deres foretagender; stjerner og planeter kredsede på deres baner for at opretholde et system, hvis midtpunkt de var. Almindelige forkortelser fik i deres øjne en ny mening og vedrørte udelukkende dem. A.D. ved et årstal, havde intet med Anno Domini at gøre, men ville sige Anno Dombey – & Søn.

Han var, ligesom hans fader før ham, i tidens løb steget fra søn til Dombey og havde i næsten tyve år været firmaets eneste

chef. Af disse år havde han været gift i ti – gift, som nogle sagde, med en dame, der intet hjerte havde haft at skænke ham, hvis lykke tilhørte fortiden, og hvis kuede ånd nøjedes med fromt og pligtro at finde sig i nutiden. Sådan løs tale ville rimeligvis aldrig nå Dombey's øren, som den dog nærmest vedkom, og sandsynligvis ville ingen i den hele verden have lyttet til den med en så fuldstændig vantro som han, hvis den var kommet ham for øre. Dombey & Søn havde ofte handlet med huder, men aldrig med hjerter. Denne luksusvarer overlod de til drenge og piger, til skoler og bøger. Dombey ville have ræsonneret som så: en ægteskabelig forbindelse med ham *må* efter tingenes natur være tilfredsstillende for enhver kvinde med sund fornuft; håbet om at blive moder til en ny kompagnon af et sådant hus *kan ikke andet* end vække en stolt og levende ærgerrighed hos selv den mindst ærgerrige af hendes køn. Da mrs. Dombey gik ind på ægteskabets sociale kontrakt – der nødvendigvis hører med til en smuk og formuende livsstilling, selv uden hensyn til opretholdelsen af familiefirmaer – havde hun øjnene helt åbne for disse fordele. Mrs. Dombey havde haft et dagligt og praktisk kendskab til hans stilling i livet; mrs. Dombey havde altid siddet for enden af hans bord og gjort honnørs i hans hus som en virkelig dame og på en passende måde. Mrs. Dombey må have været lykkelig; det kan ikke være andet.

Eller i ethvert tilfælde med én undtagelse. Ja. Den ville han have indrømmet. Med kun én, som visselig også indeholdt meget. De havde været gift i ti år og indtil denne dag, da Dombey sad og klingrede med sin svære guldurkæde i den store lænestol uden for sengen, havde de ikke haft afkom –

– som var værd at tale om. For en seks år siden var der kommet en lille pige, og dette barn, der havde listet sig ind i værelset, sad nu og krøb frygtsomt sammen i en krog, hvorfra det kunne se sin moders ansigt. Men hvad var en pige for Dombey & Søn! I firmaets navns og værdigheds kapital var et sådant barn kun en falsk mønt, som ikke kunne bruges – en uægte dreng – intet andet.

Dombeys tilfredsheds bæger var imidlertid i dette øjeblik så fuldt, at han mærkede, han kunne undvære et par dråber af dets indhold til at stænke over støvet på sin lille datters vej.

Han sagde derfor: "Florence, du må gerne gå hen og se på din lille broder, hvis du vil. Men rør ham ikke!"

Barnet stirrede vist på den blå frakke og det stive, hvide halsbind, som sammen med et par knirkende støvler og et højt tikkende ur udgjorde hendes forestilling om en fader; men hendes øjne vendte straks tilbage til moderens ansigt, og hun hverken svarede eller rørte sig.

I det næste øjeblik havde damen slået øjnene op og opdaget barnet, og barnet var løbet hen til hende og havde, idet det stod på tåspidserne for så meget des bedre at skjule sit ansigt i hendes favntag, klynget sig til hende med en fortvivlet kærlighed, der stod i en påfaldende modsætning til hendes alder.

"Vorherre bevares!" sagde Dombey gnavent og rejste sig. "Det er virkelig en tankeløs og febrilsk opførsel. Det er nok bedst, at jeg går ned og beder doktor Peps have den godhed at komme herop igen. Jeg går ned, jeg går ned. Jeg har ikke nødig at bede Dem," tilføjede han, idet han blev stående et øjeblik ved sofaen, "om at passe særlig godt på den unge herre, mrs. –"

"Blockitt," sagde jordemoderen, et klynkende stykke falmet fornemhed, der ikke vovede at udtale sit navn som en kendsgerning, men henkastede det som en blid formodning.

"På den unge herre, mrs. Blockitt."

"Nej, sir, det er unødvendigt. Jeg husker nok, da miss Florence blev født –"

"Ja, ja," sagde Dombey, idet han bøjede sig over kurvesengen og samtidig rynkede sine bryn en smule. "Miss Florence var god nok for sig, men dette er en ganske anden sag. Denne unge herre har et mål at opfylde. Et mål, du lille krabat!" Idet han således tiltalte det spæde barn, løftede han dets ene hånd op til sine læber og kyssede den, hvorpå han, da han syntes at være bange for, at han på en måde havde givet sin værdighed blot, kejtet nok gik sin vej.

Doktor Peps, en af hoflægerne og en mand, der havde stort ry for sin hjælp ved forøgelsen af fornemme familier, gik frem og tilbage i salen med hænderne på ryggen til uendelig beundring for huslægen, der i de sidste seks uger stadig havde omtalt sagen for alle sine patienter, venner og bekendte som et tilfælde, for hvis skyld han hver time af dagen eller natten ventede at blive kaldet sammen med doktor Peps.

"Nå," sagde dr. Peps med en fyldig, dyb og velklingende stemme, der ved denne lejlighed var dæmpet lige som dørhammeren, "finder De, at Deres besøg har opmuntret Deres kære frue?"

"Stimuleret hende, om jeg så må sige?" sagde huslægen sagte, idet han bukkede for doktoren, som om han ville sige:

"Undskyld, at jeg giver et ord med i laget, men det er en særdeles god kunde."

Dombey blev helt forlegen ved spørgsmålet. Han havde tænkt så lidt på patienten, at han ikke var i stand til at svare og sagde kun, at det ville være ham kært, hvis dr. Peps atter ville gå ovenpå.

"Godt. Vi bør ikke skjule for Dem," sagde dr. Peps, "at der er en mangel på kræfter hos Hendes Nåde hertuginde – jeg beder om forladelse, jeg forveksler navne – jeg ville have sagt, Deres elskværdige frue. At der er en vis grad af mathed, en fuldstændig mangel på spændstighed, som vi helst – ikke – ville –"

"Se," afbrød huslægen ham med et nyt buk.

"Meget rigtigt," sagde dr. Peps, "som vi helst ikke ville se. Det synes, som om lady Cankabys konstitution – undskyld, jeg ville sige mrs. Dombey – jeg forveksler navnene på mine patienter –"

"De er så talrige," mumlede huslægen, "det kan ikke være anderledes – det ville være et sandt vidunder, hvis det modsatte var tilfældet – dr. Peps' udbredte praksis –"

"Ja," sagde doktoren, "det er ganske rigtigt. Det synes, sagde jeg, som om vor patients konstitution har lidt en rystelse, som man kun kan håbe at overvinde ved en stor og stærk –"

"Og kraftig," mumlede huslægen.

"Ganske rigtigt," sagde doktoren – "og kraftig anstrengelse. Mr. Pilkins her, der på grund af sin stilling som familiens lægekyndige konsulent – og jeg må sige, at ingen egner sig bedre til at udfylde den stilling –"

"Å, jeg beder," mumlede huslægen, "at roses af dr. Peps!"

"De er alt for god," svarede dr. Peps. "Mr. Pilkins, der på grund af sin stilling er bedst kendt med patientens konstitution

i normal tilstand – et kendskab, der er af stor vigtighed for os, for at vi kan danne os vor opfattelse ved lejligheder som denne, er, ligesom jeg, af den mening, at naturen i dette tilfælde må opfordres til at gøre en kraftig anstrengelse, og at hvis vor interessante veninde, grevinde Dombey – om forladelse, mrs. Dombey – ikke skal være –"

"I stand," sagde huslægen.

"- til med held at gøre dette, kan der opstå en krise, som vi begge oprigtigt vil beklage."

Derpå stod de et par sekunder og så ned mod gulvet, hvorefter de på opfordring – ved tegn – af dr. Peps gik ovenpå, idet huslægen lukkede døren op for sin berømte kollega og fulgte ham ud med underdanig høflighed.

At sige om Dombey, at han ikke på sin vis blev grebet af dette budskab, ville være uretfærdigt imod ham. Han var ikke en mand, om hvem det med grund kunne påstås, at han nogen sinde lod sig overraske eller bringe ud af fatning, men han havde unægtelig en følelse af, at hvis hans kone skulle blive syg og falde fra, ville han sørge meget og savne noget ved siden af sit sølvtøj, bohavede og andet løsøre, som nok var værd at eje og ikke kunne mistes uden oprigtig sorg, skønt det utvivlsomt ville være en rolig, forretnings- og kavalermæssig, fattet sorg.

Han blev snart forstyrret i at tænke over dette emne, først fordi nogle klædningsstykker raslede ude på trappegangen, og dernæst, fordi en dame, snarere over end under middelalderen, men meget ungdommelig klædt, især med hensyn til livets stramhed, kom farende ind i stuen, og idet hun med en slags skruning i ansigt og holdning, der skulle vidne om undertrykt

rørelse, løb hen mod ham, slog armene om hans hals og med kvalt stemme sagde:

"Kære Paul! Det er en sand Dombey!"

"Ja, ja," svarede hendes broder – Dombey var nemlig hendes broder – "jeg finder også, at han ligner familien; men vær ikke så heftig, Louise."

"Det er meget tåbeligt af mig," sagde Louise, idet hun satte sig ned og tog sit lommelærklæde frem, "men han er – han er så fuldkommen Dombey! Aldrig i mit liv har jeg set mage!"

"Men hvad er der i vejen med Fanny selv?" sagde Dombey.
"Hvorledes har Fanny det?"

"Kære Paul, det er intet; tro mig, det er aldeles intet. Hun er ganske vist noget mat, men det er intet i sammenligning med, hvad jeg selv gennemgik både med George og Frederick. En anstrengelse er nødvendig. Det er det hele. Bare den kære Fanny var en Dombey! – Men hun kommer nok over det; jeg tvivler ikke om det. Når hun ved, at det fordres af hende som en pligt, vil hun naturligvis overstå det. Kære Paul, det er meget svagt og enfoldigt af mig, ved jeg nok, at ryste således over hele mit legeme, men jeg føler mig så underlig, at jeg må bede dig om et glas vin og en bid af den kage der. Jeg troede, at jeg skulle være faldet ud af vinduet på trappegangen, da jeg gik ned fra den kære Fanny og den nymmen og lullen."

Disse sidste ord hidrørte fra en pludselig og levende tanke på det spæde barn.

De afløstes af en sagte banken på døren.

"Mrs. Chick," sagde en meget mild, kvindelig stemme udenfor, "hvorledes har De det nu, kære veninde?"

"Kære Paul," sagde Louise med dæmpet røst, idet hun rejste sig, "det er miss Tox. Det er det kærligste væsen. Uden hende var jeg aldrig kommet herhen! Miss Tox, min broder mr. Dombey. Kære Paul, min meget intime veninde miss Tox."

Den så smigrende forestillede dame var en lang, tynd skikkelse med et så falmet ydre, at hun syntes fra begyndelsen af at have været, hvad manufakturhandlerne kalde "uægte", og lidt efter lidt at have tabt sig i vask. Hvis dette ikke havde været, kunne man have kaldt hende venlighedens og høflighedens rosenrødt. Af den lange vane at lytte beundrende til alt, hvad der blev sagt i hendes nærværelse, og stirre på de talende, som om hun i tanken beskæftigede sig med at præge deres billeder i sin sjæl for ikke mere at skille sig ved dem i dette liv, havde hendes hoved lagt sig på den ene side. Hendes hænder havde fået en krampagtig tilbøjelighed til frivilligt at hæve sig i vejret, som om de uvilkårligt beundrede. Hendes øjne led af en lignende brøst. Hun havde den blødeste stemme, man kunne høre, og hendes forbavsende ørnenæse havde en lille knude eller slutsten lige på midten af dens hvælving, hvorfra den krummede sig så bestemt ned mod hendes ansigt, at den syntes at have det uovervindelige forsæt, aldrig at slå krøller ad noget.

Miss Tox's påklædning havde, skønt fuldkommen net og god, et udtryk af kantethed og tarvelighed. Hun plejede at gå med nogle underlige små ukrudtsblomster på sine kapper og hatte. Sælsomme græsarter sås undertiden i hendes hår, og de nysgerrige havde opdaget ved alle hendes kraver, strimler, manchetter og andre spindelvævsartikler – ja om alt, hvad hun havde på med to ender, der skulle forenes, at disse to ender

aldrig stod på nogen god fod med hinanden og ikke ville mødes uden en kamp. Til vinterbrug havde hun sager af pelsværk, såsom boaer, muffe og muffediser, der rejste børster på en truende måde og ingenlunde var glatte. Hun holdt meget af at gå med små poser med smæklåse, der knaldede som små pistoler, når de blev lukket, og til galla bar hun om sin hals den goldeste af alle medaljoner; den forestillede et fiskeagtigt, gammelt øje, uden spor af udtryk. Disse og andre kendetegn af en lignende natur havde tjent til at udbrede den mening, at miss Tox var en dame i, hvad man kalder indskrænkede kår, som hun klarede sig så godt med, som hun kunne. Hendes trippende gang støttede måske denne tro og vakte den formodning, at det, at hun klippede ethvert skridt af sædvanlig længde i to-tre stykker, stammede fra hendes vane med at få så meget som muligt ud af alt.

"Den ære," sagde miss Tox med et vidunderligt kniks, "at blive forestillet for mr. Dombey er en udmærkelse, som jeg længe har attrået, men var langt fra at vente i dette øjeblik. Kære mrs. Chick – gid jeg turde sige Louise! "

Mrs. Chick tog hendes hånd i sin, støttede sit vinglas på den, undertrykkede en tåre og sagde: "Gud velsigne Dem!"

"Altså, min dyrebare Louise," sagde miss Tox, "min kære veninde, hvorledes har De det?"

"Tak, bedre. Drik en dråbe vin. De har næsten været lige så ængstelig som jeg selv og kan virkelig trænge dertil."

Dombey bød hende naturligtvis et glas.

"Miss Tox, Paul," fortsatte mrs. Chick og holdt hende stadig i hånden, "der kendte min interesse for denne tildragelse, har syet en lille gave til Fanny, som jeg har lovet at overrække. Det er

kun en nålepude til toiletbordet, men jeg tør, vil og må sige, at miss Tox såre smukt har lempet indskriften efter forholdet. Jeg kalder "Velkommen, lille Dombey" for ægte poesi."

"Er det devisen?" spurgte hendes broder.

"Ja, det er."

"Men vis mig den retfærdighed at huske på, kære Louise," sagde miss Tox i en dæmpet og indstændig bedende tone, "at kun – jeg har lidt vanskeligt ved at udtrykke mig – kun det tvivlsomme resultat kunne have bragt mig til at tage mig en så stor frihed. "Velkommen, master Dombey," ville have stemt langt mere overens med mine følelser, som De ganske vist ved. Men den uvished, der er knyttet til sådanne engleagtige fremmedes ankomst, vil, håber jeg, være en undskyldning for, hvad der ellers måtte se ud som en utilgivelig fortrolighed."

Med disse ord gjorde hun en yndig bøjning for Dombey, som denne nådig gengældte med et buk. Selv en sådan hyldest af Dombey & Søn som den, der indeholdtes i den foregående samtale, var ham så tiltalende, at hans søster måske havde større indflydelse på ham end enhver anden, skønt han lod, som om hun kun var en svag, godmodig person.

"Ja," sagde mrs. Chick med et sødt smil, "nu kan jeg tilgive Fanny alt!"

Det var en udtalelse i kristelig ånd, og mrs. Chick følte, at den gjorde hende godt. Ikke fordi hun havde noget særdeles eller overhovedet noget at tilgive sin svigerinde, undtagen at hun havde giftet sig med hendes broder, noget der i og for sig var en slags dumdristighed, og at hun i tidens løb havde bragt en pige, i stedet for en dreng til verden, hvilket, som mrs. Chick tit udtalte, ikke ganske var, hvad hun havde ventet sig af hende,

og ikke nogen smuk tak for al den opmærksomhed og udmærkelse, hun havde nydt.

Da Dombey i dette øjeblik blev kaldt ud, blev de to damer ene. Miss Tox fik øjeblikkelig krampe.

"Jeg vidste nok, at De ville beundre min broder; jeg sagde Dem det forud, kære veninde," sagde Louise.

Miss Tox's hænder og øjne udtrykte hvor meget. "Og så hans formue, kære veninde!"

"Gud!" sagde miss Tox med dyb følelse.

"U – mådelig!"

"Men hans holdning, kære Louise!" sagde miss Tox. "Hans anstand! Hans værdighed! Jeg har aldrig set, at et portræt har været halvt så rigt på disse egenskaber. Noget så majestætisk, så sikkert, så bred over brystet, så rank! En pekuniær hertug af York, intet mindre, kære! Det ville i det mindste jeg kalde ham."

"Men, kære Paul," udbrød hans søster, da han var kommet tilbage, "du er jo ganske bleg! Der er da vel ikke noget i vejen?"

"Desværre siger man mig, Louise, at Fanny –"

"Tro aldrig det, kære Paul. Har du nogen tillid til min erfaring, kan du være sikker på, at der ikke kræves andet end en anstrengelse fra Fannys side. Og denne anstrengelse," vedblev hun, idet hun tog sin hat af og forretningsmæssig rettede på sin kappe og sine handsker, "må hun opmuntres, ja, hvis det er nødvendigt, opfordres til at gøre. Men følg nu ovenpå med mig, kære Paul."

Dombey, der, foruden at han af den allerede omtalte grund i det hele lod sig påvirke af sin søster, virkelig havde tillid til hende som en erfaren og ferm kone, samtykkede og gik straks med hende til sygeværelset.

Damen lå i sin seng, som han havde forladt hende, og trykkede sin lille datter til sit bryst. Barnet klyngede sig til hende med samme inderlighed som før, løftede ikke hovedet og flyttede heller ikke sin bløde kind fra sin moders ansigt. Hun så ikke på de omstående, talte ikke, rørte sig ikke og fældede ikke en tåre.

"Hun blev så urolig, da hun savnede den lille pige," hviskede doktoren til Dombey. "Vi mente, det var bedst at lade hende komme ind igen."

Der var en så højtidelig stilhed omkring sengen, og de to lægekyndige hjælpere så på den ubevægelige skikkelse med så megen medlidenhed og så lidt håb, at mrs. Chick et øjeblik blev afholdt fra at udføre sit forsæt. Men idet hun straks efter samlede mod og hvad hun kaldte åndsnærværelse, satte hun sig ved sengen og sagde i samme dæmpede og faste tone som en, der søger at vække en sovende:

"Fanny, Fanny!"

Der hørtes ingen anden lyd til svar end den lydelige tikken af Dombeys ur og af doktor Peps' ur, der syntes at løbe om kap under denne pause.

"Kære Fanny," sagde mrs. Chick med påtaget munterhed, "Dombey er kommet for at se til dig. Vil du ikke tale med ham? Vi vil gerne lægge din lille dreng – barnet, Fanny; du har vist endnu ikke set ham – i sengen til dig, men vi kan ikke komme til, uden at du mander dig lidt op. Synes du ikke, at det er på tide, at du flytter dig lidt, hvad?"

Hun holdt øret ned til sengen og lyttede, idet hun samtidig så omkring på de tilstedeværende og holdt fingeren i vejret.

"Hvad?" gentog hun. "Hvad var det, du sagde, Fanny? Jeg hørte det ikke."

Intet ord, ingen lyd til svar. Dombey's ur og doktorens ur syntes at løbe endnu stærkere om kap.

"Hør, Fanny," sagde svigerinden, idet hun forandrede sin stilling og mod sin vilje talte mindre tillidsfuldt og mere indstændigt, "jeg bliver virkelig vred på dig, hvis du ikke rører dig. Det er nødvendigt, at du gør en anstrengelse, og det en meget stor anstrengelse, som du ikke har lyst til, men denne verden er jo fuld af anstrengelser, Fanny, ikke sandt, og vi tør ikke sky dem, når der er så meget, som hviler på os. Kom, prøv på det! Jeg må virkelig skænde på dig, hvis du ikke gør det!"

Væddeløbet i den derpå følgende pause blev hidsigt og rasende. Urene syntes at brydes og spænde ben for hinanden.

"Fanny," sagde Louise, idet hun med voksende uro så sig om, "se dog på mig. Slå dog øjnene op for at vise, at du hører og forstår mig, hvad? Mine herrer, hvad er der at gøre?"

De to læger vekslede et blik tværs over sengen, hvorpå doktoren bukkede sig og hviskede noget til barnet. Den lille pige, der ikke havde fattet meningen af hans hvisken, vendte sit aldeles farveløse ansigt og sine kulsorte øjne om imod ham, men uden i fjerneste måde at slippe moderen.

Han hviskede igen.

"Moder!" sagde barnet.

Den lille, så kendte og inderlig elskede stemme vakte selv nu et glimt af bevidsthed. Et øjeblik skælvede de lukkede øjenlåg, og næseborene dirrede, og der viste sig den svageste skygge af et smil.

"Moder!" udbrød barnet højt hulkende. "Å, søde moder, søde moder!"

Doktoren strøg blidt barnets spredte lokker bort fra moderens ansigt og mund. Ak, hvor roligt lå de ikke der! Der var ingen ånde til at bevæge dem!

Således drev moderen, fast klynget til det smække spir i hendes arme, ud på det sorte og ukendte hav, der bølger rundt omkring den hele verden.

2. Der rådes i tide bod på et nødstilfælde, som stundom kan opstå i selv de bedst ordnede familier

"Aldrig skal jeg lade være at ønske mig til lykke," sagde mrs. Chick, "fordi jeg, da jeg mindst tænkte på, hvad der forestod os – ja, ganske som om jeg var inspireret – sagde, at jeg tilgav stakkels Fanny alt. Hvad der så sker, vil dette altid være mig en trøst!"

Denne indtrængende udtalelse fremførte mrs. Chick nede i salen, hvor hun var gået ned efter at have inspiceret syjomfruerne, som havde travlt med familiens sørgetøj. Hun udtalte den til opbyggelse for sin mand, en fø'r, skaldet mand med et stort ansigt, og som altid gik med hænderne i lommen og havde en medfødt tilbøjelighed til at fløjte og nynne, som han, da han indså det upassende i sådanne lyde i et sørgehus, for tiden havde nogen møje med at undertrykke.

"Overanstreng dig ikke, Louise," sagde han, "ellers får du virkelig krampe. Falderallerallera! Død og kritte, der glemte jeg mig selv! I dag rød, i morgen død!"

Mrs. Chick lod sig nøje med et bebrejdende blik og optog derpå atter tråden i sit foredrag.

"Af mit ganske hjerte," sagde hun, "håber jeg, at denne hjerteskerende tildragelse vil være en advarsel for os alle om at mande os op og i tide gøre anstrengelser, når det fordres af os. I alt er der en moral, når vi kun vil bruge den, og det er vor egen skyld, hvis vi taber denne af syne."

Chick afbrød damen efter disse ord med en særlig upassende sang "Glæden er lig en tømmersvend", men holdt dog noget forvirret inde og sagde, at det unægtelig var ens egen skyld, når man ikke forædledes ved et så sørgeligt tilfælde som det nærværende.

"Jeg synes, forædlingen kunne vise sig på en bedre måde," svarede hans halvdel efter et kort ophold, "end ved at synge en hornpipe eller det lige så menings- og følelsesløse Hejsa, Hopsa, Faldera!" hvilket Chick havde tilladt sig at smånynne, og som mrs. Chick nu gentog med knusende foragt.

"Det er kun vane, min ven," påstod Chick.

"Vrøvl! Vane!" svarede hans kone. "Hvis du er et fornuftigt væsen, så må du ikke komme med sådanne latterlige undskyldninger, min ven! Fik jeg den vane, som du kalder det, at gå under loftet ligesom fluerne, ville jeg sandelig få nok at høre om det."

Det syntes så rimeligt, at en sådan vane ville vække opsigt, at Chick ikke vovede at modsige påstanden.

"Hvorledes har barnet det, Louise?" spurgte han for at skifte emne.

"Hvilket barn mener du?" svarede mrs. Chick. "Jeg tør nok påstå, at ingen kan tænke sig den formiddag, jeg har haft nede i spisestuen med den masse børn."

"Masse børn!" gentog Chick og så sig om med et forfærdet blik.

"Det ville være faldet de fleste mennesker ind," sagde mrs. Chick, "at da den stakkels Fanny ikke mere er til, bliver det nødvendigt at skaffe en amme."

"Nå! Ja. Faldera – således er livet, mener jeg. Jeg håber da, du har fået en?"

"Nej jeg har ikke og får sandsynligvis heller ingen, så vidt jeg kan se. Imidlertid er barnet naturligvis –"

"Ved at gå pokker i vold," sagde Chick tankefuldt; "meget rigtigt."

Men advaret af harmen i sin kones ansigt ved tanken om, at en Dombey kunne gå et sådant sted hen, så han, at han havde forløbet sig, og idet han håbede at bøde på sin brøde ved et lyst indfald, tilføjede han:

"Kan man ikke foreløbig nøjes med en tepotte?"

Hvis det havde været hans hensigt pludselig at gøre ende på sagen, kunne han ikke have valgt et kraftigere middel dertil. Efter i nogle øjeblikke at have stirret på ham med tavs resignation, gik mrs. Chick majestætisk hen til vinduet for at se efter en vogn. Chick, der så, at skæbnen for tiden var ham imod, sagde intet mere og gik sin vej. Men således gik det ikke altid med Chick. Han var ofte den overlegne og tugtede da Louise ordentligt. I deres ægteskabelige kævlerier kunne de i det hele taget godt hamle op med hinanden, så at det ville have været vanskeligt at vædde om, hvem af dem der klarede sig bedst. Ofte kunne Chick, når han allerede syntes at være slået af marken, pludselig tage tilløb, bringe sin vægtskål til at synke, ringe for mrs. Chicks øren med den og rive alt, hvad der kom ham i vejen, omkuld. Men da han var udsat for lignende uventede kraftanstrengelser fra mrs. Chicks side, havde deres små stridigheder sædvanligvis et usikkert præg, som var meget spændende.

Miss Tox var kommet med den omtalte vogn og styrtede ganske åndeløs ind i stuen.

"Kære Louise, er pladsen endnu ikke optaget?"

"Nej, De rare menneske," sagde mrs. Chick.

"Kære Louise, så håber og tror jeg – men nu skal jeg på øjeblikket hente vedkommende."

Idet hun løb lige så hastigt ned ad trappen, som hun var løbet op ad den, fik hun vedkommende ud af vognen og kom snart tilbage med dem, idet hun fungerede som eskorte.

Det viste sig da, at hun havde brugt ordet "vedkommende", ikke i dets juridiske eller forretningsmæssige mening, nemlig om en enkelt, men som et kollektiv om mange, for efter miss Tox kom en buttet, rødkindet, sund kone med et æblerundt ansigt og en brystbarn på armen; et yngre fruentimmer, vel ikke så buttet, men med et lige så æblerundt ansigt, og som holdt et buttet barn med æblerundt ansigt i hver hånd, en buttet dreng til, ligeledes med æblerundt ansigt, og som gik alene, og endelig en buttet mand med æblerundt ansigt, og som også bar en buttet dreng med æblerundt ansigt, som han satte ned på gulvet og med hæs stemme formanede til at "tage fat i broder Johnny."

"Kære Louise," sagde miss Tox, "da jeg vidste, hvor urolig De var, gik jeg hen på Dronning Charlottes Kongelige Gifte Koners Stiftelse, som De havde glemt, og fremsatte det spørgsmål, om der ikke var nogen, som de troede, kunne bruges? Nej, sagde de, det var der ikke. Da jeg fik dette svar, forsikrer jeg Dem, kære veninde, at jeg næsten blev drevet til fortvivlelse for Deres skyld. Men så traf det sig, at en af de kongelige gifte koner, der havde hørt mit spørgsmål, mindede oldfruen om en anden, der

var taget hjem, og som, sagde hun, efter al rimelighed ville være tilfredsstillende. Så snart jeg hørte dette, og det var blevet stadfæstet af oldfruen – fortrinlige anbefalinger og et uplettet rygte – skrev jeg adressen op og skyndte mig bort igen."

"Det ligner min egen, kære Tox!" sagde Louise.

"Nej, nej, tal ikke således. Da jeg kom til huset – der var så renligt, at man kunne have spist sin middagsmad på det bare gulv! – traf jeg hele familien siddende til bords, og da jeg indså, at ingen beskrivelse af den ville være halvt så beroligende for Dem og mr. Dombey som synet af dem alle til hobe, tog jeg dem alle sammen med. Denne herre," sagde miss Tox og pegede på manden med det æblerunde ansigt, "er faderen. Hav den godhed at komme nærmere."

Manden adlød noget kejtet denne opfordring og stillede sig grinende i forreste række.

"Det er naturligvis hans kone," sagde miss Tox, idet hun udpegede det unge fruentimmer med brystbarnet. "Hvorledes har De det, Polly?"

"Jo mange tak, meget godt," svarede Polly.

For rigtig snildt at fremhæve hende havde miss Tox stillet dette spørgsmål ligesom af nedladdenhed mod en gammel bekendt, som hun ikke havde set i en fjorten dages tid.

"Det glæder mig," sagde miss Tox. "Det andet unge fruentimmer er hendes ugifte søster, som bor hos dem og vil påtage sig at passe deres børn. Hendes navn er Jemima. Hvorledes har De det, Jemima?"

"Jo mange tak, meget godt," svarede Jemima.

"Det glæder mig. Jeg vil håbe, det må vare ved. Fem børn. Det yngste kun seks uger. Den smukke, lille dreng med vablen på

næsen er den ældste. Vablen, tror jeg, er ikke medfødt, men kun tilfældig?"

Manden brummede: "Strygejern."

"Om forladelse," sagde miss Tox. "Jeg hørte ikke rigtigt –"

"Strygejern," gentog han.

"Ja vist, ja vist, ganske rigtigt, det havde jeg glemt. I sin moders fravær lugtede den lille stakkel til et varmt strygejern. Lige som vi holdt her udenfor, var De så venlig at ville underrette mig om, at De af håndtering var –"

"Fyrbøder," sagde manden.

"Fyrbøder!" udbrød miss Tox ganske forbavset.

"Ja," sagde manden. "Dampmaskine."

"Å, ja så," svarede miss Tox, idet hun tankefuldt så på ham og stadig ikke syntes rigtig at fatte, hvad han mente. "Hvorledes synes De om Deres håndtering?"

"Å, ganske godt. Asken flyver somme tider herind," sagde han og pegede på sit bryst, "og gør, at man kommer til at tale hæst, ligesom jeg nu. Men det er kun aske, ikke gnavenhed."

Miss Tox syntes så lidt at forstå dette svar, at hun havde ondt ved at drøfte emnet videre, men mrs. Chick løste hende af ved at optage et nøjagtigt forhør over Polly, hendes børn, hendes vielsesattest, skudsmål og så fremdeles. Da Polly slap uskadt ud af denne skærsild, gik mrs. Chick med sin rapport til sin broders værelse og medtog som en udtrykkelig kommentar til og stadfæstelse af den de to mest rosenkindede små Toodler. Toodle hed nemlig familien med de æblerunde ansigter.

Dombey havde siden sin kones død holdt sig på sit værelse, hensunket i drømme om sin spæde søns ungdom, opdragelse og formål. På bunden af hans kolde hjerte lå der noget, der var

koldere og tungere end hans sædvanlige byrde, men det var snarere en følelse af barnets end af hans eget tab, som vakte en næsten forbitret sorg hos ham. At *dens* liv og udvikling, på hvem han havde bygget sådanne forhåbninger, straks fra begyndelsen af skulle sættes i fare ved et så jammerligt savn, at Dombey & Søn skulle vakle ved manglen af en amme, var en krænkende ydmygelse, og dog var han i sin stolthed og skinsyge så bitter ved tanken om, at han ved det allerførste skridt til opfyldelsen af sin sjæls ønske skulle være afhængig af en lejet tjenestekvinde, der en tid skulle være alt det for barnet, hvortil en forbindelse med ham ville have gjort hans kone, at han følte en hemmelig glæde, hver gang en kandidat blev forkastet. Men nu var den tid kommet, da han ikke længere kunne dele sig imellem disse forskellige følelser, og det så meget mindre, som der ikke syntes at være noget at udsætte på Polly Toodles adkomst, efter at hans søster havde udviklet den med mange lovtaler over miss Tox's utrættelige venskab.

"Disse børn ser sunde ud," sagde Dombey, "men at tænke sig, at de engang i tiden kunne gøre krav på en slags slægtskab med Paul! Bring dem ned, Louise, og lad konen og hendes mand komme herop."

Søsteren gik med det spæde par Toodler og vendte straks efter tilbage med det drøjere par, hvis nærværelse hendes broder havde forlangt.

"Min gode kone," sagde Dombey og vendte sig om i sin lænestol, som om han udgjorde et med den og ikke var et menneske med lemmer og ledemod, "jeg hører, at De er fattig og ønsker at tjene penge som amme for en lille dreng, min søn, der så tidlig har mistet, hvad der aldrig kan gengives ham. Jeg

har intet imod, at De på denne måde fremmer Deres families velvære. Så vidt jeg kan se, er De en respektabel kone. Men jeg må pålægge Dem et par vilkår, førend De i den egenskab kommer i mit hus. Så længe De opholder Dem her, må jeg kræve, at De lader Dem kalde – f.eks. Richards – et almindeligt og passende navn. Har De noget imod at lade Dem kalde Richards? De må helst rådføre Dem med Deres mand."

Da manden ikke gjorde andet end fnise og grine og fare med hånden over sin mund, hvorved han vædede dens indvendige flade, gjorde mrs. Toodle, efter forgæves at have puffet nogle gange til ham, et kniks og sagde, "at da hun ikke måtte lade sig kalde ved sit rette navn, ville der måske blive taget hensyn dertil ved lønnen."

"Ja naturligvis," sagde Dombey. "Jeg ønsker at gøre det til et rent pengespørgsmål. Hvis De altså bliver amme for mit moderløse barn, forlanger jeg, at De altid husker på følgende. De får en rigelig løn for at varetage Deres pligter, under hvis opfyldelse det er mit ønske, at De så lidt som muligt omgås Deres familie. Når disse pligter ikke længere blive fordret og ydet, og lønnen ikke længere bliver betalt, ophører ethvert forhold imellem os. Forstår De mig?"

Mrs. Toodle syntes at være noget tvivlende i så henseende, hvorimod Toodle selv åbenbart ikke nærede nogen tvivl om, at han var tummelumsk i hovedet.

"De har selv børn," fortsatte Dombey. "Det hører slet ikke til kontrakten, at De skal fatte godhed for mit barn eller mit barn fatte godhed for Dem. Jeg hverken venter eller ønsker noget sådant. Tværtimod. Når De tager bort herfra, har De kun opfyldt en handel, et lejemål og bliver borte. Barnet vil ikke

mere tænke på Dem, og De har den godhed at holde op med at tænke på barnet."

Med lidt mere farve i sine kinder end tidligere sagde mrs. Toodle, at "hun håbede, at hun kendte sin stilling."

"Det håber jeg med, Richards," sagde Dombey. "Jeg tvivler ikke på, at De kender den rigtig godt. Den er i virkeligheden så klar og tydelig, at det vanskelig kan være anderledes. Aftal det fornødne med Richards om pengene, kære Louise, og lad hende få dem, når og hvorledes hun ønsker det. Mr. hvad-De-nu-hedder, et ord med Dem."

Toodle, der således blev standset på dørtærsklen, idet han ville gå ud af stuen med sin kone, vendte om og stod nu alene lige over for Dombey. Det var en kraftig, leddeløs, rundrygget, lodden karl, som klæderne sad skødesløst på; med en dygtig portion hår og skæg, hvis naturlige farve måske var blevet noget mørkere af røg og kulstøv, hårde, knudrede hænder og en firkantet pande, der var lige så grov i huden som barken på en eg – kort sagt, i enhver henseende den fuldstændigste modsætning til Dombey, der var en af disse glatragede og glatklippede pengemænd, der er blanke og sprøde som ny banknoter, og som synes at være kunstigt stivede og opstrammede ligesom af styrkende, gyldne styrtebade.

"De har en søn, ikke sandt?" sagde Dombey.

"Fire, sir. Fire drenge og én tøs. Alle sammen levende! "

"Det er meget, at De kan komme ud af at føde dem!"

"Der er kun én ting, som jeg endnu mindre ville kunne komme ud af, sir."

"Hvad er det?"

"At miste dem."

"Kan De læse?"

"Ikke synderlig."

"Skrive?"

"Med kridt?"

"Med hvad som helst."

"Jeg tror nok, at jeg kunne skrive en smule med kridt, hvis jeg blev sat til det," sagde Toodle efter at have tænkt sig om.

"Og dog er De to eller tre og tredive år, ikke sandt?"

"Ja vel, så omtrent, sir."

"Hvorfor vil De ikke lære det?"

"Det vil jeg også, sir. En af mine små drenge skal lære mig det, når han bliver gammel nok til det og selv har gået i skole."

"Godt," sagde Dombey efter at have set opmærksomt og just ikke videre nådigt på ham, mens han stod og kiggede rundt i værelset – i særdeleshed på loftet – og endnu stadig fo'r med hånden hen over munden. "De hørte vel, hvad jeg sagde til Deres kone?"

"Polly hørte det," sagde Toodle, idet han med et udtryk af fuld tillid til sin bedre halvdel pegede med hatten over sin skulder hen mod døren. "Det er alt sammen i orden."

"Da De synes at overlade alt til hende," sagde Dombey, der ikke opnåede sin hensigt at indskærpe manden som den stærkere karakter sin mening endnu tydeligere, "nytter det sagtens ikke, at jeg siger noget til Dem."

"Ikke det mindste, sir," sagde Toodle. "Polly hørte det. Hun ved alt."

"Så vil jeg ikke opholde Dem længere," svarede Dombey gnavent. "Hvor har De arbejdet i Deres dage?"

"For det meste under jorden, til jeg blev gift; så kom jeg op på overfladen igen, og nu får jeg arbejde på en af disse hersens jernbaner, når de først kommer rigtigt i gang."

Ligesom det sidste halmstrå knækker den overlæssede kamels ryg, således knuste denne underjordiske efterretning Dombey's humør. Han gav sit barns fosterfader tegn til, at han kunne gå, hvortil denne ikke var sen, og derpå drejede han nøglen om og vandrede i ensom sorg frem og tilbage i værelset. Trods al sin stive, uigennemtrængelige værdighed og fatning tørrede han af og til generende tårer af sine øjne og sagde med en smerte, han ikke for alt i verden ville have haft et vidne til: "Den stakkels lille fyr!"

Det var ejendommeligt for Dombey's stolthed, at han ynkede sig selv gennem barnet. Ikke jeg stakkel; ikke jeg stakkels enkemand, der er tvunget til at stole på en kone, hvis mand er en uvidende daglejer, der har arbejdet "for det meste under jorden", og på hvis dør døden dog aldrig har banket, og ved hvis fattige bord fire sønner daglig sidder – men "stakkels lille fyr"!

Idet disse ord svævede ham på læberne, faldt det ham ind – og det er et eksempel på, med hvilken kraft hans håb, hans frygt og alle hans tanker blev draget hen til ét midtpunkt – at denne kone ville komme i stor fristelse. Hendes spæde barn var ligeledes en dreng. Kunne hun ikke falde på at forbytte dem?

Skønt han snart overbeviste sig om at have opgivet denne tanke som romantisk og usandsynlig – skønt mulig, det kunne ingen nægte – kunne han dog ikke bare sig for at drive den så vidt, at han udmaled sig den stilling, han ville være i, hvis han opdagede et sådant bedrageri, når han var blevet gammel. Mon en mand, der var således faren, ville være i stand til at fratage

bedrageren udbyttet af så mange års vane, tillid og tiltro og skænke en fremmed det?

Mens hans usædvanlige rørelse lagde sig, svandt disse tanker lidt efter lidt, om der end blev så meget tilbage af deres skygge, at han var standhaftig i sit forsæt, selv at passe nøje på Richards, uden dog at lade sig mærke dermed. Da han nu var blevet lettere om hjertet, forekom konens stilling ham snarere fordelagtig end det mod satte, idet den i og for sig lagde en bred kløft mellem hende og barnet og gjorde deres adskillelse let og naturlig.

Imidlertid var kontrakten blevet vedtaget og afsluttet mellem mrs. Chick og Richards, og efter at Dombey-barnet med mange ceremonier var blevet overleveret til Richards, som om det havde været en orden, overgav hun med mange tårer og kys sit eget til Jemima. Der blev så serveret vin for at opmuntre familien.

"Vil De ikke selv drikke et glas, sir?" spurgte miss Tox, da Toodle trådte ind.

"Mange tak, siden De er så god."

"Og De er vist meget glad ved at se Deres kære, gode kone optaget i et så hyggeligt hjem, ikke sandt?" sagde hun, idet hun nikkede og blinkede hemmeligt ad ham.

"Nej, gid hun var vel hjemme hos os igen."

Herover gav Polly sig til at græde endnu stærkere, hvorfor mrs. Chick, hvis erfaring som moder vakte hendes frygt for, at en sådan sorg skulle blive skadelig for den lille Dombey – "sur", hviskede hun til miss Tox – ilede til undsætning.

"Deres lille barn vil trives ypperligt hos Deres søster Jemima, Richards," sagde hun, "og De har kun nødig at gøre en

anstrengelse – verden er jo fuld af anstrengelser, ved De nok – for at være helt lykkelig. Der er dog vel blevet taget mål af Dem til en sørgekjole, ikke sandt, Richards?"

"Jo-o," hulkede Polly.

"Og den kommer til at sidde nydeligt, ved jeg, for den samme sypige har syet mange kjoler til mig selv. Og tøjet er af allerbedste slags!"

"Gud, De bliver så pæn," sagde miss Tox, "at Deres mand ikke kan kende Dem igen, vel sir?"

"Jeg ville kende hende igen," sagde Toodle barsk, "hvor og når det skulle være."

Toodle lod sig åbenbart ikke bestikke.

"Om levemåden, Richards, kan jeg kun sige," fortsatte mrs. Chick, "at det bedste aldrig vil være for godt til Dem. De kan hver dag selv forlange, hvad De vil, til middag, og alt, hvad De får lyst til, skal blive skaffet til veje, som om De var en fornem dame, forsikrer jeg Dem."

"Ja ganske vist!" sagde miss Tox, som med stor sympati holdt bolden i gang. "Og porter, så meget hun vil, ikke sandt, Louise?"

"Naturligvis!" svarede mrs. Chick i samme tone. "Kun en smule afholdenhed med hensyn til grønt."

"Og pickles måske," mente miss Tox.

"Med disse undtagelser," sagde Louise, "er hendes valg aldeles frit og ingen som helst tvang underkastet."

"Og så naturligvis, ved De nok," sagde miss Tox, "at hvor meget hun end holder af sit eget søde, lille barn – og De, Louise, har da intet imod, at hun holder af det?"

"Gud nej!" udbrød mrs. Chick kærligt.

"Må hun dog," fortsatte miss Tox, "naturligvis føle interesse for sit plejebarn og regne det som en udmærkelse at se en med de højeste klasser nærbeslægtet lille engel efterhånden dag for dag udfolde sig ved en almindelig kilde. Er det ikke sandt, Louise?"

"Jo naturligvis. De ser, kære veninde, at hun allerede er glad og fornøjet og vil til at sige farvel til sin søster Jemima og sine små kæledægger, ikke sandt, kære veninde?"

"Jo vist, jo vist!"

Ikke des mindre omfavnede stakkels Polly dem alle, den ene efter den anden, meget vemodigt, og løb til sidst sin vej for at undgå flere afskedsscener med børnene. Men dette krigspuds lykkedes ikke fuldt så godt, som det havde fortjent, for den næstmindste dreng, der gættede hendes hensigt, begyndte straks at kravle op ad trappen efter hende på alle fire, mens den ældste – der i familien gik under navnet af "Kedlen" til minde om dampmaskinen – for at vise sin sorg slog en dæmonisk tappenstreg med sine støvlehæle, hvori alle de øvrige børn deltog.

En mængde appelsiner og halvpencer, som i flæng uddeltes til samtlige de unge Toodler, standsede deres første heftige sorg, og familien blev hurtigt ekspederet hjem ved hjælp af vognen, som havde holdt og ventet på dem. Under Jemimas varetægt trængte børnene sig sammen ved vinduet og tabte deres appelsiner og halvpence på hele vejen. Toodle selv foretrak at sidde bagpå imellem jernpiggene; det var den befordringsmåde, han var bedst vant til.

3. Dombey som mand og fader i spidsen for indenrigsministeriet

Efter at den afdøde dames jordefærd var blevet endt til fuldkommen tilfredshed for bedemanden og nabolaget, der i almindelighed plejer at være strenge i et sådant punkt og tilbøjelige til at finde enhver forsømmelse eller mangel ved ceremonierne upassende, indtog de forskellige medlemmer af Dombey's hus atter deres pladser i det huslige system. Denne lille verden havde ligesom den store uden for den egenskab, at den let glemte sine døde. Da kokkepigen havde sagt, at hun var et meget stilfærdigt herskab, og husholdersken havde sagt, at det var den fælles lod, og butleren havde sagt, hvem skulle vel have tænkt det, og stuepigen, at hun næppe kunne tro det, og tjeneren, at det forekom ham ligesom en drøm, havde de aldeles udtømt emnet og begyndte at finde, at også deres sørgetøj var noget slidt.

For Richards, der opholdt sig ovenpå i en tilstand af hæderligt fangenskab, syntes hendes livs ny daggry at bryde kold og grå frem. Dombey's hus var stort og lå på skyggesiden af en lang, mørk, frygtelig fornem gade i omegnen af Portland Place. Det var et hjørnehus med store kældere, med stængede vinduer, til hvilke vindøjede døre, som førte til fejeskarnsaflukker, skelede i sommersolen. Det var et sørgeligt hus at se til, med en cirkelrund bagbygning, der indeholdt en hel række sale, som vendte ud til en gruslagt gård, hvor to udtærede træer med sværtede stammer og grene snarere skrattede end raslede, så udtørrede af røg var deres blade.

Sommersolen viste sig aldrig i gaden undtagen om formiddagen omtrent ved frokosttid, da den indfandt sig sammen med vandvognene, pjaltekræmmerne, folkene med geranier, paraplymageren og manden, som fik det lille nürnbergerrur til at slå, mens han gik. Snart forsvandt den igen for ikke igen at vende tilbage den dag, og musikanterne og de omvandrede Mester-Jakel-teatre, der fulgte bag efter den, overlod gaden som bytte til de ynkeligste lirekasser og hvide mus, samt som afveksling nu og da til et pindsvin, indtil butlerne, når deres herskaber spiste ude, begyndte at stille sig i gadedørene i tusmørket, og lygtetænderen gjorde sit hver aften gentagne, mislykkede forsøg på at oplyse den med gas.

Huset var lige så bart inde som ude. Efter begravelsen befalede Dombey, at alt bohavet skulle pakkes ned – måske for at gemme det til den søn, som alle hans planer drejede sig om – og værelserne skulle ryddes med undtagelse af dem, han selv havde i stueetagen. Følgelig dannedes der gådefulde skikkelser af stole og borde, som blev stablet op midt i værelserne og dækket til med store ligklæder. Klokkegreb, vinduesjalousier og spejle fremviste, indsvøbt som de var i dag- og ugeblade, brudstykker af beretninger om dødsfald og skrækkelige mord. Enhver lysekrone og lampe så i sit paklærredshylster ud som en forfærdelig tåre, der hang ned fra loftets øje. Dunster ligesom fra kældre og fugtige steder kom ud fra kaminerne. Den afdøde dame trådte rædsomt frem i en skilderiramme af spøgelsesagtige bind. Ved ethvert vindstød blev der omkring hjørnet fra de nærliggende stalde hvirvlet nogle stumper op af den halm, som var blevet strøet uden for huset, mens hun havde ligget syg, og hvorefter nogle mugne levninger endnu

klæbede fast i nabolaget. Disse, der stadig af en eller anden usynlig tiltrækningskraft førtes hen til indgangen til det smudsige genbohus, der var til leje, henvendte en sørgetale til Dombey's vinduer.

Dombey's værelser var tilgængelige fra forstuen og bestod af en dagligstue, en studerestue, som egentlig var et påklædningsværelse, hvorfor lugten af glittet papir, pergament, maroquin og ruslæder kæmpede derinde med lugten af diverse par støvler, og en slags drivhus eller frokostværelse af glas, hvorfra der var udsigt til de omtalte træer og nogle lumske katte. Disse tre værelser lå ved siden af hinanden. Når Dombey om formiddagen sad ved sin frokost, ligesom også når han længere op ad dagen kom hjem for at spise til middag, blev der ringet på Richards, for at hun skulle komme ned i glaskammeret og spadserere der med sin unge herre. Af de glimt, hun ved disse lejligheder opfangede af Dombey, mens han sad i det mørke fjerne og skottede hen til barnet mellem det mørke og plumpe bohav – huset havde i mange år tilhørt hans fader, og meget af dets udstyr var gammeldags og grimt – begyndte hun at danne sig forestillinger om ham i hans ensomme tilstand, som om han havde været en forladt fange i en celle eller et sælsomt, uforklarligt syn, som man ikke måtte tale til.

Allerede i nogle uger havde den lille Paul Dombey's fostermoder selv ført dette liv og ladet lille Paul leve det med sig. Hun kom aldrig ud undtagen i selskab med mrs. Chick, der indfandt sig om formiddagen, når vejret var godt, i almindelighed ledsaget af miss Tox, for at lade hende og barnet trække frisk luft eller med andre ord, for at føre dem gravitetisk op og ned ad fortovet ligesom et vandrende ligtog. En dag, da

hun var gået ovenpå igen efter en sørgelig slentren igennem de øde store sale, gik døren, mens hun sad i sit eget værelse, langsomt og sagte op, og en sortøjet lille pige kiggede ind.

"Det er vist miss Florence, der er kommet hjem fra sin tante," tænkte Richards, der ikke tidligere havde set barnet. "God dag, miss."

"Er det min broder?" spurgte barnet, idet hun pegede på brystbarnet.

"Ja, smukke miss," svarede Richards. "Kom og kys ham."

Men i stedet for at nærme sig så barnet hende alvorligt i ansigtet og sagde:

"Hvad har du gjort med moder?"

"Gud velsigne den lille," udbrød Richards, "hvilket sørgeligt spørgsmål! Hvad jeg har gjort? Ingenting, miss."

"Hvad har *de* gjort med moder?" spurgte barnet.

"Aldrig i mit liv har jeg hørt noget så rørende!" tænkte Richards, som helt naturligt i stedet for dette barn tænkte sig et af sine egne, der spurgte efter hende. "Kom nærmere, søde miss; De må ikke være bange for mig."

"Jeg er ikke bange for dig," sagde barnet og nærmede sig, "men jeg vil vide, hvad de har gjort med moder."

"Min søde engel," sagde Richards, "De har jo denne smukke, sorte kjole på til minde om Deres moder."

"Jeg kan godt huske moder," svarede barnet, idet tårerne trængte sig frem i hendes øjne, "hvilken kjole jeg så har på."

"Men folk klæder sig i sort for at mindes dem, der er gået bort."

"Hvorhen?" spurgte barnet.

"Kom og sæt Dem hos mig," sagde Richards, "så skal jeg fortælle Dem en historie."

Florence, der hurtigt fattede, at den ville underrette hende om det, hun havde spurgt om, lagde sin hat, som hun hidtil havde holdt i hånden, fra sig, satte sig på en skammel ved ammens fødder og så hende op i ansigtet.

"Engang," sagde Richards, "var der en dame, en meget god dame, og hendes lille datter holdt grumme meget af hende."

"En meget god dame, og hendes lille datter holdt grumme meget af hende," gentog barnet.

"Men da Gud fandt det rigtigt, at det skulle være således, blev hun syg og døde."

Barnet gøs.

"Døde for aldrig at blive set igen af nogen her i verden og lagt ned i jorden, hvor træerne vokser."

"I den kolde jord," sagde barnet og gøs atter.

"Nej, i den varme jord," svarede Polly, der hurtigt så den fordel, hun havde, "hvor grimme små frøkorn bliver til dejlige blomster og græs og korn og andet mere. Hvor gode mennesker bliver til strålende engle og flyver op til Himlen."

Barnet, som havde ladet hovedet synke, hævede det atter og sad og så opmærksomt på hende.

"Så – ja lad mig engang se," sagde Polly, som følte sig generet af dette blik, sit ønske om at trøste barnet, sit pludselige held og sin såre ringe tillid til sine egne evner. "Så, ja da så denne dame døde, så gik hun, hvor de så end bragte hende hen, og hvor de så end gemte hende, til Gud, og hun bad til ham, denne dame," sagde Polly over al måde rørt, så alvorligt mente hun, hvad hun sagde, "at han ville lære hendes lille datter at være overbevist om

det i sit hjerte og at vide, at hun var lykkelig der og endnu stadig holdt af hende, og at håbe og gøre sig umage for – hele livet igennem – engang at mødes med hende, for aldrig, aldrig mere at skilles!"

"Det var moder!" udbrød barnet, idet hun sprang op og faldt hende om halsen.

"Og barnets hjerte," sagde Polly og trykkede hende til sit bryst, "den lille datters hjerte blev så opfyldt af sandheden af dette, at selv da hun hørte det af en fremmed amme, som ikke kunne sige det rigtigt og ikke var andet end en fattig moder, fandt hun trøst deri – følte sig ikke længere så alene – hulkede og græd ved hendes bryst – var venlig mod det lille barn, der lå på hendes skød – og – nå, nå, nå, nå!" sluttede Polly, idet hun glattede barnets hår og fældede tårer på det. "Nå, De lille stakkel!"

"Ja så, miss Floy! Tror De måske ikke, at Deres fader bliver vred?" råbte en skarp, ivrig stemme henne ved døren. Den kom fra en lille, brun, halvvoksen pige på fjorten år med en lille braknæse og et par øjne så sorte som stenkulspærler. "Er det ikke blevet Dem udtrykkelig sagt, at De ikke må plage ammen?"

"Hun plager mig slet ikke," lød Pollys forbavsede svar. "Jeg holder meget af børn."

"Ja, om forladelse, mrs. Richards, det gør hverken fra eller til," svarede den sortøjede pige, der var så fortvivlet skarp og bidende, at hun syntes at kunne få ens øjne til at løbe i vand. "Jeg holder måske meget af kringler, mrs. Richards, men derfor er det ikke sagt, at jeg får dem til te."

"Det gør ikke noget," sagde Polly.

"Tak skal De have, mrs. Richards, ikke det?" svarede den skarpe pige. "Men De må dog være så god at huske på, at jeg skal passe på miss Floy, og De på master Paul."

"Derfor skal vi jo ikke skændes," sagde Polly.

"Nej, mrs. Richards," svarede ildsprutten, "slet ikke; det er på ingen måde mit ønske, og på denne fod har vi ikke nødig at stå, for miss Floy er overgivet til mig for altid, men master Paul kun til Dem for en tid." Ildsprutten gjorde kun kommaophold og skød alt af, hvad hun havde at sige, om muligt i én sætning og i ét åndedræt.

"Miss Florence er nok nylig kommet hjem?" spurgte Polly.

"Ja, hun er nylig kommet hjem, og så går De, miss Floy, førend De har været et kvarter her i huset, og klistrer Deres våde ansigt mod den kostbare sorte kjole, som mrs. Richards sørger med for Deres moder!" Med denne protest rev den unge ildsprutte, hvis virkelige navn var Susan Nipper, barnet bort fra dets ny veninde med et ryk, som om det havde været en tand, skønt hun snarere syntes at gøre det af overdreven tjenesteiver end for at være uvenlig.

"Hun bliver nok rigtig fornøjet nu, da hun er kommet hjem igen," sagde Polly og nikkede til hende med et op muntrende smil på sit kærnesunde ansigt, "og glæder sig til at se sin kære fader i aften."

"Gud, mrs. Richards!" udbrød Susan og stødte ordene ud med et sæt. "Tal dog ikke således. Se sin kære fader! Det kunne jeg have lyst til at se på!"

"Får hun da ikke lov til det?" spurgte Polly.

"Gud nej, hendes fader er alt for forgabet i en anden. Førend der var en anden at forgabe sig i, var hun heller slet ikke i

kridthuset, for pigebørn bliver slet ikke regnet for noget her, det kan jeg forsikre Dem, mrs. Richards."

Barnet så hurtigt fra ammen hen på barnepigen, som om hun fattede og følte, hvad der blev sagt.

"Det forbavser mig," udbrød Polly. "Har mr. Dombey ikke set hende siden –"

"Nej," faldt Susan hende i talen. "Ikke én gang siden, og før den tid så han hende næppe i hele måneder, og jeg tror ikke, at han kunne have set, at det var hans eget barn, hvis han havde mødt hende på gaden, eller kunne se, at det var hans eget barn, hvis han mødte hende på gaden i morgen, og for at tale om mig selv," sagde ildsprutten fnisende, "jeg tvivler om, at han ved af, at jeg er til."

"Den søde lille!" sagde Richards; hun mente ikke miss Nipper, men den lille Florence.

"Å, der er en barbar ikke hundrede mile fra, hvor vi nu taler sammen, kan jeg sige Dem; jeg undtager naturligvis det tilstedeværende selskab," sagde Susan. "God morgen, mrs. Richards! Nå, miss Floy, kom så med og hold Dem ikke tilbage som et uartigt, forkælet barn, der ikke bryder sig om Himlens domme."

Til trods for denne formaning, og skønt Susan halede i hende, så man skulle tro, hendes højre skulder måtte gå af led, rev lille Florence sig dog løs og kyssede kærligt sin ny veninde.

"Farvel," sagde barnet, "Gud velsigne dig! Jeg kommer snart igen og ser til dig, og du vil jo også nok komme og se til mig? Susan tillader det nok; ikke sandt, Susan?"

Ildsprutten syntes i det hele taget at være en godmodig, lille person, skønt en discipel af dem, der har fundet på den nye idé,

som påstår, at børn, ligesom penge, må rystes og klingres og rasles med for at holdes blanke. For idet hun blev tiltalt således med nogle indsmigrende kærtegn, lagde hun sine små arme over kors, rystede på hovedet og gav sine opspilede sorte øjne et mildere udtryk.

"Det er ikke ret af Dem, miss Floy, at bede om det, da De ved, at jeg ikke kan nægte Dem det, men mrs. Richards og jeg skal se, hvad der kan lade sig gøre, hvis mrs. Richards synes; jeg kunne jo godt have lyst til at gøre en rejse til Kina, men derfor var det ikke sagt, at jeg vidste, hvorledes jeg skulle komme bort fra London."

Richards sagde, at hun var enig med hende.

"Dette hus er ikke så overdrevent lystigt," sagde Susan, "at man skal holde sig mere for sig selv end nødvendigt. Disse Tox'er og Chick'ser kunne måske trække mine to dobbelte fortænder ud, men det er da ingen grund til, at jeg skulle tilbyde dem det hele sæt."

Også dette tiltrådtes af Richards som noget aldeles klart.

"Derfor ville jeg sandelig, gerne," sagde Susan, "leve i god forståelse med Dem, mrs. Richards, så længe De er amme for master Paul, hvis vi bare kan finde på midler til det, uden ligefrem at handle mod ordre. Men du min gud og fader, miss Floy, De har jo endnu ikke fået Deres tøj af, nej, De har ikke, De uartige barn, kom straks med!"

Med disse ord fo'r Susan, grebet af en slags myndighedsfølelse, hen mod sin unge myndling og kørte hende ud af stuen.

Barnet var i sin sorg og tilsidesættelse så blidt, så stille og så tålmodigt, så opfyldt af en kærlighed, som ingen syntes at

bryde sig om at få del i, og af en så trist forstandighed, som ingen syntes at tænke på eller at vogte sig for at såre, at Pollys hjerte blødte, da hun atter var blevet alene. Under dette simple optrin mellem hende selv og den moderløse lille pige var hendes moderhjerte ikke blevet mindre rørt end barnets, og hun følte ligesom barnet, at de fra dette øjeblik af havde gensidig tillid og interesse.

Trods Toodles høje tanker om Polly var hun ham måske ikke synderlig overlegen i dannelse, men hun var en god, klar type på en natur, der i det hele taget altid er bedre, sandere, højere, ædlere, hurtigere til at føle og langt trofastere til at holde fast end mandens, idet den er idel ømhed og medlidenhed, selvfor nægtelse og opofrelse. Og måske kunne hun allerede nu, hvor ulærd hun var, have indgivet Dombey en gryende kundskab, som da ikke til sidst ville have ramt ham som et lyn.

Men det hører ikke til her. Polly tænkte dengang kun på at udnytte sit held til at formilde Susan og finde på et middel til at få lille Florence om sig, men på lovlig måde og uden oprør. Tilfældigvis viste der sig endnu samme aften en udvej.

Hun var som sædvanlig blevet kaldt ned i glaskammeret og havde allerede længe vandret omkring med barnet på armen, da Dombey til hendes store forundring og forfærdelse pludselig trådte ind og stillede sig foran hende.

"God aften, Richards."

Han var den samme strenge, stive mand som den dag, han først havde vist sig for hende, og han så så vist på hende, at hun på én gang både slog øjnene ned og nejede for ham.

"Hvorledes går det med master Paul, Richards?"

"Godt, sir, han trives prægtigt."

"Det ser han ud til," sagde Dombey, idet han med stor interesse iagttog det spæde ansigt, skønt han halvvejs lod, som om han ikke brød sig om det. "Man giver Dem forhåbentlig alt, hvad De ønsker?"

"Jo mange tak, sir."

Men pludselig knyttede der sig øjensynlig en tøven til svaret, og Dombey, der havde vendt sig bort, standsede og vendte sig atter om med en spørgende mine.

"Jeg tror ikke, at der er noget, som børn bliver så muntre og livlige af, som at se andre børn lege," sagde Polly, idet hun fattede mod.

"Det forekommer mig, Richards, at det blev Dem sagt, da De blev fæstet," sagde Dombey med rynket pande, "at det var mit ønske, at De så lidt som muligt så Deres familie. De kan gerne blive ved at spadserere."

Dermed forsvandt han i sit indre værelse, og Polly havde den tilfredsstillelse at føle, at han aldeles havde misforstået hende, og at hun var faldet i unåde, uden i mindste måde at have fremmet sin hensigt.

Da hun næste aften kom ned, spadserede han inde i drivhuset, og da hun, skræmt af dette usædvanlige syn og tvivlrådig, om hun skulle gå frem eller tilbage, blev stående, kaldte han hende ind.

"Hvis De virkelig tror, at barnet ville have godt af omgang," sagde han skarpt, som om der ikke var gået nogen tid efter hendes svar, "hvor er da miss Florence?"

"Intet kunne være bedre end miss Florences selskab, sir," sagde Polly ivrig, "men jeg hørte af hendes barnepige, at hun ikke måtte –"

Dombey ringede på klokken og blev ved at gå, indtil der kom nogen.

"Sig dem, at de altid skal lade miss Florence være hos Richards, når hun forlanger det, og gå ud med hende og så videre. Sig dem, at de skal lade børnene være sammen, når Richards ønsker det."

Jernet var nu varmt, og for rask at hamre det – det var en god sag, og hun tog sig modigt af den, skønt hun instinktivt var bange for Dombey – forlangte Richards, at miss Florence skulle komme ned og gøre sig gode venner med sin lille broder.

Hun lod, som om hun gængede barnet på armen, da tjeneren gik, men det forekom hende, at Dombey havde skiftet farve; at udtrykket i hans ansigt havde forandret sig, at han vendte sig hurtigt om for at tilbagekalde, hvad han eller hun eller de begge havde sagt, og alene af undseelse afholdtes derfra.

Og hun havde ret. Den sidste gang, han havde set sit tilsidesatte barn, havde der i det sørgelige favntag mellem hende og hendes døende moder været noget, som var både en åbenbaring og en bebrejdelse for ham. Hvor meget han end var optaget af den søn, han byggede så store forhåbninger på, kunne han dog ikke glemme dette slutningsoptrin. Han kunne ikke glemme, at han ingen del havde haft i det, at på bunden af dets klare dybder af ømhed og sandhed havde disse to skikkelser hvilet i hinandens arme, mens han havde stået på bredden oven over dem og set ned som en uvedkommende tilskuer.

Ude af stand til at jage dette bort af sin hukommelse eller til at holde sit sind frit for fantasiskikkelser af den mening, hvoraf det var opfyldt, og som kunne vise sig for ham i hans stoltheds

tåge, forvandlede hans tidligere følelse af ligegyldighed for den lille Florence til en ganske ualmindelig uro. Han var næsten til mode, som om hun iagttog og ikke troede ham; som om hun havde en tråd til noget hemmeligt i hans bryst, hvis natur han næppe selv kendte; som om hun havde en medfødt kundskab om, at der i hans sjæl fandtes en skurrende, ildeklingende streng, som hendes åndedrag kunne få til at klinge.

Hans følelser for dette barn havde lige fra hendes fødsel været negative. Han, havde aldrig næret modbydelighed for hende; det havde ikke været umagen værd eller stemt med hans sind. Hun havde aldrig været ham afgjort ubehagelig. Men nu voldte hun ham ængstelse. Hun forstyrrede hans ro. Han ville have foretrukket ganske at skyde tanken om hende til side, hvis han havde vidst, hvorledes han kunne. Måske – hvem kan vel løse sådanne gåder? – var han bange for at komme til at hade hende.

Da lille Florence kom frygtsomt ind, standsede Dombey og skottede til hende. Hvis han havde set på hende med interesse og med en faders øje, kunne han i hendes gennemtrængende blik have læst de følelser og den frygt, som bragte hende til at vakle; den lidenskabelige attrå efter at løbe hen og klynge sig til ham og udbryde med ansigtet skjult i hans favn: "Fader, prøv på at elske mig; jeg har ingen anden!" skrækken for et afslag, frygten for at være for dristig og for at fornærme ham, den ynkværdige trang, hun følte til trøst og opmuntring, og hendes unge hjertes søgen efter et naturligt hvilepunkt for dets sorg og kærlighed.

Men han så intet af alt dette. Han så hende standse tvivlrådig ved døren og se hen mod ham, ikke andet.

"Kom ind," sagde han, "kom ind. Hvad er barnet bange for?"

Hun kom ind og efter med et uroligt udtryk at have set sig et øjeblik om, blev hun stående tæt ved døren og trykkede sine små hænder fast mod hinanden.

"Kom herhen, Florence," sagde hendes fader koldt. "Ved du, hvem jeg er?"

"Ja, fader."

"Har du intet at sige mig?"

De tårer, der havde stået i hendes øjne, idet hun hurtigt hævede dem op mod hans ansigt, blev til is af det udtryk, det havde. Hun slog atter øjnene ned og udstrakte sin skælvende hånd.

Dombey tog den løst i sin og stod og så et øjeblik ned på hende, som om han lige så lidt som barnet vidste, hvad der var at sige eller gøre.

"Nå, vær nu en god pige," sagde han, idet han klappede hende på hovedet og ligesom listede sig til at se på hende med et forvirret og tvivlende blik. "Gå hen til Richards!"

Hans lille datter tøvede et øjeblik, som om hun endnu stadig kunne have klynget sig til ham eller endnu nærede et svagt håb om, at han ville tage hende i sine arme og kysse hende. Hun så endnu en gang på hans ansigt. Han fandt, at udtrykket i hendes lignede det, hvormed hun – hin aften – havde set hen på doktoren – og slap uvilkårligt hendes hånd og vendte sig bort.

Det var ikke vanskeligt at se, at faderens nærværelse indvirkede ufordelagtigt på Florence. Den lagde ikke alene et tryk på barnets sjæl, men også på den naturlige ynde og frihed i hendes bevægelser. Men selv om Polly godt nok lagde mærke til det, holdt hun dog standhaftigt ud, og idet hun dømte Dombey

efter sig selv, nærede hun en stærk tillid til den stumme opfordring i lille Florences sørgedragt. "Det var dog virkelig sært," tænkte Polly, "hvis han kun skulle bryde sig om ét lille moderløst barn, når han har ét til, og det en pige, lige for sine øjne."

Polly sørgede derfor for, at han, så længe hun kunne, havde hende for øje, og bar sig så snildt ad med lille Paul, at det så ud, som om hans søsters selskab oplivede ham. Da det var på tide at gå ovenpå, ville hun have sendt Florence ind i det indre værelse, for at hun skulle sige godnat til sin fader, men barnet var bange og holdt sig tilbage, og da hun atter opfordrede hende dertil, holdt hun hænderne for øjnene ligesom for at udelukke sin egen uværdighed og sagde: "Å, nej, nej! Han bryder sig ikke om mig!"

Dette lille ordskifte imellem dem havde tiltrukket sig Dombey's opmærksomhed, så at han fra det bord, hvor han sad ved sin vin, spurgte, hvad der var i vejen.

"Miss Florence var bange for at forstyrre Dem, sir, hvis hun gik ind for at sige godnat," sagde Richards.

"Det er lige meget," svarede Dombey. "De kan lade hende gå og komme uden at tage hensyn til mig."

Barnet gøs, mens hun lyttede, og var borte, førend hendes ydmyge veninde kunne se sig om.

Ikke des mindre triumferede Polly ikke lidt over sin velmente plans heldige udfald og den snildhed, hvormed hun havde bragt den i udførelse, og fortalte ildsprutten det hele, da hun atter sad trygt ovenpå. Susan modtog dette bevis på hendes tillid ligesom også udsigten til deres uhindrede omgang for fremtiden

temmelig koldt og var alt andet end begejstret i sine glædesytringer.

"Jeg troede, vi skulle have glædet Dem," sagde Polly.

"Å ja, mrs. Richards, jeg er også meget glad," svarede Susan, der pludselig var blevet så overordentlig rank, at hun syntes at have sat et nyt fiskeben i sit snøreliv.

"Da viser De det ikke," sagde Polly.

"Å nej, da jeg har en fast stilling, kan man ikke forlange, at jeg skal vise det som en, der er her foreløbig," sagde Susan. "De andre kan gøre, hvad de vil her, mærker jeg, men skønt der er en ypperlig brandmur mellem dette og nabohuset, har jeg dog måske ikke nogen rigtig lyst til at gå derhen!"

4. Hvori nogle flere skikkelser for første gang viser sig på skuepladsen

Skønt Dombey & Sønns handelskontor lå på Londons Citys enemærker og så tæt ved Bow kirken, at dens klokkers klingrende røst kunne høres der, når den ikke blev overdøvet af tummelen på gaden, kunne man godt i de nærliggende ting finde vink om eventyrlige og romantiske historier. De vældige stenfigurer Gog og Magog paraderede i rådhusalen ikke ti minutters gang derfra; den kongelige Børs lå tæt ved; Bank of England med sine kældre fulde af guld og sølv, "nede imellem de døde mennesker" under jorden, var dets pragtfulde nabo. Lige på den anden side af hjørnet lå det rige Ostindiske Hus, frugtbart på forestillinger om tøj og ædelstene, tigre, elefanter, howdaher, hukaher, solskærme, palmetræer, palankiner og strålende fyrster med brun hudfarve, som sidder på tæpper med tøffelnæserne bøjet stærkt opad. Over alt i den nærmeste nærhed kunne man se billeder af skibe, som for fulde sejl fo'r til alle verdensdele, og små kadetter af træ i gammeldags uniformer, som uafladeligt var beskæftiget uden for instrumentmageres butiksdøre med at tage observationer af droskerne.

Som eneste ejer af et af disse billeder – af det, som i fortrolighed kunne kaldes for det mest træede – af det, som med den mindst tålelige værdighed hævede sig op over fortovet med den højre fod forrest og havde de med den menneskelige fornuft mindst forenelige skospænder og taskelommer og det mest uforholdsmæssige stykke maskineri for sit højre øje – som

eneste ejer af denne kadet, og stolt af ham oven i købet, havde en aldrende herre med uldparyk betalt husleje, fattigskat, vandskat og renovationsskat i flere år end mangel en fuldvoksen kadet af kød og blod har talt i sit liv; og på kadetter, der har opnået en ganske pæn alder, har der aldrig været mangel i den engelske marine.

Denne gamle herres lager omfattede kronometre, barometre, kompasser, land- og søkort, sekstanter, kvadranter og enhver slags af de instrumenter, der bruges til at udregne et skibs kurs, føre et skibs logbog eller fortsætte et skibs opdagelser. I hans skuffer og på hans hylder lå indretninger af messing og glas, som kun de indviede kunne have fundet den rigtige side på, gættet sig til brugen af eller, efter at have undersøgt dem, uden hjælp atter fået ind i deres mahognitræsreder. Hver enkelt ting var indeklemmt i de snævraste foderaler, passet ind i de smalleste hjørner, omgærdet af de næsviseste puder og skruet fast i de spidse vinkler for at hindre, at dens filosofiske ro skulle forstyrres af havets rullen. En så overordentlig forsigtighed var der blevet iagttaget over alt for at få tingen til at slutte til, og en sådan mængde praktisk navigation var indpasset, indpudet og indskruet i enhver kasse – hvad enten kassen ikke var andet end en plade eller en mellemting mellem en trekantet hat og en søstjerne, og det var endda nogle ganske skikkelige og tarvelige kasser i sammenligning med flere andre – at butikken selv, smittet som dens hele indhold, næsten syntes at forvandles til en hyggelig, sødygtig indretning, der kun manglede tilstrækkeligt driverum for i tilfælde af, at den uventet skulle komme til at løbe af stablen, trygt at kunne holde kurs mod hvilken som helst øde ø i verden.

Mange mindre træk i den af sin lille kadet stolte skibsinstrumentmagers huslige liv støttede og stadfæstede denne forestilling. Da han især havde omgang med skibsprovianterere og deslige, var hans bord altid rigeligt forsynet med ægte skibstvebakker og fortroligt med tørret kød og tunger, der lugtede usædvanlig stærkt af kabelgarn. Nedlagte sager stod på det i store stenkrukker med: "Forhandler al slags skibsproviant" som påskrift; spirituosa blev sat frem i kurveflasker uden halse. Gamle billeder af skibe med alfabetiske henvisninger til deres forskellige mysterier hang i rammer på væggene; fregatten *Tartar*, i færd med at lette, var malet på tallerkenerne; udenlandske muslingeskaller, tang og mosarter smykkede kaminhylden; den lille panelerede bagstue fik lys gennem et skylight ligesom en kahyt.

Og her levede han i skippermæssig tilstand ganske alene med sin søstersøn Walter, en knægt på femten år, der lignede en kadet tilstrækkeligt til gennemførelsen af den fremherskende idé. Men dermed var det også forbi, for Solomon Gills selv – i almindelighed kaldet Gamle Sol – så langt fra ud som en sømand. Ikke at tale om hans uldne paryk, der var så oprigtig og halsstarrig en paryk som nogen, og med hvilken han lignede alt andet end en sørøver, var han en sindig, langsomttalende, kløgtig, gammel krabat med øjne så røde, som om de var et par små sole, der så på én gennem en tåge, og et nylig vågnet væsen, som om han havde fået det ved flere dage i rad at have stirret gennem hvert eneste optisk instrument i butikken og pludselig var kommet tilbage til verden igen for at finde den grøn. Den eneste forandring, som var foregået med hans ydre menneske, var en overgang fra et fuldstændigt sæt kaffebrune

klæder, der sad meget løst og var prydet med skinnende knapper, til det samme sæt kaffefarvede, minus de unævnelige, som da blev afløst af et par lyse nankins. Han bar et meget korrekt kalvekrøs, et par briller af første rang på sin pande og et frygteligt kronometer i sin urlomme, om hvilken kostbare genstands pålidelighed han nærede så lidt tvivl, at han før ville have troet på en sammensværgelse mellem alle byens ure og solen selv imod den. Således som han var, således havde han været det ene år efter det andet i butikken og dagligstuen bag ved den lille kadet og var regelmæssigt hver aften gået i seng langt borte fra de logerende oppe på et hylende tagkammer, hvor der ofte blæste en hel storm, mens de fine folk, der boede i ro og mag, kun havde lidt eller ingen anelse om vejrets tilstand.

Det er klokken halv seks en efterårsmiddag, at læseren og Solomon Gills gør hinandens bekendtskab. Han er i færd med at se på det ufejlbare kronometer, hvad klokken er. Den sædvanlige daglige udtømmelse har allerede i en times tid fundet sted i City, og menneskestrømmen ruller endnu stadig mod vest. "Gaderne tyndes stærkt," som Gills siger. Det truer med at blive regn om aftenen. Alle vejrglassene i butikken er i dårligt humør, og regnen blinker allerede på trækadettens hat.

"Hvor mon dog Walter bliver af?" sagde Gills efter omhyggeligt at have gemt kronometret. "Middagsmaden har været færdig i over en halv time, men ingen Walter!"

Gills vender sig om på sin stol bag disken og stirrer ud imellem instrumenterne i vinduet for at se, om hans nevø ikke kommer nede på gaden. Nej. Han var ikke blandt de svinglende paraplyer, og han var ganske vist ikke den avidreng med voksdugs kasket, der langsomt stavede sig igennem

messingpladen uden på døren, idet han med sin pegefinger skrev sit navn oven på Gills'.

"Hvis jeg ikke vidste, at han holdt for meget af mig til at løbe sin vej og mod mit ønske tage hyre, ville jeg begynde at blive urolig," sagde Gills, idet han med sine knoer bankede på nogle af vejrglassene. "Ja, det ville jeg virkelig. Falder alle sammen, hvad? Masser af væde! Nå, det kommer i rette tid. Jeg tror dog næppe," fortsatte han, idet han pustede støvet af glaslåget på en kompaskasse, "at du viser mere ret mod bagstuen end drengens tilbøjelighed. Og stuen kunne heller ikke ligge mere vindret. Stik nord. Ikke tyvendedelen af en streg til nogen af siderne."

"Halløj, onkel Sol!"

"Halløj, min dreng!" råbte instrumentmageren og vendte sig rask om. "Hvad, er du der, hvad?"

En munter, glad knøs, glødende af at være løbet hjem i regnen, med åbent ansigt, klare øjne og krøllet hår.

"Nå, onkel, hvorledes er du kommet ud af det uden mig den hele dag? Er maden færdig? Jeg er så sulten."

"Det skulle da gå underligt til," sagde Solomon godmodigt; "om jeg ikke kom langt bedre ud af det uden sådan en ung hvalp som du end med dig. Om maden er færdig? Jo, den har været færdig i en halv time og ventet på dig. Du er sulten! Ja, det er jeg med!"

"Så af sted. Hurra for admiralen!"

"Pokker i vold med admiralen! Du mener borgmesteren."

"Nej, jeg gør ikke!" råbte drengen. "Hurra for admiralen, hurra for admiralen! Af sted!"

På dette kommandoord blev parykken og dens bærer uden modstand skubbede ind i bagstuen ligesom i spidsen for fem

hundrede entregaster, og snart var onkel Sol og hans nevø ivrigt optaget af en stegt tunge med udsigt til et derpå følgende stykke bøfsteg.

"Leve borgmesteren, Wally," sagde Solomon. "Admiraler vil vi ikke længere vide noget af! Borgmesteren er din admiral."

"Så?" sagde drengen og rystede på hovedet. "Da synes jeg i ethvert tilfælde bedre om hans sværddrager. Han tager da af og til sit sværd frem."

"Og en nydelig figur gør han med det, trods al sin ulejlighed," svarede onklen. "Hør nu efter, Wally. Se hen på kaminhylden."

"Hvem har hængt mit sølvbæger der på et søm?"

"Det har jeg. Nu ingen bægre mere. Fra i dag af drikker vi af glas. Vi er forretningsmænd. Vi hører til City. Vi er i morges trådt ind i livet."

"Nå ja, onkel, jeg vil drikke af, hvad det skal være, så længe jeg kun kan drikke din skål. Dit velgående, onkel Sol, og hurra for —"

"Borgmesteren," afbrød den gamle mand ham.

"For borgmesteren, sherifferne, borgerrepræsentanterne, vælgerne," sagde drengen. "De leve!"

Onklen nikkede meget tilfreds. "Men fortæl os nu noget om firmaet," sagde han.

"Åh, om firmaet er der ikke stort at fortælle," svarede drengen og legede med sin kniv og gaffel. "Det er en række skumle kontorer, og i det værelse, hvor jeg sidder, er der et højt kaminstativ, en jernpengekasse, nogle fortegnelser over sejlklare skibe, en almanak, nogle pulte og stole, en blækflaske, nogle bøger, nogle kasser og en mængde spindelvæv, og midt i et af dem, lige oven over mit hoved, en indskrumpet spyflue,

der ser ud, som om den havde hængt der, jeg ved ikke hvor længe."

"Ikke andet?" spurgte onklen.

"Nej, ikke andet, undtagen et gammelt fuglebur – jeg fatter ikke, hvorledes det har kunnet komme derhen! – og en kulkasse."

"Ingen bankbøger, veksler, anvisninger eller andre lignende tegn på, at rigdommen strømmer ind den ene dag efter den anden?" sagde gamle Sol, idet han så vist på sin søstersøn ud fra den tåge, der altid syntes at hænge over ham, og lagde et salvelsesfuldt eftertryk på ordene.

"Jo, dem er der sagtens nok af," svarede hans nevø ligegyldigt, "men alle den slags ting er inde i enten mr. Carkers eller mr. Morfins eller mr. Dombeyes værelse."

"Har mr. Dombey været der i dag?"

"Ja, han er gået ud og ind hele dagen."

"Han lagde vel ikke mærke til dig?"

"Jo, han gjorde. Han kom hen til min plads – gid han bare ikke var så stiv og højtidelig, onkel – og sagde: "De er formodentlig instrumentmager Gills' søn." – "Hans nevø, sir," svarede jeg. "Jeg sagde jo også nevø, dreng," sagde han. Men jeg turde gøre min ed på, at han sagde søn."

"Du har vist taget fejl. Men det kan jo være det samme."

"Ja vel kan det det, men derfor havde han dog ikke haft nødig at være så mut, synes jeg. Der var jo intet ondt i, om han også havde sagt søn. Derpå sagde han, at du havde talt til ham om mig, at han derfor havde givet mig en plads på kontoret, og at man ventede, at jeg ville være flittig og punktlig, og så gik han. Jeg tror ikke, at han syntes synderlig godt om mig."

"Du mener formodentlig, at du ikke syntes synderlig godt om ham."

"Ja," svarede drengen smilende, "måske; jeg har ikke tænkt videre over det."

Solomon så lidt alvorligere ud, mens han fra tid til anden kastede et blik på drengens åbne ansigt. Da de var færdige, og dugen var taget af bordet – retterne var blevet hentet fra et spisekvarter i nærheden – tændte han et lys og gik ned i en lille kælder, mens nevøen stod på den skimlede trappe og lyste for ham. Efter et øjeblik famlen omkring dernede kom han tilbage med en støvet og smudsig flaske, der så ud til at være ældgammel.

"Men onkel Sol, hvad tænker du dog på? Det er jo den vidunderlige madeira, og der er kun én flaske tilbage af den!"

Onkel Sol nikkede til tegn på, at han nok vidste, hvad han gjorde, og efter med højtidelig tavshed at have trukket proppen op, skænkede han i to glas og satte flasken og et tredje tomt glas på bordet.

"Den anden flaske, Wally," sagde han, "skal du drikke, når du er kommet til velstand; når du er blevet en formuende, anset, lykkelig mand; når den indtrædelse, du i dag har gjort i livet, har bragt dig – som det er min bøn til Vorherre! – til en jævn del af den bane, du har at gennemløbe, mit barn. Dette ønsker jeg dig af ganske hjerte!"

Noget af den tåge, der hang over gamle Sol, syntes at være kommet ham i halsen, for hans stemme var hæs.

Hans hånd rystede også, idet han stødte sit glas mod nevøens. Men da han først havde fået det til sine læber, tømte han det som en mand og smækkede bagefter med dem.

"Kære onkel," sagde drengen, idet han lod, som om han gjorde løjer, skønt tårerne stod ham i øjnene, "for den ære, du har gjort mig, tillader jeg mig at udbringe en skål for mr. Solomon Gills med et nidobbelt hurra og ét hurra til. Hurra! Og når vi tømmer den sidste flaske sammen, så takker du, ikke sandt, onkel?"

De klinkede på ny, og Walter, der sparede på sin vin, nippede til den og holdt derpå glasset op for øjet med så kritisk en mine, som det var ham muligt at påtage sig.

Sol sad nogen tid og så på ham i tavshed. Da deres øjne omsider mødtes, begyndte han straks at drøfte det emne, der havde optaget hans tanker, som om han havde talt hele tiden.

"Min næringsvej," sagde han, "er ikke andet end en vane for mig. Jeg er blevet så vant til den, at jeg næppe ville kunne leve, hvis jeg opgav den, men der kommer intet, slet intet ud af den. Dengang den uniform blev brugt," tilføjede han og pegede ud på den lille kadet, "da kunne der tjenes, og blev der tjent gode penge ved den. Men med al denne konkurrence, alle disse nye opfindelser og forandringer løber verden mig forbi. Jeg ved næppe, hvor jeg selv er, og endnu mindre, hvor mine kunder er."

"Bryd dig aldrig om dem!"

"Siden du sidst kom hjem fra kostskolen i Peckham – og det er nu ti dage siden –" sagde Solomon, "husker jeg ikke, der har været mere end én person i butikken."

"To, onkel, husker du ikke det? Først var der manden, som bad om at få en sovereign vekslet."

"Det var ham, jeg mente," sagde Solomon.

"Men onkel, regner du da den kone for ingen, som spurgte om vejen til bommen ved Milesend?"

"Ja, det er sandt, hende glemte jeg. To altså."

"Rigtignok købte de ikke noget," udbrød knøsen.

"Nej, de købte ikke noget," sagde Solomon roligt.

"Og de spurgte heller ikke på noget," fortsatte drengen.

"Nej, for havde de villet have noget, var de gået ind i en anden butik," sagde Solomon i samme tone.

"Men det var dog altid to, onkel," sagde drengen, som om det var en stor triumf. "Du sagde, at der kun havde været én."

"Men, Wally," fortsatte den gamle mand efter et kort ophold, "da vi ikke er som de menneskeædere, der gik i land på Robinson Crusoes ø, kan vi ikke leve af en mand, der beder om at få en sovereign vekslet, eller af en kone, der spørger om vej. Verden er, som jeg nylig sagde, løbet forbi mig. Jeg beklager mig ikke over den, men jeg forstår mig ikke længere på den. Handelsmænd er ikke som før, lærlinge ikke som før, forretninger ikke som før, varer ikke som før. De syv ottendedele af mit lager er gammeldags. Jeg er en gammeldags mand i en gammeldags butik i en gade, der ikke er den samme, som jeg kan huske den. Jeg er blevet tilbage for tiden og er for gammel til at indhente den igen. Selv den larm, den gør langt forude, forvirrer mig."

Walter ville tale, men hans onkel holdt hånden i vejret.

"Derfor, Wally, derfor var det mig så magtpåliggende, at du kom tidligt ind i denne travle verden og dens spor. Jeg er kun denne næringsvejs genfærd; dens legeme er forsvundet for længe siden, og når jeg er død, vil genfærdet blive skrinlagt. Da den altså åbenbart ikke er nogen arv for dig, har jeg ment, at det var bedst at bruge det næsten eneste brudstykke af gamle forbindelser, der af lang vane endnu holder fast ved mig, til din

fordel. Nogle mennesker holder mig for rig. Jeg ville for din skyld ønske, at de havde ret. Men hvad jeg end efterlader mig, hvad jeg end kan give dig, så har du i et hus som Dombey's den bedste lejlighed til at bruge det på en fornuftig og fordelagtig måde. Vær flittig, søg at få lyst til dit arbejde, min kære dreng, stræb efter selvstændighed og bliv lykkelig."

"Jeg vil gøre alt, hvad jeg kan, for at fortjene din kærlighed, det lover jeg dig," sagde drengen med varme.

"Det ved jeg, det er jeg sikker på," sagde Solomon og drak med forøget velbehag et glas madeira til. "Og nu søen," fortsatte han, "den kan tage sig smukt nok ud i en roman, men i virkeligheden duer den ikke. Det er ganske naturligt, at den er faldet dig ind, da du stadig har haft alle disse ting, der hører til den, for øje, men den duer ikke."

Ikke des mindre gned Solomon Gills sig med hemmelig glæde i hænderne, da han talte om søen, og skottede med ubeskrivelig tilfredshed til sine nautiske instrumenter.

"Tænk f.eks. på denne vin," sagde han; "den har gjort rejsen til Ostindien og tilbage igen, jeg ved ikke, hvor mange gange, og én gang har den været jorden rundt. Tænk på de bælgmørke nætter, de brølende vinde og rullende bølger –"

"Den torden, lynild, regn, hagl og alt muligt vejr," sagde drengen.

"Ganske rigtigt, som denne vin har gennemgået. Tænk dig den knagen og bragen af tømmer og master, den piben og hylen af stormen i tovværk og blokke."

"Den gåen til vejrs af matroserne, som kappedes om at komme først ud på ræerne for at beslå de stivfrosne sejl, mens skibet duvede og huggede som vanvittig!"

"Ja netop, til det har det gamle fad, som indeholdt denne vin, været vidne. Da "*Den smukke Sally*" gik under i –"

"I Østersøen midt om natten fem og tyve minutter over tolv, ligesom kaptajnens ur gik i stå i hans lomme, og han selv lå død op ad stormasten, den fjortende februar sytten hundrede og ni og firs," udbrød Walter livligt.

"Ja rigtigt, ganske rigtigt! Da var der fem hundrede fade sådan vin om bord, og da den begyndte at synke, gav alle mand – undtagen styrmanden, næstkommanderende, to matroser og en dame i en læk båd – sig i færd med at slå bunden ind på fadene, drak sig fulde og døde fulde, idet de sang "*Rule Britannia*" og sluttede med et rædsomt skrig i kor, da den gik til bunds."

"Men da "*George den Anden*" drev i land på kysten af Cornwall i en frygtelig storm to timer før daggry, den fjerde marts sytten hundrede og en og halvfjerds, da havde den henved to hundrede heste om bord, og hestene, som ved stormens begyndelse havde revet sig løs nede i lasten og fo'r vildt omkring og trådte hinanden ihjel, gjorde en sådan larm og udstødte sådanne menneskelige skrig, at mandskabet troede, skibet var fuldt af djæвле, og nogle af de bedste folk tabte både modet og hovedet og sprang over bord i fortvivelse, så at der kun overlevede to, som kunne fortælle det skete."

"Og da," sagde gamle Sol, "da "*Polyphem*" –"

"Privat vestindiefarer, halvfjerde hundrede tons drægtig, kaptajn John Brown fra Deptford. Rederne var Wiggs & Co.," udbrød Walter.

"Akkurat," sagde Sol; "da den kom i brand efter fire dages sejlads fra Jamaica om natten –"

"Da var der to brødre om bord," sagde nevøen meget hurtigt og højt, "og da der ikke var plads til dem begge i den eneste båd, som var tilbage, ville ingen af dem gå ned i den, førend den ældste tog den yngste om livet og kastede ham ned i den. Men så råbte den yngste, idet han rejste sig op i båden: "Kære Edward, tænk på din kæreste hjemme. Jeg er kun en dreng. Mig er der ingen, som venter hjemme. Spring ned i mit sted!" og dermed kastede han sig i søen."

Drengen havde, opildnet af, hvad han sagde og følte, rejst sig op, og hans lynende øje og blussende kind syntes at minde gamle Sol om noget, han havde glemt, eller som tågen hidtil havde lukket ude. I stedet for at vedblive med flere anekdoter, hvilket han åbenbart et øjeblik i forvejen havde haft i sinde, hostede han kort og tørt og sagde: "Nå, lad os tale om noget andet."

Sagen var, at den jævne, enfoldige onkel i sin interesse for det vidunderlige og eventyrlige, som han på grund af sin næringsvej ligesom stod i et fjernt forhold til, i høj grad havde opmuntret den samme interesse hos nevøen, og at alt, hvad der var blevet meddelt drengen for at afskrække ham fra et eventyrligt liv, havde haft den sædvanlige uforklarlige virkning, at det tværtimod havde skærpet hans lyst til det. Således går det altid. Det synes, som om der aldrig er skrevet en bog eller fortalt en historie udtrykkeligt for at holde unge mennesker i land, uden at den jo har lokket og tryllet dem ud på oceanet som noget, der falder af sig selv.

Men en forøgelse af det lille selskab viste sig nu i skikkelse af en mand i vide blå klæder, med en krog i stedet for en hånd hæftet på det højre handled, meget buskede, sorte øjenbryn og i

den venstre hånd en tyk stok, der, ligesom hans næse, over alt var fuld af knaster. Om halsen bar han et løst, sort silketørklæde og en så stor, grov skjortelinning, at den så ud som et lille sejl. Han var åbenbart den person, det tredje vinglas var blevet sat til side til, og han vidste det åbenbart også, for da han havde trukket sin lodne overfrakke af og på en vis bestemt knage bag døren hængt en så hård, blank hat, at en ømskindet person kunne få hovedpine ved synet af den, mens den efterlod en rød stribe på hans egen pande, som om han havde gået med et snævert bækken, flyttede han en stol hen til det sted, hvor glasset stod, og satte sig. Denne gæst tiltaltes i almindelighed som kaptajn Cuttle og havde været lods, skipper eller kapergast eller måske alle tre dele og så virkelig også ud som en ægte sømand.

Hans ansigt, der udmærkede sig ved en brun soliditet, klarede op, idet han vekslede håndtryk med onklen og nevøen; men han syntes at være lidet talende af naturen og sagde kun:

"Hvorledes går det?"

"Meget godt," svarede Gills og skød flasken hen til ham. Han tog den og sagde, efter at have set på den og lugtet til den, med ualmindeligt eftertryk:

"Den?"

"Den," svarede instrumentmageren.

Derpå fløjtede han, idet han skænkede i sit glas, og syntes at finde, at de virkelig gjorde sig til gode.

"Wal'r," sagde han, idet han ordnede sit tynde hår med sin krog og derpå pegede på instrumentmageren med den, "se på ham! Elsk! ær! og adlyd! Giv din katekismus en overhaling, til

du finder dette sted, og når du har fundet det, læg så en fold på bladet. Til lykke, min dreng!"

Han var så fuldstændig tilfreds både med sit citat og brugen af det, at han ikke kunne bare sig for endnu en gang at gentage ordene med dæmpet stemme og sige, at han ikke havde tænkt på dem i de sidste fyrretyve år.

"Men jeg har aldrig i mit liv trængt til ord, uden at jeg har vidst, hvor jeg skulle finde dem. Det kommer der af ikke at være så ødsel med tungen som visse folk."

Denne tanke mindede ham måske om, at han gjorde bedst i "at forøge sit forråd". I alt fald tav han og vedblev at tie, indtil gamle Sol gik ud i butikken for at tænde lys der, hvorpå han vendte sig om til Walter og uden indledning sagde:

"Han kunne vist lave et ur, hvis han prøvede på det?"

"Det ville ikke undre mig," svarede drengen.

"Og det ville gå!" sagde Cuttle, idet han med sin krog tegnede en slags slange i luften. "Gud, hvor det ur ville gå!"

Et øjeblik syntes han aldeles optaget af at tænke på denne ideelle tidsmålers gang og sad og så på drengen, som om hans ansigt var urskiven.

"Ja, han er propfuld af videnskaber," sagde han endelig og pegede med sin krog på lageret. "Se engang her! Her er en hel samling. Jord, luft og vand. Kommer ham ud på ét. Sig bare, hvad det er, du vil. Op i en ballon? Værs'god. Ned i en dykkerklokke? Værs'god. Ønsker du at få Nordstjernen lagt i en vægtskål og vejjet? Han gør det."

Af alt dette vil man se, at kaptajn Cuttles ærbødighed for instrumenterne var dyb, og at hans filosofi gjorde liden eller ingen forskel på at handle med dem og opfinde dem.

"Ak," sagde han, "hvor det må være rart at forstå sig på dem. Men det er da også rart ikke at forstå sig på dem; jeg ved næppe selv, hvad der er bedst. Det er så hyggeligt at sidde her og vide, at man kunne blive vejjet, målt, forstørret, elektriseret, polariseret, gjort alle slags hundekunster med, uden at mærke til det."

Kun den vidunderlige madeira i forening med den festlige dag, som gjorde det ønskeligt at forædle og uddanne Walters ånd, kunne have løsnet hans tunge i den grad, at han holdt dette mærkelige foredrag. Han syntes selv at blive helt forbavset over den måde, hvorpå han åbenbarede kilderne til den stiltiende glæde, han havde følt ved i de sidste ti år at have spist til middag hver søndag i denne stue. Idet han blev alvorligere og klogere, sank han hen i grublerier og tav.

"Nå," udbrød genstanden for hans beundring, da han kom tilbage, "førend De får Deres glas grog, Ned, må vi tømme flasken."

"Vel!" sagde Ned og skænkede i sit glas. "Lad drengen få noget mere."

"Nej tak, onkel."

"Jo vist," sagde Sol, "en lille smule. Vi tømmer flasken med en skål for huset, Walters hus. Måske bliver han kompagnon med tiden. Hvem kan vide det? Sir Richard Whittington blev jo gift med sin principals datter."

"Vend om igen, Whittington, borgmester i London, og når du er blevet gammel, vil du aldrig mere forlade det," sagde kaptajnen. "Wal'r! Overhal bogen, min dreng!"

"Og selv om mr. Dombey ingen datter har –" begyndte Sol.

"Jo, jo, han har, onkel," sagde drengen rødmende.

"Har han? Ja, nu synes jeg det også."

"Jeg ved det," sagde drengen. "Nogle af dem talte om det på kontoret i dag. Og de sagde, onkel," fortsatte han og dæmpede sin stemme, "at han ikke kunne lide hende, men lader hende gå som et skumpelskud mellem tjenestefolkene, og at han derimod er så opsat på at få sin søn ind i firmaet, at han, skønt sønnen endnu kun er et spædbarn, lader gøre tiere op end før og bøgerne føre nøjagtigere end tidligere, ja at man endog – når han troede, at man ikke lagde mærke til det – har set ham spadserere nede i dokkerne og mønstre sine skibe og sine varer og alt sådant noget, som om han var stolt af, hvad han og hans søn vil komme til at eje sammen. Det sagde de, men om det er sandt, ved jeg naturligvis ikke."

"Han ved allerede alt om hende, som De hører," sagde instrumentmageren.

"Å snak, onkel," udbrød drengen, atter rødmende. "Hvor kan jeg undgå at høre, hvad de fortæller mig?"

"Sønnen er os en lille smule i vejen for øjeblikket, er jeg bange for, Ned," sagde den gamle mand, fornøjet over spøgen.

"Ja meget," svarede kaptajnen.

"Ikke des mindre vil vi drikke på hans velgående," fortsatte Sol. "Altså en skål for Dombey & Søn."

"Meget vel, onkel," udbrød drengen lystigt. "Men eftersom De har bragt hende på bane og sat mig i forbindelse med hende og sagt, at jeg vidste alt om hende, vil jeg tage mig den frihed at føje noget til skålen. Altså et glas for Dombey & Søn – & datter!"

5. Pauls udvikling og dåb

Lille Paul, der ikke led ved at smittes af Toodlernes blod, blev for hver dag større og stærkere. Og for hver dag blev han desuden mere og mere dægget for af miss Tox, hvis ømhed for ham blev i den grad påskønnet af Dombey, at han begyndte at holde hende for et fruentimmer med en meget god, naturlig forstand, hvis følelser gjorde hende ære og fortjente at opmuntres. Han var så ødsel med sin nedladdenhed, at han ikke alene ved flere lejligheder bukkede på en særegen måde for hende, men endog betroede sin søster sådanne værdige påskønnelser af hende som: "Sig din veninde, Louise, at hun er meget god," eller: "Underret miss Tox om, Louise, at jeg takker hende mange gange," udtalelser, som gjorde et dybt indtryk på den således hædrede dame.

Miss Tox plejede ofte at forsikre, at "intet kunne overgå hendes interesse for alt, hvad der stod i forbindelse med dette søde barns udvikling", og en iagttagelse af hendes adfærd ville have troet det samme uden nogen stadfæstende udtalelse. Med uendelig tilfredshed, ja næsten med en følelse af fællesskab med Richards i opamningen kunne hun præsidere ved den unge arvings uskyldige måltider. Badets og toilettets små ceremonier overværede hun med begejstring. Indgivelsen af små doser medicin vakte hendes levende sympati, og da hun engang havde skjult sig i et klædeskab af undseelse, mens Dombey af sin søster blev ført ind i barnekammeret for at se sin søn blive klædt af og i en kort og luftig nattrøje gøre en kort spadseretur op ad Richards' kjole, blev hun så henrykt, at hun ikke kunne bare sig for fra sit smuthul at udbryde: "Er han ikke

yndig, mr. Dombey? Er han ikke en sand Amor?" hvorpå hun nær var dånet bag skabsdøren af forvirring og undseelse.

"Louise," sagde Dombey en dag, "jeg finder virkelig, at jeg ved Pauls dåb bør give din veninde et eller andet lille tegn på min tak. Hun har lige fra begyndelsen interesseret sig så ivrigt for barnet og synes så fuldkommen at fatte sin stilling – en ingenlunde almindelig fortjeneste her i verden, må jeg desværre sige – at det virkelig ville være mig kært at vise hende en opmærksomhed."

Det skal ikke være nogen nedsættelse af miss Tox's fortjeneste at sige, at Dombey, ligesom nogle andre, der undertiden ser lyset, kun syntes, at de havde skaffet sig den vigtige kundskab at fatte deres egen stilling, som viste en passende ærbødighed for hans. Det var ikke så stor en fortjeneste hos dem, at de kendte sig selv, som at de kendte ham og bukkede dybt for ham.

"Kære Paul," svarede hans søster, "du viser kun miss Tox retfærdighed, hvilket jeg helt vel vidste, at en mand med din skarpsindighed måtte gøre. Jeg tror, at hvis der i det engelske sprog findes tre ord, som hun nærer en næsten til ærefrygt grænsende agtelse for, da er det ordene Dombey & Søn."

"Godt! Jeg tror det. Det gør miss Tox ære."

"Og med hensyn til den omtalte gave, kære Paul," fortsatte hans søster, "så kan jeg kun sige, at hvad du så giver miss Tox, vil det ganske sikkert blive gemt og holdt i ære som en relikvie. Men der gives et middel til at vise din påskønnelse af miss Tox's venskab på en endnu mere smigrende og kærdommen måde, hvis du har lyst til det."

"Hvorledes det?" spurgte Dombey.

"Faddere," vedblev mrs. Chick, "er naturligvis vigtige på grund af deres indflydelse og forbindelser."

"Jeg indser dog ikke, at de skulle være det for min søn," sagde Dombey koldt.

"Meget sandt, kære Paul," svarede mrs. Chick meget livligt for at skjule sin pludselige omvendelse; "disse ord ligner dig. Jeg kunne ikke have ventet mig andet af dig. Jeg burde have vidst, at dette er din mening. Måske –" her stammede mrs. Chick igen, som om hun ikke var så ganske rolig ved at føle sig frem, "- måske er det en grund til, at du så meget mindre vil have noget imod at lade miss Tox stå fadder til det søde barn, om det så kun var som fuldmægtig for en anden. At det ville blive optaget som en stor ære og udmærkelse, er en selvfølge."

"Louise," sagde Dombey efter et kort ophold, "jeg tror ikke –"

"Ganske vist ikke," udbrød mrs. Chick, idet hun skyndte sig at foregribe et afslag, "det har altid været min mening."

Dombey så utålmodigt på hende.

"Gør mig ikke nervøs, kære Paul," sagde hans søster, "for det ødelægger mig. Jeg er langt fra stærk. Jeg har ikke rigtig været mig selv, siden den kære salig Fanny gik bort."

Dombey stirrede på det lomme-tørklæde, som hans søster holdt for øjnene, og begyndte:

"Jeg tror ikke, siger jeg –"

"Og jeg siger, at det altid har været min mening."

"Men, Louise!"

"Nej, kære Paul," afbrød hun ham med tårefyldt værdighed, "jeg må have lov til at tale. Jeg er ikke så opvakt, så forstandig, så veltalende eller i nogen henseende således som du. Det ved jeg meget godt. Så meget des værre for mig. Men selv om det

var de sidste ord, jeg skulle udtale – og et menneskes sidste ord burde være meget højtidelige for dig og mig, Paul, efter den kære salig Fannys bortgang – vil jeg alligevel sige, at det altid har været min mening. Og hvad mere er," tilføjede hun med endnu større værdighed, som om hun havde glemt sin afgørende grund lige til nu, "jeg har aldrig kunnet være af nogen anden mening."

Dombey gik hen til vinduet og tilbage igen.

"Jeg tror ikke, Louise," sagde han – mrs. Chick havde naglet sit flag til masten og gentog: "Jeg ved det," men han ænsede det ikke – "at der kunne gives mange personer, som ville have et større krav på mig end miss Tox, forudsat, at jeg i det hele indrømmede nogen noget krav. Men det gør jeg ikke. Paul og jeg vil, når tiden kommer, være i stand til at stå på vore egne ben – firmaet, med andre ord, vil være i stand til at stå på sine egne ben, selv hævde sig og selv forplante sig uden nogen sådan dagligdags støtte. Den slags fremmed hjælp, som folk plejer at søge for deres børn, har jeg råd til at undvære, da jeg forhåbentlig er hævet over den. Når derfor Pauls barndom er lykkeligt overstået, og jeg ser ham uden tidsspilde blive skikkaet til den løbebane, han er bestemt for, er jeg tilfreds. Længere hen i tiden kan han skaffe sig så mange mægtige venner, han vil, når han med kraft hævder – og udvider, hvis det ellers er muligt – firmaets anseelse og kredit. Indtil da er jeg ham mere end nok. Jeg ønsker ikke, at nogen skal stille sig imellem os. Lad det derfor være således, og jeg mener, at din mand og jeg selv er tilstrækkelige som faddere."

Ved disse bemærkninger der udtaltes med stor pomp og majestæt, havde Dombey klart åbenbaret sit hjertes hemmelige

følelser. En overordentlig mistillid til enhver, der ville stille sig imellem ham og hans søn; en hovmodig frygt for at få medbejlere til eller deltagere i drengens agtelse og ærbødighed; en nylig opstået, stikkende anelse om, at hans evne til at bøje og binde menneskelige viljer ikke var ufejlbar, og et lige så stikkende nag ved enhver ny ærgrelse eller modgang; alle disse ting var dengang hovednøglerne til hans sjæl. I hele sit liv havde han ikke skaffet sig en eneste ven. Hans kolde og tilbageholdende natur havde hverken søgt eller fundet nogen sådan. Og nu, da denne natur så kraftigt sammentrængte hele sin styrke i faderlig deltagelse og ærgerrighed, syntes det, som om denne iskolde strøm, i stedet for at være blevet fri for denne påvirkning, kun var tøet et øjeblik op for at modtage sin byrde, og derpå var frosset sammen med den til en eneste ubøjelig blok.

Efter således netop på grund af sin ubetydelighed at være blevet ophøjet til den værdighed at skulle være lille Pauls gudmoder, syntes miss Tox fra denne time at være indsat i sin ny stilling, og Dombey tilkendegav endvidere som sin vilje, at den længe udsatte ceremoni uden opsættelse skulle finde sted. Hans søster, der langt fra havde ventet et så sjældent held, trak sig så snart som muligt tilbage for at meddele sin bedste veninde det, og Dombey var alene i sit værelse.

I amnestuen var der alt andet end ensomt, for der tilbragte mrs. Chick og miss Tox en selskabelig aften til så stort mishag for miss Susan, at denne unge dame greb en hver lejlighed til at skære ansigter bag døren. Hendes følelser var så ophidsede over alt dette, at hun fandt det uundgåelig nødvendigt at skaffe dem denne lettelse, endog uden den tilfredsstillelse at have tilskuere

eller nogens sympati. Ligesom de gamle vandrende riddere lettede deres hjerter ved at udskære deres herskerinders navne i ørkener og på andre vilde steder, hvor der ingen sandsynlighed var for, at nogen ville komme til at læse dem, således slog miss Susan krøller på sin braknæse i skuffer og kommoder, gemte hånlige øjekast i hjørneskabe, hældte skelende blikke i stenkrus og modsagde og skældte ud i gangen.

Imidlertid sad de to fredsforstyrreere i lykkelig uvidenhed om den unge dames følelser og så lille Paul lykkelig og vel gennemgå alle de ceremonier, der hører til afklædning, motion, aftensmad og kommen i seng, hvorpå de satte sig ved kaminen for at drikke te. Ved Pollys tjenstvillige mellemkomst lå begge børnene nu i det samme værelse, og først da damerne havde lejret sig ved deres tebord og tilfældigvis kastede et blik på de to små senge, tænkte de på Florence.

"Hvor hun sover trygt!" sagde miss Tox.

"Ja, De ved nok, kære veninde, at hun rører sig dygtigt hele dagen igennem, for hun leger så meget med lille Paul."

"Det er et underligt barn," sagde miss Tox.

"Hendes moder op ad dage," svarede mrs. Chick sagte.

"Nej virkelig?" sagde miss Tox. "Å Gud!"

Det var i en meget medlidende tone, at hun sagde dette, skønt hun ikke havde nogen tydelig forestilling om hvorfor, undtagen at det ventedes af hende.

"Florence bliver aldrig, aldrig, aldrig nogen Dombey," sagde mrs. Chick, "ikke om hun så blev tusinde år."

Miss Tox trak øjenbrynene i vejret og var atter fuld af medynk.

"Jeg er nær ved at plage livet af mig med hende," sagde mrs. Chick med et beskedent, selvbevidst suk. "Jeg indser virkelig ikke, hvad der skal blive af hende, når hun bliver ældre, eller hvilken stilling hun skal indtage. Hun gør slet ingen fremskridt i sin faders yndest, og hvorledes skulle man også kunne vente det, da hun er så langt fra at være en Dombey?"

Miss Tox så ud, som om hun ikke øjnede den fjerneste frelse fra et så slående bevis som dette.

"Og dette barn, ser De," sagde mrs. Chick i dyb fortrolighed, "har ganske den kære salig Fannys natur. Hun gør aldrig i sit liv nogen anstrengelse, tør jeg dristigt påstå. Aldrig! Hun vil aldrig slynge og sno sig om sin faders hjerte som –"

"Vedbenden?" mente miss Tox.

"Ja ligesom vedbenden. Hun vil aldrig smutte ind og fæste bo i sin faders kærlighed ligesom –"

"Den opskræmmede hind?" mente miss Tox.

"Ligesom den opskræmmede hind," sagde mrs. Chick.

"Aldrig! Stakkels Fanny! Og dog elskede jeg hende så højt!"

"Bliv ikke så nedslået, kære veninde," sagde miss Tox i en trøstende tone. "De er virkelig alt for følsom."

"Vi har alle vore fejl," sagde mrs. Chick grædende og rystede på hovedet. "Det tør jeg dristigt påstå. Jeg har aldrig været blind for hendes. Det har jeg aldrig sagt. Og dog elskede jeg hende så højt!"

Hvilken tilfredsstillelse var det ikke for mrs. Chick – denne stakkels enfoldige tosse, i sammenligning med hvem hendes svigerinde havde været en sand engel af kvindelig forstand og blidhed – at forsvare og våge over denne dames minde og fuldt og fast at tro på og i højeste grad tilfredsstille sig ved sin egen

overbærenhed! Hvor behagelig en dyd må overbærenhed ikke være, når man har ret, da den er så behagelig, når man har uret og er al deles ude af stand til at forklare, hvorledes man har opnaaet det privilegium at udøve den!

Mens mrs. Chick endnu tørrede sine øjne og rystede på hovedet, tog Richards sig den frihed at gøre hende opmærksom på, at Florence var vågen og sad op i sin seng. Hun havde, som ammen havde sagt, rejst sig op, og hendes øjenhår var våde af tårer. Men ingen anden end Polly så dem glimte. Ingen anden bøjede sig over hende og hviskede trøstende ord til hende eller var nær nok til at høre hendes bankende hjertes pulsslag.

"Å, kære amme," sagde barnet og så bønlig op på hendes ansigt, "lad mig ligge hos min broder!"

"Hvorfor det, mit lam?" spurgte Richards.

"Å, jeg tror, han holder af mig," udbrød barnet lidenskabeligt. "Lad mig ligge hos ham!"

Mrs. Chick afbrød hende med nogle moderlige ord om, at hun skulle lægge sig til at sove som et godt barn; men Florence gentog sin bøn med et forskrækket blik og en grædende og hulkende stemme.

"Jeg skal ikke vække ham," sagde hun, idet hun skjulte sit ansigt og hang med hovedet. "Jeg vil kun røre ved ham med min hånd og så lægge mig til at sove. Lad mig endelig ligge hos min broder i nat; jeg tror, at han holder af mig!"

Uden at sige et ord tog Richards hende og bar hende hen til den lille seng, hvori det spæde barn lå, og lagde hende ved siden af ham. Hun krøb så tæt ind til ham, som hun kunne uden at forstyrre ham, og idet hun lagde den ene arm således, at den frygtsomt rørte ved hans hals, og skjulte sit ansigt med den

anden, over hvilken hendes fugtige og spredte lokker hang løst ned, blev hun liggende uden at røre sig.

"Den stakkels lille pige," sagde miss Tox, "hun har vist drømt."

Denne lille omstændighed havde bragt en sådan forstyrrelse i samtalens gang, at det var vanskeligt at optage den igen, og mrs. Chick var desuden blevet så rørt ved at tænke på sin egen overbærende natur, at hun slet ikke følte sig oplagt til det. De to veninder endte derfor snart deres tedrikken, og en tjener blev sendt hen efter en droske til miss Tox. Hun havde stor erfaring med hensyn til drosker, og når hun skulle køre en tur i en sådan, krævede det i almindelighed tid, da hun altid var systematisk i forberedelserne.

"Hav den godhed, Towlinson," sagde hun, "først og fremmest at tage pen og blæk med og skrive hans nummer tydeligt op."

"Ja, miss," svarede Towlinson.

"Og vær dernæst så god, Towlinson," vedblev miss Tox, "at vende sædet. Det er i almindelighed hurtigt, min kære."

"Ja, miss," sagde Towlinson.

"Og så ville jeg gerne, hvis De ville have den godhed, Towlinson, ulejlige Dem med denne adresse og denne shilling. Han skal køre efter kortet, og det må siges ham, at han ikke på nogen måde får mere end shillingen."

"Meget vel, miss," sagde Towlinson.

"Og – det gør mig virkelig ondt, at jeg skal gøre Dem så megen ulejlighed, Towlinson –" sagde miss Tox og så tankefuldt på ham.

"Det er slet ingen ulejlighed, miss," sagde Towlinson.

"Nå, vær da så god at sige til kusken, at den dame, han skal køre for, har en onkel, der er øvrighedsperson, og at han vil

blive frygtelig straffet, hvis han kommer til hende med nogen af sine uforskammetheder. De kan lade, som om De siger ham det af bare venskabelighed, og fordi De ved, at det gik en anden, som nu er død, således."

"Det skal jeg, miss," sagde Towlinson.

"Og nu godnat til min søde, søde, søde gudsøn," sagde miss Tox med en plaskregn af kys ved enhver gentagelse af tillægsordet, "og De, kære Louise, må love mig at nyde lidt varmt, førend De går i seng, og ikke være så nedslået."

Kun med stor møje tvang den sortøjede Susan, der stadig havde set til, sig under denne krise, og indtil også mrs. Chick var kommet af sted, men da amместuen omsider var blevet fri for gæster, lønnede hun sig selv for den tvang, hun havde pålagt sig.

"Om man også holdt mig seks uger i spændetrøje," sagde hun, "ville jeg kun være endnu mere opbragt, når jeg kom løs igen; hvem har nogen sinde hørt mage til de to drager?"

"Og så at fortælle, at hun har drømt, den lille stakkel!" sagde Polly.

"Jo, I er mig nogle nette fugle!" udbrød Susan, der lod, som om hun hilste på døren, ad hvilken de to damer var gået ud. "Hun bliver altså aldrig en Dombey? Nej, det vil vi håbe! Vi trænger ikke til flere af den slags; én er mere end nok."

"Væk ikke børnene, kære Susan," sagde Polly.

"Mange tak, mrs. Richards," sagde Susan, som i sin forbitrelse ingen forskel gjorde på folk, "jeg holder det virkelig for en ære at modtage Deres befalinger, da jeg ikke er bedre end en sort slave og mulat. Har De noget videre at befale, mrs. Richards, så sig kun til."

"Vrøvl! Befale!" sagde Polly.

"Å, Gud velsigne Dem, mrs. Richards," råbte Susan, "hvor er De født, mrs. Richards? Men når, hvor og hvorledes De så er født, mrs. Richards, hvad De jo selv bedst må vide," fortsatte ildsprutten, idet hun rystede stærkt på hovedet, "så må jeg dog bede Dem huske på, at et er at give befalinger og et andet at tage imod dem. Man kan nok sige til en person, at han skal springe på hovedet ned fra en bro i tyve meter vand, mrs. Richards; men derfor er det ikke sagt, at personen springer."

"Nå," sagde Polly, "nu er De vred, fordi De er et godt menneske og holder af miss Florence, og dog farer De løs på mig, fordi her ingen anden er at fare løs på."

"Det er en let sag for nogen at være venlige og blide," svarede Susan, "når der bliver gjort lige så meget af deres barn som af en prins, og det bliver klappet og kælet for, indtil det ønsker sine venner pokker i vold. Men når en sød, smuk, uskyldig lille unge, som der aldrig burde siges et ondt ord til eller om, overfuses, så er det en ganske anden sag. Du min Gud og fader, miss Floy, De uartige, syndige barn, hvis De ikke lukker Deres øjne lige på minuttet, kalder jeg på nisserne oppe på hanebjælken, for at de kan komme og æde Dem levende!"

Dermed istemte Susan en afskyelig brølen, der skulle synes at komme fra en samvittighedsfuld nisse af okseslægten, som var utålmodig efter at opfylde sin stillings hårde pligt. Efter yderligere at have beroliget sin protege ved at dække hendes hoved til med sengeklæder og give puden tre-fire forbitrede puf, lagde hun armene over kors, snerpede munden sammen og sad hele den øvrige del af aftenen og så på ilden.

Skønt lille Paul i ammetuesproget sagdes, "at skønne en hel del for sin alder," skønnede han dog lige så lidt på alt dette som på forberedelserne til, at han skulle døbes den næstfølgende dag, hvilke ikke desto mindre foregik omkring ham med største virksomhed med hensyn til hans egen og hans søsters og de to ammers pynt. Heller ikke viste han ved dagens komme noget tegn til at kende dens vigtighed, idet han tværtimod var usædvanlig tilbøjelig til at sove og usædvanlig tilbøjelig til at tage sine opvartersker ilde op, at de klædte ham på.

Det var tilfældigvis en stålgrå efterårsdag med en skarp østenvind – en dag, der var i overensstemmelse med forehavendet. Dombey forestillede i sig selv blæsten, mørket og efteråret ved dåbshandlingen. Han stod i sit værelse for at tage imod gæsterne, lige så barsk og kold som vejret, og da han så ud gennem glaskammeret på træerne i den lille have, kom deres brune og gule blade flagrende ned, som om han fik dem til at visne.

Uh, hvor de var sorte og kolde, disse værelser! De syntes at være i sørgedragt ligesom husets beboere. Bøgerne, nøjagtig af en og samme størrelse og opstillet i rækker ligesom soldater, så i deres hårde, kolde, glatte uniformer ud, som om de kun indeholdt én forestilling, og den var kuldevækkende. Bogskabet med dets aflukkede glasdør afviste enhver fortrolighed. Oven på det vogtede mr. Pitt, af bronze og uden spor af sin himmelske oprindelse, som en fortryllet neger over den utilgængelige skat. Fra hvert af de høje hjørner forkyndte en støvet, af en ældgammel grav opgravet vase opløsning og undergang ligesom fra en prækestol, og kaminspejlet, der på én

gang afspejlede både Dombey og hans portræt, syntes opfyldt af tungsindige tanker.

Det stive ildtøj syntes mere end alt andet, som fandtes der, at gøre krav på nært slægtskab med Dombey, med hans tilknappe frakke, hans hvide halsbind, hans svære guldurkæde og hans knirkende støvler. Dog dette var, førend hans lovlige slægtninge, mr. og mrs. Chick, som kort efter indfandt sig, kom til stede.

"Paul," mumlede mrs. Chick, idet hun omfavnede ham, "jeg håber, at dette må være begyndelsen til mange glædelige dage."

"Tak, Louise," svarede Dombey bistert. "God dag, John."

"God dag," sagde Chick.

Han gav Dombey sin hånd, som om han var bange for, at den skulle elektrisere ham. Dombey tog den, som om den havde været en fisk, en klump tang eller en lignende klam genstand, og leverede ham den øjeblikkelig med ophøjet høflighed tilbage.

"Måske du helst vil have ild i kaminen, Louise?" sagde Dombey med en lille drejning af sit hoved i halsbindet, ligesom i en lysestage.

"Nej tak, kære Paul, ikke for min skyld," svarede mrs. Chick, skønt hun havde nok at gøre med at hindre sine tænder i at klapre.

"Fryser De ikke, John?" spurgte Dombey.

John, der allerede havde fået sine hænder ned i sine lommer til op over handleddene og stod lige på tærsklen til det køteragtige kor, der ved en tidligere lejlighed havde voldt mrs. Chick så megen forargelse, forsikrede, at han havde det overmåde godt.

Idet han med dæmpet stemme tilføjede: "Hej kom falderalle –" blev han heldigvis standset af Towlinson, der meldte:

"Miss Tox!"

Og ind trådte den skønne fe med en blå næse og et forfrossent ansigt; hun havde nemlig til ære for ceremonien klædt sig meget yndigt i en labyrint af flagrende stads.

Miss Tox dukkede pludselig ned midt i sit brusende skrud ligesom en teaterkikkert, der skydes sammen, så dybt nejede hun som tak, fordi Dombey gik hende et par skridt i møde.

"Aldrig kan jeg glemme denne dag," sagde hun blidt, "det er umuligt. Jeg kan næppe tro mine egne sanser, søde Louise."

Hvis miss Tox kunne tro én af sine sanser, var det en meget kold dag. Det var aldeles klart. Hun greb den første, den bedste lejlighed til at fremme blodets omløb i sin næsetip ved hemmeligt at gnide den med sit lommetørklæde, for at den ikke ved sin meget lave temperatur på en ubehagelig måde skulle forbavse barnet, når hun kyssede det.

Kort efter viste barnet sig, båret i triumf af Richards, mens Florence under bevogtning af den ivrige unge politibetjent Susan Nipper sluttede troppen. Skønt hele amnestueselskabet kun var klædt i let sorg, var der nok i de moderløse børns ydre til ikke at gøre dagen lysere. Og oven i købet begyndte det spæde barn – det var måske miss Tox's næse, som var skyld i det – at græde, hvorved det imidlertid hindrede Chick i den kejtede udførelse af hans gode hensigt at gøre stads af Florence. For denne mand, der var ufølsom for en fuldkommen Dombey overordnede adkomster – hvilket måske havde sin grund i, at han selv var forenet med en Dombey og således var vant til al den fortrinlighed – holdt virkelig af hende og viste, at han holdt

af hende. Han var i færd med også nu at vise det på sin vis, da Paul i det samme gav sig til at græde, og hans ægtemage pludselig standsede ham.

"Nå, Florence," sagde hendes tante hurtigt, "hvad tager du dig for, barn? Lad ham se dig. Få ham til at se dig, lille ven."

Atmosfæren blev eller kunne være blevet koldere og koldere, mens Dombey koldt iagttog sin lille datter, der klappede i hænderne og stod på tåspidserne foran hans søns og arvings trone og ville lokke ham til at bukke sig ned fra sin ophøjede plads og se på hende. En eller anden redelig hjælp af Richards hjalp måske til, for i ethvert tilfælde så han virkelig ned og holdt op at græde. Da hans søster skjulte sig bag ved sin barnepige, fulgte han hende med øjnene, og idet hun tittede frem med et muntert råb til ham, sprang han op og galede lystigt, ja lo af fuld hals, da hun løb hen til ham, og syntes at kærtegne hendes lokker med sine spæde hænder, mens hun kvalte ham med sine kys.

Glædede det Dombey at se dette? Han viste det ikke ved at slappe en eneste muskel; men ydre tegn på følelse var noget usædvanligt hos ham. Hvis en solstråle stjal sig ind i værelset for at lyse for børnene under deres leg, så nåede den aldrig hans ansigt. Han stirrede så stift og koldt ud for sig, at det varme lys forsvandt selv fra lille Florences smilende øjne, da de til sidst tilfældigvis mødte hans.

Det var også en meget ubehagelig grå efterårsdag, og i det minuts pause og stilhed, som opstod, faldt bladene sørgeligt.

"John," sagde Dombey, idet han så på sit ur og tog hat og handsker, "hav den godhed at føre min søster; min arm tilhører

i dag miss Tox. De må helst gå i forvejen med master Paul, men vær forsigtig."

I Dombey's karet sad Dombey & Søn, miss Tox, mrs. Chick, Richards og Florence; i en lille karet, som kørte bag efter, Susan Nipper og dens ejerman, Chick. Susan så hele tiden ud ad vinduet, ligesom for at unddrage sig den forlegenhed at have denne herres store ansigt for øje, og hver gang noget raslede, troede hun, at han svøbte en passende drikkeskilling til hende ind i et stykke papir.

På vejen til kirken klappede Dombey i hænderne for at more sin søn, over hvilket eksempel på faderlig begejstring miss Tox blev henrykt. Men set bort fra denne omstændighed, var forskellen mellem dåbselskabet og et selskab i en sørgekaret næsten kun vognens og hestens farve.

Ved kirketrappen blev de modtaget af en uhyre vigtig graver, og idet Dombey steg først ud for at hjælpe damerne og stillede sig ved siden af ham ved karetdøren, lignede han også en graver, en mindre storartet, men frygteligere graver: det huslige livs, vor attrås og vort hjertes graver.

Miss Tox's hånd skælvede, da hun lod den smutte ind under Dombey's arm og mærkede, at hun førtes op ad trappen med en trekantet hat og et babylonisk halsbind foran sig. Det syntes et øjeblik at ligne denne anden højtidelige institution: "Vil du have denne mand, Lucretia?" – "Ja jeg vil."

"Skynd Dem at få barnet ud af trækken her," hviskede graveren, idet han holdt den indre dør til kirken åben.

Lille Paul kunne have spurgt med Hamlet: "Til min grav?" så koldt og jordet var stedet. Den høje, af draperier omgivne prædikestol; det øde perspektiv af tomme pulpiturer, der

strakte sig hen under gallerierne, og af tomme bænke, der nåede op til loftet og tabte sig i skyggen af det gamle, barske orgel; de støvede tæpper og kolde fliser; de grålige fripladser i skibet og den fugtige krog ved klokkerebet, hvor de sorte skamler, som brugtes ved ligfærd, stod gemt sammen med nogle skuffer og kurve og et par ruller tov af et trist udseende; den underlige, usædvanlige, ubehagelige lugt og den ligagtige belysning, alt stod i samklang. Det var et koldt og uhyggeligt skue.

"Der holdes netop en brudevielse nu, sir," sagde graveren, "men den er straks forbi; måske De vil træde ind i sakristiet så længe?"

Førend han igen vendte sig om for at vise vej, bukkede han for Dombey og smilede halvt bekendt til ham ligesom for at vise, at han godt huskede, at han havde haft den fornøjelse at have tjent ham, da han begravede sin kone, og håbede, at han havde moret sig godt siden.

Selv brudefølget tog sig sørgeligt ud, da det gik forbi alteret. Bruden var for gammel og brudgommen for ung, og en forældet lops med ét øje og et øjeglasse stukket i dets blinde kammerat gav damen armen, mens deres venner rystede af kulde. I sakristiet var der røg, og en gammel, udslidt og slet lønnet sagførerfuldmægtig, der var i færd med en undersøgelse, lod sin pegefingere glide ned ad pergamentsbladene i et umådelig stort, af begravelse propfuldt register, der hørte til en lang række lignende bind. Over kaminhylden hang en grundtegning af hvælvingerne, og Chick, der for at opmuntre selskabet med høj røst gennemløb den litterære del af den,

læste beskrivelsen over mrs. Dombey's gravsted helt ud, førend han tog sig i det.

Efter en længere kold pause kaldte en lille vissen stolekone, der led af en til kirkegården, om ikke til kirken hørende astma, dem hen til døbefonten, hvor de ventede noget, mens brud og brudgom indtegnede deres navne i kirkebogen, og imidlertid gik hun – dels på grund af sin svaghed, og dels for at brudefølget ikke skulle glemme hende – omkring i bygningen og snøftede som en nordkaper.

Straks efter kom klokkeren – den eneste ting her, der så munter ud, og han var dog tillige bedemand – med et krus varmt vand, som han hældte i døbefonten for, som han sagde, at fordrive kulden, noget, som ikke millioner af spande skoldende hedt vand havde kunnet gøre. Derpå viste præsten, en venlig ung kapellan, som øjensynlig var bange for barnet, sig ligesom hovedpersonen i en spøgelseshistorie, "en høj skikkelse, klædt helt i hvidt", ved synet af hvem Paul sønderrev luften med sine skrig. Han holdt ikke op, før han blev båret ud og var ganske sort i ansigtet.

Selv da dette til stor lettelse for alle var sket, hørte man under den øvrige del af ceremonien, at han ude i forsalen snart svagere, snart lydeligere gav den uimodståelige følelse af den uret, han havde lidt, luft. Dette forstyrrede i den grad de to damers opmærksomhed, at mrs. Chick idelig gjorde afstikkere ud i midterskibet for at sende stolekonen bort i et eller andet ærinde, mens miss Tox holdt sin bønnebog åben ved bønnen til minde om Krudtsammensværgelsen og af og til oplæste de dertil hørende responsorier.

Under alt dette var Dombey lige rolig og kavaleri-mæssig og hjalp måske til at gøre det så koldt, at den unge præst dampede om munden, mens han læste. Den eneste gang, da han i mindste måde forandrede sit ansigt, var, da kapellanen, idet han helt simpelt og naturligt oplæste slutningsformaningene til fadderne om at tage vare på barnet, tilfældigvis fæstede sit blik på Chick, for da kunne man se Dombey med et majestætisk øjekast tilkendegive, at det gad han nok gribe ham i.

Det kunne have været godt for Dombey, hvis han havde tænkt lidt mindre på sin egen værdighed og noget mere på den store oprindelse til og meningen af den ceremoni, under hvilken han spillede en så stiv og formel rolle. Hans hovmod stod i en sælsom modsætning til dens historie.

Da alt var forbi, gav han atter miss Tox armen og førte hende ind i sakristiet, hvor han meddelte præsten, at det ville have været ham en stor fornøjelse at have udbedt sig æren af hans selskab til middag, hvis hans hus ikke havde været i en så sørgelig tilstand. Efter at kirkebogen var blevet underskrevet, dåben betalt, stolekonen, hvis hoste atter var blevet meget slem, husket, overgraveren tilfredsstillet, og undergraveren, der tilfældigvis stod på dørtrinnet og i stor spænding iagttog vejret, ikke glemt, satte de sig atter i kareterne og kørte hjem i det samme kedelige kammeratskab.

Der fandt de mr. Pitt, som rynkede næse ad en kold, i kold pomp af glas og sølvtøj serveret frokost, der snarere lignede et dødt måltid, som lå på parade, end en selskabelig nydelse. Nu kom miss Tox frem med et bæger til sin gudsøn, og Chick med et foderal med kniv, gaffel og ske. Dombey kom frem med et

armbånd til miss Tox, ved modtagelsen af hvilken mindegave miss Tox blev inderlig rørt.

"Hav den godhed at sætte Dem ved den nederste ende af bordet, John," sagde Dombey. "Hvad har De der?"

"Det er en kold kalvefilet," svarede Chick; "hvad har De stående foran Dem?"

"Dette," svarede Dombey, "er en eller anden kold ret af kalvehoveder, tror jeg. Jeg ser kolde høns – skinke – postejer – salt – hummer. Vil miss Tox gøre mig den ære at drikke et glas med mig? Champagne til miss Tox!"

Der var tandpine i alle sagerne. Vinen var så iskold, at den aftvang miss Tox et lille skrig, som hun havde møje med at forvandle til et "Hm!" Kalvefileten var kommet fra et så luftigt spisekammer, at den første mundfuld af den bragte en følelse ligesom af koldt bly ned i Chicks underkøstremiteter. Kun Dombey var urokkelig. Man kunne have hængt ham op til salg på et russisk torv som en prøve på en frossen mand.

Den fremherskende indflydelse var endog hans søster for stærk. Hun gjorde intet forsøg på smiger eller fortrolig passiar, men søgte at se så varm ud, som hun kunne.

"Nå, sir," sagde Chick, idet han efter en lang pause gjorde en fortvivlet anstrengelse og skænkede sig et glas sherry, "med Deres tilladelse vil jeg tømme dette glas på lille Pauls sundhed."

"Gud velsigne ham!" mumlede miss Tox og nippede til sin vin.

"Den søde lille Dombey!" mumlede mrs. Chick.

"Jeg tvivler ikke på," sagde Dombey med streng al vor, "at min søn ville føle og vise sin tak til Dem, hvis han kunne fatte den ære, De har vist ham. Med tiden vil han, håber jeg, vise sig

ethvert ansvar voksen, som hans slægtnings og venners opmærksomhed privat eller vor stillings byrdefulde natur offentlig måtte pålægge ham."

Da den tone, dette blev sagt i, ikke tillod noget svar, sank Chick hen i modløshed og tavshed. Dette var derimod ikke tilfældet med miss Tox, der, efter med endog mere spændt opmærksomhed og en udtryksfuld hældning med hovedet til den ene side at have hørt på Dombey, nu bøjede sig hen over bordet og sagde til mrs. Chick:

"Louise!"

"Kære veninde," sagde mrs. Chick.

"Vor stillings byrdefulde natur offentligt måtte – jeg har glemt det egentlige udtryk."

"Udsætte ham for," sagde mrs. Chick.

"Undskyld, kære veninde," svarede miss Tox, "således tror jeg ikke, det var. Det var mere afrundet og flydende. Hans slægtnings og venners opmærksomhed eller vor stillings byrdefulde natur offentligt måtte pålægge ham?"

"Pålægge ham, ganske rigtigt," sagde mrs. Chick. Miss Tox klappede triumferende, men sagte, i sine fine hænder og tilføjede, idet hun vendte øjnene i vejret: "Det kan man kalde veltalenhed!"

Imidlertid havde Dombey sendt bud efter Richards, som nu trådte nejende ind, men uden barnet, eftersom Paul var faldet i søvn oven på formiddagens anstrengelser. Efter at have hædret denne vasal med et glas vin, tiltalte Dombey, idet miss Tox lagde hovedet på den ene side og traf nogle andre små forberedelser til at indprente hans ord i sit hjerte, hende således:

"I de seks måneder, Richards, hvor De har opholdt Dem i dette hus, har De gjort Deres pligt. For at forene en eller anden lille villighed mod Dem med denne dag, har jeg overvejet, hvorledes jeg bedst skulle udrette dette, og rådført mig med min søster, mrs. –"

"Chick," afbrød den føre herre af samme navn ham.

"Ti dog stille!" sagde miss Tox.

"Jeg ville sige Dem, Richards," vedblev Dombey med et knusende blik på John, "at jeg blev yderligere styrket i min beslutning ved at huske en samtale, jeg havde med Deres mand her i dette værelse, da De blev fæstet. Ved denne lejlighed meddelte han mig den sørgelige omstændighed, at Deres familie med ham selv i spidsen var sunket ned i den dybeste uvidenhed."

Richards vandede sig under denne imponerende bebrejdelse.

"Jeg er langt fra at være stemt for," fortsatte Dombey, "hvad folk med nivellerende meninger kalder almindelig oplysning. Men det er nødvendigt, at de lavere klasser fremdeles lærer at kende deres stilling og opføre sig passende. For så vidt billiger jeg skoler. Da jeg kan bortgive en plads i en ældgammel stiftelse, der efter et hæderligt lav kaldes "de menneskekærlige skærslippere", og hvor disciplene ikke alene får en gavnlig undervisning, men desuden en klædning og et skilt, har jeg – efter først, gennem mrs. Chick, at have sat mig i forbindelse med Deres familie – givet en ledig plads til Deres ældste søn, som, efter hvad jeg hører, i dag har fået dragten. Er hendes søns nummer ikke," sagde Dombey til sin søster, idet han talte om drengen, som om han var en droske, "ét hundrede og syv og fyrre? Du kan sige hende det, Louise."

"Ét hundrede og syv og fyrre," sagde mrs. Chick. "Dragten, Richards, er en pæn, varm, blå bais skødefrakke med kasket af samme farve og med brandgul bort; røde, uldne strømper og meget stærke knæbenklæder af skind. Man kunne selv gå med disse klæder," sagde mrs. Chick begejstret, "og føle sig taknemmelig."

"Nå, Richards," sagde miss Tox, "nu kan De da være stolt! De menneskekærlige skærslippere!"

"Jeg er Dem meget taknemmelig, sir," svarede Richards sagte, "det er så smukt af Dem, at De således tænker på mine små." På samme tid bølgede et syn af "Kedlen" som menneskekærlig skærslipper med sine små bitte ben pakket ind i det af mrs. Chick omtalte, nyttige klædningsstykke for Richards' øjne og fik dem til at løbe i vand.

"Det glæder mig at se Dem have så megen følelse, Richards," sagde miss Tox.

"Man kan derfor næsten håbe, ja man kan virkelig," sagde mrs. Chick, der gjorde sig til af at nære tillid til den menneskelige natur, "at der endnu er en gnist af taknemmelighed og sund følelse tilbage i verden."

Richards påskønnede disse komplimenter ved at neje og fremmumle sin tak; men da hun fandt det umuligt at undertrykke den uro, der var opstået i hendes sind ved billedet af hendes søn i de overmodne unævnelige, nærmede hun sig lidt efter døren og var hjertelig glad ved at slippe ud af den.

De flygtige kendetegn på delvis tøj, der havde vist sig med hende, forsvandt atter med hende, og frosten tog fat på ny, lige så hård og kold som før. Chick nynnede to gange en melodi ved den nederste ende af bordet, men begge gange var det et

brudstykke af ligmarchen af *Saul*. Selskabet syntes at blive koldere og koldere og efterhånden at komme i den samme frosne og stive tilstand som de retter, det var samlet omkring. Til sidst så mrs. Chick på miss Tox, og de stod nu begge op og sagde, at det virkelig var på tiden at gå. Da Dombey modtog dette budskab med fuldstændig sindsro, sagde de farvel til ham og gik straks bort, ledsaget af Chick, som, da de havde vendt huset ryggen og overladt dets ejermand til hans sædvanlige ensomhed, stak hænderne i lommen, lagde sig tilbage i vognen og fløjtede en lystig melodi helt igennem, idet han lagde et sådant udtryk af skummel og frygtelig trods i sit ansigt, at mrs. Chick ikke vovede at gøre indsigelser.

Skønt Richards havde lille Paul på skødet, kunne hun dog ikke glemme sin egen førstefødte. Hun følte, at det var utaknemmeligt, men dagens indflydelse ramte endog de menneskekærlige skærslippere, så at hun næppe kunne bare sig for at tænke, at hans blikskilt med nummer ét hundrede eg syv og fyrre hørte med til dens stivhed og barskhed. Hun talte desuden i amnestuen om hans "velsignede ben" og blev atter generet af hans genfærd i uniform.

"Jeg vel ikke, hvad jeg ville give," sagde Polly, "for at se den kære lille stakkel, førend han bliver vant til dem."

"Ved De så hvad, mrs. Richards," sagde Nipper, der var blevet indviet i hendes hemmelighed; "se ham, så bliver De måske rolig."

"Mr. Dombey ville ikke synes om det," sagde Polly.

"Ikke det? Jo, han ville synes meget godt om det, hvis han blev spurgt."

"Da ville De vist ikke spørge ham om det?" sagde Polly.

"Nej, mrs. Richards, tværtimod; men da disse to skildvagner Tox og Chick ikke, efter hvad jeg hørte dem sige, har i sinde at stå på post i morgen, så vil jeg og miss Floy gå ud med Dem i morgen formiddag, hvis De synes, for vi kan lige så godt og bedre gå derhen som op og ned ad en gade."

Først forkastede Polly standhaftigt denne tanke, men lidt efter lidt begyndte den at fæste rod hos hende, mens hun mere og mere udmalede sig de forbudte billeder af sine børn og sit eget hjem. I den overbevisning, at der ikke kunne være noget så særdeles ondt i at se et øjeblik inden for døren, gav hun til sidst efter for det Nipperske forslag.

Da sagen var blevet således afgjort, gav lille Paul sig til at græde på det ynkeligste, som om han havde en anelse om, at der ikke ville komme noget godt ud af dette.

"Hvad fejler barnet?" spurgte Susan.

"Han fryser vel," svarede Polly, idet hun gik frem og tilbage og tyssede på ham.

Det var virkelig en trist høstaften, og mens hun gik og tyssede, skottede gennem de kedelige vinduer og trykkede den lille fyr tættere til sit bryst, styrtede de visne blade ned som en plaskregn.

6. Pauls andet tab

Næste morgen var Polly opfyldt af så mange mørke anelser, at hvis hendes sortøjede medtjenerindes uophørlige opfordringer ikke havde været, havde hun opgivet enhver tanke om ekspeditionen og udtrykkeligt bedt om tilladelse til at se nummer ét hundrede og syv og fyrrer under den ærefrygtvækkende skygge af Dombey's tag. Men Susan, der var stemt for udflugten, og som, om hun end med tålelig fasthed kunne finde sig i andre folks skuffelser, ikke kunne bringe det over sit hjerte at skuffe sig selv, lagde så mange sindrige tvivl i vejen for den forandrede mening og udstyrede den oprindelige plan med så mange sindrige bevisgrunde, at næsten lige så snart Dombey havde vist sin majestætiske ryg og var gået sin vante gang til City, var hans intetanende søn på vejen til Staggs's Gardens.

Denne velklingende plads lå i en forstad, som beboerne af Staggs's Gardens kendte under navnet Camberling Town, et navn, som kortet over London, således som det for at skaffe fremmede en nyttig og let tilgængelig vejledning er aftrykt på lommeværkløder, med et vist skin af ret sammentrænger til Camden Town. Derhen gik nu de to barneplejersker, ledsagede af deres små myndlinge, idet Richards naturligvis bar Paul, hvorimod Susan førte lille Florence ved hånden og af og til gav hende de ryk og puf, som hun mente det gavnlige at uddele.

Det første stød af et stort jordskælv havde netop på den tid sprængt hele omegnen lige ned til dens midtpunkt. Spor af dets gang var synlige på alle steder. Huse var revet ned; gader gennembrudte og spærrede; dybe gruber og grøfter gravet i

jorden; uhyre bunker jord og ler kastet op; underminerede og vaklende bygninger støttet med svære bjælker. Her lå et kaos af væltede karrer i broget blanding ved foden af en stejl, unaturlig høj; hist rustede forvirrede bunker jern i noget, der tilfældigvis var blevet til en dam. Over alt fandtes broer, som intetsteds førte hen; alfarveje, som var aldeles ufremkommelige; babelske tårne af skorstene, som manglede det halve af deres højde; midlertidige huse og skure af træ på de urimeligste steder; skrog af elendige boliger, brudstykker af ufuldendte mure og hvælvinger, høje stilladser, labyrinter af mursten, kæmpeskikkelser af kraner og trebenede bukke, som skrævede over ingenting. Der var hundrede tusinde ufuldstændige skikkelser og former vildt sammenblandede og endevendte; snart borede de sig ned i jorden, snart stræbte de op i luften, snart hensmuldredes de i vandet, og stadig var de lige så uforståelige som en drøm. Varme kilder og vulkanske udbrud, et jordskælvs sædvanlige ledsagere, hjalp til den hele forvirring. Kogende vand sydede og boblede inden for sammenstyrtede vægge, hvorfra ligeledes skæret og brølet af luer strømmede ud, og dynger af aske standsede færdslen og forandrede helt og holdent omegnens lov og vedtægt.

Kort sagt, den ufuldførte og endnu ikke åbnede jernbane var under bygning og gled lige fra selve hjertet i denne skrækkelige uorden ud i sit mægtige spor af civilisation og forbedring.

Men endnu var nabolaget bange for at vedkende sig jernbanen. Et par dristige spekulanter havde afstukket gader, og den ene af dem havde bygget en smule, men standset imellem dyndet og asken, førend han gik videre. Et splinternyt værtshus, der lugtede af frisk kalk og lim og ingen genbo havde,

havde valgt sig "*Jernbanevåbenet*" til skilt; det var måske et overilet foretagende – men i alle tilfælde håbede det at sælge drikkevarer til arbejderne. På samme måde var "*Udgraverkroen*" opstået af et ølhus, og den gamle spækhøkerbutik af egennyttige grunde af en lignende umiddelbar og folkelig natur forvandlet til "*Jernbane-spisehuset*", hvor der daglig beværtedes med flæskesteg. Af de samme grunde var vægterne forekommende og af de samme grunde ikke at stole på. Den almindelige tillid var meget svag. Lige uden for jernbanens dør så man stinkende marker, kostalde, møddinger, skarnbunker, grøfter, haver, lysthuse og pladser til at banke gulvtæpper på. Små gravhøje af østersskaller fra østerstiden, af hummerskaller fra hummertiden og af potteskår og visne kålblade fra alle årstider havde lejret sig på dens højere steder. Stolper, stakitter, gamle advarsler mod ulovlig gennemgang, bagsider af usle huse og pletter med en forkrøblet plantevækst tog helt modet fra den. Intet havde vundet eller troede at skulle vinde ved den. Hvis den ynkelige mark, der lå i nærheden, kunne have lét, ville den, ligesom mange af de ynkelige naboer, have lét hånligt ad den.

Staggs's Gardens var ualmindelig vantro. Den omfattede en lille række huse med små, smudsige pletter jord foran, som var indhegnede med gamle døre, tøndestaver, pjalter af presenninger og udgåede buske, imellem hvilke åbningerne var tilstoppede med bundløse blikkedler og udtjente kaminstativer. Her avlede Staggs's gartnere pralbønner, holdt høns og kaniner, opførte rådne lysthuse – et af dem var en gammel båd – tørrede klæder og røg tobak. Nogle mente, at Staggs's Gardens var opkaldt efter en afdød kapitalist ved navn Staggs, der havde

bygget huse der for sin fornøjelse. Andre, der havde en medfødt sans for landet, mente, at navnet hidrørte fra de landlige tider, da den kronede hjord havde søgt tilflugt i dens skyggefulde skov. Dette være nu, som det vil, så var i alles øjne Staggs's Gardens en hellig lund, der ikke måtte tilintetgøres af jernbaner, og en så stærk tillid nærede de i det hele taget til, at den længe ville overleve alle slige latterlige opfindelser, at skorstensfejeren på hjørnet, der gav tonen an for havens lokale politik, offentligt havde sagt, at ved jernbanens åbning, hvis den nogen sinde blev åbnet, skulle to af hans læredrenge stige op gennem kaminrørene i hans bolig med befaling til fra munden af skorstenen at hilse det mislykkede projekt med et spottende hyl.

Til dette vanhellige sted, hvis navn endog hidtil var blevet holdt omhyggeligt skjult for Dombey og hans søster, blev nu lille Paul båret af skæbnen og Richards.

"Der ligger mit hus, Susan," sagde Polly.

"Nej virkelig, mrs. Richards!" sagde Susan nedladende. "Og der står jo min søster Jemima i døren," udbrød Polly, "med mit eget søde lille barn på armen!"

Dette syn fjædede et par så omfattende vinger til Pollys utålmodighed, at hun løb ned ad haven som en stormvind, forløs på Jemima og byttede barn med hende i en fart til uendelig forbavselse for denne unge dame, som Dombeyernes arving syntes at være faldet ned på fra skyerne.

"Gud, Polly," råbte Jemima, "hvor du gjorde mig bange! Hvem kunne have tænkt sig det! Kom dog ind med! Hvor du ser rask ud! Børnene bliver rent ellevilde af glæde over at se dig, det bliver de!"

Ja, det blev de, hvis man kunne dømme efter den støj, de gjorde, og den måde, de for løs på Polly på og trak hende hen til en lav stol i krogen ved kaminen, hvor hendes eget ærlige æbleansigt øjeblikkelig blev midtpunktet for en klynge mindre piplinger, der alle lagde deres rosenrøde kinder tæt til det og åbenbart alle var vokset på det samme træ. Polly selv var nok så støjende og heftig som børnene, og først da hun var blevet helt åndeløs, og hendes hår hang ned om hendes glødende ansigt, og den ny klædning, hun havde fået ved lille Pauls dåb, var bragt i største uorden, opstod der en pause i forvirringen. Selv da blev den næstmindste Toodle liggende på hendes skød og klamrede sig med begge arme fast om hendes hals, mens den næstnæstmindste Toodle klatrede op på ryggen af stolen og med det ene ben i luften gjorde nogle fortvivlede anstrengelser for at kysse hende om hjørnet.

"Se, der står en pæn lille dame, som er kommet for at besøge jer," sagde Polly; "se, hvor stille *hun* er! Sikken smuk lille dame, ikke sandt?"

Denne hentydning til Florence, der havde stået ved døren, ikke ligegyldig for, hvad der var foregået, henledte de yngre grenes opmærksomhed på hende og havde ligeledes den heldige virkning, at den medførte en formelig præsentation af miss Nipper, der ikke var ganske fri for en mørk anelse om, at der allerede var blevet vist hende ringeagt.

"Kom dog nærmere, Susan, og hvil Dem lidt," sagde Polly; "det er min søster Jemima. Jeg ved såmænd ikke, Jemima, hvorledes jeg skulle komme ud af det, hvis Susan Nipper ikke var der; jeg kan alene takke hende for, at jeg nu sidder her."

"Sæt Dem dog ned, miss Nipper," sagde Jemima.

Med majestætisk og ceremoniel holdning satte miss Nipper sig på den yderste kant af en stol.

"Aldrig i mit liv er jeg blevet så glad ved at se nogen, nej jeg er sandelig ikke, miss Nipper," sagde Jemima.

Susan, der begyndte at formildes, flyttede sig lidt længere ind på stolen og smilede nådigt.

"Løs dog Deres hattebånd, miss Nipper, og lad, som De var hjemme," bad Jemima. "Jeg er bange for, at her ikke er således, som De er vant til, men De må undskylde os."

Den sortøjede blev i den grad formildet af denne ærbødige opførsel, at hun tog den lille miss Toodle, som i det samme løb forbi, og gav sig til at ride til møllerens hus med hende.

"Men hvor er min kære dreng," sagde Polly, "min stakkels fyr? Jeg er gået hele den lange vej for at se ham i hans ny klæder."

"Å, det er kedeligt!" udbrød Jemima. "Han sørger sig fordærvet, når han får at vide, at hans moder har været her. Han er i skole, Polly."

"Allerede!"

"Ja. Han gik allerede derhen i går for ikke at forsømme noget. Men i dag er det en halv fridag; hvis du bare kunne blive, til han kommer hjem – du og miss Nipper," sagde Jemima, idet hun i tide huskede på den sortøjedes værdighed.

"Men hvorledes ser han ud, Jemima?" stammede Polly.

"Å, han ser slet ikke så gal ud, som man skulle tro."

"Å, jeg ved, at hans ben må være for korte."

"Hans ben er rigtignok noget korte," svarede Jemima, "især bagtil; men med hver dag bliver de nok længere."

Det var en langsom, perspektivisk trøst; men den munterhed og godmodighed, hvormed den blev ydet, gav den en vægt, som

den ikke i og for sig havde. Efter et øjeblik's ophold sagde Polly noget mere oplivet:

"Men hvor er fader, kære Jemima?" – for under dette patriarkalske navn gik Toodle i almindelighed i familien.

"Jeg må igen sige, det er kedeligt!" svarede Jemima. "Fader tog i morges sin middagsmad med og kommer ikke hjem før aften. Men han taler altid om dig, Polly, og fortæller børnene om dig, og er den skikkeligste, tålmodigste, fredeligste sjæl i verden, som han altid har været og altid vil være!"

"Tak, Jemima," udbrød den naturlige Polly, glad over ordene og sorgfuld over hans fraværelse.

"Å, du skal ikke takke mig," sagde hendes søster, idet hun gav hende et smækkys på kinden og derpå dansede lystigt rundt med lille Paul. "Det samme siger jeg også om dig og mener det med."

Trods den dobbelte skuffelse var det umuligt at tro, at et besøg, der fik en sådan modtagelse, var forfejlet, hvorfor søstrene med glade forhåbninger talte om familie anliggender, om "Kedlen" og alle hans brødre og søstre, mens den sortøjede skarpt mønstrede bohavet, nürnbergerruret, hjørneskabet, ridderborgen med de røde og grønne ruder, som stod på kaminhylden, og som kunne illumineres ved hjælp af en stump lys indenfor, og et par små sorte fløjlskattekillinger, hver med en damesypose i munden, og som af Staggs's Gardens beboere holdtes for vidundere af efterlignende kunst. Da samtalen snart blev almindelig, for at den sortøjede ikke skulle melde sig gnaven og blive spydig, meddelte hun Jemima en oversigt over alt, hvad hun vidste om Dombey, hans udsigter, familie, foretagender og karakter sammen med en nøjagtig fortegnelse

over sin personlige garderobe samt underretning om sine nærmeste slægtninge og venner. Efter at have lettet sit sind ved disse meddelelser styrkede hun sig med rejer og porter og røbede tilbøjelighed til at sværge evigt venskab.

Lille Florence selv var ikke sen til at udnytte lejligheden, for efter at hun af de unge Toodler var blevet ført ud for at se på nogle paddehatte og andre mærkværdigheder i haven, hjalp hun dem med den bedste vilje at opføre en midlertidig dæmning tværs over en lille grøn pyt, der havde dannet sig i en krog. Hun var endnu ivrigt optaget af dette arbejde, da hun søgtes og fandtes af Susan, der – for så stærk var hendes pligtfølelse selv under den humaniserende påvirkning af rejer – holdt en – med puf isprængt – moralsk forelæsning for hende over hendes vanartede natur, mens hun vaskede hendes ansigt og hænder og forudsagde, at hun ville bringe sin families grå hår i graven af sorg. Efter et ophold, der var følgen af en temmelig lang samtale ovenpå mellem Polly og Jemima om pengesager, skete der atter et barnebytte – for Polly havde hele tiden sit eget barn på armen, og Jemima lille Paul – hvorpå gæsterne tog afsked.

Men først blev de unge Toodler forført som ofre for et fromt bedrageri til i flok at gå hen til en urtebod, tilsyneladende i den hensigt at bortøde en penny, og da kysten var fuldstændig klar, flygtede Polly, mens Jemima råbte efter hende, at hvis de på tilbagevejen kunne gå om ad City Road til, ville de ganske sikkert møde den lille "Kedel", når han kom fra skole.

"Tror De, at vi har tid til at gøre en lille omvej i den retning, Susan?" spurgte Polly, da de standsede for at trække vejret.

"Hvorfor ikke, mrs. Richards?" svarede Susan.

"Det er snart spisetid, ved De nok," sagde Polly.

Men frokosten havde gjort hendes ledsagerinde mere end ligegyldig for dette vigtige hensyn, så at hun ingen vægt lagde på det, og de besluttede derfor at gå "den lille omvej".

Men nu var den stakkels "Kedel"s liv siden den foregående dags morgen blevet gjort møjsommeligt ved de menneskekærlige skærslipperes kostume. Gadeungdommen kunne på ingen måde finde sig i det. Ikke en eneste ung dagdriver var at bringe til at udholde synet af det et øjeblik uden at kaste sig over dets uskyldige bærer og gøre ham fortræd. Hans tilværelse i samfundet havde snarere lignet en af de ældste kristnes end et uskyldigt barns i det nittende århundrede. De havde kastet sten på ham, smidt ham i rendestenen, dænget ham til med gadeskarn og trykket ham flad mod afvisere. Aldeles ubekendte personer havde revet den blå kasket af hovedet på ham og kastet den på gaden. Hans ben var ikke alene blevet mundtligt kritiseret og hånet, men endog blevet knebet og på anden måde mishandlet. Endnu den samme formiddag havde han på vejen til skærslipperinstituttet fået et blåt øje og var blevet straffet for det af læreren, en pensioneret og glubsk gammel skærslipper, der havde fået pladsen som skolemester, fordi han ikke kunne noget eller var skikket til noget, og for hvis grusomme spanskrør alle rødkindede små drenge havde en uimodståelig tiltrækningskraft.

Deraf kom det, at "Kedlen" på sin vej hjem søgte mennesketomme stier og sneg sig igennem smalle stræder og gyder for at undgå sine plageånd; men da han til sidst nødtes til at vove sig ud i hovedgaden, førte hans onde stjerne ham hen

til et sted, hvor en lille flok drenge, med en vild ung slagter i spidsen, længselsfuldt ventede på, at der skulle vise sig lejlighed til morskab, og næppe så de en menneskekærlig skærslipper i deres midte – ligesom på en ufattelig måde faldt han i deres hænder – førend de istemte et almindeligt hyl og fo'r løs på ham.

Men nu traf det sig, at Polly, der efter en god times gang forgæves havde set hen ad vejen og sagt, at det ikke kunne nytte at gå længere, pludselig fik øje på dette syn. Ikke så snart så hun det, førend hun med et pludseligt udråb overgav master Dombey til den sortøjede og ilede sin ulykkelige lille søn til undsætning.

Overraskelser kommer, ligesom ulykker, sjældent alene. Den forbavsede Susan og hendes to protegeer blev med nød og næppe af de omkringstående frelst fra at blive kørt over, endnu førend de rigtigt vidste, hvad der var på færde, og i samme øjeblik hørtes det tordnende angstråb: "En gal tyr!"

Med en forvirret forestilling om, at folk løb frem og tilbage og råbte og blev kørt over, at drenge sloges, gale tyre nærmede sig, og barnepigen blev sønderrevet midt iblandt alle disse farer, gav Florence sig til at løbe og skrige. Hun løb, indtil hun var ganske træt, opfordrede Susan til at gøre det samme og opdagede da, idet hun standsede og vred sine hænder ved tanken om, at de havde ladet ammen blive tilbage, med en følelse af rædsel, der ikke er til at skildre, at hun var ganske alene.

"Susan, Susan!" råbte Florence og slog hænderne sammen af forskrækkelse. "Hvor er de, hvor er de?"

"Hvor de er?" sagde en gammel kone, der, så hurtigt hun kunne, kom humpende ovre fra den anden side af gaden.

"Hvorfor løb du bort fra dem?"

"Jeg blev bange," svarede Florence. "Jeg vidste ikke, hvad jeg gjorde. Jeg troede, de var hos mig. Hvor er de?"

Den gamle kone tog hende om håndleddet og sagde: "Det skal jeg vise dig."

Det var en grim, gammel kone med røde rande om øjnene og en mund, der mumlede og sladrede af sig selv, når hun ikke talte. Hun var usselt klædt og havde nogle skind hængende på armen. Hun syntes at være fulgt bag efter Florence et lille stykke vej, for hun var ganske åndeløs, og dette gjorde hende endnu grimmere, mens hun stod og søgte at få vejret igen, idet hun fordrejede sit runkne gule ansigt på alle mulige måder.

Florence var bange for hende og så nølende op ad gaden, hvis nederste ende hun næsten havde nået. Det var et ensomt sted – snarere en gyde end en gade – og der var ingen andre til stede der end hun selv og den gamle kone.

"Nu skal du ikke længere være bange," sagde den gamle kone, der stadig holdt fast på hende. "Kom kun med mig."

"Jeg – jeg kender Dem ikke. Hvad hedder De?"

"Mrs. Brown," svarede den gamle kone, "den gode mrs. Brown."

"Er de tæt herved?" spurgte Florence, idet hun begyndte at lade sig føre bort.

"Susan er ikke langt borte," svarede den gode mrs. Brown, "og de andre er i nærheden."

"Er nogen kommet til skade?" udbrød Florence.

"Ikke det mindste," sagde den gode mrs. Brown.

Barnet fældede glædestårer ved at høre dette og fulgte villigt med den gamle kone, skønt hun dog ikke kunne bare sig for af og til at skotte til hendes ansigt og til den flittige mund og spørge sig selv, om den slemme mrs. Brown, hvis der fandtes en sådan person, kunne ligne hende.

De var ikke gået langt, men var kommet forbi forskellige meget ubehagelige steder som teglgårde og kalkovne, førend den gamle kone drejede ned ad et smudsigt stræde, hvor dyndet lå i dybe, sorte huller midt på gaden. Hun standsede uden for et lille lurvet hus, der var lukket så tæt, som et hus fuldt af revner og sprækker kunne lukkes. Efter at have åbnet døren med en nøgle, som hun tog ud af sin hat, skubbede hun barnet foran sig ind i en bagstue, hvor der på gulvet lå en bunke klude af forskellige farver, en bunke ben og en dyngesigtet kulaske, men af bohaver var der aldeles intet, og væggene og loftet var ganske sorte.

Barnet blev aldeles målløs af forfærdelse og så ud, som om hun skulle falde i afmagt.

"Nå, vær nu ikke så tosset," sagde den gode mrs. Brown og opmuntrede hende ved at ruske i hende. "Jeg vil ingen fortræd gøre dig. Sæt dig på kludene."

Florence adlød og strakte stumt bønfoldende sine foldede hænder ud.

"Jeg vil ikke engang holde dig tilbage her længere end en times tid," sagde mrs. Brown. "Forstår du, hvad jeg siger?"

Med megen møje svarede barnet: "Ja."

"Derfor," sagde den gode mrs. Brown, idet hun selv satte sig på benene, "må du heller ikke ærgre mig. Hvis du ikke gør det, så lover jeg dig ikke at gøre dig fortræd; men gør du det, tager

jeg livet af dig. Jeg kunne mange gange have taget livet af dig, selv mens du lå i din egen seng hjemme. Sig mig nu, hvem og hvad du er, og hvorledes det egentlig hænger sammen med dig."

Den gamle kones trusler og løfter, frygten for at gøre hende vred og den for et barn ellers så usædvanlige, men for Florence nu næsten naturlige vane at holde sig rolig og undertrykke, hvad hun følte, håbede og frygtede, satte hende i stand til at opfylde denne befaling og fortælle sin lille historie eller i det mindste det, hun kendte af den. Mrs. Brown hørte opmærksomt på hende, indtil hun var færdig.

"Så du hedder altså Dombey?" sagde mrs. Brown.

"Ja."

"Jeg har brug for denne smukke kjole," sagde den gode mrs. Brown, "og denne lille hat og et par skørter, og hvad du ellers kan undvære. Nå, tag dem af!"

Florence adlød så hurtigt, som hendes skælvende hænder tillod, mens hun hele tiden frygtsomt holdt øje med mrs. Brown. Da hun havde afført sig alle de nævnte klædningsstykker, undersøgte konen dem i ro og mag og syntes at være ret tilfreds med deres udseende og værdi.

"Hm!" sagde hun, idet hun lod øjnene løbe hen over barnets spinkle skikkelse. "Nu ser jeg ikke mere – undtagen skoene. Dem må jeg have."

Stakkels lille Florence trak dem af med samme hurtighed, kun alt for glad ved at have endnu flere midler til at gøre sig yndet hos hende. Den gamle kone opsøgte derpå et par elendige sko på bunden af kludebunken, som hun vendte op og ned på, sammen med en forslidt og meget gammel barnekåbe og de sammentrykte levninger af en hat, der sandsynligvis var blevet

fundet i en rendesten eller på en mødding. Denne lækre dragt pålagde hun Florence at tage på, og da dette syntes at være indledningen til hendes frihed, adlød barnet med om muligt fordoblet redebonhed.

Idet hun hurtigt satte hatten på, hvis det kunne kaldes en hat, som snarere syntes at være en stoppet pude til at bære byrder på, fik den fat i hendes yppige hår, så at hun ikke straks kunne få den af igen. I en fart snappede den gode mrs. Brown en stor saks og syntes at komme i en uforklarlig ophidset tilstand.

"Hvorfor kunne du ikke lade mig nøjes med det, jeg havde fået?" sagde mrs. Brown. "Du lille tosse!"

"Jeg beder Dem om forladelse. Jeg ved ikke, hvad jeg har gjort," svarede Florence og snappede efter vejret. "Jeg kunne ikke gøre for det."

"Ikke gøre for det!" udbrød mrs. Brown. "Hvor kan du forlange, at jeg skulle kunne gøre for det? Å Gud," sagde den gamle kone, idet hun med rasende glæde rodede i hendes lokker, "enhver anden end jeg havde først og fremmest klippet dem af."

Florence følte sig så lettet ved at se, at det kun var hendes hår og ikke hendes hoved, mrs. Brown ønskede, at hun hverken prøvede på modstand eller bønner, men alene vendte sine fromme øjne op mod denne gode sjæls ansigt.

"Hvis jeg ikke selv engang havde haft en tøs – hun er nu ovre på den anden side af vandet – som var stolt af sit hår," sagde mrs. Brown, "så havde jeg taget hver eneste lok af det. Hun er langt borte! Uhu! Uhu!"

Mrs. Browns gråd var ingenlunde melodisk, men ledsaget, som den var, af en vild kasten med hendes magre arme, var den fuld af lidenskabelig sorg og skar Florence i hjertet og gjorde hende endnu mere forskrækket. Den frelste hendes lokker, for efter at mrs. Brown, ligesom en ny slags sommerfugl, havde flagret omkring hende med sin saks, bød hun hende skjule dem under hatten og ikke lade se mindste spor af dem, som kunne friste hende. Efter denne sejr over sig selv indtog mrs. Brown atter sin plads på bendyngen og begyndte at ryge af en kort, sort pibe, idet hun hele tiden mumlede og vrængede mund, som om hun ville spise røret.

Da piben var røget ud, gav hun barnet et kaninskind at bære, for at hun så meget bedre skulle se ud som hendes sædvanlige ledsagerinde, og sagde, at hun nu ville føre hende hen til en gade, hvor hun kunne spørge om vej til sin familie, idet hun dog samtidig med trusler om øjeblikkelig og dødelig hævn i tilfælde af ulydighed advarede hende mod at tale til fremmede eller at gå lige til sit hjem – hvilket måske lå nærmere, end mrs. Brown syntes om – hvorimod hun skulle gå til sin faders kontor i City og blive stående på et gadehjørne, til klokken var slået tre. Disse formaninger lovede Florence ærligt og alvorligt at adlyde.

Omsider gik mrs. Brown ud og førte sin forvandlede og pjaltede lille veninde gennem en labyrint af snævre gyder, stræder og gange, som efter en lang tid førte ud til en staldgård med en porthvælving for enden, hvorigennem en stor hovedgades støj og tummel lod sig høre. Idet mrs. Brown pegede på denne port og underrettede Florence om, at når klokken slog tre, skulle hun gå til venstre, sagde hun, efter at have gjort et, som det syntes, uvilkårligt og uovervindeligt

afskedsgreb efter hendes hår, at hun nu vidste, hvad hun havde at gøre, og bød hende gøre det og huske på, at man holdt øje med hende.

Med lettere hjerte, men endnu meget bange, følte Florence sig løsladt og trippede hen til hjørnet. Da hun nåede det, vendte hun sig om og så den gode mrs. Browns hoved stikke ud fra den lave bræddegang, hvor hun havde udstedt sine sidste befalinger, ligesom også den gode mrs. Browns næve rystede truende ad hende. Men skønt hun senere ofte – i det mindste hvert minut i sine angstfulde tanker om den gamle kvinde – vendte sig om, kunne hun dog ikke mere se hende.

Florence blev stående der og så på færdslen på gaden, som forvirrede hende mere og mere, og imidlertid syntes klokkerne at have besluttet ikke mere at ville slå tre. Omsider lød treslaget fra kirketårnene, af hvilke der var ét tæt ved, så at hun ikke kunne tage fejl, og efter ofte at have kigget tilbage og ofte være gået et lille stykke vej og lige så ofte vendt om igen, for at mrs. Browns almægtige spejdere ikke skulle blive vrede, ilede hun bort, så hurtigt hun kunne, med sine nedtrådte sko og stadig med kaninskindet i hånden.

Alt, hvad hun vidste om sin faders kontor, var, at det tilhørte Dombey & Søn, og at dette var en stor magt, som hørte til City. Hun kunne derfor kun spørge om vejen til Dombey & Søn i City, og da hun i almindelighed forespurgte sig hos børn, eftersom hun var bange for at spørge voksne mennesker, fik hun kun tarvelige oplysninger. Men ved for det første kun at spørge om vejen til City og foreløbig at lade resten af sin forespørgsel fare, nærmede hun sig dog lidt efter lidt hjertet i den store region, som regeres af den frygtelige lordmayor.

Træt af at gå, stødt tilbage og tumlet omkring, døvet af larmen og tummelen, ængstelig for sin broder og barnepigerne, forfærdet over, hvad hun havde udstået, og udsigten til i en så forandret tilstand at møde sin strenge fader, forvirret og forskrækket over, hvad der var foregået, hvad der foregik, og hvad der endnu forestod hende, fortsatte Florence med tårefyldte øjne sin mødige vandring og kunne et par gange ikke lade være at blive stående for at lette sit sind ved at græde. Men på grund af den dragt, hun bar, lagde kun få mennesker mærke til hende, og om de også gjorde det, troede de dog, at hun var oplært til at vække medlidenhed, og gik videre. Florence kaldte desuden al den fasthed og selvtillid i en karakter, som hendes sørgelige prøvelser meget tidligt havde dannet og prøvet, til hjælp, og med det mål, hun havde sat sig, stadig for øje, forfulgte hun det lige så stadigt.

Det var over to timer længere ud på eftermiddagen end dengang, hun havde begyndt på dette sælsomme eventyr, at hun, idet hun flygtede fra støjen og larmen i en smal, af karrer og arbejdsvogne propfuld gade, kiggede ind på et slæbested nede ved floden, hvor en mængde pakker, fustager og kasser lå strøet omkring en stor vægt af træ og et skur på hjul, uden for hvilket en før mand med en pen bag øret og hænderne i lommerne stod og fløjtede, idet han så på master og både i nærheden, som om hans dagværk snart var til ende.

"Hvad godt?" sagde denne mand, idet han tilfældigvis vendte sig om. "Vi har ikke noget til dig, min lille pige. Gå din vej."

"Med forlov, er dette City?" spurgte Dombeyernes skælvende datter.

"Ja vist er det City. Det ved du sikkert meget godt. Gå din vej. Vi har ikke noget til dig."

"Jeg beder heller ikke om noget," var det frygtsomme svar, "undtagen at De vil sige mig vejen til Dombey & Søn."

Manden, der var slentret ligegyldig hen mod hende, syntes at blive forundret over dette svar og sagde, idet han så hende opmærksomt i ansigtet:

"Hvad vil du hos Dombey & Søn?"

"Jeg ville kun så gerne vide vejen derhen."

Manden undersøgte hende endnu mere nysgerrig og kløede sig i sin forundring så stærkt i nakken, at han stødte sin egen hat af.

"Joe!" råbte han til en anden mand – en daglejer – idet han tog hatten op og satte den på igen. "Hvor er den unge hvalp fra Dombeys, som stod og så på afskibningen af disse varer?"

"Han er lige gået ud ad den anden port," sagde Joe.

"Bed ham komme et øjeblik tilbage."

Joe løb råbende op gennem en porthvælving og kom kort efter tilbage med en venlig ung fyr.

"De er jo Dombeys løbedreng, ikke sandt?" sagde den første mand.

"Jeg hører til huset Dombey, mr. Clark," svarede drengen.

"Nå, se her," sagde Clark.

Drengen nærmede sig Florence, fuld af forundring, som han nok kunne være, over, hvad hun vel kunne komme ham ved. Da hun havde hørt, hvad der var blevet sagt, og, foruden glæden ved så pludselig at se sig i sikkerhed og ved målet for sin gang, følte sig over al måde trøstet ved synet af hans ungdommelige ansigt og væsen, løb hun ivrig hen til ham, idet hun efterlod

den ene af sine nedtrådte sko på jorden og tog hans hånd mellem begge sine.

"Jeg er faret vild!" sagde Florence.

"Faret vild!" udbrød drengen.

"Ja, jeg fo'r vild i formiddags langt borte herfra – og siden blev mine klæder taget fra mig – og det er ikke mine egne, jeg nu har på – jeg er Florence Dombey, min lille broders eneste søster – og, åh Gud, Gud, tag Dem endelig af mig!" hulkede Florence, idet hun ganske gav de så længe undertrykte barnlige følelser luft og brast i tårer. Da hendes usle hat i det samme faldt af, bølgede hendes hår ned omkring hendes ansigt og stemte skibsinstrumentmager Solomon Gills' nevø, den unge Walter, til målløs beundring og medynk.

Clark stod hensunket i forbavselse og hviskede ved sig selv: "Mage til overraskelse har jeg aldrig set på dette sted."

Walter tog skoen op og satte den på den lille fod, ligesom prinsen i eventyret giver Askepot hendes tøffel på. Han hængte kaninskindet over sin venstre arm, bød Florence den højre og var til mode, ikke som Richard Whittington – det ville kun have været en mat sammenligning – men som Sankt George af England med dragen liggende død foran sig.

"Græd ikke, miss Dombey," sagde Walter med henrykt begejstring. "Hvor vidunderligt, at jeg skulle være til stede her! De er nu lige så sikker, som om De blev bevogtet af et helt bådsmandskab udvalgte folk fra en orlogsmand. Græd dog ikke!"

"Jeg skal ikke græde mere," sagde Florence. "Jeg græder kun af glæde."

"Græder af glæde!" tænkte Walter. "Og det er jeg skyld i! Kom med, miss Dombey. Så, nu tabte De den anden sko! Tag mine! "

"Nej, nej," sagde Florence og standsede ham, idet han rask ville trække sine af. "Disse passer mig bedre. De kan meget godt gå an."

"Ja, De har ret," sagde Walter og så på hendes fod, "mine er en hel mil for lange. Hvad tænkte jeg dog på? De ville jo aldrig kunne gå med mine! Kom med, miss Dombey; jeg gad se den skurk, der nu turde vove at gøre Dem noget!"

Dermed førte Walter, der så umådelig stridbar ud, Florence, der så meget glad ud, bort, og de gik arm i arm gennem gaderne, aldeles ligegyldige for, om deres ydre kunne vække eller i det hele vakte forbavselse undervejs.

Det begyndte at blive mørkt og tåget og desuden at regne; men det brød de sig ikke det mindste om, idet de begge var helt optaget af Florences eventyr, som hun fortalte med sin alders uskyldige tillid og oprigtighed, mens Walter hørte til, som om de, langt borte fra Thames Streets dynd og uhumskheder, tumlede sig mellem de brede blade og høje træer på en eller anden øde ø under vendekredsene, hvor han rimeligvis også i øjeblikket forestillede sig, at de var.

"Har vi langt at gå?" spurgte Florence til sidst og så op på sin ledsagers ansigt.

"Det er sandt," sagde Walter og blev stående, "lad mig engang se; hvor er vi? Nu ved jeg det. Men kontoret er lukket. Der er ingen der. Mr. Dombey er for længe siden gået hjem. Vi må vel sagtens også gå hjem? Eller vent lidt. Hvad om jeg bragte Dem til min onkel, hvor jeg bor – det er ganske tæt herved – og tog

en vogn og kørte hjem til Dem for at sige, at De er i sikkerhed, og hente nogle klæder til Dem? Ville det ikke være bedst?"

"Jo. Synes De ikke? Hvad mener De?"

Mens de stod og rådslog på gaden, kom en mand forbi, som i forbigående hurtigt kastede et blik på Walter, som om han kendte ham, men dog syntes snart at komme på andre tanker og gik videre uden at standse.

"Hvad, jeg tror, det er mr. Carker," sagde Walter, "Carker af vort firma. Ikke Carker, vor disponent – den anden Carker, den yngre – halløj, mr. Carker!"

"Er det Walter Gay?" spurgte den anden, idet han standsede og vendte om. "Jeg havde ikke troet at skulle se ham i et så underligt selskab."

Mens han stod i nærheden af en lygte og med forundring lyttede til Walters hastige forklaring, var han en påfaldende modsætning til de to ungdommelige skikkelser. Han var ikke gammel, men hans hår var hvidt; hans legeme var bøjet eller bukket ligesom under vægten af en eller anden stor sorg, og der var dybe furer i hans udtærede og tungsindige ansigt. Ilden i hans øjne, udtrykket i hans træk, endog tonen, hvori han talte, var dæmpet og mat, som om ånden inden i ham lå i aske. Han var ordentligt, men meget simpelt klædt i sort, og hans klæder, der passede godt til hele hans skikkelses præg, syntes at skrumpe ind og ydmyge sig på ham og at deltage i den sørgmodige bøn, hvormed det hele menneske fra hoved til fod syntes at bede om at lades uænsset og alene i sin ringhed.

Og dog var hans deltagelse for ungdom og håbefuldhed ikke blevet slukket sammen med de andre emmer i hans sjæl, for mens drengen talte, iagttog han hans ivrige ansigt med

usædvanlig interesse, skønt med et uforklarligt udtryk af uro og medynk, der røbede sig i hans blikke, hvor meget han end prøvede at holde det tilbage. Da Walter til sidst stillede ham det samme spørgsmål, han havde stillet Florence, stod han endnu og stirrede på ham med samme udtryk, som om han i hans ansigt læste en eller anden skæbne, der på en sørgelig måde stod i strid med dets nuværende klarhed.

"Hvad råder De mig til, mr. Carker?" spurgte Walter smilende. "De giver mig altid gode råd, når De en gang imellem taler til mig, skønt det ikke er ret ofte."

"Jeg finder, at Deres egen idé er den bedste," svarede han, idet han så fra Florence hen på Walter og tilbage igen.

"Mr. Carker," sagde Walter, grebet af en ædelmodig tanke, "hør, her er en udsigt for Dem. Gå De til mr. Dombey og vær overbringeren af gode efterretninger. De kan måske få nytte af det. Jeg bliver hjemme! De skal gå."

"Jeg?" svarede den anden.

"Ja, hvorfor ikke?" sagde drengen.

Han trykkede kun hans hånd til svar, ja syntes endog at undse sig ved og være bange for at gøre så meget, og vendte sig bort, idet han sagde ham godnat og rådede ham til at skynde sig.

"Kom, miss Dombey," sagde Walter og så efter ham, idet de ligeledes vendte sig bort, "lad os nu så hurtigt vi kan, gå hen til min onkel. Har De nogen sinde hørt mr. Dombey tale om den yngre mr. Carker, miss Florence?"

"Nej," svarede barnet blidt, "jeg hører kun sjældent fader tale."

"Nå, det er sandt! Des større skam for ham," tænkte Walter. Efter et minuts ophold, under hvilket han havde set ned på det

venlige og tålmodige lille ansigt ved siden af sig, tænkte han med sin sædvanlige ungdommelige livlighed og rastløshed på at forandre emnet, og da en af de ulykkelige sko i det samme heldigvis blev tabt, foreslog han Florence at bære hende på sine arme hjem til onklen. Skønt hun var meget træt, afslog hun leende dette tilbud af frygt for, at han skulle tabe hende, og da de allerede var i nærheden af trækadetten, og Walter blev ved at fortælle forskellige, fra skibbrud og andre rørende ulykkestilfælde hentede eksempler på, at yngre drenge end han triumferende havde frelst og båret ældre piger end Florence, var de endnu i fuld samtale om dette, da de nåede instrumentmagerens dør.

"Halløj, onkel Sol!" råbte Walter og fo'r ind i butikken, og fra nu af talte han den hele aften usammenhængende og åndeløst. "Det kan man kalde et vidunderligt eventyr! Her er mr. Dombeys datter; hun er farets vild på gaden, er blevet udplyndret af en gammel kone, fundet af mig – bragt hjem til vor dagligstue for at hvile sig – se engang!"

"Store Gud!" sagde onkel Sol. "Det kan ikke være muligt! Nå, jeg –"

"Jo, det er både vist og sandt," sagde Walter. "Kom herhen! Hjælp mig at flytte den lille sofa hen til kaminen, hvad, onkel Sol? – Tag dig i agt for tallerkenerne – skær lidt mad til hende, hvad onkel? Kast disse sko ind under risten, miss Florence – sæt Deres fødder op på kaminstativet, for at de kan blive tørre – hvor de er våde! – Det er et eventyr, onkel, hvad? – Å, jeg er så varm!"

Solomon Gills blev fuldt så varm af deltagelse og forvirring. Han klappede Florence på hovedet, nødte hende til at spise,

gned hendes fodsåler med sit lommetørklæde, som han varmede ved kaminen, fulgte sin flygtige nevø med øjne og øren og havde ingen klar tanke om andet, end at han idelig blev puffet til og løbet på armen af denne heftige unge herre, der fo'r omkring i stuen og ville gøre tyve ting på én gang, uden at udrette det mindste.

"Å, vent et minut, onkel," fortsatte han og snappede et lys, "mens jeg løber op og tager en anden trøje på, så skal jeg gå. Hør onkel, er det ikke et eventyr?"

"Min kære dreng," sagde Solomon, der med sine briller på panden og det store kronometer i lommen uophørligt svævede imellem Florence på sofaen og sin allestedsnærværende nevø, "det er det mærkeligste –"

"Nej, skynd dig dog, onkel, skynd dig – miss Florence – noget at spise."

"Ja, ja," udbrød Solomon og skar øjeblikkelig løs i en lammefjerding, som om han ville lægge for til en kæmpe. "Jeg skal nok sørge for hende, Wally. Jeg forstår dig. Det smukke barn! Sulten, naturligvis. Skynd dig at blive færdig. Gud hjælpe mig! Sir Richard Whittington tre gange lordmayor i London!"

Walter var ikke længe om at gå op på sit tagkammer og komme ned igen, men imens var Florence, overvældet af træthed, faldet i søvn foran kaminen. Dette øjebliks ro, skønt det kun varede nogle minutter, satte Solomon Gills i stand til for så vidt at samle sine tanker, at han sørgede for, at hun lå godt ved at gøre mørkt i værelset og skærme hende mod ilden. Og således sov hun nu trygt, da drengen kom tilbage.

"Det er ypperligt!" hviskede han og krystede Solomon således, at han afpressede hans ansigt et ganske nyt udtryk. "Nu

går jeg. Jeg vil bare tage en bid brød med, for jeg er meget sulten – og – og væk hende ikke, onkel Sol."

"Nej, nej," sagde Solomon. "Det smukke barn."

"Ja, hun er smuk!" udbrød Walter. "Jeg har aldrig set sådan et ansigt. Nu går jeg."

"Det var godt," sagde Solomon meget lettet.

"Hør, onkel Sol," udbrød Walter og stak hovedet ind ad døren.

"Der er han igen," sagde Solomon.

"Hvorledes ser hun nu ud?"

"Fuldkommen lykkelig," svarede Solomon.

"Det er brilliant! Nu går jeg."

"Det vil jeg håbe," sagde Solomon ved sig selv.

"Hør, onkel Sol," udbrød Walter, idet han atter viste sig ved døren.

"Der er han igen!" sagde Solomon.

"Vi mødte den yngre Carker på gaden, og han var særere end ellers. Han sagde farvel til mig, men gik, underligt nok, bag efter os herhen, for da vi kom til butiksdøren, vendte jeg mig om og så ham gå ganske stille sin vej, ligesom en tjener eller en tro hund, der havde fulgt mig hjem. Hvorledes ser hun nu ud, onkel?"

"Omtrent ligesom før, Wally."

"Det er brilliant! Nu går jeg for alvor!"

Og denne gang blev det virkelig til alvor, og Solomon Gills satte sig, uden at have lyst til at spise, på den modsatte side af kaminen, hvor han, mens han iagttog Florence i hendes slummer, byggede en mængde luftkasteller af den mest fantastiske arkitektur og i den dunkle skygge og instrumenternes umiddelbare nærhed lignede en troldmand

med ulden paryk og kaffebrun dragt, der holdt barnet i en fortryllet søvn.

Imidlertid kørte Walter til Dombey's hus med en fart, som sjældent opnås af en droskehest, og dog stak han hver andet eller tredje minut hovedet ud ad vinduet for med utålmodig heftighed at skynde på kusken. Da han nåede sit mål, sprang han ud og fulgte, efter at han åndeløs havde meddelt tjeneren sit ærinde, lige bag efter denne ind i biblioteket, hvor der herskede en stor forvirring af tunger, og hvor Dombey, hans søster, miss Tox, Richards og Nipper alle var samlet.

"Undskyld, sir," sagde Walter og fo'r hen til Dombey, "men jeg er så glad ved at kunne sige Dem, at alting er i orden. Miss Dombey er fundet."

Den af glæde og spænding pustende dreng med det åbne ansigt, det bølgende hår og de tindrende øjne var en underlig modsætning til Dombey, mens denne sad lige over for ham i sin lænestol.

"Jeg sagde dig jo, Louise, at hun ganske sikkert ville blive fundet," sagde Dombey, idet han over skulderen så hen til søsteren, der græd i kompagni med miss Tox. "Det unge menneske, som bringer dette budskab, er den unge Gay fra kontoret. Hvorledes blev min datter fundet? Jeg ved, at hun var faret vild." Her så han majestætisk på Richards. "Men hvorledes blev hun fundet? Hvem fandt hende?"

"Jeg tror næsten, at jeg fandt miss Dombey, sir," sagde Walter beskedent; "i det mindste har jeg, selv om jeg ikke kan gøre krav på fortjenesten af egentlig at have fundet hende, været det heldige redskab til –"

"Hvad mener De," afbrød Dombey ham, idet han med instinktivt mishag lagde mærke til drengens åbenbare stolthed og glæde over sin del i tildragelsen, "med ikke egentlig at have fundet min datter og med at have været et heldigt redskab? Hav den godhed at tale tydeligt og sammenhængende."

Walter var aldeles ude af stand til at tale sammenhængende, men han gjorde sig så forståelig, som det i hans åndeløse tilstand var ham muligt, og forklarede, hvorfor han var kommet alene.

"Hører du, pige?" sagde Dombey barsk til den sortøjede. "Tag, hvad nødvendigt er, og følg straks med dette unge menneske for at hente miss Florence hjem. I morgen skal De få Deres løn for det, Gay."

"Mange tak, sir," sagde Walter, "De er alt for god. Jeg tænkte sandelig ikke på at få noget, sir."

"De er et ungt menneske," sagde Dombey pludselig og næsten heftigt, "og hvad De tænker eller foregiver at tænke er kun af ringe vigtighed. De har handlet fornuftigt. Ødelæg det nu ikke. Vær så god, Louise, at give drengen et glas vin."

Da Walter, ført af mrs. Chick, forlod værelset, fulgte Dombey blik ham med tydelig uvilje, og det kan nok være, at hans åndelige øjne ikke fulgte ham med større velbehag, da han med miss Susan Nipper kørte tilbage til sin onkel.

Der fik de at vide, at Florence, styrket af sønnen, havde spist middagsmad og gjort nærmere bekendtskab med Solomon Gills, som hun stod på den fortroligste og mest utvungne fod med. Den sortøjede, der havde grædt så meget, at hun gerne kunne være blevet kaldt den rødøjede, tog hende uden noget bebrejdende eller irettesættende ord i sine arme og gjorde det

til en såre hysterisk sammenkomst. Efter at hun derpå havde forvandlet dagligstuen til et påklædningsværelse, iførte hun hende med stor omhu en passende dragt og førte hende straks efter bort, så lig en Dombey, som hendes medfødte mangler ville tilstede, at hun blev.

"God nat," sagde Florence og løb hen til Solomon, "De har været meget god imod mig."

Gamle Sol var aldeles henrykt og kyssede hende som en bedstefader.

"Farvel," sagde Walter og rakte hende begge sine hænder.

"Jeg skal aldrig glemme Dem," vedblev Florence. "Nej, det skal jeg aldrig. Farvel, Walter!"

I sit taknemmelige hjertes uskyldighed vendte barnet sit ansigt op imod hans. Walter bøjede sig ned mod det, blev ganske rød og blussende og så noget fløv på onkel Sol.

"Hvor er Walter?"

"God nat, Walter!"

"Farvel, Walter!"

"Giv mig endnu en gang hånden, Walter!" Således råbte Florence endnu stadig, efter at hun var kommet ind i vognen med sin barnepige. Og da vognen til sidst kørte bort, svarede Walter fra gadedørstrappen lystigt på hendes lommeørklædes viften, mens trækadetten syntes, ligesom han selv, alene at fæste sin opmærksomhed på denne vogn med udelukkelse af alle de andre, som kørte forbi.

I rette tid nåede de Dombey's bolig, og atter lød der støj af tunger i biblioteket. Vognen fik befaling til at vente – "på mrs. Richards," hviskede en af Susans med tjenere ildevarslende, idet hun gik forbi med Florence.

Det forsvundne barn vakte lidt opmærksomhed, skønt ikke ret megen. Dombey kyssede hende én gang på panden og formanede hende til ikke oftere at løbe bort eller spadserere med upålidelige tjenestefolk. Mrs. Chick afbrød sine jammerklager over den menneskelige naturs fordærvelse, selv når en menneskekærlig skærslipper vinkede den hen på dydens bane, og modtog hende med en hilsen, der manglede noget i den, som kun tilkom en ægte Dombey. Miss Tox rettede sine følelser efter de hende omgivende mønstres. Kun Richards, den brødefulde Richards, udøste sit hjerte i afbrudte velkomstord og bøjede sig ned over det lille svimlende hoved, som om hun virkelig elskede det.

"Ak, Richards!" sagde mrs. Chick med et suk, "det ville have været langt mere tilfredsstillende for dem, som ønsker at tænke det bedste om deres medmennesker, og langt sømmeligere af Dem, hvis De i rette tid havde vist en passende følelse for det lille barn, som nu i utide skal mangle dets naturlige næring."

"Afskæres," sagde miss Tox med en klagende hvisken, "fra én fælles kilde."

"Hvis jeg var lige så utaknemmelig som De, Richards," sagde mrs. Chick højtideligt, "måtte jeg være til mode, som om de menneskekærlige skærslipperes dragt skulle bringe min søn i ulykke og undervisningen kvæle ham."

For den sags skyld – men det vidste mrs. Chick ikke noget af – havde dragten allerede bragt ham i ulykke nok; og undervisningens straffende virkninger kunne nok med tiden vise sig, eftersom den var et uvejr af gråd og slag.

"Louise," sagde Dombey, "det er overflødigt at tale mere om det. Konen er afskediget og har fået sin løn udbetalt. De

forlader dette hus, Richards, fordi De har ført min søn – *min søn*," sagde Dombey med stærkt eftertryk, "til steder og i et selskab, som man kun med gysen kan tænke på. Med hensyn til det uheld, som tilstødte miss Florence i formiddags, da er det en i én vigtig henseende heldig og lykkelig omstændighed, fordi jeg uden det aldrig ville have fået at vide – og det oven i købet af Deres egen mund – hvori De havde gjort Dem skyldig. Den anden barnepige, den unge person," her gav miss Nipper sig til at hulke højt, "mener jeg kan blive, Louise, da hun er så meget yngre og kun har ladet sig forlede af Pauls amme. Hav den godhed at sørge for, at denne kones vogn bliver betalt til –" Dombey standsede og vandede sig – "til Staggs's Gardens."

Polly gik hen mod døren, mens Florence holdt fast i hendes kjole og på den mest rørende måde tiggede hende om ikke at gå. Det var en dolk i den stolte faders hjerte, en pil i hans hjerne at se det kød og blod, han ikke kunne forskyde, i hans nærværelse klynge sig til denne ringe fremmede, ikke fordi han brød sig om, hvem hans datter vendte sig til, eller hvem hun vendte sig fra, men den hurtige, skarpe smerte fo'r gennem ham ved tanken om, hvad hans søn måske kunne gøre.

I ethvert tilfælde græd hans søn hele natten uden ophør. Sandt at sige havde stakkels Paul bedre grund til sine tårer, end sønner på hans alder ofte har, for han havde mistet sin moder – sin første, efter hvad han vidste – ved et lige så pludseligt slag som hin naturlige sorg, der havde formørket begyndelsen af hans liv. Og ved det samme slag havde hans søster, der græd sig så sørgeligt i søvn, mistet en lige så god og trofast veninde. Dog er dette noget, som ikke kommer sagen ved. Vi vil ikke spille flere ord på det.

7. Et glimt i fugleperspektiv af miss Tox's bolig og miss Tox's følelsers tilstand

Miss Tox boede i et lille mørkt hus, som i et fjernt tidsrum af den engelske historie var blevet kilet ind i et moderne kvarter af byens Westend, hvor det lå i skyggen ligesom en fattig slægtning af den store gade omkring hjørnet, koldt overset af mægtige bygninger. Det lå vel ikke ganske inde i en gyde og heller ikke ganske i en gård, men i den kedeligste af alle lukkede gader, som blev endnu kedeligere og ensommere ved lyden af fjerne slag med dørhamre. Navnet på denne ensomhed, hvor der voksede græs i revnerne mellem brostenene, var Prinsessens Plads, og på Prinsessens Plads lå Prinsessens Kapel med en skingrende klokke, hvor undertiden hele fem og tyve mennesker var til gudstjeneste om søndagen.

"Prinsessens Våben" lå der ligeledes og havde stærk søgning af glimrende lakajer. Inden for jerngitteret uden for "Prinsessens Våben" stod en portechaise, som imidlertid ikke i mands minde var kommet uden for det, og om morgenen, når vejret var godt, var den øverste ende af hver eneste af stængerne i gitteret – der var i alt otte og fyre, hvilket miss Tox ofte havde udregnet – dekoreret med et tinkrus.

Foruden miss Tox', fandtes der endnu et andet privat hus på Prinsessens Plads, for ikke at tale om to med et par umådelige hamre med løvehoveder forsynede umådelige portfløje, som aldrig blev åbnet og mentes at danne en tidligere indgang til en stald. Luften på Prinsessens Plads havde virkelig også en vis staldduft, og miss Tox's sovekammer, der lå i bagsiden af huset,

vendte ud mod en række staldbygninger, hvor staldkarle, hvad de så end var beskæftiget med, stadig akkompagnerede sig med en brusende larm, og hvor kuskes og deres koners og børns husligste og hemmeligste klædningsstykker sædvanlig, ligesom Macbeths bannere, hang på de ydre mure.

I det andet private hus, hvori der boede en privatiserende butler, som havde giftet sig med en husholderske, var møblerede værelser lejet ud til en ugift herre, nemlig en major med træde træk, et blå ansigt og øjne, der var ved at springe ud af hovedet på ham, i hvem miss Tox så, som hun selv kaldte det, "noget så ægte militært", og imellem hvem og hende selv en lejlighedsvis udveksling af aviser og flyveskrifter og lignende platoniske opmærksomheder blev holdt i gang af majorens sorte tjener, som miss Tox lod sig nøje med at betegne som en "indfødt", uden at knytte nogen geografisk forestilling til ham.

Måske har der aldrig været nogen mindre forstue og trappegang end forstuen og trappegangen i miss Tox's hus. Måske var det i det hele taget fra øverst til nederst det mest ubekvemme og vindskæve hus i England, men, som miss Tox sagde, hvilken beliggenhed! Der var meget lidt dagslys at få der om vinteren; selv i bedste tilfælde aldeles ingen sol; om luft var der ikke tale, og al færdsel var udelukket. Men ikke des mindre sagde miss Tox: Tænk på beliggenheden! Og det samme sagde majoren. Han var stolt af Prinsessens Plads og fandt fornøjelse i, hver gang der var lejlighed til det, at dreje samtalen i klubben hen på et eller andet, der stod i forbindelse med nogle af de store folk i den store gade omkring hjørnet, for at han kunne have den tilfredsstillende at sige, at de var hans naboer.

Miss Tox's skumle lejlighed tilhørte hende selv, idet den var blevet hende testamenteret af den afdøde ejermænd af det fiskeagtige øje i medaljonen, af hvem et miniatureportræt med pudder i håret og pisk i nakken hang over for kedelkrogen på kaminen i dagligstuen. Den største del af bohavet hidrørte fra pudder- og piske-perioden og indbefattede en altid vansmægtende tallerkenvarmer, som altid stod i vejen for nogen med sine krumme ben, og et gammeldags klaver, der var prydet med en malet krans af røde ærteblomster om fabrikantens navn.

Skønt major Bagstock havde nået, hvad man i den fine litteratur kalder livets store meridian og fortsatte sin rejse ned ad bakke så godt som uden hals, men med et par meget stive kæbeben og langflippede elefantøren og øjne og ansigtsfarve i den tidligere omtalte kunstigt ophidsede tilstand, var han dog mægtig stolt af at have vakt interesse hos miss Tox og kildrede sin forfængelighed med den indbildning, at hun var et pragtfruentimmer, der havde et godt øje til ham. Dette havde han flere gange i klubben ladet falde vink om i forbindelse med små vittigheder, der idelig drejede sig om gamle Joe Bagstock, gamle J. Bagstock, gamle Josh. Bagstock osv., idet det ligesom var den faste borg og hovedskanse for majorens gode humør, at han stod på den fortroligste fod med sit eget navn.

"Joe," kunne majoren sige med et sving med sin spadserestok, "er lige så meget værd som ti af jer andre. Havde I nogle få til af Bagstockracen iblandt jer, ville I ingen skade have af det. Gamle Joe ville ikke engang nu have nødig at se sig langt om efter en kone, hvis han stod på udkig, men han er hårdhjertet, det er Joe, – han er sej, sej og fordømt fiffig!" Efter en sådan udtalelse

hørtes gerne nogle hvæsende lyde, og majorens blå blev til purpur, mens hans øjne strammedes og trådte krampagtig frem.

Trods sin meget rigelige selvros var majoren dog egenkærlig. Der kunne være tvivl, om der fandtes nogen mere egenkærlig person af hjerte – eller af mave er måske et rigtigere udtryk – eftersom han havde langt mere af dette organ end af det første. Han havde ingen tanke om, at han kunne overses eller ringeagtes af nogen, og allermindst havde han den fjerneste forestilling om, at han kunne overses eller ringeagtes af miss Tox.

Og dog lod det til, at miss Tox glemte ham, glemte ham lidt efter lidt. Hun begyndte at glemme ham kort efter sin opdagelse af familien Toodle. Hun fortsatte med at glemme ham indtil dåbshandlingen. Hun glemte ham fremdeles med renters rente efter denne. Noget eller nogen havde afløst ham som genstand for hendes interesse.

"God morgen, frøken," sagde majoren, da han nogle uger efter de i det foregående kapitel omtalte forandringer mødte hende på Prinsessens Plads.

"God morgen," sagde miss Tox meget koldt.

"Joe Bagstock," fortsatte majoren med sit sædvanlige galanteri, "har i lang tid ikke haft den lykke at bukke for Dem i Deres vindue. Joe er blevet hårdt behandlet, frøken. Hans sol har været formørket af en sky."

Miss Tox bøjede hovedet, men meget koldt.

"Joes stjerne har måske været bortrejst, frøken?"

"Jeg? Bortrejst? Nej, jeg har ikke. Jeg har i den sidste tid været meget optaget. Næsten hele min tid er helliget nogle meget

gode venner. Jeg er bange for, at jeg ikke engang nu har nogen tilovers. God morgen!"

Mens miss Tox med sin mest fortryllende gang og holdning forsvandt fra Prinsessens Plads, stod majoren og så efter hende, mere blå i ansigtet end ellers, og mumlede og brummede nogle ingenlunde smigrende talemåder.

"Men for pokker," sagde majoren, idet han lod sine hummerøjne rulle rundt på Prinsessens Plads og tiltalte dens duftende luft, "for seks måneder siden elskede fruentimmeret jo den jord, som Josh. Bagstock trådte på. Hvad vil dog dette sige?"

Efter nogen overvejelse kom majoren til den slutning, at det ville sige mandfolkefælder, komplotter og besnærelse; at miss Tox gravede faldgruber. "Men De fanger ikke Joe, frøken," sagde han. "Han er sej, frøken, sej er J. B. Sej og fordømt fiffig!" og kluklo resten af dagen.

Men da denne dag og mange flere dage var gået, lod det ikke des mindre til, at miss Tox aldeles ikke ænsede majoren eller tænkte det mindste på ham. Tidligere havde hun plejet ligesom tilfældigvis at se ud ad et af sine små, mørke vinduer og rødmende at gengælde majorens hilsen, men nu gav hun aldrig majoren nogen lejlighed og brød sig slet ikke om, enten han så over gaden eller ikke. Også andre forandringer var foregået. Når majoren stod i skyggen i sit værelse, kunne han se, at der i den sidste tid var et præg af større pyntelighed over miss Tox's hus; at et nyt bur af forgyldt messingtråd var blevet anskaffet til den lille gamle kanariefugl; at forskellige, af kulørt pap og papir udskårne ornamenter syntes at smykke kaminhylden og bordene; at et par blomster pludselig var fremspiret i vinduet;

at miss Tox undertiden øvede sig på klaveret, hvis krans af røde ærteblomster altid på en iøjnefaldende måde var stillet til skue, kronet med Københavns- og Fuglevalsene i en af miss Tox egenhændigt skrevet nodebog.

Men fremfor alt havde miss Tox i lang tid med ualmindelig omhu og sirlighed klædt sig i let sorg. Men dette hjalp majoren ud af hans forlegenhed, og han blev enig med sig selv om, at hun havde arvet et lille legat og var blevet stolt.

Den allerførste dag, efter at majoren havde lettet sit sind ved at komme til den slutning, så han, mens han sad ved sin frokost, et så frygteligt og vidunderligt syn i miss Tox's lille stue, at han i nogen tid var som rodfæstet til stolen, hvorpå han fo'r ind i værelset ved siden af og hentede en teaterkikkert, gennem hvilken han i nogle minutter med spændt opmærksomhed iagttog det.

"Det er et barn," sagde majoren og skød kikkerten sammen; "det turde jeg holde halvhundrede tusinde pund på!"

Majoren kunne ikke glemme det. Han kunne ikke gøre andet end fløjte og stirre i den grad, at hans øjne i sammenligning med det, de nu blev til, tidligere havde været indsunkne og huleagtige. Dag for dag, to, tre, fire gange om ugen, viste dette barn sig. Majoren blev ved at stirre og fløjte. I enhver anden henseende var han til overs på Prinsessens Plads. Miss Tox brød sig ikke længere om, hvad han foretog sig. Han kunne lige så godt have været sort som blå, uden at det ville være af mindste vigtighed for hende.

Den udholdenhed, hvormed hun forlod Prinsessens Plads for at hente dette barn og dets amme og kom tilbage med dem og fulgte dem hjem igen og idelig holdt vagt over dem, og den

udholdenhed, hvormed hun selv plejede og madede det og legede med det og bragte dets unge blod til at stivne ved stykker på klaveret, var enestående. Omtrent på samme tid blev hun betaget af en sand lidenskab for at se på et armbånd og endvidere for at se på månen, af hvilken hun ofte tog lange observationer fra sit kammervindue. Men hvad det så var, hun så på, sol, måne, stjerner eller armbånd, hun så ikke mere på majoren. Og majoren fløjtede og stirrede og undrede sig og spekulerede og kunne ikke blive klog på det.

"De vil ganske vinde min broders hjerte, det er både vist og sandt, kære veninde," sagde mrs. Chick en dag.

Miss Tox blegnede.

"Han kommer for hver dag til at ligne Paul mere og mere," sagde mrs. Chick.

Miss Tox svarede kun ved at tage lille Paul i sine arme og trykke hans sløjfe ganske flad med sine kærtegn.

"Ligner han," sagde miss Tox, "på nogen måde sin moder, som jeg skulle have lært at kende gennem Dem, kære veninde?"

"Nej, slet ikke," svarede Louise.

"Hun var – hun var vel smuk?" stammede miss Tox.

"Hm, den kære salig Fanny var interessant," sagde mrs. Chick efter moden overvejelse. "Unægtelig interessant. Hun havde ikke det udtryk af bydende overlegenhed, som man, næsten som noget, der faldt af sig selv, skulle have ventet sig hos min broders kone, og heller ikke havde hun den styrke og åndskraft, som en sådan mand fordrer."

Miss Tox drog et dybt suk.

"Men hun var overordentlig indtagende. Og så mente hun det så godt! Å Gud, hvor salig Fanny mente det godt!"

"Du engel!" udbød miss Tox til lille Paul. "Du din faders udtrykte billede!"

Hvis majoren kunne have vidst, hvor mange forhåbninger og beregninger, hvilken mængde planer og spekulationer der var bygget på dette barnehoved, og havde set dem i hele deres uensartede forvirring og uorden svæve omkring den intetanende lille Pauls rynkede hue, ville han virkelig have haft grund til at stirre. Da ville han blandt hoben have genkendt nogle få ærgerrige støvgran og stråler, som tilhørte miss Tox; da ville han måske have fattet arten af denne dames usikre, hos firmaet Dombey indsatte kapital.

Hvis drengen selv var vågnet om natten og kunne have set svage afspejlinger af de drømme, andre mennesker havde om ham, flokke sig om hans vuggegardin, ville de med god grund kunne have skræmt ham. Men han fortsatte med at sove, lige uvidende om miss Tox's kærlige hensigter, majorens undren, sin søsters sorger og sin faders alvorlige syner og uden at ane, at nogen plet på jorden indeholdt en Dombey eller en søn.

8. Pauls yderligere udvikling, vækst og karakter

Under tidens iagttagende og opmærksomme øje forandredes Pauls søvn lidt efter lidt. Stadig gik der mere og mere lys op for den; tydeligere og tydeligere drømme forstyrrede den; en voksende hob af genstande og indtryk sværmede omkring hans hvilested, og således blev han fra pattebarn til barn, til en talende, gående Dombey, der undrede sig over alt.

Ved Richards' fald og landsforvisning kunne amместuen siges at være blevet overdraget til en kommission, ligesom det undertiden sker med et statsdepartement, når der ikke kan findes en individuel Atlas til at bære det. Kommissarierne var naturligvis mrs. Chick og miss Tox, der ofrede sig for deres pligter med en så forbavsende iver, at major Bagstock hver dag fik en eller anden ny påmindelse om, at han var glemt, mens Chick, der manglede ethvert husligt tilsyn, kastede sig ud i den muntre verden, spiste middag i klubber og kaffehuse, havde ved tre forskellige lejligheder lugtet af tobaksrøg, gik alene på komedie og kort sagt, som mrs. Chick engang sagde til ham, løsnede alle sociale bånd og moralske pligter.

Og dog kunne, hvor godt lille Paul end i begyndelsen havde tegnet, al denne årvågenhed og omhu ikke gøre ham til en kraftig dreng. Han, som måske var fin af naturen, tæredes efter sin ammes afskedigelse hen og syntes længe kun at vente på en lejlighed til at smutte bort mellem hænderne på dem og opsøge sin tabte moder. Efter at dette farlige terræn på hans parforceridt efter manddomsårene var tilbagelagt, fandt han

dog endnu stadig ridtet meget anstrengende og led meget under enhver hindring på sin bane. Enhver tand var for ham et halsbrækkende gærde og enhver rød plet af mæslinger en stenmur. Han blev kastet af sadlen ved ethvert anfald af kighoste og trådt under fode af en hel flok små ildebefindender, som kom løbende i hælene på hinanden for at hindre ham i at komme på benene igen.

Kulden ved Pauls dåb havde måske ramt en eller anden svagelig del af hans natur, som ikke kunne komme til kræfter igen i hans faders kolde skygge; men fra den dag af havde han været et ulykkeligt barn. Mrs. Wickam sagde ofte, at hun aldrig havde set et lille væsen blive således medtaget.

Mrs. Wickam var gift med en opvarter – hvilket synes at være omtrent det samme som at være enke – og fik pladsen som amme i Dombey's hus på grund af den tilsyneladende umulighed af, at hun kunne have noget påhæng, hvorfor hun var blevet fæstet, et par dage efter at Paul var blevet vænnet fra. Mrs. Wickam var et blidt fruentimmer med lys hudfarve og med altid hævede øjenbryn og altid sænket hoved; altid var hun rede til at beklage sig selv eller lade sig beklage eller beklage enhver anden og havde en overraskende naturlig gave til at se alle genstande i det mest fortabte og ynkelige lys, sammenligne dem med de frygteligste eksempler og finde den største trøst i dette talent.

Det er næsten overflødigt at tilføje, at ingen anelse om dette talent var kommet til Dombey's hovmodige kundskab, og det ville virkelig også have været mærkeligt, hvis det var sket, da ingen i hele huset, ikke engang mrs. Chick eller miss Tox, vovede så meget som at hviske til ham, at der havde været

grund til uro med hensyn til lille Paul. Han var blevet enig med sig selv om, at barnet nødvendigvis måtte gennemgå et kursus af mindre sygdomme, og at jo før dette skete, des bedre var det. Hvis han kunne have købt ham fri eller, ligesom ved en uheldig lodtrækning til militsen, skaffet en stillingsmand for ham, havde han gjort det med glæde og ikke sparet på penge. Men da dette ikke lod sig gøre, undrede han sig kun undertiden over, hvad naturen egentlig mente, og trøstede sig med at tænke, at en milepæl igen var tilbagelagt på vejen, og at rejsens store mål lå så meget nærmere. For den fremherskende følelse hos ham, der stadig blev stærkere og voksede, mens Paul blev ældre, var utålmodighed, utålmodighed efter den tid, da hans syner af deres forenede vigtighed og storhed triumferende skulle gå i opfyldelse.

Nogle filosoffer påstår, at egenkærlighed er roden til vore bedste følelser. Dombey's unge søn var lige fra begyndelsen af så tydelig vigtig for ham som en del af hans egen storhed eller – hvad der var det samme – af Dombey & søns storhed, at der ingen tvivl er om, at man ville have kunnet finde, at hans faderlige kærlighed, lige som så mangen en stor, velrenommeret bygning, havde et meget lavt fundament. Men han elskede sin søn med al den kærlighed, han ejede. Hvis der var nogen varm plads i hans frosne hjerte, så indtog hans søn den; hvis dets hårde overflade kunne modtage indtrykket af noget billede, var billedet af denne søn afpræget der, skønt mindre som barn eller dreng end som voksen mand – som firmaets "søn". Derfor var han utålmodig efter at nærme sig fremtiden og gennemløbe de mellemliggende afsnit af hans historie. Derfor følte han trods sin kærlighed ringe eller ingen

ængstelse for dem, idet han var til mode, som om drengen havde et fortryllet liv og *måtte* blive til den mand, som han i tankerne stadig havde omgang med, og for hvem han hver dag udkastede planer og projekter, ligesom for en virkelighed.

Således var Paul blevet næsten fem år gammel. Han var en smuk lille fyr, skønt der var noget mat og smægtende i hans lille ansigt, som bragte mrs. Wickam til ofte at ryste ildevarslen på hovedet og til at gøre mange langtrukne indvendinger. Hans sind tegnede til med tiden at blive bydende nok, og han havde en så håbefuldst idé om sin egen vigtighed og alle andre tings og personers retmæssige underdanighed, som noget hjerte kunne ønske sig. Undertiden var han barnlig og spøgefuld nok og ingenlunde tvær; til andre tider kunne han sidde i sin lille lænestol og gruble på en så sælsom, gammelagtig, tankefuld måde, at han så ud og talte ligesom et af de skrækkelige små væsener i eventyrene, der i en alder af halvandet til to hundrede år fantastisk forestiller de børn, med hvilke de er forbyttet. Denne for tidligt modne stemning kunne påkomme ham oppe i ammetuen, og han kunne pludselig synke hen i den og sige, at han var træt, selv når han tumlede sig med Florence eller legede hest med miss Tox. Men aldrig faldt han så sikkert hen i den, som når hans lille stol var blevet bragt ned i hans faders værelse, og han sad der hos ham ved kaminen efter middagsbordet. Så dannede de det sælsomste par, en kaminild nogen sinde har skinnet på, idet Dombey så rank og højtidelig så på luen, og hans lille portræt med et gammelt, gammelt ansigt stirrede ind i det røde perspektiv med en vismands ufravendte, begejstrede opmærksomhed; idet Dombey grublede over indviklede, jordiske planer og projekter, og det lille portræt grublede over,

Himlen må vide hvilke vilde fantasier, halvt udviklede tanker og vidt svævende spekulationer; idet Dombey var stiv af stivelse og hovmod og det lille portræt ifølge arv og uvilkårlig efterligning, så at de to var hinanden så lig og dog så uhyre forskellige.

Ved en af disse lejligheder havde de begge i lang tid været ganske stille, og Dombey mærkede kun, at barnet var vågent, når han undertiden kastede et blik på dets øje, hvori den klare ild strålede som i en ædelsten, indtil lille Paul brød tavsheden således:

"Fader, hvad er penge for noget?"

Det pludselige spørgsmål stod i en så umiddelbar forbindelse med genstanden for Dombeys tanker, at han blev helt forvirret.

"Hvad penge er, Paul?" svarede han. "Penge?"

"Ja," svarede barnet, idet han lagde sine hænder på armene af sin lille lænestol og vendte det gamle ansigt op imod Dombeys; "hvad er penge?"

Dombey var i knibe. Han havde haft lyst til at give ham en forklaring med udtryk som cirkulationsmiddel, valuta, møntforringelse, papir, kontant, børskurser, de ædle metalleres værdi på markedet osv.; men da han ved at vende sit blik mod den lille lænestol så, hvor langt der var ned til den, svarede han: "Guld, sølv og kobber, guineas, shillinger og halvpence. Ved du ikke nok, hvad det er?"

"Jo, det ved jeg nok. Men det er ikke det, jeg mener. Jeg mener, hvad penge egentlig er for noget."

Du gode Gud, hvor hans ansigt var gammelt, da han atter vendte det op imod sin faders!

"Hvad penge egentlig er for noget?" sagde Dombey og skød sin stol lidt tilbage for i sin forbavselse bedre at kunne betragte

det formastelige atom, der fremsatte et sådant spørgsmål.

"Jeg mener, hvad kan de udrette, fader?" svarede Paul, idet han lagde armene over kors – de var næppe lange nok til det – og så på ilden og så på ham og så igen på ilden og så atter op på ham.

Dombey flyttede sin stol tilbage til dens tidligere plads og klappede ham på hovedet. "Det får du nok at vide med tiden, min dreng," sagde han. "Penge kan udrette alt, Paul." Han tog den lille hånd og slog den sagte imod en af sine egne, idet han sagde dette.

Men Paul løsnede, så snart han kunne, sin hånd, og idet han gned den sagte frem og tilbage på armen af sin lænestol, som om hans vid sad i håndfladen, og han ville skærpe det, og så på ilden, som om ilden havde været hans rådgiver og sufflør, gentog han efter et kort ophold:

"Alt, fader?"

"Ja. – Næsten alt."

"Alt vil jo sige enhver ting, ikke sandt, fader?" spurgte hans søn, der ikke mærkede eller måske ikke forstod forskellen.

"Det omfatter enhver ting, ja," sagde Dombey.

"Hvorfor frelste penge ikke min moder?" spurgte barnet atter.

"De er grusomme, ikke sandt?"

"Grusomme!" sagde Dombey, idet han satte sit halstørklæde i lave og syntes at ærgre sig over dette indfald. "Nej. Noget godt kan ikke være grusomt."

"Hvis penge er noget godt og kan udrette alt," sagde den lille fyr tankefuldt, mens han så tilbage til ilden, "så gad jeg dog vide, hvorfor de ikke frelste moder."

Denne gang henvendte han ikke spørgsmålet til sin fader. Måske havde han med barnets hurtige blik set, at det allerede havde gjort hans fader urolig. Men han gentog tanken højt, som om den allerede var gammel hos ham og havde plaget ham meget, og sad med hånden under kinden og så grublende på ilden, som om han ventede sig en forklaring af den.

Da Dombey havde fattet sig efter sin forundring, for ikke at sige forskrækkelse – for det var den allerførste gang, at barnet havde bragt sin moder på bane for ham, skønt han på denne måde havde haft det siddende ved siden af sig den ene aften efter den anden – forklarede han ham, at penge, skønt de er en meget mægtig ånd, der under ingen omstændigheder burde ringeagtes, ikke evnede at holde folk i live, når deres tid til at dø var kommet, og at vi desværre alle skulle dø, endog i City, om vi end var aldrig så rige; men at penge derimod kunne gøre os ærede, frygtede, agtede, beundrede, mægtige og herlige i alle menneskers øjne og endog i meget lang tid holde selve døden borte, hvorfor de f.eks. havde skaffet hans moder råd og hjælp hos mr. Pilkins, som han selv, Paul, ofte havde haft nytte af, og af den store doktor Parker Peps, som han ikke havde kendt, og således kunne udrette alt, hvad der kunne udrettes. Dette og mere af samme surdej meddelte Dombey sin søn, som hørte opmærksomt til og syntes at fatte størstedelen af, hvad der blev sagt ham.

"Men de kan vel ikke gøre mig sund og stærk, vel, fader?" sagde Paul efter et kort ophold og gned sig i sine magre hænder.

"Du er jo sund og stærk. Er du ikke?"

"Florence er ældre end jeg, men jeg er ikke så sund og stærk som Florence, det ved jeg meget godt," svarede barnet, "og jeg tror også, at da Florence var så lille som jeg, kunne hun lege en hel del længere ad gangen uden at blive træt. Jeg er undertiden så træt," sagde lille Paul, idet han varmede sine hænder og så ind under kaminristen, som om en spøgelsesagtig marionetforestilling opførtes der, "og det værker således i mine ben – Wickam siger, at det er i mine ben – at jeg ikke ved, hvad jeg skal gøre."

"Ja, men det er om aftenen," sagde Dombey, idet han flyttede sin stol nærmere hen til sin søns og lagde sin hånd sagte på hans ryg, "og om aftenen skal småfolk være trætte, for så sover de godt."

"Det er ikke om aftenen, fader, det er om dagen, og så lægger jeg mig på Florences skød, og så synger hun for mig. Om natten drømmer jeg om sådanne underlige ting!"

Og på dem fortsatte han at tænke, mens han varmede sine hænder ligesom en gammel mand eller en ung nisse.

Dombey blev så forbavset og urolig og så aldeles ude af stand til at fortsætte samtalen, at han kun kunne sidde og stirre på sin søn ved skinnet af ilden, med hånden hvilende på hans ryg, som om den blev holdt tilbage der af en magnetisk tiltrækningskraft. Én gang nærmede han sig med den anden hånd og vendte et øjeblik det tankefulde ansigt op mod sit eget. Men så snart han slap det, søgte det atter ilden og blev ved at se på dens flimrende skær, indtil barnepigen kom for at bringe barnet i seng.

"Florence skal hente mig," sagde Paul.

"Vil De ikke følge med Deres stakkels Wickam, master Paul?" spurgte hun meget rørt.

"Nej, jeg vil ikke," svarede Paul og satte sig atter til rette i sin lænestol ligesom husets herre.

Med en velsignelse over hans uskyldighed trak mrs. Wickam sig tilbage, og kort efter viste Florence sig i hendes sted. Straks fo'r barnet op med en sådan villighed og livlighed og vendte, idet han sagde sin fader godnat, et så langt klarere, så langt yngre og langt barnligere ansigt op imod ham, at Dombey, skønt roligere ved denne forandring, dog blev meget forbavset over den.

Da de var gået ud af stuen, forekom det ham, som om han hørte en blød stemme synge, og idet han huskede på, at Paul havde sagt, at hans søster sang for ham, var han nysgerrig nok til at åbne døren for at lytte og se efter dem. Hun arbejdede sig op ad den store, brede, tomme trappe med ham på armen; hans hoved hvilede på hendes skuldre, og en af hans arme var skødesløst slynget om hendes hals. Således steg de op; hun sang hele vejen, og Paul nynnede af og til et svagt akkompagnement. Dombey så efter dem, indtil de havde nået det øverste af trappen – dog ikke uden at have stået stille undervejs for at hvile sig – og var kommet ham af syne, og da stod han endnu og stirrede opad, indtil månens matte stråler, der glimtede tungsindigt ned gennem det dunkle loftsvindue, fik ham til at gå tilbage til hans eget værelse.

Den næste dag kaldtes mrs. Chick og miss Tox til en rådsforsamling ved middagsbordet, og da dugen var taget af, åbnede Dombey forhandlingerne med at forlange, at man åbent

og uden at skjule noget skulle underrette ham, om der var noget i vejen med Paul, og hvad Pilkins sagde om ham.

"For barnet er næppe," sagde Dombey, "så stærkt, som jeg kunne ønske."

"Med din sædvanlige skarpsindighed, kære Paul," svarede mrs. Chick, "har du straks truffet det rigtige punkt. Vor kæledægge er virkelig ikke fuldt så stærk, som vi kunne ønske det. Sagen er, at hans ånd er for stærk. Hans sjæl er en hel del for stor for hans legeme. Ingen kan tænke sig, hvorledes det kære barn kan tale. Hvad var det, han sagde i går om ligfærd, Lucretia? –"

"Jeg er bange for," afbrød Dombey hende tvært, "at nogle af disse mennesker ovenpå bringer barnet på upassende tanker. I aftes talte han til mig om sine – om sine ben," sagde Dombey med et forbitret eftertryk på det sidste ord. "Hvad i alverden har nogen med min søns – ben at gøre? Han er da vel ingen levende benrad, skulle jeg mene."

"Langtfra," sagde mrs. Chick.

"Det håber jeg med," svarede hendes broder. "Og nu ligfærd! Hvem taler til et barn om det? Vi er da hverken bedemænd eller gravere, skulle jeg mene."

"Nej meget langtfra," sagde mrs. Chick.

"Hvorfor da sætte ham sådanne ting i hovedet? Jeg blev ganske forstemt og oprørt i aftes. Hvem sætter ham sådanne ting i hovedet, Louise?"

"Kære Paul," sagde mrs. Chick efter et øjeblik pause, "det nytter ikke at spørge om det. Jeg vil ganske ærligt sige dig, at jeg ikke tror, at Wickam har et synderlig muntert sind, eller er, hvad man kalder en –"

"En datter af Momus," sagde miss Tox blidt.

"Netop," sagde mrs. Chick, "men hun er overordentlig opmærksom og påpasselig. Og på ingen måde kæphøj, ja jeg har aldrig set et mere beskedent fruentimmer. Om også det kære barn," fortsatte mrs. Chick, som om hun i korthed ville fremstille noget, man allerede var blevet helt enige om, i stedet for at sige det alt sammen for første gang, "er lidt svagt efter den sidste sygdom og ikke ved så kraftigt et helbred, som vi kunne ønske, og om det også lider af en forbigående svagelighed i sin konstitution og undertiden synes et øjeblik at miste brugen af sine –"

Mrs. Chick var bange for at sige ben, efter at Dombey havde udtalt sig så stærkt imod dette ord, og ventede derfor på en indskydelse af miss Tox, der, sit kald tro, dristede sig til at bemærke noget om "lemmer".

"Lemmer!" gentog Dombey.

"Jeg syntes, at lægen i morges sagde ben, ikke sandt, kære Louise?" sagde miss Tox.

"Jo naturligvis, kære veninde," svarede mrs. Chick, mildt bebrejdende. "Hvor kan De spørge; De hørte det jo selv. Jeg siger, at om vor kære Paul også for øjeblikket skulle miste brugen af sine ben, så er det ikke andet end et almindeligt uheld for mange børn i hans alder, der ikke lader sig afværge ved forsigtighed eller omhu. Jo før du fatter og indrømmer dette, bedste Paul, des bedre."

"Du kan ikke andet end være overbevist om, Louise, at jeg ikke tvivler om din naturlige kærlighed til og naturlige omhu for mit hus' tilkommende overhoved. Pilkins har jo set til Paul i morges?"

"Ja han har. Miss Tox og jeg var til stede. Miss Tox og jeg er altid til stede. Vi sætter en ære i det. Pilkins har i den sidste tid set til ham hver dag, og jeg holder ham for en meget dygtig mand. Han siger, at det er intet, der er værd at tale om, og jeg er af samme mening, hvis det kan være nogen trøst, men i dag anbefalede han søluft. Og det er sikkert meget fornuftigt."

"Søluft," gentog Dombey og så på sin søster.

"Det er ikke noget at blive urolig over," sagde mrs. Chick. "Da min George og min Frederik var på hans alder, anbefalede man ligeledes dem søluft, og jeg har selv mange gange nydt godt deraf. Jeg er ganske enig med dig om Paul, at man måske ovenpå er uforsigtig nok til at omtale emner, som hans unge sjæl helst ikke måtte dvæle ved, men jeg indser virkelig ikke, hvorledes det skal undgås ved et barn med så hurtig en fatteevne. Var han et almindeligt barn, ville der ikke være noget i det. Jeg må tilstå, at jeg ligesom miss Tox finder, at en kort fraværelse herfra, Brightons luft og legemets og åndens udvikling ved hjælp af en så forstandig person som mrs. Pipchin, f.eks. –"

"Hvem er mrs. Pipchin," spurgte Dombey, forfærdet over denne fortrolige præsentation af et navn, som han aldrig før havde hørt.

"Mrs. Pipchin, kære Paul," svarede hans søster, "er en aldrende dame – miss Tox kender hele hendes historie – der i nogen tid med største held har helliget alle sine åndskræfter til studium og behandling af børn og er af særdeles god familie. Hendes mand døde af hjertesorg over – hvad var det for en hjertesorg, De sagde, at han døde af, kære veninde? Jeg har glemt de nærmere omstændigheder."

"Over oppumpningen af vandet i de peruanske bjergværker," svarede miss Tox.

"Selv pumpede han naturligvis ikke," sagde mrs. Chick med et blik på sin broder, og det syntes virkelig også nødvendigt at tilføje denne forklaring, da miss Tox havde omtalt ham, som om han var død med pumpestangen i hånden; "men han havde sat penge i denne spekulation, som mislykkedes. Jeg anser den måde, mrs. Pipchin behandler børn på, for aldeles forbavsende. Jeg har hørt den rose i private kredse, lige siden jeg var – å Gud – hvor stor!" Mrs. Chicks øjne vandrede omkring bogskabet i nærheden af Pitts buste, der var omtrent ti fod fra gulvet.

"Måske tør jeg, bedste sir," indskød miss Tox med undselig rødme, "da der udtrykkelig er blevet appelleret til mig, sige om mrs. Pipchin, at den lovtale, Deres elskværdige søster har holdt over hende, er vel fortjent. Mange damer og herrer, der nu er vokset op til interessante medlemmer af samfundet, er i gæld til hende for hendes omhu. Det ringe individ, som her henvender sig til Dem, har i sin tid stået under hendes varetægt. Jeg tror, at selv den ungdommelige adel ikke er fremmed for hendes etablissement."

"Holder denne agtværdige matrone da et etablissement, miss Tox?" spurgte Dombey nedladende.

"Jeg ved virkelig ikke," svarede denne unge dame, "om jeg har ret til at kalde det således. Det er ingenlunde nogen forberedelsesskole. Mon jeg udtrykker mig tydeligt," sagde miss Tox med særlig ynde, "når jeg kalder det et barnligt kosthus af en meget udvalgt art?"

"Efter en overordentlig indskrænket og ejendommelig målestok," bemærkede mrs. Chick med et blik på sin broder.

"Det er begrænsningen selv!" udbrød miss Tox.

Der var noget i dette. At mrs. Pipchins mand var død af hjertesorg over de peruanske bjergværker, var godt. Det havde en rig klang. Desuden var Dombey i en til forskrækkelse grænsende tilstand ved tanken om, at Paul skulle blive én time længere, hvor han var, efter at huslægen havde rådet til at lade ham forandre opholdssted. Det var en standsning og en hindring på den bane, som barnet, i bedste tilfælde langsomt, måtte tilbagelægge, førend målet var nået. Deres anbefaling af mrs. Pipchin havde stor vægt hos ham, da han vidste, hvor skinsyge de var over, at man skulle komme deres lille protege for nær, og han tænkte ikke på, at det måske kunne være dem magtpåliggende at fordele et ansvar, som han endnu for ganske nylig havde udtalt sin egen opfattelse. Død af hjertesorg over de peruanske bjergværker, tænkte Dombey. Ja, det var en meget passende dødsårsag!

"Men hvis vi nu efter at have hørt os nærmere for i morgen, valgte at sende Paul ned til Brighton til denne dame, hvem skulle så følge med ham?" spurgte Dombey.

"Jeg tror ikke, at du for tiden kan sende barnet noget sted hen uden Florence, kære Paul," svarede hans søster tøvende. "Han er rent forgabet i hende. Han er endnu så ung og har sine luner."

Dombey vendte hovedet bort, gik langsomt hen til bogskabet og kom derpå tilbage med en bog for at læse.

"Hvem mere, Louise?" sagde han og vendte bladene uden at se op.

"Wickam, naturligvis. Wickam vil være fuldkommen tilstrækkelig. Når Paul er i sådanne hænder som mrs. Pipchins,

bør du næppe sende nogen, som vil pålægge hende tvang. Selv tager du naturligvis derned mindst én gang om ugen."

"Naturligvis," sagde Dombey og blev siddende en hel time og så på en side uden at læse et eneste ord.

Denne berømte mrs. Pipchin var en vidunderlig grim, frastødende gammel dame, rundrygget og med et spraglet ansigt ligesom dårligt marmor, en høgenæse og et hårdt, gråt øje, der så ud, som om det kunne hamres på en ambolt uden at tage mindste skade af det. Fyrré år i det mindste var gået, siden de peruanske bjergværker var blevet Pipchins død, men hans enke gik stadig i sort bombasin af en så glansløs, dyb, død, mørk schattering, at selv gassen ikke kunne lyse hende op, når det var blevet mørkt, og hendes nærværelse blev en slukker for ethvert antal lys. Hun omtaltes i almindelighed som "en udmærket børneopdragerinde", og hemmeligheden ved hendes opdragelsesmåde var at give børnene alt, hvad de ikke holdt af, men intet, som de kunne lide, hvilket havde en meget formildende indflydelse på deres natur. Hun var så bidsk, at man skulle tro, der havde fundet en fejltagelse sted ved brugen af det peruanske maskineri, og at alle hendes munterheds og menneskekærligheds kilder var blevet pumpet læns i stedet for bjergværkerne.

Denne varulv og barnekvælerskes borg lå i en stejl sidegade i Brighton, hvor jordbunden var mere end almindelig kalkholdig, fuld af flintesten og ufrugtbar; hvor husene var mere end almindeligt skøre og tynde; hvor de små haver havde den uforklarlige egenskab, at de ikke frembragte andet end morgenfruer, hvad man end såede i dem, og hvor sneglene idelig med samme sejhed som kopsætningsglas klæbede sig fast

på gadedøren og andre offentlige steder, som man ikke forlangte, de skulle pryde. Om vinteren kunne luften ikke komme ud af borgen og om sommeren ikke komme ind i den. Der var en så dejlig susen af vind derinde, at det lød som en stor konkylie, som beboerne var nødt til selv både dag og nat at holde sig for ørene, enten de ville eller ikke. Det var ikke af naturen noget frisklugtende hus, og i dagligstuevinduet, som aldrig blev lukket op, havde mrs. Pipchin en samling potteplanter, som meddelte etablissementet noget af deres ejendommelige, jordagtige duft, hvor udvalgte eksemplarer af kaktus snoede sig som lodne slanger omkring små stænger; et andet eksemplar skød brede kløer ligesom en grøn hummer; forskellige slyngplanter var udrustet med tornede og stikkende blade, og en uhyggelig urtepotte, der hang under loftet, syntes at være kogt over og kildrede folk med sine lange, grønne ranker, hvorved den mindede dem om edderkopper, som mrs. Pipchins bolig var usædvanlig frugtbar på, skønt den, når årstiden var til det, måske endnu stoltere bød konkurrencen trods i retning af ørentvister.

Da mrs. Pipchins takst imidlertid var høj for enhver, der havde råd til at betale, og da hun kun såre sjældent sødede sin naturs uforanderlige surhed til fordel for nogen, var hun i alles øjne en mærkværdig karakterfast dame, der var helt videnskabelig i sit kendskab til børn. Ved hjælp af dette ry og Pipchins død af hjertesorg var det lykkedes hende det ene år med det andet at skaffe sig et nogenlunde tilstrækkeligt udkomme. Tre dage efter mrs. Chicks første hentydning til hende havde denne fortræffelige gamle dame den tilfredsstillelse af Dombeys pung at få et smukt tillæg til sine

løbende indtægter og modtage Florence og hendes lillebroder Paul som beboere af borgen.

Mrs. Chick og miss Tox, der den foregående aften havde bragt dem derved, var netop kørte bort fra døren for at rejse hjem igen, og mrs. Pipchin stod nu med ryggen til kaminen og mønstrede de nyankomne som en gammel soldat. Hendes niece, hendes midaldrende og godmodige slavinde, mager og knoklet og stærkt plaget af filipenser på næsen, var i færd med at afføre master Bitherstone den rene krave, han havde haft på ved paraden. Miss Pankey, der foruden ham for tiden var den eneste lille kostgænger, var et øjeblik i forvejen blevet bortført til borgfængslet – en tom stue til gården – fordi hun havde nyst tre gange i fremmedes nærværelse.

"Nå," sagde mrs. Pipchin til Paul, "hvorledes tror du, at du vil komme til at synes om mig?"

"Jeg tror, at jeg slet ikke vil komme til at synes om Dem," svarede Paul. "Jeg vil bort herfra. Det er ikke mit hus."

"Nej, det er mit," sagde mrs. Pipchin.

"Det er et meget fælt et," sagde Paul.

"Da er der dog et endnu værre sted her," sagde mrs. Pipchin, "hvor vi spærrer vore uartige drenge inde."

"Har han nogen sinde været derinde?" spurgte Paul og pegede på Bitherstone.

Mrs. Pipchin nikkede, og Paul havde resten af dagen nok at gøre med at undersøge Bitherstone fra øverst til nederst og se på hans ansigt med den interesse, man må føle for en dreng, der har gjort så hemmelighedsfulde og skrækkelige erfaringer.

Klokken ét kom middagsmaden, som mest bestod af mel- og plantespiser, og miss Pankey – en lille venlig, blåøjet stump af

et barn, som hver morgen fik et russisk bad og syntes at svæve i fare for at blive gnedet bort – blev da af varulven selv ført ind fra sit fangenskab og underrettet om, at den, der nøs i fremmedes nærværelse, aldrig kunne komme i Himlen. Da denne store sandhed var blevet hende indskærpet, blev hun trakteret med risgrød og gentog senere den i borgen vedtagne bordbøn, som indeholdt en særlig tak til mrs. Pipchin for den gode middag. Mrs. Pipchin, hvis helbredstilstand krævede varm føde, fik lammekoteletter, der bragtes gloende hede ind imellem to tallerkener og lugtede dejligt.

Da det regnede om eftermiddagen, og de ikke kunne spadserere nede på strandbredden, men mrs. Pipchins helbredstilstand alligevel krævede ro oven på koteletterne, gik de med Berry – ellers Berinthia kaldet – til borgfængslet, et tomt værelse, der vendte ud mod en hvid mur og en vandtønde, og som en forfalden kamin uden ovn gjorde dobbelt uhyggelig. Men oplivet af selskab var det dog det bedste sted; for Berry legede med dem der og syntes at holde lige så meget af en tagfat som de selv, indtil mrs. Pipchin bankede vredt på væggen, hvorpå de holdt op, og Berry fortalte dem nu hviskende historier, indtil tusmørket faldt på.

I stedet for te var der overflødighed af mælk og vand og smørrebrød, og en lille sort tepotte til mrs. Pipchin og Berry og så meget ristet brød med smør på til mrs. Pipchin, som hun selv ville, hvilket blev bragt gloende hedt ind ligesom koteletterne. Skønt mrs. Pipchin blev ganske fedtet af denne ret, syntes den dog slet ikke at glatte hende indvendig; for hun var lige så barsk som før, og det hårde grå øje blev ikke mildere derved.

Efter te hentede Berry en lille sykkasse med den kongelige pavillon i Brighton på låget og gav sig til at sy flittigt, hvorimod mrs. Pipchin, efter at have taget sine briller på og åbnet en stor, i grønt baj indbundet bog, begyndte at nikke, og hver gang hun greb sig i at være nær ved at falde over i ilden, kneb hun master Bitherstone i næsen, fordi han også havde nikket.

Endelig kom børnenes sengetid, og da de havde læst deres aftenbøn, blev de bragt i seng. Da lille Pankey var bange for at sove alene i mørke, passede mrs. Pipchin altid strengt på selv at drive hende ovenpå ligesom et får, og det var så morsomt at høre lille Pankey klynke længe efter i det uhyggeligste af alle sovekamre og mrs. Pipchin nu og da gå ind og ruske i hende. Omtrent klokken halv ti gjorde dampen af varme kalvebrisler – mrs. Pipchins helbredstilstand tillod hende ikke at falde i søvn uden varme kalvebrisler – en forandring af den fremherskende duft i huset, som Wickam sagde "lugtede så nybygget", og kort efter bredte søvnen sig over borgen.

Morgenbordet næste morgen lignede teen fra den foregående aften med den undtagelse, at mrs. Pipchin nu nød blødt i stedet for ristet brød og syntes at være lidt arrigere, da den var forbi. Bitherstone oplæste en af mrs. Pipchin omhyggeligt valgt stamtavle af Første Mosebog og slap over navnene med samme lethed og klarhed som en person, der tumler op ad en trædemølle. Da det var gjort, førtes miss Pankey bort for at få sit russiske bad, og master Bitherstone for at få et med søvand, hvorfra han altid kom ganske blå og modløs tilbage. Imidlertid spadserede Paul og Florence nede på strandbredden med Wickam, og ved middagstid holdt mrs. Pipchin en forelæsning. Da det hørte til hendes system ikke at

opmuntre et barns ånd til at udvikle og udvide sig som en ung blomst, men at åbne den med magt ligesom en østers, var moralen af disse foredrag i almindelighed af en voldsom karakter, idet helten – en uartig dreng – sjældent, selv når katastrofen var allermildest, blev taget af dage af noget ringere end en løve eller en bjørn.

Således var livet hos mrs. Pipchin. Om lørdagen kom Dombey, og Florence og Paul gik da til hans hotel, hvor de drak te. De tilbragte hele søndagen med ham og kørte i almindelighed ud før middag, og ved disse lejligheder syntes Dombey at tiltage, ligesom Falstaffs angribere, og i stedet for én mand i stift lærred at blive til et helt dusin. Søndagften var den sørgeligste aften i hele ugen, for på disse aftener satte mrs. Pipchin en ære i at vise sig mere end almindelig tvær. Miss Pankey blev som oftest fortvivlet bragt hjem fra en tante i Rottendean, og Bitherstone, hvis slægtninge alle sammen var i Ostindien, måtte under aftengudstjenesten sidde i en stiv stilling med hovedet op mod væggen i dagligstuen uden at røre hånd eller fod og led så bitterligt i sin unge sjæl, at han en søndag aften spurgte Florence, om hun ikke kunne give ham en idé om vejen tilbage til Bengalen.

Men alle sagde, at mrs. Pipchin var en systematisk kone med hensyn til børn, og det var hun også. De ville unægtelig komme tamme nok hjem, når de havde opholdt sig nogle uger under hendes gæstfri tag. Og alle sagde desuden, at det gjorde mrs. Pipchin megen ære, at hun havde helliget sig til dette liv og således ofret sine følelser og holdt så kækt stand mod sine sorger, efter at Pipchin var død af hjertesorg.

På denne mønsterværdige dame kunne Paul sidde og stirre, så længe det skulle være, fra sin lille lænestol ved ilden. Han syntes aldrig at mærke til træthed, når han så på hende. Han holdt ikke af hende; han var ikke bange for hende, men når han var i disse gammelmands-stemninger, syntes hun at have en pudsig tiltrækningskraft for ham. Der kunne han sidde og se på hende og varme sine hænder og atter se på hende, indtil han undertiden gjorde hende, hvor meget varulv hun end var, ganske forvirret. Engang da de var alene med hinanden, spurgte hun ham, hvad han tænkte på.

"På Dem," sagde Paul uden mindste tilbageholdenhed.

"Og hvad tænkte du da om mig?"

"Jeg tænkte på, hvor gammel De vel kunne være."

"Sådan noget må du ikke sige," bemærkede damen. "Det går ikke an."

"Hvorfor ikke?" spurgte Paul.

"Fordi det ikke er pænt," sagde mrs. Pipchin gnavent.

"Ikke pænt?" sagde Paul.

"Nej."

"Det er ikke pænt," sagde Paul i sin uskyldighed, "at spise alle lammekoteletterne og alt det ristede brød selv, siger Wickam."

"Wickam," svarede mrs. Pipchin rødmende, "er en fræk, uforskammet tøjte."

"Hvad er det?" spurgte Paul.

"Det skal du ikke bryde dig om. Husk på historien om den lille dreng, der blev stanget ihjel af en gal tyr, fordi han stillede næsvis spørgsmål."

"Hvis tyren var gal," sagde Paul, "hvorledes kunne den da vide, at drengen havde stillet næsvis spørgsmål? Ingen kan gå

hen og hviske en gal tyr hemmeligheder i øret. Den historie tror jeg ikke på."

"Heller ikke, hvis det nu var en tam tyr, du lille vantro?" sagde mrs. Pipchin.

Da Paul ikke havde set sagen i dette lys, men støttede sine slutninger på tyrens foregivne galskab, lod han sig et øjeblik slå af marken. Men han sad og drøftede det ved sig selv, så tydeligt med den beslutning snart at give sig til at stirre på mrs. Pipchin, at selv denne standhaftige dame fandt det klogest at trække sig tilbage, indtil han havde glemt dette emne.

Fra den tid af syntes Paul at få den samme underlige tiltrækningskraft for mrs. Pipchin, som hun havde for Paul. Hun fik ham til at flytte sin stol over på samme side af kaminen, hvor hun selv sad, og der kunne han blive siddende i en krog og lade hele lyset fra sit lille ansigt tabe sig i det sorte bombasinsdraperi, mens han studerede hver linje og rynke i hendes ansigt og stirrede på det hårde, grå øje, så at hun undertiden nødtes til at lukke det under påskud af, at hun sov. Hun havde en gammel sort kat, der i almindelighed lå rullet sammen på den midterste fod af kaminstativet, hvor den knurrede egenkærligt og blinkede ad ilden, indtil dens sammentrukne øjestene kom til at ligne to udråbstegn. Når de alle tre var således samlet ved kaminen, kunne den gode gamle dame for den sags skyld gerne – det være ikke sagt af nogen mangel på ærbødighed for hende – have været en heks, og Paul og katten hendes to tjenende ånder. Det ville have stået i fuldkommen samklang med selskabets udseende, hvis de alle en aften i stærk blæst var faret op igennem skorstenen og ikke siden havde ladet høre fra sig.

Dette blev der imidlertid aldrig noget af. Katten, Paul og mrs. Pipchin fandtes stadig på deres sædvanlige pladser, når det var blevet mørkt, og Paul, der skyede Bitherstones omgang, vedblev den ene aften efter den anden at studere mrs. Pipchin, katten og ilden, som om de havde været en heksebog i tre bind.

Mrs. Wickam fortolkede Pauls særheder på sin egen måde, og da hendes mismod blev forøget af udsigten over en masse skorstene fra det værelse, hvor hun plejede at sidde, blæstens larmen og hendes nuværende levemådes kedelighed – gyselighed, var hendes stærke udtryk – drog hun de sørgeligste slutninger af alle disse præmisser. Det hørte til mrs. Pipchins politik at hindre hendes egen "unge tøjte" – mrs. Pipchins almindelige navn på det kvindelige tyende – i at holde samkvem med mrs. Wickam, hvorfor hun helligede meget af sin tid til at skjule sig bag døren og fare løs på den ulykkelige pige, hver gang hun nærmede sig mrs. Wickams værelse. Berry turde derimod søge al den omgang, hun ville, på den kant, for så vidt den lod sig forene med de mange, forskellige pligter, hun fra morgen til aften var overlæsset med, og for Berry lettede mrs. Wickam sit hjerte.

"Hvor han dog er en smuk lille fyr, når han sover!" sagde Berry, idet hun en aften, da hun havde bragt Wickam hendes aftensmad, bøjede sig for at se på Paul i hans seng.

"Ja," sukkede mrs. Wickam, "det er han nødt til."

"Han er heller ikke grim, når han er vågen."

"Nej, såmænd; lige så lidt som min onkels Betsey Jane," sagde mrs. Wickam.

Berry så ud, som om hun kunne have lyst til at granske tankeforbindelsen mellem Paul Dombey og mrs. Wickams

onkels Betsey Jane.

"Min onkels kone," sagde mrs. Wickam endvidere, "døde akkurat ligesom hans moder. Min onkels datter var akkurat ligesom master Paul. Min onkels datter fik somme tider folks blod til at isne, gjorde hun!"

"Hvorledes det?" spurgte Berry.

"Jeg ville ikke have siddet alene oppe med Betsey Jane en nat igennem, ikke om nogen så dagen efter ville have sat min mand i vej. Jeg kunne ikke have gjort det."

Miss Berry spurgte helt naturligt, hvorfor ikke? Men ligesom mange andre damer i hendes stilling har for skik, fortsatte mrs. Wickam sin tankeudvikling.

"Betsey Jane var så yndigt et barn, som jeg kunne ønske at se. Alt, hvad der kunne ske med et barn med hensyn til sygdomme, havde Betsey Jane gennemgået. Krampe var noget lige så almindeligt hos hende, som filipenser er hos Dem, miss Berry." Miss Berry slog uvilkårligt rynker på næsen.

"Men Betsey Jane," sagde mrs. Wickam og dæmpede sin stemme og så sig om i værelset og hen på Paul i sengen, "var blevet passet af sin afdøde moder, da hun lå i vuggen. Jeg kan ikke sige, hvorledes, heller ikke kan jeg sige, hvornår, og lige så lidt kan jeg sige, om det kære barn fik det at vide eller ikke, men Betsey Jane var blevet plejet af sin moder! De vil måske sige, at det er noget snak! Vær så god, jeg skal ikke tage Dem det ilde op, miss. Jeg håber, at De efter Deres fulde overbevisning finder, at det er noget snak; Deres humør vil have godt af det på denne – undskyld, at jeg er så fri – denne kirkegård af et sted, der er nær ved at tage livet af mig. Paul er lidt urolig i sin søvn. Vær så god at klappe ham lidt på ryggen."

"De tror naturligvis," sagde Berry, idet hun venligt gjorde det, "at han også er blevet plejet af sin moder?"

"Betsey Jane," svarede mrs. Wickam i sin højtideligste tone, "artede sig, ligesom dette barn har artet sig, og forandrede sig, ligesom han har forandret sig. Tit og ofte har jeg set hende sidde og tænke ligesom han. Tit og ofte har jeg set hende se gammel, gammel ud ligesom han. Dette barn og Betsey Jane er i mine øjne som to alen af ét stykke."

"Lever Deres onkels barn?" spurgte Berry.

"Ja, miss, hun lever," svarede mrs. Wickam med et triumferende udtryk, for miss Berry havde åbenbart ventet et modsat svar, "og er gift med en gravør. Jo, miss, *hun* lever," sagde mrs. Wickam med et stærkt eftertryk på "hun".

Da det var klart, at nogen måtte være død, spurgte mrs. Pipchins niece, hvem det var.

"Jeg vil nødigt gøre Dem urolig," svarede mrs. Wickam. "Spørg mig ikke."

Dette var den sikreste vej til at blive spurgt igen. Berry gentog altså sit spørgsmål, og efter nogen mod stand og tøven lagde mrs. Wickam kniven og svarede, idet hun atter så sig om i værelset og hen på Paul i sengen:

"Hun fattede godhed for folk, en underlig godhed i nogle tilfælde, i andre en godhed, som man kunne vente sig, kun stærkere end almindelig. De døde alle."

Dette var så uventet og forfærdeligt for Berry, at hun sad stiv på den hårde kant af sengestedet, trak vejret kort og stirrede på mrs. Wickam med uforstilt urolige blikke.

Mrs. Wickam rystede hemmeligt med sin venstre pegefinger ad den seng, hvori Florence lå, vendte derpå fingeren nedad og

gjorde forskellige megetsigende tegn mod gulvet, umiddelbart under hvilket den dagligstue lå, hvor mrs. Pipchin plejede at spise det ristede brød.

"Husk på mine ord, miss Berry," sagde hun, "og tak De Gud for, at Paul ikke holder for meget af Dem. Jeg er glad over, at han ikke holder for meget af mig, forsikrer jeg Dem, skønt der – undskyld, at jeg er så fri – ikke er syndeligt at leve for i dette fængsel af et hus!"

Berrys bevægelse havde måske fået hende til at klappe Paul for stærkt på ryggen eller frembragt en standsning i denne beroligende ensformighed, for i dette øjeblik vendte han sig i sengen, og idet han straks efter vågnede, satte han sig op, med hovedet hedt og vådt som følge af en eller anden drøm, og spurgte efter Florence.

Ved den første lyd af hans stemme var hun ude af sin seng, bøjede sig straks ned over hans pude og sang ham i søvn igen. Mrs. Wickam rystede på hovedet, fældede flere tårer, gjorde Berry opmærksom på den lille gruppe og vendte øjnene op mod loftet.

"God nat, miss," sagde Wickam blidt. "God nat! Deres tante er en gammel dame, og det er ikke andet, end hvad De længe må have ventet Dem."

Dette trøstende farvel ledsagede mrs. Wickam med et smerteligt blik, og da hun atter var blevet alene med de to børn og mærkede, hvor sørgeligt vinden blæste, hengav hun sig til tungsindighed, den prisbilligste og tilgængeligste af alle nydelser, indtil hun blev overvældet af søvn.

Skønt mrs. Pipchins niece ikke ventede at finde denne mønsterværdige drage liggende henstrakt på kamintæppet, når

hun kom ned, følte hun sig dog lettet ved at se hende usædvanlig stridig og streng i alle måder, tilsyneladende opsat på endnu at leve længe til trøst for alle dem, der kendte hende. Heller ikke røbede hun i løbet af den påfølgende uge noget symptom på svækkelse, idet de levnedsmidler, der var gavnlige for hendes helbredstilstand, forsvandt i regelmæssig rækkefølge, og det uagtet Paul studerede hende lige så regelmæssigt som før og med urokkelig standhaftighed indtog sin sædvanlige plads imellem de sorte skørter og kaminen.

Men da Paul selv ikke i denne tid var blevet stærkere, end han havde været ved sit komme, skønt hans ansigt så langt sundere ud, blev der købt en lille vogn til ham, hvori han kunne ligge i al magelighed med en ABC og andre lignende elementarbøger og køre ned til strandbredden. I overensstemmelse med sine særlige tilbøjeligheder forkastede barnet en rødmosset ung fyr til at trække køretøjet, og valgte i hans sted hans bedstefader – en gammel, udtæret mand med et surt ansigt og et sæt krøllede olieklæder, som var blevet seje og trævlede af så længe at blive syltet i søvand og lugtede ligesom en tangrig kyst ved ebбетid.

Trukket af denne mærkværdige tjener, og idet Florence altid gik ved siden af ham, og den modfaldne Wickam sluttede troppen, kørte han hver dag ned til strandbredden, hvor han hele timer i rad kunne sidde eller ligge i sin vogn og ikke føle sig så plaget af noget som af børn – altid dog med undtagelse af Florence.

"Gå din vej," plejede han at sige til ethvert barn, der kom for at holde ham med selskab. "Tak skal du have, men jeg bryder mig ikke om dig."

En eller anden lille stemme tæt ved hans øre spurgte ham måske, hvorledes han havde det.

"Mange tak, meget godt," svarede han da; "men du må helst gå hen og lege."

Derpå drejede han hovedet og passede på, til barnet var gået, og sagde så til Florence: "Vi trænger ikke til andre, gøre vi vel? Kys mig, Floy."

I sådanne øjeblikke kunne han ikke engang finde sig i Wickams selskab, men så gerne, at hun, som hun i almindelighed gjorde, gik sin vej for at søge efter muslingeskaller eller bekendte. Hans yndlingssted lå ganske ensomt og langt borte fra de spadserende, og når Florence sad ved siden af ham og syede eller læste for ham, og vinden blæste ham lige i ansigtet, og vandet steg op imellem hjulene under hans leje, ønskede han ikke mere.

"Floy," sagde han en dag, "hvor ligger Ostindien, hvor den drengs familie bor?"

"Å, det er langt, langt borte," svarede Florence og så op fra sit arbejde.

"Bruger man flere uger om at komme dertil?"

"Ja. Der er mange ugers rejse dertil, både nat og dag."

"Hvis du var i Ostindien, Floy," sagde Paul efter at have tiet et minut, "så måtte jeg – hvad var det, moder gjorde? Jeg har glemt det."

"Hun elskede mig!" svarede Florence.

"Nej, nej. Elsker jeg dig måske ikke allerede, Floy? Hvad var det? – Døde. Hvis du var i Ostindien, måtte jeg dø."

Hurtigt skød hun sit arbejde fra sig og lagde hovedet på hans pude og kærtegnede ham. Det måtte hun også, sagde hun, hvis

han var dér. Det ville snart blive bedre med ham.

"Å, det er allerede meget bedre med mig!" svarede han. "Det er ikke det, jeg mener. Jeg mener, at jeg måtte dø af at være så ulykkelig og så forladt!"

En anden gang på samme sted faldt han i søvn og sov længe trygt. Da han pludselig vågnede, lyttede han, fo'r op og blev siddende og lyttede.

Florence spurgte, hvad det var, han lyttede efter.

"Jeg vil gerne vide, hvad det siger," svarede han og så hende ind i ansigtet. "Hvad er det, som havet stadig siger?"

Hun svarede, at det ikke var andet end larmen af bølgenes rullen.

"Ja, ja," sagde han. "Men jeg ved, at de stadig siger noget. Stadig det samme. Hvad er det for et sted derovre?" Han rejste sig op og så ivrigt ud over vandet.

Hun sagde ham, at det var et andet land lige overfor; men han sagde, at det ikke var det, han mente; han mente længere borte – meget længere borte!

Siden kunne han meget ofte bryde af midt under deres samtale for at tænke på, hvad det var, som bølgerne stadig sagde, og rejse sig op på sit leje for at se ud mod den usynlige egn langt borte.

9. Hvori trækadetten kommer i forlegenhed

Det krydderi af romantik og kærlighed til det vidunderlige, som der fandtes en temmelig stærk tilgift af i den unge Walter Gays natur, og som hans onkels værgemål ikke havde fortyndet synderlig med den strenge, praktiske erfarings vand, medførte, at han knyttede en ualmindelig og glad interesse til Florences eventyr med den gode mrs. Brown. Han nærede og hægede om det i sin hukommelse, især den del af det, hvor han havde spillet en rolle, indtil det blev hans fantasie forkælede barn og blev egenmægtigt og gjorde, hvad det ville med den.

Mindet om disse hændelser og hans egen delagtighed i dem blev måske endnu mere fængslende ved gamle Sols og kaptajn Cuttles ugentlige drømmerier om søndagene. Der gik næppe en søndag, uden at enten den ene eller den anden af disse to værdige staldbrødre gjorde gådefulde hentydninger til Richard Whittington, og Cuttle var endog gået så vidt, at han havde købt en meget gammel ballade, der tillige med mange andre, som væsentlig var et udtryk for maritime følelser, længe havde flagret på en mur i Commercial Road, hvilket poetiske udbrud skildrede en lovende ung kuldragere bejlen til og ægteskabelige forbindelse med en vis "yndig Peg", den elskværdige datter af føreren og partsejeren af et kulkøb fra Newcastle. I dette rørende sagn opdagede Cuttle en dyb hentydning til forholdet mellem Walter og Florence, og det satte ham i en sådan sindsuro, at han ved særlig festlige lejligheder, såsom fødselsdage og nogle andre private festdage, plejede at brøle den hele vise igennem i den lille dagligstue, idet han slog en

forbavsende trille på ordet Pe-e-eg, som hvert vers sluttede med til ære for heltinden i digtet.

Men en frimodig, livsglad, åbenhjertig ung mand er ikke synderlig tilbøjelig til at analysere sine egne følelser, hvor stærkt et herredømme de end kan have fået over ham, og Walter ville have fundet det vanskeligt at afgøre dette punkt. Han havde en stor forkærlighed for det værft, hvor han havde truffet Florence, og for de gader, de var gået ad hjem, skønt de i og for sig ikke var videre fortryllende. Skoene, der så ofte var faldet af undervejs, gemte han i sit værelse, og når han om aftenen havde siddet i den lille dagligstue, havde han tegnet et helt galleri af fantasiportrætter af den gode mrs. Brown. Det kan nok være, at han efter hint mindeværdige møde var blevet lidt pynteligere i sin påklædning, og han syntes unægtelig godt om i sine fritimer at gå hen til det kvarter af byen, hvor Dombeys hus lå, i det uvisse håb at møde lille Florence på gaden. Men meningen med alt dette var ungdommelig og uskyldig. Florence var meget smuk, og det er tiltrækkende at beundre et smukt ansigt. Florence var værgeløs og svag, og det var en stolt tanke, at han havde været i stand til at yde hende værn og hjælp. Florence var det taknemmeligste lille væsen i verden, og det var en fryd at se hendes taknemmelighed stråle klart i hendes ansigt. Florence blev tilsidesat og overset, og hans bryst var fuldt af ungdommelig deltagelse for det ringeagtede barn i dets kolde, fornemme hjem.

Således gik det til, at Walter måske en halv snes gange i årets løb tog sin hat af for Florence på gaden, og at Florence blev stående for at give ham hånden. Mrs. Wickam – der med en karakteristisk forandring af hans navn Gay (glad), stadig kaldte

ham den "unge Grave" (alvorlig) – var så vant til dette og kendte historien om deres bekendtskab så godt, at hun slet ikke ænsede det, og miss Nipper længtes altid efter disse møder, idet hendes følsomme unge hjerte hemmeligt var blevet vundet af Walters smukke ydre og hældede til den tro, at dets følelser blev gengældte.

På den måde var Walter så langt fra at glemme eller tabe sit bekendtskab med Florence af syne, at han tværtimod huskede det bedre og bedre. Dets eventyrlige begyndelse og alle de små omstændigheder, der gav det et særligt og kært præg, opfattede han snarere som en historie, der var tiltrækkende for hans indbildningskraft og ikke måtte jages ud af den, end som hørende til den virkelighed, der vedkom ham selv. De fremhævede Florence meget stærkt i hans øjne, men ikke hans egen person. Undertiden tænkte han sig – og da gik han meget hurtigt – hvor herligt det kunne have været, om han dagen efter det første møde var gået til søs og havde gjort vidundere der og var blevet længe borte og kommet tilbage som admiral med et flag så broget som en delfin, eller i det mindste som fregatkaptajn med et par uimodståeligt skinnende epauletter, og trods Dombey's tænder, halstørklæde og urkæde havde giftet sig med Florence – som da var blevet en dejlig ung dame – og ført hende bort i triumf til et eller andet fremmed lands blå kyster. Men disse udflugter i fantasiens verden polerede kun sjældent messingpladen på døren til Dombey & Søn's kontor til et gyldent håbs tavle eller udbredte et strålende skær over det smudsige loftsvindue, og når kaptajnen og onkel Sol talte om Richard Whittington og principalers døtre, følte Walter, at han

langt bedre end de opfattede sin sande stilling hos Dombey & Søn.

Derfor udførte han dag ud og dag ind med iver og munterhed, hvad der påhvilede ham, gennemskuede onkel Sols og kaptajn Cuttles sangvinske tanker og dannede sig dog selv tusinde uklare drømmebilleder, i sammenligning med hvilke deres kun var hverdagsagtige sandsynligheder. Således var hans tilstand i Pipchin-perioden, da han så lidt, skønt ikke meget ældre ud end før og var lige så let til bens og havde det samme lette hjerte og det samme lette sind, som da han var kommet farende ind i dagligstuen til onkel Sol og havde lyst for ham, mens han hentede sin flaske madeira.

"Onkel Sol," sagde Walter, "jeg synes ikke, at du er rigtig vel. Du har ingen frokost spist. Bliver du således ved, henter jeg en doktor til dig."

"Han kan ikke give mig, hvad jeg trænger til, min dreng," sagde onkel Sol. "I det mindste måtte han have en god praksis, hvis han kunne – og så gjorde han det ikke."

"Hvad er det, onkel? Kunder?"

"Ja," svarede Solomon med et suk. "Kunder kunne hjælpe."

"For pokker, onkel," sagde Walter, idet han satte sin kop fra sig, så den klirrede, og slog i bordet med sin hånd, "når jeg ser folk hele dagen gå i store flokke op og ned ad gaden og hvert minut i snesevis komme forbi butikken, føler jeg mig halvt fristet til at styrte ud og tage en af dem i nakken, slæbe ham ind og tvinge ham til at købe for halvhundrede pund instrumenter, kontant betaling. Hvad står du og glor på døren efter?" fortsatte Walter, idet han talte til en gammel herre med pudder i håret, som naturligvis ikke kunne høre, men af alle kræfter stirrede på

en skibskikkert. "Det kan ikke nytte noget. Det kan jeg selv gøre. Kom indenfor og køb den."

Men efter at have tilfredsstillet sin nysgerrighed gik herren ganske roligt sin vej.

"Der går han!" sagde Walter. "Således bærer de sig ad alle sammen. Men onkel – onkel Sol, siger jeg" – den gamle mand var faldet i tanker og havde ikke svaret straks. "Tab ikke modet. Når ordrerne først kommer, vil de komme i en sådan masse, at du ikke vil kunne få dem færdige."

"Ja, når de kommer, min dreng!" svarede Solomon. "De kommer ikke i denne butik, førend jeg er ude af den."

"Nej, onkel, du må virkelig ikke tabe modet. Lad være med det!"

Gamle Sol søgte at påtage sig en munter mine og smilede, så venligt han kunne, hen over det lille bord til ham.

"Der er da vel ikke noget mere end almindeligt på færde?" spurgte Walter, idet han lagde sine albuer på tebakken og bøjede sig over den for at kunne tale så meget mere fortroligt og venligt. "Vær oprigtig imod mig, onkel, hvis det er sådan, og fortæl mig det hele."

"Nej, nej," svarede gamle Sol, "noget mere end almindeligt? Nej, nej. Hvad skulle det vel være for noget mere end almindeligt?"

Med en vantro rysten på hovedet sagde Walter: "Det er det, jeg vil vide, og så spørger du mig! Ved du hvad, onkel, når jeg ser dig således, bliver jeg ganske ulykkelig over, at jeg bor hos dig."

Onkel Sol gjorde uvilkårligt store øjne.

"Ja. Skønt ingen har været lykkeligere, end jeg er og altid vil være over dig, bliver jeg dog helt ulykkelig over at bo hos dig, når jeg ser, at der er noget, som tynger på dit sind."

"Ja, jeg ved nok, at jeg undertiden kan være lidt kedelig," sagde Solomon og gned sig fromt i hænderne.

"Hvad jeg mener, onkel Sol," fortsatte Walter og bøjede sig lidt mere forover for at klappe ham på skulderen, "er, at jeg da føler, at du, i stedet for at sidde her og skænke te til mig, skulle have en net lille bolle af en kone, ikke sandt – en hyggelig, dygtig, snaksom gammel dame, som netop passede til dig og forstod sig på dig og kunne holde dig i godt humør. Nu er jeg vel sagtens så kærlig en nevø, som der nogen sinde har været – og det er ikke mere end min skyldighed! – men jeg er dog kun en nevø og kan ikke holde dig således med selskab, når du er nedslået, som hun ville have kunnet i mange år, skønt jeg ville give så mange penge, det skulle være, for at opmuntre dig. Og derfor siger jeg, når jeg ser, at der er noget, som tynger på dit sind, at jeg er ganske ked af, at du ikke har nogen bedre om dig end sådan en kejtet, tosset dreng som jeg, der nok har viljen til at trøste dig, onkel, men ikke evnen – ikke evnen," gentog Walter og bøjede sig endnu længere forover for at trykke onklens hånd.

"Kære, gode Wally," sagde Solomon. "Selv om den lille snaksomme gamle dame havde indtaget sin plads her i denne dagligstue for fem og fyrre år siden, kunne jeg dog ikke have holdt mere af hende, end jeg holder af dig."

"Det ved jeg, onkel Sol," svarede Walter. "Gud velsigne dig, det ved jeg. Men du ville ikke have haft hele byrden af en eller anden trykkende hemmelighed at bære, hvis hun havde været om dig,

fordi hun ville have forstået at bære den med dig, hvilket jeg ikke forstår."

"Jo, jo vist gør du," svarede instrumentmageren.

"Nå, hvad er der da i vejen, onkel Sol?" sagde Walter indsmigrende. "Nå, hvad er der i vejen?"

Solomon Gills påstod, at der ingenting var i vejen, og påstod det så bestemt, at hans nevø ikke havde andet valg end at gøre et temmelig uheldigt forsøg på at lade, som om han troede ham.

"Alt, hvad jeg kan sige, er, at hvis der er –"

"Men det er der ikke," sagde Solomon.

"Så meget des bedre," sagde Walter. "Så har jeg ikke mere at sige, og det er heldigt, da det er på tiden, at jeg kommer på kontoret. Når jeg siden går ud, ser jeg herind for at få at vide, hvorledes du har det. Men det siger jeg dig, onkel, at mærker jeg, at du har narret mig, tror jeg dig aldrig mere og fortæller dig ikke oftere noget om Carker."

Solomon Gills opfordrede ham med et smil til at opdage noget sådant, hvis han kunne, og med et mørkere udtryk, end han ellers plejede at møde med, gik Walter til Dombey & Sønns kontor, mens han undervejs beskæftigede sine tanker med allehånde umulige midler til at opnå rigdom og sætte trækadetten i en uafhængig stilling.

På hjørnet af Bishopsgate Street boede dengang marskandiser Brogley, edsvoren vurderingsmand, som havde en butik, hvori alle slags brugte møbler var opstillet i den uhyggeligste orden og under omstændigheder og i sammensætninger, der var så fremmede for deres bestemmelse som mulig. Stole, som i dusinvis hagede sig fast til servanter,

der med møje balancerede på kanten af skænkeborde, der igen stod på den forkerte side af spiseborde, hvis ben strakte sig gymnastisk op i luften fra pladerne af andre spiseborde, hørte til de fornuftigste indretninger i butikken. En festlig opdækning af karafler, vinglas og låg til fade var i almindelighed hensat på bunden af en himmelseng til beværtning for et så passende selskab som en halv snes ildragere og en forstuelampe. Et sæt vinduesgardiner uden tilhørende vinduer draperede smagfuldt en barrikade af dragkister, hvorpå der stod en mængde små apotekerkrugker, mens et husvildt, fra dets naturlige fostbroder kaminen adskilt kamintæppe i sin modgang trodsede den skarpe østenvind og skælvede i tungsindig harmoni med de skingrende klager af et piano, som hentæredes streng for streng og i sin skurrende og forvirrede hjerne gav en svag resonans af larmen på gaden. Af ubevægelige ure, som aldrig rørte en finger og syntes lige så lidt i stand til med held at kunne trækkes op, som deres forrige ejermands pengesager kunne bringes i orden, var der altid et stort udvalg i Brogleys butik, og forskellige spejle, der tilfældigvis var opstillet således, at de med renters rente tilbagekastede hinandens overflader, frembød et uendeligt perspektiv af fallit og ødelæggelse.

Brogley selv var en mand med fugtige øjne, rødt ansigt, kruset hår, svære lemmer og roligt sind – for den klasse Marius'er, der sidder på ruinerne af andres Karthago'er, har ikke ondt ved at holde humøret vedlige.

Han havde undertiden set ind i Solomons butik for at spørge om et eller andet instrument, og Walter kendte ham godt nok til at hilse på ham, når de mødtes på gaden. Men da

marskandiserens bekendtskab med Solomon Gills selv ligeledes indskrænkede sig til dette, blev Walter, da han i løbet af formiddagen ifølge sit løfte kom tilbage, ikke så lidt forundret over at se Brogley sidde i dagligstuen med hænderne i lommen og hans hat hænge bag døren.

"Nå, onkel Sol!" sagde Walter. Den gamle mand sad ganske kuert ved den anden side af bordet med sine briller, underligt nok, nede for øjnene, i stedet for oppe på panden. "Hvorledes har du det nu?"

Solomon rystede på hovedet og slog med den ene hånd ud imod marskandiseren ligesom for at forestille ham.

"Er der noget i vejen?" spurgte Walter lidt ængstelig.

"Nej, nej, der er ingenting i vejen," sagde Brogley. "De skal ikke være bange."

Med stum forbavselse så Walter fra marskandiseren hen på sin onkel.

"Sagen er," sagde Brogley, "at en lille forskrivning på tre hundrede og nogle og halvfjerds er forfalden til betaling, og at jeg har fået udlæg for den."

"Udlæg for den!" udbrød Walter og så sig om i butikken.

"Ja," sagde Brogley i en fortrolig tone, idet han nikkede, som om han ville foreholde dem det rådelige i, at de alle tre fortsatte at være gode venner. "Her er gjort eksekution. Det er sagen. Det må De ikke være ked af. Jeg er kommet selv, for at alting kan gå stille og fredeligt af. De kender mig. Det bliver imellem os."

"Onkel Sol!" stammede Walter.

"Ak, Wally," svarede Sol, "det er første gang, min dreng. En sådan ulykke har aldrig ramt mig før. Jeg er en gammel mand til at begynde på sådan noget." Og idet han puffede sine briller i

vejret igen, da de ikke længere kunne skjule hans bevægelse, holdt han hånden for ansigtet og hulkede højt, og hans tårer faldt ned på hans vest.

"Å, lad være, onkel Sol, lad være!" udbrød Walter, der virkelig blev forskrækket ved at se den gamle mand græde. "Hold dog for Guds skyld op. Hvad skal jeg gøre, mr. Brogley?"

"Jeg vil råde Dem til at opsøge en ven og tale med ham om det," svarede Brogley.

"De har ret!" udbrød Walter, der gerne greb efter hvert halmstrå. "Ganske rigtigt! Tak. Kaptajn Cuttle er manden, onkel. Vent, mens jeg løber hen til ham. Vil De ikke nok blive hos min onkel og trøste ham, så godt De kan, mens jeg er borte, mr. Brogley? Du må ikke være så fortvivlet, onkel Sol. Hold modet ved lige, kære velsignede onkel!"

Uden at ænse den gamle mands afbrudte indsigelser for Walter ud af butikken, og efter at have skyndt sig hen til kontoret for at undskylde sig med sin onkels pludselige sygdom, ilede han til Cuttles bopæl.

Alting syntes ham forandret, mens han løb gennem gaderne. Der var det sædvanlige virvar, den sædvanlige støj af trillebøre, arbejdsvogne, drosker, omnibusser og fodgængere; men den ulykke, der havde ramt trækadetten, gjorde det alt sammen mærkeligt og nyt. Huse og butikker var anderledes, end de plejede at være, og bar på forsiden Brogleys arrestforretning med store bogstaver. Marskandiseren syntes endog at have fået tag i selve kirkerne, for deres spir hævede sig med et uvant udtryk op mod himlen. Endog himlen selv var forandret og vidnede tydelig om eksekution.

Kaptajn Cuttle boede ved en lille kanal i nærheden af den ostindiske dok, hvor en flydebro af og til åbnede sig for at lade et eller andet uhyre af skib komme strygende op ad gaden ligesom en strandet Leviathan. Den gradvise overgang fra land til vand, når man nærmede sig Cuttles bolig, var mærkelig. Den begyndte med flagstænger, som var tilbehør til værtshuse; derpå kom hosekræmmerbutikker med brogede skjorter, sydvester og sejldugsbukser, på én gang de snævreste og de videste af deres art, hængende udenfor. Disse afløstes af anker- og kætting-smedjer, hvor forhamrene hele dagen igennem dunkede løs på jernet. Derpå kom rækker af huse med små fløje, som hævede sig op imellem pralbønnerne. Derefter grøfter. Så uforklarlige pletter smudsigt vand, som ikke kunne ses for de skibe, der lå i dem. Derpå duftede luften af huggespån, og alle andre håndværkere fortrængtes af maste- og åremagere, blokkedrejere og bådebyggere. Dernæst blev grunden sumpet og usikker. Lidt længere borte kunne man ikke lugte andet end rom og sukker, og endelig lå kaptajn Cuttles bolig – på én gang en første sal og en kvistlejlighed på Brig Place – lige for ens næse.

Kaptajnen var et af disse mennesker af samme udseende som tømmer, med klæder såvel som hjerter af eg, og som selv den livligste indbildningskraft umuligt kan adskille fra nogen, om også nok så ringe del af deres klædedragt. Da Walter derfor bankede på døren, og kaptajnen øjeblikkelig stak hovedet ud ad et af sine små vinduer og prajede ham med den hårde blanke hat på hovedet, med skjortelinningen og de vide, blå klæder, var Walter så fuldt og fast overbevist om, at kaptajnen altid var i

denne tilstand, som om han havde været en fugl og disse sager hans fjer.

"Wal'r, min dreng!" sagde kaptajn Cuttle. "Bras bak og bank på igen. Men stærkt! Det er vaskedag i dag."

I sin utålmodighed gav Walter et vældigt slag med dørhammeren.

"Stærkt skal det være!" sagde kaptajn Cuttle og trak idet samme hovedet til sig, som om han ventede en byge.

Og han tog heller ikke fejl, for en enke, med ærmerne smøget op til skuldrene og armene fulde af sæbeskum og dampende af varmt vand, svarede med overraskende hurtighed på denne banken. Førend hun så på Walter, så hun på dørhammeren, og idet hun derpå målte ham fra øverst til nederst, sagde hun, at det undrede hende, at han havde ladet noget blive tilbage af den.

"Kaptajn Cuttle er jo hjemme?" sagde han med et forsonende smil.

"Er han?" svarede enken. "Ja så!"

"Han råbte ned til mig," forklarede Walter.

"Gjorde han?" svarede enken. "Så vil De måske hilse ham fra mrs. MacStinger og sige, at når han en anden gang fornedrer sig selv og sit logi ved at tale ud ad vinduet, vil hun være ham tak skyldig, hvis han så også vil gå ned og lukke op." Hun talte højt og lyttede efter, hvad man nu måtte få at høre oppe fra første sal.

"Jeg skal sige det," sagde Walter, "hvis De vil have den godhed at lade mig komme ind."

For han blev holdt ude af en forskansning af træ, der gik tværs over døren og var lagt der for at hindre de små

MacStingere i at tumle ned ad gadedørstrappen i deres fritimer.

"En dreng, der kan slå min dør itu," sagde hun hånligt, "kan sagtens komme over dette, skulle jeg mene!" Men da Walter, som tog dette for en tilladelse til at komme ind, sprang over skranken, spurgte hun øjeblikkelig, om en englænderindes hus var hendes slot eller ikke, og om hun skulle tåle indbrud hos sig af al slags "rak". Hendes tørst efter oplysning om dette punkt var endnu stadig meget påtrængende, da Walter, efter at have banet sig vej op ad den lille trappe gennem en kunstig tåge, som hidrørte fra det vaskede tøj, der gjorde rækværket vådt med en klam sved, trådte ind i kaptajn Cuttles værelse og fandt denne liggende i baghold bag døren.

"Aldrig skyldt hende en penny, Wal'r," sagde Cuttle med dæmpet stemme og med tydelige mærker af forskrækkelse i sit ansigt. "Gjort hende en mængde tjenester og børnene med. Alligevel en havgasse sommetider. Hu!"

"I Deres sted ville jeg flytte," sagde Walter.

"Tør ikke, Wal'r. Hun ville snuse mig op, hvor jeg så flygtede hen. Sid ned. Hvorledes har Gills det?"

Kaptajnen var netop – med sin hat på – ved at nyde sit middagsmåltid af koldt lammekød, porter og nogle gloende hede kartofler, som han selv havde kogt og efterhånden tog ud af en lille potte i kaminen. Om middagen skruede han sin krog af og skruede i stedet for den en kniv, med hvilken han allerede havde begyndt at pille en af kartoflerne til Walter, fast i træbøsningen. Hans værelser var meget små og stærkt gennemtrængte med tobaksrøg, men i øvrigt ret hyggelige, idet

alle ting var anbragt så sikkert, som om man regelmæssig hver halve time kunne vente et jordskælv.

"Hvorledes har Gills det?" spurgte kaptajnen.

Walter, som nu havde fået sit vejr igen og mistet sit gode humør – eller i det mindste det kortvarige gode humør, som hans hurtige rejse havde indgivet ham – så et øjeblik på ham og sagde: "Å, kaptajn Cuttle!" og brast i gråd.

Ord kunne ikke beskrive kaptajnens forfærdelse ved dette syn. Mrs. MacStinger svandt ind til et intet ved siden af det. Han tabte kartoflen og gaflen – og havde tabt kniven med, hvis han havde kunnet – og sad og stirrede på drengen, som om han ventede i næste øjeblik at høre, at en afgrund havde åbnet sig i City og opslugt hans gamle ven med samt hans kaffebrune dragt, knapper, kronometer og briller.

Men da Walter havde fortalt ham sagens sammenhæng, satte kaptajn Cuttle efter et øjeblikks eftertanke sig i fuld virksomhed. I en lille blikkasse på den øverste hylde i hjørneskabet tog han hele sit forråd af rede penge, der udgjorde tretten pund og en halv krone og gemte dem i en aflommerne i sin bredskødede blå frakke; berigede endvidere dette gemme med indholdet af sin sølvtøjskasse, to visne benrade af teskeer og en forældet, skævbenet sukkertang; halede sit umådelige, tokassede sølvur op af det dyb, hvori det var gemt, for at overbevise sig om, at denne kostbarhed var i hel og i god stand; skruede atter krogen på sit højre håndled og bad, idet han snappede sin knortekæp, Walter følge med.

Men midt i hans dydige ivrighed faldt det kaptajn Cuttle ind, at mrs. MacStinger måske kunne ligge på lur nedenunder, og han tøvede derfor dog til sidst noget, ikke uden at skotte til

vinduet, som om han tænkte på hellere at undvige ad denne usædvanlige udgang end møde sin frygtelige fjende. Imidlertid foretrak han omsider at bruge et krigspuds.

"Wal'r," sagde kaptajnen med en frygtsom blinken, "gå i forvejen, min dreng. Råb: "Far vel, kaptajn Cuttle," når du er kommet ud på gangen, og luk døren. Vent derefter omme på hjørnet, indtil du ser mig."

Disse forskrifter fandtes ikke uden et godt kendskab til fjendens taktik, for så snart Walter var kommet ned, smuttede mrs. MacStinger som en hævnens ånd ud af det lille køkken. Men da hun, mod forventning, ikke smuttede ud mod kaptajnen, gjorde hun kun en ny hentydning til dørhammeren og smuttede ind igen.

En fem minutter varede det vel, inden kaptajnen kunne samle mod til at flygte, for så længe ventede Walter på gadehjørnet og så tilbage efter huset, førend der viste sig noget spor af den hårde blanke hat. Omsider fo'r kaptajnen ud af døren med en eksplosions pludselighed, og idet han nærmede sig ham i stærk fart og uden en eneste gang at se sig om, gav han sig, da de var vel ude af gaden, til at fløjte en melodi.

"Onkel meget forknyt, Wal'r?" spurgte kaptajnen, mens de gik.

"Jeg er bange for det. Hvis De havde set ham i formiddags, ville De aldrig glemme det."

"Gå rask til, min dreng," svarede kaptajnen og skyndte sig, "og gå således hele dit liv. Overhal din katekismus efter det råd og husk på det."

Kaptajnen havde alt for travlt med at tænke på Solomon Gills og måske også med at huske på sin undvigelse fra mrs.

MacStinger til undervejs at kunne anføre citater til bedste for Walter. De vekslede ikke flere ord, førend de kom til gamle Sols dør, hvor den ulykkelige trækadet med sit instrument for øjet syntes at ransage hele synskredsen for at finde en ven, der kunne hjælpe ham ud af hans forlegenhed.

"Gills!" sagde kaptajnen, idet han ilede ind i dagligstuen og kærligt greb hans hånd. "Hold Dem tæt til vinden, så slår vi os nok igennem. Alt, hvad De har at gøre," sagde kaptajnen med en højtidelighed, som om han udtalte en af de kosteligste, af menneskelig visdom ud grundede leveregler, "er at holde Dem tæt til vinden, så slår vi os igennem!"

Gamle Sol gengældte trykket af hans hånd og takkede ham.

Med en til omstændighederne svarende alvor lagde kaptajn Cuttle de to teskeer, sukkertangen, sølvuret og de rede penge på bordet og spurgte marskandiseren, hvor stor skaden var.

"Ih, Gud hjælpe Dem," svarede marskandiseren, "De tror da vel ikke, at de dele kan nytte noget, hvad?"

"Hvorfor ikke?" spurgte kaptajnen.

"Hvorfor? Beløbet er tre hundrede og nogle og halvfjerds."

"Lige meget," sagde kaptajnen, skønt summen åbenbart forfærdede ham. "Alt, hvad der kommer i Deres garn, er da vel fisk, hvad behager?"

"Ganske vist," svarede Brogley. "Men brislinger er ikke hvalfisk, vel?"

Sandheden af dette syntes at slå kaptajnen. Han tyggede et minut på den og tog imens marskandiseren i øjesyn som et dybsindigt geni, derpå kaldte han instrumentmageren til side.

"Gills," sagde han, "hvilken kurs styrer denne sag? Hvem er kreditoren?"

"Stille!" svarede den gamle mand. "Kom nærmere. Tal ikke, så at Wally kan høre det. Det er en kaution for Wallys fader – en gammel forpligtelse. Jeg har betalt en hel del af på den, men tiderne er så slette for mig, at jeg nu ikke kan længere. Jeg har forudset det, men jeg kan ikke ændre det. Ikke for alt i verden et ord om det til Wally."

"Men De har jo nogle penge, ikke sandt?" hviskede kaptajnen.

"Jo, jo – jo – jo vist har jeg nogle," svarede gamle Sol, idet han først stak sine hænder i sine to tomme lommer og derpå klemte sin paryk imellem dem, som om han troede at kunne vride guld ud af den; "men jeg – den smule, jeg har, kan ikke røres, Ned. Jeg har søgt at udrette noget for Wally med det, og jeg er gammeldags, og tiden er løbet fra mig. Det er både her og der, og – og kort sagt, det er så godt som intetsteds," sagde den gamle mand og så sig forvirret om.

Han lignede så meget et halvt idiotisk menneske, der havde skjult sine penge på en mængde forskellige steder, men glemt hvor, at kaptajnen fulgte hans øjne, ikke uden et svagt håb om, at det måske ville falde ham ind, at han havde skjult nogle få hundrede pund oppe i skorstenen eller nede i kælderen. Men Solomon Gills vidste det bedre.

"Jeg er sakket helt agter ud, kære ned," sagde Sol med resigneret fortvivelse, "et langt stykke. Det nytter ikke, at jeg bliver ved med at blive så langt agterude. Lageret må hellere sælges – det er mere værd, end denne gæld når op til – og jeg må hellere gå hen og dø et eller andet sted af overskuddet. Jeg har ingen kræfter tilbage. Jeg forstår mig ikke på tingene. Det må helst blive enden på det. Lad dem sælge lageret og tage *ham*

ned," sagde den gamle mand og pegede mat på trækadetten, "og lad os så begge blive hugget op."

"Men hvad agter De at gøre med Wal'r?" sagde kaptajnen. "Nå, nå! Sæt Dem, Gills, sæt Dem, og lad mig tænke mig om. Hvis jeg havde andet end en lille livrente, der dog har været stor nok lige til i dag, havde jeg ikke haft nødig at tænke mig om. Men hold Dem bare tæt til vinden, så klarer De det nok!"

Gamle Sol takkede ham hjerteligt og gik hen til kaminen.

Kaptajn Cuttle vandrede nogen tid frem og tilbage i butikken, idet han tænkte dybt og sænkede sine buskede øjenbryn så langt ned mod sin næse, ligesom skyer, der samler sig om et bjerg, at Walter blev bange for at afbryde hans tankers strøm. Brogley, der nødig ville pålægge de tilstedeværende nogen tvang og var af et spekulativt gemyt, gik, sagte fløjtende, omkring, pikkede på vejrglassene, rystede kompasserne, som om de var mikstur, fangede nøgler med magneter, så i kikkerter, forsøgte at forstå brugen af globerne, satte parallellinealer overskrævs på sin næse og morede sig med forskellige andre eksperimenter.

"Wal'r," sagde kaptajnen til sidst, "jeg har fundet det."

"Har De, kaptajn Cuttle?" udbrød Walter spændt.

"Kom herhen, min dreng," sagde kaptajnen. "Lageret er én sikkerhed, jeg en anden. Din principal er manden, der skal forstrække pengene."

"Mr. Dombey!" stammede Walter.

Kaptajnen nikkede alvorligt. "Se på ham," sagde han. "Se på Gills. Hvis disse ting nu blev solgt, ville han tage sin død derover. Det ved du godt. Vi må ikke lade nogen sten ligge, uden at vende den – og der har du en sten."

"En sten! – Mr. Dombey!" stammede Walter.

"Løb først og fremmest hen til kontoret og se, om han er der," sagde Cuttle og klappede ham på ryggen. "Skynd dig!"

Walter indså, at han ikke burde modsætte sig befalingen – et blik på hans onkel ville have bestemt ham, selv om han havde ment noget andet – og forsvandt for at udføre den. Snart kom han åndeløs tilbage for at sige, at Dombey ikke var der. Det var lørdag, og han var taget til Brighton.

"Jeg vil sige dig noget, Wal'r!" sagde kaptajnen, der i hans fraværelse syntes at have tænkt sig denne mulighed. "Vi tager til Brighton. Jeg skal hjælpe dig, min dreng. Jeg skal hjælpe dig, Wal'r. Vi tager til Brighton med eftermiddagsdiligencen."

Hvis en bøn i det hele taget skulle rettes til Dombey, hvilket var rædsomt at tænke sig, syntes Walter, at han hellere ville gøre det alene end støttet af kaptajn Cuttles personlige indflydelse, som han næppe troede, at Dombey ville lægge nogen synderlig vægt på. Men da kaptajnen syntes at være af en ganske modsat mening og stærkt opsat på det, og da hans venskab var alt for ivrigt og alvorligt, til at det kunne ringeagtes af en, der var så meget yngre end han, vogtede han sig for at gøre den ringeste indsigelse. Efter at Cuttle derfor i en fart havde taget afsked med Solomon Gills og atter gemt sine penge, teskeer, sukkertangen og sølvuret i sin lomme – i den hensigt, som Walter med forfærdelse forestillede sig, at gøre et glimrende indtryk på Dombey – tog han ham, uden at tøve et minut længere, med til diligencekontoret og forsikrede ham gentagne gange undervejs, at han ville hjælpe ham til det yderste.

10. Der indeholder følgen af kadettens vanskæbne

Efter at major Bagstock længe og hyppigt havde observeret Paul gennem sin dobbeltløbede teaterkikkert, og efter at han dagligt, ugentlig og månedligt havde modtaget mange omstændelige rapporter om denne genstand af den indfødte, som af den grund idelig holdt sig i forbindelse med miss Tox's pige, kom han til den overbevisning, at Dombey var en mand, som det nok var umagen værd at lære at kende, og at J. B. var mand for at sætte dette i værk.

Da miss Tox imidlertid uforandret iagttog den samme tilbageholdne adfærd og koldt vægrede sig ved at forstå majoren, når han, som han ofte gjorde, indfandt sig på en fisketur, der stod i forbindelse med denne plan, blev han nødt til at overlade opnåelsen af sit ønske til lykken, "der," som han leende plejede at sige i sin klub, "halvhundrede gange så vist som én havde været Joey B. god, lige siden hans ældste broder døde af gul feber i Vestindien."

Denne gang tøvede den noget med at komme ham til hjælp, men omsider viste den sig dog som hans ven. Da den sorte tjener med al mulig omstændelighed meldte miss Tox som fraværende i tjenesteforretninger i Brighton, blev majoren pludselig grebet af kærlige minder om sin ven Bitherstone i Bengalen, der havde skrevet til ham for at bede ham, hvis hans vej skulle føre ham til Brighton, skænke hans eneste søn et besøg. Men da den sorte tjener meldte, at Paul var hos mrs. Pipchin, og majoren ved at gennemløbe det af master

Bitherstone ved hans ankomst til England afleverede brev så den udvej, der frembød sig af sig selv, blev han så rasende over det anfald af podagra, som dengang tilfældigvis fængslede ham til sygelejet, at han kastede en skammel efter den sorte tjener til tak for hans budskab og svor på, at han ville tage livet af den skurk, førend han skilte sig ved ham, hvilket den sorte tjener var mere end halvt tilbøjelig til at tro.

Da majoren omsider var blevet sin podagra kvit, tog han en lørdag brummende ned til Brighton med den indfødte bag sig, idet han hele vejen tiltalte miss Tox og frydede sig over udsigten til at tage den ophøjede ven med storm, som hun indhyllede i en sådan hemmelighedsfuldhed, og for hvis skyld hun havde svigtet ham.

"Nå, det ville De, frøken, det ville De!" sagde majoren, bristefærdig af hævnerrighed, så at enhver opsvulmet åre i hans pande svulmede endnu mere. "De ville give Joey B. hans afsked, frøken? Endnu ikke, frøken, endnu ikke! For pokker, endnu ikke, sir. Joe er vågen, frøken, Bagstock er på sin post, sir. J. B. kender et træk eller to, frøken. Josh holder sit luv øje åbent, sir. De vil finde ham sej, frøken. Sej, sir, sej er Joseph. Sej og fordømt fiffig!"

Og meget sej fandt master Bitherstone ham virkelig også, da han tog denne ud at spadserere med sig. Men majoren med sin ansigtsfarve som en stiltonost og sine krebseøjne vedblev at slentre om, aldeles ligegyldig for Bitherstones morskab, og slæbte ham med, mens han så sig om oppe og nede efter Dombey og hans børn.

I god tid fik majoren, i forvejen underrettet af mrs. Pipchin, øje på Paul og Florence og holdt ned efter dem, mens de fulgtes

med en statelig herre, vistnok Dombey. Idet han sammen med Bitherstone angreb den lille eskadre lige midt i centrum, blev enden naturligvis, at Bitherstone talte til sine lidelseskammerater, ved hvilken lejlighed majoren standsede for at beundre dem, mindedes med forbavselse, at han havde set og talt med dem hos sin veninde miss Tox på Prinsessens Plads; mente, at Paul var en pokkers smuk fyr og hans egen lille ven; spurgte, om han kunne huske Joe B., majoren, og vendte sig, idet han pludselig huskede, hvad der var passende, til sidst om og gjorde Dombey en undskyldning.

"Men min lille ven her," sagde majoren, "gør mig til barn igen. En gammel soldat – major Bagstock, til Deres tjeneste – skammer sig ikke ved at tilstå det." Her løftede majoren på hatten. "For pokker," fortsatte majoren med pludselig varme, "jeg misunder Dem." Derpå fattede han sig og tilføjede: "Undskyld min påtrængenhed."

Dombey bad ham aldrig tale om det.

"En gammel krigsmand," sagde majoren, "en vejrslagen, solbrændt, opslidt, invalid gammel karl af en major, er ikke bange for, at et lune af ham skulle blive taget ilde op af en mand som mr. Dombey. Jeg har formodentlig den ære at tale med mr. Dombey?"

"Jeg er dette navns nuværende uværdige repræsentant, hr. major," svarede Dombey.

"Ved Gud, det er et stort navn," sagde majoren med en fasthed, som om han opfordrede Dombey til at modsige sig og ville holde det for sin smertelige pligt at byde ham trods, hvis han gjorde det, "som er kendt og æret i de britiske besiddelser udenlands. Det er et navn, som en mand kan være stolt af at

vedkende sig. Joseph Bagstock smigrer ikke. Hans kongelige Højhed hertugen af York har mere end én gang sagt: Joey smigrer ikke. En ligefrem gammel soldat er Joe. Han er sej til overdrivelse, er Joseph; men det er et stort navn. Sandt for Herren, et stort navn!" sagde majoren højtideligt.

"I Deres godhed sætter De det højere, end det måske fortjener, hr. major," svarede Dombey.

"Nej," sagde majoren. "Min lille ven her kan bevidne, at Joseph Bagstock er en jævn, ligefrem, åbenhjertig, gammel krabat og intet andet. Denne dreng," sagde majoren i en mere dæmpet tone, "vil leve i historien. Denne dreng er ikke nogen almindelig frembringelse. Pas vel på ham, mr. Dombey."

Dombey syntes at give tegn til, at det skulle han nok. "Her står en dreng," fortsatte majoren fortroligt og gav den pågældende et puf med sin stok. "En søn af Bill Bitherstone i Bengalen, som tidligere stod i vort regiment. Denne drengs fader og jeg var svorne venner. Hvor man kom hen, hørte man ikke tale om andet end Bill Bitherstone og Joe Bagstock. Men er jeg derfor blind for denne drengs mangler? Ingenlunde. Han er en tosse."

Dombey skottede til den bagtalte Bitherstone, som han kendte i det mindste lige så meget til som majoren og sagde i en ganske venlig tone: "Virkelig?"

"Ja, han er en tosse. Joe Bagstock stikker aldrig noget under stolen. Sønnen af min gamle ven Bill Bitherstone i Bengalen er en tosse." Her lo majoren, så at han næsten blev sort i ansigtet. "Min lille ven skal formodentlig gå i en latinskole, mr. Dombey?" sagde majoren, da han var kommet til sig selv igen.

"Jeg er endnu ikke rigtig enig med mig selv om det," svarede Dombey. "Jeg tror det næppe. Han er svagelig."

"Hvis han er svagelig, har De ret. Kun de seje karle kan holde det ud i Sandhurst-Akademiet. Vi lagde hinanden på pinebænken der. Vi stegte de ny drenge ved en langsom ild og hængte dem ud fra et treetages vindue med benene i vejret. Joseph Bagstock blev holdt ud fra vinduet ved sine støvlehæle i tretten minutter efter skoleuret."

Majoren kunne have påberåbt sig sit ansigt til stadfæstelse af denne fortælling. Det så virkelig ud, som om han havde hængt lidt vel længe.

"Men det gjorde os til det, vi blev," sagde majoren, idet han ordnede sit kalvekrøs. "Vi var af jern, og det hamrede os. Opholder De Dem her, mr. Dombey?"

"I almindelighed kommer jeg herved én gang om ugen, hr. major, og så tager jeg ind i Bedford Hotel."

"Jeg skal have den ære at hilse på Dem der, hvis De tillader det," sagde majoren. "Joe B. er i det hele ingen visitmand, men mr. Dombey's navn er intet almindeligt navn. Jeg er i stor gæld til min lille ven for æren af dette bekendtskab."

Dombey gav et meget nådigt svar, og efter at major Bagstock havde klappet Paul på hovedet og sagt om Florence, at hendes øjne snart ville anrette et stort nederlag blandt de unge fyre – "og for den sags skyld blandt de gamle med," tilføjede han med sin kluklatter – pirrede han til master Bitherstone med sin spadserestok og forsvandt i en slags luntetrav med denne unge herre, idet han rullede med hovedet og hostede med megen værdighed, mens han spankulerede af sted med benene langt fra hinanden.

Ifølge sit løfte gjorde majoren Dombey en visit, og efter at have konfereret med militærkalenderen gjorde Dombey derpå igen majoren en visit. Derefter gjorde majoren en visit i Dombeys hus i byen og rejste ned til Brighton igen i samme diligence som Dombey. Dombey og majoren kom, kort sagt, ualmindelig godt ud af det med hinanden og blev ualmindelig hurtigt gode venner, og Dombey sagde til sin søster om majoren, at han, foruden at være en ægte militær, virkelig var noget endnu mere, eftersom han havde en meget beundringsværdig opfattelse af ting, der lå uden for hans eget fag.

Engang, da Dombey havde taget miss Tox og mrs. Chick med, for at de skulle se til børnene, og atter traf majoren, indbød han ham til at spise til middag i Bedford Hotel og sagde i forvejen miss Tox mange komplimenter ved at tale om hendes nabo og gamle bekendt. Trods den hjertebanken, som disse hentydninger voldte miss Tox, var de hende dog alt andet end ubehagelige, da de satte hende i stand til at være interessant og lejlighedsvis at røbe en forvirring og åndsfraværelse, som hun slet ikke var utilbøjelig til at vise. Majoren gav hende tit nok lejlighed til denne bevægelse, idet han ved bordet var meget ødsel med sine klager over, at hun havde svigtet ham og Prinsessens Plads, og da han syntes at finde stor fornøjelse i at fremsætte dem, kom de alle meget godt ud af det, og det ikke mindst, fordi majoren påtog sig at holde hele samtalen i gang og viste sig lige så ivrig i den henseende som efter at nyde de forskellige lækkerier på bordet, blandt hvilke man næsten kunne sige, han væltede sig, til stor ulempe for sine inflammatoriske tilbøjeligheder. Da Dombey med sin vante

tavshed og tilbageholdenhed gerne gav efter for dette magtran, mærkede majoren, at han viste sig i strålende glans, og foretog i sin begejstrede stemning et så uendeligt antal ny forandringer med sit navn, at han formelig forbavsede sig selv. De var, kort sagt, alle velfornøjede. De syntes, at majoren havde et uudtømmeligt stof til samtale, og da han efter en lang rubber whist sent ud på aftenen havde taget afsked, sagde Dombey på ny den rødmenende miss Tox komplimenter om hendes nabo og gamle bekendt.

Men på hele vejen til sit eget hotel sagde majoren uafladelig til sig selv og om sig selv: "Fiffig, sir – fiffig – fordømt fiffig!" Og da han var kommet hjem, satte han sig i en lænestol og fik et anfald af stille latter, som han undertiden havde, og som altid var skrækkeligt. Denne gang holdt det så længe ved, at den sorte tjener, der stod og iagttog ham i afstand, men ikke, om det så skulle koste hans liv, ville have vovet at nærme sig ham, et par gange troede, at det var ude med ham. Hele hans krop, men især hans hoved og ansigt, udvidede sig ud over al tidligere erfaring og var kun en eneste svulmende masse indigo i den sorte mands øjne. Omsider fik han et voldsomt anfald af hoste, og da denne var gået lidt over, udbrød han, som følger:

"Nå, det vil De, frøken, det vil De? Mrs. Dombey, hvad, frøken? Det tror jeg næppe. Ikke så længe Joe B. kan se Dem i kortene, frøken. Nu er J. B. Dem voksen, frøken. Han er endnu ikke ganske renonce, er Bagstock. Hun er fin, fin, men Josh er finere. Lysvågen er gamle Joe, lysvågen og lukker øjnene op, sir!" Der var ingen tvivl om, at denne sidste påstand var sand, og det i en frygtelig grad, hvilket den fortsatte at være den største del

af den nat, som majoren mest tilbragte med lignende udråb, afbrudt af hoste og kvælning, som vækkede hele huset.

Dagen efter, en søndag, mens Dombey og mrs. Chick og miss Tox sad ved morgenbordet og endnu stadig holdt lovtaler over majoren, kom Florence med blussende ansigt og glædestrålende øjne løbende ind og udbrød:

"Fader, fader! Walter er her, men han vil ikke gå ind!"

"Hvem?" spurgte Dombey. "Hvad mener hun?"

"Walter, fader," svarede Florence frygtsomt, da hun mærkede, at hun havde nærmet sig selskabet alt for fortrolig. "Ham, som fandt mig, da jeg var faret vild."

"Mener hun den unge Gay, Louise?" spurgte Dombey og rynkede sine bryn. "Dette barns væsen er blevet meget støjende. Hun kan næppe mene den unge Gay. Se engang efter, hvem det er."

Mrs. Chick skyndte sig ud i gangen og kom tilbage med den meddelelse, at det var den unge Gay, ledsaget af en meget underlig person, og at den unge Gay havde sagt, at han ikke ville tage sig den frihed at gå ind, da han vidste, at mr. Dombey spiste morgenmad, men at han ville vente, indtil det behagede mr. Dombey at sige, at han kunne komme.

"Sig drengen, at han kan komme ind," sagde Dombey. "Nå, Gay, hvad er der på færde? Hvem har sendt Dem herved? Var der ingen anden, som kunne komme?"

"Om forladelse, sir," svarede Walter. "Jeg er ikke blevet sendt. Jeg har været så dristig at komme i mit eget ærinde, hvilket jeg håber, at De vil tilgive, når jeg siger Dem grunden."

Men uden at agte på, hvad han sagde, så Dombey om på begge sider af ham efter en eller anden genstand bagved – som

om han var en pille, der stod ham i vejen.

"Hvad er det?" sagde Dombey. "Hvem er det? De har vist taget fejl af døren."

"Det gør mig meget ondt at skulle synes påtrængende," udbrød Walter hastigt, "men det er – det er kaptajn Cuttle."

"Wal'r, min dreng," sagde kaptajnen med dyb røst, "stå støt!"

I samme øjeblik viste kaptajn Cuttle, idet han kom lidt nærmere, sin vide blå klædning, sin iøjnefaldende skjortelinning og sin knudrede næse fuldstændig og stod og bukkede for Dombey og slog høfligt ud mod damerne med sin krog, med den hårde hat i sin ene hånd og en rød ækvator omkring hovedet, som den havde afpræget der.

Med forbavselse og harme mønstrede Dombey dette fænomen og syntes med sine blikke at appellere til mrs. Chick og miss Tox. Lille Paul, der var kommet ind efter Florence, gik, idet kaptajnen slog ud med sin krog, baglæns hen mod miss Tox og satte sig i forsvarsstilling.

"Nå, Gay," sagde Dombey, "hvad har De så at sige mig?"

Atter bemærkede kaptajnen som en almindelig indledning til samtalen, der ikke kunne andet end vinde alles velvilje: "Stå støt, Wal'r!"

"Jeg er bange for," sagde Walter skælvende og med nedslagne øjne, "at jeg har taget mig en meget stor frihed ved at komme – ja det har jeg sikkert. Jeg ville næppe have haft mod til at udbede mig at få Dem i tale, endog efter at jeg var kommet herved, er jeg bange for, hvis jeg ikke havde indhentet miss Dombey og –"

"Nå," sagde Dombey og fulgte hans øjne, mens han skottede til den lyttende Florence og uden at vide af det rynkede panden,

da hun opmuntrede ham med et smil.

"Videre!"

"Ja, ja," indskød kaptajnen, der holdt det for sin pligt og et tegn på god opdragelse at understøtte Dombey. "Vel talt! Videre, Wal'r!"

Kaptajn Cuttle burde være blevet knust af det blik, som Dombey tilkastede ham til løn for hans protektion.

Men da han var aldeles uvidende om det, lukkede han til svar det ene øje og gav ved forskellige bevægelser med sin krog Dombey at forstå, at Walter vel var lidt undselig, men snart ville tale fra leveren.

"Det er en aldeles privat og personlig sag, som har ført mig hertil," vedblev Walter stammende, "og kaptajn Cuttle –"

"Her!" afbrød kaptajnen ham for at stadfæste, at han var til stede og til tjeneste.

"Det er en meget gammel ven af min stakkels onkel og en fortræffelig mand," fortsatte Walter, idet han så op med et bønfoldende blik om overbærenhed med kaptajnen; "han var så god at tilbyde at følge med mig, hvilket jeg ikke godt kunne afslå."

"Nej, nej," sagde kaptajnen venligt. "Ingen, ingen grund til at afslå det. Videre, Wal'r."

"Og derfor," sagde Walter, idet han vovede at møde Dombey's øje og med fortvivlelsens mod fortsatte sin udvikling af sagen, nu da det ikke længere kunne undgås, "derfor er jeg kommet sammen med ham for at sige, at min stakkels onkel er i en meget pinlig forlegenhed. Ved lidt efter lidt at have mistet sin søgning og ikke at kunne betale en gæld, der, som jeg kun alt for godt ved, i mange, mange måneder har tyrnet på hans sind,

er han blevet bragt til den yderlighed, at der er blevet gjort eksekution hjemme hos ham, så at han nu står fare for at miste alt, hvad han ejer, og dø af hjertesorg. Men hvis De, sir, som så længe har kendt ham som en agtværdig mand, af godhed vil gøre noget for at hjælpe ham ud af hans nød, så kunne vi aldrig takke Dem nok for det."

Mens Walter talte, fyldtes hans øjne med tårer, og det samme var tilfældet med Florences. Hendes fader så dem glimte, skønt han lod, som om han kun gav agt på Walter.

"Det er en meget stor sum, sir," sagde Walter. "Over tre hundrede pund. Min onkel er aldeles nedbrudt af sin ulykke, der hviler så tungt på ham, at han er ganske ude af stand til selv at udrette noget til sin frelse. Han ved ikke engang af, at jeg er taget herved for at tale med Dem. De ønsker formodentlig, at jeg nøjagtig skal sige, hvad min bøn går ud på, men jeg er ikke i stand til det. Der er min onkels lager, hvorpå jeg tror trygt at kunne sige, at der ikke hviler nogen anden fordring; og der er kaptajn Cuttle, som også gerne vil gå i borgen for ham. Jeg – jeg vil nødig omtale den ubetydelighed, jeg selv kan tjene, men hvis De vil tillade, at den – måtte stå hen hos Dem – betaling – forstrækning – onkel – tarvelig, hæderlig, gammel mand." Efter disse afbrudte sætninger blev Walter tavs og stod med sænket hoved foran sin principal.

Cuttle, der mente, at dette var et gunstigt øjeblik til at komme frem med kostbarhederne, nærmede sig bordet, og efter at have gjort plads mellem tekopperne ved Dombey's albue, fremtog han sølvuret, de rede penge, teskeerne og sukkertangen, og da han havde stillet dem op i en bunke, for at

de kunne tage sig så meget mere værdifulde ud, lettede han sit hjerte med følgende ord:

"Et halvt brød er bedre end slet intet brød, og det samme gælder også om krummer. Her er nu nogle få. En livrente på hundrede pund om året kan ligeledes overdrages. Er der nogen mand i verden, der er propfuld af videnskaber, så er det gamle Sol Gills. Er der en dreng, der lover godt – en dreng, der," tilføjede kaptajnen med et af sine heldige citater, "flyder med mælk og honning, så er det hans nevø."

Derpå trak kaptajnen sig tilbage til sin tidligere plads, hvor han stod og ordnede sine tynde lokker med samme mine som en mand, der har givet en vanskelig forestilling den sidste politur.

Da Walter tav, havde Dombey vendt sine øjne mod lille Paul, som, da han så, at hans søster i sin medynk med den nød, hun havde hørt fortælle om, hang med hovedet og græd i stilhed, var gået hen til hende og søgte at trøste hende, idet han imidlertid så på Walter og sin fader. Efter den korte afbrydelse på grund af kaptajn Cuttles foredrag, hvilket Dombey hørte på med ophøjet ligegyldighed, vendte han atter øjnene mod sin søn og sad nogle øjeblikke og så på barnet.

"Hvad blev denne gæld gjort for?" spurgte Dombey omsider. "Hvem er kreditoren?"

"Det ved han ikke," sagde kaptajnen og lagde sin hånd på Walters skulder; "men jeg ved det. Den kom af at hjælpe en mand, som nu er død og allerede i forvejen havde kostet min ven Gills mange hundrede pund. Nærmere oplysninger under fire øjne, hvis De ønsker det."

"Folk, der har nok at gøre med at sørge for sig selv," sagde Dombey uden at lægge mærke til kaptajnens gådefulde tegn bag Walter, og idet han stadig så på sin søn, "burde hellere nøjes med deres egne forpligtelser og ubehageligheder end forøge dem ved også at påtage sig andres. Det er uhæderligt og desuden en anmasselse, en stor anmasselse; for selv den rige kan ikke gøre mere. Kom herhen, Paul!"

Barnet adlød, og Dombey satte ham på sit skød.

"Hvis du nu havde penge –" sagde Dombey. "Se på mig!"

Paul, hvis øjne var vandret hen til hans søster og Walter, så sin fader i ansigtet.

"Hvis du nu havde penge," sagde Dombey, "så mange penge, som den unge Gay har talt om, hvad ville du så gøre?"

"Give hans gamle onkel dem," svarede Paul.

"Låne hans gamle onkel dem, hvad? Nå ja! Når du er blevet gammel nok til det, ved du jo, at du får part i mine penge, og at vi skal bruge dem sammen."

"Dombey & Søn," indskød Paul, der tidligt havde lært denne talemåde udenad.

"Dombey & Søn," gentog hans fader. "Kunne du have lyst til at begynde at være Dombey & Søn og låne den unge Gays onkel disse penge?"

"Å, ja, fader!" sagde Paul, "og det vil Florence med."

"Pigebørn," sagde Dombey, "har intet med Dombey & Søn at gøre. Kunne du have lyst til det?"

"Ja, fader, ja!"

"Så skal du også få lov til at gøre det," svarede hans fader. "Og der ser du, Paul," tilføjede han med dæmpet stemme, "hvor mægtige penge er, og hvor ivrige folk er efter at få dem. Den

unge Gay er kommet hele den lange vej for at bede om penge, og du, som er så stor og fornem og har dem, kan gøre ham den store tjeneste at lade ham få dem."

Et øjeblik satte Paul sit gammelmands-ansigt op, hvori der lå en klar opfattelse af disse ords mening, men straks efter forvandlede det til et ungt og barnligt ansigt, idet han smuttede ned fra sin faders knæ og løb hen til Florence for at bede hende ikke at græde mere, da han ville lade den unge Gay få pengene.

Dombey gik derpå hen til et bord og skrev et brev, som han forseglede. I mellemtiden småsnakkede Paul og Florence med Walter, og kaptajn Cuttle så så strålende på de tre med så højtflyvende og formastelige tanker, at Dombey aldrig ville have troet det muligt. Da brevet var færdigt, gik Dombey hen til sin forrige plads og rakte Walter den.

"Giv mr. Carker den straks i morgen tidlig," sagde han. "Han vil øjeblikkelig sørge for, at en af mine folk udfrir Deres onkel af hans nuværende stilling ved at betale den pågældende sum, og at der bliver truffet en ordning til dens tilbagebetaling, som lader sig forene med Deres onkels kår. De kan opfatte dette som gjort for Dem af master Paul."

I sin glæde over at have midlet til at frelse sin gode onkel i hans nød i sin hånd ville Walter ytre noget om sin taknemmelighed og fryd. Men Dombey standsede ham.

"De kan opfatte dette som gjort af master Paul," sagde han. "Jeg har forklaret ham det, og han forstår det. Jeg ønsker ikke, at der bliver talt mere om det."

Da han samtidig pegede på døren, kunne Walter kun bukke og gå; men miss Tox, som så, at kaptajnen ligeledes ville til at

gå, tog nu ordet.

"Bedste sir," sagde hun til Dombey, over hvis gavmildhed både hun og mrs. Chick fældede rigelige tårer, "jeg tror, at De har overset noget. Undskyld, mr. Dombey, men jeg tror, at De med Deres karakters adel og ophøjede område har overset en bagatel."

"Så, miss Tox?"

"Denne herre med – instrumentet," fortsatte miss Tox med et blik på kaptajn Cuttle, "har på bordet lige ved Deres albue ladet ligge –"

"Men du store Gud!" sagde Dombey og fejede kaptajnens ejendele bort fra sig, som om de virkelig var lige så mange brødkrummer. "Tag disse ting bort. Mange tak, miss Tox, det ligner Deres sædvanlige omhu. Vær så god at tage disse ting bort, sir!"

Cuttle indså, at han ikke havde andet valg end at adlyde, men han var så slået af det højhjertede i Dombeys vægring ved at modtage de skatte, der lå dynget op lige ved siden af ham, at han, da han havde gemt teskeerne og sukkertangen i den ene lomme og de rede penge i den anden, samt langsomt firet det store ur ned i dets egen kælder, ikke kunne bare sig for at gribe Dombeys højre hånd med sin egen ensomme venstre og, mens han holdt den åben med sine kraftige fingre, med henrykt beundring at føre krogen ned på dens indvendige flade. Ved på én gang at mærke varm følelse og koldt jern gøs Dombey over hele kroppen.

Cuttle kyssede derpå flere gange meget sirligt og galant på sin krog ad damerne, og efter særlig at have taget afsked med Paul og Florence ledsagede han Walter ud af stuen. I sit hjertes

varme var Florence nær løbet efter dem for at sende gamle Sol en hilsen, men Dombey kaldte hende tilbage og bød hende blive, hvor hun var.

"Vil du da aldrig blive en Dombey, kære barn?" sagde mrs. Chick patetisk bebrejdende.

"Vær ikke vred på mig, kære tante," svarede Florence. "Jeg er fader så taknemmelig."

Hun var gerne løbet hen og havde slynget sine arme om hans hals, hvis hun havde turdet, men da hun ikke turde, så hun med taknemmelige øjne på ham, mens han sad og grublede og undertiden kastede et uroligt blik på hende, men dog for det meste iagttog Paul, der gik omkring i stuen med den nybagte værdighed: at have ladet den unge Gay få pengene.

Om den unge Gay – Walter – hvad han?

Han var henrykt ved at rense den gamle mands arne for retsbetjente og marskandisere og ile tilbage med de gode tidender. Han var henrykt ved at få det hele ordnet og afgjort før næste dags middag og ved om aftenen at sidde i den lille dagligstue med gamle Sol og kaptajn Cuttle, se instrumentmageren blive glad og fatte nyt håb og føle, at trækadetten atter tilhørte ham. Men uden mindste nedsættelse af Walters taknemmelighed mod Dombey må det indrømmes, at han var ydmyget og nedslået. Når vore knoppende forhåbninger uigenkaldeligt henvejres af en skarp vind, er vi mest tilbøjelige til at udmale os, hvilke blomster de ville have bragt, hvis de var sprunget ud, og nu, da Walter følte sig afskåret fra den store Dombey-højde ved det svælg, som en ny og skrækkelig rystelse havde fremkaldt, og opdagede, at alle hans gamle, vilde fantasier var blevet spredt for alle vinde,

begyndte han at ane, at de kunne have ført ham til uskyldige syner, der gik ud på, at han i en fjern fremtid kunne tragte efter Florence.

I et ganske andet lys så derimod kaptajnen på sagen. Han syntes at nære den tro, at den sammenkomst, han havde været til stede ved, havde været så tilfredsstillende og opmuntrende, at der kun var et par skridt fra den til en formelig forlovelse mellem Florence og Walter, og at den sidste tildragelse havde fremmet de Whittingtonske forhåbninger umådeligt, om ikke fuldkommen fæstnet dem. Opmuntret af denne overbevisning og af sin gamle vens bedre humør ligesom også af sin egen deraf følgende munterhed, prøvede han endog på, idet han for tredje gang samme aften glædede dem med visen om den "yndige Peg", at ekstemporere, en forandring af dette navn til "Florence", men da han fandt dette vanskeligt, eftersom ordet Peg uforanderlig rimede på læg – i hvilken personlige skønhed originalen sagdes at have overgået alle rivalinder – faldt han på den heldige tanke at forandre det til Fle-e-eg, hvilket han altså gjorde med et næsten overnaturligt skælmeri og brølende stemme, skønt den tid var nær for hånden, da han måtte søge hjem til den skrækkelige mrs. MacStinger.

11. Pauls indførelse på en ny skueplads

Mrs. Pipchins helbred var af et så hårdt metal, at den, trods sin tilbøjelighed til de kødelige svagheder at trænge til hvile oven på koteletter og at lokkes i søvn ved kalvebrislers søvndyssende kraft, aldeles gjorde mrs. Wickams spådom til skamme og ikke røbede mindste tegn til svækkelse. Men ikke des mindre ville mrs. Wickam, da Pauls mærkelige interesse for den gamle dame vedblev at være uforandret, ikke vige en tomme fra sin stilling, og idet hun forskansede sig bag sin onkels Betsey Jane, gav hun miss Berry det venneråd at vente sig det værste og advarede hende om, at hendes tante, når det skulle være, kunne springe i luften som en krudtmølle.

Stakkels Berry optog det alt sammen i den bedste mening og sled og slæbte som sædvanlig, sikker på, at mrs. Pipchin var en af de mest storartede personer i verden, og idet hun hver dag bragte utallige ofre af sig selv på denne herlige dames alter. Men hvorledes det nu gik eller ikke, blev Berrys ofringer af mrs. Pipchins venner og beundrere regnede mrs. Pipchin til ære og bragte i samklang med og nyttede til at godtgøre den sørgelige kendsgerning, at den hensovede Pipchin var død af hjertesorg over de peruanske bjergværker.

Således var der f.eks. en skikkelig urtekræmmer og detailhandler, imellem hvem og mrs. Pipchin der var en lille, stadig omtalt kontrabog i et fedtet rødt bind, om hvilken der idelig holdtes hemmelige konferencer og rådslagninger af de pågældende, enten på måtten ude i gangen eller for lukkede døre inde i dagligstuen. Heller ikke lod Bitherstone – hvis sind var blevet hævngherrigt, fordi Ostindiens hede sol havde

indvirket på hans blod – det mangle på dunkle vink om uafgjorte saldoer og om, at der én gang havde været mangel på puddersukker til teen. Denne urtekræmmer, der var ungkarl og ikke så på ydre skønhed, havde engang i de mest reelle hensigter anholdt om Berrys hånd, men var af mrs. Pipchin blevet afvist med hån og foragt. Alle talte om, hvor hæderligt dette var af hende, og hvilken standhaftig, høj og selvstændig ånd den gamle dame ejede. Men ingen talte om stakkels Berry, der græd i seks uger – i hvilken tid hun fik dygtige skænd af sin gode tante – og så sig reduceret til en håbløs pebermø.

"Berry holder nok meget af Dem, ikke sandt?" spurgte Paul engang mrs. Pipchin, da de sammen med katten sad ved kaminen.

"Ja," svarede mrs. Pipchin.

"Hvorfor det?" spurgte Paul.

"Hvorfor?" sagde den gamle dame ganske ude af fatning.

"Hvor kan du spørge om sligt? Hvorfor holder du af din søster Florence?"

"Fordi hun er så god. Der er ingen, der er som Florence."

"Nå," sagde mrs. Pipchin kort, "og der er heller ingen, der er som jeg, skulle jeg mene."

"Er der virkelig ikke?" spurgte Paul, idet han bøjede sig forover i sin lænestol og stirrede på hende.

"Nej," svarede den gamle dame.

"Det glæder mig," sagde Paul og gned sig tankefuldt i hænderne. "Det er meget godt."

Mrs. Pipchin vovede ikke at spørge ham, hvorfor, for ikke at få et aldeles tilintetgørende svar. Men for at bøde på sine sårede følelser plagede hun Bitherstone i den grad lige til sengetid, at

han endnu samme aften begyndte at tænke på at rejse over land til Ostindien ved af sin aftensmad at gemme fjerdeparten af en rundtenom og et stykke fugtig, hollandsk ost som begyndelsen til et forråd af levnedsmidler, han kunne have at leve af undervejs.

I næsten et helt år havde mrs. Pipchin nu holdt vagt over lille Paul og hans søster. De havde været to gange hjemme, men kun et par dage, og stadig aflagt Dombey deres ugentlige besøg i hotellet. Lidt efter lidt havde lille Paul fået flere kræfter og var blevet i stand til at undvære sin vogn, skønt han endnu stadig så spinkel og svagelig ud og endnu stadig var det samme gamle, stille, drømmende barn, han havde været, da han blev overdraget til mrs. Pipchins omsorg. En lørdag eftermiddag i tusmørket opstod der stor forfærdelse i borgen ved det uventede budskab, at Dombey havde indfundet sig som mrs. Pipchins gæst. Dagligstuenes befolkning blev øjeblikkelig kørt oven på som på en hvirvelvinds vinger, og efter megen smælden med sovekammerdøre, trampen i gulvet og jagen omkring med Bitherstone for at berolige mrs. Pipchin, formørkede den værdige gamle dames sorte bombasins-klædebon audiensgemakket, hvor Dombey så på sin søns og arvings tomme lænestol.

"God dag, mrs. Pipchin," sagde Dombey, "hvorledes har De det?"

"Mange tak," svarede mrs. Pipchin, "jeg har det efter omstændighederne ret godt."

Mrs. Pipchin brugte altid denne taleform, der skulle sige det samme som: når man tog hensyn til hendes dyder, hendes opofrelse og så fremdeles.

"Jeg kan ikke forlange at have det helt godt," sagde mrs. Pipchin, idet hun tog en stol og snappede efter vejret, "men jeg er taknemmelig for det helbred, jeg nyder."

Dombey bøjede hovedet med en tilfreds velyndermine, som om han følte, at det var dette, han betalte så og så meget for i kvartalet. Et øjeblik efter fortsatte han:

"Jeg har taget mig den frihed at besøge Dem, mrs. Pipchin, for at rådføre mig med Dem om min søn. Allerede i længere tid har jeg haft det i sinde, men jeg har stadig opsat det, indtil hans sundhed var blevet helt genoprettet. De har vel ikke mere nogen tvivl i så henseende, mrs. Pipchin?"

"Brighton har vist sig meget velgørende," svarede mrs. Pipchin, "virkelig meget velgørende."

"Jeg agter at lade ham blive i Brighton."

Mrs. Pipchin gned sig i hænderne og fæstede sine grå øjne på ilden.

"Men," fortsatte Dombey og strakte pegefingeren frem, "således, at han nu gør en forandring og fører en anden levemåde her. Dette er, kort sagt, hensigten med mit besøg. Min søn går fremad; han går virkelig fremad."

Der var noget tungsindigt i den triumferende mine, hvormed Dombey sagde dette. Det viste, hvor langt Pauls barnlige liv var forekommet ham, og hvorledes hans forhåbninger var knyttet til et senere stadium i hans tilværelse. Medynk kan måske synes at være et underligt ord at bringe i forbindelse med en så hovmodig og kold personlighed, og dog syntes han i dette øjeblik at være en værdig genstand derfor.

"Seks år gammel!" sagde Dombey og satte sit halsbind i lave, måske for at skjule et smil, der snarere syntes at fare over hans

ansigt og derpå at smutte bort igen, idet det intet hvilested fandt, end at spille der et eneste øjeblik. "Ak ja, seks år vil blive til seksten, førend vi får tid til at se os om."

"Ti år er en lang tid," svarede den usympatetiske Pipchin med et iskoldt glimt i sit hårde, grå øje og en skrækkelig rysten på sit bøjede hoved.

"Det afhænger af omstændighederne," svarede Dombey. "I ethvert tilfælde er min søn nu seks år, og der er desværre ingen tvivl om, at han i sin læsning står tilbage for mange børn af hans alder – eller hans ungdom," sagde Dombey, idet han hurtigt svarede på, hvad han anede skulle være et listigt blik af det iskolde øje; "hans ungdom er det rigtigere udtryk. Men i stedet for at stå tilbage for sine jævnaldrende, burde min søn være forud for dem. Et ophøjet punkt venter allerede på, at han skal nå det. På den bane, min søn har liggende for sig, findes intet uvist eller tvivlsomt. Hans vej gennem livet var tydeligt afstukket, endog førend han blev født. En sådan ung mands opdragelse bør ikke opsættes. Den bør ikke være ufuldstændig. Den må foretages meget stadigt og alvorligt."

"Ja, det kan jeg intet have at indvende imod."

"Jeg var vis på," svarede Dombey, "at en person med Deres gode forstand hverken kunne eller ville det."

"Der siges en hel del vrøvl – for ikke at sige noget værre – om, at unge mennesker ikke må tages for strengt i begyndelsen, men skal lokkes til at arbejde, og alt sådant noget," sagde mrs. Pipchin og gned sig utålmodigt på sin høgenæse. "Det tænkte man ikke på i min tid, og det har man lige så lidt nødig at tænke på nu. Min mening er: Hold dem til det."

"Bedste frue," svarede Dombey, "det er ikke uden grund, at De har opnået Deres anseelse, og jeg beder Dem være overbevist om, at jeg er mere end tilfreds med Deres fortræffelige opdragelsessystem, og at det vil være mig den største fornøjelse at anbefale det, når som helst min ringe anbefaling" – når Dombey lod, som om han nedsatte sin egen indflydelse, overskred hans hovmod alle grænser – "kan være til nogen nytte. Jeg har tænkt på doktor Blimber."

"Min nabo?" sagde mrs. Pipchin. "Jeg holder doktorens institut for at være særdeles godt. Jeg har hørt, at der hersker den strengeste orden dér, og at der fra morgen til aften ikke tænkes på andet end undervisning."

"Og det er meget kostbart," tilføjede Dombey.

"Og det er meget kostbart," svarede mrs. Pipchin, idet hun greb denne omstændighed, som om hun ved at forbigå den havde forbigået en af instituttets hovedfortjenester.

"Jeg har talt med doktoren, mrs. Pipchin," sagde Dombey, idet han ivrigt flyttede sin stol lidt nærmere hen til kaminen, "og han finder aldeles ikke Paul for ung. Han omtalte flere eksempler på, at drenge i den alder allerede læste græsk. Selv om jeg er lidt urolig med hensyn til denne forandring, er det ikke i den henseende. Men min søn, som aldrig har vidst af, hvad det er at have en moder, har koncentreret meget – alt for meget – af sin barnlige kærlighed i sin søster. Om deres adskillelse –" Dombey sagde ikke mere, men blev siddende og tav.

"Visvas!" udbrød mrs. Pipchin, idet hun bredte sine sorte bombasins-skørter ud fra hinanden og vakte varulven, der boede i hende. "Hvis hun ikke synes om det, mr. Dombey, så må

hun lade være." Straks efter gjorde imidlertid den gode dame en undskyldning, fordi hun havde brugt så simpel en talemåde, og sagde – som sandt var – at det var den måde, *hun* ræsonnerede med dem på.

Dombey ventede, indtil mrs. Pipchin var færdig med at slå med nakken, ryste på hovedet og true en hel legion Bitherstoner og Pankeyer til lydighed, og sagde derpå rolig, men rettende: "Han, bedste frue, han."

Ifølge mrs. Pipchins system ville omtrent den samme kurmetode have været brugelig mod enhver utilfredshed hos Paul, men da det hårde, grå øje var skarpt nok til at se, at recepten, hvor villig Dombey end måtte indrømme dens virksomhed med hensyn til sin datter, ikke var et universalmiddel for sønnen, drøftede hun sagen nærmere og påstod, at forandring, nye omgivelser, den forskellige levemåde, han ville komme til at føre hos dr. Blimber, og de studier, han ville få at gennemgå, meget snart ville adsprede ham. Da dette stemte overens med Dombeys egne forhåbninger og mening, gav det ham en endnu højere idé om mrs. Pipchins forstand. Da hun tillige beklagede tabet af sin kære lille ven – hvilket ikke var noget overvældende stød for hende, da hun længe havde forudset det og fra begyndelsen af ikke havde ventet, at han skulle blive længere end tre måneder hos hende – fik han en lige så god mening om hendes uegennyttighed. Det var tydeligt, at han havde skænket sagen en omhyggelig overvejelse, for han havde lagt den plan at sætte Paul i huset hos doktoren som ugentlig kostgænger for det første halvår, i hvilken tid Florence skulle blive på borgen for at kunne modtage sin broder der hver lørdag. Dette ville

efterhånden vænne ham fra, sagde Dombey, idet han tænkte på, at Paul ved en tidligere lejlighed ikke var blevet vænnet fra efterhånden.

Dombey sluttede sammenkomsten med at udtrykke det håb, at mrs. Pipchin fremdeles ville føre overtilsynet med Paul under hans studeringer, og efter at have kysset Paul, givet Florence hånden, set master Bitherstone med gallakrave på og fået miss Pankey til at græde ved at klappe hende på hovedet – i hvilken region hun var ualmindelig øm, fordi mrs. Pipchin havde den vane at prøve den med sine knoer ligesom en tønne – gik han tilbage til sit hotel og sin middagsmad med det faste forsæt, at Paul nu, da han var blevet så gammel og så rask, uden ophold skulle begynde et kraftigt undervisningskursus for at gøre sig egnet til den stilling, hvori han skulle glimre, og at doktor Blimber øjeblikkelig skulle tage ham under behandling.

Når en ung herre blev taget under behandling af doktor Blimber, kunne han være sikker på, at den blev temmelig skrap. Doktoren påtog sig kun at opdrage ti unge herrer ad gangen, men han havde altid, lavest regnet, et forråd af lærdom for hundrede på rede hånd. Det var både hans næringsvej og hans livs glæde at proppe de ulykkelige ti med denne.

Doktorens institut var i virkeligheden et stort drivhus, hvor et fremskyndelsesapparat idelig var i virksomhed. Alle drengene blomstret før tiden. Åndelige grønne ærter frembragtes ved juletider og intellektuelle asparges hele året rundt. Matematiske stikkelsbær – rigtignok noget sure – var ganske almindelige til usædvanlige årstider, og de voksede på små stiklinger af buske under doktorens dyrkning. Alle slags græske og latinske grøntsager frembragtes af de tørreste rødder

af drenge under de koldeste klimatiske forhold. Naturen havde aldeles intet at sige. Lige meget hvad disciplen skulle bære, fik doktoren ham på en eller anden måde til at bære det efter reglerne.

Alt dette var nu meget morsomt og sindrigt, men drivningssystemet var dog forbundet med dets sædvanlige ulemper. Der var ikke den rette smag ved de for tidligt modne frembringelser, og de holdt sig ikke for godt. Desuden holdt én af de unge med en opsvulmet næse og et overordentlig stort hoved – den ældste af de ti, som havde gennemgået alt – en dag pludselig op at blomstre og blev stående som en simpel stængel i instituttet. Og folk sagde, at doktoren havde slidt for meget med den unge Toots, og at denne, da han begyndte at få skæg, holdt op at have hjerne.

I ethvert tilfælde var den unge Toots der og havde den dybeste stemme og den mest overfladiske forstand; han prydede sin skjorte med brystnåle og gemte en ring i sin vestelomme for hemmeligt at sætte den på sin lillefinger, når disciplene gik ud at spadserere; han forelskede sig idelig på afstand i barnepiger, der ingen forestilling havde om hans eksistens, og så efter sengetid ned på den gasoplyste verden oppe imellem de små jernstænger i hjørnevinduet på tredje sal ligesom en alt for frodig engel, der havde siddet for længe oppe til vejrs.

Doktoren var en anselig mand i sorte klæder med sløjfer på knæene og strømper neden for dem. Hans hoved var skaldet og meget blankt, hans stemme dyb og hans hage så dobbelt, at det var et under, at han kunne komme til at rage sig mellem fordybningerne. Desuden havde han et par små øjne, som altid

var halvt lukkede, og en mund, der altid var halvt udvidet til et grin, som om han i samme øjeblik havde sat en dreng i forlegenhed og ventede på at overbevise ham med sine egne læber, så at det, når doktoren stak sin højre hånd ind på brystet og med den anden på ryggen og et næppe mærkeligt nik med hovedet gjorde den simpleste bemærkning til en nervøs fremmed, lød som et udsagn af en sfinks og afgjorde sagen.

Doktorens hus var umådelig fint og vendte ud mod havet. Dets indvendige stil var ingenlunde lys, men snarere det modsatte. Mørke gardiner af indskrænkede og tarvelige dimensioner skjulte sig modfaldent bag vinduerne; bordene og stolene var opstillet i rækker ligesom tallene i et additionsstykke; der var så sjældent ild i kaminerne i stadsværelserne, at de kom til at ligne brønde, hvori en fremmed forestillede spanden; spisestuen syntes at være det sidste sted i verden, hvor det var rimeligt, at nogen spisen eller drikken ville finde sted; i hele huset hørtes ingen anden lyd end et stort urs pikken ude på gangen, som endog kunne høres oppe på kvistkamrene, og under tiden en dæmpet knurren af eleverne, der sad ved deres lektier, lig den svage mumlen af en flok tungsindige duer.

Heller ikke gjorde miss Blimber, skønt hun var en smækker og yndig mø, nogen vold på husets alvor. Der var ingen letsindig flygtighed ved miss Blimber. Hun bar sit hår kort og krøllet og gik med briller. Hun var tør og sandet af at arbejde i hedengangne sprogs grave. Levende sprog var ikke til for hende. De måtte være døde – stendøde – og da gravede miss Blimber dem op, som om hun havde været en ghoul, der lever af lig.

Hendes moder, mrs. Blimber, var ikke selv lærd, men lod, som om hun var det, og det gjorde også ganske samme nytte. I aftenselskaber sagde hun, at hvis hun kunne have lært Cicero at kende, troede hun, at hun med fornøjelse ville have lagt sig til at dø. Det var hendes livs stadige glæde at se doktorens unge herrer, helt forskellige fra andre unge herrer, gå ud at spadserere med de størst mulige flipper og de stivest mulige halsbind. Det var så klassisk, sagde hun.

Doktor Blimbers medhjælper, mr. Feeder, var en slags menneskelig lirekasse med en idelig række melodier, som han uafsladelig gentog uden mindste variation. I sin ungdom kunne han måske være blevet udstyret med nogle cylindere til, hvis skæbnen havde været ham gunstig, men det havde den ikke, og han var derfor kun forsynet med én, hvormed han i en ensformig omdrejning forvirrede de unge ideer hos doktorens elever. Disse blev før tiden opfyldte af nagende ængstelse. De vidste ikke, hvad det var at have ro for stenhjertede verber, barbariske substantiver, ubøjelige syntaktiske sætninger og genfærd af stiløvelser, der viste sig for dem i drømme. Under drivningssystemet tog hver enkelt af dem inden tre uger afsked med sit gode humør. Inden tre måneder havde han alverdens sorger i hovedet. Inden fire fattede han nag til sine forældre eller værger; inden fem var han en gammel menneskehader, misundte inden seks Curtius hans velsignede tilflugtssted i jorden og kom, inden de første tolv måneder var omme, til den overbevisning, som han siden aldrig slap, at alle digternes fantasier og alle filosofernes lærdomme ikke var andet end en samling af ord og grammatik og ikke havde nogen anden mening.

Men han vedblev at blomstre i doktorens drivhus hele tiden, og stor var doktorens hæder og anseelse, når han bragte sin vinteravl hjem til sine slægtninge og venner.

På doktorens gadedørstrappe stod Paul en dag med bankende hjerte og sin lille højre hånd i faderens. Florence holdt hans anden hånd. Hvor fast var ikke det spæde tryk af hendes, hvor kold og løs ikke hans!

Med sin sorte fjerbusk og sit krogede næb svævede mrs. Pipchin bag ved ofret ligesom en ildevarslende rovfugl. Hun var åndeløs – for Dombey var, opfyldt af store tanker, gået rask – og hun snerrede hæst, mens hun ventede på, at døren skulle blive lukket op.

"Nå, Paul," sagde Dombey hoverende. "Dette er i sandhed vejen til at blive Dombey & Søn og få penge. Du er allerede næsten en mand."

"Næsten," svarede barnet.

Selv hans barnlige ængstelighed kunne ikke overvinde det listige og pudsige, men dog rørende blik, han ledsagede svaret med.

Det fremkaldte et noget uklart udtryk af utilfredshed i Dombeys ansigt, som dog hurtigt svandt, da døren blev lukket op.

"Er doktor Blimber hjemme?" sagde Dombey.

Tjeneren svarede ja, og idet de gik ind, så han på Paul, som om han var en lille mus og huset en fælde. Det var et svagsynet ungt menneske med det første svage skær eller tidlige daggry af et grin i sit ansigt. Det var ikke andet end åndssløvhed, men mrs. Pipchin satte sig i hovedet, at det var uforsømmethed, og fo'r straks løs på ham.

"Hvorfor ler De bag denne herres ryg," sagde hun, "og hvad holder De mig for?"

"Jeg ler ikke ad nogen og holder Dem sandelig ikke for noget," svarede det unge menneske forskrækket.

"En flok dovne hunde," sagde mrs. Pipchin, "der kun egner sig til at være stegevendere. Gå og sig Deres herre, at mr. Dombey er her, eller det går Dem galt!"

Han gik meget fromt for at udrette sit ærinde og kom snart tilbage for at bede dem træde ind i doktorens studereværelse.

"Nu ler De jo igen," sagde mrs. Pipchin, da turen kom til hende, der sluttede troppen, at gå forbi ham i forstuen.

"Nej, jeg gør ikke," svarede det unge menneske skrækkelig bange. "Jeg har aldrig kendt mage!"

"Hvad er der på færde, mrs. Pipchin?" sagde Dombey, idet han vendte sig om. "Stille, stille!"

I sin ærbødighed mumlede mrs. Pipchin, idet hun gik forbi det unge menneske, at han var en "net fyr!" – mens han, der var lutter fromhed og enfoldighed, var rørt til tårer af denne hændelse. Men mrs. Pipchin havde sin egen måde til at rage uklar med fromme mennesker på, og hendes venner sagde, at det ikke var så underligt, når man huskede på de peruanske bjergværker!

Doktoren sad i sit majestætiske studereværelse med en globus ved hvert knæ, bøger rundt omkring sig, Homer oven over døren og Minerva på kaminhylden. "God dag," sagde han til Dombey, "og hvorledes har min lille ven det?" Højtidelig som et orgel var doktorens tale, og da han tav, syntes det store ur ude på gangen – således forekom det i det mindste Paul – at fortsætte, hvor han havde sluppet og utallige gange at sige:

"Hvor, le, des, har, min, lil, le, ven, det. Hvor, le, des, har, min, lil, le, ven, det?"

Da den lille ven var lidt vel lille til at kunne ses fra det sted, hvor doktoren sad, for bøgerne på bordet, gjorde doktoren flere frugtesløse forsøg på at få øje på ham imellem bordbenene, og da Dombey opdagede det, udfriede han doktoren af hans forlegenhed ved at tage lille Paul på armen og sætte ham på et lille bord midt i stuen lige over for doktoren.

"Ah," sagde doktoren og lagde sig med hånden inde på brystet tilbage i sin lænestol, "nu kan jeg se min lille ven. Hvorledes lever du, min lille ven?"

Uret ude på gangen ville ikke finde sig i denne forandring i ordføjningen, men vedblev at gentage: "Hvor, le, des, har, min, lil, le, ven, det, hvor, le, des, har, min, lil, le, ven, det?"

"Mange tak, meget godt," sagde Paul, idet han svarede uret fuldt så meget som doktoren.

"Ah!" sagde doktoren. "Skal vi gøre ham til en mand?"

"Hører du, Paul?" tilføjede Dombey, da Paul tav.

"Skal vi gøre ham til en mand?" gentog doktoren.

"Jeg vil hellere være et barn," svarede Paul.

"Så?" sagde doktoren. "Hvorfor det?"

Barnet sad på bordet og så, på ham med et underligt udtryk af undertrykt bevægelse i sit ansigt og slog med sin ene hånd stolt på sit knæ, som om han havde de opstigende tårer under det og knuste dem. Men hans anden hånd gik imidlertid et lille stykke længere frem – endnu lidt længere frem – indtil den fandt et hvilepunkt på Florences hals. "Derfor," syntes den at sige, og derpå opløstes og forsvandt den faste mine; den dirrende læbe løsnedes, og tårerne kom strømmevis frem.

"Mrs. Pipchin," sagde hans fader ærgerlig, "det gør mig meget ondt at se dette."

"Gå bort fra ham, miss Dombey," sagde matronen.

"Det er det samme," sagde doktoren med et venligt nik for at holde mrs. Pipchin tilbage. "Om kort tid skal vi sætte ny sorger og ny indtryk i stedet, mr. Dombey. De ønsker endnu stadig, at min lille ven skal skaffe sig –"

"Alt, hvad De vil, hr. doktor," svarede Dombey med fasthed.

"Ja," sagde doktoren, der med sine halvt tillukkede øjne og sit sædvanlige smil syntes at se på Paul med den samme slags interesse, han kunne have for et eller andet dyr, han var i færd med at stoppe ud. "Ja netop. Vi skal give vor lille ven en stor mængde kundskaber og hurtigt få ham frem, tør jeg indestå for. Ja, det tør jeg indestå for. Et fuldkommen jomfrueligt jordsmon, forekommer det mig, De sagde, mr. Dombey?"

"Med undtagelse af nogle almindelige begyndelsesgrunde hjemme og hos denne dame," svarede Dombey, idet han forestillede mrs. Pipchin, der øjeblikkelig gav sit muskelsystem en vis stivhed og forud fnyste af trods for det tilfælde, at doktoren skulle nedsætte hende; "med undtagelse heraf har Paul endnu slet ikke lagt sig efter studeringer."

Dr. Blimber bøjede hovedet med blid overbærenhed over for et så ubetydeligt krybskytteri som mrs. Pipchins. Det var mere tilfredsstillende, sagde han og gned sig i hænderne, at begynde fra grunden af. Og atter skelede han til Paul, som om han kunne have lyst til lige på stedet at læsse det græske alfabet på ham.

"Denne omstændighed, doktor Blimber," vedblev Dombey med et blik på sin lille søn, "og den samtale, jeg allerede har haft

den fornøjelse at have med Dem, gør enhver yderligere forklaring og følgelig også ethvert yderligere indgreb i Deres kostbare tid så unødvendige –"

"Nå, miss Dombey!" sagde den sure Pipchin.

"Endnu et øjeblik med Deres tilladelse," sagde doktoren, "for at jeg kan forestille mrs. Blimber og min datter, der i det huslige liv skal færdes med vor unge pilgrim på hans valfart til Parnasset. Mrs. Blimber," for denne dame, der måske havde ventet udenfor, trådte i rette øjeblik ind, ledsaget af sin datter, den fagre graver med briller, "mr. Dombey. Min datter Cornelia, mr. Dombey. Mr. Dombey, min ven," fortsatte doktoren til sin kone, "viser os den tillid, at – ser du ikke vor lille ven?"

I et anfald af høflighed, som Dombey var genstand for, så mrs. Blimber åbenbart ikke den lille ven, idet hun gik baglæns hen mod ham og satte hans stilling på bordet i stor fare. Men nu vendte hun sig om for at beundre hans klassiske og forstandige ansigtstræk, hvorpå hun, idet hun atter vendte sig om mod Dombey, sagde med et suk, at hun misundte hans kære søn.

"Som en bi," sagde mrs. Blimber med himmelvendte øjne, "skal han nu dykke ned i en have med de mest udsøgte blomster og for første gang nippe til deres sødme. Virgil, Horats, Ovid, Terents, Plautus. Hvilken verden af honning har vi ikke her! Det kan måske synes mærkeligt af en person, der er kone – og en sådan mands kone –"

"Stille, stille," sagde doktor Blimber. "Skam dig dog!"

"Mr. Dombey vil tilgive en hustrus partiskhed," sagde mrs. Blimber med et vindende smil.

Dombey svarede: "Aldeles ikke," idet han rimeligvis talte om partiskheden og ikke om tilgivelsen.

"- og det kan måske synes mærkeligt af en person, der også er moder," tog mrs. Blimber atter til orde.

"Og hvilken moder!" udbrød Dombey, idet han bukkede med en forvirret tanke om, at han var galant imod Cornelia.

"Men jeg tror virkelig," vedblev mrs. Blimber, "at jeg, hvis jeg kunne have kendt Cicero og været hans veninde og talt med ham i hans ensomhed i Tusculum – det skønne Tusculum – så ville jeg med fornøjelse have lagt mig til at dø."

En lærd begejstring er så yderst smitsom, at Dombey halvvejs troede, at det samme netop var tilfældet med ham; og selv mrs. Pipchin, der ellers ikke var noget føjeligt gemyt, frembragte en lille lyd, en mellemting mellem en stønnen og et suk, som om hun ville have sagt, at kun Cicero kunne have ydet en varig trøst efter det mislykkede foretagende med de peruanske bjergværker, men at han i ethvert tilfælde ville have været en sand sikkerhedslampe at tage sin tilflugt til.

Cornelia stirrede på Dombey gennem sine briller, som om hun kunne have lyst til at knække et par citater af den omtalte autoritet med ham. Men denne plan blev, hvis hun virkelig havde næret den, tilintetgjort af en banken på døren.

"Hvem er det?" sagde doktoren. "Å, kom kun ind, Toots, kom kun ind! – Mr. Dombey." Toots bukkede. "Et mærkeligt træf!" sagde doktor Blimber. "Her har vi begyndelsen og enden. Alfa og omega. Vor duks, mr. Dombey."

Doktoren kunne lige så godt have kaldt ham vor milepæl, så langt ragede han op over de andre drenge. Han blev gloende rød ved at se sig iblandt fremmede og lo.

"En tilgift til vor lille porticus, Toots," sagde doktoren; "mr. Dombey's søn."

Den unge Toots rødmede på ny, og da han af en højtidelig pause, som opstod, mærkede, at man ventede, han skulle sige et eller andet, henvendte han sig til Paul og sagde: "God dag!" med en så dyb stemme og et så fåreagtigt væsen, at om det havde været et lam, der havde givet sig til at bræge, ville det ikke have været mere påfaldende.

"Bed mr. Feeder, Toots," sagde doktoren, "at tage nogle elementarbøger frem til mr. Dombey's søn og give ham en passende plads til hans studeringer. Mr. Dombey har vist endnu ikke set soveværelserne, min ven."

"Hvis mr. Dombey vil gå ovenpå," sagde mrs. Blimber, "vil jeg være mere end stolt af at vise ham den søvndyssende guds enemærker."

Dermed skred mrs. Blimber, der var en dame med megen ynde og en knoklet figur og bar en himmelblå kappe, ovenpå sammen med Dombey og Cornelia, idet mrs. Pipchin fulgte bagefter og holdt skarpt udkig efter sin fjende tjeneren.

Under deres fravær sad Paul på bordet, idet han holdt Florence i hånden og kiggede frygtsomt fra doktoren omkring i værelset, mens doktoren, der lå i sin lænestol og som sædvanlig havde hånden stukket ind på brystet, holdt en bog en arms længde ud fra sig og læste. Der var noget meget imponerende i denne måde at læse på. Det var sådan en lidenskabsløs, ubøjelig, koldblodig måde at arbejde på. Man kunne se doktorens ansigt, og når han smilede mistroisk ad sin forfatter, rynkede brynene eller rystede på hovedet og skar ansigter ad

ham, som om han ville sige: "Det må De ikke fortælle mig; det ved jeg bedre," var det skrækkeligt.

Toots havde ikke travlt med at komme ud af døren, da han på en iøjnefaldende måde undersøgte hjulene i sit ur og talte sine halve kroner. Dog dette varede ikke længe, for da doktor Blimber tilfældigvis forandrede sine fyldige bens stilling, som om han ville til at rejse sig, forsvandt Toots hurtigt og kom ikke mere til syne.

Snart hørte man Dombey og hans førerske komme ned ad trappen igen. De talte hele vejen, og straks efter trådte de ind i doktorens studereværelse.

"Jeg håber, mr. Dombey," sagde doktoren og lagde sin bog fra sig, "at indretningen har vundet Deres bifald."

"Ja, den er fortræffelig," sagde Dombey.

"Mrs. Pipchin," sagde Dombey, "vil med Deres tilladelse, doktor og mrs. Blimber, af og til besøge Paul."

"Når som helst mrs. Pipchin har lyst," bemærkede doktoren.

"Hun er altid velkommen," sagde mrs. Blimber.

"Da jeg nu tror," sagde Dombey, "at jeg har gjort Dem den ulejlighed, der er nødvendig, vil jeg anbefale mig. Farvel, kære Paul," tilføjede han og gik tæt hen til ham.

"Farvel, fader."

Den slappe og ligegyldige lille hånd, som Dombey tog inden i sin, stod i en sælsom modsætning til det alvorlige, opmærksomme ansigt. Men han havde ingen del i det sorgfulde udtryk. Det gjaldt ikke ham. Nej, nej. Florence – udelukkende Florence.

Hvis Dombey nogen sinde i sit hovmod over sin rigdom havde skaffet sig en fjende, der var vanskelig at formilde og

hævngherrig i sit had, ville endog en sådan fjende have regnet den smerte, som da knugede hans stolte hjerte, for et vederlag for denne krænkelse.

Han bøjede sig over sin dreng og kyssede ham. Hvis hans syn i det samme blev fordunklet af noget, som et øjeblik gjorde det lille ansigt utydeligt for ham, så var hans indre øje i denne korte tid så meget des klarere.

"Jeg skal snart besøge dig, Paul. Hver lørdag og hver søndag er du fri, ved du nok."

"Ja, fader," svarede Paul og så på sin søster. "Hver lørdag og hver søndag."

"Og du vil søge at lære en hel del her og blive en dygtig mand?" sagde Dombey.

"Jeg skal se ad," svarede barnet mat.

"Og du bliver snart voksen!" sagde Dombey.

"Ja, meget snart!" svarede barnet. Og atter fo'r det gamle, gamle udtryk hen over hans træk ligesom et sælsomt lys. Det faldt på mrs. Pipchin og slukkedes i hendes sorte kjole. Denne fortræffelige varulv trådte nu frem for at tage afsked og bortføre Florence, hvilket hun længe havde tørstet efter, og denne bevægelse vækkede Dombey, hvis øjne var fæstede på Paul. Efter at have klappet ham på hovedet og atter trykket hans lille hånd tog han med sin sædvanlige kolde høflighed afsked med doktor Blimber, mrs. Blimber og miss Blimber og gik.

Trods hans indstændige opfordring til, at de ikke måtte tænke på at røre sig af stedet, skyndte dog alle sig at følge ham ud på gangen, og derved kom mrs. Pipchin i en slags knibe mellem miss Blimber og doktoren og blev trykket ud af studereværelset, førend hun kunne slå klo i Florence. Denne

lykkelige hændelse skyldte Paul siden det kære minde, at Florence var løbet tilbage for at slynge sine arme om hans hals, og at hendes ansigt havde været det sidste i døren, hvor det havde vendt sig om imod ham med et opmuntrende smil, der havde været så meget klarere på grund af de tårer, hvorefter det havde strålet.

Det fik hans barnlige bryst til at svulme og hæve sig, da det var forsvundet, og globerne, bøgerne, den blinde Homer og Minerva til at danse rundt i stuen. Men pludselig standsede de, og da hørte han det lydeligt pikkende ur ude på gangen spørge alvorligt ligesom før: "Hvor, le, des, har, min, lil, le, ven, det, hvor, le, des, har, min, lil, le, ven, det?"

Han sad med foldede hænder på sin piedestal og lyttede i tavshed. Men han kunne have svaret: "Træt, træt! Meget ensom, meget ulykkelig." Og med en sviende tomhed i sit unge hjerte og alt uden for det så koldt og bart og fremmed sad Paul der, som om han havde lejet livet umøbleret, og tapetsereren aldrig skulle komme.

12. Pauls opdragelse

Efter nogle minutter, der forekom lille Paul på bordet at være en umådelig lang tid, kom doktor Blimber tilbage. Doktorens gang var majestætisk og møntet på at indgyde det ungdommelige sind højtidelige følelser. Den var en slags march, men når doktoren satte sin højre fod frem, drejede han sig gravitetisk om sin akse med en halvcirkelformet svingning til venstre, og når han satte sin venstre fod frem, drejede han sig på samme måde til højre, så at han ved hvert skridt, han gjorde, syntes at se sig om, som om han ville sige: "Skulle nogen kunne opgive noget som helst emne i nogen som helst retning, som jeg ikke kender til bunds? Jeg tror det næsten ikke."

Mrs. Blimber og miss Blimber kom tilbage med doktoren, og idet doktoren løftede sin ny discipel ned fra bordet, overgav han ham til miss Blimber.

"Cornelia," sagde doktoren, "i begyndelsen er Dombey overgivet i din varetægt. Bring ham godt frem, Cornelia!"

Miss Blimber modtog sin unge myndling af doktorens hænder, og Paul, som mærkede, at brillerne stirrede på ham, slog øjnene ned.

"Hvor gammel er du, Dombey?" spurgte hun.

"Seks år," svarede Paul og undrede sig, idet han stjal sig til at se på den unge dame, over, at hendes hår ikke var langt ligesom Florences, og at hun lignede en dreng.

"Hvad kan du af din latinske grammatik?" spurgte hun.

"Ingenting," svarede Paul; men da han mærkede, at dette svar forargede miss Blimber, så han op på de tre ansigter, der så ned på ham, og sagde:

"Jeg har ikke været rask. Jeg kunne ikke lære latinsk grammatik, når jeg hver dag skulle ud med gamle Glubb. Gid De ville være så god at bede gamle Glubb komme og se til mig."

"Hvilket skrækkelig simpelt navn!" sagde mrs. Blimber.

"Uklassisk i høj grad! Hvem er det uhyre, barn?"

"Hvilket uhyre?" spurgte Paul.

"Glubb," sagde mrs. Blimber med stærkt mishag.

"Han er ikke mere uhyre end De selv."

"Hvad?" sagde doktoren med frygtelig røst. "Ja så, ja så! Aha! Hvad er det for noget?"

Paul blev skrækkelig bange, men skønt han skælvede, forsvarede han den fraværende Glubb.

"Det er en meget rar gammel mand," sagde han. "Han plejede at trække min vogn. Han ved alt om det dybe hav og fiskene, som opholder sig i det, og de store uhyrer, der kommer og ligger på klipperne for at sole sig og dykke ned igen, når de bliver forskrækkede, og sprader og plasker således, at man kan høre dem mange mile borte. Der findes også nogle skabninger," sagde Paul, der blev varm af sit emne, "som er, jeg ved ikke hvor mange alen lange, og jeg har glemt, hvad de hedder, men Florence ved det, og de lader, som de er i nød, og når så et menneske nærmer sig dem, åbner de deres store gab for at sluge ham. Men alt, hvad han har at gøre," sagde Paul dristigt til selve doktoren, "er stadig at dreje sig, mens han løber, for derved er han vis på at slippe fra dem, da de kun langsomt kan dreje sig, fordi de er så lange og stive i leddene. Og skønt gamle Glubb ikke ved, hvorledes havet kan bringe mig til at tænke på min moder, der er død, eller hvad det er, som det altid siger, så ved han dog en hel del om det. Og jeg ville ønske," sluttede

barnet med en pludselig slaphed i sine træk og en standsning i sin livlighed, idet han modfalden så på de tre fremmede ansigter, "at De ville tillade gamle Glubb at besøge mig, for jeg kender ham meget godt, og han kender mig."

"Ha," sagde doktoren og rystede på hovedet, "dette er slemt, men studeringerne vil udrette en hel del."

Mrs. Blimber bemærkede med en slags gysen, at han var et ufatteligt barn, og så, bortset fra forskellen i ansigtet, omtrent på ham, ligesom mrs. Pipchin havde plejet at gøre.

"Før ham om i huset, Cornelia," sagde doktoren, "og gør ham fortrolig med hans ny sfære. Følg med den unge dame, Dombey."

Dombey adlød, idet han rakte Cornelia hånden og med frygtsom nysgerrighed kiggede op på hende, mens de gik bort sammen, for hendes briller med de blinkende glas gjorde hende så gådefuld, at han ikke vidste, hvilken vej hun så, ja ikke engang var rigtig vis på, om hun i det hele havde øjne.

Cornelia fulgte ham først til skolestuen, der lå bag ved gangen, og hvortil man kom gennem to grønne bajsdøre, der dæmpede og kvalte de unge menneskers stemmer. Her var otte elever på forskellige stadier af åndelig sønderknuselse, alle ivrigt beskæftiget og meget alvorlige. Som skolens alderspræsident havde Toots i et hjørne en pult for sig selv, og bag denne tog han sig i Pauls øjne ud som en glimrende, umådelig gammel mand.

Mr. Feeder, B. A. [Note 1\)](#), der sad ved en anden lille pult, havde sit Virgil-register på og drejede langsomt denne melodi for fire drenge. Af de øvrige fire var to, som krampagtigt tog sig til panden, optaget af at løse matematiske opgaver; én, hvis ansigt

af megen gråd var kommet til at se ud som en smudsig vinduesrude, søgte at sprælle igennem et håbløst antal linjer før middag, og én sad i forstenet lammelse og fortvivelse og så på sit pensum – i hvilken tilstand han syntes at have været lige siden frokosttid.

Synet af en ny dreng vakte ikke den opmærksomhed, man skulle have ventet. Feeder – der havde den vane for køligheds skyld at rage sit hoved og kun havde nogle få børster på det – rakte ham en knoklet hånd og sagde, at det glædede ham at se ham, hvilket Paul med største fornøjelse også ville have sagt, hvis han kunne have gjort det med den ringeste sandfærdighed. Efter Cornelias opfordring vekslede Paul derpå håndtryk med de fire drenge ved Feeders pult, derefter med de to matematikere, der var meget febrilske, så med den fortvivlede dreng, der var meget blækket, og endelig med den forstenede, hvis hånd var sjattet og kold.

Da Paul allerede var blevet forestillet for Toots, fniste denne elev og trak vejret hårdt, således som han havde for skik, og fortsatte sit arbejde. Det var ikke videre strengt, for da han – i mere end én henseende – havde "gennemgået" så meget og allerede i sin ungdom var holdt op med at blomstre, havde han nu tilladelse til at følge sit eget studiekursus, der væsentligt var at skrive lange breve til sig selv fra fornemme folk og med adresse "P. Toots, Esquire, Brighton", og med største omhu gemme dem i sin pult.

Da disse ceremonier var endt, førte Cornelia Paul op i det øverste af huset, hvilket var en temmelig langsom rejse, eftersom Paul var nødt til at sætte begge sine fødder på hvert trappetrin, førend han klatrede op på det næste, men omsider

kom de dog derop, og nu viste Cornelia ham et værelse, der vendte ud mod det vilde hav, tæt ved vinduet en pæn lille seng med hvidt omhæng, på hvilken der allerede på et kort stod skrevet med en smuk håndskrift – alle stregerne nedad meget tykke og alle stregerne opad meget fine – *Dombey*, mens to andre små senge i det samme værelse på lignende måde viste, at de tilhørte henholdsvis *Briggs* og *Tozer*.

Netop som de igen var kommet ned i gangen, så Paul den svagsynede, der havde fornærmet mrs. Pipchin så dødeligt, pludselig snappe en meget stor trommestik og, som om han var blevet gal eller fik lyst til at hævne sig, fare løs på en gongong, der hang der. Men i stedet for at blive sagt op eller øjeblikkelig ført i arrest holdt det unge menneske af sig selv inde efter at have lavet en frygtelig støj. Derpå sagde Cornelia til Dombey, at middagsmaden var færdig om et kvarter, og at det måske var bedst, at han gik ind i skolestuen til sine "venner".

Dombey åbnede derfor, efter ærbødigt at være gået forbi det store ur, der endnu stadig var lige så begærligt som før efter at få at vide, hvorledes han havde det, døren til skolestuen en ganske lille smule, smuttede ind som en dreng, der var faret vild, og lukkede den igen med megen møje efter sig. Alle hans venner havde spredt sig omkring i stuen med undtagelse af den forstenede, der var ubevægelig. Feeder strakte sig i sin grå slåbrok, som om han havde sat sig for, uden hensyn til udgiften, at rive ærmerne af den.

"A-a-ah!" udbrød Feeder og rystede sig som en vognmandshest. "Å Gud, å Gud! A-a-ah!"

Paul blev ganske forskrækket over Feeders gaben; den var efter så stor en målestok, og han mente det så hjertelig alvorligt

med den. Alle drengene, undtagen Toots, syntes også at være trætte og gjorde sig færdige til middagsmaden – idet nogle bandt deres halstørklæder, der i virkeligheden var meget stive, og andre vaskede deres hænder eller børstede deres hår i et tilstødende for værelse – som om de troede, at de slet ikke skulle få godt af den.

Toots, der allerede var færdig og derfor havde tid til overs for Paul, sagde med dorsk godmodighed:

"Sid ned, Dombey."

Pauls arbejde med at hejse sig op på en meget høj vinduesbænk og hans falden ned igen syntes at bringe Toots' sjæl til at gøre en opdagelse.

"Du er meget lille," sagde Toots.

"Ja, jeg er lille," svarede Paul. "Mange tak."

Toots havde nemlig løftet ham op på bænken og gjort det venligt.

"Hvem er din skrædder?" spurgte Toots efter at have set på ham nogle øjeblikke.

"Hidtil har det været et fruentimmer, som har syet mine klæder. Min søsters syjomfru."

"Min skrædder er Burgess & Co. Moderne, men meget dyr."

Paul havde kløgt nok til kun at ryste på hovedet, som om han ville have sagt, at det var let at se; og det tænkte han også.

"Din fader er nok ordentlig rig, ikke sandt?" spurgte Toots.

"Ja," svarede Paul. "Han er Dombey & Søn."

"Hvad?"

"Dombey & Søn."

Med en dæmpet stemme gjorde Toots et par forsøg på at indprente firmaet i sin hukommelse; men da dette ikke ganske

lykkedes ham, sagde han, at han ville lade Paul gentage navnet næste formiddag, da det var temmelig vigtigt. Og han foresatte sig virkelig intet mindre end straks at skrive et privat og fortroligt brev til sig selv fra Dombey & Søn.

Imidlertid havde de andre disciple, stadig med undtagelse af den forstenede dreng, flokket sig omkring dem. De var høflige, men blege og talte sagte, og så modfaldne var de, at i sammenligning med den almindelige tone i dette selskab var Bitherstone en sand Uglspil eller en fuldstændig anekdotesamling. Og dog havde Bitherstone en følelse af, at der skete ham uret.

"Du skal jo sove på mit kammer, ikke sandt?" spurgte en højtidelig ung person, hvis flipper bøjede hans ørelapper i vejret.

"Er det hr. Briggs?" spurgte Paul.

"Nej, Tozer," sagde den anden.

Paul svarede ja, og Tozer pegede på den forstenede discipel og sagde, at det var Briggs. Paul havde været vis på, at dette måtte være enten Briggs eller Tozer, skønt han ikke vidste hvorfor.

"Er du stærk?" spurgte Tozer.

Paul sagde, at det troede han ikke, hvortil Tozer svarede, at han heller ikke troede det, når han skulle dømme efter Pauls udseende, og at det var skade, da han nok kunne trænge til det. Derpå spurgte han Paul, om han skulle begynde med Cornelia, og da Paul svarede ja, udstødte alle de unge herrer, undtagen Briggs, en dyb stønnen, der dog kvaltes af den drønende gongong, for så snart denne atter begyndte at larme, opstod der en almindelig gang hen mod spisesalen, stadig dog med

undtagelse af Briggs, der blev, hvor og således som han var, og på vejen til hvem Paul kort efter mødte et på en tallerken og en serviet net anrettet brød med en kniv og sølvgaffel over kors oven på det.

Dr. Blimber sad allerede på sin plads i spisesalen ved den øverste ende af bordet med sin kone på den ene og sin datter på den anden side. Feeder i sort kjole sad ved den nederste bordende. Pauls stol stod ved siden af miss Blimbers, men da man fandt, at hans øjenbryn kun nåede et ganske lille stykke oven for borddugen, blev der hentet nogle bøger fra doktorens studereværelse, som han blev løftet op på, og som han fra den tid af altid sad på, idet han selv bar dem ind og ud, ligesom en lille elefant med sit tårn på ryggen.

Da doktoren havde læst til bords, begyndte måltidet, der bestod af en meget god suppe, steg, kogt kød, grønt, en postej og ost. Enhver af eleverne havde sin sølvgaffel og sin egen serviet, og alt var ordentligt og pænt. Især var der en butler i blå kjole med blanke knapper, der gav øllet en sand vinagtig duft, så stolt skænkede han det.

Ingen talte, når han ikke blev tiltalt, undtagen dr. Blimber, mrs. og miss Blimber, der af og til lod et ord falde. Når en af de unge ikke var optaget af sin kniv og gaffel eller ske, søgte hans øje i følge en uimodståelig tiltrækningskraft dr. Blimbers, mrs. eller miss Blimbers øje og hvilede beskedent på det. Toots syntes at være den eneste undtagelse fra denne regel. Han sad nærmest ved Feeder på samme side af bordet som Paul og så jævnlige frem og bag om de andre drenge for at opfange et glimt af ham.

Kun én gang under måltidet opstod der en samtale, som de unge tog del i. Den fandt sted ved osten, da doktoren, efter at have drukket et glas portvin og rømmet sig et par gange, sagde:

"Det er mærkeligt, mr. Feeder, at romerne –"

Ved nævnelser af dette frygtelige folk, deres uforsonlige fjender, fæstede samtlige elever med et skin af den dybeste opmærksomhed deres blikke på doktoren. En af dem, der tilfældigvis var ved at drikke og gennem siden af sit glas opfangede doktorens øje, der stirrede på ham, holdt så pludselig op, at han fik noget i vrangstruben og til sidst ødelagde doktorens foredrag.

"Det er mærkeligt, mr. Feeder," begyndte doktoren atter langsomt, "at romerne ved disse ødsle og pragtfulde gilder, vi læser om i kejsernes dage, da yppigheden havde nået en både før og siden ukendt højde, og da hele provinser hærgedes for at tilvejebringe de overdådige midler til et eneste kejserligt gæstebud –"

Forbryderen, der var svulmet op af møje med at holde sig og forgæves havde ventet på et punktum, brød her ud i en voldsom hoste.

"Johnson," sagde Feeder i en sagte, bebrejdende tone, "drik noget vand."

Doktoren, der så meget barsk ud, gjorde et ophold, indtil vandet blev bragt, og fortsatte derpå:

"Og da, mr. Feeder –"

Men Feeder, som så, at Johnson måtte bryde løs igen, og vidste, at doktoren aldrig i de andres påhør sluttede en sætning, førend han havde fået sagt alt, hvad han havde at sige, kunne

ikke holde sine øjne fra Johnson og blev således grebet i ikke at se på doktoren, der som en følge heraf standsede.

"Jeg beder Dem undskylde," sagde Feeder rødmende.

"Og da," sagde doktoren med hævet røst, "da, som vi læser og ikke har grund til at tvivle om – hvor utroligt det end kan forekomme de udannede i vore dage – da kejser Vitellis broder gjorde en fest for ham, hvorved der fremsattes af fisk to tusinde retter –"

"Drik lidt vand, Johnson – retter, sir," sagde Feeder.

"Af forskellige slags fugle fem tusinde retter."

"Eller prøv en brødskorpe," sagde Feeder.

"Og én ret," vedblev dr. Blimber og hævede stemmen endnu mere, idet han så sig om helt rundt om bor det, "der på grund af sit uhyre omfang kaldtes Minervas skjold og, foruden andre kostbare bestanddele, var sammensat af hjerner af fasaner –"

"Hov, hov, hov!" (Fra Johnson.)

"Snepper."

"Hov, hov, hov!"

"Svømmeblæren af fisken Scarus."

"Du sprænger et blodkar i dit hoved," sagde Feeder. "Du må hellere give det luft."

"Og rognen af lampretter fra den Karpatiske Sø," fortsatte doktoren i sin strengeste tone; "når vi læser om sådanne kostbare måltider som disse og husker på, at vi har en Titus –"

"Hvad vil din moder sige, hvis du får et slagtilfælde?" sagde Feeder.

"En Domitian –"

"Du er ganske blå."

"En Nero, en Tiber, en Caligula, en Heliogabal og mange flere," blev doktoren ved, "da er det, mr. Feeder – hvis De gør mig den ære at høre efter – mærkeligt, *meget* mærkeligt –"

Men Johnson, der nu ikke længere var i stand til at tvinge sig, fik i dette øjeblik et så overvældende anfald af hoste, at skønt begge hans nærmeste naboer dunkede ham i ryggen, og Feeder selv holdt et glas vand til hans læber, og butleren flere gange førte ham frem og tilbage mellem hans stol og skænkebordet ligesom en skildvagt, varede det dog fulde fem minutter, førend han nogenlunde fik ro.

"Rejs Dem, mine herrer," sagde doktoren, "for at der kan blive læst fra bords! Løft Dombey ned, Cornelia. I morgen tidlig før frokost fremsiger Johnson uden bog af det græske testamente første kapitel af Pauli brev til de Efeser for mig. Om en halv time tager vi atter fat på vore studier, mr. Feeder."

Alle drengene bukkede og trak sig tilbage. I den halve time slentrede de parvis op og ned på en lille plads bag ved huset eller søgte at tænde en gnist af liv i Briggs' bryst. Men noget så simpelt som barnlig morskab gav de sig ikke af med. Punktligt til den fastsatte tid lød gongongen, og under Blimbers og Feeders forenede auspicier blev der nu atter taget fat på studeringerne.

Da den olympiske leg at slentre op og ned den dag på grund af Johnsons opførsel var blevet forkortet mere end sædvanlig, gik de alle ud at spadserere, før de drak te. Selv Briggs deltog, skønt han endnu ikke var begyndt at leve op, i denne adspredelse, under hvilken han et par gange skuede mørkt ud over klippen. Dr. Blimber ledsagede dem, og Paul nød den ære

at blive taget på slæbetov af doktoren, en udmærkelse, under hvilken han tog sig meget lille og svag ud.

Teen blev anrettet i en ikke mindre elegant stil end middagsmaden, og efter te gik de unge herrer, efter at have rejst sig og bukket ligesom før, bort for at gøre dagens ufuldendte opgaver færdige eller begynde på de allerede gryende pensa til den følgende dag. Imidlertid trak Feeder sig tilbage til sit eget værelse, og Paul sad i en krog og grublede over, hvad Florence vel tænkte på om ham, og hvad de alle tog sig for hos mrs. Pipchin.

Toots, der var blevet opholdt af et vigtigt brev fra hertugen af Wellington, opsnusede nogen tid efter Paul, og efter at han, ligesom før, længe havde set på ham, spurgte han ham, om han holdt af veste.

Paul svarede ja.

"Det gør jeg med," svarede Toots.

Ikke et ord mere sagde Toots den aften, men han stod og så på Paul, som om han syntes godt om ham, og da der dog var noget selskabeligt heri, og Paul heller ikke havde lyst til at tale, stemte dette bedre overens med hans tilbøjelighed end en samtale.

Klokken otte lød gongongen atter til aftenbøn i spisesalen, hvor butleren senere præsiderede ved et skænkebord, på hvilket der stod brød, ost og øl til dem, der ønskede at nyde noget af disse forfriskninger. Ceremonierne sluttede med, at doktoren sagde: "Mine herrer, i morgen klokken syv tager vi atter fat på vore studeringer," og da så Paul for første gang Cornelia Blimbers øje og så, at det hvilede på ham. Da doktoren havde talt, bukkede disciplene igen og gik i seng.

På deres eget kammer ovenpå sagde Briggs i fortrolighed, at hans hoved gjorde så ondt, at det var færdigt at revne, og at han gerne kunne ønske sig død, hvis det ikke var for hans moders og en solsorts skyld, som han havde hjemme. Tozer sagde ikke meget, men sukkede en hel del og opfordrede Paul til at passe på, for turen kom nok til ham den næste dag. Efter at have udtalt disse profetiske ord, klædte han sig mismodig af og gik i seng. Både Briggs og Paul var ligeledes i seng, førend den svagsynede kom efter lyset, som han tog, idet han ønskede, at de måtte sove godt og drømme behageligt. Men disse velvillige ønsker var frugtesløse for Briggs' og Tozers vedkommende, for Paul, der lå længe vågen og ofte vågnede længere hen, opdagede, at Briggs blev plaget af sin lektie som af en mare, og at Tozer, hvis sind af lignende årsager var i oprør i en mindre grad, mens han sov, talte i fremmede tungemål eller stumper af latin eller græsk – det kom ud på ét for Paul – hvilket i nattens stilhed gjorde en syndig og brødefuld virkning.

Paul var faldet i en meget sød søvn og drømte, at han spadserede hånd i hånd med Florence i en dejlig have, hvor de fandt en stor solsikke, der pludselig åbnede sig og blev til en gongong, som begyndte at lyde. Idet han slog øjnene op, mærkede han, at det var en mørk, blæsende morgen med støvregn, og at den virkelige gongong nede på gangen gav rædsomme påmindelser om at skynde sig.

Han stod derfor straks op og så Briggs, der næsten ingen øjne havde, så hovent var hans ansigt af mareridt og sorg, trække sine støvler på, mens Tozer, i meget dårligt humør, stod og gøs og gned sine skuldre. Stakkels Paul havde ondt ved selv at klæde sig på, da han ikke var vant til det, og bad dem derfor

være så god at binde nogle bånd for ham, men da Briggs kun sagde: "Vrøvl!" og Tozer: "Å ja!" gik han ned i den næste etage, hvor han så et smukt, ungt fruentimmer med skindhandsker på feje en kamin. Hun syntes at blive forundret over hans udseende og spurgte ham, hvor hans moder var, og da Paul havde fortalt hende, at hun var død, trak hun sine handsker af og gjorde, hvad han ønskede, og gned desuden hans hænder for at varme dem og gav ham et kys. Til sidst sagde hun, at når han trængte til noget af den slags – nemlig med hensyn til hans påklædning – skulle han spørge efter Melia, hvilket Paul med mange taksigelser lovede ganske bestemt at gøre. Mens han derpå sagte fortsatte sin rejse ned ad trappen hen til det værelse, hvor de andre tog fat på deres studier, råbte en stemme inden for en dør, som stod på klem: "Er det Dombey?" og da Paul svarede: "Ja, frøken", for han vidste, at stemmen var miss Blimbers, sagde hun: "Kom ind, Dombey." Og ind gik han.

Miss Blimber så akkurat ud ligesom den foregående dag, undtagen at hun havde et sjal på. Hendes små, lette lokker var lige så krusede som altid, og hun havde allerede taget sine briller på, så at Paul blev nysgerrig efter at få at vide, om hun sov med dem. Hun havde sit eget lille kølige kabinet deroppe med nogle bøger og uden ild, men miss Blimber blev aldrig kold og aldrig søvnig.

"Nå, Dombey," sagde miss Blimber, "jeg går ud for at få mig en styrkning."

Paul kunne ikke fatte, hvad det var, og hvorfor hun ikke i dette dårlige vejr sendte tjeneren ud efter det. Men han sagde ikke noget, da hans opmærksomhed var henvendt på en lille

bunke ny bøger, som miss Blimber syntes lige at have syslet med.

"Det er dine, Dombey," sagde miss Blimber.

"Alle sammen?" spurgte Paul.

"Ja, alle sammen, og mr. Feeder vil snart finde nogle flere til dig, hvis du er lige så flittig, som jeg venter, at du vil være, Dombey."

"Mange tak," sagde Paul.

"Nu går jeg ud for at få mig en styrkning," fortsatte miss Blimber, "og mens jeg er borte, det vil sige, fra nu af og til frokost, ønsker jeg, at du læser over på det, jeg har sat mærke ved i disse bøger, og siger mig, om du også rigtig har forstået, hvad du skal lære. Spild ikke tiden, Dombey, for du har ingen at undvære, men tag bøgerne med ned og begynd straks."

"Ja, frøken," svarede Paul.

Der var så mange, at skønt Paul lagde sin ene hånd under den nederste bog og sin anden hånd og sin hage oven på den øverste og knugede dem tæt sammen, gled dog den midterste bog ud, førend han kom hen til døren, og derpå faldt de alle på gulvet. Miss Blimber sagde: "Å Dombey, Dombey, du er alt for skødesløs!" og stablede dem på ny op for ham. Denne gang slap Paul, idet han med den største omhu balancerede med dem, ud af stuen og ned ad nogle trappetrin, førend to af dem atter undslap. Men resten holdt han så fast på, at han kun tabte én til på første sal og én nede i gangen, og da han havde fået hovedkorpset ind i skolestuen, gik han igen op ad trappen for at hente efternølerne. Efter at han omsider havde samlet den hele bogsamling og var klatret op på sin plads, begyndte han på sit arbejde, opmuntret dertil af nogle ord af Tozer af det indhold,

at nu var han i fælden, hvilket var den eneste forstyrrelse, han led indtil frokosttid. Ved dette måltid, hvortil han ingen appetit bragte med, gik det lige så højtideligt og formelt til som ved de andre, og da det var sluttet, fulgte han ovenpå med miss Blimber.

"Nå, Dombey," sagde hun, "hvorledes er du kommet ud af det med disse bøger?"

De indeholdt lidt engelsk og en hel del latin – navne på genstande; deklinationer af substantiver og adjektiver, øvelser deri og foreløbige regler – en smule retskrivning, et overblik over den gamle historie, et glimt eller to af den ny, nogle tabeller, et par opgivelser af mål og vægt og nogle almindelige oplysninger. Da stakkels Paul havde stavet sig igennem nummer to, mærkede han, at han ingen forestilling havde om nummer ét, hvoraf brudstykker senere trængte sig ind i nummer tre, som smuttede ind i nummer fire, der igen indpodede sig på nummer to, så at det var aldeles åbne spørgsmål for ham, om der gik tyve Romulus'er på én Remus, om hic, hæc, hoc var apotekervægt, om et verbum altid passede til en gammel brite, eller om tre gange fire var taurus, en tyr.

"Å, Dombey, Dombey," sagde miss Blimber, "det er dog skrækkeligt!"

"Undskyld, jeg tror, at jeg ville komme bedre ud af det, hvis jeg måtte få lov til en gang imellem at tale med gamle Glubb."

"Snak, Dombey," sagde miss Blimber; "det vil jeg ikke høre noget om. Her er ikke stedet for en Glubb. Du kommer til at tage bøgerne ned, én for én, og gøre dig færdig med lektierne i emnet A, førend du tager fat på emnet B. Tag derfor nu den

øverste bog og kom tilbage, når du har gjort dig til herre over indholdet."

Miss Blimber talte om Pauls uvidenhed med skummel tilfredshed, som om hun havde ventet dette udfald og glædede sig ved at se, at de måtte komme til at stå i uafbrudt forbindelse med hinanden. Paul trak sig, som det var ham pålagt, tilbage med den øverste opgave og arbejdede løs på den, idet han snart kunne huske hvert ord af den og undertiden havde glemt det hele og desuden mange andre ting, indtil han til sidst vovede sig ovenpå igen for at lade sig høre i lektien. Men den forsvandt næsten ganske af hans hoved, førend han begyndte, fordi miss Blimber lukkede bogen og sagde: "Begynd, Dombey!" en fremgangsmåde, der så tydeligt viste hendes kundskabsforråd, at Paul med forfærdelse så på den unge dame som en slags med skolastisk langhalm udstoppet spøgelse.

Ikke des mindre skilte han sig meget godt ved det, og efter at have rost ham, fordi han tegnede til at gøre hurtige fremskridt, gav miss Blimber ham emnet B, hvorfra han gik over til C, ja endog til D før middag. Det var hårdt så kort efter måltidet at tage fat på studeringerne igen, og han følte sig svimmel og forvirret og søvnig og dorsk. Men alle de andre havde det på samme måde og var ligeledes nødt til igen at tage fat på deres studeringer, hvis det kunne være ham nogen trøst. Det var et under, at det store ur aldrig, i stedet for så vedholdende at gentage sin første forespørgsel, sagde: "Mine herrer, nu vil vi igen tage fat på vore studeringer," da denne talemåde ofte nok blev gentaget i dets nærhed. Studeringerne gik rundt ligesom et vældigt hjul, og drengene var altid bundet til det.

Efter teen foretoges ved lys atter øvelser og forberedelser til den næste dag. Til sidst kom sengen, hvor der, for så vidt studeringerne ikke fortsattes i drømme, var ro og sød forglemmelse.

Å disse lørdage! Disse lyksalige lørdage, da Florence altid kom om middagen og aldrig udeblev, hvorledes vejret end var, og selv om mrs. Pipchin snerrede og brummede og plagede hende slemt. Disse lørdage var sabbatter for i det mindste to små kristne imellem alle jøderne og gjorde den hellige sabbatgerning at styrke og fæstne en broders og en søsters kærlighed.

Ikke engang søndagfternerne – de tunge søndagfterner, hvis skygge formørkede det første gryende lys søndag morgen – kunne ødelægge disse kostelige lørdage. Om det var den store kyststrækning, hvor de sad eller spadserede med hinanden, eller det kun var mrs. Pipchins kedelige bagstue, hvor hun sang så blidt for ham, mens hans søvnige hoved hvilede på hendes arm, det var Paul aldeles ligegyldigt. Florence var der. Det var alt, hvad han tænkte på. Og når doktorens mørke dør søndag aften stod vidt åben for at opsluge ham for en ny uge, da var tiden kommet til at tage afsked med Florence; andre forestillinger forbandt han ikke med det.

Mrs. Wickam var blevet kommanderet tilbage til London, og Susan, nu et rask ungt fruentimmer, kommet ned til Brighton. Til mangan en enekamp med mrs. Pipchin opofrede miss Nipper sig modigt, og havde mrs. Pipchin nogensinde i sit liv fundet sin lige, var det nu. Den første morgen Susan vågnede i mrs. Pipchins hus, kastede hun skeden bort. Hun hverken forlangte eller gav pardon. Hun sagde, at der måtte være krig,

og krig var der, og fra den tid af tilbragte mrs. Pipchin sit liv under overrumplinger, skærmydsler, udfordringer og sværmattakker, der selv i koteletternes ubevogtede øjeblikke anfaldt hende ude fra gangen og endog voldte ødelæggelse mellem hendes ristede brød.

En søndag aften, da Susan og Florence var kommet hjem efter at have fulgt Paul tilbage til doktorens, tog Florence et lille stykke papir, hvorpå hun med en blyant havde skrevet nogle ord, op fra sit bryst.

"Se her, Susan," sagde hun. "Det er navnene på de bøger, som Paul bruger til at skrive de lange øvelser efter, når han er så træt. Jeg optegnede dem i aftes, mens han skrev."

"De må endelig ikke vise mig dem, miss Floy," svarede Susan, "jeg ville lige så gerne se mrs. Pipchin."

"Du må købe dem til mig i morgen tidlig, Susan. Jeg har penge nok," sagde Florence.

"Du store Gud, miss Floy, hvor kan De dog tale sådan? De har jo allerede bøger i svære mængder og lærere og lærerinder, som lærer Dem alt muligt, skønt jeg rigtig nok tror, at Deres fader aldrig havde ladet Dem lære noget, hvis De ikke havde bedt ham om det – for så kunne han jo ikke godt nægte Dem det, men at samtykke i, hvad man bliver bedt om, og tilbyde det, uden at man beder om det, det er to forskellige ting. Jeg ville måske ikke have noget imod, at en ung mand blev kæreste med mig, og spurgte han mig om det, ville jeg måske sige ja, men det er ikke det samme som at sige: "Vil De ikke være så god at holde lidt af mig?"

"Men du kan jo sagtens købe bøgerne til mig, Susan, og du gør det også nok, når du får at vide, hvad jeg vil med dem."

"Nå ja, miss, hvad vil De da med dem?" spurgte Susan og tilføjede sagte: "Hvis det var for at kaste dem i hovedet på mrs. Pipchin, skal jeg med fornøjelse købe et helt vognmandslæs."

"Jeg tror, at jeg måske kunne hjælpe Paul, Susan, hvis jeg havde disse bøger, og gøre den kommende uge lidt lettere for ham. I det mindste ønsker jeg at prøve på det. Køb dem derfor til mig, kære Susan, og jeg skal aldrig glemme den tjeneste, du viser mig!"

Det måtte være et hårdere hjerte end Susan Nippers, der kunne have modstået den lille pung, som Florence med disse ord rakte hende, eller det blide blik, hun understøttede sin bøn med. Uden at svare gemte Susan pungen i lommen og travede straks af sted i sit ærinde.

Det var ikke let at skaffe bøgerne til veje, og svaret i forskellige boglader var, at de enten lige var blevet udsolgt, eller at de ikke førte dem på lager, eller at de havde haft nok af dem i forrige måned, eller de ventede en mængde af dem i næste uge. Men Susan lod sig ikke så let slå af marken, og efter i en boglade, hvor hun var kendt, at have lokket en hvidhåret yngling med et sort lærredsforklæde til at ledsage hende på hendes ransagningsforretning, plagede hun ham så meget med at gå op og ned, at han gjorde sit yderste, om det så kun var for at blive af med hende, og satte hende til sidst i stand til at vende hjem i triumf.

Med disse skatte satte da Florence, når hun var færdig med sine egne lektier, sig om aftenen til at følge Pauls fodspor på lærdommens tornefulde sti, og da hun af naturen havde en sund og hurtig fatteevne og undervistes af den vidunderligste

af alle lærere, kærligheden, varede det ikke længe, førend hun indhentede Paul og kom forbi ham.

Ikke et ord om det kom mrs. Pipchin for øre; men manges en aften, når de alle var i seng, og miss Nipper med krøllepapirer i håret og selv sovende i en ubekvem stilling hvilede ved hendes side, og når den sprøde aske på kaminristen var blevet kold og grå, og lysene var brændt ned og løb, stræbte Florence så ivrigt efter at blive stedfortræder for den lille Dombey, at hendes kraft og udholdenhed næsten kunne have skaffet hende ret til selv at bære navnet.

Og stor blev hendes løn, da hun en lørdag aften, efter at lille Paul som sædvanlig havde begyndt "at tage fat på sine studier", satte sig ved siden af ham og viste ham klart og tydeligt alt, hvad der var dunkelt. Det var kun et forbavset udtryk i Pauls matte ansigt – en rødmen – et smil – og derpå et tæt favntag – men kun Gud ved, hvor hendes hjerte hoppede ved denne rige betaling for hendes møje!

"Å, Floy!" udbrød hendes broder. "Hvor jeg elsker dig!"

"Og jeg dig, kære Paul!"

"Det ved jeg, Floy!"

Han talte ikke mere om det, men sad hele aftenen ganske stille ved siden af hende, og om natten råbte han flere gange fra sit lille kammer ind til hende, at han elskede hende.

Efter den tid var Florence regelmæssig forberedt på hver lørdag aften at sidde ved siden af Paul og tålmodigt hjælpe ham igennem så meget af hans opgaver for den kommende uge, som de i forening kunne overkomme. Den opmuntrende tanke, at han arbejdede videre, hvor Florence allerede havde lagt grunden for ham, ville i og for sig have været en spore for Paul

under den idelige genoptagelse af hans studeringer; men i forening med den virkelige lettelse, der var en følge af denne hjælp, frelste den ham muligvis for at synke under den vægt, som den fagre Cornelia Blimber lagde på hans ryg.

Det var ikke, fordi det var hendes hensigt at være for streng imod ham, eller fordi det var dr. Blimbers mening at overlæsse eleverne i det hele taget. Cornelia var kun fast i den trosbekendelse, hun var opdraget til, og af en delvis begrebsforvirring så doktoren på de unge, som om de alle var doktorer og født voksne. Stolt, som han var, af at vinde bifald hos elevernes nærmeste slægtninge, og fremskyndet, som han blev, af deres blinde forfængelighed og uoverlagte hastværk, ville det have været underligt, om han havde opdaget sin fejltagelse eller stillet sine svulmende sejl på en anden bov.

Det samme var tilfældet med Paul. Da dr. Blimber sagde, at han gjorde store fremskridt og af natur var opvakt, blev Dombey endnu mere forhippet på, at han skulle proppes og drives frem. Og da dr. Blimber havde sagt om Briggs, at han ingen synderlige fremskridt gjorde og af naturen ikke var opvakt, viste Briggs senior sig ubønhørlig i samme retning. Kort sagt, hvor høj og falsk denne temperatur end var, som doktoren holdt i sit drivhus, så var ejerne af planterne dog altid rede til at række en hjælpsom hånd ved blæsebælgen og til at røre op i ilden.

Den munterhed, Paul i begyndelsen havde vist, mistede han naturligvis snart; men han beholdt alt, hvad hans karakter havde af sært, gammelt og tankefuldt, og blev under forhold, der var så gunstige for udviklingen af disse tilbøjeligheder, endog mere sær, gammel og tankefuld.

Den eneste forskel var, at han beholdt sin karakter for sig selv. For hver dag blev han mere og mere tankefuld og tilbageholden og havde ingen sådan interesse for noget levende medlem af doktorens hus som den, han havde haft for mrs. Pipchin. Han yndede ensomhed, og i de korte mellemrum, han ikke var optaget af sine bøger, var der intet, han syntes så godt om, som om at vandre alene omkring i huset og lytte til det store ur ude i gangen. Han var fortrolig med alle tapeterne i huset; så i mønstrene ting, som ingen anden kunne se; opdagede tigre og løver i formindsket målestok, der løb op ad sovekammervæggene, og skelende ansigter, som kiggede op fra ruderne og firkanterne i gulvtæpperne.

Det ensomme barn levede således omgivet af sin grublende indbildningskrafts arabesker, uden at nogen forstod ham. Mrs. Blimber fandt ham "sær", og undertiden sagde tjenestefolkene imellem sig selv, at lille Dombey "mulede", men det var det hele, med mindre da at den unge Toots havde en eller anden idé om sagen, som han aldeles ikke kunne udtrykke. Til ideer må man, ligesom til genfærd, tale, førend de forklarer sig, og Toots havde for længe siden ophørt at stille spørgsmål, der var opstået i hans egen sjæl. Vel udstrømmede der måske fra denne blykasse, hans hjerneskal, en tåge, som, hvis den kunne have fået form og skikkelse, muligvis kunne være blevet en ånd, men det kunne den ikke, og den fulgte kun for så vidt eksemplet med røgen i den arabiske fortælling, at den rullede ud som en tyk sky og blev hængende og bølgede. Men den efterlod en lille skikkelse synlig på en ensom strandbred, og Toots stirrede stadig på den.

"Hvorledes har du det?" kunne han vel halvhundrede gange om dagen sige til Paul.

"Mange tak, meget godt," svarede da Paul.

"Ræk mig din hånd," var derpå Toots næste tilnærmelse.

Og det gjorde Paul naturligvis straks. Efter længe at have stirret og pustet sagde Toots i almindelighed atter: "Hvorledes har du det?"

Hvortil Paul svarede: "Mange tak, meget godt."

Mens Toots en aften sad ved sin pult, overvældet af brevskrivning, syntes et stort forsæt pludselig som et lyn at slå ned i ham. Han lagde sin pen og gik bort for at opsøge Paul, som han omsider efter megen søgen fandt ved vinduet i sit lille sovekammer.

"Hør," sagde Toots og talte i samme øjeblik, han trådte ind i kammeret, for ikke at glemme, hvad han ville sige, "hvad tænker du på?"

"Å jeg tænker på så mange ting," svarede Paul.

"Gør du virkelig?" sagde Toots, der syntes at mene, at denne omstændighed i og for sig var overraskende.

"Hvis du skulle dø," sagde Paul og så på ham. Toots studsede og lod til at blive meget urolig.

"- synes du så ikke, at du hellere ville dø en månelys aften, når himlen var helt klar, og det blæste lige som i aftes?"

Med et tvivlende blik på Paul, og idet han rystede på hovedet, svarede Toots, "at det vidste han ikke noget om."

"Eller hvis det ikke blæste," sagde Paul, "så dog, når det lød i luften, ligesom havet lyder i konkylierne. Det var en dejlig aften. Efter længe at have lyttet efter vandet, stod jeg op og så ud. Der var en båd derude, og månen lyste på den; en båd med et sejl."

Barnet så så vist på ham og talte så alvorligt, at Toots, der følte sig opfordret til at sige noget om denne båd, sagde: "Smuglere", men derpå, da han upartisk huskede på, at ethvert spørgsmål har to sider, tilføjede: "eller en toldkrydser."

"En båd med et sejl," gentog Paul, "i fuldt månelys. Sejlet lignede en arm. Helt af sølv. Den forsvandt langt borte, og hvad tror du, den lod til at gøre, idet den førtes af sted over bølgerne?"

"Duvede?"

"Den lod til at vinke," sagde barnet, "at vinke ad mig, for at jeg skulle komme! – Der er hun! – Der er hun!"

Toots blev næsten ude af sig selv af forfærdelse over dette pludselige udbrud og udbrød: "Hvem?"

"Min søster Florence!" råbte Paul. "Hun ser herop og vinker. Hun ser mig – hun ser mig! God nat, du kære søster, god nat, god nat!"

Hans hurtige overgang til en uendelig glæde, mens han stod ved sit vindue og kyssede på fingrene og klappede i hænderne, og den måde, hvorpå lyset trådte tilbage fra hans træk, idet hun forsvandt af syne, og efterlod et stille tungsind i det lille ansigt, var alt for påfaldende til at undgå selv Toots' opmærksomhed. Da deres samtale i dette øjeblik blev forstyrret af mrs. Pipchin, der et par gange om ugen plejede at glæde Paul med synet af sine sorte skørter, var Toots ude af stand til nærmere at undersøge, hvad der var sket, men det efterlod et så dybt indtryk på ham, at han, efter at have vekslet de sædvanlige hilsener, endnu vendte to gange tilbage for at spørge, hvorledes mrs. Pipchin havde det. Dette opfattede den pirrelige, gamle dame som en dyb og længe i forvejen udtænkt fornærmelse, der

stammede fra en diabolisk opfindelse af den svagsynede nedenunder, imod hvem hun endnu samme aften nedlagde en formelig klage hos dr. Blimber, der tilkendegav ham, at hvis han gjorde det oftere, så han sig nødt til at give ham afsked.

Da aftenerne nu begyndte at længes, listede Paul sig hver aften op til sit vindue for at se ud efter Florence. Hun gik altid på samme tid frem og tilbage, indtil hun fik ham at se, og deres gensidige genkendelse var et solglimt i Pauls daglige liv. Ofte gik nu også, når det var blevet mørkt, en anden skikkelse alene forbi doktorens hus. Han besøgte dem nu sjældent om lørdagen. Han kunne ikke holde det ud. Han foretrak at komme, uden at nogen mærkede det, og se op til de vinduer, inden for hvilke hans søn uddannede sig til mand, og at vente og iagttage og lægge planer og håbe.

Åh, kunne han have set eller set således, som andre så det, hvorledes den spinkle, magre dreng deroppe i tusmørket med sine alvorlige øjne iagttog bølgerne og skyerne og bøjede sig ud ad vinduet i sit ensomme bur, når fugle fløj forbi, som om han ville kappes med dem og svæve bort!

13. Skibsefterretninger og kontorsager

Dombeys handelskontor var i en gård, på hjørnet af hvilken der var et mangeårigt udsalg af udvalgte frugter, og hvor omvandrende kræmmere af begge køn til enhver tid mellem klokken ti og fem falbød tøfler, lommebøger, svampe, hundehalsbånd og Windsorsæbe og undertiden en jagthund eller et oliemaleri.

Hunden blev altid bragt derhen af hensyn til børsen, hvor der findes en stærkt fremtrædende lyst til sport, der i almindelighed opstår af væddemål om nye hatte. De øvrige varer var beregnet på publikum i almindelighed, men blev aldrig falbudt til Dombey. Når han viste sig, trak de, der handlede med disse genstande, sig ærbødigt tilbage. Den fornemste tøffel- og hundehalsbåndkræmmer – der regnede sig selv som en offentlig personlighed, og hvis portræt var skruet fast på en kunstners dør i Cheapside – holdt pegefingeren til skyggen af sin hat, når Dombey gik forbi. Når sjoveren på hjørnet ikke var fraværende i et ærinde, løb han altid ivrigt i forvejen for at lukke Dombeys kontordør så vidt op som muligt og, med hatten i hånden, at holde den åben, mens Dombey gik ind.

Kontoristerne indenfor stod ikke det mindste tilbage for ham i ærefrygt. En højtidelig stilhed herskede, mens Dombey gik gennem det yderste kontor. Kontorets vittige hoved blev øjeblikkelig lige så stum som den række læderbrandspande, der hang bag ved ham. Det tågede og sløve daglys, der sivede gennem vinduerne i væggene og loftet og efterlod en sort bundfældning på ruderne, indhyllede bøgerne og papirerne og

de over dem bøjede skikkelser i en flittig skummelhed og gjorde dem tilsyneladende lige så fremmede for yderverdenen, som om de havde været samlet på havets bund, mens et skimlet lille pengekammer i det fjerne, hvor der altid brændte en svag lampe, kunne have forestillet en hule, hvorfra et eller andet havuhyre med sit røde øje iagttog dybets mysterier.

Når kontorbuddet Perch, der havde sin plads på en lille hylde ligesom et taffelur, så Dombey komme ind – eller rettere sagt, når han følte, at han kom, for han kunne i reglen instinktmæssigt mærke det – skyndte han sig ind i Dombeys værelse, rørte op i ilden, brød friske kul i kulkassens indvolde, hængte avisen til afdampning på kaminstativet, satte stolen til rette og kaminskærmen på dens plads og snurrede sig i samme øjeblik, Dombey trådte ind, rundt på hælen for at tage imod hans hat og overfrakke og hængte dem hen. Derpå tog Perch avisen, vendte og drejede den et par gange foran ilden og lagde den underdanigst ved siden af Dombey. Og så lidt havde Perch imod at vise sig i højeste grad underdanig, at hvis han turde have lagt sig selv ved Dombeys fødder eller kaldt ham med en af de titler, som plejede at bruges om kaliffen Harun al Rashid, ville han kun have været så meget gladere.

Da denne ære imidlertid ville have været en forandring og et forsøg, måtte Perch lade sig nøje med, så godt han på sin vis kunne, at ytre: Du er mine øjnes lys! Du er min sjæls ånde! Du er den troende Perchs behersker! Med denne ufuldkomne lykke som opmuntring plejede han ganske sagte at lukke døren, gå bort på tåspidserne og efterlade sin store høvding til begloelse gennem et kuppelformet vindue i blytaget af stygge skorstenspiber og bagsider af huse og især af et dumdristigt

vindue i en frisørsalon på en første sal, hvor et voksbillede, der om morgenen var skaldet som en muselmand og efter klokken elleve om formiddagen prydet med yppigt hår og skæg efter den nyeste kristne mode, for altid viste ham sin nakke.

Mellem Dombey og den simple verden, således som den var tilgængelig gennem det yderste kontor – hvor Dombeys tilstedeværelse i hans eget værelse kunne siges at avle ligesom fugtighed eller kold luft – var der trin. Mr. Carker i hans kontor var det første, og mr. Morfin i hans det andet trin. Disse herrer havde hver et lille værelse, der lignede et badekammer og vendte ud til gangen uden for Dombeys dør. Som storvesir boede Carker i det værelse, der var sultanen nærmest. Som embedsmand af mere underordnet rang boede Morfin i det værelse, der var nærmest ved kontoristerne.

Morfin var en aldrende pebersvend med et muntert ydre og nøddebrune øjne; hans øvre menneske var gravitetisk klædt i sort; hans ben derimod i gråsprængt. Hans sorte hår havde hist og her nogle grå pletter, som om tidens fodtrin havde stænket det, og hans skæg var allerede hvidt. Han nærede en dyb ærbødighed for Dombey og ydede ham tilbørlig hyldest, men da han selv havde et mildt sind og aldrig følte sig rigtig i sit es lige over for denne majestætiske personlighed, var han ikke skinsyg over de mange konferencer, der faldt i Carkers lod, og følte en hemmelig tilfredsstillelse ved at have pligter at opfylde, som sjældent udsatte ham for at blive således udmærket. Han var på sin vis en stor musikelsker og nærede en faderlig kærlighed til sin violoncel, som én gang om ugen blev transporteret fra Islington, hans opholdssted, til en klub i nærheden af banken,

hvor et privat selskab hver onsdag opførte kvartetter af den mest martrende og pinefulde natur.

Carker var en mand på henved fyrré år med blomstrende ansigtsfarve og to uafbrudte rækker blanke tænder, hvis regelmæssighed og hvidhed var formelig for uroligende. Det var umuligt at undgå at se dem, da han altid viste dem frem, når han talte, og han havde et så bredt smil på sit ansigt – et smil, der imidlertid meget sjældent nåede ud over hans mund – at det havde noget til fælles med en kats snerren. Efter sin principals forbillede gik han med et stift, hvidt halsbind og var altid tæt tilknapet og snævert klædt. Hans adfærd imod Dombey var stærkt udspekuleret og omhyggeligt afvejet. Hvor meget han end følte den uhyre afstand imellem dem, var han fortrolig imod ham. "Mr. Dombey, fra en mand i Deres stilling til en mand i min ville jeg ikke kunne tænke mig nogen underdanig ytring, som på én gang var tilstrækkelig og samtidig forenelig med udførelsen af de forretninger, vi har med hinanden. Jeg siger Dem rent ud, sir, at jeg opgiver det. Jeg indrømmer, at jeg ikke vil kunne tilfredsstille mig selv, og Himlen ved også, at De godt kan undvære, at jeg prøver på det." Hvis han havde båret disse ord hos sig trykt på en plakat og idelig fremstillet dem på sit bryst til gennemlæsning for Dombey, kunne han ikke have været tydeligere.

Således var disponenten Carker. Carker jun., Walters ven, var hans broder, to eller tre år ældre end han, men ham langt underordnet i stilling. Den yngre broder havde sin plads på det øverste af kontorstigen; den ældre broder sin ved foden af den. Den ældre broder rykkede aldrig et trin op eller løftede sin fod for at sætte den på et. Yngre mænd klatrede ham over hovedet

og steg og steg, men han blev stadig stående ved det nederste. Han fandt sig roligt i at indtage denne lave stilling, klagede aldrig over den og håbede visselig aldrig at slippe bort fra den.

"Hvorledes har De det i dag?" spurgte disponent Carker, da han en dag efter Dombey's ankomst trådte med en bunke papirer ind i dennes værelse.

"Jo tak, Carker?" sagde Dombey, idet han rejste sig op fra sin stol og stillede sig med ryggen mod kaminen. "Er det noget til mig, De der har?"

"Jeg tror næppe, at jeg har nødig at ulejlige Dem," svarede Carker og bladede i papirerne. "De skal møde i en komité klokken tre i dag, som De ved."

"Og i en anden klokken kvart i fire."

"Jeg gad nok se den, der skulle gribe Dem i at glemme noget!" udbrød Carker, der stadig bladede i sine papirer. "Hvis lille Paul arver Deres hukommelse, vil han blive en plageånd for huset. Én af Deres slags er nok."

"De har selv en meget god hukommelse," sagde Dombey.

"Å jeg!" svarede disponenten. "Det er jo den eneste kapital for en mand som mig."

Dombey så ikke mindre vigtig eller i det hele mindre tilfreds ud, mens han stod og støttede sig til kaminhylden og så på sin – naturligvis intet mærkende – kontorist fra øverst til nederst. Stivheden og omhuen i Carkers påklædning og et vist hovmod i hans væsen, som enten var ham medfødt eller en efterligning af et ikke fjernt forbillede, gav hans ydmyghed en yderligere vægt. Han så ud som en mand, der gerne havde kæmpet imod den magt, der overvandt ham, hvis han havde kunnet, men som aldeles kuedes af Dombey's storhed og overlegenhed.

"Er Morfin her?" spurgte Dombey lidt efter, mens Carker havde ordnet sine papirer og mumlet nogle korte uddrag af dem imellem tænderne.

"Ja, Morfin er her," svarede han og så op med sit bredeste og pludseligste smil, "og nynner nogle musikalske stumper – formodentlig af sin kvartet fra i aftes – gennem væggen imellem os, så at han er nær ved at gøre mig halvt tosset. Gid han ville lave et bål af sin violoncel og brænde sine nodebøger på det."

"De respekterer ingen, Carker," sagde Dombey.

"Ikke det?" spurgte Carker atter med en bred og katteagtig fremvisning af sine tænder. "Nå ja, ikke ret mange, tror jeg. Jeg ville måske ikke indestå," mumlede han, som om han kun tænkte det, "for mere end én."

Det var en farlig egenskab, hvis den var virkelig, og en ikke mindre farlig, hvis den var forstilt. Men Dombey syntes næppe at være af den mening, mens han, stadig stod med ryggen mod kaminen, rettede sig i sin fulde højde og så på sin førstekontorist med en værdig holdning, bag hvilken der syntes at skjule sig en mere end almindelig stærk og hemmelig magtfølelse.

"Siden vi taler om Morfin," fortsatte Carker og tog et papir frem, "så melder han, at en af de yngre kontorister ved vor filial på Barbados er død, og foreslår at holde en plads åben om bord i *"Sønnen og Arvingen"* – den sejler om en måneds tid eller så – til eftermanden. De bryder Dem vel ikke om, hvem der kommer derover? Vi har ingen af den slags her."

Dombey rystede meget ligegyldig på hovedet.

"Det er ingen videre glimrende plads," bemærkede Carker og tog en pen for at skrive en notits på bagsiden af papiret. "Jeg håber, at det må være ham tilladt at give den bort til en forældreløs nevø af en eller anden musikalsk ven. Hvis en sådan gunst indrømmes ham, holder han måske op med sit violinspilleri. – Hvem er det? Kom ind!"

"Undskyld, mr. Carker. Jeg vidste ikke, at De var her, sir," svarede Walter, der havde nogle endnu uåbnede, netop indløbne breve i hånden. "Mr. Carker jun. –"

Ved nævnelsen af dette navn blev eller syntes disponent Carker pludselig at blive meget skamfuld og ydmyg. Med et forandret og bedende blik så han på Dombey, så ned mod gulvet, mens han blev stående et øjeblik uden at tale.

"Jeg troede," sagde han pludselig vredt til Walter, "at De tidligere havde fået pålæg om ikke at omtale mr. Carker jun."

"Jeg beder om forladelse," svarede Walter. "Jeg ville kun sige, at mr. Carker havde sagt, at han troede, De var gået ud; ellers havde jeg ikke banket på, mens De var inde hos mr. Dombey. Disse breve er til mr. Dombey."

"Meget vel," svarede Carker og rev dem ud af hånden på ham. "Gå så til Deres arbejde."

Men idet Carker således uden omstændigheder tog brevene, tabte han et af dem på gulvet uden at se, hvad han havde gjort, og lige så lidt lagde Dombey mærke til det brev, der lå ved hans fod. Da Walter troede, at enten den ene eller den anden af dem ville opdage det, var han et øjeblik uvis, men da han så, at ingen af dem gjorde det, blev han stående, vendte om, tog brevet op og lagde det selv på Dombeys pult. Alle disse breve var kommet med posten, og tilfældigvis indeholdt det ene mrs. Pipchins

regelmæssige rapport, hvis adresse, da mrs. Pipchin ikke var videre stiv i pennen, var skrevet af Florence. Da Walter således kom til at henlede Dombey's opmærksomhed på dette brev, studsede principalen og så bistert på ham, som om han troede, at han forsætligt havde udvalgt dette blandt alle de øvrige.

"De kan gå," sagde Dombey i en stolt tone.

Han knugede brevet sammen i sin hånd, og efter med øjnene at have fulgt Walter ud af døren stak han det i lommen uden at bryde seglet.

"De ønsker en person, som De kan sende til Vestindien, synes jeg, De sagde," spurgte Dombey hastigt.

"Ja," svarede Carker.

"Send den unge Gay."

"Godt, meget godt. Intet er lettere," sagde Carker uden at røbe den mindste forandring, og idet han tog pennen for på ny, lige så koldblodig som før, at skrive noget på bagsiden af papiret. "Send den unge Gay."

"Kald ham ind igen," sagde Dombey.

Carker skyndte sig at gøre det, og lige så meget skyndte Walter sig at komme tilbage.

"Gay," sagde Dombey, idet han drejede hovedet lidt hen imod ham. "Her er –"

"Noget til at begynde med," sagde Carker med munden trukket op til begge ørene.

"I Vestindien. På Barbados. Jeg agter at sende Dem," sagde Dombey, der ikke ville forskønne den nøgne sandhed, "for at De skal indtage en underordnet plads i vor filial på Barbados. Sig Deres morbroder fra mig, at jeg har valgt Dem til at tage til Vestindien."

Walters forbavselse tog i den grad vejret fra ham, at han næppe kunne finde nok af det for at gentage ordet "Vestindien."

"Én må derover," sagde Dombey, "og De er ung og rask, og Deres morbroders omstændigheder er ikke gode. Sig Deres morbroder, at De skal derover. De rejser ikke for det første. Det vil ske om en måned – eller to måske."

"Skal jeg blive der, sir?" spurgte Walter.

"Om De skal blive der?" gentog Dombey og drejede sig lidt mere om imod ham. "Hvad mener De? Hvad mener han, Carker?"

"Om jeg skal opholde mig der, sir," stammede Walter.

"Ja naturligvis," svarede Dombey.

Walter bukkede.

"Ja, så er der ikke mere," sagde Dombey og tog atter fat på sine breve. "Når tiden kommer, Carker, taler De naturligvis nærmere med ham om den sædvanlige udstyrelse og så videre. Han har ikke nødig at vente, Carker."

"De skal ikke vente, Gay," sagde Carker, blottet lige til gummerne.

"Medmindre," sagde Dombey uden at se op fra brevet, og idet han syntes at lytte, "medmindre han har noget at sige."

"Nej, sir," sagde Walter forvirret og næsten sanseløs, idet en uendelig mængde forskellige billeder fremstillede sig for ham, og blandt hvilke kaptajn Cuttle med den blanke hat og målløs af forbavselse og hans onkel, der sørgede over tabet af ham i den lille bagstue, indtog en fremtrædende plads. "Jeg ved ikke rigtig – jeg – jeg er Dem meget taknemmelig, sir."

"Han har ikke nødig at vente, Carker," sagde Dombey. Da Carker gentog disse ord og desuden samlede sine papirer, som

om også han ville til at gå, følte Walter, at en længere tøven ville være en utilgivelig påtrængenhed – især da han intet havde at sige – og gik derpå forvirret sin vej.

Mens han med en drømmendes hjælpeløshed gik igennem gangen, hørte han Dombey's dør igen blive lukket, da Carker kom ud, og straks efter kaldte denne på ham.

"Hav den godhed at hente Deres ven, Carker jun., ind til mig på mit værelse."

Walter gik ind i det yderste kontor, og da han havde underrettet Carker jun. om sit ærinde, kom denne frem af et aflukke, hvor han havde siddet alene i en krog, og vendte med ham tilbage til broderens værelse.

Denne stod med ryggen mod kaminen og hænderne under frakkeskøderne og så lige så koldt ud over sit hvide halsbind, som Dombey kunne have set ud over sit.

Han modtog dem uden nogen forandring i sin stilling eller i sit hårde og mørke udtryk, idet han kun gav Walter tegn til, at han skulle lukke døren.

"John Carker," sagde disponenten, da dette var sket, idet han vendte sig om mod sin broder med sine to rækker hvide tænder, som om han ville bide ham, "hvad er det for et forbund imellem dig og dette unge menneske, i kraft af hvilket jeg plages og forfølges med nævnelsen af dit navn? Er det dig ikke nok, John Carker, at jeg er din nære slægtning og ikke kan frigøre mig for denne –"

"Sig skam, James," afbrød den anden ham med dæmpet stemme, idet han mærkede, at han søgte efter et ord. "Du mener det og har grund til det. Sig skam."

"- for denne skam," gentog hans broder med skarpt eftertryk, "men skal denne omstændighed idelig og altid udbasuneres og forkyndes i selve principalens nærværelse? Og det oven i købet i fortrolige øjeblikke! Finder du, John Carker, at dit navn egner sig til på dette sted at samstemme med tillid og fortrolighed?"

"Nej," svarede den anden. "Nej, James. Gud ved, at jeg ikke nærer nogen sådan tanke."

"Hvad tænker du da på, og hvorfor stiller du dig i vejen for mig? Har du ikke allerede krænket mig tilstrækkeligt?"

"Forsætligt har jeg aldrig krænket dig, James."

"Du er min broder. Den krænkelse er stor nok."

"Gid jeg kunne gøre det ugjort, James."

"Gid du kunne og ville."

Under denne samtale havde Walter med smerte og forbavselse set fra den ene broder til den anden. Den, der var den ældre af år og den yngre på kontoret, stod med øjnene vendt mod gulvet og sænket hoved og hørte ydmygt på den andens bebrejdelser. Skønt hans tone og mine gjorde disse meget bitre, og de måtte være så meget ubehageligere, fordi Walter, hvem de både overraskede og forargede, var til stede, så protesterede han kun imod dem, idet han bønfoldende slog lidt ud med hånden, som om han ville sige: "Skån mig!" Havde det været slag, han fik, og han selv en modig mand under stærk tvang og svækket af legemlige lidelser, ville han have stået således lige over for bøddelen.

Walter, som var ædelmodig og livfuld i alle sine følelser og mente, at han selv var den uskyldige årsag til alle disse giftigheder, tog med hele sin inderlighed til orde:

"Mr. Carker," sagde han til disponenten, "skylden er virkelig alene min. Af en slags tankeløshed, som jeg ikke kan bebrejde mig for meget, har jeg sikkert meget oftere, end det var nødvendigt, omtalt mr. Carker jun. og ladet hans navn slippe mig ud af munden, selv om det var imod Deres udtrykkelige ønske. Men fejlen har ganske været på min side. Vi har aldrig vekslet et eneste ord om dette emne og sandelig meget få om noget andet. Og det har ikke været af lutter tankeløshed fra min side, for så længe jeg har været her, har jeg følt interesse for mr. Carker og ikke kunnet lade være undertiden at tale om ham, da jeg har tænkt så meget på ham!"

Walter sagde dette af sin ganske sjæl og med den strengeste oprigtighed, for han så på det sænkede hoved, de nedslåede øjne og den hævede hånd og tænkte: "Jeg har følt det, og hvorfor skulle jeg ikke tilstå det for at trøste denne venneløse og nedbrudte mand?"

"De har jo ligefrem skyet mig, mr. Carker," sagde Walter med tårer i øjnene, så ægte var hans medlidenhed. "Til min skuffelse og sorg ved jeg det. Lige siden jeg kom hertil, har jeg søgt at vise mig som Deres ven så meget, som et ungt menneske på min alder turde tillade sig det, men det har intet nyttet."

"Og læg vel mærke til," sagde disponenten, der hurtigt tog ordet, "at det endnu mindre vil nytte noget, Gay, hvis De bliver ved med at gøre folk opmærksomme på John Carkers navn. Det er ikke måden at tjene ham på. Spørg ham selv, om han tror det."

"Det nytter mig ikke," sagde broderen. "Det fører kun til en samtale som denne, som jeg ikke vil nægte, at jeg gerne kunne være blevet skånet for. Ingen kan bedre vise sig som min ven" –

her talte han meget tydeligt, ligesom for ret at lægge Walter disse ord på hjertet – "end ved at glemme mig og undlade at ænse mig."

"Da De ikke har husket, hvad der er blevet Dem sagt af andre, Gay," sagde disponenten, der med stor tilfredsstillelse bragte sig selv i hede, "holdt jeg det for rigtigst, at De hørte det af den bedste kilde. Nu glemmer De det ikke så let, håber jeg. Så kan De gå."

Walter gik ud ad døren og var i færd med at lukke den efter sig, men da han igen hørte brødrenes stemmer og samtidig sit eget navn blive nævnt, blev han stående ganske rådvild med hånden på låsegrebet og døren på klem, idet han ikke vidste, om han skulle vende om eller gå.

"Vis mig større overbærenhed i dine tanker, James, hvis du kan," sagde John Carker, "når jeg siger dig, at jeg har følt – hvorledes kunne jeg undgå at føle det, når min historie står skrevet herinde?" udbrød han og slog sig for brystet, "hele mit hjerte vågner ved synet af den unge Gay. Lige fra det første øjeblik, han kom hertil, så jeg i ham næsten mit andet jeg."

"Dit andet jeg?" gentog disponenten hånligt.

"Ikke således som jeg er, men således som jeg var, da jeg først kom hertil; lige så sangvinsk, svimmel, ungdommelig og uerfaren; henrevet af de samme rastløse og eventyrlige fantasier og fuld af de samme egenskaber, der lige så vel kunne føre til godt som til ondt."

"Det vil jeg ikke håbe," sagde hans broder med en skjult og spydig mening i sin tone.

"Du rammer mig hårdt, din hånd er sikker, og dit stød går dybt," svarede den anden, idet han talte – således forekom det i

det mindste Walter – som om et eller andet grusomt våben gennemborede ham, mens han sagde disse ord. "Jeg forestillede mig alt dette, mens han endnu kun var en dreng. Jeg troede det. Det var en sandhed for mig. Jeg så ham vandre letsindigt på randen af et usynligt svælg, hvor så mange andre vandrer med samme munterhed, og hvorfra –"

"Den gamle undskyldning," afbrød hans broder ham, idet han rørte op i ilden. "Så mange. Sig kun, så mange falder ned."

"Hvorfra én vandrer faldt ned," svarede John, "der begyndte sin vandring som en dreng ligesom han og mere og mere tabte sit fodfæste, lidt efter lidt gled ud og blev ved at snuble, indtil han til sidst styrtede hovedkulds ned og lå sønderknust på bunden af afgrunden. Tænk på, hvad jeg led, mens jeg iagttog dette unge menneske."

"Det har du alene dig selv at takke for."

"Ja, kun mig selv," indrømmede han med et suk. "Jeg søger ikke at kaste noget af dadelen eller skammen over på andre."

"Det har du gjort," mumlede James Carker mellem tænderne. Og mellem så mange og så tæt sluttede tænder som hans havde han let ved at mumle.

"Ak, James," svarede hans broder, der for første gang talte i en bebrejdende tone og efter lyden af hans stemme at dømme syntes at have skjult sit ansigt med hænderne, "fra den tid af har jeg været dig et nyttigt redskab. Mens du klatrede i vejret, har du uden vaklen trådt mig under fødder. Spark nu ikke til mig med din hæl!"

Der opstod en pause. Noget efter hørte man disponenten rasle med sine papirer, som om han ville gøre ende på

samtalen. På samme tid gik hans broder nærmere hen til døren.

"Det er det hele," sagde han. "Jeg iagttog ham med en sådan skælven og frygt, at det var ligesom en lille straf for mig, indtil han var kommet forbi det sted, hvor jeg første gang faldt. Jeg tror ikke, at jeg, om jeg så havde været hans fader, kunne have takket Gud inderligere. Jeg vovede ikke at advare ham eller give ham råd, men havde jeg set nogen ligefrem lejlighed dertil, ville jeg have foreholdt ham mit eksempel. Jeg var bange for, at man skulle se mig tale med ham, for at man ikke skulle tro, at jeg skadede ham og fristede ham til det onde og ødelagde ham, eller for at det ikke virkelig skulle ske. Der er måske en sådan smitte ved mig; jeg ved det ikke. Sæt min historie i forbindelse med den unge Walter, og hvad han har bragt mig til at føle, og vis mig større overbærenhed i dine tanker, James, hvis du kan."

Med disse ord gik han ud og kom hen, hvor Walter stod. Da han så ham, blev han lidt blegere og endnu blegere, da Walter greb hans hånd og hviskende sagde:

"Lad mig takke Dem, mr. Carker! Lad mig sige Dem, hvor dybt jeg beklager Dem! Hvor ondt det gør mig at have været den ulykkelige årsag til alt dette! At jeg næsten regner Dem som min beskytter og formynder! Hvor usigelig jeg takker Dem og har medlidenhed med Dem!" sagde Walter, idet han trykkede begge hans hænder og i sin bevægelse næppe vidste, hvad han sagde eller gjorde.

Da Morfins værelse var tæt ved og tomt, og døren stod vidt åben, gik de begge uvilkarligt derind, fordi der stadig kom eller gik nogen i gangen. Da Walter nu i Carkers ansigt så spor af den sindsbevægelse, der havde rystet ham, forekom det ham

næsten, som om han aldrig før havde set dette ansigt, så forandret var det blevet.

"Walter," sagde han og lagde hånden på hans skulder, "jeg er langt fjernet fra Dem, og gid jeg altid må være det. Ved De, hvad jeg er?"

"Hvad De er!" syntes at svæve på Walters læber, idet han stirrede opmærksomt på ham.

"Det begyndte," sagde Carker, "før min en og tyvende fødselsdag; længe i forvejen var det blevet indledt, men begyndte først henved den tid. Da jeg blev myndig, havde jeg stjålet, og jeg fortsatte senere at stjæle. Før min to og tyvende fødselsdag kom det hele for dagen, og da, Walter, var jeg død for alt menneskeligt selskab."

Atter svævede hans sidste ord skælvende på Walters læber, men han kunne hverken udtale dem eller nogle af sine egne.

"Principalen var meget god imod mig. Himlen lønne den gamle mand for hans overbærenhed! Også den nuværende principal, hans søn, som dengang netop var trådt ind i det firma, hvor så meget havde været mig betroet, viste sig overbærende imod mig! Jeg blev kaldt ind i det værelse, som nu er hans – jeg har aldrig været der siden – og kom ud derfra som den, De nu ved, jeg er. I mange år sad jeg på min nuværende plads, alene, ligesom nu, men dengang som et velkendt eksempel for de andre. De var alle barmhjertige imod mig, og jeg levede. Tiden har forandret denne del af min kummerlige lod, og med undtagelse af de tre vigtigste personer i huset, tror jeg ikke, at nogen der rigtig kender min historie. Før end den lille dreng vokser til og hører den, er min krog måske tom. Gid den måtte være det! Dette er den eneste forandring, der er

foregået med mig siden den dag, jeg lod ungdom, håb og gode menneskers selskab tilbage i det værelse. Gud velsigne Dem, Walter! Hold Dem selv og alle dem, De har kær, på redelighedens bane eller drøb Dem selv!"

Et minde om, at han havde rystet over hele kroppen, ligesom af stærk kulde, og var bristet i gråd, var alt, hvad Walter kunne føje hertil, da han søgte at huske, hvad der var foregået imellem dem.

Da Walter næste gang så ham, sad han bøjet over sin pult på sin sædvanlige tavse, modfaldne måde. Og idet han da iagttog ham ved hans arbejde og følte, hvor øjensynlig fast han havde foresat sig, at intet yderligere samkvem skulle opstå imellem dem, og atter og atter tænkte på alt det, han den formiddag i så kort en tid havde set og hørt om begge Carkernes historie, kunne Walter næppe tro, at han var sejlklar til Vestindien og snart ville være tabt for onkel Sol og kaptajn Cuttle og for få og fjerne glimt af Florence Dombey – nej, af Paul, mente han – og af alle dem, han i sit daglige liv havde elsket og holdt af og længtes efter.

Men sandt var det, og efterretningen var allerede trængt ud i det yderste kontor, for mens han med et tungt sind sad og grublede over alle disse ting og støttede hovedet på armen, bad kontorbuddet Perch, der steg ned fra sin mahognitræshylde og bankede ham på albuen, ham undskylde, men han ville så gerne vide, om det ikke skulle være muligt, at han kunne sende en krukke syltet ingefær til billig pris hjem til England for mrs. Perchs egen mund, mens hun lå syg efter sin næste barselseng.

14. Paul bliver mere og mere gammelmandsagtig og kommer hjem i ferien

Da sommerferien nærmede sig, viste de blyøjede elever hos dr. Blimber ingen upassende glædesytringer. Ethvert sådant voldsomt udtryk som et "opbrud" ville have været aldeles upassende om dette polerede institut. Eleverne dunstede halvårligt bort til deres hjem, men brød aldrig op. De ville have foragtet et sådant skridt.

Tozer pintes og plagedes uafladelig af et stivet, hvidt kammerdugshalstørklæde, som han bar ifølge et udtrykkeligt ønske af hans moder, der, eftersom hun havde bestemt ham til den gejstlige stand, mente, at han ikke for tidligt kunne forberede sig til denne. Han sagde rigtig nok, at når han skulle vælge imellem to onde ting, troede han, at han hellere ville blive, hvor han var, end rejse hjem. Denne udtalelse kunne synes lidet overensstemmende med det sted i hans stil om dette emne, hvor han havde sagt "at tanken om hjemmet med alle dets minder vakte de sødeste følelser af forventning og glæde hos ham." Han havde sammenlignet sig med en romersk feltherre, der efter en over icenerne nylig vunden sejr eller med karthageniensisk bytte kun stod nogle få timers march fra Kapitoliet, der, for lignelsens skyld, forudsattes at være mrs. Tozers opholdssted. Hans ord var ikke mindre ærligt mente, idet Tozer nemlig havde en skrækkelig onkel, som i ferien ikke alene eksaminerede ham i dunkle materier, men endog sammenflettede uskyldige tildragelser og ting med dem i det

samme gyselige øjemed, så at Tozer, når denne onkel tog ham med på komedie eller med en lignende foregiven venlighed førte ham hen at se en kæmpe, en dværg, en taskenspiller eller hvad som helst, altid vidste, at han i en tidlig alder havde læst en eller anden klassisk hentydning til emnet. Tozer svævede da idelig i den dødeligste skræk, idet han ikke kunne forudse, hvor han ville bryde løs, eller hvilken forfatter han ville citere imod ham.

Briggs' fader brugte ingen sådanne kunstgreb imod ham. Han lod ham aldrig have fred. Så talrige og strenge var denne ulykkelige ynglings prøvelser i ferietiden, at familiens venner – den boede på den tid i nærheden af Bayswater i London – sjældent nærmede sig dammen i Kensington Gardens uden med en dunkel forventning om at se master Briggs' hat flyde på vandet og en ufuldendt stil ligge på bredden. Briggs var derfor slet ikke sangvinsk med hensyn til ferien, og disse to med beboere af Pauls lille sovekammer var så nøjagtige udtryk for de unge herrer i almindelighed, at selv de spændstigste iblandt dem med fatning imødeså denne festlige tids komme.

Ganske anderledes stod det til med lille Paul. Slutningen af denne første ferie skulle være vidne til hans skilsmisse fra Florence. Men hvem tænkte vel på slutningen af en ferie, hvis begyndelse endnu ikke var kommet? Paul sandelig ikke. Alt som den glade tid nærmede sig, blev de løver og tigre, som klatrede op ad sovekammervæggene, ganske tamme og lystige. De barske og lumske ansigter i ruderne og firkanterne i gulvtæppet blev mildere og kiggede med mindre ondskabsfulde blikke op til ham. Det alvorlige, gamle ur fik en større personlig interesse i tonen af dets ceremonielle spørgsmål, og det urolige hav

rullede hele natten til klangen af en tungsindig, men dog tillige behagelig melodi, der steg og faldt med bølgerne og ligesom vuggede ham i søvn.

Feeder syntes at mene, at også han ret ville gøre sig til gode i ferien. Toots lagde planen til et helt ferieliv fra nu af; for det var, som han regelmæssigt hver dag forklarede Paul, hans sidste halvår hos dr. Blimber, og han skulle snart have sin formue til fri rådighed.

Det var en afgjort sag mellem Paul og Toots, at de, trods den store forskel i deres alder og stilling, var fortrolige venner. Da ferien nærmede sig, og Toots trak sit vejr dybere og stirrede oftere i Pauls selskab, end han før havde gjort, vidste Paul, at han dermed tilkendegav, at det gjorde ham ondt, at de så snart skulle tabe hinanden af syne, og følte sig ham meget taknemmelig for hans velvilje og gode mening.

Endog dr. Blimber, mrs. og miss Blimber, ligesom også de unge herrer i almindelighed, fattede, at Toots på en eller anden måde havde opkastet sig til Dombey's velynder, og denne omstændighed var så velkendt, endog for mrs. Pipchin, at det gode, gamle væsen nærede bitre og skinsyge følelser mod Toots og i sit eget hjems helligdom kaldte ham en "tykhovedet idiot", skønt den uskyldige Toots ikke havde mere forestilling om at vække mrs. Pipchins forbitrelse, end han havde om nogen anden bestemt mulighed eller sætning, men tværtimod var tilbøjelig til at holde hende for en mærkelig personlighed med mange interessante egenskaber. Af denne grund smilede han med så megen forekommenhed til hende og spurgte under hendes besøg hos lille Paul så ofte til hendes helbred, at hun til sidst en aften rent ud sagde ham, at hun, hvad han så tænkte,

ikke var vant til det og hverken kunne eller ville tåle det, hverken af ham eller nogen anden nar i verden. Over denne uventede påskønnelse af hans artigheder blev Toots så forfærdet, at han skjulte sig, indtil hun var gået, og heller ikke oftere vovede at møde den drabelige mrs. Pipchin under dr. Blimbers tag.

En dag, da der endnu var to eller tre uger til ferien, kaldte Cornelia Paul ind i sit værelse og sagde: "Dombey, jeg vil nu sende din analyse hjem."

"Mange tak," svarede Paul.

"Du ved jo, hvad jeg mener, Dombey, ikke sandt?" spurgte miss Blimber og så stift på ham gennem sine briller.

"Nej," sagde Paul.

"Dombey, Dombey," sagde miss Blimber, "jeg begynder at frygte for, at du er en slem dreng. Når du ikke kender meningen af et udtryk, hvorfor søger du så ikke at skaffe dig oplysning om det?"

"Mrs. Pipchin sagde altid, at jeg ikke måtte spørge."

"Jeg må udbede mig, at du under ingen omstændigheder nævner mrs. Pipchin for mig," sagde miss Blimber. "Jeg kan ikke på nogen måde tillade det. Vort studiekursus ligger alt for fjernt fra noget af den slags. En gentagelse af sådanne hentydninger ville sætte mig i den nødvendighed at forlange at høre dig før frokost i morgen uden fejl fremsige fra *verbum personale* lige til *simillima cygno*."

"Jeg tænkte ikke," begyndte lille Paul.

"Jeg må bede dig ikke sige til mig, at du ikke tænkte," sagde miss Blimber, der var rædsomt høflig, når hun formanede. "Det

er en argumentation, som jeg ikke kunne drømme om at tillade."

Paul holdt det for sikrest slet ikke at sige noget og så derfor kun på miss Blimbers briller. Efter at have rystet alvorligt på hovedet ad ham, pegede hun på et stykke papir, der lå foran hende.

"Analyse af P. Dombey's karakter."

"Hvis jeg ikke tager fejl," sagde hun, "defineres ordet analyse i modsætning til syntese således af Walker: "Opløsningen af en genstand enten for sanserne eller forstanden i dens første bestanddele." I modsætning til syntese, husk vel på det. Nu ved du, hvad analyse er, Dombey."

Dombey syntes ikke at blive helt blændet af det lys, som blev opladt for hans forstand, men han gjorde et lille buk for miss Blimber.

"Analyse," fortsatte hun, idet hun lod øjnene løbe hen over papiret, "af P. Dombey's karakter."

"Jeg finder, at Dombey's naturgaver er overordentlig gode, og at hans lærelyst i almindelighed kan siges at stå i forhold dertil. Sætter vi altså otte som vor målestok og højeste talstørrelse, kan enhver af disse egenskaber hos Dombey sættes til seks og tre fjerdedele!"

Miss Blimber standsede for at se, hvorledes Paul mod tog denne efterretning, men da Paul ikke rigtig vidste, om seks og tre fjerdedele skulle sige seks pund og femten shillings, eller seks pence og tre farthings, eller seks fod og tre tommer, eller tre kvarter over seks, eller seks andre ting, som han endnu ikke havde lært, sammen med tre dele af noget endnu ukendt derover, gned han sig kun i hænderne og så på miss Blimber.

Tilfældigvis passede dette lige så godt som hvilket som helst andet, han kunne have gjort, og Cornelia fortsatte:

"Heftighed to. Egenkærlighed to. Tilbøjelighed til at søge simpelt selskab, således som den har vist sig med hensyn til en person ved navn Glubb, oprindelig syv, men senere mindre. Kavalermæssig opførsel fire og bedre med årene."

"Hvad jeg nu i særdeleshed ønsker at henlede din opmærksomhed på, Dombey, er slutningsordene af denne analyse."

Paul lavede sig til at følge hende med den største agtpågivenhed.

"Det kan i det hele taget siges om Dombey," sagde miss Blimber, idet hun læste med høj røst og ved hvert andet ord rettede sine briller mod den lille skikkelse, der stod foran hende, "at hans evner og tilbøjeligheder er gode, og at han har gjort så megen fremgang, som man efter omstændighederne kunne forlange. Men det må beklages, at denne unge person er sær – hvad man således i almindelighed kalder gammelmandsagtig – i sin karakter og opførsel, og at han, uden i nogen af disse henseender udtrykkelig at fortjene dadel, meget ofte er forskellig fra andre unge herrer af samme alder og samfundsstilling som han."

"Nå, Dombey," sagde miss Blimber og lagde papiret fra sig, "forstår du nu dette?"

"Jo, det tror jeg nok," svarede Paul.

"Denne analyse," vedblev miss Blimber, "skal nemlig sendes hjem til din højtærede fader. Det vil naturligvis være meget smerteligt for ham at høre, at du er sær i din karakter og

opførsel. Det er naturligvis også smerteligt for os, for vi kan ikke holde så meget af dig, som vi gerne vil."

Hun tog drengen på et ømt sted. Mens tiden til hans afrejse nærmede sig, ønskede han dag for dag mere og mere, at alle der i huset skulle holde af ham. Af en eller anden skjult grund, som kun højst ufuldstændigt fattedes af ham selv, hvis han i det hele taget fattede den, følte han en gradvis tiltagende drift til kærlighed mod alt og alle der på stedet. Han kunne ikke udholde den tanke, at han ville være dem ligegyldig, når han var borte. Han ønskede, at de skulle mindes ham med venlighed, og han havde gjort sig det til opgave endog at vinde en stor, glubsk, lodden hund, der stod lænket bag ved huset og tidligere havde været hans skræk, for at også den skulle savne ham, når han ikke længere var der.

Idet den lille spinkle Paul kun tænkte lidt på, at han også heri var forskellig fra andre, udviklede han det, så godt han var i stand til, for miss Blimber og bad hende, trods den officielle analyse, have den godhed at prøve på at holde af ham. Til mrs. Blimber, der var kommet ind til dem, henvendte han den samme bøn, og da denne dame ikke engang i hans påhør kunne bare sig for at udtale sin ofte gentagne mening, at han var et underligt barn, sagde Paul til hende, at hun vistnok havde ret, men at han troede, at det måtte være hans ben, som var skyld i det, skønt han ikke vidste det, og at han håbede, at hun ville se bort fra det, for han holdt af dem alle sammen.

"Ikke så meget," sagde Paul med en blanding af frygtsomhed og fuldkommen frimodighed, som var en af hans ejendommeligste og mest vindende egenskaber, "ikke så meget,

som jeg holder af Florence; det kan der naturligvis aldrig være tale om. Det kan De ikke vente, vel, frue?"

"Å, hvilken gammelmandsagtig lille sjæl!" udbrød mrs. Blimber hviskende.

"Men jeg holder så meget af Dem alle sammen her," fortsatte Paul, "og det ville gøre mig ondt at tage herfra og tro, at nogen glædede sig over, at jeg var borte, eller var ligeglade."

Mrs. Blimber var nu aldeles vis på, at Paul var det underligste barn i verden, og da hun fortalte doktoren, hvad der var foregået, imødegik han ikke sin kones mening. Men han sagde, ligesom han havde sagt dengang, da Paul var blevet indført i huset, at studeringerne ville udrette meget, og han sagde ligeledes, som han dengang havde sagt: "Bring ham rask frem, Cornelia."

Cornelia havde stadig bragt ham så kraftigt frem, som det stod i hendes magt, og det havde kostet Paul megen møje. Men foruden at lære, hvad han skulle, havde han længe haft et mål til for øje, som han endnu stadig holdt fast ved. Det var at være en venlig, tjenstvillig, stille, lille fyr, der altid stræbte efter at sikre sig de andres kærlighed og hengivenhed, og skønt han endnu ofte sås på sin gamle plads på trappen eller fra sit ensomme vindue iagttog bølgerne og skyerne, kom han dog oftere sammen med de andre drenge og ydede dem beskedent en og anden lille frivillig tjeneste. Deraf kom det, at selv blandt disse strenge og tankefulde unge eneboere, der spægede deres kød under dr. Blimbers tag, var Paul genstand for almindelig velvilje, et skrøbeligt lille legetøj, som de alle holdt af, og som det ikke kunne være faldet nogen ind at tage på med plumpe hænder. Men han kunne ikke forandre sin natur eller skrive

analysen om, og derfor var de alle enige i, at Dombey var gammelmandsagtig.

Ikke des mindre knyttede der sig til denne egenskab nogle friheder, som ingen anden havde. De kunne bedre have undværet et mere nymodens barn, og allerede dette var meget. Når de andre, når de sagde godnat, kun bukkede for dr. Blimber og familie, rakte Paul sin lille stump af en hånd frem og trykkede dristigt doktorens, ligesom også mrs. Blimbers og Cornelias. Skulle nogen bedes fri for en truende straf, var Paul altid sendebuddet. Selv den svagsynede havde engang spurgt ham til råds med hensyn til et lille havari på glas og porcelæn. Og man mumlede om, at butleren, der viste ham en sådan nåde, som denne barske mand endnu aldrig før havde vist nogen dødelig dreng, undertiden havde blandet hans bordøl med porter for at gøre ham stærk.

Foruden disse omfattende privilegier havde Paul uhindret adgang til Feeders værelse, hvorfra han to gange havde ført Toots ud i den fri luft i en tilstand af afmagt, der havde været en følge af et uheldigt forsøg på at ryge en meget ringe cigar af et bundt, som Toots hemmeligt havde købt nede ved stranden af en desperat smugler, der i fortrolighed havde tilstået, at to hundrede pund var den pris, som toldvæsenet havde sat på hans hoved, død eller levende. Det var et hyggeligt værelse, Feeders, med hans seng inde i et lille kammer indenfor, og en fløjte, som Feeder endnu ikke kunne spille på, men som han, efter hvad han sagde, ville lade det være sig magtpåliggende at lære at traktere, over kaminen. Det indeholdt desuden nogle bøger og en fiskestang, for Feeder sagde, at han ganske vist ville lade det være sig magtpåliggende at lære at fiske, når han fik tid

til det. I samme hensigt havde Feeder anskaffet sig et lille, dejligt, kroget, brugt klaphorn, et skakspil, en spansk grammatik, tegneapparater og et par boksehandsker. Selvforsvarskunsten, sagde Feeder, ville han under alle omstændigheder lade det være sig magtpåliggende at lære, da han holdt dette for enhver mands pligt, eftersom han derved blev i stand til at op træde til værn for en forfulgt kvinde.

Men Feeders vigtigste ejendel var en stor, grøn krukke med snustobak, som Toots ved den sidste feries udløb havde bragt med som en foræring til ham, og som han havde betalt meget dyrt, da den virkelig havde tilhørt prinsregenten. Hverken Feeder eller Toots kunne bruge denne eller anden snustobak, ikke engang i den mest mådeholdne og indskrænkede grad, uden at få konvulsioner af nysen. Ikke des mindre var det deres store glæde at væde en dåsefuld med kold te, brede den med en papirkniv ud på et stykke pergament og derpå hengive sig til dens nydelse. Under denne næsepropning døjede de med martyrers standhaftighed forbavsende kvaler, og idet de en gang imellem drak noget øl, følte de alle udskejsels herlighed.

For lille Paul, når han sad i deres selskab og ved siden af sin fornemste velynder, havde disse udskejsler en rædsom trolddomskraft; og når Feeder talte om Londons mysterier og fortalte Toots, at han i den forestående ferie agtede selv at iagttage dem i alle deres forgreninger og derfor havde tinget sig i kost hos to gamle ugifte damer i Peckham, så Paul på ham, som om han var helten i en rejsebeskrivelse eller et vildt eventyr, og blev næsten bange for sådan en vovehals.

Da Paul en aften ganske kort før ferien kom ind i dette værelse, så han Feeder udfylde de tomme steder i nogle trykte

breve, mens nogle andre, der allerede var udfyldt og lå foran ham, blev lagt sammen og forseglet af Toots. "Aha, Dombey, er du der?" sagde Feeder – for de var altid venlige imod ham og så ham gerne – og tilføjede derpå, idet han kastede et af brevene hen til ham: "Og her er noget til dig, Dombey. Det er dit."

"Mit, sir?" sagde Paul.

"En indbydelse," svarede Feeder.

Da Paul så på det, opdagede han i kobberstukken skrift med undtagelse af sit eget navn og datoen, der var skrevet med Feeders hånd, at dr. og mrs. Blimber udbad sig fornøjelsen af mr. P. Dombey's nærværelse ved et selskab onsdag aften den 17. d. m., samt at tiden var klokken halv otte og hensigten dans. Ligeledes viste Toots ham ved at række et tilsvarende ark i vejret, at dr. og mrs. Blimber udbad sig fornøjelsen af mr. Toots' nærværelse ved et selskab onsdag aften den 17. d. m. klokken halv otte for at deltage i en dans. Ved at kaste et blik på det bord, ved hvilket Feeder sad, så han, at også fornøjelsen af mr. Briggs' selskab og af mr. Tozers selskab udbades af dr. og mrs. Blimber i den samme fine anledning.

Feeder fortalte ham derpå til hans store glæde, at hans søster var indbudt, og at det var noget, som skete hvert halvår, og at Paul, da ferien begyndte samme dag, efter selskabet kunne tage bort med sin søster, hvorpå Paul standsede ham for at sige, at det ville han overmåde gerne. Feeder meddelte ham derefter, at man ventede, at han med den superfineste skrift ville underrette dr. og mrs. Blimber om, at mr. P. Dombey ville være lykkelig ved at have den ære at modtage deres artige indbydelse og gøre dem sin opvartning. Endelig sagde Feeder, at han gjorde bedst i ikke at tale om festen i dr. og mrs. Blimbers

påhør, eftersom disse foreløbige skridt og hele arrangementet skete efter principper for klassicitet og høj dannelse, og at dr. og mrs. Blimber på den ene og de unge herrer på den anden side ikke i deres skolastiske egenskaber måtte synes at have mindste anelse om, hvad der var i gære.

Paul takkede Feeder for disse vink, og idet han puttede sin indbydelse i lommen, satte han sig som sædvanlig på en skammel ved siden af Toots. Men Pauls hoved, som i lang tid havde smertet ham mere eller mindre og undertiden var meget tungt, var den aften så skrøbeligt, at han var nødt til at støtte det på sin hånd. Og dog sænkede det sig så meget, at det lidt efter lidt sank ned på Toots' knæ og blev liggende der, som om det ikke brød sig om at blive løftet op igen.

Han havde ingen grund til at være døv, men han måtte have været det, troede han, for efterhånden hørte han, at Feeder råbte ham i øret og ruskede sagte i ham for at vække hans opmærksomhed. Og da han ganske forskrækket løftede hovedet op og så sig om, opdagede han, at dr. Blimber var kommet ind i værelset, og at vinduet stod åbent, og at der var stænket vand på hans pande, skønt det var højst underligt, at alt dette kunne være sket uden hans vidende.

"Så, så! Det var godt! Hvorledes har min lille ven det nu?" sagde dr. Blimber opmuntrende.

"Mange tak, sir, meget godt," svarede Paul.

Men der syntes at være noget i vejen med gulvet, for han kunne ikke stå stille på det, og ligeledes med væggene, der var tilbøjelige til at løbe rundt og kun kunne standses, når han så meget vist på dem. Toots' hoved så ud, som om det både var større og længere borte, end det var naturligt, og da han tog

Paul på armen for at bære ham ovenpå, lagde Paul forbavset mærke til, at døren var på et helt andet sted, end hvor han havde ventet at finde den, og troede først næsten, at Toots havde i sinde at spadsere lige op gennem kaminen.

Det var meget smukt af Toots at bære ham så kærligt op ovenpå, og det sagde Paul ham også. Men Toots svarede, at han gerne ville gøre endnu mere, hvis han kunne, og gjorde virkelig også, hvad mere var, for han hjalp med største venlighed Paul at klæde sig af og fik ham i seng og satte sig derpå ved sengen og gav sig til at klukke; mens Feeder bøjede sig over den nederste ende af sengen, med sine knoklede hænder purrede alle de små børster på sit hoved lige i vejret og derpå lod, som om han med stor kyndighed ville bokse med Paul, da han nu jo var ganske rask igen. Dette var så ualmindelig morsomt og tillige venligt af Feeder, at Paul ikke kunne blive enig med sig selv, om han helst skulle le eller græde over det, og derfor gjorde begge dele på én gang.

Hvorledes Toots smeltede bort, og Feeder blev forvandlet til mrs. Pipchin, tænkte Paul ikke på at spørge om og var heller slet ikke nysgerrig efter at vide, men da han så mrs. Pipchin stå ved enden af sengen i stedet for Feeder, udbrød han: "Mrs. Pipchin, sig ikke noget til Florence! "

"Hvad må jeg ikke sige til Florence, lille Paul?" spurgte hun, idet hun gik om ved siden af sengen og satte sig på stolen.

"Noget om mig," sagde Paul.

"Nej, nej," sagde mrs. Pipchin.

"Hvad tror De, at jeg har i sinde at gøre, når jeg bliver stor?" spurgte Paul, idet han vendte sit ansigt på puden om imod hende og alvorlig støttede hagen i sine hænder.

Mrs. Pipchin kunne ikke gætte det.

"Jeg har i sinde," sagde Paul, "at sætte alle mine penge i en bank, aldrig søge at få flere, men tage ud på landet med min egen Florence og skaffe mig en dejlig have, marker og skove og tilbringe hele mit liv med hende der."

"Nej virkelig!" udbrød mrs. Pipchin.

"Ja," sagde Paul. "Det har jeg i sinde at gøre, når jeg –" Han standsede og tænkte sig om et øjeblik.

Mrs. Pipchins grå øjne iagttog hans tankefulde ansigt.

"Hvis jeg bliver stor," sagde Paul. Straks efter gav han sig til at fortælle mrs. Pipchin alting om selskabet, om at Florence var indbudt, hvor stolt han ville være af den beundring, som alle drengene ville føle for hende, at de var så gode imod ham og holdt så meget af ham, at han holdt så meget af dem, og at han var så glad over det. Derpå fortalte han hende om analysen, og at han vistnok var gammelmandsagtig, og spurgte om, hvad hun syntes om det, og om hun vidste, hvad det var. Det sagde mrs. Pipchin nej til for at slippe så let som muligt, men Paul var langt fra at være tilfreds med dette, og så så forskende på hende for at få et oprigtigt svar, at hun blev nødt til at rejse sig og se ud ad vinduet for at undgå hans øjne.

Der var en rolig apoteker, som indfandt sig i instituttet, når nogen af eleverne blev syg, og på en eller anden måde var han kommet ind i kammeret og viste sig ved sengen sammen med mrs. Blimber. Hvorledes de var kommet ind, eller hvor længe de havde været der, vidste Paul ikke; men da han så dem, satte han sig op i sengen og svarede fuldstændig på alle apotekerens spørgsmål og hviskede til ham, at han endelig ikke måtte lade Florence få noget at vide om det, hvis han ville være så god, og

at han glædede sig til, at hun skulle komme i selskabet. Han snakkede en hel del med apotekeren, og de skiltes ad som de bedste venner. Da han igen lagde sig ned og lukkede øjnene, hørte han apotekeren uden for værelset og et langt stykke borte – eller også drømte han det – sige, at det var mangel på livskraft – hvad *det* var, kunne Paul slet ikke forstå – og en høj grad af medfødt svagelighed. Da den lille fyr havde sat sig i hovedet at tage afsked med sine skolekammerater den syttende, var det bedst at føje ham i dette indfald, hvis det ikke blev værre med ham. Det glædede ham at høre af mrs. Pipchin, at den lille fyr den attende skulle rejse hjem til London. Når han bedre havde lært hans sygdom at kende, ville han skrive til Dombey. Imidlertid var der ingen øjeblikkelig grund til – til hvad? Paul gik glip af dette ord. Og til sidst sagde han, at den lille fyr havde et godt hjerte, men var så gammelmandsagtig.

Med bankende hjerte spurgte Paul sig selv, hvad det vel kunne være for noget gammelt, som så åbenbart viste sig hos ham, og som så mange mennesker så tydeligt så!

Han kunne hverken blive klog på det eller plage sig ret længe med anstrengelser for at fatte det. Mrs. Pipchin var atter hos ham, hvis hun i det hele havde været borte – han syntes, at hun var gået ud med apotekeren, men det var måske alt sammen kun en drøm – og straks efter havde hun ligesom ved trylleri en flaske og et glas i hånden og skænkede indholdet op for ham. Derpå fik han en meget god gelé, som mrs. Blimber selv bragte ham, og så blev han så rask, at mrs. Pipchin på hans indstændige bøn gik hjem, og Briggs og Tozer kom i seng. Stakkels Briggs brummede frygteligt over sin analyse, som næppe kunne have opløst ham mere, hvis den havde været en

kemisk proces; men han var meget god mod Paul, og det var Tozer med, og det var alle de andre. Hver eneste en af dem så ind til ham, før han gik i seng, og sagde: "Hvorledes har du det nu, Dombey?" – "Frisk mod, lille Dombey!" og så fremdeles. Efter at Briggs var kommet i seng, lå han længe vågen, idet han endnu stadig jamrede over sin analyse og sagde, at han vidste, den var uretfærdig, og at de ikke kunne have analyseret en morder værre, og – hvorledes mon dr. Blimber vel selv ville synes om det, hvis hans lommepenge afhang af det? Det var en let sag, sagde Briggs, hele halvåret igennem at gøre en dreng til galejslave og derpå skrive i hans vidnesbyrd "doven", og at knibe to middagsmåltider om ugen af hans kost, og så skrive "grådig", men det var da vel ikke noget, som burde tåles, hvad? Åh! Ah!

Førend tjeneren næste morgen gav sig til at spille på gongongen, kom han op til Paul og sagde, at han skulle blive liggende, hvilket Paul med største fornøjelse gjorde. Mrs. Pipchin kom lidt før apotekeren, og lidt efter at den rare pige, som Paul den første morgen – å hvor det nu syntes at være længe siden! – havde set feje kaminen, havde bragt ham morgenmad. Der foregik en konsultation et langt stykke borte, eller også måtte Paul igen have drømt, og derpå kom apotekeren tilbage med dr. og mrs. Blimber og sagde:

"Ja, dr. Blimber, jeg tror, at vi helst må fritage den lille Dombey for hans bøger, da ferien er så nær."

"Med fornøjelse," sagde dr. Blimber. "Du er jo nok så god at sige det til Cornelia, min ven?"

"Ja gerne," svarede mrs. Blimber.

Apotekeren bukkede sig og så Paul stift ind i øjnene og følte med så megen deltagelse og omhu på hans hoved, hans puls og

hans hjerte, at Paul takkede ham.

"Vor lille ven," sagde dr. Blimber, "klager aldrig."

"Nej," svarede apotekeren, "det var ikke rimeligt, at han skulle klage."

"De finder, at han har det meget bedre?" spurgte doktoren.

"Ja vist er han meget bedre," svarede apotekeren. Paul var på sin ejendommelige, sære måde begyndt at gruble over, hvad det vel var, som i dette øjeblik optog apotekerens tanker, så tankefuldt havde denne svaret på doktorens to spørgsmål. Men da apotekeren tilfældigvis ved den sidste begyndelse af denne åndelige ekspedition havde mødt sin lille patients øjne og øjeblikkelig med et muntert smil opgav sin åndsfraværelse, smilede Paul også og holdt op med sit grubleri.

Hele denne dag blev han liggende i sengen og døse og drømte og så på Toots, men stod op den næste og gik ned. Og se, der var noget i vejen med det store ur; en urmagersvend, der stod på en trappestige, havde taget skiven af og stak ved skinnet af et lys instrumenter ind i værket! Dette var en hel tildragelse for Paul, der satte sig på det nederste trin af trappestigen og opmærksomt iagttog operationen, idet han af og til skottede til urskiven, som stod skråt op til væggen tæt ved, og følte sig ligesom lidt forvirret ved en mistanke om, at den stirrede på ham.

Urmagersvenden var meget høflig, og da han, idet han fik øje på Paul, sagde: "God dag, sir," gav Paul sig i snak med ham og fortalte ham, at han i den sidste tid ikke havde været rigtig rask. Efter at isen således var blevet brudt, stillede Paul ham en mængde spørgsmål om klokkeringingning og ure, f.eks., om der oppe i de ensomme kirketårne vågede folk om natten for at få

dem til at slå, og om hvorledes der blev ringet med klokkerne, når folk var døde, og om disse klokker var forskellige fra bryllupsklokkerne eller kun klang sørgeligt i de levendes indbildning. Da han mærkede, at hans ny bekendt ikke kendte synderlig til de gamle tiders aftenklokke, gav Paul ham en forklaring om denne institution, samt spurgte ham som en praktisk mand, hvad han mente om kong Alfreds opfindelse at måle tiden ved hjælp af brændende lys. Hertil svarede urmagersvenden, at hans håndværk vist ville gå til grunde, hvis den kom op igen. Paul så, kort sagt, så længe til, indtil uret havde fået sit gamle udseende igen og atter begyndte på sin adstadige forespørgsel, hvorpå urmagersvenden gemte sit værktøj i en kurv, sagde ham farvel og gik, dog ikke førend han på dørmåttten havde hvisket til tjeneren noget, hvori udtrykket "gammelmandsagtig" forekom – for Paul hørte det.

Hvad kunne det dog være for noget gammelt, som syntes at volde folk sådan en sorg? Hvad kunne det dog være?

Da han nu ingen lektier havde at lære, tænkte han tit herpå, dog ikke så ofte, som han ville have gjort, hvis han havde haft færre ting at tænke på. Men han havde en stor mængde og tænkte stadig, så lang dagen var.

For det første kom jo Florence til selskabet, og Florence ville få at se, at drengene holdt af ham, og det ville glæde hende. Dette var hans hovedemne. Var Florence først blevet overbevist om, at de var venlige og gode imod ham, og at han var blevet deres yndling, ville hun altid tænke på den tid, han havde tilbragt der, uden at komme til at sørge over det. Ja, Florence ville måske endog glæde sig til, at han skulle dertil igen.

Skulle dertil igen! Halvtreds gange om dagen gik hans lydløse små fødder op på hans lille kammer, idet han samlede hver bog, hver lap papir, hver småting, der tilhørte ham, og gemte det alt sammen for at tage det hjem med sig. Der var ikke skygge af, at lille Paul nogen sinde skulle komme igen; ingen forberedelse til det, ingen anden tanke om det end den, der stod i forbindelse med hans søster, viste sig i, hvad han tænkte eller gjorde. Tværtimod måtte han i sine grublerier og på sine vandringer omkring i huset tænke sig enhver kendt genstand, som om han skulle skilles fra den, og derfra hidrørte de mange ting, han, så lang dagen var, havde at tænke på.

Han måtte se ind i kamrene ovenpå og tænke sig, hvor ensomme de ville blive, når han var borte, og i hvor mange stille dage, uger, måneder og år de ville være lige så alvorlige og uforstyrrede. Han måtte tænke på, om noget andet barn – gammelmandsagtigt ligesom han selv – nogen sinde ville vandre om der og opdage de samme groteske vrægebilleder i tapeterne og bohavet, som han havde, og om nogen ville fortælle denne dreng om den lille Dombey, som engang havde været der.

Han måtte tænke på et portræt ude på trappegangen, som så så alvorligt efter ham, når han gik forbi det og stirrede på det over skulderen, og som, når han kom forbi det i selskab med en kammerat, stadig syntes at se på ham og ikke på hans ledsager. Han måtte tænke så meget på et kobberstik, der hang på et andet sted, og på hvilket der, midt i en forundret gruppe, var en skikkelse, som han godt kendte, en skikkelse med en strålekrans om hovedet – kærlig, mild og barmhjertig – der stod og pegede opad.

Ved hans sovekammervindue blandede skarer af tanker sig med disse og kom frem, den ene efter den anden, lige som de rullende bølger. Om hvor de vilde fugle opholdt sig, som i uroligt vejr altid svævede ud over havet; hvor skyerne kom fra, og hvor de begyndte; hvorfra blæsten gik ud på sin brusende flugt, og hvor den standsede; om den plet, hvor han og Florence så ofte havde siddet og iagttaget og talt om disse ting, nogen sinde igen kunne blive, ganske som den plejede at være, uden dem; om den nogen sinde kunne være den samme for Florence, når han var langt borte, og hun sad der alene.

Og han måtte også tænke på Toots og Feeder; på alle drengene og på dr. Blimber, mrs. Blimber og miss Blimber; på hjemmet og på sin tante og miss Tox, på sin fader, Dombey & Søn, Walter med den fattige, gamle morbroder, der havde fået de penge, som han trængte til, og kaptajnen med den grove stemme og jernhånden. Foruden alt dette havde han i dagens løb en mængde små besøg at gøre i skolestuen, i dr. Blimbers studereværelse, i mrs. Blimbers private værelse, i miss Blimbers og hos hunden. For han turde nu strejfe frit om i hele huset, som han ville, og i sin attrå efter at skilles i god forståelse fra alle, viste han hver især en eller anden opmærksomhed. Snart fandt han steder i bøger for Briggs, som aldrig kunne finde dem; snart slog han ord op i ordbøger for andre, som var i vinden; undertiden holdt han silke for mrs. Blimber; en anden gang ryddede han op i Cornelias pult, og af og til listede han sig ind i doktorens studereværelse, hvor han sad på tæppet ved hans lærde fødder, drejede på globerne og gik jorden rundt eller gjorde en udflugt blandt de fjerne stjerner.

I de nærmeste dage før ferien, mens de andre drenge arbejdede på liv og død, idet de repeterede det, der var blevet læst i hele det foregående halvår, var Paul, kort sagt, en så privilegeret discipel, som man aldrig før havde set der i huset. Han kunne næppe selv tro det, men hans frihed varede fra time til time og fra dag til dag, og lille Dombey blev kærtegnet af alle. Dr. Blimber var så nøjeregnende med hensyn til ham, at han en dag befalede Johnson at gå fra bordet, fordi han tankeløst havde om talt ham som "stakkels lille Dombey", hvilket Paul fandt temmelig hårdt og strengt, skønt han i det øjeblik var blevet rød i hovedet og havde undret sig over, at Johnson kunne ynke ham. Denne retfærdighed fandt Paul så meget mere tvivlsom af doktoren, som han ganske sikkert havde hørt den samme store autoritet den foregående aften til træde mrs. Blimbers mening, at den stakkels, kære lille Dombey var gammelmandsagtigere end før. Og nu var det, at Paul begyndte at tro, at det at være gammelmandsagtig ganske sikkert måtte være det samme som at være meget mager og spinkel og let til at blive træt og tilbøjelig til at lægge sig hen, hvor det skulle være, for at hvile sig, for han mærkede tydeligt selv, at dette med hver dag mere og mere blev ham til vane.

Omsider kom selskabsdagen, og ved morgenbordet sagde dr. Blimber: "Mine herrer, den fem og tyvende i næste måned tager vi atter fat på vore studier." Toots lagde øjeblikkelig sin underdanighed af og satte sin ring på, og da han kort efter tilfældigvis kom til at omtale ham, kaldte han ham simpelt hen "Blimber!" Denne frihed vakte de ældre disciples beundring og misundelse; men de yngre ånder blev forfærdede og syntes at undre sig over, at ingen bjælke faldt ned og knuste ham.

Hverken ved morgenbordet eller ved middagsbordet blev der gjort den mindste hentydning til aftenens højtidelighed, men hele dagen herskede der travlhed i huset, og på sine vandringer gjorde Paul i dagens løb bekendtskab med adskillige fremmede bænke og lysestager og stødte på en harpe, der i en grøn overfrakke stod på trappeafsatsen uden for salsdøren. Om middagen var der desuden noget underligt ved mrs. Blimbers hoved, som om hun havde strammet sit hår for stærkt, og skønt miss Blimber havde en pyntelig fletning i hver tinding, syntes hun dog at have sine egne små lokker i papir nedenunder, og det oven i købet i en komedieplakat, for oven over det ene af hendes tindrende brilleglas læste Paul "Det Kongelige Teater", og oven over det andet "Brighton".

Da aftenen nærmede sig, var der en stor udstilling af hvide veste og halsbind i de unge herrers kamre, og der lugtede så stærkt af svedne hår, at dr. Blimber lod tjeneren gå derop og hilse så flittigt og spørge, om der var ild i huset, men det var kun hårskræderen, som krøllede de unge herrer og i sin tjenesteiver havde varmet sine jern for stærkt.

Da Paul var klædt på – hvilket meget snart var gjort, da han følte sig ilde tilpas og søvnig og ikke var i stand til at holde det ret længe ud – gik han ned i salen, hvor han traf dr. Blimber, der i galladragt, men med en værdig og rolig mine, gik op og ned ad gulvet, som om han kun tænkte sig det muligt, at et par mennesker tilfældig ville se ind til ham. Kort efter viste mrs. Blimber sig – hun var ligefrem yndig, syntes Paul – iført en sådan masse skørter, at det var en sand motion at gå rundt om hende. Miss Blimber kom ned kort efter sin moder, lidt sammentrykt, som det syntes, men fortryllende.

Efter hende kom Toots og Feeder. Begge disse herrer indfandt sig med hatten i hånden, som om de opholdt sig på et helt andet sted, og da de blev meldt af butleren, sagde dr. Blimber: "Så! Ja!" og syntes at blive overordentlig glad ved at se dem. Toots stod i en lue af ædelstene og knapper og var så overvældet af dette, at han, da han havde givet doktoren hånden og bukket for mrs. Blimber, tog Paul til side og sagde: "Hvad synes du om dette, Dombey?"

Men trods denne beskedne tillid til sig selv, syntes Toots dog at være ikke så lidt rådvild med hensyn til, om det i det hele taget var klogt at knappe den nederste vesteknap, og om det var hensigtsmæssigt at gå med op- eller nedslåede manchetter. Da Toots så, at Feeders var slået op, slog han sine op, men da han så, at den næste gæst bar sine nedslåede, slog han sine ned igen. Forskellighederne med hensyn til vesteknapningen, ikke alene forneden, men også foroven, blev så talrige og indviklede, da der kom flere og flere gæster, at Toots idelig fingererede ved dette klædningsstykke, som om han spillede på et instrument, og syntes at finde den uafsladelige traktering, det krævede, helt forvirrende.

Efter at alle de unge herrer med stive halsbind, krøllet hår, dansesko og deres bedste hatte i hånden til forskellige tider var blevet meldt og præsenteret, kom dansemesteren, mr. Baps, ledsaget af mrs. Baps, som mrs. Blimber var overordentlig venlig og nedladende mod. Baps var en meget værdig mand med et langsomt og afmålt foredrag, og førend han havde stået fem minutter under lampen, begyndte han at tale til Toots – der stiltiende havde sammenlignet sine sko med hans – om hvad man skulle gøre med ens råstoffer, når de kom i ens havne til

gengæld for ens guldstrømme. Toots, der syntes at blive ganske befippet over dette spørgsmål, svarede: "Kog dem," hvilket svar dog ikke lod til at synes Baps fyldestgørende.

Paul smuttede nu bort fra det med puder udstoppede sofahjørne, der havde været hans iagttagelsespost, og gik ned i salen for at vente på Florence, som han ikke havde set i henved fjorten dage, da han den foregående lørdag og søndag havde måttet blive hjemme hos dr. Blimber for ikke at forkøle sig. Straks efter kom hun og så så smuk ud i sin simple balkjole og med friske blomster i hånden, at Paul, da hun knælede for at tage ham om halsen og kysse ham – for der var ingen andre til stede end hans veninde Melia og et andet ungt fruentimmer, der hjalp til at skænke te – næppe kunne få sig til at slippe hende eller fjerne hendes klare og kærlige øjne fra sit ansigt.

"Men hvad fejler du, Floy?" spurgte Paul, næsten vis på, at han så en tåre i dem.

"Ingenting," svarede Florence.

Paul rørte sagte ved hendes kind med fingeren – og der var virkelig en tåre! "Men Floy dog!" sagde han.

"Vi skal rejse hjem sammen, og jeg vil pleje dig, min søde Paul," sagde Florence.

"Pleje mig!" gentog Paul.

Paul kunne ikke indse, hvad dette kom tåren ved, eller hvorfor de to unge fruentimmer så så alvorlige ud, eller hvorfor Florence et øjeblik vendte sit ansigt bort og derpå igen vendte det om imod ham, helt opklaret af smil.

"Floy," sagde Paul, mens han holdt en lok af hendes hår i sin hånd, "sig mig noget. Synes du også, at jeg er blevet gammelmandsagtig?"

Hans søster lo, kælede for ham og svarede: "Nej."

"For jeg ved nok, at de siger det, og jeg vil gerne vide, hvad de mener med det."

Men da der i det samme blev banket stærkt på døren, og Florence skyndte sig hen til bordet, blev der ikke vekslet flere ord imellem dem. Paul blev atter forundret ved at se sin veninde hviske til Florence ligesom for at trøste hende, men nye gæster bragte snart dette ud af hans hoved.

Det var sir Barnet Skettles, lady Skettles og master Skettles. Efter ferien skulle master Skettles optages i skolen, og rygtet havde i Feeders værelse haft travlt med hans fader, der var medlem af Underhuset, og om hvem Feeder havde sagt, at når det engang lykkedes ham at pådrage sig formandens opmærksomhed – hvilket han havde ventet på i tre eller fire år – mente man, han ville læse de radikale ordentlig teksten.

"Hvad er nu f.eks. dette for et værelse?" sagde lady Skettles til Pauls veninde Melia.

"Det er dr. Blimbers studereværelse," var svaret.

Lady Skettles tog gennem sin lorgnet en panoramisk udsigt over det og sagde med et bifaldende nik til sir Barnet: "Meget net." Sir Barnet var enig med hende, men master Skettles så mistroisk og tvivlende ud.

"Og nu denne lille fyr," sagde lady Skettles og vendte sig om imod Paul. "Er han en af de –"

"Unge herrer? Ja, frue," svarede Pauls veninde.

"Hvad hedder du, mit blege barn?" sagde ladyen.

"Dombey," svarede Paul.

Sir Barnet tog øjeblikkelig ordet og sagde, at han havde haft den ære at træffe Pauls fader ved et offentligt festmåltid, og at

han håbede, at han havde det godt. Derpå hørte Paul ham sige til lady Skettles: "City – meget rig – højt anset – doktoren har sagt mig det." Og derpå sagde han til Paul: "Vil De ikke nok sige til Deres kære fader, at sir Barnet Skettles glædede sig ved at høre, at han var rask, og sendte ham sin hilsen?"

"Jo, sir," svarede Paul.

"Det er en herlig dreng," sagde sir Barnet. "Barn," tilføjede han til master Skettles, der hævnede sig på svesketærten for de tilkommende studier, "det er en ung herre, du bør lære at kende; du må gerne gøre bekendtskab med ham," sagde sir Barnet med eftertryk på tilladelsen.

"Hvilke øjne! Hvilket hår! Hvilket yndigt ansigt!" udbrød lady Skettles blidt, idet hun så på Florence gennem sin lorgnet.

"Det er min søster," sagde Paul og forestillede hende.

Skettles'ernes tilfredsstillelse var nu fuldstændig. Og da lady Skettles ved første øjekast havde fattet godhed for Paul, fulgtes de alle sammen ad ovenpå, idet sir Barnet bød Florence armen, og unge Barnet sluttede troppen.

Da de var kommet ind i selskabssalen, blev unge Barnet ikke længe i baggrunden; for dr. Blimber fik ham i en fart op at danse med Florence. Paul syntes ikke, at han var særlig glad eller særlig andet end tvær, eller at han brød sig synderlig om, hvad han tog sig for; men da Paul hørte lady Skettles sige til mrs. Blimber, idet hun slog takt med sin vifte, at hendes kære dreng var dødeligt skudt i denne engel af et barn, miss Dombey, skulle det synes, som om Skettles jun. var salig uden at røbe det.

Lille Paul mente, det var et forunderligt slumpetræf, at ingen havde indtaget hans plads mellem puderne, og at de alle, da han

igen kom ind i stuen, gjorde plads for ham, for at han kunne komme derhen igen, som om de huskede, at han før havde siddet der. Heller ikke stillede nogen sig foran ham, når han sagde, hvor gerne han ville se Florence danse, men de lod rummet foran ham ganske frit, så at han kunne følge hende med øjnene. Endog de fremmede, som snart indfandt sig i hobetal, var så venlige, at de af og til kom hen og talte til ham og spurgte ham, hvorledes han havde det, om hans hoved gjorde ondt, og om han var træt. Han var dem meget taknemmelig for al deres venlighed og opmærksomhed, og mens han, understøttet af puder, hvilede i en krog på samme sofa som mrs. Blimber og lady Skettles, og Florence, hver gang en dans var ude, kom hen og satte sig ved siden af ham, glædede han sig meget ved at se til.

Florence kunne være blevet siddende hos ham den hele aften og havde ikke danset af egen drift, hvis Paul ikke havde fået hende til det ved at sige hende, hvor meget det glædede ham. Og det var sandheden, han sagde hende, for hans lille hjerte svulmede, og hans ansigt glødede, når han så, hvor de alle beundrede hende, og at hun var den skønneste lille rosenknop i salen.

Fra sin rede mellem puderne kunne Paul høre og se næsten alt, hvad der foregik, som om det hele var indrettet til morskab for ham. Blandt andre små tildragelser, han lagde mærke til, var denne, at dansemesteren Baps kom i samtale med sir Barnet og meget snart spurgte ham, lige som han havde spurgt Toots, hvad man skulle gøre med sine rå stoffer, når de kom i ens havne til gengæld for ens guldstrømme, hvilket var en sådan gåde for Paul, at han blev ganske længselsfuld efter at få

at vide, hvad man skulle gøre med dem. Sir Barnet havde meget at sige om denne sag, og sagde det, men det syntes dog ikke at løse spørgsmålet, for Baps svarede: Ja, men sæt, at Rusland trådte til med sin tælle, hvilket næsten fratog sir Barnet mælet, for han kunne derpå kun ryste på hovedet og sige, at så måtte man formodentlig stole på sine bomuldsvarer.

Da Baps gik hen for at opmuntre sin kone – der, da hun var ganske forladt, lod, som om hun så i harpenistens nodebog – så sir Barnet efter ham, som om han mente, at han var en mærkelig mand, og kort efter sagde han det også til dr. Blimber og spurgte, om han turde være så fri at spørge om, hvem han var, og om han havde haft sæde i Handelskollegiet. Dr. Blimber svarede nej, det troede han ikke, og at han egentlig talt var lærer i –

"I noget, der hører til statsøkonomien, tør jeg sværge på?" udbrød sir Barnet.

"Nej, sir Barnet," svarede dr. Blimber og gned sig om hagen.

"Nej, ikke ganske."

"Talstørrelser af en eller anden slags, tør jeg vædde om."

"Nej, heller ikke det, mr. Baps er en meget værdig mand, og – kort sagt – vor lærer i dans."

Paul forbavsedes ved at se, at denne oplysning ganske forandrede sir Barnets mening om Baps, og at sir Barnet kom i fuldstændigt raseri og skelede over til Baps på den anden side af salen. Han gik endog så vidt, at han, idet han fortalte lady Skettles, hvad der var hændt, forbandede Baps og sagde, at det lignede hans top-målte og for-døm-te uforskammethed.

Der var endnu en ting, som Paul lagde mærke til. Efter at have indsuget nogle bægre limonade, begyndte Feeder at blive

livlig. Dansen var i det hele taget stiv og musikken temmelig højtidelig – lignede kirkemusik en smule – men oven på bægrene sagde Feeder til Toots, at han ville sætte liv i tingene. Derpå begyndte han ikke alene at danse, som om han kun tænkte på dans og ikke på andet, men også hemmeligt at opmuntre musikken til at spille vilde melodier. Fremdeles blev han meget omhyggelig mod damerne, og mens han dansede med miss Blimber, hviskede han til hende – han hviskede til hende! – skønt ikke så sagte, at Paul ikke kunne høre ham fremsige denne mærkelige prøve på digtekunst:

Og var mit hjerte end aldrig så falsk,
dig aldrig jeg dog kunne svige!

Dette hørte Paul ham gentage til fire unge damer, den ene efter den anden. Med god grund kunne han sige til Toots, at han var bange for, at han den næste dag ville komme til at undgælde for det!

Mrs. Blimber blev lidt urolig over denne – forholdsvis – udskejende opførsel og særlig over forandringen i musikken, der, da den begyndte at optage simple gademelodier, ikke uden grund vistnok ville støde lady Skettles. Men damen var så yderst forekommende at bede mrs. Blimber ikke at tale om det og at modtage den forklaring, at Feeders medfødte munterhed undertiden ved disse lejligheder forledede ham til at gå for vidt, med den største høflighed og artighed, idet hun ytrede, at han forekom hende at være en meget net person for hans stilling, og at hun især syntes godt om det fordringsfri snit på hans lange hår.

En gang under en pause i dansen sagde lady Skettles til Paul, at han syntes at holde meget af musik. Paul svarede, at det

gjorde han, og at hvis hun også gjorde det, skulle hun høre hans søster synge. Lady Skettles opdagede straks, at hun var nær ved at dø af længsel efter at få denne fornøjelse, og skønt Florence først blev meget forskrækket over at blive opfordret til at synge i så mange menneskers påhør og bad så inderligt om at måtte være fri, gik hun dog, da Paul havde kaldt hende hen til sig og sagt: "Å, gør det, Floy, gør det! For min skyld, søde Floy!" lige hen til pianoet og begyndte. Da de alle havde trukket sig lidt til side, for at Paul kunne se hende, og da han så hende sidde der, så ung og god og smuk og kærlig imod ham, og hørte hendes rørende stemme, der var så naturlig og yndig og dannede et sådant gyldent led mellem ham og hele hans livs kærlighed og glæde, hæve sig i stilheden, vendte han sit ansigt bort og skjulte sine tårer, ikke, som han svarede dem, da de talte til ham, fordi musikken var for klagende eller sørgelig, men fordi den var ham så kær.

Alle elskede Florence. Hvor kunne de andet? Paul havde forud vidst, at de måtte og ville det, og mens han sad i sin krog mellem puderne med roligt foldede hænder og det ene ben trukket skødesløst op under sig, ville kun få have kunnet forestille sig den triumf og henrykkelse, der udvidede hans barnlige bryst, idet han iagttog hende, eller den søde fred, han nød. Fra alle drengenes læber mødte hans øren ødsle lovtaler over "Dombey's søster"; hver mund strømmede over af beundring for den rolige og beskedne lille skønhed; fortællinger om hendes forstand og dannelse svævede idelig forbi ham, og sommeraftenens luft var ligesom opfyldt af halvt forståelige ord om ham og Florence, der åndede en sympati for dem begge, som rørte og trøstede ham.

Hvorfor, vidste han ikke. For alt, hvad han den aften lagde mærke til, følte og tænkte – det nærværende og det fraværende; det, som da var, og det, som havde været – blandede sig ligesom farverne i regnbuen eller i brogede fugles fjer, når solen skinner på dem, eller i den blidere himmel, når den samme sol er ved at gå ned. De mange ting, han i den sidste tid havde tænkt på, gik forbi ham i musikken, ikke som om de på ny gjorde krav på hans opmærksomhed eller rimeligvis oftere ville optage den, men som fredeligt afgjorte og forsvundne. Et ensomt vindue, som han for flere år siden havde set igennem, åbnede udsigten over et ocean i mange miles udstrækning; på dets vande blev forestillinger, som han endnu den foregående dag havde haft travlt med, dysset i søvn ligesom afbrudte bølgeslag. Den samme gådefulde mumlen, som han havde undret sig over, når han havde ligget i sin vogn nede på strandbredden, syntes han, genlød gennem hans søsters sang, stemmernes summen og føddernes trin og ligesom havde del i de forbisvævende ansigter, ja selv i Toots' tunge venlighed, når denne hyppigt kom hen for at trykke hans hånd. Gennem alles velvilje syntes han stadig at høre den tale til sig, og selv hans gammelmandsagtige rygte syntes at knytte sig til den, han vidste ikke, hvorledes.

Således sad lille Paul grublende, lyttende og drømmende og var meget lykkelig, indtil afskedstimen slog. Da opstod der i virkeligheden også et røre blandt selskabet. Sir Barnet kom med Skettles jun., for at han skulle veksle håndtryk med ham, og bad ham ikke glemme at hilse sin kære fader og sige, at sir Barnet havde håbet, at de to unge herrer ville blive fortrolige venner. Lady Skettles kyssede ham og skilte hans hår ad i

panden og trykkede ham i sine arme, og selv mrs. Baps – den stakkels mrs. Baps! – kom fra harpenistens nodebog og tog lige så hjerteligt som nogen anden i salen afsked med ham.

"Farvel, dr. Blimber," sagde Paul og gav ham hånden.

"Lev vel, min lille ven," svarede doktoren.

"Mange tak," sagde Paul og så uskyldigt op i hans majestætiske ansigt. "Bed dem endelig være gode mod Diogenes."

Diogenes var hunden, som aldrig i sit liv havde skænket nogen anden end Paul sin fortrolighed. Doktoren lovede, at der i Pauls fravær skulle blive sørget godt for Diogenes, og efter at Paul igen havde takket ham og trykket hans hånd, sagde han med så hjertelig en inderlighed farvel til mrs. Blimber og Cornelia, at mrs. Blimber i dette øjeblik glemte at tale om Cicero, skønt det den hele aften havde været hendes hensigt. Idet Cornelia tog begge Pauls hænder, sagde hun: "Dombey, Dombey, du har altid været min yndlingsdiscipel. Gud velsigne dig!" Og det viste, syntes Paul, hvor let man kan gøre et menneske uret, for skønt miss Blimber var en trykpumpe, mente og følte hun det.

Derpå lød det blandt drengene: "Nu går Dombey!" – "Nu går lille Dombey!" og der opstod en almindelig trængsel for at følge Paul og Florence ned ad trappen og ud på gangen. Noget sådant, sagde Feeder, var endnu aldrig, så langt han kunne huske tilbage, indtruffet med nogen tidligere elev, og det ville være vanskeligt at sige, om dette var en ædruelig kendsgerning eller bægge. Alle tjenestefolkene med butleren i spidsen var ivrige efter at se lille Dombey komme af sted, og selv den svagsynede var rørt, mens han bar hans bøger og kufferter ned

til vognen, som skulle køre ham og Florence hen til mrs. Pipchin.

Ikke engang den blidere lidenskabs indflydelse på drengene – og alle som én var de forgabede i Florence – kunne afholde dem fra at tage en støjende afsked med Paul; de svang med hattene, trængte sig ned ad trappen for at trykke hans hånd, og hver især råbte: "Glem mig ikke, Dombey!" og hengav sig til mange sådanne, blandt disse unge Chesterfield'er usædvanlige udbrud af følelse. Mens Florence, førend døren blev lukket op, pakkede Paul ind, hviskede han til hende, om hun hørte dem. Kunne hun nogen sinde glemme det? Glædede det hende at vide det? Og en levende henrykkelse strålede i hans øjne, mens han talte til hende.

Én gang til, et sidste blik, vendte han sig om og stirrede på deres ansigter, forbavset over at se, hvor skinnende og klare og talrige de var, og hvor de var dynget og stablet op ligesom ansigter i et teater. De svømmede for hans øjne, idet han så på dem, ligesom ansigter i et gyngende spejl, og i det næste øjeblik sad han i den mørke vogn og trykkede sig tæt ind til Florence. Hver gang han siden tænkte på dr. Blimbers institut, viste det sig således, som han havde set det ved den sidste sammenkomst, og det syntes aldrig oftere at være noget virkeligt sted, men altid en drøm fuld af øjne.

Dette var imidlertid ikke det allersidste af dr. Blimbers institut. Der var endnu noget, og det var Toots, der, idet han uventet slog det ene af vognvinduerne ned og så ind, med en ganske udmærket klukken sagde: "Er Dombey der?" og straks efter slog han det op igen uden at vente på svar. Og heller ikke var dette det allersidste af Toots, for førend kusken kunne køre

til, slog han lige så pludseligt det andet vindue ned, så ind med den selvsamme klukken og sagde i den selvsamme tone: "Er Dombey der?" og forsvandt ligesom før.

Hvor Florence lo! Paul huskede ofte på det og måtte selv le, hver gang han kom til at tænke på det.

Men bagefter, den næste og den næstnæste dag, var der meget, som Paul kun uklart kunne mindes, som f.eks. hvorfor de opholdt sig flere dage og nætter hos mrs. Pipchin i stedet for at rejse hjem; hvorfor han lå i sengen, mens Florence stod ved hans side; om det var hans fader, som havde været inde i stuen, eller kun en høj skygge på væggen; om han havde hørt lægen sige om en, at hvis man havde holdt ham tilbage, førend han var begyndt at bygge luftkasteller, der havde været for stærke i forhold til hans svaghed, var det meget muligt, at han ikke var tæret hen.

Han kunne ikke engang huske, om han ofte havde sagt til Florence: "Å Floy, lad mig komme hjem, og forlad mig ikke!" men det forekom ham således. Undertiden bildte han sig ind at høre, at han selv gentog: "Lad mig komme hjem!"

Men da han kom hjem og blev båret op ad den velkendte trappe, kunne han huske, at en vogn havde rumlet mange timer i træk, mens han havde ligget på sædet med Florence ved siden af sig og den gamle mrs. Pipchin lige overfor. Også sin gamle seng huskede han, da de lagde ham i den, og sin tante, miss Tox og Susan, men der var noget mere og det noget, som altid forvirrede ham.

"Jeg ville gerne tale med Florence, hvis jeg må," sagde han, "med Florence alene, et øjeblik."

Hun bukkede sig ned til ham, mens de andre trådte til side.

"Søde Floy, var det fader, som var ude på gangen, da de bar mig ud af vognen?"

"Ja, kære Paul."

"Græd han ikke, Floy, og gik ind i sit værelse, da han så mig komme?"

Florence rystede på hovedet og trykkede sine læber mod hans kind.

"Det glæder mig, at han ikke græd," sagde lille Paul. "Jeg syntes det. Sig dem ikke, at jeg har spurgt om det."

15. Kaptajn Cuttles forbavsende snedighed og en ny idræt for Walter Gay

I flere dage kunne Walter ikke blive enig med sig selv om Barbados-historien og nærede endog et svagt håb om, at Dombey måske ikke havde ment, hvad han havde sagt, eller muligvis endnu kunne forandre sin beslutning og sige ham, at han ikke skulle rejse. Men da der ikke indtraf noget, som i mindste måde kunne tjene til at støtte denne i og for sig tilstrækkeligt usandsynlige forestilling, og da tiden smuttede bort, og han intet havde at undvære af den, indså han, at han burde handle uden vaklen.

Den største vanskelighed for Walter lå i, hvorledes han skulle meddele forandringen i sin stilling til onkel Sol, som han vidste, at den ville være et frygteligt stød for. Det faldt ham så meget des vanskeligere at dæmpe Sols munterhed med en sådan forbavsende efterretning, da den i den sidste tid atter var kommet godt på fode, og den gamle mand var så livlig, at den lille dagligstue ganske var blevet sig selv igen. Onkel Sol havde betalt det første afdrag på sin gæld til Dombey og var fuld af håb om at kunne bane sig vej gennem resten. Nu at rive ham om igen, efter at han så mandigt havde rejst sig efter sin modgang, var en meget sørgelig nødvendighed.

Og dog kunne det ikke lade sig gøre at løbe bort fra ham. Han måtte underrette ham om det i forvejen, men hvorledes han skulle sige ham det, det var knuden. Med hensyn til spørgsmålet om at rejse eller ikke rejse mente Walter ikke, at han havde noget valg. Dombey havde med føje sagt ham, at han

var ung, og at hans onkels omstændigheder ikke var gode, og ved det blik, Dombey havde ledsaget denne påmindelse med, havde han tydeligt tilkendegivet, at hvis han afslog at rejse, kunne han gerne blive hjemme, men ikke på hans kontor. Hans onkel og han skyldte Dombey en stor tjeneste, som Walter selv havde bedt om. Han var måske begyndt hemmeligt at tvivle om at vinde denne mands gunst og havde måske syntes, at han nu og da var tilbøjelig til at tilføje ham en næppe retfærdig krænkelse; men hvad der ville have været pligt uden dette, var derfor ikke mindre pligt trods dette – i det mindste efter Walters anskuelse – og pligten måtte opfyldes.

Dengang Dombey havde set på ham og sagt ham, at han var ung, og at hans onkels omstændigheder ikke var gode, havde der ligget et udtryk af ringeagt i hans ansigt, en hånlig og nedværdigende forudsætning af, at han kunne finde sig i at leve ørkesløst af en fattig, gammel mand, hvilket havde skåret den højsindede dreng i hjertet. Med det faste forsæt at overbevise Dombey om, at han virkelig havde taget fejl af hans natur, havde Walter ladet det være sig magtpåliggende at vise endog større frejdighed og livlighed efter den vestindiske samtale, end han havde vist før denne, hvis sligt for øvrigt var muligt for et menneske med hans raske og ivrige sind. Han var for ung og uerfaren til at tro, at netop denne egenskab hos ham muligvis ikke var Dombey behagelig, og at det ikke var midlet til at vinde hans gode mening at vise sig spændstig og fuld af håb om at behage i skyggen af hans mægtige mishag, hvad enten dette var fortjent eller ikke. Men det kunne gerne være, at den store mand havde troet at se en trods imod sig i denne ny ytring af et ærligt sind og havde sat sig for at kue dette.

"Nå, til syvende og sidst må onkel Sol dog have det at vide," tænkte Walter med et suk. Og da Walter var bange for, at hans stemme måske ville dirre en smule og hans ansigt ikke være ganske så fuldt af håb, som han kunne ønske, hvis han selv meddelte den gamle mand efterretningen og læste de første virkninger af denne i hans rynkede åsyn, besluttede han at henvende sig til den mægtige mægler, kaptajn Cuttle. Så snart det derfor var blevet søndag, drog han efter morgenmaden endnu en gang ud for at storme kaptajn Cuttles kvarter.

På vejen derhen var det ham ikke ubehageligt at mindes, at mrs. MacStinger hver søndag morgen gik et langt stykke bort for at besøge en gudstjeneste, som holdtes af den velærværdige Melchisedech Howler. Efter at denne en dag var blevet afskediget fra den vestindiske dok på grund af en falsk, af menneskehedens fælles fjende mod ham vakt mistanke om, at han havde boret med vridbor i romfade og lagt sine læber til hullet, havde han forkyndt, at verden ville forgå om to år fra den dag klokken ti om formiddagen og åbnet en stue til gaden til modtagelse af damer og herrer af Ranternes hoppende sekt. Den første gang, de havde været forsamlet, havde den velærværdige Melchisedechs formaninger gjort et så dybt indtryk, at den hele flok under henrykt opførelse af en hellig reel, der havde sluttet gudstjenesten, var brudt ind i et køkken nedenunder og havde lemlæstet en rulle, som tilhørte en af hjorden.

Dette havde kaptajnen i et ualmindelig livligt øjeblik fortalt Walter og hans onkel imellem gentagelserne af visen om den yndige Peg den aften, da marskandiseren Brogley var blevet betalt. Selv indfandt kaptajnen sig punktligt i en kirke i sit eget

nabolag, som hver søndag morgen hejsede unionsflaget, og hvor han havde den godhed – den virkelige kirkebetjent var nemlig aflægs – at holde øje med drengene, som han på grund af sin gådefulde krog havde en mægtig indflydelse på. Walter, som kendte regelmæssigheden i kaptajnens vaner, skyndte sig, det bedste han kunne, for ikke at komme for sent, hvilket også lykkedes ham så godt, at han, idet han drejede ind på Brig Place, havde den fornøjelse at se den bredskødede blå frakke med den dertil hørende vest hænge uden for kaptajnens vindue for at luftes.

Det syntes utroligt, at frakken og vesten skulle kunne ses af dødelige øjne uden kaptajnen, men han stak ganske sikkert ikke i dem, da hans ben ellers – husene på Brig Place var nemlig ikke synderlig høje – ville have spærret gadedøren, der nu derimod var fri. Ganske forundret over dette, bankede Walter én gang på.

"Stinger!" hørte han derpå kaptajnen sige oppe på sit værelse, som om dette var noget, der ikke kom ham ved. Walter bankede derfor to gange på.

"Cuttle," hørte han derpå kaptajnen sige, og straks efter viste kaptajnen sig ved vinduet i ren skjorte og seler, med sit halstørklæde hængende løst om halsen lige som en tovende og sin blanke hat på. Han bøjede sig ud over den bredskødede, blå frakke og den dertil hørende vest.

"Wal'r!" råbte kaptajnen, idet han så forbavset ned på ham.

"Ja vel, kaptajn Cuttle," svarede Walter, "det er kun mig."

"Hvad er der på færde, min dreng?" spurgte kaptajnen ængstelig. "Gills er da vel ikke sprunget læk igen?"

"Nej, nej. Med onkel er der ingenting i vejen."

Kaptajnen tilkendegav sin glæde herover og sagde, at han straks skulle komme ned og lukke op, hvilket han også gjorde.

"Men du kommer så tidligt, Wal'r," sagde kaptajnen, der stadig så tvivlende på ham, mens de gik ovenpå.

"Sagen er, kaptajn Cuttle," sagde Walter, idet han satte sig, "at jeg var bange for, at De skulle gå ud, og jeg ville gerne bede Dem om et godt råd."

"Det skal du få; men hvad vil du nyde?"

"Jeg vil gerne høre Deres mening," svarede Walter smilende.

"Det er det eneste, jeg trænger til."

"Nå, så kom an da. Snak fra leveren, min dreng."

Mens Walter meddelte ham, hvad der var foregået, og i hvilken forlegenhed han var med hensyn til sin morbroder, og hvilken lettelse det ville være for ham, hvis kaptajn Cuttle ville være så god at hjælpe ham ud af den, opslugte kaptajnens uendelige forfærdelse og forbavselse over det, der forestod, denne herre lidt efter lidt, indtil hans ansigt til sidst var ganske tomt og den blå klædning, hatten og krogen tilsyneladende uden ejermand.

"Ser De, kaptajn Cuttle," fortsatte Walter, "for mit eget vedkommende er jeg, som mr. Dombey sagde, ung og for intet at regne. Jeg må kæmpe mig gennem verden, ved jeg nok, men undervejs tænkte jeg på, at jeg i to henseender måtte se mig vel for med hensyn til onkel. Jeg vil ingenlunde sige, at jeg fortjener at være hans livs stolthed og glæde – jeg ved, De tror mig – men jeg er det. Tror De ikke også, at jeg er det?"

Kaptajnen syntes at gøre en anstrengelse for at hæve sig op fra sin forbavselses dyb og vende tilbage til sit ansigt, men da

forsøget blev frugtesløst, nikkede hatten kun med et stumt, ufatteligt udtryk.

"Selv om jeg lever og beholder mit helbred," sagde Walter, "og det er jeg ikke bange for, så kan jeg dog, når jeg forlader England, næppe håbe at få min onkel mere at se. Han er gammel, og desuden er hans liv et vaneliv, og hvis han, som De unægtelig med fuld ret sagde, ville være død før tiden på grund af tabet af lageret og alle de genstande, som han i så mange år havde vænnet sig til, tror De så ikke, at han måske kunne dø endnu lidt tidligere på grund af tabet af –"

"Sin nevø," afbrød kaptajnen ham. "Rigtigt!"

"Nå ja," sagde Walter, idet han søgte at tale i en munter tone, "vi må gøre vort bedste for at få ham til at tro, at denne skilsmisse kun er midlertidig. Men da jeg ved eller frygter for at vide det modsatte, kaptajn Cuttle, og da jeg har så mange grunde til at vise ham kærlighed, lydighed og ærefrygt, er jeg bange for, at jeg kun ville skille mig dårligt ved det, hvis jeg søgte at bringe ham på denne tro. Det er den væsentligste grund til, at jeg ønsker, at De skal tale til ham om det, og det er det første punkt."

"Hold hende et par streger fra vinden," sagde kaptajnen.

"Hvad var det, De sagde, kaptajn Cuttle?" spurgte Walter.

"Stå støt!" svarede kaptajnen tankefuldt.

Walter tav et øjeblik for at høre, om kaptajnen havde nogen særlig oplysning at føje til dette; men da han ikke sagde mere, talte han videre.

"Nu til det andet punkt, kaptajn Cuttle. Jeg må desværre sige, at jeg ikke er yndet af mr. Dombey. Jeg har altid søgt at gøre mit bedste, men han kan ikke lide mig. Han er måske ikke herre

over sin velvilje eller sit mishag. Det taler jeg ikke om, men jeg siger kun, at jeg er vis på, at han ikke kan lide mig. Han sender mig ikke ud til denne post, fordi den er god; han nedlader sig ikke til at skildre den bedre, end den er; jeg tvivler meget om, at den vil skaffe mig forfremmelse i huset – tværtimod tror jeg snarere, at den for altid skaffer mig af vejen. Det må vi nu ikke sige noget om til onkel, kaptajn Cuttle; men vi må søge at fremstille det i et så fordelagtigt lys som muligt; og når jeg siger alt til Dem, er det kun, for at jeg, hvis der nogen sinde skulle vise sig en udvej til at række mig en hjælpsom hånd så langt borte, kan have en ven, der kender min sande stilling."

"Wal'r, min dreng," svarede kaptajnen, "i Salomons ordsprog vil du finde følgende ord: "Gid vi aldrig må savne en ven i nøden og en flaske at byde ham!" Når du har fundet stedet, så læg et mærke ved det."

Med disse ord rakte kaptajnen med et udtryk af ærlig oprigtighed, som sagde mere end mange bind, Walter sin hånd, idet han samtidig – for han var stolt af sit nøjagtige og slående citat – gentog: "Når du har fundet stedet, så læg et mærke ved det."

"Kaptajn Cuttle," sagde Walter og tog kaptajnens umådelige næve i begge sine, som den aldeles fyldte, "næst efter onkel Sol holder jeg mest af Dem og ved, at jeg ikke kan betro mig tryggere til nogen her på jorden end til Dem. At rejse bort har jeg i og for sig ikke noget imod, og hvorfor skulle jeg også det? Stod det mig frit selv at prøve min lykke – stod det mig frit at tage hyre som simpel matros – stod det mig frit for egen regning at vove mig ud til verdens yderste grænser, så gjorde jeg det med glæde, så havde jeg med glæde gjort det for flere år

siden og ladet det komme an på, hvorledes det var gået mig. Men det var imod min onkels ønske og imod de planer, han havde lagt for mig, og dermed var den vise ude. Men hvad jeg føler, er, at vi alle til hobe har taget en lille smule fejl, og at jeg ikke har bedre udsigter nu, end da jeg fik plads på mr. Dombey's kontor – muligt endog mindre gode, for principalen var den gang måske velvillig stemt imod mig, men det er han sandelig ikke nu."

"Vend om, Whittington," mumlede den modfaldne kaptajn efter i nogen tid at have set på Walter.

"Ja," svarede Walter smilende, "og man kan vende mange gange om, kaptajn Cuttle, er jeg bange for, førend et held som hans atter indtræffer for en. Ikke fordi jeg beklager mig," tilføjede han i sin livlige, kraftige tone. "Jeg har intet at klage over. Jeg er forsørget. Jeg kan leve. Når jeg forlader min onkel, overlader jeg ham til Dem, kaptajn Cuttle, og jeg kan ikke overlade ham til nogen bedre. Jeg har ikke sagt Dem alt dette, fordi jeg er fortvivlet, på ingen måde; det er for at overbevise Dem om, at jeg ikke kan vrage og vælge på Dombey's kontor, og at hvorhen jeg bliver sendt, derhen må jeg gå, og hvad der bliver mig tilbudt, det må jeg tage imod. Det er bedst for min onkel, at jeg bliver sendt bort, for mr. Dombey's venskab er vigtigt for ham, som det jo allerede har vist sig, De ved selv når, kaptajn Cuttle, og jeg er sikker på, at det ikke vil være mindre vigtigt for ham, når han ikke hver dag har mig der til at ærgre sig over. Altså hurra for Vestindien, kaptajn Cuttle! Hvorledes går den vise, som matroserne synger?"

Vor kurs nu til Barbados står!

Hej lystelig!

Og skuden fra Gammel-England går!"

Her brølede kaptajnen i kor:

"Hej lystelig!

Hej lystelig, lystelig!

Hej ly-ste-lig!"

En ivrig og ikke ganske ædru skipper, som boede lige overfor og hørte den sidste linje, sprang øjeblikkelig ud af sin seng, smækkede vinduet op og stemte med sine lungers hele kraft i med tværs over gaden, hvilket gjorde en mageløs virkning. Da det var umuligt at holde slutningstonen længere, udstødte skipperen et frygteligt "*Halløj!*" der dels skulle gælde for en venskabelig hilsen, dels vise, at han endnu ikke var helt åndeløs. Derpå lukkede han sit vindue og gik igen i seng.

"Og hvis De, kaptajn Cuttle," sagde Walter, idet han rakte ham den blå frakke og vest og viste sig meget tjenstfærdig, "nu vil følge med og fortælle onkel Sol denne nyhed, som han egentlig for flere dage siden burde have haft at vide, så vil jeg forlade Dem ved døren og drive omkring indtil ud på eftermiddagen."

Det lod imidlertid ikke til, at kaptajnen syntes om dette hverv eller nærede nogen synderlig tillid til sin evne til at udrette det. Han havde ordnet Walters fremtidige liv og hændelser på en så helt anden måde og ganske til sin egen tilfredshed; han havde så ofte ønsket sig til lykke med den skarpsindighed og fremsynethed, han havde lagt for dagen ved denne ordning, og fundet den så fuldkommen og fuldstændig i enhver henseende,

at der nu krævedes en stor anstrengelse fra hans side, for at han skulle finde sig i pludselig at lade den gå i stykker, ja endog selv hjælpe til med at gøre den til intet. Kaptajnen fandt det desuden vanskeligt at losse sine gamle forestillinger om denne sag og tage en aldeles ny ladning om bord med den hurtighed, som omstændighederne fordrede, og undlade at sammenblande de to dele med hinanden. I stedet for altså at trække sin frakke og vest på med noget af den heftighed, som alene kunne have holdt skridt med Walters stemning, afslog han rent ud for øjeblikket at iføre sig disse klædningsstykker, og underrettede Walter om, at det ved en så alvorlig sag måtte være ham tilladt at bide sig en smule i neglene.

"Det har nu i over halvhundrede år været en gammel vane hos mig, Wal'r. Når du ser Ned Cuttle bide sig i neglene, Wal'r, kan du vide, at Ned Cuttle står på grund."

Derpå tog kaptajnen sin jernkrog imellem tænderne, som om den havde været en hånd, og gav sig med et udtryk af visdom og dybsindighed, der var sammentrængningen af al filosofisk overvejelse og moden undersøgelse i ét brændpunkt, til at overveje sagen i alle dens forskellige retninger.

"Der er en ven af mig," mumlede kaptajnen i en åndsfraværende tone, "- men han er nu på en rejse langs kysten til Whitby – som kunne afgive en betænkning over denne og enhver anden tænkelig sag, så at den ville slå Parlamentet af marken. Faldt to gange over bord, denne mand, uden at tage skade af det. Blev, mens han var lærling, tre uger i træk dunket i hovedet med en ringbolt. Og dog går der ikke en mand med et klarere hoved i to sko."

Trods sin agtelse for kaptajn Cuttle kunne Walter ikke lade være at glæde sig over hin vismands fraværelse og at nære det fromme håb, at hans klare forstand ikke måtte blive bragt sammen med hans forlegenheder, førend de var hævet.

"Hvis du tog og viste denne mand bøjen ved Nore," sagde kaptajn Cuttle i samme tone, "og spurgte ham om hans mening om den, Wal'r, ville han give dig en betænkning, som ikke ville ligne den bøjede mere, end din onkels knapper ligner den. Der gives ikke en mand, som går – i alt fald ikke på to ben – som kan komme ham nær. Nej, ikke på langt nær!"

"Hvad hedder han, kaptajn Cuttle?" spurgte Walter for at vise sin interesse for kaptajns ven.

"Hans navn er Bunsby," svarede kaptajnen. "Men Gud, det kunne for den sags skyld være, hvad det skulle være, med et hoved som hans!"

Hvad det egentlig var for en forestilling, som kaptajnen knyttede til denne slutningslovtale, udviklede han ikke nærmere, og heller ikke søgte Walter at lokke den ud af ham. For idet han med den ham ejendommelige livlighed nu begyndte at gennemgå hovedpunkterne i sine egne sager, opdagede han snart, at kaptajnen var faldet tilbage i sin tidligere dybsindige tilstand, og at han, skønt han stirrede stift på ham under sine buskede øjenbryn, åbenbart hverken så eller hørte ham, men var helt optaget af sine tanker.

Kaptajn Cuttle syslede virkelig med så store planer, at han, så langt fra at stå på grund, snart kom ud på det dybeste vand uden at kunne finde bund med sin skarpsindighed. Lidt efter lidt blev det kaptajnen klart, at en misforståelse måtte finde sted; at denne misforståelse utvivlsomt snarere måtte være på

Walters end på hans side, og at, hvis der virkelig var nogen vestindisk plan i gære, måtte det være en ganske anden end den, Walter, som var ung og ufornuftig, mente, og kun et eller andet nyt påfund for med ualmindelig hurtighed at gøre hans lykke. "Eller om de også skulle være raget en lille kende uklar med hinanden," tænkte kaptajnen – han mente Walter og Dombey – "så vil jo et ord i tide af en ven af begge parter jævne det og få alting i orden igen." Heraf udledte kaptajn Cuttle den slutning, at da han allerede havde den fornøjelse at kende Dombey, idet han jo havde tilbragt en meget behagelig halv time i hans hus i Brighton – den formiddag nemlig, da de lånte pengene – og da de som mænd af verden, der forstod hinanden og gensidigt var tilbøjelige til at blive enige, let kunne overvinde enhver vanskelighed af den slags og komme til sagens sande kerne, skulle den venskabstjeneste, han ville vise, være, at han, uden at tale til Walter om det, gik til Dombey's hus – sagde til tjeneren: "Vil De inte være så god, min dreng, at melde kaptajn Cuttle?" – kom Dombey fortroligt i møde – hagede sig fast i hans knaphul – snakkede om sagen – bragte den i rigtighed – og vendte triumferende tilbage.

Mens dette fremstillede sig for kaptajnen og lidt efter lidt fik form og skikkelse, klarede hans ansigt op, ligesom en tvivlsom morgen, når den viger for en klar middag. Hans øjenbryn, der havde været i højeste grad truende, glattede deres ru, strittende ydre og blev milde; hans øjne, der næsten havde lukket sig under hans åndelige anstrengelse, åbnedes frit; et smil, som først kun havde vist sig på tre steder – ét i den højre mundvig og ét i den ene krog af hvert af øjnene – bredte sig over hele hans ansigt og lettede, idet det krydsede hans pande, hatten,

som om også denne havde stået på grund til lige med kaptajn Cuttle og nu, ligesom han, lykkelig var blevet flot igen.

Endelig holdt kaptajnen op at bide sig i neglene og sagde: "Nå, Wal'r, min dreng, nu kan du hjælpe mig disse pjalter på," hvormed kaptajnen mente frakken og vesten.

Walter drømte mindst om, hvorfor kaptajnen var så omhyggelig med at ordne sit halstørklæde, så at han snoede de to ender i en slags pisk og stak dem igennem en massiv guldring, hvorpå der var en afbildning af en grav med et pynteligt gitterværk og et træ til minde om en afdød ven, lige så lidt som, hvorfor kaptajnen trak sin skjortelinning så højt i vejret, som lærredet neden for den tillod, og derved prydede sig med et par fuldstændige skyklapper, eller hvorfor han skiftede fodtøj og trak et par mageløse ankelsko på, som han kun gik med ved højtidelige lejligheder. Da kaptajnen endelig var blevet påklædt til sin fuldkomne tilfredshed og havde mønstret sig fra øverst til nederst i et barberspejl, som han tog ned fra et søm, tog han sin knortekæp og sagde, at han var færdig.

Da de kom ud på gaden, udtrykte kaptajnens gang mere velbehag end sædvanlig, men dette holdt Walter for en virkning af ankelskoene, og han ænsede det ikke. Før end de var kommet ret langt, mødte de en kone, som solgte blomster. Pludselig blev kaptajnen stående, ligesom grebet af et heldigt indfald, og købte den største bunke i hendes kurv, en strålende, viftedannet urtekost, der var to og en halv fod i omfang og sammensat af de mest brogede blomster.

Udrustet med dette venskabstegn, som han ville give Dombey, fulgtes kaptajn Cuttle med Walter, indtil de kom til instrumentmagerens dør, uden for hvilken de standsede.

"De går jo ind?" sagde Walter.

"Ja," svarede kaptajnen, som indså, at han først måtte være Walter kvit, førend han gik videre, og at han gjorde bedst i at udsætte sit påtænkte besøg til længere op ad dagen.

"Og De glemmer ikke noget?" sagde Walter.

"Nej," svarede kaptajnen.

"Nu vil jeg straks begynde min spadseretur," sagde Walter, "så er jeg af vejen."

"Og gør den dygtig lang, min dreng!" råbte kaptajnen efter ham. Walter slog ud med hånden og gik. Han havde intet fast mål for sin gang, men han syntes, at det var bedst, han gik ud på markerne, hvor han kunne tænke over det ny liv, der forestod ham, ligge under et træ og hengive sig til sine grublerier. Han kendte ingen bedre marker end dem i nærheden af Hampstead, og ingen nærmere vej til dem end at gå forbi Dombey's hus.

Dette var stateligt og mørkt som altid, da han gik forbi det og skottede op ad dets truende facade. Alle rullegardinerne var slået ned, men de øverste vinduer stod vidt åbne; en mild luftning tog fat i gardinerne, så at de bølgede frem og tilbage, og dette var det eneste livstegn i hele dets ydre. Walter gik sagte forbi og blev glad, da han var kommet nogle skridt bort fra huset.

Da så han sig tilbage med den interesse, han altid havde næret for stedet siden eventyret med det bortkomne barn for flere år siden, og så især op til de øverste vinduer. Mens han var således optaget, kørte en gig op for døren, og en herre i sorte klæder og med en svær urkæde steg ud og gik ind. Ved senere at mindes denne herre og hans køretøj, tvivlede Walter ikke på, at det havde været en læge, og da spurgte han sig selv, hvem der

vel kunne være syg, men denne opdagelse faldt ham ikke ind, førend han var gået et stykke og urolig havde tænkt på andre ting, skønt endnu stadig på det, huset havde mindet ham om. Walter fandt en glæde i at tænke sig, at den tid måske kunne komme, da det smukke barn, som var hans gamle veninde og siden havde vist sig så taknemmeligt imod ham og så glad ved at se ham, ville tale hans sag hos sin broder og indvirke heldigt på hans skæbne. Han holdt af at forestille sig dette, mere i dette øjeblik for den glædes skyld, det voldte ham at tænke sig, at hun blev ved at mindes ham, end af hensyn til nogen jordisk fordel, han kunne vinde ved det, men en anden og sindigere overvejelse hviskede til ham, at hvis han da var i live, ville han være hinsides havet og glemt; hun gift, rig, stolt og lykkelig. Der var ikke grund til at tro, at hun under så danne forhold ville mindes ham med større interesse end et legetøj, nej, ikke engang med så meget.

Og dog idealiserede Walter det smukke barn, han havde fundet flakkende om i de barske gader, og sammensmeltede hende således med hendes uskyldige taknemmelighed fra hin aften og med naturligheden og sanddruheden i dens udtryk, at han rødmede over sig selv, som om han havde været en æreskænder, fordi han havde tænkt, at hun kunne blive stolt. På den anden side var hans tanker så fantastiske, at det syntes ham at være næppe mindre æreskændende at tænke sig hende som en voksen kvinde; at tænke sig hende anderledes end som det ukunstlede, blide, indtagende lille væsen, hun havde været i den gode mrs. Browns dage. Walter indså, kort sagt, at han ved i det hele at ræsonnere med sig selv over Florence blev højst urimelig, og at han ikke kunne gøre noget bedre end gemme

hendes billede i sit hjerte som noget kosteligt, uopnåeligt, uforanderligt og ubestemt – ubestemt i alt, undtagen i dets evne til at volde ham glæde og afholde ham ligesom med en engels hånd fra alt uværdigt.

Det var en lang vandring, som Walter den dag foretog sig ude på landet, mens han lyttede efter fuglene, søndagsklokkerne og byens dæmpede summen, indåndede den yndigste vellugt, undertiden skottede til den dunkle synskreds, hinsides hvilken hans rejses mål lå, og derpå igen vendte øjet mod det grønne græs og det hjemlige landskab. Men han tænkte næppe en eneste gang tydeligt på at rejse bort og syntes ørkesløst fra time til time og fra minut til minut at udsætte al eftertanke, skønt han dog tænkte hele tiden, mens han gik.

Walter havde ladet markerne ligge bag sig, og mens han nu i den samme åndsfraværende stemning traskede hjemefter, hørte han et mandfolk råbe og derpå et fruentimmer kalde på sig. Idet han meget forundret hurtigt vendte sig om, fik han øje på en vogn, der var kommet fra den modsatte kant og blev holdende ikke langt fra ham. Kusken så sig tilbage fra sin buk og gjorde tegn til ham med sin pisk, og et ungt fruentimmer, som sad inde i vognen, bøjede sig ud ad vinduet og vinkede umådelig ivrigt. Han løb så hen til vognen og opdagede nu, at det unge fruentimmer var miss Nipper, og at hun var i en sådan forvirring, at hun næsten var ude af sig selv.

"Staggs's Gardens, mr. Walter!" sagde hun. "Hvad, å hvad?"

"Hvad er der?" udbrød Walter; "hvad er der i vejen?"

"Å, mr. Walter; Staggs's Gardens, hvad?"

"Ja," råbte kusken med en slags hoverende fortvivlelse til Walter, "således har denne unge dame nu i en hel time taget på

veje og nødte mig til at rykke ud af lukkede gader, som hun endelig ville ind i. Jeg har haft mange passagerer i denne vogn, men aldrig en passager som hun."

"Vil De til Staggs's Gardens, Susan?" spurgte Walter.

"Om hun vil! *Men hvor er den?*" brummede kusken.

"Jeg ved ikke, hvor den er!" råbte Susan vildt. "Jeg har selv været der én gang sammen med miss Floy og vor egen søde, stakkels master Paul den selvsamme dag, da De fandt miss Floy i City; for hun blev borte for os, da vi gik hjem, mrs. Richards og jeg, og en gal tyr, og mrs. Richards ældste dreng, og skønt jeg siden gik derhen, kan jeg dog ikke huske, hvor det er, jeg tror, det må være sunket i jorden. Å, mr. Walter, forlad mig ikke, Staggs's Gardens, å hvad! Miss Floys kæledægge – alles kæledægge – den lille fromme, fromme master Paul! Å, mr. Walter!"

"Men gud," udbrød Walter, "er han meget syg?"

"Den smukke blomst," sagde Susan og vred sine hænder, "har sat sig i hovedet, at han vil se sin gamle amme, og jeg skulle hente hende hjem til hans seng, mrs. Staggs fra Polly Toodles Gardens. Men hvor skal jeg dog finde hende?"

Dybt rørt og øjeblikkelig smittet af Susans vemod, kastede Walter sig nu, da han havde fattet, hvad hendes ærinde var, så ivrigt over det, at kusken havde nok at gøre med at følge ham i hælene, mens han løb i forvejen og forespurgte sig over alt om vejen til Staggs's Gardens.

Men der var ingen, som vidste noget om Staggs's Gardens. Den var forsvundet fra jorden. Der, hvor de gamle, rådne lysthuse engang havde stået, hævede paladser deres hoveder, og granitsøjler af kæmpemæssigt omfang åbnede en udsigt til

jernbaneverdenen hinsides. Den kummerlige fællede, der i en lang årrække havde været losseplads for al slags affald, var opslugt og borte, og på den fordum stinkende plads lå nu lange rækker pakhuse, fulde af kostbare varer. De gamle sidegyder vrimlede af fodgængere og alle slags køretøjer; de nye gader, som tidligere var blevet mismodigt stående i dyndet og hullerne i vejen, dannede nu i og for sig hele byer, som fremkaldte gavnlige bekvemmeligheder og behageligheder, som aldrig nogen tidligere havde prøvet eller tænkt på, førend de med ét havde fået liv. Broer, som tidligere intetsteds havde ført hen, førte til landsteder, haver, kirker og sunde, offentlige spadsereweje. Skrog til huse og begyndelsen til ny gader var sprunget op langs banen med dampens egen hurtighed og i et uhyre af et tog trængte ud på landet.

Nabolaget, der havde nølet med at vedkende sig jernbanen i dens modgangsdage, var nu blevet så klogt og bodfærdigt som nogen kristen og pralede af sin mægtige og blomstrende slægtning. Der var jernbanemønstre i manufakturhandlernes butikker og jernbaneblade i avissælgernes vinduer. Der var jernbanehoteller, kaffehuse, logihuse og kosthuse; jernbaneplaner, kort, udsigter, sjaler, flasker, smørrebrøds-kasser og timetabeller; jernbaneomnibusser; jernbaneholdepladser for drosker; jernbanegader og bygninger, jernbanespytslikkere og snyltegæster uden tal. Til de overvundne hørte den i Staggs's Gardens fordum så vantroske skorstensfejer, der nu boede i et treetages, med gips afpudset hus og med gyldne snirkler på et lakeret bræt meldte, at han var entreprenør for rensningen af jernbaneskorstene ved maskineri.

Til og fra hjertet i denne store forandring fo'r uophørligt dag og nat pulserende strømninger, som om de var dens livsblod. Skarer af mennesker og bjerge af varer, der kom og gik snese gange i hvert døgn, frembragte en uafbrudt gæring der på stedet. Endog husene syntes at pakke ind og gøre udflugter. Vidunderlige parlamentsmedlemmer, som for lidt over tyve år siden havde gjort sig lystige over ingeniørernes fantastiske jernbaneteorier og under krydsforhørene givet dem de drøjeste knubs, rejste nord på med uret i hånden og sendte i forvejen med den elektriske telegraf bud om, at de kom. Nat og dag rumlede de sejrende maskiner ved deres fjerne arbejde eller nærmede sig så jævnt deres rejses mål og smuttede ligesom tamme drager ind i de til deres modtagelse på tommer udregnede kroge, hvor de stod og boblede og rystede og fik murene til at skælve, som om de var blæst op af en hemmelig viden om store, endnu ikke anede kræfter og vældige, endnu ikke fuldbyrdede planer.

Men Staggs's Gardens var blevet udryddet med rode. Ak ve den dag, da ikke en "alen engelsk grund" – afstukket i Staggs's Gardens – er sikker.

Efter mange frugtesløse forespørgsler traf Walter, fulgt af vognen og Susan, omsider en mand, som engang havde boet i dette forsvundne land og ikke var nogen anden end den tidligere omtalte skorstensfejer, der var blevet fø'r og bankede to gange på sin egen dør. Han kendte, sagde han, godt Toodle. Han hørte jo til jernbanen, ikke sandt?

"Jo, sir, jo!" råbte Susan.

Men hvor boede han nu, spurgte Walter.

Han boede i kompagniets egne bygninger, den anden vej til højre, ned ad gården, tværs over den og så til højre igen. Det var nummer elleve; de kunne aldrig tage fejl; men om de også gjorde det, skulle de bare spørge efter fyrbøder Toodle, så ville enhver vise dem, hvor hans hus var. Ved dette uventede held steg Susan straks ud af vognen, tog Walters arm og skyndte sig åndeløs af sted, idet hun lod vognen vente på dem.

"Har den lille dreng længe været syg, Susan?" spurgte Walter, mens de ilede videre.

"Han har længe skrantet, uden at nogen vidste, hvor meget," svarede Susan og tilføjede overordentlig skarpt: "Å disse Blimbers!"

"Blimbers?" gentog Walter.

"Jeg kunne ikke tilgive mig selv, hvis jeg på en tid som denne, da der er så megen alvorlig sorg at tænke på, var hård imod nogen, især imod dem, som den lille søde Paul taler godt om. Men jeg kunne dog ønske, at denne familie blev sat til at arbejde i en stenet jordbund for at anlægge ny landeveje, og at miss Blimber måtte gå forrest og føre spidshakken!"

Derpå trak miss Nipper sit vejr og gik endnu raskere til, som om dette overordentlige udbrud havde lettet hende. Walter, som nu ikke havde mere vejr at undvære, ilede af sted uden at stille flere spørgsmål, og snart trængte de i deres utålmodighed ind ad en lille dør og kom ind i en renlig dagligstue, der var fuld af børn.

"Hvor er mrs. Richards?" udbrød Susan, idet hun så sig om. "Å, mrs. Richards, følg endelig med mig, De rare menneske."

"Men det er jo Susan," råbte Polly, idet hun med sit ærlige ansigt og sin moderlige skikkelse rejste sig forundret op iblandt

klyngen.

"Ja, mrs. Richards, det er mig," sagde Susan, "men gid det ikke var det, selv om jeg ikke synes at smigre, når jeg taler således. Lille master Paul er meget syg, og i dag sagde han til sin fader, at han ville gerne se sin gamle ammes ansigt, og at han og miss Floy håbede, at De ville følge med mig og mr. Walter og glemme, hvad der er sket, og vise det stakkels, kære barn, som tæres hen, en venlighed. Ja, mrs. Richards, han tæres rent hen!" sagde Susan grædende. Polly fældede tårer ved at se hende og høre, hvad hun havde sagt; alle børnene, derunder adskillige nye småbørn medregnede, flokkedes om dem, og Toodle, der lige var kommet hjem og spiste sin middagsmad, lagde kniv og gaffel fra sig og gav sin kone hendes hat og sjal på, hvorefter han bankede hende på ryggen og sagde med mere faderlig følelse end veltalenhed: "Af sted med dig, Polly!"

De kom derfor tilbage til vognen, længe førend kusken havde ventet dem, og efter at Walter havde hjulpet Susan og mrs. Richards ind i den, satte han sig selv op på bukken og bragte dem lykkelig og vel ind i forstuen i Dombey's hus – hvor han i forbigående så en vældig urtekost ligge, der mindede ham om den, kaptajn Cuttle samme formiddag havde købt i hans selskab. Han havde gerne ventet lidt for at få noget mere at vide om den lille patient eller ventet så længe, det skulle være, for at se, om han ikke kunne yde en eller anden ringe tjeneste, men da han huskede på, at Dombey ville finde dette påtrængende og uforskammet, gik han langsomt, modfalden og ængstelig, sin vej.

Men han var ikke kommet fem minutters gang bort fra døren, førend en tjener kom løbende efter ham og bad ham

vende om. Så hurtigt som mulig gik Walter tilbage og trådte med sørgelige anelser ind i det skumle hus.

16. Hvad det var, som bølgerne altid sagde

Paul var ikke siden kommet op af sin lille seng. Han lå der ganske rolig og lyttede efter larmen ude på gaden uden at bryde sig om, hvorledes tiden gik, og iagttog med opmærksomme øjne alt, hvad der foregik omkring ham.

Når solstrålerne trængte gennem de raslende jalousier ind i hans værelse og dirrede ligesom gyldent vand på væggen lige overfor, vidste han, at aftenen nærmede sig, og at himlen var rød og dejlig. Mens skæret svandt, og skummelheden sneg sig op ad væggen, så han den fortætte sig mere og mere til nat. Da tænkte han på, hvorledes de lange gader var oplyste af lygter, og hvorledes de fredelige stjerner skinnede deroppe. Hans indbildningskraft havde en underlig tilbøjelighed til at vandre ned til floden, der løb gennem den store by, og nu tænkte han på, hvor sort den var, og hvor dyb den ville se ud, idet den afspejlede stjernernes hærske, og fremfor alt, hvor jævnt den rullede havet i møde.

Længere hen på aftenen, når fodtrinene ude på gaden var blevet så sjældne, at han kunne høre dem nærme sig, tælle dem, idet de standsede, og atter høre dem tabe sig i det hule fjerne, kunne han ligge og iagttage den brogede ring omkring lyset og vente tålmodigt på dagen. Det eneste, der gjorde ham urolig, var den hurtige, rivende flod. Undertiden følte han sig ligesom tvunget til at prøve på at standse den med sine barnehænder eller tilstoppe dens løb med sand, og når han så den komme, uden at han var i stand til at gøre modstand, gav han sig til at skrig! Men et ord af Florence, der aldrig veg fra hans side,

bragte ham til sig selv igen. Han støttede da sit stakkels hoved til hendes bryst, fortalte hende sin drøm og smilede.

Når dagen atter begyndte at gry, ventede han på solen, og når dens opmuntrende lys begyndte at falde ind i værelset, udmalede han sig – udmalede! *så* han – de høje kirketårne hæve sig op mod morgenhimlen, byen vågne, atter blive fuld af liv, floden glimte, idet den rullede – men rullede hurtigt som altid – og duggen blinke ude på landet. Efterhånden trængte kendte lyde og råb ind i gaden dernede; tjenestefolkene i huset kom på benene og fik travlt; ansigter kiggede ind ad døren, og stemmer spurgte sagte den, der passede ham, hvorledes han havde det. Paul svarede altid selv: "Bedre. Mange tak, jeg har det meget bedre. Sig det til fader."

Lidt efter blev han træt af dagens tummel, vognenes rumlen og larmen af forbiilende mennesker og kunne falde i søvn eller på ny blive plaget af en urolig og forstyrrende tanke – barnet kunne ikke sige, om det var, når han sov, eller i de vågne øjeblikke – om den brusende flod. "Men vil den da aldrig standse, Floy?" kunne han undertiden spørge. "Jeg tror, den river mig bort med sig!"

Men Floy kunne altid trøste og få ham rolig, og det var hans daglige glæde at få hende til at lægge sit hoved på hans pude og hvile sig lidt.

"Du våger stadig over mig, Floy. Lad mig nu våge over dig!" Man understøttede ham da med puder i et hjørne af sengen, og der lagde han sig tilbage, mens hun lå ved siden af ham. Men ofte bøjede han sig forover for at kysse hende og hviskede til dem, der var i nærheden, at hun var træt og havde siddet så mange nætter oppe hos ham.

Således tog den blussende dag med dens varme og lys lidt efter lidt af, og atter begyndte det gyldne vand at danse på væggen.

Der kom ikke færre end tre værdige læger til ham, og værelset var så stille, og Paul iagttog dem så nøje – skønt han aldrig spurgte nogen om, hvad de sagde – at han endog kendte forskellen imellem lyden af deres ure. Men hele hans interesse koncentrerede sig om sir Parker, der altid satte sig ved hans seng, for Paul havde for længe siden hørt dem sige, at denne mand havde været hos hans moder, dengang hun havde trykket Florence i sine arme og var død. Og han kunne ikke få det ud af sine tanker nu. Han holdt af ham for det. Han var ikke bange for ham.

De mennesker, der omgav ham, forandrede sig på en lige så uforklarlig måde som den aften hos dr. Blimbers – undtagen Florence; Florence forandrede sig aldrig – og det, der havde været sir Parker, var nu hans fader, der sad og støttede hovedet på sin hånd. Gamle mrs. Pipchin, der havde siddet og døset i en lænestol, blev ofte til miss Tox eller hans tante, og Paul havde intet imod atter at lukke øjnene og, uden at det rørte ham, se, hvad der dernæst ville hænde. Men denne skikkelse med hovedet støttet på hånden vendte så ofte tilbage og var der så længe og sad så stille og højtidelig, uden at tale eller blive talt til, og hævede så sjældent ansigtet, at Paul halvvejs begyndte at tvivle om, at den var virkelig, og med frygt så den sidde der om aftenen.

"Floy," sagde han, "hvad er det?"

"Hvor, kære Paul?"

"Der! Er der ingen anden end fader!"

Skikkelsen hævede hovedet, rejste sig og sagde, idet den nærmede sig hans seng:

"Min egen dreng! Kender du mig ikke?"

Paul så den i ansigtet og tænkte, om det var hans fader? Men ansigtet dirrede ligesom af smerte, mens han stirrede på det, og førend han kunne udstrække sine hænder for at tage det imellem dem og trække det hen til sig, vendte skikkelsen sig hurtigt bort fra den lille seng og gik ud ad døren.

Med bankende hjerte så Paul på Florence, men han vidste, hvad hun ville sige, og standsede hende med ansigtet mod hendes læber. Da han næste gang så skikkelsen sidde ved foden af hans seng, kaldte han på den.

"Du må ikke sørge for min skyld, kære fader! Jeg har det virkelig meget godt!"

Da faderen kom og bukkede sig ned til ham – hvilket han gjorde hurtigt og uden at standse ved sengen – tog Paul ham om halsen og gentog flere gange og med den største inderlighed disse ord for ham, og aldrig så Paul ham inde i sit værelse, hvad enten det var om aftenen eller om dagen, uden at han udbrød: "Du må ikke sørge for min skyld, kære fader! Jeg har det virkelig meget godt!" Dette var begyndelsen til, at han altid om morgenen sagde, at han havde det meget bedre, og bad dem sige det til hans fader.

Hvor mange gange det gyldne vand dansede på væggen; hvor mange nætter den sorte, sorte flod trods hans modstand rullede ned mod havet, talte han aldrig og søgte han aldrig at få at vide. Hvis deres venlighed eller hans taknemmelighed for den kunne være blevet større, så blev de med hver dag venligere, og han

med hver dag taknemmeligere, men om det var mange eller få dage, det syntes den blide dreng nu var af ringe vigtighed.

En aften havde han tænkt på sin moder og hendes portræt nede i salen og forestillet sig, at hun måtte have elsket den søde Florence højere, end hans fader gjorde, siden hun kunne have trykket hende i sine arme, da hun mærkede, at hun skulle dø – for også han, hendes broder, der nærede en så inderlig kærlighed til hende, havde intet højere ønske end dette. Denne tankerække bragte ham til at spørge, om han nogen sinde havde set sin moder? For han kunne ikke huske, om de havde svaret ja eller nej, idet floden havde rullet så stærkt og forvirret hans tanker.

"Så jeg nogen sinde moder, Floy?"

"Nej, kære Paul; hvorfor det?"

"Så jeg aldrig et kærligt ansigt, ligesom en moders, se på mig, mens jeg var et lille barn, Floy?"

Han spurgte i en vantro tone, som om han i tanken så et eller andet ansigt.

"Jo, kære Paul."

"Hvis, Floy?"

"Din gamle ammes. Ofte."

"Hvor er min gamle amme?" sagde Paul. "Er hun også død? Er vi alle døde, Floy, undtagen du?"

Et øjeblik – længere måske, men det syntes kun at være et øjeblik – var der et røre i værelset, og så blev alt igen stille, og med farveløst ansigt, men smilende, holdt Florence hans hoved på sin arm. Hendes arm skælvede meget stærkt.

"Vis mig denne gamle amme, Floy!"

"Hun er ikke her, kære Paul, men hun skal komme i morgen."

"Tak, Floy!"

Med disse ord lukkede Paul øjnene og faldt i søvn.

Da han vågnede, stod solen højt på himlen, og dagen var varm og klar. Han lå lidt og så på vinduerne, der stod åbne, og på gardinerne, der raslede i lufttrækket og bølgede frem og tilbage; derpå sagde han: "Er det morgen, Floy? Er hun kommet?"

En eller anden syntes at gå ud for at opsøge hende. Måske var det Susan. Paul syntes, at da han igen havde lukket sine øjne, hørte han hende sige til ham, at hun snart skulle komme tilbage, men han åbnede dem ikke for at se ad. Hun holdt ord – måske havde hun slet ikke været borte – men det næste, som hændtes, var lyden af fodtrin ude på trappen, og da vågnede Paul, vågnede på sjæl og legeme og satte sig op i sengen. Nu så han dem omkring sig. Der hvilede ingen grå tåge over dem, således som det undertiden havde været tilfældet om aftenen. Han kendte dem alle og kaldte dem ved navn.

"Men hvem er det? Er det min gamle amme?" sagde barnet, idet han med et strålende smil vendte sig mod en skikkelse, som trådte ind.

Ja, ja. Ingen anden fremmed kunne have fældet disse tårer ved synet af ham og kaldt ham sin kære dreng, sin smukke dreng, sit eget, stakkels, hentærede barn. Ingen anden kvinde ville have bøjet sig ned over hans seng og taget hans magre hånd og trykket den til sine læber og sit bryst, når hun ikke havde haft en vis ret til at kærtegne den. Ingen anden kvinde ville således have glemt alle andre tilstedeværende end ham og Floy og været så fuld af ømhed og medynk.

"Floy, det er et godt, venligt ansigt!" sagde Paul. "Det glæder mig at se det igen. Gå ikke bort, gamle amme; bliv her!"

Alle hans sanser var skærpede, og han hørte et navn, som han kendte.

"Hvem var det, som sagde 'Walter'?" spurgte han og så sig om. "Der var nogen, som sagde 'Walter'. Er han her? Jeg ville så gerne se ham."

Ingen svarede straks, men kort efter sagde hans fader til Susan: "Så kald ham tilbage; lad ham komme herop!"

Efter en kort, forventningsfuld pause, under hvilken han med smilende interesse og forundring så på sin amme og mærkede, at hun ikke havde glemt Floy, kom Walter ind i værelset. Hans åbne ansigt og væsen og hans muntre øjne havde altid fået Paul til at holde af ham, og da Paul så ham, udstrakte han sin hånd og sagde: "Far vel!"

"Ikke farvel, mit barn!" udbrød mrs. Pipchin og ilede hen til hans hovedgærde.

Et øjeblik så Paul på hende med det tankefulde udtryk, hvormed han så ofte havde stirret på hende i sin krog ved kaminen. "Ak jo," sagde han rolig. "Far vel! Far vel, kære Walter!" og dermed vendte han hovedet hen imod ham og strakte atter sin hånd ud. "Hvor er fader?"

Førend ordene var kommet over hans læber, mærkede han sin faders ånde på sin kind.

"Husk på Walter, kære fader," hviskede han og så ham ind i ansigtet. "Husk på Walter. Jeg holder så meget af Walter!" Den matte hånd svajede hid og did i luften, som om den endnu en gang sagde "Far vel!" til Walter.

"Læg mig så ned," sagde han, "og du, Floy, kom du tæt hen til mig og lad mig se på dig!"

Søster og broder tog hinanden i favn, og det gyldne lys strømmede ind og faldt på dem, mens de var således sammenslyngede.

"Hvor floden løber hurtigt, Floy, mellem de grønne bredder og sivene, men nu er den ganske tæt ved havet! Jeg hører bølgerne! De talte altid således!"

Straks efter sagde han til hende, at bevægelsen af båden på strømmen dyssede ham i søvn. Hvor bredderne nu var høje, hvor blomsterne, der voksede på dem, strålede, hvor sivene var lange! Nu var båden ude på havet, men gled jævnt videre. Og nu lå der en kyst foran ham. Hvem var det, der stod på bredden?

Han foldede hænderne således, som han havde plejet, når han læste sin bøn. Han flyttede ikke sine arme for at gøre det, men de så ham folde hænderne bag på hendes hals.

"Moder ligner dig, Floy. Jeg kender hende på ansigtet! Men sig dem, at billedet ude på trappegangen i skolen ikke er guddommeligt nok. Lyset omkring hovedet skinner på mig, nu går jeg bort!"

Den gyldne krusning på væggen vendte tilbage, men andet rørte der sig ikke i værelset. Den gamle, gamle vedtægt! Den vedtægt, der kom i brug med vore første klædningsstykker og varer uforandret, indtil vor bane er udløbet, og den vide himmelhvælving er rullet sammen som et stykke pergament. Den gamle vedtægt – døden!

Alle I, som ser denne, takker Gud, for den endnu ældre vedtægt: Udødeligheden! Og skuer ned på os, I engle af unge

børn, med ikke helt fremmede blikke, når den hurtige flod
bærer os ud til oceanet!

"Ak Gud, ak Gud! At tænke sig," sagde miss Tox, idet hun på
ny brast i tårer, som om hendes hjerte var knust, "at Dombey &
Søn dog skulle blive en datter!"

17. Kaptajn Cuttle tager sig lidt af de unge menneskers sager

For at få brug for det talent til at lægge dybe og uudgrundelige planer, som kaptajn Cuttle – hvad der ikke er usædvanligt hos gennemsigtige, jævne mænd – oprigtigt troede sig udrustet med af naturen, var han denne indholdsrige søndag gået til Dombeys hus, mens han hele tiden undervejs glippede med øjnene over sin overflødige skarpsindighed, og havde fremstillet sig med ankelskoenes hele glans for Towlinson. Da han af dette individ hørte om den truende ulykke, benede han i sin hensynsfuldhed ganske forvirret af igen, idet han kun overrakte buketten som et ringe tegn på sin deltagelse og efterlod sin ærbødigste hilsen til familien i almindelighed, i forening med en ytring af sit håb om, at alle dens medlemmer under de nuværende forhold ville holde sig tæt til vinden, og med en venskabelig tilkendegivelse af, at han dagen efter ville "se ind igen".

Til kaptajnens hilsner hørtes der aldrig siden, og efter at kaptajnens buket havde ligget ude i gangen hele natten, blev den næste morgen kastet i skarnfjerdings, så at hans kløgtige plan, idet den blev indviklet i én og samme katastrofe med større forhåbninger og mere højtflyvende ønsker, blev ganske knust, ligesom når en lavine vælter sig ned mod en bjergskov, krat og buske lider sammen med træerne, og alle omkommer.

Da Walter søndag aften kom hjem fra sin lange spadseretur og dens mindeværdige slutning, var han først alt for overvældet af de efterretninger, han havde at meddele, og af de følelser, der

så naturligt var blevet vakt i hans bryst af det optrin, han havde set, til at han kunne lægge mærke til, at hans onkel åbenbart slet ikke havde fået det budskab, som kaptajnen havde påtaget sig at bringe, og at kaptajnen med sin krog gjorde signaler til ham om, at han skulle undgå dette emne. Kaptajnens signaler var imidlertid ikke synderligt forståelige, hvor nøjagtigt de end blev iagttaget, for ligesom disse kinesiske vismænd, der siges under deres forhandlinger at skrive i luften visse lærde ord, som det er en ren umulighed at udtale, gjorde kaptajnen sådanne sving og snirkler, at ingen, der ikke i forvejen havde været indviet i hans hemmelighed, ville have haft den fjerneste udsigt til at fatte dem.

Efter at Cuttle imidlertid var kommet til kundskab om, hvad der var hændt, opgav han disse forsøg, idet han nu indså, at der kun var meget lidt sandsynlighed for, at han ville kunne få sig en lille, fortrolig passiar med Dombey før Walters afrejse. Men idet han med modfaldent og skuffet ansigt tilstod for sig selv, at Sol Gills måtte have det at vide, og at Walter måtte rejse, nærrede han dog endnu stadig usvækket tillid til, at han, Ned Cuttle, var mand for Dombey, og at det for at ordne Walters fremtid var nok, at de to kom sammen. For kaptajnen kunne aldrig glemme, hvor godt han og Dombey var kommet ud af det i Brighton; hvor akkurat hver enkelt af dem havde givet sit ord med i laget; med hvilken nøjagtighed de havde taget mål af hinanden, eller hvorledes Ned Cuttle under den første forlegenhed havde fremhævet sin hjælpekilde og fremkaldt det ønskede udfald af sammenkomsten. Af alle disse grunde trøstede kaptajnen sig med den tanke, at selv om Ned Cuttle af omstændighedernes tryk blev nødt til for øjeblikket næsten til

ingen nytte at "ligge bi", ville Ned dog i rette tid tage fart med vind i sejlene og rive alting med sig.

I denne godmodige illusion gik kaptajn Cuttle endog så vidt, at han, mens han sad og så på Walter og med tårer på sin skjortelinning hørte på, hvad han fortalte, i sit stille sind overvejede, om det ikke ville være både høfligt og klogt at indbyde Dombey, når de mødtes, til en dag at komme og nyde sin lammesteg med ham på Brig Place og ved et gemytligt glas drøfte spørgsmålet om hans unge vens udsigter. Men mrs. MacStingers upålidelige humør og muligheden af, at hun under et sådant gæstebud kunne slå sig til ro ude i gangen og der holde et foredrag af en mindre venskabelig natur, virkede som en dæmper på kaptajnens gæstfrihed og gjorde ham bange for yderligere at tænke på det.

En omstændighed blev imidlertid aldeles klar for kaptajnen, mens Walter, der sad tankefuldt ved sin urørte middagsmad, dvælede ved alt, hvad der var hændt, den nemlig, at om Walters beskedenhed end hindrede ham i selv at indse det, var han dog så at sige et medlem af Dombey's familie. Han var i egen person kommet i forbindelse med den af ham så gribende skildrede tildragelse, han var blevet husket ved navn og anbefalet i nøje forbindelse med den, og hans skæbne måtte have en særlig vigtighed i hans principals øjne. Selv om kaptajnen nærede en hemmelig tvivl om rigtigheden af sine slutninger, nærede han dog ikke den fjerneste tvivl om, at de var gode for instrumentmagerens sindsro. Han nyttede derfor et så gunstigt øjeblik til at meddele sin gamle ven det vestindiske budskab som en overordentlig forfremmelse, idet han udtalte, at han for sit vedkommende uden vaklen ville holde hundrede tusinde

pund, hvis han havde dem, på, at Walter til sidst ville blive den vindende, og at han ikke tvivlede på, at en sådan spekulation ville kaste en klækkelig fordel af sig.

Solomon Gills blev straks lamslået af denne meddelelse, der ramte den lille dagligstue som et lyn og hærgede arnestedet ynkeligt. Men kaptajnen foregøglede ham så gyldne udsigter; lod falde så gådefulde vink om Whittingtonske følger; lagde et sådant eftertryk på det som en stadfæstelse af hans forudsigelser og som et stort skridt fremad til virkeliggørelsen af det romantiske sagn om den yndige Peg, at han gjorde den gamle mand ganske forvirret. Walter lod for sit vedkommende, som om han var fuld af håb og iver og vis på at komme hjem igen, og understøttede kaptajnen ved så udtryksfuldt at ryste på hovedet og gnide sig i hænderne, at Solomon, efter først at have set på ham og dernæst på kaptajnen, begyndte at tro, at han burde være henrykt af glæde.

"Men jeg er bagud for tiden, ved De nok," sagde han undskyldende, idet han fo'r dirrende med hånden ned over den hele rad blanke knapper i sin frakke og derpå op ad dem igen, som om de var perler, og han talte dem to gange efter, "og jeg ville helst beholde min kære dreng her. Men det er sagtens en gammeldags opfattelse. Han har altid holdt så meget af sønen, og han vil" – her så han tankefuldt på Walter – "han vil vist gerne af sted."

"Onkel Sol," udbrød Walter hurtigt, "hvis du taler således, rejser jeg ikke. Nej jeg gør ikke, kaptajn Cuttle. Hvis min onkel tror, at det kunne være mig kært at forlade ham, selv om jeg blev udnævnt til guvernør over alle øerne i Vestindien, så er det nok. Jeg er fast inventarium her."

"Walter, min dreng," sagde kaptajnen, "stå støt! Tag en observation af ham, Sol Gills."

Den gamle mand fulgte den majestætiske bevægelse af kaptajnens krog med øjnene og så på Walter.

"Her er nu en vis skude," sagde kaptajnen, der med stolthed tænkte på den lignelse, han svang sig op til, "udrustet til en vis rejse. Hvad er det for et navn, som står uudsletteligt skrevet på denne skude? Er det *Gay*?" sagde kaptajnen og hævede sin stemme, som om han ville sige: læg vel mærke hertil, "eller er det Gills?"

"Ned," sagde den gamle mand, idet han trak Walter hen til sig og kærligt lagde hans arm i sin, "jeg ved det, jeg ved det. Naturligvis ved jeg, at Walter altid tager mere hensyn til mig end til sig selv. Det er jeg overbevist om. Når jeg siger, at han gerne vil af sted, mener jeg, at jeg håber, at det er således. Ser De, Ned, og du med, kære Walter, dette er noget nyt og uventet for mig, og jeg er bange for, at grunden hertil er, at jeg er bagud for tiden og fattig. Er det virkelig en lykke for ham, således som I nu siger?" sagde den gamle mand og så ængsteligt fra den ene hen på den anden. "En sand og virkelig lykke? Er det? Jeg kan finde mig i næsten alt, hvad der er til Wallys bedste, men jeg vil ikke have, at Wally skal påtage sig nogen møje for min skyld eller skjule noget for mig. De, Ned Cuttle," fortsatte den gamle mand og fæstede sine øjne på kaptajnen til åbenbar forvirring for denne diplomat, "er De ærlig og oprigtig imod Deres gamle ven? Tal rent ud af posen, Ned Cuttle. Er der ikke noget bagved? Må han af sted? Hvorledes og hvorfor har De først fået det at vide?"

Da det var en kamp mellem kærlighed og selvfornektelse, kom Walter med uendelig virkning kaptajnen til undsætning, og ved idelig at tale om planen forsonede de gamle Sol Gills så nogenlunde med den eller gjorde ham snarere så forvirret, at intet, ikke engang smerten over skilsmissen, blev ham helt tydeligt.

Han fik ikke synderlig tid til at overveje sagen, for allerede næste dag fik Walter af disponent Carker de fornødne kreditiver til sin rejse og udstyrelse og den under retning, at "*Sønnen og Arvingen*" skulle sejle om fjorten dage. Under de travle forberedelser, som Walter forsætligt forøgede så meget som mulig, mistede den gamle mand al den smule fatning, han havde tilbage, og således nærmede tiden til afrejsen sig hurtigt.

Kaptajnen, som ikke undlod at udspørge Walter den ene dag efter den anden for at vide alt, hvad der foregik, fandt, at forholdene endnu stadig tydede på, at han ville komme til at rejse, uden at der tilbød eller rimeligvis ville tilbyde sig en lejlighed for ham til at komme til en klarere opfattelse af hans stilling. Først efter moden overvejelse og efter længe at have grublet over et så uheldigt sammenstød af omstændigheder, fik kaptajnen et lyst indfald. Hvad om han gjorde Carker et besøg og søgte at lokke ud af ham, hvorledes forholdene egentlig var?

Kaptajn Cuttle syntes meget godt om dette indfald. Det kom over ham i et inspireret øjeblik, mens han efter frokost røg en morgenpibe, og det var tobakken værdigt. Hans redelige samvittighed, der var blevet lidt urolig ved, hvad Walter havde betroet ham, og Sol Gills havde sagt, ville det dysse i søvn, og det ville tillige være en dybsindig, kløgtig venskabshandling. Han ville føle sig omhyggeligt for hos Carker og sige meget eller

lidt, efterhånden som han blev klog på dennes karakter og opdagede, om de kom godt ud af det med hinanden eller ikke.

Kaptajn Cuttle pyntede sig altså atter, uden at han denne gang havde nødig at være bange for at træffe Walter, der var hjemme for at pakke, og drog ud på sin anden ekspedition. Vel købte han sig ikke nogen forsonende urtekost, eftersom han jo skulle hen på et kontor; men han stak dog en lille solsikke i knaphullet for at give sig et behageligt, landligt ydre og holdt med denne, knortekæppen og den blanke hat ned efter Dombey & Søns kontor.

Efter i et værtshus der tæt ved at have nydt et glas varm toddy for at klare sine tanker fo'r kaptajnen med største hast ned ad strædet, for at de gode virkninger af toddyen ikke skulle dampe bort, og viste sig pludselig for Perch.

"Kammerat," sagde kaptajnen i en venlig tone, "en af jeres gamle hedder jo Carker?"

Det indrømmede Perch, men lod ham desuden pligtskyldigst vide, at alle hans gamle var optaget og ikke kunne ventes så snart at blive ledige.

"Hør engang, kammerat," sagde kaptajnen ham i øret, "mit navn er kaptajn Cuttle."

Kaptajnen ville have haget Perch blideligt ind til sig, men Perch undveg forsøget ikke så meget med forsæt som studsende ved tanken om, at hvis et sådant våben pludselig kom mrs. Perch for øje i hendes daværende tilstand, kunne det blive ødelæggende for denne dames forhåbninger.

"Hvis De vil være så god at melde kaptajn Cuttle, når De ser lejlighed til det," sagde kaptajnen, "skal jeg vente."

Med disse ord tog kaptajnen plads på Perchs hylde, halede sit lommetørklæde ud af den blanke hat, som han klemte mellem sine knæ – dog uden skade for dens facon, da ingen menneskelig kraft kunne bøje den – gned sig dygtigt i hovedet med det og syntes at blive opfrisket. Derpå ordnede han sit hår med krogen, så sig om i kontoret og iagttog med blid ærbødighed kontoristerne.

Kaptajnens sindsro var så uigennemtrængelig, og han selv i det hele taget et så gådefuldt væsen, at Perch helt tabte modet.

"Hvad var det for et navn, De nævnte?" spurgte Perch og bukkede sig ned til ham, mens han selv sad på hylden.

"Kaptajn," svarede kaptajnen med en dyb, hæs hvisken.

"Ja," sagde Perch og slog takt med hovedet.

"Cuttle."

"Ja så!" sagde Perch i samme tone, for den smittede ham uvilkårlig, så imponerende var kaptajnen med sit diplomatiske væsen. "Jeg skal se ad, om han nu er ledig. Jeg ved det ikke. Måske er han det et par minutter. "

"Vel, min dreng, jeg vil heller ikke opholde ham længere end et par minutter," sagde kaptajnen og nikkede med al den vægtige vigtighed, han følte. Perch, som snart kom tilbage, sagde: "Vil kaptajn Cuttle komme denne vej?"

Disponent Carker, der stod på tæppet foran den tomme kamin, der var smykket med et udskåret ark karduspapir, så ikke videre opmuntrende på kaptajnen, da han trådte ind.

"Må jeg spørge, om det er mr. Carker?" spurgte kaptajnen.

"Det tror jeg," svarede Carker og viste alle sine tænder.

Kaptajnen kunne godt lide, at han svarede med et smil; det så så venskabeligt ud. "Ser De," begyndte kaptajnen, idet han lod

sine øjne rulle langsomt omkring i det lille værelse og opfangede så meget af det, som hans skjortelinning tillod, "jeg er selv sømand, mr. Carker, og Wal'r, som er forhyret her, er så godt som min søn."

"Walter Gay?" spurgte Carker med det samme smil.

"Wal'r Gay, ja vel, rigtigt!" Kaptajnens tone røbede en varm påskønnelse af Carkers hurtige fatteevne. "Jeg er en god ven af ham og hans onkel. Kanske har De hørt Deres chef nævne mit navn? – Kaptajn Cuttle."

"Nej," sagde Carker med et endnu bredere grin end før.

"Nå ja," blev kaptajnen ved, "jeg har den fornøjelse at kende ham. Jeg hilste på ham dernede på kysten sammen med min unge ven Wal'r, dengang – kort sagt, den gang vi havde en lille håndsækning nødvendig." Kaptajnen nikkede på en måde, som på én gang var venlig, utvungen og talende. "De husker det vist nok."

"Jeg tror," sagde Carker smilende, "at jeg havde den ære at bringe sagen i orden."

"Atter rigtigt!" svarede kaptajnen. "Ja vist havde De. Men nu har jeg taget mig den frihed at komme herhen –"

"Vil De ikke sidde ned?" sagde Carker smilende.

"Mange tak," svarede kaptajnen og satte sig. "Ens tale falder måske bedre, når man sidder. Vil De ikke selv tage Dem en stol?"

"Nej tak," sagde Carker, der, måske af vane, stod med ryggen mod kaminen og så ned på kaptajnen med et øje på hver tand og hver gumme. "De har taget Dem den frihed, sagde De – skønt det ingen frihed er –"

"Takker så mange gange, gamle ven," svarede kaptajnen, "- taget mig den frihed at komme her for min ven Wal'rs skyld. Hans onkel, Sol Gills, er en videnskabsmand, og i videnskaben er han en clipper, men han er dog ikke, hvad jeg ville kalde helbefaren – han er ingen praktisk mand. Wal'r er så prægtig en dreng, som der nogensinde har trådt i et par sko, men han er lidt bagvendt i én henseende, og det er beskedenhed. Hvad jeg nu kunne ønske at betro Dem," sagde kaptajnen, idet han dæmpede stemmen og talte med en slags fortrolig brummen, "på en venskabelig måde, ganske imellem os og for min egen private regning, indtil Deres chef har drejet en kende til, og jeg kan komme ham på siden, er dette: – Er alting her, som det skal være, og ligger Wal'r for udgående med rigtig god vind?"

"Hvad tror De selv, kaptajn Cuttle?" svarede Carker, idet han samlede sine frakkeskøder op og satte sig i lave. "De er en praktisk mand; hvad tror De?"

Skarpsindigheden og udtryksfuldheden i kaptajnens øje, idet han spilede det op til svar, kunne kun ord som de ovenmeldte, uudtalelige kinesiske have beskrevet.

"Nå," sagde kaptajnen, uendelig opmuntret, "hvad siger De? Har jeg ret eller uret?"

Så meget havde kaptajnen, der var blevet dristig ved Carkers smilende forekommenhed, udtrykt i sit øje, at han følte sig lige så godt i stand til at fremsætte spørgsmålet, som om han med den største omhyggelighed havde udtrykt sine tanker.

"Ret," sagde Carker; "det tvivler jeg ikke om."

"Ligger for udgående med godt vejr, siger jeg altså."

Carker smilte samtykkende.

"Vinden ret agter ind og nok af den," fortsatte kaptajnen.

Carker smilede atter samtykkende.

"Vel, vel!" sagde kaptajn Cuttle meget lettet og tilfredsstillet. "Jeg vidste nok, hvad hun ville lægge an; det sagde jeg også til Wal'r. Mange tak, mange tak."

"Gay har glimrende udsigter," bemærkede Carker og udvidede munden endnu mere; "han har hele verden for sig."

"Hele verden og en kone med, som ordsproget siger," svarede den henrykte kaptajn.

Ved ordet "kone" – som han uvilkårligt var kommet til at nævne – standsede kaptajnen og spilede atter sit øje op, og idet han satte hatten på enden af knortekæppen, snurrede han den rundt og skelede til sin stadig smilende ven.

"Jeg tør holde et glas gammel Jamaica på," sagde kaptajnen og så vist på ham, "at jeg ved, hvad De smiler over."

Carker gik ind på det og smilede endnu mere.

"Det kommer vel ikke længere?" sagde kaptajnen og stødte med kæppen mod døren for at være sikker på, at den var lukket.

"Ikke en tomme."

"De tænker måske på et stort F?"

Carker nægtede det ikke.

"Og på et l," sagde kaptajnen, "og et o?"

Carker smilede stadig.

"Har jeg atter ret?" spurgte kaptajnen hviskende, idet hans triumferende glæde fik den skarlagenrøde ring på hans pande til at svulme.

Da Carker stadig smilede og nu nikkede, rejste kaptajn Cuttle sig og trykkede hans hånd, idet han varmt forsikrede ham, at de lå på samme bov, og at han selv hele tiden holdt den kurs. "Han gjorde hendes bekendtskab," sagde kaptajnen med den

alvor og hemmelighedsfuldhed, som sagen krævede, "på en usædvanlig måde – De husker nok, at han fandt hende på gaden, da hun ikke var mere end et barn – siden har han stadig holdt af hende og hun af ham så meget, som to unge mennesker kunne. Vi har altid, Sol Gills og jeg, sagt, at de to var skåret til for hinanden."

En kat, en abe, en hyæne eller et dødningshoved kunne ikke have vist kaptajnen flere tænder på én gang, end Carker viste ham på dette standpunkt af deres samtale.

"Der er en almindelig strømning på den kant," sagde den lykkelige kaptajn. "Vind og vand sætter samme vej ind, skal jeg sige Dem. Se, om han ikke var til stede forleden dag!"

"Meget fordelagtigt for hans forhåbninger," sagde Carker.

"Se, om han ikke bliver bugseret i kølvandet af den dag!" vedblev kaptajnen. "Hvad kan vel nu kappe ham los?"

"Intet," svarede Carker.

"Der har De igen ret," svarede kaptajnen og gav hans hånd et tryk til. "Intet. Så! Støt! En søn er død og borte; en smuk lille dreng. Ikke sandt?"

"Ja, en søn er død og borte," sagde Carker.

"Videre i teksten, og en anden står klar i hans sted," sagde kaptajnen. "En nevø af en videnskabelig onkel! En nevø af Sol Gills! Wal'r! Wal'r, som allerede er på Deres kontor! Og" – sagde kaptajnen, idet han lidt efter lidt hævede sig til et citat, som skulle slutte hans tale, "som – daglig kommer fra Sol Gills til Deres bøger og Deres barm."

Det velbehag, hvormed kaptajnen ved slutningen af enhver af de foregående korte sætninger sagte havde puffet til Carker med sin albue, kunne kun overgås af den triumf, hvormed han

holdt inde og stirrede på ham, da han havde endt denne glimrende prøve på veltalenhed og skarpsindighed; hans store blå vest hævede sig under fødselssmerterne ved et sådant mesterstykke, og hans næse blev stærkt inflammeret.

"Har jeg ret?" spurgte kaptajnen.

"Kaptajn Cuttle," sagde Carker, der et øjeblik på en underlig måde sank i knæ, som om han faldt sammen for på én gang at tage hele sin egen person i favn, "Deres mening med hensyn til Walter Gay er nøjagtig og fuldkommen rigtig. Jeg forudsætter, at vi taler i fortrolighed med hinanden."

"På ære!" afbrød kaptajnen ham. "Ikke et ord!"

"Til ham eller nogen?" vedblev disponenten.

Kaptajnen rynkede panden og rystede på hovedet.

"Men kun til Deres egen trøst og vejledning – og vejledning naturligvis," gentog Carker, "med hensyn til Deres fremgangsmåde i fremtiden."

"Takker så mange gange," sagde kaptajnen, der med opmærksomhed hørte på ham.

"Jeg tøver ikke med at sige, at det er således. De har nøjagtig truffet sandsynlighederne."

"Og nu Deres chef," sagde kaptajnen, "det er vel bedre, at en sammenkomst mellem ham og mig kommer af sig selv. Der er tid nok dertil."

Med munden vrænget fra det ene øre op til det andet gentog Carker: "Ja, tid nok," dog uden at artikulere disse ord, men idet han venligt bøjede hovedet og dannede dem med tungen og læberne.

"Og da jeg nu ved – det er, som jeg altid har sagt – at Wal'r er på vejen til at gøre sin lykke ..."

"På vejen til at gøre sin lykke," gentog Carker på den samme stumme måde.

"Og da denne lille rejse så at sige hører til Wal'rs daglige gerning og udgør en del af hans forventninger her ..."

"Af hans forventninger her," stadfæstede Carker.

"Nå," fortsatte kaptajnen, "så har det, så længe jeg ved dette, ingen hast, og mit sind er roligt."

Da Carker endnu stadig på den samme lydløse måde venligt gav ham ret, blev kaptajn Cuttle end mere fast i den mening, at han var et af de behageligste mennesker, han var truffet sammen med, og at selv Dombey kunne have godt af at rette sig efter et sådant mønster. Med megen hjertelighed udstrakte kaptajnen derfor endnu en gang sin uhyre næve – i farve ikke ulig en gammel blok – og gav ham et tag, der på hans blødere kød efterlod et prøveaftryk af de revner og sprækker, hvormed den indvendige flade af kaptajnens hånd var så rigelig tatoveret.

"Farvel," sagde kaptajnen. "Jeg siger ikke mange ord, men jeg finder det meget smukt af Dem, at De har været så venskabelig og oprigtig. De undskylder nok, hvis jeg har været påtrængende, ikke sandt?" sagde kaptajnen.

"Påtrængende? Slet ikke!"

"Tak. Mit lukaf er ikke synderlig rummeligt," sagde kaptajnen og vendte sig om, "men ret hyggeligt, og skulle De engang komme i nærheden af Brig Place, nummer ni – vil De ikke skrive det op? – og træder ovenpå, uden at bryde Dem om, hvad en person nede ved døren siger, ville jeg være stolt af at se Dem."

Med denne gæstfri indbydelse sagde kaptajnen "Farvel!" og gik ud og lukkede døren. Carker blev stående og støttede sig til kaminen, og i hans listige blik og årvågne væsen, hans falske og langstrakte, men ikke smilende mund, hans pletfri halsbind, selve hans skæg, ja i hans tavse faren hen med den bløde hånd over det hvide linned og glatte ansigt, var der noget fortvivlet katteagtigt.

Den godtroende kaptajn gik ud i en tilstand af selvforherligelse, som gav hans blå klædning et ganske nyt snit. "Stå støt, ned!" sagde han til sig selv. "I dag har du slået et slag for de unge mennesker, min dreng!"

I sin hoveren og nuværende og tilkommende fortrolighed med huset kunne kaptajnen, da han kom ud i det yderste kontorværelse, ikke bare sig for at drille Perch lidt og spørge ham, om han troede, at de endnu alle sammen var optaget. Men for ikke at være bitter mod en mand, der kun havde gjort sin pligt, hviskede kaptajnen ham i øret, at hvis han havde lyst til et glas toddy og ville følge med, ville det være ham en fornøjelse at traktere ham.

Førend kaptajnen gik, så han sig til nogen forbavelse for kontoristerne fra et midtpunkt om i lejligheden og optog en almindelig opmåling af kontoret som hørende til en plan, der vedkom hans unge ven meget stærkt. Især vakte kassererværelset hans beundring, men for ikke at synes for nærgående, indskrænkede han sig til et bifaldende blik og gik med en nådig hilsen til kontoristerne som en person, der var fuld af høflighed og nåde, ud i gården, hvor Perch straks efter indfandt sig. Denne førte han nu hen til værtshuset, hvor han uden standsning opfyldte sit løfte, for Perchs tid var kostbar.

"Jeg vil foreslå Dem en skål," sagde kaptajnen; "Wal'r!"

"Hvem?" spurgte Perch.

"Wal'r!" gentog kaptajnen med tordenrøst.

Perch, der syntes at mindes, at han i sin barndom havde hørt, at der engang havde været en digter af dette navn, havde intet imod at mindes ham, men var højst forbavset over, at kaptajnen var kommet til City for at foreslå en skål for en digter; ja havde han foreslået at sætte en billedstøtte af en digter – Shakespeare, f.eks. – på en offentlig plads i City, kunne han næppe have vist Perchs erfaring en større krænkelse. I det hele taget var han en så gådefuld og ufattelig personlighed, at Perch mente, at det var bedst slet ikke at tale om ham til sin kone for ikke at volde ubehagelige følger.

Da kaptajnen var sikker på at have slået et slag for de unge mennesker, var han hele dagen hemmelighedsfuld og ufattelig selv for sine fortroligste venner, og hvis Walter ikke havde udledet hans blinken og grinen og andre lignende pantomimiske lettelser fra hans fornøjelse over det heldige udfald af deres uskyldige bedrageri mod Sol Gills, så havde han ganske sikkert røbet sig inden aften. Således som det gik, holdt han imidlertid sin hemmelighed skjult og gik sent hjem med hatten så stærk på snur og et sådant strålende udtryk i sine øjne, at mrs. MacStinger ved det første glimt af ham forskansede sig bag den åbne gadedør og vægrede sig ved at komme ud og se på sine velsignede børn, førend han var trygt indkvarteret oppe på sit værelse.

18. Fader og datter

Der hersker stilhed i Dombey's hus. Tjenestefolk smutter op og ned ad trappen uden at frembringe nogen lyd med deres fodtrin. De taler uophørligt sammen og sidder længe ved deres måltider, nyder deres mad og drikke så langsomt som muligt og gør sig til gode på en styg, vanhellig måde. Med tårefyldte øjne fortæller mrs. Wickam triste anekdoter og meddeler dem, at hun hos mrs. Pipchin altid havde sagt, at det ville gå således, drikker mere øl end sædvanlig og er meget sørgmodig, men dog selskabelig. Kokkepigen er i en lignende sindstilstand. Hun lover dem lidt opstegt kød til aftensmad og kæmper lige så meget med sine følelser som med løgene. Towlinson begynder at tro, at der er en skæbne med i spillet, og vil gerne vide, om nogen kan sige ham, om der nogen sinde er kommet noget godt ud af at bo i et hjørnehus. De synes alle, at det er hændet for længe siden, og dog ligger barnet endnu rolig og smukt på sin lille seng.

Efter at det er blevet mørkt, kommer nogle fremmede – nogle fremmede med filtsko, og som har været der før – og med dem kommer det for sovende børn så sælsomme hvilested. I al denne tid er den sørgende fader ikke blevet set, ikke engang af sine tjenestefolk; for når nogen er til stede, sidder han i den inderste krog i sit mørke værelse, og til andre tider synes han kun at røre sig for at gå frem og tilbage på gulvet. Men om morgenen hedder det imellem tyendet, at han midt om natten var gået ovenpå og er blevet der – inde i værelset – indtil solen begyndte at skinne.

I kontorerne i City er de nederste vinduer gjorde endnu dunklere af skodder, og mens de tændte lamper på pultene halvt slukkes af dagen, som trænger ind, slukkes dagen halvt af lamperne, så at der hersker en usædvanlig skummelhed. Der arbejdes ikke meget. Kontoristerne er ikke oplagte til at arbejde og træffe aftaler om at spise koteletter om eftermiddagen og gøre udflugter op ad floden. Perch bliver længe borte i sine ærinder og opholder sig i værtshuse, hvortil han indbydes af venner, og hvor han udbreder sig over de menneskelige tings usikkerhed. Om aftenen går han tidligere end sædvanlig hjem og trakterer sin kone med kalvekarbonade og skotsk ale. Disponent Carker trakterer ingen, lige så lidt som han bliver trakteret, men alene inde i sit værelse viser han tænder hele dagen, og det kunne synes, som om hans bane var blevet fri for noget – som om en eller anden hindring var blevet fjernet og hans vej ryddeliggjort.

Nu ser de rødmossede børn, der bor lige over for Dombey's hus, ned på gaden fra vinduerne i amnestuen, for uden for hans dør står fire sorte heste med fjerbuske på hovederne, og fjerbuske dirrer oven på den vogn, som de trækker, og disse og en hob mænd med skærf og stave lokker en skare mennesker til. Gøgleren, der var i færd med at lade tallerkenen snurre rundt, trækker atter sin vide frakke på oven over sin stadselige dragt, og hans kone, der trasker af sted ved siden af ham med det tunge barn på armen, tøver for at se følget komme ud. Men tættere ind til sit smudsige bryst trykker hun sit barn, da hun ser den byrde, som er så let at bære, blive ført bort, og ingen avende hånd er nødvendig for at dæmpe lystigheden hos det yngste af de rødmossede børn i det høje vindue lige overfor,

idet det peger med sin buttede finger, ser sin amme ind i ansigtet og spørger: "Hvad er det?"

Og nu skrider Dombey blandt klyngen af sørgeklædte tjenestefolk og grædende fruentimmer gennem forstuen ud til sin vogn. Han er ikke, finder disse iagttagere, nedbøjet af sorg. Hans gang er oprejst og hans holdning lige så rank, som den altid har været. Med undtagelse af, at hans ansigt er noget indfaldent, stift og blegt, har det det samme udtryk som tidligere. Han tager plads i vognen, og tre andre herrer følger efter. Derpå drager det storartede optog langsomt ned ad gaden. Endnu mens fjerbuskene nikker i nogen afstand, lader gøgleren tallerkenen snurre rundt på en stok og får den samme skare mennesker til at beundre den. Men gøglerens kone er mindre vims med pengekasen; for barneligfærden har bragt hende til at tænke på, at den lille under hendes luvslidte sjal måske aldrig bliver voksen og ikke opnår at bære et himmelblåt pandebånd om hovedet og kødfarvede, strikkede underbenklæder og at slå kolbøtter i gadesnavset.

Fjerbuskene fortsætter deres tungsindige vandring gennem gaderne, indtil en kirkeklokke lader sig høre. I den samme kirke fik den smukke dreng alt, hvad der snart vil være tilbage af ham på jorden – et navn. Alt, hvad der vil være tilbage af ham, der er død, lægger de dér i nærheden af det forkrænkkelige af hans moder. Det er godt. Deres aske ligger således, at Florence hver dag på sine vandringer – ensomme, ensomme vandringer! – kan gå forbi den.

Da tjenesten er endt og præsten gået, ser Dombey sig om og spørger med dæmpet stemme, om den person, der skulle komme for at få underretning om mindetavlen, er til stede.

En træder frem og siger ja.

Dombey tilkendegiver, hvor han vil have den sat, og viser ham med sin hånd på muren dens facon og størrelse, og at den skal rette sig efter mindestenen over moderen. Derpå skriver han med sin blyant indskriften op og giver ham den, idet han tilføjer: "Jeg ønsker det gjort straks."

"Det skal ske uden ophold, sir."

"Der er egentlig intet andet at skrive end navnet og alderen, som De ser."

Manden bukker, ser på papiret, men synes at tøve. Dombey, der ikke lægger mærke til denne hans tøven, vender sig om og skrider hen mod våbenhuset.

"Undskyld, sir" – han rører sagte ved hans sørgekappe – "men da De ønsker det gjort straks, og der kan blive taget fat på det, så snart jeg kommer hjem –"

"Nå?"

"Vil De ikke være så god at læse det endnu en gang igennem? Der er vist en fejl i det."

"Hvor?"

Stenhuggeren giver ham papiret tilbage og peger med sin tommestok på ordene "elskede og eneste barn."

"Skulle der ikke stå "søn", sir?"

"De har ret. Naturligvis. Ret det."

Med hurtigere skridt fortsætter faderen sin gang til kareten. Da de andre tre, som følger tæt bag efter ham, tager plads, er hans ansigt skjult, tilhyllet af hans kappe. Heller ikke ser de den dag mere til det. Han stiger først ud og går lige ind i sit værelse. De øvrige deltagere i følget – Chick og to aflægerne – går op i salen, hvor de modtages af mrs. Chick og miss Tox. Men

hvorledes ansigtet er i det aflukkede værelse nedenunder, hvorledes tankerne, hjertet, kampen eller smerten er, ved ingen.

Det vigtigste, som de ved nede i køkkenet, er, at det synes ligesom at være søndag. De kan næsten ikke tro, at der ikke er noget usømmeligt, for ikke at sige syndigt, i folks opførsel uden for huset, idet de passer deres sædvanlige dont og går i deres daglige klæder. Det er noget ganske nyt, at rullegardinerne er oppe og skodderne åbne, og de gør sig tungsindigt til gode med vinflasker, der bliver trukket lige så flot op som ved et gæstebud. De er meget tilbøjelige til at moralisere. Med et suk foreslår Towlinson en skål for "forbedring hos os alle!" hvortil kokkepigen med et suk siger, "Gud skal vide, at der er plads nok." Om aftenen tager mrs. Chick og miss Tox igen fat på deres sytøj. Og om aftenen går Towlinson ud for at trække frisk luft i selskab med stuepigen, der endnu ikke har prøvet sin sørgehat. De er meget ømme mod hinanden på mørke gadehjørner, og Towlinson får syner af et nyt og pletfrit liv, som han vil føre som ærbar grønthandler på Oxford Square.

I nat er der dybere søvn og tryggere hvile i Dombey's hus, end der i mange nætter har været. Morgensolen vækker beboerne ligesom før, og alt går sin vante gang. De rødmossede børn overfor løber forbi med tøndebånd. I kirken står et glimrende bryllup. Gøglerens kone vimser om med pengekasen i et andet kvarter af byen. Stenhuggeren synger og fløjter, mens han udhugger P-A-U-L i den foran ham liggende marmorplade.

Og kan det være muligt, at i en så fuld og travl verden tabet af én svag skabning i noget hjerte kan frembringe en tomhed, der er så dyb og vid, at kun den umådelige evigheds vidde og dybde

kan udfylde den? I sin uskyldige sorg kunne Florence have svaret: "O min broder, min inderligt elskede, kære broder! Du min forsømte barndoms eneste ven og ledsager! Kunne nogen ringere forestilling udbrede det lys, der allerede gryr over din tidlige grav, eller fremkalde den mildere sorg, der spirer frem til liv under denne regn af tårer?"

"Kære barn," sagde mrs. Chick, der holdt det for en pligt at benytte lejligheden, "når du er blevet så gammel som jeg –"

"Hvilket vil være i dit livs vår," indskød miss Tox.

"Vil du," fortsatte mrs. Chick, idet hun blidt trykkede miss Tox's hånd til påskønnelse af hendes venskabelige ord, "vil du indse, at al sorg er unyttig, og at vi må finde os i vor skæbne."

"Jeg skal prøve at gøre det, kære tante," svarede Florence hulkende.

"Det glæder mig at høre; for, kære barn, som vor kære miss Tox, om hvis sunde forstand og udmærkede dømmekraft der umuligt kan være to meninger –"

"Kære Louise, jeg bliver virkelig snart stolt," sagde miss Tox.

"- vil sige dig og ved sin erfaring stadfæste," blev mrs. Chick ved, "at vi er opfordrede til ved enhver lejlighed at gøre en anstrengelse. Det kræves af os. Hvis en – kære veninde," tilføjede hun til miss Tox, "jeg mangler et ord. Mis – mis –"

"Forståelse?" foreslog miss Tox.

"Nej, nej," sagde mrs. Chick. "Hvor kan De? Gode Gud, det svæver mig lige på tungen. – Mis –"

"Brugt kærlighed?" spurgte miss Tox frygtsomt.

"Å Gud, Lucretia! Hvor det er tåbeligt! Misanthrop er det ord, jeg mangler. Man tænke sig! Misbrugt kærlighed! Hvis nogen

misanthrop, ville jeg sige, i min nærværelse ville fremsætte det spørgsmål, hvorfor vi fødes, ville jeg svare: for at anstrenge os."

"Meget rigtigt," sagde miss Tox, som denne tankes originalitet havde gjort et stærkt indtryk på.

"Desværre har vi selv en advarsel for øjnene. Vi har kun alt for megen grund til at tro, kære barn, at hvis en anstrengelse var blevet gjort i tide her i denne familie, ville en række af de smerteligste og sørgeligste omstændigheder være blevet undgået. Intet skal kunne få mig fra den overbevisning, at hvis den kære salig Fanny havde gjort den anstrengelse, ville det søde stakkels barn i det mindste have fået et stærkere helbred."

Et lille øjeblik hengav mrs. Chick sig til sine følelser, men fattede sig for at vise sin lære i praksis, og fortsatte:

"Lad os derfor se, Florence, at du viser lidt åndsstyrke og ikke egenkærligt forøger den sorg, hvori din stakkels fader er sunket ned."

"Kære tante," sagde Florence og knælede foran hende for bedre og inderligere at kunne se hende op i ansigtet, "fortæl mig mere om fader! Fortæl mig endelig noget om ham! Er han virkelig så sønderknust?"

Miss Tox var øm af naturen, og der var noget i denne opfordring, som rørte hende dybt. Hvad enten hun deri hos det tilsidesatte barn så en arv af den af dets elskede broder så ofte udtrykte kærlige ængstelse – eller en kærlighed, der søgte at sno sig omkring det hjerte, der havde elsket ham og ikke kunne udholde at være udelukket fra medfølelse for en sådan sorg i en sådan trist blanding af kærlighed og sorg – eller om hun genkendte den inderlige og opofrende ånd, der, skønt ringeagtet og stødt bort, var gennemtrængt af længe ugengældt

ømhed og i sin hjemsøgelses ensomhed anråbte ham for at søge en trøst i den og yde nogen ved et eller andet ubetydeligt svar – hvorledes miss Tox end opfattede det, så rørte det hende. For øjeblikket glemte hun mrs. Chicks majestæt, klappede Florence hastigt på kinden, vendte sig bort og lod tårerne strømme frit ud af sine øjne, uden at afvente nogen ordre af hin vise matrone.

Mrs. Chick selv tabte et øjeblik den åndsnærværelse, hun gjorde sig så meget til af, og var stum, mens hun så på det unge, skønne ansigt, der så længe, så stadigt og så tålmodigt havde været vendt mod den lille seng. Men idet hun genvandt sit mæle – der var enstydigt med hendes åndsnærværelse, for i grunden var de ét og det samme – svarede hun med værdighed:

"Din stakkels fader, kære Florence, er undertiden noget egen, og at spørge mig om ham, er det samme som at spørge mig om noget, som jeg ikke giver mig ud for at forstå mig på. Jeg tror at have så megen indflydelse som nogen hos din fader. Alligevel kan jeg kun sige, at han kun har talt meget lidt med mig, og at jeg kun har set ham én eller to gange et minut ad gangen eller, egentlig talt, næppe set ham, da der har været ganske mørkt i hans værelse. Jeg har sagt til din fader: "Paul" – det var netop det udtryk, jeg brugte – "Paul, hvorfor vil du ikke nyde noget styrkende?" Din faders svar har stadig været: "Vær så god at forlade mig, Louise. Jeg trænger ikke til noget. Jeg vil helst være alene." Hvis jeg i morgen, Lucretia, blev taget i edeligt forhør, er jeg sikker på, at jeg turde sværge på, at han havde brugt disse ord og ingen andre."

Miss Tox tilkendegav sin beundring ved at sige: "Min Louise er altid metodisk!"

"Kort sagt, Florence," fortsatte hendes tante, "der er bogstavelig ikke sket noget mellem din fader og mig før i dag, da jeg meddelte ham, at sir Barnet og lady Skettles havde skrevet et par overordentlig venlige breve – vor søde dreng! Lady Skettles elskede ham som en – hvor er mit lommeørklæde?"

Miss Tox rakte hende et.

"– overordentlig venlige breve og foreslået, at du skulle besøge dem, for at du kunne forandre omgivelser. Efter derpå at have sagt din fader, at jeg mente, at miss Tox og jeg nu kunne gå hjem – hvori han var ganske enig med mig – spurgte jeg ham, om han havde noget imod, at du modtog denne indbydelse. Hertil svarede han: "Nej, Louise, ikke det mindste!"

Florence så op med sine tårefyldte øjne.

"Men hvis du hellere vil blive her, Florence, i stedet for lige straks at gøre dette besøg eller at tage hjem til mig –"

"Det vil jeg langt hellere, tante," lød det dæmpede svar.

"Så kan du gøre det, barn, skønt jeg må tilstå, at det er et underligt valg. Men du har jo altid været underlig. Enhver anden i din alder ville, efter hvad der her er foregået, være glad ved at komme herfra, skulle man tro."

"Jeg ville så nødig," sagde Florence, "at det skulle se ud, som om huset blev skyet. Jeg ville så nødig, at – hans – at værelserne ovenpå skulle synes at være ganske øde og tomme. Jeg vil helst blive her. Å, min broder, min kære broder!"

Det var en naturlig bevægelse, som ikke lod sig undertrykke, og den trængte sig frem imellem fingrene på hendes hænder, som hun skjulte sit ansigt med. Det tyngede, overlæssede bryst måtte undertiden på denne måde skaffe sig luft, ellers ville det

stakkels sårede hjerte i det have flagret ligesom en fugl med stækkede vinger og være sunket ned i støvet.

"Nå, nå, barn," sagde mrs. Chick, "jeg ville jo på ingen måde sige dig noget uvenligt, og det er jeg også overbevist om, at du ved. Du bliver altså her og gør, som du lyster. Ingen vil forstyrre dig eller ønske at forstyrre dig, er jeg vis på."

Florence rystede trist samtykkende på hovedet.

"Ikke så snart havde jeg begyndt at råde din stakkels fader til, at han dog skulle søge nogen adspredelse og opmuntring ved en midlertidig forandring," sagde mrs. Chick, "førend han svarede mig, at han allerede havde tænkt på at tage en kort tid på landet. Jeg vil håbe, at han snart rejser. Han kan ikke rejse for snart. Men det er rimeligvis på grund af den sorg, der har ramt os alle så hårdt – jeg kan ikke fatte, hvor mit lommeørklæde er blevet af, lån mig Deres, Lucretia – at der er adskilligt at ordne, som måske vil optage ham et par aftener på hans værelse. Din fader er en Dombey, barn, i fald der nogen sinde har været nogen," sagde mrs. Chick, idet hun meget omhyggeligt tørrede begge sine øjne på én gang med to modsatte hjørner af miss Tox's lommeørklæde. "Han vil gøre en anstrengelse. Frygt kun ikke for ham."

"Er der intet, tante," spurgte Florence skælvende, "som jeg kunne gøre –"

"Gud, kære barn," afbrød mrs. Chick hende hastigt, "hvad tænker du på! Når din fader har sagt til mig – jeg har meddelt dig hans egne ord – "jeg trænger ikke til noget, jeg vil helst være alene" – hvad tror du så, at han ville sige til dig? Du må ikke vise dig for ham. Tænk aldrig på det."

"Tante," sagde Florence, "jeg vil gå i seng."

Mrs. Chick billigede denne beslutning og affærdigede hende med et kys; men miss Tox gik, under foregivende af at ville søge efter det forlagte lommeørklæde, ovenpå efter hende og søgte i nogle få stjålne minutter at trøste hende trods alt, hvad Susan gjorde for at hindre det. For i sin brændende iver regnede Susan miss Tox for en krokodille, og dog syntes hendes deltagelse at være ægte og havde i det mindste det uegennyttige fortrin, at der kun var lidt at vinde ved den.

Men var der ingen nærmere og dyrebare person end Susan til at opretholde dette kæmpende hjerte i dets kvide? Var der ingen anden hals at omslynge; intet andet åsyn at ty til; ingen anden, der kunne sige et trøstens ord til en så dyb sorg? Var Florence så alene i den sorgfulde verden, at hun intet andet havde tilbage? Nej, intet andet. På én gang moder- og broderløs – for ved tabet af lille Paul var det største og første tab faldet tungt på hende – var denne den eneste hjælp, hun havde. Å, hvem kan vel sige, hvor meget hun i begyndelsen trængte til hjælp!

Efter at huset igen var kommet i sin vante gænge, og de alle, med undtagelse af tjenestefolkene, var taget bort, og mens hendes fader lukkede sig inde i sine egne værelser, kunne Florence først ikke gøre andet end græde, gå op og ned og undertiden under et pludseligt anfald af vemodige minder flygte til sit værelse, vride sine hænder og lægge sit ansigt på sin seng, dog uden at finde trøst, men idet hun kun følte sorgens bitterhed og grumhed. Dette skete i almindelighed, når hun stødte på en plet eller ting, der stod i en meget øm forbindelse med ham, og gjorde i begyndelsen det sørgelige hus til en smertens bolig.

Men det ligger ikke i den rene kærligheds natur længe at brænde så vildt og uvenligt. Flammen, som i sin grovere sammensætning har et jordisk skær, nager måske det bryst, som giver den ly, men den hellige ild fra Himlen er lige så blid i hjertet, som da den svævede over de forsamlede tolvs hoveder og viste hver enkelt af dem hendes broder strålende og uskadt. Det der fremmanede billede kaldte snart det rolige ansigt, den blide stemme, de kærlige blikke, den stille tillidsfuldhed og fred tilbage, og skønt Florence endnu stadig græd, græd hun dog roligere og hengav sig til minderne.

Det varede ikke længe, førend det gyldne vand, når det spillede på væggen på det gamle sted og på den gamle, klare tid, så hendes rolige øjne fæstede på det, idet det tabte sig. Det varede ikke længe, førend dette værelse atter så hende sidde der alene, lige så tålmodig og blid, som mens hun vågede ved den lille seng; og når hun overfaldtes af den bitre tanke, at den nu var tom, kunne hun knæle ved siden af den og bede Gud af sit fulde hjerte om at lade én bestemt engel elske og mindes hende.

Det varede ikke længe, førend hendes stemme midt i det store, øde sørgehus langsomt og undertiden tøvende i tusmørket nynnede den melodi, han fordom så ofte havde lyttet til, mens hans hoved havde hvilet på hendes arm. Og når det var blevet ganske mørkt, dirrede en lille række toner i værelset og blev spillet og sunget så sagte, at de snarere lignede det sørgmodige minde om, hvad hun på hans ønske havde gjort den sidste aften, end en gentagelse af virkeligheden. Men den blev gentaget ofte, meget ofte i den dunkle ensomhed, og tonernes afbrudte mumlen dirrede endnu på tangenterne, når den yndige stemme kvaltes af tårer.

Således vandt hun mod til at se på det arbejde, hendes fingre havde haft travlt med ved hans side på kysten, og således varede det ikke længe, førend hun atter tog fat på det – ligesom med en slags menneskelig kærlighed til det, som om det kunne tænke og havde kendt ham – og sad ved et vindue i nærheden af sin moders portræt i det så længe ubrugte og øde værelse og henlevede de tankefulde timer.

Hvorfor vendte de sorte øjne sig så ofte fra dette arbejde hen mod det sted, hvor de rødmossede børn boede? De mindede hende ikke ligefrem om hendes tab, for det var lutter pigebørn; fire små søstre. Men de var moderløse ligesom hun – og havde en fader.

Det var let at se, når han var gået ud og ventedes hjem igen, for da var det ældste barn altid påklædt og ventede på ham ved vinduet eller ude på altanen, og når han viste sig, lyste hendes forventningsfulde ansigt af glæde, mens de andre, der ligeledes altid stod på vagt ved det høje vindue, klappede i hænderne, trommede på karmen og kaldte på ham. Da plejede det ældste barn gerne at gå ned i forstuen, lægge sin hånd i hans og føre ham op ad trappen, og senere kunne Florence se hende sidde ved siden af ham eller på hans knæ eller hænge kælenende ved hans hals og snakke med ham, og skønt de altid var glade i hinandens selskab, kunne han dog ofte se på hendes ansigt, som om han fandt, at hun lignede sin afdøde moder.

Undertiden kunne Florence ikke længere holde ud at se på dette, men brast i gråd og skjulte sig bag gardinet, som om hun blev bange, eller skyndte sig bort fra vinduet. Og dog kunne hun ikke lade være at vende tilbage, og snart faldt hendes arbejde atter uanset ud af hænderne på hende.

Det var dette hus, som i flere år havde stået tomt; men til sidst, mens hun havde været borte fra hjemmet, havde denne familie lejet det, og det var blevet sat i stand og malet, og der var fugle og blomster derinde, og det så helt anderledes ud end før. Men hun tænkte aldrig på huset; børnene og deres fader var hende alt i alt.

Når han havde spist, kunne hun gennem det åbne vindue se dem komme ned med deres lærerinde eller barnepige og flokkes om bordet, og i det stille sommervejr trængte deres barnlige stemmer og klare latter tværs over gaden ind i det sørgelige værelse, hvor hun sad. Da trak de ham ovenpå med sig og tumlede sig omkring ham på sofaen eller klyngede sig til hans knæ, en sand buket af små ansigter, mens han syntes at fortælle dem historier. Eller også kom de løbende ud på altanen, og da skjulte Florence sig hurtigt, for at det ikke skulle forstyrre dem i deres glæde at se hende sidde der alene i sin sorte kjole.

Efter at de andre børn var gået bort, blev det ældste tilbage hos faderen og skænkede te til ham – å, hvilken glad lille husmoder var hun dog ikke! – og sad og talte med ham, undertiden ved vinduet, undertiden inde i stuen, indtil der kom lys. Han gjorde hende til sin fortrolige, skønt hun var flere år yngre end Florence, og hun kunne være lige så sat og morsomt adstadig ved sin lille bog eller sin syæske som en voksen kvinde. Når de havde fået lys, var Florence ikke længere bange for at se ind til dem fra sit eget mørke værelse; men når tiden kom, og barnet sagde: "God nat, fader," og gik i seng, gav Florence, idet hun vendte sit ansigt op mod ham, sig til at hulke og skælve og kunne ikke mere se på dem.

Ikke des mindre vendte hun, førend hun selv gik i seng, fra den simple melodi, der så ofte havde dysset ham i søvn, og fra den anden dæmpede, af brudte række toner atter og atter tilbage til dette hus, men at hun tænkte på eller iagttog det, var en hemmelighed, som hun gemte i sit unge bryst.

Og rummede Florence – den så naturlige og sanddru Florence – hun, der var den kærlighed så værdig, som han havde næret til hende og hvisket om med sine sidste matte ord – hun, hvis brødefri hjerte var afspejlet i hendes ansigts skønhed og blev udåndet i enhver tone i hendes blide stemme – rummede hun i sit unge bryst nogen anden hemmelighed? Ja. Endnu én.

Når ingen mere rørte sig i huset, og alle lysene var slukket, forlod hun sagte sit eget værelse og gik med lydløse trin ned ad trappen og nærmede sig sin faders dør. Mod denne kunne hun, næppe åndende i sin kærligheds længsel, støtte sit ansigt og hoved og trykke sine læber. Hver aften krøb hun sammen på det kolde flisegulv uden for den for at lytte endog kun efter hans åndedræt, og i sin eneste, alt andet udelukkende higen efter at turde vise ham nogen kærlighed, være ham til trøst, bringe ham til at finde sig i lidt ømhed fra hendes side kunne hun, hvis hun havde haft mod dertil, have knælet ydmygt bedende ved hans fødder.

Ingen vidste det. Ingen tænkte på det. Døren var altid lukket, og han indelukket indenfor. Han gik ud et par gange, og det hed sig i huset, at han snart ville rejse ud på landet, men han opholdt sig i disse værelser og opholdt sig der alene og hverken så eller spurgte efter hende. Måske vidste han ikke engang af, at hun var i huset.

Mens Florence en dag, en uges tid efter begravelsen, sad ved sit arbejde, trådte Susan med et halvt smilende, halvt grædende ansigt ind for at melde et besøg.

"Et besøg! Til mig, Susan?" sagde Florence forbavset.

"Ja, er det ikke et sandt vidunder, miss Floy?" sagde Susan.

"Men jeg ville ønske, at De fik mange besøg, det ville jeg sandelig, for De kunne have godt af det. Jo før De og jeg tager hen til disse gamle Skettles'er, des bedre vil det efter min mening være for os begge, for selv om jeg ikke holder af at leve i trængsel, er jeg derfor ingen østers, miss Floy."

Man måtte lade miss Nipper, at hun tænkte mere på sit unge herskab end på sig selv, og det viste hendes ansigt.

"Men besøget, Susan?" sagde Florence.

Med et hysterisk udbrud, der lige så meget var latter som hulken og lige så meget hulken som latter, svarede Susan:

"Mr. Toots!"

Det smil, der havde vist sig på Florences ansigt, forsvandt øjeblikkelig, og hendes øjne fyldtes med tårer. Men i ethvert tilfælde havde det dog været et smil, hvilket var en stor tilfredsstillelse for miss Nipper.

"Akkurat mine følelser, miss Floy," sagde Susan, idet hun holdt sit forklæde for øjnene og rystede på hovedet. "Så snart jeg så det fjog ude i gangen, miss Floy, brast jeg først i latter og var derpå nær ved at kvæles af gråd."

Susan Nipper gav sig lige på stedet uvillkårligt til at gøre det samme igen. Imidlertid meldte Toots, der, aldeles uvidende om det indtryk, han havde gjort, var gået op ad trappen efter hende, sig med sine knoer på døren og trådte meget rask ind.

"God dag, miss Dombey!" sagde han. "Mange tak, jeg har det meget godt. Hvorledes har De det?"

Toots – og der fandtes kun få godmodigere fyre i verden end han, om der end kunne have været et par lysere hoveder – havde møjsommeligt indstuderet denne tale for at lette både Florences og sine egne følelser. Men da han mærkede, at han ligesom havde sat sin formue over styr på en ufornuftig måde ved at øde den, fandt han det rådeligt at begynde på en frisk, førend han havde taget en stol eller Florence havde sagt et ord, og førend han var kommet vel ind ad døren.

"God dag, miss Dombey! Mange tak, jeg har det meget godt; hvorledes har De det?"

Florence rakte ham hånden og sagde, at hun havde det meget godt.

"Jeg har det virkelig meget godt," sagde Toots og tog en stol. "Jeg husker ikke," fortsatte han efter at have tænkt sig lidt om, "at jeg nogen sinde har haft det bedre."

"Det er meget smukt af Dem at komme," sagde Florence, idet hun tog sit arbejde. "Det glæder mig meget at se Dem."

Toots svarede med at klukke, men i den tanke, at dette måske var for livligt, forandrede han det til at sukke, og i den tanke, at dette måske var for tungsindigt, forandrede han det atter til at klukke, og da han ikke syntes rigtig godt om nogen af disse måder at svare på, trak han vejret dybt.

"De var meget god mod min kære broder," sagde Florence, idet hun fulgte sin egen naturlige drift at komme ham til hjælp ved at sige dette. "Han talte tit med mig om Dem."

"Å, det er lige meget," sagde Toots hastig. "Varmt, ikke sandt?"

"Det er dejligt vejr," svarede Florence.

"Det har jeg godt af," sagde Toots. "Jeg tror ikke, at jeg nogen sinde har haft det så godt som for øjeblikket; jeg er Dem meget taknemmelig."

Efter at have omtalt denne mærkelige og uventede omstændighed sank Toots ned i en dyb brønd af tavshed.

"De har jo forladt dr. Blimbers hus?" sagde Florence, der ville forsøge at hjælpe ham op igen.

"Det skulle jeg håbe," svarede Toots og plumpede atter ned.

I det mindste i ti minutter blev han nede på bunden, tilsyneladende druknet. Derefter kom han pludselig op på overfladen og sagde:

"Nå, farvel, miss Dombey."

"Vil De gå?" spurgte Florence og rejste sig.

"Jeg ved ikke rigtig. Nej, ikke lige på øjeblikket," sagde Toots og satte sig højst uventet ned igen. "Sagen er – hør, miss Dombey!"

"De skal ikke være bange for at tale med mig," sagde Florence med et roligt blik. "Det ville være mig meget kært, hvis De ville tale om min broder."

"Ville det virkelig?" svarede Toots med deltagelse i enhver fiber i sit ellers udtryksløse ansigt. "Stakkels Dombey! Jeg tænkte sandelig mindst på, at Burgess & Co. – moderne skræddere – men meget dyre – som vi plejede at tale om – skulle have syet disse klæder i et sådant øjemed." Toots var sørgeklædt. "Stakkels Dombey! Hør, miss Dombey!" stammede Toots.

"Ja," sagde Florence.

"Der er en ven, som han i den sidste tid gjorde meget af. Jeg troede, at De måske kunne have lyst til at få denne ven som en

slags minde om ham. Husker De ikke nok, at han huskede på Diogenes?"

"Jo, jo!" udbrød Florence.

"Stakkels Dombey! Det gør jeg med," sagde Toots.

Da Toots så Florence græde, havde han megen møje med at komme ud over dette punkt og var nær dumpet ned i brønden igen, men en indvendig latter frelste ham.

"Hør, miss Dombey," fortsatte han, "jeg kunne have fået den stjålet for ti shillings, hvis de ikke med det gode havde givet slip på den, og det havde jeg også gjort; men de var glade ved at blive den kvit, tror jeg. Har De lyst til den, så står den uden for døren. Jeg tog den udtrykkelig med til Dem. Det er ingen skødehund, ved De nok, men det bryder De Dem vel ikke meget om, vel?"

I dette øjeblik stirrede Diogenes, som de straks overbeviste sig om ved at se ned på gaden, virkelig ud gennem vinduet i en droske, som den, for at bringes derhen, var blevet lokket ind i under det falske påskud, at der var rotter i halmen i vognen. Sandt at sige var den så forskellig fra en skødehund, som nogen hund kunne være, og frembød i sin plumpe ivrighed for at komme ud et alt andet end lovende ydre, mens den udstødte korte hyl ad den ene side af sin mund og, idet den ved enhver af sine kraftanstrengelser bragte sig selv ud af ligevægt, tumlede ned i halmen og derpå sprang pustende op igen og rakte tungen frem, som om den var kommet til et hospital for at få sin helbredstilstand undersøgt.

Men skønt Diogenes var så latterlig en hund, som man kunne møde på en sommerdag, en klodset, grim, tykhovedet hund, der idelig plagedes af den urigtige forestilling, at der var en

fjende i nærheden, som det var fortjenstligt at gø ad, og skønt den langt fra var godmodig og ingenlunde opvakt og havde hår helt ned over øjnene, en komisk snude, en urimelig hale og en grov stemme, var den dog på grund af Pauls venlighed imod den og hans bøn om, at der måtte blive sørget godt for den, Florence kærere end den kostbareste og skønneste af dens art. Ja så kær og velkommen var den grimme Diogenes hende, at hun i sin taknemmelighed greb Toots' ringbesatte hånd og kyssede den. Og da Diogenes, efter at være blevet løsladt, kom farende op ad trappen og sprang ind i stuen, smuttede ind under møblerne og snoede en lang lænke, der hang og dinglede ved dens hals, omkring benene på stolene og bordene og derpå sled i den, så at dens øjne blev unaturligt synlige, fordi de var nær ved at springe ud af hovedet på den, og da den knurrede ad Toots, der lod, som om han stod på en fortrolig fod med den, og fo'r løs på Towlinson, moralsk overbevist om, at han var den fjende, som den hele sit liv igennem havde gøet om hjørnet ad og endnu aldrig havde set, da fandt Florence lige så stort behag i den, som om den havde været et vidunder af god levemåde.

Toots blev så overmåde glad over sin heldige foræring og så henrykt over at se Florence bukke sig ned over Diogenes og glatte dens grove ryg med sine fine hænder – hvilket Diogenes lige fra det første øjeblik af deres bekendtskab nådigst tillod – at han havde ondt ved at tage afsked og utvivlsomt ville have været længe, længe om at gøre det, hvis han ikke var blevet understøttet af Diogenes selv, der pludselig satte sig i hovedet at anfælde Toots og med åben mund at gøre korte spring imod ham. Uden tydeligt at indse, hvorledes han skulle slippe bort fra disse demonstrationer, og idet han så, at de satte Burgess &

Co.'s kunstfærdige benklæder i stor fare, ilede Toots med en kluklatter ud ad døren, og efter atter uden mindste hensigt at have set to eller tre gange ind ad den og hver gang at være blevet modtaget med et nyt spring af Diogenes, gik han sin vej.

"Så kom da, Di! Kom, Di! Gør dig gode venner med dit nye herskab. Lad os holde af hinanden, Di!" sagde Florence og kærtegnede dens lodne hoved. Og den grove, plumpe Di stak, som om dens hårrige skind gennemtrængtes af den tåre, der faldt ned på det, og dens hundehjerte smeltedes ved den, sin snude op til hendes ansigt og svor hende troskab.

Mennesket Diogenes talte ikke tydeligere til Alexander den Store, end hunden Diogenes talte til Florence. Med glæde modtog den sin lille herskerindes tilbud og helligede sig til hendes tjeneste. Straks efter blev der anrettet et festmåltid til den i en krog, og da den havde ædt og drukket, så meget den kunne, gik den hen til vinduet, hvor Florence sad og så til, satte sig på bagbenene og lagde sine kluntede forpoter på hendes skuldre, slikkede hendes ansigt og hænder, borede sit store hoved ind mod hendes hjerte og logrede med halen, til den blev træt. Til sidst rullede Diogenes sig sammen ved hendes fødder og faldt i søvn.

Skønt miss Nipper var bange for hunde og, når hun skulle ind i stuen, anså det nødvendigt at samle sine skørter, som om hun skulle gå over en bæk på overgangsstene, samt at udstøde små skrig og springe op på en stol, når Diogenes strakte sig, var hun dog på sin vis rørt over Toots' venlighed og kunne ikke se Florence være så glad ved den lille Pauls plumpe vens hengivenhed og omgang uden i tankerne at gøre nogle kommentarer til det, som bragte hende tårer i øjnene. I hendes

tanker stod Dombey i forbindelse med hunden; i alt fald sagde hun, efter at hun hele aftenen havde iagttaget Diogenes og dens herskerinde og med en god vilje søgt at rede Diogenes et leje i et værelse uden for frøkenens dør, i en hast til Florence, førend hun skiltes fra hende:

"Deres fader rejser i morgen tidlig, miss Floy."

"I morgen tidlig, Susan?"

"Ja, miss, således lyder ordren. Tidlig."

"Ved du ikke," spurgte Florence uden at se på hende, "hvor fader rejser hen, Susan?"

"Ikke rigtig. Han skal først træffe sammen med denne hersens dejlige major, og jeg må tilstå, at skulle jeg selv, hvad Gud forbyde, gøre bekendtskab med en major, skulle det ikke være med en blå!"

"Tys, Susan!" sagde Florence blidt.

"Ja, miss Floy," svarede miss Nipper, der brændte af harme og mindre end ellers brød sig om interpunktion, "jeg kan ikke gøre for det, men blå er han, og så længe jeg er en om end nok så ringe kristen, vil jeg enten have naturligt farvede venner eller ingen."

Af det, hun tilføjede og havde opsnappet ovenpå, viste det sig, at mrs. Chick havde foreslået majoren som Dombey's ledsager, og at Dombey efter nogen overvejelse havde indbudt ham.

"At tale om ham som en afveksling!" sagde miss Nipper med grænseløs foragt ved sig selv. "Nej, hvis han er en afveksling, må jeg så bede om stadighed."

"God nat, Susan," sagde Florence.

"God nat, min egen søde miss Floy."

Hendes medlidende tone rørte ved den streng, der så ofte var blevet plumpt anslået, men aldrig lyttet til, når hun eller nogen havde været til stede. Da Florence var blevet alene, lagde hun hovedet på den ene hånd, og mens hun trykkede den anden mod sit svulmende hjerte, hengav hun sig til sin sorg.

Vejret var fugtigt, og den tungsindige regn plaskede og dryppede med en trættende lyd. En sludfuld blæst svøbte sig sukkende, ligesom af smerte eller sorg, omkring huset, og en skingrende lyd dirrede gennem træerne. Mens hun sad og græd, blev det sent, og fra kirketårnene lød midnattens øde time.

Florence var ikke stort andet end et barn af år – kun lidt over fjorten – og en sådan times ensomhed og skummelhed i det store hus, hvor døden nylig havde gjort sin egen frygtelige ødelæggelse, kunne have bragt en ældre fantasi til at ruge over ukendte rædsler. Men hendes uskyldige indbildningskraft var alt for opfyldt af ét emne til at tilstede dem adgang. Kun kærlighed optog hendes tanker – vel en omflakkende og forstødt kærlighed, men den kærlighed, hun altid følte for sin fader.

Regnens dryppen, vindens suk, træernes gys eller urenes højtidelige slag indeholdt intet, som rokkede denne ene tanke eller formindskede dens tiltrækningskraft. Hendes minde om den kære, døde broder – og det var aldrig fraværende – var ét med den, den selvsamme ting. Og at være så udelukket; at være så fortabt; aldrig at have set sin faders ansigt eller rørt ved ham siden den time!

Hun kunne ikke gå i seng, stakkels barn, og havde endnu ikke nogen aften gjort det, uden først at gå sin natlige

pilgrimsgang til hans dør. Det ville have været et sælsomt, sørgeligt syn nu at se hende snige sig sagte ned ad trappen i det tykke mørke og med bankende hjerte, blændede øjne og håret løst og uænsset ned ad nakken, blive stående uden for denne dør og røre ved den med sin kolde kind. Men natten skjulte det, og ingen så det.

I samme øjeblik, som Florence denne nat rørte ved døren, mærkede hun, at den var åben. For første gang stod den åben, skønt kun en hårsbred, og der var lys indenfor. Det frygtsomme barns første tanke var at trække sig hurtigt tilbage; hendes næste at vende om og gå ind, og denne ny tilskyndelse holdt hende rådvild ude på trappegangen.

Der syntes at være ligesom et håb i, at døren stod åben, om det end kun var med en sprække. Det var en opmuntring at se en lysstråle derindefra stjæle sig gennem den mørke, barske dørkarm og falde som en tråd hen ad marmorgulvet. Hun vendte om, næsten uden at vide, hvad hun gjorde, men drevet af sin kærlighed og den prøvelse, de havde gennemgået sammen, men ikke havde delt, og skælvende og med hænderne rakt en smule i vejret smuttede hun ind.

Hendes fader sad ved det sædvanlige bord i det mellemste værelse. Han havde ordnet nogle papirer og tilintetgjort andre, og de sidste lå i skrøbelige brudstykker foran ham. Regnen dryppede tungt på ruderne i det yderste værelse, hvor han så ofte havde iagttaget Paul som lille barn, og udenfor hørtes blæstens dæmpede klage.

Men ikke af ham. Han sad med øjnene fæstede på bordet og så fordybet i tanker, at langt tungere trin end de, hans barns lette fod kunne frembringe, ikke ville have kunnet vække ham.

Hans ansigt var vendt imod hende. Ved den matte lampe og i denne ængstelige time så det udtæret og modfaldent ud, og den fuldstændige ensomhed, som omgav ham, indeholdt en opfordring til Florence, som gjorde sin virkning.

"Fader, fader! Tal til mig, kære fader!"

Ved lyden af hendes stemme fo'r han sammen og sprang op fra sin stol. Hun stod tæt foran ham med åbne arme, men trak sig tilbage.

"Hvad er der på færde?" spurgte han barsk. "Hvorfor er du her? Hvad er du bange for?"

Hvis der var noget, som havde gjort hende bange, så var det det ansigt, han vendte imod hende. Den glødende kærlighed i hans unge datters bryst frøs til is ved det, og hun stod og så ligesom forstenet på ham.

Der var ikke det fjerneste anstrøg af ømhed eller medlidenhed i det. Ikke et glimt af interesse, faderlig anerkendelse eller barmhjertighed var der i det. Der var foregået en forandring med det, men ikke af den natur. Den tidligere ligegyldighed og kolde tvang var veget for noget, som hun aldrig havde tænkt og ikke vovede at tænke sig, men som hun dog følte i hele dets styrke og godt kendte uden at vide et navn til det, noget, som, idet det så på hende, kastede en skygge på hendes hoved.

Så han sin søns sejrige rivalinde med hensyn til sundhed og liv for sig? Så han på sin egen sejrige rivalinde til hans søns kærlighed? Forgiftede en vanvittig skinsyge og knækket stolthed de blide minder, som burde have gjort hende dyrebar for ham? Kunne det være galde for ham at se hende i hendes skønhed og løfterige ungdom, mens han tænkte på sin søn!

Sådanne tanker opstod ikke hos Florence, men kærligheden mærker hurtigt, når den forstødes og bliver håbløs, og hendes mistede alt håb, mens hun stod og så på sin faders ansigt.

"Er du blevet forskrækket, Florence? Er der noget på færde, siden du kommer her?"

"Jeg kom, fader –"

"Imod mit ønske. Hvorfor?"

Hun så, at han vidste hvorfor; det stod tydeligt skrevet i hans ansigt, og med et langt, dæmpet suk skjulte hun sit hoved i sine hænder.

Lad ham mindes det suk i dette værelse, når år er gået. Det har tabt sig i luften, førend han bryder tavsheden. Det forsvinder, som han tror, måske lige så hurtigt fra hans hjerne, men det er der alligevel. Lad ham mindes det i dette værelse, når år er gået!

Han tog hende ved armen. Hans hånd var kold og løs og holdt næppe på hende.

"Du er vist træt," sagde han, idet han tog lyset og førte hende hen til døren, "og trænger til hvile. Vi trænger alle til hvile. Gå, Florence! Du har drømt."

Den drøm, hun havde haft, var nu forbi, Gud hjælpe hende! Og hun følte, at den aldrig mere kunne vende tilbage.

"Jeg skal blive her for at lyse dig op ad trappen. Hele huset ovenpå hører dig til. Nu er du herre der. God nat!"

Hun skjulte endnu stadig sit ansigt og svarede hulkende: "God nat, kære fader," og gik tavs ovenpå. Én gang så hun sig om, som om hun ville have vendt til bage til ham, hvis hun havde turdet. Det var en flygtig tanke, for håbløs til at kunne opmuntres, og hendes fader stod der med lyset – hård,

frastødende, ubevægelig – indtil hans smukke barns flagrende kjole tabte sig i mørket.

Lad ham mindes det i dette værelse, når år er gået. Regnen, der falder på taget; vinden, som sukker uden for døren, varslede måske om det med deres tungsindige lyde. Lad ham mindes det i dette værelse, når år er gået!

Da han sidste gang fra samme sted havde set hende sno sig op ad trappen, havde hun haft sin broder på armen. Nu blødgjorde det ikke hans hjerte imod hende, men forhærdede det, og han gik ind i sit værelse, lukkede sin dør i lås og satte sig i sin lænestol og græd over sin tabte søn.

Diogenes var lysvågen på sin post og ventede på sin unge herskerinde.

"Å, Di! Å, kære Di! Hold af mig for hans skyld!" Diogenes holdt allerede af hende for hendes egen skyld og lagde slet ikke skjul på det, hvorfor den gjorde sig uhyre latterlig ved at gøre en mængde plumpe krumspring ude i forstuen, og da stakkels Florence til sidst faldt i søvn og drømte om de rødmossede børn lige overfor, sluttede den med at kradse døren til hendes sovekammer op, rullede sit leje sammen som en pude, lagde sig så langt, som dens bånd tillod det, ind på gulvet med hovedet vendt imod hende og så dorsk med det øverste af øjnene på hende, indtil den, træt af at blinke, selv faldt i søvn og med en hæs gøen drømte om sin fjende.

19. Walter drager bort

Trækadetten uden for instrumentmagerens dør var – så hårdhjertet en lille kadet var han! – hovmodigt ligegyldig for Walters bortrejse, endog da det var på hædingen med den allersidste dag af hans ophold i den lille dagligstue. Med sin kvadrant for sin runde, sorte knude af et øje og sit legeme i den sædvanlige ivrige stilling viste kadetten sine dværgagtige knæbenklæder på den fordelagtigste måde og havde, fordybet i videnskabelige idrætter, ingen medfølelse for jordiske sager. Han var for så vidt en skabning af omstændighederne, som en tør dag dækkede ham med støv, og en tåget dag pebrede ham med små stykker sod, og en våd dag et øjeblik pudsede hans falmede uniform op, og en meget varm dag trak vabler på ham, men ellers var han en hårdhudet, forhærdet, indbildsk kadet, der var lige så opsat på sine egne opdagelser og lige så ligegyldig for alt, hvad der i jordisk henseende foregik omkring ham, som Archimedes efter erobringen af Syracus.

En sådan kadet syntes han i det mindste at være under de huslige sagers daværende stilling. Walter sendte ham mangt et venligt øjekast, idet han gik ud og ind, og når Walter ikke var til stede, kunne stakkels, gamle Sol gå hen og læne sig til dørstolpen og støtte sin trætte paryk, så nær han kunne, på sin næringsvejs og sin butiks skytsånds skospænder. Men intet bistert afgudsbillede med munden op til begge ørene og et morderisk ansigt af papegøjefjer har nogen sinde været mere ligegyldigt for sine vilde tilbederes bønner, end kadetten var for disse beviser på hengivenhed.

Walters hjerte var tungt, mens han så sig om i sit gamle sovekammer oppe imellem gavlene og skorstenspiberne og tænkte på, at en eneste nat, der allerede var ved at bryde frem, skulle slutte hans bekendtskab med det, måske for altid. Uden dets lille samling af bøger og kobberstik så det koldt og bebrejdende på ham, fordi han forlod det, og varslede allerede om, at det ville blive fremmed for ham. "Nogle få timer endnu," tænkte Walter, "og dette gamle værelse vil endnu mindre være mit end nogen drøm, jeg som skoledreng har drømt her. Drømmen kan måske atter vise sig for mig i min søvn, og jeg måske vende vågen tilbage til dette sted, men drømmen har i det mindste ikke tjent nogen anden herre, hvorimod værelset måske har haft en hel snes, af hvilke hver enkelt kan have forandret, forsømt og mishandlet det."

Men hans onkel turde ikke lades alene nede i den lille dagligstue, hvor han for øjeblikket opholdt sig, uden at der var nogen hos ham; for tænksom, trods sin plumphed, blev kaptajn Cuttle forsætligt, skønt mod sin vilje, borte, for at de kunne tale sammen uden vidner; og Walter, der nylig var kommet hjem fra sin sidste dags travlhed, gik derfor hurtigt ned for at holde ham med selskab.

"Onkel," sagde han frejdigt, idet han lagde sin hånd på den gamle mands skulder, "hvad skal jeg sende dig hjem fra Barbados?"

"Håb, kære Wally. Håb om, at vi atter skal mødes på denne side graven. Send mig så meget af det, som du kan."

"Det skal jeg, onkel; jeg har mere end nok af det og er ikke karrig med det! Og af levende skildpadder og citroner til kaptajn Cuttles punch og syltetøj til dig selv til om søndagen og

alt sådant noget skal jeg sende dig hele skibsladninger, når jeg bliver rig nok til det."

Gamle Sol tørrede sine briller og smilede mat.

"Det var ret!" udbrød Walter lystigt og klappede ham en halv snes gange på skulderen. "Du opmuntrer mig, og jeg vil opmuntre dig! Vi vil være så glade som lærker i morgen tidlig og flyve lige så højt! Og mine forretninger, de synger nu langt forude."

"Wally, min kære dreng," svarede den gamle mand, "jeg skal gøre mit bedste!"

"Og *dit* bedste, onkel," sagde Walter med sit venlige smil, "er det bedste, jeg kender. Men du glemmer jo ikke det, du skal sende *mig*, onkel?"

"Nej, Wally, nej, jeg skal skrive alt, hvad jeg hører om miss Dombey nu, da hun er så forladt, det stakkels lam. Men jeg er bange for, at det ikke bliver meget."

"Hør, onkel, jeg vil sige dig noget," sagde Walter; "jeg har nylig været der."

"Hvad, hvad?" mumlede den gamle mand og løftede sine øjenbryn og med dem sine briller i vejret.

"Ikke for at se *hende*," sagde Walter, "skønt jeg nok, da mr. Dombey ikke er i byen, kunne have fået hende at se, hvis jeg havde bedt om det; men for at sige et afskedsord til Susan. Det syntes jeg, at jeg under disse omstændigheder turde tillade mig."

"Ja, min dreng, ja," svarede hans onkel og kom til sig selv efter en forbigående åndsfraværelse.

"Jeg så hende altså," vedblev Walter, "Susan mener jeg, og sagde hende, at jeg skulle af sted i morgen. Og jeg sagde, at du

altid havde haft interesse for miss Dombey siden den aften, da hun var her, og altid havde ønsket hende alt godt og altid ville være stolt og glad ved at vise hende selv den ringeste tjeneste. Jeg syntes, at jeg under disse omstændigheder nok kunne sige det. Synes du ikke?"

"Jo min dreng, jo," svarede hans onkel.

"Og jeg tilføjede," vedblev Walter, "at hvis Susan ved lejlighed enten selv eller gennem mrs. Richards eller en anden, der kommer denne vej, kunne lade dig vide, at miss Dombey havde det godt, ville du optage det som en stor godhed og skrive det til mig, som også ville anse det for en stor godhed. Ja, tro mig, onkel, jeg kunne næppe sove hele natten for at tænke på, om jeg skulle gøre det, og mens jeg var ude, kunne jeg næppe blive enig med mig selv, om jeg skulle gøre det eller ikke. Dog er jeg vis på, at det er mit hjertes sande følelse, og jeg ville bag efter have været ulykkelig, hvis jeg ikke havde givet den luft."

Hans ærlige røst og væsen stadfæstede, hvad han havde sagt, og godtgjorde helt dets naturlighed.

"Hvis du altså skulle få hende at se, onkel," sagde Walter, "miss Dombey mener jeg nu – og det kunne måske dog hændes, hvem kan vide det? – så sig hende, hvilken interesse jeg følte for hende; hvor meget jeg plejede at tænke på hende, mens jeg var her; hvorledes jeg med tårer i øjnene talte om hende denne sidste aften, førend jeg rejste. Sig hende, at jeg sagde, at jeg aldrig kunne glemme hendes yndige væsen, hendes skønne ansigt og hendes blide, kærlige sind, der var bedre end alt andet. Og da jeg ikke havde taget de sko af fødderne på et voksent fruentimmer eller en ung dame, men kun af fødderne på et lille uskyldigt barn, så sig hende, hvis du intet har

derimod, at jeg havde beholdt de sko – hun kan nok huske, hvor tit hun tabte dem den aften – og taget dem med som et minde!"

De blev i samme øjeblik båret ud af døren i en af Walters kufferter. En sjover, der skulle køre hans tøj på en trillebør ned til dokken, for at det kunne komme om bord i "*Sønnen og Arvingen*", trillede, endnu førend deres ejermænd vel havde talt ud, væk med dem lige for øjnene af den ufølsomme kadet.

Men denne gamle sømand kunne dog have en undskyldning for sin ufølsomhed for skatten, mens den rullede bort. For lige for hans øjne, nøjagtig inden for hans synskreds og helt inden for hans forbavtede og lysvågne udkigsgrenser viste sig i samme øjeblik Florence og Susan, Florence, der kiggede halvt frygtsomt op til hans ansigt og modtog stødet af hans træde øjekast.

Og hvad mere var, de gik ind i butikken og ind ad dagligstuedøren, førend de sås af andre end kadetten. Og Walter, som vendte ryggen imod døren, ville ikke engang da have vidst af deres komme, hvis han ikke havde set sin onkel springe op fra sin stol og næsten vælte en anden.

"Men, onkel," udbrød Walter, "hvad er der på færde?"

"Miss Dombey!" svarede gamle Solomon.

"Er det muligt!" udbrød Walter, idet han vendte sig om og nu selv blev forbavset. "Her!"

Men det var så muligt og virkeligt, at mens ordene endnu svævede ham på læberne, ilede Florence forbi ham, tog fat i onkel Sols kaffebrune frakke, kyssede ham på kinden og rakte derpå Walter hånden med en ukunstlet oprigtighed og inderlighed, der var ejendommelig for hende og ingen andre.

"De skal bort, Walter?" sagde Florence.

"Ja, miss Dombey," svarede han, dog ikke så forhåbningsfuldt, som han selv ville, "jeg skal rejse!"

"Og Deres onkel," sagde Florence, idet hun så på Solomon. "Han er vist meget ked af det. Ak ja, det ser jeg! Kære Walter, jeg sørger også meget over det."

"Gud skal vide," udbrød miss Nipper, "at der er mange, som vi bedre kunne undvære end ham, hvis det kom an på tallet. Mrs. Pipchin som forvalter ville være billigt købt for lige så meget guld, som hun vejer, og hvis der skal kendskab til sort slaveri, ville disse Blimbers være de rette folk til stillingen."

Med disse ord løste miss Nipper sine hattebånd, og efter at hun et øjeblik havde stirret ned i en lille sort tepotte, der var blevet sat frem sammen med det øvrige simple tetøj, rystede hun på hovedet og på en blikdåse og begyndte uopfordret at lave te.

Imidlertid havde Florence igen vendt sig om imod instrumentmageren, der var lige så fuld af beundring som af overraskelse. "Så voksen!" sagde gamle Sol. "Så smuk! Og dog ikke forandret! Ganske den samme!"

"Nej virkelig?" sagde Florence.

"Jo-o," svarede gamle Sol og gned sig i hænderne, idet han halvt højt overvejede det ved sig selv, som om noget tankefuldt i de klare øjne, der så på ham, fængslede hans opmærksomhed.

"Ja, det samme udtryk var der også i det yngre ansigt!"

"De kan altså huske," sagde Florence med et smil, "hvilken lille pige jeg dengang var?"

"Min kære unge dame," svarede instrumentmageren, "hvorledes kunne jeg glemme Dem, så ofte som jeg siden har tænkt på Dem og hørt tale om Dem? Ja, endnu i samme øjeblik,

som De trådte ind, talte Wally til mig om Dem og bad mig hilse Dem og –"

"Gjorde han?" sagde Florence. "Tak, Walter! Jeg var så bange for, at De ville tage bort og næppe tænke på mig;" og atter rakte hun ham så frimodig og trofast sin lille hånd, at Walter holdt den nogle øjeblikke i sin og ikke kunne overtale sig til at slippe den.

Og dog holdt Walter den ikke således, som han én gang kunne have holdt den, og heller ikke vakte dens berøring de vågne drømme fra hans drengeår, som endog i den sidste tid af og til var svævede forbi ham og havde forvirret ham med deres utydelige, usammenhængende skikkelser. Renheden og uskyldigheden i hendes indtagende væsen og dets fuldkomne tillidsfuldhed og den uforstilte hengivenhed for ham, der lå så dybt rodfæstet i hendes trofaste øjne og glødede i hendes skønne ansigt gennem det smil, der kastede skygge på det – for ak, dette smil var alt for sørgmodigt til at kunne lyse! – hørte ikke til deres romantiske slægt. De førte hans tanker tilbage til det tidlige dødsleje, han havde set hende våge ved, og til den kærlighed, som barnet havde næret til hende, og på sådanne minders vinger syntes hun at svinge sig højt op over hans ørkesløse fantasier, op i en klarere og renere luft.

"Jeg – jeg er bange for, at jeg kommer til at kalde Dem Walters onkel," sagde Florence til den gamle mand, "hvis De tillader det."

"Min kære unge dame!" udbrød gamle Sol. "Tillade Dem det? Gode Gud!"

"Vi talte altid om Dem under dette navn," sagde Florence, idet hun med et sagte suk så sig om. "Den hyggelige gamle

dagligstue! Ganske den samme! Hvor jeg husker den godt!"

Gamle Sol så først på hende og så på sin nevø, og derpå gned han sig i hænderne, tørrede sine briller og sagde sagte: "Ak, tiden, tiden!"

Der opstod en kort pause, under hvilken Susan Nipper snildt fik fat i to par kopper til i hjørneskabet og med en tankefuld mine ventede, mens teen trak.

"Jeg ville gerne sige Walters onkel noget, som ligger mig på hjerte," sagde Florence, idet hun for at vække den gamle mands opmærksomhed frygtsomt lagde sin hånd på hans. "Han bliver snart alene, og hvis han da vil tillade mig – ikke at indtage Walters plads, for det kan jeg ikke – men at være hans tro veninde og i Walters fraværelse hjælpe ham, hvis jeg kan, så vil jeg virkelig være ham meget taknemmelig. Vil De? Må jeg, Walters onkel?"

Uden at tale førte instrumentmageren hendes hånd til sine læber, og idet Susan Nipper med korslagte arme lænede sig tilbage i den præsidentstol, som hun af egen magtfuldkommenhed havde taget plads i, bed hun i enden af det ene af sine hattebånd og drog et sagte suk, idet hun så op mod loftsvinduet.

"De tillader altså, at jeg besøger Dem, når jeg kan," sagde Florence, "og De vil fortælle mig alt om Dem selv og om Walter, og De vil ingen hemmeligheder have for Susan, når hun kommer i mit sted, men vil betro Dem til os og stole på os og henvende Dem til os. Og De vil søge at lade os være en trøst for Dem? Ikke sandt, Walters onkel?"

Det yndige ansigt, der så på hans, de blidt overtalende øjne, den bløde stemme og den lette berøring af hans arm, der blev

end mere indtagende ved den barnlige ærbødighed og ærefrygt for hans alder, hvorved det hele fik et præg af beskeden tøven og elskværdig tvivl – alt dette og hendes naturlige inderlighed overvældede den stakkels gamle instrumentmager i den grad, at han kun svarede:

"Sig et ord for mig, Wally. Jeg er så opfyldt af taknemmelighed."

"Nej, Walter," sagde Florence med sit rolige smil, "det skal De lade være med. Jeg forstår ham meget godt, og vi må lære at tale sammen uden Dem, kære Walter."

Den sørgmodige tone, hvori hun sagde disse ord, rørte Walter mere end alt det øvrige.

"Miss Florence," svarede han med en anstrengelse for at genvinde den muntre tone, han havde vedligeholdt, mens han talte med sin onkel, "jeg ved lige så lidt som min onkel, hvad jeg skal sige til tak for en sådan godhed. Og hvad kan jeg vel også, selv om det stod i min magt at tale i en hel time, sige andet, end at det ligner Dem?"

Susan begyndte på et nyt stykke af sine hattebånd og nikkede ad loftsvinduet, som om hun var enig med ham.

"Men, Walter," sagde Florence, "der er noget, som jeg ønskede at sige Dem, førend De tager bort, men så må De også kalde mig Florence og ikke tale som en fremmed."

"Som en fremmed!" svarede Walter. "Nej, således kunne jeg ikke tale; i det mindste kunne jeg sandelig ikke føle således."

"Ja, men det er ikke nok og ikke, hvad jeg mener. For, Walter," tilføjede Florence og brast i gråd, "han syntes så godt om Dem og sagde, førend han døde, at han holdt af Dem, og sagde: "Husk på Walter!" og hvis De vil være mig en broder, Walter, vil

jeg hele mit liv igennem være Dem en søster og tænke på Dem som en sådan, hvor vi så end færdes! Det var det, jeg ønskede at sige, kære Walter, men jeg kan ikke sige det, som jeg ville. Mit hjerte er for fuldt."

Og i dets fylde og yndige enfold strakte hun begge sine hænder ud imod ham. Idet Walter greb dem, bukkede han sig og rørte ved det tårevædede ansigt, som hverken veg tilbage eller vendte sig bort eller rødmede, idet han gjorde det, men så med tillid og oprigtighed op på ham. I dette ene øjeblik forsvandt hver skygge af tvivl eller uro i Walters sjæl. Det forekom ham, som om han svarede på hendes uskyldige opfordring ved det døde barns leje og over for det højtidelige skue, hvortil han der havde været vidne, forpligtede sig til i sin landflygtighed med broderlig ømhed at elske og værne om hendes billede; at holde hendes rene løfte uplettet og holde sig selv for vanæret, hvis han dvælede ved det med en tanke, som ikke havde haft rum i hendes eget bryst, da hun gav ham det.

Susan Nipper, der havde bidt i begge sine hattebånd på én gang og imidlertid betroet loftsvinduet en hel del private følelser, forandrede nu emne ved at spørge om, hvem der skulle have fløde, og hvem der skulle have sukker, og da hun havde fået oplysninger i så henseende, skænkede hun te. De samlede sig alle fire selskabeligt om det lille bord og drak deres te under den unge dames opmærksomme tilsyn, og Florences nærværelse i den lille dagligstue kastede lys på fregatten *Tartar* på væggen.

For en halv time siden kunne Walter ikke, om det så skulle have kostet hans liv, have kaldt hende ved hendes navn. Men nu kunne han det, da hun havde opfordret ham dertil. Han kunne

tænke sig hende til stede der uden nogen hemmelig anelse om, at det ville have været bedre, hvis hun ikke var kommet. Han kunne roligt tænke på, hvor smuk, hvor lovende hun var, hvilket hjem en eller anden lykkelig mand engang ville finde i et sådant hjerte. Han kunne tænke på sin egen plads i dette hjerte, og det med stolthed og med den modige beslutning, at selv om han ikke fortjente den – det, mente han endnu stadig, var alt for højt for ham – så ville han dog aldrig fortjene den mindre.

En eller anden feagtig indflydelse havde sikkert svævet omkring Susan Nippers hænder, mens hun skænkede teen, og frembragt det rolige præg, som under dens nydelse herskede i stuen. En eller anden modsat indflydelse havde sikkert svævet omkring viserne på onkel Sols kronometer og sat dem hurtigere i gang, end fregatten *Tartar* nogen sinde var gået for vinden. Hvordan dette nu end var, så havde gæsterne en vogn holdende på det ene hjørne ikke langt derfra, og da kronometret engang blev taget til voldgiftsmand, udtalte det, at vognen havde holdt der i lang tid, og det var umuligt at tvivle om denne kendsgerning, i særdeleshed da den blev afgivet af en så uforkastelig autoritet. Om onkel Sol end skulle være blevet hængt efter sin egen tidsmåling, ville han dog ikke have indrømmet, at kronometret gik den mindste brøk af et sekund for stærkt.

Ved afskeden gentog Florence alt, hvad hun havde sagt, og forpligtede ham til at indgå kontrakten.

Onkel Sol ledsagede hende kærligt til trækadettens ben og overgav hende her til Walter, som ville følge hende og Susan Nipper hen til vognen.

"Walter," sagde Florence undervejs, "jeg har ikke turdet spørge om det i Deres onkels nærværelse. Tror De, at De bliver længe borte?"

"Jeg ved det ikke," svarede Walter. "Jeg er bange for det. Mr. Dombey lod til at mene det, da han gav mig pladsen."

"Er det en gunst, Walter?" spurgte Florence efter et øjeblikks tøven, og idet hun så ham sørgmodigt ind i ansigtet.

Walter ville have givet alt for at have kunnet svare ja; men hans ansigt svarede, førend hans læber var i stand til det, og Florence var alt for opmærksom til ikke at fatte dets svar.

"Jeg er bange for, at De næppe har været yndet af fader," sagde hun frygtsomt.

"Der er ingen grund til, at jeg skulle være det," svarede Walter frygtsomt.

"Ingen grund, Walter?"

"Der *var* ingen grund," sagde Walter, som forstod, hvad hun mente. "Der er så mange på kontoret. Imellem mr. Dombey og et ungt menneske som jeg er der stor afstand. Når jeg gør min pligt, gør jeg kun, hvad jeg skal, og ikke mere end alle de andre."

Havde Florence en anelse om noget, hun næppe selv vidste, en anelse, der havde fået en utydelig tilværelse siden den aften, da hun for kort tid siden var gået ned til sin faders værelse, en anelse om, at Walters tilfældige interesse for og tidlige bekendtskab med hende kunne have pådraget ham den mægtige mands mishag? Havde Walter en sådan forestilling eller en pludselig formodning om, hvad der i dette øjeblik rørte sig i hendes sjæl? Ingen af dem lod falde det mindste vink derom. Ingen af dem sagde i det hele en kort tid noget, men Susan, der gik ved siden af Walter, så skarpt på dem begge, og

hendes tanker vandrede unægtelig, og det meget tillidsfuldt, i den retning.

"De kommer måske dog meget snart tilbage, Walter," sagde Florence.

"Jeg kommer måske tilbage som en gammel mand og finder Dem som en gammel dame, men jeg håber det bedste."

"Fader," sagde Florence efter et øjeblik, "vil – vil komme ud over sin sorg og – og måske engang tale mere åbent med mig, og da vil jeg sige ham, hvor meget jeg ønsker at se Dem her igen, og bede ham for min skyld kalde Dem tilbage."

Der var en rørende klang i disse ord om hendes fader, som Walter forstod alt for godt.

Da de var kommet tæt hen til vognen, ville han forlade hende uden at tale. Han følte nu, hvad det vil sige at skilles, men Florence greb hans hånd, idet hun tog plads, og da mærkede han, at der lå en lille pakke i hendes.

"Ligesom De, Walter," sagde hun, idet hun så på ham med sine kærlige øjne, "håber jeg det bedste. Jeg vil bede om det og tro, at det vil komme. Denne lille gave lavede jeg engang til Paul. Modtag den med mine bedste ønsker og se ikke på den, før De er rejst. Og nu, Gud velsigne Dem, Walter! Glem mig ikke. De er jo min broder!"

Han var glad ved, at Susan trådte imellem dem, da hun ellers var kørt med et trist minde om ham. Og han var glad ved, at hun ikke atter så ud ad vognen, men kun viftede med den lille hånd ad ham, så længe han kunne se den.

Trods hendes bøn kunne han ikke bare sig for endnu samme aften at åbne pakken. Det var en lille pung, og der var penge i den.

Klar stod solen næste morgen op efter sin fraværelse i fremmede lande, og op stod Walter med den for at tage imod kaptajnen, der allerede ventede uden for døren, idet han var tørnet tidligere ud end nødvendigt for at få lettet anker, mens mrs. MacStinger endnu sov. Kaptajnen lod, som om han var i perlehumør, og i en af lommerne i den bredskødede blå frakke havde han taget en røget tunge med til frokost.

"Wal'r," sagde han, idet han satte sig til bords, "hvis din onkel er den mand, jeg mener, han er, så henter han ved denne lejlighed den sidste flaske af den gamle madeira."

"Nej, nej, nej, Ned," svarede den gamle mand, "nej! Den skal først åbnes, når Walter kommer hjem igen."

"Vel talt!" udbrød kaptajnen. "Bravo!"

"Den ligger," sagde Sol Gills, "nede i den lille kælder, dækket med støv og spindelvæv. De og jeg, Ned, er måske også dækket med støv og spindelvæv, førend den ser lyset."

"Bravo!" råbte kaptajnen. "God moral! Wal'r, min dreng, opelsk et figentræ, som det sig hør og bør, og når du er blevet gammel, så sæt dig i skyggen af det. Overhal – nå," sagde kaptajnen efter at have standset lidt, "jeg er ikke ganske vis på, hvor det er at finde, men når du har fundet det, så læg et mærke ved det. Sol Gills, skyd over stævn igen!"

"Men der eller et andet sted skal den blive liggende, Ned, indtil Wally kommer hjem og fordrer den," sagde den gamle mand. "Andet ville jeg ikke sige."

"Og det var godt sagt," svarede kaptajnen, "og hvis vi tre ikke knækker halsen på den i kompagni, skal I to have lov til at drikke min part!"

Til trods for kaptajnens overdrevne lystighed stod det sig kun dårligt til med ham, da han skulle i lag med den røgede tunge, skønt han gjorde sig megen umage for at lade, som om han spiste med umådelig appetit. Ligeledes var han frygtelig bange for at være alene med enten onkel eller nevø og syntes at tro, at den eneste mulighed for ham til at bevare skinnet var, at de alle tre var samlet. Denne frygt bragte ham på forskellige sindrige udflugter, som f.eks., da Solomon gik ud for at trække sin frakke på, at løbe hen til døren, idet han foregav at have set en påfaldende vogn køre forbi, og, da Walter gik oven på for at sige farvel til de logerende, at fare ud på gaden under påskud af at have lugtet skorstensild. Disse kunstgreb ville have været ufattelige for enhver ikke inspireret iagttager.

Da Walter kom tilbage fra sin afskedsekspedition ovenpå og gik igennem butikken for atter at gå ind i den lille dagligstue, opdagede han, at et blegt ansigt, som han kendte, så ind ad døren, og han fo'r hen imod det.

"Mr. Carker!" udbrød Walter og trykkede John Carkers hånd. "Kom dog ind! Det er smukt af Dem at komme så tidligt for at sige mig farvel. De vidste, hvor kært det ville være mig endnu en gang at veksle et håndtryk med Dem, førend jeg rejser. Jeg kan ikke sige, hvor glad jeg er over at få lejlighed til det. Kom dog ind."

"Det er ikke sandsynligt, Walter, at vi nogen sinde mødes igen," sagde den anden, idet han venligt modsatte sig hans indbydelse. "Også jeg glæder mig ved denne lejlighed. I skilsmisens øjeblik tør jeg tale til Dem og gribe Deres hånd. Jeg vil ikke oftere have nødig at modsætte mig Deres frimodige tilnærmelser, Walter."

Der lå, idet han sagde disse ord, et tungsind i hans smil, som viste, at han endog deri havde fundet et vist selskab og venskab for sine tanker.

"Ak, mr. Carker," svarede Walter, "hvorfor gav De ikke efter for dem? Jeg er aldeles vis på, at De ikke kunne have gjort mig andet end godt."

Han rystede på hovedet. "Hvis der var noget godt," svarede han, "som jeg kunne gøre på denne jord, så ville jeg gøre det for Dem, Walter. Det stadige syn af Dem har på én gang været en glæde og en samvittighedskval for mig. Men glæden har været større end smerten. Det ved jeg nu, da jeg føler, hvad jeg mister."

"Kom ind, mr. Carker, og gør bekendtskab med min gode gamle onkel," bad Walter ham indstændigt. "Jeg har ofte talt med ham om Dem, og det vil være ham kært at meddele Dem alt, hvad han hører fra mig. Jeg har ikke," tilføjede Walter, der mærkede hans tøven og selv talte med lidt forlegenhed, "sagt noget til ham om vor sidste samtale, tro mig, ikke engang til ham."

Den gråhårede kontorbetjent trykkede hans hånd og fik tårer i øjnene.

"Hvis jeg nogen sinde gør bekendtskab med ham, Walter," svarede han, "så er det kun for at kunne høre fra Dem. Vær overbevist om, at jeg ikke skal gøre Deres overbærenhed og omtanke til skamme. Det ville være en forurettelse imod Dem ikke at sige ham hele sandheden, førend jeg søgte at få ham til at sige mig et fortroligt ord. Men jeg har ingen andre venner eller bekendte end Dem, og netop for Deres skyld skaffer jeg mig rimeligvis heller ingen."

"Gid De virkelig havde tilladt mig at være Deres ven. Jeg har altid ønsket det, mr. Carker, som De selv ved, men aldrig halvt så meget som nu, da vi skal skilles."

"Det er nok, at De har været min ven i al stilhed, og at mit hjerte, når jeg skyede Dem mest, følte sig draget mest til Dem og var mest opfyldt af Dem. Farvel, Walter!"

"Farvel, mr. Carker. Vorherre være med Dem!" udbrød Walter rørt.

"Hvis De," sagde den anden, idet han holdt hans hånd i sin, "når De kommer tilbage, savner mig i min vante krog og hører, hvor jeg ligger, så gå hen og besøg min grav. Tænk på, at jeg kunne have været lige så ærlig og lykkelig som De! Og lad mig, når jeg mærker, at min time stunder til, tro, at nogen, der ligner mit tidligere Jeg, står der et øjeblik og mindes mig med medynk og tilgivelse! Farvel!"

Som en skygge sneg hans skikkelse sig ned ad den sollyse, og dog på den tidlige sommermorgen så højtidelige gade og blev lidt efter lidt borte.

Omsider meldte det ubarmhjertige kronometer, at Walter måtte vende trækadetten ryggen, og af sted kørte de, han, hans onkel og kaptajnen, i en droske til et landingssted, hvorfra de skulle tage med dampskib ned til en eller anden bugt af floden, hvis navn, således som kaptajnen udtalte det, var en håbløs gåde for usøvnante øren. Da de havde nået denne bugt – hvortil skibet var sejlet med ebben om natten – blev de prajet af forskellige nervøse færgefolk og blandt andre af en smudsig kyklop af kaptajnens bekendtskab, der med sit ene øje havde opdaget kaptajnen i halvanden mils afstand og siden stadig vekslet uforståelige brøl med ham. Efter at være blevet et lovligt

bytte for denne person, der var frygtelig hæs og altid trængte til at barberes, blev de alle tre bragt ombord i "*Sønnen og Arvingen*." Og "*Sønnen og Arvingen*" var i en nydelig, uordentlig tilstand, idet sejl lå tilsølede på det våde dæk, slappe tove rev folk over ende, matroser i røde skjorter og med bare fødder løb frem og tilbage, fustager spærrede enhver fodbred plads, og midt i al denne forvirring stod en sort kok i en sort kabys begravet lige op til øjnene imellem grøntsager og var ganske blind af røg.

Kaptajnen trak øjeblikkelig Walter hen i en krog og haledede med en anstrengelse, der gjorde ham ganske rød i ansigtet, sølvuret op, der var så tykt og lå så fast i hans lomme, at det svuppede op ligesom en spins.

"Wal'r," sagde kaptajnen, idet han rakte ham det og hjertelig trykkede hans hånd, "en afskedsgave, min dreng! Stil det en halv time tilbage hver morgen og omtrent et kvarter til ud på eftermiddagen, og det er et ur, som vil gøre dig ære."

"Nej, kaptajn Cuttle, det kan der ikke være tale om!" udbrød Walter og holdt på ham, for han ville til at løbe sin vej. "Tag det tilbage. Jeg har jo allerede et."

"Nå ja, Wal'r," sagde kaptajnen, idet han pludselig dykkede ned i en af sine lommer og fremtog de to teskeer og sukkertangen, hvormed han, for at imødegå en sådan indvending, havde udrustet sig, "så tag denne hersens smule sølvtøj i stedet."

"Nej, nej, det kan jeg virkelig ikke! Tusind tak! Kast dem ikke bort, kaptajn Cuttle!" for kaptajnen ville til at hive kostbarhederne over bord. "De ville være til langt større nytte for Dem end for mig. Men giv mig Deres stok. Jeg har tit syntes,

at jeg kunne have lyst til at få den. Så! Farvel, kaptajn Cuttle! Sørg godt for min onkel! Onkel Sol, Gud velsigne dig!"

Førend Walter kunne få et glimt til af nogen af dem, var de i forvirringen kommet fra borde, og da han løb agterud og så efter dem, så han sin onkel sidde og hænge med hovedet i båden, og kaptajn Cuttle dunke ham i ryggen med det store sølvur og gestikulere forhåbningsfuldt med sølvteskeerne og sukkertangen. Da kaptajnen fik øje på Walter, kastede han med største ligegyldighed sine ejendele ned i bunden af båden, idet han åbenbart ikke tænkte på deres tilværelse, tog den blanke hat af og prajede ham lystigt. Hatten skinnede stærkt i solen, og kaptajnen blev ved at svinge med den, indtil han ikke længere kunne ses. Da nåede forvirringen om bord, der hurtigt var tiltaget, sit højdepunkt; nogle andre både satte fra borde med et hurra; sejlene skinnede klart og fuldt oppe til vejrs, mens Walter så dem brede deres flader for den gunstige vind; vandet fløj gnistrende fra stævnen, og ud på sin rejse drog "*Sønnen og Arvingen*", lige så væver og fuld af håb som så mangan en anden forgået søn og arving, førend han drog ud i livet.

Den ene dag efter den anden førte gamle Sol og kaptajn Cuttle dens bestik og udregnede dens kurs, med kortet bredt ud på det runde bord. Når gamle Sol om aftenen steg så ensom op ad trappen til kvistkammeret, hvor stormen undertiden tudede fælt, så han op på stjernerne og lyttede efter blæsten og holdt en længere vagt, end der ville være faldet i hans lod om bord i skibet. Den sidste flaske af den gamle madeira, som selv havde været med på et kryds og kendte farerne på dybet, lå imidlertid urørt og tavs under sit støv og spindelvæv.

20. Dombey drager bort

"Mr. Dombey," sagde major Bagstock, "Joey B. er i det hele taget ikke af de følsomme folk, for Joseph er sej. Men Joe har dog sine følelser, og når de er vakt – for pokker, mr. Dombey," udbrød majoren med pludselig glubskhed, "dette er svaghed, og jeg giver ikke efter for det!"

Disse ytringer udtalte majoren, idet han øverst oppe på sin egen trappe modtog Dombey som sin gæst. Dombey var kommet for at spise frokost med majoren, førend de begyndte deres udflugt, og den af skæbnen forfulgte indfødte havde allerede på grund af de varme boller gennemgået en hel verden af elendighed, mens livet i henseende til kogte æg var en byrde for ham.

Majorens purpurfarvede ansigt fik en endnu mørkere farve, og majorens hummerøjne trådte endnu dristigere frem, da han trykkede Dombey's hånd og gav dette fredstegn et så udfordrende præg, som om det havde været indledningen til, at han øjeblikkelig ville have givet sig til at bokse med Dombey om tusinde pund og æren af at være Englands første slagsbroder. Med en rotatorisk bevægelse med hovedet og en hvæsen, som havde en stærk lighed med en hests hosten, førte majoren derpå sin gæst ind i dagligstuen og bød ham med en rejsefælles utvungenhed og frimodighed velkommen.

"Dombey," sagde majoren, "det glæder mig at se Dem. Jeg er stolt af at se Dem. Der findes ikke mange mennesker i Europa, som J. Bagstock ville gøre en sådan tilståelse – men Joey B. er stolt af at se Dem, Dombey."

"De er meget elskværdig, hr. major," svarede Dombey.

"Nej, ikke spor! Det ligger ikke i min karakter. Havde det ligget i Joes karakter, ville Joe nu måske have været generalløjtnant sir Joseph Bagstock, kommandør af Bath-ordenen, og kunnet modtage Dem i et ganske andet kvarter. De kender endnu ikke gamle Joe rigtigt, mærker jeg. Men denne sag er en kilde til stolthed for mig. Ved Gud," sagde majoren med fasthed, "det er en ære for mig!"

Med sine høje tanker om sig selv og sine penge indrømmede Dombey, at dette var fuldkommen sandt, og indlod sig derfor ikke på en diskussion om dette punkt. Men majorens instinktmæssige godkendelse af en sådan sandhed og hans åbne indrømmelse af den var meget behagelige. Det var en stadfæstelse for Dombey, hvis han havde trængt til en sådan, på, at han ikke havde taget fejl af majoren. Det var en vished for ham om, at hans magt strakte sig ud over hans egen umiddelbare sfære, og at majoren, skønt officer og gentleman, havde en ikke mindre passende opfattelse af den end dørvogteren på den kongelige Børs.

Og havde det nogen sinde været trøsteligt at vide dette eller noget lignende, da var det trøsteligt nu, da hans viljes afmagt, hans forhåbningers ustadighed, rigdommens svaghed på en så sørgelig måde var gået op for ham. "Hvad kan rigdommen udrette?" havde hans barn spurgt. Undertiden kunne han, når han tænkte på dette barnlige spørgsmål, næppe dy sig for selv at spørge: Ja, hvad kunne den udrette, hvad havde den udrettet?

Men det var kun mørke tanker, som opstod sent om aftenen, når han tavs og fortvivlet sad i sit ensomme værelse, og stoltheden styrkedes let igen af mange vidnesbyrd om sandheden, der var lige så uforkastelige og værdifulde som

majorens. I sin venneløshed følte Dombey sig draget til majoren. Man kunne ikke sige, at han følte varmt for ham, men han tøede dog en smule op. Majoren havde haft nogen – og ikke for stor – part i hine dage nede ved kysten. Han var verdensmand og kendte nogle fornemme folk. Han talte meget og fortalte historier, og Dombey var tilbøjelig til at holde ham for en udvalgt ånd, der glimrede i selskabskredse og ikke havde den giftige tilsætning af fattigdom, hvormed udvalgte ånder i almindelighed er alt for stærkt forfalskede. Mod hans stilling i samfundet kunne der intet indvendes. Majoren var i det hele taget en passende rejsefælle, fortrolig med et mageligt liv og den slags steder som dem, de skulle besøge, og havde en kavalmæssig utvungenhed ved sig, der passede meget godt til hans egen stilling som børsmænd, uden dog derfor at konkurrere med den. Hvis Dombey havde en forestilling om, at majoren som en mand, der ifølge sin stilling var vant til ikke at bryde sig stort om den ubarmhertige hånd, der nylig havde knust hans forhåbninger, uden at vide af det måske kunne indgive ham en eller anden gavnlig filosofi og jage hans umandige sorg på flugt, så skjulte han den for sig selv og lod den ligge på bunden af sin stolthed uden at undersøge den.

"Hvor er min slyngel?" sagde majoren og så sig forbitret om i værelset.

Den indfødte, der ikke havde noget navn, men lød ethvert skældsord, viste sig øjeblikkelig ved døren.

"Skurk!" sagde den koleriske major. "Hvor er frokosten?"

Den sorte tjener forsvandt for at søge efter den og kom straks efter op ad trappen igen i den grad skælvende, at fadene og

tallerkenene på bakken, som han bar, hele tiden skælvede og raslede sympatisk.

"Dombey," sagde majoren, idet han skelede til den indfødte, mens han dækkede bordet, og opmuntrede ham med en frygtelig truen med næven, da han tabte en ske, "her er en pebret grillade, en saftig posteij, en ret nyrer og så fremdeles. Vær så god at tage plads. Gamle Joe kan kun beværte Dem med feltkost, som De ser."

"En ganske fortræffelig kost, hr. major," svarede hans gæst, og det ikke udelukkende af høflighed, for majoren sørgede altid så godt som muligt for sig selv og spiste, egentlig talt, kraftigere mad, end der var ham tjenlig, så at fakultetet endog særlig tilskrev denne omstændighed hans majestætiske ansigtsfarve.

"De så ud ad vinduet," sagde majoren. "Har De opdaget Deres veninde?"

"Mener De miss Tox?" svarede Dombey. "Nej."

"Et fortryllende fruentimmer," sagde majoren, idet en tyk latter steg op af hans korte hals og var nær ved at kvæle ham.

"Miss Tox er vist en meget skikkelig person."

Den hovmodige kulde, der lå i dette svar, syntes at volde majoren uendelig glæde. Han svulmede og svulmede ganske voldsomt og lagde endog et øjeblik kniv og gaffel fra sig for at gnide sig i hænderne.

"Gamle Joe," sagde han, "var i sin tid ganske godt lidt på den kant. Men Joes tid er forbi. J. Bagstock er blevet fordunklet – tilsidesat – forkastet. Jeg vil sige Dem noget, Dombey." Majoren holdt op at spise og så gådefuldt forbitret ud. "Det er et for – dømt ærgerrigt fruentimmer."

"Så?" sagde Dombey med en kold ligegyldighed, hvori der måske var blandet en hånlig vantro om, at miss Tox skulle være så fræk at have en så overordnet egenskab.

"Dette fruentimmer," sagde majoren, "er på sin vis en Lucifer. Joe B.s dage er forbi, men han har endnu sine øjne. Han ser, gør Joe. Hans kongelige Højhed den afdøde hertug af York sagde engang ved en kur om Joe, at han kunne se."

Majoren ledsagede disse ord med et sådant blik og blev af mad, drikke, varm te, pebret grillade, boller og, vittigheder så svullen og inflammeret i hovedet, at selv Dombey blev lidt ængstelig for ham.

"Det naragtige gamle spektakel," vedblev majoren, "vil i vejret. Hun vil himmelhøjt i vejret. I ægteskabelig henseende."

"Det gør mig ondt for hende."

"Sig ikke det, Dombey," svarede majoren advarende.

"Hvorfor ikke det, hr. major?" spurgte Dombey.

Majoren svarede kun med en heste-hosten og fortsatte at spise af alle kræfter.

"Hun har fattet interesse for Deres hus," sagde majoren, idet han atter pludselig standsede, "og en tid lang færdedes der."

"Ja," svarede Dombey med megen majestæt. "Miss Tox blev første gang modtaget der som en veninde af min søster ved min kones død, og da hun var en velopdragen person og viste velvilje for det stakkels barn, tillod, ja jeg kan gerne sige, opmuntrede min søster hende til at gentage sine besøg og lidt efter lidt at komme på en slags fortrolig fod med familien. Jeg har," sagde Dombey i en tone, som om han gjorde en stor og vigtig indrømmelse, "jeg har agtelse for miss Tox. Hun har været så forekommende at vise mange små tjenester i mit hus, måske

ubetydelige og lidetsigende tjenester, som dog ikke skulle ringeagtes, og jeg håber at have været så heldig at have kunnet påskønne dem med al den opmærksomhed, som det har stået i min magt at vise. Jeg mener, at jeg står i gæld til hende, hr. major," tilføjede Dombey med en let bevægelse med sin hånd, "for fornøjelsen af Deres bekendtskab."

"Dombey," sagde majoren med varme, "nej! Nej! Jeg kan ikke lade denne påstand gå uimodsagt hen. Deres kendskab til gamle Joe, således som han er, og gamle Joes kendskab til Dem har sin oprindelse fra et ædelt væsen – fra et fremragende væsen," sagde majoren med en kamp, som det ikke faldt ham vanskeligt at give sig skin af, da hele hans liv kun var en kamp mod alle slags apoplektiske symptomer, "vi har lært hinanden at kende gennem Deres søn!"

Dombey syntes rørt, som det rimeligvis var majorens hensigt, at han skulle blive, over denne hentydning. Han slog øjnene ned og sukkede, og majoren, der gjorde en ny kraftanstrengelse, sagde atter med hensyn til den sindstilstand, som han så sig udsat for at henfalde til, at dette var en svaghed, og at intet skulle få ham til at give efter for den.

"Vor veninde stod i en fjern forbindelse med den tildragelse," sagde majoren, "og al den ære, der kan tilkomme hende, skal jeg villigt indrømme hende, men alligevel, frøken," tilføjede han, idet han så op fra sin tallerken og sendte et blik over til den anden side af pladsen, hvor miss Tox i dette øjeblik vandede sine blomster i vinduet, "er De en underfundig tøjte, frøken, og Deres ærgerrighed en prøve på den største uforsømmethed. Hvis De endda kun gjorde Dem selv latterlig ved den, frøken," sagde majoren og rullede med hovedet ad den intetanende miss

Tox, mens hans fremtrædende øjne syntes at ville springe løs på hende, "så kunne De gøre det, så meget De lystede, frøken, uden mindste indvending, forsikrer jeg Dem, fra Bagstocks side." Her lo majoren frygteligt lige op til flipperne af sine øren og årerne i sin pande. "Men når De," vedblev majoren, "kompromitterer andre folk, og det oven i købet ædelmodige, umistænkssomme folk til tak for deres nedladdenhed, så får De blodet til at koge i kroppen på gamle Joe."

"Jeg vil dog ikke håbe, hr. major," sagde Dombey rødmende, "at De hentyder til noget så tåbeligt fra miss Tox's side som –"

"Dombey," svarede majoren, "jeg hentyder ikke til noget. Men Joey B. har levet i verden, levet i verden med åbne øjne og spidsede øren, og Joe siger Dem, at der bor et fordømt snedigt og ærgerrigt fruentimmer her lige overfor."

Dombey så uvilkårligt over til den anden side af pladsen, og et forbitret øjekast var det, som han sendte i den retning.

"Det er alt, hvad der i så henseende skal komme over mine læber," sagde majoren fast. "Joe er ingen sladderhank, men der er tider, da han må tale, da han *vil* tale! – Pokker tage Deres underfundighed, frøken!" udbrød majoren, idet han atter med stor harme tiltalte sin skønne genboerske – "da udfordringen er for stærk, til at han kan holde sig tavs."

Den med dette udråb forbundne bevægelse satte majoren i en paroksysme af hestehosten, som varede længe. Da han var kommet til sig selv igen, sagde han:

"Og nu, Dombey, da De har indbudt Joe til at være Deres gæst og fører i Leamington, så befal over ham så meget De vil. Han tilhører ganske Dem. Jeg ved ikke," sagde majoren, idet han med en skæmtefuld mine logrede med sin dobbelthage, "hvad

det er, som I godtfolk ser hos Joe, at det kan gøre ham så efterspurgt af jer alle sammen, men det ved jeg, at var han ikke så nogenlunde sej og hårdnakket i sine afslag, ville I i en fart få livet af ham med indbydelser og lignende."

Med få ord udtalte Dombey sin påskønnelse af det fortrin, han fik for de andre udmærkede medlemmer af samfundet, der helt optog major Bagstock, men majoren afbrød ham kort ved at lade sig forstå med, at han fulgte sine tilbøjeligheder, der havde rejst sig alle som én og enstemmig sagt: "J. B., Dombey er den mand, som du skal vælge til din ven."

Da majoren nu var i en fyldt tilstand, idet saften af den kraftige postej sivede ud af hans øjenkroge, og den pebrede grillade og nyrerne strammede hans halsbind, og da tiden, da det jernbanetog, de ville forlade byen med, skulle tage til Birmingham, desuden nærmede sig, fik den indfødte ham med uhyre møje i hans overfrakke og knappede den sammen om ham, indtil hans ansigt så stirrende og gispende ud over det øverste af dette klædningsstykke, som om han var i en tønde. Derpå rakte den indfødte ham enkeltvis og med et passende mellemrum mellem hver levering hans vaskeskindshandsker, hans tykke stok og hans hat, hvilken sidste majoren med en friskfyrsmine bar på den ene side af hovedet for at fremhæve sit mærkelige ansigt. I forvejen havde den indfødte i alle mulige og umulige dele af Dombeys cabriolet nedpakket en usædvanlig mængde rejsetasker og små vadsække af et ikke mindre apoplektisk udseende end majoren selv, og efter at have fyldt sine egne lommer med Selters-vand, gammel sherry, smørrebrød, sjaler, kikkerter, landkort og aviser, af hvilke lette sager majoren hvert øjeblik på rejsen kunne forlange et eller

andet eller også det alt sammen på én gang, meldte han, at alt var i orden. For at fuldstændiggøre udstyrelsen af denne ulykkelige udlænding blev, idet han satte sig på tjenersædet ved siden af Towlinson, en bunke af majorens kapper og kavajer kastet oven på ham af værten, der nede fra fortovet sigtede som en titan efter ham med disse svære kastevåben og dækkede ham således, at han ligesom levende begravet blev kørt til jernbanestationen.

Men førend vognen kørte, viste miss Tox sig ved sit vindue og viftede med et liljehvidt lommetørklæde. Dombey modtog denne afskedshilsen meget koldt – meget koldt, endog af ham at være – og lagde sig, idet han bærede hende med den mindst mulige bøjning med hovedet, med en misfornøjet mine tilbage i vognen. Hans adfærd syntes at volde majoren, der var lutter høflighed, da han hilste på miss Tox, uendelig tilfredsstillelse, og han sad længe efter og skelede og hikkede som en overmæt Mefistofeles.

Under de travle forberedelser på jernbanen gik Dombey og majoren ved siden af hinanden frem og tilbage på perronen. Den ene var tavs og mørk, og den anden underholdt ham eller sig selv med en mængde anekdoter og minder, i hvilke Joseph Bagstock for det meste spillede hovedrollen. Ingen af dem lagde mærke til, at de på disse vandringer blev iagttaget af en arbejder, der sad i nærheden af maskinen og tog til sin hat, hver gang de gik forbi ham, for Dombey så i almindelighed ud over og ikke på den simple hob, og majoren så i dette øjeblik ind i sine historiers inderste hjerte. Til sidst trådte manden imidlertid hen foran dem, idet de vendte om, tog sin hat af og holdt den i hånden og hilste derpå på Dombey.

"Om forladelse, sir," sagde manden, "men jeg håber, at De har det godt."

Han var iført en til overflødighed med kulstøv og olie tilsmurt sejldugsklædning, havde aske i skægget og lugtede af halvt slukkede emmer. Trods alt dette så han ingenlunde ilde, eller hvad man egentlig kunne kalde smudsig ud, og det var, kort sagt, Toodle i arbejdsdragt.

"Jeg skal have den ære at fyre for Dem på rejsen, sir," sagde Toodle. "Beder Dem undskylde, sir. Jeg håber, at De begynder at komme i humør igen?"

Til gengæld for hans deltagende tone så Dombey på ham, som om han havde været en mand, der kunne have gjort selve hans syn smudsigt.

"Undskyld min frihed, sir," sagde Toodle, da han mærkede, at han ikke blev tydeligt husket, "men min kone Polly, der hed Richards i Deres familie –"

En forandring i Dombey's ansigt, der syntes at vise, at han blev husket, hvilket den også gjorde, skønt den i langt højere grad røbede en forbitret følelse af ydmygelse, bragte pludselig Toodle til at tie.

"Deres kone trænger måske til penge?" sagde Dombey, idet han stak hånden i lommen og talte i sin sædvanlige tone.

"Nej, mange tak," svarede Toodle, "det kan jeg endda ikke sige, at hun gør, og jeg ikke heller."

Nu var det Dombey, som blev bragt til tavshed, og det på en temmelig ubehagelig måde.

"Nej, sir," sagde Toodle og drejede på sin voksdugskasket, "det går os ganske godt; vi har ikke årsag til at klage over vort

udkomme. Vi er blevet fire flere siden den tid, sir, men vi slår os dog igennem."

Dombey var gerne kørt bort i sin egen vogn, selv om han skulle have ladet hjulene gå over fyrbøderen, men hans opmærksomhed blev fængslet af noget, som stod i forbindelse med voksdugskasketten, der endnu stadig gik rundt i mandens hånd.

"Vi har dog mistet et barn," vedblev Toodle.

"For nylig?" spurgte Dombey og så på kasketten.

"Nej, sir, for henved tre år siden, men alle de andre er friske og sunde. Og læsningen, sir," sagde Toodle, idet han bøjede hovedet ligesom for at minde Dombey om, hvad der i så henseende for længe siden var foregået imellem dem, "lærte mine drenge mig dog til sidst. De har gjort mig så temmelig boglærd, de drenge."

"Kom, hr. major!" sagde Dombey.

"Om forladelse, sir," fortsatte Toodle, idet han trådte et skridt hen foran dem og atter ærbødigt standsede dem, endnu stadig med kasketten i hånden, "jeg ville ikke have ulejliget Dem med sådan noget, hvis det ikke havde været for at komme til at tale om min søn, Kedlen – døbt Robin – ham, som De var så god at gøre en menneskekærlig skærslipper af."

"Nå, mand," sagde Dombey i sin strengeste tone, "hvad han?"

"Ja, sir," svarede Toodle, idet han med et inderlig sørgmodigt ansigt rystede på hovedet, "jeg må desværre sige, at han er kommet på afveje."

"Er han kommet på afveje?" sagde Dombey med en slags hårdhjertet tilfredsstillelse.

"Han er kommet i slet selskab, skal jeg sige Dem, mine herrer," blev faderen ved, idet han så på dem begge og åbenbart søgte at indvikle majoren i samtalen, i håb om at vække hans deltagelse. "Han er kommet på afveje. Gud give, at han må vende om igen, men for tiden er han på vildspor! De kunne næppe undgå at få det at vide enten på den ene eller på den anden måde," sagde Toodle, idet han atter særligt henvendte sig til Dombey, "og derfor syntes jeg, at det var bedst, at jeg selv sagde Dem, at min søn var kommet på afveje. Polly er skrækkelig modfalden over det."

"Denne mands søn, som jeg lod opdrage, hr. major," sagde Dombey og gav ham sin arm. "Den sædvanlige løn!"

"Følg den gamle, ligefremme Joes råd og opdrag aldrig den slags folk," svarede majoren. "For pokker, det dur ikke; det slår altid fejl!"

Den enfoldige fader havde allerede begyndt at udtale den formodning, at hans søn, skærslipperen, der var blevet puffet og stødt, pisket og pryglet og undervist lige som en papegøje af et uvidende dyr, der var hans lærer, uden at være mere skikket til det end en hund, muligvis var blevet opdraget efter en ikke så ganske rigtig plan, da Dombey opbragt gentog: "Den sædvanlige løn!" og førte majoren bort. Majoren, som var tung at hejse op i Dombeys højt stående vogn, og som hver gang, han ikke kunne få foden på trinnet og faldt baglæns ned på den indfødte, standsede og svor på, at han ville flå ham levende og knække hvert ben i hans krop og hjem søge denne sorte landflygtige med forskellige andre pinsler, fik, førend toget satte sig i gang, kun tid til hæst at gen tage, at det ikke duede, at

det altid slog fejl, og at, hvis han nogen sinde selv skulle tænke på en landstryger, ville han lade sig hænge!

Dombey gav ham med bitterhed ret; men i hans bitterhed og den mørke måde, hvorpå han lagde sig til bage i vognen med rynket pande og så på de vekslende genstande udenfor, lå der mere end harme over det uheldige udfald af skærslipperlavets herlige opdragelsessystem. Han havde på mandens plumpe kasket opdaget et stykke nyt flor, og af hans væsen og svar havde han overtydet sig om, at han bar sorg for *hans* søn.

Fra høje til lave altså, ude eller hjemme, fra Florence i hans store hus til den grove karl, der passede lokomotivet, mødte hver enkelt med et eller andet krav på part i hans døde dreng, og bød imod ham! Kunne han glemme, hvorledes det fruentimmer havde grædt ved hans hovedgærde og kaldt ham sit eget barn, eller at han, da han vågnede af sin søvn, havde spurgt efter hende og rejst sig op i sin seng og var blevet glad, da hun trådte ind!

At tænke sig, at denne formastelige askepuster gik omkring med sit tegn på sorg! At tænke sig, at han turde vove ved et så almindeligt mærke som dette at deltage i en stolt gentlemans hemmelige hjertesorg og skuffelse! At tænke sig, at det bortgæede barn, der skulle have delt hans rigdomme, hans planer, hans magt med ham, og i forening med hvem han ville have lukket hele verden ude ligesom med en dobbelt dør af guld, kunne have tilstedet en sådan flok adgang, for at den kunne håne ham med dens kundskab om hans tilintetgjorte forhåbninger og dens pralende påstande på fællesskab i følelse med ham, der stod så højt, ja vel endog på at have snyltet sig ind i det sted, hvor han ville have hersket alene!

Han fandt hverken adspredelse eller trøst ved rejsen. Martret af disse tanker, førte han ensformigheden med sig gennem det susende landskab og ilede hovedkulds, ikke gennem en yppig og afvekslende egn, men gennem en ørken af kulkastede planer og nagende misundelse. Endog den fart, hvormed toget blev hvirvlet af sted, spottede det hurtige løb af dette unge liv, der så stadigt og ubønhørligt var blevet ført hen mod dets forud satte mål. Den kraft, som trængte sig frem ad sin jernhårde bane – dens egen – trodsede alle stier og veje, borede sig gennem hjertet på enhver hindring og slæbte skabninger af alle klasser, aldre og grader bag efter sig, den var et sindbillede på det triumferende uhyre, døden.

Af sted med et hvin og et brøl og en raslen, bort fra byen; det snor sig mellem menneskenes boliger og får gaderne til at summe, lyner et øjeblik ud imellem engene, graver sig gennem den fugtige jord, farer af sted i mørke og tung luft, bryder atter frem i den lyse, solklare dag; afsted med et hvin og et brøl og en raslen gennem marker, gennem skove, gennem korn, gennem hø, gennem kalk, gennem muld, gennem ler, gennem klipper, blandt genstande så nær, at de næsten kunne gribes med hånden, men som dog stadig flygter for den rejsende, og idet en skuffende afstand stadig bevæger sig langsomt sammen med ham, ligesom sporet af det ubarmhjertige uhyre, døden!

Gennem dale, over bakker, forbi heden, forbi frugthaven, forbi parken, forbi haven, over kanalen, over floden, hvor fårene græsser, hvor møllen går, hvor båden gynger, hvor de døde ligger, hvor fabrikken ryger, hvor strømmen løber, hvor landsbyen gemmer sig, hvor den store domkirke stiger i vejret, hvor den golde hede ligger, og den vilde luftning glatter eller

kruser den efter sin ustadige vilje, af sted med et hvin og et brøl og en raslen; den efterlader ikke andre kendemærker end støv og damp, ligesom sporet af det ubarmhjertige uhyre, døden!

Trodsende blæsten og lyset, regnen og solskinnet, af sted og stadig af sted ruller og brøler det, hidsigt og hurtigt, jævnt og sikkert, og store bygninger og svære broer, der krydser sig foroven, rammer øjet som en tommebred skygge og er derpå forsvundet. Af sted og stadig af sted, fremad og evigt fremad; glimt af hytter, af huse, herregårde, rige godser, af håndværk og agerbrug, af mennesker, af gamle veje og stier, der tager sig øde, små og ubetydelige ud, når man er kommet forbi dem, og hvad andet er der vel end sådanne glimt i sporet af det utæmmelige uhyre, døden!

Af sted med et hvin og et brøl og en raslen, atter styrter det sig ned i jorden og arbejder sig frem i en sådan storm af kraft og udholdenhed, at farten i mørket og hvirvelvinden synes at vendes om og at stræbe rasende bagud, indtil en lysstråle på den våde mur viser, hvorledes dens overflade flyver forbi som en rivende strøm. Af sted, atter ud i dagen og igennem dagen med et skingrende, triumferende hyl, brølende, raslende iler det frem, håner alt med sin sorte ånde, standser undertiden et minut, hvor der findes en klynge ansigter, der om et minut ikke findes der mere, laber undertiden grådigt vand, og førend posten, hvorved det drikker, er holdt op med at dryppe, farer det hvinende og raslende gennem det purpurfarvede fjerne!

Højere og højere hviner og skriger det, idet det rastløst nærmer sig målet, og nu er dets vej, endnu stadig lig dødens vej, tykt overstrøet med aske. Alle omgivelser er sværtet. Der er sorte vandpytter, dyndede gyder og elendige boliger langt nede.

Der er revnede mure og faldefærdige huse tæt ved, og gennem sammenstyrtede tage og sønderslåede vinduer ses usle værelser, hvor mangel og feber skjuler sig i mange jammerlige skikkelser, mens røg, tæt på hinanden pakkede gavle, forvredne skorstenspiber og vanskabninger af kalk og mursten, der indespærrer vanskabninger på sjæl og legeme, overvælder det dunkle fjerne. Idet Dombey ser ud ad vinduet, falder det ham ikke ind, at det uhyre, som har ført ham hertil, har udbredt dagens lys over disse ting, ikke frembragt eller voldet dem. Det var en passende afslutning på rejsen og kunne have været afslutningen på, hvad det skulle være, så øde og sørgeligt var det.

Mens han således forfulgte en og samme tanke, havde han stadig det samme ubarmhjertige uhyre for sig. Alle ting så sorte og kolde og døde på ham, og han ligeså på dem. Over alt fandt han en lighed med sin ulykke. Der foregik en skånselsløs triumf rundt omkring ham, og den ærgrede og tirrede ham i hans skinsyge og stolthed, hvilken skikkelse den så havde, dog allermest, når den delte kærligheden til og mindet om hans tabte søn med ham.

Der var et ansigt – han havde set på det den foregående aften, og det på ham med øjne, der havde læst i hans sjæl, skønt de havde været dunkle af tårer og snart var blevet skjult bag to bævende hænder – som ofte på denne tur havde vist sig for ham i tanken. Han havde set det frygtsomt bønfalde ham med udtrykket fra den foregående aften. Det var ikke bebrejdende; men der lå en tvivl, næsten ligesom en forhåbningsfuld vantro i det, der lignede en bebrejdelse, da han atter så det tabe sig i en

mismodig vished om hans mishag. Det var en pine for ham at tænke på Florences ansigt.

Var det, fordi han følte en ny anger over for det? Nej. Det var, fordi den følelse, det vakte hos ham, og om hvilken han tidligere havde haft en uklar viden, nu var fuldstændig udviklet og talte tydeligt, så at den rørte ham for heftigt og truede med at overvælde ham. Det var, fordi ansigtet færdedes i det udtryk af nederlag og forfølgelse, der omgav ham ligesom luften. Det var, fordi det skærpede pilen for den grusomme og ubarmhertige fjende, hans tanker så uafbrudt beskæftigede sig med, og gav ham et tungt sværd i hånden. Det var, fordi han, mens han stod der og farvede den overgangstilstand, der viste sig for ham, med sin sjæls hadske farver og gjorde den til en ruin og et billede på ødelæggelse, i stedet for på forhåbningsfuld forjættelse om noget bedre, helt vel vidste, at livet havde fuldt så meget at gøre med hans klager som døden. Ét barn var gået bort, og ét blevet tilbage. Hvorfor var den dreng, han havde bygget sit håb på, blevet fjernet i stedet for hende!

Det yndige, rolige, blide billede i hans fantasi fremkaldte ingen andre tanker. Hun havde aldrig været ham kær og gjorde nu hans sorg mere bitter. Havde hans søn været hans eneste barn, og havde det samme slag ramt ham, ville det have været tungt at bære, men uendelig lettere end nu, da det kunne have været hende – som han, som han troede, kunne have mistet uden sorg – men ikke havde gjort det. Når hendes kærlige og uskyldige ansigt viste sig, havde det ingen formildende eller vindende indflydelse. Han forskød englen og holdt sig til den martrende ånd, der lurede i hans bryst. Hendes tålmodighed, godhed, ungdom, opofrelse og kærlighed var lige så mange

støvgran i den aske, hvorpå han satte sin hæl. Han så hendes billede i den sorte nøgenhed, der omgav ham, men det opklarede ikke skummelheden, det forøgede den kun. Mere end én gang på denne rejse og nu atter, mens han stod grublende ved denne rejses mål og tegnede figurer i sandet med sin stok, faldt den tanke ham ind, om der ikke var noget, som han kunne stille imellem det og sig selv.

Majoren, der hele vejen havde pustet og hvæset som en maskine nr. 2, og hvis øje ofte var smuttet bort fra hans avis for at skele til udsigten, som om et stort optog af modfaldne miss Tox'er strømmede ud i røgen fra toget og fo'r hen over markerne for at skjule sig i en eller anden afkrog, vakte sin ven af hans drømmerier ved at underrette ham om, at posthestene var spændt for og vognen færdig.

"Dombey," sagde majoren og rørte ved hans arm med sin stok, "De må ikke spekulere så meget. Det er en slem vane. Gamle Joe ville ikke være så sej, som De ser, han er, hvis han havde hengivet sig til det. De er alt for stor en mand til at spekulere. I Deres stilling er De langt ophøjet over sligt."

Da majoren selv ved sine venskabelige forestillinger således tog hensyn til Dombey's ære og værdighed og røbede en levende sans for deres vigtighed, følte Dombey sig mere end ellers tilbøjelig til at rette sig efter en mand, der havde megen sund sans og dannelse, hvorfor han også gjorde sig umage for at høre på majorens historier, mens de travede hen ad landevejen; og majoren, som fandt både hurtigheden og vejen langt mere passende for hans talegaver end den rejsemåde, de nylig var blevet færdige med, søgte efter bedste evne at underholde ham.

Majorens livlige stemning blev kun afbrudt af hans sædvanlige fuldblodige symptomer af mellemrum, i hvilke han spiste frokost, og fra tid til anden af et voldsomt anfald på den indfødte, der havde et par ørenringe i sine mørke brune øren, og hvis europæiske klædningsstykker sad på ham med udenlandsk umulighed – idet de af deres egen fri vilje og uden hensyn til skrædderens kunst var korte, hvor de skulle være lange, stramme, hvor de skulle være vide, og vide, hvor de skulle være stramme – og som han, når majoren angreb ham, gav en ny skønhed ved at skrumpe sammen i dem ligesom en runken nød eller forfrossen abekat. I denne stemning var majoren hele dagen, så at hans stemme, da aftenen faldt på, og de travede hen ad denne grønne og løvrige vej i nærheden af Leamington, på grund af den megen snakken, spisen, leen og hosten syntes at opholde sig i kassen under tjenersædet eller i en eller anden høstak i nærheden. Heller ikke forbedrede majoren den i "Hotel Royal", hvor der var bestilt værelser og middagsmad til dem, og hvor majoren i den grad undertrykte sine taleorganer med mad og drikke, at han, da han gik i seng, slet ingen stemme havde tilbage, undtagen til at hoste med, og kun kunne gøre sig forståelig for den indfødte ved at gispe ad ham.

Ikke des mindre stod han ikke alene op næste morgen som en styrket kæmpe, men opførte sig tillige ved frokosten som en kæmpe, der styrker sig. Ved dette måltid aftalte de ordenen for deres daglige levemåde. Majoren skulle påtage sig at bestille, hvad der skulle spises og drikkes, og hver dag skulle de spise sent frokost og sent til middag med hinanden. Den første dag i Leamington ville Dombey helst blive på sit værelse eller vandre alene ud på landet, men næste morgen skulle det være ham en

fornøjelse at ledsage majoren til brøndsalen og omkring i byen. De skiltes altså ad indtil middagstid. Dombey trak sig tilbage for at pleje sine sunde tanker på sin måde. Fulgt af den indfødte, der bar en feltstol, en overfrakke og en paraply, spankulerede majoren op og ned på alle offentlige steder, så i fremmedbøger for at opdage, hvem der var der, meldte, at J. B. var sejere end ellers, skottede op til damer, som han blev meget beundret af, og gjorde over alt, hvor han kom, blæst af sin rige ven Dombey. Der var ingen, der støttede en ven trofastere end majoren, idet han nemlig ved at gøre blæst af ham samtidig gjorde blæst af sig selv.

Det var overraskende, så meget nyt majoren havde at fortælle ved bordet, og hvilken lejlighed han gav Dombey til at beundre hans selskabelige talenter. Ved frokosten næste morgen kendte han indholdet af de sidste aviser og omtalte flere ting, der stod i forbindelse med dem. Her om var hans mening nylig blevet indhentet af så højtstående og indflydelsesrige personer, at han kun turde lade falde dunkle vink om dem. Dombey, der så længe havde været indesluttet i sig selv og kun sjældent, om nogen sinde, havde overskredet den fortryllede kreds, inden for hvilken Dombey & Søns operationer lededes, begyndte at finde, at dette var en forbedring af hans ensomme liv, og i stedet for at undskylde sig en dag til, hvilket han havde tænkt på at gøre, gik han arm i arm ud med majoren.

21. Ny ansigter

Majoren, der blev mere blå i ansigtet og mere stirrende – mere overmoden så at sige end ellers – og nu og da gav sin hestehoste luft, ikke så meget af nødvendighed som af et frivilligt udbrud af vigtighed, gik med Dombey på solsiden af vejen, med kinderne svulmende ud over det stramme halsbind, benene majestætisk langt fra hinanden og virrede med sit store hoved, som om han bebrejdede sig, at han var så indtagende. De havde ikke gået mange skridt, førend majoren mødte en bekendt, og ikke mange skridt til, førend han mødte en anden bekendt, men han slog kun i forbigående ud med hånden ad dem og førte Dombey videre, idet han fremhævede lokaliteterne og krydrede spadsereturen med de anekdoter, som de mindede ham om.

Mens de således til deres egen store tilfredsstillelse gik med hinanden, nærmede de sig en rullestol, hvori der sad en dame, som skødesløst styrede dette køretøj med en slags ror fortil, mens det blev drevet frem af en eller anden usynlig kraft bagved. Skønt damen ikke var ung, var hun dog meget blomstrende – formelig rosenrød – i ansigtet, og hendes klædedragt og holdning var helt ungdommelige. Ved siden af stolen vandrede en langt yngre dame, der bar sin spindelvævsparasol med en stolt og træt mine, som om en så stor anstrengelse snart måtte opgives og parasollen slippes. Hun var meget smuk, meget stolt, meget lunefuld og slog med nakken og sænkede øjenlågene, som om hun mente, at hvis der i det hele fandtes noget i verden, som det, med undtagelse af et

spejl, var umagen værd at se på, så var det visselig hverken jorden eller himlen.

"Men hvem pokker kommer der?" udbrød majoren og blev stående, da den lille kavalkade nærmede sig.

"Kæreste Edith," drævede damen i rullestolen; "det er jo major Bagstock!"

Ikke så snart hørte majoren denne stemme, før han slap Dombey's arm, for af sted, greb damens hånd og trykkede den til sine læber. Med ikke mindre galanteri førte majoren sine handsker til sit hjerte og bukkede dybt for den anden dame. Og nu, da stolen stod stille, blev den bevægende kraft synlig i skikkelse af en blussende page, der syntes dels at være vokset og dels at have skudt på vognen over evne, for når han stod oprejst, var han høj, mager og udtæret, ligesom hans forfatning tog sig endnu ynkeligere ud, fordi han havde ødelagt sin hats facon ved at skubbe til køretøjet med hovedet for at få det frem, således som elefanterne i Østerland undertiden gør.

"Joe Bagstock," sagde majoren til begge damerne, "er en stolt, og lykkelig mand resten af sit liv."

"De falske mand," sagde den gamle dame i en flov tone, "hvor kommer De fra? Jeg kan ikke udstå Dem."

"Så tillad, at gamle Joe forestiller en ven, frue," sagde majoren rask som en formildende grund. "Mr. Dombey, mrs. Skewton." Damen i rullestolen var nådig. "Mr. Dombey, mrs. Granger." Damen med parasollen lagde mat mærke til, at Dombey tog hatten af og bukkede dybt. "Jeg er henrykt," sagde majoren, "over at få denne lejlighed."

Majoren syntes at mene det alvorligt, for han så på dem alle tre og skelede på sin hæsligste måde.

"Mrs. Skewton, Dombey," sagde majoren, "anretter en gyselig ødelæggelse i gamle Joshs hjerte."

Dombey tilkendegav, at dette ingenlunde undrede ham. "Hold op, De troløse trold!" sagde damen i rullestolen. "Hvor længe har De været her, slette menneske?"

"Én dag."

"Og kan De opholde Dem en dag eller dog kun et minut," sagde damen, idet hun ordnede sine falske lokker og falske øjenbryn med sin vifte og viste sine falske tænder, der blev fremhævet af hendes falske ansigtsfarve, "i denne have – hvad er det nu, den hedder –"

"Eden, moder," afbrød den unge dame hende hånligt. "Kære Edith," sagde den anden, "jeg kan ikke gøre for det. Jeg kan aldrig huske disse skrækkelige navne – uden at Deres hele sjæl og væsen begejstres af synet af naturen, af duften," sagde mrs. Skewton og viftede med et lommeværkløse, der var mat og sygeligt af parfumer, "af dens ukunstlede ånde, De uhyre?"

Modsætningen mellem mrs. Skewtons friske begejstring i ord og hendes håbløst falmede væsen var næppe mindre iøjnefaldende end modsætningen mellem hendes alder, der var henved de halvfjerds, og hendes klædedragt, der ville have været ungdommelig for en person på syv og tyve. Hendes stilling i rullestolen, som hun aldrig forandrede, var den samme, hvori hun for halvtreds år siden var blevet tegnet i en kaleche af en kunstner, der dengang var i vælten, havde udgivet sin tegning og kaldt den Cleopatra, fordi datidens kritikere havde opdaget, at den havde en nøjagtig lighed med denne fyrstinde, således som hun lå henstrakt ombord i sin galej. Dengang havde mrs. Skewton været en skønhed, og raske fyre havde i dusinvis kastet

vinglas over hovedet på sig til ære for hende. Både skønheden og kalechen var forsvundet, men hun indtog stadig stillingen og havde udtrykkelig af denne grund skaffet sig rullestolen og pagen, da der ikke var andet end stillingen, der kunne hindre hende i at gå.

"Mr. Dombey er forhåbentlig en tilbeder af naturen?" sagde mrs. Skewton, idet hun satte sin diamantbroche i lave. I forbigående sagt levede hun især af den anseelse, som nogle diamanter og hendes familieforbindelse skaffede hende.

"Min ven Dombey," svarede majoren, "tilbeder den måske i stilhed; men en mand, der indtager en ophøjet plads i den største stad i universet –"

Idet Dombey påskønnede denne kompliment med en bøjning med hovedet, skottede den yngre dame til ham og mødte hans øjne.

"Bor De her, frue?" sagde Dombey til hende.

"Nej, vi have været på en mængde steder. I Harrowgate og Scarborough og i Devonshire. Vi har gjort besøg og opholdt os hist og her. Moder holder af forandring."

"Edith naturligvis ikke," sagde mrs. Skewton med en spøgelsesagtig skælmskhed.

"Jeg har ikke fundet, at der er den mindste afveksling ved sådanne steder," var svaret, som blev udtalt med den højeste grad af ligegyldighed.

"Man bagtaler mig. Der er kun én afveksling, mr. Dombey," indskød mrs. Skewton med et affektert suk, "som jeg virkelig bryder mig lidt om, og den, frygter jeg for, vil det aldrig blive mig tilladt at nyde. Folk kan ikke undvære en. Men ensomhed og tanker er mit – hvad det nu er, det hedder –"

"Hvis du mener paradys, moder, skulle du helst sige det for at gøre dig forståelig," sagde den yngre dame.

"Kæreste Edith, du ved, at jeg er aldeles afhængig af dig med hensyn til disse afskyelige ord. Jeg forsikrer Dem, mr. Dombey, naturen havde skabt mig til hyrdinde. Jeg duer ikke til selskabslivet. Køer er min lidenskab. Hvad jeg altid har sukket efter, er at kunne trække mig tilbage til et schweizeri og leve aldeles omgivet af køer – og porcelæn."

Denne mærkelige forbindelse af ting, der mindede om den berømte tyr, som af en fejltagelse var kommet ind i en pottemagerbod, blev modtaget med den roligste alvor af Dombey, der udtrykte som sin mening, at naturen var en meget respektabel institution.

"Hvad jeg savner," drævede mrs. Skewton og kneb sig i sin rynkede hals, "er hjerte." Det var frygtelig sandt i én forstand, skønt ikke i den, hvori hun brugte talemåden. "Hvad jeg savner, er frimodighed, tillid, mindre formalitet og et friere spillerum for sjælen. Vi er så rædsomt kunstlede."

Det er vi virkelig også.

"Kort sagt," sagde mrs. Skewton, "jeg savner naturen over alt. Den ville være så fortryllende."

"Naturen vinker os nu bort, moder, hvis du er færdig," sagde den yngre dame med en fold ved sin smukke læbe. På dette vink forsvandt den magre page, der hidtil havde gloet på selskabet over kanten af stolen, som om jorden havde opslugt ham.

"Vent et øjeblik, Withers!" sagde mrs. Skewton med hele den samme smægtende værdighed, hvormed hun i fordums dage havde talt en kusk med paryk, buket i knaphullet og silkestrømper. "Hvor bor De, uhyre?"

Majoren og hans ven Dombey boede på Hotel Royal.

"Hvis De er artig, kan De komme og besøge os, hvilken aften De vil," læspede mrs. Skewton. "Vil mr. Dombey gøre os den ære, skal det være os kært. Kør til, Withers!"

Atter trykker majoren spidserne af de fingre, der med studeret skødesløshed efter Cleopatra-modellen lå på kanten af stolen, til sine blå læber, og Dombey bukkede. Den ældre dame sendte dem begge et nådigt smil og et ungdommeligt kast med hånden, den yngre dame en så lille bøjning med hovedet, som almindelig høflighed ville tillade.

Det sidste glimt af moderens rynkede ansigt med dets sammenflikkede maling, som solen gjorde uendelig meget styggere og ubehageligere, end enhver mangel af farve ville have været, og af datterens stolte skønhed med hendes lette skikkelse og ranke holdning vakte både hos majoren og Dombey en så uvilkårlig lyst til at se efter dem, at de begge i samme øjeblik vendte sig om. Pagen, der næsten var lige så skrå som hans egen skygge, arbejdede sig, lige som en langsom stormbuk, op ad bakke med stolen. Overdelen af Cleopatras hat flagrede nøjagtig i det samme hjørne som før, og skønheden, der var gået lidt i forvejen, røbede i hele sin sirlige figur fra hoved til fod den samme grad af ligegyldighed for alt og alle.

"Jeg vil sige Dem noget," sagde majoren, idet de atter fortsatte deres gang. "Hvis Joe Bagstock var yngre, var der ikke et fruentimmer i verden, som han hellere ville have til mrs. Bagstock end hende. Hun er glimrende!"

"Mener De datteren?" spurgte Dombey.

"Er Joey B. en sådan agurk, Dombey, at han skulle kunne mene moderen?"

"De var meget galant imod moderen."

"En gammel flamme," sagde major Bagstock leende. "Pokkers gammel. Jeg snakker hende efter munden."

"Hun synes mig at være fuldendt gentil."

"Gentil!" sagde majoren, idet han pludselig blev stående og stirrede sin ledsager ind i ansigtet. "Den højvelbårne mrs. Skewton var en søster til lord Feenix og ikke den unge lords tante. Familien er ikke rig – egentlig talt fattig – og hun lever af en lille livrente, men vil De have blod, sir, så –!" Majoren svang sin stok og gik videre, idet han opgav at sige, hvad man fik, når man fik det.

"Jeg synes, De tiltalte datteren," sagde Dombey efter en kort pause, "som mrs. Granger."

"Edith Skewton," svarede majoren, idet han igen pludselig blev stående og med sin stok satte et mærke i jorden, som skulle forestille hende, "giftede sig i sit attende år med Granger af vort regiment," hvem majoren betegnede med et andet mærke.

"Granger," sagde majoren, idet han pikkede på det sidstnævnte, ideelle portræt og rullede udtryksfuldt med hovedet, "var oberst for vort regiment; en forbandet smuk karl, på en og fyrrer. Han døde i det andet år af sit ægteskab." Majoren gennemborede den hedengangne Granger med sin spadserestok og gik videre med stokken på skulderen.

"Hvor længe er det siden?" spurgte Dombey.

"Edith Granger," svarede majoren, idet han lukkede det ene øje, lagde hovedet på siden, flyttede stokken over i den venstre hånd og glattede sit kalvekrus med den højre, "er for øjeblikket ikke fyldt tredive. Og på ære," sagde majoren, idet han atter

lagde stokken på skulderen og gik videre, "hun er et mageløst fruentimmer."

"Var der børn?" spurgte Dombey øjeblikkeligt.

"Ja, der var en dreng."

Dombey's øjne søgte jorden, og en skygge fo'r hen over hans ansigt.

"Han druknede," vedblev majoren, "som barn i en alder af fire eller fem år."

"Nej, virkelig?" sagde Dombey og hævede hovedet.

"Idet en båd, som hans amme ikke skulle have sat ham i, væltede," sagde majoren. "Det er hans historie. Edith Granger er endnu stadig Edith Granger, men var gamle seje Joe B. lidt yngre og lidt rigere, skulle dette udødelige monsters navn blive Bagstock."

Majoren trak på skuldrene og kinderne og lignede en overmættet Mefistofeles, idet han sagde disse ord.

"Dog vel forudsat, at damen intet havde imod det?" ytrede Dombey koldt.

"Ved Gud," sagde majoren, "Bagstockracen er ikke vant til den slags hindringer, skønt det er sandt nok, at Edith kunne have været tyve gange gift, hvis hun ikke havde været stolt, sir, stolt."

Dombey så ud, som om han ikke fattede ringere tanker om hende af den grund.

"Det er nu alligevel en stor egenskab," sagde majoren. "Ved Himlen, det er en ophøjet egenskab, Dombey! De er selv stolt, og Deres gamle Joe ærer Dem for det!"

Med denne hyldest til hans forbundsfælles karakter, der syntes at være blevet ham aftvunget ved omstændighedernes magt og deres samtales uimodståelige retning, lod majoren

dette emne falde og gav nu en almindelig fremstilling af det omfang, hvori han var blevet elsket og forkælet af pragtfulde kvinder og glimrende væsner.

Den næste dag traf Dombey og majoren den højvelbårne mrs. Skewton og hendes datter i brøndsalen, og dagen efter traf de dem atter ganske tæt ved det sted, hvor de først havde mødt dem. Efter at de således havde truffet dem flere gange, blev det en simpel høflighed mod gamle bekendte at gå derhen en aftenstund. Dombey havde oprindelig ikke haft i sinde at gøre visitter, men da majoren underrettede ham om sin egen hensigt, sagde han, at han ville gøre sig den fornøjelse at følge med ham. Majoren befalede derfor den indfødte at gå derhen før bordet, hilse fra ham og Dombey og sige, at de ville have den ære samme aften at hilse på damerne, hvis damerne var hjemme. Til svar på dette budskab medbragte den indfødte en ganske lille og stærkt duftende, af den højvelbårne mrs. Skewton til major Bagstock skrevet besked, hvori det kort hed: "De er en rædsom bjørn, og jeg kunne have stor lyst til ikke at tilgive Dem, men hvis De vil være rigtig artig," hvilket var understreget, "kan De komme. Hilsen fra mig selv og Edith til mr. Dombey."

Mrs. Skewton og hendes datter havde under deres ophold i Bloomington en lejlighed, der var både fin nok og dyr nok, men noget indskrænket med hensyn til plads og bekvemmeligheder, så at den højvelbårne mrs. Skewton, når hun lå i sin seng, måtte ligge med fødderne i vinduet og hovedet inde i kaminen, mens den højvelbårne mrs. Skewtons kammerpige var indkvarteret i et skab i salen, der var så overordentlig lille, at hun for at undgå at vise hele dets indretning var nødsaget til at bugte sig ind og

ud ad døren ligesom en slange. Withers, den magre page, sov ude af huset umiddelbart oppe under et nærliggende mælkeudsalgs tagsten, og rullestolen, der var den unge Sisufos' sten, tilbragte natten i et til mælkeudsalget hørende skur, hvor nylagte æg frembragtes af de til etablissementet hørende høns, der fløj til ro på en gammel splintret æselskarre, åbenbart i den tro, at den voksede der og var en slags træ.

Dombey og majoren traf mrs. Skewton hvilende ligesom Cleopatra imellem puderne på en sofa, meget luftigt klædt og ganske bestemt ikke lignende Shakespeares Cleopatra, som alderdommen ikke kunne få til at visne. Mens de gik op ad trappen, havde de hørt lyden af en harpe, men lyden holdt op, da de blev meldt, og Edith stod nu, smukkere og stoltere end før, ved siden af den. Det var en mærkelig ejendommelighed ved denne dames skønhed, at den syntes at træde frem og hævde sig selv uden hendes hjælp og mod hendes vilje. Hun vidste, at hun var smuk; det kunne umuligt være andet, men hun syntes i sin stolthed at byde endog sit eget Jeg trods.

Om hun ringeagtede yndigheder, som kun kunne fremkalde en for hende værdiløs beundring, eller om hun troede ved denne brug af dem at gøre dem værdifuldere for beundrere, gav de, der virkelig satte pris på dem, sig sjældent tid til at overveje.

"Jeg håber, mrs. Granger," sagde Dombey, idet han gik hen mod hende, "at vi ikke er skyld i, at De holdt op at spille?"

"De? Nej."

"Hvorfor bliver du da ikke ved, kære Edith?" spurgte Cleopatra.

"Jeg holdt op, ligesom jeg begyndte: fordi jeg havde lyst til det."

Den sjældne ligegyldighed i den tone, hun sagde dette i – en ligegyldighed, der var lige langt fra sløvhed og følelsesløshed, for hun talte med stolt sikkerhed – fremhævedes end mere af den skødesløshed, hvormed hun lod sin hånd glide hen over strengene og derpå forlod denne del af værelset.

"Ved De hvad, mr. Dombey," sagde hendes smægtende moder, der legede med en håndskærm, "af og til bliver min elskede Edith og jeg næsten uenige –"

"Kun næsten, moder?"

"Aldrig ganske, mit elskede barn! Fy, fy, det ville knuse mit hjerte," svarede hendes moder, idet hun gjorde et svagt forsøg på at klappe hende med skærmen, mens Edith ikke rørte sig af stedet for at komme hende nærmere, "- uenige om disse kolde, vedtagne formaliteter, som iagttages i småting. Hvorfor er vi ikke naturligere? Ak Gud! Hvorfor er vi ikke naturligere med alle disse længsler og instinktmæssige pulseringer, der er indplantet i vor sjæl, og som er så fortryllende?"

Dombey sagde, at det var meget sandt, meget sandt.

"Vi kunne vist være mere naturlige, hvis vi prøvede på det?"

Dombey fandt det muligt.

"Vi kunne pokker ikke, frue," sagde majoren. "Vi kunne ikke overkomme det. Medmindre verden var befolket med J. B.'er – seje og ligefremme gamle Joe'r, frue, simple, røgede rognild – kunne vi ikke overkomme det. Det ville ikke gå."

"Afskyelige vantro," sagde mrs. Skewton, "ti!"

"Cleopatra befaler," svarede majoren og kyssede på sin hånd, "og Antonius Bagstock adlyder."

"Det menneske kender ikke til følsomhed," sagde mrs. Skewton, idet hun grusomt holdt skærmen i vejret for at skjule

sig for majoren. "Men hvad andet lever vi ellers for? Hvad andet er i den grad fortryllende? Hvorledes skulle vi, uden det glimt af solskin på vor kolde, kolde jord, kunne udholde det?" sagde mrs. Skewton, idet hun rettede på sin kniplingsstrimmel og velbehageligt iagttog virkningen af sin magre, bare arm, som hun undersøgte fra håndleddet opefter. "Kort sagt, forhærdede menneske," tilføjede hun og skelede til majoren om skærmen, "jeg ville have, at min verden skulle være lutter hjerte. Troen er så fortryllende, at jeg ikke tillader, at De forstyrrer den, hører De?"

Majoren svarede, at det var hårdt af Cleopatra at forlange, at verden skulle være lutter hjerte, og dog selv at tilegne sig al verdens hjerter, hvilket nødsagede Cleopatra til at minde ham om, at smiger var utålelig, og hvis han havde den uforkammethed at tiltale hende i denne tone, måtte hun vise ham døren.

Da Withers hin magre nu bød te om, henvendte Dombey sig atter til Edith.

"Der er ikke megen omgang her, lader det til," sagde han i sin vigtige, pompøse tone.

"Jeg tror det næppe. Vi ser ingen."

"Nej," sagde mrs. Skewton fra sit leje, "for tiden findes her virkelig ingen, vi bryder os om at omgås med."

"De har ikke hjerte nok," sagde Edith med et smil, et sandt tusmørke af et smil, så ejendommeligt var dets lys og mørke blandet med hinanden.

"Min elskede Edith driller mig, mærker De nok," sagde hendes moder og rystede på hovedet, der undertiden rystede

lidt af sig selv, som om lamheden nu og da blinkede i modsætning til diamanterne. "Slemme barn!"

"De har været her før, hvis jeg ikke tager fejl?" sagde Dombey til Edith.

"Ja, flere gange. Vi har været over alt, tror jeg."

"En dejlig egn!"

"Rimeligvis. Alle siger det."

"Din fætter Feenix sværmer for den, Edith," faldt hendes moder hende i talen.

Datteren drejede sit yndige hoved en lille smule, og idet hun trak sine øjenbryn en hårsbred i vejret, som om hendes fætter Feenix mindst af alle dødelige i verden fortjente at blive taget hensyn til, vendte hun atter sine øjne mod Dombey.

"Til ære for min gode smag vil jeg håbe," sagde hun, "at jeg er ked af omegnen."

"Det kan De næsten have grund til at være, frue," svarede han med et blik på en mængde landskabstegninger, i nogle af hvilke han allerede havde genkendt fremstillinger af udsigter der i nabolaget, og som lå strøet omkring i værelset, "hvis De selv har tegnet disse skønne ting."

Hun gav ham intet svar, men sad i sin hånlige, helt forbavsende skønhed.

"Har de dette fortrin?" spurgte Dombey. "Er de af Dem?"

"Ja."

"Og De spiller, har jeg hørt."

"Ja."

"Og synger?"

"Ja."

Hun svarede på alle disse spørgsmål med en underlig ulyst og med det mærkelige udtryk af modstand mod sig selv, der allerede er blevet omtalt som hørende til hendes skønhed. Og dog var hun ikke forlegen, men helt rolig, og heller ikke syntes hun at ønske at undgå samtalen, for hun vendte sit ansigt – og for så vidt hun kunne – også sit væsen hen imod ham og vedblev med det, da han tav.

"De har i alt fald mange hjælpemidler mod kedsomheden," sagde Dombey.

"Hvor kraftige de end kunne være," svarede hun, "så kender De dem nu alle. Jeg har ingen flere."

"Tør jeg håbe at få prøver på dem alle?" spurgte Dombey med højtideligt galanteri, idet han lagde en tegning, han havde haft i hånden, fra sig og pegede hen på harpen.

"Med fornøjelse, hvis De ønsker det."

Med disse ord rejste hun sig og forlod værelset, idet hun gik forbi sin moder og sendte hende et majestætisk blik, der kun var øjeblikkeligt, men, idet det indbefattede en mængde udtryk, hvoriblandt tusmørkesmilet uden smilet selv, fordunklede alle de øvrige.

Majoren, som nu havde fået fuldstændig tilgivelse, havde rullet et lille bord hen til Cleopatra og var i færd med at sætte sig ned for at spille piket med hende. Dombey, der ikke forstod sig på dette spil, satte sig ligeledes for til sin opbyggelse at se på dem, indtil Edith kom tilbage.

"Vi får nok lidt musik, mr. Dombey?" sagde Cleopatra, "mrs. Granger har været så god at love det."

"Å, det var rart. Melder De, major?"

"Nej, frue, det kunne ikke falde mig ind."

"De er en barbar, og mine kort duer ikke. Holder De af musik, mr. Dombey?"

"Ja meget," var Dombeys svar.

"Ja, det er meget smukt," sagde Cleopatra og så i sine kort. "Der er så meget hjerte i det – uudviklede minder om en tidligere tilværelsestilstand – og alt sådan noget – som er så fortryllende. Ved De hvad," klynkede hun, idet hun vendte klør knægt, "hvis noget kunne friste mig til at sætte en grænse for mit liv, ville det være nysgerrigheden efter at få at vide, hvad det alt sammen drejer sig om, og hvad det vil sige. Der gives i virkeligheden så mange pirrende gåder, der er skjult for os. – De spiller ud, major!"

Majoren spillede ud, og Dombey ville snart være blevet helt forvirret, hvis han havde skænket spillet mindste opmærksomhed og ikke i stedet for havde ventet på, at Edith skulle komme tilbage.

Omsider kom hun og satte sig ved sin harpe, og Dombey rejste sig og stod ved siden af hende og lyttede. Han havde kun ringe sans for musik og kendte ikke den melodi, hun spillede; men han så hende bøje sig over harpen og hørte måske blandt de klingrende strenge en eller anden ham selv tilhørende fjern musik, som tæmmede uhyret fra jernbanen og gjorde det mindre ubønhørligt.

Cleopatra havde et skarpt øje, når hun spillede piket. Det tindrede som en fugls og fæstede sig ikke på spillet, men gennemtrængte værelset fra den ene ende til den anden og glimtede på harpe, kunstnerinde, tilhører, på alt.

Efter at have sluttet, rejste den stolte datter sig og gik, idet hun modtog Dombeys tak og komplimenter på den selvsamme

måde som før, næsten uden noget ophold, hen til pianoet og begyndte der.

Edith Granger, enhver anden sang end den! Edith Granger, du er meget smuk, og dit anslag på tangenterne er glimrende, og din stemme er dyb og fyldig; men ikke den melodi, som hans tilsidesatte datter havde sunget for hans afdøde søn!

Ak, han kendte den ikke, og om han også havde kendt den, hvilken af hendes melodier ville vel have rørt ham, den hårde mand? Sov, ensomme Florence, sov! Fred være i dine drømme, skønt natten er blevet mørk, og skyerne samler sig og truer med at opløse sig i hagl.

22. En lille disposition af disponent Carker

Disponent Carker sad ved sin pult, blød og glat som sædvanlig, og læste de breve, som det var ham forbeholdt at åbne, idet han af og til optegnede på ryggen af dem, hvad deres indhold krævede, og lagde dem i små bunker for senere at uddele dem blandt de forskellige afdelinger af firmaet. Der var kommet en svær post den morgen, og Carker var meget optaget.

En mand, der er således beskæftiget, idet han snart standser for at efterse en bunke papirer, han holder i hånden, snart lægger dem i forskellige mindre hobe, så igen tager en ny bunke og med rynkede bryn og sammenpressede læber undersøger dens indhold og afvekslende fordeler, sorterer og tænker efter, kunne let ved sin holdning fremkalde tanken om en løjerlig lighed med en kortspiller. Carkers ansigt svarede helt vel til en sådan forestilling. Han så ud som en mand, som forsigtigt studerer sit spil, gjorde sig til herre over alle spillets stærke og svage sider, indprentede kortene i sin hukommelse, idet de faldt omkring ham, nøjagtig vidste, hvad de gik ud på, hvad de forfejlede, og hvad de udrettede, sindrig udregnede, hvad hans medspillere havde på hånden, og aldrig røbede sine egne kort.

Brevene var skrevet i forskellige sprog, men Carker kunne læse dem alle. Havde der været noget i Dombey & Sønns kontor, som han ikke ret havde kunnet læse, ville der have manglet et kort i stammen. Han læste næsten kun med et blik og sammenholdt imidlertid det ene brev med det andet og den ene forretning med den anden, mens han føjede nyt stof til bunkerne, omtrent ligesom en spiller kender kortene ved første øjekast og sammenholder dem med hinanden, idet de vendes

op. Noget for kløgtig for en makker og alt for kløgtig for en modstander sad disponent Carker i solstrålerne, der faldt skråt ned på ham gennem loftsvinduet, og spillede i enrum sit spil.

Og skønt det ikke hører til kattelægtenes medfødte eller tilvante instinkter at spille kort, var Carker dog katteagtig fra top til tå, mens han badede sig i den stribe sommerlys og varme, der skinnede på hans bord og på gulvet, som om det var en skæv solskive, og han det eneste tal på denne. Med hår og skæg, som altid manglede farve, men som i det skarpe sollys tog sig endnu mattere ud end ellers og mere lignede en gråbroget kats hårlag, med lange, omhyggeligt pudsede og skærpede negle, med en medfødt modbydelighed for enhver plet, hvorfor han også undertiden standsede for at se efter de faldende støvgran og gnide dem af sin glatte, hvide hånd eller sit skinnende linned, sad Carker, med sit listige væsen, sine skarpe tænder, sine sagte trædende fødder, sine årvågne øjne, sit grusomme hjerte, sine sirlige manerer, med grådig udholdenhed og tålmodighed ved sit arbejde, som om han ventede uden for et musehul.

Omsider var han færdig med brevene, med undtagelse af ét, som han havde lagt til side. Efter at have lukket den hemmelige del af korrespondancen inde i en skuffe, ringede han.

"Hvorfor kommer du?" var de ord, han modtog sin broder med.

"Buddet var ude, og så var jeg nærmest til at komme," lød det ydmyge svar.

"Du nærmest!" mumlede disponenten. "Ja! En stor ære for mig! Der!"

Han pegede på de andre breve, drejede sig hånligt om i sin lænestol og brækkede seglet på det, han holdt i hånden.

"Jeg vil nødig forstyrre dig, James," sagde broderen, mens han samlede brevene, "men –"

"Å, du har noget at sige! Det vidste jeg. Nå?"

Disponent Carker løftede ikke sine øjne i vejret eller vendte dem om mod sin broder, men holdt dem fæstede på sit brev, dog uden at åbne dette.

"Nå?" gentog han skarpt.

"Jeg er urolig for Harriet."

"Harriet hvem? Hvilken Harriet? Jeg kender ingen af det navn."

"Hun er ikke rask og har i den sidste tid forandret sig meget."

"Hun forandrede sig meget for mange år siden," svarede disponenten, "og det er alt, hvad jeg har at sige."

"Jeg tror, at hvis du ville høre mig –"

"Hvorfor skulle jeg høre dig, broder John?" svarede disponenten, idet han lagde et spydigt eftertryk på de to sidste ord og knejsede med hovedet, men uden at se op. "Harriet Carker, siger jeg dig, traf for mange år siden valget mellem sine to brødre. Hun fortryder det måske, men hun får tage skade for hjemgæld."

"Misforstå mig ikke. Jeg siger ikke, at hun fortryder det. Det ville være sort utaknemmelighed af mig blot at nævne den slags," sagde den anden. "Men tro mig, James, jeg er lige så sorgfuld over hendes opofrelse som du."

"Som jeg?" udbrød disponenten. "Som jeg?"

"Over hendes valg – over hvad du kalder hendes valg – som du er opbragt over det," sagde broderen.

"Opbragt?" gentog den anden og viste en lang række tænder.

"Misfornøjjet; hvad du vil. Du ved, hvad jeg mener. Jeg har ikke i sinde at fornærme dig."

"Der er en fornærmelse i alt, hvad du gør," svarede hans broder med en pludselig skulen, der øjeblikkelig veg for et endnu bredere smil end det forrige. "Hav den godhed at tage disse papirer. Jeg har travlt."

Hans høflighed var så meget mere sårende end hans vrede, at broderen gik hen til døren. Men han standsede ved den, så sig tilbage og sagde:

"Da Harriet på grund af din retfærdige vrede og min første skam forgæves søgte at lægge et godt ord ind for mig hos dig, og da hun forlod dig, James, for at dele min kummerfulde lod, og af misforstået kærlighed ofrede sig for en ødelagt broder, fordi han ingen andre havde end hende og var fortabt, da var hun ung og smuk. Kunne du se hende nu – hvis du ville gå hen og se til hende – tror jeg, at hun ville vække din beundring og medlidenhed."

Disponenten bøjede sit hoved og viste tænder, som om han som svar på en lille henkastet ytring ville sige: "Ja så, er det tilfældet?" men sagde ikke et ord.

"Dengang troede vi, du og jeg, at hun ville blive gift ung og føre et lykkeligt og sorgfrit liv," fortsatte den anden. "Å, hvis du vidste, hvor trøstigt hun har opgivet de forhåbninger, hvor trøstigt hun, uden en eneste gang at se sig tilbage, er vandret hen ad den bane, hun valgte, så ville du aldrig oftere sige, at hendes navn var fremmed for dit øre, nej aldrig!"

Atter bøjede disponenten hovedet og viste tænder, idet han syntes at sige: "Det er virkelig mærkeligt! Du overrasker mig

virkelig!" Og atter mælede han ikke et ord.

"Må jeg gå videre?" spurgte John.

"Ud ad døren?" svarede hans smilende broder. "Vær så god."

John Carker var allerede i færd med sukkende at fjerne sig, da hans broders stemme holdt ham et øjeblik tilbage på dørtærsklen.

"Hvis hun trøstigt er gået og trøstigt går sin gang," sagde han, idet han kastede det endnu ikke åbnede brev hen på pulten og med en fast mine stak hænderne i lommen, "så kan du fortælle hende, at jeg går min lige så trøstigt. Hvis hun aldrig har set sig tilbage, kan du fortælle hende, at jeg undertiden har gjort det for at mindes, at hun holdt med dig, og at min afgørelse er lige så urokkelig," her smilede han meget blidt, "som marmor."

"Jeg vil ikke sige hende noget fra dig. Vi taler aldrig om dig. Én gang om året, på din fødselsdag, siger Harriet altid: "Lad os tænke på James og ønske ham lykke," men mere siger vi ikke."

"Så sig det da til dig selv, hvis du har lyst," svarede den anden. "Du kan ikke gentage det for tit som en påmindelse til dig selv om at undgå dette emne, når du taler med mig. Jeg kender ikke Harriet Carker. Der gives ingen sådan person. Du har måske en søster; hold af hende, så meget du vil. Jeg har ingen."

James tog atter brevet og pegede med et spottende, høfligt smil hen på døren med det. Idet han åbnede det, mens hans broder gik, og så mørkt på ham, da han forlod værelset, drejede han sig atter om i sin lænestol og begyndte omhyggelig at studere indholdet.

Det var skrevet med hans store chef Dombey's egen hånd og dateret fra Leamington. Skønt Carker hurtigt gennemløb alle andre breve, læste han dette langsomt, mens han vejede ordene

under læsningen og fæstede hver tand i sin mund på dem. Da han havde læst det én gang igennem, begyndte han forfra og pillede følgende sætninger ud: "Jeg tænker, at jeg har godt af forandringen, og jeg er endnu ikke tilbøjelig til at fastsætte nogen tid til min tilbagekomst." – "Jeg så gerne, Carker, at De indrettede det således, at De kunne komme herved og mundtligt meddele mig, hvorledes tingene går." – "Jeg glemte at tale med Dem om den unge Gay. Hvis han ikke er kommet af sted med *"Sønnen og Arvingen"*, eller skibet endnu er i dokken, så vælg et andet ungt menneske og lad ham for det første blive i City. Jeg er endnu ikke enig med mig selv." – "Det er uheldigt," sagde disponenten og udvidede sin mund, som om den havde været af viskelæder, "for han er langt borte."

Endnu en gang tiltrak denne sætning, der stod i en efterskrift, sig hans opmærksomhed og tænder.

"Jeg synes," sagde han, "at min gode ven kaptajnen talte noget om at blive bugseret i den dags kølvand. Hvor det er skade, at han er så langt borte."

Han lagde atter brevet sammen, og mens han sad og legede med det og stillede det både på langs og på tværs op på sit bord og vendte og drejede det på alle kanter – måske gjorde han omtrent det samme med dets indhold – bankede kontorbuddet sagte på døren, og idet han gik på tåspidserne og bøjede sin krop ved hvert skridt, som om det var hans livs glæde at bukke, lagde han nogle papirer på bordet.

"Tør jeg spørge, om De er optaget, sir?" spurgte Perch, idet han gned sig i hænderne og ærbødigt lagde hovedet på siden, som om han godt vidste, at det ikke tilkom ham at bære det

oprejst i en sådan mands nærværelse, men at han burde gemme det så meget som muligt.

"Hvem vil tale med mig?"

"Å, sir," sagde Perch med blød stemme, "egentlig talt ingen for øjeblikket. Instrumentmageren Gills er her om en lille indbetaling, sagde han, men jeg sagde, at De havde travlt, meget travlt."

Perch hostede bag sin hånd og ventede på nærmere ordre.

"Ellers ingen?"

"Jo, sir," sagde Perch, "jeg ville ikke på egen hånd have taget mig den frihed at sige, at der ellers var nogen, men den samme unge knøs, der var her i går og i forrige uge, driver igen omkring her, og," tilføjede Perch, idet han standsede for at lukke døren, "det tager sig så frygtelig uforretningsmæssigt ud at se ham fløjte ad spurvene nede i gården og få dem til at svare."

"De sagde jo, at han ønskede at få noget arbejde, ikke sandt, Perch?" spurgte Carker.

"Jo, sir, han sagde rigtignok, at han ønskede en stilling, og at han mente, at der kunne gøres noget for ham nede i dokken, da han var vant til at fiske med snøre, men –" Perch rystede tvivlende på hovedet. "Hans tale går ud på, at han ydmygt ønsker at få en af herrerne i tale, og at han gerne vil tjene sit brød. Men ser De, sir," tilføjede Perch, idet han hviskede og vendte sig om for på grund af sagens vigtighed at give døren et puf med sin hånd og sit knæ, "det er næppe til at udholde, at en simpel knægt som han skal komme luskende her og sige, at hans moder har ammet vort firmas unge herre, og at han håber, at vort firma på grund af det vil give ham en håndsrækning. Jeg

forsikrer Dem, sir, at skønt mrs. Perch dengang ammede så triveligt et lille pigebarn som noget, vi nogen sinde have taget os den frihed at forøge vor familie med, ville jeg dog ikke have taget mig den frihed at have så meget som nævnt, at hun var i stand til at være amme, nej, ikke for aldrig det!"

Carker grinede ad ham som en haj, men på en åndsfraværende, tankefuld måde.

"Ville det ikke," sagde Perch efter en kort pause og ydmyg hosten, "være bedst, at jeg sagde til ham, at hvis han oftere lader sig se her, så bliver han arresteret? Med hensyn til legemlig frygt er jeg selv af naturen så frygtsom og mine nerver så spændte på grund af min kones tilstand, at jeg roligt kunne gøre ed på, at jeg er bange for ham."

"Lad mig se den fyr, Perch. Hent ham!"

"Ja, sir. Undskyld, sir," sagde Perch og tøvede ved døren, "han ser noget fæl ud."

"Det er lige meget. Hvis han er her endnu, så hent ham. Jeg skal straks tage mod Gills. Bed ham vente!"

Perch gik, og idet han lukkede døren lige så omhyggeligt og nøjagtigt efter sig, som om han ikke skulle komme igen i de første otte dage, gik han ned for at anstille sine efterforskninger blandt spurvene nede i gården. I hans fraværelse indtog Carker sin yndlingsstilling foran kaminen og stod og så hen mod døren. Som han stod der og fortrak sin underlæbe til det smil, hvorved hele den øverste række af hans tænder kom til syne, havde han et påfaldende lumske udseende.

Kontorbuddet var ikke længe borte. Han kom ledsaget af et par svære støvler, der bumrede hen ad gangen lige som et par kufferter. Med de ligefremme ord: "Af sted med dig!" – en meget

ualmindelig præsentationsformular i hans mund – fremstillede Perch derpå en stærkt bygget dreng på femten år med et rundt, rødt ansigt, et rundt glat hoved, runde sorte øjne og en rund krop. Som for at fuldstændiggøre denne almindelige rundhed i sit ydre, havde han en rund hat uden spor af skygge i hånden.

På et vink af Carker havde Perch ikke så snart stillet gæsten lige over for Carker, førend han trak sig tilbage. I samme øjeblik, som de stod ene ansigt til ansigt med hinanden, tog Carker ham uden videre indledning i struben og rystede ham, indtil hans hoved syntes at løsnes på hans skuldre.

Drengen, som midt i sin forbavselse ikke kunne bare sig for at stirre vildt på den herre med de mange hvide tænder, der var nær ved at kvæle ham, og på kontorvæggene, som om han havde besluttet, at hans sidste blik skulle være rettet på de mysterier, han måtte bøde så hårdt for at have krænket, så omsider sit snit til at bemærke:

"Nå, sir! Vil De slippe mig, hvad!"

"Slippe dig!" sagde Carker. "Hvad, har jeg ikke fået tag i dig?" Det var der ingen tvivl om, og det et dygtigt tag. "Din hvalp, jeg skal kvæle dig!"

Klynkende spurgte Kedlen, om det virkelig var hans alvor. Det var det da vel ikke? Og hvad han havde i sinde? Og hvorfor han ikke kvalte en anden af sin egen størrelse og ikke ham? Men Kedlen blev overvældet af den mærkelige modtagelse, og da hans hoved var blevet fast igen, og han så den fremmede herre ind i ansigtet eller rettere sagt i tænderne og så ham snerre med dem, glemte han sin mandhaftighed i den grad, at han gav sig til at græde.

"Jeg har jo ikke gjort Dem noget, sir," sagde Rob.

"Du unge kæltring!" svarede Carker, idet han langsomt slap ham og trådte tilbage i sin yndlingsstilling. "Hvad mener du med at vove at komme her?"

"Jeg mente ikke noget ondt med det, sir," klynkede Rob, idet han holdt sin ene hånd mod sin hals og knoerne på den anden mod sine øjne. "Jeg skal aldrig komme her mere. Jeg søgte kun arbejde."

"Arbejde, du unge Kain?" gentog Carker og så skarpt på ham. "Er du ikke den dovneste landstryger i hele London?"

Hvor meget denne beskyldning end sårede Rob, var den dog så begrundet, at han ikke kunne modsige den med et ord. Han stod derfor og så med en sønderknust og angerfuld mine på Carker. Og når der er tale om, at han så på ham, så må det siges, at han var fortryllet af Carker og intet øjeblik vendte sine øjne bort fra ham.

"Er du ikke en tyveknægt?" sagde Carker med hænderne i baglommerne.

"Nej, sir," forsikrede Rob.

"Jo du er."

"Nej, jeg er sandelig ikke, sir," klynkede Rob. "Jeg har aldrig stjålet, forsikrer jeg Dem. Jeg ved nok, at jeg har været på afveje, lige siden jeg begyndte på at fange fugle og gå om kap. Man skulle tro, at sangfuglene var uskyldigt selskab, men ingen ved, hvad ondt der stikker i de små skabninger, og hvad de kan bringe et menneske til."

De syntes at have bragt ham ned til en meget slidt manchesterstrøje og do. bukser, en ganske lille, rød vest, der lignede en krave, et mellemrum af blåternet skjorte og den ovennævnte hat.

"Jeg har ikke været tyve gange hjemme, siden fuglene fik magt over mig," sagde Rob, "og det er nu ti måneder siden. Og hvorledes kan jeg vel gå hjem, når de alle sammen bliver så ulykkelige ved at se mig? Det undrer mig kun," sagde Kedlen, idet han flæbede af fuld hals og tilsølede sine øjne med sit ærme, "at jeg ikke mange gange er gået hen og har druknet mig."

Alt dette, sammen med hans forundring over ikke at have øvet den sidstmeldte vanskelige idræt, sagde han, som om Carkers tænder trak det ud af ham, og han ikke var i stand til at skjule noget, så længe dette tiltræknings-batteri var i virksomhed.

"Du er en net fyr!" sagde Carker og rystede på hovedet ad ham. "For dig er der sået hampefrø, min vakre dreng!"

"Sommetider, sir," svarede den ulykkelige Rob, "ville jeg ikke have noget imod, om det også var kommet op. Hele min ulykke begyndte med skulkeri, men hvad skulle jeg vel gøre andet end skulke?"

"End hvad?"

"Skulke, sir. Skulke fra skolen."

"Mener du, at du lod, som om du gik i skole, men blev borte?" sagde Carker.

"Ja, sir, det er at skulke. De gjorde nar af mig på gaden, når jeg gik derhen, og jeg fik prygl, når jeg kom der hen. Derfor skulkede jeg og skjulte mig, og sådan begyndte det."

"Og du vil bilde mig ind," sagde Carker, idet han atter tog ham i struben, holdt ham en armslængde ud fra sig og så stiltiende på ham nogle øjeblikke, "at du ønsker en kondition?"

"Jeg ville være Dem meget taknemmelig, hvis De ville prøve mig, sir," svarede Rob sagte.

Carker skød ham baglæns hen i en krog – hvilket drengen roligt fandt sig i, idet han næppe vovede at trække vejret og ikke en eneste gang vendte øjnene bort fra Carkers ansigt – og ringede på klokken.

"Bed mr. Gills komme herind."

Perch var alt for ærbødigt til at røbe nogen forundring eller genkendelse af skikkelsen i krogen, og straks efter trådte onkel Sol ind.

"Mr. Gills!" sagde Carker med et smil. "Sæt Dem. Hvorledes har De det? Endnu stadig ved godt helbred?"

"Mange tak, sir," svarede onkel Sol, idet han tog sin lommebog frem og rakte ham nogle banknoter. "På legemet lider jeg kun af alderdom. Fem og tyve."

"De er lige så punktlig og nøjagtig," sagde den smilende disponent, idet han i en af sine mange skuffer tog et papir frem og noterede noget bag på det, mens onkel Sol så på ham, "som et af Deres egne kronometre."

"Ganske rigtigt."

"*Sønnen og Arvingen*" er ikke blevet prajet, ser jeg af listen," sagde onkel Sol med en utydelig forøgelse af den sædvanlige dirren i hans stemme.

"Nej," svarede Carker. "Den er ikke blevet prajet. Det synes at have været hårdt vejr, og den er vel blevet slået ud af sin kurs."

"Jeg håber til Gud, at den må være i sikkerhed!"

"Jeg håber til Gud, at den må være i sikkerhed!" gentog Carker på sin ejendommelige lydløse måde, der fik den opmærksomme unge Toodle til atter at skælve. "Mr. Gills,"

tilføjede han højt og lænede sig tilbage i sin stol, "De savner vist Deres søstersøn meget?"

Onkel Sol, der stod ved siden af ham, rystede på hovedet og drog et dybt suk.

"Mr. Gills," sagde Carker, idet han med sin bløde hånd legede omkring sin mund og så instrumentmageren ind i ansigtet, "det kunne være en slags selskab for Dem nu at have en ung fyr i butikken, og De ville vise mig en tjeneste, hvis De for en tid ville give en sådan person husly. Rigtignok ved jeg," tilføjede han, førend den gamle mand kunne svare, "at der ikke er stort at gøre der, men De kan jo lade ham gøre rent i huset, pudse instrumenterne og bruge ham til andet simpelt arbejde. Der er fyren!"

Gills skød sine briller fra panden ned for øjnene og betragtede Toodle jun., hvis hoved nu, ligesom altid, så ud, som det nylig var blevet trukket op af en spand koldt vand; hvis lille vest hurtigt steg og faldt under påvirkningen af hans bevægelse, og hvis øjne var ufravendt fæstede på Carker uden i mindste måde at bryde sig om hans tilkommende herre.

Uden at være egentlig begejstret over forslaget svarede den gamle Sol, at det altid var ham kært at få en om også nok så ringe lejlighed til at vise Carker, hvis ønske i så henseende var en befaling, en tjeneste, og at trækadetten ville føle sig lykkelig ved at modtage enhver af Carker valgt gæst i sit lukaf.

Carker blottede sine gummer fra øverst til nederst, hvorved han fik den årvågne Toodle jun. til at skælve endnu mere og påskønnede i den mest forekommende tone instrumentmagerens venlighed.

"Jeg vil altså foreløbig give ham en plads hos Dem, mr. Gills," svarede han, idet han stod op og trykkede den gamle mands hånd, "indtil jeg er blevet enig med mig selv om, hvad jeg skal gøre med ham, og hvad han fortjener. Da jeg mener, at jeg er ansvarlig for ham, mr. Gills, vil det være mig kært, om De vil holde skarpt øje med ham og underrette mig om, hvorledes han skikker sig. Når jeg tager hjem i eftermiddag, vil jeg forhøre mig hos hans forældre – meget skikkelige folk – for at få stadfæstet, hvad han har fortalt mig om sig selv. Og når det er gjort, sender jeg ham i morgen hen til Dem. Farvel!"

Hans afskedssmil var så fuldt af tænder, at det gjorde gamle Sol ganske forvirret og fremkaldte en uklar, uhyggelig følelse hos ham. Han gik hjem, idet han tænkte på vilde bølger, strandede skibe, druknede mennesker, en gammel flaske madeira, som endnu aldrig var kommet for lyset, og andre sørgelige ting.

"Nå, dreng!" sagde Carker, idet han lagde sin hånd på Robs skuldre og trak ham midt ud på gulvet. "Har du hørt mig?"

"Jo, sir."

"Du indser måske, at hvis du nogen sinde narrer eller fører mig bag lyset, måtte du hellere straks én gang for alle have druknet dig, førend du gik herhen?"

Der var intet i nogen som helst retning af åndelig opfattelse, som Rob syntes at fatte bedre end dette.

"Hvis du i nogen henseende har løjet for mig, så vis dig aldrig mere for mig. Hvis ikke, kan du vente på mig et sted i nærheden af din moders hus i eftermiddag. Jeg tager herfra klokken fem og kommer ridende. Giv mig adressen."

Rob sagde den langsomt for ham, mens Carker skrev den op. Rob stavede den endog endnu en gang helt igennem, bogstav for bogstav, som om han troede, at udeladelsen af en prik eller en streg ville lede til hans undergang. Carker viste ham derpå ud af stuen, og med sine runde øjne fæstede til det sidste på sin velynder forsvandt Rob.

Carker tilendebragte i løbet af dagen en mængde for retninger og viste en mængde mennesker sine tænder. På kontoret, i gården, på gaden og på Børsen glimtede og strittede de frem i et frygteligt omfang. Klokken slog fem, og med klokkeslaget kom Carkers brune hest; på den satte de sig op og red skinnende op ad Cheapside.

Da ingen, selv om han havde lyst til det, på denne tid af dagen kan ride rask til gennem trængslen og vrimlen i City, og da Carker ingen lyst havde til det, fortsatte han i al magelighed sit ridt, idet han banede sig vej mellem arbejdsvognene og kareterne, så godt han kunne, søgte at undgå de vådeste og smudsigste steder i den stærkt vandede gade og gjorde sig al mulig umage for at holde sig selv og sin gangster ren. Idet han, mens han således bugtede sig frem, skottede til de forbigående, mødte han pludselig den glathovedede Robs øjne, der var stift fæstede på hans ansigt, som om de aldrig havde været borte fra det, mens drengen selv, der havde omgjordet sig med et ligesom en spraglet ål sammensnoet lommelørklæde, meget tydelig tilkendegav, at han var rede til at følge, hvilken fart det end måtte behage ham at skyde.

Da denne opmærksomhed, hvor smigrende den end var, dog var af en usædvanlig natur og vakte en vis forundring hos de forbigående, red Carker ud i en ryddeligere sidegade og ad et

renere stykke vej og satte sig i trav. Øjeblikkelig gjorde Rob det samme. Straks efter prøvede han en kort galop; det kom drengen ud på ét. Hver gang Carker vendte sine øjne mod den side af vejen, så han stadig Rob holde sin kurs, idet han mødig arbejdede sig frem med albuerne på samme måde som mænd af faget, der havde væddet om at tilbagelægge en vis strækning.

Hvor latterligt dette følgeskab end var, var det dog et tegn på, at han havde fået indflydelse på drengen, hvorfor han også lod, som om han ikke så det, og blev ved at ride, til han nærmede sig Toodles hus. Da han her sagtnede sin fart, viste Rob sig for at gøre ham opmærksom på omdrejningerne, og da han kaldte på en mand i en nærliggende port, for at han skulle holde hans hest under hans besøg i de bygninger, der havde afløst Staggs's Gardens, holdt Rob pligtskyldigt stigbøjlen, mens Carker steg af.

"Nå, knægt," sagde Carker og tog ham i skulderen, "følg så med!"

Den forlorne søn var åbenbart bange for at træde ind i den fædrene bolig, men da Carker skubbede på ham, var der intet andet for end at åbne den rigtige dør og lade sig føre ind midt iblandt hans i en overvældende masse ved familie-tebordet siddende søskende. Ved synet af den forlorne, der blev drevet frem af en fremmed, istemte disse ømme slægtninge et almindeligt hyl, der ramte den forlornes bryst så smerteligt, da han så sin moder rejse sig bleg og skælvende med sit spæde barn på armen, at han føjede sin egen røst til koret.

Da de ikke tvivlede om, at den fremmede var, om ikke mr. Ketch, bødlen, i egen person, så dog en lavsbroder af ham, hylede de alle kun endnu højere, mens familiens mere barnlige

medlemmer, ude af stand til at standse de til deres alder hørende udbrud, kastede sig på ryggen ligesom unge kyllinger, der forskrækkes af en høg, og sparkede voldsomt. Omsider skaffede stakkels Polly sig ørenlyd og sagde med dirrende læber: "Å, Rob, min stakkels dreng, hvad har du dog gjort!"

"Ingenting, moder," svarede Rob med ynkelig stemme; "spørg denne herre!"

"Vær ikke bange," sagde Carker, "jeg vil ham ikke andet end godt."

Polly begyndte nu at græde. De ældre Toodler, der syntes at have pønset på at komme broderen til undsætning, åbnede deres knyttede næver. De yngre Toodler flokkedes om deres moders kjole og tittede under deres egne buttede arme hen på deres fortvivlede broder og hans ukendte ven. Alle velsignede de denne herre med de smukke tænder, som ikke ville andet end godt.

"Denne fyr," sagde Carker til Polly, idet han ruskede lidt i Rob, "er jo Deres søn?"

"Ja, sir," hulkede Polly med et kniks.

"En dårlig søn, er jeg bange for?"

"Aldrig imod mig, sir."

"Mod hvem da?" spurgte Carker.

"Han har været lidt vild," svarede Polly og holdt på det lille barn, der med arme og ben gjorde krampagtige anstrengelser for at flyve gennem luften hen til Kedlen. "Og er kommet i slet selskab, men jeg håber, at han nu har indset, hvad der kommer ud af det, og bliver bedre."

Carker så på Polly, det renlige værelse, de renlige børn og det ærlige, af fader og moder sammensatte Toodle-ansigt, der

afspejledes og blev gentaget rundt omkring ham, og syntes at have opnået den sande hensigt med sit besøg.

"Deres mand er vel ikke hjemme?" sagde han.

"Nej, sir," svarede Polly, "han er for øjeblikket ved den anden ende af banen."

Den forlorne Rob syntes at føle sig meget lettet ved at høre dette, skønt han, endnu stadig med alle sine evner sammentrængte i sin velynder, næppe vovede at vende øjnene bort fra Carkers ansigt, undtagen for i en fart at stjæle sig til at tilkaste sin moder et sørgmodigt blik.

"Så," sagde Carker, "vil jeg sige Dem, hvorledes jeg har truffet Deres søn, hvem jeg er, og hvad jeg agter at gøre for ham."

Dette meddelte Carker hende da på sin ejendommelige måde, idet han sagde, at han først havde tænkt på at sammendynge navnløse rædsler på hans formastelige hoved, fordi han havde vovet at indfinde sig på Dombey & Søns enemærker, men at han dog af hensyn til hans ungdom, hans familie og den anger, han havde vist, havde ladet nåde gå for ret. Vel var han bange for, at det var et ikke vel overlagt skridt af ham at gøre noget for drengen, og det ville udsætte ham for dadel af de mere forsigtige, men han gjorde det på eget ansvar og for egen regning og udsatte sig ene for følgerne af det, idet hverken moderens tidligere forbindelse med Dombey's hus eller Dombey selv havde noget med det at gøre, så at kun han, Carker, var drivhjulet i den hele sag. Efter at have gjort sig meget til af sin godhed og modtaget en ikke ringere tak for den af hele familien, tilkendegav Carker, vel middelbart, men ikke des mindre fuldkommen tydeligt, at Robs ubetingede troskab, hengivenhed og opofrelse fra nu af var noget, som tilkom ham,

og den mindste påskønnelse, han kunne modtage. Og af denne store sandhed var Rob selv så gennemtrængt, at han, mens tårerne trillede ned ad kinderne, og han selv stod og stirrede på sin velynder, nikkede så længe med sit hoved, at det syntes at blive lige så løst, som det om formiddagen havde syntes at være under samme velynders hænder.

Polly, der af sorg over sin udskejende førstefødte havde tilbragt, Vorherre må vide hvor mange søvnløse nætter, og ikke set ham i flere uger, kunne trods Carkers tænder have knælet for ham ligesom for en god ånd. Men da Carker rejste sig for at gå, takkede hun ham kun med sine moderlige bønner og velsignelser, en tak, der, idet den udbetaltes fra hendes hjertes mønt, var så rigelig, især i forhold til den tjeneste, Carker havde gjort hende, at han gerne kunne have givet hende en stor mængde småpenge tilbage og endda have været mere end tilstrækkelig betalt.

Mens Carker banede sig vej mellem børnehoben ved døren, trak Rob sig tilbage til sin moder og indesluttede hende og det lille barn i det samme angerfulde favntag.

"Jeg skal gøre mig al mulig umage, kære moder; det skal jeg sandelig," sagde han.

"Å ja gør det, min søde dreng; jeg ved, at du gør det, både for vor og din egen skyld!" udbrød Polly og kyssede ham. "Men du kommer vel tilbage og taler med mig, når du har fulgt den gode herre ud?"

"Det ved jeg ikke rigtig, moder." Rob tøvede og slog øjnene ned. "Hvornår kommer fader hjem?"

"Ikke før klokken to i nat."

"Så kommer jeg tilbage, kære moder!" udbrød Rob.

Og uden at ænse det skingrende råb, som hans søskende istemte, da de hørte dette løfte, fulgte han Carker ud.

"Hvad for noget?" sagde Carker, som havde hørt alt dette. "Er din fader slem imod dig?"

"Nej, sir!" svarede Rob forbavset. "Der er ikke nogen bedre og kærligere fader til."

"Hvorfor har du da ikke lyst til at se ham?"

"Der er så stor forskel mellem en fader og en moder, sir," svarede Rob efter at have tiet et øjeblik. "Han ville endnu næppe kunne tro, at jeg havde i sinde at forbedre mig – skønt jeg nok ved, at han ville prøve på det – men en moder, hun tror altid, hvad der er godt; i det mindste ved jeg, at moder gør det, Gud velsigne hende! "

Carkers mund udvidede sig, men han sagde ikke noget, førend han havde sat sig op på sin hest og affærdiget manden, der havde holdt den. Først idet han da fra sadlen så skarpt på drengens opmærksomme ansigt, sagde han:

"Du skal komme til mig i morgen tidlig, så skal du få at vide, hvor den gamle mand bor, den gamle mand, der var hos mig i formiddags, og som du skal hen til, som du hørte mig sige i formiddags."

"Ja, sir," svarede Rob.

"Jeg holder meget af den gamle mand, og når du tjener ham, tjener du mig, dreng, forstår du? Det er godt," tilføjede han, da han så hans runde ansigt opklares, "jeg ser, at du gør det. Jeg ønsker at vide alt om den gamle mand, hvad han hver dag tager sig for – jeg vil nemlig så gerne være ham til lidt nytte – og især vil jeg vide, hvem der kommer og besøger ham. Forstår du?"

Rob nikkede med sit trofaste ansigt og sagde atter: "Ja, sir!"

"Jeg vil gerne vide, om han har venner, der er opmærksomme imod ham og ikke forlader ham – for han lever nu meget ensomt, den stakkel – men holder af ham og hans nevø, der rejste bort. Der er en ganske ung dame, som måske kommer og ser til ham. Især ønsker jeg at erfare alt om hende."

"Jeg skal nok passe på, sir," sagde drengen.

"Og pas på," sagde hans velynder, idet han bøjede sig forover for at bringe sit grinende ansigt nærmere til drengens og klappe ham på hovedet med skaftet af sin pisk, "pas på, at du ikke taler til andre end mig selv om mine sager."

"Til ingen i verden, sir."

"Hverken der," sagde Carker og pegede på det hus, de nylig havde forladt, "eller noget andet sted. Jeg vil forsøge, hvor tro og taknemmelig du kan være. Jeg vil sætte dig på prøve!" Idet han ved at vise tænder og ved en bevægelse med sit hoved gjorde disse ord lige så meget til en trussel som til et løfte, vendte han sig bort fra Robs øjne, der hang fast ved ham, som om han ved trolddom havde vundet drengen både på legeme og sjæl, og red sin vej. Men da han, efter at have travet et kort stykke, så, at hans ufortrødne drabant, omgjordet ligesom før, til stor morskab for diverse tilskuere ville følge ham ligesom før, standsede han og befalede ham at gå. For at sikre sig hans lydighed vendte han sig om i sadlen og iagttog ham, mens han trak sig tilbage. Det var mærkeligt at se, hvorledes Rob ikke engang da kunne holde sine øjne ganske borte fra sin velynders ansigt, men, idet han idelig vendte sig om for at se efter ham, indviklede sig i et uvejr af puf og stød fra de andre fodgængere, hvilket han under den idé, han var fuldstændig overvældet af, aldeles ikke ænsede.

Carker red videre i skridtgang med samme sorgløse mine som en mand, der på en tilfredsstillende måde har fuldendt dagens forretninger. Venlig og elskværdig banede Carker sig vej gennem gaderne og nynnede en melodi. Han syntes at knurre som en kat, så glad var han.

Og på en måde syntes Carker også i fantasien at varme sig på et tæppe foran en kamin. Behagelig sammenrullet ved et vist par fødder, var han rede til at springe løs, til at sønderrive, til at kradse eller til at række fløjlsporten frem, ligesom det faldt ham ind, eller omstændighederne fordrede det. Var der en eller anden fugl i et bur, som udgjorde en del af hans overvejelser?

"En meget ung dame!" tænkte Carker. "Ja, da jeg sidst så hende, var hun et barn. Med sorte øjne og sort hår, husker jeg, og et kønt ansigt, et meget kønt ansigt! Jeg er sikker på, at hun er smuk!"

Endnu mere venlig og elskværdig, og idet han nynnede sin melodi, så at alle hans tænder dirrede, fortsatte Carker fremdeles sit ridt og drejede til sidst ind i den skyggefulde gade, hvor Dombeys hus lå. Han havde haft så travlt med at sno garn om kønne ansigter og fordunkle dem med masker, at han næppe tænkte på, at han allerede var kommet så langt, førend han så ned ad den kolde række høje huse og pludselig holdt sin hest an et par skridt fra døren. Men for at forklare, hvorfor Carker holdt sin hest så pludselig an, og hvad det var, som han med ikke ringe overraskelse så, bliver en lille afstikker nødvendig.

Efter at Toots var blevet løsladt af det Blimberske slaveri og kommet til at råde over en del af sin jordiske rigdom, "som," således som han i det sidste halvår af sin skoletid hver aften

havde plejet at meddele Feeder som en ny opdagelse, "eksekutorerne ikke kunne nægte ham", havde han med stor flid lagt sig efter studiet af den videnskab at leve. Glødende af en ædel attrå efter at vandre hen ad en glimrende og udmærket bane, havde han lejet en række smukke værelser og der indrettet et væddeløbskabinet, der var dekoreret med billeder af vindende heste, for hvilke han ikke havde den fjerneste interesse, og et tobaksværelse, hvor han stadig fik ondt. I denne henrivende bolig helligede Toots sig til dyrkningen af de skønne kunster, der forfiner og forædler den menneskelige tilværelse, og i hvilke hans vigtigste lærer var en interessant personlighed, Kamphanen kaldet, der altid blev omtalt i skænkestuen i "Den Sorte Grævling", altid, selv i det varmeste vejr, gik med en hvid, lodden frakke og tre gange om ugen dunkede Toots i hovedet mod det rimelige vederlag af ti en halv shilling i timen.

Kamphanen, der var den egentlige Apollo i Toots' panteon, havde gjort ham bekendt med en markør, der gav undervisning i billardspil, en livgardist, som gav undervisning i hugning, en berider, som gav undervisning i ridning, en herre fra Cornwall, der var vel dreven i alle atletiske fag, og to eller tre andre, i de skønne kunster ikke mindre indviede venner, under hvis auspicier Toots næppe kunne andet end gøre fremskridt, og under hvis vejledning han varetog sine studier. Men hvorledes det nu gik eller ikke, så var Toots, han vidste ikke selv hvorfor, endog mens disse herrer endnu havde nyhedens glans, dog utilfreds og urolig. Der var skaller i hans korn, som ikke engang kamphaner kunne pille ud; skumle kæmper i hans fritimer, som ikke engang kamphaner kunne kaste over ende. Intet syntes at gøre Toots så godt som uafladeligt at aflevere visitkort i

Dombey's hus. Ingen skattekræver i de britiske besiddelser – dette vidtstrakte område, hvor solen aldrig går i seng – kunne være mere regelmæssig og udholdende i sine besøg end Toots.

Han gik aldrig ovenpå og udførte altid, elegant påklædt, de samme ceremonier ved gangdøren.

"Å, god morgen!" var gerne Toots' første ord til tjeneren. "Til mr. Dombey," var hans næste, idet han overrakte et kort. "Til miss Dombey," var hans tredje, idet han overrakte et til.

Derpå plejede han at vende sig om, som om han ville gå, men tjeneren kendte ham nu og vidste, at det ikke var hans alvor.

"Å, om forladelse," plejede Toots at sige, som om der pludselig faldt ham noget ind. "Er det unge fruentimmer ikke hjemme?"

Det troede tjeneren nok, men var dog ikke ganske vis på det, hvorfor han ringede på en klokke, som hørte til ovenpå, og så op ad trappen og sagde, jo, hun var hjemme og kom nu ned. Derpå viste miss Nipper sig, og tjeneren gik.

"God dag, hvorledes har De det?" sagde Toots leende og rødmende.

Susan takkede og svajede, at hun havde det meget godt. "Hvorledes Diogenes havde det?" var da gerne Toots' næste spørgsmål.

Jo tak, meget godt. Miss Florence kom for hver dag til at holde mere og mere af den. Denne meddelelse modtog Toots hver gang med et latterudbrud, der lød, som når en flaske med en eller anden gærende drik bliver trukket op.

"Miss Florence har det godt," plejede Susan at tilføje. "Mange tak, det er lige meget," var Toots' uforanderlige svar, og når han havde sagt disse ord, gik han altid meget hurtigt sin vej.

Nu er så meget vist, at Toots havde en eller anden dunkel følelse, der bragte ham til at tro, at hvis han i tidens løb kunne gøre sig håb om Florences hånd, ville han føle sig lykkelig og salig. Det er vist, at Toots ad en eller anden lang omvej var kommet til dette punkt og blevet stående der. Hans hjerte var såret; han var skudt; han var forelsket. Én nat – og han var af den grund blevet siddende oppe hele natten – havde han gjort et fortvivlet forsøg på at skrive et akrostikon på Florence, der under undfangelsen havde rørt ham til tårer. Men han kom aldrig længere end til ordene: "For når jeg skuer" – idet den fantasiflugt, hvori han havde nedskrevet begyndelsesbogstaverne af de øvrige syv linjer, her forlod ham.

Med undtagelse af udklækningen af den snedige og diplomatiske forholdsregel hver dag at afgive et visitkort til Dombey, havde Toots' hjerte ikke udrettet synderligt med hensyn til det emne, der holdt hans følelser fanget. Men moden overvejelse bragte omsider Toots til at tro, at det ville være et vigtigt skridt at vinde miss Susan Nippers velvilje, før han gav hende et vink om sin sjælstilstand.

En smule let og spøgefuldt galanteri mod denne dame syntes at være det middel, der i dette begyndelseskapitel af historien burde bruges for at vinde hende for hans sag, men da han ikke ganske kunne blive enig med sig selv om det, rådførte han sig med Hanen, dog uden at indvie denne i sin fortrolighed, idet han kun meddelte ham, at en ven i Yorkshire havde skrevet til ham for at høre hans mening om et sådant spørgsmål. Da Hanen derpå svarede, at hans mening altid var: "Slå til og vind," og fremdeles: "Når du har din mand og dit arbejde for dig, så tag fat på det," holdt Toots dette for en billedlig måde at

understøtte hans egen mening på og besluttede heltemodigt at kysse miss Nipper den næste dag.

Den næste dag gik Toots, efter først at have lagt beslag på nogle af de største vidundere, som Burgess & Co. nogen sinde havde frembragt, derfor i denne hensigt til Dombey's hus. Men da han nærmede sig skuepladsen, svigtede modet ham i den grad, at skønt han kom til stedet klokken tre om eftermiddagen, var klokken dog blevet seks, førend han bankede på døren.

Alting gik som sædvanlig lige til det punkt, da Susan sagde, at hendes unge frøken havde det godt, og Toots sagde, at det var lige meget, for i stedet for efter denne bemærkning at fare af sted som en raket, blev Toots til hendes forbavselse stående og lo.

"Måske har De lyst til at gå ovenpå, sir?" sagde Susan.

"Ja, jeg tror, jeg vil gå indenfor!" svarede Toots. Men i stedet for at gå ovenpå, gjorde den kække Toots, da døren var blevet lukket, et kejtet udfald mod Susan, omfavnede denne skønne person og kyssede hende på kinden.

"Væk med Dem!" råbte Susan, "eller jeg kradser øjnene ud på Dem!"

"Å, bare ét til!" sagde Toots.

"Vil De gå!" udbrød Susan og gav ham et puf. "Et fjog som De! Hvem kan man nu være sikker for? Væk med Dem!"

Susan var ikke i nogen alvorlig knibe, for hun kunne næppe tale for latter; men da Diogenes på gangen hørte en skratten mod væggen og en skraben af fødder og gennem rækværket så, at der skete ligesom et slagsmål og et indbrud af fremmede i

huset, dannede den sig en ganske anden mening, fo'r ned for at komme til undsætning og havde i en snup Toots fat i benet.

Susan skreg, lo, åbnede gadedøren og løb ned i køkkenet; den kække Toots tumlede vaklende ud på gaden, mens Diogenes holdt fast i hans ene bukseben, som om Burgess & Co. havde været dens kokke og leveret den denne lækkerbissen; Diogenes blev rystet af, trillede om i støvet, snurrede rundt om den svimle Toots og snappede efter ham. Hele dette virvar så Carker, idet han standsede sin hest og blev holdende et lille stykke derfra, til sin forbavselse ved Dombey's statelige hus.

Efter at Diogenes var blevet kaldt ind og døren lukket, vedblev Carker at iagttage den stakkels Toots, mens denne bandt sit sønderrevne bukseben sammen med et meget dyrt silkelommetørklæde, der havde hørt til hans kostbare ekvipering til eventyret.

"Undskyld," sagde Carker, idet han med sit mest indtagende smil red hen til ham. "De er da forhåbentlig ikke kommet til skade?"

"Mange tak, nej slet ikke," svarede Toots og så op med sit blussende ansigt, "det gør ingenting." Hvis Toots havde kunnet, ville han have vist, at han syntes meget godt om det.

"Er hundens tænder gået ind i kødet –" begyndte Carker, idet han viste sine egne.

"Nej, mange tak," sagde Toots, "det har ingen nød. Der er slet ingenting i vejen med mig."

"Jeg har den fornøjelse at kende mr. Dombey," sagde Carker.

"Nej virkelig?"

"Og De tillader måske, at jeg i hans fraværelse gør Dem en undskyldning for denne uheldige tildragelse og udtaler min

beklagelse over, at den har fundet sted."

Toots bliver så glad over denne høflighed og den gunstige udsigt til at gøre sig gode venner med en ven af Dombey, at han tager sin æske med visitkort, som han ikke forsømmer nogen lejlighed til at bruge, frem og overrækker sit navn og sin adresse til Carker, der gengælder denne artighed ved at overrække ham sit, og dermed skilles de.

Mens Carker så sagtelig fortsætter sit ridt forbi huset, idet han skeler op til vinduerne og søger at blive klog på det tankefulde ansigt, der bag gardinet ser på børnene lige overfor, kommer Diogenes' lodne hoved op tæt ved det og, ligegyldig for alle kærtegn, gør og knurrer hunden ad ham, som om den ville springe ned fra denne højde og sønderslide ham led for led.

Vel talt, Diogenes, så nær ved din herskerinde! Atter og atter med hovedet i vejret og lynende øjne, idet du bider dig i din egen skuffede mund, fordi du ikke kan få fat i ham! Endnu en gang, idet han rider forbi! Du har en god næse, Di – kat, min dreng, kat!

23. Florence ensom, og kadetten gådefuld

Florence boede i det store, øde hus, den ene dag afløste den anden, og endnu stadig boede hun der alene, og de nøgne vægge skuede med tom stirren ned på hende, som om de havde en gorgonisk lyst til at stirre hendes ungdom og skønhed til sten.

Aldrig har nogen forhekset bolig inde i en tyk skov i en heksehistorie været mere øde og ensom for indbildningskraften, end hendes faders gård var i dens barske virkelighed, mens den ragede frem i gaden, hvor den om aftenen, når lysene skinnede fra nabovinduerne, altid var en mørk plet i gadens tarvelige klarhed, om dagen altid en truende rynke i dens aldrig smilende åsyn.

Vel holdt ikke to drager vagt uden for porten til denne bolig, således som de i eventyrene sædvanlig vogter den forurettede og indespærrede uskyldighed; men foruden et skelende ansigt, der med tynde, ondskabsfuldt åbnede læber oven over gadedøren mønstrede alle dem, der kom, snoede og bugtede en uhyre masse rustent jern sig som et forstenet lysthus oven over dørtærsklen, hvor det strittede med spigre og proptrækterspidser og på hver side bar to ildevarslende fakkelslukkere, der syntes at sige: "Den, som træder herind, lade lyset blive tilbage!" Ingen trolldagtige bogstaver var indgraveret på portalen, men huset var så forsømt, at drengene oversmurte rækværkerne og fortovet med kridt, malede spøgelser på stalddøren og, når de undertiden blev jaget bort af Towlinson, til gengæld tegnede portrætter af ham med øren, der voksede vandret ud under hans hat. Inden for skyggen af

taget tav enhver larm. Det vandrende orkester, som én gang om ugen viste sig om formiddagen i gaden, brægede aldrig en tone ind ad disse vinduer, men ethvert sådant selskab lige ned til en stakkels, lille, kvækkende, tarvelig lirekasse med et sæt åndssløve, dansende automater, der valsede ud og ind ad fløjdøre, holdt sig uvilkaarligt borte fra det og skyede det som et håbløst sted.

Den fortryllelse, som hvilede over det, var mere ødelæggende end den, som fordom dyssede forheksede huse i søvn, men ikke svækkede deres friskhed, når de vågnede. Forsømmelsens passive ødelæggelse viste sig stiltiende over alt. De folderige gardiner mistede deres tidligere facon og så ud som trykkende ligklæder. Hekatomber af opstabet og indpakket bohavet skrumpede sammen ligesom fængslede og glemte mennesker og forandredes umærkeligt. Spejlene blev dunkle ligesom af årenes ånde, mønstrene i gulvtæpperne falmede og blev forvirrede og utydelige, ligesom erindringen om hine års intetsigende hændelser. Brædderne knirkede og rystede, idet de studsede over uvante fodtrin. Nøglerne rustede i låsene. Fugtigheden trængte frem på væggene, og ligesom pletterne viste sig, således syntes malerierne at forsvinde og skjule sig. Meldug og skimmel begyndte at lure i skabene. Svampe voksede i krogene i kældrene. Støvet dyngede sig op, ingen vidste hvorfra eller hvorledes; edderkopper, møl og maddiker hørte til dagens orden. Nu og da fandtes en videlysten skarnbasse uden at røre sig på trappen eller i et af de øvre værelser, som om den ikke kunne fatte, hvorledes den var kommet der. Rotterne begyndte ved nattetid at pibe og slås i de lange gallerier, de gravede sig bag ved panelet.

Stadsværelsernes øde pragt ville i det svage lys, der trængte ind mellem de lukkede skodder, have passet ret godt til en fortryllet bolig, som f. eks. de forgyldte, men falmede løveklør, der hemmeligt stak frem af deres hylstre; trækkene i marmorbuster på piedestaler, der frygteligt åbenbarede sig gennem slør; ure, som aldrig angav tiden eller, når de af en hændelse blev trukket op, angav den urigtigt og slog spøgelsesagtige slag, som ikke stod på skiven; lysekronernes tilfældige klingren, der var mere alarmerende end en stormklokkes kimen; de dæmpede lyde og det dorske udtryk, der banede sig vej mellem disse genstande, og en spøgelsesagtig skare af andre, der var tildækkede og indhyllede og havde en dæmonisk skikkelse. Men desuden var der den store trappe, hvor husets herre så sjældent satte sin fod, og som hans unge søn var steget op ad til Himlen. Der var andre trapper og gange, hvor der hele uger i rad ikke kom et menneske; der var to aflukkede værelser, som der knyttede sig minder om afdøde medlemmer af familien til, og som man kun hviskede om, og for hele huset, med undtagelse af Florence, bevægede der sig en blid skikkelse mellem ensomheden og skummelheden og gav enhver livløs genstand et skær af menneskelig interesse og forundring.

For Florence boede i det øde hus, og den ene dag afløste den anden, og stadig boede hun der alene.

Græsset begyndte at gro på taget og i sprækkerne mellem stenene på fortovet. En skællet, hensmuldrende plantevækst spirede frem omkring vindueskarmene. Kalken gik løs inden i de forsømte kaminer og faldt ned i små stykker. De to træer med de tilrøgede stammer var indtørrede højt op, og de visne

grene ragede frem over bladene. Over alt i den hele bygning var hvidt blevet til gult, gult næsten til sort, og siden den tid, da den stakkels dame døde, var den lidt efter lidt blevet til et mørkt gab i den ensformige gade.

Men Florence blomstrede der, ligesom kongens skønne datter i eventyret. Hendes bøger, hendes noder og hendes lærere var hendes eneste virkelige omgang, dog stadig med undtagelse af Susan Nipper og Diogenes, af hvilke den første ved at være til stede ved sit unge herskabs undervisning begyndte selv at blive helt lærd, mens den sidste, muligvis formildet af de samme indflydelser, kunne ligge en hel somtermorgen med hovedet i vindueskarmen og fredeligt åbne og lukke sine øjne, idet den undertiden spidsede øren og med megen vigtighed så efter en eller anden støjende hund, der stod på en vogn, og, mens denne kørte, gøede af alle kræfter og undertiden med en forbitret og uforklarlig tanke på sin fjende, som den mente var i nærheden, fo'r hen til døren, hvorfra den, efter en øredøvende alarm, kom traskende tilbage med et latterligt, ejendommeligt velbehag og atter lagde snuden i vindueskarmen med en mine som en hund, der havde udført et offentligt hverv.

Således levede Florence i sin ørken af et hjem, inden for sine uskyldige syslers og tankers kreds, uden at noget gjorde hende fortræd. Nu kunne hun, uden at være bange for at blive vist tilbage, gå ned i sin faders værelser og tænke på ham og lade sit kærlige hjerte ydmygt nærme sig ham. Uden frygt for det blik, hun huskede så godt, kunne hun undersøge de ting, der havde omgivet ham i hans sorg, og kunne sætte sig tæt ved hans lænestol. Hun kunne give ham forskellige små prøver på sin

kærlighed og tjenstvillighed, f.eks. med egne hænder sætte alting i orden for ham, binde små buketter til hans bord, afløse dem med andre, mens de visnede én for én, uden at han kom tilbage, hver dag have et eller andet rede til ham og efterlade et eller andet frygtsomt tegn på sin nærværelse i nærheden af hans sædvanlige plads. Den ene dag var det et lille malet stativ til hans ur; den næste var hun bange for at lade det blive stående og satte da en anden bagatel, hun havde lavet, og som ikke så let kunne tiltrække sig hans opmærksomhed, i stedet for det. Når hun vågnede om natten, skælvede hun ved tanken om, at han kunne komme hjem og gnaven kaste den bort, og med tøfler på fødderne og stærkt bankende hjerte ilede hun da ned og tog den med sig igen. En anden gang lagde hun sit ansigt på hans pult og efterlod et kys der og en tåre.

Men ingen vidste noget af dette. Hvis ikke husets beboere opdagede det, når hun ikke var til stede – og de var alle meget bange for Dombey's værelser – så var det en lige så dyb hemmelighed i hendes bryst som det, der var gået forud. Florence sneg sig kun i tusmørket, tidligt om morgenen og på de tider, da tjenestefolkene holdt måltid, ind i disse værelser, og selv om de i hver en krog blev smukkere og pynteligere ved hendes omhu, kom og gik hun lige så stille som nogen solstråle, kun med den undtagelse, at hun lod sit lys blive tilbage.

Skyggeagtige ledsagere fulgte Florence op og ned i det genlydende hus og sad ved hendes side i de øde værelser. Som om hendes liv havde været et fortryllet syn, opstod der af hendes ensomhed tjenende tanker, der gjorde det fantastisk og uvirkeligt. Hun forestillede sig så ofte, hvorledes hendes liv ville have været, hvis hendes fader kunne have elsket hende, og hun

havde været hans kæledægge, at hun undertiden et øjeblik næsten troede, at det var således, og, revet bort med af den tankefulde indbildnings strøm, syntes at mindes, hvorledes de begge i forening havde passet hendes broder, indtil han blev lagt i sin grav; hvorledes de uden misundelse havde delt hans hjerte imellem sig; hvorledes de var forenede i det dyrebare minde om ham; hvorledes de endnu ofte talte om ham, og hendes kærlige fader venligt lod sit blik hvile på hende og udtalte sig til hende over deres fælles håb og tillid til Gud. Til andre tider udmaled hun sig sin moder, som om hun endnu levede. Og hvilken salighed var det da ikke at falde hende om halsen og med den inderligste kærlighed og fortrolighed at klynge sig til hende! Men ak, hvilken tomhed var der ikke atter i det ensomme hus, når aftenen nærmede sig, og ingen moder var der!

Dog der var én tanke, næppe tydeligt formet, men brændende og levende, som holdt Florence oppe under hendes kamp og opfyldte hendes trofaste, så smerteligt prøvede unge hjerte med standhaftighed. Ind i hendes sjæl havde der, ligesom hos alle andre, der kæmper med vor dødelige naturs store hjem søgelse, listet sig højtidelige spørgsmål og forhåbninger, der stammede fra den dunkle verden hinsides graven og ligesom en dæmpet musik mumlede om genkendelse i det fjerne land mellem hende og hendes broder og moder; om, at de begge tænkte på hende; om kærlighed og interesse for hende; om kundskab om hende, mens hun vandrede her på jorden. Det var en beroligende trøst for Florence at huse disse tanker, indtil det en dag – det var kort efter, at hun sidst havde set sin fader i hans værelse sent om aftenen – faldt hende ind,

at hun ved at græde over hans udeltagende hjerte måske ophidsede de dødes ånder imod ham. Hvor fantastisk, svagt, barnagtigt det end kunne være at tænke således og at skælve ved den halvklare tanke, var det dog en indskydelse af hendes kærlige natur. Fra denne time kæmpede Florence mod det grusomme sår i sit bryst og søgte kun med håb at tænke på ham, hvis hånd havde frembragt det.

Hendes fader vidste ikke – fra dette øjeblik af holdt hun fast ved dette – hvor højt hun elskede ham. Hun var så ung og havde ingen moder, og ved et eller andet misgreb eller uheld havde hun ikke lært, hvorledes hun skulle vise ham, at hun elskede ham. Hun ville være tålmodig og søge med tiden at lære denne kunst og bringe ham til bedre at kende sit eneste barn.

Dette blev hendes livs opgave. Morgensolen skinnede ned på det falmede hus og fandt beslutningen klar og levende i dets ensomme herskerindes bryst. Under alle dagens gerninger levede den hos hende, for Florence håbede, at jo mere hun vidste, og jo mere fuldkommen hun blev, des gladere ville han blive, når han lærte hende at kende og at holde af hende. Undertiden kunne hun med svulmende hjerte og frembrydende tårer spørge sig selv, om der var noget, hun havde gjort tilstrækkelige fremskridt i til at overraske ham, når de kom til at omgås hinanden. Undertiden gjorde hun sig umage for at udtænke sig en kundskabsgren, som lettere end nogen anden kunne vinde hans opmærksomhed. Ved sine bøger, sin musik og sit håndarbejde; på sine morgenvandringer og i sin aftenbøn, altid havde hun sit store formål for øje. Et sælsomt formål for et barn, at finde vejen til en hård faders hjerte!

Mange af de drivere nede på gaden, der, når sommeraftenen gik over til nat, skottede over til det skumle hus og så den ungdommelige skikkelse, denne skarpe modsætning til det, ved vinduet stå og se op til stjernerne, idet de begyndte at skinne, ville have sovet dårligere, hvis de havde vidst, over hvilken plan hun grublede så standhaftigt. Husets rygte for spøgeri ville ikke være blevet bedre for nogle andre simple indbyggere, hvis de, når de gik til og fra deres daglige sysler og kom forbi det og blev overraskede af det skumle ydre og talte om det, kunne have læst dets historie i hendes mørke ansigt. Men Florence holdt uden nogens vidende og hjælp fast ved sin hellige opgave og tænkte kun på, hvorledes hun skulle få sin fader til at fatte, at hun elskede ham, og angreb ham ikke i nogen flygtig tanke.

Således boede Florence alene i det øde hus, og den ene dag afløste den anden, og stadig boede hun der alene.

En formiddag stod Susan overfor sin unge frøken og røbede, mens Florence lagde et brev, hun havde skrevet, sammen og forseglede den, ved sine blikke et bifaldende kendskab til dens indhold.

"Bedre sent end aldrig, kære miss Floy," sagde Susan, "og jeg siger endnu stadig, at selv et besøg hos disse gamle Skettles'er vil være en sand velgerning for Dem."

"Det er meget smukt af sir Barnet og lady Skettles, Susan," svarede Florence, idet hun mildt rettede den unge dames fortrolige omtale af den nævnte familie, "at de fornyer deres indbydelse."

Miss Nipper, der måske var den lidenskabeligste partigænger på hele jorden og overførte sit partigængereri på alt, både stort og småt, lå af den grund i krig med hele samfundet. Hun snerpede

mundten sammen og rystede på hovedet, ligesom for at protestere imod enhver indrømmelse af uegennyttighed hos Skettles'erne og nedlægge påstand om, at de i Florences selskab ville få rigeligt vederlag for deres venlighed.

"De ved nok, hvad de gør, disse Skettles'er," mumlede hun; "jo lur dem!"

"Jeg har ikke stor lyst til at tage til Fulham, Susan, det tilstår jeg," sagde Florence tankefuldt, "men det vil være rigtigt at gøre det; det er sikkert bedst."

"Allerbedst," afbrød Susan hende.

"Og derfor har jeg også taknemmeligt sagt ja," fortsatte Florence, "skønt jeg hellere var taget til dem, når der ingen fremmede havde været der, i stedet for i denne ferietid, da det lader til, at der er flere unge mennesker på besøg."

"Og dertil siger jeg, miss Floy, å, hvor glædeligt!" svarede Susan. "Ah! Hm!"

Dette sidste udråb, som miss Nipper i dette tidsrum tit sluttede en sætning med, mente man nede i folkestuen indeholdt en almindelig hentydning til Dombey og en længsel hos hende selv efter at bære denne herre med en prøve på hendes sindelag. Men hun forklarede det aldrig, og det beholdt derfor hemmelighedens trylleri, foruden fordelene af det skarpeste udtryk.

"Hvor det varer længe, inden vi hører noget fra Walter, Susan," sagde Florence et øjeblik efter.

"Ja, det må De nok sige, miss Floy. Og Perch sagde, da han for nylig var her for at høre, om der var breve – men hvad betyder vel det, *han* siger!" udbrød Susan rødme og standsede pludselig. "Det ved *han* stort af!"

Florence så hurtigt op og rødmede.

"Hvis jeg ikke," sagde Susan, der åbenbart kæmpede med en hemmelig uro og ængstelse og så vist på sin unge frøken, mens hun søgte at bringe sig selv i harnisk mod den uskyldige Perch, "hvis jeg ikke var mere mandig end denne den største dumrian af hans køn, så ville jeg aldrig mere være stolt af mit hår, men binde det op bag ørene og gå med simple kapper uden den mindste smule strimler, indtil døden befriede mig fra min ubetydelighed; jeg er måske ingen amazone, og heller ikke ville jeg vanære mig selv ved en sådan lemlæstelse, men jeg håber, at jeg i ethvert tilfælde ikke så let opgiver noget!"

"Opgive? Hvad?" spurgte Florence, der var blevet ganske bleg.

"Ingenting," svarede Susan. "Store Gud! Ingenting! Det er bare den våde papillot af en mand, Perch, som man næsten kan blæse væk, og det ville virkelig også være en velsignelse for alle parter, hvis en eller anden ville have medlidenhed med ham og være så venlig!"

"Men hvad er der, Susan? Opgiver Perch skibet?" spurgte Florence ganske forfærdet.

"Nej, miss," svarede Susan, "jeg gad nok se ham være så dristig i min nærværelse! Nej, miss, men han går og vrøvler om noget tosset ingefær, som mr. Walter skulle sende til hans kone, og ryster på sit grimme hoved og siger, at han håber, at det kommer; i ethvert tilfælde kan det, siger han, ikke komme tidsnok denne gang, men kan måske dog bruges ved næste lejlighed, hvad der virkelig får mig til at tabe al tålmodighed med manden, for skønt jeg kan bære en hel del, er jeg dog ingen kamel, og heller ikke er jeg, hvis jeg kender mig selv, en dromedar."

"Hvad siger han mere, Susan?" spurgte Florence med varme.
"Vil du ikke sige mig det?"

"Som om jeg ikke ville sige Dem alt muligt, miss Floy! Ih, miss, han siger, at der begynder at blive snakket en hel del om skibet, og at de aldrig har haft et skib så længe på den rejse uden at have hørt fra det, og at kaptajnens kone var på kontoret i går og syntes at være lidt modfalden over det, men det kunne enhver sige; det var let at vide."

"Jeg må tale med Walters onkel," sagde Florence hurtigt, "førend jeg tager hjemmefra. Jeg vil besøge ham endnu i formiddag. Lad os straks gå derhen, Susan."

Da miss Nipper intet havde at indvende mod forslaget, men gerne samtykkede, kom de snart i klæderne, ud på gaden og på vejen til den lille kadet.

Den sindstilstand, hvori stakkels Walter var gået hen til kaptajn Cuttle den dag, da marskandiseren havde ladet gøre arrest, og da han havde syntes, at der var gjort eksekution i selve kirketårnene, var omtrent den samme som den, Florence nu var i, da hun gik til onkel Sol. Der var kun den forskel, at hun desuden havde den smerte at tænke sig, at hun måske havde været den uskyldige grund til, at Walter var blevet styrtet i farer, og alle, som han var kær, også hun selv, udsat for den pinligste uvished. For øvrigt syntes tvivl og fare at stå skrevet på enhver ting. Vejrhanerne på kirkespirene og fløjene gav gådefulde vink om stormende vinde og pegede som lige så mange spøgelsesagtige fingre på farlige farvande, hvor store vragstykker drev omkring og vuggede hjælpeløse mennesker, der havde taget deres tilflugt til dem, i en søvn, der var lige så dyb som havets uudgrundelige svælg. Da Florence var kommet

ind i City, frygtede hun hver gang, hun kom forbi herrer, der talte sammen, at høre dem tale om skibet og sige, at det var forlist. Billeder og kobberstykker, der forestillede skibe, som kæmpede med de rullende bølger, fyldte hende med forfærdelse. Skønt røgen og skyerne kun drog langsomt af sted, var deres fart dog for hurtig for hendes angst og bragte hende til at frygte for, at der i dette øjeblik blæste en storm ude på oceanet.

Susan Nipper var eller var måske ikke i en lignende sindsbevægelse; men da hendes opmærksomhed over alt, hvor der var trængsel, blev optaget af skænderier med gadedrenge – for imellem denne art af menneskeslægten og hende selv herskede der et vist naturligt fjendskab, som altid brød løs, når de stødte sammen – lod det ikke til, at hun undervejs fik synderlig tid til åndelig virksomhed.

Efter i god tid at være kommet lige over for trækadetten på den anden side af gaden, og mens de ventede på en lejlighed til at slippe over denne, blev de først lidt overraskede ved uden for instrumentmagerens dør at se en pluskæbet dreng, der vendte sit runde hoved op mod himlen og, mens de så på ham, pludselig stak to fingre af hver hånd ind i sin rummelige mund, ved hjælp af hvilket maskineri han med en forbavsende skingren peb ad nogle duer højt oppe i luften.

"Det er mrs. Richards' ældste, miss," sagde Susan, "og mrs. Richards' livs plage!"

Da Polly havde besøgt Florence for at underrette hende om sin søns og arvings ny udsigter, var Florence forberedt på mødet, hvorfor de, da et gunstigt øjeblik viste sig, ilede over gaden, uden yderligere at tage mrs. Richards' banemand i

øjesyn. Uden at lægge mærke til deres komme gav denne ivrige fuglefænger sig atter af alle kræfter til at pibe og hylede derpå henrykt: "Hu, hej! Hu, hej!" Dette signal gjorde et sådant indtryk på de af samvittigheden slagne duer, at de, i stedet for at flyve til en eller anden by i det nordlige England, hvilket syntes oprindelig at have været deres hensigt, begyndte at kredse, hvorpå mrs. Richards' førstefødte gennemborede dem med en ny piben og atter med en røst, der overdøvede larmen i gaden, hylede: "Hu, hej! Hu, hej!"

Pludselig blev han fra denne henrykkelse kaldt tilbage til jorden ved et puf af miss Nipper, som sendte ham ind i butikken.

"Er det således, du viser din anger, efter at din moder i mange måneder har gået og sørget over dig?" og hun fulgte efter puffet. "Hvor er mr. Gills?"

Rob, som, da han så Florence komme efter miss Nipper, holdt sit oprørske øjekast mod denne tilbage, førte til ære for Florence sine knoer op til sit hår og svarede, at Gills var gået ud.

"Hent ham hjem," sagde Susan i en myndig tone, "og sig, at frøkenen er her."

"Jeg ved ikke, hvor han er gået hen."

"Er det din anger?" udbrød Susan med stikkende skarphed.

"Men hvorledes kan jeg gå hen og hente ham, når jeg ikke ved, hvor jeg skal gå hen?" klynkede den tirrede Rob. "Hvor kan De være så urimelig?"

"Sagde mr. Gills, hvornår han kom hjem?" spurgte Florence.

"Ja, miss," svarede Rob og førte endnu en gang sine knoer op til sit hår. "Han sagde, at han kom hjem tidligt på eftermiddagen; omtrent et par timer fra nu af."

"Er han meget ængstelig for sin nevø?" spurgte Susan.

"Ja, miss," svarede Rob, der foretrak at henvende sig til Florence og lade hånt om Nipper; "det kan De tro, han er. Han kan ikke blive inde et kvarter ad gangen. Han kan ikke sidde fem minutter stille på ét sted. Han farer om som – akkurat som en forvildet due," sagde Rob, idet han bukkede sig for gennem vinduet at få et glimt af duerne, og med fingrene halvvejs i munden standsede, da han var lige ved at pibe igen.

"Kender du en ven af mr. Gills, som hedder kaptajn Cuttle?" spurgte Florence.

"Ham med krogen, miss?" svarede Rob med en bøjning af sin venstre hånd. "Ja, han var her i forgårs."

"Har han ikke været her siden?" spurgte Susan.

"Nej, miss," sagde Rob.

"Walters onkel er måske gået hen til ham, Susan," sagde Florence.

"Til kaptajn Cuttle, miss?" tog Rob til orde. "Nej, der er han ikke gået hen, for han sagde udtrykkelig til mig, at hvis kaptajn Cuttle kom, skulle jeg sige til ham, at det havde undret ham, at han ikke kom i går, og få ham til at blive, til han kom igen."

"Ved du, hvor kaptajn Cuttle bor?" spurgte Florence. Rob svarede ja og tog en bog i fedtet pergamentsbind, af hvilken han oplæste adressen.

Florence vendte sig atter til Susan og rådførte sig med dæmpet stemme med hende, mens Rob, der huskede på det hemmelige hverv, han havde fået af Carker, så til og lyttede. Florence foreslog, at de skulle gå til kaptajn Cuttles hus, høre af hans egen mund, hvad han troede om udeblivelsen af enhver efterretning om "*Sønnen og Arvingen*", og, hvis de kunne, overtale

ham til at trøste onkel Sol. Først syntes Susan ikke rigtig om det, på grund af afstanden, men da Florence så talte om en droske, tog hun denne indvending tilbage og gav sit samtykke. Forhandlingen varede nogle minutter, førend de blev enige, og imidlertid havde den stirrende Rob skænket begge de talende den dybeste opmærksomhed og afvekslende holdt sit øre hen til hver især, som om han havde været kåret til voldgiftsmand i diskussionen.

Til sidst blev Rob sendt efter en vogn, efter at de fremmede havde lovet at passe på butikken så længe, og da han kom med den, satte de sig op i den med den underretning til onkel Sol, at de på tilbagevejen aldeles sikkert ville se derind igen. Efter at have stirret efter vognen, indtil den var blevet lige så usynlig, som duerne imidlertid var blevet, satte Rob sig med det adstadigste væsen af verden bag ved pulten, hvor han, for ikke at glemme noget af det, der var kommet for dagen, med uhyre blækspilde skrev det op på forskellige små lapper. Selv om disse dokumenter tilfældigvis gik tabt, var der dog ingen fare for, at de skulle røbe noget, for længe førend et ord var blevet tørt, var det blevet en så mørk gåde for Rob, som om han ikke havde haft den fjerneste part i dets frembringelse.

Mens han var således optaget, blev drosken, efter at have mødt uhørte hindringer i skikkelse af trækbroer, sumpede veje, ufremkommelige kanaler, karavaner af fustager, kolonier af pralbønner og små vaskehuse og mange andre lignende vanskeligheder, som denne egn var så rig på, holdende på hjørnet af Brig Place. Her steg Florence og Susan ud og gik ned ad gaden for at opsøge kaptajn Cuttle.

Uheldigvis var det en af mrs. MacStingers store renselsedage. Ved disse lejligheder blev hun vækket af politibetjenten klokken kvart i tre om morgenen og bukkede sjældent under før den næste nat klokken tolv. Hovedformålet for denne forholdsregel syntes at være, at hun ved daggy flyttede alt bohavet ud i haven bag ved huset, hele dagen gik på træøfler omkring i huset og om aftenen flyttede alt bohavet ind igen. Disse ceremonier skræmte i høj grad disse duer, de unge MacStingere, som på sådanne tider ikke alene var ude af stand til at finde et hvilested for deres fodsåler, men i almindelighed også under højtidelighedernes gang fik en mængde pik af den moderlige fugl.

I det øjeblik, da Florence og Susan viste sig ved mrs. MacStingers dør, var denne værdige, men frygtelige kvinde i færd med at slæbe den to år og tre måneder gamle Alexander gennem gangen for at tvinge ham til at indtage en siddende stilling på stenbroen ude på gaden, for Alexander var blevet sort i ansigtet af at have holdt sit vej, mens han var blevet straffet, og en kold brosten virker i sådanne tilfælde altid som et kraftigt oplivelsesmiddel.

Mrs. MacStingers følelser som kone og moder blev krænkede ved det udtryk af medlidenhed med Alexander, som hun opdagede i Florences ansigt, hvorfor hun, der foretrak at hævde disse vor naturs ædleste drifter for enhver svag tilfredsstillelse af sin nysgerrighed, både før og under anvendelsen af brostenen dunkede og ruskede i Alexander uden at tage videre notits af de fremmede.

"Undskyld," sagde Florence, da barnet igen havde fået vejret og bragte det, "er dette kaptajn Cuttles hus?"

"Nej," sagde mrs. MacStinger.

"Er det da ikke nummer ni?" spurgte Florence tøvende.

"Hvem har sagt, at det ikke er nummer ni?"

Susan tog øjeblikkelig ordet og tillod sig at spørge, hvad hun mente med det, og om hun vidste, hvem hun talte til.

Til gengæld målte konen hende fra øverst til nederst og sagde: "Jeg gad nok vide, hvad De vil kaptajn Cuttle!"

"Gad De det? Så gør det mig ondt, at De ikke får Deres ønske opfyldt," svarede miss Nipper.

"Stille, Susan, stille!" sagde Florence. "Måske vil De være så god at sige os, hvor kaptajn Cuttle bor, siden han ikke bor her?"

"Hvem siger, at han ikke bor her?" svarede den uforsonlige mrs. MacStinger. "Jeg sagde, at det ikke var kaptajn Cuttles hus – og det er ikke hans hus – og Himlen forbyde, at det nogen sinde skulle blive hans – for kaptajn Cuttle forstår sig ikke på at passe et hus – og fortjener ikke at have et hus – det er *mit* hus – og da jeg lejede min første sal til kaptajn Cuttle, bar jeg mig dumt ad og kastede perler for svin!"

Med disse ord hævdede hun sin røst op til de øverste vinduer og affyrede hver enkelt sætning for sig med et knald, som om den kom ud af en riffel med en uendelig mængde løb. Efter det sidste skud hørtes kaptajnens stemme, ligesom til et svagt forsvar, sige fra hans eget værelse: "Stille dernede!"

"Siden De vil tale med kaptajn Cuttle, så er han der!" sagde mrs. MacStinger med en forbitret bevægelse med hånden, og da Florence nu uden længere parlamenteren tog sig den frihed at gå ind, og da Susan fulgte hende, fortsatte mrs. MacStinger sin legemsbevægelse på trætofler, og Alexander, der havde standset sin gråd for at høre efter samtalen, begyndte igen at

hyle, under hvilken afskyelige kunstøvelse, der var aldeles mekanisk, han underholdt sig med at glo på udsigten, der endte med drosken.

Kaptajnen sad i sit eget værelse med hænderne i lommen og benene trukket op under stolen på en ganske lille ø, der lå omtrent midtvejs i et ocean af sæbe og vand. Kaptajnens vinduer var blevet vasket, kaminen var blevet vasket, og alt med undtagelse af kaminen var vådt og glinsede af grøn sæbe og sand, hvoraflugten gennemtrængte luften. Midt på denne øde skueplads så den på sin ø strandede kaptajn med vemodigt ansigt på vandørkenen og syntes at vente på, at en venlig båd skulle komme og forløse ham.

Men da kaptajnen vendte sine modfaldne blikke mod døren og så Florence og hendes pige træde ind, kunne ord ikke beskrive hans forbavselse, for da mrs. MacStingers veltalenhed havde gjort enhver anden lyd temmelig utydelig, havde han ikke ventet sig nogen sjældnere gæst end kældersvenden fra det nærmeste værtshus eller mælkemanden, hvorfor kaptajnen, da Florence viste sig, nærmede sig øens grænser og lagde sin hånd i hans, forfærdet rejste sig op, som om han et øjeblik troede, at hun var et eller andet ungt medlem af den flyvende hollænders familie.

Men kaptajnen genvandt dog øjeblikkelig sin fatning, og hans første tanke var nu at bringe hende på tørt land, hvilket han også lykkeligt udførte med en eneste bevægelse med sin arm. Efter derpå at være skredet ud på fastlandet tog kaptajn Cuttle miss Nipper om livet og bar ligeledes hende i land på øen. Med dyb ærbødighed og beundring førte han Florences hånd til sine læber, trådte et par skridt tilbage – øen var nemlig

ikke stor nok til tre – og stirrede lig en ny slags triton på hende imellem sæben og vandet.

"De er vist forundret over at se os?" sagde Florence med et smil.

Den glade kaptajn kyssede fornøjet på sin krog og brummede, som om en fin og udvalgt kompliment indeholdtes i ordene: "Stå støt! Stå støt!"

"Men jeg havde ingen ro!" sagde Florence, "førend jeg fik spurgt Dem om, hvad De tror om den kære Walter – der nu er min broder – og om der er noget at være bange for, og om De ikke hver dag vil gå hen og trøste hans stakkels onkel, til vi hører noget fra ham?"

Ved disse ord trykkede kaptajn Cuttle, ligesom uvilkårligt, hånden mod hovedet, som den hårde hat ikke sad på, og så ganske mismodig ud.

"Er De bange for Walter?" spurgte Florence, fra hvis ansigt kaptajnen – så fortryllet var han af det – ikke kunne vende sine øjne, mens hun på sin side så alvorligt på ham for at sikre sig et oprigtigt svar.

"Nej, hjertensfryd," sagde han, "jeg er ikke bange. Wal'r er en gut, som vil bringe denne hersens brig så megen lykke, som nogen gut er i stand til. Wal'r," blev han ved, mens hans øjne tindrede ved lovtalen over hans unge ven, og hans krog hævede sig som varsel om et smukt citat, "er, hvad man kan kalde et udvortes og synligt tegn på et indvortes og modigt tag, og når De har fundet det, så læg et mærke ved det."

Florence, som ikke ganske forstod dette, skønt kaptajnen åbenbart fandt det meget dybsindigt og tilfredsstillende, så mildt på ham for at opfordre ham til at udtale sig tydeligere.

"Jeg er ikke bange, hjertensfryd," fortsatte han. "Vejret har været ualmindelig dårligt på de breddegrader, det lader sig ikke nægte, og de er blevet slået ud af deres kurs og tumlet omkring, måske til den anden side af verden. Men skibet er et godt skib, og drengen er en god dreng, og det er Gud ske lov ingen let sag," her gjorde kaptajnen et lille buk, "at knuse et hjerte af eg, hvad enten det så sidder i en brig eller i et bryst. Og her har vi nu begge dele på én gang, hvilket er det samme som en surring med et rundtørn, og derfor er jeg endnu ikke den mindste smule bange."

"Endnu ikke?" gentog Florence.

"Ikke en smule," svarede kaptajnen og kyssede på sin jernhånd, "og førend jeg begynder at blive det, hjertensfryd, har Wal'r skrevet hjem fra øen eller fra en eller anden havn og klaret det hele. Og gamle Sol Gills," her blev kaptajnen højtidelig, "som jeg vil hjælpe og ikke skal forlade, førend døden skiller os ad, og de stormende vinde blæser, blæser – overhal Deres katekismus," sagde kaptajnen i parentes, "så finder De nok disse udtryk – hvis det kunne trøste Sol Gills at få en erklæring af en søfarende mand, der har et hoved, som kan magte alt, hvad han lægger det på siden af, og som nær var blevet slået i smadder, mens han var lærling, og hvis navn er Bunsby, så skal denne samme mand give ham en sådan erklæring i hans egen dagligstue, at den vil overvælde ham. Ja," sagde kaptajn Cuttle hoverende, "lige så meget, som om han var gået hen og havde løbet sin pande mod en dør!"

"Lad os da tage hen til denne mand og høre, hvad han siger! De følger vel med? Vi har en droske her."

Atter trykkede kaptajnen hånden mod hovedet, hvor på den hårde hat ikke sad, og så ganske mismodig ud. Men i dette øjeblik viste der sig et højst mærkeligt fænomen. Uden noget indledende tegn gik døren op, og tilsyneladende af sig selv fo'r den omtalte hårde hat ind i stuen som en fugl og standsede tungt ved kaptajnens fødder. Døren blev derpå lukket lige så voldsomt, som den var blevet åbnet, og der fulgte intet videre, som kunne forklare dette vidunder.

Kaptajn Cuttle tog sin hat op, og efter at han med et udtryk af interesse og glæde havde vendt og drejet den, begyndte han at polere den med sit ærme, mens han imidlertid stirrede på sine gæster og med dæmpet stemme sagde:

"Både i går og i dag havde jeg villet holde ned efter gamle Sol Gills, men hun havde taget den, ser De, og gemt den. Det er kort sagt hele sagen."

"Men hvem i al verden var det da, som gjorde det?" spurgte Susan.

"Værtinden, lille ven," svarede kaptajnen med en hæs hvisken og gjorde signaler til tavshed. "Der faldt nogle ord imellem os om spulingen af disse hersens planker, og hun – kort sagt," sagde kaptajnen, idet han så hen til døren og lattede sig med et dybt åndedræt, "hun stoppede min landlov."

"Å, gid hun havde med mig at gøre," sagde Susan, rødmende af lutter energi. "Jeg skulle stoppe hende!"

"Ville De, tror De, lille ven?" spurgte kaptajnen og rystede tvivlende på hovedet, men dog med øjensynlig beundring for den skønne ivrerskes fortvivlede mod. "Jeg ved ikke. Det er en vanskelig sejlads. Det er meget vanskeligt at holde hende stangen, lille ven. Man ved aldrig, hvilken kurs hun lægger an,

skal jeg sige Dem. Det ene minut sejler hun rumskøds, og det næste giver hun én stævnen. Og når hun er gal i hovedet," sagde kaptajnen, idet sveden brast frem på hans pande – . Kun en fløjten var udtryksfuld nok til at slutte sætningen, hvorfor kaptajnen fløjtede triumferende. Derpå rystede han igen på hovedet, og idet han vendte tilbage til sin beundring for miss Nippers opofrende kækhed, gentog han frygtsomt: "Ville De, tror De, lille ven?"

Susan svarede kun med et stolt smil, men dette var så fuldt af trods, at ingen kan vide, hvor længe kaptajn Cuttle ville være blevet stående ligesom fortryllet af det, hvis Florence ikke i sin ængstelighed igen havde foreslået, at de skulle ty til det Bunsbyske orakel. Således mindet om sin pligt, trykkede kaptajn Cuttle hatten fast på hovedet, tog en anden knortekæp, som han havde skaffet i stedet for den, han havde foræret Walter, og bød Florence armen, forberedt på at slå sig igennem fjenden.

Det viste sig imidlertid, at mrs. MacStinger allerede havde forandret kurs, og således som kaptajnen havde sagt, at det var hendes vane, nu lå på en helt anden bov, for da de var kommet ned ad trappen, så de, at dette mønster af en kvinde bankede måtter på dørtrinnet, mens Alexander, som endnu stadig sad på brostenen, skimtedes dunkelt gennem en tåge af støv. Så fordybet var hun i dette huslige arbejde, at da kaptajn Cuttle og hans gæster gik forbi, bankede hun kun så meget stærkere og røbede hverken med ord eller lader nogen som helst viden om, at de var der. Kaptajnen blev så glad over at slippe så let bort – selv om dørmåtterne gjorde samme virkning på ham som en rigelig mængde snustobak og fik ham til at nyse, så tårerne

trillede ham ned ad kinderne – at han næppe ville tro på sit held, men mere end én gang på vejen mellem døren og drosken så sig tilbage med øjensynlig frygt for, at mrs. MacStinger endnu kunne gøre jagt på ham.

Ikke des mindre nåede de hjørnet af Brig Place uden videre molestering fra hint frygtelige brandskibs side, og efter at kaptajnen havde sat sig op på bukken – for hans galanteri tillod ham ikke, skønt han blev anmodet om det, at sidde inde hos damerne – lodsede han kusken på farten til kaptajn Bunsbys skib, der hed "*Den Forsigtige Clara*".

Da de var kommet til det landingssted, hvor denne store chefs skib lå indeklemmt imellem en fem hundrede kammerater, hvis uordentlige takkelage lignede uhyre, halvt nedfejede spindelvæv, viste kaptajn Cuttle sig ved vognvinduet og opfordrede Florence og miss Nipper til at følge om bord med ham, idet han sagde, at Bunsby var i højeste grad blødhjertet med hensyn til damer, og at intet ville hjælpe så meget til at bringe hans spændstige ånds evner i en harmonisk tilstand, som når damerne blev forestillet for "*Den Forsigtige Clara*".

Florence samtykkede villigt, og efter at have taget hendes lille hånd i sin umådelige næve førte kaptajnen hende med en morsom blanding af beskyttelse, faderlighed, stolthed og formalitet hen over flere meget smudsige skibsdæk, indtil de, da de var kommet hen til Clara, så, at dette forsigtige fartøj, der lå yderst i rækken, havde halet sit landgangsbræt ind, og at der var en halv snes fod vand imellem det og dets nærmeste nabo. Af kaptajn Cuttles forklaring fremgik det, at den store Bunsby, ligesom han selv, blev grusomt mishandlet af sin værtinde, og

at han, når hun blev alt for slem, som sidste tilflugt lagde dette svælg imellem dem.

"Clara, høj!" råbte kaptajnen, idet han holdt hænderne op til munden.

"Halløj!" råbte en dreng ligesom kaptajnens ekko, idet han kom tumlende op på dækket.

"Bunsby om bord?" råbte kaptajnen og prajede drengen med en stentorstemme, som om han var et par kilometer, i stedet for et par meter borte.

"Ja vel!" råbte drengen i samme tone.

Drengen furede derpå en planke over til kaptajn Cuttle, der lagde den omhyggeligt til rette og førte Florence over den, hvorpå han øjeblikkelig vendte om for at hente Susan. Således kom de over i "*Den Forsigtige Clara*", mellem hvis stående takkelage forskellige flagrende klædningsstykker hang til tørre tillige med nogle tunger og makrel.

Øjeblikkelig viste der sig et meget svært hoved oven for kahytstrappen. I det mahognitræs ansigt var der et stillestående og et roterende øje, ligesom man kan se det hos nogle fyr. Dette hoved var smykket med buskede hår, der lignede værk og ikke havde nogen fremherskende retning mod nord, øst, vest eller syd, men vendte mod alle fire hjørner af kompasset og mod hver eneste streg på det. Hovedet fulgtes af en sand ørken af hage, af en skjortelinning og et halstørklæde, af en kalmuks pjækkert og af et par kalmuks bukser, hvis linning var så bred, at den syntes samtidig at gøre tjeneste som vest, og det så meget mere, som den i nærheden af dens ejermands brystben var prydet med nogle træknapper, der lignede dambrikker. Da de nedre dele af disse pantalons viste

sig, stod Bunsby der i legemsstørrelse, med hænderne i sine uhyre lommer og blikket rettet, ikke på kaptajn Cuttle eller damerne, men på mastetoppen.

Denne filosof, der var fø'r og sværlemmet, og over hvis overordentlig røde ansigt der svævede et udtryk af ordknaphed, som svarede helt vel til hans karakter, i hvilken denne egenskab var stolt iøjnefaldende, var nær ved at forfærde kaptajn Cuttle ved sit dybsindige udseende, skønt han stod på en fortrolig fod med ham. Idet han hviskede til Florence, at Bunsby aldrig i sit liv havde røbet forundring, og at han sikkert ikke vidste, hvad det ville sige, iagttog han ham, mens han så op på sin mastetop og bagefter gennemfø'r synskredsen, og da det roterende øje derpå syntes at komme om i retning af Cuttle, sagde denne:

"Bunsby, min dreng, hvorledes går det?"

Et dybt, groft, hæst mæle, der ikke syntes at tilhøre Bunsby og ikke gjorde den mindste virkning på hans ansigt, svarede: "Vel, vel, kammerat, hvorledes går det?"

På samme tid kom Bunsbys hånd og arm op af en lomme, trykkede kaptajnens og gik tilbage igen.

"Bunsby," sagde kaptajnen, idet han straks gik til sagen, "her står De, en mand med forstand og en mand, som kan give en erklæring. Her er en ung dame, som ønsker at høre denne erklæring. Her er en ung dame, som ønsker at høre denne erklæring om min ven Wal'r; og ligeledes min anden ven, Sol Gills, der er en person for Dem at komme på prajehold af, eftersom han er en mand med en videnskab, der er moder til en opfindelse og ikke kender til nogen lov. Bunsby, vil De, for at vise mig en villighed, holde af Deres kurs og følge med os?"

Den store chef, der efter udtrykket i hans ansigt at dømme altid syntes at stå på udkig efter noget i den fjerneste afstand og ikke med øjnene at indhente kundskab om noget, der var inden for flere mils omkreds, gav intet svar.

"Her står en mand," sagde kaptajnen, idet han henvendte sig til sine skønne tilhørerinder og med sin krog pegede på chefen, "der er faldet oftere ned end noget andet levende menneske; der selv personlig har oplevet flere ulykker end alle mand tilsammen i søhospitalet; der i sin ungdom har fået så mange spir og jernstænger og bolte i alle de udvendige dele af sit hoved, at der kunne bygges en hel lystjagt af dem, og som dog, det tror jeg fuldt og fast, netop på den måde er kommet til sine erklæringer; for der gives ikke deres mage enten til søs eller i land."

Kun ved en højst ubetydelig dirren med sine albuer syntes den sløve chef at røbe sin tilfredshed over denne lovtale, men selv om hans ansigt havde været lige så fjernt, som hans blik var, kunne det næppe have oplyst iagttagerne mindre om, hvad der foregik i hans tanker.

Pludselig, og idet han bukkede sig for at se under et fremragende stykke tømmer, sagde Bunsby: "Hvad ville damerne have at drikke, kammerat?"

Cuttle, hvis fine følelse oprørtes ved et sådant spørgsmål for Florences vedkommende, trak vismanden til side og syntes at hviske en forklaring til ham, mens han gik ned med ham. For ikke at støde ham drak kaptajnen selv en snaps, med hvilken Florence og Susan, idet de så ned gennem det åbne skylight, så vismanden, der havde meget ondt ved at få plads mellem sin køje og en meget lille messingkamin, traktere sig selv og sin

ven. Kort efter kom de igen op på dækket, og triumferende over det heldige udfald førte kaptajn Cuttle Florence tilbage til drosken, mens Bunsby fulgte efter og eskorterede miss Nipper, som han undervejs, til den unge dames forbitrelse, krystede med sin kalmuks arm, som om han var en blå bjørn.

Kaptajnen skød sit orakel ind i vognen og var så stolt af at have sikret sig ham og fået et sådant hoved op i en droske, at han ikke kunne bare sig for at se ind til Florence gennem det lille vindue bag ved kusken og vise sin fryd ved at smile og banke sig på panden for at tilkendegive, hvor stærkt Bunsbys hjerne arbejdede. Imidlertid vedligeholdte Bunsby, skønt han endnu stadig krystede Nipper, sin alvorlige holdning uforandret og gav intet andet tegn på, at han tænkte på hende eller på noget andet.

Onkel Sol kom dem i møde ved døren og førte dem ind i den lille dagligstue, som efter Walters bortrejse var blevet påfaldende forandret. På bordet og omkring i værelset lå de kort, på hvilke den tungsindige instrumentmager atter og atter havde fulgt det savnede skibs gang over havet, og hvor han med en passer, som han endnu havde i hånden, for et minut siden havde målt, hvor langt det kunne være blevet forslået hen, og havde søgt at godtgøre, at det endnu kunne var længe, før alt håb var ude.

"Om det kan være løbet –" sagde onkel Sol og så stift på kortet; "nej, det er næsten umuligt. Eller om det af hårdt vejr kan være blevet nødt til – det er heller ikke rimeligt. Eller om der er noget håb om, at det i den grad kan have forandret sin kurs, at – men selv det tør jeg næppe håbe." Med sådanne afbrudte ytringer strejfede den stakkels gamle onkel Sol om på

det store kort, uden at kunne finde en plet af forhåbningsfuld sandsynlighed, der var stor nok til, at han kunne sætte en lille spids af passeren på den.

Florence så straks – det ville have været vanskeligt ikke at se det – at der var foregået en sælsom forandring med den gamle mand, og at der, selv om hans væsen var langt uroligere og heftigere end ellers, dog lå en underlig modsigende fasthed i det, som i høj grad forvirrede hende. Én gang troede hun endog, at han talte i vildelse, for da hun sagde, at det gjorde hende ondt, at hun ikke havde truffet ham, da hun havde været der om formiddagen, svarede han først, at han havde været hjemme hos hende, og syntes derpå straks efter at ønske at kunne tage dette svar tilbage.

"Har De været hjemme hos mig?" sagde Florence. "I dag?"

"Ja, min kære, unge dame," svarede onkel Sol, idet han forvirret snart så på hende og derpå atter vendte øjnene bort fra hende. "Jeg ville gerne endnu en gang se Dem med mine egne øjne og høre Dem med mine egne øren, førend –" Her tav han.

"Førend når? Førend hvad?" sagde Florence og lagde sin hånd på hans arm.

"Sagde jeg *førend*?" svarede gamle Sol. "Sagde jeg det, må jeg have ment, førend vi fik efterretning fra min kære dreng."

"De er ikke rigtig rask," sagde Florence kærlig. "De har været så ængstelig. De er vist ikke rigtig rask."

"Jeg er så rask," svarede den gamle mand, idet han lukkede sin højre hånd og rakte den frem, for at hun skulle se den, "som en mand på min alder tør håbe at være. Se, hvor rolig den er! Er dens herre ikke i stand til at være lige så fast som mangen en yngre mand? Jeg tror det. Vi får at se."

I hans væsen, mere end i hans ord, skønt også disse indprentede sig hos hende, var der noget, som gjorde et så dybt indtryk på Florence, at hun gerne i samme øjeblik havde betroet kaptajn Cuttle sin uro, hvis denne ikke netop havde nyttet øjeblikket til at udvikle de ting, om hvilke den skarpsindige Bunsbys erklæring ønskedes, og opfordre denne dybe tænker til at afgive den.

Bunsby, hvis øje blev ved at være fæstet på et eller andet, omtrent midtvejs mellem London og Gravesend, udstrakte to eller tre gange sin lodne arm, som om han, ligesom for at inspireres, søgte at sno den omkring miss Nippers skønne skikkelse; men da denne unge dame havde trukket sig vred tilbage til den modsatte side af bordet, fik *"Den Forsigtige Clara"*s chefs ømme hjerte intet svar på sine drifter. Efter flere mislykkede forsøg i denne retning talte han, uden at henvende sig til nogen bestemt person, således, eller rettere sagt, den i ham boende røst sagde af sig selv og aldeles uafhængig af ham, som om han havde været forhekset af en hæs ånd:

"Mit navn er Jack Bunsby!"

"Han er døbt John!" udbrød den henrykte Cuttle. "Bravo!"

"Og hvad jeg siger," vedblev røsten, "det står jeg ved."

Med Florence under armen nikkede kaptajnen ad tilhørerne og syntes at sige: "Nu begynder han. Det var det, jeg mente, da jeg hentede ham."

"Står jeg ved," fortsatte røsten, "og hvorfor ikke? I så fald, hvad så? Kan noget menneske modsige det? Nej. Stop altså."

Da røsten var kommet så langt i sin bevisførelse, standsede han for at hvile sig. Derpå fortsatte han ganske langsomt:

"Om jeg tror, at denne hersens "*Søn og Arving*" er forlist, gutter? Måske. Siger jeg det? Hvad? Når en skipper står ud af St. George-kanalen og ned efter Downs, hvad har han så ret forude? Goodwin Sands. Han er ikke nødt til at løbe på Goodwin Sands, men det kan dog hænde. Det er ikke noget, som kommer mig ved: Stop derfor, hold skarpt udkig forude, og lykke på rejsen! "

Dermed forlod røsten dagligstuen og gik ud på gaden, idet den tog "*Den Forsigtige Clara*"s chef med sig og fulgte ham med passende hurtighed om bord igen, hvor han straks gik til køjs og kvægede sig med en lur.

Da de, der skulle studere vismandens lærdomme, var blevet overladt til selv at udlægge hans visdom – ifølge et princip, der dannede hovedbenet på den Bunsbyske trefod, således som det måske ligeledes er det på andre oraklers skamler – så de lidt forlegne på hinanden, mens Rob, der havde taget sig den uskyldige frihed at se igennem og lure ved vinduet i loftet, kom sagte og meget forvirret ned fra taget. Men kaptajn Cuttle, hvis beundring for Bunsby var blevet om muligt endnu større på grund af den glimrende måde, hvorpå han havde retfærdiggjort sit ry og skilt sig fra den højtidelige rådslagning, gav sig til at forklare, at Bunsby ikke mente andet end tillid; at Bunsby ingen mørke anelser havde, og at en erklæring som den, han havde givet, og som var kommet fra et sådant hoved, var håbets eget anker med en god bund til at lade det falde på. Florence gjorde sig umage for at tro, at kaptajnen havde ret, men Nipper rystede med korslagte arme energisk på hovedet og havde ikke større tillid til Bunsby end til Perch.

Filosofien syntes ikke at have fremkaldt nogen forandring hos onkel Sol, for han strejfede endnu stadig omkring i vandverdenen med sin passer i hånden uden at kunne finde et hvilepunkt for den. Efter at Florence havde hvisket noget til kaptajn Cuttle, lagde kaptajnen sin tunge hånd på hans skulder.

"Hvorledes står det til, Sol Gills?" udbrød kaptajnen.

"Kun så som så, Ned. Hele denne eftermiddag har jeg tænkt på, at netop den dag, da min dreng fik en plads på Dombey's kontor og kom sent hjem og spiste sin middagsmad på det samme sted, hvor De nu står, talte vi om storm og skibbrud, og jeg kunne næppe få ham til at holde op igen."

Men da den gamle mand mødte Florences øjne, der med den inderligste forsken var fæstet på hans ansigt, tav han og smilede.

"Stå støt, gamle ven!" udbrød kaptajnen. "Jeg vil sige Dem noget, Sol Gills; når jeg har bragt Hjertensfryd," her kyssede kaptajnen på sin krog ad Florence, "vel hjem, kommer jeg tilbage og tager Dem på slæb resten af denne velsignede dag. De må spise til middag med mig."

"Ikke i dag, Ned!" sagde den gamle mand hurtigt og syntes at blive uforklarlig overrasket af dette forslag. "Ikke i dag. Det er mig umuligt."

"Hvorfor det?" spurgte kaptajnen og stirrede forbavset på ham.

"Jeg – jeg har så meget at gøre. Jeg – jeg mener at tænke på og bringe i orden. Det er mig virkelig umuligt, Ned. Jeg må ud igen og være alene og tænke på mange ting i dag."

Kaptajnen så på Sol og så på Florence og så igen på Sol. "I morgen da," foreslog han til sidst.

"Ja, ja, i morgen. Tænk på mig i morgen. Lad det være i morgen."

"Men jeg kommer tidligt."

"Ja, ja. Så tidligt, De vil, i morgen; og nu farvel, Ned Cuttle, og Gud være med Dem!"

Da den gamle mand havde sagt disse ord og med ualmindelig varme trykket kaptajnens hænder, vendte han sig om mod Florence, tog hendes hånd i sin og førte den til sine læber, hvorpå han med et underligt hastværk fulgte hende ud til vognen. I det hele taget gjorde han et så dybt indtryk på kaptajn Cuttle, at denne blev noget tilbage og formåede Rob til at vise sig særlig føjelig og opmærksom mod sin herre indtil den næste dag. Til formaningen føjede han en kontant udbetaling af en shilling og løfte om en sixpence næste dag. Efter denne kærlighedsgerning satte kaptajnen, der nu regnede sig for Florences naturlige og retmæssige livvagt, sig med ophøjede tanker om sin tillidspost op på bukken og ledsagede hende hjem. Ved afskeden forsikrede han hende, at han trofast og redelig skulle hjælpe Sol Gills, og spurgte endnu en gang Susan, hvis modige ord om mrs. MacStinger han ikke kunne glemme: "Ville De virkelig, tror De, lille ven?"

Da det øde hus havde lukket sig efter de to, vendte kaptajnens tanker tilbage til den gamle instrumentmager, som han var meget urolig for. I stedet for at gå hjem gik kaptajnen flere gange op og ned ad gaden og spiste, for at udstrække sin fritid lige til om aftenen, sent til middag i et lille værtshus i City med en kiledannet gæstestue, som ofte gæstedes af sømænd. Det var kaptajnens hensigt at gå forbi Sol Gills' hus, når det var blevet mørkt, og se ind ad vinduet, hvilket han også gjorde.

Døren til dagligstuen stod åben, og han kunne se sin gamle ven skrive ivrig og uafbrudt ved bordet indenfor, mens den lille kadet, der allerede var bragt i ly for natteduggen, iagttog ham fra disken, under hvilken Rob var ved at rede sin seng, førend han lukkede butikken. Trøstet af den ro, som herskede på trækadettens enemærker, styrede kaptajnen kursen til Brig Place, med det faste forsæt at lette anker i god tid næste morgen.

24. Et kærligt hjertes opgave

Sir Barnet og lady Skettles, meget rare mennesker, boede i en meget smuk villa i nærheden af Fulham ved bredden af Themsen, et af de ønskeligste opholdssteder i verden, når et kaproningsselskab tilfældigvis kom forbi. Den havde til andre tider sine små ulemper, til hvilke kan henregnes, at vandet af og til viste sig i salen, mens plænen og buskadset samtidig forsvandt.

Sir Barnet udtrykte sin personlige vigtighed væsentligt ved hjælp af en antik guldsnustobaksdåse og et prægtigt silkelommetørklæde, som han på en imponerende måde trak op af lommen ligesom et banner og brugte med begge hænder. Hans livsformål gik ud på stadig at forøge omfanget af sin omgangskreds. Det lå i sagens natur, at han, ligesom et tungt legeme, der kastes i vandet – hvilken sammenligning dog ikke skal være til mindste nedsættelse af en så værdig gentleman – måtte udbrede en større og større kreds om sig, indtil der ingen plads var tilbage. Lige som en lyd, der dirrer i luften, ifølge en sindrig videnskabsmands forsikringer, uden at standse, kan blive ved at drage gennem det uendelige rum, således kunne han først, når han kom til enden af sit moralske tøjr, standse på sin opdagelsesrejse gennem det sociale system.

Sir Barnet var stolt af at gøre folk bekendt med hinanden; han holdt af det for dets egen skyld, og det fremmede desuden hans yndlingsformål. Når han f.eks. havde været så heldig at få fat på en rå rekrut eller en herre fra landet og lokket ham til sin gæstfri villa, plejede han gerne morgenen efter at sige til ham: "Nå, bedste sir, er der nogen, De kunne have lyst til at lære at

kende? Er der ingen, De kunne have lyst til at møde? Interesserer De Dem for forfattere, malere, billedhuggere, skuespillere eller nogen af den slags?" Muligvis svarede patienten da ja og nævnede en eller anden, som sir Barnet personligt kendte lige så lidt til, som til Ptolemæus den store. Sir Barnet sagde så, at intet i verden var lettere, da han kendte ham meget godt, indfandt sig straks hos denne en eller anden, efterlod sit kort, skrev et kort brev: "Bedste sir – en straf for Deres ophøjede stilling – en ven, der for tiden opholder sig i mit hus, længes naturligvis efter – lady Skettles og jeg også – stoler på, at geniet er hævet over formaliteter, håber, at De vil vise os den sjældne ære at unde os fornøjelsen," osv. osv. – og slog således to fluer med ét smæk.

Med snustobaksdåsen og banneret i fuld virksomhed fremsatte sir Barnet sit sædvanlige spørgsmål for Florence den første morgen under hendes besøg. Da Florence havde takket ham og sagt, at der ikke var nogen, som hun særligt ønskede at se, var det naturligt, at hun kom til smerteligt at mindes den stakkels Walter. Da sir Barnet på ny gjorde sit venlige tilbud og sagde: "Bedste miss Dombey, er De også vis på, at De ingen kan huske, som Deres gode fader – som jeg beder Dem hilse både fra mig og fra lady Skettles, når De skriver til ham – kunne ønske, at De skulle lære at kende?" var det måske lige så naturligt, at hendes stakkels hoved sænkede sig lidt, og at hendes stemme skælvede, idet hun blidt sagde nej.

Meget stiv i halsbind og meget modløs i sind var Skettles jun. hjemme i ferien og syntes at føle sig fornærmet af sin fortræffelige moders omsorg for, at han skulle vise sig opmærksom mod Florence. En anden og dybere krænkelse, som

den unge Barnets sjæl led under, var nærværelsen af dr. og mrs. Blimber, som var blevet indbudt til at besøge hans fædrenehjem, og om hvem den unge herre tit sagde, at han langt ville have foretrukket, at de havde tilbragt ferien på Bloksbjerg.

"Er der ingen, som De vil foreslå, dr. Blimber?" sagde sir Barnet til denne.

"De er alt for artig, sir Barnet," svarede dr. Blimber. "Jeg ved virkelig ingen, som jeg særligt ville foretrække. Jeg holder meget af at lære mine medmennesker i almindelighed at kende. Hvad siger ikke Terents? Enhver, der er fader til en søn, har interesse for mig."

"Ønsker mrs. Blimber ikke at se en eller anden mærkelig person?" spurgte sir Barnet forekommende.

Med et sødt smil og en rysten med sin himmelblå kappe svarede mrs. Blimber, at hvis sir Barnet kunne have forestillet hende for Cicero, ville hun have bedt ham om det; men da denne præsentation ikke lod sig bringe i stand, og hun allerede nød godt af hans og hans elskværdige frues venskab og samtidig med hendes mand havde deres fælles tillid med hensyn til deres kære søn – her så man den unge Barnet slå krøller på næsen – forlangte hun ikke mere.

Under disse omstændigheder var sir Barnet nødt til for tiden at lade sig nøje med det tilstedeværende selskab. Florence var glad derved, for hun havde en opgave at var tage iblandt dem, der lå hende alt for meget på hjertet og var alt for vigtig og dyrebar for hende, til at den kunne vige for noget andet hensyn.

Der var nogle børn der i huset; børn, der var lige så utvungne og glade mod fædre og mødre, som de rosenfarvede ansigter

lige overfor derhjemme; børn, som ingen tvang lagde på deres kærlighed, men frit og uhindret lagde den for dagen. Florence søgte at komme efter deres hemmelighed; søgte at finde ud af, hvad det var, hun havde undladt; hvad det var for en simpel kunst, som de kendte, men hun ikke; hvorledes hun af dem kunne lære at vise sin fader, at hun elskede ham, og at vinde hans kærlighed.

Mangen en dag iagttog Florence tankefuldt disse børn. Mangen en klar morgen forlod hun sit leje, når den herlige sol stod op, og vandrede op og ned ad flodbredden, førend nogen i huset endnu havde rørt sig, så op til deres vinduer og tænkte sig dem sovende, så ømt plejede og så kærligt mindede. Florence følte sig da mere ensom, end når hun var ganske alene i det store hus, og syntes undertiden, at hun der havde det bedre end her, og at det var en større trøst for hende at skjule sig end at omgås med andre på hendes alder og se, hvor forskellig hun var fra dem alle. Men idet hun ivrigt arbejdede på sin opgave, skønt den sårede hende ved hvert blad, hun vendte i den strenge bog, vedblev hun at færdes iblandt dem og søgte med tålmodigt håb at tilegne sig den kundskab, for hvis skyld hun anstrengte sig.

Ak, men hvorledes skulle hun kunne det, hvorledes lære tryllemidlet at kende fra grunden af? Der var døtre her, som stod op om morgenen og lagde sig til hvile om aftenen og allerede ejede deres fædres kærlighed. De havde intet afslag at overvinde, ingen kulde at frygte, ingen rynker at glatte. Når morgenen nærmede sig, og vinduerne blev lukkede op, ét for ét, og duggen begyndte at tørres på blomsterne og græsset, og ungdommelige fødder svævede hen over plænen, tænkte Florence, idet hun iagttog alle disse strålende ansigter, på, om

der var noget, hun kunne lære af disse børn? Det var for sent at lære af dem; hvert enkelt af dem kunne uden frygt nærme sig sin fader, spidse sine læber for at møde det redebonne kys og lægge sin arm om den hals, der bøjede sig for at kærtegne det. Hun kunne ikke begynde med at være så dristig. Ak, kunne det være muligt, at håbet blev mindre, jo mere hun grublede over sin opgave?

Hun huskede godt, at selv den gamle kone, der havde udplyndret hende som lille barn – hvis billede og hvis hus og alt, hvad hun havde sagt og gjort, stadig var skarpt indprentet i hendes hukommelse som et frygteligt indtryk fra dette tidlige tidspunkt – havde talt kærligt om sin datter, og hvor skrækkeligt endog hun havde grædt af sorg over den håbløse skilsmisse fra sit barn. Men hendes egen moder, tænkte hun fremdeles, når hun mindedes dette, havde elsket hende højt, og når da hendes tanker undertiden hurtigt vendte tilbage til det tomme rum mellem hende og hendes fader, kom hun til at skælve. Tårerne randt ned ad hendes kinder, når hun udmalede sig, at hendes moder endnu levede og ligeledes ville blive hende fjendsk, fordi hun manglede den ynde, der på en naturlig måde kunne have vundet denne fader, noget, som lige fra vuggen var mislykket for hende. Hun vidste, at denne forestilling var en uret mod hendes moders minde og ikke indeholdt sandhed eller havde noget grundlag at støtte sig til. Dog stræbte hun så ivrigt efter at retfærdiggøre ham og at finde hele skylden hos sig selv, at hun ikke kunne hindre, at den som en vild sky fo'r gennem hendes tanker.

Til de øvrige gæster kom kort efter Florence endnu en smuk pige, et forældreløst barn, der var tre eller fire år yngre end hun,

og som ledsagedes af sin tante, en gråhåret dame, der talte meget med Florence og, ligesom de alle, holdt meget af at høre hende synge om aftenen og da altid med moderlig deltagelse satte sig ved siden af hende. De havde kun været to dage i huset, da Florence, mens hun en varm morgenstund opholdt sig i et lysthus i haven – hvor hun mellem grenene grublende iagttog en ungdommelig klynge på plænen og flettede en krans til en lille pige iblandt dem, som var alle de andres kæledægge og legetøj – hørte denne dame og hendes niece, idet de gik frem og tilbage i en afsides krog tæt ved, tale om hende.

"Er Florence forældreløs ligesom jeg, tante?" spurgte barnet.

"Nej, mit barn. Hun har mistet sin moder, men hendes fader lever."

"Bærer hun da nu sorg for sin moder?"

"Nej, for sin eneste broder."

"Har hun ikke flere brødre?"

"Nej."

"Ingen søster?"

"Nej."

"Det gør mig meget, meget ondt," sagde den lille pige. Da de kort efter blev stående for at se på nogle både og imidlertid tav stille, satte Florence, der havde rejst sig, da hun havde hørt sit navn blive nævnt, og havde samlet sine blomster sammen for at gå dem i møde og således vise dem, at hun kunne høre, hvad de sagde, sig igen på sin plads og fortsatte sit arbejde, uden at vente at få mere at høre; men i det næste øjeblik begyndte samtalen på ny.

"Alle her holder så meget af Florence, og hun fortjener det vist også," sagde barnet alvorligt. "Hvor er hendes fader?"

Efter et øjeblikks pause svarede tanten, at det vidste hun ikke. Tonen i hendes stemme standsede Florence, der atter var sprunget op fra sin plads, og holdt hende som fastnaglet til stedet, mens hun i en hast trykkede sit arbejde op til sit bryst og med hænderne hindrede det i at falde.

"Han er dog vel i England, tante?" sagde barnet.

"Jeg tror det. Ja, jeg ved det."

"Har han nogen sinde været her?"

"Det tror jeg ikke. Nej."

"Kommer han hertil for at se til hende?"

"Det tror jeg ikke."

"Er han da lam eller blind eller syg, tante?" spurgte barnet.

Da Florence hørte disse med så stor forundring udtalte ord, begyndte hun at tabe blomsterne, som hun holdt op til sit bryst. Hun holdt fast på dem, og hendes ansigt bøjede sig ned over dem.

"Kate," sagde tanten efter en ny pause, "jeg vil sige dig den hele sandhed, således som jeg har hørt den, og som jeg tror, at sagen er. Men tal ikke om det til andre, kære barn; det er måske ikke synderlig kendt her, og ved at omtale det kunne du volde hende smerte."

"Nej, det skal jeg aldrig!" udbrød barnet.

"Det ved jeg. Jeg kan stole på dig som på mig selv. Jeg er bange for, Kate, at Florences fader ikke bryder sig meget om hende, kun meget sjældent ser hende, aldrig har været god imod hende og nu ganske skyr og undgår hende. Hun ville elske ham inderligt, hvis han ville tillade det, men det vil han aldrig, skønt hun ingen skyld har, men i høj grad fortjener at elskes og beklages af ethvert kærligt hjerte."

Flere af de blomster, Florence holdt fast på, faldt enkeltvis på jorden; de, der blev tilbage, var våde, skønt ikke af dug; og hendes ansigt sank ned på hendes hænder.

"Stakkels Florence! Kære, gode Florence!" udbrød barnet.

"Ved du, hvorfor jeg har fortalt dig dette, Kate?" spurgte damen.

"For at jeg skal være rigtig god imod hende og gøre mig umage for, at hun skal synes om mig. Er det grunden, tante?"

"Ja til dels, men ikke ganske. Skønt vi ser hende være så livlig, med et venligt smil til enhver, rede til at glæde os alle og gøre sit til enhver adspredelse her, kan hun næppe være fuldkommen lykkelig; tror du vel, Kate?"

"Jeg er bange for, at hun ikke kan," sagde den lille pige.

"Og kan du forstå, hvorfor synet af børn, der har forældre, som er kærlige imod dem og stolte af dem – således som mange netop her er – kan gøre hende sorg?"

"Ja, kære tante," svarede barnet, "det forstår jeg meget godt. Stakkels Florence!"

Endnu flere blomster faldt til jorden, og de, som hun endnu holdt op til sit bryst, rystede, som om en isnende blæst susede imellem dem.

"Men, Kate," sagde damen, hvis røst var alvorlig, men meget rolig og mild og havde gjort et dybt indtryk på Florence fra det første øjeblik, hun havde hørt den, "frem for hver enkelt af alle de unge her, er du hendes naturlige veninde; du har ikke de uskyldige midler, som lykkeligere børn har –"

"Der findes ingen lykkeligere, tante!" udbrød barnet, der syntes at klynge sig til hende.

"- som andre børn har, kære Kate, til at minde hende om hendes ulykke. Derfor ønsker jeg, at du, når du søger at blive hendes veninde, netop derfor så meget mere skal søge at blive det og føle, at det tab, du led – Gud være lovet! før du kendte dets vægt – giver dig et krav på stakkels Florence."

"Men jeg savner ikke forældres kærlighed og har aldrig savnet den, så længe jeg har haft dig," sagde barnet.

"Hvorledes det end er, mit barn, så er din ulykke lettere end Florences, for intet forældreløst barn i den vide verden kan være så forladt som det barn, der ikke er elsket af sine forældre."

Blomsterne blev spredt på jorden ligesom støv; de tomme hænder bredte sig ud over ansigtet, og den forældreløse Florence lagde sig ned på jorden og græd længe og bitterligt.

Men trofast i hjertet og urokkelig i sit gode forsæt klyngede Florence sig til dette, ligesom hendes moder havde klynget sig til hende den dag, der gav Paul livet. Han vidste ikke, hvor højt hun elskede ham. Hvor længe det end kunne vare, hvor langsomt tiden end gik, måtte hun dog søge, om end aldrig så sent, at bringe sin faders hjerte til kundskab om dette. Men i mellemtiden måtte hun vogte sig for ikke ved noget ord, blik eller følelsesudbrud at klage over ham eller være årsagen til, at man således hviskede noget nedsættende om ham.

Selv ved den imødekommen, hun viste det forældreløse barn, som hun følte sig så stærkt tiltrukket af og havde så god grund til at huske, tænkte Florence på ham. Hvis hun udmærkede hende alt for tydeligt fremfor de andre, ville hun – troede Florence – ganske vist hos én, om end ikke hos flere – slå den mening fast, at han var grusom og unaturlig. Hendes egen glæde opvejede ikke dette. Det, hun havde hørt, var en grund,

ikke til at trøste hende selv, men til at frelse ham, og dette gjorde Florence, idet hun fulgte sit hjertes drift.

I denne ånd handlede hun altid. Når der blev læst højt, og fortællingen indeholdt noget, som hentydede til en ukærlig fader, tænkte hun altid med smerte på, at de kunne tænke på ham, aldrig på sig selv. Det samme var tilfældet med enhver lille komedie, som opførtes, hvert maleri, som fremvistes, hver leg, som legedes af dem. Der var så let lejlighed til med ømhed at tænke på ham, at den tanke ofte opstod hos hende, om det ikke var bedre, at hun vendte tilbage til det gamle hus og atter boede roligt i skyggen af dets øde mure. Hvor få af dem, der så den yndige Florence i hendes kvindeligheds vår som disse små adspredelsers lille dronning, tænkte vel på, hvilken byrde af hellig sorg der hvilede tungt på hendes bryst! Hvor få af dem, der stivnede i hendes faders iskolde atmosfære, havde en anelse om, hvilken bunke gloende kul der samledes på hans hoved!

Florence arbejdede tålmodigt på sin opgave, og da det ikke lykkedes hende blandt det unge selskab, der var samlet i huset at finde den hemmelighed, hun søgte, vandrede hun ofte tidligt om morgenen ene omkring imellem de fattiges børn. Men også disse fandt hun alle for vidt fremrykkede til at kunne lære af dem. De havde for længe siden vundet deres plads ved den hjemlige arne og stod ikke, som hun, foran den lukkede dør.

Der var én mand, som hun flere gange havde set arbejde meget tidligt om morgenen, mens ofte en pige omtrent på hendes alder sad i nærheden af ham. Det var en noget fattig mand, som ikke syntes at have stadigt arbejde, men snart, når det var ebbe, strejfede om ved flodbredden for at søge efter al slags affald i dyndet, snart arbejdede i den lille dårlige have

foran sin hytte, snart flikkede på en ussel, gammel båd, der tilhørte ham, eller udrettede et lignende stykke arbejde for en nabo, som det kunne falde sig. Men hvad end manden tog sig for, pigen var aldrig beskæftiget, men sad gnaven og dorsk med hænderne i skødet.

Florence havde ofte ønsket at tale til denne mand, men endnu ikke haft mod dertil, da han aldrig havde nærmet sig hende. En morgen, da hun tilfældigvis stødte på ham, idet han trådte ud fra en sti imellem nogle vidjebuske, der stod på et lille stykke stenet jord, som lå mellem hans bolig og vandet, og hvor han bøjede sig over et bål, han havde tændt for at kalfatre den gamle båd, der lå tæt derved med bunden i vejret, løftede han ved lyden af hendes fodtrin hovedet op og sagde godmorgen.

"God morgen," sagde Florence, idet hun nærmede sig; "De er tidligt på arbejde."

"Jeg ville gerne arbejde endnu tidligere, miss, blot jeg kun altid havde arbejde."

"Er det så vanskeligt at få?" spurgte Florence.

"I det mindste for mig," svarede manden.

Florence kastede et blik hen mod det sted, hvor pigen sad i en sammenbøjet stilling med albuerne på knæene og hagen på hænderne, og sagde: "Er det Deres datter?"

Hurtigt hævede han hovedet, og idet han med opklaret ansigt så hen på pigen, nikkede han og svarede: "Ja."

Florence så også hen på hende og hilste venligt; pigen mumlede kun noget, men tvært og koldt.

"Mangler hun også arbejde?" spurgte Florence.

Manden rystede på hovedet. "Nej, miss," sagde han. "Jeg arbejder for os begge."

"Er De da kun to?" spurgte Florence.

"Kun vi to. Det er allerede ti år, siden hendes moder døde. Martha!" her så han atter op og fløjtede ad hende. "Har du ikke et ord at sige til den smukke unge dame?"

Pigen gjorde en utålmodig bevægelse med sine foroverbøjede skuldre og vendte hovedet den anden vej. Grim, vanskabt, gnaven, frastødende, pjaltet, smudsig – men elsket! Ak ja! Florence havde set hendes faders blik til hende og vidste, med hvis blik det ingen lighed havde.

"Jeg er bange for, at mit stakkels barn kun har det dårligt i dag!" sagde manden, idet han holdt inde med sit arbejde og så på sit ulykkelige barn med en medlidenhed, der kun var så meget ømmere, fordi den var plump.

"Hun er altså syg?" sagde Florence.

Manden drog et dybt suk. "Jeg tror ikke, at Martha har været rask i fem korte dage i lige så mange lange år."

"Ja længere, John," sagde en nabo, der var kommet ned for at hjælpe ham med båden.

"Længere, siger du?" udbrød den anden, idet han skubbede sin hullede hat tilbage og for med hånden hen over panden.

"Meget muligt. Det er en lang, lang tid."

"Og jo længere det har været," vedblev naboen, "des mere har du føjet og forkælet hende, John, indtil hun er blevet en byrde for sig selv og alle andre."

"Ikke for mig," sagde hendes fader, idet han atter tog fat på sit arbejde. "Ikke for mig."

Florence kunne føle – hvem kunne det vel bedre? – hvor sandt han talte. Hun nærmede sig ham lidt mere endnu og ville gerne have trykket hans barkedede hånd og takket ham for hans

godhed mod det ulykkelige væsen, som han så på med øjne, der var så forskellige fra alle andre menneskers.

"Hvem skal vel føje mit stakkels barn – hvis det for resten kan kaldes at føje – når jeg ikke gør det?" sagde faderen.

"Ja, ja," udbrød naboen, "med måde, John. Men du, du tager jo fra dig selv for at give hende! Du binder dig på hænder og fødder og gør dig livet surt alene for hendes skyld. Og hvad bryder hun sig om det? Du tror da vel aldrig, at hun ved af det?"

Atter så faderen op og fløjtede ad hende. Martha gjorde til svar den samme utålmodige bevægelse med sine krumme skuldre, og han blev glad og lykkelig.

"Kun derfor, miss," sagde naboen med et smil, hvori der lå mere hemmelig deltagelse, end han udtalte, "kun for at opnå så meget lader han hende aldrig komme af syne!"

"Fordi den dag vil komme og allerede længe har været ved at komme," svarede den anden og bøjede sig dybt ned over sit arbejde, "da det at få kun halvt så meget af dette ulykkelige barn – at få så meget som en rysten af en finger eller en flagren af et hår ville være det samme som at opvække de døde."

Florence lagde nogle penge på den gamle båd tæt ved hans hånd og forlod ham.

Og nu begyndte Florence at tænke på, om han, hvis hun blev syg, hvis hun skulle visne hen ligesom hendes dyrebare broder, så ville få at vide, at hun havde elsket ham; om hun så ville blive ham kær; om han, når hun var blevet svag og ikke rigtig kunne se, ville komme hen til hendes seng, tage hende i sin favn og udslette alt det forbigangne? Om han så ville tilgive hende i denne forandrede tilstand, at hun ikke havde været i stand til at åbne sit barnlige hjerte for ham og meddele ham, med hvilke

følelser hun var gået ud af hans værelse den aften; hvad hun ville have sagt, hvis hun havde fået mod til det, og hvorledes hun siden havde stræbt at lære, hvad hun ikke havde lært som barn.

Ja, hun troede, at hvis hun skulle dø, ville han gå i sig selv. Hun troede, at hvis hun, forklaret og ikke uvillig til at gå bort, lå på det leje, der var omgærdet med minderne om deres elskede dreng, ville han blive rørt og sige: "Kære Florence, lev for mig, og vi vil elske hinanden, som vi kunne have gjort, og være lige så lykkelige, som vi kunne have været i disse mange år!" Hun troede, at hvis hun hørte sådanne ord af ham, og hans arme slyngede sig om hende, kunne hun svare med et smil: "Til alt andet end dette er det for sent! Jeg kunne aldrig blive lykkeligere, kære fader!" og så forlade ham med en velsignelse på sine læber.

Det gyldne vand, som hun mindedes på væggen, viste sig i synet af sådanne tanker kun som en strøm, der flød sammen med de øvrige og hen til en egn, hvor de dyrebare hedengangne ventede hånd i hånd. Ofte tænkte hun, når hun skuede ned på den mørke flod, der krusede sig ved hendes fødder, med ærbødig forundring, men ikke med rædsel, på den flod, om hvilken hendes broder så ofte havde sagt, at den rev ham med sig.

Faderen og den syge datter var endnu i frisk minde hos Florence, og denne hændelse var heller ikke otte dage gammel, da sir Barnet og hans frue en eftermiddag foreslog Florence at gå med ud at spadserere. Da Florence samtykkede, kommanderede lady Skettles den unge Barnet som noget, der

faldt af sig selv, til at følge med, for intet frydede lady Skettles så meget som at se sin ældste søn med Florence under armen.

Sandt at sige, syntes drengen at nære en modsat mening om det og udtalte sig ofte ved sådanne lejligheder, skønt noget utydeligt, om "en flok tøse". Da det imidlertid ikke var så let at tirre den blide Florence, forsonede hun ham i almindelighed få minutter efter med hans skæbne, så at de slentrede ganske venskabeligt af sted, mens lady Skettles og sir Barnet tilfredse og lykkelige fulgte efter.

Således gik det også den omtalte eftermiddag, og det var allerede næsten lykkedes Florence at gendrive Skettles juniors indvendinger mod hans lod, da en herre kom ridende, så alvorligt på dem, idet han red forbi, holdt sin hest an, vendte om og kom ridende tilbage med hatten i hånden.

Han havde især set på Florence, og da det lille selskab standsede, bukkede han for hende, førend han hilste på sir Barnet og hans frue. Florence kunne ikke huske, at hun nogen sinde havde set ham, men da han kom nærmere, studsede hun og trak sig tilbage.

"Min hest er meget from, forsikrer jeg Dem," sagde den fremmede.

Det var ikke det, men noget ved ham selv – Florence kunne ikke have sagt, hvad det var – som fik hende til at fare sammen, som om hun var blevet stukket.

"Jeg har vist den ære at tale med miss Dombey, ikke sandt?" sagde den fremmede med et forekommende smil, og da Florence bøjede hovedet, tilføjede han: "Mit navn er Carker. Jeg tør næppe håbe at være kendt af miss Dombey undtagen af navn. Carker."

Florence, der sporede en underlig tilbøjelighed til at gyse, skønt det var varmt, forestillede ham for sin vært og værtinde, der modtog ham meget nådigt.

"Jeg beder tusinde gange om forladelse!" sagde Carker. "Men i morgen tidlig rejser jeg til Leamington til mr. Dombey, og hvis miss Dombey har et eller andet ærinde at overgive mig, har jeg ikke nødig at sige, at det vil glæde mig meget?"

Sir Barnet, som øjeblikkelig tænkte, at Florence kunne ønske at skrive et brev til sin fader, foreslog at vende om og bad Carker at følge med og uden omstændigheder spise til middag hos dem. Carker var uheldigvis bedt ud til middag, men hvis miss Dombey ønskede at skrive, ville intet være ham kærere end at følge tilbage med dem og som hendes tro slave vente, så længe hun ønskede. Idet han sagde dette med sit bredeste smil og bukkede sig tæt ned til hende for at klappe sin hest på halsen, mødte Florence hans øjne og så snarere, end hun hørte ham sige: "Der er ingen efterretning om skibet!"

Forvirret, forskrækket, gysende tilbage for ham og ikke engang vis på, om han havde sagt disse ord – for han syntes på en mærkelig måde at have vist hende dem gennem sit smil i stedet for at udtale dem – svarede Florence sagte, at hun var ham meget taknemmelig, men hun ville ikke skrive; hun havde intet at sige.

"Heller ikke noget at sende?" spurgte tændernes mand.

"Nej," svarede Florence, "undtagen min – undtagen min kærligste hilsen, hvis De vil være så god at overbringe den."

Hvor forvirret Florence end var, vendte hun dog sine øjne op mod hans ansigt med et udtryksfuldt blik, der tydeligt bønfuldt ham om at skåne hende, hvis han vidste, hvad han åbenbart

gjorde – at ethvert budskab mellem hende og hendes fader var noget ualmindeligt, men dette dog mest af alt. Carker smilede og bukkede dybt og tog, efter at sir Barnet havde medgivet ham sine og lady Skettles' bedste hilsner, afsked og red sin vej, idet han havde gjort et gunstigt indtryk på det værdige par. Da han red bort, blev Florence grebet af en så pludselig gysen, at sir Barnet i overensstemmelse med den almindelige overtro mente, at nogen gik over hendes grav. Idet Carker drejede om et hjørne, så han sig i samme øjeblik om, bukkede og forsvandt, som om han red lige hen til kirkegården for at gøre det.

25. Underlige efterretninger om onkel Sol

Skønt kaptajn Cuttle ikke var en syvsover, stod han ikke så tidligt op om morgenen, efter at han igennem butiksvinduet havde set Sol Gills skrive inde i dagligstuen, mens kadetten stod på disken, og Rob redte sin seng under den, at han ikke hørte klokken slå seks, idet han rejste sig op på sin albue og så sig om i sit lille kammer. Kaptajnens øjne måtte have en streng tjeneste, hvis han plejede at spile dem så vidt op, som han gjorde den morgen, og kun blive dårligt lønnet for deres årvågenhed, hvis han plejede at gnide sig halvt så stærkt i dem som nu. Men dette var heller ikke i nogen almindelig sag, for Rob havde visselig aldrig stået i døren til kaptajn Cuttles sovekammer, og i denne stod han nu, gispende ad kaptajnen med et forvirret og forpjusket præg af seng ved sig, som i høj grad forøgede både rødmen og udtrykket i hans ansigt.

"Halløj!" brølede kaptajnen. "Hvad er der på færde?"

Førend Rob kunne få et ord fremstammet til svar, sprang kaptajn Cuttle i en fart ud af sin seng og lagde sin hånd på hans mund.

"Så sagte, min dreng! Tal ikke et ord til mig!"

Idet kaptajnen så på sin forfærdede gæst, skubbede han ham, efter at have givet ham denne formaning, roligt ind i værelset ved siden af og kom, efter nogle øjeblikke at være forsvundet, tilbage, iført den blå klædning. Idet han hævede hånden til tegn på, at forbuddet mod at tale endnu gjaldt, gik han hen til hjørneskabet og skænkede sig en snaps, mens han rakte sendebuddet en genpart. Derpå stillede kaptajnen sig op i en krog med ryggen mod væggen, ligesom for at forebygge

muligheden af at blive kastet baglæns om af den meddelelse, han nu skulle høre, og da han med øjnene stift fæstede på sendebuddet og et ansigt så blegt, som noget ansigt kunne være, havde sunket sin brændevin, opfordrede han ham til at "skyde over stævn".

"Mener De, at jeg skal sige Dem det, hr. kaptajn?" spurgte Rob, som var blevet meget imponeret af disse forholdsregler.

"Ja vel!" svarede kaptajnen.

"Ja, sir; jeg har ikke stort at sige. Men se her!"

Rob fremtog et knippe nøgler. Kaptajnen undersøgte dem, blev stående i sin krog og så på sendebuddet.

"Og se her!" fortsatte Rob.

Drengen fremtog en forseglet pakke, som kaptajn Cuttle stirrede på, ligesom han havde stirret på nøglerne.

"Da jeg vågnede i morges, kaptajn," sagde Rob, "omtrent klokken kvart over fem, fandt jeg disse ting på min hovedpude. Stangen var taget fra butiksdøren, nøglen drejet om, og mr. Gills var borte."

"Borte!" brølede kaptajnen.

"Ja, væk, sir."

Kaptajnens stemme var så frygtelig, og han kom med en sådan fart ud af sin krog, at Rob trak sig tilbage for ham ind i en anden krog og holdt nøglerne og pakken ud for sig for ikke selv at blive løbet over ende.

"Til kaptajn Cuttle, sir," udbrød Rob, "står der på nøglerne og på pakken med. Mere ved jeg sandelig ikke derom. Gid jeg må dø på stedet, om jeg ved! Det kan man kalde en stilling for en dreng, der nylig har fået en stilling!" udbrød den ulykkelige

skærslipper og skruede sit ærme ind i sit ansigt. "Hans herre er løbet væk med hans plads, og selv får han utak for det!"

Disse jammerklager udsprang af kaptajn Cuttles blik eller rettere sagt stirren, der var fuld af ubestemt mistanke, trusler og beskyldninger. Kaptajnen tog pakken fra ham, åbnede den og læste, som følger:

"Kære Ned Cuttle. Dette er mit testamente!"

Kaptajnen vendte og drejede pakken med en forvirret mine – "Hvor er testamentet?" sagde kaptajnen, idet han øjeblikkelig anklagede den af skæbnen forfulgte skærslipper. "Hvor har du gjort af det, min dreng?"

"Jeg har ikke set det," klynkede Rob. "De må ikke mistænke en uskyldig dreng, hr. kaptajn. Jeg har ikke rørt testamentet."

Kaptajn Cuttle rystede på hovedet i den tanke, at en eller anden måtte være ansvarlig for det, og fortsatte gravitetisk:

"Som De ikke må åbne før om et år, eller førend De har fået afgørende underretning om min kære Walter, der jo også er Dem kær, Ned."

Kaptajnen standsede og lystede noget rørt på hovedet, hvorpå han, ligesom for i denne vanskelige stilling at genoprette sin værdighed, så barsk på Rob.

"Skulle De ikke mere høre fra mig eller få mig at se, Ned, beder jeg Dem at mindes en gammel ven således, som han altid vil mindes Dem – med kærlighed, og bevar, i det mindste indtil det nævnte tidsrum, et hjem for Walter i det gamle hus. Der er ingen gæld, lånet hos Dombey er

afgjort, og jeg sender Dem herved nøglerne. Søg ikke efter mig; det nytter ikke. Derfor ikke mere, kære Ned, fra Deres oprigtige ven, Solomon Gills."

Kaptajnen trak vejret dybt og læste derpå følgende nedskrevne ord:

"Drengen Bob har, som jeg har sagt Dem, et godt skudsmål fra Dombey's hus. Om også alt det øvrige skulle komme under hammeren, ned, så behold den lille kadet."

At give efterslægten en forestilling om den måde, hvorpå kaptajnen, efter at have vendt og drejet dette brev på alle kanter og læst det i det mindste en snes gange og i tankerne holdt krigsret over indholdet, ville udkræve det forenede geni hos samtlige de store mænd, der har stødt deres egen taknemmelige tid fra sig og besluttet at nå ned til efterslægten, men ikke er kommet så langt. Først var kaptajnen for forvirret og nedtrykt til at tænke på andet end selve brevet, og selv da hans tanker begyndte at give sig af med de forskellige omstændigheder ved denne sag, kunne han med hensyn til det lys, de udbredte over dem, måske lige så gerne være vedblevet at beskæftige sig med deres forrige emne. I denne sindstilstand fandt kaptajn Cuttle, idet han havde Rob og ingen anden stående for skranken, at det var en stor lettelse at udtale i almindelighed, at denne var en mistænkelig person, hvilket han udtrykte så tydelig i sit ansigt, at Rob protesterede.

"Å nej, lad være, hr. kaptajn," udbrød Rob. "Hvor kan De dog? Hvad har jeg gjort, at jeg skal ses således på?"

"Hør, min dreng," sagde kaptajnen, "skrål ikke, førend du har fået noget at skråle for. Og hvad du så gør, så tag dig i agt for, at du ikke bringer dig selv i forlegenhed med din mund."

"Jeg har jo ikke gjort noget, jeg kunne komme i forlegenhed for, hr. kaptajn!" svarede Rob.

"Godt, så hold hende fri, og lad det gå strygende."

Idet kaptajnen havde en stærk følelse af sit ansvar og nødvendigheden af til bunds at udforske denne gådefulde sag, således som det sømmer sig for en mand, der stod i et sådant forhold som han til de pågældende, ville han gå ned og undersøge gerningsstedet og tage Rob med. Da kaptajnen betragtede denne yngling som midlertidig arrestant, var han noget tvivlrådig, om det ikke kunne være hensigtsmæssigt at give ham håndjern på, surre anklerne sammen på ham eller binde en vægt til hans ben; men da han dog ikke ganske var på det rene med sig selv om lovligheden af sådanne formaliteter, kom han til det resultat at lade sig nøje med at holde ham fast i skulderen og slå ham til jorden, hvis han gjorde indvendinger.

Drengen gjorde imidlertid ingen og kom følgelig til instrumentmagerens hus uden yderligere tvang. Da skodderne endnu ikke var taget fra, sørgede kaptajnen først for at lukke butikken op, og da dagslyset havde fået uhindret adgang, skred han til en nærmere undersøgelse.

Det første, kaptajnen gjorde, var at sætte sig i en lænestol i butikken som præsident for det højtidelige tribunal, der sad til doms inden i ham. Han befalede Rob at lægge sig i sin seng under disken og nøjagtigt vise, hvor han havde opdaget nøglerne og pakken, da han var vågnet; hvorledes det havde været fat med døren, da han var gået hen for at se, om den var

åben; hvorledes han var faret af sted til Brig Place – idet han dog forsigtigt forebyggede, at den sidstmeldte efterligning udførtes længere end til dørtærsklen – og så fremdeles lige til enden af kapitlet. Da alt dette var blevet flere gange gentaget, rystede kaptajnen på hovedet og syntes at finde, at sagen tegnede dårligt.

Dernæst ransagede kaptajnen hele huset med en dunkel anelse om, at et lig ville blive fundet, idet han med et tændt lys famlede omkring i kældre, stak sin krog ind bag døre, stødte sit hoved voldsomt mod bjælker og tilsmudsede sig med spindelvæv. Da de var kommet op på den gamle mands sovekammer, så de, at han ikke havde været i seng den foregående nat, men kun ligget oven på tæppet, hvilket var tydeligt af det aftryk, der endnu var tilbage på det.

"Og jeg tror, hr. kaptajn," sagde Rob og så sig om i værelset, "at mr. Gills, mens han de sidste dage gik så tit ud og ind, har taget forskellige småting med sig, den ene efter den anden, for ikke at vække opmærksomhed."

"Så!" sagde kaptajnen hemmelighedsfuldt. "Hvorfor det, min dreng?"

"Jo," svarede Rob, idet han så sig om, "for jeg ser ikke hans barbergrej, og heller ikke hans børster, hr. kaptajn. Og heller ingen skjorter. Og lige så lidt hans sko."

Mens hver enkelt af disse ting blev nævnt, tog kaptajn Cuttle det tilsvarende departement hos Rob særlig i øjesyn for at se, om han muligvis ikke for nylig havde brugt den pågældende artikel eller vel endnu havde den. Men Rob havde ingen grund til at barbere sig, var visselig ikke børstet og havde

umiskendeligt de samme klæder på, han i lang tid havde gået med.

"Og hvad ville du sige," sagde kaptajnen – "dog uden at bringe dig selv i forlegenhed – om tiden, da han har absenteret sig, hvad?"

"Ja, jeg tror nu, hr. kaptajn, at han må være gået sin vej, temmelig kort efter at jeg begyndte at snorke."

"Hvad var klokken da?" spurgte kaptajnen; opsat på at være yderst nøjagtig med hensyn til tiden.

"Hvor kan jeg vide det? Jeg ved kun, at jeg først sover hårdt, men let hen imod morgenstunden, og at jeg, hvis mr. Gills, om han også gik nok så meget på tåspidserne, var gået gennem butikken ved daggry, i alle tilfælde sikkert ville have hørt ham lukke døren."

Efter modent at have overvejet denne forklaring, begyndte kaptajn Cuttle at tro, at instrumentmageren måtte være forsvundet af egen fri vilje. Denne logiske slutning blev støttet af det til ham adresserede brev, der, da det utvivlsomt var skrevet med den gamle mands egen hånd, uden synderlig tvang syntes at kunne fortolkes således, at han med velberåd hu var taget bort. Kaptajnen måtte dernæst overveje, hvorhen og hvorfor. Og da han ikke så nogen udvej til løsning af det første spørgsmål, indskrænkede han sig til at overveje det andet.

Idet han tænkte på den gamle mands underlige væsen og hans afsked med ham, som dengang havde været uforklarlig varm, men nu var helt forståelig, blev han grebet af en rædsom frygt for, at han, overvældet af sorg og ængstelse for Walter, var blevet drevet til selvmord. Uden kræfter til det daglige livs slid og slæb, som han så ofte havde sagt, og rystet, som han

utvivlsomt var, af den uvished og det skuffede håb, der havde gnavet på ham, syntes denne formodning ikke grebet ud af luften, men kun alt for sandsynlig.

Da han var fri for gæld og ikke behøvede at være bange for at miste sin personlige frihed eller sine ejendele, hvad andet end en sådan tilstand af vanvid kunne da have jaget ham så alene og hemmelig bort? Om han også havde taget nogle småting med, hvis han i det hele taget havde gjort det – for ikke engang det var på nogen måde så aldeles vist – kunne han jo have gjort det for at forebygge undersøgelser, lede opmærksomheden bort fra sin sandsynlige skæbne eller lette netop det sind, som nu grublede over alle disse muligheder. Således var, med tydelige ord og sammentrængt på et lille område, det endelige udbytte og indhold af kaptajn Cuttles rådslagninger, der måtte have lang tid for at komme så vidt og, ligesom mange offentlige rådslagninger, var meget vidtsvævende og usammenhængende.

I højeste grad modfalden følte kaptajn Cuttle, at det kun ville være en simpel retfærdighed at løslade Rob af den arrest, han havde sat ham i, og lade ham gå på fri fod under en slags hæderligt tilsyn. Efter af marskandiseren Brogley at have lejet en karl, der i deres fraværelse skulle sidde i butikken, gik kaptajnen ud med Rob, for med sorg i sind at søge efter Solomon Gills' dødelige levninger.

Intet politivagthus, intet lighthouse, intet arbejds hus i hele hovedstaden undgik et besøg af den blanke hat. Langs med slæbestederne, imellem skibene, ved bolværkerne, op ad floden, ned ad floden, hist, her og over alt glimtede den frem, hvor folk stod tættest, ligesom heltens hjelm i et episk slag. I en hel uge læste kaptajnen alle bekendtgørelserne om fundne og savnede

menneker i alle mulige aviser og plakater og drog hver time af dagen ud på ekspeditioner for at genkende Solomon Gills i stakkels små skibsdrenge, der var faldet over bord, og i høje udlændinge med sorte skæg, som havde taget gift – "for," sagde kaptajn Cuttle, "at overbevise sig om, at det ikke var ham." Det er ganske vist, at det ikke var ham, og at den gode kaptajn aldrig fik nogen anden vished.

Til sidst opgav han alle disse forsøg som frugtesløse og begyndte at tænke på, hvad der nu var at gøre. Efter på ny at have læst sin stakkels vens brev flere gange igennem, mente han, at bevarelsen af "et hjem for Walter i det gamle hus" var hans vigtigste pligt, hvorfor han ville bosætte sig på Solomon Gills' enemærker og gå ind i instrumentmagerfaget og se, hvad det kunne blive til.

Men da dette skridt medførte opgivelsen af hans lejlighed hos mrs. MacStinger, og han vidste, at dette mandhaftige fruentimmer ikke ville finde sig i, at han flyttede, fattede han den fortvivlede beslutning at rømme.

"Hør nu engang, min dreng," sagde kaptajnen til Rob, da han havde bragt denne mærkelige plan til modenhed, "i morgen findes jeg ikke på denne hersens ankergrund før aften – måske ikke før efter midnat. Men du skal holde vagt, til du hører mig banke, og så snart du hører det, skal du skynde dig at lukke op."

"Meget vel, hr. kaptajn," svarede Rob.

"Du bliver fremdeles ved at stå her i bøgerne," blev kaptajnen nedladende ved, "og jeg vil kun sige, at du måske kan blive forfremmet, hvis du og jeg komme godt ud af det med hinanden. Men så snart du hører mig banke i morgen aften, må du rappe dig og være rede ved døren."

"Det skal jeg ganske sikkert, hr. kaptajn."

"For ser du," fortsatte kaptajnen, idet han kom tilbage for at indskærpe Rob dette hverv, "jeg kan ikke vide, om der bliver gjort jagt på mig, og jeg kunne måske blive bragt op, mens jeg ventede, hvis du ikke rapper dig ved døren."

Rob lovede atter kaptajnen at være flink og årvågen, og efter at have taget disse vise forholdsregler gik kaptajnen for sidste gang hjem til mrs. MacStinger.

Kaptajnens viden om, at det var sidste gang, og om den rædsomme plan, der lå skjult under hans blå vest, indgød ham en så dødelig frygt for mrs. MacStinger, at lyden af denne dames fødder nedenunder hver time på dagen var tilstrækkelig til at bringe ham til at skælve. Dertil kom endnu, at mrs. MacStinger var i en fortryllende stemning – blid og from som et dæggelam, og kaptajn Cuttles samvittighed led skrækkelige kvaler, da hun kom op og spurgte, om hun ikke skulle lave noget til middag.

"En pæn lille nyrebudding f.eks., kaptajn Cuttle, eller en portion finker? Bryd Dem ikke om at gøre mig ulejlighed."

"Nej mange tak," svarede kaptajnen.

"Så tag en stegt høne med lidt kalvefars og æggesauce. Nå, kaptajn Cuttle, gør Dem dog lidt til gode."

"Nej, mange tak," svarede kaptajnen meget ydmygt.

"De er i dårligt humør og trænger til en opmuntring," sagde mrs. MacStinger. "Hvorfor vil De ikke for en gangs skyld traktere Dem selv med en flaske sherry?"

"Nå ja," svarede kaptajnen, "hvis De vil være så venlig at drikke et glas eller to, tror jeg, at jeg vil gøre Dem selskab. Men

vil De ikke gøre mig den tjeneste," sagde kaptajnen, sønderrevet af samvittighedsnag, "at tage mod et kvartals leje forud?"

"Hvorfor det, kaptajn Cuttle?" spurgte mrs. MacStinger – i en skarp tone, syntes kaptajnen.

Han var skræmt til døde. "De ville virkelig vise mig en tjeneste ved det," sagde han underdanigst. "Jeg har ondt ved at holde på mine penge; de smutter ud mellem fingrene på mig. Jeg ville være Dem meget taknemmelig, hvis De vil føje mig i det."

"Nå ja, kaptajn Cuttle," sagde den intetanende mrs. MacStinger og gned sig i hænderne, "De kan gøre, som De vil. Det passer sig ikke for mig med mine mange børn at sige nej til det, lige så lidt som at fordre det."

"Og vil De ikke," sagde kaptajnen, idet han tog blikdåsen, hvori han gemte sine penge, ned fra den øverste hylde i hjørneskabet, "være så god at give hver enkelt af den lille flok atten pence? Hvis det ikke var til alt for stor ulejlighed, madame, at lade alle børnene komme herop straks, ville det være mig kært at se dem."

De uskyldige MacStingere var lige så mange dolke i kaptajnens bryst, da de viste sig i en sværm og sled i ham med den tillidsfulde fortrolighed, han fortjente så lidt. Hans yndlings, Alexander MacStingers øje var ham utåleligt; Julianes stemme – hun var sin moders udtrykte billede – gjorde ham til en kryster.

Alligevel vedligeholdte kaptajn Cuttle dog skinnet ganske godt og lod sig et par timers tid mishandle temmelig ilde af de unge MacStingere, der i deres barnlige overgivenhed ligeledes næsten ødelagde hans blanke hat ved to ad gangen at sidde i

den, ligesom i en rede, og med deres sko tromme på den indvendige side af pulden. Omsider sagde kaptajnen dem sørgmodigt farvel og tog med samme bitre sorg og anger som et menneske, der skal henrettes, afsked med disse engle.

I nattens stilhed pakkede kaptajnen sine tungere ejendele sammen i en kiste, som han lukkede i lås for at lade den blive stående der, efter al sandsynlighed for altid, men dog med et uvist håb om engang i tiden at finde en mand, der var dumdristig og fortvivlet nok til at gå hen og fordre den udleveret. Af sine lettere nødvendighedsartikler lavede kaptajnen en bylt og gemte sit sølvtøj på sig, rede til flugt. Ved midnatstid, da Brig Place var sunket hen i slummer, og mrs. MacStinger, omgivet af sine børn, lå dysset i sød forglemmelse, listede den brødefulde kaptajn sig i mørke på tåspidserne ned ad trappen, åbnede døren, lukkede den sagte efter sig og smurte haser.

Forfulgt af billedet af mrs. MacStinger, således som hun sprang ud af sin seng og, uden at ænse sit kostume, ilede efter ham og førte ham tilbage, og forfulgt af tanken om sin uhyre forbrydelse, skød kaptajn Cuttle en stærk fart og lod ikke græsset gro under sine fødder mellem Brig Place og instrumentmagerens dør. Da han bankede på, gik den op – for Rob holdt vagt – og først da den var blevet tilbørligt stænget og lukket i lås, følte kaptajnen sig forholdsvis i sikkerhed.

"Puh!" udbrød han, idet han så sig om. "Det tog på kræfterne!"

"Der er da vel ikke noget i vejen, hr. kaptajn?" spurgte den gabende Rob.

"Nej, nej!" svarede kaptajnen efter at have skiftet farve og lyttet efter nogle fodtrin ude på gaden. "Men hør en gang, min dreng, hvis nogen dame, alene med undtagelse af én af de to, som du så her forleden dag, kommer og spørger efter kaptajn Cuttle, må du huske på at svare, at der hverken er eller nogen sinde har været nogen kaptajn her af det navn; læg vel mærke til den ordre, hører du?"

"Det skal jeg nok, hr. kaptajn," svarede Rob.

"Og hvis du vil, kan du gerne sige, at du har læst i aviserne, at en kaptajn af det navn er udvandret til Australien med en hel skibsladning mennesker, som alle havde svoret på, at de aldrig mere ville komme tilbage."

Rob nikkede til tegn på, at han havde forstået denne instruks, og efter at have lovet at gøre en mand af ham, hvis han parerede ordre, tillod kaptajn Cuttle ham gabende at søge sin seng under disken og gik selv op på Solomon Gills' kammer.

Hvad kaptajnen udstod den næste dag, hver gang en fruentimmerhat kom forbi, eller hvor ofte han fo'r ud af butikken for at undgå indbildte MacStingere og søge frelse oppe på kvisten, kan ikke beskrives. Men for at undgå de med dette nødværgemiddel forbundne møjsommeligheder hængte han et tæppe på glasdøren imellem butikken og dagligstuen, fandt blandt de nøgler, man havde sendt ham, en, som passede i den, og borede et lille kikhul i væggen. Fordelen ved denne befæstning var øjensynlig. Så snart en fruentimmerhat viste sig, smuttede kaptajnen øjeblikkelig ind i sin skanse, lukkede sig inde og udspejdede i hemmelighed fjenden, og så snart han så, at det kun var blind alarm, smuttede han lige så hurtigt ud igen. Og fruentimmerhattene var så talrige ude på gaden, og

synet af dem så uundgåeligt alarmerende, at kaptajnen uophørligt smuttede ind og ud hele dagen.

Midt under denne anstrengende tjeneste fandt kaptajn Cuttle dog tid til at undersøge lageret, og han fik det for Rob meget møjsommelige indfald, at det ikke kunne gøres for blankt. Ved nogle få ting, der så tiltalende ud, hæftede han sedler, på hvilke prisen på slump var sat til fra ti shillings til halvhundrede pund, og udstillede dem i vinduet til stor forbavselse for publikum.

Efter disse forbedringer begyndte kaptajn Cuttle, omgivet som han var af instrumenter, at føle sig som videnskabsmand; og om aftenen, mens han røg sin pibe i den lille dagligstue, før han gik i seng, så han op gennem loftsvinduet på stjernerne, som om han havde en slags ejendomsret til dem. Som næringsdrivende i City begyndte han desuden at fatte interesse for lordmayoren, sherifferne og lavene og holdt det for sin pligt at læse kurslisterne, skønt han ikke ved hjælp af nogen af styrmandskunstens regler kunne blive klog på, hvad tallene ville sige, og meget godt kunne have undværet brøkerne. Hos Florence indfandt kaptajnen sig med sine sælsomme efterretninger om onkel Sol, men traf hende ikke hjemme. Kaptajnen slog sig derfor til ro i sin forandrede livsstilling, uden anden omgang end Rob, og idet han, således som det hyppigt er tilfældet med mennesker, når der foregår store forandringer med dem, ikke længere førte nogen ordentlig tidsregning, tænkte han grublende på Walter, på Solomon Gills, ja selv på mrs. MacStinger som ting, der ikke mere var til.

26. Skygger af fortid og fremtid

"Ærbødige tjener, sir," sagde majoren. "For pokker, en ven af min ven Dombey er også en ven af mig, og det glæder mig at se Dem!"

"Jeg er major Bagstock meget taknemmelig, Carker," sagde Dombey, "for hans underholdende selskab. Major Bagstock har gjort mig store tjenester."

Carker, der lige var kommet til Leamington og lige var blevet forestillet for majoren, viste med hatten i hånden majoren sin dobbelte række tænder og håbede at turde tage sig den frihed at takke ham af sit ganske hjerte, fordi han havde frembragt en så stor forandring i Dombey's udseende og humør.

"For pokker," sagde majoren, "jeg fortjener ingen tak: Det er ikke andet end lige for lige. En fremragende mand som vor ven Dombey," sagde majoren, idet han dæmpede sin stemme, dog uden at dæmpe den så meget, at den ikke vedblev at være hørlig for Dombey, "kan ikke andet end forædle og højne sine venner. En mand som Dombey styrker og hæver et menneskes moral."

Carker snappede efter dette udtryk. Et menneskes moral. Netop. De selvsamme ord, han havde villet udtale.

"Men når min ven Dombey," tilføjede majoren, "taler til Dem om major Bagstock, må det være mig tilladt at klare forholdet både for ham og for Dem. Han mener den ligefremme Joe – Joey B. – Josh Bagstock – Joseph – den plumpe og seje gamle J., sir. Til Deres tjeneste."

Carkers overordentlig venskabelige følelse for majoren og beundring for hans plumphed, sejhed og ligefremhed glimtede frem af hver eneste tand i hans mund.

"Og nu," sagde majoren, "har De og Dombey sagtens en pokkers mængde forretningssager at snakke om?"

"På ingen måde, hr. major," sagde Dombey.

"Dombey," sagde majoren udfordrende, "det ved jeg bedre; en mand med Deres skjoldmærke – handelens kolos – må ikke forstyrres. Deres øjeblikke er kostbare. Vi spiser præcis klokken syv, mr. Carker."

Dermed trak majoren, meget hoven i ansigtet, sig tilbage, men stak dog straks efter hovedet ind ad døren igen og sagde:

"Om forladelse. Har De noget bud til dem, Dombey?"

Lidt forlegen og ikke uden et blik på sin forretningshemmeligheders høflige bevarer bad Dombey majoren bringe hans compliment.

"For pokker," sagde majoren, "det må være noget varmere end som så, ellers er gamle Joe langt fra velkommen."

"Så min venlige hilsen da," svarede Dombey.

"For pokker," sagde majoren, idet han spøgefuldt rystede med sine skuldre og tykke kinder, "det må være noget endnu varmere."

"Hvad De vil."

"Vor ven er fiffig, for – dømt fiffig," sagde majoren og stirrede på Carker. "Det er Bagstock med." Men idet han standsede midt i en kluklatter og rettede sig i sin fulde højde, udbrød han højtideligt, idet han slog sig for brystet: "Dombey, jeg misunder Dem Deres følelser! Gud velsigne Dem!" Og dermed gik han.

"Denne herre må have været til stor trøst for Dem," sagde Carker.

"Det har han," sagde Dombey.

"Han har vel venner her. Af hvad han sagde, må jeg tro, at De færdes i selskabslivet her. De ved ikke, hvor inderlig glad jeg er over, at De færdes i selskabslivet her!"

Dombey påskønnede denne ytring af interesse hos sin næstkommanderende ved at dreje på sin urkæde og bevæge hovedet en smule.

"De er skabt for selskabslivet. Blandt alle dem, jeg kender, er De den, der såvel af naturen som ifølge Deres stilling er bedst skikket for selskabslivet. Jeg har ofte undret mig over, at De holdt Dem borte fra det!"

"Jeg har haft mine grunde, Carker. Jeg har været alene og ligegyldig for det. Men De har selv store selskabelige talenter, og det er derfor ikke så underligt, at det har kunnet undre Dem."

"Å jeg!" svarede den anden, meget ydmygt. "Jeg kan ikke sammenlignes med Dem."

Dombey førte sin hånd op til sit halstørklæde, satte sin hage i lave i det, hostede og stod nogle minutter og så i tavshed på sin trofaste ven og tjener.

"Det vil være mig en fornøjelse, Carker," sagde Dombey omsider, idet han så ud, som om han sank noget, der var lidt for stort for hans strube, "at forestille Dem for mine – for majorens venner. Det er meget behagelige mennesker!"

"Der er vel damer iblandt dem?"

"De er alle sammen – det vil sige, de er begge damer," svarede Dombey.

"Kun to?" svarede Carker smilende.

"Ja. Jeg har indskrænket mig til at hilse på dem og ikke gjort andre bekendtskaber her."

"Er de måske søstre?"

"Nej, moder og datter."

Idet Dombey sænkede sine øjne og atter rettede på sit halstørklæde, forvandlede Carkers smilende ansigt i et øjeblik og uden mindste overgang til et glubsk og truende udtryk, der med et hæsligt smil udspejdede hans principals, men da Dombey atter så op, fik det ikke mindre hurtigt igen det forrige udtryk.

"De er meget venlig," sagde Carker. "Det vil være mig en stor glæde at gøre deres bekendtskab. Siden vi taler om døtre, jeg har set miss Dombey."

Blodet fo'r pludselig op i Dombeys ansigt.

"Jeg tog mig den frihed," sagde Carker, "at hilse på hende for at spørge, om hun ikke havde et eller andet lille ærinde for mig; men jeg er ikke så heldig at være overbringer af andet end hendes – hendes kærlige hilsen."

Hvilket ulveansigt var det ikke, idet endog den hede tunge viste sig gennem den udspilede mund, da øjnene mødte Dombeys!

"Hvad har De at meddele om forretningerne?" spurgte Dombey efter en pause, under hvilken Carker havde taget nogle notitser og andre papirer frem.

"Meget lidt," svarede Carker. "I det hele taget har vi i den sidste tid ikke haft lykken med os som ellers, men det spiller jo ingen rolle for Dem. Lloyds mener, at *"Sønnen og Arvingen"* er forlist. Nå, den var jo assureret fra kølen til mastetoppen."

"Carker," sagde Dombey og satte sig i en lænestol i nærheden af ham, "jeg kan ikke sige, at det unge menneske, jeg mener Gay, gjorde et fordelagtigt indtryk på mig –"

"Heller ikke på mig," afbrød den anden ham.

"Men jeg ville dog ønske," vedblev Dombey uden at ænse afbrydelsen, "at han ikke var kommet med det skib. Jeg ville ønske, at han ikke var blevet sendt bort."

"Hvor det er kedeligt, at De ikke sagde dette i tide," svarede Carker koldblodigt. "Ikke des mindre tror jeg, at det ikke er så galt. Har jeg sagt Dem, at der fandt lige som lidt fortrolighed sted imellem miss Dombey og ham?"

"Nej," sagde Dombey barsk.

"Jeg tvivler ikke på," svarede Carker efter en udtryksfuld pause, "at hvor Gay så end er, så er det meget bedre, at han er der end herhjemme. Hvis jeg var eller kunne være i Deres sted, ville jeg være tilfreds med det. Miss Dombey er åbenhjertig og ung – måske næppe stolt nok af en datter af Dem at være – hvis hun har nogen fejl, skønt denne vistnok ikke er stor. Vil De gennemgå disse opgørelser med mig?"

I stedet for at bøje sig over papirerne, der blev bredt ud for ham, lagde Dombey sig tilbage i sin lænestol og så Carker stift ind i ansigtet. Med øjenlågene trukket lidt i vejret lod denne, som om han så på sine tal og ventede på sin principals lejlighed. Han viste, at han kun lod således, ligesom af hensynsfuldhed og for at skåne Dombey's følelser. Idet denne så på ham, lagde han mærke til den tilsigtede opmærksomhed og indså, at hvis den ikke havde været, ville denne fortrolige Carker have sagt en hel del mere, som han, Dombey, var for stolt til at spørge om. Således bar han sig ofte ad under forretningerne. Lidt efter lidt blev Dombey's blik mindre stift, og hans opmærksomhed henvendtes på de foran ham liggende papirer, men selv mens han var ivrigt optaget af dem, standsede han dog og så på

Carker. Hver gang han gjorde dette, var Carker lige så tydelig som før i sin hensynsfuldhed og overbeviste mere og mere sin store chef om den.

Mens de var således beskæftigede, og idet der under disponentens snilde dyrkning i Dombey's bryst avledes og udklækkedes harmfulde tanker om den stakkels Florence, hvilke fortrængte hans vante kolde mishag, spankulerede den af de gamle damer i Leamington beundrede major Bagstock, ledsaget af den indfødte med det sædvanlige kvantum bagage, hen ad skyggesiden af gaden for at gøre mrs. Skewton en formiddagsvisit. Da det var middagstid, da majoren nåede Cleopatras bur, var han så heldig at finde sin fyrstinde på hendes sædvanlige sofa, smægtende ved en kop kaffe, mens værelset, for at hun så meget des yppigere kunne nyde sin magelighed, var gjort så mørkt, at Withers, der vartede hende op, tog sig ud som en spøgelsespage.

"Hvad er det for en utålelig skabning, som kommer der?" spurgte mrs. Skewton. "Jeg kan ikke udholde dens nærværelse. Bort med Dem, hvem De så er!"

"De har ikke hjerte til at forvise J. B., frue," sagde majoren, idet han, for at protestere, blev stående midtvejs med sin stok på skulderen.

"Å er det Dem? Alting vel overvejet, kan De komme," sagde Cleopatra.

Majoren gik altså ind, nærmede sig sofaen og trykkede hendes fortryllende hånd til sine læber.

"Sæt Dem," sagde Cleopatra og svingede ligegyldig med sin vifte, "et langt stykke fra mig. Kom mig ikke nær, for jeg er

frygtelig mat og nervøs i dag, og De lugter af solen. De er formelig tropisk."

"For pokker, frue," sagde majoren, "der har været den tid, da solen har ristet og trukket vabler på Joseph Bagstock; der har været den tid, da han af den stærke drivhusvarme i Vestindien blev drevet til en sådan blomstring, at han gik under navn af Blomsten. Dengang hørte man aldrig tale om Bagstock, frue, men kun om Blomsten – Blomsten af vort regiment. Blomsten er måske visnet mere eller mindre," tilføjede majoren, idet han sank ned i en lænestol, der stod langt nærmere end den af hans grusomme gudinde udpegede, "men den er endnu en sej plante og lige så trofast som vedbenden."

Her lukkede majoren, skærmet af mørket i værelset, sit ene øje, virrede med hovedet ligesom en harlekin og kom i sin store selvtilfredshed apopleksiens grænser nærmere, end han måske før var kommet dem.

"Hvor er mrs. Granger?" spurgte Cleopatra sin page. Withers troede, at hun var inde i sit eget værelse.

"Meget vel. Gå og luk døren. Jeg er optaget."

Da Withers var forsvundet, vendte mrs. Skewton smægtende hovedet om mod majoren, uden for øvrigt at røre sig, og spurgte ham, hvorledes hans ven havde det.

"Dombey, frue," svarede majoren med en skæmtefuld gurglen i halsen, "har det så godt, som et menneske i hans tilstand kan have det. Hans tilstand er fortvivlet, frue. Han er skudt, gennemboret af en bajonet!"

Cleopatra sendte majoren et skarpt blik, som stod i levende modsætning til den påtagne dræven, hvormed hun straks efter sagde:

"Selv om jeg kun kender lidt til verden, major Bagstock – og heller ikke kan jeg beklage mit ukendskab med den, da jeg er bange for, at den er falsk, fuld af trykkende formaliteter og ligegyldig for naturen, et sted, kort sagt, hvor hjertets musik og sjælens udgydelser og alt sådant noget, som er så ægte poetisk, kun sjældent høres – kan jeg dog ikke tage fejl af Deres mening. Der ligger i Deres ord en hentydning til Edith – til mit inderligt elskede barn," sagde mrs. Skewton, idet hun med pegefingern fulgte omridsene af sine øjenbryn, "som bringer den fineste streng til at dirre."

"Ligefremhed, frue, har altid været Bagstockracens særkende. De har ret. Joe indrømmer det."

"Og den hentydning gjaldt altså en af de mest – for ikke udtrykkelig at sige den mest – rørende, ophøjede, den helligste af alle de følelser, som vor så sørgeligt faldne natur er modtagelig for?"

Majoren lagde sin hånd på sine læber og viftede et kys hen til Cleopatra, ligesom for at udtrykke denne følelse.

"Jeg føler, at jeg er svag; jeg føler, at jeg mangler den kraft, som skulle holde en moder oppe ved sådan en lejlighed," sagde mrs. Skewton og pudsede sine læber med kniplingskanten af sit lommeørklæde, "men jeg kan næsten ikke uden en følelse af afmagt nærme mig et emne, der er så overordentlig vigtigt for min kære Edith. Ikke des mindre, slette menneske, vil jeg, da De så dumdristigt har udtalt Dem om det, og da det har voldt mig stor smerte, ikke gyse tilbage for min pligt."

I ly af mørket blev majoren ved at svulme og svulme og virre med sit purpurfarvede ansigt og blinke med sit hummerøje, indtil han fik et anfald af hvæsen, som nødte ham til at rejse sig

og gøre et par slag frem og tilbage i stuen, førend hans skønne veninde kunne gå videre.

"Mr. Dombey," sagde mrs. Skewton, "var allerede for flere uger siden så venlig at gøre os den ære at besøge os her sammen med Dem, min kære major. Jeg tilstår – lad mig være oprigtig – at det er en skrøbelighed af mig at være så impulsiv og ligesom bære mit hjerte uden på. Jeg kender godt min skrøbelighed. Min fjende kan ikke kende den bedre. Men jeg angrer den ikke; jeg vil helst ikke lade mig stivne til is af den hjerteløse verden og finde mig tålmodigt i denne beskyldning."

Mrs. Skewton ordnede sin bryststrimmel, kneb sig i sin rynkede hals for at give den en glat overflade og fortsatte med stor venlighed:

"Det var mig – og sandelig min kære Edith med – en uendelig glæde at modtage mr. Dombey. Da han var en ven af Dem, kære major, var vi naturligvis allerede forud indtaget for ham, og jeg troede at opdage en masse hjerte hos ham, som var meget vederkvægende."

"Dombey har pokkers lidt hjerte nu, frue."

"Ti, skrækkelige mand!" udbrød mrs. Skewton med et smægtende blik på ham.

"J. B. er stum, frue."

"Mr. Dombey," fortsatte Cleopatra og glattede rosenfarven på sine kinder, "gentog følgelig sit besøg, og da han muligvis fandt noget tiltrækkende i vor simple og ukunstlede levemåde – for naturen har altid et vist trylleri, den er så inderligt sød – blev han hver aften et medlem af vor lille kreds. Kun lidt tænkte jeg på det rædsomme ansvar, jeg pådrog mig, da jeg opfordrede mr. Dombey til – til –"

"At gå på hvervning i dette kvarter, frue."

"Plumpe mand, De foregriber min mening, skønt i hæslige ord."

Her støttede mrs. Skewton sin albue på det lille bord ved siden af, og idet hun på en, som hun syntes, yndig og klædelig måde lod sit håndled hænge ned, dinglede hun frem og tilbage med sin vifte og beundrede sløvt sin hånd, mens hun talte.

"Den kval, jeg har udstået," sagde hun i en affekteret tone, "idet sandheden lidt efter lidt gik op for mig, har været alt for gruelig, til at jeg kunne udbrede mig over den. Hele min tilværelse er knyttet til min søde Edith, og at se hende, mit skønne yndlingsbarn, der siden den herlige Grangers død formelig havde lukket sit hjerte i lås, forandre sig dag for dag, er det mest rørende i verden."

Mrs. Skewtons verden kunne ikke være meget byrdefuld, hvis man skulle dømme efter den indflydelse, som det mest rørende i den havde på hende; dette dog være sagt i parentes.

"Edith," sagde mrs. Skewton med et sødligt smil, "der er mit livs sande perle, siges at ligne mig, og jeg tror også, at vi ligner hinanden."

"Der er én mand i verden, som aldrig vil indrømme, at nogen ligner Dem, frue," sagde majoren, "og denne mands navn er gamle Joe Bagstock."

Cleopatra lod, som om hun ville knuse smigrerens hjerneskal med sin vifte, men lod sig formilde, så at hun smilede ad ham, idet hun fortsatte:

"Hvis mit fortryllende barn arver nogen fordel efter mig, slette menneske" – det var majoren, der var det slette menneske – "så arver hun også min tåbelige natur. Hun har megen

karakterstyrke – min, har man sagt, er umådelig, men jeg tror det ikke – men når hun først er blevet rørt, er hun i højeste grad modtagelig og følsom. Hvilke er ikke mine følelser ved at se hende hentæres! De tilintetgør mig!"

Idet majoren nærmede sig med sin dobbelte hage og snerpede sine blå læber sammen til et trøstende udtryk, lod han, som om han følte den dybeste deltagelse.

"Det er rørende at tænke sig, hvilken tillid, hvilken fri sjælsudvikling og åbenhjertighed i følelse der har fundet sted imellem os," sagde mrs. Skewton. "Vi har snarere været som søstre end som moder og barn."

"J. B.'s egen mening, således som J. B. halvhundrede tusinde gange har udtalt den!"

"Afbryd mig ikke, plumpe mand! Hvilke er da mine følelser, når jeg ser, at der gives ét emne, som vi skyr? At der nu har åbnet sig et – hvad er det nu, det hedder? – et svælg imellem os; at min egen frimodige Edith har forandret sig imod mig! De er naturligvis af den bitreste slags."

Majoren forlod sin stol og satte sig på en, der stod nærmere ved det lille bord.

"Fra dag til dag ser jeg dette, kære major," fortsatte mrs. Skewton. "Fra dag til dag føler jeg dette. Fra time til time bebrejder jeg mig det overmål af tillidsfuldhed, der har fået så triste følger, og næsten fra minut til minut håber jeg, at mr. Dombey vil forklare sig og lindre den pine, jeg lider, og som er overordentlig trættende. Men der sker ingenting, kære major; jeg er en slave af angeren – pas på kaffekoppen; De er så klodset – min elskede Edith er forandret, og jeg indser virkelig ikke,

hvad der er at gøre, eller med hvilket rart menneske jeg skal rådføre mig."

Opmuntret, måske af den blide og fortrolige tone, som mrs. Skewton nu, efter flere gange et øjeblik at være henfalden til den, syntes at bruge for alvor, rakte major Bagstock sin hånd frem over det lille bord og sagde skelende:

"Rådfør Dem med Joe, frue."

"Hvorfor, afskyelige uhyre," sagde Cleopatra, idet hun rakte majoren sin ene hånd og slog ham på knoerne med sin vifte, som hun holdt i den anden, "taler De da ikke til mig? De ved, hvad jeg mener; hvorfor siger De mig ikke noget om sagen?"

Majoren lo, kyssede den hånd, hun havde rakt ham, og lo atter umådeligt.

"Har mr. Dombey så meget hjerte, som jeg har tiltroet ham?" spurgte Cleopatra ømt og smægtende. "Tror De, at det er hans alvor, bedste major? Hvad mener De, skal man tale til ham eller lade ham gå sin gang? Sig mig nu Deres mening, så er De sød."

"Skulle vi gifte ham med Edith Granger, frue?" spurgte majoren med en hæs latter.

"Gådefulde menneske!" svarede Cleopatra og rørte med sin vifte ved majorens næse. "Hvorledes kunne vi gifte ham bort?"

"Skulle vi gifte ham med Edith Granger, frue, spørger jeg?"

Mrs. Skewton svarede ikke med ord, men smilede med et sådant liv og skælmeri ad majoren, at denne tapre officer, i den tro at være blevet opfordret dertil, ville have trykket et kys på hendes meget røde læber, hvis hun ikke med en indtagende og ungdommelig behændighed havde holdt sin vifte for dem. Det var måske af ærbarhed; det var måske af frygt for en eller anden fare for deres blomstring.

"Dombey, frue," sagde majoren, "er en stor fangst."

"Å, De egennyttige usling!" udbrød Cleopatra med et lille skrig. "Det er oprørende!"

"Og Dombey," vedblev majoren, idet han stak hovedet frem og spilede øjnene op, "mener det alvorligt. Joseph siger det; Bagstock ved det; J. B. holder ham til vinden. Overlad Dombey til sig selv, frue. Dombey er klog nok. Bliv ved, som De har begyndt, gå ikke videre og overlad resten til J. B."

"Tror De virkelig, kære major?" spurgte Cleopatra, der, trods sin ligegyldige holdning, havde taget ham meget forsigtigt og meget forskende i øjesyn.

"Ja, ganske vist. Cleopatra den mageløse og hendes Antonius Bagstock vil ofte tale triumferende om det, når de nyder godt af elegancen og rigdommen i Edith Dombeys hus. Dombeys højre hånd, frue," sagde majoren, idet han pludselig blev alvorlig; "er kommet."

"I dag?" spurgte Cleopatra.

"Ja, i formiddags. Dombeys længsel – må tilskrives – tro J. B. på hans ord, for Joe er fordømt fiffig" – her pikkede majoren sig på næsen og skruede sit ene øje i vejret, hvilket ikke forhøjede hans medfødte skønhed – "hans ønske om, at han får det, der er i gære, at vide, uden at Dombey meddeler ham det eller rådfører sig med ham om det, for han er stolt som Lucifer."

"En fortryllende egenskab, der minder mig om den kære Edith," læspede mrs. Skewton.

"Nå ja, frue," sagde majoren, "jeg har allerede ladet nogle vink falde, som Dombeys højre hånd har forstået, og førend dagen er til ende, skal jeg lade nogle flere falde. I morges udkastede Dombey planen til en udflugt til Warwick Castle og til

Kenilworth i morgen, som skulle indledes med en frokost hjemme hos os. Jeg påtog mig at overbringe denne indbydelse. Vil De gøre os den ære, frue," sagde majoren, svulmende af stakåndethed og fiffighed, idet han overrakte et brev med udskrift: Til den højvelbårne mrs. Skewton, ved major Bagstocks godhed, og hvori hendes stedse ærbødige Paul Dombey anmodede hende og hendes elskværdige og talentfulde datter om at samtykke i den påtænkte udflugt, ligesom den samme altid ærbødige Paul Dombey bad om at bringe mrs. Granger hans ærbødige hilsen.

"Stille!" sagde Cleopatra pludselig. "Der er Edith!"

Man kunne næppe sige, at den kærlige moder ved dette udbrud på ny fik sin sløve og affekterede mine, for hun havde slet ikke aflagt den, og heller ikke var det rimeligt, at hun kunne eller ville gøre det før i graven. Men idet hun pludselig gav slip på enhver skygge af alvor eller svag tilståelse om noget godt eller slet forsæt, som hendes ansigt, stemme eller væsen et øjeblik kunne have røbet, lå hun, da Edith trådte ind i stuen, atter som sit sløveste og mest smægtende Jeg på sofaen.

Med en skødesløs hilsen til majoren og et skarpt blik til sin moder trak den skønne og majestætiske, men kolde og frastødende Edith gardinet til side fra et vindue, hvor hun satte sig og så ud.

"Kæreste Edith," sagde mrs. Skewton, "hvor i alverden har du dog været? Jeg har savnet dig så skrækelig, min engel."

"Du havde ladet sige, at du var optaget, og derfor blev jeg borte," svarede hun uden at vende hovedet.

"Det var grusomt mod gamle Joe, frue," svarede majoren galant.

"Ja vist var det meget grusomt," sagde hun, idet hun endnu stadig så ud ad vinduet og talte med så kold en hån, at majoren blev ganske befippet og ikke kunne finde på noget svar.

"Major Bagstock, søde Edith," drævede hendes moder, "der, som du ved, ellers i almindelighed er den unyttigste og ubehageligste person, man kan tænke sig –"

"Det er sandelig ikke umagen værd, moder," sagde Edith og vendte sig om, "at bruge disse talemåder. Vi er jo alene og kender hinanden."

Den rolige foragt, der hvilede over hendes smukke ansigt – en foragt, der åbenbart ikke mindre gjaldt hende selv end dem – var så inderlig og dyb, at hendes moders affektation, skønt den var af hårdført helbred, et øjeblik bøjede sig for den.

"Min elskede pige!" begyndte hun igen.

"Endnu ikke kone?" sagde Edith med et smil.

"Hvor du er sær i dag. Du må vide, min engel, at major Bagstock har bragt det venligste brev fra mr. Dombey, som foreslår os at spise frokost med ham i morgen og tage til Warwick og Kenilworth. Vil du, Edith?"

"Om jeg vil?" udbrød hun, idet hun blev blussende rød og hastigt trak vejret, mens hun vendte sig om mod sin moder.

"Jeg vidste nok, at du ville, min egen ven," sagde den sidstnævnte henkastende. "Det er, som du siger, kun en form at spørge om det. Her er mr. Dombey's brev, Edith."

"Mange tak; jeg bryder mig ikke om at læse det."

"Så er det måske bedst, at jeg selv svarer," sagde mrs. Skewton, "skønt jeg havde tænkt på at bede dig, søde barn, at være min sekretær." Da Edith hverken svarede eller rørte sig, bad mrs. Skewton majoren skyde det lille bord lidt nærmere

hen til hende, åbne den derpå stående pult og tage pen og papir frem, hvilke galante håndsrækninger majoren ydede med største underdanighed og hengivenhed.

"Skal jeg hilse fra dig, kære Edith?" spurgte mrs. Skewton, idet hun standsede med pennen i hånden.

"Som du vil, moder," svarede hun uden at dreje hovedet og med den største ligegyldighed.

Mrs. Skewton skrev, hvad hun ville, uden at forlange mere forklaring og rakte sit brev til majoren, der, idet han modtog det som et dyrebart pant, højtideligt gemte det ved sit hjerte, men på grund af sin vests usikkerhed længtes efter at kunne komme til at stikke det ned i bukselommen. Majoren sagde derpå damerne det artigste og ridderligste farvel, hvilket den ældste svarede på som sædvanlig, hvorimod den yngste blev siddende med ansigtet mod vinduet og bøjede hovedet så lidt, at det ville have været høfligere mod majoren slet ikke at have givet noget tegn og overladt til ham selv at tro, at hun ikke havde hørt eller tænkt på ham.

"At hun skulle have forandret sig," sagde majoren til sig selv, mens han gik hjem, på hvilken ekspedition han, da det var stærkt solskin, kommanderede den indfødte og den lette bagage frem i fronten, for at han selv kunne gå i skyggen af den landflygtige prins; "at hun skulle have forandret sig og hentæres og så fremdeles, det går ikke i Joseph Bagstock. Nej slet ikke. Det tager vi ikke for gode varer. Men at der er ligesom en skilsmisse imellem dem – eller et svælg, som moderen kalder det – for pokker, det synes at være sandt nok. Og det er sandt nok! Nå ja!" gispede majoren, "Edith Granger og Dombey er

lykkelig og vel maget; lad dem fægte det ud! Bagstock holder på den, der vinder!"

Ved i sine tankers kraft at sige disse ord højt bragte majoren den ulykkelige indfødte til at standse og vende sig om i den tro, at majoren talte til ham. Forbitret over denne subordinationssstridige handling, stødte majoren, skønt han i samme øjeblik, som den fandt sted, svulmede af fornøjelse over sit eget indfald, straks sin stok ind mellem ribbenene på den indfødte og vedblev med korte mellemrum på hele vejen til hotellet at opmuntre ham.

Heller ikke viste majoren sig mindre forbitret, mens han klædte sig på til middagsbordet, under hvilken operation den sorte tjener måtte døje en hagl af diverse genstande, der afvekslede i størrelse fra en støvle til en hårbørste og omfattede alt, hvad der kom indenfor hans herres område. For majoren gjorde sig til af at have den indfødte under fuldkommen dressur og straffede den mindste afvigelse fra den strenge disciplin med denne slags ekstra tjeneste. Føjes hertil, at han havde den indfødte om sig som et kontrapirremiddel mod podagra og alle andre både åndelige og legemlige plager, skulle det synes, at den indfødte fortjente sin løn – der ikke var stor.

Da majoren til sidst havde opbrugt alle de kastevåben, der var ved hånden, og overøst den indfødte med så mange ny skældsord, at denne måtte undre sig over det engelske sprogs rigdom, fandt han sig i at lade sig give sit halsbind på. Da han nu var blevet påklædt og efter denne anstrengelse var i perlehumør, gik han ned for at oplive Dombey og hans højre hånd.

Dombey var endnu ikke kommet ind, men hans højre hånd var til stede.

"Nå," sagde majoren, "hvorledes har De tilbragt tiden, siden jeg havde den fornøjelse at træffe dem? Har De været ude at spadser?"

"Kun en lille tur på en halv times tid," sagde Carker. "Vi har haft så travlt."

"Forretninger måske?" spurgte majoren.

"En mængde småting, som det var nødvendigt at gennemgå. Men ved De hvad – det er noget ganske usædvanligt hos mig, da jeg er blevet opdraget i en mistroisk skole og i det hele taget ikke af naturen er meddelsom, –" sagde han, idet han brød af og talte i en indsmigrende tone – "men jeg føler mig så fortroligt stemt imod Dem, major Bagstock."

"Det er mig en ære. De kan også trygt være det."

"Ved De hvad," fortsatte Carker, "jeg synes ikke, min ven – vor ven, burde jeg snarere sige –"

"Mener De Dombey?" udbrød majoren. "Ser De mig, J. B., stå her, mr. Carker?"

Han var tyk nok og blå nok til at kunne ses, og Carker tillkendegav, at han havde den fornøjelse.

"Så ser De også en mand, der vil gå gennem ild og vand for at vise Dombey en tjeneste."

Carker smilede og sagde, at det var han vis på. "Ved De hvad, hr. major," vedblev han, "for at begynde hvor jeg slap – jeg synes ikke, at vor ven er så opmærksom for forretningerne i dag som ellers?"

"Ikke det?" sagde den henrykte major.

"Jeg synes, han var lidt åndsfraværende og tilbøjelig til at falde i tanker."

"For pokker, der er en dame med i spillet!"

"Jeg begynder virkelig nu selv at tro det, skønt jeg først tænkte, at det kunne være Deres spøg, da De nævnte noget om det, for jeg ved, at de herrer militære –"

Majoren fik sin hestehoste og rystede med hoved og skulder, som om han ville sige: "Ja, vi er rigtignok nogle lystige fugle, det kan ikke nægtes!" hvorpå han tog Carker i knaphullet og hviskede til ham med stirrende øjne, at det var et overordentlig fortryllende fruentimmer; en ung enke; af god familie; Dombey var forelsket op over begge øren i hende, og det ville på begge sider være et godt parti, for hun havde skønhed, blod og talenter, og Dombey rigdom, og hvad kunne vel et ægtepar forlange mere? Men da majoren hørte Dombeys fodtrin udenfor, afbrød han sin tale, idet han sagde, at Carker ville få hende at se næste dag og da selv kunne dømme, og oven på den åndelige spænding og anstrengelse ved at sige alt dette med en hvæsende hvissen blev majoren siddende med en gurglen i halsen og vandet i øjnene, indtil der var anrettet.

Ligesom visse andre ædle dyr viste majoren sig til sin største fordel ved fodringstiden. Ved denne lejlighed skinnede han ved den ene ende af bordet, understøttet af Dombeys mildere skær ved den anden, mens Carker ved den ene side lånte enten det ene eller det andet lys sin stråle eller lod den blande sig med dem begge, som det kunne falde sig.

Under de første par retter var majoren i almindelighed alvorlig, for ifølge en hemmeligt udstedt generalordre samlede den indfødte alle saucer og platmenager omkring ham og gav

ham nok at gøre med at tage propperne af krukkerne og blande indholdet sammen på sin tallerken. Desuden havde den indfødte på en stumtjener forskellige private krydderier stående, som majoren dagligt brændte sine indvolde med, ikke at tale om nogle sælsomme maskiner, som han sprøjtede ukendte væsker i hans drikkevarer med. Men ved denne lejlighed fandt major Bagstock endog under disse mangfoldige sysler tid til at være selskabelig, og hans selskabelighed ytrede sig i den overordentlige fiffighed, hvormed han røbede Dombeys sindstilstand til Carker.

"Dombey," sagde majoren, "De spiser jo ikke; hvad er der i vejen med Dem?"

"Å, jeg har det meget godt," svarede denne, "kun har jeg ingen appetit i dag."

"Men, Dombey, hvor er den da blevet af?" spurgte majoren. "Hvad har De gjort med den? De har såmænd ikke ladet den blive hos Deres venner, for jeg kan indestå for, at de ingen havde til frokost i dag. I det mindste for den ene af dem kan jeg indestå; hvem siger jeg ikke."

Derpå blinkede majoren ad Carker og blev så frygteligt fiffig, at hans sorte tjener blev nødt til uden kommando at dunke ham i ryggen, da han sandsynligvis ellers ville være forsvundet under bordet.

På et senere stadium af måltidet, det vil sige, da den indfødte stod ved majorens side, rede til at åbne den første flaske champagne, blev majoren endnu fiffigere.

"Fyld dette til randen, slubbert!" sagde majoren og holdt sit glas i vejret. "Fyld ligeledes mr. Carkers til randen. Og mr. Dombeys med. For pokker, mine herrer," sagde majoren og

blinkede ad sin ny ven, mens Dombey med en forlegen mine så ned på sin tallerken, "dette glas vin vil vi hellige en guddom, som Joe er stolt af at kende og i afstand ydmygt og ærbødigt at beundre. Edith er hendes navn; den engleagtige Edith!"

"Den engleagtige Edith!" udbrød den smilende Carker.

"Ja, Edith," sagde Dombey.

Opvarterne, der kom med ny retter, gjorde majoren endnu fiffigere, men i en alvorligere retning. "For skønt Joe Bagstock, når vi er alene, blander spøg med alvor ved dette emne," sagde majoren, idet han lagde fingeren på læberne og talte halvt afsides til Carker, "holder han dog dette navn alt for helligt til at lade det blive disse karles eller hvilke som helst karles ejendom. Ikke et ord, så længe de er her!"

Dette var ærbødigt og sømmeligt talt af majoren, og Dombey indrømmede det åbent. Skønt majorens hentydninger gjorde Dombey forlegen på hans kolde måde, havde han dog øjensynlig intet imod en sådan skæmt. Majoren var måske kommet sandheden temmelig nær, da han om formiddagen havde antydnet, at den store mand, der var alt for hovmodig til udtrykkelig at rådføre sig med eller betro sig til sin premierminister i en sådan sag, dog ønskede, at han blev indviet i den. Hvordan det nu end var, så skelede han, mens majoren lod sit lette artilleri spille, ofte over til Carker og syntes at iagttage, hvilken virkning det gjorde på ham.

Men efter at have sikret sig en opmærksom tilhører og en smiler, der ikke havde sin mage i hele verden – "kort sagt en pokkers opvakt og behagelig fyr", som han senere ofte udtalte – ville majoren ikke lade ham slippe med sådan en smule fiffighed, der kun vedkom Dombey. Da dugen derfor var blevet

taget af bordet, viste majoren sig i sin fulde glans, idet han fortalte regimentsanekdoter og gjorde regimentsløjer, hvad han gjorde med en så overmodig ødselhed, at Carker blev – eller lod, som om han blev – ganske udmattet af latter og beundring, mens Dombey så ud over sit stivede halsbind, som om han kunne være majorens ejermand eller en statelig bjørnetrækker, der glædede sig over at se sin bjørn danse så godt.

Da majorens spisen, drikken og hans selskabelige talenter nu havde gjort ham for hæs til, at han kunne være forståelig, satte de sig til at drikke kaffe, hvorefter majoren, tilsyneladende kun med ringe håb om at få et Ja til svar, spurgte Carker, om han spillede piquet.

"Å ja, en smule," svarede Carker.

"Eller toccodille?" sagde majoren tøvende.

"Å ja såmænd," svarede tændernes mand.

"Carker spiller alle spil, tror jeg," sagde Dombey, idet han lagde sig på sofaen som en træmand uden led eller hængsler, "og spiller godt."

Han spillede virkelig også de to ovennævnte så fuldkomment, at majoren forbavsedes og på lykke og fromme spurgte ham, om han spillede skak.

"Å ja, jeg kan nok spille lidt skak," svarede Carker. "Jeg har undertiden spillet og vundet et parti – et rent lykketræf – uden at have set på brættet."

"For pokker, De er en sand modsætning til Dombey, der slet intet spil spiller."

"Å *han*!" svarede disponenten. "Han har aldrig haft nødig at lære sådanne små kunster. For folk som mig kan de undertiden

være nyttige, således som f.eks. nu, major Bagstock, da de sætter mig i stand til at hjælpe Dem at få ende på tiden."

Det var måske kun den falske mund, der var så glat og bred, og dog syntes der under ydmygheden i denne korte tale at lure ligesom en snerren, og et øjeblik skulle man have troet, at de hvide tænder var tilbøjelige til at bide den hånd, de sleskede for. Men majoren tænkte intet ved det, og Dombey lå med halvt lukkede øjne og grublede under hele spillet, der varede til sengetid.

Da var Carker, skønt den vindende, steget i den grad i majorens gode mening, at denne, da Carker, førend de gik i seng, forlod ham, lod den indfødte – der altid sov på en madras på gulvet uden for sin herres dør – følge med ham gennem gangen for i højtideligt optog at lyse ham til hans værelse.

Der var en lille plet på overfladen af spejlet i Carkers værelse, og dets afspejling var måske falsk; men den aften viste det billedet af en mand, der i tankerne så en mængde mennesker sove på gulvet ved hans fødder, ligesom den stakkels indfødte uden for sin herres dør; en mand, der listede sig frem imellem dem og så ondskabsfuldt nok ned, dog uden at træde på noget ansigt – i det mindste ikke endnu.

27. Stærkere skygger

Carker stod op med lærken og gik ud at spadserere. Mens han slentrede omkring og grublede med rynkede bryn, syntes hans overvejelser ikke at svinge sig så højt i vejret som lærken eller i det hele at gå i den retning; de holdt sig snarere tæt ved deres rede nede på jorden og så sig om imellem støvet og ormene. Men ingen i luften usynlig, syngende fugl var længere uden for det menneskelige øjes område end Carkers tanker. Han havde sit ansigt så fuldstændig i sin magt, at få med sikkerhed kunne sige mere om dets udtryk, end at det smilede eller grublede. Nu grublede det stærkt. Jo højere lærken steg, des mere fordybede han sig i sine tanker. Jo klarere og mere fyldigt lærken udsendte sin melodi, des alvorligere og dybere blev hans tavshed. Da lærken til sidst med overvældende triller styrtede sig hovedkulds ned og gemte sig tæt ved ham i den grønne hvede, der krusede sig som en flod i morgenluftningen, fo'r han op af sine drømme og så sig om med et pludseligt smil, der var så høfligt og venligt, som om han ville formilde en mængde iagttagere. Han faldt heller ikke tilbage efter således at være vågnet, men glattede sit ansigt, som om han tænkte, at det ellers kunne rynkes og sladre af skole, og gik videre og smilede, ligesom for at øve sig.

Måske af hensyn til det første indtryk var Carker denne morgen meget omhyggeligt og pynteligt påklædt. Skønt altid noget stiv i sin påklædning for at efterligne den store mand, han tjente, gik hans stivhed dog aldrig så vidt som Dombeys, dels fordi han vidste, at denne var latterlig, og dels fordi han deri så endnu et middel til at udtrykke, hvor meget han

indrømmede den forskel og afstand, der var imellem dem. Nogle anførte ham endog som en skarp og ingenlunde smigrende kommentar til hans iskolde velynder – men verden er så tilbøjelig til at lægge alting forkert ud, og Carker kunne ikke gøre for, at den har denne slette egenskab.

Ren og blomstrende slentrede Carker, hvis svage farve ligesom blegnede i solen, og hvis sirlige skridt forhøjede grønsværens blødhed, om på enge, hen ad grønne stier, gennem alleer, indtil det var tid at vende om for at spise frokost. Idet han valgte en nærmere vej hjem, gik han hen ad den, luftede sine tænder og sagde samtidig: "Nu skal vi altså se den tilkommende mrs. Dombey!"

Han var gået uden for byen og vendte tilbage til den ad en smuk spadserestvej, der overskyggedes af løvrige træer, og hvor der hist og her var bænke til dem, som ønskede at hvile sig. Da dette sted i det hele taget aldrig var meget besøgt og i denne stille morgenstund så ud, som om det var ganske øde og forladt, havde eller troede Carker at have det ganske for sig selv. Som en, der endnu har tyve minutter tilbage til at nå et bestemmelsessted, der let kan nås på ti, drev Carker afsted mellem de store træstammer, snart foran hin og snart bag ved denne, og flettede en kæde af fodtrin på den duggede jord.

Men han opdagede, at han havde taget fejl, når han havde troet, at der ingen var i lunden, for idet han sagte smuttede omkring et stort træ, hvis hårde bark var knudret og rynket ligesom huden på et næsehorn eller et andet beslægtet uhyre fra de gamle dage før syndfloden, så han pludselig en skikkelse sidde på en bæk tæt ved, omkring hvilken han i det næste øjeblik ville have snoet den kæde, han var ved at danne.

Det var en elegant klædt og meget smuk dame, hvis stolte, sorte øjne var fæstet på jorden, og i hvem en eller anden lidenskab eller kamp rasede. For mens hun sad og så ned, holdt hun en flig af sin underlæbe imellem tænderne; hendes bryst arbejdede, hendes næsebor dirrede, hendes hoved rystede, harmfulde tårer randt ned ad hendes kinder, og hendes fod var trykket imod mosset, som om hun ville have knust det til støv. Og dog viste næsten det selvsamme blik, som viste ham dette, at den selvsamme dame rejste sig med et hånligt udtryk af kedsomhed og vendte sig bort, uden at hendes ansigt eller skikkelse røbede andet end ligegyldig skønhed og bydende foragt.

En udtæret og meget grim gammel kone, der mindre var klædt som sigøjnerske end som en af den blandede race, der strejfer landet rundt og skiftevis eller på én gang tigger, stjæler, flikker kedler eller fletter måtter, havde ligeledes iagttaget damen, for idet hun rejste sig, kravlede den anden skikkelse, der dannede en så sælsom modsætning til den første, op fra jorden – ud af den, syntes det næsten – og stillede sig i vejen for hende.

"Lad mig spå Dem Deres skæbne, min smukke dame," sagde den gamle kone og klaprede med sine kæber, som om dødningehovedet under hendes gule hud var utålmodigt efter at komme ud.

"Den kan jeg selv spå mig," var svaret.

"Ja, ja, smukke dame, men ikke rigtigt. De spåede den rigtigt, mens De sad der. Jeg så Dem! Giv mig en sølvmonnt, smukke dame, så skal jeg spå Dem Deres skæbne sandfærdigt. Der er rigdom i Deres ansigt, smukke dame."

"Det ved jeg," svarede damen, idet hun med et mørkt smil og et stolt skridt gik forbi hende. "Det har jeg længe vidst."

"Hvad, vil De ikke give mig noget?" udbrød den gamle kone. "Vil De ikke give mig noget for at spå Dem Deres skæbne, smukke dame? Hvor meget vil De da give mig for ikke at spå Dem den? Giv mig noget, eller jeg sender den efter Dem!" skreg den gamle kone lidenskabeligt.

Carker, som damen var i færd med at gå tæt forbi, og som trykkede sig op til sit træ, da hun gik over på stien, trådte hende i møde og tog sin hat af for hende, idet han befalede den gamle kone at tie. Med en bøjning med hovedet takkede damen ham for hans hjælp og gik sin vej.

"Så må De give mig noget, for at jeg ikke skal sende den efter hende!" skreg den gamle kone og kastede armene i vejret, mens hun trængte sig frem mod hans udstrakte hånd. "Eller hør," tilføjede hun, idet hun pludselig dæmpede sin stemme, så alvorligt på ham og et øjeblik syntes at glemme genstanden for sin harme, "giv mig noget, for at jeg ikke skal sende den efter Dem!"

"Efter *mig*, gamle kælling?" svarede Carker og stak hånden i lommen.

"Ja," sagde konen med ufravendt blik og fremrakt hånd. "Jeg ved!"

"Hvad ved De?" spurgte Carker og kastede en shilling hen til hende. "Ved De, hvem den smukke dame er?"

Mimrende ligesom den matroskone i fordums dage, der havde skødet fuldt af kastanjer, og skulende ligesom den heks, der forgæves havde bedt hende om nogle af dem, tog den gamle kone shillingen op, og idet hun gik baglæns som en krebs eller

som en bunke krebs – for hendes hænder, der afvekslende udvidede og trak sig sammen, kunne have forestillet to sådanne dyr, og hendes krybende ansigt en halv snes til – krøb hun sammen ved den årede rod af et gammelt træ, hvor hun tog en kort, sort kridtpibe ud af pulden på sin hat, tændte den med en svovlstik og røg uden at sige et ord, mens hun stirrede på ham.

Carker lo og vendte sig om.

"Godt!" sagde den gamle kone. "Ét barn er dødt, og ét barn lever; én kone er død, og én kone kommer. Gå og mød hende."

Mod sin vilje vendte Carker sig om og blev stående. Den gamle kone, der ikke havde taget piben ud af munden og, mens hun røg, mimrede og mumlede, som om hun talte med en usynlig ånd, pegede med fingeren i den retning, han skulle gå, og lo.

"Hvad var det, De sagde, De dårekistelem?" spurgte han.

Konen mumlede og sladrede og røg og pegede stadig ud for sig, men var tavs. Med et ingenlunde høfligt farvel fortsatte Carker sin gang; men idet han drejede ud af lunden og så tilbage til det gamle træ, kunne han stadig se fingeren pege i den samme retning og syntes, at han hørte konen skrige: "Gå og mød hende!"

På hotellet fandt han alle forberedelserne til en glimrende frokost truffet, og Dombey, majoren og frokosten ventede på damerne. Den individuelle sindstilstand spiller under sådanne omstændigheder unægtelig en stor rolle, men i dette tilfælde gik appetitten helt af med sejren over den ømme lidenskab, idet Dombey var meget rolig og fattet, mens majoren stormede og rasede med voldsom hidsighed og forbitrelse. Omsider blev døren åbnet af den indfødte, og efter en pause viste der sig en

blomstrende, men ikke meget ungdommelig dame, som langsomt og smægtende var vandret gennem gangen.

"Bedste mr. Dombey," sagde damen, "jeg er bange for, at vi kommer noget sent, men Edith har allerede været ude for at finde et fordelagtigt punkt til at tegne en skitse fra. Falskeste af alle majorer," tilføjede hun og rakte ham sin lille finger, "hvorledes har De det?"

"Mrs. Skewton," sagde Dombey, "tillad, at jeg glæder min ven Carker" – uden selv at vide det, lagde han vægt på ordet *ven*, som om han ville sige: "Ikke egentlig min ven; jeg tillader ham kun at opfatte dette navn som en ære" – "med at forestille ham for Dem. De har hørt mig omtale mr. Carker."

"Det glæder mig meget," sagde mrs. Skewton nådigt.

Carker var naturligvis også henrykt. Mon han ville have været mere henrykt på Dombey's vegne, hvis mrs. Skewton – som han først havde troet – havde været den Edith, hvis skål de aftenen i forvejen havde drukket?

"Men hvor, for Himlens skyld, er Edith?" udbrød mrs. Skewton, idet hun så sig om. "Endnu ude ved døren for at give Withers ordre om monteringen af disse tegninger! Bedste mr. Dombey, vil De ikke være så god –"

Dombey var allerede gået for at hente hende. Straks efter kom han tilbage med den samme elegant klædte og meget smukke dame, som Carker havde truffet mellem træerne, under armen.

"Carker –" begyndte Dombey. Men det var så tydeligt, at de genkendte hinanden, at Dombey meget forandret tav stille.

"Jeg er denne herre meget taknemmelig," sagde Edith med en majestætisk bøjning med hovedet, "fordi han nylig befriede mig

for en uforskammet tiggerskes overhæng."

"Jeg takker mine gode stjerner," sagde Carker med et dybt buk, "fordi de skaffede mig lejlighed til at vise en dame, hvis tjener jeg er stolt af at være, en så ringe tjeneste."

Idet hendes øje hvilede et sekund på ham og derpå sænkede sig mod gulvet, så han i dets klare og forskende blik en mistanke om, at han ikke var kommet til i samme øjeblik, som han havde vist sig, men hemmeligt havde iagttaget hende i forvejen. Ligesom han så dette, således så hun i *hans* øje, at hendes mistanke ikke var uden grund.

"Min Gud," udbrød mrs. Skewton, der havde benyttet denne lejlighed til at se på Carker gennem sin lorgnet og – som hun halvhøjt hviskede til majoren – overbevist sig om, at han var lutter hjerte, "det er en af de mest fortryllende hændelser, jeg har oplevet. Man tænke sig! Der er så tydeligt en skæbne deri, kære Edith, at man næsten kunne fristes til at lægge armene over kors og sige ligesom de syndige tyrker: Der er ingen anden gud end Hvad-er-det-nu-han-hedder, og Hvad-er-det-nu-han-hedder er hans profet!"

Edith nedlod sig ikke til at kritisere dette mærkelige citat af Koranen, men Dombey holdt det for nødvendigt at sige nogle høflige ord.

"Det er mig en stor fornøjelse," sagde Dombey med tungt galanteri, "at en mand, der står i et så nært forhold til mig som Carker, skulle have den ære og lykke at yde mrs. Granger den mindste hjælp." Her bukkede Dombey for hende. "Men det smerter mig tillige og gør mig virkelig misundelig på Carker," – uden at vide af det lagde han vægt på disse ord, som om han følte, at de måtte indeholde en meget overraskende sætning –

"fordi denne ære og lykke ikke er faldet i min lod." Her bukkede Dombey igen. Med undtagelse af en trækning ved munden var Edith ubevægelig.

"For pokker," udbrød majoren og brast i tale ved synet af opvarteren, der kom for at melde, at frokosten var anrettet, "det er mig højest påfaldende, at ingen kan have den ære og lykke at skyde alle sådanne tiggere en kugle for panden uden at skulle kræves til regnskab for det. Men her er en arm til mrs. Granger, hvis hun vil gøre J. B. den ære at tage imod den, og den største tjeneste, Joe for øjeblikket kan vise Dem, frue, er at føre Dem til bords."

Så rakte majoren Edith armen; Dombey gik foran med mrs. Skewton, og sidst kom Carker, der smilede ad selskabet.

"Det glæder mig meget, mr. Carker," sagde mrs. Skewton ved frokosten efter igen med velbehag at have set på ham gennem sin lorgnet, "at De har afpasset Deres besøg så heldigt, at De kan følge med os i dag. Det er en meget fortryllende udflugt!"

"Enhver udflugt vil være fortryllende i et sådant selskab, men jeg tror, at den i og for sig ikke er uden interesse."

"Å," udbrød mrs. Skewton med et lille vissent henrykkelsesudbrud. "Warwick Castle er dejligt! – Minder om middelalderen – og alt sådant noget – som er så enestående i sin slags. Sværmer De ikke for middelalderen, mr. Carker?"

"Jo," svarede Carker.

"Hvilke fortryllende tider! Så fulde af tro! Så kraftige og mægtige! Så langt fra alt dagligdags! Ak Gud! Bare de havde levnet os lidt mere af tilværelsens poesi i vore rædsomme dage!"

Mens mrs. Skewton sagde alt dette, så hun vist på Dombey, der stirrede på Edith, som hørte efter, men ikke en eneste gang

hævede øjnene.

"Vi er så frygtelig virkelige, mr. Carker," sagde mrs. Skewton; "synes De ikke?"

Få mennesker havde mindre grund til at klage over deres virkelighed end Cleopatra, der havde så meget falsk på sig, som der vel kunne høre med til sammensætningen af nogen med en virkelig individuel tilværelse. Men alligevel ynkede Carker vor virkelighed og sagde, at han var enig med hende i, at vi i den henseende var meget ilde farne.

"Der er ganske guddommelige malerier på Warwick Castle!" sagde Cleopatra. "Jeg håber, at De sværmer for malerier?"

"Jeg forsikrer Dem, mrs. Skewton," sagde Dombey med en højtidelig opmuntring til sin disponent, "at Carker har megen sans for malerier, formelig en medfødt evne til at dømme om dem. Han er selv en flink kunstner. Han vil blive henrykt, er jeg vis på, over mrs. Grangers smag og færdighed."

"For pokker," udbrød major Bagstock, "min mening er, at De er den beundringsværdige Carker og kan gøre, hvad det skal være."

"Å," sagde Carker med et ydmygt smil, "De er alt for sangvinsk, major Bagstock. Jeg kan kun meget lidt. Men mr. Dombey er højmodig i sin dom om ethvert ringe talent, et menneske som jeg næsten må finde det nødvendigt at skaffe sig, og som han i sin så forskellige virkekreds er så langt ophøjet over, at –" Carker trak på skuldrene, idet han frabad sig enhver yderligere lovtale, og tav.

I al denne tid havde Edith ikke en eneste gang set op, undtagen for at skotte til sin moder, når denne dames glødende ånd gav sig luft i ord. Men da Carker tav, så hun et øjeblik på

Dombey; kun et øjeblik, men med et forbigående glimt af hånlig forundring i sit ansigt, der ikke gik tabt for én iagttager, som uafsladeligt smilede til alle ved bordet.

Dombey fangede de sorte øjenhår i deres nedgang og benyttede lejligheden til at standse dem.

"De har jo desværre ofte været på Warwick?" sagde han.

"Flere gange."

"Besøget vil da, er jeg bange for, falde Dem kedsommeligt."

"Å nej, på ingen måde."

"Du er ligesom din fætter Feenix, kære Edith!" sagde mrs. Skewton. "Han har i det mindste halvhundrede gange været på Warwick Castle; men kom han til Leamington i morgen – gid han gjorde, den søde engel! – ville han besøge det for en og halvtredsindstyvende gang i overmorgen."

"Vi er jo alle entusiaster, ikke sandt, moder?" sagde Edith med et koldt smil.

"Måske alt for meget, mit søde barn, for vor egen roligheds skyld; men lad os ikke klage. Vore egne følelser er vor løn. Selv om, som din fætter Feenix siger, sværdet en smule for tidligt slider skeden op, er det, fordi det er blankt og strålende, ikke sandt, mit elskede barn?"

Mrs. Skewton drog et dybt suk, der skulle kaste en skygge på klingen af den daggert af træ, hvortil hendes modtagelige barm dannede skeden, og idet hun lagde hovedet på siden, så hun tankefuldt på sit elskede barn.

Edith havde, da Dombey tiltalte hende, vendt sit ansigt mod ham og var blevet siddende i denne stilling, mens hun talte til sin moder og denne talte til hende, som om hun ville skænke ham sin opmærksomhed, hvis han havde mere at sige. Der lå

noget i udtrykket af denne simple høflighed, som næsten lignede trods og gav den præget af at blive ydet af tvang eller af en tuskhandel, som hun mod sin vilje tog del i. Dette gik heller ikke tabt for den samme iagttager, der uafladeligt smilede til alle ved bordet. Det bragte ham til at mindes hende således, som han først havde set hende, da hun havde troet, hun var alene mellem træerne.

Dombey, der ikke havde mere at sige, foreslog – frokosten var nemlig nu sluttet og majoren proppet så fuld som en boaslange – at de skulle tage afsted. Da en kaleche ventede udenfor, tog de to damer, majoren og han selv plads inden i den; den indfødte og den magre page satte sig op på bukken, Towlinson blev tilbage, og Carker der skulle ride, sluttede troppen.

Carker travede i en afstand af hundrede skridt bag efter vognen og iagttog den på hele turen, som om han havde været en kat og de fire, der sad inden i den, mus. Hvad enten han så til den ene eller den anden side af vejen – hen over det vidt strakte landskab med dets bølgeformede bakker, vejrmøller, korn, græs, bønnemarken, vilde blomster, avlsgårde, høstakke og kirkespiret inde i skoven – eller op i den solklare luft, hvor sommerfugle boltrede sig omkring hans hoved, og fugle udsendte deres melodier – eller nedad, hvor grenenes skygger slyngede sig sammen og forvandlede vejen til et gyngende tæppe – eller fremad, hvor de ludende træer dannede buer og hvælvinger med den dæmpede belysning, som tittede frem mellem løvet – stadig hvilede en krog af hans øje på Dombeyes stive hoved og den hattefjer, der sænkede sig så skødesløst og hånligt imellem dem, omtrent ligesom han havde set de stolte

øjnlåg sænke sig og ikke mindst, som da ansigtet mødte det, der nu vendte lige imod det. Én og kun én gang slap hans ivrige blik disse genstande, og det var, da et spring over et lavt gærde og en galop tværs over en mark satte ham i stand til at komme vognen, der fulgte landevejen, i forkøbet og ved rejsens mål at stå rede til at hjælpe damerne ud. Da og først da mødte han i hendes første overraskelse et sekund hendes blik, men da han, idet han hjalp hende ud, rørte ved hende med sin bløde, hvide hånd, overså det ham aldeles ligesom før.

Mrs. Skewton ville endelig tage Carker i sin varetægt og vise ham slottets skønheder. Hun ville absolut have hans arm og majorens med. Dette uforbederlige menneske, der var den mest barbariske vantro med hensyn til poesi, ville have godt af at være i sådant selskab. Ved denne tilfældige ordning fik Dombey fuldkommen frihed til at ledsage Edith, hvilket han også gjorde, idet han med kavalmæssig høflighed vandrede foran dem gennem værelserne.

"Hvilke herlige, svundne tider, mr. Carker," sagde Cleopatra, "med deres yndige fæstninger og deres søde, gamle fængsler og deres fortryllende pinekamre og deres romantiske hævn og deres maleriske storme og belejringer og alt, hvad der kan gøre livet virkelig henrivende! Hvor skrækkeligt er vi ikke degenererede! "

"Ja, vi er gået beklageligt tilbage," sagde Carker.

Det ejendommelige ved deres samtale var, at mrs. Skewton trods sin begejstring og Carker trods sin forekommenhed begge var stærkt opsatte på at iagttage Dombey og Edith. Trods alle deres selskabelige talenter talte de noget åndsfraværende og som en følge deraf hen i vejret.

"Vi har ingen tro mere," sagde mrs. Skewton, idet hun stak sit runkne øre frem, for Dombey sagde netop nu noget til Edith.

"Vi tror ikke mere på de søde, gamle lensherrer, der var så fortryllende – eller på de søde præster, der var så krigeriske – ja ikke engang på de i højeste grad gyldne dage under den urolige dronning Elisabeth, som hænger der på væggen. Det søde væsen! Hun var lutter hjerte! Og nu hendes indtagende fader! Jeg håber, at De sværmer for Henrik den Ottende?"

"Ja, jeg beundrer ham!" sagde Carker.

"Han var så ligefrem! Ikke sandt? Så kraftig, så ægte engelsk! Og hvilket portræt af ham, det der med de søde, små øjne og den velvillige hage!"

"Ja, frue!" sagde Carker, idet han pludselig blev stående; "men siden De taler om malerier, så se der en komposition! Hvilket galleri i verden kan fremvise mage til den?"

Med disse ord pegede den smilende herre gennem en dør hen på Dombey og Edith, der stod alene midt i et andet værelse.

De vekslede hverken ord eller blik. Skønt de stod arm i arm, syntes de mere adskilte, end om et helt hav havde rullet sine bølger imellem dem. Selv i deres stolthed var der en forskel, som fjernede dem mere fra hinanden, end om den ene havde været det stolteste og den anden det ydmygste af alle menneskelige væsener. Han, indbildsk, halsstarrig, pedantisk, streng. Hun, i en ualmindelig grad yndig og dejlig, var aldeles ligegyldig for sig selv og ham og alt, hvad der omgav hende, og hånede sine egne tilløkkelser med sin hovmodige pande og læbe, som om de var et skilt eller liberi, hun hadede. Skønt så forskellige og modsatte, var de dog så knyttede og bundet til hinanden med en lænke, som en fjendtlig skæbne havde

smedet, at indbildningskraften kunne have forestillet sig, at malerierne på væggene omkring dem studsede over denne unaturlige forbindelse og iagttog den med deres forskellige udtryk. Barske riddere og krigere så skulende ned på dem. En gejstlig mand med hævede hænder fordømte den bespottelse, at et sådant par nærmede sig Guds alter. Stille vande i landskaber spurgte, idet solen afspejlede sig i deres dybder, om drukning da ikke endnu stod tilbage, når der ingen anden frelse var? Ruiner råbte: "Se herhen og se, hvad vi er, viede som vi blev til den hårdhjertede tid!" Fjendtlige dyr sled i hinanden som en lærer for dem. Kærlighedsguder tog forfærdede flugten, og martyrdommen havde ingen sådan pinsel at fremvise i sin malede lidelseshistorie.

Ikke des mindre blev mrs. Skewton så henrykt over det syn, som Carker havde henledet hendes opmærksomhed på, at hun ikke kunne bare sig for at sige halvhøjt, hvor det var sødt, hvor det var sjælfuldt! Edith, der hørte det, vendte sig om og blev farvet med harmfuldt purpur lige op til håret.

"Min kære Edith mærker, at jeg beundrer hende!" sagde Cleopatra og bankede hende næsten frygtsomt på ryggen med sin parasol. "Søde lam!"

Atter så Carker den kamp, som han så uventet var blevet vidne til mellem træerne. Atter så han den hovmodige slaphed og ligegyldighed overvælde den og skjule den som en sky.

Hun så ikke op på ham, men syntes med en ringe, bydende bevægelse at befale sin moder at komme nærmere. Mrs. Skewton fandt det hensigtsmæssigt at opfatte dette vink og holdt sig fra nu af tæt ved sin datter.

Da der nu ikke længere var noget, som kunne forstyrre Carkers opmærksomhed, begyndte han at tale om malerierne og valgte de bedste, som han fremhævede for Dombey, idet han stadig talte med sin sædvanlige anerkendelse af Dombey's storhed og viste ham sin hyldelse ved at sætte hans kikkert i lave for ham, finde det rigtige sted i hans katalog, holde hans stok eller deslige. Disse villigheder havde, oprigtig talt, ikke så meget deres oprindelse fra Carker som fra Dombey selv, der var tilbøjelig til at hævde sit høvdingdømme ved med dæmpet myndighed og i en – af ham at være – let tone at sige: "Å, Carker, vær så god at hjælpe mig," hvilket den smilende mand stadig med fornøjelse gjorde.

De så på malerierne, borgmurene, vagttårnet osv., og da de kun udgjorde det samme lille selskab, og majoren forholdt sig temmelig tavs – for under fordøjelsesprocessen plejede han at være søvnig – blev Carker meddelsom og underholdende. Først henvendte han sig for det meste til mrs. Skewton, men da denne følsomme dame efter det første kvarters tids forløb blev så begejstret af kunstværkerne, at hun ikke kunne andet end gabe – de var så inspirerende, bemærkede hun som en grund til dette tegn på henrykkelse – overførte han sine opmærksomheder på Dombey. Denne sagde kun lidt andet end en gang imellem et "Meget sandt, Carker," eller "Nej virkelig, Carker?" men opmuntrede dog stiltiende Carker til at blive ved, idet han fandt, at det var lige så godt, at nogen talte, og troede, at hans tale, der ligesom var en slags filial af hovedetablisementet, kunne more mrs. Granger. Carker, der var sjældent klog, tog sig aldrig den frihed at henvende sig umiddelbart til denne dame; men skønt hun ikke så på ham,

syntes hun dog at høre efter, og et par gange, mens han ret lagde vægt på sin ejendommelige ydmyghed, sneg tusmørkesmilet sig over hendes ansigt, ikke som et lys, men som en stærk, sort skygge.

Da Warwick Castle omsider var så temmelig nær udtømt og majoren ligeså, ikke at tale om mrs. Skewton, hvis mærkelige glædesytringer jævnlige kom igen, steg man atter til vogns, hvorpå de kørte omkring til forskellige beundrede punkter i omegnen. På et af disse sagde Dombey meget højtidelig, at en om end nok så lille tegning af mrs. Grangers skønne hånd ville være ham et minde om denne behagelige dag, om hvilken han for øvrigt vist nok ikke ville have noget minde nødigt, da han altid ville holde den højt i ære. Withers hin magre, som havde Ediths skitsebog under armen, blev øjeblikkelig af mrs. Skewton opfordret til at komme frem med den, og vognen holdt, for at Edith kunne tegne skitsen, som Dombey ville gemme blandt sine kostbareste skatte.

"Men jeg er bange for, at jeg gør Dem alt for megen ulejlighed," sagde Dombey.

"Nej på ingen måde. Hvorfra ønsker De den?" svarede hun, idet hun med den samme tvungne opmærksomhed som før vendte sig imod ham.

Med et buk, som fik stivelsen i hans halsbind til at knirke, udbad Dombey sig at turde overlade dette til kunstnerinden.

"Jeg så helst, at De selv valgte," sagde Edith.

"Lad det da være herfra," sagde Dombey. "Det synes at være et fordelagtigt sted dertil, eller – hvad siger De, Carker?"

I forgrunden, et lille stykke fra dem, stod der tilfældigvis en gruppe træer, ikke ulig den, hvor Carker samme morgen havde

snoet sin kæde af fodtrin, og under et træ stod der en bæk, hvorved hele situationen fik en endnu større lighed med det punkt, hvor hans kæde var bristet.

"Tør jeg være så dristig at gøre mrs. Granger opmærksom på," sagde Carker, "at det er et højst interessant, næsten mærkeligt udsigtspunkt?"

Hun fulgte retningen af hans ridepisk med sine øjne og løftede dem hurtigt op mod hans ansigt. Det var det andet blik, de havde vekslet, efter at være blevet forestillet for hinanden, og det lignede nøjagtigt det første med undtagelse af, at dets udtryk var tydeligere.

"Synes De om det?" spurgte Edith Dombey.

"Det er fortryllende!" svarede han.

Vognen kørte altså hen til det sted, som Dombey fandt så fortryllende, og uden at røre sig fra sin plads åbnede Edith med sin sædvanlige stolte ligegyldighed skitsebogen og begyndte at tegne.

"Spidsen er gået af alle mine blyanter," sagde hun, idet hun efterså dem.

"Å tillad, at jeg –" sagde Dombey. "Nej, Carker forstår det bedre. Vær så god, Carker, at spidse disse blyanter for mrs. Granger."

Carker red tæt hen til vogndøren ved mrs. Grangers side, og idet han lagde tøjlen på halsen af sin hest, tog han med et smil og et buk blyanterne af hendes hånd og spidsede dem i ro og mag, siddende i sadlen. Da han var færdig, udbad han sig at turde holde og række hende dem, og således blev Carker med mange lovtaler over mrs. Grangers overordentlige færdighed – i særdeleshed i at tegne træer – holdende tæt ved siden af hende

og så på tegningen. På samme tid stod Dombey stiv som en pind oprejst i vognen ligesom et meget respektabelt spøgelse, mens Cleopatra og majoren fjasede med hinanden, som om de havde været et par gamle duer.

"Finder De, at det er tilstrækkeligt, eller skal jeg udføre det lidt mere?" spurgte Edith, idet hun viste Dombey tegningen.

Dombey bad, at den måtte blive, som den var: fuldkommenheden selv.

"Det er ganske storartet," sagde Carker. "Jeg ventede mig ikke noget så smukt og samtidig så originalt."

Dette kunne lige så vel gælde tegnersken som tegningen, men Carkers væsen var åbenheden selv, ikke alene hans mund, men også hans hele ånd. Og således blev det ved at være, mens skitsen blev lagt til side til Dombey og tegneapparaterne blev gemt, hvorpå han tilbageleverede blyanterne – som blev modtaget med en fjern påskønnelse af hans hjælp, men uden noget blik – og, idet han strammede tøjlen, trak han sig tilbage og red atter bag efter vognen, idet han måske imidlertid tænkte på, at selv denne tegning var blevet udkastet og overrakt dens ejermand, som om den var blevet bestilt og købt; at skønt hun så villigt havde samtykket i hans bøn, havde hendes hovmodige ansigt, mens det bøjede sig over tegningen eller så på de ting, hun tegnede, været en stolt, i en smudsig og jammerlig omsætning deltagende kvindes. Idet han måske tænkte på sådanne ting, men stadig smilede, og idet han syntes at se sig frit om og glæde sig ved den friske luft og ved den raske bevægelse, holdt han den skarpe krog af sit øje ufravendt fæstet på vognen.

En spadseretur mellem Kenilworths af spøgelse hjemsøgte ruiner og nogle flere udflugter til flere prospekter, hvoraf Edith, som mrs. Skewton mindede Dombey om, allerede havde tegnet de fleste, som han jo, dengang han havde taget hendes tegninger i øjesyn, selv havde set, gjorde ende på rejsen. Mrs. Skewton og Edith blev kørt hjem, Carker blev af Cleopatra nådigt indbudt til at indfinde sig der om aftenen med Dombey og majoren for at høre noget af Ediths musik, og de tre herrer vendte tilbage til hotellet for at spise til middag.

Middagsmåltidet var mage til gårsdagens med undtagelse af, at majoren var fire og tyve timer mere triumferende og mindre hemmelighedsfuld. Ediths skål blev atter udbragt. Dombey blev atter sat i en behagelig forlegenhed. Og Carker var fuld af interesse og lovtaler.

Der var ingen andre gæster hos mrs. Skewton. Ediths tegninger lå strøet omkring i værelset, måske lidt rigeligere end ellers, og teen var lidt stærkere! Harpen var der; klaveret var der, og Edith sang og spillede. Men selv musikken syntes at blive ligesom ydet af Edith efter Dombey's bestilling, og det på den samme kolde, frastødende måde. Som f.eks.:

"Min søde Edith," sagde mrs. Skewton en halv times tid efter te, "mr. Dombey dør af længsel efter at høre dig, ved jeg."

"Så har mr. Dombey vist endnu liv nok til selv at sige det, moder."

"Jeg ville være Dem meget taknemmelig."

"Hvad ønsker De?"

"Klaver?" antydede Dombey tøvende.

"Som De vil. De har kun at vælge."

Hun begyndte altså med klaveret. Og således gik det også med harpen, med hendes sang og med valget af de stykker, hun sang og spillede. Et så koldt og tvungent, men redebont og hurtigt samtykke i de ønsker, han udtrykte for hende, var tilstrækkelig mærkværdigt til at trænge igennem alle piquetens mysterier og vække Carkers levende opmærksomhed, ligesom han heller ikke overså den omstændighed, at Dombey åbenbart var stolt af sin magt og syntes godt om at vise den.

Ikke des mindre spillede Carker så godt – nogle spil med majoren og nogle med Cleopatra, hvis øjes årvågenhed med hensyn til Dombey og Edith ingen los kunne have overgået – at han endog vandt en endnu højere stilling i moderens yndest, og da han, idet han tog afsked, beklagede, at han var nødt til næste morgen at vende tilbage til London, håbede Cleopatra – for det var jo så sjældent, at man fandt gensidighed i følelser – at det ikke var sidste gang, de mødtes.

"Det håber jeg med," sagde Carker med et betydningsfuldt blik på parret, idet han efter majoren nærmede sig døren.

Dombey, der majestætisk havde taget afsked med Edith, bøjede eller gjorde dog en tilnærmelse til at bøje sig over Cleopatras leje og sagde med dæmpet stemme:

"Jeg har udbedt mig mrs. Grangers tilladelse til at hilse på hende i morgen formiddag – i en bestemt hensigt – og hun har fastsat tiden til klokken tolv. Tør jeg håbe at have den fornøjelse senere at træffe Dem hjemme, frue?"

Ved denne naturligvis uforståelige tale blev Cleopatra så forvirret og grebet, at hun kun kunne lukke øjnene, ryste på hovedet og række Dombey sin hånd, hvilken Dombey, der ikke rigtig vidste, hvad han skulle gøre med den, straks slap.

"Kom så, Dombey!" råbte majoren ind ad døren. "For pokker, gamle Joe har stor lyst til at foreslå, at Hotel Royals navn til ære for os to og Carker skulle forandres til *De Tre Lystige Pebersvende*." Dermed dunkede majoren Dombey i ryggen og førte ham bort, idet han med et frygtelig ildrødt hoved blinkede over skulderen til damerne.

Mrs. Skewton hvilede på sin sofa, og Edith sad stille et stykke fra hende med sin harpe. Moderen legede med sin vifte og kastede mere end ét stjålent blik hen på datteren; men datteren, der grublede med nedslagne øjne, lod sig ikke forstyrre.

Således gik det en hel lang time, indtil mrs. Skewtons kammerpige som sædvanlig viste sig for lidt efter lidt at gøre hende i stand til at komme i seng. Ved dette arbejde burde kammerpigens snarere have været en benrad med le og timeglas end et fruentimmer, for hendes berøring var ligesom dødens. Den maledede genstand skrumpede ind under hendes hånd! Skikkelsen sank sammen; håret faldt af; de sorte, buskede øjenbryn blev forvandlet til nogle tynde, grå totter; de blege læber rynkedes; huden blev ligagtig og løs, og i stedet for Cleopatra var der kun en gammel, udtæret, gul, røddøjet kvinde tilbage, der virrede med hovedet og så ud som en sjusket bylt i en fedtet flonelsnatkjole.

Også stemmen var anderledes, da den tiltalte Edith, efter at de atter var blevet alene.

"Hvorfor siger du mig ikke," sagde den skarpt, "at han kommer her i morgen efter aftale?"

"Fordi du jo ved det, moder," svarede Edith.

Hvor spottende udtalte hun ikke det ene ord *moder*!

"Du ved, at han har købt mig," fortsatte hun, "eller i morgen vil købe mig. Han har nøje undersøgt sin vare; han har vist sin ven den; han er endog noget stolt af den; han tror, at den vil passe ham og kan fås tilstrækkelig billigt, og i morgen køber han den. Å Gud, at jeg har skullet opleve dette og kan føle det!"

Sammentræng hundrede lidenskabelige og stolte kvinders vitterlige selvfordædelse og brændende harme i ét smukt ansigt, og her sås det skjult af to hvide, bævende arme.

"Hvad mener du?" spurgte den opbragte moder. "Har du ikke fra barn af –"

"Fra barn af!" sagde Edith og så på hende. "Hvornår var jeg barn? Hvilken barndom har du levnet mig? Førend jeg kendte mig selv eller dig eller så meget som fattede det lave og usle formål for hvert glimrende, nyt hykleri, jeg lærte at kende, var jeg en kvinde, en snedig, rænkefuld, bestikkelig kvinde, der lagde snarer for mænd. Du bragte en voksen kvinde til verden. Se på hende. Hun viser sig i aften i sin stolthed."

Og mens hun talte, slog hun sig for sit skønne bryst, som om hun ville knuse det.

"Jeg har aldrig vidst, hvad det vil sige at have et hjerte og at elske. Mens andre børn legede, lærte jeg at lægge planer og spinde intriger. I min ungdom – en alderdom af rænker – blev jeg gift ung med en mand, som jeg ikke kendte nogen anden følelse for end ligegyldighed. Han efterlod mig som enke, førend hans arv var tilfaldet ham – en velfortjent straffedom over dig! – og hvilket liv har jeg ikke ført i de ti år, som siden er gået."

"Vi har intet forsømt for at sikre dig en passende forsørgelse," svarede hendes moder. "Det er dit liv gået ud på, og nu har du

fået det."

"Ingen slave på torvet, ingen hest på markedet er blevet fremvist og falbudt og undersøgt og stillet til skue, således som jeg er blevet i ti skammelige år, moder," udbrød Edith med glødende pande og den samme bitre vægt på det ene ord. "Er det ikke således? Har jeg ikke været skive for alle slags mandfolk? Har ikke tosser, vellystninge, drenge, oldinge, som gik i barndom, hængt i hælene på mig, men én for én forkastet mig og trukket sig tilbage, fordi du, trods al din kløgt, dog var dem alt for tydelig, ja, og trods alle de falske foregivender alt for sanddru, indtil vi til sidst næsten er blevet berygtede? Har jeg ikke," sagde hun med lynende øjne, "måttet finde mig i frækt at beskues og berøres på halvdelen af alle de forlystelsessteder, som findes på Englands kort? Er jeg ikke blevet falbudt og afhændet både her og der, indtil det sidste gran af selvagtelse er død hos mig, og jeg væmmes over mig selv? Har det ikke været min barndom? Jeg har aldrig haft nogen anden. Svar ikke nej og mindst i aften af alle aftener i mit liv!"

"Du kunne tyve gange have været godt gift, Edith," sagde hendes moder, "hvis du havde givet tilstrækkelig opmuntring."

"Nej! Den, der tager et sådant udskud, som jeg er og fortjener at være," svarede hun, idet hun hævdede hove det og rystede i sin lidenskabelige skamfølelse og voldsomme stolthed, "skal tage mig, som denne mand gør det, uden at jeg ved nogen af mine kunster har lokket ham til det. Han har set mig på auktionen og finder det umagen værd at købe mig. Lad ham! Da han kom for at se på mig – måske for at byde på mig – forlangte han at se fortegnelsen over mine fuldkommenheder. Jeg gav ham den. Da han, for at retfærdiggøre sit køb for sine folk, ville have mig til

at give en prøve på dem, spurgte jeg ham, på hvilken det skulle være, og viste ham den. Mere gør jeg ikke. Han slutter købet af sin egen fri vilje og med fuld kendskab til dets værd og sine penges magt, og jeg vil håbe, at han aldrig vil komme til at fortryde det. Jeg har ikke rost eller fremskyndet handelen, og lige så lidt har du, for så vidt jeg har kunnet hindre dig i det."

"Du taler underligt til din egen moder i aften, Edith."

"Det synes jeg selv, og det forekommer mig måske underligere, end det forekommer dig," svarede Edith. "Men min opdragelse er for længe siden blevet sluttet. Jeg er nu for gammel og lidt efter lidt sunket for dybt til at slå ind på en ny bane eller standse dig på din og hjælpe mig selv. Den spire til alt, hvad der renser en kvindes bryst og gør det sanddru og godt, har aldrig rørt sig i mit, og jeg har intet at holde mig oppe ved, når jeg foragter mig selv." Der havde ligget en rørende sørgmodighed i hendes stemme; men den var forsvundet, da hun med et hånsmil på læben vedblev: "Da vi altså er fornemme og fattige, er jeg tilfreds med, at vi på denne måde bliver rige. Jeg siger kun, at jeg har holdt fast ved den eneste beslutning, jeg har haft styrke – nær havde jeg, med dig, moder, ved min side, sagt: evne – til at fatte og ikke ført denne mand i fristelse."

"Denne mand! Du taler, som om du hadede ham."

"Og du troede, at jeg elskede ham, ikke sandt?" svarede hun, idet hun standsede sin gang gennem værelset og så sig om. "Skal jeg sige dig," fortsatte hun med øjnene stift fæstede på moderen, "hvem der allerede kender os til bunds og tydeligt læser vore tanker, og over for hvem jeg føler endnu mindre selvagtelse eller tillid end over for mit eget indre jeg, idet jeg føler mig så fornedret, fordi han kender mig?"

"Det," svarede hendes moder koldt, "er sagtens et angreb på den stakkels mr. Carker! Din mangel på selvagtelse og tillid over for denne person vil rimeligvis ikke få synderlig indflydelse på dit hus. Hvorfor ser du så stift på mig? Er du syg?"

Edith sænkede pludselig sit ansigt, som om det var blevet stukket, og mens hun trykkede hænderne imod det, sneg en frygtelig gysen sig over hendes legeme. Den gik snart over, og med sin sædvanlige holdning gik hun ud af værelset.

Kammerpigen indfandt sig derpå atter, og efter at have rakt sin frue, der syntes at have aflagt sit væsen sammen med sine yndigheder og med sin flonelsnatkjole at have taget apopleksien på, den ene arm, samlede hun med den anden Cleopatras aske og bar den bort, færdig til næste dag på ny at blive kaldt til live.

28. Forandringer

"Endelig er da den dag kommet, Susan," sagde Florence til den fortræffelige Nipper, "da vi skal vende tilbage til vort stille hjem!"

Med et ikke let forklarligt udtryk trak Susan vejret til sig og efter yderligere at have lettet sine følelser ved en rask hoste, svarede hun: "Ja, meget stille, miss Floy, det kan ingen nægte. Overordentlig stille."

"Har du nogen sinde, mens jeg var barn," spurgte Florence tankefuldt og efter at have grublet nogle øjeblikke, "set den herre, der har gjort sig den ulejlighed at ride her ned for at tale med mig – tre gange – tre gange, tror jeg, Susan?"

"Tre gange, miss," svarede Nipper. "Den ene gang, da De var ude at spadserere med disse Sket..."

Florence så blidt på hende, og miss Nipper afbrød sig selv.

"Med sir Barnet og hans frue, ville jeg sige, miss, og den unge herre. Og to aftener efter den tid."

"Har du nogen sinde, mens jeg var barn, når der var selskab hos fader, set denne herre hjemme hos os, Susan?" spurgte Florence.

"Ja, ser De, miss. Jeg kan virkelig ikke sige, om jeg nogen sinde har set ham. Da Deres kære, stakkels moder døde, miss Floy, var jeg ganske ny i familien, må De vide, og mit element" – her brystede Nipper sig, som om hun mente, at hendes fortjenester altid med vilje var blevet overset af Dombey, – "var etagen neden under kvisten."

"Ganske rigtigt; det er ikke rimeligt, at du dengang kunne vide, hvem der kom i huset. Det tænkte jeg ikke på."

"Ikke fordi, at vi jo nok talte om familien og de fremmede, som kom her," sagde Susan, "og at jeg nok hørte mange ting, selv om den amme, som var der før mrs. Richards, rigtignok kom med nogle ubehagelige udtalelser, når jeg var til stede, og bemærkede et og andet om små gryder; men det kom kun af, at hun, den stakkel," sagde Susan med majestætisk overbærenhed, "var så drikfældig, hvorfor hun da også blev sagt op og måtte skifte."

Florence, der sad ved vinduet og lod ansigtet hvile på sin hånd, så ud og syntes næppe at høre, hvad Susan sagde, så fordybet var hun i sine tanker.

"I ethvert tilfælde, miss," sagde Susan, "husker jeg meget godt, at denne samme herre, mr. Carker, næsten stod sig lige så godt hos Deres fader dengang som nu. Det hed sig dengang i huset, at han forestod alle Deres faders forretninger i City og styrede det hele, og at Deres fader brød sig mere om ham end om enhver anden, hvilket han jo rigtignok – ja, De må ikke tage mig det ilde op, miss Floy, at jeg siger det så rent ud – let kunne gøre, da han ikke brød sig om nogen anden. Så meget hørte jeg dog, om jeg også kun var en gryde."

Idet Susan tænkte på ammen, lagde hun stærk vægt på ordet "gryde".

"Og at mr. Carker ikke er gået tilbage," fortsatte hun, "men har holdt sig i Deres faders yndest, det ved jeg af, hvad Perch altid fortæller os, når han kommer hjem i huset. Skønt han er det svageste rør i verden, miss Floy, og ingen kan have et øjeblikks tålmodighed med det menneske, så ved han dog ganske godt, hvad der foregår i City, og siger, at Deres fader aldrig gør noget uden først at have spurgt mr. Carker om det og overlader

alting til mr. Carker og følger mr. Carkers råd og altid har mr. Carker om sig, og jeg tror virkelig, at han – denne pjalt, denne Perch – tror, at i sammenligning med Deres fader er kejseren af Kina ikke mere end et nyfødt barn for mr. Carker."

Ikke et ord af alt dette gik tabt for Florence, der ikke længere stirrede åndsfraværende ud på udsigten, men havde vendt sig om og hørte opmærksomt på, hvad Susan sagde.

"Ja, Susan," sagde hun, "han nyder sikkert faders tillid og er hans ven."

Dette emne havde i flere dage stærkt optaget Florences tanker. Under sine to sidste besøg havde Carker ladet, som om der fandt en slags fortrolighed sted imellem ham og hende – som om han havde ret til at vise sig gådefuld og forsigtig ved at meddele hende, at der endnu ikke var indløbet efterretninger om skibet – som om han havde en vis skjult magt og myndighed over hende – noget, som undrede og i høj grad foruroligede hende. Hun havde intet middel til at afvise den fortrolighed eller til at befri sig ud af det garn, som han lidt efter lidt omspandt hende med, for dette ville overfor en behændighed som hans have krævet en snildhed og verdenskundskab, som Florence ikke ejede. Vel havde han ikke sagt andet, end at der ingen efterretninger var om skibet, og at han var bange for, at det var forlist; men hvorfra han vidste, at skibet lå hende på sinde, og hvorfor han mente at have ret til på en så underfundig og hemmelighedsfuld måde at vise hende, hvad han vidste, det gjorde hende meget urolig.

Carkers opførsel og det, at Florence ofte med forundring og uro tænkte på den, begyndte at omgive ham med en uhyggelig trolddomskraft i hendes tanker. Et tydeligere minde om hans

træk, stemme og væsen, som hun undertiden søgte at genkalde sig for derved at gøre ham til en virkelig personlighed, der ikke kunne øve en større trolddom over hende end andre, fjernede ikke dette dunkle indtryk. Og dog var han aldrig barsk, han så heller aldrig på hende med mishag eller fjendskab, men var altid smilende og livlig.

Og mens hun var opfyldt af sit kraftige forsæt med hensyn til hendes fader og sin faste beslutning at tro, at hun alene var skyld i det kolde og fremmede forhold imellem dem, mindede Florence sig selv om, at denne mand var hans fortrolige ven, og tænkte sorgfuld på, om hendes tilbøjelighed til at sky og frygte ham måske hørte til den vanskæbne, der havde berøvet hende hendes faders kærlighed og ladet hende så alene. Hun var bange for, at det var så, ja troede det undertiden, og da besluttede hun at søge at overvinde denne urigtige følelse; hun bildte sig ind, at hendes faders vens opmærksomhed var en ære for hende og opmuntrede hende, og håbede, at tålmodig iagttagelse og tillid til ham ville føre hendes blødende fødder hen ad den stenede vej, som endte i hendes faders hjerte.

Uden rådgiver omtumledes den blide Florence på et uroligt hav af tvivl og håb, og som et af dybets skællede uhyrer svømmede Carker der langt nede og holdt sit skinnende øje fæstet på hende.

Alt dette var en ny grund for Florence til at ønske sig hjemme igen. Hendes ensomme liv passede bedre for hendes frygtsomme håb og tvivl, og hun var undertiden bange for, at hun i sin fraværelse kunne gå glip af en eller anden forhåbningsfuld lejlighed til at vise sin kærlighed til sin fader. Himlen ved, at hun i den henseende kunne have været rolig,

stakkels barn! Men hendes ringeagtende ømhed flagrede i hendes bryst, og selv når hun sov, fløj den bort og tyede ligesom en trækfugl, der kommer hjem, til hendes faders hals.

På Walter tænkte hun ofte, ak, hvor ofte, når natten var skummel, og blæsten hylede omkring huset! Men håbet var stærkt i hendes bryst. Det er så vanskeligt for den unge og varme, selv med en erfaring som hendes, at tænke sig ungdom og varme slukkede ligesom en svag lue og livets lyse dag ved middagstid gå over til nat, at dette håb endnu var stærkt. Hendes tårer randt hyppigt over Walters lidelser, men sjældent og aldrig længe over hans mulige død.

Således stillede sagerne sig for Florence den morgen, da hun glad skulle vende tilbage til sit sædvanlige, ensomme liv.

Dr. og mrs. Blimber var allerede, ledsaget – meget mod hans vilje – af deres dyrebare discipel, master Barnet, vendt tilbage til Brighton, hvor den unge herre og hans medpilgrimme til parnasset nu utvivlsomt var i færd med igen at tage fat på deres studier. Ferien var forbi; de fleste af de ungdommelige gæster på villaen var taget bort, og Florences lange besøg nærmede sig dets afslutning.

Der var imidlertid én gæst, som, selv om han ikke havde opholdt sig i huset, dog havde vist sig meget standhaftig i sin opmærksomhed mod familien og stadig var den hengiven. Det var Toots, der, efter for nogle uger siden at have fornyet det bekendtskab, han havde haft den lykke at gøre med Skettles jun. den aften, da han havde sprængt de Blimberske lænker og med sin ring på fingeren svunget sig op i frihedens regioner, indfandt sig regelmæssigt hver anden dag og afleverede et helt spil visitkort ved gadedøren, ja så mange, at ceremonien var en

ligefrem kortgivning fra Toots' side og et whistparti fra tjenerens.

I den dristige og heldige tanke at hindre familien i at glemme ham havde Toots desuden – skønt der er grund til at tro, at denne plan oprindelig var udsprunget i Kamphanens frugtbare hjerne – anskaffet sig en seksåret jolle, der var bemanded med nogle af Kamphanens søvante venner og styredes egenhændigt af denne berømmelige personlighed, som derfor havde iført sig en lyserød branduniform og skjulte det evindeligt blå øje, han var hjemsøgt med, med en grøn skærm. Førend Toots købte båden, havde han forhørt sig hos Kamphanen om et hypotetisk tilfælde, det nemlig, at hvis Kamphanen var forelsket i en ung dame ved navn Mary og havde fået i sinde at lægge sig en båd til, hvad han så ville kalde denne båd. Med forskellige stærke forsikringer havde Kamphanen svaret, at han enten ville døbe den *Poll* eller *Kamphanens Glæde*. Toots, der gik ind på denne idé, besluttede, efter dybt studium og megen anstrengelse af sin opfindelsesevne, at kalde sin båd *Toots' Fryd*, som en fin kompliment til Florence, som ingen, der kendte de pågældende, på nogen måde kunne misforstå.

Udstrakt på et purpurfarvet hynde i sit stolte fartøj og med skoene i luften var Toots under iværksættelsen af sin plan den ene dag og den ene uge efter den anden kommet op ad floden, var smuttet frem og tilbage i nærheden af sir Barnets have, havde ladet sit mandskab ro over floden i de spidseste vinkler, for at han så meget bedre kunne ses af dem, der muligvis iagttog ham fra sir Barnets vinduer, og havde foretaget så kunstige manøvrer med Toots' fryd, at de havde opfyldt hele nabolaget nede ved vandet med forbavselse. Men hver gang han

så nogen i sir Barnets have, lod Toots altid, som om han kom der forbi som en følge af en række tilfældigheder af den sælsomste og usynligste slags.

"God dag, Toots," plejede sir Barnet da at sige, idet han stod på plænen og slog ud med hånden, mens den snedige Kamphane styrede tæt ind mod land.

"Hvorledes har De det, sir Barnet?" svarede så Toots. "Det er dog underligt, at jeg netop skulle se Dem her!"

I sin skarpsindighed sagde Toots altid dette, som om huset, i stedet for at være sir Barnets, var en eller anden øde bygning ved bredderne af Nilen eller Ganges.

"Jeg er aldrig blevet så overrasket!" kunde Toots udbryde. – "Er miss Dombey til stede?"

Og derpå viste måske Florence sig.

"Diogenes har det meget godt, miss Dombey," råbte så Toots. "Jeg var der i morges for at spørge til den."

"Mange tak!" svarede da Florences venlige stemme.

"Vil De ikke komme i land, Toots?" plejede sir Barnet gerne at sige. "Kom! De har jo ikke noget at haste efter. Kom op til os."

"Å, det er lige meget, mange tak!" svarede derpå Toots blussende. "Jeg troede kun, at miss Dombey måske ønskede at få det at vide; det er det hele. Farvel!" Og stakkels Toots, der var nær ved at dø af lyst til at tage imod indbydelsen, men ikke havde mod til det, gav med blødende hjerte Kamphanen et tegn, og af sted fo'r *Toots' Fryd*, kløvende vandet som en pil.

Den formiddag, Florence skulle rejse, paraderede *Toots' Fryd* med stor pragt ved hovedtrappen, og da hun kom ned for at tage afsked, fandt hun Toots, der ventede på hende i salen.

"God dag, hvorledes har De det, miss Dombey?" spurgte den hjertegrebne Toots, der altid blev gyselig befippet, når han havde opnået sine ønskers mål og talte med hende. "Tak, jeg har det meget godt og håber, at det samme er tilfældet med Dem. Diogenes har det også godt."

"De er alt for elskværdig," sagde Florence.

"Mange tak, det er lige meget," svarede Toots. "Jeg troede, at De i dette smukke vejr måske kunne have lyst til at tage hjem til vands, miss Dombey. Der er plads nok i båden til Deres pige."

"Jeg er Dem meget taknemmelig," svarede Florence tøvende. "Men jeg tror dog, at jeg helst vil lade være."

"Å det er lige meget," sagde Toots. "God morgen."

"Vil De ikke vente og hilse på lady Skettles?"

"Nej tak, det er lige meget."

Så undselig og forlegen var Toots ved sådanne lejligheder! Men da lady Skettles i samme øjeblik trådte ind, blev Toots pludselig grebet af en lidenskab for at spørge, hvorledes hun havde det, og heller ikke kunne han holde op med at veksle håndtryk med hende, før han fik øje på sir Barnet, som han straks med fortvivlelsens sejhed klyngede sig til.

"I dag, Toots, mister vi," sagde sir Barnet, idet han så på Florence, "vort hus' lys."

"Å det er lige me... – ja vist så, mente jeg," stammede den forvirrede Toots. "God morgen."

Trods dette eftertrykkelige farvel, blev Toots stående og stirrede stift ud for sig. For at komme ham til hjælp tog Florence med mange taksigelser afsked med lady Skettles og tog sir Barnets arm.

"Tør jeg bede Dem, kære miss Dombey," sagde hendes vært, mens han førte hende ned til vognen, "bringe Deres gode fader min venligste hilsen?"

Det var nedslående for Florence at få dette hverv, for det forekom hende, at hun førte sir Barnet bag lyset ved at lade ham blive i den tro, at en venlighed mod hende var en venlighed mod hendes fader; men da hun ikke kunne forklare sig nærmere, bøjede hun hovedet og takkede ham, og atter syntes hun, at hendes øde hjem, hvor hun var fri for sådanne forlegenheder og påmindelser om sin sorg, var hendes bedste og naturligste tilflugtssted.

De af hendes ny venner og bekendte, der endnu var tilbage på villaen, kom løbende inde fra værelserne og fra haven for at sige hende farvel. De var hende alle hengivne og meget kærlige ved afskeden. Endog tjenestefolkene tog sig det nær, at hun tog bort, og kom og bukkede og nejede ved vogndøren. Da Florence så alle disse venlige ansigter og så sir Barnet, hans frue og Toots, der i afstand kluklo og stirrede på hende, mindedes hun den aften, da hun og Paul havde forladt dr. Blimbers hus, og da vognen kørte, var hendes ansigt vådt af tårer.

Sorgfulde, men tillige trøstende tårer, for alle de blidere minder, der stod i forbindelse med det øde hus, hun nu vendte tilbage til, gjorde det dyrebart for hende. Hvor længe syntes hun ikke, det var, siden hun havde vandret gennem de stille værelser; siden hun sidst, sagte og bange, havde listet sig ind i sin faders værelser; siden hun ved enhver af sit daglige livs sysler havde følt de elskede dødes højtidelige og dog beroligende indflydelse! Dette ny farvel mindede hende desuden om hendes afsked med stakkels Walter, om hans

blikke og ord hin aften og om den smukke blanding af ømhed for dem, han forlod, med mod og højsind, som hun havde opdaget hos ham. Også hans lille historie var knyttet til det gamle hus og gav det en ny adkomst til hendes hjerte.

Selv Susan tænkte mildere om det mangeårige hjem, mens de var på vejen til det. Hvor skummelt det end var, og hvor vred hun end var over dets skummelhed, tilgav hun det dog for en stor del. "Jeg kan ikke nægte, at jeg glæder mig til at se det igen, miss," sagde hun. "Vel har det ikke synderligt at rose sig af, men jeg ville dog nødig, at det skulle brænde af eller blive revet ned."

"Glæder du dig ikke også til at gå gennem de gamle værelser, Susan?" spurgte Florence smilende.

"Jo, miss," svarede Nipper, der tænkte mere og mere mildt om huset, jo mere de nærmede sig det, "jeg vil ikke nægte det, skønt jeg rimeligvis kommer til at hade dem igen i morgen."

Florence følte, at der for hende fandtes en større fred dér end noget andet sted. Det var bedre og lettere at holde hendes hemmelighed indelukket der imellem de høje, mørke vægge end at føre den omkring med sig i lyset og søge at skjule den for en mængde glade øjne. Det var bedre at arbejde på hendes kærlige hjertes opgave i enrum, uden at finde ny anledninger til mismod i de kærlige hjerter, som omgav hende. Det var lettere ganske uænsset, men med standhaftighed og tålmodighed at håbe, bede og elske i sådanne minders stille helligdom, om den end hensmuldrede, rastede og forfaldt rundt omkring, end på nogen anden ny skueplads, selv om den var nok så lys. Hun bød sin gamle fortryllende drøm om livet velkommen tilbage og længtes efter, at den gamle sorte dør atter skulle lukke sig efter hende.

Omsider drejede de ind i den lange, skumle gade, og opfyldt af hine tanker så Florence ud ad vinduet efter børnene i genbohuset.

Mens hun var optaget af dette, bragte et udråb af Susan hende til pludselig at vende sig om.

"Men du store Gud," udbrød Susan åndeløst, "hvor er vort hus?"

Susan, som havde taget hovedet til sig, stak det atter ud ad vinduet, tog det til sig igen, da vognen holdt, og stirrede forbavset på Florence.

Fra grunden og op til taget var huset omgivet af en labyrint af stilladser. Hobe af mursten, dynger af kalk og stabler af tømmer spærrede den halve bredde og længde af gaden. Stiger var sat til murene; håndlangere gik op og ned; folk arbejdede på trinene af stilladserne; malere og dekoratører havde travlt indenfor; store ruller tapetpapir læssedes af en arbejdsvogn uden for døren; en møbelvogn spærrede ligeledes vejen; der var intet bohave at se gennem de gabende og sønderslåede vinduer i noget af værelserne, men kun lutter håndværksfolk, der med deres forskellige redskaber myldrede omkring fra køkken til kvist. Der var ens både inde og ude; murere, malere, tømrere og stenhuggere; hamre, pensler, økser, save og mejsler, alt sammen i arbejde imellem hinanden i fuldt kor.

Idet Florence halvvejs tvivlede, om det var eller kunne være det rigtige hus, var hun steget ud af vognen. Hun genkendte nu Towlinson, der med solbrændt ansigt stod ved døren for at tage imod hende.

"Der er da vel ikke noget galt på færde?" spurgte Florence.

"Nej, miss."

"Her foregår store forandringer."

"Ja, miss, store forandringer," sagde Towlinson.

Florence gik forbi ham som i drømme og ilede oven på. Lyset skinnede nu ind i stadsværelserne, der så længe havde været mørke, og der var trappestiger og stilladser og folk med papirshuer selv på de højestliggende steder. Hendes moders portræt var blevet flyttet sammen med alle de øvrige rørige genstande, og der, hvor det havde hængt, var skrevet med kridt: "Dette værelse paneleres, grønt og guld." Trappegangen var en labyrint af bjælker og planker ligesom det udvendige af huset, og en hel Olymp af blytækkere og glarmestre viste sig i forskellige stillinger ved tagvinduet. Hendes eget værelse var endnu urørt indvendig, men udvendig var der stillet stolper og brædder, som holdt daglyset ude. Hurtigt gik hun hen til det andet sovekammer, hvor den lille seng stod, og en sort kæmpe af en mand med pibe i munden og hovedet bundet ind i et lommetørklæde gloede ind ad vinduet.

Her var det, at Susan fandt hende og bad hende gå ned til hendes fader, der ønskede at tale med hende.

"Er han hjemme? Og han ønsker at tale med mig!" udbrød Florence skælvende.

Susan, der var langt mere forvirret end Florence selv, gentog sit ærinde, og bleg og spændt ilede Florence ned igen. Undervejs tænkte hun på, om hun vel turde vove at kysse ham? Længslen i hendes hjerte styrkede hende, og hun blev halvvejs enig med sig selv om, at hun ville.

Hendes fader ville kunne høre dette hjerte banke, da det nærmede sig ham. Ét øjeblik til, og det ville banke mod hans bryst –

Men han var ikke alene; der var to damer til stede, og Florence standsede og stred så hårdt for at tvinge sin bevægelse, at hvis hendes plumpe ven Di ikke var kommet farende ind og havde overvældet hende med sine kærtegn til velkommen, hvorover den ene af damerne udstødte et lille skrig, som ledede hendes opmærksomhed bort fra hende selv, var hun faldet afmægtig om på gulvet.

"God dag, Florence," sagde hendes fader og rakte sin hånd så stift frem, at den holdt hende tilbage.

Florence greb hånden med begge sine og fandt sig i, at den trak sig tilbage, efter at hun frygtsomt havde ført den op til sine læber. Idet den lukkede døren, rørte den ved denne omtrent lige så kærligt, som den havde rørt ved hende.

"Hvad er det for en hund?" spurgte Dombey misfornøjet.

"Det er en hund, fader – fra Brighton."

"Nå!" sagde Dombey, og en sky fo'r hen over hans ansigt, for han forstod hende.

"Den er meget godmodig," sagde Florence, idet hun med sin naturlige ynde og venlighed henvendte sig til de to fremmede damer. "Den er kun glad over at se mig. Tilgiv den!"

Med et blik, de vekslede, så hun, at den dame, der havde skreget, var gammel, og at den anden dame, som stod tæt ved hendes fader, var meget smuk og havde en elegant figur.

"Mrs. Skewton," sagde hendes fader, idet han hen vendte sig til den førstnævnte dame og udstrakte sin hånd, "det er min datter Florence."

"Hun er fortryllende!" sagde damen og så på hende gennem sin lorgnet. "Så naturlig! De må endelig give mig et kys, min søde Florence."

Efter at have gjort dette vendte Florence sig om mod den anden dame, ved siden af hvem hendes fader stod og ventede.

"Edith," sagde Dombey, "det er min datter Florence. Florence, denne dame skal snart være din moder."

Florence studsede og så op på det smukke ansigt under en strid af følelser, hvori de tårer, som navnet *moder* havde fremkaldt, kæmpede med overraskelse, interesse, beundring og en slags ubeskrivelig frygt. Derpå udbrød hun: "Å fader, gid du må blive lykkelig! Gid du hele dit liv må blive meget lykkelig!" og sank derpå grædende til damens bryst.

Der opstod en kort pause. Den smukke dame, der først havde syntes at være uvis, om hun skulle nærme sig Florence eller ikke, holdt hende tæt op til sit bryst og trykkede, ligesom for at berolige og trøste hende, den hånd, hun omslyngede hendes liv med. Ikke et ord kom over damens læber. Hun bøjede sit hoved ned over Florence og kyssede hende på kinden; men hun sagde ikke et ord.

"Skal vi ikke gå gennem værelserne," sagde Dombey, "og se, hvad vore håndværksfolk tager sig for? Tillad mig, kære frue."

Med disse ord rakte han sin arm til mrs. Skewton, der havde set på Florence gennem sin lorgnet, som om hun udmaled sig, hvad hun kunne blive til ved en tilsætning – fra hendes eget velforsynede pakhus, uden tvivl – af en smule mere hjerte og natur. Florence klyngede sig endnu stadig hulkende til damens bryst, da Dombey sagde inde i drivhuset:

"Lad os spørge Edith. Men hvor er hun?"

"Søde Edith, hvor er du?" råbte mrs. Skewton. "Du søger vel efter mr. Dombey. Vi er her, min ven."

Den smukke dame slap Florence, og efter endnu en gang at have trykket sine læber mod hendes ansigt skyndte hun sig hen til de andre. Lykkelig, sørgmodig, glad og badet i tårer, uden at vide hvorfor eller hvor længe, blev Florence stående på det samme sted, indtil hendes ny moder kom tilbage og atter tog hende i sin favn.

"Florence," sagde damen hurtigt og så hende alvorlig ind i ansigtet, "vil De vel begynde med at hade mig?"

"Med at hade Dem, moder!" udbrød Florence, idet hun slyngede sin arm om hendes hals og gengældte hendes blik.

"Stille! Begynd med at tænke godt om mig," sagde den smukke dame. "Begynd med at tro, at jeg vil stræbe at gøre Dem lykkelig, og at jeg er rede til at elske Dem, Florence. Farvel. Snart mødes vi igen. Bliv ikke her længere."

Atter trykkede hun hende til sit bryst – hun havde talt i en hurtig, men fast tone – og Florence så hende gå ind til de andre i værelset ved siden af.

Og nu begyndte Florence at håbe, at hun af sin ny, smukke moder kunne lære, hvorledes hun skulle vinde sin faders kærlighed, og i hendes søvn den nat i hendes tabte gamle hjem smilede hendes egen moder strålende ned til dette håb og velsignede det. Drømmende Florence!

29. Mrs. Chick får øjnene op

Aldeles uvidende om så sjældne anstalter ved Dombeys hus som stilladser og stiger og folk, der, med hovederne indbundet i lommetørklæder, stirrede ind ad vinduerne ligesom flyvende ånder eller rædsomme fugle, gik miss Tox en morgen i dette skæbnesvangre tidsrum, efter at have nydt sin sædvanlige frokost, nemlig et raspet franskbrød, ét frisk – eller i det mindste efter foregivende frisk – æg og te af en lille potte, hvori der var kommet én lille teskefuld af denne urt til bedste for miss Tox og én lille teskefuld til bedste for potten – en fantasi, som gode husholdersker finder fornøjelse i – ovenpå for at spille Fuglevalsen på klaveret, vande og ordne blomsterne, støve nipssagerne af og ifølge sin daglige vane gøre sin lille sal til den fornemste prydelse for Prinsessens Plads.

Miss Tox tog det par gamle handsker på, som lignede visne blade, og som hun plejede at udføre disse forretninger med, hvorimod de ellers lå skjult i en bordskuffe, og gik helt metodisk til værks, idet hun først begyndte med Fuglevalsen, derpå ifølge en naturlig tankeforbindelse gik over til sin fugl – en såre bedaget, højskuldret og forpjusket kanariefugl, men en skingrende sanger, som Prinsessens Plads helt vel vidste – dernæst tog fat på de små porcelænsprydelser, græshoppeburene osv. og endelig, da tidens fylde var kommet, nærmede sig blomsterne, der i almindelighed af en eller anden, for miss Tox overvejende botanisk grund trængte til at klippes med en saks.

Denne morgen varede det længe, førend miss Tox kom til blomsterne. Vejret var varmt, vinden sydlig, og et suk af

sommertiden genlød på Prinsessens Plads, hvorved miss Tox kom til at tænke på landet. Kældersvenden i "Prinsessens Våben" var kommet ud med en vandkande og havde stænket hele Prinsessens Plads i et blomstret mønster, så at den med ukrudt bevoksede jord havde fået en frisk lugt – ordentlig en lugt ligesom af plantevækst, sagde miss Tox. Et lille spædt glimt af solen tittede ind fra den store gade på hjørnet, og de tilrøgede spurve hoppede frem og tilbage eller badede sig i det, lige som i en strøm, og blev til lysende, herlige spurve, der intet havde med skorstene at gøre. I vinduerne i "Prinsessens Våben" sås iøjnefaldende indskrifter til lovprisning for ingefærøl og med maleriske fremstillinger af kunder, der enten druknede i det brusende skum eller bedøvedes af de omkringflyvende propper. Et sted uden for byen blev der revet hø, og skønt duften af det havde en lang vej at tilbagelægge og en mængde kontradufte at strides med imellem de fattiges boliger – Gud lønne de herrer, der holder fast på pesten som en del af vore forfædres visdom og gør deres bedste, for at disse boliger skal blive ved at være usle! – vejredes den dog svagt ind på Prinsessens Plads og hviskede, således som sådanne ting nu engang gør, om naturen og dens sunde luft endog til fanger og gældsfinder og de nedtrykte og forkuede, og det endog til trods for rådmænd og riddere, på hvis nik – og hvorledes kan de ikke nikke! – den rullende verden står stille!

Miss Tox satte sig på vinduesbænken og tænkte på sin kære, hedengangne fader, mr. Tox, der havde tjent i toldfaget, og på sin barndom, som hun havde tilbragt i en havneby imellem en mængde kold tjære og en hel del landlighed. Hun sank hen i blide minder om egne, der i gamle dage havde skinneth af

smørblomster og lignet omvendte himle med gyldne stjerner, og om, hvorledes hun havde bundet lænker af løvetandsstilke til nankinklædte ynglinge, der havde svoret evig troskab, lænker, som snart var visnet og gået i stykker.

Miss Tox sad på vinduesbænken og så ud på spurvene og solglimtet og tænkte ligeledes på sin kære, hedengangne moder – en søster til ejermanden af det pudrede hår og pisen – på hendes dyder og hendes gigt. Da en mand med et par svære ben, en grov stemme og en tung kurv, der forvandlede hans hat til en sort pandekage, på hovedet, kom ned ad Prinsessens Plads og råbte med blomster og ved dirringen af ethvert hyl, han udstødte, fik sine små tusindfryd til at gyse, som om han havde været en varulv, der falbød små børn, trængte sommerlige minder så stærkt ind på miss Tox, at hun rystede på hovedet og mumlede, at hun ville være forholdsvis gammel, førend hun vidste af det – hvilket syntes rimeligt.

I sin tankefulde stemning lod miss Tox sine tanker følge Dombey's spor, sandsynligvis fordi majoren var kommet tilbage til sit logi lige overfor og nylig havde bukket for hende fra sit vindue. Hvilken anden grund kunne miss Tox have til at sætte Dombey i forbindelse med hine sommerdage og løvetandslænker? Mon han var blevet mere munter, tænkte miss Tox. Mon han havde forsonet sig med skæbnens bud? Mon han nogen sinde ville gifte sig igen, og, hvis så var, med hvem? Hvad mon det kunne være for en slags person?

Miss Tox's ansigt blussede – det var varmt – idet hun, mens hun tænkte således, drejede hovedet og blev overrasket ved at se sit tankefulde billede i spejlet oven over kaminen. Hun blussede atter, da hun så en lille vogn køre ind på Prinsessens Plads og

styre hen mod hendes gadedør. Miss Tox stod op, snappede sin saks og gik hen til blomsterne, som hun var ivrigt beskæftiget med, da mrs. Chick trådte ind.

"Hvorledes har min sødeste veninde det?" udbrød miss Tox med åbne arme.

Der var lidt majestæt i miss Tox's sødeste venindes væsen, men hun kyssede miss Tox og sagde: "Tak, Lucretia, jeg har det ret godt. Jeg håber, at det samme er tilfældet med Dem. Hm!"

Mrs. Chick led af en ejendommelig, lille enstavelshoste, en slags anvisning eller let indledning til den kunst at hoste.

"Hvor det er smukt af Dem at komme så tidligt, kære veninde!" vedblev miss Tox. "Har De spist frokost?"

"Jo tak, Lucretia," svarede mrs. Chick. "Jeg spiste tidligt frokost" – den gode dame syntes at være meget nysgerrig efter at se Prinsessens Plads og så sig om, mens hun talte – "med min broder, som er kommet hjem."

"Han har det da vel bedre, kære veninde?"

"Jo tak, han har det meget bedre. Hm!"

"Min søde Louise må tage sig i agt med den hoste."

"Å, det er intet," svarede mrs. Chick. "Det er kun vejrforandringen. Vi må vente forandring."

"Af vejr?" spurgte miss Tox i sin enfoldighed.

"Af alt. Det må vi naturligvis. Verden er jo lutter forandring. Den, der vil søge at modsige eller omgå noget så fuldstændig klart, vil sætte mig i forbavelse og svække mine gode tanker om hans forstand. Forandring!" udbrød mrs. Chick med streng logik. "Store Gud, findes der noget, der ikke forandrer sig? Endog silkeormen, som dog vist ikke bryder sit hoved med

sådanne emner, forandrer sig nu idelig til alle slags uventede ting."

"Min Louise er altid heldig i sine eksempler."

"Det er smukt af Dem, Lucretia," svarede mrs. Chick, lidt formildet, "at tale således, og jeg tror også, at De mener det. Jeg håber, at ingen af os nogen sinde vil få grund til at have mindre gode tanker om den anden."

"Det er jeg vis på," svarede miss Tox.

Mrs. Chick hostede ligesom før og trak streger på tæppet med sin parasols elfenbenshåndtag. Miss Tox, der kendte sin skønne veninde og vidste, at hun undertrykket af enhver anstrengelse eller ærgrelse var tilbøjelig til en slags flygtig pirrelighed, gik straks over til et andet emne.

"Undskyld, kære Louise," sagde hun; "men så jeg ikke et glimt af mr. Chicks mandige skikkelse nede i vognen?"

"Jo vist," sagde mrs. Chick; "men lad ham blive der. Han har sin avis, og med den slår han sig til ro i de første to timer. Pas De Deres blomster, Lucretia, og tillad, at jeg sidder her og hviler mig."

"Min Louise ved, at der imellem veninder som os ikke kan være tale om det mindste spor af ceremonier. Altså –" Altså sluttede miss Tox sætningen ikke med ord, men med handling, og efter igen at have trukket sine handsker på og atter væbnet sig med sin saks begyndte hun med mikroskopisk flid at klippe og snippe imellem bladene.

"Florence er også kommet hjem," sagde mrs. Chick efter i nogen tid at have siddet og tiet stille med hovedet på den ene side og tegnet med sin parasol på tæppet, "og Florence er virkelig nu alt for gammel til at blive ved at føre det ensomme

liv, hun er blevet vant til. Det er hun naturligvis. Det kan der ikke være mindste tvivl om. Jeg ville kun have ringe agtelse for dem, som kunne forsvare en modsat mening. Hvilke mine ønsker end kunne være, kan jeg dog ikke agte dem. I den grad kan vi ikke være herre over vore følelser."

Miss Tox billigede dette, uden at sætningen dog var hende helt forståelig.

"Hvis hun er en underlig pige," sagde mrs. Chick, "og min broder Paul ikke kan føle sig helt tilfreds i hendes selskab efter alle de sørgelige ting, der er indtruffet, og alle de bitre skuffelser, han har lidt, hvad er så svaret? At han må gøre en anstrengelse. At han er forpligtet til at gøre en anstrengelse. Vor familie har altid udmærket sig ved anstrengelser. Paul står i spidsen for familien, er næsten den eneste af den, der er tilbage – for hvad er jeg? Jeg kan ikke regnes for noget!"

"Kæreste veninde!" indvendte miss Tox.

Mrs. Chick tørrede sine øjne, der for øjeblikket løb over, og fortsatte:

"Og følgelig er han endnu mere forpligtet til at gøre en anstrengelse. Og skønt det, at han har gjort en sådan, ligesom har rystet mig – for jeg er af en meget svag og tåbelig natur, hvilket vistnok er alt andet end et gode; jeg ønsker ofte, at mit hjerte var en marmorflise eller en kampesten –"

"Søde Louise," indvendte miss Tox atter.

"Så er det dog en triumf for mig at vide, at han er sig selv og det Dombeyeske navn så tro, skønt jeg jo naturligvis nok vidste, at han altid ville være det. Jeg vil kun håbe, at *hun* også vil vise sig navnet værdig."

Miss Tox fyldte en lille grøn vandkande af en krukke, og da hun derpå tilfældigvis så op, blev hun så overrasket af den grad af udtryk, som mrs. Chick havde lagt i sit ansigt og rettede mod hende, at hun for øjeblikket satte vandkanden på bordet og sig selv ved siden af det.

"Kære Louise," sagde miss Tox, "kan det være Dem til mindste tilfredsstillelse, at jeg, et så ringe individ, med hensyn til det, De sagde, tillader mig at mene, at Deres søde niece i enhver henseende er meget lovende?"

"Hvad mener De, Lucretia?" svarede mrs. Chick med forøget majestæt i sit væsen. "Hvad er det, De hentyder til, min kære?"

"At hun vil vise sig sit navn værdig, kære veninde."

"Har jeg," sagde mrs. Chick med højtidelig tålmodighed, "ikke udtalt mig tydeligt, Lucretia, er skylden naturligvis min. Der er måske ingen grund til, at jeg i det hele skulle udtale mig, når jeg undtager den fortrolighed, der har fundet sted imellem os, og som jeg håber – tillidsfuldt håber – ikke vil blive forstyrret af noget, som muligvis indtræffer. For hvorfor skulle jeg andet? Der er ingen grund til det; det ville være latterligt. Men jeg ønsker at udtale mig tydeligt, Lucretia, og derfor at vende tilbage til, hvad jeg sagde før. Jeg må tillade mig at sige, at det ikke på nogen måde skulle gælde Florence."

"Nej virkelig!" svarede miss Tox.

"Nej," sagde mrs. Chick kort og bestemt.

"Undskyld," blev hendes fromme veninde ved, "men jeg kan ikke have forstået det. Jeg er bange for, at jeg er dum."

Mrs. Chick så sig om i værelset og ud over pladsen, så på blomsterne, fuglen, vandkanden, næsten alt, hvad der var synligt, undtagen på miss Tox, og idet hun til sidst et øjeblik lod

sit blik på dets vej til gulvet glide ned ad miss Tox, sagde hun med hævede øjenbryn:

"Når jeg taler om, at *hun* vil vise sig navnet værdig, Lucretia, taler jeg om min broder Pauls anden kone. Jeg tror allerede, om end ikke med de ord, jeg nu bruger, at have sagt, at han har i sinde at gifte sig anden gang."

I en fart forlod miss Tox sin plads og vendte tilbage til sine planter, hvor hun klippede lige så ubarmhjertigt imellem stilkene og bladene, som en hårskærer ville have behandlet lige så mange fattiglemmers hovedhår.

"Om hun til fulde vil påskønne den udmærkelse, der bliver hende til del," sagde mrs. Chick i en stolt tone, "er et helt andet spørgsmål. Jeg håber, hun vil. Det er vor pligt at tænke det bedste om hinanden i denne verden, og jeg håber, at hun vil. Jeg er ikke selv blevet taget på råd med. Var jeg blevet taget på råd med, tvivler jeg ikke på, at mit råd ville være blevet noget hovmodigt optaget, og derfor er det uendelig meget bedre, at det er, som det er. Jeg foretrækker, at det er, som det er."

Med bøjet hoved klippede miss Tox endnu stadig mellem blomsterne. Fra tid til anden rystede derimod mrs. Chick energisk på hovedet og vedblev at tale, som om hun ville trodse nogen.

"Hvis min broder Paul havde rådført sig med mig, som han undertiden gør – eller som han, rettere sagt, før plejede at gøre, for nu vil han naturligvis ikke gøre det mere, og dette er en omstændighed, som jeg betragter som en fritagelse for et ansvar," sagde mrs. Chick med krampagtig gråd, "for jeg er Gud ske lov ikke skinsyg" – her fældede mrs. Chick atter tårer – "hvis min broder Paul var kommet til mig og havde sagt: "Louise,

hvilke egenskaber ville du råde mig til at søge hos en kone?" så ville jeg visselig have svaret: "Paul, du må have familie, du må have skønhed, du må have værdighed, du må have forbindelser." Det er de ord, jeg ville have brugt. Om man så øjeblikket derefter ville have ført mig til retterstedet," sagde mrs. Chick, som om en sådan følge ville have været højst sandsynlig, "ville jeg have brugt dem. Jeg ville have sagt: "Paul, du gifter dig anden gang uden familie! Du gifter dig uden skønhed! Du gifter dig uden værdighed! Du gifter dig uden forbindelser! Der gives ingen i verden, med mindre han var afsindig, som kunne drømme om at nære så formastelig en tanke!"

Miss Tox holdt op at klippe og hørte opmærksomt efter med hovedet inde mellem blomsterne. Måske fandt miss Tox, at der var håb i denne indledning ligesom i mrs. Chicks varme.

"Jeg ville have brugt denne bevisførelse, idet jeg håber, at jeg ikke er en tosse," blev denne beskedne dame ved. "Jeg gør ikke fordring på at anses for en person med overlegne åndsevner – skønt jeg tror, at visse folk har været besynderlige nok til at anse mig for det; den, der er blevet så lidt forvænt som jeg, ville snart blive bragt fra de tanker; men jeg tror ikke, at jeg er en komplet tosse. Og at sige til mig," sagde mrs. Chick med ubeskrivelig hån, "at min broder Paul Dombey nogen sinde kunne tænke sig muligheden af at forbinde sig med nogen – lige meget med hvem" – ved denne korte sætning blev hun endnu skarpere og mere udtryksfuld end i noget andet afsnit af sin tale – "som ikke havde disse egenskaber, ville være en lige så stor fornærmelse mod den smule forstand, jeg har, som at sige til mig, at jeg var en elefant, hvilket jeg måske snart får at høre,"

sagde mrs. Chick med resignation. "Det ville ikke undre mig. Jeg venter det."

Under den korte pause, som påfulgte, gjorde miss Tox's saks et par svage klip, men miss Tox var endnu stadig usynlig, og miss Tox's morgenkjole var urolig. Mrs. Chick skottede til hende mellem blomsterne og fortsatte i en blid, overbevist tone, og som om hun dvælede ved en kendsgerning, der næppe behøvede at anføres:

"Min broder Paul har naturligvis derfor gjort, hvad der kunne ventes af ham, og hvad enhver kunne have forudset, at han ville gøre, når han atter indlod sig på et ægteskab. Hvor glædeligt det end er, tilstår jeg dog, at det har overrasket mig lidt, for da Paul forlod byen, havde jeg ingen anelse om, at han ville knytte en forbindelse uden for byen, og her havde han ganske vist ingen forbindelse, da han tog bort. Imidlertid synes det at være meget ønskeligt i enhver henseende. Moderen er sikkert en meget gentil og elegant dame, og jeg har ikke mindste ret til at tvivle om hensigtsmæssigheden af, at hun opholder sig hos dem, hvilket desuden er Pauls sag og ikke min – og Pauls udkårne selv har jeg endnu kun set et portræt af, men det er dejligt. Også hendes navn er dejligt," sagde mrs. Chick, idet hun rystede energisk på hovedet og satte sig i lave på stolen; "Edith er både sjældent og fornemt. Følgelig, Lucretia, tvivler jeg ikke på, at det vil glæde Dem at høre, at brylluppet ufortøvet skal gå for sig – det vil naturligvis glæde Dem" – atter en stærk betoning – "og at De vil være henrykt over denne forandring med min broder, der ved forskellige lejligheder har vist Dem megen venlig opmærksomhed."

Miss Tox svarede ikke, men tog med skælvende hånd den lille vandkande og så sig stirrende om, som om hun tænkte på, hvilket stykke bohaveder ville have bedst af indholdet. På dette vendepunkt af miss Tox's følelser gik døren op, hun fo'r sammen, lo højt og faldt i armene på den indtrædende person, lykkeligvis lige ufølsom for mrs. Chicks harmfulde ansigt og for majoren, der stod ved sit vindue lige overfor med sin dobbeltløbede teaterkikkert i fuld virksomhed, mens hans ansigt og skikkelse svulmede af mefistofelisk glæde.

Således forholdt det sig derimod ikke med den landflygtige indfødte, der forbavset bar miss Tox's dånedes skikkelse. Han var efter majorens ondskabsfulde befaling gået lige ovenpå med en høflig forespørgsel om miss Tox's helbredstilstand, og tilfældigvis var han kommet netop tidsnok til at gribe den skrøbelige byrde i sine arme og modtage den lille vandkandes indhold i sine sko, hvilke to omstændigheder i forening med bevidstheden om at blive skarpt iagttaget af den forbitrede major, der havde truet ham med den sædvanlige straf på hvert ben i hans krop, hvis han gjorde noget som helst misgreb, bidrog til at gøre ham til et rørende skue af både åndelig og legemlig elendighed.

I nogle øjeblikke blev denne af skæbnen forfulgte udlænding ved at trykke miss Tox til sit hjerte med en energi, der stod i en mærkelig modsætning til hans forknytte ansigt, mens den ulykkelige dame lod de allersidste dråber i den lille vandkande dryppe langsomt ned på ham, som om han var en fin eksotisk plante – hvilket han egentlig også var – og næsten kunne springe ud, mens den blide regn endnu faldt. Omsider genvandt mrs. Chick så megen fatning, at hun kunne træde til,

og befalede ham at lægge miss Tox på sofaen og gå sin vej, og efter at den landflygtige ufortøvet havde adlydt, gav hun sig til selv at fremme miss Tox's genoplivelse.

Men intet af den blide deltagelse, som i almindelighed udmærker Evas døtre, når de plejer hinanden; intet af det besvimelsens frimureri, de ellers er knyttede til hinanden ved med et hemmelighedsfuldt, søsterligt bånd, viste sig i mrs. Chicks holdning. Snarere ligesom bødlen, der bringer sit offer til live igen, førend han lægger det på pinebænken – eller som han plejede at gøre i de gode gamle dage, for hvilke alle sande mænd stadig bærer sorg – anvendte mrs. Chick lugteflasken, bankning i hænderne, stænkning med koldt vand i ansigtet og alle andre probate midler. Og da miss Tox til sidst slog øjnene op og efterhånden kom tilbage til liv og bevidsthed, trak mrs. Chick sig tilbage fra hende ligesom fra en forbryderske og betragtede hende, idet hun vendte forbilledet af den myrdede konge af Danmark i "*Hamlet*" om, snarere med forbitrelse end med sorg.

"Lucretia," sagde mrs. Chick, "jeg vil ikke søge at skjule, hvad jeg føler. Mine øjne er pludselig blevet åbnet. Jeg ville ikke have troet dette, om så en helgen havde sagt mig det."

"Det er tåbeligt af mig at give efter for en afmagt," stammede miss Tox. "Det vil straks være bedre med mig."

"Det vil straks være bedre med Dem, Lucretia!" gentog mrs. Chick med største hån. "Tror De, at jeg er blind? Bilder De Dem ind, at jeg går i barndom? Nej, Lucretia, jeg siger så mange tak!"

Miss Tox sendte sin veninde en slags bønfoldende, hjælpeløst blik og holdt sit lommenørklæde for ansigtet.

"Havde nogen sagt mig det i går," sagde mrs. Chick med majestæt, "eller blot for en halv time siden, tror jeg næsten, at jeg ville have følt mig fristet til at slå ham til jorden. Lucretia Tox, jeg har pludselig fået øjnene op. Skællene er faldet fra dem. Min blinde tillid er forbi, Lucretia. Den er blevet misbrugt og ført bag lyset, og der kan nu ikke længere være tale om udflugter, forsikrer jeg Dem."

"O, hvad hentyder De så grusomt til, elskede veninde?" spurgte miss Tox gennem tårer.

"Lucretia," sagde mrs. Chick, "spørg Deres eget hjerte. Jeg beder Dem have den godhed ikke at tiltale mig med så fortrolige udtryk som dem, De nylig brugte. Jeg har endnu nogen selvagtelse tilbage, om De end måske ikke tror det."

"O, Louise," udbrød miss Tox, "hvor kan De tale således til mig?"

"Hvor jeg kan tale således til Dem?" svarede mrs. Chick, der i mangel af nogen særlig bevisgrund at støtte sig til især stolede på deslige gentagelsers knusende virkning. "Således! Det må De sandelig nok sige!"

Miss Tox hulkede ynkeligt.

"Man tænke sig," sagde mrs. Chick, "at De, der som en slange har varmet Dem ved min broders arne og gennem mig næsten sneget Dem ind i hans fortrolighed, Lucretia, hemmeligt har kunnet lægge an på ham og vove at forestille Dem muligheden af en forbindelse med ham! Det er jo en tanke," sagde mrs. Chick med spydig værdighed, "hvis latterlighed næsten overgår dens troløshed!"

"Å, tal dog ikke så skrækkeligt, Louise!" bad miss Tox.

"Skrækkeligt," gentog mrs. Chick, "skrækkeligt? Er det ikke en kendsgerning, at De endnu for ganske nylig ikke engang var i stand til at skjule Deres følelser for mig, hvis øjne De så fuldstændig havde lukket!"

"Jeg har ikke klaget," hulkede miss Tox. "Jeg har intet sagt. Selv om jeg også er blevet lidt overvældet af Deres meddelelse, Louise, og selv om jeg nogen sinde har næret en dunkel forestilling om, at mr. Dombey muligvis kunne fatte tilbøjelighed for mig, så vil De dog sikkert ikke fordømme mig for det."

"Hun er i begreb med," sagde mrs. Chick, idet hun med et stort resignerende og bønfoldende blik henvendte sig til alle møblerne, "hun er i begreb med at sige – jeg ved det – at jeg har opmuntret hende."

"Jeg vil ikke gøre Dem bebrejdelser, kære Louise," hulkede miss Tox, "og heller ikke vil jeg klage. Men til forsvar for mig selv –"

"Ja," udbrød mrs. Chick og så sig med et profetisk smil om i værelset, "det er det, hun vil sige. Jeg vidste det. De må helst sige det straks. Sig det uforbeholdent! Vær åben, Lucretia Tox," sagde mrs. Chick med fortvivlet alvor, "hvad De så end ellers er."

"Til forsvar for mig selv," stammede miss Tox, "og kun for at værgе mig mod Deres ukærlige ord, kære Louise, vil jeg blot spørge Dem, om De ikke ofte har begunstiget en sådan forestilling og endog sagt, at man aldrig kunne vide, om den ikke gik i opfyldelse?"

"Der gives et punkt," sagde mrs. Chick og rejste sig, ikke som om hun ville blive stående på gulvet, men som om hun ville hæve sig højt, højt op til sin hjemlige himmel, "ud over hvilket

tålmodigheden bliver latterlig, om ikke en fejl. Jeg kan udholde meget, men ikke for meget. Hvad det var for en fortryllelse, der var over mig, da jeg i dag trådte ind i dette hus, ved jeg ikke, men jeg havde en anelse – en mørk anelse," sagde mrs. Chick med en gysen, "om, at noget ville der hænde. Og med grund har jeg haft denne anelse, Lucretia, da min mangeårige tillid i et øjeblik er blevet tilintetgjort, da jeg pludselig har fået øjnene op, da De viser Dem for mig i Deres sande lys. Lucretia, jeg har taget fejl af Dem. Det er bedst for os begge, at denne sag hermed er forbi. Jeg ønsker Dem alt godt, og skal altid ønske Dem alt godt, men som et individ, der attrår at vise sig selv værdig i sin egen ubetydelige stilling, hvilken denne stilling end er – og som min broders søster – og som min broderkones svigerinde – og som besvogret med min broderkones moder – tør det være mig tilladt at tilføje, som en Dombey? – kan jeg kun ønske Dem godmorgen."

Disse ord, der udtaltes med en skærende blidhed, som blev dæmpet og formildet af et ophøjet præg af moralsk retskaffenhed, førte den talende hen til døren. Der bøjede hun sit hoved på en spøgelsesagtig måde som en billedstøtte og gik så ned til sin vogn for at søge trøst og beroligelse i sin husbond og herre, Chicks, arme, det vil sige: billedlig talt, for Chicks arme var fulde af hans avis, og heller ikke vendte denne herre, undtagen i al hemmelighed, sine øjne mod sin kone, lige så lidt som han bød hende nogen som helst trøst. Han sad, kort sagt, og læste og nynnede stumper og stykker af melodier og skelede under tiden hemmeligt til hende uden at sige et eneste godt, ondt eller ligegyldigt ord.

Imidlertid sad mrs. Chick og svulmede og knejsede og slog med nakken, som om hun endnu stadig gentog sin højtidelige afskedsformular til miss Tox. Omsider sagde hun højt: "Åh, hvor jeg har fået øjnene op i dag!"

"Hvor du har fået øjnene op i dag, min ven?" gentog Chick.

"Å, tal ikke til mig!" sagde mrs. Chick. "Hvis du kan udholde at se mig i denne tilstand uden at spørge mig, hvad der er i vejen, så må du hellere tie helt stille."

"Hvad er der da i vejen, lille ven?" spurgte Chick.

"At tænke sig," sagde mrs. Chick i en slags enetale, "at hun nogen sinde kunne undfange den skammelige tanke at forbinde sig med vor familie ved et ægteskab med Paul! At tænke sig, at hun, mens hun legede hest med den søde dreng, som nu ligger i sin grav – jeg syntes aldrig rigtig om det dengang – kunne huse så lumsk en plan! Jeg gad vide, om hun aldrig har været bange for, at der skulle hænde hende en ulykke. Hun er heldig, hvis det ikke sker!"

"Jeg troede virkelig, lille ven," sagde Chick langsomt efter i nogen tid at have gnedet sig oven på næsen med sin avis, "at du selv hele tiden, lige til i morges, havde styret den samme kurs og anset det for ret heldigt, hvis det var kommet i stand."

Mrs. Chick brast øjeblikkelig i gråd og sagde til Chick, at hvis han ønskede at trampe på hende med sine støvler, måtte han gerne.

"Men med Lucretia Tox er jeg færdig," sagde mrs. Chick efter i nogle minutter til Chicks store rædsel at have hengivet sig til sine følelser. "Jeg kan udholde at give slip på Pauls fortrolighed til fordel for en person, der, som jeg tror og håber, fortjener den, og som han er fuldstændig berettiget til at erstatte salig

Fanny med, hvis han vil; jeg kan udholde, at Paul på sin kolde måde underretter mig om en sådan forandring i sine planer, og at han ikke tager mig på råd med, førend det hele er klappet og klart, men bedrageri kan jeg ikke udholde, og med Lucretia Tox er jeg færdig. Det er bedre, at det er, som det er," sagde mrs. Chick i en from tone, "langt bedre. Det ville have været længe, førend jeg efter dette ville have kunnet forsone mig med hende igen; og jeg ved sandelig ikke, om hun, da Paul nu kommer så højt på strå, og de er folk af stand, egentlig ville have været præsentabel, og om hun ikke kunne have gjort mig skam. Der er et forsyn i alt; alting er til det bedste; jeg er blevet prøvet i dag, men i det hele taget fortryder jeg det ikke."

Og i denne kristelige ånd tørrede mrs. Chick sine øjne, glattede sin kjole og sad, som det sømmer sig en person, der roligt finder sig i en stor krænkelse. Så snart som muligt benyttede Chick, utvivlsomt i følelsen af sin egen uværdighed, sig af en lejlighed til at lade sig sætte af på et gadehjørne og gik, med skuldrene trukket højt i vejret og hænderne i lommen, fløjtende sin vej, mens den stakkels bandlyste miss Tox – der, om hun end havde været en smigrer og snyltegæst, dog havde været det oprigtigt og trofast og altid næret et sandt venskab for sin anklagerinde og været aldeles hensunket i beundring og tilbedelse af Dombey's majestæt – mens den stakkels bandlyste miss Tox vandede sine blomster med tårer og følte, at det var vinter på Prinsessens Plads.

30. Mellemtiden før brylluppet

Skønt det fortryllede hus ikke længere var til, men den arbejdende verden var brudt ind i det og, så lang som dagen var, hamrede og bragede og trampede op og ned ad trapperne og holdt Diogenes, der åbenbart var overbevist om, at dens fjende til sidst havde overrumplet den og nu med triumferende trods hærgede enemærkerne, i en uafladelig paroksysme af gøen, indtrådte der i begyndelsen ikke nogen stor forandring i Florences liv. Om aftenen, når håndværksfolkene var gået, var huset atter øde og tomt, og når Florence lyttede efter deres stemmer, som genlød i forstuen og på trappegangen, idet de gik, udmaled hun sig de glade hjem, de vendte tilbage til, og børnene, som ventede på dem, og frydede sig ved den tanke, at de var fornøjede ved at gå.

Hun bød aftenens tavshed velkommen tilbage som en gammel ven; men den indfandt sig nu med et forandret udseende og så venligere på hende. Et nyt håb lyste ud af den. Den smukke dame, der havde trøstet og kærtegnet hende i det selvsamme værelse, hvor hendes hjerte havde været så sønderknust, var en forjættelsens ånd for hende. Blide skygger af det klare liv, som ville gry, når hun lidt efter lidt havde vundet sin faders hjerte, og alt eller meget af det, hun havde mistet den mørke dag, da en moders kærlighed var svundet med en moders sidste åndedræt på hendes kind, var blevet genoprettet, rørte sig omkring hende i tusmørket og var kærkomne gæster. Når hun så over til genboens rødmossede børn, var det en ny og kostelig følelse at tænke sig, at de måske snart skulle tale sammen og kende hinanden, uden at hun som før havde nødig

at være bange for at vise sig for dem, for at de ikke skulle sørge over at se hende sidde der så ene i sin sorte kjole!

Mens Florence tænkte på sin ny moder, og hendes hjerte strømmede over af kærlighed og tillid til hende, kom hun til at elske sin egen afdøde moder endnu mere. Hun var ikke bange for at opstille en rivalinde i sit hjerte. Den ny blomst udsprang fra den dybt plantede og længe plejede rod, vidste hun. Ethvert venligt ord, der var faldet fra den smukke dames læber, klang for Florence som en genlyd af den for længe siden forstummede og tavse stemme. Hvorledes kunne hun for en levende ømheds skyld elske det minde mindre, når det var hendes eneste minde om forældres ømhed og kærlighed?

Mens Florence en dag sad og læste i sit værelse og tænkte på damen og det besøg, hun havde lovet snart at gøre igen, – hendes bog handlede om et beslægtet emne – så hun hende pludselig stå i døren.

"Moder!" udbrød Florence og ilede hende glad i møde. "Er De atter der?"

"Ikke moder endnu," svarede damen med et alvorligt smil, idet hun omslyngede Florences hals med sin arm.

"Men meget snart!" sagde Florence.

"Ja meget snart, Florence, meget snart."

Edith bøjede hovedet en smule, så at hun trykkede Florences blomstrende kind mod sin egen, og blev nogle øjeblikke stående således uden at tale. Der var noget så inderlig ømt i hendes væsen, at Florence endog følte sig mere grebet af det, end da de første gang mødtes.

Hun førte Florence hen til en stol ved siden af sig og satte sig, mens Florence så på hendes ansigt, fuld af undren over dets

skønhed, og gerne lod sin hånd blive liggende i hendes.

"Har De været alene, Florence, siden jeg var her sidst?"

"Ja," svarede Florence hastigt og smilende.

Hun tøvede og slog øjnene ned; for hendes ny moders blik var så alvorligt, og dette blik var fæstet så stift på hendes ansigt.

"Jeg – jeg – er vant til at være alene. Det bryder jeg mig slet ikke om; Di og jeg tilbringer undertiden hele dage med hinanden." Hele uger, hele måneder, kunne hun gerne have sagt.

"Er Di Deres pige, kære barn?"

"Nej, min hund, moder," svarede Florence smilende. "Min pige hedder Susan."

"Er disse værelser Deres?" spurgte Edith og så sig om. "Man viste mig dem ikke forleden dag. Vi må have dem pudset op, Florence. De skal blive de smukkeste i hele huset."

"Hvis jeg turde bytte dem bort," svarede Florence, "så er der et ovenpå, som jeg synes endnu bedre om."

"Er disse da ikke højt nok oppe, min søde pige?"

"Det andet værelse har tilhørt min broder, og jeg holder så meget af det. Jeg ville have talt til fader om det, da jeg kom hjem og så, at her var håndværkere, og at alt skulle forandres, men –" Florence slog øjnene ned, for at det samme blik ikke på ny skulle bringe hende til at stamme "- men jeg er bange for, at det skulle søre ham, og da De sagde, at De snart kom igen, moder, og De råder for alt, foresatte jeg mig at tage mod til mig og bede Dem om det."

Edith sad og fæstede sine strålende øjne stift på hendes ansigt, indtil hun, idet Florence løftede øjnene op, slog sine ned og fæstede dem på gulvet. Da syntes Florence, at damens

skønhed var så helt anderledes, end hun havde troet. Hun havde tænkt sig den som stolt og majestætisk, og dog var hendes væsen så ydmygt og blidt, at, selv om hun havde været af samme alder og karakter som Florence, kunne det næppe have indbudt mere til fortrolighed, undtagen når en tvungen og sælsom tilbageholdenhed sneg sig over hende. Da syntes hun – men Florence fattede det næppe, skønt hun ikke kunne undgå at lægge mærke til det og tænke på det – at føle sig ydmyget over for Florence og urolig i sindet. Da hun sagde, at hun endnu ikke var hendes moder, og da Florence svarede, at hun rådede for alt her, havde denne forandring hos hende været pludselig og overraskende, og nu, mens Florences øjne hvilede på hendes ansigt, sad hun, som om hun snarere ville have gyst tilbage og skjult sig for hende, end som om hun var den, der i kraft af et så nært slægtskab skulle elske hende.

Hun gav villigt Florence sit løfte om det ny værelse og sagde, at hun selv ville give de fornødne befalinger. Derpå stillede hun hende nogle spørgsmål om stakkels Paul, og efter at de havde talt nogen tid sammen, underrettede hun Florence om, at hun var kommet for at tage hende med til sit eget hjem.

"Min moder og jeg er nu kommet til London," sagde Edith, "og De skal blive hos os, til jeg er blevet gift. Jeg ønsker, at vi skal lære hinanden at kende og fatte fortrolighed til hinanden, Florence."

"De er så god imod mig, kære moder," sagde Florence. "Hvor jeg takker Dem!"

"Lad mig med det samme sige, for nu er der måske bedst lejlighed til det," vedblev Edith, idet hun så sig om for at se, om de var helt alene, og talte i en mere dæmpet tone, "at når jeg er

blevet gift og rejser nogle uger bort, vil jeg være lettere om hjertet, hvis De vil tage her hjem. Bryd Dem ikke om, hvem der opfordrer Dem til at være andetsteds. Tag her hjem. Det er bedre at være alene – eller hvad jeg ville sige," tilføjede hun, idet hun afbrød sig selv, "jeg ved nok, at De har det bedst hjemme, kære Florence."

"Jeg skal tage hjem den selvsamme dag, moder."

"Gør det. Jeg stoler på dette løfte. Nå, gør Dem nu i stand til at følge med, kære pige. Når De er færdig, finder De mig nede."

Langsomt og tankefuldt vandrede Edith alene gennem den bolig, hvis herskerinde hun så snart skulle være; men kun lidet ænsede hun den glans og pragt, den viste hende. Det samme ubetvingelige hovmod, den samme stolte, med øjne og læber udtrykte foragt, den samme vilde skønhed, der kun blev tæmmet af en følelse af dens egen og alle dens omgivelseres ringe værd, alt dette, der var sluppet løs den gang imellem de skyggefulde træer og havde raset der og sønderrevet sig selv, skred nu gennem de stolte sale og haller. De efterlignede roser på væggene og gulvene var omgivet med skarpe torne, som gennemborede hendes bryst; i enhver blændende stump guld så hun et forhadet atom af sin købesum; de brede, høje spejle viste hende i legemsstørrelse en kvinde, som endnu husede en ædel følelse, men som var alt for falsk imod sit bedre jeg og alt for nedværdiget og fortabt, til at hun kunne frelse sig selv. Hun troede, at alt dette var mere eller mindre så tydeligt for alles øjne, at hun ikke havde nogen anden udvej til at holde sig oppe end stolthed, og med denne stolthed, som dag og nat pinte hendes eget hjerte, gennemkæmpede hun sin skæbne og bød den trods.

Var det denne kvinde, som Florence – en uskyldig pige, der kun var stærk ved sin oprigtighed og ukunstlede sanddruhed – kunne kue og tæmme i den grad, at hun ved hendes side var en helt anden skabning, hvis lidenskabers storm var dæmpet, og hvis stolthed selv var undertrykt? Var det denne kvinde, som nu sad i vognen ved siden af hende med sine arme slynget i hendes, og som, mens hun bønfuldt hende om at tro og elske hende, drog hendes skønne hoved tæt ind til sit bryst og gerne havde ladet sit liv for at skærme det mod ulykke eller forurettelse?

O, Edith, det havde været godt at dø i et sådant øjeblik! Langt bedre og lykkeligere, måske, at dø således, Edith, end at vedblive at leve indtil enden!

Den højvelbårne mrs. Skewton, der tænkte på alt andet end sådanne følelser – for, ligesom mange højvelbårne personer, der til forskellige tider har været til, kimsede hun i ét og alt ad døden og kunne ikke engang tåle, at en så simpel og nivellerende parvenu blev nævnt – havde lånt et hus i Brook Street af en fornem slægtning – en af Feenix-racen – der var taget fra byen og intet havde haft imod på den mest forekommende måde at låne det ud i et ægteskabeligt øjemed, eftersom lånet medførte hans endelige fritagelse for yderligere lån og gaver til mrs. Skewton og hendes datter. Da det for familiens skyld var nødvendigt på en sådan tid at vise sig fra en fordelagtig side, havde mrs. Skewton ved hjælp af en velvillig handelsmand, der forsynede den højere og lavere adel med alt muligt, lige fra et sølvservice til en hærs-kare af lakajer, fået en sølvhåret butler – der netop på grund af sine sølvhår fik pladsen til en ekstra pris, da han så ud som et gammelt familiestykke –

to meget høje, unge mænd i liberi og en udvalgt stab af køkkenfolk klappet sammen i huset. Der gik derfor det sagn i folkestuen, at man flere gange havde set pagen Withers, der pludselig var blevet fritaget for sine talrige huslige funktioner og for kørsel med rullestolen, gnide sig i øjnene og knibe sig i lemmerne, som om han ikke ret var vis på, om han ikke havde forsovet sig hos mælkemanden i Leamington og endnu stadig var i en himmelsk drøm. Efter at en mængde rekvisitter af sølv og porcelæn ligeledes fra den samme velvillige kilde var blevet fremskaffet til etablissementet sammen med flere forskellige genstande, hvoriblandt en net cabriolet og et par brune heste, lagde mrs. Skewton sig på den fornemste sofa i Cleopatra-stillingen og gav audiens i stor galla.

"Nå," sagde hun, da hendes datter trådte ind med sit plejebarn, "hvorledes har min yndige Florence det? De må endelig komme hen og give mig et kys, søde Florence!"

Mens Florence endnu frygtsomt bøjede sig for at finde et sted i det hvide af mrs. Skewtons ansigt, rakte denne hende sit øre og hjalp hende ud af forlegenheden.

"Kære Edith," sagde mrs. Skewton, "jeg må sige – stå et øjeblik lidt mere i lyset, søde Florence."

Rødmende adlød Florence.

"Husker du, kæreste Edith, hvorledes du så ud, da du var omtrent på samme alder som vor herlige Florence eller nogle få år yngre?"

"Det har jeg glemt for længe siden, moder."

"Jeg synes tydeligt at se en afgjort lighed med dig, således som du dengang var. Og det viser," sagde mrs. Skewton i en mere dæmpet tone, der tilkendegav hendes mening om, at

Florence var i en højst ufuldendt tilstand, "hvad dannelse kan udrette."

"Ja det gør," var Ediths alvorlige svar.

Hendes moder så et øjeblik skarpt på hende, og da hun mærkede, at hun var på et usikkert terræn, sagde hun, ligesom for at gå af vejen for det:

"Min yndige Florence, De må virkelig være så god at komme hen og give mig et kys til."

Florence adlød naturligvis og trykkede atter sine læber mod mrs. Skewtons øre.

"Og De har utvivlsomt hørt, mit søde barn," sagde mrs. Skewton og beholdt hendes hånd, "at Deres fader, som vi alle ærer og tilbeder, i dag otte dage skal have bryllup med min elskede Edith?"

"Jeg vidste nok, at det skulle være snart," svarede Florence, "men ikke nøjagtigt hvornår."

"Men, søde Edith," foreholdt hendes moder hende i en munter tone, "er det muligt, at du ikke har fortalt Florence det?"

"Hvorfor skulle jeg fortælle Florence det?" svarede hun så pludselig og strengt, at Florence næppe kunne tro, det var den samme stemme.

Mrs. Skewton fortalte derpå Florence for atter at gå af vejen, at hendes fader skulle spise til middag der og sikkert ville blive glædeligt overrasket ved at se hende, idet han den foregående dag havde talt om at ville klæde sig på i City og ikke havde vidst noget om Ediths plan, der, ifølge mrs. Skewtons forventning, ville gøre ham umådelig henrykt. Florence blev urolig over dette, og da spisetiden nærmede sig, blev hendes uro så levende, at hvis hun havde vidst, hvorledes hun skulle have

indrettet en bøn om at turde vende hjem uden at vikle sin fader ind i forklaringen, så ville hun hellere have ileet hjem til fods, barhovedet, åndeløs og alene, end udsat sig for at pådrage sig hans mishag.

Da tiden nærmede sig, kunne hun næppe trække vejret. Hun vovede ikke at gå hen til vinduet, for at han ikke skulle se hende fra gaden. Hun vovede ikke at gå oven på for at skjule sin frygt, for at hun ikke, når hun gik ud ad døren, uventet skulle møde ham, og hun var til mode, som om det var hende umuligt at komme tilbage, hvis hun skulle blive kaldt ind til ham. Under denne kamp med sin frygt sad hun ved Cleopatras leje og søgte at fatte og svare på denne dames pjattede snak, indtil hun hørte hans fodtrin ude på trappen.

"Nu hører jeg ham!" udbrød Florence og fo'r sammen. "Han kommer!"

Cleopatra, der i sin ungdommelighed altid var skæmtefuldt stemt, og i sin selvforgudelse ikke brød sig om at undersøge denne bevægelse nærmere, skød Florence bag ved sit leje og kastede et sjal over hende for at overraske Dombey på en behagelig måde. Dette skete så hurtigt, at Florence i samme øjeblik hørte hans skrækkelige skridt inde i værelset.

Han hilste på sin tilkommende svigermoder og sin tilkommende brud. Den fremmede lyd af hans stemme gennembævede hans barns hele legeme.

"Kære Dombey," sagde Cleopatra, "kom herhen og fortæl mig, hvorledes Deres smukke Florence har det."

"Florence har det meget godt," svarede Dombey, idet han nærmede sig lejet.

"Er hun hjemme?"

"Ja," sagde Dombey.

"Kære Dombey," svarede Cleopatra med fortryllende livlighed, "er De også vis på, at De ikke narrer mig? Jeg ved ikke, hvad min elskede Edith vil sige til, at jeg taler således, men jeg er på ære bange for, kære Dombey, at De er den falskeste af alle mænd."

Om han også havde været det og lige på stedet var blevet grebet i den groveste falskhed, kunne han næppe være blevet mere forvirret, end han blev, da mrs. Skewton trak sjalet til side, og Florence, bleg og skælvende, viste sig for ham som et genfærd. Før end han endnu havde genvundet sin fatning, løb Florence hen til ham, lagde sine hænder om hans hals, kyssede ham og ilede ud af stuen. Han så sig om, ligesom for at rådføre sig med en anden om det; men Edith var øjeblikkelig fulgt bag efter Florence.

"Tilstå nu, kære Dombey," sagde mrs. Skewton og rakte ham sin hånd, "at De aldrig i Deres liv er blevet mere overrasket og glad."

"Jeg er aldrig blevet mere overrasket," svarede Dombey.

"Eller glad?"

"Jeg – ja, jeg er meget glad over at have truffet Florence her." Han syntes at overveje det alvorligt et øjeblik og sagde derpå i en endnu bestemtere tone: "Ja, jeg er virkelig meget glad over at have truffet Florence her."

"De fatter vel ikke, hvorledes hun er kommet her, vel?" sagde mrs. Skewton.

"Edith, måske –" mente Dombey.

"Å, De listige mand!" svarede Cleopatra og rystede på hovedet. "Å, De listige mand! Man burde ikke sige sådan noget;

Deres køn, kære Dombey, er så forfængeligt og så tilbøjeligt til at misbruge vore svagheder; men De kender min åbne sjæl – meget vel, straks!"

Disse sidste ord gjaldt en af de meget høje unge mænd, som meldte, at der var anrettet.

"Men når Edith, kære Dombey," fortsatte hun hviskende, "ikke kan have Dem i sin nærhed – og jeg foreholder hende, at det kan hun ikke altid vente – vil hun i det mindste have noget eller nogen, der hører Dem til, om sig. Nå, det er jo så yderst naturligt! Og opfyldt af denne ånd kunne hun ikke andet end at køre hen og hente vor søde Florence. Å, hvor det er yndigt!"

Da hun ventede et svar, svarede Dombey: "Ja!"

"Gud velsigne Dem, kære Dombey, for dette bevis på hjerte!" udbrød Cleopatra og trykkede hans hånd. "Men jeg bliver alt for alvorlig! Vær nu så englegod at føre mig til bords og lad os se, hvad disse mennesker agter at give os til middag. Gud velsigne Dem, kære Dombey!"

Efter denne sidste velsignelse hoppede Cleopatra med tålelig lethed ned fra sit leje, hvorpå Dombey rakte hende sin arm og førte hende højtideligt ned ad trappen, og da parret trådte ind i spisesalen, stak den ene af lejetjenerne, hvis ærbødighedsorgan ikke var synderlig udviklet, spidsen af sin tunge ind i den ene kind til stor morskab for den anden.

Florence og Edith var allerede inde i salen og sad ved siden af hinanden. Florence ville have rejst sig, da hendes fader trådte ind, og overladt ham sin stol, men Edith lagde åbenlyst sin hånd på hendes arm, og Dombey valgte sig en plads lige overfor ved det runde bord.

Samtalen holdtes næsten udelukkende i gang af mrs. Skewton. Florence vovede næppe at slå øjnene op, for at de ikke skulle vise spor af tårer, og vovede endnu mindre at tale, og Edith sagde ikke et eneste ord, undtagen for at svare på et spørgsmål. Cleopatra arbejdede i sandhed strengt; for maskinen gik så trevent, og *den* måtte have været rig, som skulle have kunnet belønne hende!

"Deres forberedelser er altså nu næsten tilendebragt, kære Dombey?" sagde hun, da desserten var sat på bordet, og den sølvhårede butler havde trukket sig tilbage. "Selv de juridiske forberedelser?"

"Ja," svarede Dombey; "ægteskabskontrakten er, efter hvad mine konsulenter siger, nu færdig, og Edith kan selv bestemme tiden til dens underskrift."

Edith sad som en smuk billedstøtte, lige så kold, tavs og stille som en sådan.

"Men, elskede barn," sagde Cleopatra, "hører du ikke, hvad mr. Dombey siger? Å, kære Dombey," tilføjede hun afsides til denne, "hvor hendes åndsfraværelse, alt som tiden nærmer sig, minder mig om de dage, da den behageligste af alle mennesker, hendes fader, var i Deres stilling!"

"Jeg har intet at bestemme; det kan ske, når De vil," sagde Edith, der næppe så over bordet hen på Dombey.

"I morgen da?" foreslog Dombey.

"Som De vil."

"Eller ville det måske," sagde Dombey, "være Dem belejliger i overmorgen?"

"Jeg har ingen hindringer. Jeg står altid til Deres rådighed. Lad det ske, når De synes."

"Ingen hindringer, kære Edith," indvendte hendes moder, "selv om du hele dagen har det skrækkeligste hastværk og træffer tusinde og én aftaler med alle slags kræmmere?"

"Det er dit værk," svarede Edith, idet hun med en let sammentrækning af sine øjenbryn henvendte sig til hende. "Du og mr. Dombey kan selv fastsætte tiden."

"Meget rigtigt, min ven, og meget hensynsfuldt af dig," sagde Cleopatra. "Sødeste Florence, De må virkelig komme hen og give mig et kys til, kære barn!"

Et underligt sammentræk, at disse udbrud af interesse for Florence næsten altid rev Cleopatra bort fra enhver samtale, hvori Edith tog en om end nok så ringe del!

Dombey var langt fra vred over sin skønne trolovedes væsen. Han havde den gode grund til sympati med hovmod og kulde, som findes i en beslægtet følelse. Det smigrede ham at tro, at disse egenskaber hos Edith bøjede sig for ham og ikke syntes at have nogen anden vilje end hans. Det smigrede ham at tænke sig denne stolte og majestætiske kvinde gøre honnørs i hans hus og på samme måde som han selv bringe hans gæster til at gyse af kulde. Dombey & Søns værdighed ville i sådanne hænder i sandhed blive forøget og hævdet.

Det troede Dombey, da han var blevet alene ved spisebordet og grublede over sin forbigangne og tilkommende skæbne, uden at finde noget frastødende i det præg af mangelfuldhed og skummelhed, der hvilede over den mørkebrune sal, hvor sorte våbenskjolde af malerier satte pletter på væggene, og fire og tyve sorte stole, prydede med næsten lige så mange søm som lige så mange ligkister, paraderede som bedemænd på randen af det tyrkiske tæppe, mens to udtærede negre rakte to visne

grene af kandelabre i vejret fra buffeten, omgivet af en muggen lugt, som om asken af ti tusinde middagsmåltider var begravet i sarkofagen under den. Husets ejer opholdt sig for det meste i udlandet; Englands luft var sjældent længe tjenlig for noget medlem af familien Feenix, og salen havde lidt efter lidt iført sig dybere og dybere sorg for ham, indtil den var blevet så begravelsesagtig, at den kun manglede et lig for at være aldeles fuldstændig.

Dombey var ikke nogen dårlig fremstilling afliget med sin ubøjelige skikkelse, om ikke med sin stilling, mens han skuede ned i de kolde dybder af det øde hav af mahognitræ, hvorpå frugtskålene og karaflerne lå til ankers, som om genstandene for hans tanker én for én kom op på overfladen og sank ned igen. Edith var der i sin fulde majestæt, og straks efter hende kom Florence med sit frygtsomme hoved vendt imod ham således, som det et øjeblik havde været, da hun havde forladt værelset; og Ediths øje hvilede på hende, og Ediths hånd var strakt beskyttende ud. En lille skikkelse i en lav lænestol kom dernæst for lyset og så forundret på ham med sine klare øjne og sit gammeltunge ansigt, der glimtede ligesom i en aftenlig ilds flimren. Atter stod Florence tæt ved den og tiltrak sig hele hans opmærksomhed – om det var som en af skæbnen forudbestemt hindring og skuffelse for ham; om det var som en medbejler, der havde krydset og atter kunne krydse hans vej; om det var som hans barn, som han, efter sin heldige bejlen, kunne nedlade sig til at mene berettiget til ikke længere at blive tilsidesat, eller om det blot var som et vink til ham om, at skinnet af, at han drog omsorg for sit eget blod, dog under sådanne omstændigheder burde vedligeholdes, måtte han selv

bedst vide. Måske i bedste tilfælde kun så nogenlunde, for bryllupsgæster og bryllupsaltre og ærgerrige optrin – endnu stadig her og der skiftevis med Florence – idelig med Florence – viste sig så hurtigt og forvirret, at han rejste sig og gik ovenpå for at undgå dem.

Først sent på aftenen kom der lys; thi for øjeblikket fik mrs. Skewton ondt i hovedet af dem, klagede hun over, og imidlertid talte Florence og mrs. Skewton med hinanden – Cleopatra lod det sig nemlig være meget magtpåliggende at have hende tæt ved sig – eller også spillede Florence sagte piano til stor henrykkelse for mrs. Skewton, ikke at tale om de enkelte gange, da denne kærlige dame i aftenens løb følte sig tilskyndet til at udbede sig et kys. Dette skete altid, når Edith havde sagt noget, hvilket dog ikke var ret ofte, for Edith sad hele tiden afsides ved et åbent vindue, idet hun trodsede sin moders frygt for, at hun skulle forkøle sig, og blev siddende der, indtil Dombey tog afsked. Han var ophøjet nådig imod Florence, da han gjorde det, og Florence gik i seng i et værelse inden for Ediths, så glad og fuld af håb, at hun tænkte sig sit tidligere Jeg, som om det tilhørte en anden stakkels forladt pige, hvis sorg fortjente medynk, og hulkede sig i sin medynk i søvn.

De otte dage gik hurtigt. Der skulle køres hen til modehandlerinder, syjomfruer, juvelerere, sagførere, blomsterfabrikanter og restauranter, og altid skulle Florence med. Florence skulle med til brylluppet. Florence skulle lægge sorgen og bære en glimrende dragt ved denne højtidelighed. Modehandlerindens meninger om denne dragt – modehandlerinden var fransk og lignede i høj grad mrs. Skewton – var så smagfulde og elegante, at mrs. Skewton

bestilte en lignende til sig selv. Modehandlerinden sagde, at den ville klæde hende beundringsværdigt, og at alverden ville antage hende for den unge dames søster.

De otte dage gik endnu hurtigere. Edith så ikke på noget og brød sig ikke om noget. Hendes kostbare kjoler blev bragte hjem og prøvet og rost af mrs. Skewton og af modehandlerinderne og blev gemt, uden at hun sagde et ord. Mrs. Skewton lagde deres planer for hver enkelt dag og udførte dem. Undertiden blev Edith siddende i vognen, når de kørte ud for at gøre indkøb; undertiden, når det var aldeles nødvendigt, gik hun ind i butikkerne. Men mrs. Skewton ledede det hele, og Edith så så koldt og tilsyneladende ligegyldig til, som om det ikke kom hende ved. Florence kunne måske have troet, at hun var hovmodig og sløv, men det var hun aldrig mod hende, og Florence dæmpede derfor sin forundring, hver gang den ville til at bryde ud, med sin taknemmelighed og overvandt den snart ganske.

De otte dage gik endnu hurtigere og var næsten forbi. Den sidste aften i ugen, aftenen før brylluppet, var kommet. I det mørke værelse – for mrs. Skewtons hoved var endnu ikke blevet bedre, skønt hun stadig ventede at komme sig næste dag – sad hun, Edith og Dombey. Edith sad ved sit åbne vindue og så ud på gaden; Dombey og Cleopatra talte sagte med hinanden i sofaen. Det var allerede sent, og Florence, som havde været træt, var gået i seng.

"Kære Dombey," sagde Cleopatra, "De må lade mig beholde Florence i morgen, når De tager min søde Edith fra mig."

Dombey sagde, at det ville han med fornøjelse.

"At have hende om mig her, mens De begge er i Paris, og at tænke mig, at jeg gør noget for at danne hendes ånd, vil være en sand balsam for mig i den aldeles opløste tilstand, jeg vil være i."

Pludselig drejede Edith hovedet. Hendes ligegyldige holdning var i et øjeblik blevet forvandlet til den mest glødende opmærksomhed, og uset i mørket lyttede hun med opmærksomhed til deres samtale.

Dombey var henrykt over at kunne sætte Florence under et så beundringsværdigt værgemål.

"Kære Dombey," sagde Cleopatra, "tusind tak for Deres gode mening. Jeg var bange for, at De med velberåd hu, som de skrækkelige jurister siger – disse rædsomme prosaikere! – ville fordømme mig til fuldkommen ensomhed!"

"Men hvorfor vil De være så uretfærdig imod mig, kære frue?"

"Fordi min fortryllende Florence har sagt så bestemt, at hun må hjem i morgen," svarede Cleopatra, "at jeg begyndte at blive bange for, kære Dombey, at De var en sand pasha."

"Jeg forsikrer Dem," sagde Dombey, "at jeg aldeles ikke har befalet Florence noget, og selv om så var, kunne dog ingen befalinger måle sig med Deres ønsker."

"Kære Dombey, De er jo en sand hofmand! Dog heller ikke det vil jeg sige om Dem, for hofmænd har ikke hjerte, hvorimod Deres hjerte gennemtrænger Deres fortryllende liv og karakter. Men vil De virkelig gå så tidligt?"

Det var allerede sent, og Dombey var bange for, at han måtte.

"Er det virkeligt, eller er det alt sammen en drøm?" læspede Cleopatra. "Kan jeg tro, kære Dombey, at De kommer igen i

morgen for at skille mig ved mit kæreste selskab, min egen Edith?"

Dombey, der var vant til at tage alt bogstaveligt, mindede mrs. Skewton om, at de skulle mødes i kirken.

"Den smerte," sagde mrs. Skewton, "at bortgive et barn, endog til Dem, kære Dombey, er en af de mest pinefulde, man kan tænke sig. I forening med et af naturen sygeligt helbred og den skrækkelige, dumme restauratør, der har påtaget sig at sørge for frokosten, er den næsten for meget for mine stakkels kræfter. Men jeg skal samle mig i morgen, kære Dombey; vær kun ikke bange for mig eller i nogen henseende urolig for min skyld. Gud velsigne Dem! Kære Edith," tilføjede hun skælmsk, "en vis person er ved at gå, kære barn!"

Edith, som atter havde vendt hovedet om mod vinduet, og hvis interesse for deres samtale var holdt op, rejste sig fra sin plads, men nærmede sig ham ikke og sagde ikke et ord. Med ophøjet galanteri lempede Dombey sin værdighed efter forholdene, flyttede sine knirkende støvler hen til hende, førte hendes hånd til sine læber, sagde: "I morgen har jeg den lykke at kræve denne hånd som tilhørende mrs. Dombey," og gik med et højtideligt buk sin vej.

Så snart gadedøren havde lukket sig efter ham, ringede mrs. Skewton efter lys. Med lysene kom hendes kammerpige med den ungdommelige dragt, som næste dag skulle bedrage verden. Som alle sådanne dragter indeholdt denne dragt en grusom spot og gjorde hende uendelig meget ældre og grimmere end hendes fedtede flonelsnatkjole. Men mrs. Skewton prøvede den med affektert tilfredshed, smiskede ad sit dødningeagtige Jeg i spejlet, som om hun tænkte på kjolens

hjerterknusende indtryk på majoren, og idet hun lod sin pige tage den af hende igen og gøre hende i stand til natten, faldt hun sammen i ruiner ligesom et hus af malede kortblade.

I al denne tid blev Edith siddende ved det mørke vindue og så ud på gaden. Da hun og hendes moder omsider var blevet alene, flyttede hun sig for første gang den aften bort fra det og stillede sig lige over for hende. Moderens gabende, rystende, knarvorne skikkelse, som hævede øjnene for at møde datterens stolte, ranke skikkelse, hvis ildfulde blikke var rettet ned på hende, havde et udtryk af ond samvittighed, som ingen letsindighed kunne dølge.

"Jeg er træt indtil døden," sagde hun. "Du er ikke et øjeblik at stole på. Du er værre end et barn. Barn! Intet barn ville være halvt så stridigt og ulydigt."

"Hør mig, moder," svarede Edith, idet hun forbigik disse ord med en hån, der ikke ville nedlade sig til at drive spot med dem. "Du må være alene her, til jeg kommer tilbage. Eller også sværger jeg ved det navn, som jeg i morgen skal kræve til vidne på, hvad jeg så falskeligt og skammeligt foretager mig, at jeg i kirken vil afslå denne mands hånd. Hvis jeg ikke gør det, vil jeg ønske, at jeg må falde død om på kirkegulvet!"

Moderen svarede med et uroligt blik, hvis uro ingenlunde formindskedes ved det blik, hun mødte.

"Det er nok," sagde Edith, "at vi er, hvad vi er. Jeg vil ikke, at en brødefri natur skal undergraves, fordærves og ødelægges for at få tiden til at gå for, om det så var, en hel verden af mødre. Du ved min mening. Florence skal tage hjem."

"Du er en tåbe, Edith," udbrød hendes forbitrede moder. "Tror du, at du nogen sinde får ro der i huset, førend hun bliver

gift og kommer bort?"

"Spørg mig eller spørg dig selv, om jeg tror, at jeg nogen sinde får ro der i huset, og du ved svaret."

"Skal jeg da i aften efter al min anstrengelse og umage, og idet du ved min hjælp er i færd med at blive uafhængig, høre," næsten skreg hendes moder i sin lidenskabelighed, mens hendes apoplektiske hoved rystede som et blad, "at der er fordærvelse og besmittelse ved mig, at jeg ikke er noget passende selskab for en ung pige? Hvad er du da, om jeg må spørge? Hvad er du?"

"Det spørgsmål," sagde Edith, grå som aske, idet hun pegede hen mod vinduet, "har jeg mere end én gang gjort mig selv, når jeg har siddet her, og noget i mit køns falmede lignelse er gået forbi udenfor. Gud ved, at jeg har fået svar. Å, moder, moder, havde du kun overladt mig til mit hjerte, da også jeg var en ung pige – endnu yngre end Florence – hvor helt anderledes var jeg måske da ikke blevet!"

Vel vidende, at enhver ytring af harme var unyttig her, bøjede hendes moder sig og begyndte at klynke og klage over, at hun havde levet for længe, at hendes eneste barn havde forstødt hende, at lydighed mod forældre var gået af mode i disse onde dage, og at hun havde hørt unaturlige stiklerier og ikke brød sig om at leve længere.

"Hvis man stadig skal opleve sådanne optrin," jamrede hun, "ville det sandelig være langt bedre, at jeg tænkte på et middel til at gøre ende på min tilværelse. Hvilken tanke, at du er min datter, Edith, og kan tale til mig i en sådan tone!"

"Imellem os, moder," svarede Edith sørgmodig, "er tiden til gensidige bebrejdelser forbi."

"Hvorfor vil du da kalde den tilbage? Du ved, at du sønderslider mig på den grusomste måde. Du ved, hvor nær jeg tager mig enhver ukærlighed. Og det oven i købet i et øjeblik, da jeg har så meget at tænke på, og da det naturligvis er mig så magtpåliggende at vise mig fra den fordelagtigste side! Det undrer mig, Edith, at du vil gøre din moder til et skræmmebillede på din bryllupsdag!"

Edith fæstede det samme stive blik på hende, mens hun hulkede og gned sig i øjnene, og sagde i den samme faste tone, der hverken var steget eller faldet, siden hun først havde tiltalt hende: "Jeg har sagt, at Florence skal tage hjem."

"Lad hende det!" udbrød den modfaldne og forskrækkede moder hastig. "Hun må med fornøjelse tage bort. Hvad er hun vel for mig?"

"Hun er så meget for mig, at jeg hellere end at meddele eller tåle, at der meddeles hende et gran af det onde, der findes i mit bryst, moder, vil give slip på dig, ligesom jeg, hvis du gav mig grund dertil, ville give slip på ham i kirken i morgen. Lad hende i fred. Så længe jeg kan hindre det, skal hun ikke ødelægges og besmittes af de lærdomme, jeg har fået. Det er intet hårdt vilkår på denne bitre aften."

"Det havde den måske, havde den sandsynligvis ikke været, hvis du havde foreslået det i en datterlig tone, Edith," jamrede hendes moder. "Men sådanne skærende ord –"

"Med dem er det nu forbi imellem os," sagde Edith. "Følg dit eget hoved, moder; brug, som du vil, det, du har vundet; nyd det, fryd dig ved det, vær så lykkelig, som du kan. Vi har nået målet for vort liv. Lad os fra nu af stiltiende slide dette liv. Fra denne time er mine læber lukkede for det forbigangne. Jeg

tilgiver dig din del i morgendagens synd. Gud tilgive mig min egen."

Uden skælven i stemmen eller legemet og skridende fremad på en fod, der trådte enhver blid følelse i støvet, sagde hun sin moder godnat og gik til sit værelse.

Men ikke for at søge ro; for der var ingen ro for hendes rastløse tanker, da hun var blevet alene. Frem og tilbage og atter frem og tilbage, fem hundrede gange imellem de glimrende tilberedelser til hendes udsmykning næste dag; med sit sorte hår løsnet, sine sorte øjne lynende med et rasende lys, sin fyldige, hvide barm rød af det grusomme tag af den ubarmhjertige hånd, hun stødte mod den, skred hun op og ned ad gulvet med bortvendt hoved, som om hun ville undgå synet af sit eget skønne Jeg og skille sig fra det. Således brødes Edith Granger i midnatstimen før sit bryllup, uden tårer, uden venner, stum, stolt og uden at klage, med sin urolige ånd.

Til sidst kom hun tilfældigvis til at røre ved den åbne dør, som førte ind til det værelse, hvor Florence lå.

Hun studsede, standsede og så derind.

Der brændte et lys derinde, som viste hende Florence sovende trygt i sin skønheds og uskyldigheds blomst. Edith holdt vejret og følte sig draget hen til hende.

Hun blev trukket nærmere og nærmere og til sidst så nær, at hun bukkede sig og trykkede sine læber på den blide hånd, der lå uden for sengen, og lagde den sagte på sin hals. Dens berøring var ligesom slaget med profetens stav på klippen i fordums dage. Hendes tårer brød frem ved den, idet hun sank på knæ og lagde sit forpinte hoved og sit bølgende hår på puden ved siden af den.

Således tilbragte Edith Granger natten før sit bryllup. Således fandt solen hende på hendes bryllupsmorgen.

31. Brylluppet

Daggryet med dets lidenskabsløse, intetsigende åsyn sniger sig gysende hen til kirken, som gemmer lille Pauls og hans moders støv, og ser ind ad vinduerne. Det er koldt og mørkt. Endnu kryber natten sammen på flisegulvet og ruger, skummel og tung, i hjørner og kroge af bygningen. Tårnuret højt oppe over husene dukker op fra en ny af de utallige krusninger på tidens strøm, der regelmæssigt ruller og brydes mod evighedens kyst, og bliver gråligt og synligt ligesom et fyrtårn af sten, der viser, hvor havet bølger og bruser; men inden for dørene kan daggryet først kun skotte til natten og se, at den er der til stede.

Mens daggryet svæver mat omkring kirken og ser ind i den, sukker og græder det over sit korte herredømme, og dets tårer triller ned ad vinduesruderne, og træerne ved kirkemuren bøjer deres hoveder og vrider deltagende deres mange hænder. Natten, som blegner for det, svinder lidt efter lidt bort fra kirken, men tøver nede i gravhælvingerne og sætter sig på ligkisterne. Og nu kommer den klare dag og forgylder tårnuret, får spiret til at gløde og tørrer daggryets tårer og kvæler dets klager, og det bortskræmmede daggry, der giver sig til at forfølge natten og jager den ud af dens sidste smuthul, kryber selv ned i gravhælvingerne og skjuler sig med forfærdet ansigt blandt de døde, indtil natten vender tilbage med fornyet kraft og jager den på flugt.

Og nu skjuler musene, der har været flittigere med bønnebøgerne end disses rette ejermænd og med sivmåtterne, der er blevet mere medtagne af deres små tænder end af menneskelige knæ, deres klare øjne i deres huller og flokker sig

forfærdede ved kirkedørens rungende smælden. For overgraveren, den mægtige mand, indfinder sig tidligt om morgenen sammen med undergraveren, og den lille astmatiske stolekone, mrs. Miff – en meget tør og tyndt klædt gammel dame, på hvem der ikke nogetsteds findes en tomme fyldighed – er også til stede og har ventet en halv time på overgraveren ved kirkeporten, hvor hun har sin plads.

Et ansigt som vineddike har mrs. Miff og en sønderknust hat, og desuden en sjæl, der altid tørster efter sixpences og shillinger. Ved at vinke til folk for at få dem ind i kirkestolene har hun fået et hemmelighedsfuldt udtryk, og der er en vis forbeholdenhed i hendes blik, som om hun altid vidste, hvor der var en blødere bæk, men var noget mistroisk med hensyn til betalingen. Mage til mr. Miff er der og har der ikke været i de sidste tyve år, og mrs. Miff vil helst undgå at hentyde til ham. Han havde, som det syntes, nogle slemme meninger om fri pladser, og skønt mrs. Miff håber, at han er i Himmerig, tør hun dog ikke med sikkerhed indestå for det.

Mrs. Miff har travlt denne morgen ved kirkedøren med at banke og børste alterklædet, tæppet og puderne, og meget har hun at sige om den brudevielse, der skal finde sted. Hun har hørt, at det ny bohav og forandringerne i huset har kostet fulde fem tusinde pund så vist, som de havde kostet en penny, og mrs. Miff ved fra bedste kilde, at damen ikke ejer en sixpence til at gøre sig en glad dag for. Hun husker ligeledes, som om det havde været i går, den første kones begravelse, og så dåbshandlingen, og derpå den anden begravelse, og siger, at hun dog vil sæbe denne hersens tavle af, førend selskabet kommer. Overgraveren, mr. Sownds, der sidder i solen på

trappen til kirkedøren – og sjældent gør andet, undtagen når det er koldt, end at sidde ved kaminen – bifalder mrs. Miffs ytringer og spørger, om hun har hørt, at damen skal være ualmindelig smuk. Da den underretning, hun har indhentet, går ud på det samme, siger Sownds, der, skønt ortodoks og korpulent, stadig er en beundrer af al kvindelig skønhed, med salvelse, ja, at han har hørt, at hun skal være en pyntedukke – et udtryk, der forekommer eller ville forekomme mrs. Miff noget kraftigt fra alle andre læber end Sownds'.

I Dombeys hus herskede der på samme tid en røre og travlhed, særlig blandt kvinderne, af hvilke ikke en eneste har fået blund i sine øjne siden klokken fire, og som alle er fuldt påklædte, førend klokken slår seks. For stuepigen tager mere hensyn til Towlinson end ellers, og ved frokosten siger kokkepigen, at én bryllupsdag gør mange, hvilket stuepigen ikke kan tro og slet ikke mener er sandt. Towlinson forbeholder sig at udtale sig nærmere om dette spørgsmål, især da han er noget ærgerlig over, at en udlænding med bakkenbarter – Towlinson mangler selv bakkenbarter – er blevet fæstet for at følge med det lykkelige par til Paris og har travlt med at pakke den ny rejsevogn. Med hensyn til denne person indrømmer Towlinson straks, at han aldrig har set, at der er kommet noget godt ud af at indlade sig med udlændinge, og da damerne foreholde ham, at sligt kun er fordom, siger han: Husk på Bonaparte, der var formand for dem, og se, hvad han altid havde for! Hvilket stuepigen siger er meget rigtigt.

Restauratøren er ivrigt beskæftiget i begravelsesværelset i Brook Street, og de meget høje mænd har travlt med at se til. En af dem lugter allerede af sherry, og hans øjne har tilbøjelighed

til at stå stille i hovedet på ham og stirre på ting, uden at se dem. Den meget høje unge mand kender godt sin skrøbelighed og betror sin kammerat, at det er hans "spencer", som er skyld i det. Han ville have sagt spænding, men hans mæle er noget tykt.

Mændene med klokkespillet har fået fært af brylluppet, hvilket også er tilfældet med dem med marvbenene og slagterøkserne og med de blæsende instrumenter. De første øver sig i en bagbygning i nærheden af Battlebridge; de næste sætter sig gennem deres formand i forbindelse med Towlinson, med hvem de indlader sig i underhandling om, på hvilke pekuniære vilkår de vil blive borte; og de sidste lusker og lur i en snedig basunblæsans person omme på hjørnet, hvor de venter på en eller anden forræderisk kræmmer, der mod en godtgørelse skal sige dem tiden og stedet til frokosten. Forventningen og spændingen strækker sig endnu videre og får et større omfang. Fra Balls Pond indfinder Perch sig med mrs. Perch, for at hun skal tilbringe dagen med Dombey's tjenestefolk og hemmeligt følge med dem for at se vielsen. I Toots' logi pynter Toots sig, som om han mindst var brudgommen, opsat på at se skuespillet i hele dets glans fra en hemmelig krog oppe på pulpituret og at føre Kamphanen derhen, for det er Toots' fortvivlede plan at vise Kamphanen Florence der og ligefrem at sige: "Hør engang, Hane, jeg vil ikke narre Dem længere; den ven, jeg undertiden har talt til Dem om, er mig selv; miss Dombey er genstanden for min lidenskab. Hvad er nu Deres mening under denne tingenes tilstand, og hvad vil De lige på stedet råde mig til?" Kamphanen, der således skal sættes i forbavselse, dypper imidlertid sit næb i et krus

stærkt øl nede i Toots' køkken og pikker to pund beefsteak i sig. På Prinsessens Plads er miss Tox allerede kommet på benene, for også hun har, skønt mod i hu, besluttet at stikke en shilling til mrs. Miff og fra en eller anden ensom krog være vidne til ceremonien, der har en grusom tiltrækningskraft for hende. Trækadettens kvarter er lutter liv, for kaptajn Cuttle sidder med sine ankelsko og en vældig skjortelinning ved sin frokost og hører på skærslipperen Rob, der efter ordre læser vielsesformularen for ham, for at kaptajnen fuldkommen kan fatte den højtidelighed, han vil være vidne til. Kaptajnen pålægger tid efter anden alvorligt sin kapellan at "dreje til" eller "overhale den artikel endnu en gang", eller passe sin tjeneste og lade ham, kaptajnen, sige Amen. Disse befalinger gentager han, hver gang f.eks. skærslipperen Rob gør et ophold, med velklingende tilfredshed.

Foruden alt dette har tyve barnepiger i Dombeys gade alene lovet tyve flokke småpiger, hvis instinktmæssige nysgerrighed efter bryllupper skriver sig fra deres vugge, at de skal komme hen at se vielsen. Overgraveren Sownds har god grund til at føle sin værdighed som kirkelig embedsmand, mens han soler sin anselige skikkelse på kirkedørstrappen og venter på bryllupstimen. Mrs. Miff har årsag til at fare løs på en ulykkelig dværg af en barnepige, der med en kæmpe af et barn kigger ind i våbenhuset, og forbitret at jage hende bort!

Fætter Feenix er kommet tilbage fra udlandet udtrykkelig for at være til stede ved brylluppet. For fyrré år siden var fætter Feenix en af byens raske fyre, men endnu er han så ungdommelig af figur og væsen og så godt fikset op, at fremmede forbavses over at opdage skjulte rynker i Hans

Herligheds ansigt og under hans øjne og at se, at han, når han går over et gulv, ikke går så aldeles lige hen til det sted, han vil hen til. Men fætter Feenix er, når han er stået op klokken halv otte, noget helt andet end fætter Feenix, når han er blevet fikset op, og meget anløben ser han ud, mens han bliver raget i Longs Hotel i Bond Street.

Dombey forlader sit påklædningsværelse under en almindelig flugt af kvinderne ude på trapperne, der med en stærk raslen af skørter spreder sig i alle retninger, undtagen mrs. Perch, som, da hun – som sædvanlig – er i interessante omstændigheder, ikke er rap til bens og nødes til at lade ham indhente sig og er nær ved at dåne, idet hun nejer; – Himlen afværge alle sørgelige følger for Perchs hus! Dombey går op i salen for at vente, til det er tid. Pragtfulde er Dombeys ny blå kjole, hans drapfarvede pantalons og hans lille vest, og i huset mumler man om, at han har ladet sit hår krølle.

En stærk banken melder majoren, der ligeledes er pragtfuld og bærer en hel geranium i knaphullet og har ladet sit hår krølle stærkt og stramt, som den indfødte kun alt for godt ved.

"Dombey," siger majoren og giver ham begge sine hænder, "hvorledes har De det?"

"Hr. major," siger Dombey, "hvorledes har De det?"

"For pokker, Joey B. er i et sådant humør i dag" – og her slår han sig stærkt for brystet, – "at han halvvejs har lyst til at lade det blive et dobbelt bryllup og selv tage moderen."

Dombey smiler, men svagt, endog af ham at være, for han indser, at han er ved at komme i svogerskab med moderen, og at der under sådanne forhold ikke bør drives spøg med hende.

"Dombey," siger majoren, der ser dette, "jeg ønsker Dem tillykke. Jeg gratulerer Dem, Dombey. For pokker, De er mere misundelsesværdig i dag end nogen mand i England!"

Atter er Dombeys billigelse noget tilbageholden, for det er ham, der viser en dame en stor ære, og følgelig er det hende, som er mest misundelsesværdig.

"Og Edith Granger, sir," vedbliver majoren, "ja, der er ikke et fruentimmer i hele Europa, som ikke gerne kunne – og ville, må De tillade Bagstock at tilføje – og ville – give sine øren og sine ørenringe oven i købet for at være i Edith Grangers sted."

"De er alt for god, hr. major."

"Dombey, De ved det. Ingen falsk delikatesse. Ved De det, eller ved De det ikke, Dombey?"

"Å, hr. major –"

"For pokker, ved De det, eller ved De det ikke? Dombey, er gamle Joe Deres ven? Står vi på en så fortrolig fod med hinanden, at det kan berettigede en mand – en ligefrem, gammel Joseph B. – til at tale fra leveren, eller skal jeg trække mig tilbage og rette mig efter ceremoniellet?"

"Kære major Bagstock," siger Dombey med en tilfreds mine, "De bliver jo ordentlig varm."

"Ved Gud, jeg er også varm. Joseph B. nægter det ikke. Han er varm. Dette er en lejlighed, som fremkalder alle de oprigtige sympatier, der er blevet tilbage i et gammelt, fordømt, mishandlet, opslidt, invalidt kadaver af en J. B. og jeg vil sige Dem noget, Dombey – i et sådant øjeblik må en mand enten buse ud med, hvad han føler, eller tage mundkurv på. Joseph Bagstock siger Dem lige i øjnene, hvad han siger i sin klub på Deres bag, at han ikke lader sig give mundkurv på, når talen er

om Paul Dombey. Nå for pokker," slutter majoren med stor fasthed, "hvad siger De til det?"

"Hr. major, jeg forsikrer Dem, at jeg er Dem meget taknemmelig. Jeg tænkte ikke på at pålægge Deres alt for partiske venskab nogen tvang."

"Ikke for partisk, Dombey; det nægter jeg."

"Så Deres venskab da," vedbliver Dombey, – "tvang i nogen henseende. Heller ikke kan jeg ved en lejlighed som denne glemme, hvor meget jeg skylder det."

"Dombey," siger majoren med en passende gestus, "denne hånd tilhører Joseph Bagstock! Det er den samme hånd, om hvilken Hans kongelige Højhed den afdøde hertug af York gjorde mig den ære at sige til Hans kongelige Højhed den afdøde hertug af Kent, at den tilhørte Josh., en ærlig og oprigtig gammel vagabond. Gid det nærværende øjeblik må blive det mindst lykkelige i Deres liv! Gud velsigne Dem!"

Nu indtræder Carker, ligeledes i fuld pragt og smilende, som det sig en bryllupsgæst hør og bør. Han kan næppe slippe Dombey's hånd, så fuld er han af lykønskninger, og han ryster på samme tid majorens hånd så hjerteligt, at hans stemme også ryster i harmoni med hans arm, idet den snor sig ud imellem tænderne på ham.

"Dagen er meget gunstig," siger han. "Vejret er klart og smukt! Jeg vil dog håbe, at jeg ikke kommer for sent?"

"Punktlig på klokkeslættet," siger majoren.

"Det glæder mig. Jeg var bange for, at jeg var kommet nogle sekunder for sent, for jeg blev opholdt af en hel række vogne og tog mig desuden den frihed at ride om ad Brook Street" – disse sidste ord gælder Dombey – "for at aflevere nogle få sjældne

blomster til mrs. Dombey. En mand i min stilling, der nyder den ære at blive indbudt hertil, må føle sig stolt af at yde en eller anden hyldest for at vise sit vasalforhold. Da jeg ikke tvivler om, at mrs. Dombey er overvældet med alt, hvad der er kostbart og pragtfuldt," tilføjer han med et sælsomt blik på sin velynder, "tør jeg måske håbe, at selve min gaves fattigdom vil skaffe den en gunstig modtagelse."

"Den tilkommende mrs. Dombey," svarer Dombey nedladende, "vil sikkert være Dem meget taknemmelig for Deres opmærksomhed, Carker."

"Men skal hun blive mrs. Dombey i formiddag," siger majoren, idet han sætter sin kaffekop fra sig og ser på uret, "så er det på høje tid, at vi tager af sted."

Af sted kører Dombey, major Bagstock og Carker til kirken. Overgraveren Sownds har for længe siden rejst sig fra trappen og venter med sin trekantede hat i hånden. Mrs. Miff nejer og foreslår stole i sakristiet. Dombey foretrækker at blive i kirken. Idet han ser op på orglet, forsvinder miss Tox oppe på pulpituret bag det ene tykke ben af en i sten udhugget kerub med kinder som en ung vind. Kaptajn Cuttle derimod rejser sig op og slår ud med sin krog som et tegn på velkommen og opmuntring. Toots underretter hviskende Kamphanen om, at den midaldrende herre med de drapfarvede benklæder er hans elskedes fader. Kamphanen hvisker hæst til Toots, at det er så stiv en fyr, som han nogen sinde har set, men at den ædle kunst dog vil være i stand til med ét puf i hjertekulen at bukke begge ender sammen på ham.

Mens Sownds og mrs. Miff i nogen afstand ser på Dombey, høres en lyd af vognhjul nærme sig, og Sownds går ud. Idet

mrs. Miff møder Dombey's øje, da det trækker sig tilbage fra den formastelige afsindige ovenpå, der med så megen høflighed hilser på ham, nejer hun og underretter ham om, at hun tror, at hans "gode dame" kommer. Derpå flokkes og hviske folk ved døren, og den gode dame træder ind med hovmodige trin.

Der er intet kendetegn tilbage på hendes ansigt af den foregående nats lidelser; der er intet spor i hendes væsen af den knælende kvinde, der med skøn hengivelse lod sit forvirrede hoved hvile på den sovende piges pude. Denne pige, så blid og yndig, er ved hendes side – en påfaldende modsætning til hendes egen hånlige og trodsige skikkelse, som står der, fattet, rank, uudforskkelig i sin vilje, glimrende og majestætisk på sine yndigheders toppunkt, og dog hånlig mod den beundring, som den fremkalder.

Der opstår en pause, under hvilken overgraveren smutter ind i sakristiet efter præsten og degnen. I dette øjeblik taler mrs. Skewton til Dombey, tydeligere og bestemtere, end det ellers er hendes vane, mens hun på samme tid flytter sig tæt hen til Edith.

"Kære Dombey," siger den gode moder, "jeg er bange for, at jeg kommer til at give slip på den søde Florence og lade hende tage hjem, således som hun selv har ønsket det. Efter mit tab i dag, føler jeg, at jeg ikke engang vil være skikket for hendes selskab."

"Er det dog ikke bedre, at hun bliver hos Dem?" spørger brudgommen.

"Det tror jeg ikke, kære Dombey, nej, det tror jeg virkelig ikke. Jeg har bedst af at være ene. Desuden bliver jo min dyrebare

Edith efter Deres tilbagekomst hendes naturlige og stadige beskytterinde, og jeg gør måske bedst i ikke at gribe ind i hendes hverv. Hun kunne blive skinsyg; ikke sandt, kære Edith?"

Med disse ord trykker den kærlige moder sin datters arm for måske virkelig for alvor at påkalde hendes opmærksomhed.

"Alvorlig talt, kære Dombey," begynder hun igen, "jeg vil give slip på vort søde barn og ikke smitte hende med min sørgmodighed. Endnu for kort siden blev vi enige om dette. Hun forstår mig fuldstændig."

Atter trykker den gode moder sin datters arm. Dombey gør ingen indvendinger; for præsten og degnen viser sig, og mrs. Miff og overgraveren stiller de pågældende på deres pladser ved rækværket uden for alteret.

"Hvem giver denne kvinde til denne mand som hans ægtehustru?"

Det gør fætter Feenix. Han er udtrykkelig i dette øjemed kommet fra Baden-Baden. "For pokker," siger han – en godmodig person er denne fætter Feenix – "når man får sådan en rig krabat fra City ind i familien, bør man også vise ham lidt opmærksomhed; man må dog gøre noget for ham."

"Jeg giver denne kvinde til denne mand som hans ægte hustru," siger altså fætter Feenix. Fætter Feenix, der tror at gå i en lige linje, men på grund af sine egensindige ben tager en skrå retning, giver først en forkert kvinde til denne mand som hans ægtehustru, idet han nemlig henvender sig til en langt ude med familien beslægtet brudepige, som er ti år yngre end mrs. Skewton; men mrs. Miff, der lægger sin sønderknuste hat imellem, drejer ham snildt og triller ham, som om han gik på

ruller, lige hen mod den "gode dame", som fætter Feenix nu giver til denne mand som hans ægtehustru.

"Og vil De i Himlens påsyn –"

Ja, det vil de; Dombey siger, at han vil. Og hvad siger Edith?
Hun vil.

Fra denne dag af giver de altså hinanden deres tro i medgang og modgang, i rigdom og fattigdom, i sygdom og sundhed, i gensidig kærlighed, indtil døden dem ad skiller, og er gift.

Med en fast, flydende hånd skriver bruden sit navn i kirkebogen i sakristiet. "Der kommer ikke mange damer her," siger mrs. Miff med et kniks – at se på mrs. Miff ved en sådan lejlighed er det samme som at få hendes sønderknuste hat til at dukke ned – "som skriver deres navn således som denne gode dame!" Overgraveren finder, at det virkelig er en pyntelig og den gode dame værdig underskrift – dette dog kun sagt imellem ham selv og hans samvittighed.

Florence skriver også under, men uden at vinde bifald, for hun ryster på hånden. Hele selskabet skriver under, og sidst fætter Feenix, som sætter sit adelige navn på et galt sted og indruller sig blandt dem, der er blevet født denne morgen.

Majoren omfavner nu galant bruden og gennemfører denne gren af krigskunsten med alle damerne, selv om mrs. Skewton er vanskelig at kysse og kvækker skingrende i den hellige bygning. Eksemplet følges af fætter Feenix og endog af Dombey. Til sidst nærmer Carker med sine hvide glinsende tænder sig Edith, snarere som om han havde i sinde at bide hende end at smage den sødme, der hviler på hendes læber.

Hendes stolte kind gløder, og i hendes øje glimter et lyn, der måske er bestemt til at standse ham, men uden nytte, for han

omfavner hende, ligesom alle de andre har gjort, og ønsker hende al mulig lykke.

"Hvis ønsker," siger han sagte, "ikke er overflødige ved en sådan forening."

"Jeg takker Dem," svarer hun med kruset læbe og bankende barm.

Men forekommer det stadig Edith, ligesom den aften, da hun vidste, at Dombey ville komme igen for at tilbyde hende sin hånd, at Carker kender hende til bunds og gennemskuer hende, og at hun er mere nedværdiget ved hans kendskab til hende end ved noget som helst andet? Er det af denne grund, at hendes stolthed skrumper ind for hans smil ligesom sneen i den hånd, der knuger den rigtig fast, og at hendes bydende blik sænker sig, idet det møder hans, og søger jorden?

"Jeg er stolt af at se," siger Carker med en slavisk bøjning af sin hals, som hans øjnes og tænders udtryk gør til løgn, "jeg er stolt af at se, at min ringe gave forskønnes af mrs. Dombey's hånd og indtager en så begunstiget plads ved en så glædelig lejlighed."

Skønt hun bøjer sit hoved til svar, er der dog en øjeblikkelig bevægelse af hendes hånd, som om hun ville knuse de blomster, hun har i den, og med foragt kaste dem på gulvet. Men hun lægger hånden i sin nye mands arm. Han har stået tæt ved hende og talt med majoren, og hun bliver igen stolt, rolig og tavs.

Atter holdt vognene uden for kirkedøren. Dombey med sin brud under armen fører hende ud mellem de tyve flokke småpiger, der står på trappen, og alle fra dette øjeblik af mindes de snittet og farven af hvert stykke af hendes

påklædning og efterligner dem på deres dukker, som nu stadig skal have bryllup. Cleopatra og fætter Feenix tager plads i den samme vogn. Majoren hjælper Florence og den brudepige, som med nød og næppe undgik at blive givet bort ved en fejltagelse, op i en anden og tager derpå selv plads i den, fulgt af Carker. Heste danser og springer; kuske og tjenere stråler med store kokarder, blomster og ny liberier. Afsted ruller og farer de gennem gaderne, og undervejs drejer tusinde hoveder sig for at se efter dem, og tusinde strenge moralister hævner sig, fordi ikke også de har bryllup i dag, ved at tænke, at disse mennesker ikke husker på, at en sådan glæde ikke kan vare evigt.

Da alt er blevet stille, dukker miss Tox frem bag ved kerubens ben og går langsomt ned fra pulpituret. Hendes øjne er røde og hendes lommelørklæde fugtigt. Hun er såret, men ikke forbitret, og håber, at de vil blive lykkelige. Hun indrømmer, at bruden er smuk, og at hendes egne yndigheder ved siden af hendes er matte og falmede; men det majestætiske billede af Dombey i hans lilla vest og drapfarvede pantalons kan hun ikke få ud af sit hoved, og hun græder på ny bag sit slør, mens hun går hjem. Efter med en from brummen at have istemt ethvert amen og responsorium føler kaptajn Cuttle sig meget opløftet af sine religiøse øvelser og skrider i en fredelig sindsstemning med hatten i hånden gennem kirken og læser indskriften på mindestenen over lille Paul. Den galante Toots forlader bygningen, ledsaget af den trofaste Kamphane og martret af kærlighed. Kamphanen er endnu ikke i stand til at udklække en plan til at vinde Florence; men hans første tanke har bemægtiget sig ham, og han tror, at det vil være et skridt fremad at give Dombey et puf i hjertekulen og bukke begge

ender sammen på ham. Dombey's tjenestefolk kommer frem af deres smuthuller og gør sig klar til at ile til Brook Street, men opholdes af kendetegn på ildebefindende hos mrs. Perch, der bønfaller om et glas vand og er foruroligende; det bliver imidlertid snart bedre med hende, og hun bæres bort. Mrs. Miff og overgraveren sætter sig på trappen for at regne ud, hvad de har tjent ved den historie, og snakker om det, mens undergraveren ringer til begravelse.

Nu holder vognene uden for brudens bopæl, og folkene med klokkespillet begynder at klinge, og blikinstrumenterne spille op, og Punch, dette mønster på ægteskabelig lyksalighed, omfavner sin kone. Og nu flokkes og stødes og puffes folk i en gabende trængsel, mens Dombey med frue skrider højtideligt ind i Feenix-hallerne. Straks derpå stiger også de øvrige af bryllupsselskabet ud og går ind bag efter dem. Men hvorfor tænker Carker, mens han går mellem vrimlen hen til gadedøren, på den gamle kone, der kaldte på ham i lunden den morgen? Eller hvorfor tænker Florence undervejs på sin barndom, da hun var gået vild, og på den gode mrs. Brown?

Nu kommer der flere lykønskninger til denne den lykkeligste af dage og flere gæster, skønt ikke mange; og nu forlader de salen og sætter sig til bords i den mørkebrune spisestue, som ingen konditor kan gøre lysere, om han så pynter de udmattede negre med aldrig så mange blomster og kærlighedssløjfer.

Men restauratøren har gjort sin pligt som en mand, og en glimrende frokost er anrettet. Blandt andre er også mr. og mrs. Chick kommet til stede. Mrs. Chick beundrer Edith, fordi hun af naturen er en så fuldkommen Dombey, og er venlig og fortrolig mod mrs. Skewton, hvis hjerte er blevet lettet for en

tung byrde, og som nyder sin part af champagnen. Den meget høje unge mand, som tidligere har lidt af spænding, har det nu bedre; men en dunkel følelse af anger har overvældet ham, og han hader den anden meget høje unge mand og snapper med heftighed fadene fra ham og finder en barsk glæde i at ærgre selskabet. Selskabet er koldt og roligt og fornærmer ikke ved noget overmål af munterhed de sorte våbenskjolde af malerier, der ser ned på det. Fætter Feenix og majoren er de muntreste, men Carker har et smil til hele bordet. Han har et særligt smil til bruden, der kun sjældent, meget sjældent møder det med sit blik.

Da selskabet har spist, og tjenerne er gået ud, rejser fætter Feenix sig, og vidunderlig ung ser han ud med sine hvide manchetter, der næsten skjuler hans for øvrigt temmelig knoklede hænder, og med champagnens blomst i sine kinder.

"På min ære," siger han, "skønt det er noget usædvanligt i et privat hus, må jeg dog tillade mig at opfordre Dem til at drikke, hvad man i almindelighed, egentlig talt, kalder en skål."

Med meget hæs stemme tilkendegiver majoren sit bifald. Carker, der bøjer hovedet ud over bordet hen mod fætter Feenix, smiler og nikker en mængde gange.

"En – egentlig talt, er det ikke en –" Fætter Feenix holder efter denne begyndelse pludselig inde.

"Hør, hør!" siger majoren i en overbevist tone. Carker klapper sagte i hænderne, bøjer sig atter ud over bordet og smiler og nikker endnu mange flere gange end før, som om de sidste ord især havde slået ham, og han personlig ønskede at tilkendegive sin tak for den glæde, de havde voldet ham.

"Det er," siger fætter Feenix, "egentlig talt, en lejlighed, da man, uden at gøre brud på det passende, gerne kan afvige en smule fra livets almindelige vedtægter, skønt jeg aldrig i mit liv har været taler og, da jeg sad i Underhuset og havde den ære at støtte adressen, egentlig talt måtte holde sengen en fjorten dages tid af ærgrelse over mit uheld –"

Majoren og Carker bliver så henrykte over dette brudstykke personalhistorie, at fætter Feenix smiler og, idet han henvender sig til dem hver især, fortsætter:

"Og, egentlig talt, var så syg som en hund – så, ser De nok, føler jeg dog, at der påhviler mig en pligt. Og når der påhviler en englænder en pligt, så er han efter min mening også forpligtet til at opfylde den, så godt han kan. Nuvel! Vor familie har i dag haft den glæde gennem min smukke og elskværdige slægtning, som jeg her ser – egentlig talt, til stede –"

Her lyder almindeligt bifald.

"Til stede," gentager fætter Feenix, der mærker, at det er et smukt ord, som tåler at gentages – "at træde i forbindelse med en, som – det vil sige med en mand, på hvem foragtsens fingre aldrig kan – egentlig talt, med min hæderlige ven Dombey, hvis han tillader, at jeg kalder ham således."

Fætter Feenix bukker for Dombey; Dombey gengælder højtideligt dette buk; alle er mere eller mindre glade og rørte over denne overordentlige og måske enestående appel til følelsen.

"Jeg har ikke," siger fætter Feenix, "haft den lejlighed, jeg kunne ønske, til at dyrke min ven Dombey's bekendtskab og studere de egenskaber, der gør hans hoved og, egentlig talt, hans hjerte lige megen ære, for jeg har været så uheldig at have

været, som vi i min tid plejede at sige i Underhuset, da det ikke var skik at hentyde til Overhuset, og da det parlamentariske regulativ måske overholdtes bedre end nu – at have været – egentlig talt," siger fætter Feenix, der lumskelig godter sig over sit indfald og til sidst kommer frem med det med et sæt, "på et andet sted."

Majoren får latterkrampe og bringes med møje til sig selv igen.

"Men jeg kender min ven Dombey tilstrækkeligt," fortsætter fætter Feenix i en alvorligere tone, som om han pludselig var blevet sindigere og klogere, "til at vide, at han, egentlig talt, er, hvad man udtrykkeligt kan kalde en – købmand – en britisk købmand – og en – og en mand. Og skønt jeg har opholdt mig nogle år i udlandet – det ville være mig en stor fornøjelse at modtage min ven Dombey og alle, som er her til stede, i Baden-Baden og få lejlighed til at forestille dem for storhertugen – kender jeg dog nok, smigrer jeg mig med, til min smukke og elskværdige slægtning til at vide, at hun ejer enhver egenskab, der udfordres til at gøre en mand lykkelig, og at hendes ægteskab med min ven Dombey er et ægteskab af gensidig tilbøjelighed og kærlighed."

Mange smil og nik af Carker.

"Derfor," siger fætter Feenix, "lykønsker jeg den familie, af hvilken jeg er et medlem, til, at min ven Dombey er optaget i den. Jeg lykønsker min ven Dombey til hans forening med min smukke og elskværdige slægtning, som ejer enhver egenskab, der udfordres til at gøre en mand lykkelig, og jeg tager mig den frihed at opfordre Dem alle til at lykønske både min ven Dombey og min smukke og elskværdige slægtning."

Denne tale af fætter Feenix modtages med stærkt bifald, og Dombey takker på egne og mrs. Dombeys vegne. Kort efter udbringer J. B. en skål for mrs. Skewton. Da det er sket, sygner frokosten hen, de krænkede våbenskjolde er hævnnet, og Edith rejser sig for at iføre sig sin rejsedragt.

Imidlertid har alle tjenestefolkene spist frokost nede. Champagne er blevet noget alt for almindeligt for dem, til at den er værd at tale om, og stegte høns, postejer og hummersalat er blevet til rene lapperier. Den meget høje mand er kommet i godt humør igen og hentyder atter til spenceren. Hans kammerats øjne begynder at kappes med hans, og også han stirrer på ting, uden at vide noget af dem. Alle damernes ansigter er blussende røde; især er dette tilfældet med mrs. Perch, der er lystig og strålende og hævet så højt op over livets sorger, at hvis hun nu blev opfordret til at vise en vejfarende mand vejen til Balls Pond, hvor hendes egne sorger bor, ville det falde hende lidt vanskeligt at mindes stedet. Towlinson har udbragt skålen for det lykkelige par, som den sølvhårede butler smukt og med følelse har svaret på, for han begynder halvvejs at tro, at han virkelig er et gammelt familiestykke og forpligtet til at blive rørt over disse forandringer. Hele selskabet, især damerne, er yderst lystigt. Dombeys kokkepige, der i reglen fører ordet, har sagt, at det jo vil være umuligt at slå sig til ro oven på dette, og hvorfor da ikke, alle som én, gå på komedie? Det er alle blevet enige om, endog den indfødte, der drikker som en tiger og forskrækker damerne – især mrs. Perch – med at rulle med øjnene. En af de meget høje mænd har endog foreslået et bal efter komedien, og dette synes ingen af dem – ikke engang mrs. Perch – en umulighed. Det er kommet til

mundhuggeri mellem stuepigen og Towlinson, idet hun, støttet til et gammelt ordsprog, har påstået, at ægteskaber sluttes i Himlen, og han har givet sig skin af at ville udlede kontrakten andetsteds fra; han har ment, at hun taler således, fordi hun tænker på selv at blive gift; hun har sagt, at i ethvert tilfælde skulle Gud bevare hende for at blive gift med ham. For at dæmpe disse stiklerier rejser butleren sig for at udbringe en skål for Towlinson, som enhver, der kender ham, må agte, og hvem enhver, der agter ham, må ønske, at det må gå vel her i livet med genstanden for hans valg, hvem – her fæster butleren sit blik på stuepigen – det så end er. Towlinson takker i en af følelse overstrømmende tale, der især handler om udlændinge, om hvilke han siger, at de undertiden måske kunne vinde yndest hos svage og ustadige hoveder, som lader sig trække om ved et hår; men at han bare vil håbe, at han aldrig må få at høre, at en udlænding har knebet noget i en rejsevogn. Towlinsons øje bliver her så strengt og udtryksfuldt, at stuepigen bliver hysterisk; men efterretningen om, at bruden er ved at tage bort, bringer kort efter hende og alle de andre på benene, og de skynder sig nu op ovenpå for at være til stede ved hendes afrejse.

Vognen holder for døren; bruden går ned i forstuen, hvor Dombey venter på hende, Florence står på trappen, ligeledes færdig til at tage bort, og miss Nipper, der har holdt sig i en mellemtilstand mellem sal og køkken, er rede til at ledsage hende. Idet Edith viser sig, skynder Florence sig hen til hende for at sige hende farvel.

Fryser Edith, siden hun ryster så stærkt? Er der noget unaturligt eller skadeligt ved, at Florence rører ved hende, siden

den skønne skikkelse viger tilbage og trækker sig sammen, som om den ikke kan udholde det? Har det en sådan hast med at komme af sted, at Edith, idet hun går videre, kun slår ud med hånden og er borte?

Da lyden af vognhjulene har tabt sig, synker mrs. Skewton, overvældet af sine følelser som moder, ned på sin sofa i Cleopatra-stillingen og fælder adskillige tårer. Majoren, der med de andre gæster kommer ind fra bordet, søger at trøste hende, men hun vil på ingen måde lade sig trøste, og majoren tager derfor afsked. Fætter Feenix tager afsked; Carker tager afsked, og alle gæsterne går. Da Cleopatra er alene, føler hun sig på grund af sin stærke følelse lidt svimmel og falder i søvn.

Også nede hersker der svimmelhed. Den meget høje mand, hvis spænding indfandt sig så hurtigt, synes at have fået sit hoved limet fast til bordet i fadeburet og kan ikke løsnes derfra. Der er foregået en voldsom omvæltning med mrs. Perch, som er gnaven over Perch og betror kokkepigen, at hun er bange for, at han ikke mere er sit hjem så hengiven som før, da familien kun var ni personer. Det suser for Towlinsons øren, og et stort hjul går uafladelig rundt inde i hovedet på ham. Stuepigen ønsker, at det ikke var syndigt at ønske sig død.

I disse lavere regioner hersker der ligeledes en almindelig vildfarelse med hensyn til tiden, idet alle tror, at klokken i det højeste kan være ti om aftenen, selv om den endnu ikke er tre om eftermiddagen. En uklar forestilling om en eller anden synd forfølger hver enkelt af selskabet, og den ene kalder hemmeligt den anden for en medskyldig, som det ville være behageligt at kunne undgå. Ingen mand eller kvinde har den dumdristighed at antyde noget om at gå på komedie. Enhver, som ville lade et

ord falde om ballet, ville blive erklæret for en ondskabsfuld idiot.

To timer senere sover mrs. Skewton endnu stadig oven på, og nede i køkkenet er middagsluren heller ikke forbi.

Våbenskjoldene i spisesalen skuer ned på brødkrummer, smudsige tallerkener, vinpletter, halvt optøet is, flove, dovne levninger i flasker, smuler af hummer, lårben af høns, tankefulde geleer, der lidt efter lidt opløser sig i en lunken gummisuppe. Brylluppet er ved denne tid omtrent lige så blottet for glimmer og pragt som frokosten. Dombey's tjenestefolk moraliserer så meget over dette og er så angerfulde ved deres te hjemme, at de, da klokken er otte, er hensunket i den dybeste alvor, og Perch, der på denne tid kommer fra kontoret, munter og fornøjet, med en hvid vest og en lystig vise, rede til at gøre sig en glad aften og oplagt til al mulig adspredelse, forbavses over at se sig koldt modtaget og over, at mrs. Perch er dårlig, så at han får det behagelige hverv at ledsage denne dame hjem i den første omnibus, der kommer forbi.

Natten falder på. Efter at have flakket om i det smukke hus fra det ene værelse til det andet tyr Florence til sit eget kammer, hvor Ediths omhu har omgivet hende med overflødigheder og bekvemmeligheder, og efter at have trukket sin smukke kjole af, tager hun sin gamle, simple sørgedragt for den kære Paul på og sætter sig til at læse, mens Diogenes ligger og blinker ad hende på gulvet. Men Florence kan ikke læse i aften. Huset synes hende fremmed og nyt, og der er stærkt ekko i det. Der hviler en skygge over hendes hjerte, hun ved ikke hvorfor, eller hvilken det er, men den er tung. Florence lukker sin bog, og den plumpe

Diogenes, der holder det for et signal, lægger sine poter på hendes skød og gnider sine øren mod hendes kærtegnende hænder. Men snart kan Florence ikke se den tydeligt; der er en tåge imellem hendes øjne og den, og hendes døde broder og døde moder stråle som engle i denne tåge. Og Walter, den stakkels omflakkende, skibbrudne dreng, hvor er han?

Majoren ved det ikke, det er nu ganske vist, og bryder sig heller ikke om det. Efter at have hostet og sovet hele eftermiddagen, har han spist sent til middag i sin klub og sidder nu ved sit glas vin, idet han driver et beskedent ungt menneske med røde kinder – som gerne ville give en klækkelig sum for at kunne rejse sig og gå sin vej, men ikke er i stand til det – til randen af vanvid med anekdoter om Bagstock, om Dombeys bryllup og gamle Joes pokkers gentile ven, lord Feenix. Fætter Feenix, der for længe siden burde være hjemme og i seng, sidder i stedet for ved et spillebord, hvor hans egensindige ben har ført ham hen.

Som en kæmpe udfylder natten kirken fra gulvet til loftet og hersker i de stille timer. Det blege daggry kommer atter og stirrer ind ad vinduerne og ser, idet det viger for dagen, natten flygte ned i gravhvælvingerne og følger bag efter den og fordriver den og skjuler sig imellem de døde. De frygtsomme mus kryber atter sammen, da de store døre smælder, og Sownds og mrs. Miff, der går deres daglige livs uafbrudte gang, træder ind. Atter stiller den trekantede og den sønderknuste hat sig ved vielsestimen i baggrunden, og atter tager denne mand denne kvinde og denne kvinde denne mand på de højtidelige betingelser:

"I medgang og modgang, i rigdom og i fattigdom, i sygdom og sundhed, i gensidig kærlighed, indtil døden dem adskiller."

De selvsamme ord, som Carker gentager med sin til det yderste opspilede mund, mens han rider ind til byen og omhyggeligt undgår alle smudsige steder på vejen.

32. Trækadetten går i stykker

Selv om der ingen fjende viste sig, forsømte den ærlige kaptajn Cuttle, mens ugerne rullede hen over ham i hans befæstede forskansning, dog ikke sine kloge anstalter mod overrumpling. Kaptajnen mente, at hans nuværende sikkerhed var alt for stor og vidunderlig til at kunne var længe; han vidste, at når vinden blæste fra et gunstigt hjørne, var vejrhnen sjældent naglet fast der; og han var alt for vel kendt med mrs. MacStingers bestemte og modne karakter til at tvivle om, at denne heltemodige kvinde havde stillet sig den opgave at opdage og tage ham til fange. Skælvende under vægten af disse grunde, førte han et meget indesluttet og ensomt liv, idet han sjældent gik ud, førend det var blevet mørkt, og selv da kun vovede sig ind i de dunkleste gader, slet ikke gik ud om søndagen og både inden og uden for sit tilflugtssteds mure skyede fruentimmerhatte, som om de blev båret af glubende løver.

Kaptajnen drømte aldrig om, at det ville være muligt at gøre modstand, hvis han på sine vandringer skulle blive overfaldet af mrs. MacStinger. Han følte, at det ikke lod sig gøre. Med sit åndelige øje så han sig blive sat blidt ind i en droske og ført bort til sit gamle logi. Han forudså, at var han først muret inde der, var det ude med ham; hans hat var borte; mrs. MacStinger passede på ham dag og nat; han selv var den brødefulde genstand for mistanke og mistro, en varulv i børnenes og en åbenbar forræder i deres moders øjne.

En voldsom sved og melankoli overfaldt altid kaptajnen, når dette skumle billede viste sig for ham, hvilket det i almindelighed gjorde, førend han om aftenen sneg sig ud for at

trække frisk luft og røre sig. Idet han indså den fare, han udsatte sig for, tog han ved disse lejligheder afsked med Rob med den højtidelighed, som sømmede sig for en mand, der måske aldrig skulle komme tilbage, og formanede ham til, hvis han – kaptajnen – for en tid skulle blive borte, altid at vandre på dydens bane og holde messinginstrumenterne godt pudse.

Men for ikke at forsømme nogen udvej og i værste tilfælde sikre sig et middel til at holde samkvem med omverdenen, fik kaptajn Cuttle snart det heldige indfald at lære Rob et eller andet hemmeligt signal, hvorved han i modgangens time kunne underrette sin chef om sin nærværelse og troskab. Efter lang overvejelse bestemte kaptajnen sig til at lære ham at fløjte sømandsmelodien: "O lysteligt, lysteligt!" og da Rob havde nået en sådan grad af fuldkommenhed, som en landkrabbe kunne håbe at opnå, indskærpede kaptajnen ham følgende gådefulde instruks.

"Hør nu, min dreng, stå støt! Skulle jeg nogen sinde blive bragt op –"

"Bragt op, hr. kaptajn?" afbrød Rob ham, med sine runde øjne vidt opspilede.

"Ja!" sagde kaptajn Cuttle med en mørk mine. "Skulle jeg nogen sinde gå ud i den mening at komme hjem til aften, men ikke komme på prajehold igen, skal du fire og tyve timer, efter at jeg er blevet borte, gå hen til Brig Place og fløjte denne hersens melodi i nærheden af min forrige ankerplads – ikke som om du mener noget med det, forstår du, men som om du tilfældigvis var drevet derhen. Svarer jeg med den samme melodi, drejer du af, min dreng, og kommer igen fire og tyve timer senere; svarer jeg med en anden melodi, holder du det

gående og venter, til jeg giver yderligere signaler. Har du nu forstået min ordre?"

"Hvad er det at holde det gående, hr. kaptajn?"

"Sikken en enfoldig fyr," udbrød kaptajnen med et barsk blik på ham, "som ikke engang forstår sit modersmål! At gå en smule væk og så komme igen – forstår du det?"

"Ja, hr. kaptajn," svarede Rob.

"Godt, min dreng. Det er det, du skal gøre."

For at han skulle kunne gøre det rigtig til gavn, nedlod kaptajnen sig undertiden om aftenen, efter at butikken var lukket, til at foretage en prøve på denne scene, idet han skjulte sig inde i dagligstuen, som om denne var en supponeret mrs. MacStingers bolig, og gennem det kighul, han havde boret i væggen, omhyggeligt iagttog sin forbundsfælles opførsel. Rob udførte sit hverv med så stor nøjagtighed og forstandighed, at kaptajnen forskellige gange til tegn på sin tilfredshed forærede ham en sixpence og efterhånden følte sig gennemtrængt af den samme resignation som en mand, der er opsat på det værste og har taget enhver rimelig forholdsregel imod en ubarmhjerterig skæbne.

Ikke des mindre fristede kaptajnen ikke ulykken ved at være det mindste mere forvoven end før. Skønt han holdt det for et bevis på god opdragelse hos ham som ven af familien i det hele at være til stede ved Dombey's vielse – som han var blevet underrettet om af Perch – og at vise denne herre et venligt og bifaldende ansigt oppe fra pulpituret, var han dog taget til kirken i en droske med tillukkede vinduer, og ville endog i sin frygt for mrs. MacStinger have været i tvivl, om han turde indlade sig på dette vovestykke, hvis denne dames forbindelse

med den velærværdige Melchisedech ikke havde gjort det særlig usandsynligt, at hun ville have noget at gøre med den herskende kirke.

Kaptajnen kom lykkelig og vel hjem igen og fortsatte atter sit ny, rolige liv uden at møde nogen mere umiddelbar foruroligelse af fjenden end den, som hidrørte fra de daglige fruentimmerhatte ude på gaden. Men andre ting begyndte at hvile tungt på hans sind. Stadig hørtes der intet om Walters skib. Fra gamle Sol Gills indløb der ingen efterretninger. Florence vidste ikke engang, at den gamle mand var forsvundet, og kaptajn Cuttle havde ikke hjerte til at meddele hende det, og idet hans egne forhåbninger for den højsindede, smukke, kække yngling, som han på sin plumpe måde havde elsket lige fra barn af, begyndte at svinde og med hver dag svandt mere og mere, gøs han med instinktmæssig smerte tilbage for tanken om at veksle et ord med Florence. Havde den ærlige kaptajn haft gode nyheder at bringe hende, ville han have trodset det nyligt oppudsede hus og det pragtfulde bohavede – skønt de i forbindelse med den dame, han havde set i kirken, forfærdede ham – og banet sig vej til hende. Men idet en mørk synskreds samlede sig omkring deres fælles forhåbninger, der med hver time blev mørkere og mørkere, forekom det næsten kaptajnen, som om han var en ny sorg og ulykke for hende, og han var næppe mindre bange for et besøg af Florence end for et af mrs. MacStinger.

Det var en kold, mørk efterårsaften, og kaptajn Cuttle havde ladet gøre ild på i kaminen i den lille dagligstue, der nu mere end før lignede en kahyt. Det regnede og blæste stærkt, og idet kaptajnen gik fra sin gamle vens stormende sovekammer ud på

taget for at iagttage vejret, blev han helt mod i hu, da han så, hvor vildt og øde det var, skønt ikke fordi han satte vejret i forbindelse med stakkels Walters skæbne eller tvivlede om, at hvis forsynet havde bestemt ham til at lide skibbrud og omkomme, var dette sket for længe siden; men fordi det var en ydre, fra hovedemnet for hans tanker aldeles forskellig indflydelse, som hans mod bukkede under for, og hans forhåbninger blegnede for, ligesom klogere mænds ofte før have gjort og fremdeles ofte ville gøre.

Idet kaptajnen vendte ansigtet mod den skarpe blæst og den piskende regn, så han efter de tunge, hurtigt flyvende drivskyer og søgte forgæves efter noget opmuntrende der. Heller ikke var den nærmere udsigt bedre. I forskellige tekasser og andre plumpe gemmer nede ved hans fødder kurrede Robs duer som lige så mange ynkelige luftninger, der var i færd med at rejse sig. En affældig vejrhane af kadet med kikkert for øjet, som fordom kunne ses nede fra gaden, men for længe siden havde tabt sin glans, knirkede og klagede på sin rustne tap, når den gennemtrængende blæst snurrede ham rundt og legede grusomt med ham. På kaptajnens grove, blå vest glimrede de kolde regndråber ligesom stålperler, og han kunne næppe holde sig på skrå imod den stive nordvest, der trængte ind på ham, som om den ville kaste ham ud over muren og slynge ham ned på brostenene. Var der noget håb i live den aften, tænkte kaptajnen, idet han holdt fast på sin hat, holdt det sig sikkert hjemme og vovede sig ikke ud af døren, hvorfor han med en modfalden rysten på hovedet gik ind for at søge efter det.

Kaptajn Cuttle gik langsomt ned i den lille dagligstue, hvor han satte sig i sin vante lænestol og søgte efter håbet i ilden,

men der var det ikke, skønt ilden brændte klart. Han tog sin tobaksdåse og pibe frem og begyndte at ryge og søgte efter det i den røde glød nede i pibehovedet og i de kranse af damp, som fra hans læber snoede sig i vejret, men i ingen af delene var der så meget som et atom af håbets rustne anker. Han gjorde et forsøg med et glas grog, men kun tungsindig sandhed lå på bunden af denne brønd, og han kunne ikke tømme den. Han gjorde et par slag ud i butikken og søgte efter håbet imellem instrumenterne, men trods al den modstand, han gjorde, udregnede de hårdnakket et bestik for det savnede skib, som stadig endte nede på bunden af det øde hav.

Mens blæsten susede, og regnen piskede på de lukkede skodder, lagde kaptajnen bi lige over for trækadetten og tænkte, mens han tørrede den lille officersuniform af med sit ærme, på, hvor mange år denne kadet havde oplevet, under hvilke kun få – om i det hele nogen – forandringer var foregået med hans skibsmandskab; hvorledes forandringerne var kommet alle på én gang, og af hvilken gennemgribende natur de havde været. Nu var det lille samfund i dagligstuen opløst og spredt vidt og bredt omkring. Nu fandtes der ingen tilhører for den "yndige Peg", selv om der havde været nogen til at synge den, hvilket der ikke var, for kaptajnen var lige så moralsk overbevist om, at ingen anden end han kunne synge den vise, som han var om, at han under de forhåndenværende omstændigheder ikke havde mod til at prøve ad. Der var intet klart ansigt af "Wal'r i huset" – her førte kaptajnen et øjeblik ærmet fra kadettens uniform over på sin egen kind – Sol Gills' velkendte paryk og knapper var et syn fra svundne dage; Richard Whittington havde fået på

hovedet, og alle planer og projekter, der stod i forbindelse med kadetten, lå og drev uden mast og ror på vandenæs øde flade.

Mens kaptajnen med modfaldent udtryk stod og tænkte og halvt med gammelt venskabs ømhed, halvt i åndsfraværelse polerede kadetten, bragte en banken på butiksdøren en frygtelig gysen til at fare gennem hele kroppen på den på disken siddende skærslipper Rob, hvis store øjne havde været stift fæstede på kaptajnen, mens han for den fem hundrede gang havde spurgt sig selv, om denne ikke havde myrdet nogen, siden han havde en så ond samvittighed og altid løb sin vej.

"Hvad er det?" spurgte kaptajn Cuttle blidt.

"Der er nogen, der banker, hr. kaptajn."

Med en nedslået og brødefuld mine sneg kaptajnen sig øjeblikkelig på tåspidserne ind i den lille dagligstue og lukkede sig inde. Hvis gæsten havde været i kvindelig dragt, ville Rob, da han åbnede døren, have parlementeret med gæsten på dørtærsklen, men da skikkelsen tilhørte mandkønnet, og Robs ordre kun gjaldt fruentimmerne, holdt han døren åben for den og tillod den at gå ind, hvilket den gjorde meget hurtigt, glad ved at komme i ly for den øsende regn.

"Der får i alt fald Burgess & Co. noget at tjene," sagde gæsten, idet han medlidende så over skulderen ned på sine egne ben, der var våde og fulde af stænk. "God dag, hvorledes har De det, mr. Gills?"

Denne hilsen gjaldt kaptajnen, der nu dukkede frem fra dagligstuen med et uheldigt og frugtesløst forsøg på at lade, som om det kun skete tilfældigt.

"Mange tak," fortsatte den fremmede i samme åndedræt, "selv har jeg det meget godt. Tak skal De have. Mit navn er Toots

– mister Toots."

Kaptajnen mindedes at have set den unge mand ved vielsen og bukkede for ham. Toots svarede med en klukken, og da han, som sædvanlig, følte sig forlegen, trak han sit vejr dybt og trykkede længe kaptajnens hånd, hvorpå han i mangel af en bedre tilflugt anfaldt Rob, hvis hånd han trykkede på den kærligste og hjerteligste måde.

"Hør engang, jeg kunne have stor lyst til at tale et ord med Dem, mr. Gills, hvis De ikke har noget imod det," sagde Toots til sidst med forbavsende åndsnærværelse. "Hør engang, miss D. O. M., ved De nok!"

Med tilsvarende gravitet og hemmelighedsfuldhed pegede kaptajnen straks med sin krog på den lille dagligstue, og Toots fulgte ham derind.

"Å, det er sandt, undskyld," sagde Toots og så kaptajnen op i ansigtet, idet han satte sig ved kaminen i en lænestol, som kaptajnen havde sat hen til ham; "De kender vel slet ikke noget til Hanen, vel, mr. Gills?"

"Hanen?" sagde kaptajnen.

"Kamphanen," sagde Toots.

Da kaptajnen rystede på hovedet, forklarede Toots ham, at den mand, han mente, var den berømte, offentlige personlighed, der i sin kamp med Shropshire Nobby havde dækket sig selv og sit fædreland med ære, hvilken meddelelse dog ikke syntes at tjene kaptajnen til synderlig oplysning.

"For han er udenfor, skal jeg sige Dem," sagde Toots. "Men det er lige meget; han bliver måske ikke meget våd."

"Jeg kan straks lade ham komme ind," sagde kaptajnen.

"Ja, vil De have den godhed at lade ham sidde i butikken hos Deres unge menneske," sagde Toots, "så vil det være mig kært, for han bliver let stødt, må De vide, og desuden har hans helbred ikke godt af fugtighed. Jeg skal kalde på ham."

Med disse ord gik Toots ud i butiksdøren og udsendte en ejendommelig piben i natten, hvorved han fremmanede en stoisk herre i en lodden, hvid frakke og med en bredskygget hat på hovedet, meget kort hår, knækket næse og en strækning goldt og ufrugtbart land bag begge ørene.

"Sid ned, Hane," sagde Toots.

Den føjelige Hane spyttede nogle små stykker halm ud, hvormed han havde trakteret sig, og forsynede sig derefter på ny af et forråd, som han havde i hånden.

"Der skulle vel ikke være en hjertestyrkning ved hånden her?" spurgte Kamphanen henkastende. "Denne hersens øsende regn er streng at døje for en mand, der skal leve af sit helbred."

Kaptajn Cuttle bød ham et glas rom, som Hanen hældte i sig, ligesom i en tønne, efter at have udbragt den korte skål: "Velgående!" Toots og kaptajnen vendte derpå tilbage til dagligstuen, og da de havde taget plads foran kaminen, begyndte Toots: "Mr. Gills –"

"Stop!" sagde kaptajnen. "Mit navn er Cuttle."

Toots så meget forvirret ud, mens kaptajnen værdigt fortsatte:

"Kaptajn Cuttle jeg hedder, og den, som mig klæder, det er min skrædder; den, som mig føder, det er Vorherre – Job," sagde kaptajnen for at citere sin kilde.

"Men kunne jeg ikke få mr. Gills i tale, hvad?" spurgte Toots; "for –"

"Kunne De få Sol Gills i tale, unge herre," sagde kaptajnen i en udtryksfuld tone, idet han lagde sin tunge hånd på Toots' knæ, "- gamle Sol, husk vel på det – og se ham med Deres egne øjne, mens De sidder der – ville De være mere velkommen for mig end en agterlig vind for et skib i havblik. Men De kan ikke få Sol Gills at se. Og hvorfor kan De ikke få Sol Gills at se?" sagde kaptajnen, der af Toots' ansigt mærkede, at han gjorde et dybt indtryk på ham. "Fordi han er usynlig."

I sin uro havde Toots nær svaret, at det var lige meget, men rettede sig og sagde: "Gud bevares!"

"Denne mand," sagde kaptajnen, "skrev til mig, at jeg skulle passe på alting her, men skønt han var så godt som min svorne broder, ved jeg lige så lidt som De, hvor han er gået hen, eller hvorfor han gik sin vej; om det var for at søge efter sin søstersøn, eller om det var, fordi han ikke var rigtig i hovedet. En morgenstund ved daggry gik han over bord uden så meget som et plask eller en krusning. Jeg har søgt efter denne mand både oppe og nede, men hverken hørt eller spurgt fra ham siden den tid."

"Men du store Gud, miss Dombey ved jo slet ikke –"

"Hvorfor, spørger jeg Dem som et følende hjerte," sagde kaptajnen med dæmpet stemme, "hvorfor skulle hun vide det? Hvorfor skulle hun have det at vide, så længe det kunne undgås? Hun hang ved gamle Sol Gills, det søde væsen, med en venlighed, en godhed, en – ja har jeg nødig at sige mere? De kender hende jo."

"Det skulle jeg mene," svarede Toots klukkende, idet undselighedens rødme udbredte sig over hele hans ansigt.

"Og nu kommer De fra hende?" sagde kaptajnen.

"Det skulle jeg mene," svarede Toots atter klukkende. "Så vil jeg kun sige," sagde kaptajnen, "at de kender en engel og er fragtet af en engel."

Øjeblikkelig greb Toots kaptajnens hånd og udbad sig æren af hans venskab.

"På ære og samvittighed," sagde Toots inderligt, "jeg ville være Dem meget taknemmelig, hvis De ville gøre mit nærmere bekendtskab. Jeg ville så gerne lære Dem at kende, hr. kaptajn. Jeg trænger virkelig til en ven. Derhjemme hos gamle Blimber var lille Dombey min ven og ville også være det nu, hvis han havde levet. Hanen," hviskede Toots modfalden, "er god nok for sig – endog beundringsværdig – den klogeste mand, måske, i verden; der findes intet, som han ikke nok kan påtage sig, siger alle – men jeg ved dog ikke – han er ikke alt. Men *hun* er en engel, hr. kaptajn. Gives der nogetsteds en engel, er det miss Dombey. Det har jeg altid sagt. Men jeg ville sandelig, ser De, være Dem meget taknemmelig, hvis De ville gøre mit nærmere bekendtskab."

Kaptajn Cuttle modtog høfligt dette forslag, dog uden at binde sig til at gå nærmere ind på det, idet han kun sagde: "Vel, vel, min dreng. Vi får at se," og mindede Toots om hans egentlige ærinde ved at spørge ham om, hvad han skyldte æren af hans besøg.

"Sagen er egentlig," svarede Toots, "at jeg kommer fra det unge fruentimmer; ikke miss Dombey – Susan, ved De nok."

Kaptajnen nikkede straks med et alvorligt udtryk i sit ansigt, som tilkendegav, at han havde oprigtig agtelse for dette unge fruentimmer.

"Og jeg skal sige Dem, hvorledes det hænger sammen," sagde Toots. "Ser De, sommetider går jeg hen og hilser på miss Dombey. Jeg går aldrig derhen efter overlæg; men jeg opholder mig tilfældigvis ofte der i nabolaget, og når jeg er der så, – så hilser jeg på hende."

"Naturligvis," sagde kaptajnen.

"Ja," sagde Toots. "Jeg hilste på hende i eftermiddag. På ære og samvittighed, om jeg ikke tror, at det er umuligt at forestille sig, hvilken engel miss Dombey var i eftermiddag."

Kaptajnen svarede med et kast med hovedet, der skulle sige, at det ikke var så let en sag for andre som for ham.

"Da jeg gik," sagde Toots, "førte det unge fruentimmer mig ganske uventet ind i spisekammeret."

Et øjeblik lod det, som om denne fremgangsmåde ikke huede kaptajnen, for han lagde sig tilbage i sin stol og viste Toots et mistroisk, om ikke truende ansigt.

"Hvor hun," fortsatte Toots, "tog denne avis frem og fortalte mig, at hun hele dagen havde skjult den for miss Dombey, fordi der stod noget i den om en, som hun og miss Dombey havde kendt, og derpå læste hun stedet for mig. Meget vel. Derpå sagde hun – vent et øjeblik; hvad var det nu, hun sagde?"

Idet Toots sammentrængte sine åndelige evner om dette spørgsmål, opfangede han tilfældigvis kaptajnens blik og blev så befippet over det barske udtryk, at hans møje med at genoptage tråden i emnet blev i høj grad forøget.

"Åh!" sagde han til sidst. "Ja! Hun sagde, at hun ville håbe, at det muligvis ikke var sandt, og da hun ikke ret vel selv kunne gå ud, uden at miss Dombey ville blive forundret over det, bad hun mig gå ned til instrumentmager Solomon Gills her i gaden, der

var den vedkommende persons onkel, og spørge ham, om han troede, at det var sandt, eller om han ellers havde hørt noget om det i City. Og hvis han ikke kunne tale med mig, sagde hun, så kunne sikkert kaptajn Cuttle. Men det er sandt," sagde Toots, idet denne opdagelse pludselig gik op for ham, "det ved De jo bedst selv!"

Kaptajnen skottede til avisen, som Toots holdt i hånden, og trak sit vejr kort og hurtigt.

"Nå," fortsatte Toots, "grunden til, at jeg kommer noget sent, er, at jeg først gik helt op til Finchley efter noget ganske udmærket fuglegræs, som vokser der, til miss Dombey's kanarieflugt. Men derfra gik jeg lige herhen. De har vel avisen?"

Kaptajnen, der var blevet forsigtig med at læse aviser for ikke at se sig selv efterlyst i fuld legemsstørrelse af mrs. MacStinger, rystede på hovedet.

"Skal jeg læse stedet for Dem?" spurgte Toots, og da kaptajnen gav et samtykkende tegn, læste Toots følgende artikel af skibsefterretningerne op:

"Southampton. Barkskibet Defiance, kaptajn Henry James, der indkom hertil i dag med en ladning sukker, kaffe og rom, melder, at mens det sjette dagen efter dets afrejse fra Jamaica lå for vindstille på – så og så mange graders bredde, ved De nok," sagde Toots efter at have gjort et svagt forsøg med tallene og snublet over dem.

"Ja vel!" råbte kaptajnen og slog med sin knyttede hånd i bordet. "Skyd over stævn, min dreng!"

"Bredde," gentog Toots med et forbavset blik på kaptajnen, "og så og så mange graders længde, opdagede udkiggeren en halv time før solnedgang nogle stumper af et vrak, der drev omkring. Da det var klart vejr, og skibet ingen fart havde, blev et fartøj firet ned med ordre til at

undersøge dem, og man fandt da, at det var nogle store rundholter og en del af en engelsk brig af omtrent fem hundrede tons drægtighed, tillige med noget af agterspejlet, hvor ordene og bogstaverne "Sønne og A" endnu var tydeligt læselige. Intet spor af døde mennesker var at se på de flydende vragestykker. I Defiances journal hedder det, at da det kulede op om natten, sås vraget ikke mere. Der kan ingen tvivl være om, hvorledes det kan være gået det savnede skib "Sønne og Arvingen" fra London, bestemt til Barbados; det må være forlist i den sidste orkan, og hver moders sjæl ombord omkommet."

Som ethvert andet menneske vidste kaptajn Cuttle kun lidt af, hvor meget mod der endnu havde boet i ham under hans nedslåethed, førend det fik nådestødet. Under oplæsningen af artiklen og et par minutter derefter sad han og stirrede som lamslået på den beskedne Toots; men derpå stod kaptajnen op, satte hatten, som han til ære for sin gæst havde lagt på bordet, på, vendte sig om og lagde sit hoved på den lille kamingesims.

"Å, på ære og samvittighed," udbrød Toots, hvis ømme hjerte blev rørt af kaptajnens uventede sorg, "det er dog en ussel og jammerlig verden! Altid er der en eller anden, som dør eller går hen og gør noget ubehageligt noget. Jeg havde sandelig ikke længtes så meget efter at komme til min formue, hvis jeg havde vidst dette i forvejen. Jeg har aldrig kendt mage til verden. Den er langt værre, end der var hos Blimbers."

Uden at forandre stilling gav kaptajn Cuttle Toots tegn til, at han ikke skulle bryde sig om ham, og vendte sig derpå om, med hatten trykket ned over ørene, og glattede og strøg sit brune ansigt med sin hånd.

"Farvel, Wal'r, min kære dreng," sagde kaptajnen. "Wal'r, som barn, som dreng og som mand elskede jeg dig! Han var ikke mit

kød og blod," sagde kaptajnen, idet han så på ilden – "det har jeg ikke – men noget af, hvad en fader føler, når han mister en søn, føler jeg ved at miste Wal'r. Hvorfor? Fordi det ikke er ét tab, men et helt dusin. Hvor er nu den unge skoledreng med de røde kinder og det krusede hår, og som altid var så lystig herinde i denne hersens dagligstue, som om her havde været musik? Gået til bunds med Wal'r. Hvor er nu den raske knøs, som intet kunne gøre træt eller modløs, og som, når vi drillede ham med hjertensfryd, blussede op og rødmede, så det var en lyst at se? Gået til bunds med Wal'r. Hvor er denne mandige ånd, der var lutter ild og ikke kunne tåle at se den gamle mand hænge et minut med hovedet, men aldrig tænkte på sig selv? Gået til bunds med Wal'r. Det var ikke én Wal'r. Det var et helt dusin Wal'r, som jeg kendte og elskede, og som alle klyngede sig til hans hals, da han gik til bunds, og nu klynger sig til min."

Toots sad tavs og lagde avisen sammen i det mindst mulige format på sit knæ.

"Og Sol Gills," sagde kaptajnen og stirrede på ilden, "stakkels Sol Gills, som nu ingen nevø har, hvad er der blevet af dig! Hvad var det for et indfald at sige Ned Cuttle farvel? Og hvad skal jeg nu føre ind i mine regnskaber, som han ser ned på, om dig? Sol Gills, Sol Gills, hvis du, langt borte fra dit hjem, får øje på denne hersens avis, uden at nogen, som har kendt Wal'r, er til stede og kan sige dig et trøstende ord, så krænger du over med bredsiden og går uden barmhjertighed til bunds."

Med et dybt suk vendte kaptajnen sig om mod Toots og bragte sig selv til en sikker overbevisning om denne unge mands nærværelse.

"Hør, min dreng, De må ærligt sige det unge fruentimmer, at denne sørgelige efterretning kun er alt for sand. Jeg skal sige Dem, der skrives ikke romaner om den slags ting. Beretningen står i skibsjournalen, og det er den sandfærdigste bog, et menneske kan skrive. I morgen tidlig vil jeg gå ud og anstille undersøgelser, men de vil ikke føre til noget godt, det kan de ikke. Hvis De vil se ind til mig om formiddagen, skal jeg fortælle Dem, hvad jeg har hørt; men sig det unge fruentimmer fra kaptajn Cuttle, at det er forbi. Forbi!" Og idet han hagede hatten af hovedet på sig, tog han sit lommetørklæde ud af pulden, tørrede mismodigt sit grå hår og stak med den dybeste fortvivlelses ligegyldighed tørklædet ind i hatten igen.

"Jeg er sandelig skrækkelig nedtrykt, forsikrer jeg Dem," sagde Toots. "Det er jeg ved Gud, skønt jeg ikke har kendt manden. Tror De, at det vil gå miss Dombey meget nær, kaptajn Gills – mr. Cuttle, mener jeg?"

"Men Gud velsigne Dem," svarede kaptajnen med lidt medynk med Toots' enfoldighed, "fra han ikke var større end som så, elskede de jo hinanden som et par unge duer!"

"Gjorde de virkelig?" sagde Toots med et langt ansigt.

"De var skabte for hinanden," sagde kaptajnen sørgmodigt; "dog hvad har vel det at sige?"

"På ære og samvittighed," udbrød Toots, idet han busede ud med sine ord med en underlig blanding af kejtet klukken og røreelse; "jeg sørger endnu mere end før. De må vide, at jeg – jeg formelig tilbeder miss Dombey; – jeg – jeg er ligefrem syg af kærlighed til hende," det udbrud, hvormed denne tilståelse undslap den ulykkelige Toots, vidnede om hans følelses heftighed; "men hvad kunne det nytte, at jeg så med de øjne på

hende, når det ikke gjorde mig oprigtig ondt at se hende lide, lige meget hvad årsagen er dertil? Min følelse for hende er ikke egenkærlig," sagde Toots med en fortrolighed, der var opstået af, at han havde været vidne til kaptajnens ømhed. "Den er af en sådan art, at hvis jeg kunne blive kørt over – eller – eller trampet på – eller – eller kastet ned fra et meget højt sted – eller alt sådant noget – for miss Dombeys skyld, ville det være den største glæde, der kunne hænde mig."

Alt dette sagde Toots halvhøjt, for at det ikke skulle nå den mod de blidere følelser fjendtligsindede Kamphanes skinsyge øren. Dette forsøg på selvbeherskelse i forbindelse med hans dybe følelse bragte ham til at rødme lige op til øreflipperne, og i kaptajn Cuttles øjne gjorde det ham til et så rørende skue af uegennyttig kærlighed, at den godmodige kaptajn klappede ham trøstende på ryggen og bad ham være ved frisk mod.

"Tak," sagde Toots "det er smukt af Dem at tale således midt under alle Deres sorger. Jeg er Dem meget taknemmelig. Jeg trænger, som jeg før sagde, virkelig til en ven, og det ville være mig kært at gøre Deres nærmere bekendtskab. Skønt jeg sidder meget godt i det, kan De dog ikke forestille Dem, hvilket elendigt kreatur jeg er. Når den dumme hob, skal jeg sige Dem, ser mig i selskab med Hanen og andre sådanne personligheder, tror den, at jeg er lykkelig; men jeg har det kun jammerligt. Jeg lider for miss Dombeys skyld, kaptajn Gills. Maden smager mig ikke; jeg har ingen fornøjelse af min skrædder; jeg græder tit, når jeg er alene. Jeg forsikrer Dem, at det vil være mig en stor glæde at komme igen, om det så var halvtreds gange."

Med disse ord trykkede Toots kaptajnens hånd, og efter at have skjult de spor af sin bevægelse, der med en så kort frist

kunne skjules for Hanens gennemtrængende blik, gik han ud i butikken til denne udmærkede mand. Hanen, der var meget skinsyg over sit overherredømme, iagttog med alt andet end nåde kaptajn Cuttle, da denne tog afsked med Toots, mens kaptajnen var nedtrykt af sorg og Rob ellevild af glæde over at have haft den ære i henvend en halv time at stirre på Shropshire Nobbys overvinder.

Længe efter at Rob var faldet i en tryk søvn i sin seng under disken, sad kaptajn Cuttle og stirrede på ilden, og længe efter at der ingen ild var at se på, sad han og stirrede på den rustne kaminrist, mens unyttige minder om Walter og gamle Sol krydsede hans tanker. Ensomheden oppe på det stormfulde kvistkammer bragte ham ingen hvile, og næste morgen rejste han sig sorgfuld og træt af sin seng.

Så snart kontorerne i City var åbne, gik han hen til Dombey & Søn. Men den morgen blev kadettens vinduer ikke lukket op; ifølge kaptajnens befaling lod Rob skodderne være lukkede, og huset var et dødens hus.

Tilfældigvis trådte Carker ind i kontoret, da kaptajn Cuttle kom til døren. Idet Cuttle alvorlig og tavs gengældte disponentens hilsen, tog han sig den dristighed at gå ind med ham i hans eget værelse.

"Ja, kaptajn Cuttle," sagde Carker, idet han indtog sin sædvanlige stilling foran kaminen med hatten på hovedet, "det er en trist historie."

"De har altså modtaget den efterretning, der stod i avisen i går?" sagde kaptajnen.

"Ja, vi har modtaget den. Den var fuldstændig nøjagtig. Assurandørerne lider et svært tab. Det gør os meget ondt. Men

derved er intet at gøre. Således går det her i livet!"

Carker pudsede omhyggeligt sine negle med en pennekniv og smilede ad kaptajnen, der stod ved døren og så på ham.

"Jeg beklager ret meget stakkels Gay og mandskabet," sagde Carker. "Der skal have været nogle af vore aller bedste folk iblandt det. Således går det altid. Og folk med kone og børn oven i købet. Det er dog altid en trøst at vide, at stakkels Gay ingen børn efterlader sig, kaptajn Cuttle."

Kaptajnen stod og gned sig på hagen, mens han så på disponenten. Carker så på de åbne breve, der lå på hans pult, og tog avisen.

"Er der noget, jeg kan gøre for Dem, kaptajn Cuttle?" spurgte han og så med et smilende og udtryksfuldt blik fra avisen hen på døren.

"Jeg ville ønske, at De kunne berolige mit sind, sir; for der er noget, jeg er urolig over."

"Så, hvad er det? Men jeg må bede Dem have den godhed at skynde Dem. Jeg har meget at gøre."

"Hør engang," sagde kaptajnen og nærmede sig et skridt. "Førend min ven Wal'r gik ud på denne ulykkelige rejse –"

"Nå, nå, kaptajn Cuttle," afbrød den smilende disponent ham, "tal ikke således om ulykkelige rejser. Vi har intet med ulykkelige rejser at gøre her. De må have taget meget tidligt fat på Deres ration i dag, siden De ikke husker på, at der er farer ved enhver rejse, både til søs og til lands. De er da vel ikke blevet urolig ved at tænke på, at det unge menneske er omkommet i en storm, som rejstes imod ham her på kontoret – hvad? Fy, hr. kaptajn! Søvn og sodavand er de bedste lægemidler mod en sådan uro."

"Hør, min dreng," svarede kaptajnen langsomt, – "De er ikke stort andet end en dreng i sammenligning med mig, og derfor beder jeg Dem ikke om forladelse, fordi dette ord slap mig ud af munden – hvis De finder fornøjelse i sådanne løjer, er De ikke den gentleman, jeg har anset Dem for, og hvis De ikke er det, har mit sind grund til at være uroligt. Sagen er denne, mr. Carker. – Førend den stakkels dreng rejste efter ordre, sagde han til mig, at han nok vidste, at han ikke rejste ud for sin egen fordels eller forfremmelses skyld. Jeg troede, at han havde uret, og sagde ham det, og jeg gik herhen for i Deres chefs fraværelse at stille Dem et par spørgsmål til gavn for mig. Disse spørgsmål svarede De frimodigt på. Nu, da alt er forbi, som det er, og da gjort gerning ikke står til at ændre – hvorom De som lærd mand kan overhale den bog, hvori det står, og så lægge et mærke ved det – vil det lette mit sind endnu en gang at få at høre, at jeg ikke tog fejl; at jeg ikke svigtede min pligt ved ikke at sige den gamle, hvad Wal'r havde sagt mig, og at han virkelig havde vinden i sine sejl, da han hejsede sejl for Barbados havn. Mr. Carker, da jeg var her sidst, var vi gode venner. Har jeg nu i dag måske ikke været fuldt så venlig på grund af, hvad der er hændt den stakkels dreng, og har jeg ærgret mig over et eller andet ord af Dem, som jeg kunne have holdt mig fri af, så er mit navn Ned Cuttle, og jeg beder Dem om forladelse."

"Kaptajn Cuttle," sagde Carker med al mulig høflighed, "jeg må bede Dem gøre mig en tjeneste."

"Og det er, sir?" spurgte kaptajnen.

"At have den godhed at gå Deres vej," svarede Carker med udstrakt arm, "og føre Deres passiar et andet sted."

Hver knude i kaptajnens ansigt blev hvid af forbavselse og harme; selv den røde rand på hans pande blegnede ligesom en regnbue imellem tætte skyer.

"Jeg vil sige Dem noget, kaptajn Cuttle," sagde Carker, idet han truede med sin pegefinger ad ham og viste ham alle sine tænder, men dog stadig smilede på det venligste, "jeg var alt for overbærende imod Dem, da De var her sidst. De hører til en snedig og dumdristig slags mennesker. For at skåne den unge for at blive sparket hovedkulds ud her fra, min gode kaptajn, talte jeg Dem, men også kun den gang, kun den ene gang. Gå nu, min ven."

Kaptajnen var målløs og som rodfæstet til gulvet.

"Gå," sagde den elskværdige disponent, idet han løftede sine skøder og stod skrævende på kamintæppet. "Hvis mr. Dombey var her, kunne De muligvis blive nødt til at fortrække på en mindre pæn måde. Jeg siger kun: Gå!"

Idet kaptajnen lagde sin vægtige hånd på sit bryst for bedre at kunne trække vejret, målte han Carker fra øverst til nederst og så sig om i det lille værelse, som om han ikke ret fattede, hvor han var eller i hvilket selskab.

"De er underfundig, kaptajn Cuttle," vedblev Carker med samme livlige og utvungne frimodighed som en verdensmand, der kender verden alt for godt til at ærgre sig over at opdage en slet streg, som ikke umiddelbart vedkommer ham selv, "men dog ikke så ganske uudforskelig – hverken De eller Deres fraværende ven. Hvor har De gjort af Deres fraværende ven, hvad?"

Atter lagde kaptajnen sin hånd på brystet, og efter endnu en gang at have trukket vejret dybt opfordrede han sig selv, men

hviskende, til at "stå støt!"

"De udklækker nogle nette små komplotter og holder nogle nette små rådslagninger og træffer nogle nette små aftaler og modtager nogle nette små gæster oven i købet, ikke sandt, hr. kaptajn?" sagde Carker, idet han sænkede sine øjenbryn mod ham. "Men det er dristigt af Dem bagefter at indfinde Dem her. Det ligner ikke Deres forsigtighed! Folk, der konspirerer, skjuler sig og løber deres vej, burde have bedre forstand. Vil De ikke have den artighed at gå?"

"Hør, min dreng," gispede kaptajnen med kvalt og skælvende stemme og en mærkelig bevægelse med den vægtige næve, "der er mange ord, som jeg kunne ønske at sige Dem, men jeg ved ikke rigtig, hvor de for øjeblikket er stuvet hen. Min unge ven Wal'r druknede efter mit bestik først i nat, og det tager modet fra mig, skal jeg sige Dem. Men De og jeg komme nok igen engang på siden af hinanden, min dreng," sagde kaptajnen og holdt sin krog i vejret, "hvis vi lever."

"Det vil være mindre klogt af Dem, gode ven, hvis det sker," svarede Carker med samme frimodighed, "for jeg siger Dem rent ud, at De kan stole på, at jeg skal komme efter Deres skælmstykker og blotte Dem. Jeg giver mig ikke ud for at være mere moralsk end andre, min gode kaptajn, men hverken dette hus eller noget af dets medlemmers tillid skal nogen sinde blive misbrugt eller undergravet, så længe jeg har øjne og øren. God morgen!"

Idet kaptajnen så vist på ham – Carker så fuldt så vist på kaptajnen – gik han ud af kontoret, mens Carker blev stående med benene vidt fra hinanden foran kaminen og var så rolig og

vel til mode, som om der ikke var flere pletter på hans sjæl, end der var på hans rene, hvide linned og på hans glatte, bløde hud.

Idet kaptajnen gik igennem det yderste kontor, skottede han til den pult, hvor han vidste, at stakkels Walter havde plejet at sidde, men som nu blev brugt af en anden ung fyr med et ansigt, der næsten var lige så friskt og forhåbningsfuldt, som hans havde været den dag, da de tømte den næstsidste flaske af den berømte gamle madeira i den lille dagligstue. Den derved vakte tankeforbindelse gjorde kaptajnen godt; den formildede ham på højdepunktet af hans forbitrelse og bragte tårerne i hans øjne.

Da kaptajnen var kommet tilbage til trækadetten og havde sat sig i en krog af den mørke butik, kunne hans harme, hvor stærk den end var, dog ikke holde stand mod hans sorg. Lidenskabeligheden syntes ikke alene at gøre vold og uret mod de dødes minde, men endog at blive smittet af døden og at bøje sig og hensygne ved siden af den. Alle levende skurke og løgnere i verden var intet i sammenligning med en død vens ærlighed og sanddruhed.

Det eneste, som den ærlige kaptajn i denne sindstilstand tydeligt fattede, foruden tabet af Walter, var, at med ham var næsten kaptajn Cuttles hele verden druknet. Bebrejdede han sig undertiden og endog skarpt, at han nu og da havde set igennem fingre med Walters uskyldige bedrageri, tænkte han i det mindste lige så ofte på den Carker, som intet hav nogen sinde kunne kaste i land, og på den Dombey, som han nu begyndte at indse var langt uden for ethvert menneskeligt område, og på den "hjertensfryd", som han nu aldrig mere skulle samles med, og på den yndige Peg, den fine og letsejlende vise, der var

strandet på en klippe og splintret til lutter planker og bjælker af rim. Kaptajnen sad i den mørke butik og tænkte på alle disse ting, indtil han ganske glemte den fornærmelse, der var tilføjet ham, og han sad og så med et så sørgmodigt øje på gulvet, som om han så på virkelige vragstykker, der flød forbi.

Men alligevel var kaptajnen ikke ligegyldig for de sømmelige og ærbødige opmærksomheder til minde om stakkels Walter, som han følte, han havde til sin rådighed. Han mandede sig op og vækkede skærslipperen Rob – der i det unaturlige tusmørke var faldet i en tryk søvn – og drog med sin tjener i hælene og gadedørsnøglen i lommen ud og gik ind i et af de bekvemme udsalg af brugte klæder, af hvilke der findes et rigt udvalg i den østlige del af London, og hvor han på stedet købte to sæt sørge klæder – et til Rob, der var alt for umådelig småt, og et til sig selv, der var alt for umådelig stort. Han forsynede ligeledes Rob med en slags hat, som fortjente at beundres såvel på grund af dens symmetri og nyttighed, som for den heldige sammensmeltning af matros- og kuldragerhatten, der i almindelighed kaldes en sydvest og var noget helt nyt for en instrumentmager. Disse klædningsstykker, som sælgeren sagde passede så vidunderligt, at kun en sjælden forening af gunstige omstændigheder kunne have tilvejebragt dem, og hvis snit var uden lige i selv de ældste medborgeres øjne, iførte kaptajnen og Rob sig øjeblikkelig, og de frembød et skue, der vakte forbavselse hos alle dem, der fik det at se.

I denne forandrede skikkelse modtog kaptajnen Toots. "Jeg har fanget en ugle, min dreng," sagde kaptajnen, "og kan kun stadfæste denne hersens sørgelige efterretning. Bed det unge fruentimmer meddele den lidt efter lidt til den unge dame og

sig, at ingen af dem mere må tænke på mig, skønt jeg vil tænke på dem, når natten kommer sættende ind med en orkan, og bølgerne rejser sig som bjerge, hvorom De kan overhale Deres doktor Watts, kammerat, og når De har fundet det, kan De lægge et mærke ved det."

Kaptajnen forbeholdt sig til en mere passende tid at overveje Toots' tilbud om venskab og lod ham dermed gå. Kaptajn Cuttle var så modfalden, at han den dag halvvejs foresatte sig ikke at tage yderligere forholdsregler imod overrumplinger af mrs. MacStinger, men letsindigt at give sig tilfældet i vold og være ligegyldig mod, hvad der måtte ske. Da aftenen faldt på, følte han sig imidlertid bedre stemt og talte meget om Walter til Rob, hvis opmærksomhed og troskab han ligeledes lejlighedsvis roste. Rob rødmede ikke ved at høre kaptajnens alvorlige lovtaler, men sad og stirrede på ham og lod, som om han snøftede af deltagelse og søgte at være dydig, mens han – som en ung spion, hvad han var – med såre lovende forstillelse gemte hvert ord, han sagde.

Da Rob var gået til køjs og sov fast, pudsede kaptajnen lyset, satte sine briller på – han havde nemlig fundet det passende ved sin indtræden i instrumentmagerfaget at gå med briller, skønt han havde øjne som en falk – og åbnede bønnebogen ved begravelsesritualet. Og idet han læste sagte i den lille dagligstue og nu og da standsede for at tørre sine øjne, overgav han i en trofast og hjertelig ånd Walters lig til dybet.

33. Modsætninger

Lad os vende vort blik mod to hjem, der ikke ligger side om side, men langt borte fra hinanden, skønt ingen af dem langt borte fra den store stad London.

Det første ligger i en grøn og skovrig egn i nærheden af Norwood. Det er ingen herregård; det gør ingen fordringer med hensyn til størrelse, men er smagfuldt indrettet og holdt i smuk stand. Plænen, den jævne, glatte skråning, blomsterhaven, trægrupperne, hvori askens og vidjens lette former ikke mangler, drivhuset, den landlige veranda med sødt duftende slyngplanter, der snor sig omkring pillerne, hovedbygningens simple ydre, de velordnede udbygninger, kort sagt alt, skønt kun efter et beskedent landsteds formindskede målestok, vidner om en sirlig hyggelighed inden døre, som ville være et palads værdig. Og denne omtale er ikke uden grund, for inden døre er det et forfinet og yppigt hus. Glimrende, fortræffeligt blandede farver møder øjet på alle kanter; i bohavet – hvis forhold er beundringsværdigt udtænkte for at stemme overens med de små værelses omfang og skikkelse – på væggene, på gulvene dæmper og farver de lyset, der trænger ind ad glasdøre og vinduer hist og her. Tillige findes der nogle få udvalgte kobberstik og malerier; i underlige kroge og nicher er der mange bøger, og på borde er der opstillet færdigheds- og lykkespil – fantastiske skakbrikker, terninger, toccodillebrætter, kort og billarder.

Men trods al denne fylde af hyggelighed er der noget galt i hele prægnet. Er det, fordi tæpperne og puderne er for bløde og lydløse, så at de, der bevæger eller hviler sig på dem, synes at

gøre det i smug? Er det, fordi kobberstikkene og malerierne ikke minder om store tanker eller gerninger eller gengiver naturen i landskabets, slottets eller hyttens poesi, men er af en og samme vellystige støbning – kun skin af form og farve – og intet andet? Er det, fordi bøgerne har alt deres guld udenpå, og fordi titlerne på de fleste af dem sætter dem i klasse med kobberstikkene og malerierne? Er det, fordi stedets skønhed hist og her i en eller anden uvæsentlig og prisbillig henseende nedsættes af en påtaget beskedenhed, der er lige så falsk som ansigtet på det kun alt for tro malede portræt, der hænger hist henne, eller dets original, der sidder i sin lænestol og spiser frokost? Eller er det, fordi der med det daglige åndedræt af denne original og alle disse tings herre udstrømmer en eller anden fin del af ham, der giver alle hans omgivelser et uklart præg af ham selv?

Det er disponenten Carker, som sidder i lænestolen. En broget papegøje i et blankt bur, der står på et bord, slider med sit næb i metaltrådene og spadserer skrigende og med hovedet nedad oppe i kuplen af sit hus, så at dette ryster derved; men Carker ænser ikke fuglen og stirrer med et grublende smil på et maleri på væggen lige overfor.

"Det er virkelig en påfaldende tilfældig lighed!" siger han.

Måske er det en Juno, måske en Potifars hustru, måske en eller anden hovmodig nymfe, alt efter som malerihandleren fandt markedet, dengang de gav billedet et navn. Det er en overordentlig smuk, kvindelig skikkelse, der, idet den vender sig bort, men med ansigtet vendt imod betragteren, lader sit stolte blik lyne imod ham.

Den ligner Edith.

Med en flygtig bevægelse med sin hånd hen mod billedet – hvad, en trussel? Nej, men dog noget lignende. Et triumferende kast? Nej, men dog snarere det. En uforskammet hilsen slynget hen fra hans læber? Nej, skønt også en sådan ligner den – fortsætter han sin frokost og kalder på den arrige, fangne fugl, som sidder i den forgyldte ring inde i buret, der ligner en stor vielsesring, og gynger i den for at more ham.

Det andet hjem ligger på den modsatte side af London tæt ved, hvor den i fordums dage så befærdede nordlige landevej nu er stille og næsten forladt, undtagen af vejfarende, der slæber sig hen ad den til fods. Det er et lille, fattigt hus, tarveligt forsynet med bohave, men meget venligt, og der er endda gjort forsøg på at pynte på det, som man kan se af de beskedne blomster, der er opelsket omkring bislaget og i den lille have. Egnen, hvori det ligger, har lige så lidt af landet som af byen til sin anbefaling. Den er hverken by eller land. Den første har, ligesom kæmpen med syvmilestøvlerne, gjort et skridt forbi den og sat sin hæl af kalk og mursten et langt stykke forud; men det rum, der endnu ligger mellem kæmpens fødder, er kun hærget land, ikke by; og her, imellem nogle få høje skorstene, der dag og nat udspyr røg, og blandt teglgårdene og moserne, hvor der skæres tørv, og hvor gærderne falder ned, og hvor de støvede nælder gror, og hvor der endnu kan ses et par stumper af en hæk, og hvor fuglefængereren endnu kommer en gang imellem, skønt han hver gang sværger på, at han aldrig vil komme der mere – der kan intet andet hjem findes.

Hun, som bor i det, er den samme, som af hengivenhed for en forstødt broder forlod det første. Fra dette hjem medtog hun dets frelsende ånd og fra dets herres bryst hans ensomme

skytsengel; men skønt hans godhed for hende efter denne utaknemmelige forhånelse, som han kalder den, er holdt op, og skønt han til gengæld ganske opgiver hende, har ikke engang han glemt en gammel forestilling om hende. Herom kan hendes blomsterhave, hvor han aldrig sætter sin fod, men som midt imellem alle hans kostbare forandringer holdes i samme stand, som om hun først i går havde forladt den, aflægge vidnesbyrd!

Harriet Carker har forandret sig siden den tid, og på hendes skønhed er der faldet en dybere skygge, end tiden, hvor almægtig den end er, uden hjælp kan udbrede – skyggen af sorg og den daglige kamp for en tarvelig tilværelse. Men endnu er den skønhed, og stadig en blid, stille, bly skønhed, som må opsøges, for den kan ikke rose sig selv; kunne den det, ville den ikke længere være, hvad den er.

Ja. Denne barnlige, lille, tålmodige skikkelse, pyntelig klædt i simple stoffer, og som kun har et skær af de ensformige, huslige dyder, som har så lidt tilfælles med den vedtagne forestilling om heltemod og storhed, undtagen når en eller anden af disse dyder skinner gennem de fornemmes liv her på jorden – for da bliver den til et stjernebillede og spores straks op til himlen – denne skikkelse, som støtter sig på den endnu unge, men udtærede og gråhårede mand, er hans søster, hun, som ene af alle i verden trådte hen til ham i hans skændsel, lagde sin hånd i hans og med blid fatning og fasthed og fuld af håb førte ham hen ad hans øde sti.

"Det er tidligt, John," sagde hun. "Hvorfor går du så tidligt?"

"Det er ikke mange minutter tidligere end ellers, Harriet. Havde jeg tid, tror jeg, at jeg kunne have lyst til – det er kun et

indfald – én gang at gå forbi det hus, hvor jeg tog afsked med ham."

"Gid jeg dog havde set eller kendt ham, John."

"Det er bedre, som det er, kære søster, når vi tænker på hans skæbne."

"Men jeg ville ikke sørge mere over den, hvis jeg havde kendt ham. Er din sorg ikke min? Og havde jeg kendt ham, ville du måske finde, at du bedre kunne tale med mig om ham, end du nu synes."

"Kæreste søster, er der noget inden for glædens eller sorgens område, hvor jeg ikke er vis på din medfølelse?"

"Jeg håber, at du tror det, John, for det er der i sandhed ikke!"

"Hvorledes kunne du i denne eller i nogen henseende være mig nærmere eller kærere, end du er? Jeg føler, at du kendte ham, Harriet, og delte mine følelser for ham."

Hun lagde den hånd, der havde hvilet på hans skulder, om hans hals og svarede noget tøvende:

"Nej, ikke ganske."

"Det er sandt, sandt!" sagde han; "du tror, at jeg ikke ville have skadet ham ved at have tilladt ham at lære mig bedre at kende?"

"Tror? Jeg ved det."

"Himlen er mit vidne, at jeg aldrig forsætligt ville have gjort ham noget ondt," svarede han og rystede sørgmodigt på hovedet, "men hans rygte var for kostbart til at sættes i fare ved en sådan omgang. Hvad enten du deler denne mening eller ikke, kære søster –"

"Jeg deler den ikke," sagde hun roligt.

"Er den dog ligefuldt sandhed, og når jeg tænker på ham, lettes mit sind ved tanken om det, som dengang tyngede så stærkt på det." Han afbrød sin tungsindige tone og smilede til hende, idet han sagde: "Farvel!"

"Farvel, kære John! I aften møder jeg dig som sædvanlig, når du går hjem. Farvel!"

Det hjertelige ansigt, hun vendte op imod ham for at kysse ham, var hans hjem, hans liv, hans verden; og dog var det tillige en del af hans sorg og hans straf, for i den sky, han så på det – skønt det var lige så rent og roligt som nogen sky ved solens nedgang – og i hendes livs standhaftighed og i det offer af velvære, nydelse og håb, hun havde bragt, så han de bitre frugter af sin tidligere forbrydelse for evigt modne og friske.

Med foldede hænder blev hun stående i døren og så efter ham, mens han skred hen over det fugtige og ujævne stykke jord, der lå foran deres hus, og som engang – og det for ikke længe siden – havde været en smuk eng, men nu var en fuldstændig fællod, hvor en uordentlig afgrøde og begyndelsen til mådelige huse hævede sig op imellem ukrudtet, som om de med uøvet hånd var blevet sået der. Når han så sig tilbage, hvilket han gjorde et par gange, skinnede hendes hjertelige åsyn ligesom et lys ind i hans barm; men når han så gik videre og ikke så hende, stod tårerne hende i øjnene, mens hun iagttog ham.

Hendes tankefulde skikkelse stod ikke længe ørkesløs i døren. Der var daglige pligter at opfylde og daglige sysler at varetage – for sådanne simple, uheroiske gemytter arbejder ofte strengt med hænderne – og Harriet fik snart travlt med sin huslige gerning. Da denne var færdig og det fattige hus gjort

rent og pynteligt, talte hun med sorgfuldt ansigt sit lille forråd af penge og gik grublende ud for at købe nogle fornødenheder til deres bord og overvejede undervejs, hvorledes hun bedst kunne spare. Så smudsig et liv fører sådanne lavtstående skabninger, der ikke alene ikke er helte for deres kammertjenere, men ikke engang har kammertjenere og kammerjomfruer, for hvilke de kunne vise sig som helte!

I hendes fravær, og mens der ingen var i huset, nærmede der sig ad en anden vej end den, hendes broder havde fulgt, en mand, som måske var lidt over livets vår, men havde en sund, blomstrende ansigtsfarve, en rank holdning og et klart, lyst ydre, der både var klædeligt og godmodigt. Hans øjenbryn var endnu sorte, og ligeså den størstedel af hans hår; det stænk af gråt, som sås mellem disse, klædte hine særdeles godt og fremhævede meget fordelagtigt hans høje, fri pande og ærlige øjne.

Efter at have banket én gang på døren uden at få svar satte denne herre sig på en bænk i det lille bislag og ventede. En behændig bevægelse med fingrene, mens han nynnede nogle strofer og slog takt på bænken, syntes at tyde på, at han var musikelsker, og det overordentlige velbehag, hvormed han nynnede noget meget langsomt og langt, hvori der ikke var nogen tydelig melodi, syntes at vidne om, at han ikke alene var musikelsker, men tillige en kender.

Han vendte og drejede endnu stadig et tema, der syntes at gå rundt og dreje sig om sig selv ligesom en proptrækker, der snurres omkring på et bord uden at komme nogen genstand nærmere, da Harriet vendte hjem. Da hun kom, rejste han sig og stod med blottet hoved foran hende.

"De kommer igen!" sagde hun stammende.

"Jeg tager mig den frihed," svarede han. "Tør jeg udbede mig fem minutter af Deres tid?"

Efter et øjeblik's betænkning åbnede hun døren og lod ham træde ind i den lille dagligstue. Den fremmede satte sig ned her, flyttede sin stol hen til bordet lige over for hende og sagde i en tone, som svarede fuldstændig til hans ydre, og med en såre indtagende naturlighed:

"Miss Harriet, De kan ikke være stolt. Da jeg hilste på Dem forleden morgen, viste De mig, at De var det. Tilgiv mig, når jeg siger, at jeg så på Deres ansigt, mens De talte, og at det modsagde Dem. Jeg ser atter på det," tilføjede han, idet han et øjeblik blidt lagde sin hånd på hendes arm, "og det modsiger Dem mere og mere."

Hun blev noget forvirret og kunne ikke svare.

"Det er sandhedens og mildhedens spejl," sagde hendes gæst. "Undskyld, at jeg stoler på det og er kommet igen."

Den måde, hvorpå han sagde disse ord, havde intet præg af komplimenter. Den var så ligefrem, åben og oprigtig, at hun bøjede hovedet, ligesom for på én gang at takke ham og at indrømme hans oprigtighed.

"Forskellen mellem vor alder," sagde han, "og mine ærlige hensigter sætter mig Gud ske lov i stand til at sige, hvad jeg mener. Hvad jeg før sagde, mener jeg, og derfor ser De mig for anden gang."

"Der gives en slags stolthed," svarede hun efter et øjeblik's tavshed, "eller noget, der måske kaldes for stolthed, som ikke er andet end pligt. Jeg håber, at jeg ikke har nogen anden."

"For Deres eget vedkommende."

"Ja."

"Men – tilgiv mig – Deres broder John?"

"Jeg er stolt af hans kærlighed," sagde Harriet, idet hun så på sin gæst og øjeblikkelig forandrede sin tone – ikke som om den blev mindre fattet og rolig, men fordi der var en dyb, lidenskabelig inderlighed i den, som gjorde selve stemmens dirren til en del af hendes fasthed, "og jeg er stolt af ham. De, som forunderligt nok kender hans livshistorie og gentog den for mig, da De var her sidst –"

"Kun for at bane mig vej til Deres tillid," afbrød den fremmede hende. "Tro dog ikke –"

"Jeg er vis på, at det kun var i en god og smuk hensigt, at De mindede mig om den. Det er jeg fuldkommen overbevist om."

"Jeg takker Dem," svarede hendes gæst og trykkede hastigt hendes hånd. "Jeg er Dem meget taknemmelig. De viser mig kun retfærdighed, forsikrer jeg Dem. De ville have sagt, at jeg, som kender John Carkers livshistorie –"

"Måske De holder det for stolthed af mig," fortsatte hun, "når jeg siger, at jeg er stolt af ham. Det er jeg. De ved, at der var en tid, da jeg ikke var og ikke kunne være det, men den er forbi. Den mangeårige ydmyghed, den klageløse bod, den sande anger, de frygtelige samvittighedsnag, den smerte, som jeg ved, han føler endog ved min kærlighed, som han tror har kostet mig så meget, skønt Gud ved, at jeg ville være glad, hvis han ikke havde sin sorg! – Å, lad mig, efter hvad jeg har set, bede Dem, hvis De indtager en formående stilling og nogen sinde skulle blive forurettet, at De aldrig, så længe der er en Gud over os, som kan tilvejebringe forandringer i de hjerter, han har

skabt, for nogen som helst forurettelse vil tildele en uigenkaldelig straf."

"Deres broder er blevet et andet menneske," svarede den fremmede medlidende, "det nærer jeg ikke den fjerneste tvivl om, forsikrer jeg Dem."

"Han var et andet menneske, da han bar sig galt ad. Han er atter blevet et andet menneske og er nu sit sande jeg."

"Men," sagde hendes gæst, idet han ligesom åndsfraværende gned sig på panden og derpå trommede tankefuldt på bordet, "vi går den ene dag efter den anden vor vante kredsgang og kan hverken fatte eller følge sådanne forandringer. Det – det er noget medfødt. Vi – vi har ikke tid, vi – vi har ikke mod til det. Det læres ikke i skoler eller på universiteter, og vi forstår os ikke på det. Vi er, kort sagt, så fordømt forretningsmæssige," sagde den fremmede, idet han gik hen til vinduet og tilbage igen og misfornøjet og ærgerlig satte sig ned.

"Jeg har sandelig," sagde den fremmede herre, idet han igen gned sig på panden og ligesom før trommede på bordet, "god grund til at tro, at et ensformigt liv, der gentager sig fra den ene dag til den anden, kan forsone en med, hvad det skal være. Man ser ikke noget, man hører ikke noget, man ved ikke noget, det er sagen. Vi bliver ved at tage alt som givet, og således vedbliver vi, indtil vi gør alt, hvad det så er, enten godt, slet eller ligegyldigt, af vane. Vanen er alt, hvad jeg vil have at påberåbe mig, når jeg på mit dødsleje opfordres til at forsvare mig mod min samvittighed. "Vane," siger jeg, "jeg var af vane døv, stum, blind og lam for en million ting." – "Meget forretningsmæssigt, mr. hvad De nu hedder," siger samvittigheden, "men det dur ikke her!"

Den fremmede rejste sig og gik atter hen til vinduet og tilbage igen, alvorligt urolig, skønt han havde givet sin uro luft på denne ejendommelige måde.

"Miss Harriet," sagde han, idet han igen satte sig, "gid De ville lade mig være Dem til nytte. Se på mig! Jeg bør se ærlig ud, for jeg ved, at jeg er det. Gør jeg?"

"Ja," svarede hun med et smil.

"Jeg tror hvert ord, De har sagt. Jeg er fuld af selvbefrejdelse over, at jeg, når det skulle have været, i de sidste ti år kunne have vidst og set dette og kunne have set og kendt Dem, men stadig har forsømt det. Jeg ved næsten ikke engang, hvorledes jeg er kommet her – slave som jeg er, ikke alene af min egen, men også af andre menneskers vane! Men da jeg nu alligevel har båret mig således ad, så lad mig dog udrette noget. Jeg beder om det i al oprigtighed og ærbødighed. De indgyder mig i højeste grad begge dele. Lad mig dog gøre noget."

"Vi er tilfredse."

"Nej, nej, ikke ganske. Jeg tror ikke, at De er det så ganske. Der gives visse små bekvemmeligheder, som ville gøre livet behageligere for Dem og for ham. Og for ham!" gentog han, i den tro at have gjort indtryk på hende. "Jeg har været i den vane at tro, at det ikke var nødvendigt at gøre noget for ham; at det alt sammen var overstået og i orden; kort sagt, i den vane slet ikke at tænke på det. Og De selv," sagde gæsten med forsigtig delikatesse, "kan behøve at pleje Deres helbred for hans skyld, og jeg er bange for, at det er svagt."

"Hvem De end er," svarede Harriet og vendte sine øjne op mod hans ansigt, "så er jeg Dem inderligt taknemmelig. Jeg er overbevist om, at De med alt, hvad De siger, ikke har andet i

sinde end godhed imod os. Men år er gået, siden vi begyndte på dette liv, og at berøve min broder det mindste af, hvad der har gjort ham så kær for mig og været et så kraftigt vidnesbyrd om hans bedre tanker – det ringeste brudstykke af hans frivillige, skjulte og glemte anger – ville være at formindske den trøst, den vil være for ham og mig, når den tid, De talte om, kommer for os. Jeg takker Dem bedre med disse tårer end med ord. Tro det, tro det!"

Den fremmede var rørt og førte den hånd, hun udstrakte, til sine læber, omtrent ligesom en kærlig fader kan kysse et godt barns hånd, men mere ærbødigt.

"Skulle den dag nogen sinde komme," sagde Harriet, "da han delvis er genindsat i den stilling, han har mistet –"

"Genindsat!" udbrød den fremmede hurtigt. "Hvorledes tør dette håbes? Hvem har magten til en sådan genindsættelse? Det er sikkert ingen vildfarelse af mig at mene, at det, at han har vundet dette sit livs uvurderlige gode, er en af årsagerne til det fjendskab, der vises ham af hans broder."

"De nævner et emne, som aldrig omtales af os – ikke engang af os," sagde Harriet.

"Jeg beder om tilgivelse," sagde gæsten. "Jeg burde have vidst det. Jeg beder Dem glemme, at jeg uvilkårligt kom til at gøre det. Og nu, da jeg ikke vover at trænge mere ind på Dem – da jeg ikke er vis på, om jeg har ret til det – skønt Vorherre må vide, om selv denne tvivl ikke er en vane, lad mig, skønt fremmed og dog ikke fremmed, udbede mig to tjenester af Dem."

"Hvad er det?" spurgte hun.

"Det første er, at De, hvis De skulle finde grund til at forandre Deres forsæt, vil tillade mig at være Deres højre hånd. Mit navn skal da være til Deres tjeneste; nu er det overflødigt og af ringe værd."

"Vort udvalg af venner," svarede hun, "er ikke så stort, at jeg trænger til tid for at svare. Det kan jeg love."

"Det næste er, at De vil tillade, at jeg undertiden, f.eks. hver mandag morgen klokken ni – atter vane – jeg må være forretningsmæssig," sagde den fremmede med en lunefuld tilbøjelighed til i denne henseende at blive vred på sig selv, "når jeg går forbi, ser Dem ved døren eller vinduet. Jeg beder ikke om at måtte gå ind, da Deres broder er borte på den tid. Jeg beder ikke om at måtte tale til Dem. Jeg udbeder mig kun til min egen beroligelse at måtte se, at De har det godt, og uden påtrængenhed ved synet af mig minde Dem om, at De har en ven – en ældre, allerede gråhåret ven – De kan råde over."

Hendes hjertelige ansigt så op på hans, stolede på det og lovede ham, hvad han bad om.

"Jeg forudsætter nu som før," sagde den fremmede og rejste sig, "at De ikke vil omtale mit besøg til John Carker, for at mit bekendtskab med hans historie ikke skal volde ham smerte. Jeg er glad over det, for det ligger uden for tingenes almindelige gang, og – atter vane!" sagde den fremmede, idet han utålmodigt afbrød sig selv, "som om der ikke gaves nogen bedre tingenes gang end den sædvanlige!"

Dermed vendte han sig om for at gå, og idet han med blottet hoved gik uden for det lille bislag, tog han afsked med hende med en så smuk blanding af utvungen ærbødighed og umiskendelig interesse, som ingen god opdragelse kunne have

lært ham, ingen oprigtighed næret tvivl om, og kun et rent og naturligt hjerte have udtrykt.

Mange, halvt glemte følelser vakt i søsterens sjæl ved dette besøg. Det var så længe siden, at nogen anden gæst var skredet over deres dørtærskel. Det var så længe siden, at nogen sympatisk stemme havde opført sin tungsindige musik for hendes øren, at den fremmedes skikkelse flere timer efter, mens hun sad ved vinduet og flittigt brugte sin synål, stadig var nærværende for hende, og hans ord syntes nylig at være blevet udtalte. Han havde rørt ved den fjeder, der åbnede hendes hele liv, og tabte hun ham også en kort tid af syne, var det kun iblandt de mangfoldige former af det ene store minde, hendes liv var sammensat af.

Afvekslende grublede og arbejdede hun; snart tvang hun sig til i en længere tid ad gangen at være stadig ved sin nål, og snart lod hun sit arbejde falde uænset ned på sit skød, mens hun selv strejfede omkring, hvor hendes travlere tanker førte hende hen, og således så hun timerne smutte bort og dagen snige sig frem. Morgenhimlen, der havde været lys og klar, blev lidt efter lidt overtrukket; en skarp blæst rejste sig; regnen faldt tungt, og en mørk tåge, der sænkede sig over den fjerne by, skjulte den for øjet.

Ofte lod hun sine øjne medlidende følge de fodgængere, som gik til London ad den store landevej tæt ved og, trætte og med ømme fødder, stirrede frygtsomt på den vældige by foran dem, som om de anede, at deres elendighed, der kun ville være som en dråbe vand i havet eller som et sandskorn på strandbredden, og skred gysende videre, kuede af det barske vejr, og idet de så ud, som om selve elementerne forstødte dem. Den ene dag

efter den anden sneg sådanne rejsende sig forbi, men, som det forekom hende, altid i en og samme retning – altid hen mod byen. Opslugte i en eller anden del af dens umådelighed, mod hvilken de syntes at drives hen af en fortvivlet tillokkelse, vendte de aldrig tilbage. Som føde for hospitalerne, kirkegårdene, fængslerne, floden, feber, vanvid, last og død – skred de hen mod det i det fjerne brølende uhyre og blev borte.

Den kolde blæst hylede, og regnen faldt, og dagen begyndte at blive skummel og mørk, da Harriet, idet hun vendte øjnene op fra det arbejde, som hun længe med usvækket udholdenhed havde været optaget af, så en af disse rejsende nærme sig.

En kvinde. En enlig kvinde på nogle og tredive år, høj, velskabt, usselt klædt, med jordsmonnet af mange biveje i forskelligt vejrlig – støv, kridt, ler, grus – klæbet fast til hendes grå kåbe af den øsende regn; ingen hat på hovedet, og intet andet til at skærme hendes tykke sorte hår mod regnen end et pjaltet lommeterklæde, med hvis flagrende ender og hendes hår blæsten blændede hende, så at hun ofte standsede for at stryge dem tilbage og undersøge den vej, hun skulle vandre.

Dette var hun i færd med, da Harriet blev opmærksom på hende. Idet hendes hænder, der skilte sig ad på den solbrændte pande, fo'r hen over hendes ansigt og skød de hindringer til side, der generede det, lå der en letsindig, hensynsløs skønhed i det; en frygtløs og fordærvet ligegyldighed for mere end vejret; en ufølsomhed for, hvad der af himmel eller jord bragtes over hendes blottede hoved, som i forening med hendes elendighed og ensomhed rørte Harriets hjerte. Hun tænkte på alt, hvad der såvel indvortes som udvortes fandtes af fordærvet og nedværdiget hos hende; på beskedne, sjælelige skønheder, der,

ligesom de legemlige, var blevet hærdede og stålsatte; på de mange af Skaberens gaver, der, ligesom det opløste hår, var givet vindene i vold; på hele den skønne ruin, som uvejret mishandlede, og som natten truede med at overfalde.

Idet hun tænkte på dette, vendte hun sig ikke med fintfølende harme bort – kun alt for mange af hendes eget medlidende og ømme køn bærer sig kun alt for ofte således ad – men hun beklagede hende.

Hendes faldne søster nærmede sig, idet hun så langt ud for sig og med sine ivrige blikke søgte at gennemtrænge den tåge, byen var indhyllet i, og nu og da med en fremmeds forvirrede og usikre øjekast så fra den ene side til den anden. Skønt hendes gang var modig og kæk, var hun dog træt og satte sig efter et øjeblikks vaklen på en stendynge. Hun søgte ikke ly mod regnen, men lod den strømme ned på sig, som den ville.

Hun var lige over for huset, og idet hun, efter et øjeblik at have støttet sit hoved på begge sine hænder, hævede det, mødte hendes øjne Harriets.

I samme øjeblik stod Harriet i døren, og på hendes vink rejste den anden sig og gik langsomt og ikke med noget venligt blik hen imod hende.

"Hvorfor hviler De Dem ude i regnen?" spurgte Harriet blidt.

"Fordi jeg intet andet hvilested har."

"Men der er mange steder her tæt ved, hvor De kunne finde ly. Der," her pegede Harriet på det lille bislag, "er der bedre, end hvor De var. De må gerne hvile Dem der."

Tvivlende og forundret, men uden nogen ytring af taknemmelighed, så den vejfarende kvinde på hende, og da hun havde sat sig ned og taget den ene af sine slidte sko af for at

banke småstenene og sandet ud af den, viste det sig, at foden var såret og blødte.

Ved Harriets medlidende udråb så den rejsende med et hånligt og vantro smil i vejret.

"Hvad er vel en såret fod for sådan en som mig?" sagde hun. "Og hvad er vel en såret fod hos sådan en som mig for sådan en som Dem?"

"Kom ind og vask den," sagde Harriet mildt, "og lad mig give Dem noget at forbinde den med."

Fruentimmeret greb hendes arm, og idet hun holdt den for sine øjne, skjulte hun dem bag den og græd, dog ikke som en kvinde, men som en barsk mand, der lader sig overrumple af en sådan svaghed, mens hendes tunge åndedræt og hendes forsøg på at være rolig viste, hvor usædvanlig en sådan sindsuro var hos hende.

Hun fandt sig i at blive ført ind i huset og lod åbenbart snarere af taknemmelighed end af omhu for sig selv det sårede sted vaske og forbinde. Derpå satte Harriet levningerne af sit eget tarvelige middagsmåltid hen for hende, og da hun havde spist lidt af det, bad hun hende, førend hun fortsatte sin vandring – hvilket hun ytrede lyst til at gøre – om at tørre sine klæder ved ilden. Atter snarere af taknemmelighed end med noget tegn på omsorg for sig selv satte hun sig foran den, og efter at have løsnet det tørklæde, hun havde om hovedet og ladet sit tykke, våde hår falde ned, sad hun og strøg det og stirrede på luen.

"De synes vist," sagde hun, idet hun pludselig løftede hovedet i vejret, "at jeg engang må have været smuk. Det tror jeg også, at jeg har været – nej, jeg ved det. Se her!"

Med begge hænder løftede hun brutalt sit hår og tog i det, som om hun ville rive det ud; derpå lod hun det falde ned igen og kastede det tilbage, som om det havde været en bunke slanger.

"Er De fremmed her på stedet?" spurgte Harriet.

"Fremmed!" svarede hun og standsede mellem hver enkelt af de korte sætninger og så på ilden. "Ja. I ti-tolv år har jeg været fremmed her. Jeg havde ingen almanak der, hvor jeg var. Ti-tolv år. Jeg kender ikke denne egn. Den er blevet meget forandret, mens jeg har været borte."

"Har De været langt?"

"Meget langt. Flere måneder gik rejsen over søen og derpå endnu længere. Jeg har været, hvor straffefangerne kommer hen," tilføjede hun og så stift på sin værtinde. "Jeg har selv været straffefange."

"Vorherre hjælpe og tilgive Dem!" lød det blide svar.

"Ja, Vorherre hjælpe og tilgive mig!" svarede hun og nikkede ad ilden. "Hvis menneskene hjalp nogle af os lidt mere, ville Gud måske så meget før tilgive os alle."

Men hun blev formildet af Harriets inderlige tone og hjertelige ansigt, der var så fuldt af mildhed og så frit for enhver streng dom, og sagde mindre hårdt:

"Vi kan være omtrent på samme alder, De og jeg. Hvis jeg er ældre, er det ikke mere end et år eller to. Tænk på det!"

Hun åbnede sine arme, som om hun ved at vise sin ydre skikkelse ville tilkendegive, hvilken moralsk usling hun var, og sænkede sit hoved, idet hun lod armene synke.

"Der gives intet, som vi ikke kan håbe at genoprette; det er aldrig for sent at forbedre sig. De angrer –"

"Nej," svarede hun. "Det gør jeg ikke! Det kan jeg ikke. Det er mig umuligt. Hvorfor skulle jeg angre, og hele verden gå fri? Man taler til mig om min anger. Hvem angrer de forurettelser, der er blevet tilføjet mig?"

Hun rejste sig, bandt tørklædet om sit hoved og vendte sig bort for at gå.

"Hvor vil De hen?" spurgte Harriet.

"Derhen," svarede hun og pegede med hånden. "Til London."

"Har De et hjem?"

"Jeg tror, at jeg har en moder. Hun er lige så meget en moder, som hendes bolig er et hjem," svarede hun med en bitter latter.

"Tag dette," udbrød Harriet og stak hende nogle penge i hånden. "Prøv på at opføre Dem godt. Det er kun lidt, men én dag kan det måske afholde Dem fra synd."

"Er De gift?" spurgte den anden sagte, idet hun tog pengene.

"Nej. Jeg bor her med min broder. Vi har ikke meget at undvære, ellers havde jeg givet Dem mere."

"Vil De tillade, at jeg kysser Dem?"

Da Harriets ansigt hverken røbede hån eller modbydelighed, bøjede kvinden, idet hun stillede dette spørgsmål, sig over hende og trykkede sine læber mod hendes kind. Endnu en gang greb hun hendes arm og skjulte sine øjne med den, og derpå var hun forsvundet.

Forsvundet i det tyknende mørke, den hylende blæst og den piskende regn, arbejdede hun sig hen mod den tågede by, hvor de røde lys glimtede, mens hendes sorte hår og uordentlige hovedtøj flagrede om hendes ligegyldige ansigt.

34. Atter en moder og datter

I et grimt og mørkt værelse sad en gammel kone, selv grim og mørk, og lyttede efter blæsten og regnen, mens hun krøb sammen ved en sparsom ild. Mere optaget af regnen end af ilden, forandrede hun kun sin stilling for, når en regndråbe tilfældigvis faldt spruttende ned i de hendøende emmer, med opmærksomhed for blæstens susen og regnens pisker udenfor at hæve hovedet og derpå igen at lade det synke dybere og dybere, indtil hun selv sank hen i en grublen, under hvilken aftenens larm lød lige så utydelig for hende som havets enstonende rullen for den, der sidder fordybet i tanker på strandbredden.

Der var intet andet lys i værelset end det, der skrev sig fra ilden. Den glimtede fra tid til anden dorsk lige som et sovende rovdyrs øje og lyste ikke på ting, der kunne ønske at oplyses bedre. En bunke pjalter, en bunke ben, en ussel seng, nogle lemlæstede stole eller skamler, de sorte vægge og det endnu sortere loft var alt, hvad dens blinken skinnede på. Mens den gamle kone, af hvem et kæmpestort vrægebillede blev kastet tilbage dels på væggen bagved og dels på loftet ovenover, sad og bukkede sig over de få, løse mursten, imellem hvilke ilden var indespærret på det fugtige arnested på skorstenen – for der fandtes ingen ildgryde – så hun ud, som om hun ventede på et gunstigt tegn ved et eller andet heksealter, og hvis bevægelsen af hendes klaprende kæber og skælvende hage ikke havde været for hyppig og hurtig i sammenligning med ildens langsomme flimren, ville den have set ud som et blændværk, lyset

fremkaldte i et ansigt, der var lige så ufølsomt som den skikkelse, det tilhørte.

Hvis Florence kunne have stået i værelset og set skygebilledet af den original, der sad således bøjet over ilden, ville ét blik have været tilstrækkeligt til at minde hende om den gode mrs. Browns skikkelse, selv om hendes barnlige minde om denne frygtelige kvinde måske var en lige så grotesk og overdreven fremstilling af sandheden som selve skygebilledet på væggen. Men Florence var der ikke og så til, og den gode mrs. Brown blev ikke kendt, og sad og stirrede ubemærket på sin ild.

Da det stænkede stærkere end sædvanligt, idet regnen piblede sydende ned ad skorstenen i en lille strøm, løftede den gamle kone utålmodigt hovedet for at lytte på ny. Og denne gang lod hun det ikke synke, for en hånd rørte ved døren, og der lød fodtrin i stuen.

"Hvem er det?" spurgte hun og drejede hovedet.

"En, som bringer dig efterretninger," lød svaret med en kvindes stemme.

"Efterretninger? Hvorfra?"

"Fra fremmede lande."

"Fra den anden side af havet?" skreg den gamle kone og fo'r op.

"Ja, fra den anden side af havet."

I en fart ragede konen ilden sammen, og idet hun gik tæt hen til sin gæst, der var trådt ind og havde lukket døren og nu stod midt i stuen, lagde hun sin hånd på den drivvåde kåbe og vendte den modstandsløse skikkelse om, for at det fulde lys fra ilden kunne falde på den. Hun fandt ikke, hvad hun havde

ventet, hvad så end dette havde været, for hun slap atter kåben og udstødte et gnavent skrig, der tydede på skuffelse og sorg.

"Hvad er der i vejen?" spurgte hendes gæst.

"Ak, ak!" udbrød den gamle kone, idet hun så op med et frygteligt hyl.

"Hvad er der i vejen?" spurgte gæsten atter.

"Det er ikke mit barn!" skreg den gamle kone, idet hun hævede armene og slog sine hænder sammen over sit hoved.

"Hvor er min Alice? Hvor er min smukke datter? De har taget livet af hende!"

"Endnu ikke, hvis dit navn er Marwood."

"Har du da set mit barn? Har hun skrevet til mig?"

"Hun sagde, at du ikke kunne læse."

"Det kan jeg ikke heller," klagede den gamle kone og vred sine hænder.

"Har du intet lys her?" spurgte den anden og så sig om i værelset.

Den gamle kone mimrede, rystede på hovedet og mumlede noget om sin smukke datter, mens hun hentede et lys i et skab i en krog, og idet hun med skælvende hånd stak det ind i ilden, tændte hun det med nogen møje og satte det på bordet. Først brændte dets smudsige tande, kvalt i sit eget fedt, kun svagt, og da den gamle kones sløve øjne og svækkede syn kunne skelne noget ved dets skin, sad hendes gæst med korslagte arme, nedslagne øjne og et tørklæde, hun havde haft om hovedet, liggende på bordet ved siden af sig.

"Mit barn Alice har altså sendt mig mundtligt bud?" mumlede den gamle kone. "Hvad sagde hun?"

"Se!" svarede gæsten.

Den gamle kone gentog dette ord i en forskrækket og usikker tone, og idet hun skyggede for sine øjne, så hun på den talende, omkring i værelset og så igen på den talende.

Alice sagde: "Se endnu en gang, moder," og her fæstede hun sine øjne på hende.

Atter så den gamle kone omkring i værelset og på sin gæst og endnu en gang omkring i værelset. Efter hastigt at have snappet lyset og rejst sig op fra sin stol holdt hun det hen for den fremmedes ansigt, udstødte et højt skrig, satte lyset fra sig og faldt hende om halsen.

"Det er mit barn! Det er min Alice! Det er min smukke datter, som lever og er kommet tilbage!" skreg den gamle kone og rokkede frem og tilbage ved det bryst, der koldt fandt sig i hendes favntag. "Det er mit barn! Det er min Alice! Det er min smukke datter, som lever og er kommet tilbage!" skreg hun igen, idet hun sank ned på gulvet foran hende, omslyngede hendes knæ, lagde sit hoved op til dem og stadig rokkede frem og tilbage med alle de vanvittige ytringer, hendes livskraft evnede.

"Ja, moder," svarede Alice, der bukkede sig et øjeblik og kyssede hende, men selv da søgte at løsrive sig fra hendes omfavnelse, "her er jeg endelig. Men slip mig, moder, slip mig. Stå op og sæt dig på din stol. Hvad nytter alt dette til?"

"Hun er kommet hårdere tilbage, end hun rejste!" udbrød moderen, idet hun så hende ind i ansigtet og stadig holdt fast ved hendes knæ. "Hun bryder sig ikke om mig efter alle disse år og det kummerlige liv, jeg har ført!"

"Ja, moder," sagde Alice og rystede sine pjaltede skørter for at få den gamle kone til at slippe dem, "den ting, ser du, har nu to

sider. Der er gået år lige så vel for mig som for dig. Rejs dig, rejs dig!"

Hendes moder rejste sig og græd og vred sine hænder og blev stående i en kort afstand og stirrede på hende. Derpå tog hun atter lyset og gik rundt omkring hende, idet hun undersøgte hende fra hoved til fod og med dæmpet stemme jamrede sig, hvorpå hun igen satte lyset fra sig, indtog sin forrige plads på stolen og slog hænderne sammen i takt med en slags mat melodi, mens hun rokkede fra den ene side til den anden og uophørligt klynkede og klagede.

Alice rejste sig, tog sin våde kåbe og lagde den til side. Da det var gjort, satte hun sig ned ligesom før og fortsatte, med korslagte arme, og idet hun stirrede på ilden, stiltiende og med hånligt ansigt at høre på sin gamle moders uartikulerede klager.

"Ventedu at se mig komme lige så ungdommelig tilbage, som jeg rejste, moder?" sagde hun til sidst. Idet hun så på den gamle kone. "Troede du, at et liv i fremmede lande, således som mit, var godt for skønhed? Man skulle næsten tro det, når man hører dig."

"Det er ikke det!" udbrød moderen. "*Hun* ved det!"

"Hvad er det da?" spurgte datteren. "Det ville være bedst, om det ikke var noget, som varer ved, moder; ellers kunne min udgang blive lettere end min indgang."

"Hør hende! Efter alle disse år truer hun med at forlade mig i samme øjeblik, som hun er kommet tilbage!"

"Jeg siger dig for anden gang, moder, at der har været år lige såvel for mig som for dig," sagde Alice. "Kommet hårdere

tilbage? Ja, naturligvis er jeg kommet hårdere tilbage. Hvad andet ventede du?"

"Hårdere imod mig, imod hendes egen kærlige moder?"

"Jeg ved ikke, hvem det var, der begyndte at gøre mig hård, hvis det ikke var min egen kærlige moder," svarede hun, idet hun med sine korslagte arme, rynkede bryn og sammenpressede læber sad, som om hun med magt ville udelukke enhver blidere følelse fra sit bryst. "Hør engang et par ord, moder. Hvis vi nu lærer at forstå hinanden, bliver vi måske ikke oftere uenige. Jeg rejste bort som en ung pige og er kommet tilbage som et fuldvoksnet fruentimmer. Jeg var ikke synderlig pligtro, da jeg rejste, og er ikke kommet bedre tilbage, det kan du sværge på. Men har du været så særdeles pligtro imod mig?"

"Jeg!" udbrød den gamle kone. "Mod mit eget barn! En moder pligtro mod sit eget barn!"

"Det lyder unaturligt, ikke sandt?" svarede datteren og så koldt på hende med sit alvorlige, ligegyldige, forhærdede, smukke ansigt. "Men i løbet af mine ensomme år har jeg af og til tænkt over det, indtil jeg er blevet vant til det. Jeg har hørt snakke en hel del om pligt både først og sidst, men det har altid været om mine pligter imod andre mennesker. Af og til har jeg – til tidsfordriv – spurgt mig selv, om der da ingen var, som havde pligter imod mig."

Hendes moder sad og mimrede og rokkede og rystede på hovedet; men om det var af harme, anger, modsigelse eller legemlig svaghed, kunne ikke ses.

"Der var engang et barn, som hed Alice Marwood," sagde datteren med et smil og så med frygtelig selvforagt ned ad sig

selv, "født og opdraget i fattigdom og forsømmelse. Ingen underviste hende, ingen trådte til for at hjælpe hende, ingen brød sig om hende."

"Ingen?" gentog moderen, idet hun pegede på sig selv og slog sig for brystet.

"Den eneste opdragelse, hun kendte til, var, at hun undertiden fik prygl, led sult og blev skældt ud, og det kunne hun gerne have undværet. Hun levede i boliger som denne og på gaderne, omgivet af en flok små stakler ligesom hun selv, og dog tog hun et smukt ydre med fra denne barndom. Så meget værre for hende! Hun måtte hellere være blevet pint og plaget ihjel for sin grimheds skyld."

"Bliv ved, bliv ved," udbrød moderen.

"Jeg skal nok blive ved. Der var en ung pige ved navn Alice Marwood. Hun var smuk. Hun blev undervist for sent og undervist i alt ondt. Hun nød alt for megen omhu, blev alt for godt oplært, alt for godt hjulpet frem, alt for meget gjort af. Du holdt meget af hende – du havde det bedre dengang. Således som det gik denne unge pige, går det hvert år tusinde. Det blev kun til hendes ødelæggelse, og dertil var hun jo født."

"Efter alle disse år," klynkede den gamle kone, "begynder mit barn således!"

"Hun er snart færdig. Der var en forbryderske ved navn Alice Marwood – stadig en ung pige, men forladt og forskudt. Og hun blev tiltalt og dømt. Å Gud, hvor alle disse herrer i retten snakkede om det, og hvor alvorligt dommeren talte om hendes pligt og om, at hun havde misbrugt naturens gaver – som om han ikke bedre end nogen vidste, at de var blevet til forbandelse for hende! – Og hvor prækede han ikke om lovens stærke arm –

der havde været så stærk til at frelse hende, mens hun var en uskyldig og hjælpeløs lille stakkel! – Og hvor det alt sammen var gudfrygtigt og højtideligt! Siden har jeg såmænd tænkt mange gange på det!"

Hun lagde armene tæt sammen over brystet og lo i en tone, som gjorde den gamle kones klynken musikalsk.

"Alice Marwood blev altså deporteret, moder," vedblev hun, "og sendt ud at lære sin pligt, hvor der var tyve gange mere synd og uret og skændsel end her. Og Alice Marwood er kommet tilbage som et fuldvoksent fruentimmer, et sådant fruentimmer, som hun må være efter alt dette. Når tiden kommer, vil der igen være højtidelighed og flere smukke ord og en rimeligvis endnu stærkere arm, og så vil det være forbi med hende, men de gode herrer i retten har ikke nødig at frygte for at blive brødløse. I enhver af de gader, hvor de bor, vokser der hele flokke af små stakler op, både drenge og piger, som vil skaffe dem nok at gøre, indtil de er blevet rige."

Den gamle kone støttede albuerne mod bordet, og idet hun skjulte ansigtet med begge sine hænder, lod hun, som om hun var meget sorgfuld – eller var det måske virkelig.

"Så, nu er jeg færdig, moder," sagde datteren med et kast med hovedet, som om hun lod emnet fare. "Jeg har sagt nok. Hvad vi så end gør, vil du og jeg aldrig tale om at være pligttro. Din barndom var sagtens lige som min. Så meget værre for os begge. Jeg vil hverken dadle dig eller forsvare mig selv. Hvorfor skulle jeg det? Det er jo alt sammen forbi for længe siden. Men jeg er nu et voksent fruentimmer, og du og jeg vil ikke gøre stads med vor historie således som de gode herrer i retten. Vi kender den jo kun alt for godt."

Fortabt og nedværdiget som hun var, var der dog, såvel i ansigtet som i figuren, en skønhed ved hende, som selv i sit værste udtryk ikke kunne andet end kaldes en skønhed af enhver, der så på hende med mindste opmærksomhed. Idet hun hensank i tavshed, og hendes ansigt, der havde været ophidset, blev roligere, mens hendes sorte øjne, der stirrede på ilden, byttede det vrede lys, der havde funklet i dem, med et andet, som blev dæmpet af noget, der lignede sorg, skinnede der gennem al hendes elendighed og udmattelse en stråle af den faldne engels svundne glorie.

Efter i nogen tid at have set på hende uden at tale vovede hendes moder at lade sin visne hånd liste sig lidt nærmere hen over bordet til hende og, da hun mærkede, at hun tålte det, at røre ved hendes ansigt og glatte hendes hår. Overtødet, som det syntes, om, at den gamle kone i det mindste mente det ærligt med dette følelsesudbrud, gjorde Alice ingen bevægelse for at standse hende, hvorfor hun, efter at have nærmet sig hende lidt efter lidt, satte datterens hår op igen, trak hendes våde sko, hvis de fortjente dette navn, af, svøbte et tørt stykke om hendes skuldre og vimsede ydmygt omkring hende, idet hun mumlede ved sig selv, som om hun mere og mere genkendte hendes tidligere træk og udtryk.

"Du er meget fattig, moder, ser jeg," sagde Alice, idet hun efter i nogen tid at have siddet således så sig om.

"Ja, meget fattig, barnlille."

Hun beundrede sin datter og var bange for hende. Måske var hendes beundring, således som den var, opstået for længe siden, da hun første gang havde opdaget, at der viste sig noget smukt i hendes smudsige kamp for tilværelsen. Måske hidrørte

hendes frygt på en vis måde fra det tilbageblik, hun nylig havde været vidne til. Hvad det nu end var, hun stod underdanig og ærbødig foran sit barn og bøjede sit hoved, som om hun ynkeligt bønfuldt om at blive skånet for flere bebrejdelser.

"Hvad har du levet af?"

"Af at tigge, barnlille."

"Og rapse, moder?"

"Somme tider, Ally – ganske småt. Jeg er gammel og frygtsom. Nu og da, men ikke ofte, barnlille, har jeg taget småting fra børn. Jeg har trasket om i landet, min søde, og jeg ved, hvad jeg ved. Jeg har passet på."

"Passet på?" svarede datteren og så på hende.

"Jeg har hængt mig fast ved en familie, barnlille," sagde moderen endnu ydmygere og underdanigere end før.

"Hvad for en familie?"

"Stille, min søde. Bliv ikke vred på mig. Jeg gjorde det af kærlighed til dig. Til minde om mit stakkels barn på den anden side af havet." Hun strakte bønfuldende sin hånd ud, trak den tilbage igen og lagde den på sine læber.

"For en del år siden, barnlille," vedblev hun og så frygtsomt på det opmærksomme og barske ansigt lige over for hende, "stødte jeg tilfældigvis på hans lille barn."

"Hvis barn?"

"Ikke hans, søde Alice; se ikke således på mig; ikke hans. Hvorledes kunne det være hans? Du ved jo, at han intet har."

"Hvis da?" spurgte datteren. "Du sagde hans?"

"Stille, Ally, du gør mig bange, barnlille. Mr. Dombey's – kun mr. Dombey's. Siden den tid har jeg ofte set dem. Jeg har set *ham*."

Idet den gamle kone udtalte dette sidste ord, veg hun gysende tilbage ligesom af en pludselig frygt for, at hendes datter ville slå hende. Men skønt datterens ansigt var fæstet på hende og røbede den voldsomste lidenskabelighed, var hun dog stille med undtagelse af, at hun knugede sine arme fastere og fastere mod brystet, som om hun derved ville afholde dem fra i forbitrelsens blinde raseri, som pludselig greb hende, at tilføje enten sig selv eller andre skade.

"Han anede kun lidt, hvem jeg var!" sagde den gamle kone og rystede sin knyttede hånd.

"Og han brød sig kun lidt om det!" mumlede hendes datter mellem tænderne.

"Men der stod vi, ansigt til ansigt med hinanden. Jeg talte til ham, og han talte til mig. Jeg sad og iagttog ham, mens han gik ned ad en lang allé, og ved hvert skridt, han gjorde, forbandede jeg ham med liv og sjæl."

"Derfor vil det gå ham lige godt," svarede datteren hånligt.

"Ja, det går ham meget godt."

Hun tav, for ansigtet og skikkelsen foran hende var skæmmet af raseri. Det syntes, som om brystet skulle sprænges af de lidenskaber, der kæmpede i det. Den viljekraft, som kuede det og holdt det sammen, var ikke mindre mægtig end raseriet selv; den røbede ikke mindre denne kvindes heftige og farlige sind. Men den nåede sit mål, og efter en pause spurgte hun:

"Er han gift?"

"Nej, barnlille."

"Men skal snart giftes?"

"Ikke det jeg ved af. Men hans herre og ven er gift. Å, vi kunne ønske ham til lykke! Vi kunne ønske dem alle til lykke!"

udbrød den gamle kone, idet hun i sin hoveren krystede sig selv med sine magre arme. "Kun glæde ville vi få af dette giftermål. Pas på!"

Datteren så på hende, som om hun ventede en forklaring.

"Men du er våd og træt, sulten og tørstig," sagde den gamle kone og humpede hen til hjørneskabet, "og der er kun lidt her og lidt," tilføjede hun, idet hun stak hånden i lommen og lod nogle få halvpence klingre på bordet, "lidt her. Har du penge, min egen Alice?"

Det begærlige, ivrige, skarpe ansigt, hun stillede dette spørgsmål med og så til, da hendes datter tog den lille gave, hun for kort siden havde modtaget, op fra sit bryst, fortalte næsten lige så meget af denne moders og datters historie, som datteren havde fortalt med ord.

"Er det det hele?" spurgte moderen.

"Mere har jeg ikke; jeg ville ikke engang have haft dette, hvis jeg ikke havde fået det i almisse."

"Fået det i almisse, hvad, barnlille?" sagde den gamle kone og bøjede sig grisk ud over bordet for at se på pengene, som om hun var bange for, at datteren ville beholde dem for sig selv.

"Hm! Seks og seks er tolv og seks er atten – så – vi må se at få det til at række så langt som muligt. Jeg vil gå ud og købe lidt mad."

Med større hurtighed, end man skulle vente af hendes ydre – for alderdom og nød syntes at have gjort hende lige så affældig som styg – begyndte hun med skælvende hånd at binde en gammel hat fast på sit hoved og svøbe et pjaltet sjal om sig, mens hun stadig med den samme begærlige attrå stirrede på pengene i datterens hånd.

"Hvad glæde skulle vi få af det giftermål, moder?" spurgte datteren. "Det har du endnu ikke fortalt mig."

"Den glæde," svarede hun, mens hun med famlende fingre klædte sig på, "at der slet ingen kærlighed er, men meget hovmod og had. Den glæde, at der er forvirring og strid imellem dem, stolte som de er, og fare – fare, Alice!"

"Hvilken fare?"

"Jeg har set, hvad jeg har set. Jeg ved, hvad jeg ved," svarede moderen fnisende. "Lad visse folk tage sig i agt. Lad dem være på deres post. Mit barn kan endnu komme i fint selskab."

Derpå skyndte den gamle kone, idet hun så, at datterens hånd under hendes alvorsfulde forundring uvilkårligt lukkede sig om pengene, sig endnu mere for at sikre sig dem og tilføjede hurtigt: "Men jeg vil gå ud og købe noget."

Mens hun stod med udstrakt hånd foran sin datter, førte denne, idet hun atter kastede et blik på pengene, dem til sine læber, førend hun gav slip på dem.

"Hvad, Ally, kysser du dem?" sagde den gamle kone. "Det er ligesom jeg – det gør jeg ofte. Å, de gør os så godt!" sagde hun, idet hun trykkede sine egne skimlede halvpence op til sin pose af hals. "De gør os så godt i enhver henseende, undtagen at de ikke kommer bunkevis."

"Jeg kysser dem, moder," sagde datteren, "eller kyssede dem – jeg ved ikke af, at jeg nogen sinde før har gjort det – for giverens skyld."

"Giveren, barnlille?" svarede den gamle kone, hvis matte øjne glimtede, idet hun tog pengene. "Ja, jeg ville også kysse dem for giverens skyld, hvis giveren kunne få dem til at række så meget

længere. Men nu vil jeg gå og give dem ud, barnlille; jeg skal straks være her igen."

"Du synes at ville sige, at du ved en hel del, moder," sagde datteren, mens hun med øjnene fulgte hende hen til døren. "Du er blevet meget klog, siden vi skiltes."

"Ved!" kvækkede den gamle kone og gik et par skridt tilbage. "Jeg ved mere, end du tror. Jeg ved mere, end han tror, barnlille, som jeg nok ved lejlighed skal fortælle dig. Jeg ved alting om ham."

Datteren smilede vantro.

"Jeg ved alt om hans broder," sagde den gamle kone og udstrakte sin hals med en ondsksfuld skelen, der var formelig rædsom, "der kunne have været der, hvor du har været – for at have stjålet penge – og som bor ovre med sin søster ved den nordre landevej, som fører fra London."

"Hvor?"

"Ved den nordre landevej, som fører fra London. Du kan få huset at se, hvis du vil. Der er ikke stort ved det, så fint hans eget også er. Nej, nej," udbrød den gamle kone, idet hun rystede på hovedet og lo, for hendes datter var sprunget op; "ikke nu; det er for langt borte; det ligger ved milepælen, hvor stenene er dynget op; – i morgen, barnlille, hvis vejret er godt, og du har lyst til det. Men nu vil jeg gå ud og købe –"

"Holdt!" og datteren kastede sig over hende med sin tidligere rasende heftighed. "Er søsteren ikke en glatfjæset djævel med brunt hår?"

Forbavset og forfærdet nikkede den gamle kone.

"Jeg ser hans skygge i hendes ansigt. Det er et rødt hus, det ligger alene for sig selv. Uden for døren er der et lille, grønt

bislag."

Atter nikkede den gamle kone.

"Hvori jeg sad i dag! Giv mig pengene tilbage."

"Alice! Barnlille!"

"Giv mig pengene tilbage, eller det går dig ilde."

Hun vristede dem ud af hånden på den gamle kone, mens hun talte, kastede, aldeles ligegyldig for hendes bønner og klager, de klædningsstykker, hun havde trukket af, om sig igen og ilede ud med afsindig hast.

Moderen hinkede efter hende, så godt hun kunne, og gjorde hende forestillinger, men uden større virkning, end om hun havde talt til blæsten, regnen og mørket, der om gav dem. Forhærdet og hidsig i sit forsæt, men ligegyldig for alt andet, trodsede datteren vejret og afstanden, som om hun hverken havde kendt til vandring eller træthed, og styrede efter det hus, hvor hun havde fået hjælp. Efter et kvarters gang vovede den gamle kone, udmattet og åndeløs, at tage fat i hendes kjole, men mere vovede hun heller ikke, og de gik stiltiende videre i regnen og blæsten. Om moderen også nu og da udtalte et klagende ord, kvalte hun det dog straks, for at datteren ikke skulle rive sig løs fra hende og lade hende blive tilbage; og datteren var stum.

Det var omtrent en time efter midnat, da de forlod de regelmæssige gader og trådte ind i det tykkere mørke på det terræn, hvor huset lå. Byen lå spøgelsesagtig og dæmrende i det fjerne; den kolde blæst hylede hen over det åbne rum; alle omgivelser var sorte, vilde og øde.

"Det er et sted, som passer for mig!" sagde datteren, idet hun standsede for at se tilbage. "Det syntes jeg allerede, da jeg var

her første gang i dag."

"Alice, barnlille," udbrød moderen og trak hende sagte i kjolen. "Alice!"

"Hvad er der, moder?"

"Giv ikke pengene tilbage, min søde. Vi har ikke råd til det. Vi trænger til aftensmad. Penge er penge, hvor de så kommer fra. Sig, hvad du vil, men behold pengene."

"Se der!" var datterens hele svar. "Der er det hus, jeg mener. Er det det rigtige?"

Den gamle kone nikkede, og nogle få skridt til bragte dem til dørtærsklen. Der var lyst af ild og lys i det værelse, hvor Alice havde siddet for at tørre sine klæder, og da hun bankede på døren, kom John Carker ud fra dette værelse.

Han blev forundret over at se sådanne gæster på en sådan tid og spurgte Alice, hvad hun ville.

"Jeg vil tale med Deres søster, det fruentimmer, der gav mig penge i dag," sagde hun.

Ved lyden af hendes stemme kom Harriet ud.

"Nå," sagde Alice, "der er De! Husker De mig?"

"Ja," svarede hun forundret.

Det samme ansigt, som før havde ydmyget sig for hende, så nu på hende med en så uovervindelig hadskhed og trods, og den hånd, som så blidt havde berørt hendes arm, knyttede sig nu med et sådant udtryk af uvilje, som om den med glæde kunne have kvalt hende, at hun trykkede sig tæt op til sin broder for at søge værn.

"At jeg kunne tale med Dem uden at kende Dem! At jeg kunne komme Dem nær uden af mit eget blods stikken at mærke, hvad det var for blod, der flød i Deres årer!" sagde Alice truende.

"Hvad mener De? Hvad har jeg gjort?"

"Gjort! De har sat mig ved Deres ild; De har givet mig føde og penge; De har skænket mig Deres medlidenhed, De, på hvis navn jeg spytter!"

Med en ondskab, der gjorde hendes grimhed helt forfærdelig, truede den gamle kone til stadfæstelse af sin datters ord med sin visne hånd ad broderen og søsteren, men trak ikke des mindre atter datteren i kjolen og bønfuldt hende om at beholde pengene.

"Har jeg ladet en tåre falde på Deres hånd, så gid den må bringe den til at visne! Har jeg sagt et venligt ord, som De har hørt, så gid det må gøre Dem døv! Har jeg rørt ved Dem med mine læber, så gid dette må blive gift for Dem! Forbandelse over dette tag, som gav mig læ! Sorg og skændsel over Deres hoved! Fortvivlelse over enhver, der hører Dem til!"

Med disse ord kastede hun pengene på jorden og sparkede til dem.

"Jeg træder dem i støvet; jeg ville ikke tage imod dem, om de så kunne brolægge min vej til Himlen! Jeg ville før ønske, at den blødende fod, som bragte mig hertil i dag, var rådnet af, end at den skulle have ført mig til Deres hus!"

Bleg og skælvende holdt Harriet sin broder tilbage og lod hende uden afbrydelse blive ved.

"Det var smukt, at jeg skulle finde ynk og tilgivelse hos Dem eller hos nogen af Deres navn lige i den første time efter min tilbagekomst! Det var smukt, at De viste Dem som den kærlige, gode dame imod mig! Jeg skal takke Dem, når jeg dør; jeg skal bede for Dem og hele Deres slægt; det kan De være vis på!"

Med en heftig bevægelse med sin hånd, som om hun overstænkede jorden med had og derved indviede dem, som stod der, til undergang, så hun pludselig op mod den sorte himmel og skred ud i den vilde nat.

Moderen, som atter og atter forgæves havde trukket hende i kjolen og stirret på de på gulvet liggende penge med en fortærende grådighed, der syntes at sammentrænge alle hendes åndsevner i dem, havde gerne lusket om der, indtil der var blevet mørkt i huset, og da famlet omkring i snavset, for muligvis igen at tage dem. Men datteren trak hende bort med sig, og de gik derpå til deres bolig, mens den gamle kone undervejs klynkede og klagede over deres tab og så åbenlyst, hun turde, knurrede over, at hendes smukke datter kunne opføre sig så slet, at hun den allerførste aften efter deres genforening havde frarøvet hende et måltid mad.

Uden aftensmad gik hun i seng, med undtagelse af nogle få, dårlige smuler, og på dem sad hun og gumlede og tyggede ved en kummerlig ild, længe efter at hendes stridige datter havde lagt sig til at sove.

Var denne usle moder og denne usle datter kun det laveste udtryk for sociale laster, der undertiden hersker højere oppe i samfundet? Gør vi i denne runde verden, som består af mangfoldige kredse inden i andre kredse, kun en trættende rejse fra det højeste til det laveste standpunkt, for til sidst at se, at de ligger tæt ved hinanden, at de to yderligheder rører ved hinanden, og at vor rejses mål kun er vort udgangspunkt? Blev, set fra den store forskel på stof og væv, mønsteret i dette stykke tøj i det hele gentaget blandt adeligt blod?

Svar, Edith Dombey! Og du, Cleopatra, du bedste af mødre,
lad os høre dit vidnesbyrd!

35. Det lykkelige par

Den sorte plet på gaden er borte. Selv om Dombeys bolig endnu er et gab blandt de andre huse, er den det kun, fordi den ikke er til at kappes med i glans og hovmodigt støder dem fra sig.

Ordsproget siger, at et hjem er et hjem, om det end er aldrig så simpelt, men gælder det også i det modsatte tilfælde, så at et hjem er et hjem, om det end er aldrig så pragtfuldt, hvilket alter for husguderne er der da ikke opført her!

Lysene funkler gennem ruderne i aften, og ilden kaster sit røde skær varmt og klart på tapeterne og de bløde tæpper, og middagsmaden venter på at blive anrettet, og bordet er smukt dækket, skønt kun til fire personer, og buffeten bugner af sølvtøj. Det er først nu, at huset er blevet indrettet til beboelse efter de seneste forandringer, og det lykkelige par ventes hvert minut.

Denne hjemkomstens aften står kun tilbage for bryllupsdagen i den spænding og forventning, som den fremkalder blandt tyendet. Mrs. Perch er nede i køkkenet, hvor hun drikker te efter at have gået rundt og vurderet silketøjerne og damaskerne i alenvis og udtømt ethvert udråb i og uden for ordbogen, som udtrykker beundring og forbavselse.

Tapetsererens mestersvend, der har ladet sin hat med et lommetørklæde i, som begge lugter stærkt af fernis, stå under en stol ude i gangen, snuser omkring i huset, stirrer op på karnisserne og ned på gulvtæpperne og tager undertiden i tavs, henrykt nydelse en tommestok op af lommen og måler med ubeskrivelige følelser forskellige kostbare genstande.

Kokkepigen er i strålende humør og siger: Må hun bede om en

stilling, hvor der er rigeligt med selskaber – som hun vil holde en sixpence på, at der snart vil blive her – for hun er livlig af sig og har altid været det lige fra barn af og bryder sig ikke om, hvem der får det at vide, hvilken ytring af mrs. Perchs bryst fremlokkes en bifaldsmumlen. Alt, hvad stuepigen håber, er, at de må blive lykkelige, men ægtestanden er et lotteri, og jo mere hun tænker på det, des mere overbevist bliver hun om, at man er mere uafhængig og tryk, når man er ugift. Towlinson er mørk og barsk og siger, at dette er også hans mening, og ned med alle franskmænd – for denne unge mand har en løs forestilling om, at enhver udlænding er franskmænd og ifølge naturens love må være det.

Ved enhver ny lyd af vognhjul tier de alle, hvad de så er i færd med at sige, og lytter, og mere end én gang farer de alle pludselig op og udbryder: "Der er de!" Men endnu er de der ikke, og kokkepigen begynder at sørge over sin mad, som to gange er blevet sat på ilden igen, og tapetsererens mestersvend går stadig og snuser omkring i værelserne, uforstyrret i sine lyksalige drømmerier.

Florence er færdig til at modtage sin fader og sin ny moder. Næppe ved hun, om den følelse, der rører sig i hendes bryst, er fryd eller smerte, men det bankende hjerte forstærker farven på hendes kinder og klarheden i hendes øjne, og nede i køkkenet drøfter de, idet de stikker hovederne sammen – for de taler altid sagte, når de taler om hende – hvor dejlig miss Florence ser ud i aften, og hvilken sød ung dame hun er blevet, den lille stakkel! Der opstår en pause, og derpå siger kokkepigen, der, som præsident, føler, at man venter på hendes mening, at hun dog gad vide, om – og tier så bomstille. Stuepigen gad også

vide, og det samme gad mrs. Perch, der har den lykkelige, selskabelige gave altid at gide vide, når andre mennesker gider vide, uden at være synderlig nøjeregnende med, hvad det egentlig er, hun gider vide. Towlinson, der nu opdager en lejlighed til at bringe damernes stemning i samklang med sin egen, siger: Vent og se; han vil ønske, at visse folk må slippe godt fra det. Kokkepigen angiver derpå tonen til et suk og en mumlen: "Ja, det er en underlig verden – ja det er såmænd!" og da den er gået bordet rundt, tilføjer hun i en overtalende tone: "Men miss Florence kan da ingen skade lide ved nogen som helst forandring, Tom." Towlinsons frygteligt indholdsrige svar er: "Nå, så det kan hun ikke?" og idet han ved, at en simpel dødelig ikke kan være mere profetisk eller udtale sig tydeligere, tier han.

Forberedt på at modtage sin højtelskede datter og kære svigersøn med åbne arme, har mrs. Skewton i dette øjemed iført sig et såre ungdommeligt kostume med korte ærmer. For øjeblikket blomstrer imidlertid hendes modne yndigheder i hendes egne værelses skygge, hvorfra hun ikke er dukket frem, siden hun for få timer siden flyttede ned i dem, og hvor hun bliver mere og mere ærgerlig, fordi det varer så længe med middagsmaden. Kammerpigen, der burde være en benrad, men i virkeligheden er en frisk ungmø, er derimod i en meget venlig stemning, idet hun mener, at hendes kvartårlige løn er langt sikrere end før og imødeser store forbedringer med hensyn til kost og logi.

Hvor er det lykkelige par, som det stolte hjem venter på? Formindsker både damp, strøm, vind og heste deres hurtighed for at dvæle så meget længere ved en sådan lyksalighed?

Forsinker den skare af amoriner og gratier, der omflagrer det, dets rejse ved deres mængde? Gives der så mange blomster på disse tos glade sti, at de næppe kan røre sig uden at dækkes af torneløse roser og sødt duftende hyben?

Der er de endelig! Lyden af vognhjul høres, bliver stærkere, og en karet kører op foran døren! En tordnende banken af den forhadte udlænding foregriber Towlinsons og medtjenerens ilen til for at lukke op, og Dombey og hans unge kone stiger ud og går ind arm i arm.

"Min sødeste Edith!" råber en rørt stemme oppe på trappen. "Min kære Dombey!" Og de korte ærmer slynger sig om de lykkelige to og omfavner dem.

Florence var også gået ned i forstuen, men nærmede sig ikke, idet hun gemte sin frygtsomme hilsen, til disse nærmere og kærere henrykkelser havde tabt sig. Men Ediths øjne fandt hende allerede på dørtærsklen, og idet hun affærdigede sin følsomme moder med et let kys på kinden, skyndte hun sig hen til Florence og omfavnede hende.

"God dag, Florence," sagde Dombey og gav hende hånden.

Idet Florence skælvende førte den til sine læber, mødte hun hans blik. Det var koldt og fremmed nok, men hun rørted dog i sit hjerte, idet hun troede at spore ligesom noget mere interesse, end han før havde vist. Det udtrykte endog en slags svag overraskelse ved synet af hende. Hun vovede ikke oftere at vende sine øjne op til hans, men hun mærkede, at han så på hende én gang til, og ikke mindre gunstigt. Å, hvad var det for en glæde, der gennembævede hende, skønt den kun vakted af denne luftige og grundløse stadfæstelse af hendes håb om, at hun skulle lære at vinde ham gennem sin ny og smukke moder!

"De er vel ikke længe om at klæde Dem om, mrs. Dombey?" sagde Dombey.

"Jeg skal straks være færdig."

"Lad der blive rettet an om et kvarter."

Dermed spankulerede Dombey til sit eget påklædningsværelse, og mrs. Dombey gik ovenpå til sit. Mrs. Skewton og Florence gik ind i salen, hvor den fortræffelige moder mente, det var hendes pligt at fælde nogle få uimodstæelige tårer, der skulle være hende aftvunget af hendes datters lyksalighed, og som hun endnu var i færd med at tørre meget forsigtigt af med et kniplingshjørne af sit lommetørklæde, da hendes svigersøn trådte ind.

"Nå, kære Dombey, hvorledes fandt De den sødeste af alle byer, Paris?" spurgte hun, idet hun undertrykte sin bevægelse.

"Der var koldt," svarede Dombey.

"Muntert som altid, naturligvis?"

"Ikke synderligt. Jeg fandt den kedelig."

"Fy, kære Dombey! Kedelig!"

"Det indtryk gjorde den på mig," sagde Dombey med værdig høflighed. "Mrs. Dombey fandt den også kedelig, tror jeg. I det mindste sagde hun et par gange, at hun fandt det."

"Hvad, din uartige pige," udbrød mrs. Skewton i en drillende tone til sit kære barn, som nu trådte ind, "hvad er det for kætterske ord, du har sagt om Paris?"

Med et træt udtryk trak Edith øjenbrynene i vejret, og efter at være gået forbi fløjdørene, som var lukket op for at åbne udsigten til den hele række værelser i deres ny og smukke udstyrelse, og kun i forbigående at have kastet et blik på dem, satte hun sig ved siden af Florence.

"Kære Dombey," sagde mrs. Skewton, "hvor fortryllende har ikke disse mennesker udført enhver idé, vi antydede. De har jo gjort huset til et sandt palads!"

"Det er smukt," sagde Dombey og så sig om. "Jeg befalede, at der ingen udgifter skulle spares, og alt, hvad der kunne udrettes med penge, tror jeg også er sket."

"Og hvad formår ikke penge, kære Dombey?"

"Ja, de er mægtige," sagde Dombey.

På sin højtidelige måde så han på sin kone, men hun sagde ikke et ord.

"Jeg håber, mrs. Dombey," henvendte han sig efter et øjeblikks ophold med særlig bestemthed til hende, "at disse forandringer finder Deres bifald."

"De er så smukke, som de kan være," svarede hun med hovmodig ligegyldighed. "Det bør de naturligvis også være, og jeg tror, at de er det."

Et udtryk af hån var noget sædvanligt i dette smukke ansigt og syntes at være uadskilleligt fra det; men den foragt, hvormed det modtog enhver, om også nok så ringe og almindelig opfordring til beundring, ærbødighed eller opmærksomhed for hans rigdom, var et nyt og forskelligt udtryk, hvormed intet andet i dette ansigt kunne måle sig i styrke. Hvad enten Dombey, indhyllet i sin egen storhed, vidste dette eller ikke, havde der dog allerede ikke manglet lejligheder til hans fuldstændige oplysning, og i dette øjeblik kunne den være blevet tilvejebragt ved det ene blik af det sorte øje, som lynede imod ham, efter at det hurtigt og hånligt havde overskuet emnet for hans selvforgudelse. I dette ene blik kunne han have læst, at intet af, hvad hans rigdom, om den så blev ti tusinde

gange større, kunne udrette, for dens skyld kunne vinde ham et eneste påskønnende øjekast af den trodsige kvinde, der var knyttet til ham, men rustet imod ham med hele sin sjæl. I dette ene blik kunne han have læst, at hun netop foragtede rigdommen på grund af dens smudsige og egennyttige indflydelse på hende selv, mens hun fordrede dens yderste evne som sin ret, sin vare – som den lave og uværdige løn, for hvilken hun var blevet hans hustru. Han kunne deri have læst, at skønt hun altid blottede sit eget hoved, for at hendes foragt og hendes stolthed bedre kunne ramme det med deres lyn, nedværdigede den uskyldigste hentydning til hans rigdoms magt hende dog altid på ny, stillede hende altid lavere i hendes egen agtelse og gjorde tomheden og ødelæggelsen i hendes indre fuldstændigere.

Men der meldtes, at der var rettet an, og Dombey førte Cleopatra ned, mens Edith og hans datter fulgte bagefter. Fejende forbi udstillingen af guld og sølv på buffeten, som om den ikke var andet end en dynges skarn, og uden at værdige den pragt og sirlighed, der omgav hende, et blik, tog hun for første gang plads ved hans bord og sad som en billedstøtte ved måltidet.

Dombey, der selv havde en del til fælles med en billedstøtte, var ret veltilfreds med at se sin smukke kone rolig og stolt og kold. Da hendes holdning altid var let og elegant, var dette ham behageligt og velkomment. Idet han derfor med sin sædvanlige værdighed præsiderede for bordenden og ikke lod mindste varme eller munterhed fra sin side virke tilbage på hende, gjorde han med koldblodig tilfredsstillelse honnørs, og således løb indtrædelsesmåltidet ovenpå dog af på en tilstrækkelig

høflig, fin og stiv måde, skønt det nede i køkkenet ikke blev holdt for noget videre heldigt eller for nogen lovende begyndelse.

Mrs. Skewton, der lod, som om hun var ganske udmattet og overvældet af den lyksalighed at se sit elskede barn forenet med hendes hjertes mand, men fandt dette familieselskab noget kedeligt, eftersom hun en hel time i træk havde gabet bag sin vifte, behagede det kort efter teen at gå i seng. Edith gik ligeledes stiltiende bort og kom ikke igen. Således gik det til, at Florence, der havde været ovenpå for at snakke med Diogenes, da hun igen kom ned i salen med sin lille sykurv, ikke fandt andre der end sin fader, der med imponerende majestæt skred op og ned ad gulvet.

"Om forladelse. Skal jeg gå, fader?" spurgte Florence sagte, idet hun tøvede ved døren.

"Nej," svarede Dombey, idet han så tilbage over skulderen, "her kan du komme og gå, som du vil, Florence. Det er ikke mit eget private værelse."

Florence trådte ind og satte sig med sit arbejde ved et afsidesstående bord, for første gang i sit liv – for allerførste gang i sit liv, så langt hun kunne huske tilbage fra sin barndom og indtil denne time – alene med sin fader som hans selskab, hans naturlige selskab, hans eneste barn, der i sit ensomme liv og sin ensomme sorg havde lært et bristefærdigt hjertes lidelser at kende; hun, som i sin forstødte kærlighed aldrig nogen aften havde henåndet hans navn for Gud undtagen med en tårefuld velsignelse, der hvilede tungere på ham end en forbandelse; som havde ønsket at måtte dø i hans arme; som altid havde gengældt ringeagtens og kuldens og mishagets smerte med

tålmodig, fordringsfri kærlighed og undskyldt ham og talt hans sag som hans bedre engel!

Hun skælvede, og hendes øjne blev dunkle. Hans skikkelse syntes at tage til i højde og omfang, mens han gik frem og tilbage i værelset; snart var den tåget og utydelig, snart igen klar og tydelig, og snart forekom det hende, som om alt dette, det selvsamme, havde tildraget sig for en mængde år tilbage. Hun brændte af længsel efter ham og gøs dog tilbage, når han nærmede sig. Unaturlige følelse hos et barn, der ikke kendte sig skyldig i noget ondt! Unaturlige hånd, som havde styret den skarpe plov, der furede hendes blide natur for at udså sin egen sæd!

Enig med sig selv om ikke at såre ham ved sin egen sorg, tvang Florence sig til at sidde stille ved sit arbejde. Efter at være gået nogle flere gange endnu frem og tilbage, holdt han op, dermed og trak sig tilbage i en mørk krog, hvor der stod en lænestol, i hvilken han satte sig til at sove, idet han tildækkede sit hoved med et tørklæde.

Det var nok for Florence at sidde der og iagttage ham ved af og til at vende øjnene hen mod hans stol; at iagttage ham med sine tanker, mens hendes ansigt var fæstet på hendes arbejde, og sørgmodig glad at tænke på, at han kunne sove, mens hun var til stede, og at han ikke foruroligedes af hendes uvante og længe forbudne nærværelse.

Hvilke ville hendes tanker vel have været, hvis hun havde vidst, at han stadig så på hende; at sløret for hans ansigt enten tilfældigvis eller med forsæt var lagt således, at han havde øjnene fri, og at de intet øjeblik forlod hendes ansigt; at når hun så hen på ham i den skumle, mørke krog, mødte hendes talende

øjne, der var mere inderlige og rørende ved deres målløse sprog end alle talere i verden og anklagede ham stærkere med deres stumme ord, hans og vidste det ikke; at han, når hun atter bøjede sit hoved over sit arbejde, trak vejret lettere, men alligevel så med den samme opmærksomhed på hende – på hendes hvide pande, hendes nedhængende hår og hendes flittige fingre og, én gang fængslet, ikke syntes at være i stand til at vende sine øjne bort?

Og hvilke var hans tanker imidlertid? Med hvilke følelser vedblev han med sin opmærksomme stirren, der hemmeligt var rettet på hans datter? Indeholdt den stille skikkelse og de milde øjne en bebrejdelse imod ham? Havde han begyndt at indse hendes uænsede adkomster, og rørte de ham til sidst, og vakte de ham til en hukommelse af hans grusomme uretfærdighed?

Selv i de hårdeste og barskeste menneskers liv gives der blidere øjeblikke, om end sådanne mennesker ofte skjuler deres hemmelighed godt. Synet af hende i hendes skønhed, således som hun, næsten uden at han vidste det, var blevet en voksen kvinde, havde måske fremkaldt nogle sådanne øjeblikke endog i hans hovmodige liv. En eller anden flygtig forestilling om, at han havde haft et lykkeligt hjem inden for sit område – havde haft en husalf liggende ved sine fødder – havde i sit halsstarrige, tvære hovmod overset den og var vandret bort og havde forvildet sig, kunne måske have avlet dem. En simpel og tydelig ytring, skønt den kan læstes i hendes øjne, uden at hun vidste, at han læste den, nemlig: "Ved de dødslejer, jeg har stået, ved vort møde i dette øde hus ved midnat, ved de mig i mit hjertes kvide afpressede tårer bønfaller jeg dig, fader, om at vende dig til mig og søge en tilflugt i min kærlighed, førend det

er for sent!" kunne måske have standset dem. Lavere og urenere tanker, som at hans døde søn nu var blevet afløst af ny bånd og måske ikke ville tilgive, at han var blevet fortrængt af hans kærlighed, kunne måske have voldet dem. Alene forestillingen om hende som en prydelse imellem alle de andre pragtfulde prydelser, der omgav ham, kunne måske have været tilstrækkelig. Men mens han så på hende, blev han mere og mere blid imod hende. Hun smeltede sammen med det barn, han havde elsket, så at han næppe kunne skelne dem fra hinanden. Han så hende et øjeblik i et tydeligere og klarere lys; hun bøjede sig ikke over dette barns hovedgærde som hans rivalinde – afskyelige tanke! – men som hans hjemms skytsånd, og plejede ikke mindre kærligt ham selv, mens han atter sad ved foden af den lille seng og støttede sit hoved på hånden. Han følte lyst til at kalde hende til sig og tale med hende. Ordene: "Florence, kom!" steg allerede – skønt langsomt og med møje, de var så uvante – op på hans læber, men standsedes og kvaltes af fodtrin ude på trappen.

Det var hans kones. Hun havde byttet sin middagsdragt med en vid kjole og løsnet sit hår, som faldt frit ned omkring hendes hals. Men det var ikke denne forandring hos hende, som overraskede ham.

"Kære Florence," sagde hun, "jeg har søgt dig over alt."

Idet hun satte sig ved siden af Florence, bukkede hun sig og kyssede hendes hånd. Hun var så forandret, ikke alene fordi hendes smil var noget nyt for ham – skønt han heller aldrig havde set det, men hendes stemme, lyset i hendes øje, interessen, fortroligheden og det indtagende ønske om at behage, som udtrykte sig i det hele – alt dette var ikke Edith.

"Sagte, kære moder; fader sover."

Nu var det Edith. Hun så hen mod den krog, hvor han sad, og dette ansigt og væsen kendte han godt.

"Jeg havde næppe troet at skulle finde dig her, Florence."

Hvor forandret og blid var hun nu ikke igen!

"Jeg gik tidligt herfra," fortsatte Edith, "for at sidde ovenpå og tale med dig, men da jeg kom op på dit værelse, så jeg, at min fugl var fløjet, og ventede hele tiden deroppe på, at den skulle vende tilbage."

Havde det været en fugl, kunne hun ikke have trykket den blidere og ømmere mod sit bryst, end hun trykkede Florence.

"Kom, min ven!"

"Fader venter vel ikke at finde mig her, når han vågner?" sagde Florence tøvende.

"Tror du, han gør det, Florence?" sagde Edith og så på hende.

Florence sænkede hovedet, stod op og tog sin sykurv. Edith lagde sin hånd i hendes arm, og de gik ud af stuen som to søstre. Endog hendes gang var anderledes og ny for ham, syntes Dombey, mens han med øjnene fulgte hende hen til døren.

Han blev siddende så længe i sin mørke krog, at kirkeklokken tre gange slog fulde slag, førend han den aften rørte sig af stedet. I al den tid var hans ansigt stift fæstet på den plet, hvor Florence havde siddet. Der blev mørkere i værelset, mens lysene efterhånden brændte ned og gik ud, men over hans ansigt udbredte der sig et mørke, som overgik ethvert, natten kunne frembringe, og vedblev at hvile over det.

Ved kaminen i det afsides værelse, hvor lille Paul var død, talte Florence og Edith længe med hinanden. Diogenes, som hørte med til selskabet, havde først gjort indvendinger mod

Edith og, selv da den gav efter for sin herskerindes ønske, kun med en knurrende indsigelse tilstedet hende adgang. Men idet den lidt efter lidt kom frem fra forværelset, hvorhen den forbitret havde trukket sig tilbage, syntes den snart at fatte, at den i den allerbedste hensigt havde gjort sig skyldig i en af de fejltagelser, som endog de bedst afrettede hunde undertiden kan begå, og som en venskabelig undskyldning herfor satte den sig imellem de to på et meget varmt sted foran ilden og sad og gispede ad dem og hørte med tungen ud ad munden og et såre dumt udtryk i ansigtet på samtalen.

Den drejede sig i begyndelsen om Florences bøger og yndlingssysler, og om hvorledes hun havde brugt tiden siden brylluppet. Dette emne bragte hende på en sag, som lå hende meget tungt på hjertet, og hun sagde, idet tårerne trådte hende i øjnene:

"Åh jeg har haft en stor sorg siden den dag, moder."

"Du en stor sorg, Florence?"

"Ja. Stakkels Walter er druknet."

Florence bredte sine hænder ud foran sit ansigt og græd af ganske hjerte. Hvor mange hemmelige tårer Walters skæbne end havde kostet hende, så flød de dog stadig, når hun tænkte på eller talte om ham.

"Men sig, kære," sagde Edith, "hvem var Walter? Hvad var han for dig?"

"Han var min broder, moder. Da den kære Paul var død, sagde vi, at vi ville være broder og søster. Jeg havde kendt ham længe – fra jeg var et lille barn. Han kendte Paul, som holdt af ham; Paul sagde næsten i sit sidste øjeblik: "Sørg for Walter,

kære fader; jeg har holdt så meget af ham!" Walter var blevet kaldt ind til ham og var til stede – her i dette værelse."

"Og sørgede han da for Walter?" spurgte Edith alvorligt.

"Fader? Han gav ham en plads i udlandet, men han led skibbrud undervejs og druknede," sagde Florence hulkende.

"Ved han, at han er død?" spurgte Edith.

"Det skal jeg ikke kunne sige. Det har jeg ikke kunnet få at vide. Kære moder," udbrød Florence, idet hun klyngede sig til hende, ligesom for at søge hjælp, og skjulte sit ansigt ved hendes bryst. "Jeg ved, at De har set –"

"Vent lidt, Florence, stille!" Edith blev så bleg og talte så alvorlig, at hun ikke havde nødig at lægge sin hånd på Florences læber. "Fortæl mig først alting om Walter; lad mig høre den hele historie."

Florence fortalte den og alt, hvad der hørte til den, lige til venskabet med Toots, som hun selv i sin sorg næppe kunne omtale uden et tårefuldt smil, skønt hun var ham inderlig taknemmelig. Da hun var færdig med sin fortælling, som Edith, idet hun holdt hende i hånden, helt igennem havde hørt på med den dybeste opmærksomhed, sagde Edith efter en pause:

"Hvad er det, du ved, at jeg har set, Florence?"

"At jeg ikke," sagde Florence med samme stumme bøn, og idet hun ligesom før skjulte sit ansigt, "at jeg ikke er noget yndet barn, moder. Det har jeg aldrig været, har jeg aldrig forstået at blive. Jeg har ikke kendt midlerne dertil og ingen haft, som kunne vise mig dem. Å, lad mig lære af Dem, hvorledes jeg skal få fader til at holde af mig. Lær mig det, De som kan det så godt!" Hun klyngede sig med nogle enkelte taknemmelige og kærtegnende ord tættere ind til hende og

græd, lettet for sin sørgelige hemmelighed, længe, men ikke så smerteligt som før, i sin ny moders arme, der omslyngede hende.

Bleg, endog om læberne, og med et ansigt, der kæmpede efter fatning, indtil dets stolte skønhed blev lige så stiv som døden, så Edith ned på den grædende pige og kyssede hende én gang. Efter at hun derpå lidt efter lidt havde revet sig løs og skudt Florence fra sig, sagde hun majestætisk og rolig ligesom et marmorbillede og med en røst, der blev dybere, mens hun talte, men ellers ikke røbede noget tegn på bevægelse:

"Florence, du kender mig ikke! Himlen forbyde, at du skulle lære det af mig!"

"Lære det af Dem!" gentog Florence forbavset.

"At jeg skulle lære dig at elske eller gøre dig elsket, det forbyde Himlen! Kunne du lære mig det, ville det være bedre, men det er for sent. Du er mig kær, Florence. Jeg havde ikke troet, at noget menneske kunne blive mig så kær, som du er blevet mig i denne korte tid."

Da hun så, at Florence ville til at tale, standsede hun hende med sin hånd og fortsatte:

"Jeg skal altid være din tro veninde. Jeg skal elske dig så højt, om end ikke så godt, som nogen i denne verden kan. Du kan stole på mig – jeg ved det og siger det – med selv dit rene hjertes hele tillid. Der findes mange kvinder, han kunne have ægtet, og som i alle andre henseender er bedre og oprigtigere end jeg, Florence, men der gives ingen, der kunne være kommet her som hans hustru, og hvis hjerte ville have banket med større oprigtighed for dig, end mit gør."

"Jeg ved det, kære moder!" udbrød Florence. "Fra den første, lykkelige dag har jeg vidst det."

"Lykkelige dag!" Edith syntes uvilkårligt at gentage disse ord og vedblev: "Er fortjenesten end ikke min, for jeg tænkte kun lidt på dig, førend jeg så dig, så lad mig dog finde min ufortjente løn i din tillid og kærlighed. Og hertil – hertil, Florence, drives jeg den første aften, jeg tager bolig her, til at sige det for første og sidste gang."

Uden at vide hvorfor, var Florence næsten bange for at høre hende blive ved, men holdt sine øjne fæstede på det skønne ansigt, der stirrede så stift på hende.

"Søg aldrig," sagde Edith, idet hun lagde sin hånd på brystet, "at finde i mig, hvad der ikke er. Svigt mig ikke, Florence, hvis du kan undgå det, fordi det ikke er der. Lidt efter lidt vil du lære mig bedre at kende, og den tid vil komme, da du kender mig lige så godt, som jeg kender mig selv. Vær da så overbærende mod mig, som du kan, og forvandl ikke det eneste kærlige minde, jeg vil have tilbage, til bitterhed."

De tårer, som sås i hendes øjne, mens hun holdt dem fæstede på Florence, viste, at det fattede ansigt kun var en smuk maske, men hun forandrede det ikke og fortsatte:

"Ja, jeg har set, hvad du sagde, og ved, hvor sandt det er. Men tro mig – det vil du snart, om du end ikke kan nu – der gives ingen på denne jord, som er mindre egnet til at ændre det eller hjælpe dig end jeg. Spørg mig aldrig, hvorfor, og tal aldrig mere til mig om det eller om min mand. I den henseende må der være en skilsmisse og tavshed imellem os som graven selv."

Hun blev siddende nogen tid og tav, og Florence vovede imidlertid næppe at trække vejret, mens dunkle og utydelige

skygger af sandheden og alle dens daglige følger forfulgte hinanden i hendes forfærdede og dog vantro fantasi. Næsten lige så snart Edith var holdt op med at tale, begyndte hendes ansigt at få det roligere og mildere udtryk, som det i almindelighed havde, når hun og Florence var ene med hinanden. Efter denne forandring skyggede hun for det med hænderne, og da hun havde rejst sig og med en kærlig omfavelse havde sagt hende godnat, gik hun hurtigt bort uden at se sig om.

Men da Florence var gået i seng, og der var blevet mørkt i værelset, undtagen hvor ilden udbredte sit skin, kom Edith tilbage, og med de ord, at hun ikke kunne sove, og at der var så ensomt i hendes påklædningsværelse, satte hun en stol på kamintæppet og iagttog emmerne, mens de døde hen. Florence iagttog dem ligeledes fra sin seng, indtil de og den herlige skikkelse, kronet af sine bølgende hår og med glimt af deres lys i sine tankefulde øjne, blev forvirrede og utydelige og til sidst tabte sig i søvnen.

I søvne kunne Florence imidlertid ikke blive af med et ubestemt indtryk af, hvad der var foregået. Det dannede genstanden for hendes drømme og forfulgte hende, snart i en, snart i en anden skikkelse, men stadig trykkende og med en følelse af frygt. Hun drømte, at hun søgte efter sin fader i en ørken og fulgte hans spor op ad frygtelige højder og ned i dybe huler og gruber; at der var betroet hende noget, der ville fri ham fra overordentlige lidelser – hun vidste ikke hvilke eller hvorfor – men at hun dog aldrig kunne nå sit mål og sætte ham i frihed. Derpå så hun ham død i den selvsamme seng, i det selvsamme værelse og følte, at han lige til det sidste aldrig

havde elsket hende, og sank heftigt grædende til hans kolde bryst. Derefter åbnede der sig en udsigt med en rindende flod, og en klagende stemme, som hun kendte, udbrød: "Den bliver ved at løbe, Floy! Den har aldrig stået stille! Den river dig med sig!" Og hun så ham i afstand strække sine arme ud imod hende, mens en skikkelse, således som Walter havde plejet at se ud, stod tæt ved ham i ærefrygtvækkende ro og klarhed. I ethvert syn kom og gik Edith, undertiden til hendes glæde, undertiden til hendes sorg, indtil de stod alene på randen af en mørk grav, og idet Edith pegede ned i den, så hun til og så – hvilket? – en Edith til, som lå nede på bunden.

I denne rædselsfulde drøm skreg hun højt og vågnede, forekom det hende. En blid stemme syntes at hviske hende i øret: "Florence, kære Florence, det er kun en drøm!" og idet hun strakte armene ud, gengældte hun de kærtegn, hun fik af sin nye moder, som derpå i morgendæmringens grå lys gik ud ad døren. Et øjeblik rejste Florence sig op, fuld af tvivl, om dette havde fundet sted eller ikke, men hun fik kun vished om, at det virkelig gryede ad dag, og at den sorte aske af ilden lå i kaminen, og at hun var alene.

Således gik den første nat efter det lykkelige pars hjemkomst.

36. Indvielsen af det ny hus

Mange flere dage gik på lignende måde, med undtagelse af, at der blev modtaget og aflagt en mængde visitter; at mrs. Skewton i sine egne værelser gav små formiddagsaudienser, som jævnlig overværedes af major Bagstock, og at Florence ingen flere blikke mødte af sin fader, skønt hun så ham hver dag. Heller ikke havde hun synderlig mundtligt samkvem med sin ny moder, der var stolt og bydende mod alle i huset undtagen mod hende – Florence kunne ikke undgå at lægge mærke til det – og, skønt hun altid lod hende kalde til sig eller opsøgte hende, når hun kom hjem fra visitter, og altid, førend hun lagde sig til ro, hvor sent det end var, gik ind i hendes værelse og aldrig forsømte nogen lejlighed til at være sammen med hende, dog ofte en lang tid ad gangen sad tavs og tankefuld ved hendes side.

Florence, der havde lovet sig så meget af dette ægteskab, kunne undertiden ikke bare sig for at sammenligne det strålende hus med det øde, gamle sted, det var opstået af, og spørge sig selv, når det vel i en eller anden skikkelse ville begynde at blive et hjem, for at det ikke var et hjem for nogen, selv om alt gik yppigt og regelmæssigt til, havde hun en hemmelig anelse om. Mangen en time i sørgmodige tanker både om dagen og om natten og mangen en tåre over et tilintetgjort håb skænkede Florence den vished, hendes nye moder så bestemt havde givet hende, at ingen mindre end hun var i stand til at lære hende, hvorledes hun skulle vinde sin faders hjerte. Og snart begyndte Florence at tro – satte sig for at tro, ville være det rigtige udtryk – at da ingen vidste så godt

som hun, hvor lidet håb der var om at overvinde eller forandre hendes faders kulde imod hende, havde hun af ren medlidenhed givet hende denne advarsel og forbudt hende at tale mere om det. Uegenkærlig her, ligesom i alle sine tanker og handlinger, foretrak Florence at bære smerten af det ny sår fremfor at opmuntre nogen svag anelse om sandheden, når den vedkom hendes fader; øm for ham, selv i sine forvirrede tanker. Hans hjem, håbede hun, ville blive bedre, når dets nyhed og overgangstilstand var forbi; på sig selv tænkte hun kun lidt, og hun klagede endnu mindre.

Følte end ingen af den nye familie sig særlig hjemme i det private liv, blev det dog besluttet, at mrs. Dombey ufortøvet skulle i det mindste vise sig offentligt hjemme. En række forlystelser til ære for det nylig stedfundne bryllup og for at danne en omgangskreds blev arrangeret, særlig af Dombey og mrs. Skewton, og det blev vedtaget, at disse festligheder skulle begynde med, at mrs. Dombey var hjemme en bestemt aften, og med, at mr. og mrs. Dombey udbad sig æren af en mængde uoverensstemmende menneskers selskab til samme dags middag.

Dombey producerede følgelig en liste over forskellige merkantile magnater, som for hans vedkommende skulle indbydes til festen, til hvilken mrs. Skewton, der handlede for sit elskede barn, som var hovmodigt ligegyldigt for den hele sag, føjede en aristokratisk liste, med fætter Feenix, der til stor skade for sin personlige formue endnu ikke var vendt tilbage til Baden-Baden, og en mængde møl af forskellige klasser og aldre, der til forskellige tider havde flagret omkring hendes smukke datters lys uden varig skade for deres vinger. På Ediths

bud, der fremkaldtes af et øjeblikks tvivl og vaklen hos mrs. Skewton, blev Florence optaget som medlem af middagsselskabet, og med forundring i hjertet og en hurtig, instinktiv følelse af alt, hvad der på mindste måde irriterede hendes fader, tog Florence stiltiende del i dagens tildragelser.

Dagen begyndte med, at Dombey med et ualmindelig højt og stift halsbind gik rastløs omkring i salen indtil den til middagen bestemte tid. Punktligt på minuttet mødte der da en umådelig rig direktør for Det Ostindiske Kompagni, iført en nankinsvest, der tilsyneladende var sammensat af gode fyrreplanker af en eller anden simpel tømmermand, men i virkeligheden var frembragt ved skrædderens kunst. Det næste stadium var, at Dombey sendte mrs. Dombey sin kompliment med en nøjagtig opgivelse af tiden, og det derpå følgende, at den ostindiske direktør, fra det konversationelle synspunkt, faldt næsegrus til jorden og, da Dombey ikke var mand for at samle ham op, stirrede på ilden, indtil der viste sig en undsætning i skikkelse af mrs. Skewton, som direktøren, som et behageligt udgangspunkt for aftenens liv, fejlagtigt antog for mrs. Dombey og hilste på med begejstring.

Den næste gæst var en bankdirektør, der stod i ry for at kunne købe, hvad det skulle være – menneskenaturen i det hele taget, hvis han satte sig i hovedet at påvirke pengemarkedet i den retning – men som var vidunderlig beskeden i sin tale, så at det næsten grænsede til praleri, og altid omtalte sit "lille sted" i Kingston ved Themsen, som om det kun var i stand til at byde Dombey en seng og en kotelet, hvis han ville komme og besøge ham. Damer, sagde han, turde en mand, der levede på hans stille måde, ikke driste sig til at indbyde, men hvis mrs.

Skewton og hendes datter, mrs. Dombey, nogen sinde opholdt sig på den kant og ville gøre ham den ære at se på den smule buskads, de ville finde der, og et lille fattigt blomsterbed og et ubetydeligt ananasdriveri og to-tre små, fordringsløse forsøg i samme retning, ville han optage det som en stor udmærkelse. For at gennemføre sin rolle var denne herre meget simpelt klædt, med en kammerdugstrævl til halstørklæde, plumpe sko, en frakke, der var for vid til ham, og et par benklæder, der var for snævre; og da mrs. Skewton kom til at tale om operaen, sagde han, at han kun meget sjældent gik derhen, da han ikke havde råd til det. Det syntes i høj grad at fornøje og opmuntre ham at tale således, og han kastede bagefter, med hænderne i lommen og idet den største tilfredsstillelse glimtede i hans øjne, strålende blikke til sine tilhørere.

Nu viste mrs. Dombey sig, skøn og stolt og så spotsk og udfordrende mod dem alle, som om brudekransen på hendes hoved snarere havde været en krans af stålpigge, der var givet hende på for at aftvinge hende indrømmelser, som ikke engang døden ville kunne få hende til at gøre. Med hende fulgte Florence. Da de trådte ind, formørkede skyggen fra den første aften efter tilbagekomsten atter Dombey's ansigt, men uden at nogen mærkede det, for Florence vovede ikke at løfte sine øjne op til hans, og Ediths ligegyldighed var alt for stor, til at hun i mindste måde skulle have ænset ham.

Gæsternes antal tiltog hurtigt; flere direktører, formænd for offentlige selskaber, aldrende damer, der til galla bar byrder på deres hoveder, fætter Feenix, major Bagstock og veninder af mrs. Skewton med det samme lyse blomsterskær i deres hudfarve og meget kostbare halsbånd om meget vindtørre

halse, og deriblandt en på ryg og skuldre meget køligt klædt dame på fem og tres, som talte med en indtagende læspen, og hvis øjenlåg ikke ret vel uden stor møje fra hendes side kunne holde sig oppe, og hvis væsen havde det ubeskrivelige trylleri, der så ofte følger med ungdommens overgivenhed. Da de fleste af dem, der stod på Dombey's liste, var tilbøjelige til tavshed, og de fleste af dem, der stod på mrs. Dombey's, var tilbøjelige til snaksomhed, og der ingen sympati fandt sted imellem dem, indlod mrs. Dombey's liste sig ved en magnetisk overenskomst i en pagt imod Dombey's liste, hvis medlemmer, idet de vandrede ensomme omkring i værelserne eller tyede ind i krogene, skjulte sig blandt gæster, som kom ind, blev barrikaderet bag sofaer, puffet i hovedet med døre, som åbnedes rask udefra, og led alle mulige slags ulemper.

Da det blev meldt, at der var rettet an, tog Dombey en gammel dame, der lignede en med banknoter stoppet rød fløjsnålepude og for den sags skyld gerne kunne have været *Banken*, den rigtige gamle dame i Threadneedle Street, så rig var hun og så uomgængelig så hun ud, og førte hende til bords; fætter Feenix tog mrs. Dombey; major Bagstock tog mrs. Skewton, den unge dame med skuldrene tildeltes den ostindiske direktør som slukker, og de øvrige damer blev overladt til eftersyn inde i salen til de øvrige herrer, indtil en stormkolonne tog mod til sig og førte dem ud; alle kække hjerter med deres fanger spærrede døren til spisesalen for syv blide mænd, som måtte blive stående ude i den hårdhjertede gang. Da alle de andre var kommet ind og havde sat sig, viste en af de blide mænd sig i smilende forvirring endnu stadig aldeles forladt og uforsørget, hvorfor han ledet af butleren måtte gå

bordet to gange rundt, førend hans stol kunne blive fundet; den stod på venstre side af mrs. Dombey's, og den blide mand hævede ikke oftere sit hoved.

Den rummelige spisestue, hvor gæsterne sad rundt om det skinnende bord, ivrigt optaget af deres blanke skeer og knive og gafler og tallerkener, kunne man have holdt for en voksen fremstilling af Tom Tiddlers have, hvor børn samler guld og sølv. Dombey som Tiddler tog sig beundringsværdig ud i denne rolle, og den lange opsats af iskoldt, ædelt metal, der stod imellem ham og mrs. Dombey, og hvorpå iskolde kærlighedsguder bød enhver af dem blomster uden lugt, var en sand allegori.

Fætter Feenix var ret i sit es og så forbavsende ung ud. Men undertiden blev han tankeløs i sit gode humør – idet nemlig hans hukommelse af og til kom på afveje ligesom hans ben – og bragte ved denne lejlighed selskabet til at gyse. Dermed gik det således til. Den unge dame med ryggen, som så på fætter Feenix med ømme følelser, havde lokket den ostindiske direktør til at føre hende til stolen ved siden af ham. Til gengæld for denne gode tjeneste kastede hun øjeblikkelig vrage på direktøren, som, da han på den anden side blev overskygget af et skummelt, sort fløjls-hovedtøj oven på et knoklet og målløst kvindemenneske med en vifte, gav efter for sit dårlige lune og trak sig tilbage i sig selv. Fætter Feenix og den unge dame var meget livlige og muntre, og den unge dame lo så hjerteligt af noget, som fætter Feenix fortalte hende, at major Bagstock tog sig den frihed på mrs. Skewtons vegne – de sad lige overfor lidt længere nede – at spørge, om dette ikke måtte være offentlig ejendom.

"På ære," sagde fætter Feenix, "der er ingenting i det; det er virkelig ikke umagen værd at gentage det; egentlig talt er det kun en anekdote om Jack Adams. Jeg er vis på, at min ven Dombey" – for den almindelige opmærksomhed var henvendt på fætter Feenix – "godt husker Jack Adams – Jack Adams, ikke Joe; det var hans broder. Jack – lille Jack – en mand med lidt skelen og et tykt mæle – en mand, der sad i Underhuset for en andens valgkreds. Mens jeg var i Parlamentet, plejede vi at kalde ham G. A. Adams, fordi han agerede goldamme for en ung fyr, som dengang var mindreårig. Min ven Dombey har vist kendt manden?"

Dombey, der lige så sandsynligt havde kendt krudtsammensværgelsesmanden, Guy Fawkes, svarede nej. Men en af de syv blide mænd tildrog sig ganske uventet opmærksomheden ved at sige, at han havde kendt ham, og tilføjede: "Gik altid med ungarske støvler!"

"Netop!" sagde fætter Feenix og bøjede sig forover for at få den blide mand at se og smilede opmuntrende til ham ned ad bordet. "Det var Jack. Joe gik –"

"Med kravestøvler!" udbrød den blide mand, som for hvert øjeblik steg i den almindelige agtelse.

"Naturligvis," sagde fætter Feenix, "var De gode venner med dem?"

"Jeg har kendt dem begge," svarede manden, med hvem Dombey straks drak et glas.

"Pokkers herlig fyr, den Jack?" sagde fætter Feenix, idet han atter bøjede sig forover og smilede.

"En fortræffelig fyr," svarede manden, der blev dristig af sin sejr. "En af de herligste fyre, jeg har kendt."

"De har sikkert hørt historien?" sagde fætter Feenix.

"Det kan jeg først vide," svarede den dristige, blide mand, "når jeg har hørt Deres Herlighed fortælle den." Og dermed lagde han sig tilbage i sin stol og smilede op mod loftet, som om han kunne historien udenad og allerede følte sig kildret af den.

"Egentlig talt, er det i og for sig ingen historie," sagde fætter Feenix, idet han med et smil og en munter rysten på hovedet henvendte sig til selskabet, "og fortjener ikke et ord til indledning. Men det er et eksempel på Jacks vittighed. Sagen er, at Jack blev budt til et bryllup – der, så vidt jeg ved, nok stod i Berkshire?"

"Shropshire," sagde den dristige, blide mand, da han så, at spørgsmålet var rettet til ham.

"Var det? Nå, egentlig talt, kunne det være i hvilket som helst shire, det skulle være. Da min ven altså var blevet bedt med til dette bryllup i hvilket som helst shire," sagde fætter Feenix med en følelse af velbehag over indfaldets hurtighed, "så rejser han – akkurat ligesom da nogle af os havde den ære at blive indbudt til min skønne og talentfulde slægtnings bryllup med min ven Dombey, lod de sig heller ikke bede to gange, men var pokkers glade ved at kunne være til stede ved en så interessant lejlighed. – Rejser – Jack rejser. Nu var dette bryllup, egentlig talt, et bryllup mellem en ualmindelig smuk pige og en mand, som hun ikke brød sig det mindste om, men som hun tog for hans rigdoms skyld, der var umådelig. Da Jack efter brylluppet kom tilbage til byen, mødte en mand, som han kendte, ham i Underhusets forsal og sagde: "Nå, Jack, hvorledes har det ulige par det?"

"Ulige?" sagde Jack. "På ingen måde. Det er en fuldstændig lige og upartisk omsætning. *Hun* er blevet slet og ret købt, og De kan gøre Deres ed på, at *han* er blevet lige så slet og ret solgt!"

Under den fulde nydelse af sin histories kulminationspunkt studsede fætter Feenix over den gysen, der ligesom en elektrisk gnist var gået bordet rundt, og han standsede. Ikke et smil over dette eneste stof til almindelig samtale viste sig på noget ansigt. En dyb tavshed fulgte, og den ulykkelige, blide mand, der havde været lige så uskyldig i noget virkeligt kendskab til historien som det barn, der endnu ikke er født, havde den sjældne kval at læse i hvert øje, at han var den egentlige ophavsmand til forargelsen.

Dombeys ansigt var ikke foranderligt af sig, og da det den dag var støbt i dets majestætiske form, røbede det kun en lidt anden opfattelse af historien end den, som han udtrykte ved midt under pausen højtideligt at sige, at den var: "Meget god." Fra Edith fo'r et hurtigt blik hen mod Florence, men for øvrigt var hun tilsyneladende kold og ligegyldig.

Gennem de forskellige stadier af yppige retter og kostbare vine, strømme af guid og sølv, lækkerier fra jord, luft, ild og vand, dynger af frugter og den ved Dombeys gilder overflødige artikel is, arbejdede måltidet sig langsomt fremad, idet de senere stadier tilbagelagdes med det akkompagnement af en uophørlig banken, som stadig meldte flere gæster, hvis part i gildet indskrænkede sig til lugten af det. Da mrs. Dombey rejste sig, var det et storartet syn at se hendes husbond og herre med stiv hals og oprejst hoved holde døren åben for damerne, mens

de gik bort, og at se, hvorledes hun fejede forbi ham med hans datter under armen.

Dombey bag karaflerne var et alvorligt og værdigt syn; og den ostindiske direktør i nærheden af den ubesatte ende af bordet var et fortabt og ensomt syn, og majoren var et militært syn, mens han fortalte seks af de syv blide mænd – den ærgerrige var aldeles knust – historier om hertugen af York; og bankdirektøren var et beskedent syn, mens han for en gruppe beundrere ved hjælp af dessertknive dannede en model af sit lille forsøg på et ananasdriveri; og fætter Feenix var et tankefuldt syn, mens han glattede sine lange manchetter og hemmeligt rettede på sin paryk. Men alle disse syn var kun af kort varighed, idet de snart blev opløst i kaffe og et almindeligt opbrud.

I stadsværelserne ovenpå var der en trængsel, som blev større for hvert minut, men stadig syntes det at være en gæsterne på Dombeys liste medfødt umulighed at blande sig med gæsterne på mrs. Dombeys liste, og ingen kunne have taget fejl af, hvilke der var hvilke. Den eneste undtagelse fra denne regel var måske Carker, som nu smilede blandt selskabet og, mens han stod i mrs. Dombeys kreds – og iagttog hende, hendes omgivelser, sin chef, Cleopatra og majoren, Florence og kort sagt alt – syntes at være lige meget hjemme imellem begge afdelinger af gæster og ikke udelukkende at høre til nogen af dem.

Florence nærrede en frygt for ham, som gjorde hans nærværelse trykkende for hende. Hun kunne ikke undgå at mindes den, når hendes øjne nu og da blev draget henimod ham af en vis modbydelighed og mistillidsfuld tiltrækningskraft, som hun ikke kunne modstå. Ikke desmindre

var hendes tanker optaget af helt andre ting, for mens hun sad afsides – ikke ubeundret eller usøgt, men i sit stille sinds blidhed – følte hun, hvilken ringe del hendes fader havde i, hvad der gik for sig, og så med smerte, hvor ilde tilpas han syntes at være, og hvor lidt han blev ænset, mens han tøvede i nærheden af døren for at modtage de gæster, som han ønskede at udmærke særligt, og førte dem hen og forestillede dem for sin kone, der modtog dem med stolt kulde, uden at vise mindste opmærksomhed eller noget ønske om at behage, og aldrig, når præsentationsceremonien var forbi, åbnede sine læber for at imødekomme hans ønsker eller byde hans venner velkommen. Det var ikke mindre forvirrende eller pinligt for Florence at se, at hun, der opførte sig således, var venlig og så kærligt opmærksom mod hende, at det næsten forekom hende utaknemmeligt at være vidende om, hvad der foregik lige for hendes øjne.

Florence ville have været lykkelig, hvis hun turde have vovet at holde sin fader med selskab med så meget som et blik, og lykkelig var hun ved ikke at ane, hvad der var hovedgrunden til hans dårlige lune. Men idet hun var bange for at synes at vide, at han ikke viste sig til sin fordel, og at han skulle være vred over denne kundskab, og delt mellem sin tilbøjelighed for ham og sin taknemmelige følelse for Edith, vovede hun ikke at se på nogen af dem. Sorgfuld og ulykkelig, som hun var på begge vegne, faldt den tanke hende ind, at det måske havde været bedre for dem, om denne larm af tunger og fodtrin aldrig var kommet der – om den gamle kedsomhed og brøstfældighed aldrig var blevet afløst af nyhed og glans – om det forsømte

barn ikke havde fundet en veninde i Edith, men var vedblevet at leve sit ensomme liv, ubeklaget og glemt.

Også mrs. Chick tænkte noget lignende, men det udviklede sig ikke så stille i hendes sjæl. Denne gode matrone var for det første fornærmet, fordi hun ikke var indbudt til middag. Da dette stød til dels var forvundet, havde hun sat sig i en umådelig omkostning for at gøre en sådan figur over for mrs. Dombey, at den ville blænde denne dames sanser og dynge bjerge af ærgrelse på mrs. Skewtons hoved.

"Men man tager ikke mere hensyn til mig," sagde hun til sin mand, "end til Florence. Hvem tager vel mindste notits af mig? Ikke én!"

"Ikke én, min ven," istemte Chick, der havde sat sig ved siden af mrs. Chick op mod væggen og endog der kunne trøste sig med at fløjte ganske sagte.

"Synes det i det hele, som om jeg var velkommen her?" udbrød mrs. Chick med lynende øjne.

"Nej, det synes jeg ikke, det gør," sagde Chick.

"Paul er gal!"

Chick fløjtede.

"Hvis du ikke er et uhyre, som jeg undertiden finder, du er," sagde mrs. Chick frimodigt, "holder du op med at sidde der og nynne. Hvorledes nogen med den fjerneste følelse af mandighed kan se Pauls svigermoder, pyntet som hun er, skabe sig således for major Bagstock, hvem vi blandt andre kostelige ting skylder din Lucretia Tox –"

"Min Lucretia Tox!" sagde Chick forbavset.

"Ja," svarede mrs. Chick meget strengt, "din Lucretia Tox – jeg siger, hvorledes nogen kan se Pauls svigermoder og Pauls

storagtige kone og disse uanstændige gamle fugleskræmsler med deres rygge og skuldre og, kort sagt, dette hus i det hele og nynne –", på hvilket ord mrs. Chick lagde et hånligt eftertryk, som fik Chick til at fare sammen, "er, Vorherre være lovet, en gåde for mig."

Chick skruede sin mund sammen i en med nynnen eller fløjten uforenelig facon og så meget dybsindig ud.

"Men jeg håber at vide, hvad der skyldes mig," sagde mrs. Chick, svulmende af harme, "selv om Paul har glemt det. Jeg, et medlem af denne familie, vil ikke sidde her uden at blive taget notits af. Endnu er jeg ikke støvet under mrs. Dombey's fødder – endnu ikke ganske," sagde mrs. Chick, som om hun ventede at blive det i overmorgen eller så. "Og jeg vil gå. Jeg vil ikke sige – hvad jeg end tænker – at denne historie er blevet lavet sammen alene for at krænke mig. Jeg vil kun gå. Jeg vil ikke blive savnet!"

Med disse ord rejste hun sig og tog Chicks arm, hvorpå han fulgte hende ud af salen efter en halv times skyggeagtigt ophold der. Det er kun retfærdighed mod hendes skarpsind at sige, at hun slet ikke blev savnet.

Men hun var ikke den eneste af gæsterne, der var forbitret, for gæsterne på Dombey's liste – der endnu stadig var i knibe – var, som helhed, forbitrede på gæsterne på mrs. Dombey's liste, fordi de stirrede på dem gennem lorgnetter og højt og lydeligt undrede sig over, hvad det kunne være for mennesker, mens gæsterne på mrs. Dombey's liste klagede over træthed, og den unge dame med skuldrene, som var berøvet den muntre yngling, fætter Feenix' opmærksomheder – han var nemlig straks efter bordet gået sin vej – i fortrolighed forsikrede

tredivetredde-fyrre veninder, at hun var nær ved at kede sig ihjel. Alle de gamle damer med byrder på hovedet havde større eller mindre grund til at klage over mrs. Dombey, og direktørerne og præsidenterne var alle enige om, at hvis Dombey endelig havde villet gifte sig, burde han have taget en person, der var kommet ham nærmere i alder, ikke havde været fuldt så smuk og siddet lidt bedre i det. Den almindelige mening blandt denne klasse mænd var, at det havde været en svaghed af Dombey, og at han nok ville komme til at fortryde det. Med undtagelse af de blide mænd var der næppe nogen, som blev eller gik, uden at han eller hun mente at være tilsidesat eller fornærmet af mr. eller mrs. Dombey, og det målløse kvindemenneske med det sorte fløjls hovedtøj viste sig at være blevet stum, fordi den røde fløjlsdame var blevet ført til bords før hende. Selv de blide mænds natur fordærvedes, enten fordi de ødelagde den med for megen limonade eller på grund af den almindeligt fremherskende indpodning, og de talte spydigt indbyrdes og udgød sig på trapper og i kroge i en bagtalende hvisken. Almindelig misfornøjelse og uhygge udbredte sig i den grad, at tjenerne i forstuen var lige så godt kendte med det, som gæsterne ovenpå; ja selv fakkelbærerne ude på gaden fik anelse om det og sammenlignede selskabet med en ligskare uden sørgeklæder, fordi ingen af følget havde fået noget ved testamentet.

Omsider var alle gæsterne gået, og fakkelbærerne med; den så længe af vogne spærrede gade var ryddelig, og de mat brændende lys skinnede ikke på andre inde i værelserne end Dombey og Carker, der talte afsides med hinanden, og mrs. Dombey og hendes moder, af hvilke den første sad på en

ottoman, og den sidstnævnte lå i Cleopatra-stillingen og ventede på sin kammerjomfru. Da Dombey havde endt sin samtale med Carker, nærmede denne sig ærbødigt for at tage afsked.

"Jeg håber," sagde han, "at mrs. Dombey ikke i morgen vil have ondt af denne skønne aften's anstrengelser."

"Mrs. Dombey," sagde Dombey, idet han nærmede sig, "har så tilstrækkelig skånet sig for anstrengelser, at De kan være ganske rolig i den henseende. Det gør mig ondt, mrs. Dombey, at måtte sige, at jeg nok kunne have ønsket, at De havde anstrengt Dem lidt mere ved denne lejlighed."

Hun stirrede på ham med et hovmodigt blik, som hun ikke syntes at finde det umagen værd at forlænge, og vendte øjnene bort uden at sige et ord.

"Det gør mig ondt," sagde Dombey, "at De ikke har holdt det for Deres pligt –"

Hun så atter på ham.

"Deres pligt, frue," fortsatte Dombey, "at modtage mine venner med lidt mere opmærksomhed. Nogle af dem, som det i aften har behaget Dem at forsømme på en meget iøjnefaldende måde, viser Dem en udmærkelse ved ethvert besøg, de gør Dem."

"Ved De, at her er andre til stede?" svarede hun og så stift på ham.

"Nej, Carker, jeg beder Dem blive, jeg forlanger, at De bliver!" udbrød Dombey, idet han holdt den lydløse herre tilbage. "Mr. Carker, frue, har, som De ved, min tillid. Han er lige så kendt som jeg selv med det emne, jeg taler om. Jeg tillader mig at underrette Dem om, at jeg opfatter disse rige og vigtige

personers besøg som en udmærkelse, der vises mig;" og Dombey rettede sig, som om han nu havde tillagt dem den størst mulige vigtighed.

"Jeg spørger Dem," gentog hun og fæstede sit hånlige, stive blik på ham, "om De ved, at her er andre til stede?"

"Jeg må bede om," sagde Carker, idet han trådte frem, "jeg må forlange at turde gå. Hvor ringe og uvæsentlig denne uenighed end er –"

Mrs. Skewton, som nøje havde iagttaget sin datters ansigt, afbrød ham her.

"Sødeste Edith," sagde hun, "kære Dombey, vor fortræffelige ven, mr. Carker, for det ved jeg, at jeg tør kalde ham –"

"Alt for megen ære," mumlede Carker.

"- har netop brugt de ord, jeg havde på læberne, og som jeg har været nær ved at dø af længsel efter at få lejlighed til at komme frem med. Ringe og uvæsentlig! Sødeste Edith, kære Dombey, vi ved jo, at enhver uenighed imellem jer – nej, Flowers, ikke nu."

Flowers var kammerpigen, som, da hun så, at der var herrer til stede, i en fart trak sig tilbage.

"At enhver uenighed mellem jer," vedblev mrs. Skewton, "må, når henses til det hjerte, I har tilfælles, og det fortryllende følelsens bånd, der knytter jer til hinanden, være ringe og uvæsentlig! Hvilke ord kan vel bedre betegne forholdet? Ingen. Derfor glæder jeg mig ved at kunne bruge denne så uvæsentlige lejlighed, der er så fuld af natur og jeres individuelle karakterer og alt sådan noget – så ganske skikket til at bringe tårer i en moders øje – til at sige, at jeg ikke tillægger den den allermindste vigtighed, undtagen for så vidt den viser sjælens

underordnede elementer, og at jeg i modsætning til andre svigermødre – hvor det er et ubehageligt udtryk, kære Dombey! – således som man har meddelt mig, at de findes i denne, som jeg frygter, alt for kunstlede verden, aldrig vil forsøge på i sådanne øjeblikke at træde imellem jer og aldrig synderlig vil sørge over sådanne små lyn fra den fakkel, der tilhører – hvad er det nu, han hedder? – ikke Cupido, men det andet søde lille væsen."

Der var en skarphed i den gode moders blik på begge hendes børn, som kunne have røbet en hensigt, der vel var skjult bag disse usammenhængende ord, men var bestemt og vel overvejet, den hensigt, at hun straks fra begyndelsen af klogeligt ville frigøre sig fra enhver raslen af deres lænker, som lod sig høre, og skærme sig med den uskyldige fiktion, at hun troede på deres gensidige kærlighed og indbyrdes overensstemmelse.

"Jeg har," sagde Dombey i sin mest majestætiske tone, "foreholdt mrs. Dombey, hvad der i hendes adfærd så tidligt i vort ægteskabelige samliv mishager mig, og som jeg fordrer ændret. – God nat, Carker!" tilføjede han.

Carker bukkede for den nygifte kones bydende skikkelse, mens hendes funklende øjne var fæstet på hendes mand, og idet han gik, standsede han ved Cleopatras leje og førte med ydmyg og beundrende hyldest den hånd, hun nådigt udstrakte imod ham, til sine læber.

Hvis Dombeys smukke kone havde gjort ham bebrejdelser, forandret udtrykket i sit ansigt eller kun med så meget som et ord afbrudt den tavshed, hvori hun var sunket hen, skønt de nu var alene – Cleopatra havde nemlig skyndt sig bort så snart som

muligt – ville han have været i stand til at forfægte sin sag over for hende. Men den dybe, usigelige, knusende foragt, hvormed hun, efter at have set på ham, slog øjnene ned, som om han var alt for ringe og ligegyldig for hende, til at hun skulle ville udfordre ham med en stavelse; den ubeskrivelige hån og hovmodighed, hvormed hun sad foran ham; den kolde, ubøjelige bestemthed, hvormed ethvert af hendes træk syntes at kue og ringeagte ham, havde han ingen midler imod, og han forlod hende, mens hele hendes overmodige skønhed syntes at trænge sig sammen i foragt for ham.

Var han fej nok til en time senere at iagttage hende på den gamle vindeltrappe, hvor han engang havde set Florence i måneskinnet slæbe sig op med Paul? Eller var det ganske tilfældigt, at han stod der i mørket, da han ved at se op så hende komme ned fra Florences sovekammer og atter opdagede det forandrede ansigt, som *han* ikke kunne kue?

Men det kunne ikke forandres således som hans. Selv i dets højeste grad af stolthed og lidenskabelighed røbede det ikke spor af den skygge, der i den mørke krog den aften efter tilbagekomsten og oftere siden var faldet på hans og nu udbredte sig over det, idet han så op.

37. Mere end én advarsel

Dagen efter var Florence, Edith og mrs. Skewton samlet for at køre ud, og vognen holdt for døren og ventede på dem, for Cleopatra havde nu atter fået sin galej, og Withers, ikke længere den magre, stod oprejst, iført en stærkt vatteret trøje og militære bukser, bag hendes hjulløse stol om middagen og skubbede ikke mere bagpå. Withers' hår glinsede af pomade i disse edderdunsdage, og han gik med alunshandsker og lugtede af eau de cologne.

De var samlet i Cleopatras værelse. Slangen fra den gamle Nil – dette være ikke sagt for at nedsætte hende – hvilede på sin sofa og nippede til sin formiddagschokolade klokken tre om eftermiddagen, og kammerpigen Flowers stak ungdommelige manchetter og strimler fast på hende og foretog en slags privat kroningsceremoni med en ferskenfarvet fløjlsbat, hvorpå de kunstige roser nikkede ualmindelig klædeligt, idet apopleksien legede lige som en sommerluftning med dem.

"Jeg synes, jeg er lidt nervøs i dag, Flowers," sagde mrs. Skewton. "Min hånd ryster ordentligt."

"Jeg skal sige Dem, De var sjælen i selskabet i aftes, frue," svarede Flowers, "og derfor må De lide i dag."

Edith, der havde vinket Florence hen til vinduet og med ryggen mod sin højtagtede moders toilette så ud ad det, trak sig pludselig tilbage, som om det havde lynet.

"Elskede barn," udbrød Cleopatra smægtende, "du er da vel ikke nervøs? Fortæl mig ikke, søde Edith, at du med din misundelsesværdige fatning også begynder at blive en martyr

ligesom din moder med hendes uheldige konstitution! Withers, der er nogen ved døren."

"Et kort, frue," sagde Withers, idet han bragte mrs. Dombey det.

"Jeg tager ud," sagde hun uden at se på det.

"Kære barn," drævede mrs. Skewton, "det er dog alt for underligt at svare således, uden at have set navnet! Kom herhen med det, Withers. Gud, barn, det er jo mr. Carker! Denne forstandige person!"

"Jeg tager ud," gentog Edith i en så bydende tone, at Withers, idet han gik hen til døren, i en lige så bydende tone meddelte tjeneren: "Mrs. Dombey tager ud; af sted med Dem!" og lukkede den for næsen af ham.

Men kort efter kom tjeneren igen og hviskede atter noget til Withers, som endnu en gang, skønt ikke meget gerne, fremstillede sig for mrs. Dombey.

"Om forladelse, frue, mr. Carker sender sin ærbødige hilsen og udbeder sig, at De vil skænke ham et minut, hvis De kan – i et forretningsanliggende."

"Mit elskede barn," sagde mrs. Skewton i sin blideste tone, for hendes datters udtryk var truende; "hvis jeg tør sige et ord, vil jeg anbefale –"

"Vis ham herind," sagde Edith. Idet Withers forsvandt for at adlyde i befalingen, tilføjede hun, idet hun rynkede panden ad sin moder: "Da han kommer på din anbefaling, skal han også komme ind i dit værelse."

"Må jeg – skal jeg gå?" spurgte Florence hurtigt. Edith nikkede; men på vejen til døren mødte Florence Carker. Med den samme ubehagelige blanding af fortrolighed og overmod,

han første gang havde tiltalt hende med, tiltalte han hende nu i sin blødeste tone – håbede, at hun var rask – havde ikke nødig at spørge om det, da et sådant udseende svarede for sig selv – havde nær ikke haft den ære at genkende hende den foregående aften, så meget havde hun forandret sig – og holdt, da hun gik ud og gøs tilbage for ham, døren åben for hende med en hemmelig følelse af magt, som al ærbødighed og høflighed i hans væsen ikke ganske kunne skjule.

Derpå bøjede han sig et øjeblik ned over mrs. Skewtons nedladende hånd og bukkede til sidst for Edith. Efter koldt at have gengældt hans hilsen uden at se på ham, og idet hun hverken selv satte sig eller opfordrede ham til at tage plads, ventede hun på, at han skulle tale.

Skønt hun var forskanset bag sin stolthed og magt og kaldte hele sin ånds hårdnakkethed til hjælp, blev hun dog svækket og undergravet af sin tidligere overbevisning om, at denne mand lige fra først af havde kendt hende og hendes moder fra deres værste side; at enhver fornedrelse, hun i sine egne øjne havde lidt, var lige så tydelig for ham som for hende selv; at han læste hendes liv, som om det havde været en smudsig bog, og bladede i det lige for hendes øjne med ringeagtende blikke og toner i stemmen, som kun hun kunne opdage. Hvor stolt hun end modsatte sig ham, idet hendes bydende udtryk krævede ydmyghed af ham, hendes hånlige læbe stødte ham tilbage, hendes barm harmedes over hans påtrængenhed, og hendes sorte øjenhår tilslørede øjnenes lys, for at ikke en stråle af det skulle skinne på ham – og hvor underdanigt han end stod foran hende med en bønfoldende, krænket holdning, men med fuldstændig hengivelse i hendes vilje, følte hun dog i sin sjæls

inderste, at tilfældet var omvendt, og at triumfen og overlegenheden var på hans side, og at han helt vel vidste det.

"Jeg har dristet mig til," sagde Carker, "at bede om en samtale og tilladt mig at sige, at den gjaldt et forretningsanliggende, fordi –"

"De har måske en eller anden irettesættelse at bringe mig fra mr. Dombey," sagde Edith. "De ejer mr. Dombey's fortrolighed i en så ualmindelig grad, at det ikke ville undre mig, om Deres forretning var den."

"Jeg har intet at overbringe den dame, som udbreder glans over hans navn," sagde Carker; "men på mine egne vegne bønfaller jeg denne dame at være retfærdig mod den ringe person, der kræver retfærdighed af hendes hånd – retfærdighed mod ham, der står i afhængighedsforhold til mr. Dombey og således er i en underordnet stilling – og at tænke på min hjælpeløshed og umuligheden for mig af at undgå den rolle, der blev mig påtvunget ved en så pinlig lejlighed."

"Søde Edith," sagde Cleopatra med dæmpet stemme, idet hun tog lorgnetten fra øjet, "det er virkelig meget smukt sagt af mr. Carker. Og fuldt af hjerte!"

"For," sagde Carker, idet han med et udtryk af taknemmelig ærbødighed henvendte sig til mrs. Skewton, "jeg vover at kalde den pinlig, skønt kun fordi den var det for mig, der havde det uheld at være til stede. En så ringe uenighed imellem hovedpersonerne – imellem dem, der elsker hinanden med uegennyttig hengivenhed og ville bringe ethvert offer i en sådan sag – er intet. Som mrs. Skewton selv med så megen sandhed og følelse sagde i aftes – det er intet."

Edith kunne ikke se på ham, men sagde et øjeblik efter:

"Men Deres ærinde –"

"Kæreste Edith," sagde mrs. Skewton, "i al denne tid har du ladet mr. Carker stå! Tag dog plads, kære mr. Carker."

Han svarede ikke moderen, men fæstede sine øjne på den stolte datter, som om han kun ville opfordres af hende og var fast besluttet på at blive opfordret af hende. Mod sin vilje satte Edith sig og viste ham med en let bevægelse med hånden, at han ligeledes skulle sætte sig. Ingen bevægelse kunne være koldere, mere uforskammet ved sit præg af overlegenhed og ringeagt; men selv mod denne indrømmelse havde hun kæmpet forgæves, og den blev fravristet hende. Det var nok! Carker satte sig.

"Må det være mig tilladt, frue," sagde han, idet han vendte sine hvide tænder som et lys mod mrs. Skewton, – "en dame med Deres ypperlige forstand og levende følelse vil vist indrømme mine grundes gyldighed – at henvende, hvad jeg har at sige, til mrs. Dombey og overlade hende at meddele det til Dem, der er hendes bedste og kæreste ven – næst efter mr. Dombey?"

Mrs. Skewton ville have trukket sig tilbage, men Edith standsede hende. Hun ville ligeledes have standset ham og harmfuldt befalet ham enten at tale uforbeholdent eller slet ikke, hvis han ikke med dæmpet stemme havde sagt: "Miss Florence – den unge dame, som nylig forlod dette værelse."

Edith lod ham blive ved, og nu så hun på ham. Idet han tilsyneladende med største hensynsfuldhed og ærbødighed og sine tænder sat overtalende i lave til et selvnedsættende smil bøjede sig forover for at være hende nærmere, blev hun til mode, som om hun kunne have slået ham ihjel.

"Miss Florences stilling," begyndte han, "har været uheldig. Det falder mig vanskeligt at omtale den for Dem, der i Deres hengivenhed for hendes fader naturligvis er årvågen og omhyggelig ved hvert ord om ham." Skønt han stadig var tydelig og blød i sin tale, ville dog intet sprog kunne beskrive omfanget af hans tydelighed og blødhed, da han sagde disse ord, eller når han kom til andre af lignende slags. "Men som den, der på sin vis ligeledes er mr. Dombey hengiven og hele sit liv igennem har beundret mr. Dombey's karakter, tør jeg, uden at såre Deres ægteskabelige kærlighed, sige, at miss Florence desværre er blevet forsømt – af sin fader. Tør jeg sige, af sin fader?"

Edith svarede: "Jeg ved det."

"De ved det!" sagde Carker, som om han følte sig meget lettet. "Det tager et bjerg fra mit bryst. Tør jeg håbe, at De ved, hvorledes denne forsømmelse opstod, af hvilken elskværdig fase i mr. Dombey's stolthed – karakter, mener jeg?"

"Spring kun det over," svarede hun, "og kom så meget snarere til ende med, hvad De har at sige."

"Jeg føler i sandhed, frue – tro mig, jeg føler dybt, at mr. Dombey ikke i nogen henseende trænger til at retfærdiggøres for Dem. Men døm mildt om mit hjerte efter Deres eget, og De vil tilgive min interesse for ham, hvis den i sin yderlighed skulle komme på afveje."

Hvilket stik i hendes stolte hjerte at sidde der ansigt til ansigt med ham og atter og atter at høre ham foreholde hende hendes falske ed ved alteret og påtrænge hende den ligesom bundfaldet i et væmmeligt bæger, som hun ikke turde tilstå sin modbydelighed for eller vende sig bort fra! Hvor rasede ikke undseelse, anger og lidenskabelighed i hendes bryst, mens hun,

idet hun rank og majestætisk i sin skønhed sad foran ham, følte, at hun i ånden lå for hans fod!

"Miss Florence, der var overladt til tjenestefolks omhu – hvis man kan kalde det omhu –" sagde Carker, "savnede i sine yngre år nødvendigvis en vejleder og har, fordi hun savnede en sådan, naturligvis været uforsigtig og til en vis grad glemt sin stilling. Der foregik en lille dårskab med en vis Walter, en simpel fyr, som nu lykkeligvis er død, ligesom hun også havde en beklagelig omgang med nogle søfolk af alt andet end godt rygte og en gammel fallent, der er løbet sin vej."

"Jeg kender disse forhold," sagde Edith, idet hun udslyngede sine hånlige blikke som lyn imod ham, "og ved, at De fordrejer dem. De ved det måske ikke selv. I det mindste vil jeg håbe det."

"Undskyld," sagde Carker, "jeg tror ikke, at nogen kender dem så godt som jeg. Deres ædle og varme natur, frue – den samme natur, der er så skønt bydende, når det gælder om at forsvare Deres elskede og højtærede ægtefælle – må jeg agte, ære og bøje mig for. Men med hensyn til disse omstændigheder, hvilket er den sag, jeg har dristet mig til at udbede mig Deres opmærksomhed for, kan jeg ikke nære nogen tvivl, da jeg under udførelsen af mit hverv som mr. Dombey's fortrolige – jeg tillader mig at sige – ven, fuldstændig har skaffet mig underretning om dem. Under udførelsen af dette hverv; i min inderlige omsorg, som De så godt kan fatte, for alt, hvad der vedrører ham, forstærket, om De vil – for jeg frygter for, at De er ugunstigt stemt imod mig – af den mere underordnede bevæggrund at godtgøre min iver og sætte mig fast i hans yndest, har jeg længe både selv og ved pålidelige redskaber

undersøgt disse omstændigheder og har mangfoldige og de mest udførlige beviser i hænde."

Hun hævdede kun sine øjne op til hans mund, men så midlerne til at stifte ulykke udfoldet i hver tand, den indeholdt.

"Tilgiv mig," vedblev han, " hvis jeg i min forlegenhed drister mig til at rådføre mig med Dem og spørge om Deres befaling. Jeg tror at have lagt mærke til, at De nærer levende interesse for miss Florence?"

Hvad havde han ikke lagt mærke til, og hvad vidste han ikke om hende? Ydmyget og dog næsten bragt til vanvid af denne tanke i hvilken ny, om end nok så svag skikkelse den så viste sig for hende, pressede hun sine tænder mod sin dirrende læbe for at bringe den til at være rolig og bøjede stolt hovedet til svar.

"Denne interesse, frue – dette rørende vidnesbyrd om, at alt, hvad der står i forbindelse med mr. Dombey, er Dem dyrebart – bringer mig til at tøve, førend jeg meddeler ham disse omstændigheder, som han endnu ikke er vidende om. Den rækker mig for så vidt, hvis jeg tør gøre denne tilståelse, i min troskab, at jeg ved ytringer om det fjerneste ønske i så henseende fra Deres side ville tie med dem."

Hurtigt hævdede Edith hovedet og fæstede, idet hun fo'r tilbage, sit mørke blik på ham. Han mødte det med sit mest indsmigrende og ærbødige smil og fortsatte:

"De siger, at forholdene, således som de fremstilles af mig, er fordrejede. Jeg frygter nej, men lad os sætte, at de er det. Den uro, jeg i nogen tid har følt, hidrører derfra, at alene den omstændighed, at en sådan omgang, når den ofte blev gentaget, om end nok så uskyldigt og tillidsfuldt, fra miss Florences side, ville være afgørende for mr. Dombey, der

allerede er indtaget imod hende, og bringe ham til at gøre et eller andet skridt – jeg ved, at han nu og da har tænkt på det – for at fjerne og skille hende fra hendes hjem. Bær over med mig, frue, og husk på mit mangeårige forhold til mr. Dombey, mit kendskab til ham og min ærbødighed for ham næsten lige fra min barndom, når jeg siger, at hvis han har en fejl, så er det en ophøjet stædighed, der har sin rod i den ædle stolthed og magtfølelse, som er ham ejendommelig, og som vi alle må bøje os for, en stædighed, der ikke er angribelig således som halsstarrigheden hos andre karakterer, og fra dag til dag og år til år finder sin næring i sig selv."

Endnu holder hun sit blik fæstet på ham, men hun kunne se så fast, hun ville, hendes stolte næsebor udvidedes dog, hun trak dog sit vejr noget dybere, og hendes læbe krusedes dog lidt, da han beskrev det hos sin velynder, som de alle måtte bøje sig for. Han så det, og skønt udtrykket i hans ansigt ikke blev forandret, vidste hun, at han så det.

"Endog en så ringe hændelse som den i aftes," sagde han, "hvis jeg atter tør vove at hentyde til den, vil bedre end nogen anden forklare min mening. Dombey & Søn ænser hverken tid eller sted. Men jeg glæder mig over, at den indtraf, da den har banet vejen for mig til at nærme mig mrs. Dombey med dette emne i dag, selv om det har pådraget mig straffen af hendes midlertidige mishag. Under min uro og ængstelse, frue, blev jeg kaldt til Leamington af mr. Dombey. Der så jeg Dem. Der kunne jeg ikke undgå at se, i hvilket forhold De om kort tid ville komme til at stå til ham. Der besluttede jeg at vente, til De havde opslået Deres bolig her, og at gøre, hvad jeg nu har gjort. Jeg er ikke bange for, at jeg skulle svinge min pligt mod mr.

Dombey ved at begrave, hvad jeg ved, i Deres barm, for hvor der kun er ét hjerte og ét sind imellem to personer – således som i et sådant ægteskab – der træder den ene så godt som i den andens sted. Jeg kan derfor næsten lige så godt lette min samvittighed for Dem som for ham i en sådan sag. Af de grunde, jeg allerede har sagt, vil jeg helst vælge Dem. Må jeg træde efter den udmærkelse at turde tro, at min meddelelse er modtaget, og at jeg er fritaget for mit ansvar?"

Han mindedes længe det blik, hun sendte ham – hvem kunne have set og glemt det? – og den kamp, der opstod hos hende. Til sidst sagde hun:

"Jeg modtager den. De vil være så god at holde denne sag for afgjort, så at den ikke kommer videre."

Han bukkede dybt og rejste sig. Hun rejste sig ligeledes, og han tog med al mulig ydmyghed afsked. Men Withers, som mødte ham på trappen, blev stående, forbavset over hans tænders skønhed og hans strålende smil, og da han red bort på sin hvidsokkede hest, holdt folk ham for en tandlæge, et så blændende skue var han. Da hun kort efter kørte ud i sin karet, anså folk hende for en fornem dame, der var lige så lykkelig, som hun var rig og smuk. Men de havde ikke set hende kort i forvejen i hendes eget værelse, hvor ingen andre var til stede, og de havde ikke hørt hende udtale de tre ord: "Å Florence, Florence!"

Mrs. Skewton, som hvilede på sin sofa og nippede til sin chokolade, havde kun hørt ordet "forretninger", for hvilket hun havde en i den grad indgroet modbydelighed, at hun for længe siden havde bandlyst det fra sin ordbog og som følge deraf været nær ved på en fortryllende måde og med en umådelig

masse hjerte, for ikke at tale om sjæl, at ødelægge diverse modehandlerinder. Derfor havde hun ikke stillet noget spørgsmål og ikke røbet nogen nysgerrighed. Og den ferskenfarvede fløjlsbat gav hende nok at gøre, for da den var sat bag på hendes hoved, og det blæste temmelig stærkt, var den som rasende efter at slippe bort fra hendes selskab. Da vinduerne i kareten var blevet trukket op og blæsten lukket ude, legede apopleksien atter imellem de kunstige roser, ligesom i et fattighus fuldt af pensionerede zefyrer; og i det hele taget havde mrs. Skewton nok at gøre, men kom kun mådeligt fra det.

Heller ikke kom hun bedre fra det henimod aften, for efter at Edith, fuldt påklædt, havde ventet en halv time på hende i sit påklædningsværelse, og Dombey havde spankuleret så længe frem og tilbage i salen, at han var kommet i en højtidelig arrig tilstand – de skulle nemlig alle tre til middagsselskab – indfandt kammerpigen Flowers, ganske bleg, sig hos Edith og sagde:

"Undskyld, frue, De må ikke blive vred, men jeg kan ikke blive klog på Deres moder!"

"Hvad mener du?" sagde Edith.

"Ak, frue," svarede den forskrækkede kammerpige, "det ved jeg næppe selv. Hun skærer ansigter."

Edith ilede ned til sin moder. Cleopatra var i sin fulde stads med diamanter, korte ærmer, sminke, lokker, tænder og hele den øvrige ungdommelighed i største fuldstændighed; men apopleksien havde ikke ladet sig narre; den havde i hende genkendt målet for sit ærinde og ramt hende foran spejlet, hvor hun lå som en rædsom dukke, der var faldet over ende.

Med sand undseelse tog de hende fra hinanden og lagde det lidt af hende, der var virkeligt, på sengen. Læger blev hentet og kom snart. Kraftige midler blev brugt; erklæringer afgivet om, at hun ville forvinde denne rystelse, men ikke overleve én til, og der lå hun flere dage stum og stirrede op på loftet, mens hun undertiden frembragte uartikulerede lyde til svar på spørgsmål, om hun kendte de tilstedeværende, og deslige og undertiden slet ikke svarede hverken med tegn eller med sine stive, stillestående øjne.

Omsider begyndte hun at komme til samling og til en vis grad at kunne røre sig, dog uden at kunne tale. En dag vendte brugen af hendes højre hånd tilbage, og idet hun viste kammerpigen den og lod til at være meget urolig, tilkendegav hun ved tegn, at hun ville have blyant og papir. Dette skaffede pigen øjeblikkelig til veje i den tanke, at hun ville gøre testamente eller nedskrive et eller andet sidste ønske, og da mrs. Dombey ikke var hjemme, ventede pigen med højtidelige følelser på udfaldet.

Efter megen og møjsommelig kradsen og sletten ud og skrivning af urigtige bogstaver, der syntes på egen hånd at falde ud af blyanten, fik den gamle følgende dokument i stand:

"Rosenrødt gardin."

Da pigen blev aldeles forbavset over dette, og det ikke ganske uden grund, ændrede Cleopatra håndskriften ved at tilføje to ord endnu, hvorpå det lød således:

"Rosenrødt gardin for lægerne."

Nu fattede pigen, at hun ønskede denne genstand tilvejebragt, for at hendes hudfarve kunne tage sig fordelagtigere ud i fakultetets øjne, og da de af husets beboere,

som kendte hende bedst, ikke nærede tvivl om rigtigheden af denne mening, som hun snart blev i stand til selv at stadfæste, blev det rosenrøde gardin føjet til hendes seng, og fra den time kom hun sig med forøget hurtighed, så at hun snart kunne sidde oppe med krøller i håret, kniplingskappe på hovedet og iført en morgenkjole og lade lidt kunstigt blomsterskær stænke i de dybe huler i kinderne.

Det var et frygteligt syn at se denne udmajede gamle kvinde smiske og kokettere med døden og gøre sine ungdommelige løjer med den, som om den havde været majoren, men en forandring i hendes sind, der fulgte efter den apoplektiske rørelse, var lige så frugtbar på stof til eftertanke og fuldt så gyselig.

Enten nu svækkelsen af hendes forstand gjorde hende endnu snedigere og falskere end før, eller den gjorde hende uvidende med hensyn til, om hun var, hvad hun havde givet sig skin af at være eller ikke, eller den havde vakt et vist glimt af anger, som hverken kunne blive rigtig til lys eller vende tilbage til fuldkomment mørke, eller på grund af hendes evners sammenblanding en forening af disse virkninger var blevet rystet sammen, hvilket måske er den rimeligste formodning, så meget er vist, at hun stillede uhyre fordringer til Ediths opmærksomhed, kærlighed og taknemmelighed, roste sig selv over al måde som en uvurderlig moder og var yderst skinsyg over at have nogen rival til Ediths ømhed. I stedet for at huske deres aftale om at undgå dette emne, hentydede hun samtidig stadig til datterens ægteskab som et bevis på, at hun var en uforlignelig moder, hvilket alt sammen i forbindelse med

hendes svaghed og gnavenhed altid tjente til en spydig kommentar over hendes letsind og ungdommelighed.

"Hvor er mrs. Dombey?" kunne hun således sige til sin kammerpige.

"Taget ud, frue."

"Taget ud! Tager hun måske ud for at sky sin moder?"

"Gud velsigne Dem, nej, frue. Mrs. Dombey er bare taget ud for at køre med miss Florence."

"Miss Florence! Hvem er miss Florence? Tal ikke til mig om miss Florence. Hvad er miss Florence for hende i sammenligning med mig?"

En passende brug af diamanter eller den ferskenfarvede fløjlschat – flere uger førend hun kunne forlade stuen, sad hun med hatten på for at tage mod visitter – eller hendes udpyntning med et eller andet broget smykke standsede i almindelighed de tårer, der begyndte at flyde ved sådanne lejligheder, og hun blev da gerne ved at være tilfreds, indtil Edith kom for at se til hende, hvorpå hun ved et blik af det stolte ansigt igen fik et tilbagefald.

"Nå, det må jeg sige, Edith!" kunne hun da udbryde, idet hun rystede på hovedet.

"Hvad er der i vejen, moder?"

"I vejen? Jeg ved såmænd ikke, hvad der er i vejen. Verden kommer mere og mere i en så kunstlet og utaknemmelig tilstand, at jeg begynder at tro, at den slet intet hjerte eller noget af den slags har tilbage. Withers er mere barn imod mig, end du er. Han hænger langt mere ved mig end min egen datter. Jeg ville næsten ønske, at jeg ikke så så ung ud, så ville der måske blive taget mere hensyn til mig."

"Hvad ønsker du da, moder?"

"Å, meget, Edith!" svarede hun utålmodigt.

"Savner du noget, som du ikke har? I så tilfælde er det din egen skyld."

"Min egen skyld!" Her begyndte hun at klynke. "Sådan en moder, som jeg har været imod dig, Edith! Lige fra du lå i vuggen, har jeg gjort dig til min fortrolige, og dog forsømmer du mig og har ikke mere naturlig kærlighed til mig, end om jeg var en fremmed – ikke en tyvendedel af den kærlighed, du har for Florence – men jeg er jo kun din stakkels moder og vil ødelægge hende på én dag – og dog bebrejder du mig, at det er min egen skyld!"

"Moder, moder, jeg bebrejder dig intet. Hvorfor vil du altid dvæle ved det?"

"Er det ikke naturligt, at jeg dvæler ved det, når jeg er lutter naturlighed og følsomhed og såres på den grusomme måde, hver gang du ser på mig?"

"Det er ikke min hensigt at såre dig, moder. Husker du ikke, hvad der er blevet aftalt imellem os? Lad det skete hvile?"

"Ja, hvile! Og lad taknemmelighed imod mig hvile; lad kærlighed til mig hvile, og lad mig hvile i mit afsides værelse, uden selskab og uden opmærksomhed, mens du opsøger nye slægtninge, som ikke har mindste krav på dig! Store Gud, ved du ikke, hvilket elegant hus du råder over?"

"Jo. Stille!"

"Og denne gentile skabning, Dombey? Ved du da ikke, at du er gift med ham, og at du har nålepenge og en stilling og ekvipage, og jeg ved ikke hvad?"

"Jo vist ved jeg det, moder."

"Ligesom du ville have haft det med den søde, gode sjæl – hvad var det nu, de kaldte ham? – Granger – hvis han ikke var død. Og hvem har du at takke for alt dette, Edith?"

"Dig, moder, dig!"

"Så læg dine arme om min hals og kys mig, og vis mig, Edith, at du erkender, at der aldrig har været nogen bedre moder, end jeg har været imod dig. Og lad mig ikke blive til et sandt fugleskræmsel ved at harme og ærgre mig over din utaknemmelighed, for ellers vil ingen, ikke engang det forhadte dyr majoren, kunne kende mig, når jeg igen tager ud i selskab."

Men undertiden kunne moderen, når Edith gik nærmere hen til hende og, idet hun bøjede sit majestætiske hoved, lagde sin kolde kind til hendes, trække sig tilbage, som om hun var bange for hende, og begynde at ryste og råbe på, at hun var nær ved at gå fra forstanden. Og undertiden kunne hun ydmygt bønfalde hende om at sætte sig på stolen ved hendes seng og kunne, mens hun sad der og grublede, se på hende med et ansigt, som ikke en gang det rosenrøde gardin kunne røve dets skræmte og forvirrede udtryk.

Det rosenrøde gardin skinnede i tidens løb på Cleopatras legemlige helbredelse og på hendes påklædning – der var mere ungdommelig end før for at genoprette sygdommens ødelæggelser – og på sminken, tænderne, diamanterne, de korte ærmer og den dukkes hele garderobe, der var faldet om foran spejlet. Det skinnede også fra tid til anden på en utydelighed i hendes mæle, som hun slog hen med en barnagtig fnisen, og på forskellige svækkelser i hendes hukommelse, der ikke lod sig styre, men kom og gik, som de selv fandt for godt, ligesom for at spotte hendes eget lunefulde jeg.

Men det skinnede aldrig på nogen forandring i den ny måde, hvorpå hun tænkte på og talte til sin datter. Og skønt denne datter ofte kom inden for gardinets indflydelse, så det aldrig hendes ynde lyse af et smil eller hendes strenge skønhed formildet af den barnlige kærligheds glans.

38. Miss Tox fornyr et gammelt bekendtskab

Da miss Tox var forladt af sin veninde Louise Chick og berøvet Dombeys velvilje – for intet par med en sølvtråd sammenknyttede, fine bryllupskort smykkede kaminspejlet på Prinsessens Plads eller klaveret eller nogen af de små udstillingspladser, som Lucretia gemte til sin adspredelse om søndagen – blev hun nedtrykt i ånden og led meget af tungsind. En tid lang hørtes *Fuglevalsen* ikke på Prinsessens Plads, blomsterne blev forsømte, og støvet samlede sig på miniaturportrættet af miss Tox's stamfader med det pudrede hår og den store pisk.

Men miss Tox var hverken af den alder eller den natur, at hun længe kunne hengive sig til unyttig sorg. Kun to toner på klaveret var blevet stumme af ikke at være blevet brugt, da *Fuglevalsen* for første gang atter kvidrede og slog triller i den krogede dagligstue; kun ét geraniumblad faldt som offer for vanrøgt, førend hun igen regelmæssigt hver morgen syslede ved sine grønne kurve; den pudrede stamfader havde kun i seks uger været dækket af en sky, da miss Tox åndede på hans velvillige åsyn og polerede ham med et stykke vaskeskind.

Ikke des mindre følte miss Tox sig ensom og ilde tilpas. Hendes hengivenhed var, hvor latterligt den end ytrede sig, dog sand og stærk, og hun var, som hun udtrykte sig, blevet "dybt såret af den ufortjente forhånelse, Louise havde tilføjet hende." Men der var ikke spor af nag i miss Tox's sind. Var hun end på sin stiltfærdige måde vandret gennem livet uden egne meninger, så var hun dog kommet så langt uden bitre lidenskaber. Alene synet af Louise Chick på gaden en dag i stor afstand

overvældede i den grad hendes mælkevandsnatur, at hun nødsagedes til at ty ind i et kageudsalg, hvor hun i et lille muggent bagværelse, der i reglen var helliget til fortæring af suppe og gennemtrængtes af en atmosfære af oksekød, lettede sit hjerte ved en rigelig gråd.

Mod Dombey følte miss Tox knapt, at hun havde nogen grund til klage. Hendes opfattelse af denne mands storhed var så levende, at hun, da hun først var blevet fjernet fra ham, var til mode, som om hendes afstand fra ham altid havde været umådelig, og som om han havde vist en høj grad af nedladdenhed ved kun at tåle hende. Ingen kone kunne efter hendes oprigtige mening være for smuk eller ophøjet for ham. Tyve gange om dagen opstillede hun denne sætning og indrømmede den fuldstændig. Hun tænkte aldrig på, hvor hovmodigt Dombey havde gjort hende til et redskab for sin bekvemmelighed og sine luner og nådigst tilladt hende at pleje hans lille søn. Hun tænkte kun, for at bruge hendes egne ord, på, "at hun havde tilbragt mangfoldige glade timer i det hus, som hun altid med taknemmelighed skulle mindes, og at hun aldrig kunne holde op med at regne Dombey for en af de mest imponerende og værdige mænd".

Men afskåret fra den uforsonlige Louise og noget bange for majoren, som hun nu så på med nogen mistillid, fandt hun det kedeligt at være uvidende om, hvad der foregik i Dombeys hus. Og da hun virkelig var kommet i vane med at anse Dombey & Søn for den tap, verden i det hele taget drejede sig om, besluttede hun, hellere end at leve i uvidenhed om, hvad der interesserede hende så stærkt, at nærme sig sin gamle bekendt mrs. Richards, der siden den sidste mindeværdige

sammenkomst med Dombey plejede engang imellem at omgås med hans tjenestefolk. Måske havde miss Tox, da hun opsøgte familien Toodle, den i hendes bryst skjulte, ømme grund, at hun ville have nogen, hun kunne tale med om Dombey, lige meget hvor ringe denne nogen var.

I alle tilfælde vendte miss Tox sine skridt mod Toodles bolig en aftenstund, da Toodle, sværtet af røg og aske, i sin families skød vederkvægede sig med te. Toodle kendte kun tre tilværelsesstadier. Enten vederkvægede han sig i det nysnævnte skød, eller han jog gennem landet med en fart af fem og tyve til halvhundrede mile i timen, eller også sov han oven på sine anstrengelser. Han var altid i storm eller havblik, og i begge tilstande var han en fredelig, tilfreds og rolig mand, der syntes at have overdraget hele sin egen arvelod af hidsighed og heftighed til sine maskiner, som på den ubarmhjerterigste måde stønnede, gispede, gnavede og sled sig op, mens Toodle førte et blidt og jævnt liv.

"Polly, min tøs," sagde han med en ung Toodle på hvert knæ, mens to andre skænkede te til ham, og en hel del flere tumlede sig omkring i stuen – Toodle var aldrig i forlegenhed for børn, men havde altid et godt forråd ved hånden – "du har vel ikke for nylig set noget til vor Kedel?"

"Nej," svarede Polly, "men det er så godt som vist, at han kommer her i aften. Det er hans rigtige aften, og han er meget akkurat."

"Nu fører vor Kedel," sagde Toodle, som ret gjorde sig til gode med sit måltid, "sig vel så godt op, som nogen dreng kan opføre sig, hvad, Polly?"

"Å, han opfører sig udmærket!"

"Og han begynder da vel ikke at blive hemmelighedsfuld, hvad, Polly?"

"Nej!" sagde Polly bestemt.

"Det glæder mig, at han slet ikke er blevet hemmelighedsfuld, Polly?" sagde Toodle i sin langsomme, afmålte tone, mens han med en foldekniv skovlede sit smørrebrød i sig, som om det havde været kul, han proppede ind i et ildsted, "for det klæder ikke godt, vel, Polly?"

"Nej, naturligvis; hvor kan du spørge således?"

"Ser I, drenge og piger," sagde Toodle, idet han så omkring på sin familie, "hvad I så tager fat på på en skikkelig måde, så kan I efter min mening aldrig gøre noget bedre end at være åbenhjertige. Når I er i gennemstikninger og tunneller, må I ikke lege skjul. Hold vej i fløjten og lad os vide, hvor I er."

De opvoksede Toodler istemte en skingrende mumlen, der vidnede om deres beslutning at følge det faderlige råd.

"Men hvorledes kommer du til at tale således om Rob, fader?" spurgte hans kone bekymret.

"Hør, Polly, gamle tøs," sagde Toodle, "jeg ved ikke, om jeg egentlig mente Rob med det, jeg sagde. Det var kun sådan i forbikørsel, at jeg fik ham med; jeg kommer til en sidebane; jeg tager på, hvad jeg finder der, og et helt tog af forestillinger bliver spændt til ham, førend jeg ved af, hvor jeg er, eller hvor de kommer fra. Hvilken hovedstation er dog ikke et menneskes tanker!"

Disse dybsindige tanker skyllede Toodle ned med en spølkumte og skred dernæst til at fortætte den med en stor ladning smørrebrød, idet han imidlertid pålagde sine unge døtre at hælde en mængde varmt vand på potten, da han var umådelig

tørstig og måtte have det ubestemte kvantum "en masse spølkummer", førend han fik sin tørst slukket.

Mens Toodle således sørgede for sig selv, var han ikke ligegyldig for de yngre forgreninger, der, skønt de allerede havde fået deres aftensmad, dog stadig stod på udkig efter en og anden ekstra-mundfuld som en lækkerbissen. Sådanne uddelte han nu og da til den forventningsfulde kreds ved at række store kiler smørrebrød frem til familien at bide af i retmæssig rækkefølge og ved på en lignende måde at traktere den med små portioner te i en ske, og disse delikatesser smagte de unge Toodler så godt, at de opførte private danse af henrykkelse imellem sig selv indbyrdes, stod på ét ben og hoppede og hen gav sig til lignende gymnastiske glædesytringer. Når deres glæde således havde givet sig luft, dannede de atter lidt efter lidt en kreds om Toodle og så på ham, mens han arbejdede sig igennem mere smørrebrød og te, idet de dog lod, som om de ingen yderligere forventninger nærede med hensyn til disse levnedsmidler, men talte om andre ting og hviskede fortroligt til hinanden.

Mens Toodle midt i denne familiegruppe foregik sine børn med et frygteligt eksempel på madlyst og kørte de to unge Toodler på sine knæ med ekstratog til Birmingham, idet han så på de øvrige over en skranke smørrebrød, fremstillede Rob sig med sin sydvest og i sine sørgeklæder og blev modtaget med en almindelig sammenstimlen af sine søskende.

"Nå, moder," sagde Rob, idet han kærligt kyssede hende, "hvorledes har du det, moder?"

"Der er jo min dreng!" udbrød Polly, idet hun krystede ham og klappede ham på ryggen. "Hemmelighedsfuld! Gud velsigne

dig, fader, nej, det er han ikke!"

Disse ord var bestemt til Toodles særlige opbyggelse, men Rob, der ingenlunde var døv, opfangede dem lige så hurtigt, som de blev udtalt.

"Hvad, har fader nu igen sagt noget om mig?" udbrød den krænkede uskyldighed. "Hvor det dog er hårdt, at fordi en fyr én gang har været en smule på afveje, skal en fyrs egen fader altid rive ham det i næsen på hans bag! Det er nok," udbrød Rob, idet han tog sin tilflugt til sit frakkeærme, "til at få en fyr til at gå hen og gøre et eller andet, bare på trods!"

"Min stakkels dreng," udbrød Polly, "fader mente ikke noget med det."

"Når fader ikke mente noget med det," flæbede den fornærmede skærslipper, "hvorfor gik han så hen og sagde det, moder? Der er ingen, der tænker halvt så ondt om mig som fader. Hvor det er unaturligt! Gid én ville tage og hugge hovedet af mig. Fader ville vist ikke have noget imod at gøre det, og jeg ville hellere have, at han gjorde det end det andet."

Ved disse fortvivlede ord gav alle de unge Toodler sig til at skrigе, en rørende effekt, som Rob forstærkede ved ironisk at bede dem ikke at skrigе for hans skyld, for de burde jo hade ham, ja, det burde de, hvis de var gode drenge og piger, og dette rørte den næstyingste, der let blev rørt, i den grad, at det ikke alene rørte ham i ånden, men også i åndedrættet, så at han blev så purpurrod, at Toodle i sin forfærdelse bar ham ud til vandtønden og ville have holdt ham under tappen, hvis han ikke ved synet af dette instrument var kommet til sig selv igen.

Da sagerne havde nået dette stadium, indlod Toodle sig på en forklaring, og da hans søns følelser derved blev beroligede, gav

de hinanden hånden, og der herskede nu atter enighed.

"Vil du gøre som jeg, Kedel?" spurgte hans fader, der med fornyet kraft vendte tilbage til sin te.

"Nej tak, fader. Min herre og jeg har drukket te sammen."

"Nå, og hvorledes går det så din herre?" spurgte Polly. "Å, jeg ved ikke rigtig, moder; der er ikke stort at prale af. Der er ingenting at gøre, ser du. Han forstår sig ikke på det, kaptajnen. Endnu i dag kom der en mand ind i butikken og sagde: "Jeg skulle have det og det," sagde han – noget med et svært navn. "Hvad for noget?" sagde kaptajnen. "Det og det," sagde manden. "Hør en gang, kammerat!" sagde kaptajnen, "vil De ikke tage en observation af butikken?" – "Godt," sagde manden, "nu har jeg gjort det." – "Ser De, hvad De skal have?" sagde kaptajnen. "Nej, jeg gør ikke," sagde manden. "Så vil jeg sige Dem noget, min dreng," sagde kaptajnen, "så gør De bedst i at gå tilbage og spørge, hvorledes det ser ud, for jeg er ikke klogere end De."

"Det er da ikke måden, man skal tjene penge på," mente Polly.

"Penge, moder! Han kommer aldrig til at tjene penge. Han er et menneske, som jeg aldrig har set mage til. Men med alt det må jeg dog sige til hans ros, at han ikke er nogen slem herre. Men det kan næsten være det samme, da jeg ikke tror, at jeg bliver ret længe hos ham."

"Ikke bliver i din kondition, Rob!" udbrød hans moder, mens Toodle gjorde store øjne.

"Ikke i den kondition måske," svarede Rob og blinkede. "Det skulle ikke undre mig – venner ved hove, ser du – men bryd du dig nu bare aldrig om det, moder; jeg skal nok klare mig; det kan du være vis på."

Det i disse vink og i skærslipperens gådefulde væsen indeholdte bevis på, at han ikke led af den skrøbelighed, som Toodle havde tillagt ham, kunne let have ført til en gentagelse af hans forurettelse og af familiens bestyrtelse, hvis ikke en ny gæst helt belejlig havde indfundet sig og, til Pollys store forundring, smilede nedladende og venskabeligt til dem alle, idet hun viste sig i døren.

"God dag, mrs. Richards?" sagde miss Tox. "Jeg kommer for at besøge Dem. Må jeg komme nærmere?"

Mrs. Richards' venlige ansigt lyste af et gæstfrit svar, og idet miss Tox modtog den tilbudte stol og nådig hilste på Toodle på vejen hen til den, løsnede hun sine hattebånd og sagde, at allerførst måtte hun bede de kære børn, alle som én, at komme hen og kysse hende.

Den af skæbnen forfulgte næst yngste Toodle, der på grund af sine huslige plagers hyppighed syntes at være født under en ulykkelig stjerne, blev hindret i at udføre sin del af den almindelige hilsen ved, at han havde sat sydvesthatten, han i forvejen havde leget med, langt ned på hovedet med bagsiden fortil, hvilket uheld, idet det for hans forfærdede indbildningskraft fremstillede et sørgeligt billede af, hvorledes han tilbragte resten af sine dage i mørke og i håbløs afsondring fra sine venner og slægtninge, bragte ham til at stritte voldsomt imod og udstøde kvalte skrig. Da han var blevet fri, var hans ansigt hedt, rødt og fugtigt, og miss Tox tog ham ganske udmattet, som han var, på skødet.

"De har vist næsten glemt mig," sagde miss Tox til Toodle.

"Nej, frøken, nej. Men vi er alle sammen blevet lidt ældre siden den tid."

"Og hvorledes har De det?" spurgte miss Tox venligt.

"Mange tak, frøken, frisk og vel. Hvorledes har De det, frøken? Holder gigten sig nogenlunde borte? Man kan ikke vente andet end at få den på halsen med årene."

"Tak," sagde miss Tox, "endnu har jeg ikke mærket til nogen plage af den sygdom."

"De er meget heldig, frøken. Mange folk på Deres alder lider meget af den. Der var nu f.eks. min moder –" Men idet Toodle her opfangede et glimt af sin kones øje, begravede han klogeligt resten i en spølkum te.

"Men, mrs. Richards," udbrød miss Tox, idet hun så på Rob, "det er da vel aldrig Deres –"

"Ældste, frøken?" sagde Polly. "Jo, det er såmænd. Det er den samme lille krabat, der var den uskyldige årsag til så meget."

"Denne hersens, frøken?" sagde Toodle, "er ham med de korte ben – og de var," sagde Toodle med et skær af poesi i sin tone, "usædvanlig korte til skindbukser – som mr. Dombey gjorde en skærslipper af."

Dette minde overvældede næsten miss Tox. Genstanden for det fik straks en særlig tillokkelse for hende. Hun opfordrede ham til at give sig hånden og lykønskede hans moder til hans frimodige, oprigtige ansigt. Rob, der havde hørt, hvad hun sagde, satte en mine op, der skulle retfærdiggøre lovtalen, men det var næppe den rigtige mine.

"Og nu, mrs. Richards," sagde miss Tox, "og De med," tilføjede hun, henvendt til Toodle, "vil jeg sige Dem rent ud, hvorfor jeg er kommet. De ved måske, mrs. Richards – og muligvis ved De det med – at der er indtrådt lidt kulde imellem

mig og nogle venner, og at hvor jeg før plejede at komme så meget, kommer jeg nu slet ikke."

Polly, som med kvindelig takt straks fattede dette, tilkendegav det med et lille blik. Toodle, som ikke havde den fjerneste forestilling om, hvad miss Tox mente, tilkendegav ligeledes dette ved en stirren.

"Hvorledes," sagde miss Tox, "denne kulde er opstået imellem os, gør naturligvis intet til sagen og trænger ikke til nærmere at forklares. Det er nok, når jeg siger, at jeg nærer den størst mulige agtelse og interesse for mr. Dombey," her svigtede stemmen næsten miss Tox, "og for alt, hvad der vedrører ham."

Toodle, som nu havde fået øjnene op, rystede på hovedet og sagde, at han nok havde hørt tale om det og også troet det, da Dombey var en vanskelig mand.

"Tal endelig ikke således," svarede miss Tox. "Jeg må indstændigt bede Dem, hverken nu eller i fremtiden at tale således. Sådan tale kan ikke andet end være meget pinefuld for mig og vil sikkert ikke yde en gentleman med en tænkemåde som Deres nogen varig tilfredsstillelse."

Toodle, som ikke havde næret mindste tvivl om, at hans ord ville blive modtaget med bifald, blev yderlig befippet.

"Alt, hvad jeg ønsker at sige, mrs. Richards," vedblev miss Tox – "og jeg henvender mig ligeledes til Dem – er, at enhver underretning om familiens foretagender, familiens velvære, familiens sundhedstilstand, som måtte komme Dem for øre, vil være mig højst velkommen, og at jeg vil være glad ved at sladre med mrs. Richards om det. Hun og jeg har aldrig haft mindste udestående med hinanden – skønt jeg nok kunne ønske, at vi havde kendt hinanden noget nærmere, skønt ingen anden end

jeg selv er skyld i, at dette ikke har været tilfældet – håber jeg, at hun intet vil have imod, at vi nu er rigtig gode venner, og at jeg går og kommer, når jeg har lyst, uden at blive modtaget som en fremmed. Jeg håber oprigtigt, mrs. Richards," fortsatte miss Tox med inderlighed, "at De vil tage dette således, som jeg mener det, og med den samme godmodighed, som jeg altid har kendt hos Dem."

Polly var fornøjet og viste det. Toodle vidste ikke, om han var fornøjet eller ej, og opretholdt en stoisk ro.

"De indser, mrs. Richards," sagde miss Tox – "og jeg håber, at De også indser det – at der findes forskellige små måder, som jeg i en ringe grad kan være Dem til nytte på, når De ikke modtager mig som en fremmed, og jeg skal med glæde være det. Jeg kan f.eks. lære Deres børn et og andet. Jeg skal tage nogle små bøger med, hvis De tillader det, og noget håndarbejde, og af og til om aftenen skal de lære – å Gud, de skal lære en hel del, håber jeg, og gøre deres lærerinde ære."

Toodle, der havde megen agtelse for lærdom, gjorde et bifaldende kast med hovedet hen mod sin kone og vædede med gryende tilfredshed sine hænder.

"Når jeg altså ikke er fremmed, vil jeg ikke være i vejen for nogen," sagde miss Tox, "og alt vil gå sin gang, som om jeg ikke var til stede. Mrs. Richards passer sit sytøj, sin strygning, sine børn, eller hvad det nu kan være, uden at bryde sig om mig, og De ryger Deres pibe, når De har lyst, ikke sandt?"

"Mange tak, frøken," sagde Toodle. "Jo, min pibe skal jeg ikke forsømme."

"Meget smukt sagt af Dem," svarede miss Tox, "og jeg forsikrer Dem nu åbent, at det ville være mig en stor trøst, og at

hvilken nytte jeg end måtte være så heldig at gøre børnene, vil De mere end rigeligt gengælde mig den, hvis De i al venskabelighed og godmodighed vil indlade Dem på denne lille akkord, uden at gøre videre ophævelser af den."

Akkorden sluttedes på stedet, og miss Tox fandt sig allerede så hjemme, at hun straks holdt en foreløbig eksamen med børnene – hvilken Toodle højlig beundrede – og opskrev deres alder, navne og kundskaber på et stykke papir. Denne ceremoni og en lille yderligere passiar trak tiden ud til efter deres sædvanlige sengetid og opholdt miss Tox ved den Toodleske arne, indtil det var for sent for hende at gå alene hjem. Den galante skærslipper tilbød hende imidlertid forekommende at følge hende lige til hendes egen dør, og da det altid var noget for miss Tox at blive ledsaget hjem af en yngling, som Dombey først havde iført disse mandlige klædningsstykker, som sjældent nævnes ved navn, modtog hun meget villigt tilbuddet.

Efter at have vekslet håndtryk med Toodle og Polly og kysset alle børnene forlod miss Tox huset med en uindskrænket popularitet og et hjerte, der var så let, at det ville have fornærmet mrs. Chick, hvis denne gode dame kunne have vejret det.

Af beskedenhed ville Rob gå bagved, men miss Tox ønskede at beholde ham ved siden af sig for at tale med ham og, som hun senere udtrykte sig for hans moder, hun "pumpede ham dygtigt" undervejs.

Han lod sig pumpe så læns, at miss Tox blev ganske henrykt over ham. Jo mere hun pumpede, des klarere blev han, så klar som det klareste vand. Aldrig har der været en bedre eller mere lovende yngling – en mere kærlig, stadig, forsigtig, sindig,

ærlig, blid, oprigtig ung mand end den pumpede Rob den aften.

"Jeg er rigtig glad," sagde miss Tox, da hun kom til sin dør, "ved at have lært dig at kende. Jeg håber, at du vil se i mig en veninde og komme og besøge mig, så tit du har lyst. Har du en sparebøsse?"

"Ja, jeg sparer, til jeg har fået så meget samlet, at jeg kan sætte det i banken."

"Det er virkelig meget rosværdigt," sagde miss Tox. "Det glæder mig at høre. Put denne halfcrown i den."

"Mange tak; men jeg kan virkelig ikke tage imod den."

"Jeg ærer din uafhængige ånd," sagde miss Tox, "men jeg kan godt afse en halfcrown, forsikrer jeg dig. Du fornærmer mig ved ikke at modtage den som et tegn på min velvilje. God nat, Robin."

"God nat, frøken, og mange tak," sagde Rob, som løb fnisende bort for at veksle sin halfcrown og sætte den over styr til slikkerier. Men man havde aldrig undervist i redelighed i Robs skole, hvor det herskende system især udmærkede sig ved at avle hykleri, og det i den grad, at mange tidligere skærslipperes venner og lærere sagde, at hvis der ikke kom andet ud af at give simple folk undervisning, var det bedre, at de slet ingen fik. Nogle, der var mere fornuftige, sagde: Lad os give dem en bedre. Men de styrende kræfter i skærslipperlavet havde altid et svar på rede hånd til dem, idet de fremhævede nogle få drenge, som havde artet sig vel trods systemet, og rent ud påstod, at de kun kunne have artet sig vel på grund af det, hvilket bragte de næsvisse opponenter til tavshed og hævdede skærslipper-instituttets glans.

39. Sømanden, kaptajn Edward Cuttles yderligere hændelser

Sikker på fod og stærk i vilje var tiden ilet således, at det år, som den gamle instrumentmager havde fastsat som det tidsrum, i hvilket hans ven skulle afholde sig fra at bryde den forseglede pakke, som fulgte med det brev, han havde efterladt til ham, nu snart var udløbet, og en aftenstund begyndte Cuttle med nysgerrighed og uro at tænke på den.

I sin redelighed ville kaptajnen lige så godt have tænkt på at åbne pakken én time før fristens udløb, som han ville have tænkt på at åbne sig selv for at studere sin egen anatomi. På et vist stadium af sin første aftenpibe tog han den imidlertid frem, lagde den på bordet og sad et par timer i træk og stirrede med tavs værdighed gennem tobaksrøgen på dens ydre. Efter at han således havde set på den i rum tid, skød han af og til sin stol lidt efter lidt længere bort fra den, som om han ville unddrage sig dens tryllekrafts område; men hvis dette var hans plan, så lykkedes den ham aldrig, for selv når han blev standset af dagligstuevæggen, trak pakken ham endnu stadig til sig, og når hans øjne på deres tankefulde vandring strejfede op mod loftet eller hen mod ilden, fulgte billedet af den straks efter og stillede sig på en iøjnefaldende måde imellem kullene eller indtog en fordelagtig stilling på det hvidtede loft.

For Hjertensfryd var kaptajnens faderlige ømhed og beundring stadig uforandret; men siden sin sidste samtale med Carker havde han begyndt at nære tvivl om, at hans tidligere mægling til bedste for denne unge dame og hans elskede Walter

havde vist sig så gavnlige, som han kunne have ønsket, og som han dengang havde troet. Kaptajnen pintes af en mørk anelse om, at han havde gjort mere skade end gavn; og i sin anger og beskedenhed gjorde han den bedste bod, han kunne tænke sig, ved at sætte sig ude af stand til at skade nogen og ligesom kastede sig over bord som en farlig person.

Frivilligt begravet imellem instrumenterne, nærmede kaptajnen sig således aldrig Dombey's hus eller viste sig i fjerneste måde for Florence eller Miss Nipper. Han afsondrede sig endog fra Perch ved dennes næste besøg, idet han tørt underrettede ham om, at han takkede ham for hans selskab, men havde kappet sig løs fra alt sådant bekendtskab, da han ikke kunne vide, hvilket krudtkammer han kunne sprænge i luften uden at ville det. I denne frivillige ensomhed tilbragte kaptajnen hele dage og uger uden at veksle et ord med nogen anden end skærslipperen, som han holdt for et mønster på uegennyttig hengivenhed og troskab. I denne ensomhed kunne kaptajnen, mens han om aftenen stirrede på pakken, sidde og ryge og tænke på Florence og stakkels Walter, indtil de begge forekom hans jævne fantasi at være døde og gået over til evig ungdom som de smukke og uskyldige børn, således som han først huskede dem.

Over sine egne grublerier glemte kaptajnen imidlertid hverken sin egen uddannelse eller Robs åndelige forædling. Dette unge menneske måtte i reglen hver aften læse en time højt for kaptajnen i en eller anden bog, og da kaptajnen ubetinget troede, at alt, hvad der stod i bøger, var sandt, indsamlede han derved en mængde mærkelige kendsgerninger. Hver søndag aften læste kaptajnen selv en guddommelig

prædiken op, der var blevet holdt på et bjerg, og skønt han var vant til at citere teksten på sin egen vis uden bog, syntes han dog at læse den med en lige så ærbødig opfattelse af den himmelske ånd, som om han havde lært den udenad på græsk og været i stand til at skrive et hvilket som helst antal af hidsige teologiske undersøgelser over hver eneste sætning.

Robs ærefrygt for de hellige skrifter var som en følge af det beundringsværdige system i skærslipperens skole blevet udviklet ved, at han uafsladelig havde stødt sine intellektuelle skinneben mod alle egennavne i alle Juda stammer, idelig og særlig som straf havde måttet gentage svære, ensformige vers og fra en alder af seks år paradere i skindbukser tre gange om søndagen meget højt oppe i en meget varm kirke, hvor et stort orgel summede for hans øren ligesom en overordentlig travl bi. Han gav sig nu af alle kræfter skin af at være opbygget, når kaptajnen holdt op at læse, og gabte og nikkede som oftest under oplæsningen, hvilket aldrig så meget som anedes af den gode kaptajn.

Som forretningsmand havde kaptajn Cuttle lagt sig efter at føre bøger. I disse indførte han iagttagelser af vejret og af strømningerne af vognene, om hvilke han bemærkede, at de på denne kant løb vestligt om morgenen og den største del af dagen, men derimod østligt om aftenen. Da der i én uge indfandt sig nogle tilfældige kunder, der "prajede ham" – således førte kaptajnen det til bogs – om briller og, uden egentlig at købe, sagde, at de ville komme igen, mente kaptajnen, at forretningen begyndte at tage opsving, og førte en notits ind i dagbogen om det med den tilføjelse, at det havde

kulet temmelig frisk af nordvest, da vinden var sprunget om om natten.

En af kaptajnens største forlegenheder voldtes ham af Toots, som indfandt sig jævnlige og, uden at tale ret meget, syntes at have sat sig i hovedet, at den lille dagligstue var et fortrinligt værelse til at klukke i, eftersom han kunne sidde halve timer ad gangen og drage denne fordel af det, uden at gøre mindste fremskridt i kaptajnens fortrolighed. Kaptajnen, der var blevet forsigtig efter sine sidste erfaringer, kunne ikke blive enig med sig selv, om Toots var den blide skabning, han syntes at være, eller en underfundig skælm. Hans hyppige hentydninger til miss Dombey var mistænkelige, men kaptajnen fandt dog et hemmeligt velbehag i Toots' tilsyneladende tillid til ham og afholdt sig foreløbig fra at bestemme sig imod ham, men tog ham kun, hver gang han nærmede sig det emne, der lå ham mest på hjerte, i øjesyn med en overordentlig skarpsindighed.

"Kaptajn Gills," busede Toots en dag ud på sin sædvanlige måde, "tror De, at De kunne fatte gunstige tanker om det forslag, jeg har stillet Dem, og indrømme mig glæden af Deres bekendtskab?"

"Jeg vil sige Dem noget, min dreng," svarede kaptajnen, der til sidst var blevet enig med sig selv om, hvorledes han ville gå til værks; "jeg har tænkt alvorligt over denne sag."

"Det er meget smukt af Dem. Jeg er Dem meget taknemmelig. På ære og samvittighed, kaptajn Gills, det ville være en sand velgerning af Dem at unde mig glæden af Deres bekendtskab. Det ville det sandelig."

"Ser De, kammerat," indvendte kaptajnen langsomt, "jeg kender Dem ikke."

"Men De kan jo aldrig lære mig at kende," svarede Toots, der ikke så let lod sig slå af marken, "når De ikke vil unde mig glæden af Deres bekendtskab."

Kaptajnen syntes slået af disse ords styrke og originalitet og så på Toots, som om han fandt, at der var en hel del mere i ham, end han havde ventet.

"Godt sagt, min dreng," sagde kaptajnen og nikkede tankefuldt, "og sandt. Hør nu engang: De har sagt noget, som har bragt mig til at forstå, at De beundrer en vis sød skabning. Hvad?"

"Kaptajn Gills," sagde Toots og gestikulerede heftigt med den hånd, hvori han holdt sin hat. "Beundring er ikke ordet. De har på ære ingen forestilling om min følelse. Kunne jeg blive farvet sort og gjort til miss Dombeys slave, ville jeg holde det for en tjeneste, der blev vist mig. Kunne jeg med opofrelse af hele min formue blive forvandlet til miss Dombeys hund – tror – tror jeg virkelig ikke, at jeg kunne holde op at logre med halen. Jeg ville være så fuldkommen lykkelig."

Toots sagde det med våde øjne og trykkede dybt rørt sin hat mod sit bryst.

"Min dreng," svarede kaptajnen, der følte medlidenhed, "mener De det alvorligt –"

"Kaptajn Gills," udbrød Toots, "jeg er i en sådan sindstilstand og mener det så frygtelig alvorligt, at hvis jeg kunne aflægge ed på et stykke hedt jern eller gloende kul eller smeltet bly eller brændende lak eller noget af den slags, ville jeg med glæde gøre det for at lette mine følelser." Og Toots så sig i en fart om i stuen, som om han søgte et eller andet smertefuldt middel til at fuldbyrde sit rædsomme forsæt.

Kaptajnen skød den blanke hat ned i nakken, strøg sig med sin tunge hånd ned ad ansigtet – hvorved han gjorde sin næse endnu mere spraglet – og idet han stillede sig lige over for Toots og hagede sig fast i hans frakke, tiltalte han ham med følgende ord, mens Toots med største opmærksomhed og nogen forundring så ham ind i ansigtet:

"Hvis De mener det alvorligt, min dreng, så er De en genstand for nåde, og nåden er den klareste ædelsten i kronen på en brites hoved, hvorom De kan overhale konstitutionen, således som den står i *Rule Britannia*, og så vil De se, at den er det frihedsbrev, som skytsenglene har sunget så mange gange om. Stå støt! Dette hersens forslag af Dem bringer mig lidt ud af min kurs. Og hvorfor? Fordi jeg krydser på egen hånd i disse farvande, ser De, og ingen makker har eller ønsker mig. Støt! De prajede mig først om en vis ung dame, af hvem De var fragtet. Hvis nu vi to, De og jeg, mener jeg, skal være i kompagni med hinanden, må denne unge skabnings navn aldrig nævnes eller antydes. Jeg ved ikke, hvilken skade det kan have gjort, at det tidligere er blevet nævnt alt for frit, og derfor gør jeg kort proces. Forstår De mig rigtigt, kammerat?"

"De vil undskylde mig, hvis jeg undertiden ikke ganske kan følge Dem. Men på ære, jeg – det er hårdt, kaptajn Gills, ikke at turde tale om miss Dombey. Jeg har i sandhed en så frygtelig byrde her" – her berørte Toots med begge hænder bryststykket i sin skjorte – "at jeg nat og dag akkurat er til mode, som om nogen sad på mig!"

"Det er de vilkår, jeg tilbyder," sagde kaptajnen. "Synes De, at de er for strenge, kammerat, hvilket de måske er, så hold af og læg modigt an på en anden bov!"

"Jeg ved ikke rigtigt," svarede Toots, "hvorledes det er, men efter alt, hvad De sagde mig, da jeg var her første gang, så – så føler jeg, at jeg hellere vil tænke på miss Dombey i Deres selskab end tale om hende i næsten enhver andens. Vil De derfor unde mig glæden af Deres bekendtskab, vil det være mig meget kært at tage imod det på Deres egne vilkår. Jeg ønsker at gå ærligt til værks," sagde Toots og trak et øjeblik sin fremrakte hånd tilbage, "og nødsages derfor til at sige, at jeg ikke kan lade være at tænke på miss Dombey. Jeg kan umuligt love ikke at tænke på hende."

"Min dreng," sagde kaptajnen, som denne oprigtige tilståelse gav langt bedre tanker om Toots, "med et menneskes tanker er det ligesom med vindene; ingen kan ret længe stå inde for dem. Er det altså en aftale med hensyn til ord?"

"Ja, med hensyn til ord, kaptajn Gills," svarede Toots, "tror jeg, at jeg kan forpligte mig."

Toots gav nu kaptajn Cuttle sin hånd på det, og med et tilfreds og nådigt nedladende udtryk indrømmede kaptajnen ham formelt sit bekendtskab. Toots syntes at finde sig meget lindret og oplivet over denne fordel og klukkede henrykt under resten af sit besøg. Kaptajnen var på sin side ikke utilfreds med at indtage denne beskyttende stilling og overordentlig velfornøjet med sin egen klogskab og fremsynethed.

Men hvor rig kaptajnen end var på den sidste egenskab, voldtes der ham dog endnu samme aften en overraskelse af den ærlige Rob. Den enfoldige fyr, der, mens han havde drukket te ved det samme bord og bøjet sig fromt over sin kop, havde gjort nogle skelende iagttagelser af sin herre, som med stor møje,

men megen værdighed læste avisen, afbrød tavsheden ved at sige:

"Om forladelse, hr. kaptajn, men De skulle vel ikke have brug for nogle duer, hvad, sir?"

"Nej, min dreng," svarede kaptajnen.

"For jeg kunne nok have lyst til at skille mig ved mine, hr. kaptajn," sagde Rob.

"Hvad for noget?" udbrød kaptajnen og trak sine buskede øjenbryn en kende i vejret.

"Ja, jeg tager herfra, hr. kaptajn, hvis De ikke har noget imod det."

"Tager herfra? Hvor vil du tage hen?" spurgte kaptajnen, idet han så på ham oven over sine briller.

"Hvad, vidste De ikke, at jeg ville forlade Dem, hr. kaptajn?" spurgte Rob med et underfundigt smil.

Kaptajnen lagde avisen fra sig, tog sine briller af og fæstede sine øjne på desertøren.

"Jo, jeg siger Dem op. Jeg troede, at De måske allerede havde vidst det," sagde Rob og gned sig i hænderne, idet han rejste sig.

"Hvis De snart ville se Dem om efter en anden i mit sted, ville det være mig meget kært. De kan vel ikke se Dem om efter en anden i morgen? Hvad, tror De?"

"Så du vil altså desertere fra flaget, min dreng?" sagde kaptajnen efter længe at have undersøgt hans ansigt.

"Åh, det er meget hårdt for en fyr, hr. kaptajn," udbrød den sensible Rob, der øjeblikkelig følte sig fornærmet og harmfuld, "at han ikke kan komme med en lovlig opsigelse, uden at han således skal lade sig glo på og kalde for desertør. De har ikke lov til at skælde en fattig fyr ud. Fordi De er herre og jeg kun tjener,

har De ikke ret til at håne mig. Hvad ondt har jeg gjort? Sig mig bare, hvad min forbrydelse er, hr. kaptajn?"

Den sønderknuste Rob græd og holdt sit ærme op for øjet.

"Nå, hr. kaptajn," udbrød den krænkede yngling, "giv dog min forbrydelse et navn. Hvad har jeg gjort? Har jeg måske stjålet? Har jeg måske stukket ild på huset? Hvis så var, hvorfor har De da ikke ladet mig arrestere og stille for retten? Men at berøve en fyr, der har været Dem et godt tyende, hans gode navn og rygte, fordi han ikke har råd til for Deres skyld at stå sig selv i lyset, det er en skam og en dårlig løn for tro tjeneste! Det er den måde, hvorpå en ung fyr ødelægges og bringes på afveje. Jeg undrer mig sandelig over Dem, hr. kaptajn, det gør jeg!"

Alt dette fremhylede Rob med en grædefærdig klynken, mens han forsigtigt gik baglæns hen mod døren.

"Så du har altså fået dig en anden plads, hvad, min dreng?" sagde kaptajnen og stirrede på ham.

"Ja, hr. kaptajn, siden De spørger mig om det, så har jeg fået mig en anden plads," udbrød Rob, idet han mere og mere nærmede sig døren; "en bedre plads end den, jeg havde her, og hvor jeg ikke trænger til så meget som et godt ord af Dem. Det er heldigt for mig på grund af alt det, De har ladet mig høre, fordi jeg er fattig og ikke har råd til for Deres skyld at stå mig selv i lyset. Ja, jeg har fået en anden plads, og var det ikke, fordi jeg ikke kan være bekendt at forlade Dem, førend De har fået en anden i mit sted, ville jeg hellere straks tage hen i min nye kondition end lade mig således skælde ud af Dem, fordi jeg er fattig og ikke vil stå mig selv i lyset for Deres skyld. Hvorfor river De mig i næsen, at jeg er fattig og ikke vil stå mig selv i

lyset for Deres skyld, hr. kaptajn? Hvor kan De dog være så simpel?"

"Hør engang," svarede den fredelige kaptajn, "nu må du ikke stikke flere sådanne ord ud."

"Ja, så må De heller ikke stikke flere af Deres ord ud, hr. kaptajn," svarede den opbragte uskyldige, der blev lydeligere i sin klynken og gik baglæns ud i butikken. "De må før tage mit blod end mit gode navn og rygte."

"For," blev kaptajnen roligt ved, "du har måske hørt tale om noget, der kaldes en tamp."

"Så, hr. kaptajn?" udbrød den irriterende skærslipper. "Nej, jeg har ikke. Jeg har aldrig hørt tale om sådan noget."

"Godt," sagde kaptajnen, "men jeg er vis på, at du ret snart vil komme til at gøre bekendtskab med den, hvis du ikke holder skarpt udkig. Jeg kan læse dine signaler, min dreng. Du kan gå."

"Må jeg virkelig gå straks, hr. kaptajn?" udbrød Rob, henrykt over sit held. "Men husk vel på, at jeg ikke forlangte at gå straks. De skal ikke tage mit gode navn og rygte, fordi De af Deres egen fri vilje lader mig gå straks. Og heller ikke må De tilbageholde noget af min løn!"

Det sidste punkt bragte hans herre i orden ved at tage blikkassen frem og tælle hans løn op på bordet. Snøftende og hulkende og dybt såret i sine følelser tog Rob pengestykkerne et for et, med en snøften og hulken for hvert især, og bandt dem enkeltvis ind i knuder i sit lommeværkløse, hvorpå han gik op på taget og fyldte sine lommer og sin hat med duer; gik derefter ned til sin seng under disken og snørede sin bylt, snøftende og hulkende endnu stærkere, som om gamle minder skar ham i hjertet; klynkede derpå: "God nat, hr. kaptajn; jeg forlader Dem

uden nag!" og kneb endelig, idet han stillede sig på gadedørstrappen, den lille kadet som afskedsforhånelse i næsen og gik med et triumferende grin ned ad gaden.

Overladt til sig selv, fortsatte kaptajnen læsningen af avisen, som om intet uventet eller usædvanligt var hændt og fortsatte vedholdende at læse. Men ikke ét ord forstod kaptajn Cuttle, selv om han læste en uhyre mængde, for Rob fo'r op ad den ene spalte og ned ad den anden, hele avisen igennem.

Det er tvivlsomt, om den værdige kaptajn nogen sinde havde følt sig så fuldstændig forladt som nu; men nu var Sol Gills, Walter og Hjertensfryd først rigtigt tabte for ham, og nu bedrog og spottede Carker ham grusomt. De havde alle været repræsenteret af den falske Rob, som han mangen en gang havde skildret de minder for, der rørte sig så levende hos ham. Han havde haft tillid til den falske Rob og glædet sig ved at have tillid til ham. Han havde gjort ham til sin kammerat som den sidste af det gamle skibsmandskab. Han havde overtaget kommandoen over den lille kadet med ham som næstkommanderende. Han havde villet opfylde sin pligt imod ham og været lige så kærligt stemt imod drengen, som om de havde lidt skibbrud sammen og var blevet kastet op på en øde ø. Og nu, da den falske Rob havde bragt mistillid, troløshed og lavhed ind i den dagligstue, der havde været ligesom en slags helligdom, var kaptajnen til mode, som om dagligstuen også snart skulle gå til bunds, uden at det ville undre ham eller volde ham synderlig sorg.

Derfor læste kaptajn Cuttle avisen med dyb opmærksomhed og uden at forstå den, og derfor sagde kaptajn Cuttle ikke det mindste til sig selv om Rob eller indrømmede, at han tænkte på

ham, lige så lidt som han ville indrømme, at Rob i fjerneste måde havde skyld i, at han følte sig lige så ensom som Robinson Crusoe.

På samme rolige, forretningsmæssige måde gik kaptajnen i mørkningen over til Leadenhall Square og traf en overenskomst med en privat vægter, som havde post der, om, at han hver morgen og aften skulle komme og tage skodderne for trækadetten fra og sætte dem for. Derpå gik han hen til spisekvarteret for at nedsætte de derfra hidtil dagligt leverede rationer til det halve, og til værtshuset for at stoppe forræderens øl. "Mit unge menneske," sagde kaptajnen til forklaring for den unge dame i gæstestuen, "har nemlig fået sig en bedre kondition." Endelig besluttede kaptajnen, at han selv ville ligge under disken og som ejendommens eneste bevogter tørne ind der om aftenen i stedet for ovenpå.

Fra denne seng rejste kaptajnen sig fra nu af hver dag og satte hver morgen klokken seks sin hat på med det samme ensomhedens præg, Robinson Crusoe fuldendte sit toilette på med sin gedeskindshue, og skønt hans frygt for en hjem søgelse af den vilde stamme MacStinger var blevet noget kølnet, ligesom den samme ængstelse hos hin forladte sømand var blevet, efter at en lang tid var hengået uden spor af menneskeæderne, så fulgte han dog stadig en regelmæssig forsvarsplan og vovede sig aldrig ud til en fruentimmerhat, førend han havde udspejdet den fra sit forskansede smuthul. I dette tidsrum – under hvilket han ingen besøg fik af Toots, der skriftligt havde underrettet ham om, at han var rejst fra byen – begyndte hans egen stemme at få en fremmed klang i hans øren, og ved at pudse og sætte varerne hen og sidde så meget

bag disken og læse eller se ud ad vinduet vænnede han sig til at tænke så dybt, at den røde rand på hans pande undertiden værkede af overdreven grublen.

Da året nu var gået, fandt kaptajn Cuttle det hensigtsmæssigt at åbne pakken; men da det altid havde været hans hensigt at gøre dette i overværelse af Rob, der havde bragt ham den, og han havde en forestilling om, at det ville være mest i sin orden at åbne den i en eller andens nærværelse, var han i en slem forlegenhed for et vidne. I denne knibe opdagede han med usædvanlig glæde blandt skibsefterretningerne en anmeldelse om, at "*Den Forsigtige Clara*", kaptajn John Bunsby, var kommet tilbage fra en kystrejse, og til hin filosof sendte han øjeblikkelig et brev af sted, hvori han pålagde ham ubrødelig tavshed med hensyn til hans opholdssted og udbad sig æren af hans besøg så snart som muligt ved aftenstid.

Bunsby, der var en af de vismænd, som handler efter overbevisning, brugte nogle dage til helt at få den overbevisning ind i sit hoved, at han havde modtaget et brev af dét indhold.

Men efter at have vendt og drejet det og gjort sig til herre over det, sendte han straks sin dreng afsted med det budskab: "Han kommer i aften!" og da drengen havde ordre til kun at udtale disse ord og derpå at forsvinde, udførte han sit ærinde som en tjæret ånd, som en gådefuld advarsel var blevet betroet.

Glad ved at modtage dette svar, tog kaptajnen piber og rom og vand frem og ventede i dagligstuen på sin gæst. Klokken otte meldte en dyb brølen, som af en nautisk tyr, kaptajnens lyttende øre, at Bunsby var på siden, og straks indlod kaptajnen ham, lodden og vid i klæderne, som han var, og med hans sløve

mahognitræsansigt, der, som sædvanlig, ikke syntes at vide det mindste om, hvad der var lige foran det, men opmærksomt at iagttage et eller andet, der foregik i en helt anden verdensdel.

"Bunsby," sagde kaptajnen og greb hans hånd, "hvorledes går det, min dreng, hvorledes går det?"

"Godt, godt, kammerat," svarede stemmen inden i Bunsby uden noget andet livstegn fra chefen selv.

"Bunsby," sagde kaptajnen med en utæmmelig hyldest af hans geni, "her har jeg Dem, en mand, som kan afgive en dom, der er klarere end diamanter – og vis mig den dreng med et par tjærede bukser, der således som De skinner så klart som diamanter for mig! Her har jeg Dem, en mand, som på dette sted afgav en erklæring, hvoraf hvert bogstav er gået i opfyldelse," hvilket kaptajnen oprigtigt troede.

"Vel, vel," brummede Bunsby.

"Hvert bogstav af den," sagde kaptajnen.

"Hvorfor?" brummede Bunsby, idet han for første gang så på sin ven. "I hvilken retning? I så fald, hvorfor? Derfor." Med hvilke orakelmæssige ord – de syntes næsten at gøre kaptajnen svimmel, på et sådant hav af tanker og gisninger skød de ham ud – vismanden lod sig hjælpe sin pjækkert af og fulgte med sin ven ind i den lille dagligstue, hvor hans hånd straks slog ned på romflasken, af hvilken han bryggede sig et stift glas grog, og kort efter på en pibe, som han stoppede, tændte og begyndte at ryge af.

Skønt den store chefs henrykte og uforstyrrelige væsen langt overgik kaptajn Cuttles fatteevne, efterlignede han dog sin gæst i disse enkeltheder og satte sig i kroen lige over for ham ved kaminen, hvor han iagttog ham ærbødigt, og som om han

ventede på en eller anden opmuntring eller ytring af nysgerrighed fra Bunsbys side, der kunne føre ham til hans egne sager. Men da den mahognitræs filosof ikke tilkendegav, at han havde sans for andet end varme og tobak, undtagen én gang, da han, idet han tog piben af munden for at gøre plads for sit glas, tilfældigvis med overordentlig barskhed i stemmen indskød, at hans navn var Jack Bunsby – meddelte kaptajnen, efter i et kort og ærbødigt foredrag at have udbedt sig hans opmærksomhed, ham den hele historie om onkel Sols afrejse tillige med den forandring, den havde gjort i hans egen livsskæbne, og sluttede med at lægge pakken på bordet.

Efter en lang pause nikkede Bunsby.

"Skal den åbnes?" spurgte kaptajnen.

Bunsby nikkede atter.

Kaptajnen brød følgelig seglet og lod to sammenlagte papirer komme til syne, på hvilke han læste udskriftene hver for sig således: "Solomon Gills' sidste vilje og testamente." – "Brev til Ned Cuttle."

Bunsby syntes, med øjet vendt mod kysten af Grønland, at vente på at få indholdet at høre, hvorfor kaptajnen rømmede sig og læste brevet højt.

"Kære Ned Cuttle. Da jeg besluttede at rejse til Vestindien –"

Her standsede kaptajnen og så stift på Bunsby, der så lige så stift på kysten af Grønland.

"- for i min fortvivlelse at opsøge min kære dreng, vidste jeg, at hvis De hørte om min plan, ville De søge at hindre den eller følge med mig, og jeg holdt den derfor hemmelig. Hvis De nogen sinde får dette brev at læse, Ned, er jeg rimeligvis død. De vil da let tilgive en gammel vens dårskab og føle deltagelse

for den uro og uvished, hvori han drog bort på en så eventyrlig rejse. Derfor nok om det. Jeg har kun ringe håb om, at min stakkels dreng vil få disse ord at læse, eller at han mere vil glæde Deres øjne med synet af sit ærlige ansigt."

"Nej, nej; aldrig mere," sagde kaptajn Cuttle med sørgmodig grublen. "Så ung han var, han måtte dø –"

Bunsby, der havde et musikalsk øre, brølede pludselig: "Udi den spanske sø, o!" hvilket rørte den gode kaptajn som en passende hyldest af hedengangen hæderlighed i den grad, at han taknemmeligt trykkede hans hånd og var nær ved at tørre sine øjne.

"Ja, ja," sagde kaptajnen med et suk, da Bunsbys klagesang var holdt op at runge og dirre mod loftsvinduet. "En sorg så svar han længe bar, og lad os overhale bogen og se at finde det."

"Lægerne," mente Bunsby, "kunne intet udrette."

"Nej, nej, ganske vist, hvad nytter de til på to hundrede favne vand?" Derpå vendte han tilbage til brevet og læste videre: "- men skulle han være til stede, når dette åbnes," kaptajnen så sig uvilkårligt om og rystede på hovedet, "eller på nogen anden tid blive kendt med det, så modtager han min velsignelse! For det tilfælde, at det medfølgende dokument ikke er skrevet i lovlig form, gør det kun lidet til sagen, da det ikke vedkommer andre end Dem og ham, og det er mit udtrykkelige ønske, at han, hvis han lever, skal have den smule, her er, og i modsat tilfælde – hvilket jeg frygter for – at De skal have det, Ned. De vil ære mit ønske, ved jeg. Gud velsigne Dem for det og for al Deres venskab imod *Solomon Gills*." – "Bunsby," sagde kaptajnen højtideligt til ham, "hvad siger De til det? Der sidder De, den mand, der lige fra sin barndom og senere har fået hovedet slået

i stykker på sig og fået en ny mening ind i det for hver søm, der er blevet åbnet. Hvad siger De nu til det?"

"Hvis så er," svarede Bunsby meget hurtigt, "at han er død, er det min mening, at han ikke mere vil komme tilbage. Hvis så er, at han er levende, er det min mening, at han vil. Siger jeg, at han vil? Nej. Hvorfor ikke? Fordi direktionen af denne observation ligger i brugen af dem."

"Bunsby," sagde kaptajnen, der syntes at takseré værdien af sin udmærkede vens meninger i forhold til umådeligheden af den vanskelighed, han havde ved at blive klog på dem; "De bærer med lethed en byrde på Deres hjerte, som snart ville bringe en af min drægtighed til at synke. Men med hensyn til dette hersens testamente, så agter jeg ikke at gøre noget skridt for at få ejendelene – det forbyde Gud! – undtagen for at gemme dem til en retmæssigere ejer. Jeg håber, at den retmæssige ejer, Sol Gills, lever og vil komme tilbage, så underligt det end er, at han ingen depecher har sendt. Hvad er nu Deres mening, Bunsby, om at stuve disse hersens papirer væk igen og skrive uden på dem, at de er blevet åbnet den og den dag i overværelse af John Bunsby og Edward Cuttle?"

Da Bunsby hverken på kysten af Grønland eller andetsteds øjnede nogen indvending mod dette forslag, blev det bragt til udførelse. Idet den store mand et øjeblik lod sit blik dvæle ved det nærværende, satte han sin underskrift på omslaget, hvorved han med ejendommelig beskedenhed aldeles afholdt sig fra brugen af store bogstaver. Efter at kaptajn Cuttle med sin venstre hånd ligeledes havde skrevet under og lukket pakken inde i jernpengekisten, opfordrede han sin ven til at blande sig et glas grog til og ryge en pibe endnu, og idet han selv gjorde

ligeså, sad han ved kaminen og grublede over den stakkels gamle instrumentmagers mulige skæbne.

Og nu indtraf en så overvældende og gyselig overraskelse, at hvis kaptajn Cuttle ikke var blevet holdt oppe af Bunsbys nærværelse, ville han være bukket under for den og fra denne skrækkelige time have været et fortabt menneske.

Hvorledes kaptajnen, endog i sin glæde over at lukke en sådan gæst ind, kunne have glemt at lukke døren, hvilket han unægtelig havde gjort sig skyldig i, er et af de spørgsmål, der for stedse må vedblive at være genstand for overvejelse eller klager over skæbnen. Men ind ad denne uaflåsede dør, i dette stille øjeblik kom den vilde mrs. MacStinger farende ind i stuen med Alexander MacStinger på sine arme og hævn og ødelæggelse i sit følge – ikke at tale om Juliana MacStinger og dette søde barns broder, Charles MacStinger, der på sine ungdommelige idrætters skueplads var almindelig kendt under navnet Chowley. Hun kom så hurtigt og sagte som en susende luftning fra omegnen af den ostindiske dok, at kaptajn Cuttle endnu sad og så på hende, førend det rolige udtryk, hvormed han havde grublet, blev forvandlet til et rædslens og forfærdelsens billede.

Men i samme øjeblik, han fattede sit uheld i dets fulde omfang, påbød selvopholdelsesdriften ham at prøve på flugt. Han fo'r hen mod den lille dør, som gik ud til den stejle lille kældertrappe og styrtede hovedkulds løs på denne, ligegyldig for stød og kvæstelser som en mand, der kun søger at begrave sig i jordens indvolde. Denne modige færd ville sandsynligvis også være lykkedes ham, hvis ikke Juliana og Chowley i deres kærlige stemning havde knebet ham i benene – hvert af disse

søde børn holdt fast i sit – og med ynkelige skrig gjort krav på ham som deres ven. Mrs. MacStinger, der aldrig skred til nogen vigtig handling uden først at endevende Alexander MacStinger for at bringe ham inden for skudvidde af en levende salve af klaps og derpå at sætte ham ned for at afkøles, udførte på samme tid denne højtidelige ceremoni, som om den ved denne lejlighed var en ofring til furierne, og nærmede sig, efter at have sat offeret på gulvet, kaptajnen med en fasthed, der syntes at true Bunsby, som ville lægge sig imellem, med at få øjnene kradset ud.

De to ældre MacStingeres skrig og den ynkelige hylen af den unge Alexander, der kan siges at have tilbragt en blakket barndom, eftersom han i den ene halvdel af denne skønne periode i livet var sort i ansigtet, forenede sig for at gøre denne hjem søgelse endnu forfærdeligere. Men da der atter herskede tavshed, og kaptajnen i en voldsom sved stod og så fromt på mrs. MacStinger, var dens rædsler på højdepunktet.

"Å, kaptajn Cuttle!" sagde mrs. MacStinger, idet hun gjorde sin hage stiv og rystede den i samklang med, hvad der, hvis hendes køns svaghed ikke havde været, kunne kaldes hendes næve. "Åh, kaptajn Cuttle, hvor tør De vove at se mig i ansigtet uden at synke i jorden?"

Kaptajnen, der mindst af alt så ud som en vovehals, mumlede mat: "Stå støt!"

"Å, hvilken svag og godtroende nar jeg var, da jeg tog Dem under mit tag! At tænke sig, hvorledes jeg overøste denne mand med velgerninger og lærte mine børn at elske og ære ham som en fader, selv om der ikke er en husejer eller logerende i vor gade, som ikke ved, at jeg satte penge til ved denne mand og

hans sviren og sværmen" – det sidste ord brugte hun snarere for alliterationens og aggravationens skyld, end fordi det udtrykte nogen egentlig klar tanke – "og selv om de alle som én rakkede ned på ham, fordi han snød en stræbsom kone, der var på færde både tidlig og silde for at tjene brødet til sine børn og holdt sit fattige hus så rent, at et menneske kunne have spist sin middagsmad og drukket sin te med, hvis han havde haft lyst, på hvilket af gulvene og på hvilken af trapperne det skulle være, trods al hans sviren og sværmen, så omhyggelig og opmærksom var man for ham!"

Hun standsede for at trække vejret, og hendes ansigt blussede af triumf over denne anden heldige omtale af kaptajn Cuttles sværmen.

"Og han løber sin ve-e-e-øj!" udbrød mrs. MacStinger med en trækken på det sidste ord, som bragte den ulykkelige kaptajn til at holde sig for det laveste af alle mennesker, "og bliver borte et helt år! Fra en kvinde! Således er hans samvittighed. Han har ikke mod til at se hende i øj-øj-nene," atter en lang stavelse, "men lusker sig væk som en tyv. Hvis mit barn der," sagde mrs. MacStinger med pludselig hurtighed, "ville probere på at luske væk, ville jeg opfylde min pligt som moder imod det, til det var fuldt af vabler!"

Den unge Alexander, der tolkede dette som et løfte, der om kort tid ville blive indfriet, væltede forskrækket og modfalden omkuld på gulvet, strakte sine skosåler op i luften og udstødte et så øredøvende skrig, at mrs. MacStinger fandt det nødvendigt at tage ham på armen, hvor hun, når han nu og da atter tog på veje, bragte ham til ro ved en rusken, der syntes tilstrækkelig til at løsne hans tænder.

"Kaptajn Cuttle er en nydelig mand," sagde mrs. MacStinger med skarpt eftertryk på den første stavelse af kaptajnens navn, "at tage sig det nær for – og ikke at kunne sove for – og at falde i afmagt for – og at tænke sig død for – og at gå rundt omkring i den velsignede by som et galt menneske og spørge sig for om! Å, en rigtig nydelig mand! Ha, ha, ha! Han fortjener nok al den ulejlighed og bedrøvelse og meget mere. Det er jo ingen ting, Gud bevarer! Ha, ha, ha! Kaptajn Cuttle," vedblev hun med en barsk forandring i væsen, "jeg ønsker at vide, om De agter at komme hjem."

Den forskrækkede kaptajn så ind i sin hat, som om han indså, at der ikke var andet for end at sætte den på og give fortabt.

"Kaptajn Cuttle, jeg ønsker at vide, om De agter at komme hjem, sir."

Kaptajnen syntes at være fuldstændig rede til at gå, men ytrede dog med mat stemme noget om hensigtsmæssigheden af "ikke at gøre så megen støj."

"Ja, ja, ja," sagde Bunsby i en beroligende tone. "Stå hive, min tøs!"

"Hvem er De, med forlov?" spurgte mrs. MacStinger med majestætisk højhed. "Har De nogen sinde logeret i nummer ni på Brig Place? Jeg har måske en dårlig hukommelse, men det var ikke hos mig, tror jeg. Der var en mrs. Jollson, som boede i nummer ni før mig, og måske tager De mig for hende. Det er den eneste måde, hvorpå jeg kan forklare mig Deres fortrolighed."

"Nå, nå, min tøs, stå hive!" sagde Bunsby. Kaptajnen kunne næppe tro det, ikke engang om denne store mand, skønt han så

det ske for sine åbne øjne, men Bunsby nærmede sig kækt, lagde sin lodne blå arm om mrs. MacStinger og formildede hende ved den magiske måde, hvorpå han gjorde det, og ved disse få ord – – flere sagde han ikke – i den grad, at hun, efter at have set på ham nogle øjeblikke, brast i tårer og sagde, at et barn nu kunne få bugt med hende, så modfalden var hun.

Målløs og aldeles forbavset så kaptajnen ham lidt efter lidt lokke denne ubønhørlige kvinde ud i butikken, vende tilbage efter rom, vand og et lys, bringe det ud til hende og stille hende tilfreds, uden at sige et ord. Straks efter kom han igen med sin pjækkert på og sagde: "Cuttle, jeg følger hende hjem som konvoj," og mere forundret, end om han selv var blevet lagt i jern for at transporteres til Brig Place, så kaptajnen familien traske fredeligt af med mrs. MacStinger i spidsen. Han fik næppe tid til at tage sin blikkasse ned og stikke nogle penge til sin fordums yndling, Juliana MacStinger, og til Chowley, som havde det krav på ham, at han af naturen var af sømandsmæssig bygning, førend Kadetten var rømmet af dem alle, og idet Bunsby hviskede, at han ville sætte alle sejl til og praje ned Cuttle én gang til, førend han gik om bord, lukkede han døren efter sig som den sidste af selskabet.

Da kaptajnen var kommet ind igen i den lille dagligstue og så sig alene, troede han først, at han gik i søvne. eller at han var blevet plaget af vilde genfærd, og ikke af en familie af kød og blod, hvilke derpå afløstes af en tro på og en beundring for "*Den Forsigtige Clara*"s chef, der satte kaptajnen i en grublende henrykkelse.

Men mens tiden gik, og Bunsby stadig blev borte, begyndte kaptajnen at nære uhyggelig tvivl af en anden natur. Bunsby var

måske lumskelig blevet lokket hen til Brig Place og holdtes der i sikker forvaring som gidsel for sin ven, i hvilket tilfælde det ville påhvile kaptajnen som mand af ære at befri ham ved at ofre sin egen frihed. Måske var han blevet angrebet og overvundet af mrs. MacStinger og undså sig for at vise sig efter sit nederlag. Måske havde hun i sit sinds ustadighed betænkt sig og var vendt om for atter at entre Kadetten, og under foregivende af at vise hende en genvej søgte Bunsby måske at føre familien vild i de mest øde og afsides kvarterer i byen. Og fremfor alt, hvad ville der vel sømme sig for ham, kaptajn Cuttle, at gøre, hvis han ikke hørte til MacStingerne eller til Bunsby, noget, som under disse vidunderlige og uforudsete konjunkturer muligvis kunne blive tilfældet?

Alt dette overvejede han, til han blev ganske træt, og endnu stadig ingen Bunsby! Han redte sin seng under disken og gjorde sig færdig til at tørne ind, og endnu stadig ingen Bunsby! Da kaptajnen omsider havde opgivet ham, i det mindste for den aften, og var begyndt at klæde sig af, hørte han en vogn nærme sig, og idet den holdt uden for døren, afløstes dens rumlen af Bunsbys prajen.

Kaptajnen skælvede ved tanken om, at mrs. MacStinger ikke havde været til at blive kvit og var blevet ført tilbage i en droske.

Men nej. Bunsby kom kun med en stor kiste, som han egenhændig halede ind i butikken og satte sig på, så snart han havde fået den halet ind. Kaptajn Cuttle genkendte den som den kiste, han havde ladet blive stående hos mrs. MacStinger, og mens han med lyset i hånden stirrede opmærksomt på Bunsby, troede han, at han måske var i vinden, eller, rent ud sagt, fuld, skønt det var vanskeligt at have nogen vished herom,

da chefen ikke havde mindste spor af udtryk i sit ansigt, når han var ædru.

"Cuttle," sagde chefen, idet han rejste sig op fra kisten og lukkede låget op, "er alt dette hersens Deres varer?"

Cuttle så ned i kisten og genkendte sine ejendele.

"Alting tæt, hvad, kammerat?" sagde Bunsby.

Den taknemmelige og forvirrede kaptajn greb hans hånd og ville allerede udbryde i et af hans forbavsede følelser overstrømmende svar, da Bunsby rev sig løs og syntes at gøre en anstrengelse for at blinke med sit roterende øje, af hvilket forsøg den eneste virkning var, at han i sin tilstand nær var faldet omkuld ved det. Derpå åbnede han pludselig døren og fo'r af sted for så snart som muligt at komme om bord i "*Den Forsigtige Clara*", hvilket var hans uforanderlige vane, hver gang han troede at have gjort noget rigtig godt.

Da han ikke holdt af at blive ofte søgt, besluttede kaptajn Cuttle hverken selv at gå eller at sende bud til ham den næste dag, eller i det hele, førend han havde tilkendegivet sin nådige vilje i så henseende, eller, hvis det ikke skete, førend en kort tid var gået. Den næste morgen fortsatte derfor kaptajnen på ny sit ensomme liv og tænkte mange morgener, middage og aftener på gamle Sol Gills, Bunsbys mening om ham og de forhåbninger, der var om hans tilbagekomst. Denne megen tænken styrkede Cuttles forhåbninger, og han lempede sig efter dem og sig selv ved at vente på instrumentmageren ved døren, hvilket han nu i sin forunderlige frihedstilstand vovede at gøre, sætte hans stol på dens plads og bringe den lille dagligstue i den samme orden, den havde plejet at være i, hvis han uventet skulle komme tilbage. I sin tankefuldhed tog han ligeledes et

miniaturportræt af Walter som skoledreng ned fra dets sædvanlige søm, for at det ikke skulle ryste den gamle mand ved hans tilbagekomst. Undertiden havde kaptajnen desuden sine anelser om, at han ville komme en bestemt dag, og bestilte endog en søndag en dobbelt ration middagsmad, så sangvinsk var han. Men gamle Solomon kom ikke, og naboerne lagde mærke til, at sømanden med den blanke hat om aftenen stadig stod i butiksdøren og så op og ned ad gaden.

40. Huslige forhold

Det lå ikke i tingenes natur, at en mand med Dombey's stemning over for en ånd som den, han havde vakt imod sig, skulle slå af på sin bydende strengthed, eller at den kolde, hårde rustning af stolthed, som han aldrig lagde af, skulle blive mere bøjelig ved idelige sammenstød med hovmodig hån og trods. Det er en sådan naturs forbandelse – det er en væsentlig del af den tunge gengældelse mod den selv, som den bærer i sig – at ligesom eftergivenhed og underdanighed udvikler dens slette egenskaber og er den føde, den lever af, således nærer modstand og tvivl om hjemlen af dens overdrevne fordringer den i lige så høj grad. Det onde, den indeholder, trives og formeres lige godt ved de største modsætninger; den henter liv og næring fra sødt og bittert; enten den hyldes eller ringeagtes, gør den det bryst, hvori den har sin trone, til sin træl; enten den tilbedes eller stødes bort, er den lige så streng en herre som Djævelen i mørke sagn.

Mod sin første kone havde Dombey i sit kolde og stolte hovmod opført sig som det ophøjede væsen, han selv næsten holdt sig for at være. Han havde været "mr. Dombey" for hende, da hun så ham første gang, og han var "mr. Dombey", da hun døde. Under hele deres ægteskab havde han hævdet sin storhed, og hun havde fromt indrømmet den. Han havde siddet på parade på det øverste af sin trone, og hun havde indtaget sin beskedne stilling ved dens nederste trin, og rigtig godt havde det gjort ham at leve således i ensom trældom af denne alt andet fortrængende forestilling. Han havde indbildt sig, at hans anden kones stolte karakter ville have føjet sig til hans egen,

være smeltet sammen med den og have forhøjet hans storhed. Han havde tænkt sig selv som stoltere end før med Ediths stolthed som en tjener af hans. Han havde ikke drømt om muligheden af, at den kunne sætte sig til modværge imod ham. Og nu, da han så den hæve sig på hans vej ved hvert skridt og hver vending i hans daglige liv og fæste sit kolde, trodsige, hånlige blik på ham, skød hans stolthed, i stedet for at visne eller hænge med hovedet, nye skud, blev mere sammentrængt og heftig, mere skummel, tvær, gnaven og halsstarrig, end den før havde været.

Og den, der bærer en sådan rustning, bærer på en tung gengældelse til. Den er uigennemtrængelig for forsoning, kærlighed og tillid, for enhver blid medfølelse udefra, enhver fortrolighed, enhver ømhed, enhver mild bevægelse; men for dybe stik i egenkærligheden er den lige så modtagelig som det blottede bryst for stålet, og så smertefulde edderbylder bulner der som i ingen andre sår, nej, skønt de af stolthedens egen stålklædte hånd er tilføjet en svagere og afvæbnet stolthed.

Hans sår var sådanne. Han følte dem smerteligt i sine gamle værelses ensomhed, som han nu begyndte ofte at trække sig tilbage til igen og tilbringe lange, ensomme timer. Det syntes at være hans skæbne altid at være stolt og mægtig; altid at ydmyges og føle sig afmægtig, hvor han helst ville være allerstærkest. Hvem syntes af skæbnen bestemt til at udføre denne dom?

Hvem? Hvem var det, der kunne vinde hans hustru, ligesom hun havde vundet hans søn? Hvem var det, som havde vist ham denne ny sejr, mens han sad i den mørke krog? Hvem var det, hvis ringeste ord udrettede, hvad han i al sin væld ikke

magtede? Hvem var det, som, uden at understøttes af hans kærlighed, omsorg eller opmærksomhed, trivedes og blev smuk, mens de, som understøttedes således, døde? Hvem anden kunne det vel være end det samme barn, som han i dets moderløse barndom ofte havde skottet til med en slags frygt for, at han skulle komme til at hade det, og om hvilket hans anelser var gået i opfyldelse, for han hadede det i sit hjerte.

Ja, og han ville, at det skulle være had, og han gjorde det til had, skønt nogle gnister af det lys, hun havde vist sig for ham i hin mindeværdige aften efter hans hjemkomst med hans nygifte kone, endnu af og til glimtede frem hos hende. Han vidste nu, at hun var smuk; han nægtede ikke, at hun var yndig og indtagende, og at hun havde overrasket ham ved sin kvindeligheds lyse daggry. Men selv dette brugte han imod hende. I sin tvære og usunde stemning udkastede den ulykkelige mand med en sløv følelse af, at han var fjernet fra ethvert hjerte, og en uklar længsel efter, hvad han hele sit liv igennem havde stødt fra sig, et vrængbillede af sine rettigheder og krænkelse og retfærdiggjorde sig dermed imod hende. Jo mere hun tegnede til at blive ham værdig, et så meget des større krav på hendes lydighed og underkastelse blev han tilbøjelig til at gøre tilbage i tiden. Hvornår havde hun vel vist ham lydighed og underkastelse? Smykkede hun hans liv – eller Ediths? Havde hendes tilløkkelse først vist sig for ham – eller for Edith? Han og hun havde jo lige fra hendes fødsel aldrig været som fader og barn! De havde altid været fremmede for hinanden. Over alt og på enhver måde havde hun været ham i vejen, og nu var hun trådt i forbund imod ham. Selve hendes skønhed blidgjorde

naturer, der viste sig forhærdede imod ham, og hånede ham med en unaturlig triumf.

I alt dette var der måske dog en dæmpet røst af en vågnende følelse, hvor egenkærlig den end var blevet vakt af hans uheldige stilling i sammenligning med det, hun kunne have gjort hans liv til. Men med sin stoltheds bølgende hav bragte han den fjerne torden til at tie. Kun sin stolthed ville han høre. Og i sin stolthed, denne opdyngning af urimelighed, ulyksalighed og selvtilføjede pinsler, hadede han hende.

Mod denne skumle, halsstarrige, tvære dæmon, der havde fået magt over ham, satte hans hustru sin fra hans forskellige stolthed i dens fulde kraft. De kunne aldrig have levet lykkeligt med hinanden, men intet kunne have gjort deres liv ulykkeligere end den egensindige og hårdnakkede krig imellem sådanne elementer. Hans stolthed havde foresat sig at hævde hans storartede overherredømme og tvinge hende til at indrømme det. Hun ville før have ladet sig martre til døde og til det sidste kun vendt sit stolte, rolige, ubøjelige, hånlige blik imod ham. Et sådant krav til Edith! Han vidste kun lidt af, gennem hvilke storme og kampe hun var blevet drevet til at modtage den strålende ære, hans hånd. Han vidste kun lidt af, hvor meget hun troede at have indrømmet ved at tillade ham at kalde hende sin hustru.

Dombey havde sat sig for at vise hende, at han var herren. Der skulle ingen anden vilje være end hans. Stolt, ønskede han, at hun skulle være, men hun skulle være stolt for, ikke imod ham. Når han sad alene i sin forhærdelse, kunne han ofte høre hende gå ud og komme hjem og færdes i livet i London, uden at bryde sig mere om, enten det behagede ham eller ikke, end om

han havde været hendes stalddreng. Hendes kolde, hovmodige ligegyldighed – hans egen, ham udelukkende tilkommende attribut, som hun havde tilranet sig – nagede ham mere, end enhver anden behandling ville have gjort, og han satte sig for at bøje hende efter sin stolte og majestætiske vilje.

Allerede længe havde disse tanker optaget ham, da han en aften opsøgte hende i hendes værelse. Hun var alene, glimrende klædt og først i samme øjeblik kommet ind fra sin moder. Hendes ansigt var tungsindigt og tankefuldt, idet han trådte ind; det mærkede han straks ved døren, for ved at skotte til spejlet opdagede han øjeblikkelig, ligesom i en skilderiramme, den rynkede pande og mørke skønhed, som han kendte så godt.

"Mrs. Dombey," sagde han, da han trådte ind. "De må tillade mig at tale et par ord med Dem."

"I morgen," svarede hun.

"Helst nu. De tager fejl af Deres stilling. Jeg er vant til selv at vælge min tid og ikke at lade andre vælge den for mig. Jeg tror næppe, at De fatter, hvem og hvad jeg er."

"Jo, jeg tror, at jeg fatter Dem overmåde godt."

Hun så på ham, da hun sagde disse ord, og idet hun lagde sine hvide af guld og ædelstene strålende arme over kors på sin svulmende barm, vendte hun sine øjne bort fra ham.

Havde hun været mindre smuk og mindre majestætisk i sin kolde fatning, ville hun måske ikke have kunnet påtvinge ham den følelse af underordnet, som gennemtrængte hans stolthed. Men hun kunne det, og han følte det smerteligt. Han kastede et blik omkring i værelset og så, hvorledes glimrende smykker og yppige klædningsstykker lå spredt rundt omkring uden at ænses, og det ikke af lunefuldhed og skødesløshed – i

det mindste forekom det ham således – men af en forsættlig, hovmodig ligegyldighed for kostbare ting, og han følte det mere og mere. Kunstige blomster, fjer, juveler, kniplinger, silke og atlask; han kunne vende sig, hvorhen han ville, så så han rigdomme, som blev foragtet, bortødslet og regnet for intet. Selv de diamanter – en bryllupsgave – der bølgede utålmodigt på hendes bryst, syntes at hige efter at sprænge den lænke, som fængslede dem til hendes hals, og trille ned på gulvet, for at hendes fod kunne træde på dem.

Han fattede sin ufordelagtige stilling og viste det. Højtidelig og fremmed midt iblandt denne rigdom af farver og overdådig glans, fremmed og tvungen mod dens hovmodige beherskerinde, hvis frastødende skønhed den gentog og fremstillede rundt omkring ham ligesom i lige så mange brudstykker af et spejl, mærkede han, at han var kejtet og forlegen. Alt, hvad der tjente til at nære hendes hånlige fatning, måtte ærgre ham. Ærgerlig og opirret satte han sig ned og fortsatte i en ingenlunde bedre stemning:

"Mrs. Dombey, det er højst nødvendigt, at det kommer til en forklaring imellem os. Deres opførsel behager mig ikke."

Hun skottede hen til ham og vendte derpå atter øjnene bort; men selv om hun havde talt i en hel time, havde hun måske udtrykt mindre.

"Jeg gentager, mrs. Dombey, Deres opførsel behager mig ikke. Jeg har allerede fundet grund til at bede Dem ændre den. Nu forlanger jeg det."

"De valgte en passende lejlighed til Deres første forestilling og vælger en passende tone og passende ord til Deres næste. De forlanger! Af *mig*!"

"Frue," sagde Dombey med sin mest fornærmelige, majestætiske mine, "jeg har gjort Dem til min kone. De bærer mit navn. De er knyttet til min stilling og anseelse. Jeg vil ikke påstå, at verden i almindelighed vil finde Dem æret ved denne forbindelse, men jeg er vant til at "forlange" af mine nærmeste og underordnede."

"Hvilken af delene behager det Dem at anse mig for?"

"Muligvis mener jeg, at min kone burde være – eller er og ikke kan andet end være – noget af begge dele."

Hun fæstede sine øjne på ham og pressede sine dirrende læber sammen. Han så hendes barm bølge og hendes ansigt blusse og blegne. Alt dette kunne han vide og vidste han; men han kunne ikke vide, at der var ét ord, som i hendes hjertes inderste lønkroge hviskede til hende, at hun skulle være rolig, og at dette ord var Florence.

Blinde idiot, som styrtede hen mod en afgrund! Han troede, at hun var bange for *ham*!

"De er alt for ødsel, frue, De er overdådig. De bruger en hel del penge – eller hvad der ville være en hel del penge i de fleste herrers lommer – for at vedligeholde en omgang, der er mig til ingen nytte og, oprigtig talt, i det hele taget ubehagelig. Jeg må forlange en fuldstændig forandring i alle disse henseender. Jeg ved, at damer, når det er noget nyt for dem at eje de midler, som lykken har stillet til deres rådighed, let bliver tilbøjelige til pludselig at gå til yderligheder. Jeg udbeder mig, at mrs. Grangers højst forskellige erfaringer nu må tjene mrs. Dombey til belæring."

Stadig det stive blik, de dirrende læber, det bølgende bryst, det snart purpurrøde, snart ligblege ansigt, og stadig den dybe

hvisken: Florence, Florence, som talte til hende i hendes hjertes slag.

Hans uforskammede vigtighed tiltog, da han så denne forandring. Opsvulmet ikke mindre af hendes tidligere hån imod ham og hans egen så nye følelse af underordnethed end af hendes nuværende ydmyghed – som han mente, det var – blev den for stærk for hans bryst og brød ethvert bånd. Hvem kunne vel modstå hans ophøjede vilje? Han havde sat sig for at kue hende, og se her!

"De vil endvidere behage," sagde Dombey i en eneherisk tone, "tydeligt at forstå, at man må bøje sig for mig og adlyde mig, at jeg må have en udtrykkelig indrømmelse af underkastelse for verdens øjne. Jeg er vant til det. Jeg fordrer det som en ret. Jeg vil, kort sagt, have det. Jeg finder ikke, at det er nogen urimelig gengæld for den forbedring i Deres jordiske kår, der er blevet Dem til del, og jeg tror ikke, at nogen vil undre sig over, at en sådan indrømmelse forlanges af Dem, og at De viser den. – imod mig – imod *mig!*" tilføjede han med eftertryk.

Ikke et ord af hende, ingen forandring hos hende. Hendes øjne var fæstede på ham.

"Deres moder, mrs. Dombey, har sagt mig, hvad De utvivlsomt ved, at Brighton er blevet hende anbefalet for hendes helbreds skyld. Mr. Carker har været så god –"

Pludselig foregik der en forandring med hende. Hendes barm og ansigt glødede, som om en stormfuld solnedgangs røde skær havde bredt sig over dem. Dombey, som ikke var blind for denne forandring og fortolkede den på sin vis, fortsatte:

"Mr. Carker har været så god at rejse derned og leje en lejlighed. Når mit hus atter åbnes her i London, vil jeg gøre de skridt, jeg holder for nødvendige til en bedre styrelse. Et af disse vil være, at der i Brighton – hvis det lader sig gøre – bliver antaget en derværende meget agtværdig, men trængende person, en mrs. Pipchin, der tidligere har indtaget en betroet stilling i min familie, til at fungere som husholderske. Et hus som dette, mrs. Dombey, kræver, når det kun styres nominelt, en dygtig forstanderske."

Førend han var kommet så vidt, havde hun forandret sin stilling og sad nu – stadig seende stift på ham – og drejede et armbånd rundt på sin arm, ikke med en let kvindelig berøring, men idet hun trykkede og skruede det mod den glatte hud, indtil der kom en rød stribe på den hvide hud.

"Jeg lagde mærke til," sagde Dombey – "og dette er slutningen på, hvad jeg for tiden finder det nødvendigt at sige Dem, mrs. Dombey – at min hentydning til mr. Carker blev optaget på en ejendommelig måde. Dengang jeg i denne fortrolige agents nærværelse tilkendegav Dem mit mishag med den måde, hvorpå De havde modtaget mine gæster, behagede det Dem at gøre indvendinger imod, at han var til stede. Det må ikke ske oftere, og De kommer sandsynligvis til at vænne Dem til hans nærværelse ved mange lignende lejligheder, medmindre De vælger det middel, De selv har i Deres hånd, nemlig ikke at give mig grund til klage. Da mr. Carker," sagde Dombey, der på grund af den bevægelse, han netop havde været vidne til, lagde megen vægt på dette middel til sin stolte hustrus underkuelse og måske nok havde lyst til at vise Carker sin magt fra en ny og triumferende side, "da mr. Carker nyder min fortrolighed, kan

han også meget godt have Deres. Jeg håber, mrs. Dombey," fortsatte han efter nogle få øjeblikke, under hvilke han i sit voksende hovmod havde tænkt nærmere over dette indfald, "at jeg ikke oftere må finde det nødvendigt at overdrage mr. Carker at tilkendegive Dem min misbilligelse eller utilfredshed, men da det ville være til skade for min stilling og anseelse at føre en intetsigende disput med en dame, som jeg har tildelt den højeste udmærkelse, det står i min magt at tildele nogen, vil jeg ikke vige tilbage for at benytte ham, når jeg måtte finde grund til det."

"Og nu," tænkte han, idet han rejste sig i sin moralske storhed og rejste sig stivere og uigennemtrængeligere end før, "kender hun mig og min beslutning."

Den hånd, der havde trykket armbåndet så stærkt, lå tungt på hendes bryst, men endnu så hun stadig på ham med uforandret ansigt og sagde med dæmpet røst:

"Vent! For Guds skyld! Jeg må tale med Dem!"

Hvorfor talte hun da ikke, og hvad var det for en indre kamp, der i flere minutter hindrede hende i det, mens hendes ansigt af den stærke tvang, hun pålagde det, var så stift som en billedstøttes og stirrede på ham hverken med føjelighed eller med trods, hverken med velvilje eller had, stolthed eller ydmyghed, men kun med et forskende blik?

"Fristede jeg Dem nogen sinde til at attrå min hånd? Brugte jeg nogen sinde list for at vinde Dem? Var jeg nogen sinde venligere imod Dem, end jeg har været det efter vort ægteskab? Var jeg nogen sinde anderledes, end jeg er?"

"Det er aldeles unødvendigt," sagde Dombey, "at gå ind på sådanne undersøgelser."

"Troede De, at jeg elskede Dem? Vidste De, at jeg ikke gjorde det? Brød De Dem nogen sinde, mand, om mit hjerte, eller foresatte De Dem at vinde denne værdiløse ting? Var der noget kummerligt påskud til stede ved vor handel? På Deres side eller på min?"

"Disse spørgsmål er sagen aldeles uvedkommende."

Hun flyttede sig hen mellem ham og døren for at hindre ham i at gå, rettede sin majestætiske skikkelse i hele dens højde og fortsatte at stirre på ham.

"De svarer på hvert enkelt af dem. De svarer mig, førend jeg spørger, mærker jeg. Og hvorledes kunne De vel også andet, De, som kender hele den sørgelige sandhed lige så godt som jeg? Men sig mig nu, om jeg, selv om jeg elskede Dem til sværmeri, kunne gøre mere end overgive hele min vilje og tilværelse til Dem, således som De netop har forlangt? Kunne De, selv om mit hjerte var rent og uprøvet, fordre eller få mere?"

"Måske ikke," svarede han koldt.

"De ved, at det står helt anderledes til med mig; De ser mig betragte Dem, og De kan læse min varme lidenskab for Dem i mit ansigt." Ingen trækning på de stolte læber, intet lyn fra det sorte øje, kun det samme faste, forskende blik ledsagede disse ord. "De kender det væsentlige af min historie. De har talt om min moder. Tror De, at De kan nedværdige eller bøje og kue mig til underkastelse og lydighed?"

Dombey smilede, som han ville have smilet ved det spørgsmål, om han troede at kunne skaffe ti tusinde pund.

"Hvis der er noget usædvanligt her," sagde hun med en let bevægelse med hånden op mod sit ansigt, der intet øjeblik forandrede sin ubevægelige og udtryksløse stirren, "således

som jeg ved, at der findes usædvanlige følelser her," tilføjede hun, idet hun hævede den hånd, hun havde trykket mod sit bryst og atter lod den synke ned på det, "så husk på, at der ligger noget alvorligt i den bøn, jeg nu vil henvende til Dem; ja," sagde hun, som om hun hurtig ville svare på noget i hans ansigt, "jeg henvender nu en bøn til Dem."

Med en næsten umærkelig, nedladende bøjning med hagen, der fik hans stive halsbind til at knirke og knage, satte Dombey sig på en sofa for at høre hendes bøn.

"Hvis De kan tro, at jeg nu er af en sådan natur," – han bildte sig ind at se tårer glimte i hendes øjne og troede med velbehag, at han havde aftvunget hende dem, skønt der ingen randt ned ad hendes kinder, og hun så lige så vist på ham som før, – "at den ville gøre det, jeg nu vil sige, næsten utroligt for mig selv, når det blev sagt til en mand, der var blevet min ægtefælle, men frem for alt, når det blev sagt til Dem, vil De måske lægge så meget større vægt derpå. I den mørke slutning, vi stræber imod, og som vi måske også vil nå, vil vi ikke kun indvikle os selv – det ville ikke have stort at sige – men også andre."

Andre! Han følte, dette ord sigtede til, og trak dybere rynker i sin pande.

"Jeg taler til Dem for andres skyld og ligeledes for Deres og for min egen. Siden vort bryllup har De vist Dem hovmodig imod mig, og jeg har betalt Dem med samme mønt. Hver dag og hver time har De vist mig og alle vore omgivelser, at De holder mig for hædret og udmærket ved min forbindelse med Dem. Jeg deler ikke denne mening og har vist Dem det. De synes ikke at fatte eller at ville tillade, så vidt Deres magt

strækker sig, at vi hver især følger vor egen bane, og i stedet for det venter De af mig en hyldest, som De aldrig vil opnå."

Skønt hendes udtryk stadig var det samme, lå der dog en udtrykkelig stadfæstelse på dette "aldrig" i hvert åndedræt, hun drog.

"Jeg nærer ingen ømhed for Dem; det ved De, og det ville også være Dem ligegyldigt, om jeg nærede eller kunne nære en sådan. Lige så godt ved jeg, at De ingen nærer for mig. Men vi er knyttet til hinanden, og med den knude, der binder os sammen, er også andre bundet. Vi må begge dø; vi er allerede trådt i forbindelse med døden, begge ved et lille barn. Lad os bære over med hinanden."

Dombey trak vejret dybt, som om han ville sige: Å var *det* det hele!

"Ingen rigdom," fortsatte hun og blev endnu blegere, idet hun iagttog ham, mens hendes øjne blev endnu mere strålende i deres klarhed, "ville kunne have afkøbt mig disse ord og den mening, der ligger i dem. Når de én gang er kastet bort som et tomt mundsvejr, kan ingen rigdom eller magt bringe dem tilbage. Jeg mener dem; jeg har vejet dem, og jeg skal være mit løfte tro. Hvis De vil love at være overbærende, så lover jeg også at være det. Vi er et ulykkeligt par, hos hvilket, af forskellige årsager, enhver følelse, der kan retfærdiggøre et ægteskab eller gøre det lykkeligt, er udryddet, men i tidens løb kunne der måske dog opstå et venskab, en vis overensstemmelse imellem os. Jeg vil søge at håbe på det, hvis De ligeledes vil stræbe efter det, og jeg vil imødesee en bedre og glædeligere brug af alderdommen, end jeg har gjort af ungdommen."

Hele tiden havde hun talt med en dæmpet, enstonende stemme, der hverken var steget eller faldet, og da hun tav, sænkede hun den hånd, hvormed hun havde tvunget sig til at være så lidenskabsløs og tydelig, men ikke de øjne, hvormed hun så nøje havde iagttaget ham.

"Jeg kan ikke indlade mig på et forslag af en så mærkelig natur," sagde Dombey.

Endnu stadig så hun uden mindste forandring på ham.

"Jeg kan ikke," sagde Dombey og rejste sig med det samme, "indlade mig på at give henstand eller underhandle med Dem om en sag, som De kender mine meninger om og forventninger til. Jeg har afgivet mit *ultimatum* og skal endnu kun udbede mig Deres alvorligste opmærksomhed for det."

At se dette ansigt forandre sit forrige udtryk! At se øjnene vende sig bort, ligesom fra en lav og forhadet genstand! At se lynet fra den stolte pande! At se foragt, harme, forbitrelse og afsky pludselig åbenbare sig og den blege, tomme alvor forsvinde! Han havde intet andet valg end at se det, men så det til sin ærgrelse.

"Gå, sir," sagde hun og pegede med bydende hånd på døren. "Vor første og sidste fortrolige samtale er forbi. Intet kan gøre os mere fremmede for hinanden, end vi fra nu af er."

"Jeg går min retmæssige gang," sagde Dombey, "uden, det kan De være overbevist om, at lade mig skræmme af tomme deklamationer."

Uden at svare vendte hun ham ryggen og satte sig foran spejlet.

"Jeg stoler på Deres bedre overbevisning, Deres rigtigere følelse og modnere overvejelse," sagde Dombey.

Hun svarede ikke et ord. Han kunne i spejlet ikke se større udtryk af, at hun ænsede ham, end om han havde været en edderkop på væggen eller skarnbasse på gulvet, eller, rettere sagt, end om han havde været enten denne eller hin og var blevet set og knust, da hun sidst vendte sig bort fra ham, og var blevet glemt mellem jordens væmmelige og døde kryb.

Idet han gik ud ad døren, så han tilbage på det stærkt oplyste og yppige værelse, de smukke og glimrende ting, som over alt var stillet til skue, Ediths rigt klædte skikkelse foran spejlet og hendes ansigt, således som spejlet viste ham det, og gik til sit gamle tænkekammer med et levende billede af disse ting i sin sjæl og en uklar og uforklarlig grublen over, hvorledes de ville tage sig ud, når han næste gang fik dem at se.

For øvrigt var Dombey meget tavs og meget værdig og meget vis på at drive sit forsæt igennem og vedblev at være således.

Han agtede ikke at følge med familien til Brighton, men underrettede ved frokosten før afrejsen, der fandt sted et par dage senere, nådigst Cleopatra om, at han snart kunne ventes derved. Cleopatra måtte snarest ned til et sted, der var blevet anbefalet som sundt, for hun syntes at skranke stærkt og mere og mere at vende sig bort fra det jordiske.

Uden at have haft noget egentlig nyt anfald af sin sygdom syntes den gamle kone at være krøbet baglæns, efter at hun havde overstået det første. Hun var blevet mere mager og mere indskrumpen, endnu mere åndssløv, og hendes eftertanke og hukommelse var stærkt svækkede. Blandt andre kendetegn på dette var hun kommet i vane med at forveksle navnene på sine to svigersønner, den levende og den døde, og kaldte i

almindelighed Dombey enten "Grangeby" eller "Domber", eller begge dele i flæng.

Men hun var stadig ungdommelig, meget ungdommelig og viste sig i sin ungdommelighed ved frokosten før afrejsen med en ny hat og en rejsedragt, der var broderet og besat med agramaner, ligesom et gammelt pattebarns. Det var ingen let sag nu at give hende en forfløjen hat på eller at få den til at blive siddende på hendes stakkels, virrende hoved. I nærværende tilfælde havde den ikke alene det underlige indfald stadig at ville sidde på siden, men måtte også stadig dunkes i pulden af kammerpigens, som under frokosten holdt sig i baggrunden for at varetage dette hverv.

"Hør nu, kære Grangeby," sagde mrs. Skewton, "De må enlig lov" – nogle af sine ord forkortede hun, andre udelod hun aldeles – "snart komme ned."

"Jeg sagde netop," svarede Dombey højt og tydeligt, "at jeg ville komme om et par dage."

"Tak, Domber."

Majoren, der var kommet for at tage afsked med damerne og med et udødeligt væsens uegennyttige ro stirrede med sine apoplektiske øjne på mrs. Dombey's ansigt, sagde nu:

"Men, frue, De beder ikke gamle Joe at komme!"

"Skyelige afskum, hvem er han?" læspede Cleopatra; men da hendes hukommelse syntes at opfriskes ved, at Flowers dunkede hende på hatten, tilføjede hun: "Å De mener Dem selv, De stygge skabning!"

"Forbandet sær!" hviskede majoren til Dombey. "Slem tilfælde. Har aldrig pakket sig nok ind." Majoren var tilknappet lige til hagen. "Hvem anden skulle J. B. vel mene med Joe end

gamle Joe Bagstock – Joseph – Deres slave – Joe, frue? Her! Her er manden! Her er Bagstock, blæsebælgen!" råbte majoren og gav sig et dundrende slag for brystet.

"Kære Edith – Grangeby – det er meget unligt," sagde Cleopatra gnaven, "at major –"

"Bagstock! J. B.!" udbrød majoren, da han mærkede, at hun søgte efter hans navn.

"Nå, det kan være det samme," sagde Cleopatra, "søde Edith, du ved selv, at jeg aldrig har kunnet huske navne – hvad var det nu? Å – meget unligt, at så mange mennesker vil komme ned og se til mig. Jeg bliver ikke længe borte. Jeg kommer tilbage. De kunne dog vel vente, til jeg kommer tilbage?"

Med disse ord så Cleopatra sig om rundt om bordet og syntes at være meget urolig.

"Jeg vil ikke have fremmede," sagde hun. "Lidt ro – og alt sådan noget – er alt, hvad jeg høver. Ingen skyelige dyr må komme mig nær, førend jeg er blevet af med denne svaghed." Og idet hun på en gruopvækkende måde atter viste sit kokette væsen, gjorde hun et udfald efter majoren med sin vifte, men væltede i stedet for Dombey's kop, som stod langt borte fra ham.

Derpå kaldte hun på Withers og pålagde ham udtrykkelig at sørge for nogle forandringer i hendes værelse, som alle måtte være færdige, når hun kom tilbage, da hun havde taget imod så mange indbydelser og havde sådan en mængde visitter at gøre. Med sømmelig ærbødighed hørte Withers disse befalinger og indestod for, at de skulle blive efterkommet, men efter at han havde trukket sig et par skridt tilbage bag hende, lod det, som om han ikke kunne lade være at se helt underligt på majoren, som ikke kunne lade være at se helt underligt på Dombey, som

ikke kunne lade være at se helt underligt på Cleopatra, som ikke kunne lade være at nikke med sin hat oven over det ene øje og klirrede med sin kniv og gaffel på sin tallerken, idet hun brugte dem, som om hun spillede med kastagnetter.

Kun Edith så ikke op på et eneste ansigt ved bordet eller syntes at blive nedslået ved, hvad hendes moder sagde eller gjorde. Hun hørte på hendes usammenhængende snak eller vendte i det mindste hovedet om imod hende, når hun blev tiltalt, svarede med et par sagte ord, når det var nødvendigt, og afbrød hende undertiden, når hun våsede, eller førte med en eneste stavelse hendes tanker tilbage til det punkt, hvorfra de havde forvildet sig. Hvor ustadig moderen end var i andre henseender, var hun stadig deri, at hun altid holdt øje med hende. Snart så hun på det smukke ansigt i dets marmoragtige strenghed og stilhed med en slags frygtsom beundring, snart med en fnisende, latterlig stræben efter at få det til at smile og snart med egensindige tårer og skinsyge skuldertræk, som om hun troede sig tilsidesat, men altid med en tiltrækning, der aldrig skiftede således som hendes øvrige forestillinger, men uafbrudt havde magt over hende. Fra Edith kunne hun undertiden se hen på Florence og derpå igen på Edith på en måde, der var fantastisk nok. Undertiden kunne hun forsøge på at se et andet sted hen, ligesom for at undgå sin datters ansigt, men vende tilbage til det syntes hun at være tvunget til, selv om det aldrig, når det ikke selv blev søgt, søgte hendes eller foruroligede hende med et eneste blik.

Da frokosten var sluttet, blev mrs. Skewton, der lod, som om hun som en ung pige hængte sig ved majorens arm, men på den anden side kraftigt blev understøttet af kammerpigen Flowers

og bagtil holdtes opret af Withers, ført ned til den vogn, som skulle køre hende, Florence og Edith til Brighton.

"Men er Joseph da bandlyst?" sagde majoren, idet han stak sit purpurrøde ansigt ind ad vogndøren. "For pokker, frue, kan Cleopatra være hårdhjertet nok til at forbyde sin trofaste Antonius Bagstock at nærme sig hende?"

"Gå væk," sagde Cleopatra, "jeg kan ikke udstå Dem. Hvis De er rigtig artig, kan De besøge mig, når jeg kommer tilbage."

"Sig Joseph, frue," svarede majoren, "at han tør leve i håbet, ellers dør han af fortvivlelse."

Cleopatra gøs og lagde sig tilbage. "Kære Edith," sagde hun, "sig ham –"

"Hvad?"

"Nogle skrækkelige ord," sagde Cleopatra. "Det er nogle skrækkelige ord, han bruger."

Edith gav ham tegn til at gå, befalede kusken at køre og overlod den forhadte major til Dombey, som han fløjtende vendte tilbage til.

"Jeg vil sige Dem noget," sagde majoren med hænderne på ryggen og benene meget langt fra hinanden, "en smuk veninde af os er ved at rejse bort."

"Hvad mener De, major?" spurgte Dombey.

"Jeg mener," svarede majoren, "at De snart bliver en svigermoderløs svigersøn."

Dombey syntes at finde så lidt behag i dette vittige navn, at majoren sluttede med sin hestehoste som et tegn på alvor.

"For pokker," sagde majoren, "det kan ikke nytte at lægge skjul på en kendsgerning. Joe er plump. Det er nu engang hans natur. Vil De overhovedet have noget med gamle Joseph at gøre,

må De tage ham, som De finder ham, og en pokkers rusten gammel rasp af en skarp J. B.-fil, vil De finde, han er. Deres kones moder er ved at rejse af."

"Jeg frygter for," sagde Dombey koldblodigt, "at mrs. Skewton er blevet rystet."

"Rystet, Dombey?" sagde majoren. "Knust!"

"Imidlertid," vedblev Dombey, "kunne måske dog forandring og omhyggelig pleje endnu udrette meget."

"Tro ikke det. For pokker, hun har aldrig pakket sig ind. Når man ikke pakker sig ind," sagde majoren og knappede en knap til i sin drapfarvede vest, "har man intet at stole på. Men nogle mennesker vil endelig dø. De vil. De er halsstarrige. Jeg vil sige Dem noget, Dombey; det er måske ikke pænt; det er måske ikke fint; det er måske plumpt og ligefremt, men menneskeracen ville have umådelig godt af en lille smule af det ægte, gammel-engelske Bagstockske grundstof."

Efter denne værdifulde oplysning tog majoren, som unægtelig var ægte blå, hvilke flere af de egenskaber, der henhørte til afdelingen "ægte gammel-engelsk" – noget, som man aldrig er kommet rigtigt på det rene med – han så end kan have haft eller manglet, sine hummerøjne og sin apopleksi med i klubben og var der hele dagen nær ved at kvæles.

Cleopatra, der det ene øjeblik var gnaven, det andet munter, snart sov og snart var vågen, men altid var ungdommelig, kom samme aften til Brighton, gik i stykker som sædvanlig og blev lagt i en seng, hvor en mørk fantasi kunne have udmalet sig, at en mægtigere benrad end kammerpigen, der burde have været en sådan, vågede ved det rosenrøde gardin, som var blevet taget med for at udbrede sit skær over hende.

I en lægevidenskabelig rådsforsamling blev det afgjort, at hun hver dag skulle køre ud for at trække frisk luft, og at det var af vigtighed, at hun hver dag gik ud at spadserere, hvis hun kunne. Edith var rede til at ledsage hende – altid rede til at ledsage hende med den samme mekaniske opmærksomhed og livløse skønhed – og de kørte ud alene, for nu, da hendes moder havde det så dårligt, følte Edith sig urolig i Florences nærværelse og sagde Florence med et kys, at hun helst så, at de tog alene ud med hinanden.

En dag var mrs. Skewton i den vankelmodige, fordringsfulde, skinsyge stemning, der havde udviklet sig, efter at hun havde overstået sit første anfald. Efter i nogen tid at have siddet tavs i vognen og iagttaget Edith, greb hun hendes hånd og kyssede den lidenskabeligt. Hånden blev hverken givet eller taget tilbage, men fandt sig kun i, at hun løftede den op, og da hun slap den, sank den ned igen, næsten som om den havde været følelsesløs. Så begyndte hun at klynke og klage og snakkede om, hvilken moder hun havde været, og hvorledes hun blev glemt! Dette fortsatte hun med med lunefulde mellemrum, endog efter at de var steget ud, idet hun humpede af sted, understøttet af Withers og en stok, og Edith gik ved siden af hende, mens vognen kørte et kort stykke bagefter.

Dagen var kold, skyfuld og blæsende, og de var ude imellem klitterne, kun med en øde strimmel land imellem dem og himlen. Mens moderen med vranten tilfredshed under sin ensformige klagen fra tid til anden med dæmpet stemme gentog denne, og Ediths stolte skikkelse bevægede sig langsomt ved siden af hende, mødte de to andre skikkelser, der i afstand

så i den grad ud som en overdreven efterligning af dem selv, at Edith standsede.

Næsten i samme øjeblik, som hun blev stående, standsede også de to skikkelser, og den af dem, der i Ediths tanker lignede en forvreden skygge af hendes moder, talte ivrigt til den anden, idet den pegede hen på dem. Den syntes at være tilbøjelig til at vende om, men den anden, i hvilken Edith genkendte så meget, der lignede hende selv, at hun blev grebet af en usædvanlig følelse, der ikke var fri for frygt, gik videre, og nu nærmede de sig begge.

Det meste af alt dette lagde hun mærke til, mens hun gik hen imod dem, for hun var kun blevet stående et øjeblik. Ved nærmere iagttagelse så hun, at de var fattigt klædt som et par landstrygersker, og at det yngste af disse to fruentimmer bar nogle strikkede varer til salg, hvorimod det ældste slæbte sig tomhændet af sted.

Dog måtte Edith, hvor overordnet hun end var i påklædning, værdighed og skønhed, stadig sammenligne det yngre fruentimmer med sig selv. Det var måske, fordi hun i hendes ansigt så nogle spor, som hun vidste dvælede i hendes egen sjæl, om de end ikke allerede var skrevet i hendes ansigt, men da fruentimmeret kom nærmere og gengældte hendes blik, fæstede sine strålende øjne på hende og unægtelig havde noget af hendes egen holdning og legemsdannelse og syntes at nære de samme tanker som hun selv, følte hun en kold gysen komme over sig, som om dagen blev mørkere og blæsten koldere.

De var nu kommet hen til dem. Det gamle fruentimmer rakte påtrængende hånden frem og blev stående for at tigge af mrs.

Skewton. Også det yngre standsede, og hun og Edith så hinanden i øjnene.

"Hvad er det, De har at sælge?" spurgte Edith.

"Kun dette," svarede fruentimmeret og viste sine varer uden at se på dem. "Mig selv har jeg solgt for længe siden."

"Tro hende ikke, mylady," skreg det gamle fruentimmer med hæs stemme til mrs. Skewton, "tro ikke, hvad hun siger. Hun finder fornøjelse i at tale således. Hun er min smukke og ulydige datter. Hun giver mig ikke andet end bebrejdelser, mylady, for alt, hvad jeg har gjort for hende. Se engang, hvilke øjne hun låner sin stakkels gamle moder!"

Idet mrs. Skewton med skælvende hånd tog sin pung frem og ivrigt famlede efter nogle penge, som det andet gamle fruentimmer begærligt ventede på – i deres hastværk og affældighed kom deres hoveder næsten til at røre ved hinanden – tiltalte Edith hende.

"Jeg har set Dem før," sagde hun til det gamle fruentimmer.

"Ja, mylady," svarede hun med et kniks. "Nede i Warwickshire. En morgen mellem træerne, da De ikke ville give mig noget. Men den pæne herre, *han* gav mig noget! Å Gud velsigne ham, Gud velsigne ham!" mumlede den gamle kone, idet hun rakte sin skindmagre hånd i vejret og grinede frygteligt til sin datter.

"Det nytter ikke, at du vil holde mig tilbage, Edith!" sagde mrs. Skewton, idet hun forbitret foregreb enhver modsigelse fra hendes side. "Du forstår dig ikke på det. Jeg lader mig ikke snakke fra det. Jeg er vis på, at det er en fortræffelig kone og en god moder."

"Ja, mylady, ja," knebrede den gamle kone og rakte sin griske hånd frem. "Mange tak, mylady. Gud velsigne Dem. Én sixpence endnu, min smukke dame, så sandt De selv er en god moder."

"Og undertiden bliver behandlet utaknemmelig nok, min gode gamle skabning, forsikrer jeg Dem," sagde mrs. Skewton klynkende. "Der! Giv mig Deres hånd. De er en meget god gammel en – fuld af, hvad det nu hedder – og alt sådan noget. De er lutter kærlighed og så videre, ikke sandt?"

"Jo, mylady!"

"Ja, det er jeg vis på; og det er også den gentile skabning Grangeby. Jeg må virkelig endnu en gang trykke Deres hånd. Og nu kan De gå, ser De, og jeg håber," tilføjede hun til datteren, "at De vil vise mere taknemmelighed og naturlig, hvad det nu hedder, og alt det andet – men jeg har aldrig kunnet huske navne – for der har aldrig været en bedre moder, end den gode gamle skabning har været imod Dem. Kom, Edith!"

Ligesom ruinen af Cleopatra vaklede klynkende afsted og tørrede sine øjne, idet hun forsigtigt mindedes sminken i deres nærhed, således humpede også den gamle kone bort i modsat retning, mimrende med munden og tællende sine penge. Ikke ét ord, ikke én bevægelse mere var blevet vekslet mellem Edith og den unge; men ingen af dem havde noget øjeblik fjernet sine øjne fra den anden. De var blevet stående lige over for hinanden indtil nu, da Edith, ligesom vågnende af en drøm, gik langsomt bort.

"Du er et smukt fruentimmer," mumlede hendes skygge, idet hun så efter hende. "Men skønhed redder os ikke. Vi kunne nok have nødig at kende hinanden, når vi mødes igen!"

41. Ny stemmer på bølgerne

Alt går sin vante gang. Bølgerne er blevet hæse af at gentage deres hemmelighed; støvet ligger dynget op på kysten; søfuglene svæver og kredser; vindene og skyerne farer af sted i deres sporløse flugt; de hvide arme vinker i måneskinnet ad det fjerne, usynlige land.

Med en øm, tungsindig glæde ser Florence sig atter på den gamle, så sørgmodig og dog så glad betrådte strand og tænker på Paul i den stille afkrog, hvor han og hun så mangen en gang talte med hinanden, mens vandet svulmede op om hans leje. Og nu, mens hun sidder så tankefuld der, hører hun i havets fantastiske, dæmpede mumlen hans lille historie blive fortalt igen, hans ord blive gentaget og synes, at hele hendes liv og håb og sorg siden den tid – i det ensomme hus og i det pragtskue, det er blevet forvandlet til – har del i omkvædet på den vidunderlige sang.

Og den venlige Toots, der, idet han længselsfuldt ser på den skikkelse, som han sværmer for, spadserer omkring et stykke fra hende og er gået derhen bag efter hende, men ikke vover at forstyrre hende i et sådant øjeblik, hører ligeledes lille Dombey's requiem på bølgerne, mens de stiger og falder i mellemrummene mellem deres evige sang til Florences pris. Ja, og han fatter dunkelt, den stakkels Toots, at de siger noget om en tid, da han vidste, at han var mere opvakt og ikke så dum, og de tårer, som han får i øjnene ved hans frygt for, at han nu er sløv og enfoldig og ikke dur til andet end til at blive gjort nar af, formindsker hans tilfredshed med deres trøstende påmindelse om, at han for tiden er fritaget for ansvar mod Kamphanen, da

dette samme modige stykke fjerkræ er på landet og træner sig til sin store kamp med Lærkedrengen.

Men idet de hvisker en venlig tanke til Toots, tager han mod til sig og nærmer sig langsomt og med mange tvivlrådige stop på vejen til Florence. Stammende og rødmende lader han, som om han bliver helt forbavset, da han kommer hen til hende, og siger, skønt han hver tomme af vejen fra London er fulgt tæt bag efter den vogn, hun er kørt i, og med fornøjelse havde ladet sig kvæle af støvet af dens hjul, at han aldrig i sit liv er blevet så overrasket.

"Og Diogenes har De også taget med, miss Dombey!" siger han, aldeles gennembævet ved at føle den lille hånd, som så venligt og frimodigt rækkes ham.

Unægtelig er Diogenes der, og unægtelig har Toots grund til at lægge mærke til den, for den farer lige løs på hans ben og falder over sig selv i den desperation, den overfalder ham med. Men den holdes tilbage af sin venlige herskerinde.

"Stille, Di, stille. Husker du ikke ham, som gjorde os bekendt med hinanden? Fy, skam dig!"

Ja, Di må nok lægge sin kærlige kind på hendes hånd og løbe bort og løbe tilbage og løbe rundt omkring hende og gø og fare løs på enhver forbigående for at vise sin hengivenhed. Toots ville ligeledes gerne fare løs på, hvem det skulle være. En officer går forbi, og Toots ville intet hellere end fare løs på ham med fældet gevær.

"Diogenes føler sig rigtigt som hjemme, ikke sandt, miss Dombey?" siger han.

Med et taknemmeligt smil indrømmer Florence det.

"Om forladelse, miss Dombey, men hvis De kunne have lyst til at besøge Blimbers, så – så skal jeg netop selv derhen."

Uden at sige et ord lægger Florence sin arm i hans, og de går bort sammen, mens Diogenes løber foran dem. Toots' knæ ryster under ham, og skønt han er glimrende klædt, mærker han dog fejl og ser rynker på Burgess & Co.'s mesterstykker og ønsker, at han havde taget sit blankeste par støvler på.

Udvendig ser dr. Blimbers hus stadig lige skoleagtigt og lærd ud, og deroppe er det vindue, hvor hun plejede at se efter det blege ansigt, og hvor det blege ansigt strålede, når det fik hende at se, og kastede kys til hende med sin magre hånd, når hun gik forbi. Døren åbnes af det samme svagsynede unge menneske, hvis dumme grin ved synet af Toots er den personificerede karaktersvaghed. De vises ind i doktorens studerekammer, hvor den blinde Homer og Minerva ligesom fordom giver dem audiens til den sindige pikken af det store ur ude på gangen, og hvor globerne endnu står på deres sædvanlige plads, som om verden ligeledes stod stille, og intet af alt, hvad den indeholder, forgik i overensstemmelse med den evige lov, der, mens den holder den i gang, forvandler alt til støv.

Og her er dr. Blimber med sin lærde ven, og her er mrs. Blimber med sin himmelblå kappe, og her arbejder Cornelia med sin række små, rødlige lokker som en graver i døde sprogs grave. Her er det bord, han fordom sad så alene og forladt ved som "den ny dreng" i skolen, og hertil lyder den fjerne kurren af de gamle drenge, der lever ligesom i gamle dage i det gamle værelse efter det gamle princip.

"Toots," siger dr. Blimber, "det glæder mig ret at se Dem."
Toots klukker til svar.

"Og at se Dem i så godt selskab."

Med skarlagenrødt ansigt forklarer Toots, at han tilfældigvis har mødt miss Dombey, og da både miss Dombey og han selv have ønsket at se det gamle sted igen, er de fulgte ad derhen.

"De har vist intet imod, miss Dombey," siger dr. Blimber, "at træde ind blandt vore unge venner. Alle sammen Deres forrige skolekammerater, Toots. Jeg tror ikke, at vi har optaget nogen ny elev i vort lille akademi, min ven," siger dr. Blimber til Cornelia, "siden Toots forlod os."

"Ingen undtagen Bitherstone," svarer Cornelia.

"Ja, det er sandt, Bitherstone er ny for Toots."

Og næsten også ny for Florence, for i skolestuen viser Bitherstone – ikke længere mrs. Pipchins master Bitherstone – sig med flipper og halstørklæde og ur på lommen. Men Bitherstone, der er født under en eller anden ulykkelig bengalsk stjerne, er overordentlig blækket, og hans leksikon er blevet så vattersottigt af den idelige slåen op i det, at det ikke vil lukke sig, men gaber, som om det virkelig ikke kan tåle at blive plaget således. Og det samme er tilfældet med dets ejermand, som drives med dr. Blimbers stærkeste tryk; men i Bitherstones gaben ligger der ondskab og snerren, og man har hørt ham sige, at han ville ønske, at han kunne få fat på "gamle Blimber" i Ostindien, så skulle han snart se sig blive ført op i landet af Bitherstones kulier og overgivet til de morderiske thug'er; det kan han fortælle ham.

Briggs maler stadig i kundskabens mølle ligesom Tozer og Johnson og alle de andre, idet de ældre elever især er beskæftiget med at glemme alt, hvad de har lært som yngre. Alle er de lige så høflige og blege som før, og iblandt dem er mr.

Feeder med sin knoklede hånd og sit børstehoved stadig lige ivrig.

Selv iblandt disse unge herrer opstår der et mægtigt røre ved et besøg af den emanciperede Toots, som alle ser med ærefrygt på som den, der er gået over Rubicon og ingen sinde er blevet ventet tilbage, og om hvis klæder og smykker man hvisker indbyrdes bag hænderne, mens den ærgerlige Bitherstone, der ikke er fra Toots' tid, for de mindre drenge lader, som om han foragter ham, og siger, at han ved alt bedre og nok kunne ønske at se ham træde således op i Bengalen, hvor hans moder har en smaragd, der er blevet taget ud af en rajahs skammel, og som tilhører ham. Jo pyt!

Forvirrende følelser vækkes ligeledes ved synet af Florence, i hvem samtlige unge herrer øjeblikkelig igen bliver forelskede, alene med undtagelse af den ærgerlige Bitherstone, der af lutter lyst til modsigelse nægter at blive det. En sort skinsyge opstår hos Toots, og Briggs mener, at han, når alt kommer til alt, dog ikke er så grumme gammel. Men denne nedsættende opfattelse gendrives snart, idet Toots siger ganske højt til Feeder: "Hvorledes har De det, Feeder?" og indbyder ham til at komme og spise til middag med ham i dag i Bedford Hotel; i kraft af denne dåd kan han gerne, hvis han har lyst, give sig ud for at være lige så gammel som Metusalem, uden at nogen vil drage det i tvivl.

Der veksles mange håndtryk og buk, og alle de unge herrer ønsker at nedsætte Toots i miss Dombeys yndest, og efter at han har værdiset sin gamle pult en fnisen, går han og Florence sammen med mrs. Blimber og Cornelia; og idet dr. Blimber går sidst ud efter dem og lukker døren, hører man ham sige: "Mine

herrer, nu vil vi atter tage fat på vore studier." For kun dette og lidet andet hører eller har doktoren hele sit liv igennem hørt havet sige.

Florence lister sig derpå bort og går med mrs. Blimber og Cornelia op til det gamle sovekammer. Toots, som føler, at hverken han eller nogen anden har noget der at gøre, står og taler med doktoren i døren til studerekammeret eller hører, rettere sagt, doktoren tale til sig og undrer sig over, at han nogen sinde har kunnet holde dette studerekammer for en så stor helligdom eller doktoren, der med sine runde, drejede ben ligner et gejstligt piano, for en så forskrækkelig mand. Florence kommer snart ned igen og tager afsked; Toots tager afsked, og Diogenes, der hele tiden ubarmhjertigt har pint og plaget den svagsynede, farer ud ad døren og gø'r med glad trods ned ad klippen, mens Melia og en anden af doktorens tjenestepiger ser ned fra et vindue ovenpå og ler ad "denne hersens Toots" og siger om miss Dombey: "Ja ikke sandt, ligner hun ikke sin broder, hun er bare smukkere?"

Toots, som har set tårer på Florences kind, da hun kom ned, er fortvivlet og urolig og er først bange for, at han har handlet urigtigt i at foreslå besøget. Men snart føler han sig lettet, da han hører hende sige, at hun er meget glad over at have været der, og da hun taler livligt om alting, mens de går langs med stranden. Af stemmerne derude og af hendes egen søde stemme er Toots, da de nærmer sig Dombeys hus, og han må forlade hende, blevet så trælbunden, at han ikke har mindste stump af fri vilje tilbage, og da hun rækker ham hånden til afsked, kan han ikke slippe den.

"Undskyld, miss Dombey," siger han med en tungsindig hvisken, "men hvis De ville tillade mig at – at –"

Florences smilende, intet anende blik bringer ham pludselig til at standse.

"Hvis De ville tillade mig at – hvis De ikke ville anse det for en uforskammethed, miss Dombey, hvis jeg – uden ringeste opmuntring tillod mig at håbe."

Florence ser spørgende på ham.

"Miss Dombey," siger Toots, som mærker, at nu må det enten briste eller bære, "jeg tilbeder Dem i en sådan grad, at jeg ikke ved, hvad der skal blive af mig. Jeg er det ynkværdigste menneske. Hvis det ikke var lige her på hjørnet af torvet, ville jeg falde på knæ og bede og bønfalde Dem bare at tillade mig, uden ringeste opmuntring, at turde håbe, at jeg kunne – kunne tro det muligt, at De –"

"Å, lad for Guds skyld være med det!" udbryder Florence forskrækket og forfærdet. "Lad endelig være. Jeg vil opfatte det som en godhed og tjeneste af Dem, at De ikke taler mere om det."

Toots er yderlig flov og står der med gabende mund. "De har været så god imod mig," siger Florence, "jeg er Dem så taknemmelig, jeg har så megen grund til at holde af Dem, fordi De altid er så venlig imod mig, og jeg holder virkelig også meget af Dem" – og her smiler det åbne ansigt til ham med det smukkeste, oprigtigste udtryk, man kan tænke sig – "at jeg er sikker på, at De kun vil sige farvel."

"Ja, miss Dombey," stammer Toots. "Jeg håber, at De ikke vil tænke mere derpå. Det – det – er lige meget; mange tak. Det er ganske ligegyldigt."

Helt fortvivlet går stakkels Toots hjem, lukker sig inde i sit sovekammer, kaster sig på sengen og bliver liggende der en lang tid, som om det alligevel slet ikke var ligegyldigt. Mr. Feeder kommer for at spise til middag, hvilket er såre heldigt for Toots, da man ellers ikke kunne vide, hvornår han ville være stået op igen. Toots er nødt til at stå op for at tage imod ham og vise sig som gæstfri vært.

Og den velgørende indflydelse af den selskabelige dyd, gæstfrihed – for ikke at tale om vin og god mad – åbner Toots' hjerte og opliver ham til en samtale. Han fortæller ikke Feeder, hvad der har tildraget sig på hjørnet af torvet, men da Feeder spørger ham, "hvornår det skal gå for sig?" svarer han, "at der er visse ting" – hvilket straks bringer Feeder til at forstumme. Han tilføjer, at han ikke ved, med hvilken ret Blimber lagde mærke til, at han var i miss Dombeys selskab, men hvis han har ment en uforkammethed dermed, vil han udfordre ham, enten han så er doktor eller ikke, men han har sagtens kun talt således af uvidenhed. Feeder siger, at det tvivler han ikke om.

Som en fortrolig ven udelukkes Feeder imidlertid ikke fra hemmeligheden. Toots forlanger kun, at den skal omtales på en hemmelighedsfuld måde og med følelse. Efter et par glas vin udbringer han miss Dombeys skål og siger: "Feeder, De gør Dem ingen forestilling om de følelser, hvormed jeg foreslår denne skål." Feeder svarer: "Jo, jeg gør, min kære Toots, og det er til stor ære for Dem, gamle ven." Feeder bliver derpå rørt af venskab og rækker Toots sin hånd med de ord, at hvis han nogensinde skulle trænge til en broder, så ved han, hvor han kan finde ham, enten pr. post eller ved fragtmand. Feeder siger desuden, at hvis han må give et råd, ville han anbefale Toots at

lære at spille på guitar eller i det mindste på fløjte, for kvinder holder af musik, når man gør kur til dem, og han har selv mærket fordelene deraf.

Dette får Feeder til at tilstå, at han har kastet sine øjne på Cornelia Blimber. Han underretter Toots om, at han intet har imod briller, og at hvis doktoren ville opføre sig pænt og afstå sin forretning til dem, så – ja så var de forsørget. Efter hans mening bør en mand afstå sin forretning, når han har tjent en klækkelig sum ved den, og Cornelia ville være en hjælp, som enhver mand kunne være stolt af. Toots svarer ved at udbryde i vilde lovtaler over miss Dombey og siger, at han undertiden er til mode, som om han kunne have lyst til at skyde sig en kugle for panden. Feeder forestiller ham på det kraftigste, at det ville være en overilet handling, og viser ham, for at forsone ham med hans tilværelse, Cornelias portræt med briller.

Således tilbringer disse fredelige sjæle aftenen, og da denne har veget pladsen for natten, går Toots hjem med Feeder og skilles fra ham ved dr. Blimbers dør. Men Feeder går kun op ad gadedørstrappen, og da Toots er gået, kommer han ned igen for at vandre alene nede på strandbredden og tænke på sine udsigter. Feeder hører tydeligt, mens han således driver omkring, bølgerne underrette ham om, at dr. Blimber vil afstå forretningen, og føler en blid, romantisk glæde ved at kaste sit blik på den udvendige side af huset og tænke sig, at doktoren først vil lade det male og reparere fra øverst til nederst.

Toots driver ligeledes frem og tilbage uden for det skrin, som gemmer hans ædelsten, og stirrer i en ynkelig sindsstemning og ikke umistænkt af politiet på et vindue, gennem hvilket han ser lys, og som han er vis på må være Florences. Men det er det

ikke, da det hører til mrs. Skewtons værelse, og mens Florence, der sover i et andet, drømmer kærligt midt iblandt de gamle omgivelser, og disse gamle optrin lever op på ny, ligger den skikkelse, som med streng virkelighed er sat i stedet for den tålmodige drengs på den samme scene for endnu en gang – men hvor forskelligt! – at bringe den i forbindelse med affældighed og død, henstrakt der, vågen og klagende. Styg og udtæret ligger den på sit urolige leje, og ved siden af den sidder Edith i sin lidenskabsløse yndes rædsel – for en rædsel er den i den lidendes matte øjne. Hvad siger bølgerne i nattens stilhed til dem?

"Edith, hvad er det for en stenarm, der hæver sig for at slå mig? Ser du den ikke?"

"Det er kun indbildning, moder."

"Kun indbildning! Alting er indbildning af mig. Se! Er det muligt, at du ikke ser den?"

"Det er virkelig intet, moder. Hvor kunne jeg sidde så roligt, hvis noget sådant virkelig var til stede her?"

"Roligt?" sagde moderen og så vildt på hende – "nu er det borte – men hvorfor er du så rolig? Det er ikke nogen indbildning af mig, Edith. Jeg kommer til at fryse ved at se dig sidde ved siden af mig."

"Det gør mig ondt, moder."

"Gør dig ondt! Der synes altid at være noget, som du har ondt af; men det er ikke mig."

Dermed giver hun sig til at græde, og idet hun kaster sit urolige hoved fra den ene side til den anden på puden, lader hun munden løbe om tilsidesættelse, og om hvilken moder hun har været, og hvilken moder den gode gamle skabning, som de

havde mødt, var, og hvor koldt sådanne mødres døtre gengælder deres kærlighed. Midt i sin usammenhængende snak standser hun, ser på sin datter, udbryder, at hun går fra forstanden, og skjuler sit ansigt i puderne.

Af medlidenhed bøjer Edith sig ned over hende og taler til hende. Den syge gamle kone klynger sig fast til hendes hals og siger med et forfærdet blik:

"Edith, vi tager snart hjem, vender snart tilbage. Tror du ikke nok, at jeg kommer hjem igen?"

"Jo, moder, jo!"

"Og det, han sagde – hvad han nu hedder, jeg har aldrig kunnet huske navne – major – det skrækkelige ord – da vi rejste bort – er det vel sandt? Edith," udbryder hun med et skrig og en stirren, "det er ikke *det*, der fejler mig!"

Den ene nat efter den anden skinner lyset gennem vinduet, og skikkelsen ligger på sengen, og Edith sidder ved siden af den, og så lang som natten er, kalder de rastløse bølger på dem. Den ene nat efter den anden er bølgerne hæse af at gentage deres hemmelighed, ligger støvet opdynget på kysten, svæver og kredser søfuglene, farer vindene og skyerne hen i deres sporløse flugt, vinker de hvide arme i måneskinnet ad det fjerne, usynlige land.

Og stadig ser den syge gamle kone ind i den krog, hvor stenarmen – den hører til en billedstøtte fra en grav, siger hun – hæver sig for at slå hende. Omsider falder den, og da ligger der en stum gammel kone i sengen, og hun er krum og sammenskrumpet, og halvdelen af hende er død.

Således er den for at spotte solen malede og sammenflickede skikkelse, som den ene dag efter den anden bliver trukket

langsomt gennem mængden, mens den undervejs ser sig om efter den gode gamle skabning, der var så fortræffelig en moder, og vrænger mund, idet den forgæves stirrer ind blandt mængden. Således er den skikkelse, som ofte rulles ned til stranden og stilles hen der, men som ingen luftning kan tilvifte friskhed, og for hvilken oceanets mumlen ikke har noget trøstende ord. Hun ligger i hele timer og lytter efter det, men dets tale er mørk og skummel for hende, et udtryk af frygt hviler på hendes ansigt, og når hendes øjne vandrer hen over rummet, ser de kun en vid, øde strækning imellem himmel og jord.

Florence ser hun kun sjældent, og når det sker, er hun vred og tvær imod hende. Edith er altid om hende og holder Florence borte, og Florence skælver om natten i sin seng ved tanken om døden i en sådan skikkelse og vågner ofte og lytter i den tro, at den allerede er kommet. Kun Edith passer hende. Det er bedst, at så få øjne som muligt får hende at se, og hendes datter våger alene ved hendes leje.

En skygge hviler endog over dette skyggeagtige ansigt, de skarpe træk er blevet endnu skarpere, og sløret for øjnene er forvandlet til et ligklæde, der lukker den dunkle verden ude. De urolige hænder oven på tæppet lægger mat fladerne imod hinanden og vinker ad datteren, og en røst, der hverken ligner hendes eller nogen anden røst, som taler vort dødelige sprog, siger: "For jeg plejede dig!"

Uden en tåre knæler Edith for at bringe sin mund tættere hen til det synkende hoved og svarer:

"Kan du høre mig, moder?"

Vildt stirrende, forsøger hun at nikke til svar.

"Kan du huske aftenen før mit bryllup?"

Hovedet er ubevægeligt, men udtrykker dog på en eller anden måde, at hun kan det.

"Jeg sagde dig da, at jeg tilgav dig din del deri, og bad Gud tilgive mig min. Jeg sagde dig, at det forbigangne var forbi imellem os. Det samme siger jeg nu atter. Kys mig, moder."

Edith rører ved de hvide læber, og et øjeblik er alt stille. Et øjeblik efter rejser hendes moder med sin barnlige latter og skelettet af Cleopatra-holdningen sig op i sengen.

Træk det rosenrøde gardin sammen! Der er endnu noget mere foruden vinden og stjernerne, som farer hen. Træk det rosenrøde gardin tæt sammen!

Budskabet om det skete sendes til byen til Dombey, der hilser på fætter Feenix – endnu har denne ikke kunnet bestemme sig for Baden-Baden – som ligeledes har modtaget efterretning om den. En godmodig person som fætter Feenix er netop manden ved et bryllup eller en jordefærd, og hans stilling i familien byder, at han tages med på råd.

"På ære, Dombey," siger han, "det ryster mig stærkt at se Dem ved så sørgelig en lejlighed. Min stakkels tante! Hun var et pokkers livligt fruentimmer."

Dombey svarer: "Ja, meget livlig."

"Og så efter omstændighederne ung ud. Jeg forsikrer Dem, at jeg endnu på Deres bryllupsdag tænkte, at hun ville holde ud en snes år endnu. Egentlig talt, sagde jeg til en mand i Brooks' Club – den lille Billy Joper – De kender ham vist – en mand med et glas i øjet?"

Dombey siger nej ved et buk. "Hvis der med hensyn til begravelsen," siger han, "skulle være et eller andet forslag –"

"Ja, ser De," siger fætter Feenix og stryger sig om hagen, hvortil han netop har hånd nok tilbage neden for manchetten, "jeg ved ikke rigtigt. I parken ved min gård er der et mausoleum, men jeg er bange for, at det er noget forfaldent og, egentlig talt, i en djævleblændt tilstand. Havde jeg ikke været i knibe for penge, havde jeg for længe siden ladet det reparere; men jeg tror, at folk tager ud og holder små picnic'er inden for jerngitteret."

Dombey indser, at mausoleet er ubrugeligt.

"Der er en ualmindelig smuk kirke i landsbyen," siger fætter Feenix tankefuldt, "et sandt pragteksempplar af den tidlige engelsk-normanniske stil og desuden beundringsværdigt aftegnet af lady Jane Finchbury – hende, der snører sig så stærkt – men man har ødelagt den, hører jeg, med kalkning, og det er en lang rejse."

"Måske i Brighton," mener Dombey.

"På ære, Dombey, jeg tror ikke, at vi kunne gøre noget bedre. Det er så nær ved hånden og et meget muntert sted."

"Og hvornår," spørger Dombey, "skal det være?"

"Hvilken dag, De selv behager. Det vil være mig en stor fornøjelse – en sørgelig fornøjelse, naturligvis – at følge min stakkels tante til grænserne af – egentlig talt, til graven," siger fætter Feenix, som den anden vending i talen er slået fejl for.

"Kunne De tage fra byen på mandag?"

"Mandagen ville netop være den allerbedste dag for mig," svarer fætter Feenix, hvorfor Dombey lover at tage ham med den dag og kort efter anbefaler sig og følges ud til trappen af fætter Feenix, som ved afskeden siger: "Det gør mig virkelig overordentlig ondt, Dombey, at De skal have så megen

ulejlighed," hvortil Dombey svarer, at det slet ingen ulejlighed er.

Til den fastsatte tid mødes fætter Feenix og Dombey og tager ned til Brighton, hvor de, idet de i deres to personer forestiller alle de andre, der sørger over tabet af den afdøde dame, følger hendes levninger til deres sidste hvilested. Da de sidder i sørgekareten, genkender fætter Feenix undervejs utallige bekendte, men tager for sømmeligheds skyld intet andet hensyn til dem, end at han til underretning for Dombey omtaler dem som "Tom Johnson. En mand med et kunstigt ben; kender ham fra White's Club. Hvad, er De her, Tommy? Foley på en fuldblodshest. Smalders pigebørn" – osv. Ved ceremonien er fætter Feenix i dårligt humør og siger, at sådanne lejligheder, egentlig talt, ret er skikkede til at minde en om, at man begynder at blive aflægs; hans øjne er virkelig fugtige, da det er forbi. Men han fatter sig snart, og det samme gør alle mrs. Skewtons slægtninge og venner, til hvilke majoren idelig fortæller dem, der hører til hans klub, at hun ikke pakkede sig nok ind; mens den unge dame med ryggen, der har så mange plager af sine øjenlåg, siger med et lille skrig, at hun må have været uhyre gammel, og at hun døde af alle slags fæle ting, og at man ikke må tale om det.

Således ligger Ediths moder uomtalt af sine kære veninder, der er døve for bølgerne, mens disse er hæse af at gentage deres hemmelighed og blinde for støvet, der ligger opdynget på strandbredden, og for de hvide arme, som vinker ad det fjerne, usynlige land. Men på kysten af det ukendte hav går alt sin vante gang, og mens Edith står der alene og lytter til dets

bølger, kastes klamme søplanter op for hendes fødder for at strøs ud over hendes livsbane.

42. Fortrolighed og uheld

Ikke længere iført kaptajn Cuttles sørgeklæder og sydvest, men derimod et stærkt og godt brunt liberi, der, mens det gav sig skin af at være sindigt og adstadigt, dog i virkeligheden var et så selvtilfredst og selvtillidsfuldt liberi, nogen skrædder kunne lave, opvartede Rob nu sin velynder Carker. – Rob var forvandlet i sit ydre menneske og i sit indre aldeles ligegyldig for kaptajnen og kadetten, undtagen når han brugte nogle minutter af sin fritid til at gruble over disse uadskillelige hædersmænd og med en stærkt bifaldende musik af det forhærdede instrument, hans samvittighed, mindedes den triumferende måde, han havde frigjort sig for deres selskab på. – Da han nu boede i Carkers hus og var i hans personlige nærhed, holdt Rob med frygt og bæven sine runde øjne fæstet på de hvide tænder og følte, at han nu måtte lukke dem mere op end ellers.

Hele hans væsen kunne ikke have rystet mere for de hvide tænder, selv om han var kommet i tjeneste hos en mægtig troldmand, og de havde været dennes kraftigste tryllemidler. Drengen følte magten og myndigheden hos denne velynder, som optog hele hans opmærksomhed og fordrede den mest uindskrænkede lydighed og underkastelse af ham. Selv i hans fravær troede han sig næsten ikke sikker for, at han ikke kunne blive grebet i struben igen ligesom den morgen, da han var blevet hans træl og havde set hver eneste tand komme frem og bebrejde ham hans sjæls hemmeligste tanker. Når Rob stod ansigt til ansigt med ham, tvivlede han lige så lidt om, at Carker læste disse eller uden mindste viljeanstrengelse kunne læse

dem, hvis han ville, som han tvivlede på, at Carker så ham, når han så på ham. Denne omstændighed var så fuldstændig og holdt ham i et sådant slaveri, at han, idet han i det hele næppe vovede at tænke, uden at hans sind opfyldtes af et stadig stigende indtryk af hans velynders uimodståelige herredømme over ham og hans magt til at gøre, hvad han ville med ham, kunne blive stående og vente på hans ønsker og søge at forekomme hans befalinger, mens han i alle andre henseender var ligesom åndelig sløvet.

Rob havde ikke gjort sig rede for – og i hans daværende sindstilstand ville det også have været en ikke almindelig dumdristighed at undersøge det nærmere – om han gav så fuldstændig efter for denne indflydelse, fordi han havde en hemmelig anelse om, at hans velynder var mester i visse underfundige kunster, han selv havde været en ringe begynder i i skærslippernes skole. Men vist er det, at Rob beundrede ham lige så meget, som han frygtede ham. Carker var måske bedre kendt med kilderne til sin magt, som ikke tabte noget ved den måde, han udøvede den på.

Endnu samme aften, da Rob havde forladt kaptajnens tjeneste, var han, efter at have skilt sig ved sine duer og af lutter hastværk gjort en dårlig handel med dem, gået lige til Carkers hus og havde fremstillet sig for sin ny herre med et glødende ansigt, der syntes at vente ros.

"Hvad, din døgenigt," sagde Carker og skelede til hans bylt, "har du forladt din kondition og kommer nu til mig?"

"Med forlov, sir," stammede Rob, "De sagde jo, da jeg var her sidst –"

"Jeg sagde, hvad sagde jeg?"

"Med forlov, sir, De sagde slet ingenting," sagde Rob befippet og advaret af tonen i dette spørgsmål.

Hans velynder så på ham med en vid udfoldning af gummer og sagde, idet han truede med pegefingeren:

"Det vil gå dig galt, min landstrygerske ven, ser jeg. Du går den visse undergang i møde."

"Å, sir, skån mig!" udbød Rob, hvis knæ skælvede under ham. "Jeg forsikrer Dem, at jeg kun ønsker at arbejde for Dem, sir, og at varte Dem op, sir, og ærligt og redeligt at gøre, hvad der bliver mig befalet."

"Du vil også gøre bedst i at opføre dig ærligt og redeligt, hvis du får noget med mig at gøre."

"Ja, det ved jeg; det er jeg overbevist om, sir. Vær bare så god at sætte mig på prøve! Og kommer De nogen sinde efter, at jeg gør noget imod Deres ønske, giver jeg Dem lov til at slå mig ihjel."

"Din hvalp!" sagde Carker, idet han lagde sig tilbage i sin lænestol og smilede med himmelsk venlighed til ham. "Det ville intet være imod, hvad jeg ville gøre, hvis du prøvede på at narre mig."

"Ja, sir, jeg ved nok, at De ville være skrækkelig imod mig. Jeg ville ikke gå hen og prøve derpå, ikke om jeg blev bestukket med guineas af det pure guld."

Aldeles skuffet i sin forventning om ros, stod den modfaldne skærslipper og så på sin velynder, idet han med den uro, som en køter ved lignende lejligheder lægger for dagen, forgæves søgte ikke at se på ham.

"Du har altså forladt din forrige tjeneste og kommer nu for at bede mig tage dig i min, hvad?" sagde Carker.

"Ja, bare De ville være så god, sir," svarede Rob, som derved kun havde fulgt sin velynders forskrift, men ikke vovede at retfærdiggøre sig ved at hentyde til det.

"Nu vel," sagde Carker, "du kender mig jo, dreng?"

"Med forlov, sir, ja," svarede Rob, idet han famlede med sin hat, endnu stadig tiltrukket af Carkers blik, og forgæves bestræbte sig for at rive sig løs.

Carker nikkede. "Tag dig altså i agt!"

Med en mængde korte buk viste Rob sin levende opfattelse af denne advarsel og ville allerede baglæns og bukkende nærme sig døren, meget lettet ved udsigten til at slippe ud ad den, da Carker standsede ham.

"Halløj!" råbte han og kaldte ham barsk tilbage, "du har været – luk den dør."

Rob adlød, som om hans liv afhang af hans hurtighed.

"Du har været vant til at lure. Ved du, hvad det vil sige?"

"At høre efter, sir?" vovede Rob, efter med lidt forlegenhed at have tænkt sig om, at ytre.

Hans velynder nikkede. "Og til at spionere og alt sådan noget."

"Sådan noget ville jeg ikke gøre her, sir, nej på ære og samvittighed, om jeg ville, gid jeg må dø, om jeg ville, ikke om man lovede mig aldrig så meget. Ikke for alt i verden ville jeg vove at gøre sådan noget, med mindre det blev mig befalet, sir."

"Du må også helst lade være. Du har ligeledes været vant til at sladre," sagde hans velynder med sort kulde. "Tag dig i agt for det her, ellers er det ude med dig, slyngel!" Og han smilede atter og advarede ham atter med sin pegefinger.

Robs åndedræt blev kort og tungt af forfærdelse. Han søgte at forsikre om sine hensigters renhed, men kunne kun stirre på den smilende herre med en underdanig lammelse, som den smilende herre syntes at være ret veltilfreds med, for efter at han nogle øjeblikke stiltiende havde iagttaget ham, befalede han ham at gå ned og lod ham forstå, at han beholdt ham i sin tjeneste.

På denne måde var Rob blevet fæstet af Carker og hans med rædsel parrede ærbødighed for denne mand blevet om muligt end mere fast og forøget.

Rob havde allerede været der i flere måneder, da han en formiddag åbnede haveporten for Dombey, der efter aftale kom for at spise frokost med hans herre. I samme øjeblik kom hans herre ilende til for at modtage den udmærkede gæst og med alle sine tænder byde ham velkommen.

"Jeg havde aldrig troet at skulle se Dem her," sagde Carker, da han havde hjulpet ham at stige af hesten. "Dette er en mærkelig dag i min almanak. For en mand, der, som De, kan gøre, hvad han vil, er den ene dag lige så god som den anden; men med en mand som mig er det en anden sag."

"De har et smagfuldt sted her, Carker," sagde Dombey, idet han nedlod sig til at blive stående på plænen for at se sig om.

"Det kan De sagtens sige. Mange tak."

"Det kan sandelig enhver sige," sagde Dombey med sin ophøjede beskyttertermer. "Efter omstændighederne er det et meget rummeligt og velindrettet sted – formelig elegant."

"Efter omstændighederne, å ja," svarede Carker i en ringeagtende tone. "Det kan nok have denne tilføjelse nødvendig. Nå, vi har talt nok om det emne, og skønt det er en let sag for

Dem at rose det, takker jeg Dem dog alligevel. Vil De ikke gå ind?"

Da Dombey trådte ind i huset, opdagede han, hvor fuldkomment værelserne var indrettet, og hvor omhyggeligt der var sørget for enhver mulig bekvemmelighed og hygge. I sin pralende ydmyghed modtog Carker hans ros med et ærbødigt smil og sagde, at han fattede og påskønnede dens fine mening; men landstedet var virkelig godt nok for en mand i hans stilling – måske for godt, hvor ringe det end var, til at en sådan mand boede deri.

"Men for Dem, der står så højt, synes det måske bedre, end det virkelig er," sagde han med sin falske mund. "Netop ligesom monarker finder noget tiltrækkende ved tiggeres liv."

Mens han talte, rettede han et skarpt blik og et skarpt smil mod Dombey og rettede et endnu skarpere blik og endnu skarpere smil mod Dombey, mens denne, idet han stillede sig foran kaminen i den af hans næstkommanderende så ofte efterlignede stilling, så på hans malerier. Hvor flygtigt end hans kolde øje vandrede hen over dem, ledsagede Carkers skarpe blik dog hans og holdt skridt med det, idet han nøjagtigt iagttog, hvorhen det vendte sig, og hvad det så. Mens det hvilede på et bestemt maleri, syntes Carker næppe at trække vejret, så katteagtig og årvågen var hans skottende forsken, men hans store chefs øje forlod dette ligesom de andre og syntes ikke at have fået et større indtryk af det end af resten.

Carker så på det – det var det billede, som lignede Edith – som om det var et levende væsen, og med et ondskabsfuldt, tavst smil, der syntes til dels at gælde maleriet, skønt det helt og holdent spottede den store mand, der stod så kold ved siden af

ham. Kort efter blev frokosten serveret, og idet han opfordrede Dombey til at nedlade sig på en stol, der stod med ryggen til billedet, tog han selv plads lige overfor det.

Dombey var endnu alvorligere, end han plejede at være, og ganske tavs. Papegøjen, der gængede sig i den forgyldte ring i det brogede bur, søgte forgæves at tiltrække sig opmærksomhed; for Carker holdt alt for skarpt udkig med sin gæst til at ænse den, og den i sine egne tanker fordybede gæst så stift, for ikke at sige tvært, ud over sit stive halstørklæde uden at løfte sine øjne op fra borddugen. Rob, der vartede op, havde alle sine evner og kræfter så udelukkende optaget af sin herre, at han næppe vovede at give den tanke rum, at gæsten var den fornemme mand, han i sin barndom var blevet fremstillet for som et vidnesbyrd om familiens sundhedstilstand, og som han havde at takke for sine skindbukser.

"Må jeg," sagde Carker pludselig, "være så fri at spørge, hvorledes mrs. Dombey har det?"

Idet han fremsatte dette spørgsmål, bøjede han sig ærbødigt forover, støttede sin hage på sin hånd, og på samme tid vendte hans øjne sig op mod billedet, som om han ville sige: "Pas nu på, hvorledes jeg skal få ham på gled!"

Dombey rødmede, idet han svarede:

"Mrs. Dombey har det godt. De minder mig, Carker, om en samtale, som jeg ønsker at have med Dem."

"Du kan gå, Robin," sagde Carker, ved hvis milde tone Robin studsede og forsvandt, med øjnene lige til det sidste fæstede på sin velynder. "De husker naturligvis ikke denne dreng?" tilføjede Carker, da den i hans garn hildede skærslipper var gået.

"Nej," sagde Dombey med stolt ligegyldighed...

"Det var heller ikke rimeligt, at en mand som De skulle det. Næppe muligt. Men han hører til den familie, i hvilken De engang valgte en amme. Måske husker De, at De ædelmodigt påtog Dem at sørge for hans undervisning?"

"Er det den dreng?" sagde Dombey med rynkede bryn. "Han gør nok sin undervisning ringe ære?"

"Ja, det er en ung slubbert, er jeg bange for," svarede Carker og trak på skuldrene; "i det mindste har han ord for at være det. Men sagen er, at jeg tog ham i min tjeneste, fordi han, da han ingen anden kunne få, bildte sig ind – hvad der sagtens er blevet ham fortalt hjemme – at han havde en slags krav på Dem og stadig søgte at overhænge Dem med en bøn. Og skønt mit egentlige og velkendte forhold til Dem kun er af rent forretningsmæssig natur, nærer jeg dog en så uvilkårlig interesse for alt, hvad der hører Dem til, at –"

Atter standsede han for at se, om han allerede havde fået Dombey godt nok på gled. Og atter skelede han op til billedet.

"Carker, jeg ved, at De ikke indskrænker Deres –"

"Tjeneste," indskød hans smilende vært.

"Nej; jeg foretrækker at sige Deres opmærksomhed," fortsatte Dombey i den tro, at han derved sagde ham en meget smuk og glimrende kompliment, "til vort forretningsforhold alene. Deres hensyn for mine følelser, forhåbninger og skuffelser i det tilfælde, De netop omtalte, er netop et slående eksempel på dette. Jeg er Dem taknemmelig, Carker."

Carker bøjede langsomt hovedet og gned sig sagte i hænderne, som om han var bange for ved den mindste bevægelse at forstyrre Dombeys fortroligheds strøm.

"Deres hentydning til det kommer i rette tid," sagde Dombey efter en kort tøven, "for den baner vej for det, jeg vil sige Dem, og minder mig om, at dette ikke med fører noget egentlig nyt forhold, om det end kan medføre en mere personlig fortrolighed fra min side, end jeg hidtil har –"

"Udmærket mig med," supplerede Carker, idet han atter bøjede hovedet; "jeg vil ikke sige Dem, hvor højt jeg føler mig æret, for en mand som De ved alt for godt, hvor megen ære det står i hans magt efter forgodtbefindende at tildele."

"Mrs. Dombey og jeg," sagde Dombey, der med ophøjet selvfornægtelse overhørte denne kompliment, "er ikke ganske enige i visse punkter. Vi synes endnu ikke ret at forstå hinanden. Mrs. Dombey har noget at lære."

"Mrs. Dombey udmærker sig ved mange sjældne yndigheder og har utvivlsomt været vant til at høre megen smiger," sagde den glatte iagttager af hans mindste blik og tone. "Men hvor der findes kærlighed, pligtfølelse og ærbødighed, bliver de små misforståelser, som kunne fremkomme af sådanne årsager, let udjævnet."

Dombeys tanker fløj instinktivt tilbage til det ansigt, der havde set på ham i hans kones påklædningsværelse, dengang en bydende hånd udstraktes mod døren, og idet han mindedes den kærlighed, pligtfølelse og ærbødighed, der havde været udtrykt i det, mærkede han lige så tydeligt, hvorledes blodet fo'r op i hans eget ansigt, som de på ham fæstede årvågne øjne så det.

"Førend mrs. Skewtons død havde mrs. Dombey og jeg," fortsatte han, "en samtale om årsagerne til min misfornøjelse, som De vil kunne danne Dem en almindelig forestilling om ved

at have været vidne til det, der foregik mellem hende og mig den aften, De tilbragte hjemme i vort – i mit hus."

"Og da jeg beklagede så meget at være til stede," sagde den smilende Carker. "Stolt, som en mand nødvendigvis måtte være af Deres fortrolighed imod mig – selv om jeg ikke regner Dem den til ære, da De jo kan gøre, hvad De vil, uden derved at give noget af Deres værdighed bort – og æret, som jeg var blevet med at forestilles for mrs. Dombey, endnu førend hun opnåede den udmærkelse at bære Deres navn, beklagede jeg næsten den aften, forsikrer jeg Dem, at jeg havde været genstand for en så stor lykke."

At noget menneske kunne beklage at være blevet udmærket ved hans nedladdenhed og velvilje, var et moralsk særsyn, som Dombey ikke kunne fatte, og han svarede derfor med en betydelig forøgelse af sin værdighed: "Nej virkelig? Men hvorfor, Carker?"

"Jeg er bange for," svarede den fortrolige agent, "at mrs. Dombey, der aldrig har været synderlig tilbøjelig til at se på mig med venlige øjne – en person i min stilling kunne heller ikke vente sig dette af en af naturen stolt dame, hvis stolthed klæder hende så godt – ikke så let vil tilgive mig min uskyldige del i den samtale. Deres mishag er ingen ringe ting, må De huske, og at være udsat for det i en tredjes nærværelse –"

"Carker," sagde Dombey hovmodigt, "*jeg* er dog vel det første hensyn, skulle jeg tro?"

"Kan der være tvivl om det?" svarede den anden med den utålmodighed, man indrømmer en notorisk og uimodsigelig kendsgerning med.

"Mrs. Dombey bliver et underordnet hensyn, hvor talen er om os to, skulle jeg mene. Er det ikke således?"

"Om det er?" svarede Carker. "Ved De ikke bedre end enhver anden, at De ikke har nødig at spørge?"

"Så håber jeg også, Carker, at Deres beklagelse over at have pådraget Dem mrs. Dombey's mishag opvejes af visheden om at have *min* tillid og velvilje."

"Jeg har altså, mærker jeg," svarede Carker, "været så uheldig at have pådraget mig dette mishag. Mrs. Dombey har ytret det for Dem?"

"Mrs. Dombey har ytret forskellige meninger," sagde Dombey med majestætisk kulde og ligegyldighed, "som jeg ikke deler og ikke er tilbøjelig til at drøfte eller mindes. For nogen tid siden gjorde jeg, som jeg allerede har sagt Dem, mrs. Dombey bekendt med forskellige punkter i henseende til huslig ærbødighed og underkastelse, som jeg mente, det var nødvendigt at holde fast ved. Det lykkedes mig ikke at overbevise hende om hensigtsmæssigheden af, at hun øjeblikkelig forandrede sin opførsel både for sin egen ros og tilfredshed og for min værdigheds skyld, og jeg tilkendegav hende, at hvis jeg oftere fandt det nødvendigt at gøre forestillinger og bebrejdelser, ville jeg meddele hende min mening igennem Dem, min fortrolige agent."

Med det blik, som Carker fæstede på ham, var der blandet et djævelsk blik til billedet oven over hans hoved, som ramte det ligesom et lyn.

"Jeg tager nu ikke i betænkning at sige Dem, Carker," sagde Dombey, "at jeg vil sætte min vilje igennem. Jeg er ikke til at spøge med. Mrs. Dombey må lære at forstå, at min vilje er lov,

og at jeg ikke kan tilstede nogen eneste undtagelse fra en regel, der gælder for hele mit liv. De vil have den godhed at påtage Dem dette hverv, som, da det kommer fra mig, ikke vil være Dem uvelkomment, håber jeg, hvor meget De end af høflighed måtte beklage det – hvorfor jeg på mrs. Dombey's vegne er Dem forbunden – og De vil have den godhed, er jeg vis på, at udføre det lige så nøjagtigt som ethvert andet ærinde."

"De ved," sagde Carker, "at De kun har at befale over mig."

"Jeg ved," sagde Dombey med en majestætisk tilkendegivelse af enighed med ham, "at jeg kun har at befale over Dem. Det er nødvendigt, at jeg bærer mig således ad i denne sag. Mrs. Dombey er vistnok i mange henseender en så udmærket dame, at –"

"At hun gør endog Deres valg ære," sagde Carker med en krybende fremvisning af sine tænder.

"Å ja, siden det behager Dem at brage denne ordføjning," sagde Dombey i sin ophøjede tone, "men for øjeblikket ser jeg ikke, at hun viser det den ære, det er berettiget til. Der er en modstandssans, som må udryddes, som må kues; mrs. Dombey synes ikke at fatte, at tanken om modstand mod mig er latterlig og oprørende."

"Vi cityfolk kender Dem bedre," svarede Carker og smilede fra det ene øre til det andet.

"Ja, De kender mig bedre. Det håber jeg, skønt jeg skylder mrs. Dombey den retfærdighed at sige, at hvor uoverensstemmende det end kan synes med hendes senere opførsel, der er uforandret, lod dog min formaning, da jeg ved den omtalte lejlighed med en vis strenghed tilkendegav hende min misfornøjelse og min beslutning, til at gøre et meget stærkt

indtryk på hende." Dombey udtalte disse ord med den mest selvtillidsfulde vigtighed. "Jeg ønsker derfor, at De vil have den godhed, Carker, at underrette mrs. Dombey fra mig om, at jeg med nogen forundring over, at vor tidligere samtale endnu ikke har gjort sin virkning, må minde hende om den; at jeg må fordre, at hun indretter sin adfærd efter de forskrifter, der blev givet hende under vor samtale; at jeg ikke er fornøjet med hendes adfærd; at jeg er meget misfornøjet med den, og at jeg vil se mig sat i den ubehagelige nødvendighed at gøre Dem til overbringer af endnu mindre velkomne og tydeligere meddelelser, hvis hun ikke har sund sans og følelse nok til at rette sig efter mine ønsker, således som den første mrs. Dombey gjorde, og, tør jeg vel tilføje, således som enhver anden dame i hendes sted ville."

"Den første mrs. Dombey levede meget lykkeligt."

"Den første mrs. Dombey havde en meget god forstand," sagde Dombey med kavalermæssig overbærenhed med den afdøde, "og en meget rigtig følelse."

"Finder De, at miss Dombey ligner sin moder?" spurgte Carker.

Hurtig og mørkt forandrede Dombey's ansigt. Hans fortrolige agent mærkede det straks.

"Jeg har rørt ved et smerteligt emne," sagde han i en blød, deltagende tone, der ikke lod sig forene med hans skarpe blik. "Tilgiv mig. Over min interesse for Dem glemmer jeg disse tankeforbindelser. Tilgiv mig."

Men trods alt, hvad han sagde, ransagede hans ivrige blik derfor ikke mindre nøje Dombey's nedadvendte åsyn og sendte derpå billedet et sælsomt, triumferende blik, som om han

opfordrede det til at lægge mærke til, hvorledes han atter fik ham på gлед, og hvad der nu ville komme.

"Carker," sagde Dombey, idet han så sig uroligt om på bordet og talte i en noget forandret og mere hurtig tone og med blegere læber, "De har ingen grund til at gøre undskyldninger. De tager fejl. Tankeforbindelsen knytter sig til den foreliggende sag og ikke til noget som helst minde, således som De tror. Jeg billiger ikke mrs. Dombey's opførsel imod min datter."

"Undskyld," sagde Carker, "jeg forstår Dem ikke ganske."

"Så vil jeg sige Dem, at De kan, at De *må* gøre den til genstand for en direkte bebrejdelse fra mig til mrs. Dombey. De vil behage at sige hende, at hendes påfaldende hengivenhed for min datter er mig ubehagelig. Den kan let vække opmærksomhed. Den kan let bringe folk til at sammenligne mrs. Dombey i hendes forhold til min datter med mrs. Dombey i hendes forhold til mig selv. De vil have den godhed åbent at tilkendegive hende, at den er mig imod, og at jeg venter, at hun øjeblikkelig retter sig efter mine forestillinger. Mrs. Dombey mener det måske alvorlig; måske er det også kun et indfald af hende, eller måske opfører hun sig kun således for at gøre mig imod, men i ethvert tilfælde misbilliger jeg hendes opførsel. Mener hun det alvorligt, kan hun så meget mindre have noget imod at holde op med det, da hun kun vil vise min datter en dårlig tjeneste ved at vise sin godhed for hende på en så iøjnefaldende måde. Hvis min kone har nogen ømhed eller kærlighed ved siden af sin underdanighed imod mig, kan hun måske få lov til at skænke den, til hvem hun vil; men først og fremmest vil jeg have underdanighed! – Carker," sagde Dombey, idet han lagde bånd på den usædvanlige heftighed,

han havde talt med, og gik over til en tone, der mere lignede den, han plejede at hævde sin storhed med, "De vil have den godhed ikke at udelade eller gå løst hen over dette punkt, men at optage det som en meget vigtig del af Deres hverv."

Carker bøjede hovedet, og idet han rejste sig fra bordet og stillede sig tankefuldt foran kammen med hånden på sin glatte hage, så han ned på Dombey med den ondskabsfulde træskhed, man undertiden kan finde hos et udskåret billede fra munketiden, som er halvt menneske, halvt dyr, eller i det skelende ansigt på en gammel tagrende. Efter lidt efter lidt at have genvundet sin fatning eller kølnet sin heftighed ved bevidstheden om at have indtaget en ophøjet stilling sad Dombey og blev efterhånden stivere igen, mens hans øjne hvilede på papegøjen, der gyngede frem og tilbage i sin store vielsesring.

"Undskyld," sagde Carker, idet han efter en pause pludselig satte sig igen og skød sin stol hen lige overfor Dombey; "men jeg må spørge mig lidt nærmere for. Ved mrs. Dombey, at det er sandsynligt, at De vil gøre mig til organet for Deres misfornøjelse?"

"Ja, det har jeg jo sagt."

"Ja," sagde Carker hurtigt, "men hvorfor?"

"Hvorfor?" gentog Dombey, ikke uden tøven. "Fordi jeg sagde hende det."

"Ja vel. Men hvorfor har De sagt hende det? De vil indse," vedblev han med et smil, og idet han lagde sin fløjls hånd, ligesom en kat kunne have lagt sine tilbagetrukne kløer, på Dombey's arm, "at jo mere fuldstændigt jeg fatter, hvad der ligger Dem på sinde, des mere rimeligt er det, at jeg kan blive

Dem til nytte og være så heldig at udføre mit hverv tilbørligt. Jeg tror, at jeg forstår Dem. Jeg har ikke den ære at være yndet af mrs. Dombey. I min stilling har jeg ikke ret til at vente det, men jeg holder det for givet, at hun ikke ynder mig?"

"Muligvis ikke."

"Og følgelig må det jo være mrs. Dombey særlig uvelkomment, at De gør hende disse meddelelser gennem mig?"

"Det forekommer mig," sagde Dombey med hovmodig tilbageholdenhed og dog ikke uden lidt forlegenhed, "at mrs. Dombey's anskuelse af sagen ikke vedkommer den, således som den fremstiller sig for Dem og mig, Carker. Men måske har jeg uret."

"Og – undskyld – tager jeg fejl," sagde Carker, "når jeg tror, at De deri ser et middel til at ydmyge mrs. Dombey's stolthed – jeg bruger dette ord om en egenskab, der, når den holdes inden for sine rette grænser, klæder og pryder en dame, som i høj grad udmærker sig ved sin skønhed og sine fuldkommenheder – og til at, jeg vil ikke sige straffe, men tvinge hende til den underkastelse, som De så naturligt og med så megen ret forlanger?"

"Som De ved, Carker, er jeg ikke vant til at give udførlige grunde for nogen fremgangsmåde, som jeg finder passende, men intet af dette vil jeg modsige. Har De noget at indvende imod det, så er det jo rigtignok en anden sag, og endog en ytring om det fra Deres side vil være mig nok. Men jeg havde ikke troet, tilstår jeg, at noget tillidshverv, jeg giver Dem, skulle kunne nedværdige Dem –"

"Å, jeg nedværdiges!" udbrød Carker. "I Deres tjeneste!"

"- eller," vedblev Dombey, "bringe Dem i en falsk stilling."

"Jeg i en falsk stilling!" udbrød Carker. "Jeg vil være stolt – henrykt – ved at kunne opfylde Deres ønske. Vel kunne jeg have ønsket, tilstår jeg, ikke at give den dame, for hvis fødder jeg gerne ville lægge mig i min ringhed – for er hun ikke Deres hustru? – nogen ny grund til misnøje; men et ønske af Dem er naturligvis ethvert andet jordisk hensyn overordnet. Og desuden, når mrs. Dombey er blevet omvendt fra disse små vildfarende meninger, der, om jeg tør udtrykke mig således, er en følge af det ny ved hendes stilling, tør jeg håbe, at hun i den underordnede rolle, jeg spiller, kun vil se et sandskorn – min kreds, der er så forskellig fra hendes, levner kun plads til lidet mere – af den ærbødighed for Dem og den opofrelse af ethvert hensyn for Deres skyld, som det vil være hendes ære og glæde for hver dag at indsamle et større og større forråd af."

I dette øjeblik syntes Dombey atter at se hende strække sin hånd ud mod døren og atter gennem sin fortroliges milde tale at høre en genlyd af de ord: "Intet kan gøre os mere fremmede for hinanden, end vi fra nu af er." Men han rystede denne indbildning af sig uden at lade sig røkke i sin beslutning og sagde: "Ganske vist, utvivlsomt."

"Er der intet mere?" spurgte Carker, idet han skød sin stol tilbage på dens forrige plads – for hidtil havde de kun nydt lidt af frokosten – og ventede på et svar, førend han satte sig.

"Kun dette," sagde Dombey. "De vil have den godhed at lægge mærke til, Carker, at intet som helst budskab til mrs. Dombey, der er eller bliver Dem overdraget, kræver svar. De vil have den godhed ikke at bringe mig svar. Mrs. Dombey er underrettet om, at det ikke sømmes sig for mig at underhandle om nogen

som helst sag, som vi er uenige om, og at hvad jeg siger, er afgørende."

Carker tilkendegav, at han havde forstået sit kreditiv, og de satte sig derpå til bordet med den appetit, de kunne have. Også Rob kom i rette tid tilbage, fæstede sit blik på sin herre og tilbragte tiden i en tilbedende rædsels drømmerier. Efter frokosten blev Dombey's hest trukket frem, og efter at Carker havde sat sig op på sin, red de med hinanden til City.

Carker var i ypperligt humør og talte meget. Dombey hørte på ham med en mine, som om han var en suveræn, der kunne fordre, at man skulle tale til ham, og nedlod sig undertiden til at lade nogle ord falde for at holde samtalen i gang. Således red de på en ret betegnende måde. Men i sin værdighed red Dombey med meget lange bøjler og meget slap tøjle og nedlod sig meget sjældent til at se efter, hvor hans hest satte sine ben, og som følge heraf kom Dombey's hest, der gik i skarpt trav, til at snuble over nogle løse sten, kastede ham af, rullede hen over ham og sparkede ham, idet den i sin arbejden for at rejse sig slog ud med den jernskoede hov.

Med hurtigt øje, sikker hånd og som god rytter sprang Carker af og fik i en fart det sprællende dyr på benene igen og fat i tøjlen; ellers ville denne formiddags fortrolighed have været Dombey's sidste. Men selv mens han endnu var ganske varm og rød af dette arbejde, bøjede han sig, idet han fremviste hver eneste tand i sin mund, over sin faldne chef og mumlede: "Nu har jeg givet mrs. Dombey god grund til at blive vred, hvis hun vidste det."

Dombey, der var afmægtig og blødte i hovedet og ansigtet, blev ved hjælp af nogle vejarbejdere båret hen til det nærmeste

værtshus, hvor han snart blev synet af forskellige kirurger, der kom ilende til fra alle kanter, den ene efter den anden, og syntes at drives af et vist hemmelighedsfuldt instinkt, ligesom gribbe siges at flokke sig om en kamel, der er i færd med at dø i ørkenen. Efter med nogen møje at have bragt ham til sig selv, undersøgte de hans kvæstelser. Én kirurg, som boede i nærheden, talte stærkt for et komminut benbrud, til hvilken mening værten ligeledes hældede; men to kirurger, som boede længere borte fra stedet og kun tilfældigvis var der, talte så uegennyttigt mod denne mening, at man til sidst blev enige om, at patienten, skønt hårdt såret og kvæstet, ikke havde fået noget ben brækket, med undtagelse af et af de mindre ribben, og nok med forsigtighed kunne føres hjem før aften. Efter at han var blevet tilbørligt forbundet, hvilket var en langvarig operation, og omsider bragt til ro, satte Carker sig igen på sin hest og red bort for at bringe efterretningen til hans hjem.

Hvor snedigt og grusomt hans ansigt end altid, selv under de gunstigste forhold, var, skønt det havde en ganske smuk form, og trækkene var regelmæssige, tog det sig dog allerufordelagtigst ud nu, da han tog af sted i dette ærinde, oplivet snarere af anelser om en fjern mulighed end af nogen bestemt plan, der bragte ham til at ride, som om han forfulgte mænd og kvinder. Da han kom ind på de mere befærdede veje, sagtnede han sin fart og gav som sædvanlig sin hvidsokkede hest tøjlen, mens han selv, så godt han kunne, skjulte sig bag sit glatte, stilfærdige og krybende væsen og elfenbensagtige smil.

Han red lige til Dombeys hus, stod af ved døren og forlangte at få mrs. Dombey i tale i en vigtig sag. Tjeneren, som havde vist ham ind i Dombeys eget værelse, kom snart tilbage med det

svar, at mrs. Dombey ikke på denne tid af dagen tog imod visitter, og bad ham undskylde, at han ikke havde sagt ham det straks.

Carker, der havde ventet en kold modtagelse, skrev på et kort, at han måtte tage sig den frihed indstændig at bede om en samtale, og at han ikke ville være så dristig at gøre det *anden gang* – disse ord understregede han – hvis han ikke havde været sikker på, at sagen var tilstrækkelig for hans retfærdiggørelse. Efter en kort pause kom mrs. Dombey's kammerpige og førte ham op i et værelse ovenpå, hvor Edith og Florence var.

Han havde aldrig før fundet Edith halvt så smuk. Hvor meget han end beundrede hendes ansigts og skikkelses skønhed, og hvor levende denne end stod for hans sanselige tanke, havde han dog aldrig fundet hende halvt så smuk.

Hendes øjne mødte ham stolt i døren, men han så på Florence – skønt kun mens han bøjede sit hoved, idet han trådte ind – med et utæmmeligt udtryk af den ny magt, han havde opnået; og det var en triumf for ham at se disse øjne sænke sig og at se Edith rejse sig halvt op for at tage imod ham.

Det gjorde ham meget ondt, det smertede ham dybt, det var ham umuligt at udtale, hvor nødigt han kom for at forberede hende på efterretningen om et lille uheld. Han bad mrs. Dombey være rolig. Der var på ære ingen grund til frygt. Men mr. Dombey –

Florence udstødte pludselig et skrig. Han så ikke på hende, men på Edith. Edith trøstede hende. *Hun* udstødte intet angstens skrig. Nej, nej.

Mr. Dombey var kommet til skade på en ridetur. Hans hest var styrtet, og han var blevet kastet af.

Florence udbrød vildt, at han var farligt såret, at han var død!

Nej, på ære! Selv om mr. Dombey havde været bevidstløs, var han dog snart kommet til sig selv igen, og skønt han unægtelig var såret, var han ikke i den ringeste fare. Havde det ikke været den rene sandhed, ville han, den påtrængende gæst, aldrig have haft mod til at fremstille sig for mrs. Dombey. Det var virkelig sandheden, forsikrede han hende højtideligt.

Alt dette sagde han, som om han svarede Edith og ikke Florence, og med sine øjne og sit smil fæstede på Edith.

Han underrettede hende derpå om, hvor Dombey lå, og udbad sig, at en vogn måtte blive stillet til hans rådighed, for at han kunne bringe ham hjem.

"Moder," stammede Florence med tårefyldte øjne, "må jeg ikke følge med?"

Carker, der havde sine øjne fæstede på Edith, da han hørte disse ord, sendte hende et hemmeligt blik og rystede sagte på hovedet. Han så, at hun kæmpede med sig selv, førend hun svarede ham med sine smukke øjne, men han fravristede hende svaret – han viste hende, at han ville have det, hvis han ikke skulle tale til Florence og sønderrive hendes hjerte – og hun gav ham det. Ligesom han havde set på billedet om formiddagen, således så han på hende, da hun havde vendt sine øjne bort.

"Det er mig pålagt," sagde han, "at bede om, at den ny husholderske – mrs. Pipchin, tror jeg, er hendes navn –"

Intet undgik ham. Han så øjeblikkelig, at det atter var en tilsidesættelse, som Dombey viste sin kone.

"- må blive underrettet om, at mr. Dombey ønsker sin seng redt i sit værelse nedenunder, da han foretrækker dette for ethvert andet. Jeg vender så godt som øjeblikkelig tilbage til mr.

Dombey. At der er blevet taget ethvert muligt hensyn til hans bekvemmelighed, og at der vises ham al mulig omhu, kan jeg forsikre Dem, frue. Endnu en gang siger jeg Dem, at der ikke er mindste grund til frygt. Selv De kan være ganske rolig."

Han gik bukkende ud, idet han lagde den største grad af ærbødighed og venlighed for dagen, og efter at han var kommet tilbage til Dombey's værelse og der havde befalet, at der skulle sendes en vogn til City efter ham, satte han sig til hest og red langsomt derhen. Han var meget tankefuld undervejs, meget tankefuld der og meget tankefuld i vognen på vejen tilbage til det sted, hvor han havde efterladt Dombey. Først da han sad ved dennes leje, blev han ganske herre over sig selv igen og sine tænder.

I tusmørket blev Dombey, der var meget lidende, hjulpet op i sin vogn og understøttet med puder og kapper i den ene side af den, mens hans fortrolige holdt ham med selskab i den anden. Da han ikke kunne tåle at blive rystet, kørte de fod for fod, og det blev derfor mørkt, førend de kom hjem. Bitter og barsk modtog mrs. Pipchin ham ved døren og opmuntrede tjenestefolkene med forskellige små stænk mundtlig vineddike, mens de bar ham ind i hans værelse. Carker blev hos ham, til han var kommet i seng, hvorpå han, ganske som om Dombey ikke ville modtage kvindelige besøg af andre end den fortræffelige varulv, der styrede hans hus, atter gik til mrs. Dombey med en rapport om hendes husbond og herre.

Også denne gang traf han Edith alene med Florence, og også denne gang henvendte han hele sin trøstende tale til Edith, som om hun var et bytte for den mest levende og kærlige ængstelse. Så inderlig var han i sin ærbødige deltagelse, at han, da han tog

afsked, vovede – atter med et blik på Florence i det samme øjeblik – at gribe hendes hånd og, mens han bøjede sig over den, at kysse den.

Edith trak ikke hånden til sig og slog ham heller ikke i hans glatte ansigt med den, hvor meget hendes kinder end blussede, hvor meget hendes øjne end lynede, hvor meget hele hendes skikkelse end svulmede; men da hun var blevet alene i sit eget værelse, slog hun den imod marmorgesimsen på kaminen, så at den blev såret og blødte af dette ene slag, og holdt den ud fra sig hen mod den klare ild, som om hun ville have stukket den ind i den og ladet den tilintetgøre den.

Til langt ud på natten sad hun ved den aftagende lue i sin mørke og truende skønhed og iagttog de dæmrende skygger, der spillede på væggen, som om hendes tanker var blevet legemliggjorte og udbredte sig der. Hvilke hånlige og fornærmelige skikkelser, hvilke mørke anelser om ting, som kunne ske, der end flimrede utydelige og kæmpestore for hende, de førtes dog stadig imod hende af én harmfuld skikkelse. Denne skikkelse var hendes ægtefælle.

43. Nattevågen

Florence, der for længe siden var vågnet af sin drøm, så med sorg det spændte forhold mellem hendes fader og Edith, så det tiltage mere og mere og følte, at der for hver dag opstod en større og større bitterhed imellem dem. Hver dags forøgede kundskab øgede den skygge, der hvilede over hendes kærlighed og håb, vakte den gamle sorg, som havde slumret en tid, og gjorde den endog tungere at bære.

Det havde været tungt – gid ingen uden Florence nogen sinde må erfare, hvor tungt! – at føle en oprigtig og inderlig naturs medfødte kærlighed forvandlet til smerte og hån eller barsk kulde sat i stedet for den ømmeste beskyttelse og den kærligste omhu. Det havde været tungt i det inderste hjerte at føle, hvad hun havde følt, og aldrig at få lyksaligheden af et eneste glimt til svar. Men det var endnu tungere at være nødt til at tvivle enten på hendes fader eller på Edith, der var så god og øm imod hende, og skiftevis at tænke med frygt, mistillid og forundring på hendes kærlighed til hver af dem.

Og dog begyndte Florence nu at gøre det, og at hun gjorde det, var en opgave, som selve hendes sjæls renhed pålagde hende, og som hun ikke kunne unddrage sig. Hun så sin fader kold og streng imod Edith, ligesom imod hende selv; hård, ubøjelig og frastødende. Skulle det kunne være muligt, spurgte hun sig selv med frembrydende tårer, at hendes egen kære moder var blevet ulykkelig over noget lignende og var tæret hen og død? Derpå kunne hun komme i tanker om, hvor stolt og majestætisk Edith var imod alle undtagen mod hende, med hvilken ringeagt hun behandlede ham, hvor langt hun holdt sig

borte fra ham, og hvad hun havde sagt den aften, hun var kommet hjem. Pludselig stod det for Florence næsten som en forbrydelse, at hun elskede en person, der var hendes faders modstander, og at hendes fader, når han vidste det, i sit ensomme værelse måtte tænke sig hende som det unaturlige barn, der føjede denne forurettelse til den gamle, så stærkt begrædte fejl, den nemlig, at hun lige fra sin fødsel ikke havde vundet hans faderlige kærlighed. Det næste venlige ord, det næste venlige blik af Edith rokkede atter disse forestillinger og gav dem udseende af sort utaknemmelighed, for hvem andre end hun havde vel opmuntret Florences modfaldne hjerte i dets ensomhed og sorg og været dets bedste trøsterinde? Idet Florences ædle natur higede efter dem begge, sørgede over begges ulykke og tilhviskede hende tvivl om, at hun opfyldte sin pligt mod dem begge, udstod hun i sin omfattende kærlighed og ved siden af Edith mere, end mens hun gemte sin hemmelighed i det sørgelige hus, førend hendes smukke moder udbredte lys i det.

For én ualmindelig sorg, der langt ville have opvejet alt dette, blev Florence skånet. Hun havde ikke den fjerneste mistanke om, at Edith ved sin ømhed imod hende udvidede kløften imellem hende og hendes fader eller gav ham en ny årsag til mishag. Hvis Florence havde tænkt sig muligheden af, at en sådan årsag kunne have frembragt en sådan virkning, kan kun Gud vide, hvilken sorg hun ville have følt, hvilket offer hun, den stakkels kærlige pige, ville have søgt at bringe, hvor hurtigt og sikkert hun under trykket deraf i al stilhed ville være blevet stedt for den højere fader, som ikke afviser sine børns

kærlighed eller forskyder deres prøvede og knuste hjerter! Men således var det ikke, og det var godt.

Intet ord veksledes nu mellem Florence og Edith om disse emner. Edith havde sagt, at der i den retning burde være en adskillelse og tavshed som graven selv imellem dem; og Florence indrømmede, at hun havde ret.

Under disse forhold bragtes hendes fader, lidende og afkræftet, hjem og kom i en mørk stemning ind i sine egne værelser, hvor han blev plejet af tjenestefolk, uden at Edith nærmede sig ham, og uden at han havde nogen anden ven om sig end Carker, der trak sig tilbage henimod midnat.

"Og et pænt selskab er han, miss Floy," sagde Susan Nipper. "Å, det er en dejlig karl! Hvis han trænger til et skudsmål, så lad ham, hvad han end så gør, bare ikke komme til mig; det kan jeg sige ham."

"Å ti, kære Susan!" bad Florence.

"Ja, det er godt nok at sige: "Ti," miss Floy, men De må virkelig undskylde, det er nu kommet så vidt med os, at alt blodet i et menneskes krop bliver til lutter synåle og knappenåle, som vender spidserne hver sin vej. Misforstå mig ikke, miss Floy, jeg vil dermed ikke sige noget ondt om Deres stedmoder, for hun har altid over for mig vist sig som en dame, og om hun også er noget stolt på det, så har jeg ingen ret til at klage over det, men når det er kommet dertil, at man skal lade sig kommandere af en mrs. Pipchin og se hende holde vagt ved Deres faders dør som en krokodille – man må endda takke Gud for, at hun ikke lægger æg! – så er det alt for galt!"

"Fader har gode tanker om mrs. Pipchin, Susan, og ret til at vælge sin husholderske, ikke sandt?" sagde Florence. "Så ti du

stille!"

"Ja, miss Floy, når De siger, at jeg skal tie, så håber jeg også, at jeg gør det, men mrs. Pipchin gør lige den samme virkning på mig som grønne stikkelsbær, det kan jeg fortælle Dem, miss."

Susan var denne aften, den samme, da Dombey var blevet bragt hjem, ualmindelig højtidelig og skødesløs i sin tale med hensyn til interpunktionen, hvilket havde sin grund i, at hun, da Florence havde sendt hende ned for at spørge til ham, havde måttet henvende sig til sin dødsfjende, mrs. Pipchin, der, uden først at gå ind til Dombey, havde tilladt sig på eget an- og tilsvaret at give, hvad miss Nipper kaldte, et næsvist svar. Dette tolkede Susan Nipper som en formastelighed af de peruanske bjergværkers mønsterværdige offer og som en uforsømmethed mod hendes unge frøken, der ikke kunne tilgives, og for så vidt havde hendes ophidsede tilstand en særlig grund. Men lige siden brylluppet havde hun været fuld af mistanke og mistillid; for ligesom de fleste personer med hendes sind, der fatter en stærk og oprigtig hengivenhed for nogen i en sådan stilling som den, Florence indtog, var Susan yderst skinsyg, og hendes skinsyge gik ganske naturligt ud over Edith, der delte hendes tidligere herredømme og stillede sig imellem dem. Hvor stolt og glad Susan end virkelig var over, at hendes unge frøken rykkede op på den plads, der tilkom hende på skuepladsen for hendes tidligere tilsidesættelse, og fik sin faders smukke kone til beskytterinde og omgang, kunne hun dog ikke afstå nogen del af sit eget område til den smukke kone uden misundelse og følelse af uvilje, for hvilken hun ikke undlod at finde en uegennyttig retfærdiggørelse i sin skarpe opfattelse af det stolte og lidenskabelige i denne dames karakter. Fra den baggrund,

hvortil hun efter brylluppet var blevet nødt til at trække sig noget tilbage, iagttog Susan derfor de huslige forhold, aldeles vis på, at det aldrig ville gå godt med mrs. Dombey, idet hun dog stadig ved enhver lejlighed var yderst omhyggelig for at udtale, at hun ikke havde noget at sige på hende.

"Susan," sagde Florence, der havde siddet tankefuld ved sit bord, "klokken er mange. Jeg trænger ikke til mere i aften."

"Ak, miss Floy," svarede Susan, "jeg længes tit efter de gamle tider, da jeg sad oppe med Dem flere timer senere end nu og faldt i søvn af bare træthed, mens De var lige så lysvågen som et par briller, men nu har De en stedmoder, der kommer og sidder hos Dem, miss Floy, og det glæder mig sandelig. Jeg har ikke et ord at sige på hende."

"Jeg skal aldrig glemme, hvem der holdt mig med selskab, da ingen andre ville," sagde Florence venlig, "nej aldrig, Susan." Og idet hun så op, lagde hun sin arm om sin beskedne venindes hals, drog hendes ansigt ned mod sit og kyssede det, hvorved Susan blev så blød om hjertet, at hun gav sig til at hulke.

"Hør, kære miss Floy, lad mig gå ned igen og spørge til Deres fader; jeg ved, at De er urolig for ham; lad mig gå ned igen og banke på hans dør, mit eget lam."

"Nej, gå i seng. Vi får nok nærmere underretning i morgen. Moder har vist været dernede;" Florence rødmede, for hun havde intet sådant håb; "eller er der måske endnu. God nat!"

Susan var blevet alt for formildet til at ville vise sin private mening om sandsynligheden af, at mrs. Dombey plejede sin mand, og trak sig stiltiende tilbage. Da Florence var blevet alene, varede det ikke længe, førend hun skjulte hovedet bag sine hænder, således som hun så ofte havde gjort i tidligere

dage, og gav sine tårer frit løb. Sorgen over denne huslige uenighed og misstemning; det visnede håb, som hun nu nærrede om at blive trykket til sin faders hjerte; hendes tvivl og frygt med hensyn til dem begge; den tunge skuffelse og sorg over en slutning som denne på, hvad der havde været et syn af lyse forhåbninger og. Forjættelser for hende; alt dette strømmede sammen i hendes sjæl og bragte hendes tårer til at flyde. Nu, da hendes moder og broder var døde, hendes fader var ligegyldig imod hende, Edith var fjendtlig imod ham og stødte ham fra sig, men elskede hende og blev elsket af hende, nu syntes det, som om hendes kærlighed aldrig kunne trives, hvor den så end søgte tilflugt. Hin svage tanke blev snart kvalt, men de tanker, hvoraf den var fremstået, var alt for sande og stærke til at kunne forjages med den, og de gjorde natten trøstesløs.

Under sådanne tanker fremstod, således som det hele dagen havde stået for hende, billedet af hendes sårede og lidende fader, der, ene i sit eget værelse, tilbragte de sendrægtige timer uden at nyde pleje af dem, der burde være ham de nærmeste. En forskrækket tanke, der bragte hende til at fare op og slå hænderne sammen – skønt den ikke var ny i hendes sjæl – at han kunne dø, uden at se hende eller udtale hendes navn, gennembævede hele hendes legeme. I sin sindsuro tænkte hun og skælvede alene ved tanken på endnu en gang at liste sig ned og vove sig hen til hans dør.

Hun lyttede ved sin egen. Der var ganske stille i huset, og alle lysene var slukket. Det var længe, længe siden, syntes hun, at hun havde gjort sine natlige pilgrimsvandringer til hans dør! Det var længe, længe siden, syntes hun, at hun var kommet ind

i hans værelse ved midnat, og han havde ført hende tilbage til foden af trappen.

Med det samme barns hjerte i sit bryst som fordum, ja endog med det samme barns blide og frygtsomme øjne og lokkede hår sneg Florence, lige så fremmed for sin fader i sin første jomfruelige blomstring, som hun havde været, mens hun endnu opholdt sig i ammestuen, sig lyttende ned ad trappen og nærmede sig hans værelse. Ikke et menneske rørte sig i huset. Døren stod på klem, for at den friske luft kunne strømme ind, og alt var så stille derinde, at hun kunne høre ildens knitren og tælle det på kaminhylden stående urs pikken.

Hun så ind. I dette værelse sov husholdersken, indhyllet i et tæppe, trygt i en lænestol foran kaminen. Døren imellem det og stuen indenfor var næsten lukket, og et skærmbælt stillet op foran den, men der brændte et lys derinde, som skinnede på gardinstangen på hans seng. Alt var så stille, at hun på hans åndedræt kunne høre; at han sov. Dette gav hende mod til at gå frem og se ind i hans sovekammer.

Hun blev så overrasket ved at få øje på hans sovende ansigt, som om hun ikke havde ventet at få det at se. Florence stod som fastnaglet til stedet, og var han i samme øjeblik vågnet, måtte hun være blevet stående der.

Der var et sår på hans pande, og man havde vædet hans hår, som nu lå fugtigt og sammenfiltret på puden. Den ene arm, der hvilede uden for sengen, var forbundet, og han var meget bleg. Men det var ikke dette, som efter det første hurtige øjekast og den første vished om, at han sov roligt, holdt Florence rodfæstet til gulvet. Det var noget helt forskelligt fra dette og mere end dette, som gav ham et så højtideligt udseende i hendes øjne.

Hun havde aldrig set hans ansigt, uden at en forstyrrende tanke på hende havde hvilet eller var forekommet hende at hvile på det. Hun havde aldrig set hans ansigt, uden at hendes håb var dalet, og hendes frygtsomme blik havde sænket sig for dets hårde, ukærlige, frastødende barskhed. Mens hun nu betragtede det, så hun det for første gang uden den sky, der havde gjort hendes barndom så mørk. Stille, rolig nat herskede nu i stedet for den. Han kunne for den sags skyld gerne have velsignet hende, da han havde lagt sig til at sove.

Vågn, ukærlige fader! Vågn, kolde mand! Tiden iler, tiden nærmer sig med vrede fjed. Vågn!

Der foregik ingen forandring med hans ansigt, og mens hun frygtsomt iagttog det, mindede dets ubevægelige ro om de ansigter, der var gået bort. Således havde de set ud, og således skulle hun, hans grædende barn, se ud, ingen kunne sige, hvornår! Således skulle hele den verden af had, kærlighed og ligegyldighed, der omgav dem, se ud! Når den tid kom, ville den ikke blive ham tungere på grund af det, hun var i færd med at gøre, og måske ville den falde hende noget lettere.

Hun sneg sig tæt hen til sengen, og idet hun holdt sit vejr, bukkede hun sig, kyssede sagte hans ansigt og lagde sit hoved et kort øjeblik ved siden af det og den arm, hvormed hun ikke havde vovet at røre ved ham, rundt omkring ham på puden.

Vågn, domfældte mand, mens hun er dig nær! Tiden iler; timen nærmer sig med vrede fjed; dens fod er i huset. Vågn!

I sin sjæl bad hun Gud velsigne hendes fader og formilde ham imod hende, hvis det kunne ske, og hvis ikke, at tilgive ham, hvis han havde uret, og tilgive hende denne bøn, som næsten syntes ugudelig. Og dermed og idet hun med

tåreblændede øjne så tilbage på ham og listede sig frygtsomt bort, forlod hun hans værelse, gik igennem det yderste og var borte.

Lad ham nu sove, så længe han kan. Men lad ham, når han vågner, se sig om efter den lette skikkelse og finde den i nærheden, når tiden er kommet!

Sørgmodigt og nedtrykt var Florences hjerte, da hun listede sig op ad trappen. Det stille hus var blevet endnu uhyggeligere, efter at hun var kommet ned. Faderens søvn havde for hende haft livets og dødens højtidelighed i forening. Hendes foretagendes hemmelighedsfuldhed havde gjort natten hemmelighedsfuld, tavs og trykkende. Hun følte sig utilbøjelig, næsten ude af stand til at gå ind i sit eget værelse og gik derfor ind i salen, hvor den skydækkede måne skinnede ind gennem jalousierne, og så ned på den tomme gade.

Det blæste fælt; lygterne så så blege ud og rystede, som om de frøs. På himlen var der et fjernt skær af noget, som hverken var mørke eller lys og, idet det varslede om nat, gøs og bævede, ligesom de døende, der får et uroligt endeligt. Florence huskede på, hvorledes hun, mens hun havde våget ved et sygeleje, havde lagt mærke til denne øde tid og følt dens indflydelse ligesom af en skjult, naturlig modbydelighed for den, og nu var den så såre, såre skummel.

Hendes moder var den aften ikke kommet ind i hendes værelse, hvilket havde været en grund til, at hun havde siddet så længe oppe. I sin uro, ikke mindre end i sin inderlige længsel efter at have nogen at tale med, som kunne bryde denne skummelhedens og tavshedens trolddom, vendte Florence sine fjed mod det værelse, hvor hun sov.

Døren var ikke lukket til og gav sagte efter for hendes tøvende hånd. Hun overraskedes ved at se et lys brænde klart og endnu mere ved, idet hun så ind, at opdage, at hendes moder, kun til dels afklædt, sad i nærheden af kaminen, hvis ild var smuldret hen og gået ud. Hendes øjne var stift fæstet på den tomme luft; og i deres lys og i hendes ansigt og i hendes skikkelse og i det tag, hvormed hun holdt sig fast i lænestolens arme, så Florence en så voldsom bevægelse, at den forfærdede hende.

"Moder," udbrød hun, "hvad er der på færde?"

Edith fo'r sammen og så på hende med en så sælsom rædsel, at Florence blev endnu mere forskrækket.

"Moder," sagde Florence og nærmede sig hende hurtigt, "kære moder, hvad fejler De?"

"Jeg har det ikke godt," svarede Edith skælvende og stadig på den samme sælsomme måde. "Jeg har haft stygge drømme, elskede barn."

"Og endnu ikke været i seng, moder?"

"Nej," svarede hun; "halvt vågne drømme."

Lidt efter lidt blev hendes træk mildere, og idet hun lod Florence komme tæt hen til sig, sagde hun i en øm tone: "Men hvad vil min fugl her?"

"Jeg var så urolig, moder, fordi jeg ikke havde set Dem i aften, og fordi jeg ikke vidste, hvorledes det var med fader; og jeg –"

Her tav Florence pludselig.

"Er det sent?" spurgte Edith og strøg kærlig de lokker tilbage, der havde blandet sig med hendes eget sorte hår og forvildet sig på hendes kind.

"Meget sent; næsten dag."

"Næsten dag!" gentog hun forundret.

"Men hvad har De gjort ved Deres hånd, kære moder?"

Edith trak den pludselig tilbage og så et øjeblik på hende med den samme sælsomme rædsel – der lå en slags vild skyhed i den – som før, men sagde straks derpå: "Intet, kun et stød." Og derpå tilføjede hun: "Min Florence!" Og hendes barm svulmede, og hun brast i en lidenskabelig gråd.

"Moder, å, moder, hvad kan, hvad skal jeg gøre, for at vi kunne blive lykkeligere? Er der noget at gøre?"

"Nej."

"Er De vis på det? Kan det aldrig ske? Hvis jeg nu, trods vor aftale, talte om, hvad der optager mine tanker, ville De så blive vred på mig for det?"

"Det er unyttigt. Jeg har sagt dig, elskede barn, at jeg har haft nogle stygge drømme. Intet kan forandre dem eller hindre dem i at vende tilbage."

"Jeg forstår Dem ikke," sagde Florence og stirrede på hendes ansigt, der syntes at formørkes, mens hun iagttog det.

"Jeg har drømt," sagde Edith med dæmpet stemme, "om en stolthed, der, afmægtig til alt godt, er almægtig til alt ondt; om en stolthed, der i mange skammelige år er blevet ægget og tirret, uden nogen sinde at falde tilbage på andre end sig selv; en stolthed, der har nedværdiget sin ejer med tanken om dyb ydmygelse og aldrig hjulpet sin ejer til kækt at hævne eller undgå denne eller til at sige: "Dette skal ikke ske!" en stolthed, som, rigtigt ledet, måske kunne have ført til noget bedre, men som, vildledet og misbrugt ligesom alt andet, er blevet til selvforagt, dumdristighed og undergang."

Hun hverken så eller talte nu til Florence, men vedblev, som om hun havde været alene.

"Jeg har drømt om ligegyldighed og forhærdelse, som denne selvforagt har avlet; om denne usle, kraftløse, jammerlige stolthed; om hvorledes den med lydløse skridt er gået endog til alteret, adlydende den gamle, velkendte, vinkende finger – å moder, moder! – mens den foragtede den og hellere ville hade sig selv i al evighed end hver dag blive ophidset i en eller anden ny skikkelse. Ynkkelige, elendige tingest!"

Og med en heftigere og mørkere bevægelse så hun nu således ud, som da Florence trådte ind.

"Og jeg har drømt," sagde hun, "at den nylig i sin første stræben efter at opnå et øjemed er blevet trådt på, trådt på af en lav fod, men har vendt sig imod den. Jeg har drømt, at den er såret, jaget, forfulgt af hunde, men at den holder stand og ikke vil give efter, nej, at den ikke kan, selv om den ville; men at den drives til at hade ham, rejse sig imod ham og byde ham trods!"

Hendes knyttede hånd strammedes på den skælvende arm, der lå i hendes, og idet hun så ned på det forskrækkede og urolige ansigt, slappedes hendes egne træk. "Å, Florence, jeg tror, at jeg har været nær ved at gå fra forstanden i nat!" sagde hun, idet hun bøjede sit stolte hoved ydmygt ned mod hendes hals og atter græd. "Forlad mig ikke! Bliv hos mig! Jeg har intet andet håb end dig!" Disse ord sagde hun snese gange.

Snart blev hun roligere og fuld af medynk med Florences tårer og lange vågen. Og da dagen nu gryede, slyngede Edith sine arme om hende, lagde hende på sin seng og satte sig, uden selv at lægge sig, hos hende og bad hende søge at falde i søvn.

"Du er træt, elskede barn, og nedtrykt og bør hvile dig."

"Ja, vist er jeg, kære moder," sagde Florence; "men De er selv træt og ulykkelig."

"Ikke når du sover så tæt ved mig, min søde Florence."

De kyssede hinanden, og udmattet, som Florence var, faldt hun lidt efter lidt i en sød søvn, men idet hendes øjne lukkedes for ansigtet ved siden af hende, var det så sørgeligt at tænke på ansigtet nedenunder, at hendes hånd nærmede sig Edith, ligesom for at søge trøst hos hende, men i det samme standsede den for ikke at forlade ham. Således søgte hun i sin søvn at forsone de to med hinanden og vise dem, at hun elskede dem begge; men hun kunne ikke, og hendes vågne sorg blev til en del af hendes drømme.

Edith sad ved siden af hende, så ned på de sorte øjenhår, der lå fugtige på de blussende kinder, med blidhed og medynk, for hun vidste sandheden. Men i hendes egne øjne kom der ingen søvn. Da dagen brød frem, sad hun vågen og iagttagende med den rolige hånd i sin og hviskede undertiden, idet hun så på det fredelige åsyn: "Bliv hos mig, Florence. Jeg har intet andet håb end dig!"

44. En skilsmisse

Med dagen, om end ikke så tidligt som solen, rejste Susan Nipper sig. Der lå en tunghed i denne ungmøs overordentlig skarpe øjne, som dæmpede noget af deres funklen og tydede på – hvad der i reglen ellers ikke var deres udtryk – muligheden af, at de undertiden var lukkede, og de var tillige noget ophovnede, som om de havde grædt hele natten. Men så langt fra at være modløs, var hun tværtimod påfaldende livlig og kæk, og hele hendes viljekraft syntes at være samlet til en stordåd. Dette kunne endog ses på hendes kjole, der sad langt strammere og pynteligere end ellers og på tilfældige kast med hovedet, mens hun gik omkring i huset, som i højeste grad tilkendegav en fast beslutning.

Hun havde, kort sagt, fattet en beslutning, og det oven i købet en meget dristig, den nemlig, at trænge ind til Dombey og tale under fire øjne med ham. "Jeg har ofte sagt, at jeg ville," sagde hun denne morgen i en truende tone og med mange kast med hovedet til sig selv, "og nu *vil jeg!*"

Idet hun med en for hende ejendommelig hidsighed æggede sig til at iværksætte denne fortvivlede plan, drev hun hele formiddagen omkring i forstuen og på trappegangen, uden at finde en gunstig lejlighed til stormløbet. Ingenlunde modfalden over denne modgang, som snarere havde en æggende virkning og bragte hende i harnisk, formindskede hun ikke i nogen måde sin årvågenhed og opdagede til sidst, at mrs. Pipchin, under påskud af at have siddet oppe hele natten, snuede inde i sit eget værelse, og at Dombey lå på sin sofa, uden at nogen var hos ham.

Med et kast – denne gang ikke alene med hovedet, men med hele sin person – gik Susan på tåspidserne hen til Dombey's dør og bankede på. "Kom ind!" sagde Dombey. Susan opmuntrede sig med et sidste kast og gik ind.

Dombey, der lå og så på ilden, stirrede forbavset på hende og rejste sig lidt op på den ene arm. Nipper nejede.

"Hvad vil De?" spurgte Dombey.

"Undskyld, sir, jeg ville gerne tale med Dem."

Dombey rørte læberne, som om han gentog ordene, men syntes at være overvældet af forbavselse over, at det unge fruentimmer havde kunnet være så formastelig at udtale dem.

"Jeg har nu, sir," sagde Susan Nipper med sin sædvanlige tungeraphed, "været tolv år i Deres tjeneste og opvartet miss Floy, min egen unge frøken, som ikke kunne tale rent, da jeg blev fæstet, og jeg var gammel her i huset, dengang mrs. Richards var ung. Jeg er måske ingen Metusalem, men derfor er jeg dog heller ikke noget pattebarn."

Dombey støttede sig på sin arm og så på hende, men indlod sig ikke på nogen kommentar til denne indledende fremstilling af forholdene.

"Aldrig har der været en sødere eller mere velsignet ung frøken end min unge frøken, og det bør jeg vide en hel del bedre end visse andre, for jeg har set hende i hendes glæde – skønt den har der just ikke været så meget af – og jeg har set hende sammen med hendes broder, og jeg har set hende i hendes ensomhed, og visse folk har slet ikke set hende, og jeg siger til visse folk og til alle – det gør jeg!" og her rystede den sortøjede på hovedet og stampede lidt med foden, "at hun er den sødeste og mest velsignede engel, er miss Floy, som nogen sinde har

trukket livets ånde, og jo mere jeg blev slidt i stykker, des mere ville jeg sige det, om jeg også ikke er en martyr."

Af harme og forbavselse blev Dombey endnu blegere, end han var blevet af sit fald, og holdt sine øjne fæstet på den talende, som om han beskyldte dem og sine øren med for, at de bedrog ham.

"Ingen kunne være andet end trofast og oprigtig mod miss Floy," vedblev Susan, "og jeg gør mig heller ikke til af min tolv års tjeneste, for jeg elsker hende – ja, det siger jeg til visse folk og til alle, det gør jeg!" – og her rystede den sortøjede atter på hovedet og stampede atter lidt med foden og kvalte en hulken; "men tro og redelig tjeneste giver mig ret til at tale, skulle jeg håbe, og tale vil og må jeg nu, enten det så er rigtigt eller galt."

"Hvad mener De, kvindemenneske?" sagde Dombey, idet han stirrede på hende. "Hvor tør De vove?"

"Hvad jeg mener, sir, er at tale ærbødigt og uden at fornærme, men rent ud af posen, og hvor jeg tør vove det, ved jeg ikke, men jeg gør det! Åh, De kender ikke min unge frøken, nej, De gør sandelig ikke; for gjorde De det, ville De ikke kende så lidt til hende."

Rasende strakte Dombey sin hånd ud efter klokkestrengen, men der var ingen klokkestreng på denne side af kaminen, og uden hjælp kunne han ikke stå op og gå hen til den anden. Nippers hurtige øje opdagede hans hjælpeløshed, og hun indså nu, som hun siden sagde, at hun havde ham.

"Miss Floy," sagde hun, "er den mest opofrende og tålmodigste og lydigste og smukkeste af døtre, der er ingen gentleman, nej, sir, ikke om han så var så fornem og rig som alle de fornemste og rigeste i hele England til sammen, som ikke

både kunne og ville og burde være stolt af hende. Kendte han rigtigt hendes værd, ville han før miste sin fornemhed og sin rigdom stykke for stykke og i pjalter tigge sit brød fra dør til dør, det siger jeg til visse folk og til alle, at han ville, end han ville bringe den sorg over hendes ømme hjerte, som jeg har set hende lide her i huset!"

"Kvindemenneske," udbrød Dombey, "gå på øjeblikket din vej!"

"Undskyld, ikke om jeg så skulle forlade den kondition, sir, hvori jeg har været i så mange år og set så meget – skønt jeg håber, at De ikke vil have hjerte til at sende mig bort fra miss Floy af en sådan grund – vil jeg gå nu, førend jeg har sagt resten, jeg er måske ingen ostindisk enke, og det er jeg ikke og ville heller ikke være det; men havde jeg først besluttet at lade mig brænde levende, ville jeg gøre det! Og jeg har besluttet at tale ud."

Og dette var ikke mindre tydeligt af udtrykket i Susan Nippers ansigt end af hendes ord.

"De har ingen i Deres brød, der stadig har været mere bange for Dem end jeg, og De kan vide, hvor sandt det er, når jeg tager mig den dristighed at sige Dem, at jeg hundrede og atter hundrede gange har tænkt på at tale til Dem, men aldrig har været i stand til at beslutte mig til det førend i aftes, men i aftes fik jeg mod."

I et anfald af raseri greb Dombey endnu en gang efter den klokkestreng, som ikke var der, og trak, i mangel af den, hellere i sit hår end i slet intet.

"Jeg har set," sagde Susan Nipper, "miss Floy, mens hun kun var et barn, stræbe og stræbe så sødt og tålmodigt, at de bedste

af alle voksne fruentimmer kunne have taget sig hende til mønster; jeg har set hende mange nætter i træk sidde oppe den halve nat for at hjælpe sin svagelige broder med hans lærdom, jeg har set hende hjælpe ham og våge hos ham til andre tider, jeg har set hende uden opmuntring og uden hjælp vokse op til en dame, der Gud ske lov er en pryde og en stolthed for ethvert selskab, hun kommer i, og jeg har altid set hende blive tilsidesat og bittert føle det, og uden at hun har sagt et eneste ord, men ydmygt og ærbødig at stille sig selv under ens overmænd er ikke at være en tilbøder af maledede billeder, og jeg vil og må tale!"

"Er der ingen til stede derude?" råbte Dombey. "Hvor er tjenerne? Hvor er pigerne? Er der ingen derude?"

"Da jeg sent i aftes forlod min kære unge frøken, var hun endnu ikke gået i seng," sagde Susan uden at lade sig standse, "og jeg vidste nok hvorfor; for De var syg, og hun vidste ikke, hvor syg, og det var nok til at gøre hende ulykkelig, som jeg også så, at det gjorde – jeg er måske ingen påfugl, men jeg har mine øjne – og jeg blev siddende oppe lidt på mit eget kammer, fordi jeg troede, at hun måske kunne føle sig ensom og trænge til mig, og jeg så hende liste sig ned ad trappen og gå hen til denne dør, som om det var en forbrydelse, at hun så til sin egen fader, og så listede hun sig tilbage igen og gik ind i den tomme sal og græd således, at jeg næppe kunne holde ud at høre på det. Jeg *kan ikke* holde ud at høre på det," sagde Susan, idet hun tørrede sine sorte øjne og fæstede dem frygtløst på Dombey's rasende ansigt. "Det var ikke første gang, jeg hørte det, og De kender ikke Deres egen datter, sir, De ved ikke, hvad De gør, og det er både en synd og en skam!"

"Men du gode Gud," udbrød mrs. Pipchins stemme, idet denne skønne peruanske guldgraverskes sorte bombasinskjole kom fejende ind i stuen, "hvad er dog dette?"

Susan tilkastede mrs. Pipchin et blik, som hun udtrykkeligt havde opfundet til hende, da de første gang havde gjort hinandens bekendtskab, og overlod svaret til Dombey.

"Ja, hvad er dog dette!" gentog Dombey, næsten skummende af forbitrelse. "Hvad er det? De, som forestår dette hus og er forpligtet til at holde det i orden, må nok spørge om det. Kender De dette fruentimmer?"

"Jeg ved kun meget lidt godt om hende," kvækkede mrs. Pipchin. "Hvor tør De vove at komme her, De tøjte? Af sted med Dem!"

Men den ubøjelige Nipper sendte kun mrs. Pipchin et nyt blik og blev stående.

"Kalder De det at styre dette hus," sagde Dombey, "at lade en sådan person uhindret komme og tale til mig! En mand overfuses i sit eget hus, i sit eget værelse af en uforskammet tjenestepige! "

"Ak, sir," svarede mrs. Pipchin med hævngherrighed i sit hårde, grå øje, "jeg beklager det meget; intet kan være urimeligere; intet kan gå mere uden for alle grænser for fornuft og rimelighed, men jeg må desværre sige, at det unge fruentimmer er aldeles ustyrligt. Hun er blevet forkælet af miss Dombey og lyster ingen. Det ved De alt for godt selv, De tøjte!" sagde mrs. Pipchin skarpt og rystede på hovedet ad Susan. "Fy skam Dem! Af sted med Dem!"

"Når De træffer folk i min tjeneste, som ikke lader sig styre, mrs. Pipchin," sagde Dombey, idet han vendte sig om mod

ilden, "så ved De, hvad De har at gøre, skulle jeg mene. De ved dog vel, hvorfor De er her? Skaf hende bort!"

"Sir, jeg ved, hvad jeg har at gøre," svarede mrs. Pipchin, "og skal naturligvis gøre det. Susan Nipper," tilføjede hun snerrende, "om en måned skifter De."

"Ja så!" udbrød Susan studst.

"Ja, og smil ikke ad mig, tøs, eller jeg skal lære Dem! Af sted med Dem på minuttet!"

"Jeg har netop i sinde at gå lige i dette minut, det kan De stole på," sagde den tungefærdige Nipper. "Nu har jeg i tolv år tjent min unge frøken i dette hus; men jeg bliver ikke en time i det, efter at jeg er blevet sagt op af en person, der lyder navnet Pipchin, tro De mig, mrs. P."

"En god måde at blive et skarn kvit på! Af sted med Dem, eller jeg lader Dem slæbe ud!"

"En trøst bliver det altid for mig," sagde Susan og så tilbage på Dombey, "at jeg har sagt en sandhed i dag, som burde have været sagt for længe siden og ikke kan siges for tit eller for tydeligt, og at ikke nok så mange Pipchinser" – her udstødte mrs. Pipchin et skarpt: "Af sted med Dem!" og Susan gentog sit blik – "kunne modsige, hvad jeg har sagt, om de så kom med et helt år fuldt af opsigelser og begyndte dermed klokken ti om formiddagen og blev ved til klokken tolv om natten og døde af udmattelse, hvilket ville være et jubilæum!"

Med disse ord gik Susan foran sin fjende ud af værelset og skred til kvælende ærgrelse for den harmfulde Pipchin stolt op ad trappen til sit eget kammer, hvor hun satte sig imellem sine kufferter og begyndte at græde.

Af denne blødhjertede stemning vakt hun med en meget velgørende og forfriskende virkning af mrs. Pipchins røst uden for døren.

"Vil det uforskammede kvindemenneske," sagde den barske Pipchin, "tage mod sin opsigelse, eller vil hun ikke?"

Susan svarede indefra, at den omtalte person ikke boede i denne del af huset, men at hun hed Pipchin og kunne findes i husholderskens værelse.

"Den næsvise tingest!" udbrød mrs. Pipchin og raslede med låsegrebet. "Af sted med sig lige på minuttet. Pak straks sine pakkenelliker sammen! Hvor tør hun vove at tale således til en dame, der har kendt bedre dage?"

Hertil svarede Nipper inde fra sit kastei, at hun beklagede de bedre dage, der havde kendt mrs. Pipchin, og at hun for sit vedkommende mente, at de værste dage i året var omtrent ligesom denne dame, undtagen at de var meget for gode til hende.

"Men De skal ikke ulejlig Dem med at gøre spektakel uden for min dør eller besmitte nøglehullet med Deres øje; jeg er ved at pakke mine sager og skal nok gå, det kan De gøre Deres ed på."

Enkefruen tilkendegav sin levende tilfredshed med dette budskab, og efter nogle almindelige talemåder om unge tøjter som race og nogle særlige ytringer om deres uforskammethed, når de var blevet forkælet af miss Dombey, gik hun for at holde Nippers løn rede. Susan gav sig derpå i færd med at bringe sine kufferter i orden for med anstand og straks at kunne forlade huset og hulkede hele tiden af hjertens grund, hver gang hun kom til at tænke på Florence.

Det varede ikke længe, før genstanden for hendes sorg indfandt sig hos hende, for det udbredte sig snart over hele huset, at Susan havde været oppe at skændes med mrs. Pipchin, og at de begge var blevet kaldt ind til Dombey, og at der havde været et mageløst mundhuggeri inde i Dombey's værelse, og at Susan skulle bort. Den sidste del af dette forvirrede rygte fandt Florence så rigtig, at Susan havde lukket sin sidste kuffert og sad oven på den med hatten på, da hun kom ind i hendes kammer.

"Susan!" udbrød Florence. "Vil du forlade mig? Du!"

"Å, for Gud i Himlens skyld, miss Floy," sagde Susan hulkende, "tal ikke et eneste ord til mig, ellers fornedrer jeg mig for denne hersens Pipchin, og jeg ville dog ikke for alt i verden, at hun skulle se mig græde!"

"Susan, du kære pige, min gamle veninde! Hvorledes skal jeg komme ud af det uden dig? Kan du bringe det over dit hjerte at forlade mig således?"

"Nej, kære, bedste miss Floy, nej jeg kan ikke. Men det kan ikke være anderledes; jeg har gjort min pligt, ja jeg har sandelig. Skylden er ikke min. Jeg er ganske fattet. Hvis jeg blev måneden ud, kunne jeg ikke forlade Dem, og det måtte jeg dog alligevel, enten først eller sidst; tal ikke til mig, miss Floy, for skønt jeg er så temmelig fast, er jeg dog hverken af stok eller sten."

"Åh, hvad er det? Hvad er grunden? Vil du ikke sige mig det?"
For Susan Nipper rystede på hovedet.

"Nej, nej, kære, bedste miss Floy. Spørg mig ikke, for jeg kan ikke sige det, og hvad De så gør, så læg ikke et godt ord ind for mig, for at jeg kan blive, for det lader sig ikke gøre, og De ville kun selv have skade af det, og derfor Gud velsigne Dem, min

egen, kære miss, og tilgiv mig enhver ærgrelse, jeg kan have voldt Dem, og enhver uartighed, jeg kan have vist Dem i alle disse mange år!"

Med denne hjerteligt udtalte bøn krystede Susan sin frøken i sine arme.

"Kære miss Floy, De kan få mange til at tjene Dem, mange, som med glæde ville tjene Dem ærligt og tro, men ingen kan tjene Dem så kærligt eller holde halvt så meget af Dem som jeg, det er min trøst. Far vel, søde miss Floy!"

"Hvor tager du hen?" spurgte hendes grædende frøken.

"Jeg har en broder på landet – en forpagter i Essex, der har en mængde køer og svin. Jeg tager derned med diligencen og bliver hos ham, og bryd De Dem bare ikke om mig, for jeg har penge i sparekassen, kære miss Floy, og behøver ikke at tage ud at tjene lige på øjeblikket, og det kunne – kunne – kunne jeg heller ikke, min egen frøken!" Susan sluttede med et udbrud af gråd, som heldigvis blev afbrudt af mrs. Pipchins stemme, der talte neden for trappen, for da hun hørte hende, tørrede hun sine røde, ophovnede øjne og gjorde et melankolsk forsøg på i en munter tone at råbe til Towlinson, at han skulle hente en droske og bære hendes kufferter ned.

Florence, der afholdtes fra enhver unyttig indblanding endog i denne sag, idet hun frygtede for dels at fremkalde en eller anden ny adskillelse mellem sin fader og hans kone – hvis alvorlige, harmfulde ansigt for nogle få øjeblikke siden havde tjent hende til advarsel – og dels, at hun, uden selv at vide af det, allerede stod i forbindelse med sin piges afskedigelse, fulgte grædende bagefter ned til Ediths påklædningsværelse, hvorhen Susan gik for at gøre sit afskedsniks.

"Drosken er her og kufferterne med; se derfor til, at De kommer af sted!" sagde mrs. Pipchin, der i samme øjeblik fremstillede sig. "Jeg beder Dem undskylde, frue; men mr. Dombey's befalinger må adlydes."

Edith, der blev klædt på af sin kammerpige – hun skulle nemlig i selskab – stod der i sin stolte holdning og ænsede hende ikke i mindste måde.

Susan, der var så modfalden, at hun ikke engang kunne sende mrs. Pipchin det blik, der tilkom hende, gjorde sit kniks for mrs. Dombey, der bøjede hovedet uden at sige et ord, og hvis øje undgik alle undtagen Florence, gav sin unge frøken en sidste omfavnelse til afsked og modtog til gengæld hendes afskedsomfavnelse. Stakkels Susans ansigt frembød under denne krisis på grund af hendes følelsers heftighed og hendes bestemte undertrykkelse af enhver hulken, for at denne ikke skulle høres og blive en triumf for mrs. Pipchin, en række af mærkelige, fysiognomiske særsyn.

"Undskyld, miss," sagde Towlinson, som stod uden for døren med kufferterne, til Florence, "men mr. Toots er inde i spisesalen og lader formelde sin kompliment og spørger til Diogenes og herren."

Hurtig som tanken smuttede Florence ud og ned til Toots, der, iført den mest glimrende dragt, trak vejret meget dybt, påvirket af frygt og tvivl med hensyn til, om hun ville komme eller ikke.

"Å, hvorledes har De det, miss Dombey?" sagde Toots. "Gud fader bevares!"

Dette sidste udbrud fremkom Toots med i sin dybe ængstelse over den sorg, han opdagede i Florences ansigt, og som bragte

ham til at standse midt i hans klukken og forvandlede ham til et fortvivlelsens billede.

"Bedste mr. Toots," sagde Florence, "De er altid så venlig imod mig og så ærlig, at jeg vist gerne tør bede Dem om en tjeneste."

"Miss Dombey," svarede Toots, "hvis De bare vil nævne den, vil De – vil De give mig min appetit tilbage, for hvilken jeg længe har været fremmed."

"Susan, min gamle veninde, den ældste veninde, jeg har," sagde Florence, "skal pludselig tage herfra, og det ganske alene, stakkels pige. Hun rejser hjem, et kort stykke herfra ude på landet. Tør jeg bede Dem tage Dem af hende, indtil hun er kommet i diligencen?"

"Miss Dombey," svarede Toots, "De viser mig i sandhed en ære og en godhed. Dette bevis på Deres tillid efter den måde, hvorpå jeg var dyr nok til at opføre mig i Brighton –"

"Ja," sagde Florence forvirret – "nej – tænk ikke på det. De vil altså være så god at gå, og tage imod hende, når hun kommer? Tak, tusind tak! De tager en sten fra mit hjerte! Nu synes jeg ikke, hun er så forladt. De kan ikke forestille Dem, hvor taknemmelig jeg er Dem, eller hvor vis jeg er på i Dem at have en trofast ven!" Og i sin inderlighed takkede Florence ham atter og atter, og i sin inderlighed skyndte Toots sig bort – men baglæns for ikke at tabe et eneste glimt af hende.

Florence havde ikke mod til at gå ud, da hun så den stakkels Susan ude i forstuen, hvor mrs. Pipchin drev på hende, og Diogenes sprang op ad hende og forskrækkede mrs. Pipchin ved at snappe efter hendes skørter og hyle med forbitrelse ved lyden af hendes stemme, for den gode duenna var dens hjertes dyrebareste og kosteligste modbydelighed. Men hun så Susan

række alle tjenestefolkene hånden og vende sig om for endnu en gang at se sit forrige hjem; og hun så Diogenes fare ud efter drosken og hige efter at følge med den og vise, at den ikke kunne overbevise sig om, at den ingen ejendomsret længere havde til passageren; og døren blev lukket, og tummelen hørte op, og hendes tårer flød hurtigt over tabet af en gammel veninde, som ingen kunne opveje; nej, ingen, ingen.

Toots, den ærlige og trofaste sjæl, standsede i en håndevending drosken og meddelte Susan Nipper sit ærinde, hvilket hun gav sig til at græde endnu mere over end før.

"Ved Gud," sagde Toots, idet han satte sig ved siden af hende, "jeg beklager Dem. På ære og samvittighed, jeg tror, at De næppe kan kende Deres egne følelser bedre, end jeg kan forestille mig dem. Jeg kan ikke tænke mig noget skrækkeligere end at måtte forlade miss Dombey."

Susan hengav sig nu ganske til sin sorg, og det var virkelig rørende at se hende.

"Hør," sagde Toots, "lad være! Nej, jeg mener, gør det, De ved nok."

"Hvilket, mr. Toots?" udbrød Susan.

"Jo, følg med mig hjem og få noget middagsmad. Min kokkepige er et meget pænt fruentimmer – et af de moderligste mennesker, jeg har kendt – og det vil være hende en fornøjelse af sørge godt for Dem. Hendes søn," tilføjede Toots som en yderligere anbefaling, "fik undervisning i Blåkjole-skolen og blev sprængt i luften i en krudtmølle."

Da Susan gik ind på dette velvillige tilbud, førte Toots hende til sin bolig, hvor de blev modtaget af den ovennævnte matrone, der fuldtud retfærdiggjorde det skudsmål, han havde givet

hende, og af Hanen, som ved at se en dame i en vogn først troede, at Dombey efter hans tidligere råd var blevet banket af og miss Dombey bortført. Samme herre fremkaldte en ikke ringe forbavselse hos miss Nipper, for efter at han var blevet overvundet af Lærkedrengen, var hans ansigt i en så opløst tilstand, at det næppe kunne vises frem i noget selskab til egentlig fornøjelse for tilskuerne. Hanen mente selv, denne tugtelse skyldtes, at han straks i begyndelsen af forhandlingerne var blevet ør i hovedet, hvorpå Lærkedrengen havde brugt beskidte kneb og fået bugt med ham. Men af de offentliggjorte beretninger om denne store kamp fremgik det, at Lærkedrengen straks fra det første øjekast af havde kunnet tumle ham, og at Hanen måtte nyse rødt og var blevet pebret og saltet og havde lidt en mængde lignende sælsomme ulemper, indtil han var krøbet til korset og havde givet tabt.

Efter et godt måltid og megen gæstfrihed kørte Susan til diligencekontoret i en anden droske med Toots indeni ligesom før og Hanen på bukken, skønt han, hvilken udmærkelse han end kunne være for det lille selskab på grund af sin stillings moralske vægt og sit heltemod, dog næppe tjente det til prydelse i fysisk henseende på grund af sine mangfoldige plastre. Men Hanen havde hemmeligt aflagt det løfte aldrig at ville forlade Toots – som hemmeligt længtes efter at blive ham kvit – mod nogen ringere godtgørelse end at blive etableret som værtshusholder; og da det var hans ærgerrighed at komme ind i dette fag og så snart som muligt at drikke sig ihjel, holdt han det for klogest at gøre sit selskab ubehageligt.

Den diligence, som Susan skulle med, var lige ved at køre. Efter at have skaffet hende plads inde i den, tøvede Toots

tvivlrådig ved vinduet, indtil kusken satte sig op, hvorpå han, idet han stod på vogntrinnet og stak et ansigt ind, der ved lampens skin så ængsteligt og forvirret ud, pludselig sagde:

"Hør, Susan! Miss Dombey –"

"Ja, sir."

"Tror De, at hun kunne – De ved nok – hvad?"

"Undskyld, mr. Toots, men jeg kan ikke høre, hvad De siger."

"Tror De, hun kunne formå til, ser De – just ikke straks, men med tiden – om lang tid – til – til at elske mig, hvad? Så!" sagde den stakkels Toots.

"Å Gud, nej!" svarede Susan og rystede på hovedet. "Jeg tør næsten sige aldrig. Al – drig!"

"Mange tak!" sagde Toots. "Det er lige meget. God nat. Det er lige meget, mange tak!"

45. Den pålidelige agent

Edith tog alene ud den dag og kom tidligt hjem. Klokken var nogle minutter over ti, da vognen rullede gennem gaden.

Der var den samme tvungne fatning i hendes ansigt, som havde været der, mens hun klædte sig på, og kransen på hendes hoved omgav den samme kolde, ubevægelige pande. Men det ville have været bedre at have set dens blade og blomster blive sønderrevet af hendes lidenskabelige hånd eller bragt i ulave af en bankende og forvirret hjernes ængstelige søgen efter et hvilepunkt end at se dem smykke en sådan ro, der var så hårdnakket, så utilgængelig, så ubøjelig, at man skulle tro, at intet kunne formilde en sådan kvindes natur, og at enhver ting i livet havde hårdet den.

Da hun var kommet til sin dør og ville stige ud, tilbød en person, der var kommet sagte ud fra forstuen og stod med blottet hoved, hende sin arm. Tjeneren var blevet skubbet til side, og hun havde intet andet valg end at modtage den; hun mærkede da, hvis arm det var.

"Hvorledes har Deres patient det?" spurgte hun med en trækken på læben.

"Bedre," svarede Carker, "meget bedre. Jeg har forladt ham for i aften."

Hun bøjede hovedet og var allerede gået nogle trin op ad trappen, da han fulgte bagefter og sagde:

"Frue, tør jeg udbede mig et minuts audiens?"

Hun standsede og så sig tilbage. "Det er ikke nogen heldig tid, og jeg er træt. Haster det med Deres ærinde?"

"Ja meget," svarede Carker. "Da jeg er så heldig at have mødt Dem, tillader jeg mig at bede Dem indstændigt om det."

Hun så et øjeblik ned på hans glinsende mund, og han så op på hende, mens hun stod over for ham i sin prægtige dragt, og atter tænkte han på, hvor smuk hun var.

"Hvor er miss Dombey?" spurgte hun tjeneren højt.

"I formiddagsværelset."

"Gå foran derop!" Og idet hun atter vendte øjnene mod ham, der stod neden for trappen og ventede, og med en let bevægelse med hovedet underrettede ham om, at han kunne følge bagefter, gik hun videre.

"Jeg beder om forladelse, frue!" råbte den glatte og vævre Carker, der i en fart var ved siden af hende. "Tør jeg udbede mig, at miss Dombey ikke er til stede?"

Hun målte ham med et hurtigt blik, men med den samme fatning og kulde.

"Jeg ville så gerne skåne miss Dombey," sagde Carker med dæmpet stemme, "for at høre, hvad jeg har at sige. I det mindste ville jeg helst overlade til Dem, frue, at afgøre, om det skal komme til hendes kundskab eller ikke. Det er min hellige pligt imod Dem. Efter vor tidligere samtale ville det være afskyeligt af mig at handle anderledes."

Langsomt fjernede hun sine øjne fra hans ansigt og sagde til tjeneren: "Før os til et andet værelse." Han gik foran ind i en sal, hvor han hurtigt tændte lysene og lod dem være alene. Mens han var til stede, taltes der ikke et ord. Edith tog plads på en sofa ved kaminen, og med hatten i hånden og øjnene fæstet på tæppet stod Carker foran hende et lille stykke borte.

"Førend jeg hører Dem," sagde Edith, da døren var lukket, "ønsker jeg, at De hører mig."

"At blive tiltalt af mrs. Dombey, endog i en tone, som indeholder en ufortjent bebrejdelse, er en ære, jeg sætter så stor pris på, at jeg, selv om jeg ikke i enhver henseende var hendes tjener, gerne ville bøje mig for et sådant ønske."

"Hvis De af den mand, som De netop har forladt," Carker så op, som om han ville lade overrasket; men hun mødte hans blik og standsede ham, hvis dette havde været hans hensigt; "har modtaget noget budskab til mig, så forsøg ikke på at overbringe det, for jeg modtager det ikke. Jeg har næppe nødig at spørge, om De kommer i et sådant ærinde. Jeg har ventet Dem."

"Desværre," svarede han, "er jeg her, aldeles mod min vilje, i et sådant øjemed. Tillad mig at sige, at jeg kommer her i et dobbelt øjemed. Dette var det ene."

"Og det," sagde hun, "er afgjort, eller, hvis De vender tilbage til det –"

"Kan mrs. Dombey tro," spurgte Carker, idet han trådte nærmere, "at jeg trods hendes udtrykkelige forbud ville vende tilbage til det? Er det muligt, at mrs. Dombey, uden at tage hensyn til min uheldige stilling, endelig vil holde mig for uadskillelig fra den, der har pålagt mig mit hverv, at hun kan gøre mig en så stor og forsætlig uret?"

"Sir," svarede Edith, idet hun fæstede sit mørke blik stift på ham og talte med en stigende lidenskabelighed, der bragte hendes stolte næsebor og runde hals til at svulme og bevægede de fine, hvide dun på hendes mantille, der var kastet løst hen over et par skuldre, som kunne måle sig med deres snehvide omgivelser, "hvorfor fremstiller De Dem for mig, således som

De har gjort, og taler til mig om kærlighed og pligt mod min mand og lader, som om De tror, at jeg er lykkelig gift og ærer ham? Hvor tør De vove at fornærme mig således, på trods af at De ved – jo, De ved det; jeg har set det i ethvert af Deres blikke og hørt det i ethvert af Deres ord – at der i stedet for kærlighed hersker modbydelighed og foragt imellem os, og at jeg næppe foragter ham mindre, end jeg foragter mig selv, fordi jeg er hans? Uretfærdighed! Havde jeg ladet den kval, De har ladet mig lide, og min vished om den forhånelse, De har tilføjet mig, vederfares retfærdighed, havde jeg dræbt Dem!"

Hun havde spurgt ham, hvorfor han gjorde dette. Havde hun ikke været så forblindet af sin stolthed, harme og ydmygelse – hvilket hun var, hvor heftigt hun end stirrede på ham – kunne hun have læst svaret i hans ansigt: for at tvinge hende til at udtale sig således.

Hun læste det ikke og brød sig heller ikke om, om det stod der at læse eller ej. Hun så kun de uværdigheder og kampe, hun havde måttet udstå og fremdeles havde at udstå, og vandede sig under dem. Mens hun sad og stirrede på dem, snarere end på ham, plukkede hun fjerene af en vinge af en sjælden og dejlig fugl, der hang i en guldtråd ved hendes håndled for at tjene hende til vifte, og strøede dem på gulvet.

Han gøs ikke tilbage for hendes blik, men blev, indtil de ydre kendetegn på hendes forbitrelse, der var undsluppet hendes herredømme, havde tabt sig, stående med samme mine som en mand, der har et fyldestgørende svar på rede hånd og kan afgive det, når det skal være. Og da talte han og så hende lige ind i hendes luende øjne.

"Frue," sagde han, "jeg ved og har vidst før i dag, at jeg ikke har fundet nåde for Deres øjne, og jeg har også vidst, hvorfor. De har talt åbent til mig; jeg føler mig så lettet ved at eje Deres fortrolighed –"

"Fortrolighed!" gentog hun med hån.

Han lod, som om han ikke hørte det.

"- at jeg ikke vil forstille mig. Jeg så fra først af, at der ingen kærlighed var på Deres side for mr. Dombey – hvorledes var det vel også muligt, at der kunne være kærlighed mellem to så forskellige personer? Og jeg har siden set, at stærkere følelser end ligegyldighed er opstået i Deres bryst – hvorledes kunne det vel være andet under de forhold, De var blevet bragt i? Men passede det sig for mig at driste mig til at tilstå dette kendskab for Dem?"

"Passede det sig for Dem," svarede hun, "at hykle den anden tro og frækt påtvinge mig den, den ene dag efter den anden?"

"Ja, frue," svarede han ivrigt. "Havde jeg gjort mindre, havde jeg gjort andet end dette, ville jeg ikke have kunnet tale til Dem således som nu; og jeg forudså – hvem kunne bedre forudse det, for hvem kendte mr. Dombey bedre end jeg? – at medmindre Deres karakter viste sig at være lige så eftergivende og lydig som hans første hustrus, hvilket jeg ikke troede – ville den tid rimeligvis komme, da en forklaring som den, det nu er kommet til imellem os, kunne være nyttig."

"For hvem?" spurgte hun hånligt.

"For Dem. Jeg vil ikke tilføje: for mig selv, for ikke at blive så uheldig at sige noget, der kunne være ubehageligt for den, hvis modbydelighed og foragt" – disse ord lagde han stærk vægt på – "er så levende, at de afholder mig endog fra den betingede ros

over mr. Dombey, som jeg, uden at træde redeligheden for nær, kunne tillade mig."

"Er det redeligt af Dem at tale om "betinget ros" og at tale i en så nedsættende tone endog om ham, da De dog er hans første rådgiver og smigrer?"

"Rådgiver – ja," svarede Carker. "Smigrer – nej. En smule tilbageholdenhed må jeg vel, frygter jeg, tilstå mig skyldig i. Men fordel og konveniens nøder mange af os til udtalelser, som vi ikke kan mene. Man ser jo hver dag interessentskaber blive oprettet, venskaber stiftet, omsætninger gjort, ægteskaber indgået ene og alene for fordelens og konveniensens skyld."

Hun bed sig i sin blodrøde læbe, men uden at lade sig forstyrre i sin mørke, strenge iagttagelse af ham.

"Frue," sagde Carker, idet han med et udtryk af den dybeste og hensynsfuldeste opmærksomhed satte sig på en stol, der stod i nærheden af hende, "hvorfor skulle jeg nu, da jeg ganske har helliget mig til Deres tjeneste, vige tilbage for at tale ligefremt til Dem? Det er ikke mere end naturligt, at en så begavet dame som De kunne tro det muligt, at hun i visse henseender kunne forandre sin mands karakter og støbe ham i en bedre form."

"Det var ikke naturligt for *mig*," svarede hun. "Jeg nærede ingen planer eller forventninger af den natur."

Det stolte, uforfærdede ansigt viste ham, at det ikke ville være nogen maske, som han tilbød det, men hensynsløst ville udfolde sig således, som det var, lige meget i hvilket lys det viste sig for en person som hans.

"I det mindste var det naturligt," fortsatte han, "at De kunne tro det muligt at leve med mr. Dombey som hans kone, både

uden at bøje Dem og uden at komme til et så voldsomt sammenstød med ham. Men De kendte ikke mr. Dombey, hvis De kunne mene dette. De vidste ikke, hvor stolt og fordringsfuld han er, eller, hvis jeg tør udtrykke mig således, hvor meget han er slave af sin egen storhed og går spændt for sin egen triumfvogn som et lastdyr uden nogen som helst anden tanke, end at den er bag ved ham og må trækkes hen over og igennem alt."

Hans tænder glimtede gennem hans ondskabsfulde glæde over dette billede, og han fortsatte:

"Mr. Dombey er lige så lidt i stand til at tage noget virkeligt hensyn til Dem, frue, som til mig. Sammenligningen er dristig; det skal den også være; men den er rigtig. I sin magts fylde forlangte mr. Dombey af mig – jeg hørte det af hans egen mund i går formiddags – at jeg skulle være mellemmand mellem Dem og ham, fordi han ved, at jeg ikke er Dem behagelig, og fordi det er hans hensigt, at jeg skal være en straf for Deres stridighed, samt endvidere, fordi han virkelig tror, at jeg, hans lønnede tjener, er en gesandt, som – ikke den dame, med hvem jeg har den ære at tale – men hans kone, en del af ham selv, må føle det krænkende for sin værdighed at modtage. De kan forestille Dem, hvor ligegyldig for mig, hvor sløv for muligheden af, at jeg kunne have nogen selvstændig følelse eller mening, han er, når han lige ud siger mig, at jeg skal bruges i et sådant øjemed. De ved, hvor ligegyldig han er for Deres følelser, når han truer Dem med et sådant sendebud, hvilket De naturligvis ikke har glemt, at han gjorde."

Stadig iagttog hun ham opmærksomt. Men han iagttog ligeledes hende og så, at denne tilkendegivelse af, at han var

vidende om noget, der var foregået mellem hendes mand og hende selv, nagede og brændte som en forgiftet pil i hendes stolte bryst.

"Jeg minder Dem ingenlunde om alt dette for at udvide bruddet imellem Dem og mr. Dombey – det forbyde Himlen! Hvad kunne det vel nytte mig? – men som et eksempel på det håbløse i at ville bringe mr. Dombey til den tro, at der kan være hensyn at tage til andre, hvor talen er om ham. Vi, der hører til hans omgivelser, har i vore forskellige stillinger vistnok gjort vort for at styrke ham i hans tænkemåde; men havde vi ikke gjort det, ville andre have gjort det – eller også ikke hørt til hans omgivelser; og lige fra begyndelsen af har det udgjort hans livsstof. Mr. Dombey har, kort sagt, kun haft med underdanige og afhængige mennesker at gøre, der har bøjet knæ og hals for ham. Han har aldrig vidst, hvad det vil sige at have forbitret stolthed og stærkt nag til modstandere."

"Men han skal få det at mærke!" syntes hun at sige, skønt hverken hendes læber åbnede sig, eller hendes øjne dirrede. Atter så han de bløde dun skælve og så hende et øjeblik trykke fjerene af den smukke fugl mod sin barm, og han udfoldede endnu en bugt af det reb, som han havde snoet om sig.

"Skønt mr. Dombey er en meget hæderlig mand," sagde han, "bliver han dog på grund af denne åndsretning ved den mindste modstand så tilbøjelig til at fordreje endog kendsgerningerne efter sin egen opfattelse, at han fuldt og fast tror – De vil undskylde det tåbelige i, hvad jeg nu siger, jeg bærer ikke ansvaret for det – at hans strenge udtalelse af hans mening til hans nuværende ægtefælle ved en særlig lejlighed, som hun

måske mindes, kort før mrs. Skewtons beklagelige død, gjorde en knusende virkning og i øjeblikket aldeles kuede hende!"

Edith lo, hvor bittært og skurrende, er det ikke nødvendigt at sige; det er nok, at han glædede sig ved at høre denne latter.

"Frue," fortsatte han, "hermed er jeg nu færdig. Deres egne meninger er så levende og, det er jeg vis på, så uforanderlige" – han gentog disse ord langsomt og med stærkt eftertryk – "at jeg næsten er bange for på ny at skulle pådrage mig Deres mishag, når jeg siger, at jeg, trods disse mangler og mit fuldstændige kendskab til dem, dog har vænnet mig til mr. Dombey og agter ham. Men når jeg siger dette, er det sandelig ikke for blot at prale med en følelse, der står så åbenbart i strid med Deres egen, og for hvilken De ingen interesse kan nære" – å hvor tydeligt og eftertrykkeligt udtaltes ikke disse ord! – "men for at give Dem en forsikring om den iver, hvormed jeg i denne ulykkelige sag er på Deres side, og om den harme, hvormed jeg har modtaget den rolle, jeg nødes til at spille."

Hun sad, som om hun var bange for at fjerne sine øjne fra ham. Og nu skulle den sidste bugt af rebet udfoldes.

"Det bliver sent," sagde Carker, "og De er, som De sagde, træt; men jeg tør alligevel ikke forbigå det andet øjemed med denne samtale. Af tilstrækkelige grunde må jeg på det indstændigste råde, må jeg bønfalde Dem om at være forsigtig med at vise Deres velvilje for miss Dombey."

"Forsigtig! Hvad mener De?"

"At tage Dem i agt for ikke at røbe for megen kærlighed til den unge dame."

"For megen kærlighed!" sagde Edith, idet hun rynkede sin høje pande og stod op. "Hvem bedømmer eller afmåler min

kærlighed? De?"

"Det er ikke mig, der gør det." Han var eller lod, som om han blev forlegen.

"Hvem da?"

"Gætter De det ikke?"

"Jeg har ingen lyst til at gætte," svarede hun.

"Frue," sagde han efter en kort tøven, under hvilken de havde set på og stadig så på hinanden ligesom før, "jeg er i forlegenhed her. De har sagt mig, at De intet budskab vil modtage, og har forbudt mig at vende tilbage til det emne; men disse to emner er, som jeg ser, så nøje forenede, at hvis De ikke vil modtage denne ubestemte advarsel af en person, der nu har den ære at eje Deres fortrolighed, om end vejen til den er gået gennem Deres mishag, må jeg overskride det pålæg, De har givet mig."

"De ved, at det står Dem frit for. Gør det."

Hvor bleg, hvor skælvende, hvor lidenskabelig! Han havde altså ikke taget fejl, da han beregnede virkningen!

"Han pålagde mig," sagde han med dæmpet stemme, "at underrette Dem om, at Deres adfærd imod miss Dombey ikke var ham behagelig, idet den fremkaldte sammenligninger, som ikke var fordelagtige for ham selv. Han måtte derfor kræve, at De aldeles forandrede den, og var det Deres alvor med denne kærlighed, var han også vis på, at De ville holde op med at vise den, da en fortsættelse deraf ikke ville være tjenlig for dens genstand."

"Det er en trussel," sagde hun.

"Det er en trussel," svarede han på den lydløse måde, hvorpå han stadfæstede noget, og tilføjede højt: "men den gælder ikke

Dem."

Hvor stolt, rank og majestætisk hun end stod overfor ham; hvor fuldstændigt hun end gennemskuede ham med sit fulde, klare, lynende øje; hvor hånligt og bittert hun end smilede, segnede hun dog, som om jorden var veget under hendes fødder, og ville i det næste øjeblik være faldet om på gulvet, hvis han ikke havde grebet hende i sine arme. Lige så øjeblikkeligt stødte hun ham fra sig, så snart han havde rørt ved hende, og idet hun trak sig tilbage, stillede hun sig atter ubevægelig lige over for ham med udstrakt hånd.

"Behag at forlade mig. Sig ikke mere i aften."

"Jeg føler nødvendigheden af dette," sagde Carker, "fordi det er umuligt at sige, hvilke uforudsete følger der, og det måske snart, kunne opstå af, at De ikke kendte hans sindsstemning. Jeg hører, at miss Dombey nu sørger over sin piges afskedigelse, der rimeligvis allerede har været en sådan, om end underordnet følge. De må ikke dadle mig, fordi jeg bad om, at miss Dombey ikke måtte være til stede. Tør jeg håbe det?"

"Ja. Behag at forlade mig."

"Jeg ved, at da Deres godhed for den unge dame er så stor og oprigtig, ville det være en stor ulykke for Dem altid at pine af den tanke, at De havde skadet hendes stilling og ødelagt hendes fremtids forhåbninger."

"Intet mere i aften. Hav den godhed at forlade mig."

"Jeg kommer her hver dag for at se til ham og tale med ham om forretningssager. Vil De tillade, at jeg hilser på Dem igen for at rådslå med Dem om, hvad der vil være at gøre, og indhente Deres befalinger?"

Hun pegede hen mod døren.

"Jeg kan ikke blive enig med mig selv, om jeg skal sige ham, at jeg allerede har talt med Dem, eller om jeg skal lade ham tro, at jeg af mangel på lejlighed eller af andre grunde har opsat at gøre det. Det vil være nødvendigt, at De sætter mig i stand til meget snart at rådføre mig med Dem."

"Når De vil, kun ikke nu," svarede hun.

"Vil De indrømme, at når jeg ønsker at tale med Dem, tør miss Dombey ikke være til stede, og at jeg søger en samtale som den, der kommer for at yde Dem enhver hjælp, der står i hans magt, og måske ved mange lejligheder at afværge ubehageligheder for hende?"

Idet hun stadig betragtede ham med den samme tilsyneladende frygt for at lade ham et eneste øjeblik undslippe fra indflydelsen af hendes stive blik, hvilket denne end var, svarede hun: "Ja!" og bød ham atter at gå.

Han bukkede, som om han adlød; men da han allerede næsten var kommet helt hen til døren, vendte han sig om og sagde:

"Jeg har fået tilgivelse og har forklaret min fejl. Tør jeg – for miss Dombey og min egen skyld – tage Deres hånd, førend jeg går?"

Hun rakte ham den behandskede hånd, som hun havde lemlæstet den foregående aften. Han greb den og gik. Og da han havde lukket døren, slog han ud med den hånd, hvormed han havde grebet hendes, og stak den ind på sit bryst.

46. Genkendelse og overvejelse

Blandt de forskellige mindre forandringer, som på denne tid begyndte at foregå i Carkers levemåde og vaner, var ingen mærkeligere end den overordentlige flid, hvormed han kastede sig over forretningerne, og den nøjagtighed, hvormed han undersøgte enhver enkelthed i husets sager. Hvor virksom og skarpsindig han end altid havde været, fordobledes hans losøjede årvågenhed dog nu tyve gange. Ikke alene holdt hans forsigtige påpasselighed skridt med ethvert foreliggende punkt, som hver dag fremstillede sig for ham i en eller anden ny skikkelse; men midt under alle disse vigtige sysler fandt han, eller rettere sagt, tog han sig tid til at gennemgå firmaets tidligere omsætninger og sin egen part i en lang række af år. Når alle kontoristerne var gået, kontorerne tomme og mørke og alle lignende forretningslokaler lukket, kunne Carker, som pengekammerets hele anatomi lå blottet for, jævnligt med samme tålmodige udholdenhed som en mand, der dissekerer de fineste nerver og fibre, undersøge hemmelighederne i bøger og papirer. Perch, der ved sådanne lejligheder plejede at blive tilbage for at adsprede sig med ved skinnet af et eneste lys at gennemlæse priskuranten eller, med største fare for hvert øjeblik at plumpe på hovedet ned i kulkassen, at snue ved kaminen, kunne ikke bare sig for at yde denne iver sin beundrings tribut, selv om den i høj grad indskrænkede hans huslige glæder, og udbredte sig atter og atter for mrs. Perch over deres disponents flid og nøjagtighed.

Den samme forøgede opmærksomhed, som Carker skænkede huset, ydede han ligeledes sine egne sager. Skønt han

ikke var kompagnon i firmaet – en udmærkelse, der hidtil udelukkende var blevet arvingerne af det store navn Dombey forbeholdt – havde han dog visse procenter af dets nettoindtægter og blev, da han deltog i alle de lettelser, det frembød til at anbringe penge på en fordelagtig måde, af hundestejlerne blandt Citys tritoner holdt for en rig mand. Blandt disse kløgtige iagttagere begyndte det allerede at hedde sig, at Dombeys Jem Carker så sig om for at se, hvor meget han var værd og i tide trak sine penge ind, den gavstrik, og på Børsen væddede man endog på, at Jem var i færd med at gifte sig med en rig enke.

Imidlertid gjorde disse arbejder ikke det mindste skår i Carkers omsorg for hans chef eller i hans renlighed, pyntelighed, glathed eller alle hans andre katteagtige egenskaber. Der var ikke så meget foregået en forandring i nogen af hans vaner, som det hele menneske var blevet mere optaget. Alt, hvad man tidligere kunne iagttage hos ham, kunne man også iagttage nu, men i en mere koncentreret grad. Han foretog sig hver enkelt ting, som om han ikke foretog sig andet – et temmelig sikkert kendetegn på, at en mand med den slags dygtighed og bestemthed foretager sig noget, som skærper og holder hans mest udprægede evner vågne.

Den eneste afgjorte forandring hos ham var, at han, når han red gennem gaderne, kunne falde hen i en dyb grublen, ligesom da han var taget bort fra Dombeys hus morgenen efter dennes uheld. Til sådanne tider vogtede han sig mekanisk for enhver hindring på vejen og syntes hverken at se eller høre noget, førend han kom til sit bestemmelsessted eller vakttes ved en eller anden pludselig tilfældighed.

Mens han således en dag lod sin hvidsokkede hest gå til Dombey & Søns kontor, vidste han lige så lidt, at han blev iagttaget af to par kvindeøjne, som han drømte om Rob, der, idet han til tegn på sin punktlighed ventede en gades længde fra det bestemte sted, forgæves tog flere gange til sin hat for at vække hans opmærksomhed og traskede til fods ved sin herres side, rede til at holde hans stigbøjle, når han steg af.

"Se, hvor han rider!" udbrød den ene af de to fruentimmer, en gammel skabning, der strakte sin runkne arm ud for at gøre sin ledsagerinde, der stod ved siden af hende noget inde i en port, opmærksom på ham.

På denne opfordring af mrs. Brown så hendes datter ud, og forbitrelse og hævn-gerrighed lyste i hendes ansigt.

"Jeg havde aldrig troet," sagde hun med dæmpet stemme, "at jeg oftere skulle se på ham; men det er måske dog godt, at jeg gør det. Jeg ser ham, jeg ser ham!"

"Ikke forandret!" sagde den gamle med ivrig ondskab. "Han forandret! Af hvilken grund? Hvad har han lidt? Der er forandring nok til en hel snes i mig. Er det ikke nok?"

"Se, hvor han rider!" mumlede den gamle, mens hun med sine røde øjne iagttog sin datter; "hvor magelig og pyntelig sidder han ikke der på sin hest, mens vi andre står i snavset –"

"Og høre til det," sagde hendes datter utålmodigt. "Vi er kun skarn under hans hests hove. Hvad andet skulle vi vel være?"

I den ivrighed, hvormed hun atter så efter ham, gjorde hun, da den gamle kone ville til at svare, en bevægelse med sin hånd, som om alene lyden kunne have hindret hende i at se. Hendes moder, der iagttog hende og ikke ham, var tavs, indtil hendes

brændende blik dæmpedes, og hun trak vejret dybt, som om hun følte sig lettet ved, at han var borte.

"Barnlille!" sagde den gamle da. "Alice! Min smukke pige! Ally!" Hun trak hende sagte i ærmet for at vække hendes opmærksomhed. "Vil du lade ham slippe således, når du kan presse penge ud af ham? Det er både synd og skam."

"Har jeg ikke sagt dig, at jeg ingen penge vil have af ham?" svarede hun. "Og tror du mig ikke endnu? Tog jeg imod hans søsters penge? Ville jeg med mit vidende røre en penny, der var gået gennem hans hvide hænder – medmindre det skulle være, at jeg kunne forgifte den og sende ham den tilbage? Ti, moder, og følg med."

"Og han er så rig?" mumlede den gamle kone. "Og vi så fattige?"

"Fattige, fordi vi ikke kan betale ham noget af det onde, vi skylder ham. Lad ham give mig den slags rigdom, så skal jeg tage imod den og bruge den. Kom nu! Det nytter ikke at se på hans hest. Følg med, moder!"

Men den gamle, for hvem synet af Rob, der kom tilbage ned ad gaden med den rytterløse hest ved tøjlen, syntes at have en eller anden mærkelig tiltrækningskraft, som det ikke havde i og for sig, så med den højeste grad af alvor på den unge person, og idet det lod, som om hun ville have enhver tvivl løst, når han var kommet hen til dem, skottede hun med opklarede øjne og fingeren på læben til sin datter, smuttede ud af porten i samme øjeblik, som han gik forbi, og prikkede ham på skulderen.

"Men hvor har min raske Rob dog været i al den lange tid?" sagde hun, idet han vendte sig om.

Den raske Rob, hvis raskhed blev stærkt formindsket ved denne hilsen, så ærgerlig ud og sagde med tårer i øjnene:

"Å, hvorfor kan De ikke lade en stakkels fyr være i fred, mrs. Brown, når han tjener sit brød på en skikkelig måde og opfører sig ordentligt? Hvorfor kommer De og skiller en fyr ved hans gode navn og rygte ved at tale til ham på gaden, mens han trækker sin herres hest til en ordentlig stald – en hest, som De ville sælge til føde for hunde og katte, hvis De måtte råde? – Å, jeg troede," fortsatte han og udtalte sin slutningsbemærkning, som om den var toppunktet af alle hans krænkelser, "at De var død for længe siden!"

"Således," udbrød den gamle til sin datter, "taler han til mig, der har kendt ham uger og måneder i træk, barnlille, og mangen en god gang har vist mig som hans sande ven imellem duekræmmerne og fuglefængerne."

"Vil De bare lade være at snakke om fuglene, mrs. Brown!" svarede Rob ængstelig. "Jeg tror, at en fyr hellere måtte give sig af med løver end med disse hersens små skabninger; for de flyver stadig tilbage i ansigtet på én, når man mindst venter det. Nå, hvorledes har De det, og hvad vil De mig?" Disse høflige forespørgsler fremsatte Rob ligesom under protest og med største forbitrelse og arrigskab.

"Hør, hvor han taler til en gammel ven, barnlille!" sagde mrs. Brown. "Men der er nogle af hans gamle venner, som ikke er så tålmodige som jeg. Ville jeg fortælle visse folk, som han kender, og med hvem han har gjort spilopper og gavtyvestreger, hvor de kunne finde ham –"

"Å ti dog stille, mrs. Brown!" afbrød den ulyksalige dreng hende, idet han hurtigt så sig om, som om han ventede at se sin

herres tænder skinne ved siden af sig. "Hvorledes kan det more Dem at gøre en fyr ulykkelig? Og det oven i købet i Deres alder, da De burde tænke på en mængde andre ting!"

"Hvilken stolt hest!" sagde den gamle kone, idet hun klappede dyret på halsen.

"Vil De lade den være, hvad," udbrød Rob og skubbede hendes hånd bort. "De var nok til at gøre en bodfærdig fyr gal!"

"Men hvad skade gør jeg den da?" spurgte den gamle kone.

"Skade?" sagde Rob. "Den har en herre, som vil opdage, om der så blot blev rørt ved den med et halmstrå." Og han pustede på det sted, hvorpå den gamle kones hånd havde hvilet et øjeblik, og glattede det med fingeren, som om han virkelig troede, hvad han havde sagt.

Idet den gamle kone så sig tilbage for at mimre og gøre ansigter til datteren, der gik bagefter, fulgte hun lige i hælene på Rob, mens han trak af sted med hesten.

"En god kondition, hvad, Rob?" sagde hun. "Du har lykken med dig, barn."

"Å, tal ikke om lykke, mrs. Brown," svarede den fortvivlede fyr Rob, idet han vendte sig om og blev stående. "Hvis De ikke var kommet, eller hvis De ville gå Deres vej, kunne en fyr endda holdes for nogenlunde lykkelig. Kan De ikke sagtens gå, mrs. Brown, og lade være at følge efter mig? Hvis det unge fruentimmer er en veninde af Dem, hvorfor tager hun Dem så ikke med sig i stedet for at lade Dem gøre Dem så ubehagelig?"

"Hvad!" kvækkede den gamle, idet hun holdt sit ansigt ganske tæt til hans med et onskabsfuldt grin, der rynkede den løse hud helt nede til halsen på hende. "Fornægter du din gamle plejemoder? Har du ikke hundrede gange lusket dig til mit hus

og sovet trygt i en krog, mens du ingen anden seng havde end brostenene, og nu taler du således til mig? Har jeg ikke handlet med dig og hjulpet dig i mit fag, du skoledreng, snog og hvad ikke, og nu siger du til mig, at jeg skal gå? Kunne jeg ikke i morgen den dag samle en flok gamle kammerater omkring dig, som ville følge dig til undergang lige som genparter af din egen skygge, og alligevel vender du dine frække øjne mod mig? Ja, jeg vil gå. Kom, Alice."

"Holdt, mrs. Brown!" råbte den halvt vanvittige Rob. "Hvad tænker De på? Hvorfor bliver De så hidsig? De må endelig ikke lade hende gå. Jeg mente det jo ikke så slemt. Sagde jeg måske ikke straks "Hvorledes har De det", hvad, gjorde jeg ikke? Men De ville ikke svare. Hvorledes har De det da? Og desuden," sagde Rob klagende, "ser De, hvorledes kan en fyr stå og snakke på gaden, når hans herres hest trænger til at komme i stald og blive gnedet tør, og hans herre har et øje på hver finger?"

Den gamle kone lod, som om hun til dels var blevet stillet tilfreds, men rystede dog på hovedet og mimrede og skar stadig ansigter.

"Følg med til stalden og få Dem et glas af et eller andet, som De kan have godt af, hvad, mrs. Brown? i stedet for at tage således på veje, hvilket hverken er godt for Dem selv eller for andre. Vil De ikke være så artig at følge med hende? Det er mig virkelig grumme kært at se hende, hvis det ikke var for hestens skyld."

Med denne undskyldning vendte Rob sig om som et ynkeligt fortvivlelsens billede og trak sin hest ned ad en sidegade. Den gamle kone skar ansigter ad sin datter og fulgte lige i hælene på ham; datteren gik bag efter hende.

Rob drejede ind i en lille, stille gård og overgav den hvidsokkede hest til en staldkarl fra en simpel stald på hjørnet, og efter at have opfordret mrs. Brown og hendes datter til at tage plads på en stenbæk i porten til dette etablissement, kom han straks derpå tilbage fra et nærliggende værtshus med et tinkrus og et glas.

"På din herres – mr. Carkers velgående, barn!" sagde den gamle kone langsomt, førend hun drak. "Gud velsigne ham!"

"Men jeg har jo ikke sagt Dem, hvad han hedder," svarede Rob med stirrende øjne.

"Vi kender ham af udseende," svarede mrs. Brown, hvis arbejdende mund og nikkende hoved standsede et øjeblik på grund af hendes spændte opmærksomhed. "Vi så ham ride forbi, førend han steg af sin hest, mens du stod og ventede på at tage imod den."

"Ja så, ja så," sagde Rob, der syntes at ønske, at hans punktlighed havde ført ham ethvert andet sted hen. "Men hvad går der ad hende? Vil hun ikke drikke?"

Dette spørgsmål gjaldt Alice, der, indsvøbt i sin kåbe, sad et lille stykke fra dem og aldeles ikke lagde mærke til, at han bød hende det atter fyldte glas.

Den gamle kone rystede på hovedet. "Bryd dig ikke om hende," sagde hun; "hun er så sær, hvis du kendte hende nærmere, Rob. Men mr. Carker –"

"Stille!" sagde Rob. "Tal sagte!"

"Å, han er her jo ikke," udbrød mrs. Brown.

"Det ved jeg ikke."

"God herre?" spurgte mrs. Brown.

Rob nikkede og tilføjede med dæmpet stemme: "Pokkers skrap."

"Bor uden for byen, ikke sandt, lille ven?"

"Når han er hjemme; men for tiden bor vi ikke hjemme."

"Hvor da?"

"I et logi, tæt ved mr. Dombey's hus."

Den yngre kvinde fæstede sine øjne så forskende og pludseligt på ham, at Rob blev ganske forvirret og atter bød hende glasset, men uden større nytte end før.

"Mr. Dombey – vi plejede jo somme tider at tale med hinanden om ham," sagde Rob til mrs. Brown. "De plejede at få mig til at tale om ham."

Den gamle kone nikkede.

"Nå da, mr. Dombey er styrtet med sin hest," sagde Rob uvilligt, "og min herre har været deroppe oftere end ellers og talt enten med ham eller med mrs. Dombey eller en anden af familien, og derfor er vi flyttet til byen."

"Er de gode venner, lille Rob?"

"Hvem?"

"Han og hun."

"Mr. og mrs. Dombey? Hvorledes skulle jeg vide det?"

"Nej, jeg mener ikke dem, men din herre og mrs. Dombey, barn," svarede den gamle kone i en lokkende tone.

"Det ved jeg ikke," svarede Rob, idet han atter så sig om. "Det er de vel. Men hvor De er nysgerrig, mrs. Brown. Den, som tier, fortaler sig ikke."

"Å, der er jo ikke noget ondt i det!" udbrød den gamle kone leende og klappede i hænderne. "Den raske Rob har tabt modet,

efter at han har fået klæder på kroppen. Der er jo ikke noget ondt i det."

"Nej, der er ikke noget ondt i det, det ved jeg nok," svarede Rob, "men at sladre, om det så kun var om, hvor mange knapper der er i min herres frakke, lader sig ikke gøre. En fyr måtte hellere drukne sig. Det siger han. Jeg havde ikke så meget som sagt Dem, hvad han hed, hvis De ikke havde vidst det i forvejen. Tal om en anden."

Mens Rob endnu en gang så sig forsigtigt om, gjorde den gamle kone en hemmelig bevægelse til sin datter. Den varede kun kort, men med en svag tilkendegivelse af, at hun havde forstået den, vendte datteren sine øjne bort fra drengens ansigt og sad, ligesom før, indhyllet i sin kåbe.

"Hør, lille Rob," sagde den gamle kone og vinkede ham hen til den anden ende af bænken, "jeg har jo altid holdt så meget af dig, ikke sandt? Ved du ikke nok det?"

"Jo, mrs. Brown," svarede Rob meget uvilligt.

"Og du kunne forlade mig!" sagde den gamle og slyngede sine arme om hans hals. "Du kunne gå din vej og blive så stor, at man næsten ikke kan kende dig igen, uden at du kom en eneste gang og fortalte din gamle veninde, hvor heldig du havde været, du vigtige dreng! Uh, uh!"

"Det er dog en skrækkelig knibe for en fyr, hvis herre er lysvågen her i nærheden!"

"Vil du ikke komme og besøge mig, Robby?" spurgte mrs. Brown. "Uh, uh! Vil du aldrig komme og besøge mig?"

"Jo, siger jeg! Jo vist vil jeg!" sagde Rob.

"Det er min egen Rob! Det er min egen lille ven!" sagde mrs. Brown, idet hun tørrede tårerne af sit runkne ansigt og

krystede ham ømt. "På det gamle sted, Rob?"

"Ja."

"Snart, kære Robby? Og tit?"

"Ja, ja, ja. Det skal jeg min sjæl og salighed nok."

"Og så," sagde mrs. Brown, idet hun strakte armene i vejret og lagde hovedet tilbage og rystede på det, "skal jeg, hvis han holder ord, heller aldrig komme ham nær, om jeg også ved, hvor han er, og ikke tale en stavelse om ham. Nej, aldrig!"

Dette udbrud syntes at indeholde en dråbe trøst for den ulykkelige skærslipper, der trykkede mrs. Browns hånd til stadfæstelse på det og bønfuldt hende med tårer i øjnene om at lade en stakkels fyr i fred og ikke tilintetgøre hans udsigter. Med et nyt kærligt favntag samtykkede mrs. Brown heri; men idet hun var i færd med at følge sin datter, vendte hun sig om, med pegefingeren hemmeligt løftet i vejret, og bad med en hæs hvirken om penge.

"En shilling, lille ven," sagde hun med sit ivrige, griske ansigt, "eller en sixpence for gammelt venskabs skyld. Jeg er så fattig, og min smukke tøs," tilføjede hun, idet hun så sig over skulderen – "det er min tøs, Rob – sulter mig halvt ihjel."

Men idet skærslipperen, skønt ugerne, stak hende et pengestykke i hånden, greb hendes datter, der hurtigt var kommet tilbage, hendes hånd og vristede det ud af den.

"Hvad, moder," sagde hun, "altid penge? Penge fra først til sidst? Husker du så dårligt, hvad jeg nylig sagde dig? Der, tag det igen!"

Da pengestykket blev givet tilbage, stønnede den gamle kone, men uden på anden måde at modsætte sig det humpede hun ved siden af sin datter ud af gården og ned ad den sidegade,

den vendte ud til. Mens den forbavsede og sørgmodige Rob stirrede efter dem, så han, at de standsede og snart kom i en meget ivrig samtale, og at det unge fruentimmer mere end én gang gjorde en mørk og truende bevægelse med sin hånd – der åbenbart gjaldt en eller anden, som de talte om – og at mrs. Brown mat og afmægtig gentog den, hvilket bragte ham til inderligt at ønske, at han ikke måtte være genstanden for deres tale.

Med den øjeblikkelige beroligelse, at de var gået, og den fremtidige trøst, at mrs. Brown ikke kunne leve evigt og rimeligvis ikke ville leve længe og ængste ham, lagde skærslipperen, der kun fortrød sine misgerninger, for så vidt de ledsagedes af sådanne tilfældige, ubehagelige følger, sine forstyrrede træk i roligere folder ved at tænke på den beundringsværdige måde, hvorpå han var sluppet bort fra kaptajn Cuttle, og gik hen til det Dombey'ske kontor for at modtage sin herres befalinger.

Her gav hans herre, hvis øjne var så skarpe og årvågne, at Rob skælvede for ham og mere end halvvejs ventede at blive beskyldt for mrs. Brown, ham den sædvanlige formiddagspakke med papirer til Dombey og et brev til mrs. Dombey, idet han kun med et nik indskærpede ham at være påpasselig og at skynde sig – en gådefuld formaning, der i skærslipperens fantasi var frugtbar på sørgelige advarsler og trusler og virkede kraftigere på ham end mange ord.

Da Carker atter var blevet alene i sit værelse, satte han sig til at arbejde og arbejdede hele dagen. Han modtog mange besøg, gennemså en mængde dokumenter, gik ud og ind og til og fra forskellige handelshuse og hengav sig ikke oftere til sine egne

overvejelser, førend dagens gerning var tilendebragt. Men da hans bord til sidst som sædvanlig var blevet ryddeligt for papirer, faldt han atter i dybe tanker.

Mens han stod på sin vante plads og i sin vante stilling, med øjnene stift fæstede på gulvet, trådte hans broder ind for at bringe nogle breve tilbage, der var blevet hentet i løbet af dagen. Han lagde dem sagte på bordet og ville allerede gå igen, da disponenten, hvis øjne lige fra hans indtræden havde hvilet på ham, som om han hele tiden havde haft ham, og ikke kontorgulvet, til genstand for sine tanker, sagde:

"Nå, John, hvad fører dig herind?"

Hans broder pegede på brevene og ville atter til at gå.

"Det undrer mig," sagde disponenten, "at du kan komme og gå, uden at spørge til vor principal."

"Vi fik i dag den meddelelse på kontoret, at mr. Dombey havde det godt," svarede hans broder.

"Du er så from," sagde disponenten med et smil, "- men det er du blevet i årenes løb, – at hvis der tilstødte ham en ulykke, ville det gå dig til hjertet, tør jeg bande på."

"Det ville virkelig gøre mig ondt, James."

"Det ville gøre ham ondt!" sagde disponenten og pegede på ham, som om der var en anden person til stede, han henvendte sig til. "Det ville virkelig gøre ham ondt! Min broder, den nederste kontorist her, dette foragtede stykke skrammel, der skydes til side med ansigtet mod væggen ligesom et råddent maleri, som man har ladet blive der, Gud må vide i hvor mange år, han er lutter taknemmelighed og ærbødighed og hengivenhed med, vil han bilde mig ind!"

"Jeg vil ikke bilde dig noget ind, James. Vær lige så retfærdig imod mig som imod enhver anden af dine underordnede. Du stiller mig et spørgsmål, og jeg svarer."

"Og har du da intet, du skødehund," sagde disponenten med en usædvanlig pirrelighed, "at klage over fra hans side? Ingen stolt behandling at hævne, ingen uforskammethed, intet dumt hovmod, ingen fordringsfuldhed? For Fanden, er du en mand eller en mus?"

"Det ville være underligt, om to personer kunne tilbringe så mange år med hinanden, især som over- og underordnet, uden gensidigt at få en eller anden grund til at klage over hinanden – i det mindste i tankerne," svarede John Carker. "Men set bort fra min historie her –"

"Hans historie her!" udbrød disponenten. "Der har vi det. Selve den omstændighed, at han kun bliver tålt her, bringer ham rent fra koncepterne! Nå?"

"Set bort fra det, der giver mig en grund til at være taknemmelig, som kun jeg har – des bedre for alle andre – er der sikkert ingen her i huset, som ikke ville føle og tale i det mindste lige så varmt. Du tror da vel ikke, at nogen her kunne være kold og ligegyldig, hvis der tilstødte husets chef et uheld eller en ulykke?"

"Ja, du har rigtignok god grund til at føle dig taknemmelig!" sagde disponenten hånligt. "Tror du måske ikke, at du tåles her som et prisbilligt eksempel på Dombey & Sønns nåde, der over al måde gør det berømte hus ære?"

"Nej, jeg har længe troet, at jeg tåles her af langt kærligere og mere uegennyttige bevæggrunde."

"Men du var nok, syntes jeg," sagde disponenten med en tigerkats snerren, "i færd med at sige en eller anden kristelig forskrift."

"Nej, James; skønt vort broderskabs bånd for længe siden er blevet brudt –"

"Hvem brød det, gode ven?"

"Jeg, ved min slette opførsel. Jeg beskylder ikke dig for det."

Med den stumme bevægelse med sin piggede mund svarede disponenten: "Nå, så du beskylder ikke mig derfor?" og bad ham fortsætte.

"Skønt, siger jeg, det bånd ikke længere findes imellem os, må du dog ikke, det bønfalder jeg dig om, angribe mig med unødvendige stiklerier eller fordreje, hvad jeg siger eller vil sige. Jeg vil kun sige, at det ville være en fejltagelse at tro, at det kun er dig, du, som fremfor alle andre er blevet udkåret her til forfremmelse, tillid og udmærkelse – udkåret fra begyndelsen af, ved jeg, på grund af din store dygtighed og pålidelighed – og som omgås mr. Dombey mere frit end enhver anden og så at sige står på lige fod med ham og er blevet begunstiget og beriget af ham – at det ville være en fejltagelse at tro, at det kun er dig, som har interesse for hans velfærd og anseelse. Det er min fulde overbevisning, at der ikke er nogen her i huset lige fra dig selv og til den allerringeste, som ikke deler denne følelse."

"Du lyver!" sagde disponenten, glødende af pludselig forbitrelse. "Du er en hykler, John, og du lyver!"

"James!" udbrød den anden, som nu også blev blussende rød. "Hvad mener du med disse fornærmelige ord? Det er uværdigt, og jeg har jo ikke givet grund til det."

"Jeg siger dig," svarede disponenten, "at dit hykleri og din fromhed – at alles hykleri og fromhed her ikke har større værd for mig end som så" – her knipsede han med tommel- og pegefingern – "og at jeg gennemskuer dem, som om de var luft! Der er ikke en kontorist her fra mig selv til den allernederste – som du er meget hensynsfuld imod, og det ikke uden grund, da han ikke er ret langt borte – som ikke ville glæde sig ved at se sin principal ydmyget; som ikke hemmeligt hader ham; som ikke snarere ønsker ham ondt end godt, og som ikke ville vende kløerne imod ham, hvis han havde magt og dristighed til det. Jo nærmere ved hans gunst, des nærmere ved hans uforskammethed; jo tættere ved ham, des længere borte fra ham. Det er trosbekendelsen her!"

"Jeg ved ikke," sagde hans broder, hvis heftighed var veget for overraskelse, "hvem der kan have misbrugt dit øre med sådanne forestillinger, eller hvorfor du hellere har villet sætte mig end enhver anden på denne prøve. Men at du har villet sætte mig på prøve og gøre et forsøg med mig, er jeg vis på. Du har et helt forskelligt væsen og udseende fra, hvad jeg tidligere har mærket hos dig. Jeg vil kun sige dig endnu en gang, at du bliver narret."

"Det ved jeg, det har jeg sagt dig."

"Ikke af mig. Af angiveren, hvis der er nogen; hvis ikke, da af dine egne forestillinger og formodninger."

"Jeg har ingen formodninger, jeg har vished. I forsagte, lumpne, krybende hunde! Alle giver I jer det samme skin, alle fortæller I den samme historie, alle fremklynker I de samme forsikringer, alle gemmer I på den samme gennemsigtige hemmelighed!"

Hans broder gik uden at svare og lukkede døren, idet han sagde det sidste ord. Carker flyttede en stol tæt hen foran kaminen og gav sig til at banke på kullene med ildrageren.

"De feje, spytslikkende uslinger!" mumlede han. "Der er ikke én blandt dem, som ikke ville lade, som om han blev så vred og fornærmet –! Åh! Der er ikke én blandt dem, som, hvis han først havde magten og forstand og mod til at bruge den, ikke ville ydmyge og knuse Dombey's stolthed lige så ubarmhjertigt, som jeg rager denne aske ud."

Idet han splittede den ad og strøede den omkring på risten, så han med et tankefuldt blik på sit værk. "Og det oven i købet uden den samme vinkende dronning! Og der er stolthed der, som ikke bør glemmes – hvad vort bekendtskab kan vidne om." Derpå sank han hen i endnu dybere drømmerier og sad og grublede ved den hendøende ild, indtil han rejste sig som et menneske, der havde været fordybet i en bog, tog, idet han så sig om, hat og handsker og gik hen til det sted, hvor hans hest ventede på ham, satte sig op på den og red gennem de nu oplyste gader.

Han red forbi Dombey's hus, og da han nærmede sig det, lod han hesten gå i skridt og så op til vinduerne. Det vindue, hvor han engang havde set Florence sidde med sin hund, tiltrak sig først hans opmærksomhed, skønt der ikke var lys inden for det; men han smilede, idet han lod sine øjne løbe op ad husets høje facade, og syntes hovmodig at forlade denne genstand.

"Der var en tid," sagde han, "da det kunne have været ret fornuftigt at iagttage din lille opgående stjerne og vide, på hvilken en kant der var skyer, for at skærme dig, hvis det var

nødvendigt. Men nu er der opstået en planet, og du er blevet borte i dens lys!"

Han lod sin hest dreje omkring gadehjørnet og opsøge et lysende vindue iblandt dem på bagsiden af huset. Til dette knyttede der sig en vis majestætisk personlighed, en behandsket hånd, mindet om, hvorledes fjerene i en smuk fugls vinge var blevet strøet omkring på gulvet, og hvorledes de lette hvide dun på en mantille havde dirret og bævet ligesom ved et fjernt uvejr's brusen. Det var de ting, som han tog med sig, da han atter vendte om og hurtigt red gennem de mørke og øde parker.

Sørgeligt, men sandt var det, at disse ting stod i forbindelse med en kvinde, en stolt kvinde, der hadede ham, men som langsomt og sikkert af hans træskhed og sin egen stolthed og hævn-gerrighed var blevet ledet til at tåle hans selskab og lidt efter lidt at modtage ham som den, der havde ret til at tale til hende om hendes egen trodsige ringeagt for hendes egen mand og hendes opgivelse af hendes agtelse for hende selv. De stod i forbindelse med en kvinde, som hadede ham dybt, og som kendte ham og mistroede ham, fordi hun kendte ham og han hende, men som tilfredsstillende sit bitre nag ved at tillade, at han med hver dag nærmede sig hende mere og mere trods det had, hun nærede til ham. Trods det? Nej netop på grund af det, eftersom der nede i dets dybder, alt for lange nede til at hendes truende øjne kunne gennemtrænge dem, om hun end kunne skue dunkelt ned i dem, lå den mørke gengældelse, hvis svageste skygge, selv om den kun én gang var blevet set og havde vakt gysen og derpå aldrig mere var blevet set, ville have været en tilstrækkelig plet på hendes sjæl.

Omsvævede genfærdet af en sådan kvinde, der svarede til virkeligheden og var synligt for ham selv, ham på hans ridt?

Ja. I tankerne så han hende nøjagtig således, som hun var. Hun ledsagede ham med sin stolthed, sin hævn-gerrighed og sit had. Alt sammen lige så tydeligt for ham som hendes skønhed, men intet tydeligere end hendes had til ham. Undertiden så han hende hovmodig og frastødende ved siden af sig og undertiden nede mellem hans hests fødder, faldet og i støvet. Men stadig så han hende således, som hun var, uden forklædning og iagttog hende på den farlige vej, hun gik.

Og da hans ridt var endt, og han havde klædt sig om og med sit bøjede hoved, sin bløde stemme og sit beroligende smil trådte ind i hendes klart oplyste værelse, så han hende endnu lige så tydeligt. Han havde endog en mistanke om hemmeligheden med den behandskede hånd og beholdt den så meget længere i sin på grund af denne hemmelighed. På den farlige vej, hun gik, var han endnu stadig, og ikke et aftryk af sin fod efterlod hun på den, uden at han straks satte sin egen på det samme sted.

47. Lynet

Skranken mellem Dombey og hans hustru var ikke blevet svækket af tiden. Gensidigt ulykkelige, var dette uoverensstemmende par kun knyttet sammen ved den kæde, der forenede deres lænkede hænder, og den strammede de så stærkt, når de gøs bort fra hinanden, at den gnavede sig ind i benet. Tiden, som trøster for sorg og dæmper forbitrelsen, kunne intet udrette for at hjælpe dem. Skønt forskellig med hensyn til formål og art, var deres stolthed dog ens i grad og slog ved deres flinthårde modstand gnister imellem dem, som efter omstændighederne kunne gå ud eller blusse op, men som ødelagde alt inden for deres gensidige område og forvandlede deres ægteskabelige bane til en vej af aske.

Lad os være retfærdige mod ham. I sit livs uhyre forblindelse, der svulmede ved hvert sandskorn, som løb ud i dets timeglas, drev han hende frem og tænkte kun lidt på hvad eller hvorledes; men endnu var hans følelse for hende den samme, som den havde været fra begyndelsen. Hun havde den store fejl, at hun på en uforklarlig måde nægtede at indrømme hans umådelige vigtighed og at bøje sig for den, og derfor var det nødvendigt at tugte og kue hende; men for øvrigt opfattede han hende på sin kolde måde som en dame, der, hvis hun ville, kunne gøre hans valg og hans navn ære og udbrede glans over ham som hendes ejermand.

Med al sin lidenskabelige og stolte hævngherrigheds magt fæstede hun derimod fra dag til dag og time til time – fra den nat i hendes eget værelse, da hun havde siddet og stirret på skyggerne på væggen, til den mørkere nat, som hurtigt

nærmede sig – sit mørke blik på en eneste skikkelse, som stod i spidsen for en skare af ydmygelser og opirrelser imod hende, og denne ene skikkelse var hendes ægtefælles.

Var Dombeys hovedlast, der herskede så ubønhørligt over ham, en unaturlig ejendommelighed? Det kan undertiden nok være umagen værd at undersøge, hvad naturen er, og hvorledes menneskene stræber efter at forandre den, og om det ikke er naturligt, at disse således ved tvang frembragte vanskabninger er unaturlige. Indespær en søn eller datter af vor mægtige moder inden for snævre grænser, bind fangen fast til en eneste forestilling og nær den med slavisk tilbedelse af de få omkringstående, frygtsomme eller rænkefulde mennesker, og hvad er naturen for den frivillige fange, som aldrig har svunget sig op på en fri ånds vinger – snart ville de udmattes og blive unyttige – for at se den i dens omfattende sandhed!

Ak, er kun få ting i denne verden meget unaturlige og dog så naturlige, når de er, som de er? Hør dommeren eller øvrighedspersonen formane samfundets unaturlige udskud, unaturlige i at glemme og forveksle alle forskelligheder mellem godt og ondt; unaturlige i uvidenhed, last, grusomhed, stridighed, sjæl, blikke, i alt. Men følg den gode præst eller læge, som med fare for sit liv ved ethvert åndedræt går ned til deres huler, der ikke ligger længere borte, end at de genlyder af vore vognhjul og vore daglige fodtrin på brostenene. Iagttag denne verden af afskyelige syn – millioner udødelige skabninger har ingen anden verden på jorden – ved hvis svageste omtale menneskeligheden oprøres, og den kræsne, fine følelse, som bor i gaden ved siden af, stopper sine øren til og læsper: "Jeg tror det ikke!" Indånd den smittesvangre luft, som er ødelagt af

enhver uhumskhed, der er giftig for sundheden og livet, og få enhver sans, vor slægt har fået til glæde og lykke, forpestet og forvandlet til en kanal for død og elendighed. Prøv forgæves på at tænke dig en simpel plante, blomst eller gavnlig urt, der, når den hensattes i dette stinkende bed, kunne få sin naturlige vækst og udbrede sine små blade for solen, således som det var Guds bestemmelse, og når du derpå hidkalder et eller andet uhyggeligt barn, forkrøblet af skikkelse og hæsligt af udseende, så udbred dig kun over dets unaturlige syndighed og beklag, at det allerede så tidligt er så langt fra himlen – men tænk dog en lille smule på, at det er blevet undfanget, født og opfostret i Helvede!

De, som studerer naturvidenskaberne, lærer os med hensyn til menneskets sundhed, at hvis de skadelige dele, som opstår af fordærvet luft, kunne opfattes med synet, ville man se dem svæve som en tyk, sort sky over sådanne smuthuller og rulle langsomt videre for at ødelægge de bedre dele af en by. Men hvis den moralske smitsot, der opstår med dem og ifølge den fornærmede naturs evige love er uadskillelig fra dem, ligeledes gøres synlig, hvor rædsom ville denne åbenbarelse da ikke være! Da ville vi se fordærvelse, ugudelighed, drikfældighed, tyveri, mord og en lang række navnløse synder mod menneskeslægtens naturlige følelser og drifter svæve over de til undergang indviede steder og snige sig frem for at ødelægge de uskyldige og udbrede smitte blandt de rene. Da ville vi se, hvorledes de samme forgiftede kilder, der flyder ind i vore hospitaler og fattighuse, oversvømmer fængslerne og bringer fangeskibene til at stikke dybt, ruller hen over oceanet og overskyller uhyre fastlande med forbrydelser. Da ville vi

forfærdes ved at indse, at hvor vi avler sygdomme, som fælder vore børn og forplanter sig i ufødte slægtled, der opfostrer vi ved den samme sikre fremgangsmåde barndom uden uskyld, ungdom uden sædelighed eller undseelse, modenhed, som kun er moden i brøde og lidelser, hentæret alderdom, som er en skændsel for den skikkelse, vi bærer. Unaturlige menneskelighed! Når vi plukker druer af torne og figen af tidsler; når der opstår kornmarker blandt affaldet i afkrogene i vore uhumske byer, og der blomstrer roser på deres fede kirkegårde, da kan vi vente os en naturlig menneskehed og se den vokse op af en sådan udsæd.

Gid en god ånd ville løfte tagene af husene med en kraftigere og kærligere hånd end den halte dæmon i fortællingen og vise et kristeligt folk, hvilke mørke skikkelser der går ud midt iblandt dets hjem for at forøge dødsenglens følge, mens den mejer ned iblandt det! Gid en eneste nat måtte åbenbare de blege genfærd, der opstår blandt skuepladserne for vor alt for lange forsømmelse og af den tykke og lumre luft, hvor last og feber formerer sig i fællesskab og lader de frygtelige sociale gengældelser regne tættere og tættere ned! Lyksalig og klar ville den morgen være, som oprandt efter en sådan nat; for da ville menneskene, ikke længere opholdt af selvskabte anstødsstene, som kun er støvpletter på stien imellem dem og evigheden, stræbe, som skabninger af én fælles oprindelse, mod ét fælles mål, at gøre verden til et bedre sted!

Ikke mindre klar og lyksalig ville denne dag være, fordi den vakte nogle, som aldrig før havde iagttaget den verden af menneskeligt liv, som omgav dem, til at lære deres eget forhold til den at kende, og fordi den åbnede dem et indblik i en

fordærvelse af naturen i deres egne indskrænkede sympatier og domme, der er lige så naturlig i sin udvikling, når den først er begyndt, som den laveste fornedrelse, man kender.

Men en sådan dag var aldrig oprundet for Dombey eller hans hustru, og deres beslutning var taget.

I seks måneder efter hans uheld var forholdet mellem dem det samme. En marmorklippe kunne ikke have stået mere urokkelig på hans vej end hun; og ingen frossen kilde, der, uopmuntret af den mindste lysstråle, havde ligget nede på bunden af den dybeste hule, kunne have været stivere og koldere end han.

Det håb, som Florence havde begyndt at nære, da hendes nye hjemms forjættelse gryede for hende, havde nu aldeles forladt hendes hjerte. Dette hjem var næsten to år gammelt, og selv den tålmodige tillid, der boede i hende, kunne ikke overleve en sådan erfarings daglige bitterhed. Selv om hun endnu havde en slags uklar forestilling i skikkelse af et håb tilbage om, at Edith og hendes fader måske engang i tiden kunne blive lykkeligere med hinanden, havde hun nu ikke mindste håb om, at hendes fader nogen sinde ville komme til at elske hende. Det korte mellemrum, hvor hun havde bildt sig ind at se ligesom lidt mere mildhed hos ham, blev glemt over den lange erfaring om hans kulde både før og siden, eller mindedes kun som et sørgeligt blændværk.

Florence elskede ham, men var lidt efter lidt kommet til at elske ham snarere som et dyrebart væsen, der havde været til, end som den barske virkelighed, hun havde for øje. Noget af den dæmpede sørgmodighed, hvormed hun holdt af at tænke på lille Paul eller på sin moder, syntes nu at blande sig med

hendes tanker om ham og ligesom at gøre dem til et kært minde. Om det var, fordi han var død for hende, og dette til dels af denne grund, dels på grund af hans egen part i de fordums genstande for hendes kærlighed, og dels fordi hun så længe havde sat ham i forbindelse med forhåbninger, som var visnet, og med ømheder, som han havde kvalt ved sin kulde, ville hun ikke kunne have forklaret; men den fader, hun elskede, begyndte at blive en dunkel og drømmerisk forestilling for hende og var næppe mere legemligt forbundet med hendes virkelige liv end det billede, hun undertiden fremmanede af sin dyrebare broder, som om han endnu levede og var blevet en voksen mand, der ville skærme og elske hende.

Denne forandring var foregået lige så umærkeligt med hende som overgangen fra barndomsårene til den voksne alder og var indtrådt sammen med denne. Florence var næsten sytten år, da hun i sine ensomme grublerier blev klar over disse tanker.

Hun var nu ofte alene, for det tidligere forhold mellem hende og hendes moder havde meget forandret sig. Da hendes fader var kommet til skade, og mens han lå i sit værelse nedenunder, havde Florence for første gang mærket, at Edith skyede hende. Såret og krænket og dog ude af stand til at forene det med hendes ømhed, når de mødtes, opsøgte hun hende endnu en gang på hendes eget værelse.

"Moder," sagde Florence, idet hun sagte listede sig hen til hende, "har jeg gjort Dem imod?"

"Nej, nej!"

"Og dog må jeg have gjort noget. Sig mig, hvad det er. De har forandret Deres adfærd imod mig, kære moder. Jeg kan ikke

sige, hvor hurtigt jeg føler den mindste forandring, for jeg elsker Dem af mit hele hjerte."

"Ligesom jeg elsker dig," sagde Edith. "Ak, Florence, tro mig, ingen sinde mere end nu!"

"Hvorfor går De da så ofte bort fra mig og holder Dem borte? Og hvorfor ser De undertiden så underligt på mig, kære moder? For det gør De, ikke sandt?"

Med sine sorte øjne tilkendegav Edith, at hun havde ret.

"Men hvorfor?" sagde Florence bønfoldende. "Sig mig hvorfor, for at jeg kan vide, hvorledes jeg bedre skal gøre, hvad De ønsker; og lov mig, at dette ikke længere skal være således!"

"Kære Florence," svarede Edith, idet hun greb den hånd, der omfavnede hendes hals, og så ind i de øjne, der så så kærligt ind i hendes, mens Florence knælede foran hende, "hvorfor det er således, kan jeg ikke sige dig. Hverken tør jeg sige eller du høre det, men at det er og må være således, ved jeg. Tror du, jeg ville være, som jeg er, hvis jeg ikke vidste det?"

"Skal vi da være fremmede for hinanden?" spurgte Florence og stirrede ligesom forskrækket på hende.

Ediths tavse læber dannede et "Ja".

Med tiltagende frygt og forundring så Florence på hende, indtil hun ikke længere kunne se hende for de blændende tårer, som løb ned ad hendes kinder.

"Florence! Mit elskede barn!" sagde Edith hurtigt. "Hør mig. Jeg kan ikke holde ud at se denne sorg. Vær rolig. Ser du ikke, at jeg er fattet, og er den sorg intet for mig?"

Idet hun sagde disse sidste ord, fik hun atter sin faste stemme og sit rolige væsen og tilføjede straks derefter:

"Ikke ganske fremmede for hinanden. Kun til dels og det kun tilsyneladende, Florence; for i mit hjerte er jeg endnu og vil jeg altid være den samme imod dig. Men hvad jeg gør, gør jeg ikke for min egen skyld."

"Er det da for min, moder?" spurgte Florence.

"Det er nok," svarede Edith efter et ophold, "at vide, hvad det er; hvorfor, gør kun lidet til sagen. Elskede Florence, det er bedst – det er nødvendigt – det må være således – at vi omgås mindre. Den fortrolighed, der har fundet sted imellem os, må høre op."

"Hvornår?" udbrød Florence. "Å, moder, hvornår?"

"Nu," svarede Edith.

"Og for altid?"

"Det siger jeg ikke, for jeg ved det ikke. Heller ikke vil jeg sige, at vor omgang i bedste tilfælde er en upassende og dårlig forening, som jeg kunne vide, at der ikke ville komme noget godt ud af. Min vej hertil er gået ad stier, som du aldrig vil betræde, og din vej herfra fører måske – Gud kender den – jeg ser den ikke –"

Hendes røst forstummede, og hun sad og så på Florence og gøs næsten tilbage for hende med den samme sælsomme frygt og vilde skyhed, som Florence én gang tidligere havde mærket. Så fulgte atter den samme mørke stolthed og harme, der fo'r hen over hendes træk og skikkelse, ligesom en forbitret akkord hen over strengene på en vild harpe. Men derefter fulgte hverken blidhed eller ydmyghed. Hun bøjede nu hverken sit hoved eller græd eller sagde, at hun ikke havde andet håb end Florence. Hun holdt det i vejret, som om hun var en dejlig Medusa, der så ham lige i ansigtet for at tage hans liv. Ja, og

hun ville have gjort det, hvis hun havde haft en sådan tryllemagt.

"Moder," sagde Florence, "der foregår en forandring med Dem i mere end i Deres ord, som forskrækker mig. Lad mig blive lidt hos Dem."

"Nej," svarede Edith, "nej, elskede barn. Det er nu bedst, at jeg er alene, og jeg gør bedst i at holde mig borte fra dig fremfor fra enhver anden. Stil mig ingen spørgsmål, men tro, at hvad jeg er, når jeg forekommer dig vægelsindet eller lunefuld, er jeg ikke af min frie vilje eller for min egen skyld. Tro, at skønt vi er mere fremmede for hinanden, end vi har været, er jeg i mit hjerte uforandret imod dig. Tilgiv, at jeg har formørket dit mørke hjem – jeg er en skygge på det, ved jeg nok – og lad os aldrig mere tale om dette."

"Moder," hulkede Florence, "vi skal dog vel ikke skilles?"

"Vi gør dette for ikke at skilles. Spørg ikke mere. Gå, Florence! Min kærlighed og min anger gå med dig!"

Hun omfavnede hende og lod hende gå, og idet Florence forlod værelset, så Edith efter hende, som om hendes gode engel forlod hende i denne skikkelse og overgav hende til de stolte og harmfulde lidenskaber, der nu tog magten over hende som deres ejendom og trykkede deres segl på hendes pande.

Fra denne time var hun og Florence ikke mere, som de før havde været. Flere dage i træk mødtes de sjældent undtagen ved bordet, og når Dombey var til stede, og da så Edith, bydende, ubøjelig og tavs, aldrig på hende. Når Carker deltog i selskabet, hvilket han både under og efter Dombeys helbredelse ofte gjorde, holdt Edith sig endnu længere borte fra hende og var koldere imod hende end til andre tider. Og dog mødtes hun og

Florence aldrig, når der ingen var til stede, uden at hun omfavnede hende lige så kærligt som fordum, skønt ikke med den samme mildhed i sine stolte træk, og ofte listede hun sig, når hun kom sent hjem, i mørket op til Florences kammer, således som hun havde plejet at gøre, og hviskede et "God nat" på hendes hovedpude. Og uden i sin søvn at vide af disse besøg vågnede Florence undertiden lige som af en drøm om disse sagte udtalte ord og syntes at føle, at læberne rørte ved hendes ansigt. Men mindre og mindre hyppigt, mens månederne gik.

Og nu begyndte tomheden i Florences eget hjerte atter at skabe en ensomhed om hende. Ligesom billedet af den fader, hun havde elsket, umærkeligt var blevet kun en tanke, således begyndte Edith, idet hun fulgte den samme skæbne som alt det øvrige, hendes kærlighed havde klynget sig til, for hver dag mere og mere at forsvinde, at fordunkles og blive blegere i det fjerne. Lidt efter lidt veg hun tilbage fra Florence, ligesom det forsvindende genfærd af, hvad hun havde været; lidt efter lidt udvidedes kløften imellem dem og syntes dybere; lidt efter lidt stivnede hele den fylde af inderlighed og ømhed, hun havde vist, i den kække, forbitrede dristighed, hvormed hun, uset af Florence, steg op på randen af en dyb afgrund og vovede at skue ned i den.

Der var kun ét hensyn at stille op imod det tunge tab af Edith, og skønt det kun var en ringe lettelse for hendes tunge hjerte, søgte hun dog at tænke sig det som en trøst. Ikke delt i sin kærlighed og pligt imod dem, kunne Florence elske dem begge uden at være uretfærdig mod nogen af dem. Som skygger af hendes kærlige indbildningskraft kunne hun skænke dem den samme plads i sit bryst, uden at forurette dem med tvivl.

Det søgte hun at gøre. Undertiden, og det ofte, påtrængte spørgende tanker om grunden til denne forandring hos Edith sig hendes sjæl og forskrækkede hende; men når denne sjæl hengav sig til sin stumme sorgs og ensomheds ro, var den ikke længere nysgerrig. Florence havde kun roligt at huske på, at hendes forjættelses stjerne fordunkledes af den almindelige skummelhed, der hang over huset, og at græde og resignere.

Mens Florence således levede i en drøm, hvori hendes unge hjertes overstrømmende kærlighed udtømte sig på luftige skikkelser, og i en virkelig verden, hvor hun kun havde erfaret lidet andet end den stærke strøms tilbagerullen mod sig selv, fyldte hun sytten år. Hvor frygtsom og tilbageholden hendes ensomme liv end havde gjort hende, havde det dog ikke gjort hendes blide sind eller inderlige natur bitter. Et barn i uskyldig naturlighed, en kvinde i beskeden selvtillid og dyb følelse, syntes både barnet og kvinden på én gang at være udtrykt i hendes skønne ansigt og fine, skrøbelige skikkelse og yndigt at blande sig der, som om våren var uvillig til at vige ved sommerens komme og søgte at forene blomsternes tidligere skønhed med deres fulde blomstring. Men i hendes dirrende røst, hendes rolige øjne, undertiden også i et sælsomt, æterisk lys, der syntes at hvile over hendes hoved, og altid i et vist tankefuldt præg, der var udbredt over hendes skønhed, var der et udtryk ligesom det, der var blevet set hos den døde dreng, og rådsforsamlingen i folkestuen hviskede indbyrdes og rystede på hovedet og spiste og drak endnu mere i en nøjere forening af godt kammeratskab.

Dette opmærksomme selskab havde nok at sige om mr. og mrs. Dombey og om Carker, der syntes at være mægler imellem

dem og kom og gik, som om han søgte at stifte fred, men ikke kunne. Alle beklagede tingenes uhyggelige tilstand, og alle var enige om, at mrs. Pipchin – hvis upopularitet var enestående – havde en eller anden del deri; men i det hele taget var det ret behageligt at have et så godt emne til foreningspunkt, og de udnyttede det også så godt som muligt og morede sig ganske kosteligt.

Husets stadige gæster og de iblandt dem, som mr. og mrs. Dombey atter besøgte, fandt partiet så temmelig lige, i det mindste i henseende til stolthed, og tænkte ikke mere på det. Den unge dame med ryggen indfandt sig først nogen tid efter mrs. Skewtons død, fordi hun, som hun med sit sædvanlige indtagende lille skrig sagde til nogle fortrolige veninder, ikke kunne skille familien fra en forestilling om ligstene og alle slags rædsler af den art; men da hun kom, så hun ingen fejl, med undtagelse af, at Dombey bar en bunke guldsigneter ved sit ur, hvilket i høj grad stødte hende som en for længst eksploderet overtro. Denne ungdommelige tryllerske fandt en steddatter forkastelig i princippet, men havde ellers ikke andet at sige på Florence, end at hun sørgeligt manglede "stil" – hvilket måske skulle betyde ryg. Mange, som kun ved højtidelige lejligheder kom der i huset, vidste næppe, hvem Florence var, og sagde, når de gik hjem: "Nej, virkelig! Var det miss Dombey der i kroen? Meget smuk, men lidt svagelig og tankefuld, lader det til!"

Visselig ikke mindst således efter det sidste halve år, tog Florence dagen før den anden årsdag for hendes faders ægteskab med Edith plads ved middagsbordet med en uro, der grænsede til frygt. Hun havde ingen anden grund til den end selve dagen, udtrykket i hendes faders ansigt i det hurtige

glimt, hun havde opfanget af det, og Carkers nærværelse, der, skønt altid ubehagelig for hende, dog den dag var hende endnu ubehageligere end nogen sinde før.

Edith var rigt klædt, for hun og Dombey var bedt ud i et stort aftenselskab, og man spiste sent til middag den dag. Hun kom først, da de andre var gået til bords, og Carker rejste sig og førte hende hen til hendes stol. Hvor skøn og glimrende hun end var, var der dog noget i hendes ansigt og holdning, som syntes for evigt og uden håb at adskille hende fra Florence og alle. Og dog så Florence et øjeblik, da hendes øjne vendte sig mod hende, en stråle af venlighed i dem, som gjorde den afstand, hun havde trukket sig tilbage til, til grund for sorg og klage.

Der blev kun talt lidt ved bordet. Florence hørte undertiden sin fader tale om forretningssager med Carker og denne svare sagte; men hun skænkede deres ord kun ringe opmærksomhed og ønskede, at måltidet var forbi. Da desserten var blevet sat på bordet, og de var blevet alene, sagde Dombey, som flere gange havde rømmet sig på en måde, der ikke varslede noget godt:

"De ved formodentlig, mrs. Dombey, at jeg har underrettet husholdersken om, at her kommer fremmede til middag i morgen."

"Jeg spiser ikke hjemme," svarede hun.

"Intet stort selskab," fortsatte Dombey med påtaget ligegyldighed, som om han ikke havde hørt, hvad hun sagde.

"Kun tolv-fjorten personer. Min søster, major Bagstock og nogle flere, som De kun kender lidt til."

"Jeg spiser ikke hjemme," gentog hun.

"Hvor tvivlsomt det end kan være, mrs. Dombey," sagde Dombey, der endnu stadig majestætisk lod, som om hun ikke

havde talt, "om jeg har grund til netop nu at mindes denne dag på den allerbehageligste måde, gives der dog i den slags forhold et vist skin, som må opretholdes i verdens øjne. Selv om De ingen agtelse har for Dem selv, mrs. Dombey –"

"Det har jeg ikke," sagde hun.

"Frue," udbrød Dombey og slog i bordet, "hør mig ud, om De behager. Jeg siger, at selv om De ingen agtelse har for Dem selv –"

"Og jeg siger, at det har jeg ikke," svarede hun. Han så på hende; men det ansigt, hun til gengæld viste ham, ville ikke have forandret sig, om så døden selv havde stirret på det.

"Carker," sagde Dombey roligere til denne, "da jeg ved tidligere lejligheder har gjort mrs. Dombey meddelelser gennem Dem og ønsker at iagttage, hvad der er skik og brug her i livet, må jeg bede Dem have den godhed at underrette mrs. Dombey om, at om hun end ingen agtelse har for sig selv, har jeg dog nogen agtelse for mig selv og forlanger derfor mit arrangement for i morgen gennemført."

"Sig Deres herre, sir," sagde Edith, "at jeg ved lejlighed skal tage mig den frihed at tale med ham om denne sag og tale med ham under fire øjne."

"Da mr. Carker, frue," sagde hendes ægtefælle, "kender den grund, som nøder mig til at nægte Dem et sådant privilegium, skal han være fritaget for at overbringe et sådant budskab." Han så hendes øjne bevæge sig, mens han talte, og fulgte dem med sine.

"Deres datter er til stede," sagde Edith.

"Min datter skal blive her."

Florence, der havde rejst sig, satte sig igen, idet hun skjulte sit ansigt i sine hænder og skælvede.

"Min datter –" begyndte Dombey.

Men Edith standsede ham med en røst, der, skønt den ikke var en tone højere end ellers, var så klar, eftertrykkelig og tydelig, at man ville kunne have hørt den under en hvirvelvind.

"Jeg siger Dem, at jeg vil tale under fire øjne med Dem. Hvis De ikke er afsindig, vil De lægge mærke til mine ord."

"Jeg har myndighed," svarede hendes ægtefælle, "til at tale med Dem, når og hvor jeg finder for godt; og jeg finder for godt at tale her og nu."

Hun rejste sig, som om hun ville gå, men satte sig igen, og idet hun med al mulig ydre fatning så på ham, sagde hun med samme røst:

"Så tal!"

"Først må jeg sige Dem," sagde Dombey, "at Deres væsen har et truende udtryk, som ikke klæder Dem."

Hun lo. Diamanterne i hendes hår bævede. Man har fabler om ædelstene, der taber deres glans, når den, der bærer dem, svæver i fare. Havde disse haft denne egenskab, ville deres fængslende lysstråler være blegnet i dette øjeblik og de selv blevet lige så matte som bly.

Carker lyttede med nedslagne øjne.

"Med hensyn til min datter," sagde Dombey, idet han optog tråden i sin tale, "da er det ingenlunde uoverensstemmende med hendes pligt imod mig, at hun får at vide, hvilken adfærd hun bør sky. For øjeblikket er De et meget slående eksempel i så henseende for hende, og jeg håber, at hun vil føre sig det til nytte."

"Jeg vil ikke standse Dem nu," svarede hans hustru, mens hverken hendes øje, røst eller holdning forandrede sig; "jeg ville ikke rejse mig og gå og fritage Dem for et eneste ord, selv om værelset stod i lys lue."

Dombey bevægede hovedet ligesom med en spydig påskønnelse af hendes opmærksomhed og vedblev, skønt ikke med samme fatning som før, for Ediths hurtige uro med hensyn til Florence og hendes ligegyldighed for ham og hans irettesættelse plagede og pirrede ham ligesom et sår, der stivnes.

"Mrs. Dombey," sagde han, "det er måske ikke uden nytte for min datter, at hun mærker, hvor beklageligt et stridigt sind er, og hvor nødvendigt det er, at det tugtes, i særdeleshed når man giver efter for det – på en utaknemmelig måde giver efter for det, vil jeg tilføje – efter at man har tilfredsstillet sin ærgerrighed og egennytte, hvilke egenskaber, efter hvad jeg tror, har fået Dem til at indtage Deres nuværende plads ved dette bord."

"Nej, jeg ville ikke rejse mig og gå og fritage Dem for et eneste ord," gentog hun ligesom før, "selv om værelset stod i lys lue!"

"Det er måske ganske naturligt," fortsatte han, "at De ikke synes om, at sådanne ubehagelige sandheder udtales i overværelse af andre tilhørere, skønt jeg virkelig ikke indser, at nogen" – han kunne ikke skjule sin sande følelse her eller lade være med at skele skummelt til Florence – "at nogen kan give dem større kraft og eftertryk end jeg selv, som de vedrører så umiddelbart. Det er måske ganske naturligt, at De ikke har lyst til i andres nærværelse at høre, at der gives et oprørsk princip, som De ikke kan kue for snart, som De *må* kue, mrs. Dombey,

og som jeg desværre husker at have – med en vis tvivl og utilfredshed – mere end én gang før vort ægteskab set ytre sig mod Deres afdøde moder. Men De har midlet i Deres egen hånd. Jeg havde, da jeg begyndte, ingenlunde glemt, at min datter var til stede. Jeg beder, at De i morgen ikke vil glemme, at der er flere personer til stede, og at De med et vist hensyn for skinnet vil modtage Deres selskab på en passende måde."

"Det er altså ikke nok, at De ved, hvad der er foregået imellem Dem og mig; det er ikke nok, at De kan se derhen," sagde Edith og pegede på Carker, "og blive mindet om de fornærmelser, De har tilføjet mig; det er ikke nok, at De kan se derhen," tilføjede hun og pegede på Florence med en hånd, som for første og sidste gang skælvede lidt, "og tænke på, hvad De har gjort, og på den sindrige smerte, De hver dag, hver time stadig har ladet mig føle; det er ikke nok, at denne dag fremfor alle andre i året er mindeværdig for mig ved en kamp – vel fortjent, men ufattelig for mennesker som Dem – under hvilken jeg ville ønske, at jeg var død! Til alt dette føjer De den sidste lavhed, som sætter kronen på det hele, at lade *hende* være vidne til, hvor dybt jeg er faldet, selv om De ved, at De har fået mig til at bringe ofre for hendes fred, der var mit livs eneste blide følelse og interesse, selv om De ved, at jeg for hendes skyld endnu, hvis jeg kunne – men jeg kan ikke; min sjæl gyser alt for meget tilbage for Dem – ville bøje mig ganske efter Deres vilje og blive den tålmodigste vasal, De har!"

Dette var ikke måden at smigre Dombey's stolthed på. Af det hun sagde, vækkede den gamle følelse til en stærkere og voldsommere bevidsthed, end den før havde haft. Atter blev hans forsømte barn på denne bratte overgang i hans liv selv af

denne oprørske kvinde fremstillet som almægtigt, hvor han var afmægtig; som alt, hvor han var intet!

Han vendte sig om imod Florence, som om det var hende, der havde talt, og bød hende forlade værelset. Florence adlød, idet hun skjulte sit ansigt og græd og skælvede, da hun gik.

"Jeg fatter," sagde Dombey med forbitret triumf, "den modstandsånd, der har givet Deres følelser denne retning; men de er blevet mødt og tvunget til at vende om!"

"Så meget værre for Dem!" svarede hun med samme uforandrede røst og væsen. "Ja!" – for han havde pludselig vendt sig om, da hun sagde det – "hvad der er slemt for mig, er tyve millioner gange værre for Dem. Tænk på det, selv om De ikke tænker på andet!"

Diamantbuen, som omspændte hendes sorte hår, lynede og glimtede som en stjernebesået bro. Men ædelstenene havde ingen advarende kraft, ellers ville de være blevet så matte og dunkle som plettet ære. Carker sad og lyttede med nedslagne øjne.

"Mrs. Dombey," sagde Dombey, idet han så meget som muligt igen påtog sig sin hovmodige holdning, "ved en sådan opførsel forsoner De mig ikke eller bringer mig til at afstå fra et forsæt."

"Det er den eneste sande, skønt den kun er et svagt udtryk af, hvad der bevæger sig i mig," svarede hun. "Men hvis jeg troede, at den kunne forsoner Dem, ville jeg undertrykke den, hvis den ved nogen menneskelig anstrengelse lod sig undertrykke. Jeg gør intet af, hvad De beder om."

"Jeg er ikke vant til at bede, mrs. Dombey, jeg befaler."

"Jeg vil ikke indtage nogen plads i Deres hus i morgen eller nogen anden dag efter i morgen. Jeg vil ikke vises frem som den

stridige slavinde, De engang har købt. Hvis jeg fejrede min bryllupsdag, ville jeg mindes den som en skændselens dag. Selvagtelse, skinnet i verdens øjne! Hvad er sligt vel for mig? De har gjort alt, hvad De kunne, for at gøre det til intet for mig, og det er intet!"

"Carker," sagde Dombey med rynkede bryn, "mrs. Dombey glemmer sig selv og mig i den grad og bringer mig i en stilling, der er så upassende for mig, at jeg må gøre ende på denne tilstand."

"Så slip mig fri," sagde Edith lige så ubevægelig, som hun hele tiden havde været, "fra den lænke, jeg er bundet med. Lad mig gå."

"Frue?" udbrød Dombey.

"Giv mig fri!"

"Frue?" gentog han.

"Sig ham," sagde Edith og vendte sit stolte ansigt om mod Carker, "at jeg ønsker skilsmisse mellem os; at det er bedst, at en sådan finder sted; at jeg råder ham til det. Sig ham, at det kan ske på hvilke vilkår, han vil – hans rigdom er intet for mig – men at det ikke kan ske for snart."

"Store Gud, mrs. Dombey," sagde hendes mand med den højeste grad af forbavselse, "tror De det muligt, at jeg kunne låne øre til et sådant forslag? Ved De, hvem jeg er? Ved De, hvad jeg repræsenterer? Har De nogen sinde hørt tale om Dombey & Søn? At folk skulle sige, at mr. Dombey – *mr. Dombey* – var blevet skilt fra sin kone! At simple folk skulle tale om mr. Dombey og hans huslige sager! Tror De virkelig, mrs. Dombey, at jeg skulle tillade, at mit navn således blev gjort til genstand for folkesnak? Nej, nej, frue. Skam Dem! De er latterlig."

Dombey lo virkelig.

Men ikke således som hun. Hun måtte hellere have været død end leet således, som hun gjorde, til svar, med sit stive blik fæstet på ham. Han måtte hellere have været død end siddet der i sin stolthed og hørt hende le således.

"Nej, mrs. Dombey," blev han ved, "nej. Der er ingen mulighed for en skilsmisse mellem Dem og mig, og derfor råder jeg Dem så meget mere til at arbejde på at vække Deres pligtfølelse. Og, Carker, som jeg ville have sagt Dem –"

Carker, der hele tiden havde siddet og lyttet, hævede nu sine øjne, der strålede af et klart, ualmindeligt lys.

"- som jeg ville have sagt Dem," fremturede Dombey, "må jeg bede Dem nu, da det er kommet så vidt, at underrette mrs. Dombey om, at det ikke hører til mine leveregler at lade mig hindre af nogen – eller at tillade, at nogen blandt dem, der skylder mig lydighed, fremføres som en kraftigere grund til lydighed imod mig end jeg selv. Den tale, der er blevet ført om min datter, og den brug, der er blevet gjort af hende som værn imod mig, er unaturlige. Om min datter virkelig spiller under dække med mrs. Dombey, ved jeg ikke og bryder mig heller ikke om at vide, men efter det, mrs. Dombey i dag har sagt, og min datter i dag har hørt, må jeg bede Dem underrette mrs. Dombey om, at hvis hun bliver ved at gøre dette hus til den tumleplads for uenighed, det er blevet til, opfatter jeg ifølge denne dames egen tilståelse min datter som i visse måder ansvarlig for det og straffer hende med mit alvorligste mishag. Mrs. Dombey har spurgt, "om det ikke er nok", at hun har gjort dette eller hint. De vil behage at svare nej, det er ikke nok."

"Et øjeblik," udbrød Carker og faldt ham i talen, "tillad mig! Hvor pinlig min stilling end i det bedste tilfælde er, og hvor ualmindelig pinlig den end bliver, når jeg synes at have en anden mening end De, må jeg dog spørge, om De ikke gjorde bedst i endnu en gang at tage spørgsmålet om en skilsmisse under overvejelse? Jeg ved, hvor uforenelig den er med Deres ophøjede, offentlige stilling, og jeg ved også, hvor fast Deres beslutning er, når De lader mrs. Dombey forstå" – lyset fra hans øjne faldt på hende, idet han med samme tydelighed som lige så mange klokker skilte sine ord fra hinanden – "at intet uden døden kan skille Dem. Intet uden den. Men når De husker på, at mrs. Dombey ved at leve her i huset og, som De sagde, gøre det til en tumleplads for uenighed ikke alene selv tager del i denne uenighed, men hver dag udsætter miss Dombey, vil De da ikke befri hende for en uafbrudt opirrelse og en uafbrudt, næsten utålelig viden om at være uretfærdig mod en anden? Synes dette ikke at være ligesom – jeg siger ikke, at det er det – at opofre mrs. Dombey for at holde fast på Deres fremragende og uantastelige stilling?"

Atter faldt lyset fra hans øjne på hende, mens hun, nu med et påfaldende og frygteligt smil på sit ansigt, stod og så på sin ægtefælle.

"Carker," svarede Dombey med en hovmodig panderynken og i en tone, som skulle være afgørende, "De tager fejl af Deres stilling, når De vil give mig råd om et sådant punkt, og De tager til min forundring fejl af mig med hensyn til selve Deres råd. Jeg har ikke mere at sige."

"Måske tog De fejl af min stilling, da De bærede mig med de underhandlinger, jeg har været beskæftiget med," sagde Carker

i en usædvanlig og ubeskrivelig drillende tone og med en bevægelse med hånden hen mod mrs. Dombey.

"Aldeles ikke, aldeles ikke," svarede den anden stolt. "De blev brugt –"

"Som en underordnet person for at ydmyge mrs. Dombey. Det glemte jeg. Ja vist, det var en udtrykkelig forudsætning! Jeg beder Dem undskylde!"

Idet han med en ærbødighed, som kun stemte lidet overens med hans ord, skønt de udtaltes ydmygt nok, bøjede sit hoved for Dombey, vendte han det om mod hende og lod sine årvågne øjne dvæle i den retning.

Hun måtte hellere være blevet hæslig og faldet død om end have rejst sig med et sådant smil på sit ansigt, med en sådan falden ånds hånlige og skønne majestæt. Hun løftede hånden op til det juvelstrålende diadem, hun havde på hovedet, og idet hun rev det af med en sådan voldsomhed, at hendes yppige hår strammedes med ubarmhertig grusomhed og i en vild uorden faldt ned omkring hendes skuldre, kastede hun det på gulvet. Fra hver arm løsnede hun et diamant-armbånd, smed det fra sig og trådte på den strålende dyng. Uden et ord, uden mindste skygge på ilden i hendes klare øje, uden mindste dæmpelse af det højtidelige smil på hendes ansigt blev hun ved lige til det sidste at se på Dombey, mens hun gik hen til døren og forlod ham.

Førend Florence gik, havde hun hørt nok til at vide, at Edith endnu elskede hende; at hun havde lidt for hendes skyld og havde fortiet de ofre, hun havde bragt, for at de ikke skulle forstyrre hendes fred. Hun ønskede ikke at tale med hende om det – hun kunne ikke, når hun huskede på, hvem hun lå i strid

med – men hun ønskede med en tavs og kærlig omfavnelse at forsikre hende, at hun erkendte det og takkede hende.

Hendes fader tog den aften alene ud, og kort efter forlod Florence sit værelse og gik omkring i huset for at søge efter Edith, men uden nytte. Hun var i sine værelser, hvor Florence for længe siden var holdt op med at komme og ikke vovede sig ind nu for ikke mod sin vilje at fremkalde nye scener. Men i håb om at træffe hende, førend hun gik i seng, fortsatte Florence at gå fra det ene værelse til det andet og flakkede om i det glimrende og øde hus, uden at dvæle nogetsteds.

Mens hun gik over en gang, som et lille stykke derfra vendte ud til trappegangen og kun oplystes ved festlige lejligheder, så hun gennem åbningen, der var bueformet, en mands skikkelse gå nogle få trappetrin ned lige overfor. Af instinktiv frygt for sin fader, som hun mente, det var, standsede hun i mørket og så gennem buen ud i lyset. Men det var Carker, som kom alene ned og så ud over rækværket ned i forstuen. Der blev ikke ringet på nogen klokke for at melde hans bortgang, og ingen af tjenerne var til stede. Han gik roligt ned, åbnede selv døren, smuttede ud og lukkede den sagte efter sig.

Florences uovervindelige modbydelighed for denne mand og måske også den hemmelige iagttagelse af et menneske, noget, som selv under sådanne omstændigheder er på en måde brødefuldt og trykkende, fik hende til at skælve fra hoved til fod. Hendes blod syntes at stivne. Så snart hun kunne – for først følte hun en uimodståelig skræk for at røre sig af stedet – gik hun hurtigt til sit eget værelse og lukkede døren af; men selv da havde hun, skønt indelukket med sin hund, en isnende

følelse af rædsel, som om en eller anden fare rugede i nærheden af hende.

Den gennemtrængte hendes drømme og forstyrrede hende hele natten. Da hun om morgenen, træt og med et tungt minde om den huslige ulykke fra den foregående dag, var stået op, søgte hun atter Edith i alle værelserne og blev hele formiddagen fra tid til anden ved med det. Men hun blev inde på sit værelse, og Florence så ikke noget til hende. Da Florence imidlertid hørte, at det påtænkte middagsselskab var blevet udsat, troede hun, at hun måske ville tage ud om aftenen, og besluttede derfor at søge ved denne lejlighed at møde hende på trappegangen.

Da aftenen var faldet på, hørte hun i det værelse, hvor hun med vilje havde taget plads, fodtrin ude på trappegangen, som hun troede var Ediths. Da Florence så ilede ud og op til hendes værelse, mødte hun hende øjeblikkelig; hun gik alene ned.

Men hvor forskrækket og forbavset blev Florence ikke, da Edith ved synet af hende med det tårevædede ansigt og de udstrakte arme gøs tilbage og skreg!

"Kom mig ikke nær!" udbrød hun. "Gå af vejen! Lad mig komme forbi!"

"Moder!" sagde Florence.

"Kald mig ikke moder! Tal ikke til mig! Se ikke på mig! – Florence!" fortsatte hun og fo'r tilbage, da Florence gik et skridt hen imod hende. "Rør ikke ved mig!"

Mens Florence stod som forstenet over for det blege ansigt og de stirrende øjne, så hun, at Edith lagde sine hænder over dem og, idet hun gøs over hele legemet og trykkede sig ind mod væggen, listede sig forbi hende, sprang op og flygtede.

Florence sank afmægtig om på trappen og blev fundet der, af mrs. Pipchin, mente hun. Hun vidste ikke af noget, førend hun så sig liggende på sin egen seng, omgivet af mrs. Pipchin og nogle tjenestefolk.

"Hvor er moder?" var hendes første spørgsmål.

"Taget i selskab."

"Og fader?"

"Mr. Dombey er i sit værelse, og det bedste, De kan gøre, miss Dombey," sagde mrs. Pipchin, "er at klæde dem af og gå i seng lige på minuttet."

Uden at love lydighed, men under påskud af, at hun ønskede at få ro, frigjorde Florence sig, så snart hun kunne, fra mrs. Pipchins og hendes ledsageres omhu. Da hun var blevet alene, tænkte hun på, hvad der var hændt på trappen, først med tvivl om dets virkelighed, derpå med tårer og til sidst med en ubeskrivelig og frygtelig uro lig den, hun havde følt den foregående aften.

Hun ville ikke gå i seng, førend Edith var kommet tilbage, og, hvis hun ikke kunne få hende i tale, søge at få at vide, om hun var lykkelig og vel hjemme. Hvilken utydelig og skyggeagtig rædsel det var, som bragte Florence til at tage denne beslutning, vidste hun ikke og vovede hun ikke at tænke sig. Hun vidste kun, at før Edith var kommet tilbage, var der ingen ro for hendes værkende hoved og bankende hjerte.

Aftenen gik over til nat; midnat kom, men ingen Edith.

Florence kunne ikke læse eller holde sig et øjeblik rolig. Hun gik frem og tilbage i sit værelse, lukkede døren op og gik frem og tilbage udenfor på trappegangen, så ud ad vinduet på natten, lyttede efter blæsten og regnen, satte sig ned og så på

ansigterne i ilden og stod op og så på månen, der fløj gennem skyhavet som et skib for stormen.

Alle i huset var gået i seng, med undtagelse af to tjenere, der nede i forstuen ventede på deres frues hjemkomst.

Klokken blev ét. Kareterne, som rullede i det fjerne, drejede om hjørnet, blev holdende langt borte eller kørte forbi; stilheden blev efterhånden dybere og blev sjældnere brudt, undtagen af vindstødene og regnens pisken. Klokken blev to. Ingen Edith.

I endnu heftigere bevægelse gik Florence frem og tilbage ude i gangen og så ud på natten, der blev gjort uklar af regndråberne på ruden og tårerne i hendes egne øjne, og så op på tumlen på himlen, der, hvor forskellig den end var fra roen nede, dog var så højtidelig og ensom. Klokken blev tre! Der var rædsel i hvert fnug af aske, som faldt ud af ilden. Endnu ingen Edith!

Men nu blev der et forsigtigt røre i huset, og Florence hørte, at mrs. Pipchin var blevet vækket af en af dem, der havde siddet oppe, og var stået op og gået ned til hendes faders dør. Idet hun listede sig længere ned ad trappen og iagttog, hvad der foregik, så hun sin fader komme ud i slåbrok og studse ved at høre, at hans kone endnu ikke var kommet hjem. Han sendte bud til stalden for at få at vide, om kusken var der, og klædte sig meget ilsomt på.

Tjeneren kom i største hast tilbage med kusken, som sagde, at han havde været hjemme og i seng siden klokken ti. Han havde kørt sin frue til hendes forrige hus i Brook Street, hvor hun havde truffet Carker –

Florence stod på det selvsamme sted, hvorfra hun havde set ham gå ned. Atter bævede hun af navnløs rædsel for dette syn og havde næppe standhaftighed nok til at høre og fatte resten.

Som han havde sagt til ham, forklarede karlen videre, at hans frue ikke trængte til vognen for at komme hjem og havde ladet ham køre.

Hun så sin fader blive ganske hvid i ansigtet og hørte ham med hurtig, skælvende stemme spørge efter mrs. Dombey's kammerpige. Hele huset kom på benene; for et øjeblik efter var hun der, og det meget bleg, og talte usammenhængende.

Hun sagde, at hun havde klædt sin frue tidligt på – fulde to timer, førend hun var taget ud – og fruen havde sagt, som så ofte før, at hun ikke havde brug for hende den aften. Hun var kommet lige fra sin frues værelse, men –

"Men hvad? Hvad var det?" hørte Florence sin fader spørge som en vanvittig.

"Men det indre påklædningsværelse var lukket af og nøglen borte."

Hendes fader greb et brændende lys, som stod på gulvet og kom løbende op ad trappen med et sådant raseri, at Florence i sin forfærdelse næppe fik tid til at flygte for ham. Hun hørte ham slå døren ind, mens hun med vildt udstrakte hænder, bølgende hår og et ansigt som en afsindigs løb tilbage til sit eget værelse.

Da døren gav efter, og han styrtede ind, hvad fik han da at se? Det vidste ingen. Men sammenhobet i en kostbar masse på gulvet lå alle de smykker, hun havde fået, efter at hun var blevet hans hustru; hver kjole, hun havde båret; alt, hvad hun havde ejet. Det var det værelse, hvor han i spejlet dér havde set det

stolte ansigt forstøde ham. Det var det værelse, hvor han ørkesløst havde spurgt sig selv, hvorledes disse ting ville se ud, når han næste gang fik dem at se?

Idet han med et rasende hastværk stoppede dem ned i skufferne og lukkede af for dem, fik han øje på nogle papirer, der lå på bordet. Det var det forsørgelsesdokument, han havde udstedt ved deres ægteskab, og et brev. Han læste, at hun var borte. Han læste, at han var vanæret. Han læste, at hun på sin skændselsfulde bryllupsdag var flygtet med den mand, han havde valgt til hendes ydmygelse, og han fo'r ud af værelset og ud af huset i den afsindige tanke, at han endnu kunne finde hende på det sted, hun var blevet ført hen til, og med sin bare hånd slå ethvert spor af skønhed ud af det triumferende ansigt.

Uden at vide, hvad hun gjorde, tog Florence hat og sjal på, idet hun drømte om at ville løbe omkring i gaderne, indtil hun fandt Edith, og da trykke hende i sine arme for at frelse hende og bringe hende tilbage. Men da hun ilede ud på trappegangen og så de forskrækkede tjenestefolk gå op og ned med lys og vige tilbage for hendes fader, da han gik ned, vågnede hun til kendskab om sin afmagt og blev, mens hun skjulte sig i en af de store sale, som *derfor* var blevet gjort så pragtfulde, til mode, som om hendes hjerte skulle briste af sorg.

Medlidenhed med hendes fader var den første tydelige følelse, som gjorde modstand mod den smertens strøm, der overvældede hende. Hendes trofaste natur vendte sig til ham i hans nød med samme varme, som om han i sin lykkes dage havde været legemliggørelsen af den forestilling, der efterhånden var blevet så svag og dunkel. Skønt hun kun af en formløs frygts indskydelser kendte det fulde omfang af hans

ulykke, stod han dog for hende som forurettet og forladt, og atter drev hendes higende kærlighed hende til ham.

Han blev ikke længe borte; for Florence græd endnu i den store sal og dvælede ved disse tanker, da hun hørte ham komme tilbage. Han befalede tjenestefolkene at tage fat på deres sædvanlige sysler og gik ind i sit værelse, hvor han trådte så tungt, at hun kunne høre ham gå frem og tilbage fra den ene ende af det til den anden.

Idet Florence pludselig gav efter for sin kærligheds tilskyndelse, frygtsom til andre tider, men dristig i trofasthed imod ham i hans modgang, og uden at lade sig skræmme af tidligere tilbagevisninger, ilede hun, let påklædt som hun var, ned ad trappen. Idet hun satte sin lette fod i forstuen, kom han ud fra sit værelse. Uden at standse skyndte hun sig hen imod ham med udstrakte arme og udbrød: "Å kære, kære fader!" som om hun ville have omslynget hans hals.

Og det ville hun også have gjort. Men i sit raseri hævede han sin grusomme arm og slog så hårdt til hende, at hun vaklede på marmorgulvet, og mens han slog til, sagde han hende, hvad Edith var, og bød hende følge hende, eftersom de altid havde spillet under dække med hinanden.

Hun sank ikke ned for hans fod; hun lukkede ikke synet af ham ude med sine skælvende hænder; hun græd ikke; hun sagde ikke et eneste bebrejdende ord. Men hun så på ham, og et fortvivlelsens skrig udgik fra hendes hjerte. For idet hun så på ham, så hun ham myrde den dyrebare tanke, som hun, trods ham, havde næret. Hun så hans grusomhed, ligegyldighed og had herske over den og træde den i støvet. Hun så, at hun ingen fader havde på jorden, og løb forældreløs ud af hans hus.

Løb ud af hans hus. Et øjeblik derefter, og hendes hånd lå på låsen, skriget var på hendes læber, og hans ansigt var der, blegere af det gule lys, som hastigt slukkedes, og af dagskæret, som trængte ind oven over døren. Der gik endnu et øjeblik, og det tykke mørke i det tæt tillukkede hus – man havde glemt at tage skodderne fra, skønt det længe havde været dag – veg for morgenens uventede klarhed og frihed, og med bøjet hoved, for at skjule sine kvalfulde tårer, stod Florence ude på gaden.

48. Florences flugt

I sin vilde sorg, undseelse og rædsel ilede den forstødte pige gennem den klare morgenstunds solskin, som om det havde været en vinternats mørke. Idet hun vred sine hænder og græd, var ligegyldig for alt, hvad hun elskede, efterladt som den eneste overlevende på en ensom kyst efter et stort skibs stranding, flygtede hun uden nogen tanke, uden noget håb, uden noget klart forsæt, kun for at flygte et eller andet sted hen – lige meget hvor.

Det opmuntrende prospekt af en lang, af morgensolen forgyldt gade, synet af den blå himmel og de luftige skyer, den kraftige, friske dag, som var så varm og rosenfarvet efter sin sejr over natten, vakte ingen tilsvarende følelser i hendes bryst. Et eller andet sted hen, lige meget hvor, for at skjule sit hoved! Et eller andet sted hen, lige meget hvor, for at søge tilflugt, for aldrig mere at skue det sted, hun var flygtet fra!

Men folk begyndte at færdes i gaderne; butikkerne blev åbnet, og tjenestefolk viste sig i gadedørene; støjen og tummelen af dagens kamp begyndte at lade sig høre. Florence så forundring og nysgerrighed i de ansigter, der fo'r forbi hende; så lange skygger komme tilbage på fortovet og hørte stemmer, som hun ikke kendte, spørge hende, hvor hun ville hen, og hvad der var på færde, og skønt disse først gjorde hende endnu mere bange og fik hende til at skynde sig endnu stærkere, gjorde de hende dog den væsentlige nytte at bringe hende til sig selv igen og minde hende om nødvendigheden af større fatning.

Hvorhen skulle hun gå? Et eller andet sted hen, lige meget hvor! Stadig længere bort, men hvorhen? Hun tænkte på den eneste gang, da hun, ligesom nu, havde flakket om i Londons store ørken, skønt ikke så fortabt som nu, og gik den samme vej til Walters onkels hjem.

Hun holdt sin hulken tilbage, tørrede sine ophovnede øjne, søgte at blive rolig for at undgå at vække opmærksomhed og gik, fast besluttet på så længe som muligt at holde sig i de roligere gader, selv roligere videre, indtil en lille skygge fo'r forbi på det af solen bestrålede fortov, standsede, vendte om, kom tæt hen til hende og fo'r atter af sted, sprang flere gange rundt omkring hende, og gispende og snappende efter vejret, men alligevel med glad gøen, lå Diogenes ved hendes fødder.

"Å Di! Å kære, trofaste Di, hvorledes er du kommet her? Hvor kunne jeg dog forlade dig, Di, du som ikke ville forlade mig?"

Florence bukkede sig ned mod fortovet og lagde dens gamle, lodne, kærlige, naragtige hoved til sit bryst, og de rejste sig op og fulgtes ad, Di mere i luften end på jorden, idet den søgte at kysse sin herskerinde i flugten, faldt og rejste sig modigt igen, med spøgefuldt trods mod sin slægt fo'r løs på store hunde, forskrækkede unge stuepiger med sin snude, mens de stod og fejede gadedørstrapper, og midt under tusinde spilopper idelig standsede for at se tilbage på Florence og gø, indtil alle de hunde, der kunne høre den, og alle de hunde, som kunne slippe ud, kom ud og gloede på den.

Med denne sin sidste ven skyndte Florence sig i den fremrykkende morgenstund og det tiltagende solskin til City. Snart blev tummelen stærkere, fodgængerne mere talrige, butikkerne livligere, indtil hun blev ført bort af en strøm af liv,

der gik den vej og, idet den flød ligegyldig forbi torve og paladser, fængsler, kirker, torvepladser, rigdom, fattigdom, ondt og godt, rullede ligesom den brede flod ved siden af den, vakt af sine drømme om siv, vidjer og grønt mos, plumret og urolig imellem menneskers gerninger og sorger, videre til det dybe hav.

Omsider kom den lille kadets kvarter i sigte. Lidt nærmere endnu, og den lille kadet viste sig på sin post, lige så optaget som altid af sine observationer. Endnu lidt nærmere, og døren stod åben og indbød hende til at gå ind. Florence, som, da hun nærmede sig sin rejses mål, atter havde påskyndet sin gang, løb over gaden – fulgt tæt i hælene af Diogenes, som den stærke færdsel havde gjort noget forvirret – løb ind og segnede om på tærsklen til den lille dagligstue.

Kaptajnen stod med sin blanke hat på ved ilden og lavede sin morgenkakao med denne sirlige småting, hans ur, liggende på kaminhylden, for så meget lettere at kunne rådføre sig med det under kogningen. Da han hørte fodtrin og en damekjoles raslen, vendte han, som tænkte på den rædsomme mrs. MacStinger, sig om i samme øjeblik, som Florence gjorde en bevægelse med hånden hen mod ham, vaklede og faldt om på gulvet.

Kaptajnen, der var lige så bleg som Florence, bleg i selve knuderne i sit ansigt, løftede hende op, som om hun havde været et lille barn, og lagde hende på den samme sofa, hun havde sovet på for så mange år siden.

"Det er Hjertensfryd!" sagde kaptajnen og så hende vist i ansigtet. "Det er den søde skabning, som nu er blevet et voksent fruentimmer!"

Kaptajnen var så ærbødig mod hende og nærede en sådan agtelse for hende i denne nye egenskab, at han ikke for tusind pund ville have holdt hende i sine arme, mens hun lå afmægtig der.

"Min Hjertensfryd," sagde kaptajnen og trak sig lidt tilbage, idet den største uro og deltagelse stod malede i hans ansigt, "kan De praje kaptajn Cuttle med en finger, så gør det!"

Men Florence rørte sig ikke.

"Min Hjertensfryd," sagde den skælvende kaptajn, "for Wal'rs skyld, han, som er druknet på det salte dyb, hejs et eller andet signal, hvis De kan!"

Da kaptajnen mærkede, at hun ligeledes var følelsesløs for disse rørende bønner, snappede han en skål koldt vand fra sit morgenbord og stænkede hende noget af det i ansigtet. Idet kaptajnen gav efter for den bydende nødvendighed og bragte sin store hånd med overordentlig forsigtighed, skilte han hende af med hendes store hat, vædede hendes læber og pande, strøg hendes hår tilbage, dækkede hendes fødder med sin frakke, som han trak af, klappede hendes hånd – den var så lille i sammenligning med hans, at han opfyldtes med forbavselse, da han rørte ved den – og fortsatte, da han så, at hendes øjenlåg dirrede, og hendes læber begyndte at røre sig, med bedre mod disse oplevelsesforsøg.

"Stå støt, min smukke pige, stå støt! Så! Nu er det bedre med Dem. Støt er ordet, og støt skal det være. Hold det gående således! Drik en lille dråbe af dette hersens!" sagde kaptajnen. "Det gjorde godt! Hvordan står det til nu, min smukke pige?"

På dette stadium tog kaptajnen med en uklar tankeforbindelse mellem et ur og en læges behandling af en

patient sit eget ur ned fra kaminen, og idet han holdt det ud på sin krog og tog Florences hånd i sin, så han fra hint hen på denne og omvendt, som om han ventede, at viserne skulle udrette et eller andet.

"Hvordan står det til, min smukke pige?" sagde han. "Du har gjort hende godt, min dreng, tror jeg," sagde kaptajnen hviskende og med et bifaldende blik på sit ur. "Når du stilles en halv time tilbage om morgenen og et kvarters tid om eftermiddagen, så er du et ur, som ikke ret mange kan måle sig med, og intet kan overgå. Hvordan står det til nu, min rare dame?"

"Kaptajn Cuttle! Er det Dem?" udbrød Florence og rejste sig lidt op.

"Ja, ja, min rare dame," sagde kaptajnen, idet han hastigt blev enig med sig selv om, at denne titulatur var den fineste, han kunne tænke sig.

"Er Walters onkel her?" spurgte Florence.

"Her, min smukke pige? Det er mangen en lang dag, siden han har været her. Han har ikke været her, siden han satte kurs efter stakkels Wal'r. Men," tilføjede kaptajnen som et citat, "skønt tabt af sigte, for mindet kær, og England, hjem og skønhed!"

"Bor De her?" spurgte Florence.

"Ja, min rare dame," svarede kaptajnen.

"Å, kaptajn Cuttle!" sagde Florence i en fortvivlet tone og med foldede hænder. "Frels mig! Behold mig her! Lad ingen vide, hvor jeg er! Med tiden, når jeg kan, skal jeg meddele Dem, hvad der er hændt mig. Jeg har ingen i verden at ty til. Send mig ikke bort!"

"Sende Dem bort, min rare dame!" udbrød kaptajnen. "Dem, min Hjertensfryd! Stop lidt! Vi vil sætte lænseporten for og gøre et rundtørn med nøglen!"

Med disse ord hentede kaptajnen, der med største snildhed bragte sin ene hånd og sin krog, skodden til døren, satte den for og lukkede døren i lås.

Da han kom tilbage til Florence, greb hun hans hånd og kyssede den. Det hjælpeløse ved denne bevægelse, den bøn, den rettede til ham, den tillid, den udtrykte, den ubeskrivelige sorg i hendes ansigt, den sjælekval, hun alt for tydeligt havde lidt og endnu led, hans kendskab til hendes tidligere historie, hendes nuværende forladte, udmattede og sorgfulde udseende, alt dette trængte sig således ind på den gode kaptajn, at han formelig strømmede over af medynk og venlighed.

"Min rare dame," sagde han, mens han med sin arm polerede sin næse, indtil den skinnede som det blankeste kobber, "sig ikke et eneste ord til Edward Cuttle, førend De mærker, at De rider mageligt for Deres anker, hvilket hverken vil ske i dag eller i morgen. Og at give Dem op eller melde, hvor De er, sandelig jeg siger Dem og med Guds hjælp, det gør jeg ikke, kirkens katekismus, læg et mærke ved det!"

Alt dette, med henvisning og det hele, sagde kaptajnen i ét åndedræt og med megen højtidelighed, idet han ved "sandelig jeg siger Dem" tog hatten af og satte den på igen, da han havde udtalt.

Florence havde kun ét middel tilbage til at takke ham og vise ham, hvor meget hun stolede på ham, og hun bragte det. Idet hun klyngede sig til denne plumpe skabning som sit blødende hjertes sidste tilflugt, lagde hun sit hoved på hans ærlige

skulder og tog ham om halsen og ville have knælet for at velsigne ham, hvis han ikke havde gættet hendes forsæt og som en ægte mand holdt hende oppe.

"Støt!" sagde kaptajnen. "Støt! De er endnu for svag til at stå, ser De, min smukke pige, og må lægge Dem her igen. Så, så!" At have set kaptajnen løfte hende op på sofaen og dække hende til med sin frakke, ville have opvejet hundrede gallaskuespil. "Og nu," sagde han, "må De spise lidt, min rare dame, og hunden skal også få noget. Og derpå skal De gå op på gamle Sol Gills' kammer og falde i søvn der som en engel."

Mens kaptajnen gjorde denne hentydning til Diogenes, klappede han den, og Diogenes imødekom nådigst denne tilnærmelse på halvvejen. Under oplivelsesmidlerne havde den åbenbart været tvivlrådig, om den skulle fare løs på kaptajnen eller tilbyde ham sit venskab, og havde røbet denne indre kamp ved afvekslende at logre og vise tænder og et par gange at udstøde et hyl. Men nu var enhver tvivl fjernet. Det var tydeligt, at den holdt kaptajnen for et af de elskværdigste mennesker og for en mand, som det var en ære for en hund at kende.

Diogenes holdt øje med kaptajnen, mens han skænkede te og ristede brød, og røbede en levende deltagelse for hans huslige gerning. Men det var frugtesløst, at den gode kaptajn gjorde disse forberedelser for Florence, der gjorde nogle ynkelige forsøg på at gøre ære af dem, men intet kunne nyde og kun kunne græde og atter græde.

"Nå, nå!" sagde den medlidende kaptajn. "Når De er tørnet ind, min Hjertensfryd, skyder De nok bedre over stævn. Nu skal jeg give dig din ration, min dreng," sagde han til Diogenes, "og oppe til vejrs skal du holde vagt over dit herskab."

Men selv om Diogenes med funklende øjne og tænder, som løb i vand, havde fulgt sin morgenmad, spidsede den, i stedet for grådigt at falde over den, da den blev sat ned til den, øren, fo'r hen til butiksdøren og begyndte rasende at gø, mens den rodede med snuden under den, som om den ville grave sig ud.

"Kan der være nogen der?" spurgte Florence forskrækket.

"Nej, min rare dame," svarede kaptajnen. "Hvem ville blive stående der uden at gøre støj? Vær De ved frisk mod, min smukke pige. Det er kun folk, som går forbi."

Men ikke des mindre gøede og gøede og rodede og rodede Diogenes med halsstarrigt raseri og syntes, hver gang den holdt op for at lytte, at blive mere og mere fast i sin tro, eftersom den vel en halv snes gange på ny gav sig til at gø, og selv da den lod sig overtale til at vende tilbage til sin frokost, traskede den med en meget rådvild mine hen til den og fo'r i et nyt anfald af sted igen, uden at have rørt en mundfuld.

"Bare der ikke er nogen, som lytter og lurер," hviskede Florence. "En eller anden, som har set mig gå herind, og som måske er fulgt efter mig."

"Det skulle da vel aldrig være det unge fruentimmer, min rare dame, hvad?" spurgte kaptajnen, grebet af et lyst indfald.

"Susan?" sagde Florence og rystede på hovedet. "Ak nej, Susan er for længe siden taget bort fra mig."

"Da vel ikke deserteret, vil jeg håbe?" sagde kaptajnen. "Sig endelig ikke, at det unge fruentimmer er løbet sin vej, min smukke dame!"

"Å nej, nej, nej! Hun er et af de trofasteste hjerter i verden!"

Kaptajnen følte sig højligt lettet ved dette svar og tilkendegav sin tilfredshed ved at tage sin hat af og fare hen over hovedet

med sit lommetørklæde, der var rullet sammen som en kugle, mens han flere gange med uendeligt velbehag og et strålende ansigt ytrede, at det vidste han.

"Nu er du altså rolig, kammerat?" sagde kaptajnen til Diogenes. "Der var ingen derude, min rare dame, Gud velsigne Dem!"

Det var Diogenes imidlertid ikke så ganske vis på. Døren fik endnu af og til en vis tiltrækning for den, og den gik og snusede og knurrede og kunne ikke glemme dette. Denne omstændighed i forbindelse med, at kaptajnen så, hvor træt og mat Florence var, bestemte ham til straks at gøre Sol Gills' værelse i stand til sovekammer for hende, hvorfor han i en fart gik øverst op i huset og traf alle de anstalter, hans fantasi og evner indgav ham.

Kammeret var allerede fuldstændig rent, og kaptajnen, der var en ordentlig mand og vant til at sætte sine ting i pyntelig stand, forvandlede sengen til en løjbænk ved at dække den til med rent, hvidt draperi. På lignende måde forvandlede han det lille natbord til en slags alter, hvorpå han stillede to sølv-teskeer, en urtepotte, en kikkert, sit berømte ur, en kam og en visebog som en lille samling sjældenheder, der tog sig smukt ud. Efter at have trukket rullegardinet ned for vinduet og glattet tæppestrimlerne på gulvet, så kaptajnen med megen tilfredshed på disse tilberedelser og gik igen ned i den lille dagligstue for at føre Florence til hendes bur.

Intet kunne få kaptajnen til at tro, at det var muligt, at Florence kunne gå op ad trappen. Selv om han kunne have fået en sådan tanke i sit hoved, ville han have kaldt det for et groft brud på gæstfriheden at have tilladt hende at gøre det. Florence

var alt for svag til at modsætte sig, og kaptajnen bar hende derfor uden videre ovenpå, lagde hende på løjbænken og dækkede hende til med en stor skibskavaj.

"Min rare dame," sagde kaptajnen, "De er lige så sikker her, som om De var oppe på toppen af St. Pauls kirken og havde trukket stigen op til Dem. Søvn er det, De først og fremmest trænger til, og gid De snart må få tag i denne balsam for et såret hjertes stille, sagte stemme. Ønsker De noget, min Hjertensfryd, som dette ringe hus kan byde, så sig et ord til Edward Cuttle, der skal holde det gående her udenfor, og denne mand vil dirre af glæde." Kaptajnen sluttede med at kysse den hånd, som Florence rakte ham, og gik med en gammel vandrende ridders galanteri på tåspidserne ud af kammeret.

Efter at være kommet ned i den lille dagligstue, besluttede han, efter en kort rådslagning med sig selv, at lade butiksdøren stå åben i nogle minutter og overbevise sig om, at i ethvert tilfælde nu ingen luskede omkring udenfor. Han lukkede den følgelig op og stillede sig på tærsklen, hvorfra han holdt skarpt udkig og ransagede hele gaden gennem sine briller.

"God dag, hvorledes har De det, kaptajn Gills?" sagde en stemme ved siden af ham. Idet kaptajnen så ned, opdagede han, at han var blevet entret af Toots.

"God dag, hvorledes har De det, min dreng?" svarede han.

"Godt, mange tak, ret godt, kaptajn Gills," sagde Toots. "De ved nok, at jeg aldrig har det ganske således, som jeg kunne ønske, og heller ikke venter jeg, at det nogen sinde bliver anderledes."

Når Toots talte med kaptajn Cuttle, gik han på grund af deres overenskomst aldrig nærmere ind på sit livs store emne.

"Kaptajn Gills," sagde Toots, "kunne jeg ikke have den fornøjelse at tale et par ord med Dem? Det er – det er temmelig magtpåliggende."

"Ja ser De, min dreng," svarede kaptajnen, idet han gik foran ind i dagligstuen, "jeg er egentlig ikke, hvad man kalder rigtigt fri i dag, og kunne De derfor skrubbe Dem lidt, så jeg det gerne."

"Ja vel, kaptajn Gills," svarede Toots, som sjældent fattede kaptajnens mening. "At skrubbe mig er netop, hvad jeg kunne ønske at gøre. Naturligvis."

"Så gør det, min dreng," sagde kaptajnen.

Kaptajnen var så opfyldt af sin frygtelige hemmelighed – af den omstændighed, at miss Dombey i dette øjeblik var under hans tag, mens den uskyldige og intetanende Toots sad lige over for ham – at en stærk sved brød frem på hans pande, og mens han langsomt og med hatten i hånden tørrede den af, fandt han det umuligt at vende sine øjne bort fra Toots' ansigt. Denne, som selv syntes at have en hemmelig grund til at være i en nervøs tilstand, blev så forvirret af kaptajnens stirren, at han, efter i nogen tid stiltiende at have set på ham og flyttet sig uroligt på sin stol, sagde:

"Om forladelse, men De skulle vel ikke tilfældigvis se noget mærkeligt på mig?"

"Nej, min dreng, nej."

"Jo, ser De, jeg ved, at jeg tæres hen. De skal ikke være bange for at hentyde til det. Det – det vil være mig kært. Burgess & Co. har forandret mit mål, så mager er jeg blevet. Det er mig en glæde. Jeg – jeg er glad ved det. Jeg ville slet ikke have noget

imod, om jeg fik tæring. Jeg er jo kun et dyr, ikke sandt, som græsser på jordens overflade."

Jo videre Toots gik på denne måde, des mere blev kaptajnen tyngt af sin hemmelighed og stirrede på ham. På grund af denne uro og sit ønske om at blive Toots kvit, kom kaptajnen i en så forskrækket og sælsom stemning, at han næppe kunne have røbet større forvirring, om han så havde talt med et spøgelse.

"Men hvad jeg ville sige, kaptajn Gills," sagde Toots, "da jeg tilfældigvis kom her forbi tidligt i formiddags – oprigtig talt, kom jeg for at spise morgenmad hos Dem. Søvn, ved De nok, får jeg aldrig nu. For den sags skyld kunne man gerne tro, at jeg var vægter, undtagen for så vidt som jeg ingen løn får, og en vægter ikke har noget på hjertet."

"Videre i teksten, min dreng!" sagde kaptajnen advarende.

"Ganske rigtigt. Fuldkommen sandt. Da jeg tilfældigvis kom her forbi tidligt i formiddags – for en time eller så siden – og så, at døren var lukket –"

"Hvad, var det Dem, som ventede her, kammerat?"

"Nej, slet ikke. Jeg standsede ikke et eneste øjeblik, jeg troede, at De var ude; men vedkommende sagde – det er sandt, holder De vel hund, kaptajn Gills?"

Kaptajnen rystede på hovedet.

"Det var også det, jeg sagde, det vidste jeg jo nok. Der er en hund, som tilhører – men undskyld mig, det er jo forbudt grund."

Kaptajnen stirrede på Toots, indtil denne syntes at svulme op til det dobbelte af sin naturlige størrelse, og atter brød sveden

frem på kaptajnens pande ved tanken om, at Diogenes kunne få det indfald at gå ned og spille tredje mand i dagligstuen.

"Vedkommende sagde," fortsatte Toots, "at han havde hørt en hund gå inde i butikken, hvilket jeg vidste, ikke kunne være tilfældet, og det sagde jeg ham også, men han var lige så vis i sin sag, som om han selv havde set hunden."

"Hvem, min dreng?" spurgte kaptajnen.

"Ja ser De, det er knuden," sagde Toots, idet det nervøse i hans væsen blev tydeligt stærkere. "Jeg skal ikke kunne sige, hvad der har fundet sted, eller hvad der ikke har fundet sted, for jeg ved det ikke. Jeg kommer i filteri med så mange slags ting, som jeg ikke forstår mig på, og jeg tror, at der er en skrue løs i mit – i mit hoved."

Kaptajnen nikkede samtykkende.

"Men da vi gik, sagde vedkommende," vedblev Toots, "at De vidste, hvad der under de nuværende forhold *kunne* ske" – han lagde stærkt eftertryk på kunne – "og hvis man bad Dem om at forberede Dem, ville De utvivlsomt komme forberedt."

"Men hvem var det, min dreng?" gentog kaptajnen.

"Jeg ved ikke, hvad det er for en person, kaptajn Gills," svarede Toots, "det har jeg ikke den fjerneste forestilling om. Men da jeg kom hen til døren, så jeg, at han stod og ventede der, og han spurgte, om jeg gik tilbage, og dertil svarede jeg ja; og så spurgte han, om jeg kendte Dem, og jeg svarede ja, jeg havde fornøjelsen af Deres bekendtskab – efter nogen overtalelse havde De indrømmet mig fornøjelsen af Deres bekendtskab; og så spurgte han videre, om jeg, når det var tilfældet, ikke nok ville sige Dem, hvad jeg allerede har sagt, om nogle nuværende forhold og at komme forberedt, og om jeg ikke, så snart jeg så

Dem, ville bede Dem gå om hjørnet, om det så kun var et minut, i en meget vigtig sag, til marskandiser Brogley. Og nu vil jeg sige Dem noget – hvad det så er, så er det bestemt noget meget vigtigt. Har De lyst til at gå det par skridt, skal jeg vente her, til De kommer tilbage."

Delt imellem sin frygt for på en eller anden måde at sætte Florence i fare ved ikke at gå, og sin rædsel for at lade Toots blive i huset med muligheden for, at han kunne komme efter hemmeligheden, frembød kaptajnen et sådant skue af uendelig uro, at ikke engang Toots kunne være blind for det. Men da den unge mand troede, at hans nautiske ven kun var i en tilstand af forberedelse til det møde, der ventede ham, holdt han sig ganske rolig og tænkte ikke uden klukken på sin egen forsigtige adfærd.

Omsider valgte kaptajnen som det mindste af to onder at løbe hen til Brogley efter først at have låset den dør, som førte til den øvre del af huset, og stukket nøglen i lommen. "At sige," sagde kaptajnen ikke uden en smule forlegenhed og tøven til Toots, "hvis De ikke vil tage mig det ilde op, kammerat."

"Kaptajn Gills," svarede Toots, "hvad De så gør, er det mig alt en fornøjelse."

Kaptajnen takkede ham hjerteligt, og efter at have lovet at være tilbage om fem minutter, gik han ud for at opsøge den person, der havde givet Toots det gådefulde budskab. Overladt til sig selv, lagde den stakkels Toots sig på sofaen, lidet anende, hvem der sidst havde hvilet der, og glemte, idet han stirrede op på loftsvinduet og hengav sig til synet af miss Dombey, både tid og sted.

Det var godt, at han gjorde det, for skønt kaptajnen ikke blev længe borte, udeblev han dog længere, end han havde foresat sig. Da han kom tilbage, var han rigtignok meget bleg og stærkt bevæget og så endog ud, som om han havde fældet tårer. Han syntes at være aldeles målløs, indtil han havde været henne ved hjørneskabet og taget sig en snaps rom af kurveflasken, hvorpå han trak vejret dybt og satte sig i en lænestol med hånden for ansigtet.

"Kaptajn Gills," sagde Toots venlig, "jeg vil da håbe, at der ikke er noget galt på færde."

"Tak, min dreng, ikke en smule, tværtimod."

"De ser ud, som om De var overvældet."

"Ja, min dreng, jeg har virkelig også fået bak sejl."

"Er der ikke noget, jeg kan udrette, kaptajn Gills?" spurgte Toots. "Hvis jeg kan, så brug mig."

Kaptajnen tog hånden fra ansigtet og greb hans hånd, som han trykkede stærkt.

"Nej tak," sagde kaptajnen. "Kun ville jeg regne det for en tjeneste, hvis De for øjeblikket ville vælge Dem en anden ankerplads. Jeg tror, kammerat," her trykkede han atter hans hånd, "at næst efter Wal'r og efter en anden model er De så god en dreng, som nogen sinde har trådt i et par sko."

"På ære og samvittighed," svarede Toots, idet han gav kaptajnens hånd et foreløbigt dask, førend han trykkede den igen, "det er mig en stor glæde, at De har så gode tanker om mig. Mange tak!"

"Og vær nu ved frisk mod," sagde kaptajnen og klappede ham på ryggen. "Der er jo mere end én sød skabning til i denne verden."

"Ikke for mig, kaptajn Gills," svarede Toots alvorligt. "Ikke for mig, forsikrer jeg Dem. Mine følelser for miss Dombey er af en så ubeskrivelig natur, at mit hjerte er en øde ø, hvor kun hun bor. Med hver dag slides jeg mere og mere op, og jeg er stolt af det. Hvis De så mine ben, når jeg trækker mine støvler af, ville De kunne gøre Dem en forestilling om, hvad ugengældt kærlighed er. Doktoren har foreskrevet mig at bruge kinabark, men jeg bruger det ikke, da jeg ikke ønsker, at mit helbred skal styrkes. Tværtimod. Dette er imidlertid forbudt grund. Farvel, kaptajn Gills!"

Efter hjerteligt at have gengældt Toots' varme farvel lukkede kaptajnen døren i lås efter ham, og idet han rystede på hovedet med det samme mærkelige udtryk af medynk og ømhed, han tidligere havde set på ham med, gik han ovenpå for at se, om Florence trængte til hans hjælp.

Der foregik en hel forandring med kaptajnens ansigt, mens han gik ovenpå. Han tørrede sine øjne med sit lommetørklæde og polerede taget af sin næse med sit ærme, ligesom han tidligere havde gjort samme formiddag, men hans ansigt var aldeles forandret. Snart skulle man have troet, at han var i højeste grad lykkelig, snart, at han var ulykkelig, men den slags alvor, der var udbredt over hans træk, var noget ganske nyt og en så stor forbedring af dem, som om de var blevet underkastede en eller anden sublimerende proces.

Han bankede nogle gange sagte med sin krog på Florences dør, men da han intet svar fik, vovede han først at kigge ind og derpå træde indenfor, opmuntret måske til dette sidste skridt af den venlige modtagelse, han fik af Diogenes, der lå udstrakt på gulvet ved siden af hendes løjbænk, logrende med halen og

blinkende ad kaptajnen uden at gøre sig den ulejlighed at rejse sig.

Hun sov tungt og stønnede i søvne, og med den dybeste ærefrygt for hendes ungdom, skønhed og sorg løftede kaptajn Cuttle hendes hoved i vejret, lagde kavajen, hun havde over sig, til rette, hvor den var gledet ned, gjorde vinduet endnu lidt mørkere, for at hun kunne blive ved at sove, og listede sig ud igen og stillede sig på post ude på trappen, og alt dette med fodtrin, der var lige så lette som Florences.

Det vil måske længe i denne brogede verden være et punkt, som det ikke er let at afgøre: hvad der er det skønneste bevis på den Almægtiges godhed – enten de fine fingre, der er modtagelige for den svageste berøring, men frembringer sorg og smerte, eller den ru, hårde kaptajn Cuttles hånd, som hjertet i et øjeblik underviser, vejleder og gør blød!

Florence sov og glemte, at hun hverken havde hjem eller forældre, og kaptajn Cuttle vågede ude på trappen. En lydeligere hulken eller stønnen bragte ham undertiden hen til hendes dør, men lidt efter lidt blev hendes søvn roligere, og kaptajnens vagt blev ikke forstyrret.

49. Kadetten gør en opdagelse

Det varede længe, førend Florence vågnede. Dagen var i sin fuldeste glans; dagen begyndte at hælde, og endnu sov hun stadig, urolig på sjæl og legeme, uden at vide af sin fremmede seng, larmen og tummelen nede på gaden og lyset, som skinnede uden for det tilhylede vindue. En fuldstændig uvidenhed om, hvad der var foregået i det hjem, som ikke længere var til, kunne ikke en gang mathedens dybe søvn fremkalde. Et trist, uklart minde om det, der slumrede uroligt, men aldrig sov, gennemtrængte hele hendes ro. En dunkel sorg, som lignede en halvt dulmet følelse af smerte, var stadig nærværende for hende, og hendes blege kind vædedes hyppigere af tårer, end den ærlige kaptajn, der fra tid til anden sagte stak hovedet ind ad den halvt lukkede dør, ville have ønsket at se.

Solen stod allerede langt nede i vest og gennemborede, idet den så ud fra en rød tåge, med sine stråler glamhullerne og det gennembrudte arbejde på kirkespirene i staden ligesom med gyldne pile, der trængte helt gennem dem – og langt borte hinsides floden og dens flade bredder skinnede den som en ildvej – og ude på havet strålede den på skibenes sejl – og set fra stille kirkegårde på bakkeåse ude på landet, farvede den fjerne landskaber med en blussen og gløden, der syntes at sammenblande himmel og jord i ét herligt stråleskær – da Florence åbnede sine tunge øjne og først lå og så uden interesse eller genkendelse på de fremmede vægge, der omgav hende, og lyttede på den samme ligegyldige måde efter larmen nede på

gaden. Men straks efter fo'r hun op fra sit leje, så sig om med et forbavset og stirrende blik og mindedes alt.

"Min smukke pige," sagde kaptajnen, idet han bankede på døren, "hvordan står det til?"

"Kære ven!" udbrød Florence og ilede hen til ham. "Er det Dem?"

Kaptajnen følte sig så stolt af dette navn og blev så glad over dette glimt af glæde, som han så i hendes ansigt, at han i målløs henrykkelse kyssede på sin krog i stedet for at svare.

"Hvordan står det til, min klare diamant?"

"Jeg har vist sovet meget længe," svarede Florence. "Hvornår kom jeg her? I går?"

"Denne velsignede dag, min rare dame."

"Har det ikke været nat? Er det endnu dag?"

"Snart aften, min smukke pige," sagde kaptajnen og trak gardinet fra vinduet. "Se!"

Uden at sige et ord stod de, Florence med sin hånd på kaptajnens arm så sorgfuld og frygtsom, og kaptajnen med sit plumpe ansigt og sin firskårne skikkelse så stille vogtende på hende, i det rosenfarvede lys fra den klare aftenhimmel. I hvilken påfaldende form kaptajnen end kunne have indklædt denne følelse, hvis han havde givet den ord, følte han dog lige så klart, som det mest veltalende af alle mennesker kunne have følt, at der var noget i den rolige tid og dens dæmpede skønhed, som ville bringe Florences sårede hjerte til at strømme over, og at det var bedst, at sådanne tårer fik frit løb. Kaptajn Cuttle sagde derfor ikke et ord. Men da han mærkede, at hans arm blev trykket fastere, og da han mærkede, at det nedbøjede hoved kom nærmere til den og lagde sig på hans simple, grove,

blå ærme, trykkede han det sagte med sin barkede hånd og forstod det og blev forstået.

"Er det nu bedre, min smukke pige? Frisk mod, frisk mod! Jeg vil gå ned og få noget mad i stand. Vil De siden komme ned alene, min smukke pige, eller skal Edward Cuttle komme og hente Dem?"

Da Florence forsikrede, at hun meget godt kunne gå ned ad trappen, lod kaptajnen, skønt han åbenbart var i tvivl, om det ikke stred imod hans gæstfrihed at tillade det, hende have sin vilje og gav sig i færd med at stege en høne ved ilden i den lille dagligstue. For med større dygtighed at udøve sin kogekunst, trak han sin frakke af, smøgede skjorteærmerne op og satte hatten på, uden hvis hjælp han aldrig begyndte på noget kildent eller vanskeligt foretagende.

Efter at have kølet sit bankende hoved og sit brændende ansigt i det friske vand, som den omhyggelige kaptajn havde sat ind til hende, mens hun sov, gik Florence hen til det lille spejl for at sætte sit hår op. Da så hun – men kun et øjeblik, for hun skyede det straks – at der på hendes bryst var et sort mærke af en forbitret hånd.

Hendes tårer brød på ny frem ved dette syn; hun undså sig ved det, og det forskrækkede hende, uden dog at gøre hende vred på ham. Skønt hjemløs og faderløs, tilgav hun ham alt; tænkte næppe på, at hun havde nødig at tilgive ham, eller at hun gjorde det, men flygtede bort fra tanken om ham, ligesom hun var flygtet bort fra virkeligheden, og han var aldeles borte og forsvundet. Der var ikke længere noget sådant væsen til i verden.

Hvad hun skulle tage sig for, eller hvor hun skulle ty hen, kunne Florence – denne stakkels uerfarne pige! – endnu ikke gøre sig klart. Hun havde en forestilling om, at hun måske langt borte kunne få nogle små søstre at undervise, som ville være venlige imod hende, og som hun under et påtaget navn kunne knytte til sig, og som ville vokse op i deres lykkelige hjem og blive gift og være gode mod deres gamle lærerinde og måske en gang i tiden betro hende deres egne døtres opdragelse. Og hun tænkte på, hvor underligt og sørgeligt det ville være således at blive en gråhåret kvinde og tage sin hemmelighed med sig i graven, når Florence Dombey for længe siden var glemt. Men alt dette stod endnu dunkelt for hende. Hun vidste kun, at hun ingen fader havde her på jorden, og sagde det mangan en gang, med sit bøjede hoved skjult for alle, undtagen for den fader, som er i Himlen.

Hendes lille pengeforråd var kun nogle få guineas. For nogle af disse ville det være nødvendigt at købe klæder, for hun havde ingen andre end dem, hun havde på. Hun var alt for ulykkelig til at tænke på, hvor snart hendes penge ville være forbi – alt for meget barn i jordiske sager til allerede nu at være urolig over det, selv om hendes øvrige nød havde været mindre. Hun søgte at berolige sine tanker og standse sine tårer; at dæmpe forvirringen i sit forstumlede hoved og bringe sig selv til at tro, at hvad der var sket, var kun tildragelser fra nogle timer tilbage, i stedet for at de syntes at være uger og måneder gamle, og gik ned til sin godmodige velgører.

Kaptajnen havde meget omhyggeligt bredt dugen ud og lavede æggesauce i en lille potte, mens han samtidig fra tid til anden med levende spænding dryppede hønen, der hang i en

snor og blev drejet og brunet over ilden. Efter at have støttet Florence med puder på sofaen, der for hendes bekvemmeligheds skyld allerede var skubbet ind i en varm krog, fortsatte kaptajnen med overordentlig færdighed sin madlavning, idet han lavede varm sauce i en anden lille potte, kogte en håndfuld kartofler i en tredje og hvert minut med største upartiskhed dryppede og rørte rundt med den nyttigste af alle skeer. Foruden alt dette måtte kaptajnen endvidere holde øje med en diminutiv stegepande, i hvilken nogle medisterpølser brasede og boblede på den mest musikalske måde, og aldrig har nogen kok set mere strålende ud, end kaptajnen så ud på højdepunktet af disse sysler, for det var umuligt at sige, om enten hans hat eller hans ansigt glinsede stærkest.

Da måltidet omsider var færdigt, rettede kaptajnen det an og satte det frem med en ikke ringere færdighed end den, han havde tilberedt det med. Derefter klædte han sig på til bordet, idet han tog sin hat af og frakke på. Da det var gjort, skubbede han bordet tæt ind mod Florence på sofaen, læste til bords, skruede sin krog af og sin gaffel på i dens sted og gjorde honnørs som vært.

"Frisk mod, min rare dame," sagde han, "og prøv på at spise. Stå støt, søde barn! Her er en vinge med et stykke lever. Og sauce. Og medisterpølse. Og kartofler!" Alt dette lagde kaptajnen symmetrisk på en tallerken, hældte med den nyttige ske varm sauce over det hele og satte det frem for sin kære gæst.

"Den hele række lænseporte er sat for der forude, min rare dame," bemærkede kaptajnen opmuntrende, "og alt er gjort

hægt og tæt. Prøv på at få en bid ned, min smukke pige. Hvis Wal'r var her –"

"Ak, hvis jeg nu havde ham til min broder!" udbrød Florence hulkende.

"Å nej, tag ikke således på veje, min smukke pige!" sagde kaptajnen. "Stop lidt, for at tjene mig! Han var jo ligesom Deres naturlige, fødte ven, ikke sandt, min øjesten?"

Florence kunne ikke finde ord til at svare med. Hun kunne kun sige: "Å, kære, kære Paul! Å, Walter!"

"Selve de planker, hun trådte på," mumlede kaptajnen og så på hendes sørgmodige åsyn, "holdtes lige så højt i ære af Wal'r som vandbækken af en jaget, fortvivlet hjort! Jeg ser ham endnu den selvsamme dag, da han blev forhyret hos Dombey, hvorledes han ved bordet talte om hende, mens hans ansigt strålede af dug – i det mindste med hans beskedne følelser – som en nys udsprungen rose. Nå, nå! Hvis vor stakkels Wal'r var her, min rare dame – eller hvis han kunne være her – for han er jo druknet, ikke sandt?"

Florence rystede på hovedet.

"Jo, jo; druknet," sagde kaptajnen mildt. "Som jeg sagde, hvis han kunne være her, ville han bede og tigge Dem at tage en lille bid af omsorg for Deres egen kære helbred. Hold derfor kurs, min rare dame, som om det var for Wal'rs skyld, og læg Deres smukke stævn til vinden."

Florence forsøgte at spise en mundfuld for at berolige kaptajnen, og denne, der syntes ganske at have glemt sin egen mad, lagde imidlertid kniv og gaffel fra sig og flyttede sin stol hen til sofaen.

"Wal'r var en smuk dreng, min rare dame, ikke sandt?" sagde kaptajnen efter i nogen tid at have siddet med sine øjne fæstede på hende og gnedet sig om hagen. "Og en modig dreng, og en god dreng?"

Med tårekvalt stemme sagde Florence ja.

"Men han er jo druknet, skønhed, ikke sandt?"

Atter måtte Florence svare ja.

"Han var ældre end De, min rare dame, men I var jo i begyndelsen ligesom to børn mod hinanden, ikke sandt?"

"Jo," svarede Florence.

"Og Wal'r er druknet. Ikke sandt?"

Gentagelsen af dette spørgsmål var en underlig kilde til trøst, men syntes dog at være det for kaptajn Cuttle, da han atter og atter kom tilbage til den. Florence, som længtes efter at skubbe sit urørte måltid fra sig og lægge sig på sofaen, rakte ham hånden, idet hun følte, at hun havde skuffet ham, hvor inderligt hun end ønskede at kunne have glædet ham efter al hans ulejlighed, men han holdt den fast inden i sin egen, rystende hånd. Mens han syntes at have glemt maden og hendes mangel på madlyst, blev han ved med enkelte mellemrum og i en grublende, deltagende tone at bramme: "Stakkels Wal'r. Ja, ja! Druknet. Er han ikke?" og ventede stadig på hendes svar, som syntes at være hovedpunktet for disse sælsomme tanker.

Hønen og pølserne blev kolde, og begge saucerne størknede, førend kaptajnen huskede på, at de stod på bordet, og tog fat sammen med Diogenes, ved hvis hjælp der snart blev gjort ende på måltidet. Kaptajnens henrykkelse og forundring over Florences stilfærdige dygtighed, mens hun hjalp ham med at tage af bordet, gøre ryddeligt i stuen og feje kaminen – hvilket

alt sammen kun kunne sammenlignes med varmen i hans indsigelse, da hun begyndte at hjælpe ham – steg efterhånden til en sådan grad, at han til sidst ikke havde andet valg end selv ingenting at gøre og at stå og se på hende, som om hun var en fe, der nok så nydeligt varetog disse forretninger for ham, så at den røde rand på hans pande atter i hans forundring begyndte at gløde.

Men da Florence, efter at have taget hans pibe ned fra kaminhylden, rakte ham den og indstændigt bad ham at ryge, blev den gode kaptajn så forvirret over hendes opmærksomhed, at han holdt på piben, som om han aldrig før i sit liv havde haft en pibe i sin hånd. Og da Florence kiggede ind i det lille hjørneskab, tog kurveflasken og lavede ham et ypperligt glas grog og satte det ved siden af ham, blev hans røde næse ganske bleg, så glad og æret følte han sig. Da han i et sandt drømmeri af tilfredshed havde stoppet sin pibe, tændte Florence den for ham – for kaptajnen var ude af stand til at gøre indvendinger eller hindre hende i det – og idet hun atter indtog sin plads på den gamle sofa, så hun på ham med et så kærligt og taknemmeligt smil, et smil, der så tydeligt viste ham, hvorledes hendes stakkels hjerte, lige så vel som hendes ansigt, gennem sorgen havde vendt sig til ham, at kaptajnen fik røgen af piben i halsen og måtte hoste og fik den i øjnene, så at de blinkede og løb i vand.

Den måde, hvorpå kaptajnen søgte at lade, som om årsagen til disse virkninger lå skjult i piben selv, og den måde, hvorpå han søgte efter den i pibehovedet og, da han ikke fandt den der, lod, som han blæste den ud igennem røret, var vidunderligt morsom. Da piben kom i en bedre tilstand, hensank han i den

ro, som klæder den øvede tobaksryger, men sad dog med øjnene fæstede på Florence, mens han med et strålende velbehag nu og da standsede for at udsende en lille sky fra sine læber, som om den var en strimmel papir, der kom ud af hans mund med den indskrift: "Stakkels Wal'r, ja, ja. Druknet, ikke sandt?" hvorpå han atter med uendelig blidhed fortsatte sin rygen.

Hvor forskellige de end var i udvortes henseende – og man kunne næppe tænke sig en mere afgjort modsætning end den mellem Florence med hendes ungdom og fine skønhed, og kaptajn Cuttle med hans knudrede ansigt og firskårne, vejrslåede og grove person – var de dog næsten hinanden lige i uskyldig uvidenhed om verdens væsen og dens forviklinger og farer. Intet barn kunne have overgået kaptajn Cuttle i uerfarenhed om alt undtagen vind og vejr, i enfold, lettroenhed og højmodig tillidsfuldhed. Tro, håb og kærlighed delte hele hans natur imellem sig. En underlig slags romantik, der var fuldstændig uden fantasi, men dog fuldstændig uvirkelig og uafhængig af ethvert hensyn til jordisk kløgt eller hensigtsmæssighed, var det eneste, der med dem var delagtig i hans karakter. Mens kaptajnen sad og røg og så på Florence, må Gud vide, hvilke umulige billeder med hende som hovedfigur der fremstillede sig for ham. Lige så dunkle, skønt ikke så sangvinske, var hans egne forestillinger om det liv, der forestod hende, og ligesom hendes tårer dannede prismatiske farver i det lys, hun stirrede på, således så hun gennem sin nye og tunge sorg allerede en regnbue skinne svagt på den fjerne himmel. En omvandrende prinsesse og et godmodigt uhyre i en historiebog kunne have siddet ved kaminen og talt, ligesom

kaptajnen og stakkels Florence tænkte, uden at have set synderlig anderledes ud end de.

Kaptajnen blev ikke foruroliget af den fjerneste forestilling om nogen vanskelighed i at have Florence hos sig eller om noget dermed forbundet ansvar. Efter at have sat vinduesskodderne for og lukket døren i lås, var han ganske tryk i så henseende. Selv om hun havde været en af kanslerrettens myndlinge, ville det have været uden forskel for kaptajn Cuttle. Han var den sidste mand i verden, som ville være blevet urolig over sådanne hensyn.

Kaptajn Cuttle sad altså og røg sin pibe nok så hyggeligt, og Florence og han grublede hver på sin vis. Da piben var ude, drak de te, og derpå bad Florence ham vise hende hen til en eller anden butik i nabolaget, for at hun kunne købe nogle nødvendige ting, som hun øjeblikkelig trængte til. Da det nu var ganske mørkt, samtykkede kaptajnen efter dog først at have kigget forsigtigt ud ad døren, ligesom han havde plejet at gøre i de dage, da han skjulte sig for mrs. MacStinger, og rustet sig med sin store stok for det tilfælde, at en eller anden uforudset omstændighed skulle gøre det nødvendigt at ty til våbnenes brug.

Den stolthed, kaptajn Cuttle følte ved at byde Florence armen og ledsage hende nogle hundrede skridt, mens han hele tiden holdt skarpt udkig og ved sin årvågenhed og sine talrige forsigtighedsregler tiltrak sig alle forbigåendes opmærksomhed, var overordentlig stor. Da de var kommet ind i butikken, troede kaptajnen, at hensynsfuldhed bød ham at trække sig tilbage under indkøbet, eftersom det drejede sig om klædningsstykker; men først satte han sin blikdåse på bordet,

og idet han underrettede den unge dame i udsalget om, at den indeholdt fjorten pund og to shillings, bad han hende, hvis dette beløb ikke måtte være tilstrækkeligt til at dække omkostningerne ved hans nieces smule udhaling – ved ordet "niece" gav han Florence et betydningsfuldt øjekast, ledsaget af en pantomime, som tegn på skarpsindighed og hemmelighedsfuldhed – have den godhed at "varsko", så skulle han betale resten af sin lomme. Efter ligesom tilfældigvis at have set på sit store ur som et sikkert middel til at blænde udsalget og indgive det en forestilling om velstand, kyssede kaptajnen på sin krog ad sin niece og stillede sig uden for vinduet, hvor det var et pudsigt syn at se hans store ansigt af og til kigge ind imellem silketøjerne og båndene, øjensynlig med en anelse om, at Florence var blevet eskamoteret bort gennem en bagdør.

"Kære kaptajn Cuttle," sagde Florence, da hun kom ud med en pakke, hvis størrelse højligt skuffede kaptajnen, der havde ventet at se en sjover følge efter hende med en hel balle varer, "jeg trængte virkelig ikke til alle disse penge. Jeg har ikke brugt nogen af dem. Jeg har selv penge."

"Min rare dame," sagde den forlegne kaptajn, idet han så lige ned ad gaden foran dem, "så vil De måske nok være så god at gemme dem for mig, til jeg får brug for dem."

"Må jeg sætte dem på deres sædvanlige plads og gemme dem der?"

Kaptajnen blev slet ikke glad over dette forslag, men svarede dog: "Ja, ja, gem dem, hvor De vil, min rare dame, når De bare ved, hvor De kan finde dem igen. De er til ingen nytte for mig.

Det undrer mig kun, at jeg ikke for længe siden har forlagt dem."

Et øjeblik var kaptajnen ganske mismodig, men han kom sig igen ved at få Florence under armen, og de vendte nu tilbage med den samme forsigtighed, hvormed de var gået ud, idet kaptajnen åbnede døren til den lille kadets lukaf og smuttede ind med en pludselighed, som kun hans langvarige øvelse kunne have lært ham. Mens Florence sov om formiddagen, havde han fæstet datteren af en ældre dame, der i almindelighed sad under en blå paraply på Leadenhall Square og solgte fjerkræ, til at komme og bringe hendes værelse i orden og yde hende små håndsrækninger, og da denne ungmø nu havde indfundet sig, fandt Florence alt omkring sig lige så hyggeligt og ordentligt, om end ikke så smukt, som i den frygtelige drøm, hun engang havde kaldt sit hjem.

Da de atter var blevet alene, påstod kaptajnen, at hun skulle spise en skive ristet brød og drikke et glas krydret negus, og idet han opmuntrede hende med ethvert kærligt ord og usammenhængende citat, han kunne finde, førte han hende ovenpå til hendes sovekammer. Men også han havde noget på hjertet og var ikke utvungen i sit væsen.

"God nat, kære hjerte," sagde kaptajn Cuttle til hende uden for hendes kammerdør.

Florence hævede sine læber op mod hans ansigt og kyssede ham.

Til enhver anden tid ville kaptajnen være blevet overvældet af et sådant tegn på hendes kærlighed og taknemmelighed; men hvor meget han end påskønnede det, så han hende dog nu kun i

ansigtet med endnu større uro, end han tidligere havde røbet, og syntes nødig at ville forlade hende.

"Stakkels Wal'r!" sukkede kaptajnen.

"Stakkels, stakkels Wal'r!" sukkede Florence.

"Druknet, ikke sandt?"

Florence rystede på hovedet og sukkede.

"God nat, min rare dame!" sagde han og strakte hånden ud.

"Gud velsigne Dem, kære, gode ven!"

Men endnu stadig tøvede kaptajnen.

"Er der noget i vejen, kære kaptajn Cuttle?" spurgte Florence, som i sin nuværende sindstilstand let blev urolig. "Har De noget at sige mig?"

"At sige Dem, min rare dame?" svarede kaptajnen, idet han forvirret mødte hendes øjne. "Nej, nej, hvad skulle jeg vel have at sige Dem, min smukke pige? De venter da vel ikke, at jeg har noget godt at sige Dem?"

"Nej," sagde Florence og rystede på hovedet.

Kaptajnen så vist på hende og gentog: "Nej," – stadig tøvende og forlegen.

"Stakkels Wal'r!" sagde kaptajnen. "Min Wal'r, som jeg plejede at kalde dig! Gamle Sol Gills' nevø! Velkommen for alle, der kendte dig, ligesom blomsterne i maj! Hvor er du kommet hen, brave dreng? Druknet, ikke sandt?"

Idet han sluttede sin tiltale med dette pludselige spørgsmål til Florence, sagde han hende godnat, hvorimod hun blev stående ovenpå og holdt lyset ud for at lyse ham ned. Han havde allerede tabt sig i mørket og var, efter lyden af hans forsvindende fodtrin at dømme, i færd med at gå ind i den lille dagligstue, da hans hoved og skuldre uventet dukkede op igen

ligesom fra dybet, tilsyneladende uden anden hensigt end for at gentage: "Druknet, ikke sandt, min smukke pige?" for da han havde sagt dette i en kærlig, klagende tone, forsvandt han.

Florence var meget sorgfuld over, at hun ved at tage sin tilflugt til ham mod sin vilje, skønt så såre naturligt, havde vakt disse forestillinger hos ham. Hun satte sig ved det lille bord, hvorpå kaptajnen havde opstillet kikkerten, visebogen og de andre rariteter, og tænkte på Walter og alt, hvad der knyttede ham til fortiden, indtil hun næsten kunne have ønsket at lægge sig på sin seng og svinde hen. Men i hendes ensomme længsel efter de døde, hun havde elsket, blandede sig ingen tanke om hjemmet – ingen mulighed af at vende tilbage til det – ingen forestilling om det, som om det endnu var til eller husede hendes fader. Hun havde set mordet ske. I den sidste tøvende, naturlige skikkelse, i hvilken hun havde elsket ham, trods så meget, var han blevet revet ud af hendes skæmmede og slagne bryst. Tanken om det var så forfærdelig for hende, at hun skjulte sine øjne og gøs skælvende tilbage for den mindste tanke om gerningen og den grusomme hånd, der havde øvet den. Hvis hendes kærlige hjerte kunne have rummet hans billede efter dette, måtte det være bristet, men det kunne det ikke, og tomheden blev udfyldt af en vild frygt, som flygtede for ethvert møde med dets adsplittede brudstykker – af en sådan frygt, som kun kunne være opstået af en sådan, så forurettet kærligheds dybder.

Hun vovede ikke at se sig i spejlet, for synet af det sorte mærke på hendes bryst gjorde hende bange for hende selv, som om hun bar noget syndigt på sig. Hun dækkede det til med

hastig, bævende hånd og lagde grædende sit trætte hoved til hvile.

Det varede længe, førend kaptajnen gik i seng. En hel time vandrede han frem og tilbage i butikken og den lille dagligstue. Da han syntes at være blevet noget roligere efter denne motion, satte han sig med et alvorligt, tankefuldt ansigt til at læse i en bønnebog, af hvilken han læste de bønner, der er bestemt til at læses til søs. Dette blev han imidlertid ikke så hurtigt færdig med, for den gode kaptajn var en meget langsom, dårligt oplært læser og standsede tit ved et eller andet vanskeligt ord for at opmuntre sig med et: "Nå, min dreng! Man kan, hvad man vil!" eller: "Støt, Edward Cuttle, støt!" hvilket til sidst hjalp ham ud af enhver vanskelighed. Desuden var hans briller ikke så lidt til hinder for hans synsevne. Men trods alt dette læste kaptajnen alle bønnerne til ende lige til den sidste linje og det med ægte følelse. Veltilfreds med dette gik han, da han var færdig, dog ikke førend han havde været ovenpå og lyttet ved Florences dør, med lettet bryst og det velvilligste ansigt til køjs under disken.

I nattens løb tørnede kaptajnen flere gange ud for at overbevise sig om, at hans myndling sov godt; men én gang ved daggry mærkede han, at hun var vågen, for da hun hørte fodtrin uden for sin dør, kaldte hun for at få at vide, om det var ham.

"Ja, min rare dame," svarede kaptajnen med en brummende hvisken. "Har De det godt, min diamant?"

Florence sagde ja.

Kaptajnen kunne ikke undlade at udnytte en så gunstig lejlighed til at lægge munden til nøglehullet og råbe igennem det, ligesom en hæs luftning: "Stakkels Wal'r! Druknet, ikke

sandt?" hvorpå han atter trak sig tilbage, gik til køjs og sov til klokken syv.

Heller ikke den dag var han fri for sit forlegne og tvungne væsen, skønt Florence, der i den lille dagligstue havde travlt med sin nål, var roligere, end hun havde været dagen i forvejen. Næsten hver gang hun så op fra sit sytøj, opdagede hun, at kaptajnen så på hende og strøg sig tankefuldt om hagen. Han flyttede så ofte sin lænestol tæt hen til hende, som om han ret ville betro hende noget, og flyttede den så ofte bort igen, som om han ikke var i stand til at blive enig med sig selv om, hvorledes han skulle begynde, at han i dagens løb krydsede dagligstuen helt rundt i denne skrøbelige skude og mere end én gang i den ynkeligste tilstand løb på grund mod panelet eller skabsdøren.

Først i tusmørket lagde kaptajn Cuttle sig til ankers ved siden af Florence og begyndte at tale sammenhængende. Men da ilden skinnede på væggene og loftet i det lille værelse og på tebordet og tetøjet og på hendes rolige ansigt, der var vendt imod ilden, og afspejlede den i de tårer, der fyldte hendes øjne, afbrød kaptajnen en lang pause således:

"Har De aldrig været til søs, mit eget barn?"

"Nej," svarede Florence.

"Ja, havet er et almægtigt element. Der er vidundere på dybet, min smukke pige. Tænk på det, når vindene brøler og bølgerne ruller. Tænk på det, når de stormfulde nætter er så bælgmørke, at man ikke kan se en hånd for sig, undtagen når lynene viser én den, og når man driver, driver, driver gennem storm og mørke, som om man skulle drive lige til verdens ende, amen, og når De har fundet det, så læg et mærke ved det. På en

sådan tid, min skønhed, kan en mand nok sige til sin kammerat efter først at have overhalet bogen: "Det kuler med en stiv nordvest, Bill! Tys, hører du, hvor den brøler? Gud hjælpe dem; hvor jeg nu beklager alle de stakkels mennesker i land!" Hvilket citat, som særligt passende på oceanets rædsler, kaptajnen udtalte i den mest imponerende tone, idet han sluttede med et velklingende: "Stå støt!"

"Har De nogen sinde været ude i en frygtelig storm?"

"Å ja, min rare dame, jeg har set min part af ondt vejr," sagde kaptajnen og tørrede skælvende sin pande, "og jeg har fået min part af at blive tumlet omkring, men – men det var ikke om mig selv, jeg ville tale. Vor kære dreng," her flyttede han sig tættere ind til hende, "Wal'r, min skat, som druknede."

Kaptajnen talte med en så skælvende røst og så med et så blegt og bevæget ansigt på Florence, at hun forfærdet greb hans hånd.

"Deres ansigt er forandret," udbrød Florence. "De er på et øjeblik blevet anderledes. Hvad er der? Det løber mig koldt ned ad ryggen, når jeg ser på Dem."

"Hvad, min rare dame?" svarede kaptajnen og støttede hende med sin hånd. "De må ikke få bak sejl. Nej, nej! Alt vel inden borde! Som jeg sagde – Wal'r – han er – han er druknet, ikke sandt?"

Florence så stift på ham; rødmen kom og gik på hendes kinder, og hun lagde hånden på sit bryst.

"Der er farer på dybet, min skønhed," sagde kaptajnen, "og over mangt et stolt skib og mangt et kækt hjerte har de hemmelige vande lukket sig og aldrig sladret af skole. Men der gives også frelse på dybet, og undertiden er én mand af en hel

snes, ja måske af et helt hundrede, min smukke pige, blevet bjærget ved Guds barmhjertighed og kommet hjem, efter at han er blevet opgivet som død, og det havde heddet, at skibet var forlist med mand og mus. Jeg – jeg kender en historie, Hjertensfryd, af den slags, som engang er blevet mig fortalt, og da vi nu ligger på denne bov, og De og jeg sidder alene her ved kaminen, kunne De måske have lyst til at høre mig fortælle den. Kunne De, kære barn?"

Skælvende af en bevægelse, som hun hverken kunne undertrykke eller fatte, fulgte Florence uvilkårligt hans blik, som sneg sig bag ved hende ind i butikken, hvor der brændte en lampe.

"Der er ingenting der, min skønhed. Se ikke derhen!"

Kaptajnen mumlede noget om, at der var så kedeligt på den kant, og at ilden brændte så muntert. Han trak døren på klem og satte sig atter på sin plads. Florence fulgte ham med øjnene og så ham stift ind i ansigtet.

"Historien var om et skib, min rare dame," begyndte kaptajnen, "der sejlede fra London med god vind og godt vejr og var destineret til – få ikke bak sejl, min rare dame, det var kun destineret til en udenlandsk havn, min smukke pige."

Udtrykket i Florences ansigt gjorde kaptajnen bange; han var selv hed og forvirret og røbede lige så megen bevægelse.

"Skal jeg blive ved, skønhed?" spurgte kaptajnen.

"Ja, ja!" udbrød Florence.

Kaptajnen sank, ligesom for at få noget ned, der sad ham fast i halsen, og fortsatte i en nervøs tone:

"Dette hersens ulykkelige skib fik så hårdt vejr, som man ikke har mage til to gange om året, kære barn. Der var orkaner i

land, som rev hele skove op med rode og blæste byer omkuld, og der var storme til søs på de breddegrader, som ikke de stolteste skibe ville kunne have udholdt. Den ene dag efter den anden holdt dette hersens ulykkelige skib kækt ud, har jeg hørt, og gjorde sin skyldighed, min smukke pige, men et eneste vindstød tog næsten hele skanseklædningen med sig; masterne gik over bord; det mistede roret og de bedste af mandskabet og var således overgivet til stormens barmhjertighed. Men den kendte ikke til anden barmhjertighed end stadig at kule hårdere og hårdere, mens bølgerne slog ind over det og, hver gang de kom tordnende, knuste det som en muslingeskal. Enhver sort plet på hvert vandbjerg, som rullede bort, var et stykke af skibets liv eller også et levende menneske, og til sidst gik det i stumper, skønhed, og aldrig gror der græs på deres grave, som det skib var bemanded med."

"De omkom dog vel ikke alle?" udbrød Florence. "Nogle blev da vel frelst? Én i det mindste?"

"Om bord i dette ulykkelige skib," sagde kaptajnen, idet han rejste sig og med vidunderlig kraft og stolthed knyttede hånden, "var der en dreng, en mandig dreng – efter hvad jeg har hørt sige – der som dreng havde holdt meget af at læse og tale om modige gerninger under skibbrud – jeg har hørt ham! Jeg har hørt ham! – og dem huskede han på i sin nød, for mens de kækkeste hjerter og de ældste gaster tabte modet, var han rolig og munter. Det var ikke manglen på ting at elske og holde af i land, som gav ham mod; det var hans medfødte sind. Jeg har set det i hans ansigt, mens han endnu var barn – ja, mangen en gang! – og mens jeg kun mente, det var noget, der klædte ham godt. Gud velsigne ham!"

"Og han blev frelst! Blev han frelst?"

"Denne brave knøs – se på mig, min smukke pige! Se ikke derhen –"

Florence havde næppe kraft til at gentage: "Hvorfor ikke?"

"Fordi der ingenting er at se efter, kære barn. Få ikke bak sejl, De smukke skabning! Å nej, for Wal'rs skyld, som var os alle så kær! Efter at nu denne hersens dreng," sagde kaptajnen, "havde arbejdet med de bedste og hjulpet de modløse og aldrig klaget eller vist tegn til frygt og holdt modet ved lige hos dem alle, så at de ærede ham for det, som om han havde været admiral, var han, anden styrmand og en matros de eneste levende skabninger, der var tilbage af alle de bankende hjerter, som var gået om bord i det skib, og de lå nu og drev på det stormende hav, surret fast til en planke."

"Blev de frelst?"

"I flere dage og nætter drev de på de uendelige vande, indtil omsider – nej, se ikke derhen, min smukke pige! – et skib holdt ned efter dem, og de ved Guds barmhjertighed blev bragt ombord, to levende og en død."

"Hvem af dem var død?"

"Ikke den dreng, jeg taler om."

"Gud være lovet! Gud være lovet!"

"Amen! Få ikke bak sejl! Et minut endnu, min rare dame! Men mod i brystet! – om bord i det skib gjorde de en lang rejse, lige tværs over kortet – for de lagde ikke an noget andetsteds – og på den rejse døde matrosen, som var blevet bjærget sammen med ham. Men han blev skånet og –"

Uden at vide, hvad han gjorde, havde kaptajnen skåret en skive af brødet og stukket den på sin krog, der var hans

sædvanlige ristegaffel, på hvilken han nu holdt den mod ilden, mens han med stærk bevægelse i sit ansigt så bag ved Florence og lod brødet blusse og brænde som en fyrrepind.

"Blev skånet," gentog Florence, "og –?"

"Og kom hjem med skibet," sagde kaptajnen, der endnu stadig så i samme retning, "og blev sat i land – og da han en morgen forsigtigt var gået hen til sin egen dør for at tage en observation, eftersom han vidste, at hans venner måtte tro, at han var druknet, drejede han af ved uventet –"

"Ved uventet at høre en hund gø?" udbrød Florence hurtigt.

"Ja!" brølede kaptajnen. "Støt, mit dæggelam! Mod! Se Dem endnu ikke om. Se derhen! På væggen!"

På væggen tæt ved hende så hun skyggen af en mand. Hun fo'r op, så sig om og så, med et gennemtrængende skrig, Walter Gay, der stod bag ved hende.

Hun tænkte sig ham kun som en broder, en broder, der var udfriet fra graven, en skibbruden broder, der stod frelst ved hendes side, og kastede sig i hans arme. I hele den vide verden syntes han at være hendes eneste håb, trøst, tilflugt og naturlige værn. "Husk på Walter! Jeg holdt så meget af Walter!" Det dyrebare minde om den klagende røst, der havde talt således, trængte som musik om natten ind i hendes sjæl. "Velkommen hjem, kære Walter! Velkommen til dette slagne bryst!" Hun følte ordene, skønt hun ikke kunne udtale dem, og holdt ham i sin rene favn.

I et anfald af vanvid søgte kaptajn Cuttle at tørre sig i hovedet med den sværtede brøds-kive, han havde på sin krog; men da han mærkede, at den egentlig ikke var noget hensigtsmæssigt redskab til et sådant øjemed, stoppede han den i pulden af sin

hat, satte med nogle vanskeligheder hatten på, prøvede at synge et vers af *Den Yndige Peg*, gik fra teksten ved det første ord og flygtede ud i butikken, hvorfra han imidlertid, blussende og tilsmurt i hele ansigtet og med stivelsen opløst i skjortelinningen, straks i fuld fart vendte tilbage for at sige:

"Wal'r, min dreng, her er nogle småting, som jeg kunne ønske at overdrage dig helt og holdent!"

I en hast fremtog kaptajnen det store ur, teskeerne, sukkertangen og blikdåsen, som han lagde på bordet og med sin store hånd fejede ned i Walters hat, men idet han rakte Walter dette sælsomme gemme, blev han atter så overvældet, at han nødsagedes til på ny at ty ud i butikken og blive længere borte end første gang.

Men Walter hentede ham, og nu var det kaptajnens største frygt, at Florence skulle have skade af denne ny rystelse. Han mente det så alvorligt, at han blev ganske fornuftig og forbød enhver yderligere hentydning til Walters eventyr i de første dage. Derpå blev kaptajn Cuttle så rolig, at han frigjorde sig for den ristede brødskeive i sin hat og tog plads ved tebordet; men da han mærkede trykket af Walters hånd på sin skulder på den ene side og hørte Florences tårekvalte lykønskninger på den anden, smuttede han atter pludseligt ud og blev fulde ti minutter borte.

Men aldrig i hele hans liv havde kaptajnens ansigt skinnet og glinset således, som da han omsider stod stille ved tebordet og så fra Florence hen på Walter og fra Walter hen på Florence. Og lige så lidt blev denne virkning fremkaldt eller forøget af den uhyre masse politur, hans frakkeærme gav hans ansigt i den sidste halve time. Det var ene og alene en virkning af hans indre

bevægelse. Der var en fryd og henrykkelse i kaptajnens indre, som udbredte sig over hele hans ansigt og formelig illuminerede det.

Den stolthed, hvormed kaptajnen så på sin frelste yndlings brune kind og modige øjne, og hvormed han atter så hans ungdoms ædle varme og alle dens forhåbningsfulde egenskaber lyse i det friske, naturlige væsen og det glødende ansigt, kunne vel have tændt noget af det lys i hans ansigt. Den beundring og deltagelse, hvormed han fæstede sine øjne på Florence, hvis skønheds ynde og uskyld ikke kunne have vundet hende nogen trofastere og ivrigere ridder, kunne vel have udøvet en lignende indflydelse på ham. Men den fulde glød, han udbredte omkring sig, kunne kun være opstået af hans skue af de to tilsammen og af alle de deraf udspringende forestillinger, der tindrede som gnister i hans hoved og dansede omkring det.

At de talte om stakkels gamle onkel Sol og dvælede ved hver lille omstændighed ved hans forsvinden; at deres glæde blev dæmpet af den gamle mands fravær og Florences ulykker, og at de løslod Diogenes, som kaptajnen nogen tid i forvejen havde lokket ovenpå, for at den ikke skulle gå igen, alt dette fattede kaptajnen fuldstændig, skønt han var i en uafbrudt bevægelse og flere gange smuttede ud i butikken, men han drømte ikke mere om, at Walter så på Florence ligesom fra et nyt og fjernt sted; at selv om hans øjne ofte søgte det yndige ansigt, mødte de dog aldrig dets åbne, søsterlige, kærlige blik, men trak sig tilbage, når hendes hævede sig op til dem, end han troede, at det var Walters genfærd, der sad ved siden af ham. Han så dem sammen i deres ungdom og skønhed, og han kendte deres yngre dages historie og havde under sin store blå vest ingen

tomme plads til overs for andet end beundring for et sådant par og taknemmelighed for deres genforening.

Således sad de, indtil det var blevet sent. Kaptajnen var gerne blevet siddende således en hel uge til ende. Men Walter rejste sig for at tage afsked for den aften.

"Går De, Walter?" sagde Florence. "Hvorhen?"

"For tiden, min rare dame," svarede kaptajn Cuttle, "hænger han sin køje omme hos Brogleys. På prajehold, Hjertensfryd."

"Det er min skyld, at De går, Walter," sagde Florence. "En husvild søster optager Deres plads."

"Kære miss Dombey," svarede Walter tøvende – "hvis det ikke er for dristigt at kalde Dem således –"

"Walter!" udbrød hun forbavset.

"Hvis noget kunne gøre mig gladere over, at det er mig tilladt at se Dem og tale med Dem, så ville det være den opdagelse, at jeg var i stand til at vise Dem endog den mindste tjeneste. Hvorhen ville jeg ikke gå, hvad ville jeg ikke gøre for Deres skyld?"

Hun fattede sig og kaldte ham broder.

"De er så forandret," sagde Walter.

"Jeg forandret!"

"- for mig," sagde Walter sagte, som om han tænkte højt, "forandret for mig. Jeg forlod Dem som et barn og finder Dem – å, som noget helt andet –"

"Men dog altid som Deres søster. De har da vel ikke glemt, hvad vi lovede hinanden, da vi skiltes?"

"Glemt!" Men mere sagde han ikke.

"Og selv om De havde glemt det – selv om lidelser og farer havde forjaget det af Deres tanker – hvilket de ikke har – ville

De huske det nu, Walter, da De finder mig fattig og forladt, uden andet hjem end dette, uden andre venner end de to, som hører mig tale."

"Det vil jeg! Gud er mit vidne, at det ville jeg!"

"Å, Walter!" udbrød Florence under sukke og tårer. "Kære broder, vis mig en eller anden vej gennem livet, en eller anden beskeden sti, som jeg kan vandre alene, og hvor jeg kan arbejde og undertiden tænke på Dem som den, der vil tage sig af mig som en søster! Hjælp mig, Walter; for jeg trænger meget til hjælp!"

"Miss Dombey! Florence! Jeg ville gerne lade mit liv for at hjælpe Dem. Men Deres slægtninge er stolte og rige. Deres fader –"

"Nej, nej, Walter!" skreg hun og holdt sine hænder op til hovedet med et udtryk af rædsel, der holdt ham rodfæstet til det sted, hvor han stod. "Nævn ikke dette ord!"

Fra denne time kunne han aldrig glemme den stemme og det blik, hun havde standset ham med ved dette navn. Han følte, at om han så blev hundrede år, ville han aldrig kunne glemme dem.

Et eller andet sted hen – hvor som helst – kun ikke hjem! Alt forbi, alt borte, alt tabt og opløst! Hendes uomtalte krænkelers og lidelsers hele historie havde ligget i det skrig og det blik, og han følte, at han aldrig kunne glemme dem, og han glemte dem heller aldrig.

Hun lagde sit blide ansigt på kaptajnens skulder og fortalte, hvorledes og hvorfor hun var flygtet. Havde hver sorgfuld tåre, hun fældede derved, været en forbandelse over *hans* hoved, som hun hverken nævnede eller dadlede, ville det være bedre for

ham, tænkte Walter med rædsel, end at have forspildt en sådan fylde og styrke af kærlighed.

"Nå, nå, min skat!" sagde kaptajnen, da hun tav, og kaptajnen havde skænket hende dyb opmærksomhed, mens hun talte, idet han havde lyttet med hatten helt ned i nakken og munden vidt åben. "Stå hvide, mine øjne! Wal'r, kære dreng, drej af for i aften og overlad den smukke pige til mig!"

Walter tog hendes hånd i begge sine, førte den til sine læber og kyssede den. Han vidste nu, at hun virkelig var en husvild, omflakkende flygtning, men rigere for ham således end med al den hende tilkommende stillings rigdom og stolthed, syntes hun at være langt fjernere fra ham, end mens hun stod på den højde, der havde gjort ham svimmel i hans ungdommelige drømme.

Kaptajn Cuttle, der ikke blev forstyrret af sådanne tanker, fulgte Florence til hendes værelse og holdt med enkelte mellemrum vagt på den hellige grund uden for hendes dør – indtil han var blevet tilstrækkelig rolig på hendes vegne til at gå til køjs under disken. Da han forlod sin post, kunne han imidlertid ikke bare sig for endnu en gang at råbe henrykt ind gennem nøglehullet: "Druknet. Ikke sandt, min smukke pige?" eller for, da han var kommet ned, at gøre endnu et forsøg med verset af *Den Yndige Peg*. Men hvorledes det nu var eller ikke, så blev det siddende i hans hals, uden at han kunne få det frem, hvorfor han gik i seng og drømte, at gamle Sol Gills var blevet gift med mrs. MacStinger, der holdt ham fanget på smal kost i et hemmeligt lukaf.

50. Toots' klage

I den øverste etage i trækadetten var der et tomt værelse, som i fordums dage havde været Walters sovekammer. Efter at have vækket kaptajnen næste morgen foreslog Walter, at de skulle flytte det bedste bohavn fra den lille dagligstue derop, for at Florence kunne bo der. Da intet kunne være kaptajn Cuttle mere behageligt end af den grund at gøre sig selv rød og stakåndet, tog han fat med en god vilje, og efter et par timers forløb var dette kammer forvandlet til en slags landkøhyt, som var smykket med alt det mest udvalgte løsøre fra dagligstuen, deriblandt endog fregatten *Tartar*, som kaptajnen hængte op over kamingesimsen med en så inderlig henrykkelse, at han en halv time derefter ikke kunne gøre andet end hængslet i beundring at gå baglæns bort fra billedet.

Ingen af Walters overtalelser var i stand til at få kaptajnen til at trække det store ur op eller røre ved sukkertangen og teskeerne. "Nej, nej, min dreng," var kaptajnens uforanderlige svar på enhver opfordring herom, "jeg har overdraget dig alle disse småting helt og holdent," hvilke ord han gentog med den største salvelse og alvorsfuldhed, idet han åbenbart troede, at de havde samme kraft som en parlamentsakt, og at der, når han blot ikke gjorde sig skyldig i nogen ny indrømmelse af sin ejendomsret til dem, intet ville være at udsætte på en sådan overdragelsesform.

Det var en fordel ved denne ny ordning, at den, foruden at den sikrede Florence en mere uforstyrret ensomhed, tilstedte, at kadetten igen blev sat på sin sædvanlige observationspost, og at butiksskoderne blev taget fra. Denne ceremoni var

ingenlunde overflødig, da det den foregående dag havde vakt en sådan opsigt i nabolaget, at skodderne var blevet siddende for, at instrumentmagerens hus havde tildraget sig offentlig opmærksomhed og hele tiden fra solens opgang til dens nedgang var overgloet af griske iagttagere fra den anden side af gaden. Dagdriverne og lediggængerne havde især fattet interesse for kaptajnens skæbne og krøb omkring i skarnet for at lægge øjet til kældergitteret under butiksvinduet og fryde deres indbildningskraft med den forestilling, at de kunne se et stykke af hans frakke, mens han selv hang i en krog. Denne døds måde nægtedes dog hårdnakket af et modparti, der mente, at han lå myrdet med en hammer på trappen. Det var derfor ikke uden at vække mishag hos alle, at genstanden for disse rygter tidligt om morgenen viste sig i sin butiksdør, så sund og frisk, som om intet var hændt. Gadekommissæren i kvarteret, en ærgerrig mand, som havde ventet at skulle nyde den udmærkelse at være til stede, når døren blev brudt op, og i fuld uniform aflægge vidnesbyrd for ligsynsmanden, gik så vidt, at han sagde til en genbo, at fyren med den blanke hat gjorde bedst i at prøve på det – uden videre at omtale, hvad det var – og at han, gadekommissæren, ville holde øje med ham.

"Kaptajn Cuttle," sagde Walter grublende, mens de stod i butiksdøren og hvilede sig efter deres arbejde, "er der slet ingen efterretning fra onkel Sol i al denne tid?"

"Nej, min dreng," svarede kaptajnen.

"Han tog bort for at søge efter mig, den kære, gode, gamle mand, og har dog ikke en eneste gang skrevet til Dem! Men hvorfor ikke? Rigtignok siger han i det brev, De viste mig, at hvis De ikke hørte fra ham, førend De åbnede det, kunne De

holde ham for død. Det forbyde Gud! Men De ville have hørt fra ham, selv om han var død! En eller anden havde ganske vist skrevet, hvis han selv ikke havde kunnet, og sagt, "den og den dag døde i mit hus," eller "under min varetægt" eller så fremdeles, "mr. Solomon Gills fra London og sendte Dem denne sidste hilsen."

Kaptajnen, der aldrig før var klatret op til så klar en sandsynligheds højde, blev stærkt grebet af den vide udsigt, den åbnede, og svarede tankefuldt: "Vel talt, min dreng; overmåde vel talt!"

"Jeg har tænkt på det, eller i det mindste," sagde Walter rødmende, "har jeg blandt andet også tænkt på det en hel søvnløs nat igennem, og jeg kan ikke tro andet, end at onkel Sol – Gud velsigne ham! – lever og kommer tilbage. Jeg undrer mig ikke så meget over, at han rejste bort uden hensyn til det vidunderliges krydderi, som altid lå i hans karakter, og hans store kærlighed til mig, som ethvert andet hensyn i hans liv måtte vige for, noget, som ingen ved så godt som jeg, der havde den bedste af fædre i ham" – her blev Walters røst utydelig, og han så ned ad gaden – "uden hensyn hertil, har jeg ofte hørt og læst om folk, der, fordi de havde en nær og kær slægtning, som man mente var forlist, havde bosat sig et eller andet sted på kysten, hvor det kunne tænkes, at der ville indløbe tidender om det savnede skib, eller var fulgt efter i dets kurs til dets bestemmelsessted, som om de derved kunne skabe efterretninger. Jeg tror, at jeg selv lige så snart som en anden eller måske snarere end mange kunne gøre noget lignende. Men hvorfor onkel ikke har skrevet til Dem, selv om det så tydeligt var hans hensigt, eller at han var død udenlands, uden

at De har fået det at vide fra en eller anden fremmed, det kan jeg ikke forstå."

Kaptajnen rystede på hovedet og sagde, at Jack Bunsby selv ikke havde kunnet blive klog på dette, og han var dog mand for at afgive en temmelig støt erklæring.

"Hvis onkel havde været et tankeløst ungt menneske, som af lystigt selskab kunne være blevet lokket til et værtshus, hvor man havde gjort det af med ham for at tage hans penge; eller hvis han havde været en letsindig matros, der var kommet i land med to eller tre måneders hyre i lommen, kunne jeg forstå, at han var forsvundet uden at have efterladt sig noget spor. Men da han var, som han var, og som han *er*, håber jeg – kan jeg ikke tro det."

"Wal'r, min dreng," spurgte kaptajnen og så vist på ham, mens han grublede og grublede, "hvad mener du da om det?"

"Jeg ved ikke, hvad jeg skal mene om det, forudsat, at han aldrig har skrevet. Kan der slet ingen tvivl være i så henseende?"

"Hvis Sol Gills har skrevet, min dreng," svarede kaptajnen demonstrerende, "hvor er så hans depeche?"

"Sæt, at han har overgivet den til private hænder, at den er blevet glemt eller forlagt af skødesløshed og gået tabt? Selv dette forekommer mig mere sandsynligt end den anden tildragelse. Jeg kan, kort sagt, ikke alene ikke udholde at tænke mig det andet, men jeg kan og vil ikke tænke mig det."

"Håbet, ser du, Wal'r," sagde kaptajnen i en vismands tone, "håbet. Det er det, som fylder dig. Håbet er en bøj, om hvilken du kan overhale din "lille sanger", den følsomme afdeling; men ak Gud, min dreng, ligesom enhver anden bøj flyder det kun; det lader sig ikke styre noget sted hen. Ved siden af denne

galionsfigur håbet er der et anker, men hvad kan det nytte, at jeg har et anker, når jeg ikke kan finde bund til at lade det falde på?"

Dette sagde kaptajn Cuttle mere i sin egenskab af en skarpsindig borger og husejer, der var forpligtet til at overlade en uerfaren yngling en mundfuld af sit visdomsforråd, end i sin egen virkelige person. Ja mens han talte, blev hans ansigt helt strålende af nyt håb, som han hentede fra Walter, og han sluttede på en passende måde med at dunke ham i ryggen og med begejstring at sige: "Hurra, min dreng! Jeg er ganske af din mening!"

Walter svarede på salutten med sin muntre latter og sagde: "Kaptajn Cuttle. Jeg holder det for umuligt, at han kan have skrevet med posten, eller at brevet kan være gået fejl af Dem."

"Men, Wal'r," sagde kaptajnen og fæstede sine øjne på ham med en svag tilnærmelse til et strengt udtryk, "har jeg ikke dag og nat stået på udkig efter tidender om din onkel, lige siden jeg mistede ham? Og har mit hjerte ikke stadig været tungt og årvågent både for hans og for din skyld? Har jeg ikke både sovende og vågen været på min post, og ville jeg vel nogen sinde have forladt den, så længe denne hersens kadet kunne have hængt sammen?"

"Nej, kaptajn Cuttle," svarede Walter og greb hans hånd, "det ved jeg, at De ikke ville, og jeg ved, hvor trofast og oprigtigt De mener alt, hvad De siger. Jeg er overbevist om det. De tvivler da vel ikke på, at jeg er lige så overbevist derom, som om, at jeg igen er på denne trappe, eller at jeg igen trykker denne ærlige hånd? Gør De?"

"Nej, nej, Wal'r", sagde kaptajnen med strålende ansigt.

"Jeg vil ikke indlade mig på flere gisninger," sagde Walter og trykkede varmt kaptajnens hårde hånd, mens denne med en ikke mindre god vilje trykkede hans. "Alt, hvad jeg vil tilføje, er dette: Gud forbyde, at jeg skulle røre min onkels ejendele! Alt, hvad han har efterladt her, skal blive under varetægt af den mest trofaste af forvaltere og det kærligste af mennesker – og er hans navn ikke Cuttle, har han intet navn! Og nu, bedste ven – miss Dombey."

Der foregik en forandring i Walters væsen, idet han nærmede sig disse to ord, og da han udtalte dem, syntes hele hans tillidsfuldhed og munterhed at have forladt ham.

"Indtil miss Dombey afbrød mig, da jeg i aftes nævnte hendes fader," sagde Walter, "- De husker nok hvorledes?"

Kaptajnen huskede det godt og rystede på hovedet.

"Indtil da," sagde Walter, "troede jeg, at vi kun havde en streng pligt at opfylde, den, at overtale hende til at sætte sig i forbindelse med sin familie og vende hjem."

Kaptajnen fremmumlede et svagt "Stop lidt" eller "Stå støt!" eller noget lignende, men det blev så overordentlig svagt ved den fuldkomne modløshed, han modtog dette budskab med, at hvad det var, kun kan gættes.

"Men," sagde Walter, "nu er det forbi. Nu er jeg ikke længere af den mening. Jeg ville før på ny lade mig lægge på den planke, jeg efter min frelse så ofte har flydt på i drømme, og lade mig drive og dø!"

"Hurra, min dreng!" råbte kaptajnen med et udbrud af uimodståelig glæde. "Hurra! Hurra!"

"At tænke sig, at hun, så ung, så god og smuk," sagde Walter, "så fint opdraget og født til en så helt forskellig skæbne, skulle

kæmpe med den barske verden! – Men vi har set det svælg, som afskærer alt bag ved hende, skønt ingen, undtagen hun selv, kan vide, hvor dybt det er. Der kan ikke være tale om at få hende til at vende hjem."

Uden ganske at forstå dette billigede kaptajn Cuttle det.

"Hun bør ikke være alene her, vel, kaptajn Cuttle?" sagde Walter.

"Ja, min dreng," svarede kaptajnen efter en smule skarpsindig overvejelse, "det ved jeg ikke, for du er jo her til at holde hende med selskab, og I er jo desuden –"

"Kære kaptajn Cuttle!" indvendte Walter. "Jeg er jo her! I sit hjertes uskyldighed så miss Dombey i mig sin adopterede broder; men hvor skyldigt og brødefuldt måtte mit hjerte ikke være, hvis jeg kunne lade, som om jeg havde nogen ret til fortrolig at nærme mig hende i denne egenskab – hvis jeg kunne lade, som om jeg glemte, at æren byder mig ikke at gøre det!"

"Wal'r, min dreng, er der da ingen anden egenskab end –"

"Åh, kunne De ønske, at jeg skulle dø i *hendes* agtelse – i hendes agtelse – og for altid drage et slør imellem mig og hendes engleansigt ved at drage nytte af, at hun så tillidsfuld og værgeløs er tyet hertil, til at prøve på at ophøje mig til hendes elskede? Hvad siger jeg? Kunne jeg handle således, ville jeg ingen bitrere fjende have i verden end Dem!"

"Wal'r, min dreng," sagde kaptajnen, mere og mere modløs, "forudsat, at der var nogen gyldig grund eller hindring for, at to personer ikke burde forenes i trældommens hus, hvorom du kan overhale stedet og lægge et mærke ved det, håber jeg, at jeg

selv ville gøre indsigelse. Så er der altså ikke nogen anden egenskab, er der, min dreng?"

Walter rystede på hovedet.

"Nå ja, min dreng," brummede kaptajnen langsomt, "jeg vil ikke nægte, at jeg hænger noget med næbbet på grund af dette hersens, og hvad jeg havde tænkt på. Men Hjertensfryd, Wal'r, alt, hvad der er pligt og agtelse mod hende, er også pligt og agtelse efter mit reglement, hvor ubehageligt det end kan være. Derfor følger jeg dig i dit kølvand, min dreng, og indrømmer, at du handler, som det sømmer sig for dig. Så er der altså *ikke* nogen anden egenskab!" sagde kaptajnen, idet han med et modfaldent ansigt grublede over ruinerne af sit luftkastel.

"Men nu, kaptajn Cuttle," sagde Walter med en mere munter mine for at oplive kaptajnen, "nu synes jeg, at vi skulle gøre os umage for at finde en person, der kunne være en passende omgang for miss Dombey, mens hun er her, og som man kan stole på. Der er ingen af hendes slægtninge. Miss Dombey føler åbenbart, at de alle er afhængige af hendes fader. Hvad er der blevet af Susan?"

"Det unge fruentimmer?" svarede kaptajnen. "Ja, jeg tror nu, at hun blev sendt bort imod Hjertensfryds vilje. Jeg gjorde signal for hende straks, da den rare dame var kommet, og hun satte hende meget højt og sagde, at hun allerede for længe siden var kommet bort."

"Spørg da," sagde Walter, "miss Dombey, hvor hun er taget hen, så vil vi se at finde hende. Klokken er mange, og miss Dombey står vist snart op. De er hendes bedste ven. Vent på hende oppe på trappen og lad mig sørge for alt hernede."

Såre mod i hu, gentog kaptajnen det suk, Walter havde sluttet med, og føjede ham. Florence var henrykt over sit ny værelse, længselsfuld efter at se Walter og overordentlig glad ved udsigten til at komme til at hilse på sin gamle veninde Susan. Men Florence kunne ikke sige, hvor Susan var taget hen, undtagen at det var til et sted i Essex, men hvad det hed, vidste ingen, medmindre det skulle være Toots.

Med denne underretning vendte den tungsindige kaptajn tilbage til Walter og gav ham at forstå, at Toots var den samme unge herre, han havde mødt på trappen, og at han var hans ven og en ung mand med formue og tilbød miss Dombey, uden at gøre sig mindste håb om hende; at efterretningen om Walters formentlige skæbne først havde bragt ham sammen med Toots, og at de havde indgået en højtidelig overenskomst om, at Toots skulle være stum med hensyn til genstanden for sin kærlighed.

Spørgsmålet var altså, om Florence kunne stole på Toots, og da Florence smilende sagde: "Ja, af ganske hjerte," blev det af vigtighed at finde ud af, hvor Toots boede. Det vidste Florence ikke, og kaptajnen havde glemt det. Mens han fortalte Walter, at Toots ganske sikkert snart ville være der, trådte denne selv ind.

"Kaptajn Gills," sagde Toots, idet han uden videre omstændigheder kom farende ind i stuen, "jeg er i en sindstilstand, som grænser til vanvid."

Toots havde affyret disse ord ligesom af en kanon, førend han fik øje på Walter, som han genkendte med, hvad der kunne siges at være en jammerfuld klukken. "De må undskylde mig," sagde Toots og holdt sig på panden, "men jeg er i øjeblikket i en forfatning, som om jeg skulle gå fra forstanden, hvis jeg ikke allerede er gået fra den, og alt, hvad der hos et således stillet

individ kunne nærme sig til høflighed, ville kun være et tomt skin. Hr. kaptajn, jeg tillader mig at udbede mig en samtale under fire øjne med Dem."

"Men, kammerat," sagde kaptajnen og greb hans hånd, "De er jo netop den mand, vi stod på udkig efter."

"Åh, hvad må det ikke være for et udkig, som jeg kan være genstand for! Jeg har ikke vovet at barbere mig i denne fortvivlede tilstand. Jeg har ikke ladet mine klæder børste. Mit hår er ganske sammenfiltret. Jeg har sagt til Hanen, at hvis han tilbød at blanke mine støvler, skulle det koste ham hans liv."

Alle disse kendetegn på sindsforvirring stadfæstedes af Toots' udseende, som var vildt og glubsk.

"Se her, kammerat," sagde kaptajnen. "Dette er gamle Sol Gills' nevø, Walter, han, som man troede var forlist."

Toots tog hånden fra panden og stirrede på Walter. "Du min Gud og fader!" stammede Toots. "Hvilken forvikling og jammer! God dag, hvorledes har De det? Jeg er bange for, at De må være blevet meget våd. Må jeg tale et par ord med Dem ude i butikken, kaptajn Gills?"

Han tog fat på kaptajnen og hviskede, idet han gik ud med ham: "Det er altså den person, De talte om, da De sagde, at han og miss Dombey var skabt for hinanden?"

"Ja vel, min dreng, engang troede jeg det."

"Og netop nu!" udbrød Toots, atter med hånden for panden. "Fremfor alle andre! – En hadet medbejler! I det mindste er han ingen hadet medbejler," sagde Toots og standsede pludselig, idet han efter nøjere eftertanke tog hånden bort, "hvorfor skulle jeg hade ham? Nej. Hvis min kærlighed har været virkelig uegennyttig, så lad mig nu vise det."

Toots fo'r ind i dagligstuen igen og sagde, idet han trykkede Walters hånd:

"Hvorledes har De det? Jeg håber, at De ikke forkølede Dem? Det – det ville være mig meget kært, hvis De ville unde mig fornøjelsen af Deres bekendtskab. Modtag min hjertelige lykønskning. På ære og samvittighed," sagde Toots, der blev varmere, alt som han nærmere så på Walters ansigt og skikkelse, "det glæder mig meget at se Dem!"

"Jeg takker Dem hjerteligt," sagde Walter. "Jeg kunne ikke ønske mig et oprigtigere og venligere velkommen."

"Kunne De ikke?" sagde Toots, der stadig trykkede hans hånd. "Det er særdeles smukt af Dem. Tak skal De have. Hvorledes har De det? Jeg håber, at De forlod alle vel hinsides – det vil sige på – der, hvor De sidst kom fra, mener jeg."

Alle disse gode ønsker og endnu bedre meninger svarede Walter på med hjertelighed.

"Jeg vil gerne være strengt ordholden, kaptajn Gills," sagde Toots, "men jeg håber, at det nu må være mig tilladt at hentyde til en ting, som –"

"Ja vel, ja vel, min dreng," svarede kaptajnen. "Værs'god."

"Altså, kaptajn Gills," sagde Toots – "og løjtnant Walters – De ved, at der er foregået de skrækkeligste ting i mr. Dombey's hus, og at miss Dombey har forladt sin fader, der efter min mening er et dyr, som det ville være smiger at kalde – et marmormonument eller en rovfugl – og at hun ikke er til at finde, og at ingen ved, hvor hun er gået hen?"

"Tør jeg spørge, hvor De ved dette fra?" spurgte Walter.

"Løjtnant Walters," sagde Toots, der var kommet til denne titel ved en for ham ejendommelig fremgangsmåde, idet han

sandsynligvis havde sammenblandet hans døbenavn med sømandsstanden og forudsat en slags forhold mellem ham og kaptajnen, der naturligvis måtte strække sig til deres titler, "jeg kan intet have imod at give et åbent svar. Sagen er, at da alt, hvad der vedrører miss Dombey, er mig overordentlig magtpåliggende – ikke af egennyttige grunde, for jeg ved nok, at jeg ikke kunne foretage mig noget for alle parter behageligere end at gøre ende på min tilværelse – har jeg plejet af og til at give en tjener, en meget respektabel ung mand ved navn Towlinson, der i nogen tid har tjent i familien, en ubetydelighed, og i går aftes underrettede Towlinson mig om, at sagerne stod således. Og siden den tid, kaptajn Gills – og løjtnant Walters – har jeg været fuldstændig afsindig og ligget hele natten på sofaen som den ruin, De her ser for Dem."

"Mr. Toots," sagde Walter, "det glæder mig at kunne lette Deres sind. Vær rolig. Miss Dombey har det godt."

"Se," udbrød Toots, idet han sprang op fra sin stol og på ny trykkede hans hånd, "denne lettelse er så overordentlig og ubeskrivelig, at selv om De nu sagde mig, at miss Dombey skulle giftes, ville jeg kunne smile. Ja, kaptajn Gills," sagde Toots til Cuttle, "ved min sjæls salighed, jeg tror virkelig, at jeg, hvad jeg så end gør ved mig selv straks bagefter, dog vil kunne smile, så lettet føler jeg mig."

"For et så ædelt sind som Deres," svarede Walter, "vil det være en endnu større lettelse og trøst at vide, at De kan være miss Dombey til nytte. Vil De ikke være så god at føre mr. Toots ovenpå, kaptajn Cuttle?"

Kaptajnen vinkede ad Toots, der med forstyrret udtryk fulgte ham op i huset, hvor han, uden noget forberedende ord af sin

vejviser, blev ført ind i Florences ny tilflugtssted.

Den stakkels Toots' glæde og forbavselse ved synet af hende var så store, at de måtte give sig luft i udskejelser. Han løb hen til hende, greb hendes hånd, kyssede den, slap den, greb den igen, faldt på knæ, fældede tårer, klukkede og var aldeles ligegyldig for faren for at blive bidt af Diogenes, der i den tro, at der lå noget fjendtligt mod dens herskerinde i disse ytringer, idelig gik rundt omkring ham, som om det eneste, den ikke var rigtig enig med sig selv om, var, fra hvilket punkt den skulle angribe ham, men for øvrigt var ganske enig med sig selv om at mishandle ham.

"Å, Di, du slemme, glemsomme hund! Kære mr. Toots, jeg er så glad over at se Dem!"

"Mange tak," sagde Toots, "jeg har det meget godt, jeg er Dem meget taknemmelig, miss Dombey. Jeg håber, at hele familien ligeledes har det godt."

Dette sagde Toots uden mindste forestilling om, hvad han sagde, og satte sig på en stol og stirrede på Florence, mens der i hans ansigt foregik den mest levende kamp mellem fryd og fortvivelse, som noget ansigt kunne vise.

"Kaptajn Gills og løjtnant Walters har sagt, miss Dombey," gispede Toots, "at jeg kan være Dem til nytte. Hvis jeg ved noget som helst middel kunne udslutte mindet om den dag i Brighton, da jeg opførte mig snarere som en fadermorder end som en mand med en selvstændig formue," sagde Toots med streng selvanklage, "ville jeg synke i den tavse grav med et glimt af glæde."

"Nej, mr. Toots," sagde Florence, "De må ikke ønske, at jeg skal glemme noget af, hvad der hører til vort bekendtskab. Det

kan jeg aldrig, tro De mig. Dertil har De altid været alt for god imod mig."

"Miss Dombey," svarede Toots, "Deres påskønnelse af mine følelser hører til Deres englelige karakter. Jeg takker Dem tusinde gange. Det er lige meget."

"Hvad vi havde tænkt at ville spørge Dem om, er," sagde Florence, "om De husker, hvor man kan finde Susan, som De havde den godhed at ledsage til diligencekontoret?"

"Miss Dombey," sagde Toots, "jeg husker ganske vist ikke bestemt det steds navn, som stod på diligencen, og jeg mindes, at hun sagde, at hun ikke blev der, men skulle længere bort. Men hvis De ønsker at finde hende og få hende hertil, skal jeg og Hanen skaffe hende til veje med al den hurtighed, som hengivenhed fra min og kløgt fra Hanens side kunne sikre."

Toots var åbenbart så glad og henrykt ved udsigten til at gøre nytte, og hans uegennyttige og oprigtige hengivenhed var så utvivlsom, at det ville have været grusomt at give ham afslag. Med instinktmæssig hensynsfuldhed undlod Florence derfor at gøre den mindste indvending, men glemte ikke at overvælde ham med taksigelser; og Toots lovede stolt straks at sætte sig i bevægelse.

"Miss Dombey," sagde Toots, idet han rørte ved hendes fremrakte hånd, mens et stik af håbløs kærlighed øjensynlig fo'r igennem ham og lynede ud af hans ansigt, "farvel! Tillad, at jeg tager mig den frihed at sige, at Deres modgang gør mig aldeles ulykkelig, og at De kan stole på mig, næst efter på kaptajn Gills. Jeg kender meget godt mine mangler – det er lige meget, mange tak – men jeg er fuldt ud pålidelig, det kan jeg forsikre Dem."

Dermed gik han ud af stuen, atter ledsaget af kaptajnen, der, mens han havde holdt sig lidt afsides og stået med hatten under armen og ordnet sine forvildede lokker med sin krog, havde været et ikke ligegyldigt vidne til, hvad der var foregået. Da døren lukkede sig efter dem, blev Toots' livslys igen tilhyllet af mørke skyer.

"Kaptajn Gills," sagde han, idet han blev stående og vendte sig om, "sandt at sige, er jeg for øjeblikket ikke i en sådan stemning, at jeg kan se løjtnant Walters med den fuldkommen venskabelige følelse imod ham, som jeg kunne ønske at nære i mit bryst. Man kan ikke altid blive herre over sine følelser, og jeg ville holde det for en stor tjeneste, hvis De vil lukke mig ud ad bagdøren."

"Styr De kun Deres egen kurs, kammerat," svarede kaptajnen. "Hvilken kurs De så styrer, så er den ligefrem og sømandsmæssig; det er jeg vis på."

"De er overordentlig god; Deres gode mening er en trøst for mig. Der er én ting," sagde Toots, mens han stod på gangen bag ved den halvt åbne dør, "som jeg håber, De vil huske på, og som jeg ønsker, at løjtnant Walters må få at vide. Jeg er nu kommet til fuldstændig at råde over min formue, men jeg ved ikke, hvad jeg skal gøre med den. Kunne jeg på en eller anden måde være til nytte med penge, ville jeg synke let og glad i den tavse grav."

Toots sagde ikke mere, men smuttede sagte ud og lukkede døren efter sig for at afskære kaptajnen ethvert svar.

Længe efter at han havde forladt huset, tænkte Florence med smerteblandet glæde på ham. Han var så ærlig og varm, og det var en uvurderlig nydelse og trøst at se ham igen og tænke på hans trofasthed imod hende i hendes nød; men af den

selvsamme grund var det også så angribende for hende at tænke på, at hun voldte ham et eneste øjeblik's sorg eller ved et åndedræt foruroligede hans livs fredelige strøm, at hendes øjne fyldtes med tårer, og hendes barm strømmede over af medynk. Også kaptajn Cuttle tænkte på sin vis meget på Toots, og det samme gjorde Walter. Da aftenen kom, og de alle sad inde i Florences ny værelse, roste Walter ham i den lidenskabeligste tone og meddelte Florence, hvad han havde sagt, da han forlod huset, idet han tilføjede enhver forklaring og ros, som hans egen retskaffenhed og medfølelse indgav ham.

Toots kom hverken den næste eller den næste dag igen eller flere dage derefter tilbage, og imidlertid levede Florence, uden nogen ny forstyrrelse, ligesom en fugl i et bur, øverst oppe i den gamle instrumentmagers hus. Mens dagene gik, blev hun åbenbart mere og mere modløs og hang med hovedet, og det udtryk, der havde vist sig i det døde barns ansigt, vendtes ofte fra hendes vindue op mod himlen, som om hun søgte hans engel på den strålende kyst, han havde talt om, mens han lå i sin lille seng.

Florence havde i den sidste tid været svag og skrantet, og den rystelse, hun havde lidt, havde ikke været uden indflydelse på hendes helbred. Men det var ingen legemlig sygdom, som nu tærede på hende; hun var syg på sjælen, og årsagen til denne sygdom var Walter.

Skønt han følte deltagelse for hende, var omhyggelig for hende og stolt og glad ved at kunne være hende til nytte og røbede alt dette med den begejstring og varme, der lå i hans karakter, så Florence dog, at han skyede hende. Hele den lange dag igennem nærmede han sig sjældent hendes værelse.

Spurgte hun efter ham, kom han atter et øjeblik lige så ivrig og munter, som hun mindedes ham, da hun som barn var fareet vild på gaden; men snart blev han tvungen – hendes skarpsynede følelse var alt for årvågen til ikke at mærke det – og urolig og forlod hende kort efter. Ukaldet kom han ikke en eneste gang, så lang som dagen var. Når aftenen faldt på, var han der altid, og det var hendes gladeste tid, for da troede hun halvvejs, at den gamle Walter fra hendes barndom ikke havde forandret sig. Men selv da kunne et eller andet lille ord, blik eller tilfælde vise hende, at der var en uforklarlig kløft imellem dem, som ikke kunne overskrides.

Og hun kunne ikke andet end se, at disse tegn på en stor forandring hos Walter viste sig, selv om han gjorde sig den største umage for at skjule dem. I sin omsorg for hende, syntes hun, og sit inderlige ønske om at skåne hende for ethvert sår af sin kærlige hånd, tog han sin tilflugt til tusinde små kunstgreb og forstillinger. Så meget mere følte Florence forandringen, så meget oftere græd hun over, at hendes broder holdt sig således tilbage.

Den gode kaptajn så det ligeledes, syntes Florence, og tog sig det nær. Han var mindre livlig og håbeful, end han havde været i begyndelsen, og kunne, når de alle tre var samlet om aftenen, liste sig til afvekslende at se på hende og Walter med et sørgmodigt ansigt.

Omsider besluttede Florence at tale med Walter. Hun troede, at hun nu kendte grunden til hans tilbageholdenhed, og mente, at det ville være en lettelse for hendes fulde hjerte og tillige gøre ham mere utvungen, når hun sagde, at hun havde opdaget den

og indrømmede dens gyldighed og ingen bebrejdelser gjorde ham.

Det var en søndag eftermiddag, at Florence tog denne beslutning, og mens den trofaste kaptajn sad og læste med sine briller på, spurgte hun ham, hvor Walter var.

"Han er vist nede, min rare dame," sagde kaptajnen.

"Jeg ville gerne tale med ham," sagde Florence, idet hun rejste sig, ligesom for at gå.

"Jeg skal i en snup få ham herop, skønhed," sagde kaptajnen, hvorpå han hurtigt fo'r af sted, idet han tog sin bog på nakken – for han havde gjort sig det til pligt kun at læse i meget store bøger om søndagen, da det så mere adstadigt ud, og havde for flere år siden i en boglade købt et vidunderligt bind, af hvilke fem linjer altid var nok til at gøre ham i den grad forvirret, at han endnu ikke var blevet klog på, hvad det handlede om. Kort efter kom Walter.

"Kaptajn Cuttle siger, miss Dombey" – begyndte han ivrigt, idet han trådte ind, men standsede, da han så hendes ansigt. "De er ikke rigtig vel i dag. De ser nedslået ud. De har grædt."

Han talte så venligt og med en sådan varm dirren i stemmen, at tårerne trådte hende i øjnene ved klangen af hans ord.

"Walter," sagde Florence blidt, "jeg er ikke ganske vel og har grædt. Jeg ønsker at tale med Dem."

Han satte sig lige over for hende og stirrede på hendes skønne og uskyldige ansigt; hans eget blegnede, og hans læber skælvede.

"Den aften, da jeg fik at vide, at De var blevet frelst – og hvad følte og hvad håbede jeg ikke den aften, kære Walter! – sagde De –"

Han lagde sin skælvende hånd på bordet imellem dem og sad og så på hende.

"- at jeg havde forandret mig. Jeg undrede mig over at høre Dem sige det, men nu ved jeg det. Vær ikke vred på mig, Walter. Jeg var alt for glad til at tænke på det dengang."

Hun forekom ham atter som et barn. Det var det naturlige, tillidsfulde, kærlige barn, han så og hørte, ikke den dyrebare kvinde, for hvis fødder han gerne havde lagt alle jordens rigdomme.

"Husker De den sidste gang, jeg så Dem, Walter, førend De rejste?"

Han stak sin hånd ind på brystet og tog en lille pung frem.

"Jeg har stadig båret den om min hals! Hvis jeg var sunket i dybet, ville den være fulgt med mig ned på havets bund."

"Og De vil fremdeles bære den for min skyld, Walter?"

"Til min død!"

Hun lagde sin hånd på hans lige så åbent og naturligt, som om der ikke var gået en dag, siden hun havde givet ham det lille mindetegn.

"Det glæder mig; det vil altid glæde mig at tænke på, Walter. Husker De, at der samme aften, mens vi talte med hinanden, syntes at opstå en tanke hos os om denne forandring?"

"Nej!" svarede han i en forundret tone.

"Jo, Walter. Allerede da havde jeg været årsag i, at Deres forhåbninger og udsigter havde lidt et skår. Dengang var jeg bange for at tænke på det, men nu ved jeg det. Om De end i Deres ædelmodighed dengang kunne skjule for mig, at også De vidste det, så kan De det dog ikke nu, skønt De søger at gøre det, lige så ædelmodigt som før, for det gør De. Jeg takker Dem

for det, Walter, dybt, oprigtigt, men det kan ikke lykkes Dem. De har lidt for meget under Deres egne og Deres kæreste slægtnings lidelser, til at De kan overse den uskyldige årsag til alle de farer og sorger, der har ramt Dem. De kan ikke ganske glemme mig i denne egenskab, og vi kan ikke længere være broder og søster. Men, kære Walter, tro ikke, at jeg beklager mig herover. Jeg kunne have vidst det – burde have vidst det – men glemte det i min glæde. Alt, hvad jeg håber, er, at De vil tænke med mindre bitterhed på mig, når denne følelse ikke længere er en hemmelighed. Alt, hvad jeg beder om, Walter, i det stakkels barns navn, som engang var Deres søster, er, at De ikke vil kæmpe med Dem selv og pålægge Dem tvang for min skyld nu, da jeg ved alt!"

Mens hun sagde dette, havde Walter set på hende med et ansigt, der var så fuldt af forundring og forbavselse, at det ikke havde plads til andet. Nu greb han den hånd, der havde rørt så bønfoldende ved hans, og holdt den fast.

"Miss Dombey," sagde han, "er det muligt, at jeg, mens jeg har lidt så meget ved at kæmpe med min erkendelse af, hvad der skyldes Dem og bør ydes Dem, har voldt Dem de lidelser, Deres ord viser? Aldrig, aldrig har jeg tænkt anderledes på Dem end som det eneste rene og klare, velsignede minde fra min barndom og min ungdom. Aldrig har jeg og aldrig skal jeg opfatte Deres part i mit liv anderledes end som noget helligt, som aldrig kan mindes med letsindighed, aldrig kan agtes højt nok, aldrig kan glemmes her i livet. Atter at se Dem og høre Dem tale således som den aften, da vi skiltes, er en lyksalighed for mig, som ord ikke kunne udsige, og at blive afholdt og nyde

tillid som Deres broder er den næststørste gave, jeg kunne modtage og påskønne!"

"Walter," sagde Florence og så alvorligt på ham, men med forundring i sit ansigt, "hvad er det, som skyldes mig og som med opofrelse af alt dette bør ydes mig?"

"Agtelse," svarede Walter; "ærbødighed."

Hun rødmede svagt, og tankefuldt og frygtsomt trak hun sin hånd til sig, mens hun vedblev at se på ham med uformindsket alvor.

"Jeg har ikke en broders ret," sagde Walter, "jeg har ikke en broders adkomst. Jeg forlod et barn. Jeg finder en voksen kvinde."

Rødmen farvede hendes ansigt. Hun gjorde en bevægelse ligesom for at bede ham ikke sige mere, og hendes ansigt sank ned på hendes hænder.

De tav begge et øjeblik, og hun græd.

"Jeg skylder et så tillidsfuldt, rent og godt hjerte," sagde Walter, "at rive mig løs fra det, om end mit eget brister derved. Hvor tør jeg vove at sige, at det er min søsters?"

Hun blev ved at græde.

"Havde De været lykkelig, omgivet, som De burde være, af kærlige, beundrende venner og af alt, hvad der gør den stilling, De fødtes til, misundelsesværdig," sagde Walter, "og hvis De da ved at mindes det forbigangne havde kaldt mig broder, da kunne jeg fra min fjerne plads have mod taget dette navn, uden nogen tanke om at have krænket Deres pletfri oprigtighed derved. Men her – og nu! –"

"Tak, tak, Walter! Tilgiv, at jeg har gjort Dem så stor uret. Jeg havde ingen til at råde mig. Jeg er ganske alene."

"Florence," sagde Walter lidenskabeligt, "jeg drives til at sige, hvad jeg for kun nogle få øjeblikke siden ikke havde troet, at noget skulle have aftvunget mine læber! Havde jeg haft lykken med mig; havde jeg haft noget middel til eller håb om engang at blive i stand til at genindsætte Dem i en stilling, som nærmede sig den, der tilkommer Dem, da ville jeg have sagt Dem, at der var ét navn, De kunne skænke mig – én ret til, fremfor alle andre, at skærme og elske Dem – og at jeg kun var værdig dertil ved den kærlighed og ærefrygt, jeg følte for Dem, og ved at hele mit hjerte var Deres. Jeg ville have sagt Dem, at det var den eneste adkomst, De kunne give mig til at skærme og forsvare Dem; men at hvis jeg havde denne ret, ville jeg skatte den som et så kosteligt og uvurderligt pant, at mit livs udelte oprigtighed og varme kun ville være en ringe påskønnelse af dets værd."

Stadig var hovedet bøjet, stadig randt tårerne, og barmen svulmede af suk.

"Kære Florence! Kæreste Florence, som jeg kaldte således i mine tanker, førend jeg kunne indse, hvor formasteligt eller afsindigt det var, lad mig for sidste gang kalde Dem ved Deres eget dyrebare navn og røre ved denne blide hånd til tegn på, at De som en søster glemmer, hvad jeg har sagt!"

Hun hævede hovedet og talte til ham med en så højtidelig blidhed i øjnene, med et så roligt, klart og rent smil, der strålede ham i møde gennem hendes tårer, med en så sagte og dæmpet skælven i sin skikkelse og stemme, at det rørte ved hans hjertes inderste strenge, og hans syn fordunkledes, mens han lyttede.

"Nej, Walter, jeg kan ikke glemme det. Jeg ville ikke glemme det for alt i verden. Er De – er De meget fattig?"

"Jeg er kun en vandringsmand," svarede Walter, "der gør rejser over havet for at friste livet. Det er nu min næringsvej."

"Tager De snart bort igen, Walter?"

"Meget snart."

Hun sad og så et øjeblik på ham; derpå lagde hun frygtsomt sin skælvende hånd i hans.

"Hvis De vil tage mig til Deres hustru, Walter, så vil jeg elske Dem trofast. Hvis De vil lade mig rejse med Dem, Walter, vil jeg uden frygt følge Dem til verdens ende. Jeg kan intet ofre for Dem – jeg har intet at opgive og ingen at forlade; men al min kærlighed og hele mit liv skal være Dem helligede, og med mit sidste åndedræt vil jeg udånde Deres navn til Gud, hvis der levnes mig samling og hukommelse."

Han trykkede hende til sit hjerte og lagde hendes kind til sin, og nu, ikke længere stødt tilbage og modfalden, græd hun ved sin dyrebare elskedes bryst.

Velsignede søndagsklokker, der ringer så roligt for deres fortryllede og lykkelige øren! Velsignede søndagsfred og stilhed, der harmonerer med roen i deres sjæl og gør luften hellig rundt om dem! Velsignede tusmørke, der sniger sig frem og skygger om hende så trøstende og sindigt, mens hun som et barn, der er dysset i søvn, falder i søvn ved det bryst, hun har klynget sig til!

O byrde af kærlighed og tillid, som ligger så let der! Ja, skud ned på de lukkede øjne, Walter, med et stolt og ømt blik, for i hele den vide, vide verden søger de nu kun dig – alene dig!

Kaptajnen blev nede i den lille dagligstue, indtil det var ganske mørkt. Han satte sig på den stol, Walter havde siddet på, og så op mod loftsvinduet, indtil dagen lidt efter lidt svandt bort, og stjernerne tittede frem. Han tændte et lys, tændte en pibe, røg den ud og kunne ikke fatte, hvad i al verden der foregik ovenpå, og hvor for de ikke kaldte ham op til te.

Da hans forundring var på højdepunktet, kom Florence ind til ham.

"Å, min rare dame!" udbrød kaptajnen. "Men det var da pokker til lang passiar, De og Wal'r har ført, skønhed."

Florence lagde sin lille hånd om en af de store knapper i hans frakke og sagde, idet hun så ned på hans ansigt:

"Kære kaptajn, jeg vil gerne fortælle Dem noget."

Kaptajnen hævede temmelig hurtigt hovedet for at høre, hvad det var, og idet han på den måde fik Florence tydeligere at se, skød han sin stol og sig selv med så langt tilbage, de kunne komme.

"Hvad! Hjertensfryd!" udbrød kaptajnen pludselig begejstret. "Er det det?"

"Ja," svarede Florence ivrigt.

"Wal'r! Ægtemand! Det?" brølede kaptajnen, idet han kastede sin hat op mod loftet.

"Ja!" udbrød Florence, leende og grædende på én gang. Kaptajnen krystede hende øjeblikkelig i sin favn, og efter derpå at have taget hatten op og sat den på, lagde han hendes arm i sin og førte hende igen ovenpå, hvor han følte, at han ville komme frem med det bedste indfald, han havde haft i sit liv.

"Wal'r, min dreng!" sagde kaptajnen, idet han så ind ad døren med et ansigt, der lignede et kærligt varmebækken. "Så er der

altså *ingen* anden egenskab, slet *ingen* anden?"

Han havde nær kvalt sig selv med denne vittighed, som han gentog i det mindste fyrretyve gange, idet han i mellemrummene polerede sit strålende ansigt med sit ærme og overmalede hele hovedet med sit lommetørklæde. Men han havde desuden en kilde til alvorligere nydelse i baghånden, når han var således stemt, for flere gange hørte man, når han med ubeskrivelig henrykkelse så på Florence og Walter, at han med dæmpet stemme sagde:

"Edward Cuttle, min dreng, aldrig i dine dage har du gjort et bedre bestik, end da du overdrog ham disse småting helt og holdent!"

51. Dombey og verden

Hvad tager den stolte mand sig for, mens dagene går? Tænker han nogen sinde på sin datter eller spørger om, hvor hun er blevet af? Tror han, at hun er kommet hjem og lever sit sædvanlige liv i det øde hus? Ingen kan svare på det. Han har ikke nævnt hendes navn siden. Hans folk er alt for bange for ham til at nærme sig et emne, han er hårdnakket stum om, og den eneste person, som vover at udspørge ham, bringer han øjeblikkelig til tavshed.

"Kære Paul," mumler hans søster, der kommer vaklende ind i værelset samme dag, som Florence har forladt huset, "din kone! Denne parvenu af en kvinde! Er det muligt, at det, jeg har hørt et dunkelt rygte om, er sandt, og at det er hendes påskønnelse af din mageløse godhed mod hende, der endog gik så vidt, at du ofrede dine egne slægtninge for hendes hovmodige nykker! Min stakkels broder!"

Under denne tale, som på en følelig måde minder om, at hun ikke var blevet indbudt til det første middagsselskab, gør mrs. Chick hyppig brug af sit lommetørklæde og falder Dombey om halsen. Men Dombey skyder hende koldt fra sig og fører hende hen til en stol.

"Jeg takker dig, Louise," siger han, "for dette bevis på dit venskab; men det er mit ønske, at vor samtale drejer sig om noget andet. Når jeg beklager min skæbne eller tilkendegiver, at jeg trænger til trøst, kan du tilbyde mig den, hvis du vil have den godhed."

"Kære Paul," svarede hans søster med lommetørklædet for øjnene, og idet hun ryster på hovedet, "jeg kender din store sjæl

og skal ikke videre berøre et så pinligt og oprørende emne" – hvilke to adjektiver mrs. Chick hjemsøger med fortærende harme – "men lad mig dog, skønt jeg er bange for at høre noget, som vil ryste mig, spørge dig om det ulykkelige barn Florence."

"Louise," siger hendes broder barsk, "stille! Ikke et ord!"

Mrs. Chick kan kun bruge sit lommetørklæde, ryste på hovedet og jamre sig over vanartede Dombeyer, som ikke er Dombeyer. Men om Florence har været medskyldig i Ediths flugt eller er fulgt med hende eller har gjort for meget eller for lidt eller noget eller intet, det har hun ikke den fjerneste forestilling om.

Han vedbliver uforanderligt at gemme sine tanker og følelser dybt inde i sit eget bryst, uden at meddele nogen dem. Han foretager ingen efterspørgsler efter sin datter. Han tror måske, at hun er hos hans søster eller under hans eget tag. Han tænker måske stadig eller måske aldrig på hende. Han giver intet tegn på nogen af delene.

Men så meget er vist; han tror *ikke*, at han har mistet hende. Han har ingen anelse om sandheden. Han har levet alt for længe indespærret i sin tårnhøje overlegenhed og set hende som en tålmodig, blid skabning på stien neden for den til at nære nogen frygt for dette. Rystet som han er af sin skam, er han dog ikke blevet ydmyget ned til den flade jord. Roden er bred og dyb, og i årenes løb har dens trævler udbredt sig og indsuget næring alle vegne fra; træet er ramt, men ikke fældet.

Skønt han skjuler verden inden i sig for verden uden for – om hvilken han tror, at den for tiden kun har ét øjemed, nemlig ivrigt at iagttage ham, hvor han så går – kan han dog ikke skjule de oprørske spor af den, som undviger i hule øjne og kinder, en

furet pande og skumle, grublende miner. Uigennemtrængelig ligesom før, er han dog et forandret menneske, og stolt som altid, føler han sig ydmyget, for ellers ville disse mærker ikke være der.

Verden. Hvad verden tænker om ham, hvorledes den ser på ham, hvad den ser i ham, og hvad den siger – det er den dæmon, der forfølger hans sjæl. Den er over alt, hvor han er, og, hvad værre er, hvor han ikke er. Den følger ud med ham blandt hans tjenestefolk, og dog lader han den blive hviskende tilbage; han ser den pege fingre ad ham på gaden; den venter på ham i hans kontor; den skotter over skuldrene på rige folk blandt købmændene; den går og vinker og sladrer blandt mængden; den kommer ham i forkøbet over alt og har altid mest travlt med ham, når han er gået. Når han om aftenen har lukket sig inde i sit værelse, er den i hans hus, uden for det, idet den kan høres i fodtrin på gaden, ses i de trykte sager, som ligger på bordet, og drager frem og tilbage på jernbaner og skibe; ingensteds har den rist eller ro, og den beskæftiger sig udelukkende med ham.

Den er intet fantasifoster. Den er lige så virksom hos andre som hos ham. Herom vidner fætter Feenix, der kommer fra Baden-Baden, udtrykkeligt for at tale med ham. Herom vidner major Bagstock, der ledsager fætter Feenix på dette venskabelige besøg.

Dombey modtager dem med sin sædvanlige værdighed og står rank i sin vante stilling foran kaminen. Han føler, at verden ser på ham ud af deres øjne; at den findes i portrætternes stirren; at Pitt oppe på bogskabet forestiller den; at dens eget kort, som hænger på væggen, har øjne.

"Et ualmindelig koldt forår," siger Dombey – for at narre verden.

"For pokker," siger majoren med venskabelig varme, "Joseph Bagstock duer ikke til at forstille sig. Vil De holde Dem Deres venner fra livet og vise dem kulde, er J. B. ikke den mand, De kan bruge. Joe er jævn og ligefrem, sir, plump er Joe. Hans kongelige Højhed, den afdøde hertug af York, gjorde mig den ære at sige: "Er der nogen mand i etaten, som jeg kan være vis på vil tale rent ud af posen, så er den mand Joe – Joe Bagstock."

Dombey viser, at han indrømmer det.

"Hør nu, Dombey," siger majoren, "jeg er en verdensmand. Vor ven Feenix – hvis jeg tør være så dristig at –"

"Det er mig en ære," forsikrer fætter Feenix.

"- er," vedbliver majoren med et kast med hovedet, "ligeledes en verdensmand. De selv, Dombey, er en verdensmand. Nu vel, når tre verdensmænd kommer sammen og er venner – som jeg tror" – her henvender han sig atter til fætter Feenix.

"De bedste venner," siger fætter Feenix.

"- og er venner," tager majoren atter til orde, "så er gamle Joe af den mening – J. kan måske tage fejl – at det er meget let at komme efter verdens mening i alle henseender."

"Utvivlsomt," siger fætter Feenix. "Egentlig talt, er det noget, som falder af sig selv. Det er mig højst magtpåliggende, hr. major, at min ven Dombey hører mig udtrykke min store forbavselse og sorg over, at min elskværdige og talentfulde slægtning, der havde enhver egenskab, som kunne gøre en mand lykkelig, har i den grad kunnet glemme, hvad hun skyldte – egentlig talt, verden – at hun har stillet sig blot på en så påfaldende måde. Jeg har siden den tid været djævlblændt

modløs, og endnu i aftes sagde jeg til lange Saxby, at det havde gjort mig ganske tummelumsk og næsten skaffet mig en gulsot på halsen. Ved en så sørgelig katastrofe som denne bringes man til at tro, at tildragelserne er en tilskikkelse af Forsynet, for havde min tante endnu levet, ville virkningen på et så djævleblændt livligt fruentimmer som hende have været sønderknuselse, og hun var faldet, egentlig talt, som et offer."

"Nå, Dombey! –" siger majoren med megen kraft.

"Undskyld," afbryder fætter Feenix ham. "Tillad, at jeg endnu siger et par ord. Min ven Dombey vil tillade mig at sige, at hvis nogen omstændighed kunne have forøget den djævelske tilstand af smerte, hvori jeg er, ville det være verdens naturlige forbavelse over, at min elskværdige og talentfulde slægtning vistnok har indladt sig med en person – en mand med hvide tænder, egentlig talt – der stod så langt under hendes mand. Men mens jeg bestemt må opfordre min ven Dombey til ikke at anklage min elskværdige og talentfulde slægtning, førend hendes brøde er fuldkomment godtgjort, tillader jeg mig at forsikre min ven Dombey, at den familie, jeg repræsenterer, og som nu næsten er uddød – en djævleblændt sørgelig tanke for en mand – ingen hindringer vil lægge ham i vejen, men med glæde vil samtykke i enhver hæderlig fremgangsmåde med hensyn til fremtiden, som han måtte foreslå. Jeg håber, at min ven Dombey vil påskønne de følelser, der besjæler mig i denne sørgelige sag, og – og – egentlig talt, tror jeg ikke, at jeg har nødig at ulejlige min ven Dombey med yderligere tale om det."

Dombey bukker uden at se op og tier.

"Nå, Dombey," siger majoren, "efter at vor ven Feenix med en veltalenhed, som gamle Joe B. aldrig har hørt mage til – nej ved

Gud, sir, aldrig!" – siger majoren, der er ganske blå og holder sin stok midt på – "har fremstillet sagen med hensyn til damen, støtter jeg mig på vort venskab for at sige et ord om en anden side af den. I visse henseender har verden meninger, som må respekteres."

"Det ved jeg," svarer Dombey.

"Naturligvis ved De det, Dombey. En mand af Deres kaliber kan umuligt være uvidende om det."

"Det vil jeg heller ikke håbe," svarer Dombey.

"Dombey, De vil kunne gætte Dem til resten. Jeg taler uden omsvøb – måske før tiden – fordi Bagstockracen altid har talt uden omsvøb. Kun lidt har den tjent ved det, men det ligger i Bagstockblodet. Der må veksles en kugle med denne mand. De har J. B. ved Deres side. Han fordrer at være Deres sekundant. Gud velsigne Dem!"

"Hr. major," svarer Dombey, "jeg er Dem taknemmelig. Når tiden kommer, skal jeg henvende mig til Dem. Da tiden endnu ikke er kommet, har jeg undladt at tale til Dem."

"Hvor er fyren?" spørger majoren efter i et minut at have gispet og set på ham.

"Det ved jeg ikke."

"Er der ingen efterretninger om ham?" spørger majoren.

"Jo."

"Det glæder mig at høre. Jeg ønsker Dem til lykke."

"De vil undskylde – endog De, hr. major," svarer Dombey, "at jeg for øjeblikket ikke indlader mig på yderligere enkeltheder. Underretningen er af en ejendommelig natur og indhentet på en ejendommelig måde. Den kan måske vise sig at være uden

værdi; den kan måske også vise sig at være sand. For tiden kan jeg ikke afgøre det. Her må min forklaring standse."

Skønt dette kun er et tørt svar på majorens purpurfarvede begejstring, modtager denne det dog nådigt og henrykt ved tanken om, at verden har så mange udsigter til at få, hvad der tilkommer den. Fætter Feenix får derpå sit mål af påskønnelse af sin elskværdige og talentfulde slægtnings ægtemand, og fætter Feenix og major Bagstock trækker sig tilbage, idet de atter overlader denne ægtemand til verden og til uforstyrrede grublerier over deres fremstilling af dens følelse for hans stilling og over dens retfærdige og fornuftige forventninger.

Men hvem er det, som sidder inde i husholderskens værelse og fælder tårer og i en dæmpet tone og med hævede hænder taler med mrs. Pipchin? Det er en dame, hvis ansigt skjules af en tætsluttende, sort hat, som ikke synes at tilhøre hende. Det er miss Tox, som har lånt denne forklædning af sin pige og i al hemmelighed er kommet for at forny sit gamle bekendtskab med mrs. Pipchin og derved indhente pålidelig underretning om Dombey.

"Hvorledes bærer han det, bedste veninde?" spørger hun.

"Åh," siger mrs. Pipchin i sin studse tone, "han har det omtrent som sædvanlig."

"I sit ydre," mener miss Tox. "Men hvad må han ikke føle!"

Mrs. Pipchins hårde, grå øje ser noget tvivlende ud, mens hun med tre særskilte kast med nakken svarer: "Ah! Måske. Rimeligvis."

"Rent ud sagt, Lucretia," siger mrs. Pipchin; hun kalder endnu stadig miss Tox Lucretia, fordi hun har gjort sine første forsøg i barnekvælingsfaget med denne dame, mens hun var en

ulykkelig og vissen lille pige. "Jeg finder det heldigt, at vi er blevet hende kvit. Jeg kan ikke lide disse frække ansigter her!"

"Ja fræk! De må nok sige fræk, mrs. Pipchin. At forlade ham! En sådan ædel mandsskikkelse!" Her overvældes miss Tox.

"Jeg forstår mig ikke på, hvad der er ædelt," siger mrs. Pipchin. "Men så meget ved jeg, at når folk får sorger, må de bære dem. Visvas! Jeg har selv haft nok at bære i mine dage! Hvilket postyr her er! Hun er borte, og man er lykkelig og vel blevet af med hende. Ingen ønsker hende tilbage, skulle jeg tro!"

Denne hentydning til de peruanske bjergværker får miss Tox til at rejse sig for at gå, hvorfor mrs. Pipchin ringer på Towlinson, for at han skal følge hende ud. Towlinson, der ikke har set miss Tox i en hel evighed, griner og håber, at hun har det godt, idet han tilføjer, at han ikke kender hende med den hat på.

"Ja tak, Towlinson, jeg har det ret godt," siger miss Tox. "Jeg må bede Dem have den godhed, når De ser mig her, ikke at tale om det. Mine besøg gælder kun mrs. Pipchin."

"Meget vel, miss," svarer Towlinson.

"Der er sket forfærdelige ting, Towlinson."

"Ja, meget forfærdelige ting, miss."

"Jeg vil håbe, Towlinson," siger miss Tox, der som lærerinde i den Toodleske familie har vænnet sig til en formanende tone og til at gribe forbigående lejligheder, "at hvad der er sket her, vil tjene Dem til advarsel, Towlinson."

"Jo tak, miss, det skal det."

Han synes at spekulere på, hvorledes denne advarsel bør virke med særligt hensyn til ham selv, indtil den eddikesure mrs. Pipchin pludselig vækker ham med et: "Hvad tager De

Dem for? Hvorfor ledsager De ikke denne dame ned til døren?" hvorpå han fører miss Tox ud. Idet hun går forbi Dombey's værelse, gyser hun tilbage ind i den sorte hats inderste dybder og går på tåspidserne, og der gives ikke et atom til i den verden, der forfølger ham, som føler en sådan sorg og uro for ham, som det, miss Tox bærer ud på gaden under den sorte hat og på vejen til sit hjem søger at skjule for de nyligt tændte lygter.

Men miss Tox hører ikke til Dombey's verden. Hver aften i tusmørket kommer hun igen, med galosker og en paraply foruden hatten, når det er regnvejr, og finder sig i Towlinsons grinen og mrs. Pipchins gløser og spydigheder alene for at spørge, hvorledes han har det og bærer sin ulykke, men hun har intet at gøre med Dombey's verden. Fordringsfuld og plagende som altid, går den sin gang uden hende, og hun, der ingenlunde er nogen klar eller udmærket stjerne, bevæger sig i en lille kreds i et hjørne af et andet system og ved det meget godt og kommer og græder og går og er tilfreds. I sandhed, miss Tox er lettere at stille tilfreds end den verden, som foruroliger Dombey så meget!

På kontoret drøfter kontoristerne den store ulykke i alle dens afskygninger af lys og mørke, men er i særdeleshed nysgerrige efter at få at vide, hvem der skal have Carkers plads. De er i det hele taget af den mening, at den vil miste nogle af sine emolumenter og blive gjort ubehagelig ved nyopfundne bånd og indskrænkninger, og de, som aldeles intet håb kan gøre sig om den, er ganske visse på, at de helst ville være fri for den, og misunder slet ikke den person, den er forbeholdt. På kontoret har der ikke været mage til uro, siden Dombey's lille søn døde, men alle sådanne spændte forhold tager der en selskabelig, for

ikke at sige munter, retning og leder til dyrkningen af et godt kammeratskab. Ved denne gunstige lejlighed tilvejebringes en forsoning mellem kontorets anerkendte vittige hoved og en forvoven rival, som han i flere måneder har ligget i en dødelig fejde med, og et lille middagsgilde, som foreslås til højtideligholdelse af deres så lykkeligt genoprettede venskab, finder sted i en nærliggende restauration, hvor det vittige hoved præsiderer, og rivalen fungerer som vicepræsident. Talerne åbnes af præsidenten, som siger: Mine herrer, han kan ikke skjule for sig selv, at det nu ikke er tiden til private uenigheder. Nylig indtrufne tildragelser, hvortil han ikke har nødig nærmere at hentyde, men som dog er blevet omtalt i nogle søndagsblade og i et dagblad, som han ikke skal nævne – her nævner alle de andre medlemmer af selskabet det med en lydelig mumlen – har bragt ham til eftertanke. Han føler, at hvis han og Robinson i et sådant øjeblik kunne være personligt uenige, ville de for stedse mangle den rigtige følelse i den fælles sag, hvormed han har grund til at tro og håbe, at samtlige herrer af huset Dombey altid har udmærket sig. Derpå svarer Robinson som en mand og en broder; og en herre, som har været på kontoret i tre år og idelig er blevet sagt op på grund af fejlregninger, viser sig i et aldeles nyt lys, idet han pludselig bryder ud i en smigrende tale, i hvilken han siger: Gid Deres højt agtede chef aldrig mere må opleve den sorg, der har ramt hans arne; og en stor mængde andre ting, der alle begynder med: "Gid han aldrig mere", og modtages med tordnende bifald. Man tilbringer, kort sagt, en herlig aften, som kun afbrydes af en uenighed mellem to yngre kontorister, der, efter at have skændtes om Carkers årlige indtægter i den sidste tid,

angriber hinanden med karafler og bringes ophidsede ud. Sodavand er den næste dag almindeligt efterspurgt på kontoret, og de fleste deltagere i selskabet tror, at regningen er snyderi.

Kontorbuddet Perch er på gode veje til at blive ødelagt for livstid. Han indfinder sig idelig i offentlige skænkestuer, hvor han trakteres og lyver frygteligt. Det synes, som om han over alt er truffet sammen med alle de pågældende under de sidste tildragelser og har sagt til dem: "Sir," eller "Frue," ligesom tilfældet var, "hvorfor er De så bleg?" hvorved enhver af dem er kommet til at gyse fra hoved til fod og har sagt: "O, Perch," og er løbet sin vej. Enten er det tanken om disse overdrivelser eller den af brændevin følgende slappelse, som sætter Perch i et yderst slet humør på den tid af aftenen, da han plejer at søge trøst i mrs. Perchs selskab. Mrs. Perch græmmer sig en hel del, for hun frygter for, at hans tillid til kvinden nu er blevet rystet, og at han halvvejs venter ved sin hjemkomst en aften at høre, at hun er løbet bort med en eller anden lord.

På samme tid begynder Dombey's tjenestefolk at blive rent ellevilde og uegnede til anden tjeneste. De spiser varm aftensmad hver aften og "snakker om historien" med rygende drikkevarer på bordet. Efter klokken halv elleve er Towlinson fuld og forlanger at vide, om han ikke har sagt, at der aldrig kunne komme noget godt ud af at bo i et hjørnehus? De hvisker om miss Florence og kan ikke tænke sig, hvor hun er, men er enige om, at hvis Dombey ikke ved det, så ved mrs. Dombey det. Det bringer dem til at tale om hende, om hvem kokkepigen siger: Hun havde dog et fornemt væsen, ikke sandt? Men hun var for høj! De er alle enige om, at hun er for høj, og Towlinsons

gamle flamme, stuepigen, der er meget dydig, beder indstændigt, at man aldrig mere vil tale til hende om folk, der knejser med nakken, som om jorden ikke var god nok til dem.

Alt, hvad der siges om det, undtagen af Dombey, siges i kor. Dombey og verden er alene med hinanden.

52. Hemmelige efterretninger

Den gode mrs. Brown og hendes datter Alice holdt hinanden stiltiende med selskab i deres gamle bolig. Det var tidligt på aftenen og langt ud på foråret. Kun nogle få dage var gået, siden Dombey havde fortalt major Bagstock om sin ejendommelige underretning, der måske kunne vise sig at være uden værdi og måske også vise sig at være sand, og verden var endnu ikke tilfredsstillet.

Moder og datter sad længe uden at veksle et ord, næsten uden at røre sig. Den gamle kones ansigt var underfundigt, spændt og forventningsfuldt; datterens var ligeledes forventningsfuldt, men i en mindre skarp grad, og var undertiden præget ligesom af ærgrelse og vantro. Uden at ænse disse forandringer i dets udtryk, skønt hendes øjne ofte vendtes hen mod det, sad den gamle kone og mimrede og lyttede tillidsfuldt.

Skønt fattig og dårlig, var deres bolig dog ikke fuldt så ussel som i de dage, da den gode mrs. Brown alene boede der. Der var nogle få forsøg på orden og renlighed, skønt med et sjusket og sigøjneragtigt præg, hvoraf man ved første øjekast kunne have set, at de hidrørte fra det yngre fruentimmer. Aftenens skygger blev tættere og tykkere, mens de to uafbrudt iagttog tavshed, indtil de sværtede vægge næsten tabte sig i mørket.

Da brød Alice tavsheden og sagde:

"Du kan lige så gerne opgive ham, moder. Han kommer ikke."

"Pokker skulle opgive ham!" svarede den gamle kone utålmodig. "Han kommer nok."

"Vi får at se."

"Ja, vi får *ham* at se."

"Og dommedag."

"Du tror, jeg går i barndom, ved jeg nok!" kvækkede den gamle kone. "Det er den lydighed og ærbødighed, der vises mig af mit eget barn, men jeg er klogere end som så. Han kommer. Da jeg forleden dag rørte ved hans frakke på gaden, så han sig om, som om jeg havde været en tudse. Gud, at se hans ansigt, da jeg nævnede deres navne og spurgte ham, om han ikke havde lyst til at få at vide, hvor de var!"

"Var det da så forbitret?" spurgte datteren, hvis interesse øjeblikkelig blev vakt.

"Forbitret? Spørg hellere, om det var blodigt. Det ville være det rigtige ord. Forbitret? Ha, ha, ha! Kun at kalde det forbitret!" sagde den gamle kone, idet hun humpede hen til hjørneskabet og tændte et lys, hvorved trækningerne om hendes mund tog sig højst uhyggelige ud. "Jeg kunne lige så gerne nøjes med at kalde dit ansigt forbitret, når du tænker på dem eller taler om dem."

Det var rigtignok noget forskelligt derfra, mens hun med sine brændende øjne sad så stille som en lurende tigerinde.

"Tys!" sagde den gamle kone triumferende. "Jeg hører fodtrin. Det er ikke nogen, som bor her i nabolaget eller ofte kommer denne vej. Vi går ikke således. Vi ville blive stolte af sådanne naboer! Hører du ham?"

"Jeg tror, du har ret, moder," svarede Alice med dæmpet stemme. "Stille! Luk døren op!"

Mens hun trak sit sjal sammen om sig, adlød den gamle kone, idet hun kiggede ud og vinkede ad Dombey, der blev

stående, da han havde sat foden indenfor døren, og så sig mistroisk om.

"Det er et kummerligt sted for en fornem herre som Deres Velbårenhed," sagde den gamle kone nejende og mimrende. "Jeg sagde Dem det i forvejen, men der er ikke ondt i det."

"Hvem er det?" spurgte Dombey med et blik på Alice.

"Det er min smukke datter. Men Deres Velbårenhed skal ikke bryde Dem om hende; hun ved alt."

På hans ansigt faldt der en skygge, som ikke var mindre udtryksfuld, end om han havde stønnet højt: "Hvem ved ikke alt!" men han så på hende, og uden at værdige ham en hilsen så hun ligeledes på ham. Skyggen på hans ansigt blev mørkere, da han vendte sit blik bort fra hende, og selv da vendte det hemmeligt tilbage igen, som om han forfulgtes af hendes dristige øjne og et minde, som de vakte.

"Kvinde," sagde Dombey til den gamle heks, der fniste og skelede ved siden af ham og, da han vendte sig om for at tale til hende, pegede hemmeligt på sin datter og gned sig i hænderne og pegede igen, "kvinde, jeg indrømmer, at jeg er svag og glemmer min stilling ved at komme her; men du ved, hvorfor jeg kommer, og hvad du tilbød mig, da du standsede mig på gaden. Hvad er det, du har at sige mig om det, jeg ønsker at vide? Og hvorledes går det til, at jeg kan finde frivillig underretning i en hule som denne," tilføjede han med et hånligt blik på omgivelserne, "efter at jeg forgæves har anvendt min indflydelse og min evne for at få den? Jeg vil ikke tro," sagde han efter et øjeblik pause, under hvilken han barsk havde iagttaget hende, "at du er dumdristig nok til at drive gæk med mig eller

prøve på at føre mig bag lyset. Men hvis det er din hensigt, må du hellere straks opgive det. Jeg er ikke til at spøge med."

"Å hvilken stolt, hård herre!" udbrød den gamle, idet hun rystede på hovedet og gned sig i sine runkne hænder. "Å hvor han er hård, hård! Men Deres Velbårenhed skal se med Deres egne øjne og høre med Deres egne øren, ikke med vore. Hvis Deres Velbårenhed kommer på spor af dem, har De vel ikke noget imod at betale for det?"

"Penge," sagde Dombey, åbenbart lettet og roligere ved dette spørgsmål, "kan udrette utrolige ting, ved jeg. De kan endog gøre så uventet og lidet lovende midler som disse frugtbringende. Ja. Enhver pålidelig oplysning, jeg modtager, vil jeg betale. Men først må jeg have oplysningen og selv dømme om dens værdi."

"Kender De intet kraftigere end penge?" spurgte det yngre fruentimmer uden at rejse sig eller forandre sin stilling.

"Ikke her, skulle jeg tro," sagde Dombey.

"Da skulle jeg dog mene, at De måtte kende noget, der er kraftigere på andre steder. Kender De intet til en kvindes forbitrelse?"

"Du har en fræk tunge!"

"Ikke i almindelighed," sagde hun uden noget spor af bevægelse. "Jeg taler nu til Dem, for at De kan forstå os bedre og stole mere på os. En kvindes forbitrelse er omtrent den samme her som i Deres smukke hus. *Jeg* er forbitret. Jeg har været det i mange år. Jeg har en lige så god grund til min forbitrelse, som De har til Deres, og min vrede gælder den samme mand."

Mod sin vilje fo'r han sammen og så forundret på hende.

"Ja," sagde hun med en slags latter. "Så vid afstanden imellem os end kan synes, er det dog tilfældet. Hvorfor det er sådan, gør intet til sagen; det er min historie, og jeg beholder min historie hos mig selv. Jeg vil bringe Dem og ham sammen, fordi jeg er rasende på ham. Min moder her er gerrig og fattig og vil sælge enhver underretning, hun kan opsnuse, alt, ethvert menneske for penge. Det er måske ikke mere end rimeligt, at De betaler hende, hvis hun kan hjælpe Dem til det, De ønsker at vide. Men dette er ikke min bevæggrund. Jeg har sagt Dem, hvad den er, og den vil være lige så stærk og fuldkommen fyldestgørende for mig, selv om De tingede med hende om en sixpence. Jeg er færdig, min frække tunge siger ikke mere, om De så bliver her til solens opgang i morgen."

Den gamle kone, der havde røbet uro under denne tale, som kunne formindske den løn, hun ventede, trak Dombey sagte i ærmet og hviskede til ham, at han ikke skulle bryde sig om, hvad hun sagde. Han så skiftevis på dem begge med et skummelt blik og sagde med dybere røst end sædvanlig: "Bliv ved – hvad ved du?"

"Ikke så rask, Deres Velbårenhed! Vi må vente på en," svarede den gamle kone. "Det skal fås ud af en anden – lokkes, snos, skrues ud af ham."

"Hvad mener du?"

"Tålmodighed," kvækkede hun, idet hun lagde sin hånd som en klo på hans arm. "Tålmodighed. Jeg skal nok komme efter det. Jeg ved, at jeg kan det. Hvis han ville skjule det for mig," vedblev den gode mrs. Brown og krummede sine ti fingre, "skulle jeg slide det ud af ham!"

Dombey fulgte hende med øjnene, idet hun humpede hen til døren og igen så ud ad den, og derpå søgte hans blik hendes datter; men hun var kold, tavs og ligegyldig.

"Er det virkelig dit alvor, kvinde," sagde han, da mrs. Browns krumbøjede skikkelse kom tilbage, mens hun rystede på hovedet og mumlede ved sig selv, "at du venter en person her?"

"Ja!" svarede den gamle kone, idet hun så ham op i ansigtet og nikkede.

"En fremmed?"

"Stille!" sagde den gamle med en skingrende latter.

"Hvad gør det til sagen? Nå, nå, nej. Ikke fremmed for Deres Velbårenhed. Men han må ikke få Dem at se. Han ville blive bange for Dem og ikke tale; De må stille Dem bag denne dør, så kan De selv dømme om, hvad han siger. Vi forlanger ikke at blive troet på vort ord. Hvad? Er Deres Velbårenhed bange for at gå ind i kammeret bag ved døren? Å, hvor I rige folk er mistroiske! Nå, så se Dem da for."

Hendes skarpe øje havde opdaget et uvilkårligt udtryk af mistro hos ham, som på grund af omstændighederne ikke var så ugrundet, og for nu at berolige ham holdt hun lyset hen til den dør, hun havde talt om. Dombey så derind og overbeviste sig om, at det var et tomt, usselt kammer, og gav tegn til, at hun kunne sætte lyset hen på dets forrige plads.

"Hvor længe," spurgte han, "vil det vare, inden denne person kommer?"

"Ikke længe. Men vil Deres Velbårenhed ikke sætte Dem nogle minutter?"

Han svarede ikke, men begyndte at gå frem og tilbage i værelset med en tvivlrådig mine, som om han ikke vidste, om

han skulle blive eller gå, og som om han gjorde sig bebrejdelser, fordi han i det hele havde indfundet sig der. Men snart blev hans skridt langsommere og tungere, og hans ansigt mere barsk og alvorligt, som om det øjemed, han var kommet i, fæstnede sig i hans sjæl og atter vandt overherredømmet.

Mens han således skred frem og tilbage med øjnene fæstet på gulvet, sad mrs. Brown på den stol, fra hvilken hun var stået op for at tage imod ham, og lyttede på ny. Hans ensformige skridt eller alderdommens sløvhed gjorde hende så tunghør, at fodtrin udenfor allerede i nogle øjeblikke havde lydt i hendes datters øren, og hun så hastigt op for at gøre sin moder opmærksom på det. Men da fo'r denne op fra sin stol og hviskede: "Der er han!" Hun skubbede derpå sin gæst ind i hans skjul og satte en flaske og et glas i en sådan fart på bordet, at hun kunne få tid til at slynge sine arme om halsen på skærslipperen Rob, så snart han viste sig i døren.

"Nå, endelig kommer da min brave dreng!" udbrød hun. "Å, hvor du ligner min egen søn, Robby!"

"Vil De lade være, mrs. Brown," indvendte Rob. "Kan De ikke godt holde af en fyr uden at knuse og kvæle ham? Tag Dem i agt for det faglebur, jeg har her i hånden!"

"Tænker på et faglebur, førend han tænker på mig!" sagde den gamle kone til loftet. "På mig, som føler mere end en moder for ham!"

"Ja, jeg er Dem meget taknemmelig, mrs. Brown," sagde den ulykkelige yngling, ganske overvældet, "men De er altid så skinsyg. Jeg holder selv meget af Dem, naturligvis; men derfor kvæler jeg Dem dog ikke, vel?"

Han så imidlertid ud og talte, som om han ingenlunde ville have haft noget imod at gøre det ved en eller anden gunstig lejlighed.

"Og nu at tale om fuglebure!" klynkede han. "Som om det var en forbrydelse! Se engang her! Ved De, hvem det tilhører?"

"Herren, lille ven?" sagde den gamle kone med et grin.

"Ja!" svarede han, idet han satte et stort fuglebur, der var bundet ind i et klæde, på bordet og løsnede klædet med sine hænder og tænder. "Det er vor papegøje."

"Mr. Carkers papegøje, Rob?"

"Kan De ikke tie stille, mrs. Brown? Hvorfor vil De nævne navne? Jeg vil lade mig hænge," sagde Rob, idet han fortvivlet rev sig med begge hænder i håret, "om hun ikke kunne få mig til at gå fra forstanden!"

"Hvad, er du grov, din utaknemmelige knægt?" udbrød den gamle kone heftigt.

"Du store Gud, nej, mrs. Brown!" svarede skærslipperen med tårer i øjnene. "Har man nogen sinde hørt magen? Elsker jeg Dem måske ikke, mrs. Brown?"

"Gør du, søde Rob? Gør du virkelig, min egen dreng?" Med disse ord tog mrs. Brown ham endnu en gang i sin kærlige favn og slap ham ikke, førend han flere gange havde gjort en voldsom modstand med sine ben, og hårene strittede i vejret som børster på hans hoved.

"Å, hvor det dog er skrækkeligt at blive således overdænget med kærtegn. Gid hun var – hvorledes har De haft det, mrs. Brown?"

"Å! Ikke været her siden i dag otte dage!" sagde den gamle kone, idet hun så på ham med et bebrejdende blik.

"Du store Gud, sagde jeg ikke i dag otte dage, at jeg ville komme i dag? Og her er jeg jo. Hvor De tager på veje! Gid De ville være lidt rimelig. Jeg er blevet hæs af at forsvare mig, og om det så er mit ansigt, så glinser det af Deres omfavnelser." Han gned det stærkt med sit ærme, ligesom for at fjerne den omtalte kærlige politur.

"Drik en lille dråbe for at styrke dig, min Robin," sagde hun, idet hun skænkede i glasset og rakte ham det.

"Mange tak, mrs. Brown. Det skal være Deres skål, og gid De længe – og så videre," hvilket, efter udtrykket i hans ansigt at dømme, ikke indeholdt noget fromt ønske. "Og det skal være *hendes* skål," sagde han og skottede til Alice, der sad og, som det forekom ham, holdt sine øjne fæstet på væggen bag ved ham, men i virkeligheden på Dombey's ansigt ved døren, "og gid det må gå hende ligesådan."

På disse to ønsker tømte han glasset og satte det fra sig.

"Nå, mrs. Brown," vedblev han, "vær nu lidt rimelig. De forstår Dem på fugle og deres natur, som jeg til min egen skade har fået at vide."

"Skade!" gentog mrs. Brown.

"Fornøjelse, mener jeg. Hvor De dog overfuser en fyr, mrs. Brown! Nu har De fået mig til at glemme det alt sammen."

"Forstår Dem på fugle, Robby," sufflerede den gamle.

"Ja!" sagde skærslipperen. "Nå, jeg har fået ordre til at sørge for denne hersens papegøje – visse ting er nemlig blevet solgt og en vis husholdning ophævet – og da jeg ingen lyst har til at blive sagt op for øjeblikket, ønsker jeg, at De vil passe den en uges tid eller så og give den kost og logi. Vil De? Skal jeg endelig

komme her hvert øjeblik, er det lige så godt, at jeg har noget at komme her efter."

"Noget at komme her efter?" skreg den gamle kone.

"Foruden Dem, mrs. Brown, mener jeg," svarede den feje Rob. "De må ikke tro, at jeg må have nogen anden grund end Dem selv. Begynd nu for Guds skyld ikke igen."

"Han holder ikke af mig! Han holder ikke så meget af mig, som jeg holder af ham," udbrød mrs. Brown og løftede sine skindmagre hænder i vejret. "Men jeg vil sørge for hans fugl."

"Og sørge godt for den, mrs. Brown," sagde Rob og rystede på hovedet. "Hvis De kun så meget som en eneste gang strøg dens fjer den gale vej, tror jeg, at det ville blive opdaget."

"Hvad, er han så hvas, Rob?"

"Hvas, mrs. Brown? Men der må ikke snakkes om det."

Idet Rob pludselig og ikke uden et frygtsomt blik omkring i værelset holdt inde, skænkede han atter i glasset, og efter langsomt at have tømt det rystede han på hovedet og begyndte at lade sine fingre gå hen over messingtrådene i papegøjens bur, ligesom for at komme bort fra det farlige emne, der var blevet bragt på bane.

Den gamle kone så lumske på ham, og idet hun skød sin stol nærmere hen til hans og tittede ind til papegøjen, der på hendes kalden kom ned fra den forgyldte kuppel, sagde hun:

"Har du ingen kondition nu, Robby?"

"Bryd De Dem bare ikke om det, mrs. Brown."

"Kostpenge måske, Rob?"

"Smukke Polly!"

Den gamle tilkastede ham et blik, som kunne have advaret ham om, at hans øjne svævede i fare; men nu var det hans tur at

se ind til papegøjen, og hvor udtryksfuldt hans indbildningskraft end kunne have udmalet hendes forbitrede skulen, sås denne dog ikke af hans legemlige øjne.

"Det undrer mig, at din herre ikke tog dig med sig," sagde den gamle kone slesk, men med endnu mere ondsksfuldhed i sit ydre.

Rob var så hensunken i at stirre på papegøjen og så ivrigt optaget af at stryge hen ad messingtrådene med sin pegefinger, at han ikke svarede.

Den gamle kone havde sin klo kun en hårsbred fra hans hårtop, idet den bøjede sig over bordet, men hun holdt sine fingre i tømme og sagde med en stemme, som var nær ved at kvæles af anstrengelse for at være lokkende:

"Robby, mit barn."

"Ja, mrs. Brown."

"Jeg sagde, at det undrede mig, at din herre ikke havde taget dig med sig, lille ven."

"Bryd De Dem bare aldrig om det."

Øjeblikkelig greb mrs. Brown med sin højre klo i hans hår og med sin venstre i hans strube og holdt med så overordentligt raseri fast på genstanden for sin ømme kærlighed, at han begyndte at blive sort i ansigtet.

"Slip dog, mrs. Brown," råbte han, "slip! Hvad er det, De gør? Hjælp, unge fruentimmer! Mrs. Brow – Brow –"

Men det unge fruentimmer, lige urørt af hans opfordring til hende og af hans uartikulerede skrig, holdt sig ganske neutral, indtil Rob, efter at være tumlet ind i en krog med sin angriberske, rev sig løs og nu stod der og snappede efter vejret, mens den gamle kone, der ligeledes snappede efter vejret og

stampede i gulvet af raseri og ivrighed, syntes at samle kræfter til en ny brydekamp med ham. På dette vendepunkt lagde Alice sin stemme imellem, men ikke til fordel for skærslipperen.

"Det er ret, moder. Slid ham i stykker!"

"Hvad, unge fruentimmer," flæbede Rob, "er De også imod mig? Hvad har jeg da gjort? Hvorfor skal jeg slides i stykker, om jeg må spørge? Hvorfor vil De kvæle en fyr, som aldrig har gjort nogen af Dem mindste fortræd? Og De kalder Dem fruentimmer! Jeg undrer mig over Dem! Hvor er Deres kvindelige blidhed?"

"Din utaknemmelige hund," gispede mrs. Brown. "Din uforskammede, frække hund!"

"Hvad har jeg da fornærmet Dem med, mrs. Brown? Endnu for et minut siden var De så venlig imod mig."

"At snappe mig af med hans korte svar og tvære ord!" sagde den gamle kone. "Mig! Fordi jeg tilfældigvis har lyst til at slå en lille sladder af om hans herre og damen, vover han at ville holde mig for nar! Men jeg vil ikke tale mere med dig, min dreng. Gå du kun!"

"Herre Gud, mrs. Brown," svarede den modløse Rob, "jeg har jo ikke sagt et ord om, at jeg ville gå. Tal dog endelig ikke således."

"Jeg vil slet ikke tale," sagde mrs. Brown med en bevægelse med sine krumme fingre, der fik ham til at gøre sig halvt så lille, som han var, inde i krogen. "Ikke et ord mere skal der komme over mine læber til ham. Han er en utaknemmelig hund. Jeg vil ikke længere kendes ved ham. Lad ham nu kun gå! Men jeg skal pudse dem på ham, der vil tale for meget; der ikke vil lade sig afvise; der vil klæbe sig fast til ham ligesom igler og luske efter

ham ligesom ræve. Han kender dem godt! Han kender sine gamle spilopper og skælmestykker, og har han glemt dem, vil de andre snart minde ham om dem. Lad ham nu kun gå og se, hvorledes han kan passe sin herres sager og bevare sin herres hemmeligheder, når et sådant selskab følger ham, hvor han går og står. Ha, ha, ha! Han vil nok få at se, at de er anderledes end du og jeg, Ally, hvor tavs han også er mod dig og mig. Lad ham bare gå, lad ham bare gå!"

Til skærslipperens ubeskrivelige forfærdelse lod den gamle kone sin krogede skikkelse uafladelig gå rundt i en kreds af omtrent fire fod i diameter, mens hun idelig snakkede, rystede med sin knyttede næve over sit hoved og vrængede med munden.

"Mrs. Brown," bad Rob, idet han kom lidt ud af sin krog, "De vil da vel aldrig ved nærmere eftertanke og med koldt blod gøre en stakkels fyr fortræd, hvad?"

"Tal ikke til mig, lad ham nu bare gå!"

"Mrs. Brown," tiggede den pinte fyr; "jeg mente ikke – å, hvor det dog er skrækkeligt at komme således i klemme – jeg var kun bange for at tale, som jeg da altid er, fordi han har så lange øren, skønt jeg jo nok kunne have indset, at det ikke ville være kommet videre. Jeg forsikrer Dem, mrs. Brown," tilføjede han med et ynkeligt ansigt, "at jeg grumme gerne vil slå en lille sladder af med Dem. Tag bare ikke således på veje. Å, vil De ikke være så venlig at lægge et godt ord ind for et ulykkeligt menneske?" sagde skærslipperen i sin fortvivlelse til datteren.

"Nå, moder, du hører jo, hvad han siger," tog hun til orde med sin alvorlige stemme og en utålmodig bevægelse med hovedet;

"prøv en gang endnu med ham, og vil han da ikke gøre det godt, så tag livet af ham, hvis du vil, og lad det få ende."

Rørt, som det syntes, af denne blide opfordring, begyndte mrs. Brown øjeblikkelig at hyle og formildes lidt efter lidt, indtil hun til sidst omfavnede den angergivne skærslipper, der gengældte hendes favntag med et usigelig jammerfuldt ansigt og som et sandt slagtoffer atter indtog sin tidligere plads ved siden af sin ærværdige veninde, som han, ikke uden en meget tvungen venlighed, og idet han undertrykte nogle fysiologiske åbenbarelses af et modsat præg, lod trække hans arm gennem sin og holde den der.

"Nå, hvorledes har så din herre det, lille ven?" sagde mrs. Brown, efter at de i denne venskabelige stilling havde drukket hinanden til.

"Tys! De må endelig være så god at tale lidt sagtere," tiggede Rob. "Jo tak, jeg tror nok, at han har det ganske godt."

"Du er da vel ikke ude af din kondition, Robby?"

"Å, jeg er hverken rigtig ude af min kondition eller i den. Jeg – jeg får endnu løn."

"Og har intet arbejde, Rob?"

"Egentlig talt, ikke andet for øjeblikket end at – holde mine øjne åbne," svarede skærslipperen, idet han rullede ganske fortabt med dem.

"Din herre er nok udenlands, Rob?"

"For Guds skyld, kunne De ikke snakke om noget andet?" klynkede Rob fortvivlet.

Da den heftige mrs. Brown her ville rejse sig, holdt den pinte skærslipper hende tilbage og stammede: "Ja, mrs. Brown, jeg tror, han er udenlands. Men hvad stirrer *hun* på?" tilføjede han

og pegede på datteren, hvis øjne var fæstet på det ansigt, der stirrede bag ved ham.

"Bryd du dig bare aldrig om hende, min dreng," sagde den gamle og holdt fastere på ham, for at han ikke skulle vende sig om. "Det er nu hendes maner – hendes maner. Sig mig nu, Rob, har du nogen sinde set damen?"

"Å, mrs. Brown, hvilken dame?" udbrød skærslipperen i en ynkelig, bønfoldende tone.

"Hvilken dame? Damen. Mrs. Dombey."

"Ja, jeg tror, at jeg har set hende én gang."

"Den nat, hun rejste bort, Robby, hvad?" hviskede den gamle kone ham i øret, idet hun lagde mærke til enhver forandring i hans ansigt. "Jeg ved, at det var den nat."

"Ja, når De ved, at det var den nat, mrs. Brown, så har De jo ikke nødig at bruge knibtang til en fyr for at få det ud af ham."

"Hvor rejste de hen den nat, Rob? Rejste de straks? Hvorledes rejste de? Hvor så du hende? Lo hun? Græd hun? Fortæl mig det alt sammen!" udbrød den gamle heks, mens hun holdt endnu fastere på ham og med sin ene hånd klappede i den anden, hun havde stukket ind under hans arm, og med sine rindende øjne ransagede hvert træk i hans ansigt. "Nå, begynd! Jeg længes efter at få alting at vide om det. Nå, Rob! Vi to kan nok holde ren mund, hvad? Det har vi da gjort før! Hvor rejste de først hen, Rob?"

Den ulykkelige skærslipper gispede og tav.

"Er du døv?" spurgte den gamle kone vredt.

"Gud, mrs. Brown, nej! Men De forlanger, at en fyr skal være som et lyn. Ja, gid jeg bare var et," mumlede den fortvivlede

skærslipper, "så skulle jeg slå ned i en, så at hun nok skulle huske det."

"Hvad siger du?" spurgte den gamle kone med et grin.

"Jeg ønsker Dem alt godt, mrs. Brown," svarede den falske Rob og søgte trøst i glasset. "Hvor de først rejste hen? Han og hun, mener De?"

"Ja vist. Han og hun!"

"Å, de rejste ingensteds hen – ikke sammen, mener jeg."

Den gamle kone så på ham, som om hun følte svær lyst til endnu en gang at gribe ham i håret og struben, men blev afholdt derfra af en tvær hemmelighedsfuldhed i hans ansigt.

"Det var netop det fine ved det," sagde den stridige skærslipper, "at ingen så, at de rejste, eller har kunnet sige, hvorledes. De rejste hver sin vej, skal jeg sige Dem."

"Ja, ja, ja, for at mødes på et aftalt sted," klukkede den gamle efter en tavs og skarp ransagning af hans ansigt.

"Ja, hvis de ikke skulle mødes et eller andet sted, kunne de jo lige så gerne være blevet hjemme, ikke sandt?"

"Nå, Rob, nå; hvad så mere?" sagde den gamle og trak hans arm tættere ind til sig, som om hun i sin ivrighed var bange for, at han skulle smutte bort fra hende.

"Hvad, har vi ikke snakket nok endnu, mrs. Brown?" svarede Rob, der i følelsen af at være krænket, at have fået for meget at drikke og at ligge på pinebænken var blevet så grædefærdig, at han næsten ved hvert svar proppede sit ærme ind i det ene øje og udstødte et unyttigt, modstræbende hvin. "Om hun lo den nat, sagde De? Spurgte De ikke, om hun lo, mrs. Brown?"

"Eller græd?" tilføjede den gamle kone nikkende.

"Ingen af delene. Hun holdt sig så rolig, da hun og jeg – å, jeg mærker, at De *vil* have det ud af mig! Men så må De også gøre en højtidelig ed på, at De ikke vil sige det til nogen."

Dette gjorde mrs. Brown villigt, da hun af naturen var jesuitisk og ikke havde nogen anden hensigt, end at hendes skjulte gæst skulle høre med sine egne øren.

"Hun holdt sig så rolig, da hun og jeg rejste ned til Southampton," sagde Rob, "som en billedstøtte. Om morgenen var hun ligesådan. Og da hun før daggry tog bort med paketbåden ganske alene – jeg gav mig ud for hendes tjener og fulgte hende om bord – var hun ligesådan. Nå, er De nu fornøjet?"

"Nej, Rob, endnu ikke."

"Å, sikken en kone!" klynkede den ulykkelige Rob i et svagt klagende udbrud over sin hjælpeløshed. "Hvad mere vil De da have at vide, mrs. Brown?"

"Hvad blev der af din herre? Hvor rejste han hen?" spurgte hun, idet hun endnu stadig holdt fast på ham og så ham stift i ansigtet med sine skarpe øjne.

"Ved min sjæls salighed, det ved jeg ikke, mrs. Brown. Jeg ved ikke, hvad han tog sig for, eller hvor han rejste hen eller noget som helst om ham. Jeg ved kun, hvad han sagde til mig for at advare mig om at holde min mund, da vi skiltes ad. Og det siger jeg Dem, mrs. Brown, som Deres ven, at førend De gentager et ord af det, vi her taler om, før må De gå hen og skyde Dem eller lukke Dem inde i dette hus og stikke ild på det; for der er intet, som han ikke vil gøre for at hævne sig på Dem. De kender ham ikke halvt så godt som jeg. De ved Dem aldrig sikker for ham, siger jeg Dem."

"Har jeg ikke gjort en ed," indvendte den gamle kone, "og mon jeg ikke vil holde den?"

"Ja, det vil jeg rigtignok håbe, at De vil, mrs. Brown," svarede Rob noget tvivlende og ikke uden en hemmelig truen i sin tone; "fuldt så meget for Deres egen skyld som for min."

Idet han gav hende denne venskabelige advarsel og gjorde den endnu eftertrykkeligere ved at nikke, så han på hende; men da han fandt det uhyggeligt at møde det gule ansigt med dets groteske bevægelser og ilderøjnene med deres skarpe, gamle, vinteragtige blik så tæt ved sine egne, så han uroligt ned og sad og rokkede på sin stol, som om han ville tvinge sig selv til ikke at svare på flere spørgsmål. Den gamle kone, der endnu stadig holdt fast på ham ligesom før, benyttede lejligheden til at række sin højre pegefinger i vejret som en hemmelig opfordring til den skjulte iagttager om nøje at lægge mærke til, hvad der nu ville komme.

"Rob," sagde hun i den mest lokkende tone, "hvor aftalte damen og din herre at mødes?"

"Du store Gud, mrs. Brown, hvad er der nu på færde?"

Rob rokkede mere og mere, så op og så ned, bed sig i sin tommelfinger, tørrede den af på sin vest og sagde til sidst, idet han skelede til sin plageånd: "Hvorledes skulle jeg vide det?"

Den gamle kone rakte atter fingeren i vejret ligesom før, og efter at have sagt: "Hør, min dreng, det nytter ikke, at du tier, efter at du har sagt så meget. Jeg vil vide det hele," ventede hun på hans svar.

Efter et øjeblik's forlegenhed udbrød Rob pludselig: "Hvor kan jeg udtale navnene på fremmede steder, mrs. Brown? Hvor De dog er urimelig!"

"Men du har hørt det nævne, Robby," indvendte hun bestemt, "og du ved, hvorledes det lød. Nå!"

"Jeg har aldrig hørt det nævne."

"Så," indvendte den gamle kone hurtigt, "har du set det skrevet og kan stave det."

Med et arrigt udbrud, halvt af latter og halvt af gråd – for selv under denne pine var han gennemtrængt af beundring for mrs. Browns snedighed – tog Rob, efter lidt famlen i sin vestelomme, et lille stykke kridt frem. Den gamle kones øjne funkledede, da hun så kridtet mellem hans tommel- og pegefinger, og efter hastigt at have aftørret et stykke af bordet, for at han kunne skrive ordet på det, gav hun med rystende hånd endnu en gang et tegn.

"Men jeg siger Dem i forvejen," sagde Rob, "det kan ikke nytte, at De spørger mig om mere. Jeg vil ikke svare på mere; jeg kan ikke. Hvor længe det skulle vare, førend de mødtes, eller hvis plan det var, at de skulle rejse hver for sig, ved jeg ikke mere om end De. Hvis jeg nu ville sige Dem, hvorledes jeg kom efter dette ord, så ville De sagtens ikke tro mig. Skal jeg sige Dem det, mrs. Brown?"

"Ja, Rob."

"Nå, ja. Måden – men nu spørger De mig ikke om mere, vel?" sagde Rob og vendte sine øjne, der nu begyndte at blive mere og mere døsig og dumme, om imod hende.

"Nej, ikke et ord mere."

"Nå. Da en vis person lod mig blive tilbage hos damen, stak han hende et stykke papir, hvorpå der stod skrevet en adresse, i hånden og sagde, at det var, for at hun ikke skulle glemme det. Men hun var pokker ikke bange for at glemme det, for hun rev

papiret i stykker, så snart han havde vendt hende ryggen, og da jeg slog vogntrinnet op, rystede jeg et af stykkerne ud – resten har hun vel kastet ud af vinduet, for der var ingen inde i vognen, da jeg bagefter søgte efter dem. Der stod kun et eneste ord på det, og det var dette, hvis De endelig vil og må vide det. Men husk på, at De har svoret, mrs. Brown!"

Det vidste hun nok, sagde mrs. Brown. Da Rob nu ikke havde mere at sige, begyndte han langsomt og møjsommeligt at skrive med kridtet på bordet.

"D," læste den gamle kone højt, da han havde skrevet bogstavet.

"Vil De tie, mrs. Brown?" udbrød han, idet han skjulte bogstavet med sin hånd og utålmodigt vendte sig om imod hende; "jeg vil ikke have det læst op. De skal være stille, siger jeg!"

"Så må du skrive stort, Rob," svarede hun og gentog sit hemmelige tegn, "for mine øjne er ikke gode, ikke engang til prent."

Idet Rob mumlede noget og med uvilje gav sig i lag med sit arbejde, skrev han videre. Idet han bøjede hovedet, gik den person, til hvis oplysning han ubevidst arbejdede, fra døren bag ved ham indtil kun et kort skridt fra hans skulder og så ivrigt ned på det krybende spor af hans hånd på bordet. På samme tid iagttog Alice fra sin stol den omhyggeligt, mens den formede bogstaverne, og gentog ethvert af dem med læberne, når han havde skrevet det, uden at udtale det højt. Hver gang et bogstav var færdigt, mødtes hendes og Dombey's øjne, som om de søgte stadfæstelse hos hinanden, og således stavede de begge D. I. J. O. N.

"Så!" sagde Rob, idet han hastigt vædede fladen af sin hånd for at slette ordet ud; og ikke tilfreds med at udviske det, gned og tørrede han ethvert spor af det af med sit ærme, indtil selve farven af kridtet var borte. "Nu håber jeg, at De er fornøjet, mrs. Brown!"

Til tegn på, at hun var det, slap den gamle kone hans arm og klappede ham på ryggen, og overvældet af ærgrelse, krydsforhør og brændevin lagde Rob sine arme over kors på bordet, hovedet oven på dem og faldt i søvn.

Først da han i nogen tid havde sovet tungt og snorket, vendte den gamle kone sig om mod døren, hvor Dombey stod skjult, og gav ham et vink om, at han kunne komme frem og gå. Men selv da iagttog hun Rob, rede til at holde hænderne for hans øjne eller trykke hans hoved ned mod bordet, hvis han skulle se op, mens de hemmelige fodtrin gik gennem stuen. Dog skønt hendes blik nøje tog vare på den sovende, tog det lige så nøje vare på den vågne, og da han rørte ved hendes hånd med sin og trods sin forsigtighed frembragte en lyd af klingrende guld, blev det lige så klart og grisk som en ravns.

Datterens mørke blik fulgte ham hen til døren og så godt, hvor bleg han var, og hvorledes hans ilsomme fjed tilkendegav, at det mindste ophold var en utålelig tvang for ham, og hvorledes han brændte af iver efter at komme bort og i virksomhed. Da han havde lukket døren efter sig, så hun hen på sin moder. Den gamle kone humpede hen til hende, åbnede sin hånd for at vise hende, hvad den indeholdt, og idet hun i sin mistroiskhed og gerrighed atter lukkede den fast til, hviskede hun: "Hvad mon han vil gøre, Ally?"

"En ulykke," svarede datteren.

"Mord?" spurgte den gamle kone.

"Han er afsindig i sin sårede stolthed, og hverken vi eller han kan vide, om han ikke bliver en morder."

Hendes blik var klarere end hendes moders, og den ild, der lyste ud af det, var heftigere; men hendes ansigt var farveløst, lige til læberne.

Mere sagde de ikke, men sad et stykke fra hinanden, moderen optaget af sine penge, datteren af sine tanker, og begges blikke strålede i det svagt oplyste værelses skummelhed. Rob sov og snorkede. Kun den uænsede papegøje rørte sig. Den snoede og trak i messingtrådene i sit bur med sit krogede næb, klatrede op i kuplen og langs med taget, ligesom en flue, og ned igen med hovedet nedad, og ruskede og bed og sled i de tynde stænger, som om den kendte sin herres fare og ville sprænge sit fængsel og flyve bort for at advare ham.

53. Flere efterretninger

Der var to af forræderens eget blod – hans forskudte broder og søster – som vægten af hans brøde på denne tid næsten hvilede tungere på end på den mand, han havde fornærmet så dybt. Hvor påtrængende og pinefuld verden end var, gjorde den dog Dombey den nytte, at den gav ham spore til at forfølge og hævne. Den vakte hans lidenskabelighed, tirrede hans stolthed, gav hans livs eneste tanke en ny skikkelse og voldte, at han havde en slags nydelse af sin forbitrelse, den følelse, hele hans åndelige tilværelse opløste sig i. Hans naturs hele hårdnakkethed og uforsonlighed, hele dens hårde uigennemtrængelighed, hele dens skummelhed og tværhed, hele dens overdrevne viden om personlig vigtighed, hele dens skinsyge tilbøjelighed til at hævne sig for den mindste mangel på den rigeligste hyldest af hans vigtighed tog denne retning som lige så mange strømme, der forenede sig til én og rev ham med sig. Det heftigst lidenskabelige og voldsomst opfarende af alle mennesker ville have været en mildere fjende at møde end den tvære Dombey i denne stemning. Et vildt dyr havde lettere ladet sig lede og formilde end den adstadige herre uden en fold i det stivede halstørklæde.

Men selve fastheden af hans beslutning trådte næsten i stedet for handling. Mens han endnu var uvidende om forræderens tilflugtssted, tjente den til at bortlede hans tanker fra hans egen ulykke og beskæftige dem med en eller anden udsigt. Hans troløse yndlings broder og søster kendte ingen sådan lettelse; alt i deres historie, både den nuværende og den

forbigangne, gav hans forbrydelse en endnu sørgeligere vægt for dem.

Søsteren tænkte måske undertiden sorgfuld på, at hvis hun var blevet hos ham som den veninde, hun fordum havde været, ville han måske have undgået den brøde, hvori han havde gjort sig skyldig. Tænkte hun således, var det dog uden at angre, hvad hun havde gjort, uden at nære mindste tvivl om, hvad der havde været hendes pligt, uden at lovprise eller ophøje sin selvopofrelse. Men når denne mulighed fremstillede sig for den vildfarne og angrende broder, som den undertiden gjorde, ramte den hans hjerte med en så bitter, bebrejdende smerte, at han næsten ikke kunne udholde det. Aldrig faldt det ham ind at anklage sin grusomme broder. Ny beskyldninger mod ham selv, ny indre klager over hans egen uværdighed og den undergang, hvori det på én gang var hans trøst og hans selvbebrejdelse, at han ikke stod alene, var de eneste tanker, som opdagelsen vakte hos ham.

Den selvsamme dag, hvis aften begyndte med slutningen af det forrige kapitel, og mens Dombey's verden havde mest travlt med sin kones flugt, formørkedes vinduet i det værelse, hvor broderen og søsteren sad ved deres livlige frokost, af den uventede skygge af en mand, som nærmede sig det lille bislag, og denne mand var Perch.

"Jeg er gået tidligt herover," sagde Perch, idet han fortroligt så ind ad stuedøren og blev stående på måtten for omhyggeligt at tørre sine sko af, skønt de slet ikke var smudsige, "ifølge min ordre fra i aftes. Jeg havde været her for rigeligt halvanden time siden, hvis det ikke havde været for min kones skyld, som jeg troede at skulle have mistet i nat fem gange, forsikrer jeg Dem."

"Er Deres kone så syg?" spurgte Harriet.

"Ja, ser De," svarede Perch efter først at have vendt sig om for omhyggelig at lukke døren, "hun tager sig det, der er sket i vort hus, så nær til hjerte. Hendes nerver er så fine og slappes så let, skønt rigtignok selv de stærkeste nerver havde god årsag til at blive rystede. De tager Dem det vist også nær, miss?"

Harriet undertrykkede et suk og så på sin broder.

"Jeg føler det såmænd selv, skønt jeg kun er en simpel mand," vedblev Perch og rystede på hovedet, "på en måde, som jeg ikke ville have troet mulig. Det gør næsten samme virkning på mig som drik. Jeg er bogstavelig hver morgen til mode, som om jeg havde nydt for meget om aftenen."

Perchs udseende stadfæstede denne beskrivelse af hans symptomer. Det havde et udtryk af feberagtig mathed, som syntes at hidrøre fra snapse og utvivlsomt kunne udledes fra hans talrige, daglige besøg i værtshusene, hvor han blev trakteret og udfrittet.

"Derfor kan jeg," sagde Perch, idet han rystede på hovedet og talte med en sølvklar mumlen, "dømme om deres følelser, som disse pinefulde forhold nærmest vedrører."

Her ventede Perch at finde fortrolighed, men uden nytte, og hostede derfor bag sin hånd. Da dette ikke førte til noget, hostede han bag sin hat, og da det heller ikke førte til noget, satte han hatten på gulvet og søgte i sin brystlomme efter brevet.

"Hvis jeg husker ret, skal der ikke svar; men måske er De så god at løbe det igennem."

John Carker brød seglet – det var Dombey's – og efter at have læst indholdet, der var ganske kort, svarede han:

"Nej, der er ikke svar."

"Så vil jeg sige Dem godmorgen, miss," sagde Perch, med et skridt hen mod døren, "og håbe, at De ikke lader Dem overvælde mere end nødvendigt af den smertelige sag. Bladene," sagde Perch, idet han gik to skridt tilbage igen og tiltalte både broderen og søsteren med en mere og mere hemmelighedsfuld hvisken, "er mere griske på efterretninger om det, end man skulle tro. Et af søndagsbladene med blå kappe og hvid hat, som tidligere har villet bestikke mig – har jeg nødig at sige, med hvilket held? – luskede endnu i aftes, da klokken var tyve minutter over otte, omkring i vor gård. Jeg så ham selv lægge øjet til nøglehullet i kontoret; men da det er en patentlås, var det uigennemtrængeligt for ham. Et andet opholder sig hele den udslagne dag i "Det Kongelige Våben". I forrige uge lod jeg tilfældigvis nogle ord falde der, og næste morgen, om søndagen, så jeg det på prent udstafferet på den mest forbavsende måde."

Perch tyede til sin brystlomme, ligesom for at tage artiklen frem, men da han ingen opmuntring fik, trak han sine handsker op af den, tog sin hat op og anbefalede sig, og endog før middag havde Perch meddelt flere udvalgte forsamlinger i "Det Kongelige Våben" og andetsteds, hvorledes miss Carker var bristet i gråd, havde grebet begge hans hænder og sagt: "O kære, kære Perch, synet af Dem er den eneste trøst, jeg har tilbage," og hvorledes John Carker med forfærdelig stemme havde sagt: "Perch, jeg forstøder ham. Lad mig aldrig mere høre ham nævne som min broder!"

"Kære John," sagde Harriet, da de var blevet alene og efter en pause på nogle minutter, "det brev indeholder slette tidender."

"Ja, men ingen uventede. Jeg så den, der har skrevet det, i går."

"Ham, der har skrevet det?"

"Ja, Dombey. Han gik to gange gennem kontoret, mens jeg var der. Hidtil havde jeg været i stand til at undgå ham, men kunne naturligvis ikke håbe, at det ville var længe. Jeg følte, hvor naturligt det var, at han ville finde min nærværelse stødende; jeg følte selv, at den måtte være det."

"Han sagde det dog vel ikke?"

"Nej, han sagde intet; men jeg så, at hans blik hvilede et øjeblik på mig, og jeg var forberedt på, hvad der ville ske – hvad der *er* sket. Jeg har fået min afsked."

Hun så så lidt forfærdet og så forhåbningsfuld ud, som hun kunne; men af mange grunde var det en trist efterretning.

"Jeg har ikke nødig at sige Dem," læste John Carker op af brevet, "hvorfor Deres navn for fremtiden vil have en unaturlig klang, selv i den fjerneste forbindelse med mit, eller hvorfor det daglige syn af en, som bærer det, ville være mig utåleligt. Jeg tilkendegiver Dem herved, at ethvert forhold imellem os ophører fra dato, og udbeder mig, at De ikke sender yderligere meddelelser til mig eller mit firma" – vedlagt følger en godtgørelse i penge, højmodigt udregnet efter en meget lang opsigelse, og dette er min afsked. Gud ved, Harriet, at den er mild og overbærende."

"Hvis det overhovedet er mildt og overbærende at straffe dig, John, for en andens brøde," svarede hun blidt, "ja."

"Vi har været en ulykkebringende slægt for ham," sagde John. "Han har grund til at gyse ved lyden af vort navn og til at tro, at

der er noget ondt og forbandet i vort blod. Jeg kunne næsten selv tro det, hvis du ikke var til, Harriet."

"Tal ikke således, broder. Har du nogen særlig grund, som du siger, at du har, og tror, at du har – skønt jeg siger nej! – til at elske mig, så skån mig for at høre sådanne vilde, afsindige ord!"

Han skjulte ansigtet i begge sine hænder, men tillod hende dog snart, da hun nærmede sig, at tage den ene af dem.

"Efter så mange år er denne adskillelse en sørgelig ting, ved jeg nok," sagde hans søster, "og grunden til den er skrækkelig for os begge. Vi skal desuden leve og må søge at gøre en udvej til det. Nå ja, det kan vi gøre, uden at lade os bøje. Det er vor stolthed, ikke vor sorg, at stræbe, John, og at stræbe med hinanden."

Et smil spillede på hendes læber, idet hun kyssede ham på kinden og bad ham være ved godt mod.

"Å, kæreste søster! Du, som er bundet af din egen ædle vilje til en ødelagt mand, hvis rygte er tilintetgjort, som ikke engang har en ven i sig selv, og som har stødt alle dine venner bort!"

"John," sagde hun, idet hun hastigt lagde sin hånd på hans læber, "for min skyld! Husk på vort lange samliv!" Han tav. "Lad mig nu tale med dig," tilføjede hun og satte sig roligt ved siden af ham. "Ligesom du, har jeg ventet dette, og mens jeg har tænkt på det og frygtet for, at det ville ske, og forberedt mig på det, så godt jeg kunne, har jeg besluttet at sige dig, at jeg har haft en hemmelighed for dig, og at vi har en ven."

"Hvad hedder vor ven, Harriet?"

"Det ved jeg rigtignok ikke, men han forsikrede mig engang meget alvorligt om sit venskab og sit ønske at være os til nytte, og endnu den dag i dag tror jeg ham."

"Men, Harriet, hvor bor denne ven?"

"Heller ikke det ved jeg; men han kender os begge og vor historie – *hele* vor lille historie, John. Det er grunden til, at jeg efter hans eget forslag ikke har talt om hans besøg her til dig, for at hans kendskab til den ikke skulle volde dig sorg."

"Her! Har han været her, Harriet?"

"Her, i dette værelse. Én gang."

"Hvad er det for en mand?"

"Han er ikke ung. "Gråhåret," som han selv sagde, "og i færd med at blive mere og mere gråhåret." Men ædel, frimodig og god, er jeg vis på."

"Og du har kun set ham én gang, Harriet?"

"Kun én gang i dette værelse," svarede hans søster med en flygtig rødme på sin kind; "men da han var her, bad han mig at turde se mig én gang om ugen, når han gik forbi, til tegn på, at vi havde det godt og endnu ikke trængte til noget af ham. For da han tilbød at yde os enhver tjeneste, der stod i hans magt – hvilket var hensigten med hans komme – sagde jeg ham, at vi ikke trængte til noget."

"Og én gang om ugen"

"Én gang om ugen efter den tid og altid samme dag og time er han kommet her forbi, altid til fods, altid gående i den samme retning – ad London til, og aldrig har han tøvet længere end for at bukke for mig og slå muntert ud med sin hånd, således som en kærlig ven kunne gøre det. Da han foreslog disse underlige møder, gjorde han dette løfte og har holdt det så ærlig, at om jeg også havde følt en smule uro herover i begyndelsen – hvilket jeg dog ikke tror, John; dertil var hans væsen alt for ligefremt og oprigtigt – forsvandt den meget

snart, så at jeg ordentlig var glad, når dagen nærmede sig. Sidste mandag – den første, siden den skrækkelige tildragelse – kom han ikke her forbi, og jeg har spurgt mig selv, om hans udeblivelse på en eller anden måde skulle stå i forbindelse med, hvad der er sket."

"Hvorledes det?" spurgte hendes broder.

"Det ved jeg ikke. Jeg har grublet over hændelsen, ikke søgt at forklare den; men jeg er vis på, at han kommer igen. Når det sker, kære John, lad mig da sige ham, at jeg omsider har talt til dig, og lad mig bringe jer sammen. Han vil sikkert hjælpe os til et nyt udkomme. Hans bøn gik ud på, at det måtte være ham tilladt at hjælpe til at lette dig og mig livet, og jeg gav ham det løfte, at hvis vi kom til at trænge til en ven, ville jeg huske på ham. Da skulle hans navn ikke længere være en hemmelighed."

"Harriet," sagde hendes broder, der med spændt opmærksomhed havde hørt på hende, "beskriv denne mand. Jeg må dog vist kende en person, der kender mig så godt."

Søsteren skildrede sin gæsts træk, bygning og klædedragt så levende, hun kunne, men uden at John, enten fordi han intet kendskab havde til originalen, eller på grund af en eller anden mangel ved hendes beskrivelse, eller også på grund af en vis åndsfraværelse, mens han gik grublende frem og tilbage, kunne genkende det billede, hun udmalede for ham.

De blev enige om, at han skulle se originalen, så snart han kom. Da dette var aftalt, gik søsteren roligere til sine huslige sysler, og den gråhårede mand, den forhenværende yngste kontorist hos Dombey, brugte den første dag af sin uvante frihed til at arbejde i haven.

Det var allerede sent om aftenen, da de, mens broderen læste højt, og søsteren var optaget af noget sytøj, blev forstyrret af en banken på døren. I den atmosfære af uklar ængstelse og frygt, der rugede over dem i anledning af deres flygtede broder, blev denne usædvanlige lyd næsten foruroligende. Broderen gik hen til døren, mens søsteren blev siddende og lyttede. Der var nogen, som talte til ham, og han svarede og syntes at blive forundret, og efter at have vekslet nogle ord nærmede de sig begge.

"Harriet," sagde hendes broder, idet han lyste den sene gæst ind og talte med dæmpet stemme. "Det er mr. Morfin, den herre, der har været så længe på mr. Dombey's kontor sammen med James."

Hans søster fo'r tilbage, som om et genfærd havde vist sig. I døren stod den ukendte ven med sit sorte, gråsprængte hår, sit rødmossede ansigt, sin høje, lyse pande og sine nøddebrune øjne, han, hvis hemmelighed hun havde gemt så længe!

"John," sagde hun halvt åndeløs, "det er den herre, jeg talte til dig om i dag!"

"Og denne herre, miss Harriet," sagde gæsten, idet han trådte ind, "føler sig meget lettet ved at høre Dem sige dette; på hele vejen hertil har han tænkt sig hundrede midler til at forklare sig, uden at noget af dem har tilfredsstillet ham. Jeg er ikke aldeles fremmed her, mr. John. De blev ganske forbavset, da De så mig uden for Deres dør, og jeg ser, at De i dette øjeblik er endnu mere forbavset. Nå, det er rimeligt nok under de nærværende omstændigheder. Var vi ikke sådanne vanedyr, som vi er, ville vi ikke halvt så ofte have grund til at blive forbavsede."

Imidlertid havde han hilst på Harriet med den blanding af hjertelighed og ærbødighed, som hun huskede så godt, og havde sat sig tæt ved hende, og trukket sine handsker af.

"Der er intet forbavsende i," sagde han, "at jeg har fået lyst til at se Deres søster, mr. John, eller i, at jeg har tilfredsstillet denne lyst på min måde. Ved regelmæssigheden i mine besøg – som hun måske har fortalt Dem om – er der intet påfaldende. De blev mig snart til en vane, og vi er vanedyr!"

Idet han stak hænderne i lommen og lagde sig tilbage på stolen, så han på broderen og søsteren, som om det var ham kært at se dem sammen, og fortsatte med en slags pirrelig tankefuldhed:

"Det er den samme vane, som fastholder nogle af os, der er i stand til noget bedre, i Lucifers egen stolthed og hårdnakkethed – som bestyrker andre af os i nederdrægtighed – flere af os i ligegyldighed – som fra dag til dag hærder os ligesom billeder og gør os uimodtagelige som billeder for nye indtryk og overbevisninger. De skal selv dømme om dens indflydelse på mig. I flere år havde jeg min lille og nøjagtigt fastsatte part i styringen af det Dombey'ske firma og så Deres broder – der har opført sig som en skurk! Deres søster vil tilgive, at jeg nødsages til at sige det – mere og mere udvikle sin indflydelse, indtil forretningen og dens ejer blev hans legetøj; og så Dem slide ved Deres mørke pult, og var veltilfreds med at blive så lidt som muligt ulejliget uden for min egen strimmel pligt og lade alting omkring mig gå fra den ene dag til den anden som en stor maskine – det var dets og min vane – og tage det alt sammen for gode varer og holde det for at være rigtigt. Mine onsdagsaftener indfandt sig regelmæssigt, vore

kvartetselskaber gik regelmæssigt for sig, min violoncel var godt stemt, og der var intet af lave i min verden – eller om også noget var det, var det ikke meget, og meget eller lidt, så kom det ikke mig ved."

"Jeg kan indestå for, at De i al denne tid var mere agtet og afholdt end nogen anden i huset," sagde John.

"Åh! Godmodig og let at komme til rette med var jeg måske, men det var kun vane. Imidlertid behagede den disponenten, behagede den den mand, over hvem han disponerede, og fremfor alt behagede den mig. Jeg gjorde, hvad der påhvilede mig at gøre, gik ingen af dem under øjnene og indtog en stilling, hvori det ikke var nødvendigt. Det ville jeg være fortsat med, hvis mit værelse ikke havde haft den tynde væg. De kan sige Deres søster, at det var adskilt fra disponentens ved et bræddeskillerum."

"De to værelser stødte til hinanden, havde måske oprindelig kun været ét og var adskilt således, som mr. Morfin siger," sagde hendes broder og så igen på ham, ligesom for at opfordre ham til at fortsætte sin forklaring.

"Jeg har fløjtet, nynnnet melodier, gentaget Beethovens hele sonate i B fra ende til anden for at lade ham vide, at jeg kunne høre ham," sagde Morfin, "men han brød sig ikke det ringeste om mig. Vistnok var det kun sjældent tilfældet, at jeg hørte noget hemmeligt; men når det var det, og jeg ikke på anden måde kunne undgå at høre noget af det, gik jeg ud. Én gang gik jeg ud under en samtale mellem to brødre, ved hvis begyndelse den unge Walter Gay var til stede. Men førend jeg gik, hørte jeg dog noget af den. De husker den måske tilstrækkeligt til at kunne meddele Deres søster, af hvilken art den var?"

"Den vedrørte fortiden, Harriet," sagde hendes broder med dæmpet stemme, "og vore stillinger på kontoret."

"Dens indhold var ikke nyt, men fremstilledes for mig fra et nyt synspunkt. Det rystede mig i min vane – min vane, som jeg havde tilfælles med de ni tiendedele af verden – at tro, at alt, hvad der omgav mig, var i orden, fordi jeg var vant til det," sagde deres gæst, "og bragte mig til at mindes de to brødres historie og tænke over den. Jeg tror næsten, at det var første gang i mit liv, at jeg hengav mig til sådanne tanker – hvorledes vil mange ting, som nu er os velkendte og forekomme os så naturlige, tager sig ud, når vi kommer til at se dem fra det ny fjerne standpunkt, som vi alle tidligt eller sent skal indtage? Efter den formiddag var jeg noget mindre godmodig, som man siger, noget mindre føjelig og let at komme til rette med."

Han sad et minut og trommede med den ene hånd på bordet, og derpå fortsatte han i en fart sin tilståelse, som om han længtes efter at blive af med den.

"Førend jeg endnu vidste, hvad jeg skulle gøre, eller om jeg i det hele taget kunne gøre noget, fandt der en ny samtale sted mellem de to brødre, under hvilken deres søster blev nævnt. Jeg gjorde mig ingen samvittighed af at lade ethvert brudstykke af deres samtale strømme, så frit det ville, ind til mig. Jeg holdt den for min lovlige ejendom. Derefter gik jeg herhen for selv at tage søsteren i øjesyn. Den første gang, jeg standsede ved haveporten, foregav jeg at ville spørge om en fattig nabos rygte, men jeg opgav dette, og jeg tror, at miss Harriet fattede mistillid til mig. Næste dag bad jeg om tilladelse til at gå indenfor, gik ind og sagde, hvad jeg ønskede at sige. Deres søster gav mig grunde, som jeg ikke vovede at modsige, for da

ikke at modtage hjælp af mig, men jeg tilvejebragte en forbindelse imellem os, som har varet uafbrudt indtil for ganske få dage siden, da jeg af vigtige forretninger blev hindret i at holde den ved lige."

"Hvor lidt har jeg dog anet dette," sagde John, "skønt jeg har set Dem hver dag! Kunne Harriet have gættet Deres navn –"

"Oprigtig talt," afbrød gæsten ham, "sagde jeg det ikke af to grunde. Jeg ved ikke, om den første alene ville have været bindende, men ingen skal regne sig sine hensigter til ære, og jeg havde besluttet ikke i noget tilfælde at sige, hvem jeg var, førend jeg kunne vise Dem en eller anden virkelig tjeneste. Min anden grund var, at jeg stadig håbede, at der kunne være en mulighed for, at Deres broder kunne blive mildere stemt mod Dem begge; og i så til fælde vidste jeg, at når en mand af hans mistroiske, årvågne karakter opdagede, at De hemmeligt var blevet understøttet af mig, kunne det let blive en ny og slem årsag til uenighed. Rigtignok besluttede jeg, at om jeg også derved skulle pådrage mig hans mishag – hvilket jeg ikke ville have taget mig nær – at se at få lejlighed til at føre Deres sag hos husets chef, men de forstyrrelser, som var en følge af dødsfald, frieri, ægteskab og huslig ulykke, har gjort, at vi i lang tid ingen anden chef har haft end Deres broder. Og det ville have været bedre for os," sagde gæsten med dæmpet stemme, "om vi havde været en hovedløs krop."

Han syntes at føle, at disse sidste ord var undsluppet ham mod hans vilje, og idet han rakte broderen og søsteren hver sin hånd, fortsatte han:

"Alt, hvad jeg kunne ønske at sige, og mere til, har jeg nu sagt. Hele min mening kan ikke udtrykkes med ord, hvilket jeg

håber, at De fatter og tror. Den tid er kommet, John – skønt kommet på en uheldig og sørgelig måde – da jeg måske kan hjælpe Dem, uden at blande mig i den forløsende kamp, der har varet så mange år, da De i dag uden egen medvirken er blevet fritaget for den. Det er sent; jeg har ikke nødig at sige mere i aften. De vil vogte den skat, De har her, uden råd eller påmindelse af mig."

Med disse ord rejste han sig for at gå.

"Men gå De i forvejen med et lys, John," sagde han godmodigt, "uden at sige, hvad De længes efter at sige, hvad det så er –" John Carkers hjerte var fuldt, og han ville gerne have lettet det ved at tale, hvis han havde kunnet – "og lad mig tale et par ord med Deres søster. Vi har før talt under fire øjne med hinanden, og det endog i dette værelse, skønt det jo rigtignok synes naturligere, at De er til stede."

Efter at have fulgt ham ud med øjnene vendte han sig venligt om mod Harriet og sagde i en mere dæmpet tone og med et forandret og mere alvorligt væsen:

"De ønsker at spørge mig om noget om den mand, hvis søster De er så uheldig at være."

"Jeg er bange for at spørge," sagde Harriet.

"De har mere end én gang set så alvorligt på mig, at jeg tror at kunne gætte Deres spørgsmål," svarede gæsten. "Har han taget penge? Er det det?"

"Ja."

"Det har han ikke."

"Gud være lovet for Johns skyld!" udbrød Harriet.

"At han på mange måder har misbrugt den ham viste tillid," sagde Morfin; "at han oftere har handlet og spekuleret til fordel

for sig selv end til fordel for det firma, han repræsenterede; at han har forledet firmaet til uhyre vovestykker, der ofte er endte med umådelige tab; at han altid har smigret sin principals forfængelighed og ærgerrighed, i stedet for at han burde have holdt den i tømme og, hvad der stod i hans magt, vist, hvad de hist og her ville føre med sig, vil måske ikke overraske Dem nu. For at forøge firmaets anseelse ved at eje store hjælpeskilder og stille det i en glimrende modsætning til andre handelsfirmaer er der begyndt på foretagender, som der skal et sindigt hoved til at overveje de mulige – nogle få uheldige vendinger i forretningerne kunne gøre dem til de sandsynlige – ødelæggende følger af. I af firmaets mangfoldige omsætninger i de fleste verdensdele – en stor labyrint, som kun han har haft tråden til – har han haft lejlighed og synes også at have udnyttet den til at dække de forskellige resultater, når de viste sig, og at har sat overslag og almindeligheder i stedet for virkeligheder. Men i den sidste tid – følger De mig, miss Harriet?"

"Ja ganske," svarede hun med sit forskrækkede ansigt fæstet på hans. "Sig mig helst det værste straks."

"I den sidste tid synes han at have ladet det være sig ret magtpåliggende at gøre disse resultater så klare og tydelige, at man ved at efterse de hemmelige bøger sættes i stand til at fatte dem med overordentlig lethed, hvor talrige og mangfoldige de også er, ret som om han havde besluttet at give sin principal en eneste omfattende udsigt over, hvad der er blevet resultatet af at føje hans herskende lidenskab! At han stadig har haft for skik på en lav måde at føje denne lidenskab og skammeligt at smigre for den, er utvivlsomt. Dette er i det væsentlige hans brøde, for så vidt den vedkommer firmaet."

"Endnu et ord, førend De går," sagde Harriet. "Er der ingen fare ved alt dette?"

"Hvilken fare?" spurgte han efter at have tænkt sig lidt om.

"For firmaets kredit?"

"Jeg kan ikke andet end svare Dem tydeligt og stole urokkeligt på Dem," sagde Morfin.

"Ja, det kan De, det kan De i sandhed."

"Det er jeg overbevist om. Fare for husets kredit? Nej, ikke fare; der er måske vanskeligheder, større eller mindre vanskeligheder, men ingen fare, medmindre husets chef er ude af stand til at beslutte sig til at indskrænke dets foretagender og vægrer sig ved at tro, at det er eller kan være i nogen anden stilling end den, han altid har forestillet sig det i, og skulle anstrenge det over dets kræfter. Da ville det vakle."

"Men er der ikke grund til at frygte for dette?"

"Der skal ingen halv fortrolighed være imellem os," svarede han og trykkede hendes hånd. "Mr. Dombey er nu utilgængelig for enhver og hovmodig, hidsig, urimelig og ustyrlig. Men på den anden side bliver han nu også forstyrret og sat i uro i en ganske ualmindelig grad, så at hans sindstilstand måske kan gå over. Nu ved De alt, både det værste og det bedste. Ikke mere i aften og godnat."

Dermed kyssede han hende på hånden, og da han var kommet til den dør, hvor hendes broder stod og ventede på ham, skød han ham muntert til side, da han prøvede på at tale, sagde, at da de snart og ofte skulle se hinanden, kunne han tale en anden gang, hvis han ville, men nu var der ikke tid til det, og skyndte sig bort, det bedste han kunne, for at intet taknemmeligt ord skulle følge efter.

Broderen og søsteren sad ved kaminen og talte med hinanden, til det næsten var dag, for de blev holdte vågne af dette glimt af den ny verden, som åbnede sig for dem, og var til mode som to mennesker, der for længe siden havde lidt skibbrud på en ensom kyst, hvor et skib endelig havde indfundet sig, men først efter at de var blevet gamle i deres resignation og havde opgivet enhver tanke om noget andet hjem. Men også en anden uro holdt dem vågne. Det mørke, hvorfra dette lys var brudt frem for dem, trak sig sammen igen, og deres strafværdige broders skygge var i det hus, hvori han aldrig var trådt ind.

Og heller ikke lod den sig jage bort, lige så lidt som den forsvandt for solen. Den var der den næste morgen, om middagen, om aftenen, men mørkest og tydeligst om aftenen; således som det nu skal fortælles.

John Carker var gået ud på grund af et brev, han havde fået fra deres ven, og Harriet var alene. Allerede i nogle timer havde hun været alene. En tungsindig, alvorlig aften og et tiltagende tusmørke tjente ikke til at fjerne det tryk, som hvilede på hendes sind. Tanken om den så længe usete og ukendte broder omsvævede hende i frygtelige skikkelser. Han var død, døende, kaldte på hende, stirrede på hende, truede ad hende. Billederne i hendes sjæl var så påtrængende og tydelige, at hun, mens tusmørket tog til, næppe vovede at hæve hovedet og se ind i de mørke kroge i stuen af frygt for, at hans genfærd, dette foster af hendes ophidsede indbildningskraft, skulle dvæle der for at forfærde hende. Engang havde hun en så levende forestilling om, at han var inde i værelset ved siden af og skjulte sig der – skønt hun helt vel vidste, at det var en sygelig indbildning, og

ikke troede på den – at hun tvang sig til at gå derind for at overbevise sig. Men forgæves. Så snart hun havde forladt værelset, fik det atter sine skyggeagtige rædsler, og hun havde ikke mere magt til at frigøre sig for disse dunkle indtryk af frygt, end om de havde været stenkæmper, der var rodfæstet i jorden.

Det var næsten mørkt, og mens hun, med hovedet støttet på sin hånd, sad ved vinduet og så ned, så hun op, da mørket i værelset pludselig blev forøget, og udstødte uvilkårlig et skrig. Tæt ved ruden stirrede et blegt, forskrækket ansigt ind, i det første øjeblik usikkert, som om det søgte noget; derpå fæstede øjnene sig på hende selv og fik mere liv.

"Luk mig ind, luk mig ind! Jeg må tale med Dem!" og hånden bankede på ruden.

Hun genkendte øjeblikkelig det fruentimmer, hun en regnfuld aften havde givet varme, føde og husly. Helt naturligt forskrækket for hende ved at tænke på hendes voldsomme opførsel, trak Harriet sig tilbage fra vinduet og blev stående tvivlrådig og urolig.

"Luk mig ind! Lad mig tale med Dem! Jeg er taknemmelig – rolig – ydmyg – alt, hvad De vil, men lad mig tale med Dem."

Den heftigt bedende tone, det ivrige udtryk i ansigtet, de to skælvende hænder, som blev rakt bønfoldende i vejret, en vis, med hendes egen stemning beslægtet frygt og rædsel i stemmen rørte Harriet. Hun skyndte sig ned til døren og åbnede den.

"Må jeg gå ind, eller skal jeg blive her?" spurgte fruentimmeret og greb hendes hånd.

"Hvad vil De? Hvad har De at sige?"

"Ikke meget, men lad mig sige det nu, ellers får jeg det aldrig sagt. Jeg fristes allerede til at gå. Det er, som om hænder trak mig bort fra døren. Lad mig komme ind, hvis De tør stole på mig denne ene gang!"

Atter sejrede hendes viljekraft, og de gik ind til lyset og ind i det lille køkken, hvor hun tidligere havde siddet og spist og tørret sine klæder.

"Sid der," sagde Alice og knælede ved siden af hende, "og se på mig. Husker De mig?"

"Ja."

"Husker De, at jeg sagde Dem, hvad jeg havde været, og hvor jeg kom fra, pjaltet og halt og medtaget af vind og vejr?"

"Ja."

"Og De ved også, at jeg kom tilbage samme aften, kastede Deres penge i skarnet og forbandede Dem og Deres slægt. Se mig nu her på knæ. Tror De, at jeg mener det mindre alvorligt nu, end jeg mente det dengang?"

"Hvis det, De vil bede mig om, er tilgivelse –"

"Men det er det ikke!" svarede den anden med et stolt, heftigt blik. "Hvad jeg beder om, er tillid. Nu skal De selv dømme, om jeg fortjener, at man tror mig, således som jeg var, og således som jeg er."

Knælende og med øjnene fæstet på ilden, som skinnede på hendes ødelagte skønhed og uordentlige sorte hår, trak hun en lang fletning over sin skulder, vikled den om hånden og rev tankefuld i den, idet hun fortsatte:

"Da jeg var ung og smuk, og denne" – her trak hun hånligt i fletningen – "kun blev behandlet med omhu og ikke kunne beundres nok, opdagede min moder, der ikke havde brudt sig

synderlig om mig som barn, mine fortrin, fik mig kær og blev stolt af mig. Hun var fattig og pengegrisk og troede at skulle gøre mig til en indtægt for sig. Det har vistnok aldrig nogen fornem dame troet om sin datter, og hun har vistnok aldrig båret sig ad, som om hun troede det – det sker aldrig, ved man jo nok – og deraf ser man, at de eneste eksempler på, at mødre opdrager deres døtre fejl, og at der kommer ondt af det, findes blandt sådanne stakkels folk som os."

Hun så på ilden, som om hun et øjeblik glemte, at hun havde en tilhører, og fortsatte i en drømmende tone, mens hun viklede den lange hårflætning flere gange fast om sin hånd.

"Hvad følgen af det blev, har jeg ikke nødig at sige. Ulykkelige ægteskaber følger ikke af sådanne ting i vor stilling; kun ulykke og ødelæggelse. Ulykke og ødelæggelse ramte mig."

Idet hun hurtigt hævede øjnene fra deres grublende stirren på ilden op til Harriets ansigt, sagde hun:

"Jeg spilder tiden og har dog ingen at undvære, og dog havde jeg ikke været her nu, hvis jeg ikke havde tænkt på det alt sammen. Ulykke og ødelæggelse ramte mig, siger jeg. Jeg blev gjort til et kortvarigt legetøj og kastet grusommere og ligegyldigere bort, end sådanne ting i almindelighed bliver. Af hvis hånd, tror De?"

"Hvorfor spørger De mig?" sagde Harriet.

"Hvorfor skælver De?" svarede Alice med et ivrigt blik. "Hans adfærd imod mig gjorde mig til en djævel. Jeg sank dybere og dybere. Jeg deltog i et tyveri – i alt, undtagen i udbyttet – og blev grebet og stillet for retten uden en ven, uden en penny. Skønt jeg kun var en ung pige, ville jeg hellere have lidt døden end bedt ham om et ord, selv om et ord af ham kunne have

frelst mig. Det ville jeg! Enhver død, der kunne være blevet opfundet. Men min moder, der stadig var lige pengegrisk, sendte bud til ham i mit navn, meddelte ham den sande sammenhæng ved min sag og tiggede og bad ham ydmygt om en ringe sidste gave – om ikke så mange pund, som jeg har fingre på denne hånd. Hvem tror De, det var, der knipsede med fingrene ad mig i min elendighed – mens jeg, som han troede, lå for hans fødder – og forlod mig, uden endog den tarvelige almisser i den tro, at jeg ville blive sendt ud af landet, så at jeg ikke længere kunne plage ham, men skulle dø og rådne langt borte fra ham? Hvem var det, tror De?"

"Hvorfor spørger De mig?"

"Hvorfor skælver De?" sagde Alice, idet hun lagde sin hånd på Harriets arm og så hende ind i ansigtet, "hvis det ikke er, fordi svaret svæver Dem på læberne? Det var Deres broder James."

Harriet skælvede mere og mere, men vendte ikke øjnene bort fra det ivrige blik, der hvilede på hende.

"Da jeg fik at vide, at De var hans søster – hvad der skete den aften – vendte jeg, skønt træt og halt, tilbage for med foragt at kaste Deres gave fra mig. Jeg var den aften til mode, som om jeg, hvor træt og halt jeg end var, kunne have rejst jorden rundt for at myrde ham, hvis jeg kunne have fundet ham på et ensomt sted. Tror De, at jeg mente det alvorligt med alt dette?"

"Ja! Gode Himmel, hvorfor kommer De igen?"

"Siden den gang," sagde Alice, "har jeg set ham! Ved højlys dag har jeg fulgt ham med mine øjne. Hvis der slumrede nogen gnist af nag i mit bryst, så blussede den op i lys lue, da mine øjne fæstede sig på ham. De ved, at han har fornærmet en stolt

mand og gjort ham til sin dødelige fjende. Hvad om jeg havde givet denne mand underretning om ham?"

"Underretning?" gentog Harriet.

"Hvad om jeg havde fundet en, som kendte Deres broders hemmelighed; som vidste, hvorledes han var flygtet; som vidste, hvor han og deltagerinden i hans flugt var søgt hen? Hvad om jeg havde ladet ham ord for ord fortælle alt, hvad han vidste, mens Deres broders fjende var skjult i nærheden for at høre det? Hvad om jeg imidlertid havde været til stede og undersøgt denne fjendes ansigt og set det forandre sig, indtil det næppe var som et menneskes? Hvad om jeg havde set ham styrte af sted som én rasende for at begynde sin forfølgelse? Hvad om jeg nu vidste, at han var undervejs, snarere en djævel end et menneske, og om så og så mange timer måtte træffe sammen med ham?"

"Tag Deres hånd bort og gå," sagde Harriet gysende.

"Jeg har gjort det," fortsatte den anden uden at ænse afbrydelsen. "Taler jeg, og ser jeg ud, som om jeg virkelig havde gjort det? Tror De, hvad jeg siger?"

"Jeg frygter for, at jeg må. Slip min arm!"

"Endnu ikke. Endnu et øjeblik. Kan De forestille Dem, hvor stor min hævngherrighed må have været, siden den har kunnet vare så længe og drive mig til dette?"

"Det er skrækkeligt!" sagde Harriet.

"Når De derfor nu ser mig her igen knæle roligt på gulvet, med min hånd på Deres arm og mine øjne på Deres ansigt, kan De tro, at der ikke er noget almindeligt alvor i, hvad jeg siger, og at der ikke har været nogen almindelig kamp i mit bryst. Jeg undser mig ved at sige det, men jeg angrer. Jeg foragter mig

selv. Jeg har kæmpet med mig selv hele dagen og hele den foregående nat, men jeg blev mildere uden grund imod ham og ønsker at råde bod på det, jeg har gjort, hvis det er muligt. Jeg vil så nødtigt, at de skulle mødes, mens hans forfølger er så rasende. Havde De set ham, da han gik fra os i aftes, ville De bedre kunne dømme om faren."

"Hvorledes kan det forebygges? Hvad skal jeg gøre?"

"Hele natten igennem havde jeg drømme om ham – skønt jeg ikke sov – og så ham i hans blod. Hele dagen har jeg haft ham i nærheden af mig."

"Hvad kan jeg gøre?" sagde Harriet, der gøs ved disse ord.

"Er der nogen, som vil skrive eller sende bud eller selv rejse ned til ham, så lad det ske uden ophold. Han er i Dijon. Kender De den by og ved, hvor den er?"

"Ja."

"Advar ham om, at den mand, han har gjort til sin fjende, er rasende, og at han ikke kender ham, hvis han tager sig hans komme let. Sig ham, at han er undervejs – jeg ved, at han er det – og skynder sig. Bønfald ham om at rejse bort, mens det endnu er tid, og ikke allerede nu træffe sammen med ham. En måneds tid vil gøre en forskel på flere år. Lad dem ikke mødes ved min skyld. Ethvert andet sted, kun ikke der! Til enhver anden tid, kun ikke nu! Lad hans fjende forfølge og selv finde ham, men ikke ved min skyld! Der er nok over mit hoved foruden det!"

Ilden afspejlede sig ikke længere i hendes kulsorte hår, opadvendte ansigt og ivrige øjne; hendes hånd hvilede ikke længere på Harriets arm, og det sted, hvor hun havde knælet, var tomt.

54. Flygtningene

Tiden, en time før midnat; stedet, en fransk lejlighed på fem, seks værelser – en øde, kold forstue eller korridor, en spisestue, en sal, et sovekammer og et indre kabinet eller boudoir, der var mindre og mere afsides end de øvrige værelser. Hele lejligheden lukkedes med et par store fløjdøre ud til hovedtrappen, men hvert enkelt værelse for sig havde to eller tre par døre, der dannede særlige forbindelser med den øvrige del af lejligheden eller med nogle små gange inden for ydermuren, som, hvilket ikke er noget usædvanligt i sådanne huse, førte til nogle bagtrapper med en mørk udgang nedenunder. Det hele lå på første sal i et hotel, som var så stort, at den hele række vinduer på den ene side af den firkantede gårdsplads i midten, som bygningens fire fløje vendte ud imod, ikke hørte til lejligheden.

Et præg af en glans, der var tilstrækkeligt falmet til at være trist, og tilstrækkeligt blændende til at overlæsse livets enkeltheder med et skin af pragt, herskede i disse værelser. Væggene og lofterne var forgyldte og malede; gulvene bonede og polerede; karmoisinrøde draperier hang i buer over vinduer, døre og spejle, og kandelabre, knortede og sammenslyngede som grene eller dyrs horn, stak ud fra de panelerede vægge. Men om dagen, når jalousierne, som nu var lukket, var åbnet, og lyset strømmede ind, så man mellem al denne stads tydelige spor af slid og støv, af sol, fugtighed og røg, og lange mellemrum af brug og beboelse, under hvilke den slags legetøj og skin tæres hen ligesom mennesker, der bliver holdt indespærrede i fængsler. Endog aftenen og klynger af tændte

lys kunne ikke ganske udslette dem, om end den almindelige glimmer stillede dem i skygge.

Den glans, som udbredtes af brændende kerter og deres genskin i spejle, stumper af forgyldning og brogede farver, var den aften indskrænket til ét værelse. Set ude fra forstuen, hvor en lampe brændte mat, og gennem et mørkt perspektiv af åbne døre, tog det sig lige så skinnende og kosteligt ud som en ædelsten. I hjertet af dets stråleskær sad en dejlig kvinde – Edith.

Hun var alene og stadig den samme trodsige, hånfulde kvinde. Kinden var lidt udtæret, øjet tilsyneladende lidt større og mere glinsende, men den hovmodige holdning ganske den samme. Ingen undseelse på hendes pande, ingen anger, som bøjede hendes hals. Stadig bydende og majestætisk og stadig ligegyldig for sig selv og alt, sad hun med sine sorte øjne vendt nedad og ventede på nogen.

Ingen bog, intet arbejde, ingen beskæftigelse af nogen slags, undtagen hendes egne tanker, gjorde ende på den sendrægtige tid. En eller anden beslutning, der var stærk nok til at udfylde hvilke som helst ophold, havde sat sig fast hos hende. Med sammenpressede læber, som dirrede, når hun et øjeblik løslod dem fra sin tvang; med hævede næsebor, med sammenslyngede hænder og med sin beslutning, der svulmede i hendes bryst, sad hun og ventede.

Ved lyden af en nøgle i yderdøren og af fodtrin ude i forstuen fo'r hun op og råbte: "Hvem er det?" Svaret blev givet på fransk, og to mænd kom ind med klirrende bakker for at træffe forberedelser til aftensmåltidet.

"Hvem havde sagt Dem, at De skulle gøre dette?" spurgte hun.

"Monsieur havde befalet det, da han var så god at leje lejligheden. Monsieur havde sagt det, mens han opholdt sig her en times tid, *en route*, og efterlod brevet til madame – madame havde dog vel fået det?"

"Ja."

"Tusinde gange om forladelse! En pludselig frygt for, at det kunne være blevet glemt, havde grebet ham;" en skaldet mand med et stort skæg fra en nærliggende restaurant; "med fortvivelse! Monsieur havde sagt, at aftensmaden skulle være færdig til dette klokkeslæt, samt at han i sit brev havde underrettet madame om de befalinger, han havde givet. Monsieur havde gjort "Guldhovedet" den ære at fordre, at aftensmåltidet skulle være udsøgt og lækker. Monsieur ville få at se, at "Guldhovedet" ikke gjorde hans tillid skam."

Edith sagde ikke mere, men så tankefuldt til, mens de dækkede bordet til to personer og satte vin på det. Førend de endnu var færdige, rejste hun sig og gik ind i sovekammeret og derfra ind i salen, hvor hun hurtigt, men omhyggeligt undersøgte alle dørene og særligt en i det først nævnte værelse, der gik ud til gangen bag ved det. Hun tog nøglen af den og stak den i udvendig. Derpå gik hun tilbage.

Mændene, af hvilke den ene var en mørkladen, gusten person i trøje, dårligt raget og med sort, studset hår, havde tilendebragt dækningen af bordet og stod og så på det. Den af dem, der før havde talt, spurgte, om madame troede, at det ville vare længe, førend monsieur kom.

Det kunne hun ikke sige. Det var lige meget.

"Pardon! Aftensmaden var der! Den måtte spises straks. Monsieur – der talte fransk som en engel – eller som en franskmænd – hvilket var et og det samme – havde med stort eftertryk talt om sin punktlighed. Men den engelske nation havde så megen sans for punktlighed. Ah, hvilken larm! Store Himmel, der kom monsieur. Se der!"

Virkelig kom også monsieur, som den anden af de to havde lukket op for, med sine skinnende tænder gennem de mørke værelser som en mund, og idet han i fuld legemsstørrelse trådte ind i denne helligdom af lys og farve, omfavnede han madame og tiltalte hende i det franske tungemål som sin fortryllende hustru.

"Min Gud, madame er ved at besvime! Madame er overvældet af glæden!" Den skaldede mand med skægget så dette og råbte højt.

Madame var kun gyst tilbage og havde skælvet. Først ordene var udtalt, stod hun med sin hånd på ryggen af en fløjlslænestol, med sin skikkelse rettet i dens fulde højde og ansigtet aldeles roligt.

"François er fløjet over til "Guldhovedet" efter maden. Monsieurs kufferter er på hans værelse. Alt er i orden. Maden vil være her på øjeblikket." Dette meddelte den skaldede mand med buk og smil, og straks efter kom maden.

De varme retter stod på et fyrfad; de kolde var allerede sammen med det fornødne bordtøj til at skifte med sat frem på et skænkebord. Monsieur var veltilfreds med denne ordning. Da aftensbordet kun var lille, havde den hans fuldkomne bifald. De kunne sætte fyrfadet på gulvet og gå. Han ville selv med egen hånd tage retterne.

"Pardon!" sagde den skaldede mand høfligt. "Det var umuligt."

Monsieur var af en anden mening. Han ville ingen videre opvarthning have den aften.

"Men madame –" mente manden.

"Madame," svarede monsieur, "havde sin egen pige. Det var nok."

"En million pardons! Nej! Madame havde ingen pige!"

"Jeg kom alene," sagde Edith. "Det var mit eget valg. Jeg er vant' til at rejse. Man skal ikke sende mig nogen."

Monsieur holdt fast ved sin først udtalte umulighed og fulgte altså de to opvartere ud til yderdøren og lukkede den i lås efter dem. Idet den skaldede mand, da han gik, vendte sig om for at bukke, så han, at madame stod med hånden på den fløjlslænestol, og at hendes ansigt aldeles ikke ænsede ham, skønt hun så lige ud for sig.

Da lyden af, at Carker lukkede døren af, genlød gennem de mellemliggende værelser og syntes at trænge sig dæmpet og kvalt ind i det sidste af dem, blandede den sig i Ediths øren med klangen af domkirkens ur, som slog tolv. Hun hørte ham standse, som om også han hørte denne klang og lyttede, og derpå komme tilbage til hende, idet han lagde en lang række fodtrin gennem stilheden og lukkede alle døre efter sig. Et øjeblik slap hendes hånd stolen for at lægge en kniv således til rette på bordet, at hun kunne nå den; derpå stod hun, ligesom hun før havde stået.

"Hvor det er underligt at komme hertil alene, min elskede," sagde han.

"Hvad?" svarede hun.

Hendes tone var så barsk, den hurtige drejning af hendes hoved så heftig, hendes stilling så frastødende og hendes trussel så mørk, at han blev stående med lampen i hånden og så på hende, som om hun havde forvandlet ham til en sten.

"Jeg siger," gentog han omsider, idet han smilede med sit glatte smil, "hvor det er underligt at komme hertil alene! Det var virkelig en unødvendig forsigtighed, som let kunne være blevet farlig. De burde have taget en kammerjomfru i Havre eller Rouen og havde haft tid nok til det, selv om De havde været den lunefuldeste og vanskeligste af alle kvinder, ligesom De er den dejligste, min elskede."

Hendes øjne strålede sælsomt imod ham, men hun stod med sin hånd støttet på stolen og sagde ikke et ord.

"Aldrig," tog Carker atter til orde, "har jeg set Dem så smuk som i aften. Selv det billede, jeg opbevarede i min sjæl under denne grusomme prøvelse, og som jeg har haft for øje nat og dag, overgås af virkeligheden."

Ikke et ord, ikke et blik; hendes øjne skjultes aldeles af de sænkede øjenhår, men hovedet holdt hun stolt i vejret.

"Hårde, ubarmhjertige vilkår var det," sagde Carker med et smil; "men nu er de alle opfyldt og overstået og gør det nærværende øjeblik så meget mere kosteligt og sikkert. Sicilien skal være vort tilflugtssted. I den mest ørkesløse og magelige del af verden, min sjæls elskede, vil vi begge søge oprejsning for fordums slaveri."

Idet han muntert nærmede sig hende, snappede hun hurtigt kniven fra bordet og fo'r ét skridt tilbage.

"Stå stille," sagde hun, "eller jeg myrder Dem!"

Den pludselige forandring hos hende, den heftige forbitrelse, den dybe afsky, som tindrede i hendes øjne og fik hendes pande til at gløde, bragte ham til at standse, som om han var blevet standset af en ild.

"Stå stille!" sagde hun; "kom mig ikke nærmere, eller det gælder Deres liv!"

De stod og stirrede på hinanden. Raseri og forbavselse malede sig i hans ansigt, men han undertvang dem og sagde henkastet:

"Nå, nå! Så sagte, vi er alene, og ingen kan se eller høre os. Tror De at skræmme mig med denne dydsmaskerade?"

"Tror De at skræmme mig," svarede hun stolt, "fra noget forsæt, jeg har fattet, fra nogen fremgangsmåde, jeg har besluttet mig til, ved at minde mig om dette steds ensomhed og om, at der ingen hjælp er i nærheden? Mig, som efter modent overlæg er her alene? Hvis jeg frygtede Dem, ville jeg da ikke have undgået Dem. Hvis jeg frygtede Dem, ville jeg da være her om natten for at sige Dem, hvad jeg nu vil sige?"

"Og hvad er det da," sagde han, "De smukke furie, smukkere således end nogen anden kvinde i det bedste humør?"

"Jeg siger intet," svarede hun, "førend De går tilbage til den stol der – undtagen endnu en gang dette – kom mig ikke nær! Ikke et skridt nærmere. Jeg siger Dem, at hvis De gør det, myrder jeg Dem, så sandt Gud ser os!"

"De tager mig nok for Deres mand?"

Idet hun forsmåede at svare, strakte hun sin arm ud og pegede på stolen. Han bed sig i læben, rynkede panden, lo og satte sig med en forlegen, rådvild og utålmodig mine, som det var ham umuligt at skjule, bed sig heftig i neglene og skelede til

hende med bitter skuffelse, selv mens han lod, som om han morede sig over hendes egensindighed.

Hun lagde kniven på bordet og sagde, idet hun lagde hånden på sit bryst:

"Jeg har noget lignende her, som ikke er noget kærlighedspant, og førend jeg en eneste gang oftere vil tåle, at De rører mig, vil jeg bruge det imod Dem med mindre ulyst end imod ethvert andet levende kryb."

Han lod, som om han smilede skæmtende og bad hende snart spille komedien til ende, for maden var ved at blive kold. Men det hemmelige blik, han så på hende med, blev endnu mere tvært og skummelt, og én gang stampede han i gulvet med en ed mellem tænderne.

"Hvor mange gange," sagde Edith, idet hun sendte ham sit mørkeste øjekast, "har De i Deres frække lumpenhed angrebet mig med hån og fornærmelse? Hvor mange gange har De med Deres sleske væsen og spottende ord og blikke hånet mig for min forlovelsestid og ægtestand? Hvor mange gange har De blottet min sårede kærlighed til den søde, forurettede pige og sønderflænget den? Hvor ofte har De pustet til den ild, jeg i to år har krympet mig ved, og fristet mig til at tage en fortvivlet hævn, når den pinte mig mest?"

"Jeg tvivler ikke på, frue," svarede han, "at De har skrevet det op, og at Deres bogføring er temmelig nøjagtig. Nå, Edith. For Deres mand, den stakkel, var dette godt nok –"

"Ja," sagde hun, idet hun så på ham med en så hånlig foragt og modbydelighed, at han vred sig under den, hvor meget han end søgte at trodse den, "om også alle mine andre grunde til at foragte ham havde kunnet lade sig bortvejre som fjer, ville dog

den omstændighed, at han havde Dem til rådgiver og yndling, næsten have været nok til at træde i stedet for dem!"

"Er det af den grund, at De er løbet bort med mig?"

"Ja, og grunden til, at vi for sidste gang er ansigt til ansigt med hinanden. Usling, vi mødes i aften og skilles i aften. For ikke ét øjeblik efter, at jeg har talt ud, bliver jeg her!"

Han vendte sig om imod hende med sit styggeste blik og greb i bordet med sin hånd, men han hverken rejste sig op eller på anden måde svarede eller truede hende.

"Jeg er en kvinde," sagde hun med ufravendt blik, "som lige fra sin barndom er blevet vanæret og forhærdet. Jeg er blevet tilbudt og forkastet, stillet op og lovprist, indtil selve min sjæl blev syg. Jeg har ikke haft et talent eller en ynde, der kunne være blevet en hjælpekilde for mig, uden at de er blevet stillet til skue og falbudt, som om der råbtes med dem i gaderne. Mine fattige, stolte slægtninge så til og samtykkede, og ethvert bånd imellem os er blevet tilintetgjort i mit bryst. Der er ikke én iblandt dem, som jeg bryder mig så meget om, som jeg ville bryde mig om en skødehund. Jeg står alene i verden og mindes helt vel, hvilken hul verden den har været for mig, og hvilken hul del af den jeg selv har været. Det ved De, og De ved også, at mit rygte i den intet værd har for mig."

"Ja, det forestillede jeg mig," sagde han.

"Og gjorde regning på det," fortsatte hun, "og forfulgte mig for det. Da jeg var blevet alt for ligegyldig for enhver anden modstand end ligegyldighedens mod den daglige påvirkning af de hænder, der havde formet mig således, og idet jeg vidste, at mit ægteskab i det mindste ville hindre dem i at falbyde mig over alt, fandt jeg mig i at lade mig sælge så skændigt, som

nogen kvinde er blevet solgt med en strikke om sin hals på noget torv i gamle dage. Det ved De."

"Ja," sagde han og viste alle sine tænder, "det ved jeg."

"Og gjorde regning på det," gentog hun, "og forfulgte mig for det. Fra min bryllupsdag så jeg mig udsat for en sådan ny vanære – for en sådan påtrængenhed og forfølgelse – der udtryktes så tydeligt, som om de var skrevet med de plumpeste ord og blev stukket mig i hånden på ethvert gadehjørne – af én lav skurk, at jeg blev til mode, som om jeg aldrig før havde vidst, hvad ydmygelse var. Denne vanære pådrog min ægtefælle mig; med den omringede han mig; i den nedsænkede han mig mange hundrede gange af sin egen fri vilje og med sine egne hænder. Og idet jeg således af dem begge blev jaget bort fra ethvert hvilepunkt, jeg havde – af dem begge nødsagedes til at opgive det sidste tilflugtssted for kærlighed og blidhed i min sjæl, eller til at blive en ny ulykke for det uskyldige væsen – blev drevet fra den ene til den anden og forfulgtes af hin, når jeg var undsluppet fra denne – steg min forbitrelse mod dem begge til vanvid. Jeg ved ikke, mod hvem den steg højest – mod herren eller mod tjeneren!"

Han iagttog hende skarpt, mens hun stod foran ham i sin harmfulde skønheds triumf. Hun var fast, så han, utæmmelig, uden større frygt for ham end for en orm.

"Hvad kan jeg vel sige om ære og kyskhed til Dem!" vedblev hun. "Hvilken mening ville det have for Dem, hvilken mening ville det have for mig? Men hvis jeg siger Dem, at den ringeste berøring af Deres hånd får mit blod til at stivne af modbydelighed; at fra den første time, jeg så og hadede Dem, til nu, da min instinktmæssige afsky forøges ved hvert minuts

kendskab til Dem, har De for mig været en væmmelig skabning, der ikke har sin mage på jorden, hvad så?"

Med et svagt smil svarede han: "Ja, hvad så, min dronning?"

"Den aften, da De, opmuntret af det optrin, De havde været vidne til, vovede at komme ind på mit værelse og tale til mig," sagde hun, "hvad skete da?"

Han trak på skuldrene og smilede atter.

"Hvad skete da?" sagde hun.

"Deres hukommelse er så god, at jeg ikke tvivler om, at De mindes det."

"Det gør jeg. Så hør da! Da De foreslog mig denne flugt – ikke *denne* flugt, men den flugt, De tænkte Dem – sagde De, at ved at have indrømmet Dem dette møde og overladt til Dem at lade Dem opdage, hvis De fandt det for godt; og ved at have tilladt Dem mange gange tidligere at være alene med mig – og skaffet Dem lejlighed til det, sagde De – og ved åbent at have tilstået Dem, at jeg ingen anden følelse havde for min ægtefælle end modbydelighed og intet hensyn tog til mig selv – var jeg fortabt. Jeg havde sat Dem i stand til at vanære mit navn, og det afhang af Deres tunge, om jeg fremdeles skulle kaldes dydig."

"Enhver list gælder i kærlighed –" afbrød han hende smilende. "Det gamle ordsprog –"

"Den aften," sagde Edith, "var det forbi med den kamp, jeg længe havde kæmpet med noget, der ikke var omsorg for mit rygte – noget, jeg ved ikke hvad – måske en hængen fast ved det sidste tilflugtssted. Den aften vendte jeg mig bort fra alt undtagen lidenskab og hævn. Jeg slog et slag, som lagde Deres stolte herre i støvet og satte Dem der, hvor De nu sidder foran mig og ser på mig og ved, hvad jeg mener."

Med en heftig ed sprang han op fra sin stol. Hun stak sin hånd ind på brystet, men ikke en finger rystede, ikke et hår på hendes hoved rørte sig. Han stod stille; hun også, med bordet og stolen imellem dem.

"Når jeg glemmer, at denne mand," sagde Edith og pegede på ham, "den aften lagde sine læber på mine og holdt mig i sine arme, ligesom han atter har gjort i aften; når jeg glemmer besmittelsen af hans kys på min kind – den kind, Florence ville have lagt sit uskyldige ansigt til – når jeg glemmer mit møde med hende, mens den plet endnu brændte hedt på mig; når jeg glemmer, hvorledes jeg, da jeg så hende, følte mig, overbevist om, at jeg ved at befri hende fra den forfølgelse, min kærlighed havde været skyld i, gennem mit navn havde bragt skændsel og vanære over hendes, og at jeg i alle kommende tider ville stå for hende som den ensomme skikkelse, der mindede hende om hendes første afsky for et brødefuldt væsen – da, min ægtefælle, fra hvem jeg fra nu af for stedse er adskilt, vil jeg glemme disse sidste to år og gøre det, jeg har gjort, ugjort og rive dig ud af din vildfarelse!"

Hendes lynende øjne, der et øjeblik havde været løftet i vejret, fæstede sig atter på Carker, og i den venstre hånd holdt hun nogle breve ud imod ham.

"Se her!" sagde hun hånligt. "Disse har De adresseret til mig under det falske navn, De går under; ét her, andre andetsteds på min vej. Seglene er ubrudte. Tag dem tilbage!"

Hun knugede dem sammen i sin hånd og kastede dem hen for hans fødder, og idet hun nu så på ham, var der et smil udbredt over hendes ansigt.

"Vi mødes og skilles i nat," sagde hun. "De er for tidligt begyndt at tænke på sicilianske dage og sanselig ro. De kunne gerne have krøbet og smigret og spillet Deres forræderrolle noget længere og samlet Dem flere rigdomme. De køber Deres vellystige ensomhed dyrt!"

"Edith," svarede han og truede ad hende, "sæt Dem! Hold op med dette! Hvilken djævel er faret i Dem?"

"Dens navn er Legio," svarede hun og rettede sin stolte skikkelse, som om hun ville have knust ham; "De og Deres herre have fremmanet den i et frugtbart hus, og den vil sønderrive Dem begge. Falsk imod ham, falsk imod hans uskyldige barn, falsk over alt og på enhver måde, gå Deres vej og pral og skær tænder, fordi De ved, at De lyver!"

Mumlende og truende stod han foran hende og så sig skulende om ligesom efter noget, der kunne hjælpe ham til at overvinde hende; men med det samme utæmmelige sind modstod hun ham uden at vakle.

"I hvert enkelt af Deres pralerier," sagde hun, "har jeg min triumf. I Dem vælger jeg den laveste mand, jeg kender, den stolte tyrans snyltegæst og redskab, for at hans sår kan gå dybere og nage mere. Pral og hævn mig på ham! De ved, hvorledes De kom her i aften; De ved, hvor ynkelig De står der; De ser Dem selv i farver, der er fuldt så foragtelige, om end ikke så forhadte som de, hvori jeg ser Dem. Pral da og hævn mig på Dem selv!"

Der var skum på hans læber; sveden stod på hans pande. Havde hun kun vaklet én gang, kun så meget som et halvt øjeblik, ville han have kuert hende, men hun var så fast som en klippe, og hendes forskende øjne forlod ham ikke.

"Således skilles vi ikke," sagde han. "Tror De, at jeg er tåbelig nok til at lade Dem gå i Deres afsindige stemning?"

"Tror De," svarede hun, "at jeg lader mig standse?"

"Det vil jeg dog prøve på, min bedste," sagde han med en vild bevægelse med hovedet.

"Gud være Dem nådig, hvis De prøver på at komme mig nær!"

"Men hvad," sagde han, "om jeg nu ikke ville prale? Hvad om jeg faldt til føje? Hør," fortsatte han, idet hans tænder atter begyndte at skinne, "vi må slutte en overenskomst, ellers kunne måske jeg bruge en uventet fremgangsmåde. Sæt Dem, sæt Dem!"

"Det er for sent!" udbrød hun, og hendes øjne syntes at sprude ild. "Jeg har kastet mit gode navn og rygte hen for vindene! Jeg har besluttet at bære den skam, der vil klæbe sig til mig – besluttet at vide, at den klæber sig til mig uden grund – at De også ved det – og at han ikke ved, aldrig kan og aldrig skal få det at vide. Jeg vil dø uden at give noget tegn. Derfor er jeg alene med Dem her midt om natten. Derfor har jeg vist mig her for disse mænd og er blevet tilbage. Intet kan frelse Dem nu."

Han ville have solgt sin sjæl for at have kunnet rodfæste hende i hendes skønhed til gulvet og lade hendes arme hænge slapt ned ved hendes sider og få hende i sin vold. Men han kunne ikke se på hende uden at grue for hende. Han så en kraft i hende, som var uimodståelig. Han så, at hun var fortvivlet, og at hendes uslukkelige had til ham ikke ville ræddes for noget. Hans øjne fulgte den hånd, der i en så ubarmhjertig hensigt var stukket ind på hendes hvide barm, og han troede, at hvis den stødte til ham og stødte fejl, ville den lige så snart støde til der.

Han vovede derfor ikke at nærme sig hende, men den dør, gennem hvilken han var kommet ind, var bag ved ham, og han gik tilbage for at lukke den i lås.

"Hør min sidste advarsel! Vogt Dem!" sagde hun og smilede atter. "De er blevet forrådt, således som alle forrædere bliver det. Man ved, at De er her, skulle komme her eller har været her. Så sandt jeg lever, så jeg min mand i en vogn på gaden i aften!"

"Det er løgn, tøjte!" råbte Carker.

I samme øjeblik ringede klokken stærkt ude i forstuen. Han blegnede, da hun rakte hånden i vejret som en troldkvinde, på hvis påkaldelse lyden var kommet.

"Tys! Hører De det?"

Han satte ryggen mod døren; for han så en forandring foregå med hende og indbildte sig, at hun nærmede sig for at smutte forbi. Men i samme øjeblik forsvandt hun gennem fløjddørene lige overfor, som førte ind til sovekammeret og lukkede sig efter hende.

Så snart hun havde vendt sig, så snart hendes ubøjelige, faste blik ikke længere hvilede på ham, følte han, at han kunne måle sig med hende. Han troede, at en pludselig skræk over denne støj havde kuert hende og det ikke mindst på grund af hendes overspændte tilstand. Han rev dørene op og fulgte næsten øjeblikkelig efter hende.

Men der var mørkt i værelset, og da hun ikke svarede på hans kalden, måtte han gå tilbage efter lampen. Han holdt den i vejret og så sig om over alt i den forventning at se hende krøbet sammen i en krog; men værelset var tomt. Derpå gik han med usikre skridt som et menneske, der er på et fremmed sted, ind i salen og spisestuen, hvor han så sig frygtsomt om og søgte bag

skærme og sofaer; men hun var der ikke. Heller ikke i forstuen, der var så tom, at han kunne se det med et eneste blik.

I al denne tid blev der gentagne gange ringet på klokken og banket på døren. Et stykke fra den satte han sin lampe fra sig og gik derhen for at lytte. Flere stemmer talte på én gang, og i det mindste to af dem talte engelsk, og skønt døren var tyk, og der var en stærk tummel, kendte han dog den ene af disse stemmer alt for godt til at kunne tvivle om, hvis den var.

Han tog atter sin lampe og skyndte sig tilbage gennem alle værelserne, idet han, når han forlod et af dem, blev stående og så sig om efter hende og holdt lampen over sit hoved. Mens han stod således i sovekammeret, faldt hans øjne på døren, som førte ud til den lille gang bagved. Han gik derhen og fandt den lukket af udvendig; men ved at gå igennem den, havde hun tabt et slør og lukket det inde i døren.

Imidlertid ringede folkene ude på trappen på klokken og bankede med hænder og fødder.

Han var ikke fej, men disse lyde – det, der var gået forud for dem – det fremmede ved stedet, som havde forvirret ham selv på hans tilbagevej fra forstuen – tilintetgørelsen af hans planer – den sære tid – tanken om ingen at have i nærheden, som han kunne bede om en venskabstjeneste – fremfor alt den pludselige vished, der bragte endog hans hjerte til at banke, som om det havde været af bly, at den mand, hvis tillid han havde sveget, og som han så troløst havde bedraget, var der for at genkende og udfordre ham, med masken revet fra hans ansigt, opfyldte ham med en panisk skræk. Han åbnede et af vinduerne og så mellem tremmerne i jalousiet ned i gården, men det var et højt spring, og stenene kendte ikke til medynk.

Da ringningen og bankningen – og hans skræk tillige – stadig varede ved, vendte han tilbage til døren i sovekammeret og fik den med gentagne anstrengelser, hvoraf den ene var mere hårdnakket end den foregående, vristet op. Efter at have fået øje på den lille trappe ikke langt derfra og mærket natteluftens strømme op ad den, listede han sig tilbage efter sin hat og kappe, lukkede døren så fast i efter sig, som han kunne, sneg sig ned med lampen i hånden, slukkede den, da han så gaden, og gik ud, hvor stjernerne funkledede.

55. Rob mister sin stilling

Portneren ved den jernport, som lukkede for gårdspladsen ud til gaden, havde ladet den lille låge ved sit hus stå åben og var gået, utvivlsomt for at være med til tummelen ved døren til den store trappegang. Carker løftede sagte klinken op, sneg sig ud og ilede bort, idet han med så lidt støj som muligt lukkede den klirrende port efter sig.

I den febertilstand, han var i af ærgrelse og unyttigt raseri, overmandede den paniske skræk, der havde grebet ham, ham fuldstændig og steg til en sådan højde, at han hellere blindt havde udsat sig for næsten enhver fare end mødt den mand, som for to timer siden havde været ham så aldeles ligegyldig. Hans uventede og pludselige komme, lyden af hans stemme, at de så nær havde mødtes ansigt til ansigt, alt dette ville han, når forskrækkelsens første stød var overstået, have trodset og ville have båret sin brøde med så fræk en pande som nogen skurk. Men at hans egen mine var sprunget under ham selv, syntes at have sprængt og sønderrevet al hans dumdristighed og selvtillid. Sparket til som et andet kryb, overlistet og spottet, trodset og trådt i støvet af den stolte kvinde, hvis sjæl han, som han troede, langsomt havde forgiftet, indtil hun var sunket ned til et redskab for hans lyster; bragt ud af sin vildfarelse og afført sin rævebælg, listede han sig skamfuld, fornedret og forfærdet bort.

Endnu en anden frygt, helt forskellig fra frygten for at blive forfulgt, gennembævede ham pludselig som et elektrisk stød, mens han listede sig gennem gaderne. Det var en indbildt, ufattelig og uforklarlig frygt, forbundet med en skælven af

jorden – en susen og brusen i luften, som om døden svævede igennem den. Han gøs tilbage, ligesom for at lade dette komme forbi. Det kom ikke forbi, det havde aldrig været der; men hvilken overraskende rædsel havde det ikke efterladt sig!

Han løftede sit syndige ansigt, så fuldt af uro, op mod nattehimmelen, hvorfra stjernerne, så fulde af fred, skinnede ned på ham, ligesom da han havde listet sig ud i den fri luft, og blev stående for at overveje, hvad han skulle gøre. Frygten for at blive forfulgt på et fremmed, afsides sted, hvor lovene måske ikke ville skærme ham – den følelse, at det var fremmed og afsides, der stammede fra, at han så pludselig var blevet ladet alene imellem ruinerne af sine planer – hans større frygt for nu at søge sig et tilflugtssted i Italien eller på Sicilien, hvor folk kunne blive lejet til at myrde ham på det første, det bedste mørke gadehjørne – brødens og angstens rådvildhed – måske en vis sympati med, at alle hans rænker havde vendt sig imod ham – drev ham til at vende om og rejse til England.

"I ethvert tilfælde er jeg mere sikker der. Hvis jeg ikke skulle bestemme mig til," tænkte han, "at duellere med denne nar, er jeg mindre udsat for at blive opsporet der end her i udlandet. Og bestemmer jeg mig dertil – hvis dette fordømte anfald går over – vil jeg i det mindste ikke være alene, uden en sjæl at tale eller råd føre mig med. Jeg vil ikke blive overfaldet eller plaget ihjel som en rotte."

Han mumlede Ediths navn og knyttede hånden. Han listede sig af sted i skyggen af de høje bygninger, bed tænderne sammen, fremmumlede nogle skrækkelige forbandelser over hende og så fra den ene side til den anden, som om han søgte efter hende. Således sneg han sig frem til en gæstgivergård.

Folkene var i seng, men ved hans ringen på klokken viste der sig snart en mand med en lygte, i selskab med hvem han kort efter stod i et dunkelt vognskur og akkorderede om at leje en gammel wienervogn til Paris.

De blev snart enige, og straks efter gik der bud efter hestene; når de kom, skulle vognen følge efter ham. Han sneg sig atter bort, ud af byen, hinsides de gamle volde og ud på den åbne landevej, der syntes at glide som en strøm hen over den mørke slette.

Hvorhen flød den? Hvor var dens mål? Idet han standsede og med disse eller lignende tanker så hen over den skumle flade, hvor de smækre træer påviste vejen, kom atter denne dødsflugt; den fo'r atter forbi, heftig og uimodståelig, den var atter intet andet end en rædsel i hans sjæl, mørk ligesom landskabet og utydelig ligesom dettes fjerneste rand.

Der rørte sig ikke en vind; ikke en skygge var der i nattens stilhed; der hørtes ikke en lyd. Byen lå bag ved ham, oplyst hist og her, og stjerneklare verdener skjultes af det murværk af tårne og tage, som næppe tegnede sig med nogen bestemt form imod himlen. Over alt var han omgivet af en mørk og vidt udstrakt ensomhed, og urene slog svagt to.

Han gik, syntes han, længe fremad, men standsede ofte for at lytte. Omsider hørte hans længselsfulde øren en klingren af hesteklummer, som snart lød sagtere, snart stærkere, snart slet ikke, snart klang langsomt, hvor vejen var dårlig, snart rask og livlig, idet de nærmede sig, indtil en utydelig, lige til øjnene indpakket postillon standsede sine fire store heste ved siden af ham.

"Hvem er det? Er det monsieur?"

"Ja."

"Monsieur er gået et langt stykke vej i den mørke nat."

"Lige meget. Enhver sin lyst; blev der bestilt flere heste på posthuset?"

"Tusinde djæвле! – og pardons! Flere heste? På denne tid? Nej!"

"Hør, min ven, jeg har hastværk. Lad os se, hvor rask vi kan køre. Jo raskere, des flere drikkepenge vanker der. Af sted! Hurtigt!"

"Holla! Hyp! Holla! Hej!" Af sted i galop hen over det sorte landskab, spredende støvet og skarnet som skum!

Larmen og rystelsen svarede til forvirringen og oprøret i flygtningens tanker. Intet var klart udenfor. Genstande svævede forbi, blandede sig imellem hinanden, skelnedes dunkelt, blev tabt af syne, var borte! Hinsides de vekslende brudstykker af gærder og huse, umiddelbart ved landevejen lå en mørk fælle. Hinsides de vekslende billeder, som steg op i hans sjæl og forsvandt, idet de viste sig, var en sort udstrækning af frygt, raseri og skuffet nederdrægtighed. Undertiden lød et suk af bjergluft fra det fjerne Jura og tabte sig hen over sletten. Undertiden kom hin susen, som var så rasende og skrækkelig, igen farende gennem hans indbildningskraft, forsvandt og efterlod en isen i hans blod.

Lygterne, som glimtede på hestehovederne, hoppede op og ned sammen med den skyggeagtige kusk, hvis bølgende kappe dannede tusinde uklare skikkelser, som svarede til hans tanker, skygger af kendte mennesker, som bukkede sig over deres pulte og bøger i deres velkendte stillinger; sælsomme syner af den mand, han flygtede for, eller af Edith; gentagelser i de

klingrende klokker eller de rullende hjul af ord, som var blevet talt; forvekslinger af tid og sted, som gjorde i aftes til for en måned siden og for en måned siden til i aftes – hjemmet, snart fjernt uden håb, snart øjeblikkelig tilgængeligt. Rystelse, disharmoni, hastværk, mørke og forvirring i hans sjæl og i alt, hvad der omgav ham. – Holla! Hej! Af sted i galop hen over det sorte landskab; støvet og skarnet flyver som skum; de dampende heste puster og springer, som om de alle rides af en dæmon, af sted i vanvittig triumf hen over den mørke landevej – hvorhen?

Atter kommer den navnløse rædsel susende, og idet den farer forbi, ringer klokkerne ham "hvorhen?" i øret. Hjulene brøler ham "hvorhen?" i øret. Hele støjen og larmen former sig i dette råb. Lysglimtene og skyggerne danser som lygtemænd på hestenes hoveder. Ingen standsen nu; ingen sagtnen! Fremad, fremad! Vildt af sted med ham på den mørke landevej.

Han kunne ikke tænke. Han kunne ikke adskille det ene emne tilstrækkeligt fra det andet til at kunne dvæle ét minut ad gangen ved det. Tilintetgørelsen af hans plan om at vinde et vellystigt vederlag for tidligere tvang; kuldkastelsen af hans forræderi mod en mand, der altid havde været oprigtig og ædelmodig imod ham; men hvis mindste stolte ord og blik han i flere år havde henlagt med renter – for falske og snedige mennesker foragter altid hemmeligt den person, for hvem de kryber, og ærgrer sig over ydelsen og modtagelsen af en hyldest, som de ved er uden værdi – disse var de emner, som i særdeleshed optog hans sind. Et dulgt raseri mod den kvinde, som således havde overlistet ham og hævnnet sig; umodne og vanskabte planer om gengældelse mod hende rørte sig i hans

hjerne, men intet var tydeligt. Hastværk og modsigelse gennemtrængte alle hans tanker. Selv mens han havde så travlt med denne feberagtige, unyttige tænken, var hans eneste klare forestilling den, at han ville vente med at tænke.

Derpå viste de svundne tider før det andet ægteskab sig for hans hukommelse. Han tænkte på, hvor skinsyg han havde været på drengen, hvor skinsyg han havde været på pigen, hvor underfundig han havde holdt alle fremmede borte og trukket en kreds omkring den forlokkede mand, som ingen andre end han selv kunne overskride, og derefter tænkte han på, om han havde gjort alt dette for nu at flygte som en forskrækket tyv for den stakkels tåbe alene.

Han kunne have lagt hånd på sig selv for sin fejhed, når den ikke netop havde været skyggen af hans nederlag og ikke kunne adskilles fra det. At hans tillid til sin egen træskhed således var blevet knust med ét slag – at han vidste med sig selv, at han havde været et så ynkeligt redskab – havde aldeles lammet ham. Med afmægtig vildhed rasede han mod Edith, hadede han Dombey, og hadede han sig selv, men flygtede ikke des mindre og kunne ikke gøre andet.

Atter og atter lyttede han efter lyden af vognhjul bagved. Atter og atter hørte hans indbildningskraft den lydeligere og lydeligere. Endelig var han så overtydet om det, at han råbte: "Holdt!" idet han foretrak tabet af tid for en sådan uvished.

Ordet bragte snart vogn, heste og kusk til at standse i en forvirret klynge midt på vejen.

"For pokker," udbrød kusken og så sig tilbage, "hvad er der på færde?"

"Tys! Hvad er dette?"

"Hvilket?"

"Denne støj."

"Stille, din fordømte røver!" sagde kusken til en af hestene, som rystede sine klokker. "Hvilken støj?"

"Her bagved. Er det ikke en vogn, som kommer i galop? Der! Hvad er det?"

"Stille, din djævel med et svinehoved!" råbte kusken til en anden hest, som bed sin nabo, der igen gjorde de to andre bange, så at de begyndte at springe og stejle. "Der kommer intet."

"Intet?"

"Nej, ikke andet end dagen derovre."

"De har ret, tror jeg. Nu hører jeg heller ikke noget. Af sted!"

Først drager det fortvivlede køretøj, som halvt skjules af den fra hestene opstigende damp, kun langsomt frem; for gnaven over at være blevet opholdt uden nødvendighed, tager kusken en kniv op af lommen og sætter et nyt smæld på sin piskesnor. Derpå: "Holla! Hej!" atter vildt af sted.

Og nu blegnede stjernerne, og dæmrede dagen, og idet han stod i vognen og så tilbage, kunne han skelne den vej, ad hvilken han var kommet, og overbevise sig om, at der ingen rejsende var i sigte. Og snart var det højlys dag, og solen begyndte at skinne på kornmarker og vingårde, og enkelte arbejdere, der havde sovet i små midlertidige hytter ved siden af stenbunker på vejen, var hist og her i færd med at udbedre denne eller med at spise. Af og til gik bønder til deres daglige gerning eller til torvs eller stod i dørene til deres fattige huse og stirrede ørkesløst på ham, idet han kørte forbi. Og så kom der en postgård med dynd op til anklerne, rygende møddinger og

store, faldefærdige udhuse, og ned på dette lækre prospekt skuede et stort, gammelt, skyggeløst, stirrende, grundmuret slot, af hvis vinduer de halve var blændede, og hvorpå den grønne fugtighed dorsk kravlede op lige fra den omgitrede terrasse og helt op til tagskægget.

Han sad i mørke tanker i et hjørne af vognen og higede efter at komme rask af sted – undtagen når han en hel fjerdingvej ad gangen stod og så sig tilbage, hvilket han gjorde, hver gang udsigten var fri – og således kørte han videre, idet han endnu stadig udsatte at tænke og endnu stadig pintes af at tænke til ingen nytte.

Skam, ærgrelse og skuffelse gnavede på hans hjerte; en stadig frygt for at blive indhentet eller mødt – for han var uden grund bange endog for de rejsende, som kom imod ham – hvilede tungt på ham. Klokkernes ensformige klingren og hestenes lige så ensformige trampen; ensformigheden af hans spænding og unyttige forbitrelse; det ensformige hjul af frygt, harme og lidenskabelighed, som han idelig drejede rundt, gjorde rejsen til et fænomen, hvori intet var helt virkeligt undtagen hans kvaler.

Det var et syn af lange veje, som strakte sig hen mod en horisont, der stadig veg tilbage, uden at han kom den nærmere; af slet brolagte byer, op ad bakke og ned ad bakke, hvor ansigter viste sig i sorte døre og vinduer med dårlige ruder, og hvor rækker af tilsølede køer og stude stod bundet til salg i de lange, smalle gader, mens de stødte og brølede og fik slag på deres plumpe hoveder af knipler, som gerne kunne have knust dem; af broer, kors, kirker, postgårde, hvor ny heste spændtes for mod deres vilje, og hestene fra den forrige station dampede,

pustede og lagde deres sænkede hoveder ynkeligt oven på hinanden i stalddørene; af små kirkegårde med sorte kors på skrå på gravene og visne kranse i opløst til stand; atter af lange, lange veje, som slæbte sig op ad bakke og ned ad bakke hen mod den troløse synskreds.

Af morgen, middag og solnedgang, nat og en tidlig månes opståen; af lange veje, og en ujævn stenbro; af rullen og skumplen hen over den og seen i vejret imellem hustage op til et stort kirketårn; af at stige ud og spise hurtigt og drikke vin, som ingen opmuntrende virkning gjorde; af at gå videre til fods imellem en skare tiggere – blinde mænd med dirrende øjenlåg og ledet af gamle koner, som holdt lys op til deres ansigter; idiotiske piger, halte, epileptiske og værkbrudne – af at trænge sig gennem råbet og se ned på de opadvendte ansigter og de udstrakte hænder med en ilfærdig frygt for at genkende en eller anden forfølger, som måske trængte sig frem; af at galopere af sted igen på den lange, lange vej, sløv og lammet sammenkrøbet i en krog, eller oprejst for at se det svage måneskin på en plet af den samme uendelige vej flere mile borte eller for at opdage, om der ingen kom bagefter.

Af aldrig at sove, men undertiden blunde med åbne øjne og fare op med et sæt og et lydeligt svar til en indbildt stemme. Af at forbande sig selv, fordi han var der, fordi han var flygtet, fordi han havde ladet hende slippe, fordi han ikke var gået ham i møde og havde budt ham trods. Af at have en dødelig strid med hele verden, men især med sig selv. Af at ødelægge alt med sin mørke stemning, mens han færdedes på vejen.

Det var et feberagtigt syn af fortid og nutid, af at hans liv og hans rejse smeltede sammen til ét. Af at blive med afsindig hast

jaget et eller andet sted hen, hvor han skulle og måtte hen. Af gamle oplevelser, som trådte frem imellem de nye omgivelser. Af pønsen og grublen over, hvad der var fjernt og allerede sket, og tilsyneladende uden at ænse virkelige genstande, han stødte på, men med en trættende, plagende viden om at blive forvirret af dem og om, at alle billederne af dem ville flokke sig i hans hede hjerne, så snart de var forsvundet.

I sin drøm havde han tænkt på at tage ned til et afsidesliggende sted på landet, som han kendte, og opholde sig der i al stilhed, mens han hemmeligt indhentede underretning om, hvad der foregik, og da afgøre, hvorledes han ville bære sig ad. Stadig fortunlet huskede han en jernbanestation i England, hvor han skulle dreje af til en lidet besøgt kro. Her ville han tøve og hvile sig.

Med dette forsæt listede han sig, så hurtigt han kunne, ind i en jernbanevogn og blev ført af sted til havet. Et hurtigsejlende dampskib bragte ham til Englands kyst, og med jernbanen nåede han kroen. Da han var kommet til kroen, så han ud og undersøgte alt omhyggeligt. Han havde ikke taget fejl i sine forestillinger om stedet. Det lå afsides i udkanten af en lille skov. Kun et hus, der nylig var opført eller ombygget, lå der omgivet af en pyntelig have; den nærmeste lille by var en milsvej derfra. Her steg han altså ud, og efter at være gået lige hen til kroen, uden at være blevet set af nogen, tog han to værelser ovenpå, der stod i forbindelse med hinanden og lå tilstrækkeligt afsides.

Det var hans hensigt at hvile sig og genvinde herredømmet over sig selv og ligevægten i sit sind. En afmægtig ærgrelse og forbitrelse, så at han skar tænder, mens han gik frem og tilbage

i sit værelse, havde aldeles overvældet ham. Hans tanker, der ikke lod sig standse eller lede, vandrede stadig, hvorhen de ville, og slæbte ham efter sig. Han var lamslået og udmattet til døden.

Men som om han var fordømt til aldrig mere at skulle få ro, ville hans slappede sanser ikke døves. Han havde i så henseende ikke større magt over dem, end om de havde tilhørt et andet menneske. Det var ikke, fordi de tvang ham til at lægge mærke til de lyde og genstande, som forekom her, men fordi de ikke ville lade sig lede bort fra hele det forvirrede syn af hans rejse. Den stod stadig for ham i dens fulde udstrækning. Hun stod der med sine sorte, hånlige øjne fæstet på ham, og alligevel kørte han gennem by og land, lys og mørke, vådt vejr og tørt, hen ad landevej og stenbro, over bakker og gennem dale, trættet og skræmt af ensformigheden af klokker og vognhjul og hestehove og ingen ro.

"Hvilken dag er det i dag?" spurgte han opvarteren, som traf forberedelser til hans middagsmåltid.

"Dag, sir?"

"Er det onsdag?"

"Nej, sir. Torsdag."

"Jeg havde glemt det. Hvad er klokken? Mit ur er ikke trukket op."

"Klokken er snart fem. Måske rejst længe, sir?"

"Ja."

"På jernbane, sir?"

"Ja."

"Meget forvirrende. Selv rejser jeg ikke meget på jernbane, men folk siger, at det skal være det."

"Kommer her mange folk?"

"Å ja, sir, i almindelighed. For øjeblikket er her ingen. Noget dødt her for tiden. Alting er dødt."

Han svarede ikke, men havde indtaget en siddende stilling på sofaen, hvor han havde ligget, og bøjet sig forover med en arm på hvert knæ, idet han stirrede ned på gulvet. Han kunne ikke blive herre over sin opmærksomhed et minut ad gangen. Den fo'r omkring, hvor den ville, men tabte sig intet eneste øjeblik i søvn.

Forgæves drak han en mængde vin, da han havde spist, men sådanne kunstige midler kunne ikke bringe søvn i hans øjne. Hans tanker, der blev endnu mere usammenhængende, slæbte ham endnu ubarmhertigere efter sig, som om han var en forbryder, der var blevet dømt til en sådan straf og blev slæbt af sted af vilde heste. Ingen glemsel og ingen ro.

Hvor længe han havde siddet og drukkert og grublet og i indbildningen var blevet slæbt hid og did, kunne ingen have sagt med mindre sikkerhed end han selv. Men han vidste, at han havde siddet længe ved lys, og fo'r nu op og lyttede med pludselig rædsel.

For nu var det ingen indbildning. Jorden rystede, huset bævede, den vilde, heftige susen hørtes i luften. Han mærkede, at den kom og fo'r ham forbi, og selv da han var ilet hen til vinduet og havde set, hvad det var, stod han og gøs tilbage for det, som om det ikke var sikkert at se på det.

Forbandelse over den gloende djævel, der tordnede så glat af sted og kunne forfølges gennem den fjerne dal ved et skær af ild og sort røg, indtil den forsvandt! Han blev til mode, som om han var blevet revet bort fra dens bane og frelst fra at

sønderslides. Den fik ham til at gyse endog nu, da dens svageste summen var dæmpet, og da de linjer af jernvejen, som han kunne spore i måneskinnet, indtil de løb sammen, var lige så tomme og tavse som en ørken.

Ude af stand til at få ro og uimodståeligt draget hen – i det mindste troede han det – til denne vej, gik han ud og tøvede ved kanten af den, hvor han af de endnu rygende kul, der lå i sporet af toget, kunne se, ad hvilken kant det var gået. Efter at have slentret en halv times tid omkring i den retning, det var forsvundet, vendte han om og gik den anden vej – idet han stadig holdt sig ved kanten af vejen – forbi krohaven og et langt stykke ned, mens han nysgerrigt stirrede på broen, signalerne og lygterne og længtes efter at vide, hvornår igen en djævel ville komme forbi.

En rysten af jorden og en pludselig dirren i hans øren; et fjernt hvin; et svagt lys, som nærmede sig og hurtigt forvandlede sig til to røde øjne, og en blussende ild, hvorfra der faldt glødende kul; en uimodståelig faren frem af en stor, brølende, større og større masse; en stærk blæst og en raslen – én til var kommet og gået – og han holdt sig fast ved et led ligesom for at frelse sig.

Han ventede på én til og én til. Han gik tilbage til sin tidligere plads og derfra igen tilbage til den anden og ventede gennem det trættende syn af sin rejse på disse uhyrer. Han tøvede i nærheden af stationen og ventede på, at et af dem skulle standse der, og da det skete, og lokomotivet blev spændt fra for at forsynes med vand, stod han ved siden af det og iagttog dets tunge hjul og malmside og tænkte på, hvilken gruelig kraft og

magt det havde. Hu! At se de store hjul langsomt dreje sig rundt og tænke sig at blive kørt over og knust!

Magtesløs af vin og længsel efter hvile – denne længsel, som intet, selv om han var så træt, kunne dæmpe – fik disse forestillinger og genstande en sygelig vigtighed i hans tanker. Da han vendte tilbage til sit værelse, hvilket han først gjorde henimod midnat, forfulgte de ham, og han sad og lyttede efter et nyt togs komme.

Det samme var tilfældet, mens han lå i sin seng, som han var tyet hen til uden håb om søvn. Han lå stadig og lyttede, og da han mærkede, at det begyndte at ryste og dirre, stod han op og gik hen til vinduet for derfra at iagttage det svage lys, som forvandlede til de røde øjne, den blussende ild, hvorfra der faldt glødende kul, kæmpens susen, idet den fo'r forbi, og sporet af ild og røg gennem hele dalen. Derpå kastede han et blik i den retning, hvorhen han ville rejse ved solens opgang, da der ingen ro var for ham her, og lagde sig igen for at forstyrres af synet af sin rejse og den gamle ensformighed af klokker og vognhjul og hestehove, indtil der kom et tog igen. Således gik det hele natten. Det var så langt fra, at han genvandt herredømmet over sig selv, at han syntes at tabe det endnu mere, mens natten led. Da dagen begyndte at gry, pintes han endnu stadig af at tænke, skønt han endnu stadig opsatte at tænke, indtil han havde det bedre; fortid, nutid og fremtid svævede i en forvirret masse for hans øjne, og han havde mistet enhver evne til at tænke på nogen af dem.

"Hvornår," spurgte han opvarteren, som nu trådte ind med et lys, "skal jeg tage herfra, sagde De?"

"Omtrent et kvarter over fire, sir. Ekstratoget kommer her igennem klokken fire. Standser ikke."

Han fo'r med hånden hen over sit bankende hoved og så på uret. Klokken var næsten halv fire.

"De får rimeligvis ikke rejseselskab, sir," sagde opvarteren. "Der er to herrer her, men de vil vente på det tog, der går til London."

"Jeg syntes, De sagde, at der ingen var her," sagde Carker, idet han vendte sig om imod ham med et genfærd af sit gamle smil, når han var vred eller mistroisk.

"Dengang var de her heller ikke. De to herrer kom i nat med det tog, som stopper her. Varmt vand, sir?"

"Nej, og tag lyset med; det er lyst nok."

Da han havde kastet sig halvt påklædt på sengen, stod han ved vinduet, ligesom opvarteren forlod værelset. Morgenens kolde lys havde afløst natten, og på himlen viste sig allerede det røde skær af den kommende sol. Han badede sit hoved og ansigt med vand – det havde ingen kølende indflydelse på ham – klædte sig i en hast på, betalte sin regning og gik ud.

Luften var kold og uhyggelig, da den åndede på ham. Der faldt en stærk dug, og hed, som han var, fik den ham til at gyse. Efter et blik på det sted, hvor han havde vandret om natten, og på de svagt brændende, nu unyttige signallys, vendte han sig mod den side, hvor solen var ved at stå op, og så den i dens herlighed, idet den brød frem over landskabet.

Så ærefrygtvækkende, så ophøjet i sin skønhed, så guddommeligt højtidelig! Idet han kastede sine matte øjne på den, mens den stod op, ren og rolig, urørt af al den uret og syndighed, dens stråler havde skinnet på fra verdens

begyndelse, hvem kan da sige, om ikke en eller anden svag tanke om dyd på jorden og dens løn i himlen åbenbarede sig for ham? Hvis han nogensinde mindedes søster eller broder med et glimt af ømhed og anger, hvem kan da sige, om det ikke var dengang?

Han kunne dengang have et sådant glimt. Døden var ham nær. Han var udjaget fra den levende verden og i færd med at stige ned i sin grav.

Han begyndte at gå frem og tilbage alene og så hen ad jernsporene tværs over dalen i én retning og hen mod en mørk bro tæt ved i den anden; men idet han vendte om på sin vandring, ved den ene ende af den træforhøjning, han gik frem og tilbage på, så han den mand, han var flygtet fra, komme ud ad den dør, ad hvilken han selv var kommet ind. Deres øjne mødtes.

I overraskelsens første uro vaklede han og gled ned på vejen nedenfor, men efter øjeblikkelig at være kommet på benene igen gik han et par skridt baglæns på den samme vej for at lægge et så meget større rum imellem dem og så, idet han trak vejret kort og hurtigt, på sin forfølger.

Han hørte et råb – et til – så ansigtets hævngherrige lidenskabelighed forvandles til en mat rædsel – følte jorden skælve – følte øjeblikkelig, at hin susen nærmede sig, og udstødte et skrig – så sig om – så de røde øjne, som i dagslyset var matte og dunkle, tæt ved sig – blev revet om, fanget og hvirvlet af sted på et takket hjul, der snurrede ham rundt og sønderrev ham led for led, slikkede hans livsstrøm i sig med sin glødende hede og kastede hans lemlæstede levninger højt op i luften.

Da den rejsende, som var blevet genkendt, kom til sig selv igen efter sin afmagt, så han dem et stykke borte komme med noget tildækket, der lå tungt og stille på et bræt mellem fire mænd, og så, at andre jog nogle hunde, som snusede til vejen, bort og kastede aske på hans blod.

56. Flere mennesker bliver glade, Kamphanen derimod grusom

Kadetten var lutter liv. Toots og Susan var endelig kommet. Susan var løbet ovenpå, som om hun var gået fra forstanden, og Toots og Kamphanen var gået ind i dagligstuen.

"Å min egen smukke, søde, velsignede miss Floy!" udbrød Nipper, idet hun kom løbende ind i Florences værelse. "At tænke sig at det skulle komme så vidt og at jeg skulle finde Dem her mit eget lille lam uden nogen til Deres opvartning og uden et hjem, De kan kalde Deres eget, men aldrig, aldrig rejser jeg mere bort miss Floy for om jeg også ikke samler mos er jeg dog ingen rullende sten og heller ikke er mit hjerte af sten for ellers ville det ikke være så nær ved at briste som det nu er. Å Gud, å Gud!"

Idet miss Nipper udtalte disse ord uden den mindste pause, knælede hun ved siden af sin frøken og trykkede hende tæt ind til sig.

"Å, De søde!" udbrød Susan; "jeg ved alt, hvad der er sket, jeg ved det alt sammen, mit søde barn, og jeg kvæles, hvis jeg ikke får luft!"

"Susan, kære, gode Susan!" sagde Florence.

"Å Gud velsigne hende! Jeg som var hendes lille pige, da hun var et lille barn! Men skal hun da virkelig, virkelig også giftes?" spurgte Susan med et udråb af smerte og glæde, stolthed og sorg og, himlen må vide hvor mange flere modstræbende følelser.

"Hvem har sagt dig det?" sagde Florence.

"Å du store Gud! Det uskyldigste af alle mennesker, Toots!" svarede Susan hysterisk. "Jeg vidste, at han måtte have ret, fordi han tog således på veje. Han er det trofasteste og uskyldigste barn! Men skal min kæledægge," udbrød Susan med ny omfavnelser og et udbrud af tårer, "da virkelig, virkelig også giftes?"

Den blanding af medlidenhed, glæde, ømhed og sorg, hvormed miss Nipper idelig vendte tilbage til dette emne og hævede hovedet for at se på det unge ansigt og kysse det og derpå atter lagde sit hoved på sin frøkens skulder, idet hun kærtegnede hende og hulkede, var noget på sin vis så kvindeligt og godt, som man kan se i denne verden.

"Så, så!" sagde Florences beroligende stemme kort efter. "Nu er du jo ganske dig selv igen, kære Susan!"

Miss Nipper satte sig på gulvet ved sin frøkens fødder, og idet hun lo og græd, holdt sit lommenørklæde for øjnene med den ene hånd og klappede Diogenes med den anden, mens den slikkede hende i ansigtet, indrømmede hun, at hun var blevet mere fattet, og lo og græd lidt endnu til bevis på det.

"Jeg – jeg – jeg har aldrig set mage til denne Toots," sagde Susan, "nej, aldrig i mine livsfødte dage!"

"Han er så god."

"Og så komisk! Således som han tog på veje inde i vognen, mens denne væmmelige Hane sad på bukken!"

"Over hvad, Susan?" spurgte Florence frygtsomt.

"Å, over løjtnant Walters og kaptajn Gills og Dem, søde miss Floy, og den tavse grav," svarede Susan. "Han siger," her brast Susan i en voldsom krampelatter, "at han nu øjeblikkelig og glad vil synke ned i den; men Gud velsigne Deres hjerte, søde miss

Floy, det gør han ikke, dertil er han alt for lykkelig ved at se andre lykkelige. Han er måske ingen Salomon, og heller ikke siger jeg, at han er det; men det siger jeg, at en mindre egenkærlig person har den menneskelige natur aldrig kendt!"

Miss Nipper, der endnu stadig var hysterisk, lo umådeligt efter denne energiske erklæring og underrettede derpå Florence om, at han ventede nedenunder for at få hende at se, hvilket ville være en rig løn for den ulejlighed, han havde haft på sit sidste tog.

Florence bad Susan sige Toots, som om det var en tjeneste, om hun måtte have den fornøjelse at takke ham for hans godhed, og et øjeblik derpå fremstillede Susan den unge herre, der endnu stadig så meget uordentlig ud og stammede stærkt.

"Miss Dombey," sagde han. "Atter at turde – turde – stirre – i det mindste ikke stirre, men – jeg ved ikke rigtig, hvad jeg ville sige, men det er lige meget."

"Jeg skylder Dem så megen tak," svarede Florence, idet hun rakte ham begge sine hænder, mens hele hendes uskyldige taknemmelighed strålede i hendes ansigt, "at jeg fattes ord dertil og ikke ved, hvorledes jeg skal udtrykke mig."

"Miss Dombey," sagde Toots med rædsom stemme, "var det muligt, at De med Deres engleagtige natur kunne forbande mig, ville De slå mig uendelig mindre til jorden derved end ved disse ufortjente ytringer af godhed. Deres virkning på mig – er – men," sagde han kort, "det er en digression, og det kan være lige meget."

Da der ikke syntes at være noget andet middel til at svare på dette end ved atter at takke ham, takkede Florence ham atter.

"Jeg kunne ønske," sagde Toots, "at benytte lejligheden til at sige et par forklarende ord. Det ville være mig en glæde at – at være kommet tidligere med Susan; men for det første vidste vi ikke den slægtnings navn, i hvis hus hun havde søgt tilflugt, og da hun dernæst havde forladt denne slægtning og var taget hen til en anden længere borte, tror jeg næppe, at nogen anden end Hanen med sin skarpsindighed ville have opdaget hende i rette tid."

Det var Florence sikker på.

"Dette," sagde Toots, "er imidlertid ikke sagen. Susans selskab har, forsikrer jeg Dem, i min sindstilstand været en trøst og en glæde for mig, som lettere kan fattes end beskrives. Rejsen har været sin egen løn. Dette er imidlertid heller ikke sagen. Jeg har tidligere sagt, at jeg ved, at jeg ikke er, hvad man kalder opvakt. Det ved jeg meget godt. Jeg tror ikke, at nogen kan være bedre kendt med sit eget – hvis det ikke var for stærkt et udtryk, ville jeg sige – sit eget hoveds tykthed end jeg. Men, miss Dombey, ikke des mindre fatter jeg alt med hensyn til løjtnant Walters. Hvilken smerte dette end har voldet mig – hvilket er ganske lige meget – er det dog min pligt at sige, at løjtnant Walters er en person, som synes at være den velsignelse værdig, som er faldet på hans – på hans pande. Gid han må bære den længe og påskønne den således, som et højst forskelligt og højst uværdigt individ, som det er overflødigt at nævne, ville have påskønnet den! Dette er imidlertid endnu ikke sagen. Kaptajn Gills er min ven, og i den tid, som endnu er tilbage, tror jeg, at det ville være ham kært at se mig komme her en gang imellem. Det vil være mig selv kært at komme her. Men jeg kan ikke glemme, at jeg engang bar mig så skrækkelig dumt

ad på hjørnet af torvet i Brighton. Hvis min nærværelse her vil være Dem i mindste måde ubehagelig, beder jeg Dem sige mig det nu og være overbevist om, at jeg fuldstændig vil forstå Dem. Jeg skal slet ikke optage det uvenligt, men kun være alt for glad og lykkelig ved den ære at nyde Deres fortrolighed."

"Mr. Toots," svarede Florence, "hvis De, som er en så gammel og oprigtig ven af mig, nu vil blive borte her fra huset, ville det gøre mig meget ondt. Det kan aldrig, aldrig volde mig nogen anden følelse end glæde at se Dem."

"Miss Dombey," sagde Toots og tog sit lommetørklæde frem, "hvis jeg fælder en tåre, så er det en glædeståre. Det er lige meget, og jeg er Dem meget taknemmelig. Det tør måske, efter hvad De har haft den godhed at sige, være mig tilladt at tilføje, at det ikke længere er min hensigt at forsømme min person."

Florence modtog denne tilkendegivelse med det nydeligste udtryk af forlegenhed, man kunne tænke sig.

"Jeg mener," sagde Toots, "at jeg vil holde det for min pligt som menneske i almindelighed at vise mig fra den fordelagtigste side, indtil den tavse grav kræver mig, og at – at lade mine støvler pudse så blanke, som – som omstændighederne tillader. Dette er den sidste gang, at jeg påtrænger Dem et ord af privat og personlig natur. Jeg takker Dem meget. Er jeg end i det hele taget ikke så forstandig, som mine venner eller jeg selv kunne ønske det, så forstår jeg mig dog på ære og samvittighed særdeles godt på, hvad der er venligt og forekommende. Jeg er til mode," sagde Toots i en lidenskabelig tone, "som om jeg i dette øjeblik kunne udtrykke mine følelser på den mærkeligste måde, hvis – hvis jeg bare kunne komme på gled."

Da dette imidlertid ikke lod til at ville ske, tog Toots i en hast afsked og gik ned for at opsøge kaptajnen, som han fandt inde i butikken.

"Kaptajn Gills," sagde Toots, "hvad der nu skal foregå imellem os, sker under fortrolighedens hellige segl. Det er en følge af, hvad der er foregået mellem mig selv og miss Dombey ovenpå."

"Oppe til vejrs, hvad, min dreng?" mumlede kaptajnen.

"Ja netop," svarede Toots, hvis bekræftelses varme højlgt øgedes af hans fuldkomne uvidenhed om kaptajnens mening.

"Så vidt jeg ved, kaptajn Gills, skal miss Dombey nok snart forenes med løjtnant Walters?"

"Ja vel, min dreng. Vi er alle sammen skibskammerater her – Wal'r og Hjertensfryd skal forenes i trældommens hus, så snart lysningen er forbi," hviskede kaptajn Cuttle ham i øret.

"Ja vist, ja vist!" svarede Toots.

"Og så," sagde kaptajnen med sin hæse hvisken, idet han dunkede Toots på brystet med bagen af sin hånd og trådte tilbage med et uendelig beundrende blik, "hvad kommer så? Så følger dette dejlige pigebarn, der er blevet opfødt lige så kælent som en udenlandsk fugl, med Wal'r ud på det brølende hav og rejser til Kina med ham! "

"Gud, kaptajn Gills!"

"Ja. Det skib, som bjærgede ham, da han var forlist, var en kinafarer, og Wal'r gjorde rejsen med og kom i kridthuset både om bord og i land – for han var så rask og brav en dreng, som nogensinde har trådt i et par sko – og da så supercargoen døde i Kanton, fik han hans plads. Og derfor, ser De, følger det dejlige pigebarn med Wal'r ud på det brølende hav og rejser til Kina med ham."

Toots og kaptajn Cuttle drog i forening et dybt suk.

"Og hvad så?" sagde kaptajnen. "Hun elsker ham oprigtigt. Han elsker hende oprigtigt. De, der skulle have elsket og skærmet hende, opførte sig imod hende, som om hun havde været et af de dyr, der dør. Da hun, udstødt fra sit hjem, kom herhen til mig og dånede på disse planker, var hendes sårede hjerte nær ved at briste. Jeg ved det! Jeg, Edward Cuttle, ser det. Kun ærlig, oprigtig, trofast kærlighed kan læge det igen. Hvis så var, at jeg ikke vidste det, og ikke vidste, kammerat, at Wal'r elskede hende og hun ham oprigtigt, ville jeg før lade disse hersens blå arme og ben kappe af mig, end jeg ville lade hende rejse. Men jeg ved det, og hvad så? Nå, så siger jeg, Vorherre være med dem begge, og det vil han! Amen!"

"Lad mig have den fornøjelse at trykke Deres hånd," sagde Toots. "De har en måde at tale på, som varmer mig så behageligt helt ned ad ryggen. Også jeg siger amen. De ved, at også jeg har tilbudt miss Dombey."

"Frisk mod!" sagde kaptajnen og lagde sin hånd på Toots' skulder. "Stå støt, min dreng!"

"Det er virkelig min hensigt at være ved frisk mod. Og at stå støt med, så meget som mulig. Når den tavse grav gaber, skal jeg være rede til at lade mig begrave; ikke før. For øjeblikket er jeg imidlertid ikke så ganske sikker på min magt over mig selv, hvorfor det, jeg ønsker at sige Dem, og jeg vil optage det for en stor tjeneste af Dem, hvis De igen vil sige det til løjtnant Walters, lyder, som følger."

"Lyder, som følger," gentog kaptajnen. "Støt!"

"Da miss Dombey har været så uendelig god," vedblev Toots med våde øjne, "at sige, at min nærværelse her er det modsatte

af ubehagelig for hende, og da De og enhver her ikke er mindre tålmodig og overbærende mod et menneske – som vistnok kunne synes at være blevet født af en fejltagelse – vil jeg komme og gå her om aftenen i den korte tid, vi alle endnu kan være samlet. Men hvad jeg beder om, er dette. Hvis jeg et øjeblik mærker, at jeg ikke kan udholde synet af løjtnant Walters' lyksalighed, og skulle styrte ud, så håber jeg, at De og han begge vil regne det for et uheld for mig, og ikke som en fejl eller mangel på indvortes kamp hos mig, og at De vil være overbevist om, at jeg ikke bærer nag til noget levende menneske – mindst af alle til løjtnant Walters – men lejlighedsvis vil ytre, at jeg er gået ud at spadserere eller måske for at se, hvad klokken er på Børsen. Kunne De gå ind på dette og indestå for løjtnant Walters, så ville det være en lindring for mine følelser, som jeg mener er billigt købt med opofrelsen af en del af min formue."

"De skal ikke sige mere, min dreng," sagde kaptajnen. "De kan ikke hejse et signal, Wal'r og jeg selv ikke ville forstå og svare på."

"Mit sind er meget lettet. Jeg ønsker, at alle her skal tænke godt om mig. Jeg – jeg – mener det godt, på ære, hvor dårlig jeg end måske viser det. Ser De, det er, ligesom når Burgess & Co. vil tjene en kunde med et par ganske udmærkede bukser, men ikke kan skære dem således til, som de har tænkt sig."

Med dette passende eksempel, som han syntes at være lidt stolt af, gav Toots kaptajn Cuttle sin velsignelse og gik.

Den ærlige kaptajn var en strålende og lykkelig mand, mens hans Hjertensfryd var der i huset, og Susan vartede op. Mens dagene fløj, blev han med hver dag mere strålende og mere lykkelig. Efter nogle rådslagninger med Susan foreslog han

Florence, at datteren af den ældre dame, som i almindelighed sad under den blå paraply på Leadenhall Square, af forsigtighedshensyn skulle afløses i sin midlertidige varetagelse af de huslige sysler af en person, som ikke var ukendt med sådanne, og som de trygt kunne stole på. I overensstemmelse med et råd, som Susan tidligere havde givet kaptajnen, nævnte hun derpå mrs. Richards. Florence opklaredes ved dette navn, og endnu samme efter middag gik Susan til det Toodleske domicil for at høre sig for hos mrs. Richards og vendte samme aften triumferende tilbage, ledsaget af den rødmossede, æblekindede Polly, hvis glædesudbrud, da hun blev fremstillet for Florence, næppe var mindre kærlige, end Susan Nippers havde været.

Efter at dette mesterstykke var lykkedes, hvilket kaptajnen følte en ualmindelig tilfredshed over, som han jo rigtignok følte over alt, hvad der skete, hvad det så var, skulle Florence forberede Susan på deres forestående skilsmisse. Dette var en langt vanskeligere opgave, da miss Nipper var af en bestemt natur og var blevet fuldstændig enig med sig selv om, at hun var kommet tilbage for aldrig mere at skilles fra sin frøken.

"Lønningen, kære miss Floy," sagde hun, "vil De vel ikke gøre mig den tort at tale om, for jeg har lagt penge op og ville ikke sælge min kærlighed på en tid som denne, selv om sparekassen og jeg var ganske fremmede for hinanden, eller om kassen var gået i stykker. De har aldrig været mig foruden, min egen kæledægge, lige siden Deres stakkels kære moder blev taget fra Dem, og skønt jeg ikke har noget at være stolt af, så er De dog vant til mig, og, min egen kære miss Floy, tænk dog efter så mange,

mange år ikke på at rejse noget sted hen uden mig, for det må og kan ikke ske!"

"Kære Susan, jeg skal gøre en lang, lang rejse."

"Nå ja, miss Floy, og hvad så? Des mere kan De trænge til mig. En lang rejse er ingen ting i mine øjne, Gud ske lov!" sagde den heftige Susan Nipper.

"Men, Susan, jeg rejser med Walter, og med Walter vil jeg rejse, hvorhen det skal være – over alt! Walter er fattig, og jeg er selv meget fattig og må nu lære både at hjælpe mig selv og at hjælpe ham."

"Kære miss Floy," indvendte Susan, der på ny brød løs og rystede voldsomt på hovedet, "det er ikke noget nyt for Dem at hjælpe Dem selv og andre med og at være det tålmodigste og trofasteste af alle ædle hjerter. Men lad mig tale med Walter Gay og klare den sag med ham, for at lade Dem rejse verden rundt alene, det hverken kan eller vil jeg."

"Alene, Susan?" svarede Florence. "Alene? Og Walter tager mig med!" Å, hvad det var for et klart, forbavset, henrykt smil, der bredte sig over hendes ansigt! – han skulle have set det. "Jeg er vis på, at du ikke vil tale til Walter, når jeg beder dig lade være, ikke sandt, kære Susan?"

"Men hvorfor må jeg ikke tale til ham, miss Floy?"

"Fordi jeg står i færd med at blive hans hustru og skænke ham hele mit hjerte og leve og dø med ham. Hvis du sagde til ham, hvad du har sagt til mig, så kunne han måske tro, at jeg var bange for, hvad der forestår, eller at du havde en eller anden grund til at være bange for min skyld. Men, kære Susan, jeg elsker ham jo!"

Miss Nipper blev så rørt over den rolige varme i disse ord og over den naturlige, hjertelige, alt gennemtrængende inderlighed, som de udtrykte, og som gjorde den talendes ansigt endnu skønnere og renere end før, at hun kun på ny kunne klynge sig til hende og udbryde, om hendes lille frøken da virkelig skulle giftes, og beklage og kærtegne hende ligesom før.

Men skønt Susan var modtagelig for kvindelig svaghed, var hun næsten lige så godt i stand til at overvinde sig selv som til at angribe den frygtelige MacStinger. Fra dette øjeblik af vendte hun ikke mere tilbage til dette emne, men var munter, virksom og fuld af håb. Hun underrettede rigtignok hemmeligt Toots om, at hun kun "lod således" nu, og at når det hele var forbi og miss Dombey rejst, ville hun rimeligvis blive et ynkeligt syn. Toots bemærkede ligeledes, at det samme var tilfældet med ham, og at de ville blande deres tårer sammen; men ellers røbede hun aldrig sine følelser i Florences nærværelse.

Hvor indskrænket og simpel Florences garderobe end var – hvilken modsætning til den, hun fik til det sidste bryllup, hvor hun havde været til stede! – var der dog en hel del arbejde med at få den færdig, og Susan Nipper sled hele dagen ved siden af hende med halvhundrede syerskers koncentrerede iver. De vidunderlige bidrag, kaptajn Cuttle ville have ydet til denne afdeling af udstyret, hvis han havde fået lov – som f.eks. rosenrøde parasoller, brogede silkestrømper, blå sko og andre, inden skibsborde ikke mindre nødvendige artikler – ville optage temmelig megen plads, hvis de skulle opregnes. Ved forskellige svigagtige forestillinger blev han imidlertid overtalt til at indskrænke sig til et syskrin og en toiletkasse, af hvilke

han købte de to største eksemplarer, der var at få for penge. I en halv snes dage derefter sad han i almindelighed den største del af dagen og stirrede på disse æsker, delt imellem en overordentlig beundring for dem og en mismodig anelse om, at de ikke var pragtfulde nok, og smuttede tit ud på gaden for at købe en eller anden fantastisk ting, som han holdt for nødvendig til deres fuldstændighed. Men hans mesterstykke var, at han en formiddag pludselig gik bort med dem begge og fik de to ord *Florence Gay* indgraveret i et messinghjerter, som var indlagt i låget på dem. Derpå røg han flere piber i træk i den lille dagligstue, alene med sig selv, og fandtes klukkende lige så mange timer derefter.

Walter havde travlt og var borte hele dagen, men kom tidligt hver morgen for at se til Florence og tilbragte altid aftenen hos hende. Florence forlod kun sit værelse oven på for at liste sig ned og vente på ham, når det var hans tid at komme, eller for, omslynget af hans stolte arm, at følge ham til døren igen og undertiden kigge ud på gaden. O lyksalige tid! O mismodige hjerter, som fik ro! O dybe, uudtømmelige, mægtige kærlighedens væld, hvori så meget nedsænkedes!

Det grusomme mærke sad endnu på hendes bryst. Det hævede sig mod hendes fader ved hvert åndedræt, hun drog; det lå imellem hende og hendes elskede, når han trykkede hende til sit hjerte. Men hun glemte det. I hans hjertes banken for hende og hendes eget hjertes banken for ham overhørtes enhver skurrende musik, glemtes alle hårde, ukærlige hjerter. Hvor fin og skrøbelig hun end var, ejede hun dog en kærlighedens magt, der af hans billede alene kunne skabe og skabte en verden at ty til og finde hvile i.

Hvor ofte fremstillede det store hus og de gamle dage sig ikke for hende i tusmørket, når hun skærmedes af den stolte og kærlige arm og, idet hun trykkede sig tættere ind til ham, i dens favntag gøs ved at mindes alt! Hvor ofte løftede hun, når hun tænkte på den nat, da hun gik ned til hint værelse og mødte det uforglemmelige blik, ikke sine øjne op til dem, der iagttog hende med en så kærlig inderlighed, og græd af glæde over et sådant tilflugtssted! Jo mere hun klyngede sig til det, des dyrebare blev det døde barn hende i hendes tanker, men som om den sidste gang, hun havde set sin fader, havde været, da han sov, og hun kyssede hans ansigt, forlod hun ham altid således og overskred aldrig i fantasien dén time.

"Kære Walter," sagde Florence en aften, da det næsten var mørkt, "ved du, hvad jeg har tænkt på i dag?"

"Tænkt på, hvorledes tiden iler, og hvor snart vi skal være ude på havet, min søde Florence?"

"Det mente jeg dog ikke, Walter, skønt jeg også tænker på det. Jeg har tænkt på, hvilken byrde jeg er for dig."

"En dyrebar, hellig byrde, elskede pige. Ja, det tænker jeg undertiden på."

"Du spørger, Walter. Jeg ved, at dette er langt oftere i dine tanker end i mine. Men jeg mener en dyr byrde."

"En dyr byrde, min kære ven?"

"Med hensyn til penge. Alle disse tilberedelser, som Susan og jeg har så travlt med – selv har jeg kun kunnet købe så lidt. Du var allerede fattig i forvejen; men hvor langt fattigere vil jeg ikke gøre dig, Walter?"

"Og hvor langt rigere, Florence!"

Florence lo og rystede på hovedet.

"Og desuden," sagde Walter, "for længe siden – førend jeg gik til søs – fik jeg en lille pung af dig, kæreste veninde, hvori der var penge."

"Ak," svarede Florence med et sørgmodigt smil, "det var så få, så få, Walter! Men du må ikke tro," og her lagde hun sin lille hånd på hans skulder og så ham ind i ansigtet, "at jeg beklager, at jeg er sådan en byrde for dig. Nej, elskede ven, jeg glæder mig over det. Jeg er lykkelig ved det; ikke for alt i verden ville jeg, at det skulle være anderledes!"

"Jeg heller ikke, kæreste Florence."

"Ja! Men du kan ikke føle det samme derved som jeg. Jeg er så stolt af dig! Mit hjerte svulmer af fryd ved at vide, at de, som taler om dig, må sige, at du ægtede en stakkels, forskudt pige, som var tyet herhen; som intet andet hjem, ingen andre venner havde; som intet – intet ejede! Å, Walter, om jeg kunne have bragt dig millioner, kunne jeg ikke have været så lykkelig ved dig, som jeg er!"

"Men, du søde Florence, er du da intet?" spurgte han.

"Nej, intet, Walter. Intet andet end din hustru." Den lette hånd listede sig omkring hans hals, og stemmen kom nærmere – endnu nærmere. "Jeg er nu intet, som ikke er dig. Jeg har nu intet jordisk håb, som ikke er dig. Jeg har nu intet dyrebart, som ikke er dig."

Ja, vel havde Toots grund til den aften at forlade det lille selskab og to gange gå ud for at stille sit ur efter uret på Den Kongelige Børs, og én gang for efter aftale at træffe en bankier, som han pludselig huskede på, og endelig én gang for at gøre en lille vandring til pumpen i Aldgate og tilbage igen.

Men førend han drog ud på disse vandringer, eller rettere sagt, førend han var kommet, og lysene var blevet bragt ind, havde Walter sagt:

"Kære Florence, vort skib er næsten fuldt lastet og vil sandsynligvis på selve vor bryllupsdag gå ned ad floden. Skal vi tage bort samme formiddag og opholde os i Kent, til vi otte dage derpå går om bord i Gravesend?"

"Som du vil, Walter. Jeg vil være lykkelig over alt. Men –"

"Hvad, mit liv?"

"Du ved, at her intet bryllupsselskab bliver, og at ingen vil kunne skelne os fra andre mennesker på vor klædedragt. Da vi tager bort samme dag, vil du – vil du da ikke føre mig et sted hen den morgen – tidligt – førend vi går i kirke?"

Walter syntes at forstå hende, således som en trofast mand, der elskede så trofast, burde, og stadfæstede villigt sit løfte med et kys – måske med flere end med ét eller to eller tre eller fem eller seks; og i den alvorlige, rolige, fredelige aften var Florence meget lykkelig.

Derpå kom Susan og lysene ind i det hyggelige værelse, og kort efter teen, kaptajnen og den ustadige Toots, der senere hyppigt var på farten og tilbragte en urolig aften. Dette var imidlertid ikke hans vane, for i almindelighed kom han ret godt ud af det ved hjælp af miss Nipper, ved at spille cribbage med kaptajnen og gøre sig selv ganske tummelumsk med udregningerne, hvad han fandt var et kraftigt middel til ganske at bringe ham fra sans og samling.

Ved disse lejligheder frembød kaptajnen et smukt eksempel på eftertanke og afveksling i udtryk. Hans instinktmæssige hensynsfuldhed og ridderlige følelse for Florence sagde ham, at

det ingen tid var til larmende munterhed eller voldsomme glædesudbrud. På den anden side stred visse svævende minder om "Den Yndige Peg" idelig for at få luft og drev ham til at give sig blot ved et eller andet uopretteligt udbrud. Undertiden kunne hans beundring for Florence og Walter overvælde ham i den grad, at han lagde kortene fra sig og med strålende blikke stirrede på dem, mens han tørrede hovedet med sit lommeterklæde, indtil han af Toots' pludselige faren ud blev mindet om, at han ubevidst var skyld i, at denne unge mand blev ulykkelig. Dette plejede at gøre kaptajnen helt tungsindig, indtil Toots kom tilbage, hvorpå han atter tog fat på sine kort og med mange sideblikke og nik og høflige kast med sin krog til miss Nipper viste, at han ikke oftere skulle bære sig således ad. Den tilstand, der fulgte efter dette, var måske hans bedste; for da plejede han, idet han søgte at forjage ethvert udtryk fra sit ansigt, at sidde og stirre omkring i værelset med alle disse udtryk sammentrængt i ét og det ene kæmpende med det andet. Henrykt beundring for Florence og Walter overvandt altid alle andre og var sejrrig, indtil Toots igen en gang fo'r ud, hvorpå kaptajnen blev siddende som en bodfærdig synder og snart med dæmpet, bebrejdende stemme opfordrede sig selv til at "stå støt," snart brummende foreholdt "Edward Cuttle, min dreng," den mangel på forsigtighed, han viste i sin opførsel.

Men en af Toots' hårdeste prøvelser voldte han sig selv. Da den søndag, da der sidste gang skulle lyses i kirken, nærmede sig, skildrede Toots sine følelser således for miss Nipper:

"Susan," sagde han, "jeg drages hen mod bygningen. De ord, som for altid afskærer mig fra miss Dombey, vil lyde som en ligklokke i mine øren, ved De nok; men på ære og samvittighed,

jeg føler, at jeg må høre dem. Vil De derfor i morgen følge med mig til kirke?"

Miss Nipper tilkendegav sin villighed dertil, hvis det kunne være Toots en tilfredsstillelse, men bad ham opgive tanken om at gå derhen.

"Susan," svarede Toots med megen højtidelighed, "førend mine bakkenbarter begyndte at blive synlige for andre end mig selv, tilbad jeg miss Dombey. Mens jeg endnu var et offer for den Blimberske trældom, tilbad jeg miss Dombey. Da man ikke længere kunne forholde mig min formue, og jeg følgelig fik rådighed over den, tilbad jeg miss Dombey. Den lysning, som overgiver hende til løjtnant Walters og mig til – til – mørke, ikke sandt? – er måske skrækkelig, vil være skrækkelig, men jeg føler, at jeg kunne ønske at vide, at jorden åbnede sig under mig, og at jeg intet håb havde at nære og – og, kort sagt, intet ben at stå på."

Susan kunne kun beklage Toots' ulykkelige tilstand og samtykke i at ledsage ham.

Den kirke, Walter havde valgt, var en muggen og gammel, af en labyrint af baggader og gårde omringet kirke, som var omgivet af en lille begravelsesplads og selv lå begravet i en af nabohusene dannet slags kælder og var brolagt med genlydende fliser. Det var en stor, skummel, lurvet bygning, med høje, gamle egetræsstole, imellem hvilke en snes mennesker hver søndag fo'r vild, mens præstens stemme klang søvnig i tomheden, og orglet rumlede og rullede, som om kirken havde fået kolik af mangel på en menighed, som kunne holde vind og fugtighed ude. Men det var så langt fra, at denne kirke smægtede af længsel efter andre kirkers selskab, at spir

flokkede sig omkring den, ligesom skibsmaster flokker sig på Themsen. Det ville have været vanskeligt at tælle dem oppe fra det øverste af dens tårn, så mange var der. I næsten hver eneste gade og gyde der i nærheden var der en kirke. Klokkeklangen var øredøvende, da Susan og Toots søndag morgen gik derhen. Der var tyve kirker tæt ved hinanden, som råbte til folk, at de skulle komme ind.

De to forvildede får blev af en graver spærret inde i en rummelig stol og sad i nogen tid og talte menigheden, lyttede til den skuffende klokke højt oppe i tårnet eller så på en lille lurvet, gammel mand, der i våbenhuset ringede med sin fod i en stigbøjle. Efter længe at have stirret på de store bøger og læsepulten, hviskede Toots til miss Nipper, at han ikke kunne fatte, hvor man gemte lysningen; men den unge dame rystede kun på hovedet og rynkede panden, idet hun for tiden afviste enhver tilnærmelse af verdslig natur.

Toots, der ikke syntes at være i stand til at holde sine tanker fra lysningen, søgte imidlertid åbenlyst efter den under hele den indledende del af gudstjenesten. Da tiden kom, at den skulle læses, viste staklen en stærk ængstelighed og skælven, der ikke blev mindre ved det uventede syn af kaptajnen i den forreste række på pulpituret. Da klokkeren rakte præsten listen, holdt Toots sig fast ved bænken i stolen, men da navnene Walter Gay og Florence Dombey blev læst op som dem, der var på det tredje og sidste stadium af denne forbindelse, overvældedes han i den grad af sine følelser, at han styrtede ud af kirken uden hat, fulgt i hælene af graveren og stolekonen, samt tvende tilfældigvis tilstedeværende herrer af det medicinske fakultet. Den ene kom straks efter tilbage efter den glemte hat og

underrettede hviskende miss Nipper om, at hun ikke skulle være urolig for den flygtede herre, da denne havde sagt, at det var lige meget med hans ildebefindende.

Miss Nipper, som følte, at øjnene af den integrerende del af Europa, som ugentligt forvildede sig mellem de højryggede kirkestole, vogtede på hende, ville være blevet forlegen nok på grund af denne omstændighed, hvis det var blevet derved; men hun blev det endnu mere, idet kaptajnen på galleriet var i en stolt, selvbevidst tilstand, som næppe kunne undgå at tilkendegive menigheden, at han stod i en gådefuld forbindelse med det hele. Men Toots' overdrevne uro forøgede og forlængede på en pinlig måde hendes kildne stilling. Denne unge mand, der i sin sindstilstand ikke kunne blive alene ude på kirkegården og utvivlsomt også ønskede at vise sin ærbødighed for gudstjenesten, som han på en måde havde forstyrret, trådte pludselig ind igen. Han vendte dog ikke tilbage til stolen, men stillede sig på en fri plads i skibet imellem to ældre koner, der plejede at få deres portion af en ugentlig brøduddeling, som da stod på en hylde i våbenhuset. På denne plads blev Toots stående og forstyrrede i høj grad menigheden, der fandt det umuligt at lade være at se på ham, indtil hans følelser atter overvældede ham, hvorpå han pludselig gik sin vej. Da Toots ikke vovede oftere at gå ind i kirken, men dog ønskede at have en social del i, hvad det foregik derinde, så man ham tid efter anden modfalden se ind ad et eller andet af vinduerne. Da flere vinduer var tilgængelige for ham udefra, og da hans bevægelighed var meget stor, blev det ikke alene vanskeligt at ud finde, ved hvilket vindue han næste gang ville vise sig, men tillige ligesom nødvendigt for

hele menigheden under den fritid, den på en måde fik hertil under prædikenen, at tænke på mulighederne for de forskellige vinduer. Toots' bevægelser ude på kirkegården var så excentriske, at han syntes at trodse enhver udregning og, ligesom taskenspillerens figur, at vise sig, hvor han mindst ventedes. Virkningen af disse gådefulde tilsyneladelser forøgedes endvidere ved, at det var vanskeligt for ham at se ind, men let for de andre at se ud. Dette medførte, at han hver gang holdt ansigtet længere til ruden, end man havde ventet, indtil han pludselig opdagede, at alles øjne hvilede på ham, og forsvandt.

Toots' fremgangsmåde gjorde miss Nippers stilling så ansvarsfuld, at hun følte sig i høj grad lettet, da gudstjenesten var forbi, og ikke var fuldt så venlig imod Toots som ellers, da han på tilbagevejen underrettede hende og kaptajnen om, at nu, da han var vis på intet håb at have, følte han sig bedre til mode – i det mindste ikke egentlig bedre, men dog ikke mere fuldstændig ulykkelig.

Hurtigt fløj nu tiden indtil aftenen før bryllupsdagen. De var alle samlet i det øverste værelse i Kadetten og havde ikke nødig at frygte for at blive forstyrret, for der var nu ikke længere nogen logerende i huset, og Kadetten havde det hele for sig selv. De var rolige og alvorlige ved udsigten til den næste dag, men tillige temmelig muntre. Florence, med Walter ved sin side, fuldendte et lille arbejde, der skulle være en afskedsgave til kaptajnen. Kaptajnen spillede cribbage med Toots. Toots rådførte sig om spillet med Susan. Susan rådede ham med al tilbørlig hemmelighedsfuldhed og omsigt. Diogenes lyttede og brød undertiden ud i et barsk, halvkvalt brudstykke af en gøen,

som den bagefter syntes at blive undselig over, som om den var i tvivl med sig selv om at have haft grund til den.

"Støt, støt!" sagde kaptajnen til Diogenes. "Hvad er der i vejen med dig? Du synes ikke at være rigtig rolig i aften, min dreng!"

Diogenes logrede med halen, men spidsede straks efter øren og gav igen et brudstykke af en gøen lyd, idet den bad kaptajnen om forladelse ved igen at logre med halen.

"Efter min mening, Di," sagde kaptajnen, idet han så tankefuldt på sine kort og strøg sig om hagen med sin krog, "har du ingen god tro til mrs. Richards; men er du det dyr, jeg anser dig for, vil du tænke over det, for hendes ansigt er hendes skudsmål. Nå, kammerat," sagde han derpå til Toots, "er De klar, så skyd over stævn."

Kaptajnen havde talt med al mulig ro og opmærksomhed for spillet, men pludselig faldt kortene ud af hånden på ham; hans mund og øjne spilede vidt op, hans ben trak sig sammen og stak frem foran stolen, og han sad og stirrede med den højeste grad af forbavselse på døren. Idet han så fra den ene til den anden og opdagede, at ingen af dem lagde mærke til ham eller årsagen til hans forundring, fattede han sig med en stærk gisp, slog et forfærdeligt slag i bordet, råbte med et stentor brøl: "Sol Gills, halløj!" og tumlede i armene på en vejrs-lagen pjækkert, der var kommet ind i stuen sammen med Polly.

I det næste øjeblik lå Walter i den vejrs-lagne pjækkerts arme. Et øjeblik derefter lå Florence i den vejrs-lagne pjækkerts arme. Straks derpå havde kaptajn Cuttle omfavnet mrs. Richards og miss Nipper og trykkede voldsomt Toots' hånd, idet han råbte: "Hurra, min dreng, hurra!" hvortil Toots, aldeles ude af stand til

at fatte en sådan fremgangsmåde, med største artighed svarede: "Ja gerne, kaptajn Gills, hvis De finder det passende!"

Den vejrslagne pjækkert og en ikke mindre vejrslagen, dertil hørende hue og et do. tørklæde vendte fra kaptajnen og Florence tilbage til Walter, og fra den vejrslagne pjækkert, hue og tørklæde opsteg der lyd, som om en gammel mand hulkede under dem, mens de lodne arme tæt omslyngede Walter. Under denne pause herskede der almindelig tavshed, og kaptajnen polerede flittigt sin næse. Men da pjækkerten, huen og tørklædet atter rejste sig op, gik Florence blidt hen til dem, og idet hun og Walter trak dem af, fremstillede de den gamle instrumentmager, lidt magrere og mere medtaget end før, med hans gamle uldne paryk og kaffebrune kjole med de store knapper og hans ufejlbare kronometer, der tikkede væk i hans lomme.

"Lige så propfuld af videnskab som altid!" sagde den strålende kaptajn. "Sol Gills, Sol Gills, hvad har De taget Dem for i al den lange tid, min gamle dreng?"

"Jeg er halvt blind, Ned," sagde den gamle mand, "og næsten døv og stum af glæde."

"Selv hans stemme," sagde kaptajnen, idet han så sig om med en hoveren, som endog hans ansigt næppe kunne lade vederfares retfærdighed, "selv hans stemme er lige så propfuld af videnskab som altid! Sol Gills, gå til ankers, min dreng, under Deres egne vinstokke og figentræer som en støt gammel patriark, hvad De er, og fortæl os Deres hændelser med Deres egen velkendte røst," og kaptajnen tilføjede et citat: "Jeg hørte ham klage. Du har vækket mig for tidligt, jeg må sove igen. Split hans fjender og lad ham falde!"

Kaptajnen satte sig med en mine, som om han heldigt havde udtrykt alle de tilstedeværendes følelser, og rejste sig straks efter igen for at forestille Toots, der var yderst befippet over den person, der lod til at gøre krav på navnet Gills.

"Skønt jeg," stammede Toots, "ikke havde den fornøjelse at kende Dem, førend De – De –"

"Tabtes af syne, for mindet kær," tilføjede kaptajnen med dæmpet stemme.

"Netop, kaptajn Gills!" indrømmede Toots. "Skønt jeg ikke havde den fornøjelse at kende Dem, mr. – mr. Sols," sagde Toots, idet han med et lyst indfald fandt på dette navn, "er det mig dog den største fornøjelse, forsikrer jeg Dem, at – at gøre Deres bekendtskab."

Med disse høflige ord satte Toots sig rødmende og klukkende ned.

Den gamle instrumentmager, som sad i en krog mellem Walter og Florence og nikkede ad Polly, der, lutter smil og henrykkelse, så til, svarede kaptajnen således:

"Ned Cuttle, min kære dreng, skønt jeg har hørt noget om de her foregåede forandringer af min venlige veninde her – hvor hun har et venligt ansigt til at byde en vandringsmand velkommen hjem med!"

"Hør ham!" udbød kaptajnen værdigt. "Det er kvinden, der forfører hele menneskeslægten. Om hvilket," tilføjede han afsides til Toots, "De kan overhale Deres Adam og Eva, kammerat."

"Jeg skal lægge det på sinde," sagde Toots.

"Skønt jeg af hende har hørt noget om de her foregåede forandringer," blev instrumentmageren ved, idet han tog sine

gamle briller op af lommen og satte dem på panden på sin gamle vis, "er de dog så store og uventede, og jeg så overvældet af synet af min kære dreng og" – her skottede han til Florences nedslagne øjne og prøvede ikke på at fuldende sætningen – "at jeg ikke – ikke kan sige ret meget i aften. Men, min kære Ned Cuttle, hvorfor skrev De ikke?"

Den forbavelse, som afmalede sig i kaptajnens træk, forfærdede formelig Toots, hvis øjne blev ganske stive ved det, så at han ikke kunne vende dem bort fra kaptajnens ansigt.

"Skrive!" gentog kaptajnen. "Skrive, Sol Gills?"

"Ja, enten til Barbados, Jamaica eller Demerara. Det bad jeg om."

"Bad De om, Sol Gills!"

"Ja. Ved De ikke det, Ned? De kan da vel ikke have glemt det? Hver gang skrev jeg det til Dem."

Kaptajnen tog sin hat af, hængte den på sin krog og sad, idet han glattede sit hår bagfra med sin hånd, og stirrede som et sandt billede af forundret hengivelse i skæbnen på gruppen foran ham.

"De synes ikke at forstå mig, Ned?"

"Sol Gills," svarede kaptajnen efter at have stirret på ham og de andre uden at tale, "jeg er kommet i drift og ud af min kurs. Stik dog på et ord eller to om disse hersens hændelser! Kan jeg da slet intet bestik gøre? Slet intet?"

"De ved, Ned," sagde Sol Gills, "hvorfor jeg rejste herfra. Åbnede De min pakke, Ned?"

"Ja vist så. Ja vist åbnede jeg pakken."

"Og læste den?"

"Og læste den," svarede kaptajnen, idet han så vist på ham og derpå gav sig til at citere efter hukommelsen: "*Min kære Ned Cuttle, da jeg rejste hjemmefra til Vestindien for at indhente efterretninger om min kære –*" – "Der sidder han! Der er Wal'r!" sagde kaptajnen, som om han følte sig lettet ved at få fat på noget virkeligt og uomtvisteligt.

"Godt, Ned; pas på et øjeblik. Da jeg skrev første gang – det var fra Barbados – skrev jeg, at om De også fik dette brev, længe førend året var omme, ville det være mig kært, at De åbnede pakken, da den forklarede, hvorfor jeg var rejst. Meget vel, Ned. Da jeg skrev anden, tredje og måske fjerde gang – det var fra Jamaica – skrev jeg, at jeg ingen ro havde på mig og ikke kunne forlade den del af verden, førend jeg havde fået at vide, om min dreng var gået under eller var blevet frelst. Da jeg skrev næste gang – det, tror jeg, var fra Demerara, ikke sandt?"

"Det, tror han, var fra Demerara, ikke sandt?" sagde kaptajnen og så sig håbløst om i stuen.

"- skrev jeg," fortsatte gamle Sol, "at jeg endnu ingen pålidelig underretning havde fået, men at jeg havde truffet mange kaptajner og andre, som havde kendt mig i en lang årrække og nu hjalp mig med en overrejse hist og her, og som jeg af og til kunne vise en og anden lille gentjeneste i mit eget fag. Alle havde medlidenhed med mig og syntes at føle interesse for min flakken om, og jeg begyndte at tro, at det ville blive min skæbne at krydse omkring for at spørge om tidender om min dreng, indtil jeg døde."

"Begyndte at tro, at han var en videnskabelig Flyvende Hollænder!" sagde kaptajnen med megen alvor.

"Men da der en dag indløb den efterretning, at en hjemgående kinafarer var blevet prajet og havde haft min dreng om bord, gik jeg om bord i det første skib, der skulle afsejle, og kom hjem i aften for, Gud være lovet, at finde, at det er sandt!" sagde den gamle mand fromt.

Efter ærbødigt at have bøjet hovedet, stirrede kaptajnen på den hele kreds, idet han begyndte med Toots og endte med instrumentmageren, hvorpå han alvorligt sagde:

"Sol Gills, hvad jeg nu vil sige, egner sig til at blæse hver eneste klud af et sejl, De kan føre, rent væk fra liget og krænge Dem over på Deres yderste kraft. Ikke et eneste af alle disse breve er blevet afleveret til Edward Cuttle. Ikke et eneste af dem alle!"

"Og dog har jeg selv bragt dem på posthuset! Og dog har jeg egenhændigt adresseret dem til nummer ni på Brig Place!"

Farven veg hel og holdent fra kaptajnens ansigt og vendte tilbage som en glød.

"Hvad mener De, min ven Sol Gills, med nummer ni på Brig Place?"

"Mener? Deres logi, Ned. Mrs. – hvad er det nu, hun hedder? Jeg glemmer vist snart mit eget navn, for jeg er så langt tilbage i tiden – det har jeg altid været, husker De nok – og meget forvirret. Mrs. –"

"Sol Gills," sagde kaptajnen, som om han tænkte sig det usandsynligste tilfælde i verden, "det er da vel aldrig navnet MacStinger, som De søger at huske?"

"Jo naturligvis! Mrs. MacStinger!"

Kaptajn Cuttle, hvis øjne nu var så vidt opspilede, som de kunne blive, og i hvis ansigt knuderne formelig skinnede,

udstødte en langtrukken, skingrende piben af en meget tungsindig klang og stod og stirrede målløs på dem alle.

"Vil De ikke være så god at overhale dette en gang endnu, Sol Gills?" sagde han til sidst.

"Alle disse breve," sagde onkel Sol, idet han med en stadighed og tydelighed, der endog ville have gjort det ufejlbare kronometer i hans lomme ære, med pegefingern på den højre hånd slog takt i den venstre, "bragte jeg selv på posthuset og adresserede dem egenhændigt til kaptajn Cuttle, adresse Mrs. MacStinger, nummer ni Brig Place."

Kaptajnen tog hatten af sin krog, så ind i den, trykkede den ned på hovedet og satte sig.

"Men alle I gode venner," sagde han og stirrede forvirret ud for sig, "derfra løb jeg jo min vej!"

"Og ingen vidste, hvor De var flyttet hen?" udbrød Walter.

"Gud velsigne dit hjerte, Wal'r, hun ville aldrig have tilladt, at jeg gik hen og passede på denne ejendom. Der var intet andet for end at smøre haser. Å herregud, Wal'r, du har kun set hende i havblik! Men se hende, når hendes forbitrede lidenskaber begynde at røre sig, og læg mærke dertil!"

"Jeg skulle have sagt hende sandheden!" sagde Susan sagte.

"Ville De virkelig, lille ven?" spurgte kaptajnen med svag beundring. "Nå, det gør Dem ære, lille ven. Men der gives intet vildt dyr, som jeg ikke hellere ville gå i møde. Jeg fik kun fat på min kiste ved hjælp af en ven, som der ikke er mage til. Det kunne ikke nytte at sende noget brev derhen. Hun havde såmænd ikke taget imod noget under de omstændigheder. Det ville næppe have været umagen værd for nogen at have været det postbud!"

"Så er det temmelig klart," sagde Walter, "at vi alle, og i særdeleshed De og onkel Sol, kan takke mrs. MacStinger for ikke få sorger."

Denne almindelige taknemmelighed mod den afdøde MacStingers karakterfaste enke var så iøjnefaldende, at kaptajnen ikke underkastede den nogen tvivl. Da han dog på en måde skammede sig over sin stilling, skønt ingen dvælede ved emnet, og især Walter, der mindedes den sidste samtale, han og kaptajnen havde haft om den, undgik det, var han i næsten fem minutter skyld, indtil den sol, hans ansigt, atter brød frem og skinnede med ualmindelig glans på alle tilskuerne, hvorpå han fik et anfald af atter og atter at trykke dem i hånden.

Tidligt på aftenen, dog ikke før onkel Sol og Walter temmelig udførligt havde udspurgt hinanden om deres rejser og farer, forlod de alle, på Walter nær, Florences værelse og gik ned i dagligstuen, hvor Walter kort efter kom til dem og fortalte, at Florence var lidt trist og hjerteklemt og var gået i seng. Skønt de ikke dernede kunne have forstyrret hende med deres stemmer, talte de dog alle derefter kun hviskende, og hver enkelt følte sig på sin vis kærligt og venligt stemt mod Walters unge, smukke brud.

"Mr. Toots," sagde Walter, da de tog afsked ved gadedøren, "vi ses dog vel i morgen formiddag?"

"Løjtnant Walters," sagde Toots og greb med varme hans hånd, "jeg skal visselig indfinde mig."

"Det er den sidste aften, vi i lang tid mødes – måske den sidste aften, vi nogen sinde mødes," sagde Walter. "Et så ædelt hjerte som Deres må sikkert kunne føle, at et andet er det

taknemmeligt. Jeg håber, De ved, hvor taknemmelig jeg er Dem."

"Walters," svarede Toots ganske rørt, "det ville glæde mig at kunne indrømme, at De havde grund til at være det."

"Denne sidste aften, da Florence bærer sit eget navn," sagde Walter, "har jeg måttet love hende – endnu for ganske kort siden, da De forlod os – at jeg næst efter at bringe Dem hendes hilsen –"

Toots lagde sin hånd på dørstolpen og øjnene på hånden.

"- ville sige Dem, at hun aldrig kan få en ven, som hun vil sætte højere end Dem, og at hun aldrig vil kunne glemme Deres trofaste hengivenhed for hende. Hun vil indeslutte Dem i sine bønner i aften og håber, at De vil tænke på hende, når hun er langt borte. Skal jeg sige hende noget fra Dem?"

"Sig hende, Walters," svarede Toots utydeligt, "at jeg hver dag vil tænke på hende, men aldrig uden at føle mig lykkelig ved tanken om, at hun er blevet gift med den mand, hun elsker, og som elsker hende. Sig, hvis De vil være så god, at jeg er overbevist om, at hendes mand fortjener hende – endog hende! – og at jeg glæder mig ved hendes valg."

Toots blev mere tydelig, da han kom til disse sidste ord, og udtalte dem med kraft, idet han løftede sine øjne op fra dørstolpen; han trykkede derpå atter Walters hånd med en varme, som Walter ikke var sen til at gengælde, og gik.

Toots ledsagedes af Hanen, som han hver aften i den sidste tid havde taget med og ladet blive nede i butikken i den tanke, at der udefra kunne vise sig en eller anden omstændighed, under hvilken denne udmærkede personligheds tapperhed kunne komme Kadetten til nytte. Hanen syntes ved denne

lejlighed ikke at være i videre godt humør. Enten var gaslygterne troløse, eller også skelede han på en afskyelig måde og forvred ligeledes sin næse, da Toots så tilbage på det værelse, hvori Florence sov. På hjemvejen viste han flere tegn på voldsomme hensigter mod de andre fodgængere, end det sømmer sig for en lærer i den fredelige selvforsvarskunst. Da de var kommet hjem, blev han, i stedet for at forlade Toots, stående foran ham og vuggede sin hvide hat i begge hænder, virrede med et udtryk af afgjort hån med hovedet og slog krøller på næsen, hvilke to legemsdele mange gange var blevet knækket og kun mådeligt reparerede.

Hans velynder, der var stærkt optaget af sine egne tanker, lagde i nogen tid ikke mærke hertil, ja egentlig ikke førend Hanen, der var fast opsat på ikke at lade sig overse, havde frembragt forskellige smækkende lyde med tungen og tænderne for at tiltrække sig hans opmærksomhed.

"Hør, herre," sagde Hanen i en tvær tone, da han til sidst opfangede Toots' øjne, "jeg ønsker nok at vide, om denne hersens spas skal være enden på visen, eller om De vil slå til og vinde?"

"Forklar Dem, Hane," svarede Toots.

"Nå, så vil jeg da tale rent ud af posen. Jeg er ikke en fyr, der stikker noget under stolen – det er den rene sandhed. Er der nogen af dem, der skal kastes i dækket?"

Da Hanen havde fremsat dette spørgsmål, slap han sin hat, gjorde et fingeret udfald med den venstre hånd, gav en supponeret fjende et voldsomt slag med den højre, rystede rask på hovedet og rettede sig.

"Nå, herre," sagde Hanen, "skal det være løjer eller alvor? Hvilken af delene?"

"Deres udtryk er plumpe og meningen dunkel."

"Nå, så vil jeg sige Dem noget, herre," sagde Hanen, "og det er den rene sandhed. Det er lavt."

"Hvad er lavt?"

"Det! Så! Nå, herre! I stedet for at De går hen og giver stivnakken" – ved dette nedsættende navn mente man senere, at den modige hentydede til Dombey – "nys om dette hersens bryllup og slår den vindende og dem alle til hobe af marken, vil De give tabt?" sagde Hanen med hånligt eftertryk. "Det er lavt!"

"De er en sand grib! Deres følelser er skændige."

"Mine følelser er mod og lyst, herre. Det er mine følelser. Jeg kan ikke udstå lavhed. Jeg er et offentligt mandfolk; i skænkestuen i "Den lille Elefant" taler man om mig, og jeg tåler ikke, at min herre går hen og gør noget, der er lavt. Og det er lavt," sagde Hanen med forstærket eftertryk. "Det er det."

"Hane, De oprører mig!"

"Herre," svarede Hanen og satte sin hat på, "det er vi to om. Nå, jeg vil give Dem et tilbud. Mere end én gang har De talt til mig om, at jeg skulle blive værtshusholder. Det er det samme, giv mig halvtreds pund i morgen og lad mig gå."

"Efter de afskyelige følelser, De har udtalt, er det mig kært at blive Dem kvit på sådanne vilkår."

"Top!" sagde Hanen. "Det er et ord. Denne hersens opførsel af Dem passer ikke i mit kram. For den er lav," sagde Hanen, der syntes at være lige meget ud af stand til at komme ud over dette punkt og til at standse ved det. "Det er den!"

Toots og Hanen enedes altså om at skilles ad på grund af denne uoverensstemmelse i deres moralske mening, og Toots lagde sig til at sove og drømte glad om Florence, der den sidste aften af sit liv som pige havde tænkt på ham som sin ven.

57. Et bryllup til

Overgraveren Sownds og stolekonen mrs. Miff er tidligt på deres poster i den smukke kirke, hvor Dombey blev viet. En gammel mand fra Ostindien med et gult ansigt vil denne formiddag tage sig en ung kone, og der ventes seks kareter fulde af gæster, og mrs. Miff har hørt, at den gamle mand med det gule ansigt kan brolægge vejen til kirken med diamanter og næppe vil savne dem. Den ægteskabelige vielse skal være af fineste slags og udgå fra en højærværdighed, en domprovst, og damen skal gives bort som en sjælden gave af en, der kommer direkte fra Krigsministeriet.

Mrs. Miff er denne formiddag mere utålsom imod simple folk, end hun plejer at være, og hun har dog stadig sin egen mening i så henseende, fordi der hertil knytter sig forestillinger om fripladser. Hun har ikke lagt sig efter statsøkonomi – hun tror, at denne videnskab står i forbindelse med dissenterne, "baptister, wesleyaner eller deslige," siger hun – men hun kan ikke fatte, hvorfor simple folk absolut skal vies. "Pokker i vold med dem," siger hun, "der bliver læst det samme over dem, men i stedet for en sovereign får man en sixpence!"

Overgraveren er mere liberal end mrs. Miff, men han er heller ikke stolekone. "Det må ske," siger han. "Vi må vie dem. Vi må have vore nationalskoler til at gå i spidsen for, og vi må have vore stående hære. Vi må vie dem," siger Sownds, "og holde landet ved lige."

Mens Sownds sidder på trappen, og mrs. Miff støver af inde i kirken, træder et ungt, simpelt klædt par ind. Mrs. Miffs arrige hat vender sig skarpt imod dem, for i dette tidlige besøg ser

hun, at der forestår en hemmelig vielse. Men de ønsker ikke at blive viet. "Kun," siger herren, "at gå omkring i kirken." Og da han lader en pæn drikkeskilling glide ned i mrs. Miffs hånd, formildes hendes eddikesure ansigt, og hendes arrige hat og magre, tørre skikkelse dukker sig og knirker.

Hun bliver ved at støve sine hynder af og at ryste op i dem – for den gamle herre med det gule ansigt siges at have ondt i knæene – men holder sit glasagtige, stoleåbnende øje hæftet på det unge par, som går omkring i kirken. "Hm," hoster mrs. Miff, hvis hoste er mere tør end høet i nogen af de puder, hun har i sin varetægt, "tager jeg ikke meget fejl, kommer I godtfolk nok med det første til os en formiddag!"

De ser på en tavle, som er blevet sat ind i muren til minde om en eller anden afdød. De er langt borte fra mrs. Miff, men hun kan med et halvt øje se, hvorledes hun støtter sig på hans arm, og hvorledes hans hoved er bøjet ned over hende. "Nå, nå," siger hun, "I kunne gøre noget værre, for I er et smukt par!"

Der ligger intet personligt i disse ord. Hun taler kun om en vareartikel. Hun er sådan en mager, stiv, tør gammel dame – sådan en kirkestol af et fruentimmer – at man ville kunne finde lige så mange individuelle sympatier hos en spån. Sownds derimod, som er kødfuld og har rødt på sin kjole, er af en anden natur. Mens de står på trappen og iagttager de unge folk, idet de går, siger han, at hun har en smuk figur og et ualmindelig smukt ansigt. "I det hele taget, mrs. Miff," siger han, "er hun, hvad man kunne kalde en rosenknop."

Mrs. Miff indrømmer dette med et lille nik med sin arrige hat, men bifalder det så lidt, at hun bliver enig med sig selv om,

at hun ikke ville være Sownds' kone, om han gav hende aldrig så mange penge og tyve gange var overgraver.

Og hvad siger de unge folk, idet de forlader kirken og går ud af porten?

"Tak, kære Walter! Nu kan jeg rejse glad bort."

"Og når vi kommer tilbage, Florence, vil vi atter besøge hans grav."

Florence vender sine øjne, der er så klare af tårer, op mod hans kærlige ansigt og lægger den hånd, hun har fri, på den anden beskedne lille hånd, som hviler på hans arm.

"Det er meget tidligt, Walter, og gaderne er endnu næsten tomme. Lad os gå."

"Men du bliver træt, min kære."

"Nej! Den første gang, vi gik sammen, blev jeg rigtig nok træt, men i dag bliver jeg det ikke."

Og således går Florence og Walter – ikke meget forandrede – hun lige så uskyldig og from i sit hjerte – han lige så frimodig, fuld af håb og stoltere af hende – på deres bryllupsmorgen gennem gaderne.

Ikke engang på hin barnlige vandring så langt tilbage i tiden var de så langt fjernede fra hele verden, som de er i dag. De barnlige fødder fra den tid trådte ikke på en så fortryllet jord som i dag. Børn kan mange gange give hinanden deres tillid og kærlighed, som kan opstå på mange steder, men Florences kvindehjerte med dets udelte skat kan kun bortskænkes én gang og kan kun visne og dø under hån eller forandring.

De vælger de roligste gader og nærmer sig ikke den, hvori hendes fordums hjem ligger. Det er en smuk, varm sommermorgen, og solen skinner på dem, mens de går hen

mod den sortnende tåge, der breder sig over byen. Rigdomme afsløres i butikkerne, smykker af guld og sølv funkler i guldsmedenes vinduer, og store huse kaster deres majestætiske skygge på dem, idet de går forbi. Men gennem lyset og gennem skyggen går de kærligt ved hinandens side uden at lægge mærke til, hvad der foregår omkring dem, uden at tænke på nogen anden rigdom eller noget stoltere hjem, end hvad de nu har i hinanden.

Lidt efter lidt kommer de ind i de mørkere og smallere gader, hvor solen, snart gul og snart rød, kun kan ses gennem tågen på gadehjørner og sådanne små, åbne pladser, hvor der findes et træ eller en af de utallige kirker, et fortov og en trappe og en lille underlig plet have eller en begravningsplads, hvor de få grave og ligsten næsten er sorte. Kærlig og tillidsfuld går Florence gennem alle de snævre gårde og gyder, klyngende sig til hans arm, for at blive hans hustru.

Nu banker hendes hjerte stærkere, for Walter siger, at de er ganske nær ved kirken. De kommer forbi nogle store pakhuse, uden for hvilke der holder arbejdsvogne, og hvor travle sjovere spærrer gaden; men Florence hverken ser eller hører dem, og derpå bliver luften stille og dagen mørkere, og hun skælver inde i en kirke, der har en lugt ligesom i en kælder.

Den lille, lurvede, gamle mand, ringeren ved den skuffede klokke, står i våbenhuset og har lagt sin hat i døbefonten, for han er ganske som hjemme her. Han følger dem ind i et gammelt, brunt, paneleret, støvet sakristi, der ligner et hjørneskab uden hylder, og hvor de ormstukne kirkebøger udbreder en lugt ligesom af skimlet snustobak, der har fået den grædende Nipper til at nyse.

Hvor ung og smuk ser bruden ikke ud på dette gamle støvede sted, uden andre kære genstande i nærheden af hende end hendes brudgom. Der er en støvet, gammel betjent, som har en slags fordampet avisbutik i en port lige overfor bag en sand forskansning af stolper. Der er en støvet, gammel stolekone, som ikke har andet end sig selv at passe, og som finder, at hun har nok at gøre med dét. Der er en støvet, gammel graver, som har noget at gøre med et hæderligt lav, der ejer et lavsforsamlingshus tæt ved med et vindue med ruder af malet glas, som intet dødeligt øje nogensinde har set. Nogle støvede lister og karnisser af træ rager frem oven over alteret og pulpituret og indskriften om, hvad det hæderlige lavs oldermænd og bisiddere har gjort i året seksten hundrede og fire og halvfems. Oven over prædikestolen og læsepulten er der nogle gamle, støvede sangbunde, der ser ud som låg, der kan sænkes ned over præsten, hvis han skulle vække forargelse. Der er truffet alle mulige anstalter til bekvemmelighed for støvet undtagen på kirkegården, hvor lejligheden er meget indskrænket.

Kaptajnen, onkel Sol og Toots er kommet; præsten er i færd med at tage sin messeskjorte på inde i sakristiet, mens betjenten går rundt om ham og puster støvet af den, og bruden og brudgommen står foran alteret. Der er ingen brudepige, medmindre Susan Nipper skulle være en sådan, og ingen bedre brudefører end kaptajn Cuttle. En mand med et træben, der gnaver på et rynket æble og har en blå pose i hånden, kigger ind for at se, hvad der går for sig, men da han mærker, at det ikke er noget underholdende, humper han bort og baner sig vej mellem ekkøet udenfor.

Ingen venlig stråle falder på Florence, mens hun knæler ved alteret og bøjer sit frygtsomme hoved. Morgenens lys er lukket ude og skinner ikke her. Udenfor er der et magert træ, hvori spurvene kvidrer lidt, og i et lille, soloplyst hul oppe på farverens kvist lige over for vinduet er der en drossel, som fløjter under vielsen. Den støvede betjents *Amen* synes, ligesom Macbeths, at blive siddende i halsen på ham, men kaptajn Cuttle hjælper ham på gled og gør det med en så god vilje, at han indskyder tre ganske ny responsorier, som aldrig før er blevet brugt ved denne del af tjenesten.

De er viet og har skrevet deres navne i en af de gamle støvede kirkebøger, og præstens messeskjorte er blevet givet tilbage til støvet, og præsten er gået hjem. I en mørk krog af den mørke kirke har Florence vendt sig om mod Susan Nipper og græder i hendes arme. Toots' øjne er røde. Kaptajnen polerer sin næse. Onkel Sol har taget sine briller af panden og er gået hen til døren.

"Gud velsigne dig, Susan; kan du nogensinde, kæreste Susan, aflægge vidnesbyrd om den kærlighed, jeg har til Walter, og om den grund, jeg har til at elske ham, så gør det for hans skyld. Farvel, farvel!"

De har fundet det bedst ikke at vende tilbage til Kadetten, men at skilles her; og en vogn venter på dem tæt ved.

Miss Nipper kan ikke tale, men kun hulke og sukke og knuge sin fordums frøken. Toots nærmer sig, formaner hende til at være ved godt mod og tager hende i sin varetægt. Florence rækker ham sin hånd – rækker ham i sit hjertes fylde sine læber – kysser onkel Sol og kaptajn Cuttle og føres bort af sin unge ægtefælle.

Men Susan kan ikke finde sig i, at Florence skal rejse med et sørgeligt minde om hende. Hun havde haft i sinde at være helt anderledes og gøre sig selv bitre bebrejdelser. Opsat på at gøre en sidste anstrengelse for at frelse sit gode navn og rygte, river hun sig løs fra Toots og løber ud for at finde vognen og vise et afskedssmil. Kaptajnen, der har gættet hendes hensigt, sætter efter hende; for han holder det ligeledes for sin pligt at give dem et hurra til afsked. Onkel Sol og Toots bliver tilbage uden for kirken for at vente på dem. Vognen er borte, men gaden er stejl, smal og stærkt befærdet, og Susan kan se vognen holde et stykke derfra. Kaptajn Cuttle følger efter hende, idet hun flyver ned ad bakke, og svinger sin hat som et signal, der måske og måske ikke kan tiltrække sig den rigtige vogns opmærksomhed.

Susan får forspring for kaptajnen og indhenter vognen, får øje på Walter og det blide ansigt ved siden af ham, slår hænderne sammen og råber:

"Søde miss Floy, se på mig! Nu er vi alle så glade, kære miss Floy! Endnu et farvel!"

Hvorledes Susan bærer sig ad, ved hun ikke, men hun når op til vinduet, kysser hende og får i et øjeblik sine arme om hendes hals.

"Nu er vi alle så – så glade, kære miss Floy!" siger Susan med en mistænkelig standsning af vejret. "Nu, nu vil De aldrig mere blive vred på mig, vel?"

"Vred, Susan?"

"Nej, nej, det vil De ikke, det ved jeg. Det vil De ikke, De min egen søde kæledægge! Og der er kaptajnen – Deres ven kaptajnen – han vil endnu en gang sige farvel til Dem!"

"Hurra, min Hjertensfryd!" råber kaptajnen rørt. "Hurra, Wal'r, min dreng! Hurra, hurra!"

Aldrig har der været mage til forvirring på fire hjul, idet den unge ægtemand ser ud ad det ene og den unge kone ud ad det andet vindue, kaptajnen holder sig fast ved den ene og Susan ved den anden dør, og vognen nødes til at køre, enten den vil eller ikke, og alle de andre vogne gør oprør, fordi den tøver. Men Susan holder sig modig på sin post og viser Florence lige til det sidste et smilende ansigt, smilende gennem tårer. Endog da hun er blevet tilbage, bliver kaptajnen ved at komme til syne og forsvinde ved døren og råbe: "Hurra, min dreng! Hurra, min Hjertensfryd!" indtil der ikke længere er noget håb om at holde skridt med vognen. Da denne omsider er borte, falder Susan Nipper i afmagt og bliver båret ind i en bagerbod for at komme til sig selv igen.

Onkel Sol og Toots venter tålmodigt på kirkegården, hvor de sidder på fodstykket af stakittet, indtil kaptajn Cuttle og Susan kommer tilbage. Da de hverken har lyst til at tale eller til at tiltales, udgør de et fortræffeligt selskab og er fuldstændig tilfredse, og da de alle igen er kommet til den lille kadet og sætter sig til frokosten, kan ingen af dem røre en bid. Kaptajn Cuttle lader, som om han er forslugen på ristet brød, men opgiver det som humbug. Efter frokosten siger Toots, at han vil komme igen om aftenen, og driver den hele dag omkring i byen med en uklar følelse af ikke at have været i seng i fjorten dage.

Der er en sælsom trolddom ved huset og ved det værelse, hvor de plejede at være samlet, og hvor der nu mangler så meget. Det øger og dæmper dog tillige sorgen over skilsmissen. Da Toots indfinder sig om aftenen, siger han til miss Nipper, at

han ikke den hele dag har været så ulykkelig som nu, men at han dog synes godt om det. Efter at være blevet alene med Susan, betror han hende, hvorledes han blev til mode, dengang hun frimodigt meddelte ham sandsynligheden af, at miss Dombey aldrig ville kunne elske ham. Under den fortrolighed, som opstår af disse gensidige minder og deres tårer, foreslår Toots, at de skal gå ud og købe noget til aftensmad. Miss Nipper har intet imod dette, og de køber en del gode sager og får ved mrs. Richards' hjælp aftensbordet pynteligt dækket, førend kaptajnen og onkel Sol kommer hjem.

Kaptajn Cuttle og onkel Sol har været om bord i skibet, hvor de har afleveret Di og set kisterne blive bragt om bord. De har så meget at fortælle om, hvor afholdt Walter er, og hvor hyggeligt han vil få det, og hvor stille og rolig han synes at have arbejdet tidligt og sent for at gøre, hvad kaptajnen kalder et "dukkeskab" af sin kahyt for at overraske sin lille kone. "En admirals kahyt, må I vide," siger kaptajnen, "er ikke mere stadselig."

Men en af kaptajnens bedste glæder er den, at han ved, at det store ur, sukkertangen og teskeerne er om bord, og atter og atter mumler han ved sig selv: "Edward Cuttle, min dreng, aldrig i dit liv har du gjort et bedre bestik, end da du afstod denne hersens smule formue helt og holdent. Du så, hvorledes landet lå, Edward, og det gør dig ære, min dreng."

Den gamle instrumentmager er mere tankefuld og tåget, end han plejer at være, og tager sig brylluppet og skilsmissen meget nær. Men han finder stor trøst i at have sin gamle staldbroder Ned Cuttle ved siden af sig og sætter sig til bords med et taknemmeligt og fornøjet ansigt.

"Min dreng er blevet frelst, og det går ham godt," siger gamle Sol og gnider sig i hænderne. "Hvad ret har jeg da til at være andet end glad og taknemmelig?"

Kaptajnen, som endnu ikke har sat sig ved bordet, men i nogen tid vimset omkring i stuen og nu står bag sin stol, ser tvivlende på Gills og siger:

"Sol, den sidste flaske af den gamle madeira ligger endnu dernede. Kunne De have lyst til at få den hentet og drikke den på Wal'rs og hans kones velgående?"

Gills ser på kaptajnen, stikker hånden i brystlommen i sin kaffebrune frakke, tager sin lommebog frem og et brev ud af denne.

"Til mr. Dombey," siger den gamle mand, "fra Walter. At afsende om en tre ugers tid. Jeg vil læse det."

"Mr. Dombey, jeg er gift med Deres datter. Hun er fulgt med mig på en lang rejse. At være hende hengiven med liv og sjæl giver mig intet krav på hende eller Dem, men Gud ved, at jeg er det.

Hvorfor jeg, skønt jeg elsker hende højere end alt andet på jorden, dog uden samvittighedsnag har knyttet hende til mit usikre og farefulde liv, vil jeg ikke sige Dem. De ved hvorfor, og De er hendes fader.

Gør hende ingen bebrejdelser; hun har aldrig gjort Dem nogle.

Jeg hverken tror eller håber, at De nogensinde vil tilgive mig. Der er intet, som jeg venter mindre. Men skulle den tid komme, da det vil være en beroligelse for Dem at tro, at Florence har en mand

i sin nærhed, hvis livs hovedopgave det er at bringe hende til at glemme svundne sorger, forsikrer jeg Dem højtideligt, at De kan være tryk i denne tro."

Solomon gemmer omhyggeligt brevet i sin lommebog og lommebogen i sin frakke.

"Vi vil endnu ikke drikke den sidste flaske af den gamle madeira, Ned," siger den gamle mand tankefuldt. "Endnu ikke."

"Endnu ikke," istemmer kaptajnen. "Nej. Endnu ikke."

Susan og Toots er af samme mening. Efter en pause sætter de sig alle til bords og drikker de unge ægtefolks skål i noget andet, og den sidste flaske af den gamle madeira bliver liggende uforstyrret mellem støvet og spindelvævene.

Nogle få dage er gået, og et stolt skib står ud til søs, bredende sine hvide vinger for den gunstige vind.

På dækket sidder Florence, for den ræste matros om bord et billede af noget yndigt, smukt og uskyldigt, af noget, som det er godt og behageligt at have der, og som vil gøre rejsen heldig. Det er nat, og hun og Walter sidder alene og ser på den højtidelige lysstribe på havet imellem dem og månen.

Til sidst kan hun ikke se den tydeligt for de tårer, der fylder hendes øjne, og da lægger hun sit hoved til hans bryst, slynger sine arme om hans hals og siger: "Å, kære Walter, jeg er så lykkelig!"

Hendes ægtefælle trykker hende til sit hjerte, og de er ganske stille, og det stolte skib skrider roligt frem.

"Når jeg hører havet," siger Florence, "og sidder og ser på det, genkalder det så mange dage. Jeg kommer til at tænke så meget —"

"På Paul, min kære. Jeg ved det."

På Paul og Walter. Og bølgenes stemmer hvisker stadig med deres uophørlige mumlen til Florence om kærlighed – en evig og uendelig kærlighed, som ikke indskrænker sig til denne verdens grænser eller tidens ende, men udstrækker sig hinsides havet, hinsides himlen til det usynlige land langt borte!

58. Efter en tids forløb

Et helt år var havet steget og faldet. Et helt år var vindene og skyerne kommet og gået, havde tiden i uvejr og solskin udført sin uophørlige gerning. Et helt år havde de menneskelige muligheders og afvekslingers strømninger fulgt deres løb. Et helt år havde det berømte hus Dombey & Søn kæmpet på liv og død med uheld, tvivlsomme rygter, forfejlede spekulationer, ugunstige tidsforhold og fremfor alt med egensindighed hos dets chef, som ikke ville indskrænke dets foretagender en hårsbred eller låne øre til et advarende ord om, at det skib, han pressede så hårdt mod uvejret, var svagt og umuligt kunne trodse det.

Året var omme, og det store hus var faldet.

En sommereftermiddag, et år efter vielsen i kirken i City, mumledes og hviskedes der på Børsen om en stor fallit. En vis kold, stolt mand, som var velkendt der, var der ikke og heller ikke nogen på hans vegne. Næste dag hed det over alt, at Dombey & Søn havde standset sine betalinger, og den næste aften udkom der en liste over fallitter med dette navn i spidsen.

Verden fik nu travlt og havde en hel del at sige. Det var en uskyldig, lettroende og højlig mishandlet verden. Det var en verden, hvori der ikke fandtes nogen som helst anden slags fallit. Der fandtes ingen fremragende folk i den, som trak veksler på faldefærdige banker af religion, fædrelandskærlighed, dyd og ære. Der fandtes intet beløb, som det var umagen værd at omtale, af dårlige papirer i omløb, hvoraf en og anden levede ganske godt ved at love at betale store summer af dyd, uden at eje valuta. Ingensteds var der

mangel på noget undtagen på penge. Verden var virkelig forbitret, og i særdeleshed så man, at de mennesker, som i en slettere verden ville være blevet holdt for insolvente og at gøre omsætninger i tomme og falske foregivender, var i højeste grad harmfulde.

Her frembød sig en ny fristelse til udskejelse for omstændighedernes kastebold, kontorbuddet Perch! Det var åbenbart Perchs skæbne at vågne og se sig berømt. Så at sige først den foregående dag havde han tabt sig i det private liv efter sin berømthed på grund af bortførelsen og de derpå følgende tildragelser, og nu gjorde fallitten ham til en vigtigere mand, end han før havde været. Efter at være gledet ned fra sin bæk i det yderste kontor, hvor han nu sad, og at have iagttaget de fremmede ansigter af revisorer og andre, som hurtigt havde afløst næsten alle de gamle kontorister, havde Perch kun nødig at vise sig i gården udenfor eller i det højeste i skænkestuen i "Det Kongelige Våben" for at få en mængde spørgsmål, der næsten stadig indeholdt den tiltalende forespørgsel, hvad han ville have at drikke? Da udbredte Perch sig over de skrækkelig urolige timer, som han og mrs. Perch havde udstået i Balls Pond, efter at de havde fået en mistanke om, at der "var noget galt på færde". Da fortalte Perch sine gabende tilhørere med så dæmpet en stemme, som om liget af det afdøde hus lå ubegravet i værelset ved siden af, hvorledes mrs. Perch først havde fået en formodning om, at der var noget galt på færde, ved at have hørt ham – Perch – stønne i søvne, "tresindstyve procent, tresindstyve procent!" hvilke søvngængeriske udbrud formentlig stammede fra det indtryk, som forandringen i Dombey's ansigt havde gjort på ham. Da underrettede han dem

om, at han engang havde sagt: "Tør jeg være så dristig at spørge Dem, sir, er De ulykkelig?" og Dombey havde svaret: "Min tro Perch – dog nej, det går ikke an!" og derpå slået sig for panden og sagt: "Forlad mig, Perch!" Da fortalte, kort sagt, Perch, et offer for sin stilling, alle mulige løgne, idet han selv blev rørt til tårer med dem, der var af en bevægelig natur, og virkelig troede, at opfindelserne fra i går på en måde blev sande ved at gentages.

Perch sluttede altid disse forhandlinger med fromt at sige, at hvilken mistanke han end kunne have haft – havde det dog ikke passet sig for ham at svige den ham viste tillid – havde det vel? Denne udtalelse blev altid optaget som meget ærefuld for ham. Således tog han i almindelighed en rolig samvittighed med og efterlod et behageligt indtryk, når han vendte tilbage til sin bænk for atter at stirre på de fremmede ansigter af revisorer og andre, som behandlede de store hemmeligheder, bøgerne, så ligegyldigt – eller for nu og da at liste sig på tåspidserne ind i Dombey's tomme værelse og røre op i ilden – eller trække frisk luft i døren og få sig en lille tungsindig passiar med en eller anden forbigående – eller ved forskellige små opmærksomheder at indynde sig hos overrevisoren, der havde givet Perch udsigt til at få en budtjeneste ved et brandforsikringskontor.

For major Bagstock var fallitten en sand ulykke. Han var ingen deltagende karakter – hans opmærksomhed var helt og holdent sammentrængt i J. B. – og heller ikke var han udsat for anfald af levende bevægelse, undtagen i fysiske henseender, gispning og kvælning. Men han havde gjort så meget væsen af sin ven Dombey i klubben, havde pralet så stærkt af ham for

medlemmerne og bragt dem til en så fuldstændig tavshed ved sine idelige påstande om hans rigdom, at klubben, der kun var en samling af mennesker, fandt fornøjelse i at drille majoren ved at spørge ham, om dette frygtelige fald overhovedet havde været ventet, og hvorledes hans ven Dombey fandt sig i det. På sådanne spørgsmål plejede majoren, ganske purpurrod i ansigtet, at svare, at det var en skammelig verden; at Joey vidste noget, men var blevet taget ved næsen som et barn; at hvis De havde fortalt J. Bagstock dette, dengang han rejste udenlands med Dombey og forfulgte kæltringen fra den ene ende af Frankrig til den anden, havde han leet Dem lige op i øjnene, det havde han ved Himlen! At Joe var blevet narret, skuffet, bedraget, men nu igen var lysvågen og havde fået øjnene op, og det i den grad, at hvis Joes fader i morgen stod op af sin grav, ville han ikke betro den gamle krabat så meget som en penny, men fortælle ham rent ud, at hans søn John var for gammel soldat til at lade sig snyde to gange. At J. B. var en gnaven, opslidt vantro, og at han, hvis det kunne forenes med den værdighed, der passede sig for en plump og ligefrem gammel major af den gamle skole, der havde haft den ære at være personligt kendt med og være blevet rost af deres afdøde kongelige højheder hertugerne af Kent og York, at trække sig tilbage i en tønne og bo i den, ville han ved Gud i morgen den dag skaffe sig en tønne i Pall Mall for at vise foragt for menneskeslægten!

Alt dette og mange flere variationer på den samme melodi foredrog majoren med så mange apoplektiske symptomer, en sådan rullen med hovedet og en så heftig knurren om mishandling og hævn, at de yngre medlemmer af klubben

formodede, at han havde sat penge i sin ven Dombey's handel og tabt dem, skønt de ældre soldater og kløgtigere hoveder ikke ville høre noget om det. Den ulykkelige indfødte led frygteligt, ikke blot i sine moralske følelser, som regelmæssigt hver time på dagen blev arkebuserede af majoren og skudt fulde af huller, men også i sin følsomhed for legemlige puf og knubs, hvilken idelig lagdes på pinebænken. I hele seks uger efter fallitten levede denne ulykkelige udlænding i en regntid af støvleknægter og børster.

Mrs. Chick havde tre ideer om denne rædsomme tildragelse. Den første var, at hun ikke kunne fatte den; den anden, at hendes broder ingen anstrengelse havde gjort, og den tredje, at hvis hun var blevet indbudt til det første middagsselskab, ville det aldrig være sket, hvilket hun også dengang havde sagt.

Men ingens mening standsede ulykken, lettede den eller gjorde den tungere. Det hed sig, at boet ville blive sluttet, som det bedst kunne, og at Dombey havde overgivet alt, hvad han ejede, til Skifteretten, og ingen begunstigelse forlangte af nogen. Der kunne ikke være tale om, at forretningen igen ville komme i gang, da han ikke ville låne øre til nogen venskabelig underhandling, som tilsigtede en sådan overenskomst; han havde nedlagt enhver hæders- eller tillidspost, han havde fået som en i handelsstanden anset mand, og ifølge nogles forklaring lå han for døden, ifølge andres var han nær ved at blive vanvittig af tungsind, og ifølge alles var han en ødelagt mand.

Kontoristerne adspredte sig efter at have holdt en lille kondolencefest, som oplivedes af lystige viser og løb fortræffeligt af. Nogle tog tjeneste udenlands, og nogle fik plads

hos andre firmaer hjemme; andre opsøgte slægtninge på landet, som de pludselig mindedes at nære stor kærlighed for, og atter andre tilkendegav i bladene, at de ønskede arbejde; kun Perch blev tilbage og sad på sin bænk eller fo'r op fra den for at indynde sig hos overrevisoren, der skulle skaffe ham ind i brandforsikringskontoret. Kontoret begyndte snart at blive smudsig og forsømt. Den fornemste tøffel- og hundehalsbåndsælger på hjørnet ville næppe have fundet det passende oftere at lægge sin pegefinger på skyggen af sin hat, hvis Dombey nu havde vist sig der, og bybuddet holdt, med hænderne under sit hvide forklæde, sunde, moralske forelæsninger over det gamle emne: hovmod står for fald.

Morfin var måske den eneste person inden for husets område – dets chef naturligvis undtagen – der tog sig den ulykke, som havde ramt det, oprigtigt og dybt til hjerte. I mange år havde han vist Dombey den ham tilkommende agtelse og ærbødighed, men aldrig lagt skjul på sin karakter, aldrig på en lav måde krøbet for ham eller smigret hans herskende lidenskab for at fremme sine egne hensigter. Han havde derfor ingen selvforagt at hævne, ingen længe strammede fjedre at løsne med et pludseligt spring. Han arbejdede tidligt og sent for at finde rede i det indviklede og vanskelige i optegnelserne om husets omsætninger; var altid til stede for at forklare, hvad der trængte til forklaring; sad undertiden til langt ud på aftenen i sit tidligere værelse og gennemgik forskellige dunkle punkter for derved at skåne Dombey for den pine selv at afgive forklaring, og tog derpå hjem til Islington, hvor han, førend han gik i seng, lettede sit sind ved at frembringe de ynkeligste og mest fortvivlede toner på sin violoncel.

Mens han en aften trøstede sig med denne melodiske knurrepotte og kradsede trøst ud af dens dybeste toner, kom hans værtinde, der til lykke for hende var døv og ikke mærkede disse kunstpræstationer på anden måde end som en følelse af, at der var noget, som rumlede i hendes knokkelsystem, ind til ham og meldte en dame.

"Sørgeklædt," sagde hun.

Violoncellen tav øjeblikkeligt, og efter omhyggeligt og varsomt at have lagt den på en sofa, tilkendegav virtuosens, at damen kunne komme ind. Han fulgte selv straks bag efter og mødte Harriet Carker på trappen.

"Alene?" sagde han. "Og John var her i morges! Er der noget i vejen, bedste veninde? Nej," tilføjede han, "Deres ansigt fortæller en ganske anden historie."

"Så er jeg bange for, at det er en egenkærlig meddelelse, De ser i det."

"Den er meget fornøjelig, og hvis den var egenkærlig, var den noget nyt, som det nok er umagen værd at se hos Dem. Men det tror jeg ikke."

Han havde imidlertid sat en stol til hende og selv taget plads lige overfor; på sofaen, der stod imellem dem, lå violoncellen nok så hyggeligt.

"De vil ikke blive forundret over, at jeg kommer alene, eller over, at John ikke har sagt Dem, at jeg kom," sagde Harriet, "og det vil De fatte, når jeg siger Dem, hvorfor jeg kommer. Tør jeg gøre det nu?"

"De kan ikke gøre bedre."

"Har De ikke travlt?"

Han pegede på violoncellen og sagde: "Jeg har travlt hele dagen. Der er mit vidne. Jeg har betroet det alle mine sorger. Gid jeg ingen andre havde end mine egne."

"Er det forbi med huset?" spurgte Harriet.

"Aldeles forbi."

"Kan det aldrig rejse sig igen?"

"Nej."

Det lyse udtryk i hendes ansigt blev ikke mørkere, mens hendes læber stiltiende gentog ordet. Han syntes at se det med en smule uvilkårlig forundring, men hun sagde:

"Og mr. Dombey, er han personligt ødelagt?"

"Ja."

"Har han ingen privat formue tilbage? Intet?"

En vis ivrighed i hendes stemme og noget næsten glad i hendes blik syntes at overraske ham mere og mere, ja at ærgre ham og skurre med hans egen bevægelse. Han trommede med fingrene på bordet, idet han så på hende og rystede på hovedet, og sagde efter en pause:

"Jeg kender ikke omfanget af mr. Dombeys hjælpeskilder nøjagtigt, men skønt de unægtelig er meget store, er hans forpligtelser dog uhyre. Han er en mand med den højeste grad af æresfølelse og redelighed. Enhver i hans stilling kunne, og mangen en ville have frelst sig ved at indgå på villkår, som kun højst ubetydeligt, ja næsten umærkeligt ville have forøget deres tab, som har stået i forbindelse med ham, og levnet ham tilstrækkeligt at leve af. Men han har fast besluttet at udbetale den sidste skilling af sin formue. Hans egne ord er, at den vil dække eller næsten dække husets gæld, og at ingen kan tabe meget. Ak, miss Harriet, vi ville ingen skade have af oftere, end

vi gør det, at huske på, at laster undertiden kun er for vidt drevne dyder! Hans stolthed viser det klart."

Hun hørte på ham med ringe eller ingen forandring i udtrykket i sit ansigt og med en delt opmærksomhed, som viste, at hun i tankerne var optaget af noget. Da han tav, spurgte hun ham hurtigt:

"Har De nylig set ham?"

"Ingen får ham at se. Hvis denne vending i hans sager gør det nødvendigt for ham at forlade sit hus, går han ud, vender atter hjem og lukker sig inde og vil ingen se. Han har skrevet et brev til mig, hvori han påskønner vor forrige forbindelse i stærkere udtryk, end den fortjener, og tager afsked med mig. Jeg vil nødtigt trænge mig på ham nu, da jeg i bedre dage ingen synderlig omgang havde med ham, men jeg har dog søgt at gøre det. Jeg har skrevet, har gået derhen, har bedt og bønfalet; alt forgæves."

Han iagttog hende ligesom i håb om, at hun skulle lægge større interesse for dagen, end hun hidtil havde vist, og talte alvorligt og med følelse, ligesom for at gøre et så meget stærkere indtryk på hende, men der foregik ingen forandring med hende.

"Nå, miss Harriet," sagde han, "det hører ikke herhen. De er ikke kommet for at høre på sligt. Et andet og behageligere emne beskæftiger Deres tanker. Gør også mig delagtig i det, så kan vi tale sammen!"

"Nej, det er det samme emne," svarede Harriet med åben og hurtig forundring. "Er det så urimeligt, at det er det? Er det ikke naturligt, at John og jeg meget ofte i den sidste tid har tænkt på og talt om disse store forandringer? Mr. Dombey, som han har

tjent i så mange år, er nu fattig, som De siger, og vi, vi er jo formelig rige!"

Hvor godt og ærligt hendes ansigt end var, og hvor meget det end havde behaget Morfin, lige siden han for første gang havde set det, behagede det ham dog ikke i dette øjeblik, da det opklaredes af en triumferende stråle.

"Jeg har ikke nødig at minde Dem om," sagde Harriet, idet hun fæstede sine øjne på sin sorte kjole, "hvorledes vore omstændigheder har forandret sig. De har ikke glemt, at vor broder James hin frygtelige dag intet testamente efterlod sig og ingen andre slægtninge end os."

Skønt ansigtet var blegt og sørgmodigt, behagede det ham dog nu mere end for et øjeblik siden.

"De kender," sagde hun, "vor historie, begge mine brøders historie i deres forhold til den uheldige, ulykkelige mand, som De nylig omtalte så sandt. De ved, hvor få fornødenheder John og jeg har, og hvor lidt brug vi har for penge efter det liv, vi i så mange år har ført, og nu, da han ved Deres godhed har en indtægt, der er rigelig tilstrækkelig til os. De er ikke uforberedt på at høre, hvilken tjeneste jeg er kommet for at udbede mig af Dem?"

"Jeg ved ikke rigtig. For et minut siden var jeg det. Nu tror jeg, at jeg ikke er det."

"Om min afdøde broder siger jeg intet. Ved de døde, hvad vi ved – men De forstår mig. Om min levende broder kunne jeg sige meget, men jeg vil kun sige, at denne pligtbefydelse, til hvis udførelse jeg er kommet for at udbede mig Deres uundværlige hjælp, er hans egen tanke, og at han ingen ro kan få, førend den er iværksat!"

Hun så atter op, og den triumferende stråle i hendes ansigt begyndte at blive smuk i de forskende øjne, som iagttog hende.

"Det må ske ganske stille og hemmeligt," vedblev hun. "Deres erfaring og kundskab vil vise Dem en måde at udrette det på. Mr. Dombey kan måske bringes til at tro, at det er noget, som er blevet frelst fra skibbruddet af hans formue, eller at det er en frivillig påskønnelse af hans hæderlige karakter fra en af dem, han har gjort store omsætninger med, eller at det er et eller andet, for længe siden opgivet tilgodehavende, der er blevet tilbagebetalt. Der må være mange midler til at bringe det i stand, og jeg ved, at De vil vælge det bedste. Den tjeneste, jeg er kommet for at udbede mig, er, at De vil udrette det på Deres egen velvillige, ædelmodige, tænksomme måde og aldrig vil tale om det til John, hvis største glæde ved denne tilbagegivelse er, at den sker hemmelig, ukendt og urost; at der kun forbeholdes os en ganske ringe del af arven, mens mr. Dombey for sin levetid får renterne af resten; at De trofast vil gemme vor hemmelighed – men det er jeg overbevist om – og at der fra nu af kun sjældent må blive sagt noget om den, selv mellem Dem og mig, så at den kun lever i mine tanker som en ny grund til taknemmelighed mod Gud og til glæde og stolthed over min broder."

Et sådant udtryk af triumf ses måske i englenes åsyn, når den ene bodfærdige synder træder ind i Himlen mellem ni og halvfems retfærdige. Det fordunkledes eller skæmmedes ikke af de glade tårer, der fyldte hendes øjne, men blev kun så meget klarere af dem.

"Kære Harriet," sagde Morfin efter en pause, "dette var jeg ikke forberedt på. Forstår jeg Dem rigtigt, når jeg tror, det er

Deres ønske, at Deres egen part af arven lige så vel skal bruges i dette smukke øjemed som Johns?"

"Ja! Kunne jeg, efter at vi så længe har delt alt med hinanden og haft sorger, forhåbninger og forsætter fælles, finde mig i at lade mig udelukke fra min part i det? Kan jeg ikke gøre krav på lige til det sidste at være i fællesskab med min broder?"

"Gud forbyde, at jeg skulle modsige det!"

"Vi kan altså stole på Deres venskabelige hjælp? Men det vidste jeg jo!"

"Jeg måtte være et slettere menneske, end – end jeg håber, jeg er, eller gerne ville tro om mig selv, hvis jeg ikke af ganske hjerte og sjæl kunne give Dem denne forsikring. De kan urokkeligt stole på mig. Jeg lover Dem på min ære at gemme Deres hemmelighed. Og skulle det vise sig, at mr. Dombey er så fattig, som jeg er bange for, han vil blive, når han følger en beslutning, som ingen kan rokke, skal jeg hjælpe Dem at udføre den plan, De og John er blevet enige om."

Hun rakte ham hånden og takkede ham med et glad, hjerteligt ansigt.

"Harriet," sagde han og holdt fast på hendes hånd, "at tale til Dem om værdien af noget offer, De nu kan bringe – især når det kun er et pengeoffer – ville være ørkesløst og formasteligt. At komme til Dem med nogen som helst opfordring til endnu en gang at overveje Deres beslutning eller afstikke snævrere grænser for den, ville, føler jeg, ikke være det mindre. Jeg har ingen ret til at ødelægge den store afslutning på en stor historie ved at trænge mit eget svage jeg ind i den. Jeg har al mulig ret til at bøje mit hoved for, hvad De betror mig, overbevist om, at det kommer fra en bedre og højere inspiration end min egen

kummerlige, jordiske klogskab. Kun det vil jeg sige, at jeg er Deres tro forvalter og hellere vil være dette og Deres udkårede ven, end jeg ville være nogen som helst anden i verden undtagen Dem selv."

Hun takkede ham atter hjerteligt og sagde godnat.

"Tager De hjem?" sagde han. "Lad mig ledsage Dem."

"Ikke i aften. Jeg tager ikke hjem nu; jeg har et besøg at gøre, som jeg må gøre alene. Men i morgen kommer De vel?"

"Ja, ja, jeg skal komme i morgen, og imidlertid skal jeg tænke på det, og hvorledes vi bedst skal bære os ad. Og måske De også vil tænke på det, kære Harriet, og – og – tænke lidt på mig i forbindelse med det."

Han førte hende ned til en vogn, som ventede på hende, og havde hans værtinde ikke været døv, havde hun, da han, efter at vognen var kørt, gik ovenpå igen, kunnet høre ham mumle, at vi var vanedyr, og at det var en sørgelig vane at være en gammel pebersvend.

Violoncellen tog han og sad længe og klimprede på den og rystede på hovedet ad den tomme stol. Det udtryk, han først gav instrumentet, var, skønt uhyre patetisk og kælent, intet i sammenligning med det udtryk, han gav sit eget ansigt og henvendte til den tomme stol, og det var så oprigtigt, at han mere end én gang blev nødt til at ty til kaptajn Cuttles hjælpemiddel og gnide sig i ansigtet med sit frakkeærme. Lidt efter lidt gled imidlertid violoncellen i samklang med hans egen sindsstemning melodisk over til "Den Harmoniske Grovsmed", som han blev ved at spille, indtil hans rødmossede og ærlige ansigt glinsede som ægte metal på en virkelig grovsmeds ambolt. Violoncellen og den tomme stol udgjorde, kort sagt,

hans ungkarlestands selskab indtil henved midnat, og da han spiste sin aftensmad, syntes violoncellen, der stod på enden i det ene hjørne af sofaen og var opfyldt af den skjulte harmoni fra en smedje fuld af harmoniske grovsmede, med sine bugtede øjne at kokettere med ubeskrivelig kløgt med den tomme stol.

Da Harriet havde forladt huset, kørte hendes kusk ud og ind ad sidegader i denne del af forstæderne, indtil han kom til en åben plads, hvor der lå nogle gamle, stille småhuse imellem nogle haver. Ved porten til et af disse holdt han, og Harriet steg ud.

På hendes sagte ringen viste der sig et blondt, grædefærdigt fruentimmer med øjenbrynene trukket i vejret og hovedet på den ene side. Ved synet af Harriet nejede hun for hende og førte hende gennem haven hen til huset.

"Hvorledes har Deres patient det i aften?" spurgte Harriet.

"Kun dårligt, miss, er jeg bange for. Å, hvor hun undertiden minder mig om min farbroders Betsey Jane!" svarede det blonde fruentimmer med en slags sørgmodig henrykkelse.

"I hvilken henseende?"

"I alle henseender, alene med undtagelse af, at hun er voksen, og Betsey Jane kun var et barn."

"Men De har jo fortalt mig, at hun kom sig, og der er altså så meget mere grund til at håbe, mrs. Wickam."

"Åk, miss, håbet er en skøn ting for dem, der har humør til at nære det! Mit humør formår det ikke, men derfor knurrer jeg alligevel ikke. Jeg misunder kun dem, der er så lykkelige!"

"De burde søge at være mere frejdig."

"Mange tak, miss; selv om jeg havde lyst til det, ville ensomheden ved denne stilling – De undskylder, at jeg taler så

frit – i fire og tyve timer gøre det umuligt for mig, men jeg har slet ingen lyst til det. Jeg lader helst være med det. Den smule humor, jeg engang havde, blev jeg af med i Brighton for nogle år siden, og det kommer mig for, som om jeg har det bedre derved."

Det var virkelig den samme mrs. Wickam, der havde afløst mrs. Richards som goldamme hos lille Paul, og som mente, at hun havde vundet det omtalte tab under den elskværdige Pipchins tag. Det fortræffelige og ved langvarig hævde helligede gamle system, der i almindelighed blandt den øvrige menneskeslægt udpiller de kedeligste og tværeste personer, som det er muligt at få fat på, til ungdomslærere, vejvisere til dyd, opdragere, sygeplejere og deslige, havde skaffet mrs. Wickam meget godt at gøre som sygeplejerske og medført, at hendes alvorlige egenskaber rostes stærkt af en talrig og beundrende kreds.

Med øjenbrynene trukket i vejret og hovedet på den ene side lyste mrs. Wickam op ad trappen til et renligt, pynteligt værelse, som stødte til et andet, svagt oplyst værelse, hvori der stod en seng. I det første sad en gammel kone og stirrede mekanisk gennem det åbne vindue ud i mørket. I det andet lå skyggen af en skikkelse, som engang en vinteraften havde trodset regnen og blæsten, udstrakt på en seng og kunne nu næsten ikke genkendes på andet end det lange sorte hår, der tog sig så mørkt ud imod det farveløse ansigt og alt det hvide, der omgav det.

Å, hvor øjnene var kraftige og legemet svagt! Øjnene vendte sig ivrigt og klart om mod døren, da Harriet trådte ind, mens

det matte hoved ikke kunne rejse sig, men drejede sig så langsomt om på puden!

"Alice," sagde Harriets milde stemme, "kommer jeg sent i aften?"

"De synes altid at komme sent, men kommer altid tidligt."

Harriet havde imidlertid sat sig ved siden af sengen og lagt sin hånd på den magre arm, der lå der.

"De har det bedre?"

Mrs. Wickam, der stod for enden af sengen, lystede på hovedet.

"Det gør kun lidt til sagen," sagde Alice med et mat smil.

"Bedre eller værre i dag er kun en dags forskel – ikke engang så meget."

Som en alvorlig person var mrs. Wickam enig med hende, og efter at have puslet sengeklæderne lidt for enden af sengen, som om hun følte på den syges fødder, vis på at finde dem iskolde, gav hun sig til at klingre med medicinflaskerne på bordet, ligesom for at sige: "Så længe vi er her, er det bedst, at vi bliver ved at tage miksturen."

"Nej," sagde Alice til sin gæst, "slet opførsel og samvittighedsnag, rejser, mangel og savn, storm indenfor og storm udenfor har ødelagt mit liv. Det kan ikke vare ret meget længere."

Hun trak hånden til sig og lagde sit ansigt på den.

"Undertiden ligger jeg her og ønsker, at jeg måtte leve, indtil jeg havde haft lidt tid til at vise Dem, hvor taknemmelig jeg kan være! Det er en svaghed og går snart over. Det er bedre for Dem, at det er, som det er; bedre for mig!"

Hvor helt anderledes holdt hun nu ikke fast på hånden end dengang, hun havde grebet den hin kolde vinteraften! Hån, raseri, trods, last, se herhen! Dette er enden.

Efter at have klingret tilstrækkeligt med medicinflaskerne, kom mrs. Wickam nu med miksturen. Hun stirrede på sin patient, mens hun tog den, snerpede munden sammen, trak øjenbrynene i vejret og rystede på hovedet, som om hun derved ville tilkendegive, at ingen pinsler skulle få hende til at sige, at der intet håb var. Hun stænkede derpå lidt kølende essens rundt i værelset med en mine, som om hun var en kvindelig graver, der strøede aske på aske og støv på støv, og gik ned for at gøre sig til gode med en begravelsesragout.

"Hvor længe," spurgte Alice, "er det, siden jeg kom til Dem og sagde Dem, hvad jeg havde gjort, og De fik at vide, at der ikke kunne rådes bod på det?"

"Et år godt og vel," sagde Harriet.

"Et år godt og vel," gentog Alice og stirrede tanke fuldt på hendes ansigt. "Altså er det flere måneder, siden De fik mig herhen?"

Harriet svarede ja.

"Fik mig herhen ved godhedens og blidhedens magt. Mig!" sagde Alice gysende, med sit ansigt bag ved hånden, "og gjorde mig ved kvindelige ord og blikke og himmelske gerninger til et menneske!"

Harriet bøjede sig over hende og trøstede og beroligede hende. Lidt efter bad Alice, der lå ligesom før med hånden mod ansigtet, hende kalde på hendes moder.

Harriet kaldte mere end én gang på denne; men den gamle kone var så fordybet i gennem vinduet at se ud i mørket, at hun

ikke hørte det. Først da Harriet gik hen og rørte ved hende, stod hun op og kom.

"Moder," sagde Alice, idet hun atter greb hånden og kærligt fæstede sine øjne på Harriet, "sig hende det, du nok ved."

"I aften, barnlille?"

"Ja, moder," svarede Alice mat og højtidelig, "i aften!"

Den gamle kone, hvis forstand syntes at være blevet forstyrret af uro og samvittighedsnag eller sorg, listede sig langs med sengen hen lige over for Harriet, og idet hun knælede, så at hendes rynkede ansigt kom i lige linje med tæppet, og strakte sin hånd ud, så at hun kunne røre ved sin datters arm, begyndte hun:

"Min smukke pige –"

Himmel, hvilket skrig var ikke det, hun her standsede med, idet hun stirrede på den ynkelige skikkelse i sengen!

"Forandret for længe siden, moder! Visnet for længe siden," sagde Alice, uden at se på hende. "Sørg nu ikke over det."

"- min datter," stammede den gamle kone, "min pige, som snart vil komme sig og gøre dem alle til skamme med sin skønhed."

Alice smilede sørgmodigt til Harriet og kærtegnede hendes hånd lidt mere, men sagde intet.

"Som snart vil komme sig, siger jeg," gentog den gamle kone og truede ad den tomme luft med den rynkede hånd, "og gøre dem alle til skamme med sin skønhed – det vil hun. Jeg siger, det vil hun!" tilføjede hun, som om hun var i en heftig ordstrid med en usynlig mod stander ved sengen, der modsagde hende. "Min datter er blevet foragtet og forskudt; men hun kunne alligevel rose sig af at være i slægt med stolte folk, hvis hun ville.

Ja, med stolte folk! Der er slægtskaber også uden præst og vielsesring – de kan nok skabe dem, men ikke ophæve dem – og min datter – har fornemme slægtninge. Vis mig mrs. Dombey, så skal jeg vise Dem min datters nærmeste søskendebarn."

Harriet så fra den gamle kone hen på de skinnende øjne, der stirrede så stift på hendes ansigt, og fik stadfæstelse af dem.

"Ja!" udbød den gamle kone, hvis nikkende hoved knejsede med spøgelsesagtig forfængelighed. "Skønt jeg nu er gammel og grim – skønt meget ældre på grund af min levemåde end på grund af mine år – var jeg dog engang så ung som nogen, ja, og så smuk som mange! Jeg var i min tid en rask landsbyttøs, min pige," sagde hun og strakte sin arm tværs over sengen hen mod Harriet, "og vidste det. Nede i min egn var mrs. Dombey's fader og hans broder de lystigste og mest afholdte herrer, som kom i besøg fra London – men de er døde for lang tid siden! Gud, Gud, ja for længe siden! Broderen, der var fader til min Ally, har længe været død."

Hun hævede hovedet lidt og stirrede på sin datters ansigt, som om hun fra mindet om sin egen ungdom fløj hen til mindet om sit barns. Derpå lagde hun pludselig sit ansigt på sengen og gemte sit hoved i sine hænder og arme.

"De lignede hinanden så meget," sagde den gamle kone, uden at se op, "som man kunne se to brødre af næsten samme alder – der var ikke stort over et år imellem dem, så vidt jeg husker – og kunne De have set min pige, således som jeg engang har set hende, ved siden af den andens datter, ville De, trods al forskellen imellem deres klædedragt og levemåde, have set, at de lignede hinanden. Å, nu er ligheden borte, og er det min pige – kun min pige – der skal forandre sig således?"

"Vi må alle forandre os, moder, når vor tur kommer," sagde Alice.

"Tur!" udbød den gamle. "Hvorfor er det ikke lige så godt hendes tur som min piges? Moderen måtte forandre sig – hun så lige så gammel og rynket ud som jeg, trods sin sminke. Men hun var smuk. Hvad mere ondt har jeg da gjort end hun, siden kun min pige skal ligge her og visne?"

Med et af sine vilde skrig løb hun ud i det værelse, hvorfra hun var kommet, men vendte i sin vankelmødige stemning øjeblikkelig tilbage, listede sig hen til Harriet og sagde:

"Det var det, Alice bad mig fortælle Dem, min skat. Det er det hele. Jeg kom efter det, da jeg en sommer nede i Warwickshire begyndte at spørge mig for, om hvem hun var og alt, hvad der vedkom hende. Sådanne slægtninge var mig dengang til ingen nytte. De ville ikke have kendtes ved mig og havde intet at give mig. Jeg havde måske bedt dem om lidt penge, hvis min Alice ikke havde været, for hun havde vist taget livet af mig, tror jeg, hvis jeg havde gjort det. Hun var på sin måde lige så stolt som den anden, selv om hun nu ligger så stille der, men hun vil alligevel gøre dem til skamme med sin skønhed. Ha, ha, ha! Hun vil gøre dem til skamme, min smukke datter!"

Hendes latter var værre end hendes skrig; værre end det udbrud af fjollet klage, hvormed den endte; værre end den fjantede mine, hvormed hun satte sig på sin plads og stirrede ud i mørket.

I al denne tid havde Alices øjne været fæstet på Harriet, hvis hånd hun ikke havde sluppet. Hun sagde nu:

"Mens jeg har ligget her, har jeg følt trang til, at De skulle vide dette. Det kunne, forekom det mig, forklare noget, som

hjalp til at forhærde mig. Under mine vildfarelser havde jeg så ofte hørt tale om mine pligtforsømmelser, at jeg kom i den tro, at andre havde forsømt deres pligter imod mig, og at ligesom sæden blev sået, således voksede høsten. Det blev mig på en måde klart, at når fornemme damer havde slette hjem og slette mødre, fo'r også de på deres vis vild; men at deres opførsel ikke var så skammelig som min, og at de burde takke Gud for det. Alt dette er forbi. Det er nu ligesom en drøm, jeg ikke rigtig kan huske eller fatte. Det er for hver dag blevet mere og mere som en drøm, siden De begyndte at sidde her og læse for mig. Jeg fortæller Dem det kun således, som jeg kan huske det. Vil De læse lidt for mig?"

Idet Harriet ville trække sin hånd til sig for at åbne bogen, holdt Alice den et øjeblik tilbage.

"De vil jo ikke glemme min moder? Jeg tilgiver hende, hvis jeg har noget at tilgive hende. Jeg ved, at hun tilgiver mig og sørger i sit hjerte. De vil jo ikke glemme hende?"

"Aldrig, Alice!"

"Et øjeblik endnu. Læg mit hoved således, at jeg kan se ordene i Deres kærlige ansigt, mens De læser."

Harriet føjede hende og læste – læste den evige bog for alle de trætte og hårdt tyngede, for alle de ulykkelige, faldne og forsømte her på jorden – læste den glade forkyndelse, hvori den blinde, halte, værkbrudne tigger, forbryderen, den med skændsel plettede kvinde, den af vort kræsne ler skyede hver har sin part, som ingen menneskelig stolthed, ligegyldighed eller spidsfindighed i alle de århundreder, hvori denne verden skal bestå, kan tage bort eller formindske med tusindedelen af et gran – læste om sendelsen af Ham, som gennem det

menneskelige livs hele kredsløb og under alle dets forhåbninger og bekymringer, fra fødslen til døden, fra barndommen til alderdommen har kærlig medlidenhed med og deltagelse for alle dets optrin og overgange, alle dets lidelser og sorger.

"Jeg skal komme ganske tidligt i morgen," sagde Harriet, da hun lukkede bogen.

De skinnende øjne, der stadig var fæstet på hendes ansigt, lukkedes et øjeblik og åbnedes derpå igen, og Alice kyssede og velsignede hende.

De samme øjne fulgte hende hen til døren, og i deres lys og det rolige ansigt lå der et smil, da den blev lukket.

De vendte sig ikke mere bort fra den. Hun lagde sin hånd på brystet, idet hun mumlede det hellige navn, der var blevet læst for hende om, og livet veg fra hendes ansigt som et lys, der slukkedes.

Nu lå der intet andet der end ruinen af det dødelige hus, hvorpå regnen havde pisket, og det sorte hår, som havde flagret i den kolde blæst.

59. Gengældelsen

Atter er der foregået forandringer med det store hus i den lange, kedsommelige gade, engang skuepladsen for Florences barndom og ensomhed. Endnu er det et stort, vind og vejrtrodsende hus uden huller i taget, sønderslåede vinduer eller faldefærdige mure; men ikke des mindre er det en ruin, og rotterne flygter bort fra det.

I begyndelsen er Towlinson & Co. vantro med hensyn til de løse rygter, de hører. Kokkepigen siger, at vor herres kredit, Gud ske lov, ikke lader sig ryste så let, som folk tror, og Towlinson venter snart at høre, at Bank of England er ved at gå fallit, eller at kronjuvelerne i Tower er blevet stjålet. Men nu kommer Statstidenden og Perch; Perch har taget mrs. Perch med, for at hun kan snakke om det i køkkenet og tilbringe en behagelig aften.

Så snart der ikke længere er nogen tvivl om det, bliver det Towlinson i særdeleshed magtpåliggende, at det er en pæn fallit – ikke på mindre end hundrede tusinde pund. Perch tror ikke, at hundrede tusinde pund nær ville dække den. Under anførsel af mrs. Perch og kokkepigen gentager fruentimmerne ofte med rædsom tilfredsstillelse "hun-drede tu-sinde pund!" som om det at udtale ordene er det samme som at tælle pengene.

Stuepigen, der har et godt øje til Towlinson, ønsker, at hun kun havde hundredeparten af denne sum for at kunne skænke sit hjertes udkårede den. Towlinson, der endnu ikke har glemt den gamle uret mod ham, siger, at en udlænding næppe ville vide, hvad han skulle gøre med så mange penge, medmindre han

ville bruge dem på sit skæg, og denne bitre spydighed får stuepigen til at trække sig grædende tilbage.

Men ikke for at blive længe borte; for kokkepigen, der har ry for at være overordentlig godmodig, siger, at hvad de så gør, så må de nu holde sammen, da ingen kan vide, hvor snart de vil blive skilt ad. De har her i huset, siger kokkepigen, været til stede ved en begravelse, et bryllup og en bortførelse, og det må ikke siges om dem, at de ikke kunne forliges på en tid som den nuværende. Mrs. Perch bliver umådelig rørt af denne tiltale og siger, at kokkepigen er en engel. Towlinson svarer kokkepigen, at det være langt fra ham at lægge hindringer i vejen for den venskabelige stemning, som han selv ønsker må finde sted, og efter at være gået ud for at opsøge stuepigen, vender han straks efter tilbage med hende under armen og underretter køkkenpersonalet om, at det om udlændingen kun har været løjer, og at han og Anne nu har besluttet at tage hinanden i modgang og medgang og bosætte sig for at drive en grønthandel, og at de udbeder sig de tilstedeværendes søgning. Denne meddelelse modtages med bifald, og mrs. Perch, der skuer ind i fremtiden, hvisker kokkepigen højtideligt ordet "pigebørn" i øret.

En ulykke i familien, uden at man levede godt i disse lavere regioner, ville være en umulighed. Kokkepigen foreslår derfor en varm ret eller to til aften, og Towlinson laver en hummersalat, der er helliget det samme gæstfri øjemed. Endog mrs. Pipchin, der er blevet rystet af omstændighederne, ringer på sin klokke og sender bud ned, at hun vil have nogle levnede kalvebrisler varmet til aften og sendt op på en bakke med et halvt glas afbrændt sherry, da hun føler sig så mat.

Der tales lidt om Dombey, men kun ganske lidt. Det er især om, hvor længe han vel har vidst, at det ville ske. Kokkepigen siger: "Å længe, Gud velsigne jer; det kan I gøre jeres ed på." Og da man henvender sig til Perch, stadfæster han hendes mening. En spørger, hvad han monstro vil tage sig for, og om han vil se at få sig en stilling. Towlinson tror det ikke og bemærker noget om et tilflugtssted i et af disse hersens fornemme fattighuse af den bedre slags. "Å! Hvor han får sin lille have," siger kokkepigen klagende, "og kan dyrke sukkerærter om foråret."

"Netop," siger Towlinson, "og blive en af brødrene af et eller andet."

"Vi er alle brødre," siger mrs. Perch, idet hun holder inde med at drikke. "Undtagen søstrene," siger Perch. "Hvor dog de mægtige er faldet!" indskyder kokkepigen. "Hovmod står for fald; det har altid været et sandt ord!" siger stuepigen.

Det er vidunderligt, hvor vel de føler sig til mode, og hvor kristeligt enstemmige de er i at bære det fælles stød med hengivelse i skæbnen. Der sker kun én afbrydelse i denne fortræffelige sindsstemning, og den forvoldes af en ung køkkenpige af underordnet rang – og med sorte strømper på – som, efter længe at have siddet med munden åben, uventet udsender de ord: "Hvad om lønnen ikke blev betalt?" Selskabet sidder et øjeblik som målløst; men kokkepigen, som først fatter sig, henvender sig til det unge fruentimmer og forlanger at vide, hvorledes hun tør vove at fornærme den familie, hvis brød hun spiser, ved en så skammelig formodning, og om hun tror, at nogen, der har mindste æresfølelse tilbage, kan ville berøve fattige tjenestefolk den smule, der tilkommer dem. "For er det

Deres religiøse følelse, Mary Daws," siger kokkepigen med varme, "ved jeg ikke, hvor De agter Dem hen."

Towlinson ved det heller ikke, lige så lidt som nogen af de andre, og den unge køkkenpige, som ikke engang selv synes rigtig at vide det og skræmmes af den almindelige røst, dækkes med forvirring, ligesom med et klædningsstykke.

Efter nogle dages forløb begynder fremmede mennesker at indfinde sig i huset og sætte hinanden stævne i spisestuen, som om de boede der. Særlig er der en herre med mosaisk-arabiske ansigtstræk og en massiv guldurkæde, som fløjter i salen og, mens han venter på en anden herre, der altid har pen og blæk i lommen, spørger Towlinson – med den fortrolige benævnelse "kammerat" – om han ikke tilfældigvis skulle vide, hvorledes mønsteret har været i de røde og forgyldte tapeter, mens de var nye. Besøgene og stævnemøderne i spisestuen bliver med hver dag talrigere, og alle herrer synes at have pen og blæk i lommen og at have en eller anden grund til at bruge det. Omsider hedder det, at der skal holdes auktion, og derpå kommer der flere mennesker med pen og blæk i lommen i spidsen for en afdeling tapetserere, som øjeblikkelig begynder at tage tæpperne af, tumle med bohavet og efterlade tusinde aftryk af deres sko i forstuen og på trappen.

Rådet nede i køkkenet er i al denne tid stadig samlet og udfører, da det intet har at gøre, sande kunststykker af spisen. Til sidst stævnes dets medlemmer alle som én op i mrs. Pipchins værelse og tiltales således af den skønne peruanerinde:

"Jeres herre er i forlegenhed," siger hun spidst. "Det ved I sagtens?"

Som ordfører indrømmer Towlinson, at det er en velkendt omstændighed.

"Og I er alle på udkig efter et eller andet til jer selv, tør jeg indestå for," siger mrs. Pipchin og ryster på hovedet.

En skingrende stemme fra den bageste række ud bryder: "Ikke mere end De!"

"Mener De det, jomfru Næsvis?" siger den opbragte mrs. Pipchin og ser med gnistrende øje ud over de forreste hoveder.

"Ja, det mener jeg," svarer kokkepigen og nærmer sig. "Og hvad så, om jeg tør spørge?"

"At så kan De gå, så snart De vil. Jo før, jo bedre, og gid jeg aldrig mere må få Dem at se."

Dermed tager den modige mrs. Pipchin en lærredspose frem og tæller hendes løn indtil denne dag og en måned derover op til hende, men holder fast på pengene, indtil en kvittering er blevet tilbørligt underskrevet lige til det sidste pennestrøg, hvorpå hun meget mod sin vilje giver slip på dem. Denne fremgangsmåde gentager mrs. Pipchin med hvert enkelt medlem af tyendet.

"De, som vil, kan nu gå," siger mrs. Pipchin, "og de, som vil, kan blive her en uges tid med kostpenge og mod at gøre gavn; alene," siger den irritable Pipchin, "med undtagelse af den sjuske af en kokkepige, som går øjeblikkelig."

"Det skal hun nok!" siger kokkepigen. "Far vel, mrs. Pipchin, og gid jeg kunne ønske Dem til lykke med Deres venlige ansigt!"

"Af sted med sig!" siger mrs. Pipchin og stamper i gulvet.

Kokkepigen sejler med et for mrs. Pipchin meget fornærmeligt udtryk af venlig værdighed ned i køkkenet, hvor

de øvrige medlemmer af forbundet kort efter kommer ned til hende.

Towlinson siger derpå, at han for det første udbeder sig tilladelse til at foreslå en lille mundfuld af et eller andet, under hvilken mundfuld han kunne ønske at udtale en mening, som han tror vil stemme overens med den stilling, hvori de er. Efter at forfriskningen er blevet sat frem og spist med god appetit, er Towlinsons mening i korthed den, at kokkepigen nu skal gå, og at når man ikke er tro mod sig selv, vil ingen være tro imod en. De har levet så længe i dette hus og altid søgt at komme godt ud af det med hinanden. – Her siger kokkepigen rørt: "Hør, hør!" og mrs. Perch, som er der igen og fyldt lige til halsen, fælder tårer. – Og han finder, at i dette øjeblik bør feltråbet være: "Går én, går vi alle!" Stuepigen bliver meget rørt over denne ædle mening og understøtter den varmt. Kokkepigen siger, at hun indrømmer, at det er rigtigt, og håber kun, at det ikke sker af høflighed mod hende, men af pligtfølelse. Towlinson svarer, af pligtfølelse, og at han nu, da han nødsages til at tale rent ud, vil sige, at han ikke holder det for rigtig pænt at blive i et hus, hvor der skal holdes auktion og alt sådant noget. Deri er stuepigen fuldkommen enig med ham og fortæller til stadfæstelse, at endnu den samme formiddag har en fremmed mand med kasket på villet kysse hende på trappen. Ved disse ord springer Towlinson op fra sin stol for at opsøge og knuse fornærmeren, men holdes tilbage af damerne, der bønfaller ham om at være rolig og huske på, at det er mageligere og klogere straks at forlade skuepladsen for sådanne usømmeligheder. Mrs. Perch fremstiller sagen i et nyt lys og viser, at det tilbørlige hensyn til den i sine værelser indelukkede Dombey byder et hovedkulds

tilbagetog. "For hvad," siger den gode kone, "måtte han ikke føle, hvis han tilfældigvis stødte på nogen af de stakkels tjenestefolk, som han har narret til at holde ham for så umådelig rig!" Kokkepigen føler sig så truffet af det moralske heri, at mrs. Perch pynter det med forskellige gudfrygtige tankesprog, der både er originale og udvalgte. Det bliver aldeles klart, at de alle må bort. Kufferter bliver pakket, drosker hentet, og samme aften i tusmørket er der ikke et eneste af selskabets medlemmer tilbage.

Huset ligger stort og tæt på tag og fag i den øde gade, men det er en ruin, og rotterne flygter bort fra det.

Tapetsererne bliver ved at tumle med bohavet, og de tidligere omtalte herrer med pen og blæk fortsætter fortegnelsen over det og sætter sig på møbler, som aldrig er blevet gjort til at sidde på, og spiser ost og brød fra værtshuset på andre møbler, som aldrig er blevet gjort til at spise på, og synes at finde fornøjelse i at bruge kostbare genstande på den underligste måde. Kaotiske sammenstillinger af bohavet finder også sted. Madrasser og sengeklæder viser sig i spisestuen; glas og porcelæn gemmes i drivhuset; det store bordservice sættes bunkevis på den lange divan i den store selskabssal, og tæppestængerne ude fra trappen dekorerer, bundet sammen i knipper, kaminens marmorhylde. Til sidst hænges et kamintæppe med en trykt plakat ud fra altanen og et lignende påhæng smykker begge sider af gadedøren.

Derpå holder, så lang dagen er, en hel række skimlede gigger og vogne nede på gaden, og flokke af lurvede vampyrer, jøder og kristne, løber omkring i huset, prøver spejlglassene med deres knoer, anslår skurrende toner på det pragtfulde fortepiano,

trækker våde pegefingre hen over malerierne, ånder på bladene af de bedste bordknive, dunker med deres smudsige næver i stolehynderne og sofapuderne, ryster op i dynerne, åbner og lukker alle skufferne, vejer sølvskeerne og gaflerne i hånden, ser ind imellem selve trådene i gardinerne og linnedet og vrager alt. Der findes ikke et hemmeligt sted i hele huset. Fnuggede og fjerede fremmede stirrer lige så nysgerrigt ind imellem køkkenrækkerne som i klædeskabene oppe på kvisten. Svære karle med luvslidte hatte ser ud ad sovekammervinduerne og gør løjer med deres venner nede på gaden. Stilfærdige, udregnende hoveder tyr med deres kataloger ind i påklædningsværelserne og skriver med blyantsstumper anmærkninger i randen. To marskandisere trænger endog ud igennem taglugen og undersøger fra taget nabolaget som i et panorama. Sværmen og tumlen op og ned ad trapperne varer i flere dage. Det "udmærkede, moderne møblement" osv. er til eftersyn.

Derpå dannes en forskansning af borde i det bedste værelse, og på den lange række af blanktpolerede mahognitræsborde med drejede ben sættes auktionsholderens pult, og de omtalte flokke af lurvede vampyrer, jøder og kristne, de fnuggede og fjerede fremmede og de svære karle med de luvslidte hatte samler sig omkring den og sætter sig, hvor de kan komme til, og begynder at byde. Hede, summende og støvede er værelserne hele dagen, og – højt oppe over denne hede, denne summen og dette støv – er auktionsholderens hoved og skuldre, stemme og hammer uafsladelig i bevægelse. Tapetsererne bliver trætte og arrige af at tumle med numrene, og stadig går der et nummer og stadig kommer der et nyt. Undertiden høres en vittighed og

en stormende latter. Dette varer den hele dag og de tre følgende dage. Det "udmærkede, moderne møblement" osv. bliver solgt.

Derpå viser de skimlede gigger og vogne sig atter, denne gang i følge med karrer og arbejdsvogne og en hel hærskare af sjovere med reb. Hele dagen igennem skruer tapetsererne møbler fra hinanden eller vakler i dusinvis under tunge byrder ned ad trappen eller læsser sande klippeblokke af spansk mahogni, rosentræ eller spejlglas på giggerne, vognene, karrerne og arbejdsvognene. Enhver slags køretøj bliver brugt, lige fra fragtvoغن til trillebøren. Stakkels Pauls lille seng køres bort på en æselkarre.

Endelig er alt borte. Intet er tilbage i huset undtagen løse blade af kataloger, noget hø og halm i bunker ligesom strøelse og et batteri tinkrus bag forstuedøren. Tapetsererne gemmer deres skruetrækkere i poser, tager dem på nakken og går. En pen- og blæk-herre går huset igennem som en sidste opmærksomhed, sætter plakater i vinduerne om, at denne fortrinlige lejlighed er at få til leje, og lukker skodderne. Til sidst går han bag efter tapetsererne.

Mrs. Pipchins værelser er ligesom de aflukkede værelser i stueetagen, hvor jalousierne er slået helt ned, de eneste, som er blevet skånet for den almindelige ødelæggelse. Under tummelen har hun holdt sig barsk og stenhård inde i sin stue eller engang imellem været inde ved auktionen for at se, hvorledes den går, og byde på en bestemt lænestol. Hun er blevet højstbydende på lænestolen og sidder på sin ejendom, da mrs. Chick kommer for at besøge hende.

"Hvorledes har min broder det?" spørger mrs. Chick.

"Det ved jeg ikke det allermindste om. Han gør mig aldrig den ære at tale til mig. Han får sin mad og drikke sat ind i værelset ved siden af hans eget, og det, han nyder, kommer han ud og nyder, når her ingen er til stede. Det kan ikke nytte at spørge mig. Jeg ved ikke mere om ham end om manden i syden, der brændte sin mund ved at spise kold sveskesuppe."

Dette siger den bidske Pipchin med et kast med hovedet.

"Men du store Gud," udbryder mrs. Chick mildt, "hvor længe skal dette dog vare? Hvis min broder ikke vil gøre en anstrengelse, hvad skal der så blive af ham? Jeg havde sandelig dog troet, at han havde set nok af følgerne af ikke at gøre en anstrengelse til at være advaret imod denne fordærlige vildfarelse."

"Å hvad! Der gøres alt for meget væsen af det, synes jeg. Det er slet ikke så underligt et tilfælde. Folk har også tidligere haft modgang og været nødt til at skille sig ved deres bohave. Det har jeg i det mindste!"

"Min broder er så ejendommelig – så underlig. Han er det ejendommeligste menneske, jeg har set. Skulle man tro, at da han fik efterretning om det unaturlige barns ægteskab og udvandring – det er en trøst for mig nu at vide med mig selv, at jeg altid har sagt, at der var noget påfaldende ved dette barn; men der er ingen, som agter på mig – skulle man tro, at han da vendte sig om imod mig og sagde, at han på grund af mit væsen havde troet, at hun var kommet til mig? Ih, du store Himmel! Og skulle nogen tro, at fordi jeg bare sagde: "Jeg er måske en stor tosse, Paul, og tvivler slet ikke om, jeg er det; men jeg kan ikke forstå, hvorledes dine sager er kommet i en sådan tilstand,"

fo'r han formelig op imod mig og bad mig blive borte, til han sendte bud efter mig. Å, min Gud!"

"Ja!" siger mrs. Pipchin. "Det er skade, at han ikke har haft lidt mere med bjergværker at gøre. De kunne have kureret hans sind for ham."

"Men hvorledes," bliver mrs. Chick ved, "skal det ende? Det er det, jeg ønsker at vide. Hvad agter min broder at gøre? Noget må han gøre. Det kan ikke nytte, at han holder sig indelukket i sine værelser. Forretninger kommer ikke til ham; nej, han må gå til dem. Hvorfor går han da ikke? Han ved da vel, hvor han skal gå hen, da han hele sit liv igennem har været forretningsmand. Meget vel. Hvorfor går han da ikke derhen?"

Efter at have smedet denne kraftige beviskæde tier mrs. Chick et minut for at beundre den.

"Desuden," siger den forstandige dame, "hvem har vel kendt mage til den halsstarrighed, han har holdt sig indelukket med under alle disse ubehageligheder? Det er ikke, fordi han mangler steder at gå hen. Han kunne naturligvis være kommet til vort hus. Han ved, at han er hjemme der, skulle jeg tro! Chick er ganske ked af det, og jeg har selv sagt: "Men Paul, du tror da vel ikke, at fordi dine sager er kommet i denne tilstand, er du mindre hjemme hos så nære slægtninge som os? Du tror da vel ikke, at vi er som den øvrige verden?" Men nej, her bliver han hele tiden, og her er han. Du store Gud, hvis nu huset skal lejes ud! Hvad vil han så gøre? Så kan han jo ikke blive her! Prøver han på det, vil han jo blive kastet ud, og så må han gå. Hvorfor da ikke lige så godt gå først som sidst? Og det bringer mig tilbage til det, jeg nylig sagde, og jeg spørger følgelig, hvad skal enden blive?"

"Hvad enden skal blive for mit vedkommende, det ved jeg," svarer mrs. Pipchin, "og det er mig nok. Jeg vil hurtigst muligt bort."

"Ja så! Ja, jeg kan ikke fortænke Dem deri, mrs. Pipchin," siger mrs. Chick ligefremt.

"Det vil være mig lige meget, om De kan," svarer den sardoniske Pipchin. "I ethvert tilfælde går jeg. Jeg kan ikke blive her. Jeg ville være død inden otte dage. I går måtte jeg selv stege min svinekotelet, og det er jeg ikke vant til. Mit helbred ville snart lide, og desuden havde jeg en meget god vennekreds i Brighton, førend jeg kom hertil – den lille Pankeys børn var mig alene så gode som firsindstyve pund om året – og den har jeg ikke råd til at kaste bort. Jeg har skrevet til min niece, og hun venter mig nu."

"Har De talt til min broder?" spørger mrs. Chick.

"Å ja, det er en let sag at tale med ham. I går råbte jeg til ham, at jeg ingen nytte var til her, og at han hellere måtte lade mig sende bud efter mrs. Richards. Han brummede noget, der skulle sige ja, og derpå sendte jeg bud efter hende. Brumme! Havde det været mr. Pipchin, skulle han have fået årsag til at brumme. Å, jeg har ikke tålmodighed med det."

Her rejser denne mønsterværdige kvinde sig op fra sin udpolstrede ejendom for at følge mrs. Chick til døren. Mrs. Chick, der lige til det sidste beklager sin broders ejendommelige karakter, trækker sig lydløst tilbage, stærkt optaget af sin egen skarpsindighed og sit lyse hoved.

I tusmørket kommer Toodle, der har frivagt, med Polly og en kuffert og forlader dem med et smækkys i forstuen i det tomme hus, hvis forladte præg gør et stærkt indtryk på ham.

"Ved du hvad, kære Polly," siger Toodle, "nu, da jeg er blevet lokomotivfører og står mig godt, ville jeg ikke have tilladt, at du tog herhen for at kede dig, hvis det ikke havde været for tidligere velgerningers skyld. Men tidligere velgerninger, Polly, bør aldrig glemmes. Og for dem, der har modgang, er dit ansigt desuden en hjertestyrkning. Lad mig derfor give dig et kys til, min ven. Du ønsker intet hellere end at handle rigtigt, ved jeg, og efter min overbevisning er det ret og pligt at gøre dette. God nat, Polly!"

Imidlertid tager mrs. Pipchin sig sort ud med sin sorte bombasinskjole, sin sorte hat og sit sorte sjal; får sine sager pakket ind, holder sin lænestol rede ved gadedøren og venter kun på en fragtvojn, som den aften skal køre til Brighton i et privat ærinde og efter privat overenskomst afhente hende og bringe hende hjem.

Kort efter kommer den. Efter at mrs. Pipchins garderobe er blevet pakket på, bliver lænestolen langet op og stillet i en magelig krog imellem nogle knipper hø, da det er den elskværdige kvindes hensigt at bruge stolen på rejsen. Derpå bliver mrs. Pipchin selv langet op og indtager barsk sin plads. Der lyser et slangeagtigt glimt i hendes hårde, grå øje, ligesom om hun tænkte på ristet brød med smør på, varme koteletter, pinen og plagen af små børn, skarpe udfald mod stakkels Berry og alle de andre glæder på hendes varulveborg. Hun smilede næsten, da fragtvojn kørte bort, og hun glattede sin sorte bombasinskjole og satte sig i lave mellem puderne i sin lænestol.

Men skønt Polly er alene i det øde hus – for der er intet samkvem med de aflukkede værelser, hvori dets tidligere herre

skjuler sit hoved – er hun dog ikke længe alene. Det er aften, og mens hun sidder og syr i husholderskens værelse og søger at glemme, hvor ensomt huset er, og hvilken historie der knytter sig til det, bankes der på forstuedøren og det så stærkt, som nogen banken kan lyde på et så tomt sted. Efter at have lukket op vender hun tilbage gennem den genlydende forstue, ledsaget af en kvindelig skikkelse med en tætsluttende, sort hat.

"Å, Polly," siger miss Tox, "da jeg var hjemme hos Dem for at læse med børnene, fik jeg den meddelelse, De havde efterladt til mig, og så snart jeg kunne komme lidt til mig selv igen, gik jeg hen til Dem. Er her ingen andre end De?"

"Ikke en sjæl."

"Har De set ham?"

"Gud velsigne Dem, nej; det er mange dage siden, han har ladet sig se. Jeg hører, at han aldrig forlader sit værelse."

"Mon han er syg?"

"Ikke det jeg ved af, frøken, undtagen på sjælen. Dér har han det vist meget dårligt, den stakkels mand."

Miss Tox's deltagelse er så stor, at hun næppe kan tale. Hun er ingen kylling, men derfor er hun dog ikke blevet sej af alderdom og cølibat. Hendes hjerte er meget ømt, hendes medlidenhed ægte, hendes hyldest oprigtig. Under medaljonen med det fiskeagtige øje gemmer hun bedre egenskaber end mangt et mindre løjerligt ydre; egenskaber, som ville overleve de bedste hylstre og mest strålende skaller, der falder under den store høstkarls le.

Tidligt på dagen kommer hun igen. Hun begynder da at sysle med at tilberede små lækkerier, som næste dag skal sættes ind i

disse værelser. Hun finder så megen fornøjelse i dette arbejde, at hun fra den tid af regelmæssigt fortsætter det og dagligt bringer forskellige sjældne krydderier fra det forråd, der har tilhørt den afdøde ejermand af det pudrede hoved med pisken, med i sin lille kurv. Ligeledes tager hun, indsvøbt i krøllepapir, lidt kold steg, lammetunge, halve høns med til sin egen middagsmad, som hun deler med Polly, og tilbringer den største del af sin tid i det ødelagte hus, idet hun skjuler sig forskrækket ved enhver lyd, sniger sig ind og ud som en forbryderske og kun ønsker at vise sig tro mod den faldne genstand for hendes beundring, ukendt af ham, ukendt af den hele verden, undtagen af en fattig, simpel kone.

Majoren ved det; men det bliver ingen klogere af, skønt han kun bliver så meget mere lystig. I et anfald af nysgerrighed har han pålagt den indfødte at iagttage huset og komme efter, hvad der bliver af Dombey. Den indfødte har meldt miss Tox's troskab, og majoren har været nær ved at kvæles af latter. Fra dette øjeblik er han endnu mere blå og hvæser idelig til sig selv, mens hans hummerøjne trænger sig ud af hovedet på ham: "Men for pokker, det fruentimmer er jo en født idiot!"

Og den ødelagte mand! Hvorledes tilbringer han tiden? Lad ham mindes det i dette værelse, når år er gået! Han mindedes det. Det hvilede nu tungt på hans sind, tungere end alt andet.

Lad ham mindes det i dette værelse, når år er gået. Regnen, som falder på taget, blæsten, som klager udenfor døren, aner det måske i deres tungsindige lyd. Lad ham mindes det i dette værelse, når år er gået!

Han mindedes det. I den sørgelige nat tænkte han på det, om dagen, der sneg sig langsomt hen, ved det skumle daggry, i det

spøgelsesagtige, af minder forfulgte tusmørke. Han mindes det med smerte, med sorg, med anger, med fortvivlelse. "Fader, fader! Tal til mig, fader!" Atter hørte han ordene, og så han ansigtet. Han så det synke ned på de skælvende hænder og hørte det ene dæmpede, lange suk stige op.

Han var faldet for aldrig at rejse sig mere. For hans jordiske ødelæggelses nat var der ingen sol i morgen; for hans huslige skamplet var der ingen renselse; intet, Gud være lovet, kunne bringe hans døde barn tilbage til livet. Men det, som han kunne have gjort så helt anderledes i hele fortiden – som kunne have gjort fortiden selv så helt anderledes, skønt dette nu næsten aldrig kom i hans tanker – det, som var hans eget værk, det, som han så let kunne have forvandlet til en velsignelse, og som han i så mange år stadig havde arbejdet på at gøre til en forbandelse, det var den bitre sorg i hans sjæl.

Å, han mindedes det! Regnen, som faldt på taget, blæsten, som klagede uden for døren, havde anet det i deres tungsindige lyd. Han vidste nu, at han havde kaldt *det* ned over sit hoved, som havde bøjet det dybere end skæbnens tungeste slag. Han vidste nu, hvad det var at være forstødt og forladt, nu, da enhver kærlig blomst, som han havde bragt til at visne i sin uskyldige datters hjerte, sneede som aske ned på ham.

Han tænkte på hende således, som hun havde været den aften, da han og hans hustru var kommet hjem. Han tænkte sig hende således, som hun havde været under alle de hjemlige tildragelser i det forladte hus. Han tænkte da på, at hun alene af alle hans omgivelser aldrig havde forandret sig. Hans søn var blevet til støv, hans stolte ægtefælle var sunket ned til et brødefuldt væsen, hans smigrer og ven forvandlet til den værste

skurk; hans rigdomme var smeltet bort, endog de vægge, som gav ham ly, så på ham som på en fremmed; hun alene havde altid vendt det samme blide, milde blik imod ham, ja lige til det sidste. Hun havde aldrig forandret sig imod ham – og heller ikke havde han nogen sinde forandret sig mod hende – og hun var tabt for ham.

Idet de én for én veg bort fra hans tanker – hans søn, hans hustru, hans ven, hans formue – hvor opklaredes da ikke den tåge, gennem hvilken han havde set hende, og viste ham hendes sande Jeg! Hvor langt hellere end dette måtte han ikke have elsket hende, som han havde elsket sin unge søn, og have mistet hende, som han havde mistet sin unge søn, og lagt dem i deres tidlige grav ved hinandens side!

I sin stolthed – endnu var han stolt – lod han uden at tabe modet verden vige fra sig. Mens den trak sig tilbage, rystede han den af. Enten han forestillede sig dens ansigt medlidende eller ligegyldigt, skyede han den lige meget; den måtte altid og fra ethvert synspunkt set undgås i samme grad. Han havde ingen tanke for nogen anden deltager i sin ulykke end den ene, han havde stødt fra sig. Hvad han ville have sagt til hende, eller hvilken trøst han ville have fundet sig i at modtage af hende, udmalede han sig aldrig. Men han vidste altid, at hun ville være blevet ham tro, når han kun havde tilladt det. Han vidste altid, at hun ville have elsket ham højere nu end til enhver anden tid; han var lige så vis på, at dette hørte til hendes natur, som han var vis på, at der var en himmel over ham, og han sad i sin ensomhed og tænkte på det fra den ene time til den anden. Den ene dag efter den anden talte dette sprog; den ene nat efter den anden foreholdt ham denne sandhed.

Det begyndte uden al tvivl med modtagelsen af hendes unge ægtefælles brev og visheden om, at hun var borte. Og dog var han så stolt i sin undergang eller mindedes hende kun som noget, der kunne have været hans, men var uigenkaldelig tabt, at hvis han havde hørt hendes røst i et tilstødende værelse, var han ikke gået ud til hende. Havde han set hende på gaden, og hun ikke havde gjort andet end set på ham, således som hun havde plejet, ville han være gået forbi med sit sædvanlige kolde, hårde ansigt og ikke have talt til hende eller formildet det, om så hans hjerte straks efter var bristet. Hvor urolige hans tanker, eller hvor streng hans harme over hendes ægteskab end først havde været, så var det nu alt sammen forbi. Han tænkte især kun på, hvad der kunne have været og ikke var. Det, der var, indeholdtes alt sammen deri: at hun var tabt for ham, og han bøjede sig med sorg og anger.

Og nu følte han, at to børn var blevet født til ham i dette hus, og at der mellem ham og de nøgne, tomme vægge var et bånd, vel et sørgeligt bånd, men vanskeligt at sønderrive og forbundet med en dobbelt barndom og et dobbelt tab. Han havde tænkt på at forlade huset – han vidste, at han måtte gå, men vidste ikke hvorhen – den samme dags aften, da denne følelse først havde slået rod i hans bryst, men besluttede dog at blive én nat til og om natten endnu en gang at gå gennem alle værelserne.

Midt om natten forlod han sin ensomhed og gik med et lys i hånden sagte op ad trappen. Af alle fodsporene der var der ikke ét, skønt de var lige så talrige, som om det havde været på gaden, uden at det jo, mens han havde holdt sig indelukket og lyttet, var forekommet ham, at det havde aftrykt sig i hans hjerne. Han så deres antal, deres hastværk, deres kappestrid,

idet den ene fod havde fortrængt den anden, mens de stormede op og ned ad trappen, og tænkte med formelig skræk og forundring på, hvor meget han måtte have lidt, og hvilket forandret menneske han havde grund til at være. Han tænkte samtidig på, at der måske et sted i verden var et let fodtrin, som i et øjeblik kunne have udslettet halvdelen af disse mærker. Han bøjede sit hoved og græd, idet han gik ovenpå.

Han så det næsten gå foran ham. Han standsede og så op imod tagvinduet, og en skikkelse, selv barnlig, men med et barn på armen og syngende, idet den gik, syntes atter at være der. Straks efter var det den samme skikkelse, men alene; den standsede et øjeblik med tilbageholdt åndedræt; det lyse hår hang løst ned omkring dens tårevædede ansigt, og den så tilbage på ham.

Han vandrede gennem de for ikke så længe siden så pragtfulde værelser, der nu var så tomme og sørgelige og tilsyneladende endog forandrede i skikkelse og omfang. Fodsporene var lige så tætte der, og den samme tanke om, hvad han havde lidt, forvirrede og forfærdede ham. Han begyndte at frygte for, at al denne forvirring i hans hjerne skulle gøre ham afsindig, og at hans tanker allerede tabte deres sammenhæng ligesom fodsporene og knyttedes til hinanden med de samme sporløse net og afvekslinger af utydelige skikkelser.

Han vidste ikke engang, i hvilket af værelserne hun havde boet, mens hun havde været alene. Han var glad ved at forlade dem og gå højere op. Overflødighed af minder var der her om hans falske hustru, hans falske ven og tjener og hans falske grund til stolthed, men han skød dem til side og mindedes nedtrykt, mat og kærlig kun sine to børn.

Over alt fodsporene! De havde ingen agtelse haft for det gamle værelse højt oppe, hvor den lille seng havde stået; han kunne næppe finde en bar plet der, hvor han kunne kaste sig på gulvet op mod væggen, den stakkels nedbrudte mand, og lade sine tårer flyde, som de ville. Han havde forstum fældet så mange tårer der, at han undså sig mindre ved sin svaghed på dette sted end på ethvert andet – havde måske gjort undskyldninger for sig selv, fordi han var gået derop. Herhid var han gået med bøjet nakke og hagen sunket ned på brystet. Her, liggende på det bare gulv midt om natten, græd han, alene – selv nu en stolt mand, han, som, hvis en kærlig hånd havde udstrakt sig, eller et kærligt ansigt set derind, ville have rejst sig, vendt sig bort og være gået ned i sin celle.

Da dagen brød frem, var han atter lukket inde i sine værelser. Det havde været hans hensigt at tage bort den dag, men han hang fast ved det bånd i huset som det sidste og eneste, han havde tilbage. Den næste dag ville han tage bort. Hver aften kom han uden noget menneskeligt væsens vidende frem og vandrede som et genfærd om i det plyndrede hus. Mangen en morgen, når dagen brød frem, grublede hans forandrede ansigt over tabet af hans børn, idet det bøjede sig ned bag det lukkede jalousi i hans vindue, som lyset endnu kun ufuldkomment skinnede igennem. De var nu to børn, som ikke mere var til. Han genforenede dem i sine tanker, og de var aldrig adskilte. Å, gid han kunne have forenet dem i sin tidligere kærlighed og i døden, og at det ene ikke havde været så meget værre end dødt!

Stærk åndelig spænding og uro var ikke noget nyt for ham, ikke engang før hans sidste lidelser. Det er de aldrig for halsstarrige og tvære naturer, for de kæmper hårdt for at være

således. En længe undergravet grund styrter ofte sammen i et øjeblik; hvad der her på så mange måder var blevet undergravet, svækkedes og smuldrede hen lidt efter lidt, mens viseren gik frem på urskiven.

Til sidst begyndte han at forestille sig, at han slet ikke var nødt til at tage bort. Han kunne endnu give slip på, hvad hans kreditorer havde ladet ham beholde – at de ikke havde ladet ham beholde mere, var hans egen skyld – og kun løsne båndet mellem sig og det ødelagte hus ved at løsne det andet bånd. Da var det, at hans fodtrin hørtes i den tidligere husholderskes værelse, mens han gik op og ned ad gulvet, men de hørtes ikke i deres sande mening, for da ville lyden af dem have været forfærdelig.

Verden havde meget travlt med ham. Han mærkede det atter. Den hviskede og sladrede. Den var aldrig stille. Dette og de mange fodtrin var nær ved at plage ham til døde. Genstandene begyndte at få en skummel, uklar farve i hans øjne. Dombey & Søn var ikke mere – hans børn var ikke mere. Dette måtte overvejes dagen efter.

Han tænkte på det dagen efter, og mens han sad i sin lænestol og tænkte, så han fra tid til anden et billede i spejlet! Et spøgelsesagtigt, udtæret billede af ham selv grublede og grublede ved den tomme kamin. Snart hævede det hovedet og undersøgte trækkene og furerne i dets ansigt; snart sænkede det det igen og grublede på ny. Nu stod det op og vandrede omkring, gik derpå ind i værelset ved siden af og kom tilbage med noget fra natbordet, som det havde stukket ind på brystet. Så så det hen mod det nederste af døren og tænkte.

– Tys! Hvorfor?

Det tænkte på, at hvis der løb blod den vej, og det sivede ud i forstuen, måtte det være længe om at komme så langt. Det ville bevæge sig så snigende og langsomt og efterlade en lille dorsk pyt hist, en hurtigere stribe her, og så en ny pyt, at et hårdt såret menneske kun som død eller døende kunne opdages ved hjælp af det. Da det en lang tid havde tænkt herpå, stod det op igen og gik frem og tilbage med hånden inde på brystet. Han skottede undertiden til det, nysgerrig efter at iagttage dets bevægelser, og opdagede nu, hvor ondskabsfuld og morderisk den hånd så ud.

Nu tænkte det atter! Hvad tænkte det på?

Om de ville træde i blodet, når det var kommet så langt, og føre det med sig omkring i huset imellem de mange fodspor eller endog ud på gaden.

Det satte sig ned med øjnene fæstet på den tomme kamin, og idet det faldt i dybe tanker, skinnede en lys stribe, en stråle fra solen. Den ænsede det ikke, men sad og tænkte. Pludselig rejste det sig med et skrækkeligt udtryk, og den brødefulde hånd greb omkring det, det havde inde på brystet. Da standsedes det af et skrig – et vildt, lydeligt, gennemtrængende, kærligt, henrykt skrig – og han så kun sit billede i spejlet og ved sine knæ sin datter!

Ja. Hans datter! Se på hende! Se herhen! Knælende klynger hun sig til ham, kalder hun på ham, folder sine hænder og bønfaller ham.

"Fader! Kæreste fader! Tilgiv mig! Jeg er kommet tilbage for på mine knæ at bede om tilgivelse. Uden den kan jeg ikke mere blive lykkelig!"

Stadig uforandret. Af hele verden den eneste uforandrede. Hun vender det samme ansigt op mod hans ligesom den ulyksalige nat. Beder *ham* om tilgivelse!

"Kære fader, se ikke så fremmed på mig! Det var ikke min hensigt at forlade dig; jeg tænkte ikke på det, hverken før eller siden. Jeg var forskrækket, da jeg gik, og kunne ikke tænke. Elskede fader, jeg er blevet forandret. Jeg indrømmer min fejl. Jeg kender nu min pligt bedre. Forstød mig ikke, fader, eller jeg dør!"

Han ravede hen til sin stol. Han følte, at hun lagde hans arme om sin hals; følte, at hun slyngede sine om hans; følte hendes våde kind ligge mod hans; følte – å, hvor dybt! – alt, hvad han havde gjort.

På det bryst, han havde slået, mod det hjerte, han næsten havde knust, lagde hun hans nu med hendes hænder dækkede ansigt og sagde sukkende:

"Kære fader, jeg er moder. Jeg har et barn, som snart vil kalde Walter med det navn, hvormed jeg kalder dig. Da det blev født, og jeg følte, hvor højt jeg elskede det, vidste jeg, hvad jeg havde gjort ved at forlade dig. Tilgiv mig, kære fader! Å sig: Gud velsigne dig og dit lille barn!"

Han ville have sagt det, hvis han havde kunnet. Han ville have løftet sine hænder i vejret og bønfoldet hende om hendes tilgivelse, men hun greb dem i sine og lagde dem hurtigt ned.

"Mit lille barn blev født på havet, fader. Jeg bad til Gud – og det samme gjorde Walter for mig – at han ville skåne mig, for at jeg kunne komme hjem. Så snart jeg kunne komme i land, vendte jeg tilbage til dig. Lad os nu aldrig mere skilles!"

Hans hoved, der nu var gråt, omslyngedes af hendes arm, og han sukkede dybt ved tanken om, at det aldrig før havde hvilet således.

"Følg hjem med mig, fader, og se mit barn. Det er en dreng. Han hedder Paul. Jeg tror – jeg håber – at han ligner –"

Her standsede hendes tårer hende.

"Kæreste fader, for mit barns skyld, for det navns skyld, vi har givet det, for min skyld, tilgiv Walter. Han er så øm og kærlig imod mig. Jeg er så lykkelig med ham. Det var ikke hans skyld, at vi blev gift. Det var min. Jeg elskede ham så højt."

Hun klyngede sig endnu tættere og inderligere til ham.

"Han er mit hjertes udvalgte. Jeg kunne dø for ham. Han vil elske og ære dig ligesom jeg. Vi vil lære vor lille dreng at elske og ære dig, og når han kan fatte det, vil vi fortælle ham, at du engang havde en søn af samme navn som han, og at han døde, og at du sørgede meget, men at han er i himlen, hvor vi alle håber at se ham, når vor hviletid kommer. Kys mig, fader, som et løfte om, at du vil forsone dig med Walter – min kære mand – faderen til det lille barn, der lærte mig at vende tilbage!"

Idet hun med et nyt udbrud af tårer klyngede sig tættere til ham, kyssede han hende på læberne og løftede sine øjne i vejret, idet han sagde: "Å Gud, tilgiv mig, jeg har det så stærkt nødig!"

Derpå sænkede han atter hovedet, idet han beklagede og kærtegnede hende, og der hørtes i lang, lang tid ikke en lyd i hele huset, mens de lå i hinandens arme i det herlige solskin, der havde sneget sig ind sammen med Florence.

Føjelig for hendes bøn klædte han sig på for at gå ud og vaklede med mat holdning ud i forstuen med hende, idet han skælvende kastede endnu et blik på det værelse, hvor han så

længe havde holdt sig indelukket, og hvor han havde set billedet i spejlet. Florence, der næppe så sig om for ikke på ny at minde ham om deres sidste skilsmisse og holdt sig tæt ind til ham, mens hendes øjne var fæstet på hans ansigt, og hans arm omslyngede hende, førte ham ud til en vogn, der holdt for døren, og kørte bort med ham.

Da kom miss Tox og Polly ud af deres smuthul og jublede med tårer i øjnene. Og da pakkede de omhyggeligt hans klæder, bøger osv. ind og gav dem senere til nogle folk, som Florence om aftenen sendte for at hente dem. Og derpå drak de den sidste kop te i det ensomme hus.

"Og således er Dombey & Søn, som jeg ved en vis sørgelig lejlighed udtalte," sagde miss Tox, idet hun sluttede en hærskare af minder, "dog blevet en datter, Polly."

"Og det en god datter!" udbrød Polly.

"De har ret, og det er en ære for Dem, at De altid var hendes veninde, mens hun var et lille barn. De var hendes veninde, længe førend jeg blev det, Polly, og De er god. Robin!"

Miss Tox havde henvendt sig til et tykhovedet, ungt menneske, der syntes at være i mådelige omstændigheder og meget modløs sad i en afsides krog. Idet han rejste sig, viste han skærslipperens skikkelse og ansigtstræk.

"Robin," sagde miss Tox, "jeg sagde nylig, som du måske hørte, til din moder, at hun var god."

"Ja, det er hun, miss."

"Meget godt, Robin, det glæder mig at høre dig tale således. Da jeg nu efter din indstændige anmodning vil tage dig på prøve som min tjener, for at du atter kan blive et skikkelig menneske, vil jeg nytte denne højtidelige lejlighed til at udtale,

at jeg håber, du aldrig vil glemme, at du har og altid har haft en god moder, og at du vil søge at opføre dig således, at hun kan få glæde af dig."

"Det skal jeg sandelig, miss. Jeg har gennemgået en hel del, og mine hensigter er nu så oprigtige, som en fyrs –"

"Du må se til at vænne dig af med dette ord, Robin."

"Ja, miss, som en karls –"

"Nej tak, Robin. Jeg vil foretrække individ."

"Som et indelvids –" sagde skærslipperen.

"Meget bedre; uendelig mere udtryksfuldt!"

"- kunne være," vedblev Rob, "hvis jeg ikke var blevet gjort til skærslipper. Det var en meget uheldig omstændighed for en ung fy- et ungt indelvid."

"Overmåde godt," sagde miss Tox bifaldende.

"- og hvis jeg ikke var blevet lokket på afveje af fugle og derpå kommet i en dårlig kondition, håber jeg, at jeg ville have opført mig bedre. Men det er aldrig for sent for en –"

"Et in-" sufflerede miss Tox.

"- delvid, at forbedre sig, og jeg håber nok, at jeg med Deres gode hjælp, miss, skal forbedre mig, og beder dig, moder, at hilse fader og mine søskende og sige dem det."

"Det glæder mig meget at høre," sagde miss Tox. "Vil du ikke have lidt smørrebrød og en kop te, førend vi går?"

"Mange tak, miss," svarede skærslipperen og begyndte straks at bruge sine skæretænder på en mærkelig måde, som om han i en lang tid havde været på smalkost.

Efter at miss Tox og Polly derpå havde fået hat og sjal på, omfavnede Rob sin moder og fulgte sit ny herskab hjem. Dette beundrede Polly i den grad, at der var noget i hendes øjne, som

dannede lysende ringe om gaslygterne, mens hun så efter ham. Derpå slukkede Polly sit lys, lukkede gadedøren i lås, leverede nøglen til en kommissionær der tæt ved og gik hjem, så hurtigt hun kunne, idet hun glædede sig til den skingrende fryd, som hendes uventede komme ville frembringe der. Det store hus stod, ufølsomt for alt, hvad der var blevet lidt i det, og for de forandringer, det havde oplevet, mørkt og truende i gaden, som om det hørte til en ligskare og afviste enhver nærmere forespørgsel med den iøjnefaldende annonce, at denne fortræffelige lejlighed var ledig.

60. I det væsentlige ægteskabeligt

Den store halvårslige fest, der højtideligholdtes af dr. og mrs. Blimber, og ved hvilken lejlighed de udbad sig fornøjelsen af alle i dette standsmæssige institut studerende unge herrers nærværelse klokken halv otte til et aftenselskab, hvis formål var dans, havde fundet sted omtrent ved denne tid, og uden usømmelige ytringer af letsindighed var de unge herrer draget til deres forskellige hjem i en tilstand af skolastisk opfyldelse. Skettles var rejst til udlandet for at udgøre en stadig prydelser for sin fader, sir Barnet Skettles' hus, idet denne nemlig ved sit forekommende væsen havde skaffet sig en diplomatisk plads, i hvilken han og lady Skettles gjorde fyldest endog til deres egne landsmænds og landsmandinders tilfredshed, noget, som næsten syntes et vidunder. Tozer, der nu var en ung mand af høj vækst og med lange støvler, var så overordentlig fuld af oldtid, at han næsten kunne måle sig med en ægte gammel romer med hensyn til kundskab i det engelske sprog, en triumf, der opfyldte hans gode forældre med de ømmeste følelser og bragte faderen og moderen til Briggs, hvis lærdom, ligesom al anden dårlig ordnet bagage, var så tæt pakket, at han ikke kunne komme til det, han ville have fat på, til at skjule deres ydmygede hoveder. Den af sidstnævnte unge herre af kundskabens træ møjsommeligt plukkede frugt havde virkelig været et sådant tryk underkastet, at den var blevet til en slags åndelig norfolkertærte og intet af sin oprindelige skikkelse eller smag havde beholdt tilbage. Master Bitherstone, på hvem drivhussystemet havde gjort den heldigere og ikke ualmindelige virkning, at det slet intet indtryk havde efterladt,

da trykapparatet havde ophørt at arbejde, var i en langt behageligere stilling, idet han nemlig var om bord i et skib, som skulle gå til Bengalen, hvor han glemte med en så beundringsværdig hurtighed, at det var tvivlsomt, om hans deklinationer af substantiverne ville holde ud til rejsens ende.

Da dr. Blimber morgenen efter selskabet skulle have sagt til de unge herrer: "Den fem og tyvende i næste måned tager vi fat på vore studier," afveg han fra den sædvanlige fremgangsmåde og sagde: "Mine herrer, da vor ven Cincinnatus trak sig tilbage til sin landejendom, fremstillede han ikke nogen romer, som han ønskede udnævnt til sin eftermand, for senatet. Men her står en romer," sagde dr. Blimber, idet han lagde sin hånd på Feeders skulder, "*adolescens imprimis gravis et doctus*, mine herrer, som jeg, lig en anden Cincinnatus, der trækker sig tilbage, ønsker at forestille for mit lille senat som dets tilkommende diktator. Den fem og tyvende i næste måned, mine herrer, tage vi atter fat på vore studier under mr. Feeders auspicier." Ved disse ord, som dr. Blimber i forvejen høfligt havde forklaret for alle forældrene, råbte de unge herrer hurra, og i samme øjeblik overrakte Tozer på de øvriges vegne doktoren et sølvskrivetøj med en tale, som kun indeholdt meget lidt af modersmålet, men derimod femten latinske og syv græske citater, hvilket vakte misundelse og misfornøjelse blandt de yngre af de unge herrer, der sagde: "O, ah! Det var alt sammen meget godt af gamle Tozer, men de havde da vel ikke skudt pengene sammen, for at gamle Tozer skulle gøre blæst med dem? Hvad kom den sag gamle Tozer mere ved end enhver anden af dem? Det var ikke hans skrivetøj. Hvorfor kunne han ikke lade drengenes ejendom skøtte sig selv?" De fremsatte knurrende andre

ytringer af deres utilfredshed, som syntes at finde større lettelse ved at kalde ham gamle Tozer end ved på nogen anden måde at give sig luft.

Ikke et ord var der blevet sagt til eleverne, ikke et vink faldt, som kunne tyde på et forestående ægteskab mellem mr. Feeder og den skønne Cornelia Blimber. Især syntes dr. Blimber at gøre sig umage for at se ud, som om intet kunne være mere overraskende for ham; men det var ikke desto mindre helt velkendt for de unge herrer, og da de rejste hjem til deres slægtninge og venner, tog de med ærefrygt afsked med Feeder.

Feeders mest romantiske drømme var gået i opfyldelse. Doktoren havde besluttet at lade huset male udvendigt, give det en hovedreparation og afstå forretningen og Cornelia. Malingen og reparationen begyndte samme dag, eleverne rejste, og se! Nu var bryllupsmorgenen kommet, og Cornelia med et par ny briller ventede på at blive ført til hymens alter.

Doktoren med sine lærde ben, mrs. Blimber med en lille kappe, Feeder med sine lange knoer og sit strittende hår og Feeders broder, den velærværdige Alfred Feeder, som skulle udføre vielsen, var alle samlet i selskabssalen, og Cornelia med sine orangeblomster og brudepiger var nylig kommet ned og så ligesom i gamle dage lidt sammentrykt, men meget fortryllende ud, da døren gik op, og den svagsynede med lydelig stemme udtalte følgende proklamation:

"Mr. og mrs. Toots!"

Og ind trådte Toots, der var blevet overordentlig fø'r, og ved siden af ham en meget smuk og net klædt dame med strålende, sorte øjne.

"Mrs. Blimber," sagde Toots, "tillad, at jeg forestiller min kone."

Mrs. Blimber var meget glad ved at se hende. Mrs. Blimber var lidt nedladende, men yderst venlig.

"Og da De har kendt mig så længe, som De selv ved, må De tillade mig at forsikre Dem, at hun er en af de mærkeligste kvinder, som nogen sinde har levet."

"Kære ven!" indvendte mrs. Toots.

"Det er hun på ære og samvittighed. Jeg – jeg forsikrer Dem, hun er en ualmindelig kvinde."

Mrs. Toots lo muntert, og mrs. Blimber førte hende hen til Cornelia. Efter at Toots havde hilst på hende og på sin fordums lærer, der med en hentydning til hans ægtestand sagde: "Nå, nå, Toots! Så De er også kommet ind i lavet, hvad, Toots?" trak han sig tilbage til et vindue med Feeder.

"Nå, gamle dreng!" sagde Feeder smilende. "Nå, der har vi det! Fanget og lagt i lænker, hvad?"

"Feeder," svarede Toots, "jeg ønsker Dem tillykke. Bliver De så – så – så lykkelig i det ægteskabelige liv, som jeg er, kan De ikke ønske Dem mere."

"Jeg glemmer ikke *mine* gamle venner, som De ser," sagde Feeder. "Jeg beder dem til mit bryllup, Toots."

"Feeder," svarede Toots alvorligt, "sagen er, at der var flere omstændigheder, som hindrede mig i at sætte mig i forbindelse med Dem, førend mit bryllup var blevet højtideligholdt. For det første havde jeg opført mig som en dosmer imod Dem med hensyn til miss Dombey, og jeg indså, at hvis De blev indbudt til mit bryllup, måtte De naturligvis vente, at det var med miss Dombey, hvilket ville medføre forklaringer, som under den

krise på ære og samvittighed ville have overvældet mig. Dernæst holdtes vort bryllup i al stilhed, idet der nemlig ingen andre var til stede derved end en af mine og min kones venner, der er kaptajn i – jeg ved ikke rigtig, hvori, men det er lige meget. Jeg håber, Feeder, at jeg ved skriftligt at meddele Dem alt, hvad der havde tildraget sig, førend min kone og jeg foretog vor udenlandsrejse, fuldstændig har opfyldt venskabets pligter."

"Toots, gamle dreng," sagde Feeder, idet han trykkede hans hånd, "jeg spøjte jo kun."

"Og nu," sagde Toots, "ville det være mig kært at høre, hvad De synes om mit parti."

"Udmærket!" svarede Feeder.

"Så De finder det virkelig udmærket, Feeder? Hvor udmærket må det da ikke være for mig! For De kan ikke vide, hvilken ualmindelig kvinde hun er."

Feeder tog det villigt for givet. Men Toots rystede på hovedet og ville ikke vide af, at det kunne være muligt.

"Ser De," sagde han, "hvad min kone måtte have, var – kort sagt, forstand. Penge havde jeg. Forstand havde jeg ikke videre af."

Feeder mumlede: "Å jo vist havde De, Toots!"

"Nej, det havde jeg ikke. Hvorfor skulle jeg skjule det? Det havde jeg ikke. Jeg vidste, at der var forstand der," sagde Toots og pegede på sin kone, "i bunkevis. Jeg havde ingen slægtninge, der kunne gøre indvendinger eller føle sig fornærmede på grund af hendes stilling, da jeg i det hele ingen slægtninge havde. Jeg har ikke haft nogen, der kom mig ved undtagen min formynder, og ham har jeg altid regnet for en kaper og sørøver.

Derfor, ser De, var det ikke rimeligt, at jeg ville spørge ham til råds."

"Nej," svarede Feeder.

"Altså fulgte jeg mit eget hoved. Lys var den dag, da jeg gjorde det, Feeder. Kun jeg ved, hvad der bor i den kvindes ånd. Hvis man engang indrømmer kvindens rettigheder, vil det ske ved hendes kraftige forstand. – Kære Susan," sagde Toots, idet han pludselig så ud mellem vinduesgardinerne, "overanstreng dig endelig ikke!"

"Kære ven, jeg talte kun."

"Men, kære kone, du må endelig ikke overanstreng dig. Du må virkelig være forsigtig. Hun bliver så let bevæget," sagde Toots afsides til mrs. Blimber, "og så glemmer hun rent lægens forskrifter."

Mens mrs. Blimber foreholdt mrs. Toots nødvendigheden af at være forsigtig, bød Feeder hende armen og førte hende ned til kareterne, som ventede på dem for at køre dem til kirken. Dr. Blimber ledsagede mrs. Toots. Toots ledsagede den skønne brud, omkring hvis skinnende briller to små flors brudepiger flagrede ligesom møl. Feeders velærværdige broder var allerede gået i forvejen for at varetage sine kaldspligter.

Ceremonien fuldbyrdedes på en beundringsværdig måde. Cornelia, med sine små krøllede lokker, "slog til", som Hanen ville have sagt, med den største fatning, og dr. Blimber gav hende bort som en mand, der var fuldstændig enig med sig selv om at gøre det. De små flors brudepiger syntes at lide mest.

Bagefter var der en til det samme, lille selskab indskrænket frokost, under hvilken Feeder var forfærdelig lystig og i den grad smittede mrs. Toots dermed, at Toots flere gange måtte

sige over bordet: "Kære Susan, overanstreng dig dog ikke!" Det bedste af det hele var dog, at Toots mente, det var hans pligt at holde et foredrag, og trods en hel signalbog telegrafiske frarådelser fra mrs. Toots producerede han sig for første gang i sit liv som skåltaler.

"Jeg er i sandhed," sagde Toots, "i dette hus, hvor jeg har modtaget alt, hvad der er blevet mig givet af – af åndelig forvirring undertiden – hvilket er lige meget, og jeg anklager ingen – altid blevet behandlet som hørende til dr. Blimbers familie og havde i lang tid min pult for mig selv – jeg kan – ikke – se – min ven Feeder blive –"

"Gift," sufflerede mrs. Toots.

"Det er måske ikke upassende ved denne lejlighed eller i det hele uinteressant," sagde Toots med et henrykt udtryk, "at udtale, at min kone er en overordentlig kvinde og kunne gøre dette langt bedre end jeg – se min ven Feeder blive gift – især med –"

"Miss Blimber," sufflerede mrs. Toots.

"Med mrs. Feeder, min ven!" sagde Toots i en dæmpet, privat forhandlende tone, "dem, Gud har sammenføjet," ved du nok, "skal intet menneske" – ved du ikke det? Jeg kan ikke se min ven Feeder blive gift – især med mrs. Feeder – uden at foreslå deres – deres skål; og gid," sagde Toots og fæstede sine øjne på sin kone for at inspirere sig til en høj flugt, "gid hymens fakkell må være glædens fyrtårn, og gid de blomster, vi i dag har strøet på deres sti, må være – være sorgens bortjagere!"

Dr. Blimber, der var en ven af lignelser, syntes godt om dette og sagde: "Meget godt, Toots! Det er virkelig meget godt sagt!" og nikkede og gned sig i hænderne. Til svar holdt Feeder en

komisk, med følelse broderet tale. Alfred Feeder var bagefter meget heldig med dr. og mrs. Blimbers skål, og brudgommen Feeder næppe mindre med de små brudepigens. Med velklingende stemme holdt dr. Blimber et kort foredrag i hyrdestilen om de siv, blandt hvilke han og mrs. Blimber agtede at bo, og om bien, der ville summe omkring deres hytte. Og ikke længe derefter, da doktorens øjne begyndte at blinke på en påfaldende måde, og hans svigersøn allerede havde sagt, at tiden kun var for slaver, og spurgte, om mrs. Toots sang, hævdede den forsigtige mrs. Blimber mødet og sendte ganske koldblodig og trøstig Cornelia med hendes hjertes mand af sted i en ekstrapostvogn.

Mr. Og mrs. Toots tog til Bedford hotellet – mrs. Toots havde været der før i gamle dage, under sit pigenavn Nipper – og fandt der et brev, som Toots var så uhyre længe om at læse, at hun blev ganske forskrækket.

"Kære Susan," sagde han, "forskrækkelse er værre end anstrengelse. Vær rolig!"

"Hvem er det fra?" spurgte hun.

"Ih, min ven, det er fra kaptajn Gills. Vær ikke bange. Walters og miss Dombey ventes hjem!"

"Hør, kære mand," sagde mrs. Toots og rejste sig ganske bleg op fra sofaen, "søg ikke at føre mig bag lyset, for det nytter ikke. De er kommet – jeg ser det tydeligt af dit ansigt!"

"Det er en overordentlig kvinde!" udbrød Toots med henrykt beundring. "Du har ret, de er kommet hjem. Miss Dombey har talt med sin fader, og de er forsonet!"

"Forsonet!" udbrød hun og slog hænderne sammen.

"Kæreste ven, overanstreng dig endelig ikke. Husk på lægen! Kaptajn Gills skriver, at miss Dombey har ført sin ulykkelige fader bort fra hans gamle hus til et, hvor hun og Walters bor; at han ligger meget syg der – døden nær, tror man, og at hun plejer ham nat og dag."

Mrs. Toots begyndte at græde bitterligt.

"Kæreste Susan, husk, hvis du på nogen måde kan, på lægen! Kan du det ikke, er det lige meget."

Hans kone, hvis tidligere væsen pludselig vendte tilbage, bad ham så rørende at føre hende til hendes øjesten, hendes lille herskab, hendes egen kæledægge og så fremdeles, at Toots, hvis deltagelse og beundring var af den mest levende natur, samtykkede af sit ganske hjerte, og de blev enige om straks at tage af sted og fremstille sig selv som svar på kaptajnens brev.

Nu havde en skjult tingenens sympati eller et sammenstød af omstændigheder samme dag ført kaptajnen selv på ægteskabets blomstersti, ikke som hovedmand, men som delagtig. Dette skete ganske tilfældigt således:

Efter at kaptajnen til sin grænseløse glæde havde set Florence og hendes dreng et øjeblik og fået sig en lang passiar med Walter, gik han ud at spadserere, idet han fandt det nødvendigt i enrum at tænke over de menneskelige forholds foranderlighed og ryste stærkt med sin blanke hat over Dombeys fald, for hvem hans naturs ædelmodighed og troskyldighed var vågnet. Kaptajnen ville virkelig have været meget modfalden på den ulykkelige mands vegne, hvis han ikke havde husket på drengen, der, hver gang den randt ham i hu, voldte ham en så inderlig tilfredsstillelse, at han lo højt, mens han gik ned ad gaden, ja endog mere end én gang til stor forbavselse for

tilskuerne i et pludseligt anfald af henrykkelse kastede sin hat op i luften og fangede den igen. De hurtige afvekslinger af lys og skygge, for hvilke disse to modsatte emner for eftertanke udsatte kaptajnen, faldt ham således for brystet, at han måtte gøre en lang vandring for at fatte sig. Da indflydelsen af samstemmende omgivelser kan udrette en hel del, valgte han sit gamle nabolag mellem maste- og åremagerne, blokkedrejerne, beskøjtbarerne, kulsjoverne, tjærekedlerne, matroserne, kanalerne, dokkerne, svingbroerne og de andre beroligende genstande til skuepladsen for sin vandring.

Disse fredelige omgivelser og især omegnen om Limehouse Hole gjorde i den grad kaptajnen roligere, at han gik videre med genoprettet sindsro og endog gjorde sig til gode med at nynne visen om "Den yndige Peg", indtil han, idet han drejede om hjørnet, blev stående ligesom rodfæstet til jorden og blev gjort målløs af et triumftog, som han så nærme sig.

Denne ærefrygtvækkende skare anførtes af den karakterfaste kvinde mrs. MacStinger. Hun havde et ubønhørligt, bestemt udtryk og bar et på en iøjnefaldende måde ved hendes forhærdede barm fæstet, forbavsende ur med tilbehør, som kaptajnen ved første øjekast genkendte som det, der tilhørte Bunsby. Hun førte ikke nogen anden ved sin arm end denne skarpsindige sømand, der med det samme forfærdede og tungsindige ansigt som en fange, der slæbes til et fremmed land, fromt hengav sig i hendes vilje. Bag ved dem viste sig i sluttet trop de unge MacStingere, hoverende. Bag ved dem, også hoverende, kom to damer med et frygteligt og adstadigt udseende; de førte en lille herre med en højpuddet hat imellem sig, der ligeledes hoverede. I deres kølvand gik Bunsbys dreng

med en bunke paraplyer. Det hele dannede en meget god marchorden, og den rædsomme pyntelighed, som gennemtrængte selskabet, ville, selv om damernes uforfærdede ansigter havde manglet, tilstrækkeligt have tilkendegivet, at det var et offertog, og at Bunsby var ofret.

Kaptajnens første tanke var at løbe bort. Dette syntes også at være Bunsbys første tanke, hvor håbløs dens iværksættelse end ville have vist sig at være. Men da selskabet opløftede et genkendelsens skrig, og Alexander MacStinger med åbne arme kom løbende hen mod kaptajnen, strøg han flaget.

"Nå, kaptajn Cuttle," sagde mrs. MacStinger, "det kan man kalde et møde! Nu bærer jeg ikke længere nag, kaptajn Cuttle – De skal ikke være bange for, at jeg skal komme med spydigheder. Jeg håber at gå til alteret i en anden stemning." Her tav hun, og efter at have rettet sig og med et dybt åndedræt fået sin barm til at svulme sagde hun, idet hun pegede på ofret: "Min brudgom, kaptajn Cuttle!"

Den mismodige Bunsby så hverken til højre eller venstre, på sin brud eller sin ven, men lige ud for sig på ingenting. Da kaptajnen rakte sin hånd frem, rakte Bunsby også sin frem, men sagde ikke et ord til svar på kaptajnens hilsen.

"Kaptajn Cuttle," sagde mrs. MacStinger. "Hvis De ønsker at læge gammelt fjendskab og for sidste gang se Deres ven, min brudgom, i ugift stand, vil det være os kært, om De vil følge med til kapellet. Her er en dame," fortsatte hun, idet hun vendte sig om mod den mest uforfærdede af de to, "min brudepige, som Deres ledsagelse vil være kærkommen."

Den lille mand med den højpuldede hat, der var gift med den anden dame og åbenbart glædede sig over, at et af hans

medmennesker bragtes i samme stilling som han selv, veg ved disse ord pladsen og afstod damen til kaptajn Cuttle. Damen tog ham øjeblikkelig under armen, og efter at have bemærket, at der ingen tid var at spille, gav hun med kraftig stemme befaling til at rykke frem.

Kaptajnens ængstelse for hans ven bragte ham i stærk sved og gjorde ham en tid lang ufølsom for togets bevægelser, hvori han nu deltog, og for hans smukke ledsagerindes ord. Men da hans uro havde lagt sig noget, hørte han af denne dame, at hun var enke efter en mr. Bokum, som havde været i toldfaget; at hun var mrs. MacStingers bedste veninde og anså hende for et mønster for sit køn; at hun ofte havde hørt tale om kaptajnen og nu håbede, at han angrede sit tidligere levned; at hun stolede på, at Bunsby påskønnede den lykke, der var blevet ham tildelt, men at hun frygtede for, at mandfolkene sjældent påskønnede en sådan lykke, førend de havde mistet den, med meget mere af samme surdej.

Under alt dette kunne kaptajnen ikke undgå at lægge mærke til, at mrs. Bokum stadig holdt øje med brudgommen og hver gang, de nærmede sig en gyde, der syntes at være gunstig til flugt, var på sin post for at afskære ham, hvis han skulle søge at undvige. Også den anden dame såvel som hendes mand, den lille herre med den højpuldede hat, holdt øjensynlig vagt, og det ulykkelige offer bevogtedes så nøje af mrs. MacStinger, at ethvert forsøg på flugt blev frugtesløst. Dette var endog klart for pøbelen, som tilkendegav sin opfattelse heraf ved stiklerier og råb, for hvilke den frygtelige MacStinger var ubøjelig ligegyldig, mens Bunsby selv syntes at være uden samling.

Kaptajnen gjorde mange forsøg på at tiltale filosoffen, om også kun med et enstavelsesord eller et signal, men de mislykkedes stadig på grund af vagtens årvågenhed og den altid for Bunsbys natur ejendommelige vanskelighed ved et ydre og synligt tegn at kunne vække hans opmærksomhed. Således nærmede de sig kapellet, en pyntelig, kalket bygning, der nylig var blevet lejet af den velærværdige Melchisedech Howler, som efter de indstændigste bønner havde samtykket i at lade verden bestå to år endnu, men havde underrettet sine tilhængere om, at den da ganske bestemt ville gå til grunde.

Mens den velærværdige Melchisedech læste nogle bønner, fandt kaptajnen lejlighed til at brumme brudgommen i øret:

"Hvordan står det til, min dreng?"

Hvortil Bunsby med en forglemmelse af den velærværdige Melchisedech, som kun hans fortvivlede forfatning kunne undskylde, svarede:

"Forbandet dårligt."

"Jack Bunsby, gør De dette hersens af egen fri vilje?"

Bunsby svarede: "Nej."

"Hvorfor gør De det da? Hvorfor ikke stikke af?"

"Hvad kan det nytte?" indvendte den modløse vismand. "Hun bringer mig op igen."

"Prøv på det," svarede kaptajnen. "Frisk mod! Nå! Nu er det tid! Stik af, Jack Bunsby!"

Men i stedet for at følge dette råd sagde Jack Bunsby med en ynkelig hvisken:

"Det begyndte alt sammen med Deres kiste. Hvorfor konvojerede jeg hende dog i havn den aften?"

"Min dreng, jeg troede, at det var Dem, der havde overvundet hende, ikke hende, der havde overvundet Dem. En mand med sådan en forstand som Deres!"

Bunsby frembragte kun et kvalt suk.

"Nå!" sagde kaptajnen og puffede til ham med sin albue. "Nu er det tid! Stik af! Jeg skal dække Deres tilbagetog. Det gælder friheden, Bunsby! Vil De, første gang?"

Bunsby var ubevægelig.

"Bunsby," hviskede kaptajnen, "vil De, anden gang?"

"Det gælder friheden, Bunsby!" foreholdt kaptajnen ham. "Vil De, tredje gang? Nu eller aldrig?"

Bunsby gjorde det hverken da eller senere, for straks efter var han viet til mrs. MacStinger.

Ceremonien sluttedes med en almindelig faren løs af den yngre del af familien på Bunsby, som de hilste med det kærlige navn fader, og af hvem de tiggede halvpence.

Da toget nu igen kunne ordne sig og gå til Brig Place, hvor et bryllupsmåltid ventede på det, vendte det tilbage, ligesom det var kommet, ikke uden at Bunsby af pøbelen modtog mange vittige lykønskninger til sin nye lykke. Kaptajnen fulgte med dem til gadedøren, men da han var blevet urolig over mrs. Bokums mildere væsen, som nu, da hun var fritaget for sin besværlige tjeneste, fik bedre tid til at vise interesse for ham, forlod han dem og fangen der, idet han foregav et aftalt møde og lovede snart at komme igen. Kaptajnen havde en anden grand til uro, når han med ængstet samvittighed tænkte på, at han havde været den første grund til Bunsbys besnærelse ved sin grænseløse tiltro til hin vismands hjælpemidler.

At vende tilbage til gamle Sol Gills uden først at gå hen og spørge til Dombey var aldeles uden for kaptajnens bestik. Da han var træt, satte han sig derfor op i en vogn og tilbagelagde nok så bekvemt sin rejse.

Jalousierne var slået ned, og der var så stille i huset, at kaptajnen næsten ikke turde banke på, men ved at lytte ved døren hørte han dæmpede stemmer indenfor tæt ved den, og da han bankede sagte på, lukkede Toots op for ham. Toots og hans kone var nemlig netop kommet.

Imidlertid var de ikke kommet så nylig, at mrs. Toots ikke havde taget barnet fra en eller anden og båret det ned, hvor hun sad og kælede for det. Florence bukkede sig ved siden af hende, og ingen ville kunne sige, hvem mrs. Toots kælede mest for, enten for moderen eller for barnet, eller hvem der var den kærligste, Florence mod mrs. Toots eller mrs. Toots mod hende eller de begge mod barnet, så yndig en lille øm og rørt gruppe var det.

"Men er Deres fader da så syg, min søde miss Floy?" spurgte mrs. Toots.

"Ja, han er meget, meget syg. Men, kære Susan, du må ikke tiltale mig således som i gamle dage. Og hvad er dette?" sagde Florence, idet hun forbavset rørte ved hendes klæder. "Din gamle kjole, kære veninde? Din gamle kappe, lokkerne og det hele?"

Susan brast i tårer og kyssede den lille hånd, der så forundret havde rørt ved hende.

"Kære miss Dombey," sagde Toots og trådte frem, "jeg skal forklare Dem det. Hun er en meget ualmindelig kvinde. Ikke ret mange kunne måle sig med hende! Hun har altid sagt – hun

sagde det, førend vi blev gift, og har sagt det lige til den dag i dag – at når De kom hjem, ville hun kun besøge Dem i den kjole, hun plejede at gå med, mens hun var i Deres tjeneste, for at hun ikke skulle forekomme Dem fremmed og De holde mindre af hende. Jeg beundrer selv kjolen. Jeg tilbeder hende med den på! Kære miss Dombey, hun vil atter være Deres pige, Deres opvarterske, alt, hvad hun før var, og mere til. Der er ingen forandring foregået med hende. Men, bedste Susan," sagde Toots, der havde talt med megen følelse og den højeste grad af beundring, "det eneste, jeg beder om, er, at du vil huske på lægen og ikke anstrenge dig for meget!"

61. Formildelse

Florence trængte til hjælp. Hendes faders trang dertil var stor og gjorde hendes gamle venindes hjælp uvurderlig. Døden stod ved hans hovedgårde. Allerede i forvejen kun en skygge af, hvad han tidligere havde været, svækket på sjælen og farlig syg på legemet, havde han lagt sit trætte hoved på det leje, hans datter havde beredt ham, og ikke siden løftet det op derfra.

Hun var altid hos ham. I almindelighed kendte han hende, skønt han ofte i sin vildelse forvekslede de forhold, han talte til hende under. Således kunne han undertiden tiltale hende, som om hans søn nylig var død, og sige, at selv om han intet havde sagt om, hvor trofast hun havde siddet ved den lille seng, havde han dog set det – havde han set det, og derpå skjulte han hulkende sit ansigt og udstrakte sin magre hånd. Undertiden spurgte han hende selv om hende.

"Hvor er Florence?"

"Her er jeg, fader, her er jeg."

"Jeg kender hende ikke!" kunne han da klage. "Vi har været adskilt så længe, at jeg ikke kender hende!" og så blev han overvældet af en isnende frygt, indtil hun kunne få ham rolig og kalde de tårer frem, hun til andre tider havde så ondt ved at standse.

Han gennemvandrede undertiden i flere timer skuepladserne for sine gamle idrætter og deriblandt mange, hvor han blev borte for Florence, mens hun lyttede. Han kunne gentage det barnlige spørgsmål: "Hvad er penge?" og gruble over det og tænke på det og ræsonnere mere eller mindre sammenhængende med sig selv for at finde et godt svar, som

om det spørgsmål aldrig var blevet ham gjort. Han kunne blive ved at gentage sit tidligere firmas navn tusinde gange, og hver gang drejede han hovedet på puden. Han kunne tælle sine børn – ét – to – standse og begynde forfra igen på den selvsamme måde.

Men dette var kun, mens hans ånd var mest forvirret. På alle de andre stadier af dens sygdom, og især når den var mest stadig, drejede den sig om Florence. Hvad han da oftest gjorde, var, at han genkaldte sig den aften, han nylig havde mindedes, den nat, da hun var kommet ned til ham, og forestillede sig, at hans hjerte gjorde ham bebrejdelser, og at han gik ud efter hende og op ad trappen for at sige hende det. Når han derpå forvekslede hin tid med de senere dage med de mange fodspor, forbavsedes han over deres tal og begyndte at tælle dem, mens han fulgte efter hende. Da viste der sig pludselig et blodigt fodspor mellem de andre, og med visse mellemrum begyndte døre at stå åbne, gennem hvilke der i spejle sås rædsomme billeder af blege mænd, som skjulte noget inde på brystet. Men stadig viste Florences fodspor sig mellem de mange og hist og her også blodige fodspor. Stadig gik hun i forvejen. Stadig fulgte den rastløse ånd tællende bag efter hende, altid længere bort, altid højere op, ligesom op til toppen af et vældigt tårn, som der skulle år til at bestige.

En dag spurgte han, om det ikke var Susan, der for lidt siden havde talt.

Florence svarede: "Jo, kære fader," og spurgte ham, om han ville se hende.

"Meget gerne," svarede han, og med ikke ringe skælven viste hun sig ved hans seng.

Det syntes at være en stor trøst for ham. Han bad hende ikke at gå, at være overbevist om, at han tilgav hende, hvad hun havde sagt, og at hun skulle blive. Florence og han var nu ganske anderledes, sagde han, og meget lykkelige. Nu skulle hun bare se! Og dermed trak han det blide hoved ned til sig på puden og lagde det ved siden af sig.

I denne tilstand lå han uger og dage. Omsider blev han rolig, mens han endnu lå som et svagt, mat billede af et menneske og talte så sagte, at man kun kunne høre, hvad han sagde, når man lagde øret ganske tæt til hans læber. Det var ham nu dobbelt behageligt at ligge og se igennem det åbne vindue ud på sommerhimlen og træerne og om aftenen på solnedgangen, og at iagttage skyggerne af skyerne og bladene og føle sympati med skygger. Det var så naturligt; for ham var livet og verden ikke andet.

Han begyndte nu at vise, at han tænkte på Florences umage, og gjorde ofte vold på sin svaghed for at hviske til hende: "Gå ud og rør dig, elskede barn, i den dejlige luft. Gå til din gode mand!" Engang, da Walter var inde i hans værelse, gav han ham tegn til, at han skulle komme hen og bukke sig ned til ham, og idet han trykkede hans hånd, hviskede han ham den forsikring, at han kunne betro ham sit barn, når han var død.

En aften henimod solnedgang, mens Florence og Walter sad inde i hans værelse, således som han så gerne så dem, begyndte Florence, der havde sin dreng på armen, tilfældigvis at synge for den lille fyr og sang den gamle melodi, hun så ofte havde sunget for det døde barn. I dette øjeblik kunne han ikke udholde det, men løftede sin skælvende hånd og bad hende standse; den næste dag derimod bad han hende gentage

melodien og at gøre det ret ofte om aftenen, og han lyttede da med bortvendt ansigt.

Engang sad Florence ved hans vindue med sin sykurv imellem sig og sin tidligere pige, der endnu trolig holdt hende med selskab. Han var faldet i søvn. Det var en smuk aften, og der var endnu to timer til, at det blev mørkt, og roen og stilheden havde gjort Florence meget tankefuld. Hun havde for øjeblikket glemt alt, undtagen at den nu så forandrede, i sengen liggende skikkelse første gang havde forestillet hende for hendes smukke moder, indtil Walter rørte ved hende og bragte hende til at fare sammen.

"Kære Florence," sagde Walter, "der er en nede, som ønsker at tale med dig."

Det forekom hende, at Walter så så alvorlig ud, og hun spurgte ham derfor, om der var hændet noget.

"Nej, nej, min ven. Jeg har selv set og talt med manden. Der er intet hændt. Går du ned?"

Florence lagde sin arm i hans, og efter at have overgivet sin fader til den sortøjede mrs. Toots, der sad så flittigt ved sit arbejde, som nogen sortøjet kone kunne, gik hun ned med sin mand. I den venlige lille dagligstue, der vendte ud til haven, sad en herre, der, idet hun trådte ind, stod op for at gå hende i møde, men på grund af en eller anden ejendommelighed ved sine ben drejede til siden og kun standsedes af bordet.

Florence huskede da på fætter Feenix, som hun først ikke havde genkendt i skyggen af bladene. Fætter Feenix tog hendes hånd og bragte hende sin lykønskning til hendes bryllup.

Af noget ubeskrivelig tvungent og ængsteligt i denne mands væsen, der, trods de uskyldige små løjerligheder, som klæbede

ved det, altid var en gentlemans, ligesom også af Walters væsen gættede Florence, at der efter denne indledning ville følge noget, som stod i en mere umiddelbar forbindelse med en eller anden hensigt.

"Jeg har sagt min ven, mr. Gay, hvis jeg tør have den ære at kalde ham således," sagde fætter Feenix, "at det glæder mig at høre, at min ven Dombey er i afgjort bedring. Jeg håber, at min ven Dombey ikke vil tage sig formuetabet alt for nær. Jeg kan ikke sige, at jeg nogen sinde selv har lidt noget stort formuetab, da jeg, egentlig talt, aldrig har haft nogen stor formue at tabe. Men så meget, som jeg har kunnet tabe, har jeg tabt, og jeg finder ikke, at jeg tager mig synderligt af det. Jeg ved, at min ven Dombey er en pokkers hæderlig mand, og det må være ham en stor trøst at vide, at dette er den almindelige mening."

Mere end nogen sinde følte Florence, at der ville komme noget, og ventede ivrigt på det.

Denne udsættelse af det egentlige spørgsmål gjorde hende ængstelig, og med stigende spænding så hun fra fætter Feenix hen på Walter.

"Kære ven," sagde Walter, "der er intet i vejen."

"Der er på ære intet i vejen," sagde fætter Feenix, "og det smerter mig dybt at have voldt Dem et øjeblikks uro. Den gunst, jeg har at udbede mig, er simpelthen den – men den synes i sandhed så overordentlig påfaldende, at jeg ville være min ven Gay i højeste måde taknemmelig, hvis han ville have den godhed at bryde – egentlig talt, isen."

På denne opfordring, og ikke mindre opfordret af det blik, Florence vendte imod ham, sagde Walter:

"Det er kun, kære Florence, at du vil køre til London med denne herre, som du kender."

"Og med min ven Gay – jeg beder om forladelse!" afbrød fætter Feenix ham.

"- og med mig – og aflægge et besøg et sted."

"Hos hvem?" spurgte Florence og så fra den ene hen på den anden.

"Hvis jeg," sagde fætter Feenix, "turde bede Dem om ikke at fordre svar på dette spørgsmål, ville jeg tillade mig at fremsætte denne bøn."

"Ved du det, Walter?" sagde Florence.

"Ja."

"Og finder det rigtigt?"

"Ja, og kun fordi jeg er overbevist om, at du også vil finde det rigtigt, skønt der kan være grunde til, at jeg mener, at det er bedst, at der ikke tales om det i forvejen."

"Hvis fader endnu sover eller kan undvære mig, hvis han er vågen, vil jeg straks følge med," sagde Florence. Og idet hun rejste sig stille op og så på dem med et lidt forskrækket, men tillidsfuldt blik, forlod hun værelset.

Da hun kom tilbage, talte de alvorligt med hinanden ved vinduet, og Florence kunne ikke andet end undres over, hvad det vel kunne være for et emne, der i så kort tid havde gjort dem så kendte med hinanden. Derimod undredes hun ikke over det kærlige og stolte blik, hvormed hendes ægtefælle brød af, da hun trådte ind, for hun så ham aldrig, uden at et sådant hvilede på hende.

Fætter Feenix bød Florence armen, og idet han pålagde sine egensindige ben, der syntes fast besluttede på at ville gå ud i

haven, den størst mulige tvang, førte han hende til døren og hjalp hende op i en vogn, der holdt færdig til at modtage hende.

Walter satte sig op, og de kørte.

Det var en tur på et par mil. Mens de kørte gennem nogle kedelige og statelige gader i den vestlige del af London, begyndte det at blive mørkt. Florence havde lagt sin hånd i Walters og så forskende og med tiltagende spænding ind i enhver ny gade, de drejede ind i.

Da vognen til sidst holdt uden for det hus i Brook Street, hvor hendes faders ulykkelige bryllup var blevet højtideligholdt, sagde Florence: "Walter, hvad er dette? Hvem bor her?" Og da Walter trykkede hende i hånden uden at svare, så hun op ad husets forside og opdagede, at alle vinduerne var lukket, som om der ingen boede i det. Fætter Feenix var imidlertid steget ud og bød hende hånden.

"Følger du ikke med, Walter?"

"Nej, jeg bliver her. Skælv ikke, du har intet at frygte, kæreste Florence!"

"Det ved jeg, Walter, når du er mig så nær. Det er jeg vis på, men –"

Døren lukkedes sagte op, uden at der var blevet banket på, og fætter Feenix førte hende fra sommeraftenens luft ind i det beklumrede, øde hus. Mere skummelt og brunt end før syntes det at have været siden bryllupsdagen og siden den tid stadig at have gemt mørke og sorg.

Florence gik skælvende op ad den mørke trappe og standsede med sin ledsager uden for døren. Han åbnede den uden at tale og bad hende ved et tegn om at gå ind i værelset indenfor.

Ved et bord ved vinduet, hvor der syntes at være blevet skrevet eller tegnet, sad en dame, hvis mod det hendøende lys vendte hoved hvilede på hendes hånd. Florence, der havde nærmet sig tvivlende, stod pludselig stille, som om hun havde mistet evnen til at røre sig. Damen drejede hovedet.

"Store Gud," sagde hun, "hvad er dette?"

"Nej, nej!" udbrød Florence, gysende tilbage, da hun rejste sig, og strakte hænderne ud for at holde hende borte fra sig.

"Moder!"

De stod og så på hinanden. Lidenskab og stolthed havde tæret på dette ansigt; men det var Ediths og endnu stadig skønt og majestætisk. Det var Florences ansigt, og trods al den forfærdelse, det udtrykte, røbede det dog medlidenhed, sorg og en taknemmelig, øm tanke. I begge ansigter stod forundring og frygt levende malet; stille og tavse så de på hinanden over den uigenkaldelige fortids sorte kløft.

Florence forandrede sig først. Hun brast i gråd og sagde af sit hjertes fylde: "Å moder, moder! Hvorfor skal vi mødes således? De var så god imod mig, da ingen anden var det; hvorfor skal vi nu mødes således?"

Stum og ubevægelig stod Edith foran hende. Hendes øjne var fæstet på hendes ansigt.

"Jeg vover ikke at tænke på," sagde Florence, "at jeg kommer fra faders sygeleje. Nu er vi aldrig adskilt, vil aldrig mere blive det. Vil De, at jeg skal bede ham om tilgivelse for Dem, moder, så skal jeg gøre det. Jeg er næsten vis på, at han vil tilgive Dem, når jeg beder ham derom. Gid også Himlen må gøre det og styrke Dem."

Edith svarede ikke et ord.

"Walter – jeg er gift med ham, og vi har en søn –" vedblev Florence frygtsomt, "holder nede ved døren og har ført mig herhen. Jeg vil sige ham, at De angrrer, at De har forandret Dem, og han vil, ligesom jeg, tale med fader; det ved jeg. Er der mere, jeg kan gøre?"

Uden at bevæge øje eller lem svarede Edith langsomt:

"Pletten på dit navn, på din mands, på dit barns navn, vil den nogensinde blive tilgivet, Florence?"

"Den er tilgivet! Gerne, gerne, både af Walter og mig. Er dette nogen trøst for Dem, er der intet, De kan være mere overbevist om. De – De," stammede Florence, "taler ikke om fader, men jeg er vis på, at det er Deres ønske, at jeg beder ham om hans tilgivelse."

Edith svarede ikke et ord.

"Jeg skal gøre det," fortsatte Florence. "Jeg skal bringe Dem den, hvis De vil tillade mig det, og da kunne vi måske tage afsked med hinanden og mere være, hvad vi før plejede at være for hinanden. Jeg gøs ikke, jeg gøs ikke tilbage for Dem, moder, fordi jeg var bange for Dem, eller fordi jeg frygtede for at skulle blive vanæret af Dem. Jeg ønsker kun at opfylde min pligt mod fader. Han holder meget af mig, og jeg elsker ham højt. Men jeg kan aldrig glemme, at De var så god imod mig. O, bed Himlen," udbrød Florence og kastede sig til hendes bryst, "tilgive Dem al denne synd og skam og tilgive Dem, at jeg ved mindet om, hvor god De var imod mig, ikke kunne lade dette være, hvis det er uret!"

Idet Edith ligesom bukkede under for hendes berøring, sank hun på knæ og faldt hende om halsen.

"Florence!" udbrød hun. "Min gode engel, hør mig, førend jeg atter bliver vanvittig, førend min halsstarrighed vender tilbage og tager mælet fra mig. Tro mig; ved min sjæls salighed, jeg er uskyldig!"

"Moder!"

"Skyldig i meget, skyldig i, hvad der for stedse danner en bred kløft imellem os, skyldig i, hvad der for hele min øvrige levetid må adskille mig fra renhed og uskyld – fra dig, fra hele jorden. Skyldig i en blind og lidenskabelig hævnerrighed, som jeg ikke engang nu angrer eller vil eller kan angre, men ikke medskyldig med den døde mand. Så sandt hjælpe mig Gud!"

Hun rakte knælende begge hænder i vejret.

"Florence," sagde hun, "reneste og bedste af alle naturer – du, som jeg elsker – du, der langt tilbage i tiden kunne have forandret mig og endog hos den kvinde, jeg er, tilvejebragte nogen forandring – tro mig, deri er jeg uskyldig, og lad mig endnu en gang, for sidste gang trykke dette dyrebare hoved til mit fortvivlede hjerte!"

Hun græd og var rørt. Havde hun forud oftere været således, ville hun nu have været lykkeligere.

"Intet andet i hele verden," sagde hun, "ingen kærlighed, intet had, intet håb, ingen trussel ville nogen sinde have fravristet mig dette forsvar. Jeg sagde, at jeg ville dø, uden at give noget tegn. Det kunne og ville jeg have gjort, hvis vi ikke var mødtes, Florence."

Edith var tavs nogle minutter, mens Florence sad ved siden af hende. Til sidst tog hun et forseglet brev op fra sit bryst.

"Længe var jeg i tvivl," sagde hun med dæmpet stemme, "om jeg i det hele skulle skrive dette for det tilfælde, at jeg skulle dø

pludseligt. Siden har jeg stadig overvejet, hvornår og hvorledes jeg skulle tilintetgøre det. Tag det, Florence. Sandheden står skrevet deri."

"Er det til fader?"

"Det er, til hvem du vil. Det gives til og modtages af dig. Han ville aldrig have fået det på nogen anden måde."

Atter sad de tavse i det tiltagende mørke.

"Moder," sagde Florence, "han har mistet sin formue; han har været døden nær; det er ikke engang vist, at han nogen sinde kommer sig. Er der intet, jeg skal sige ham fra dig?"

"Sagde du mig ikke, at han holdt meget af dig?"

"Jo!" svarede Florence med dirrende stemme.

"Sig ham, at det gør mig ondt, at vi nogensinde mødtes."

"Intet andet?" sagde Florence efter en pause.

"Sig ham, hvis han spørger, at jeg ikke angrer, hvad jeg har gjort – endnu ikke – for skulle det gøres i morgen igen, ville jeg gøre det. Men hvis han har forandret sig –"

Hun standsede. Der var noget i den tavse berøring af Florences hånd, som standsede hende.

"- Men da han har forandret sig, ved han, at det nu aldrig kunne ske. Sig ham, at jeg ville ønske, at det aldrig var sket."

"Må jeg sige ham, at det smertede Dem at høre, hvor meget han havde lidt?"

"Ikke," svarede hun, "hvis det har lært ham, at hans datter er ham meget kær. Den tid vil komme, da han ikke selv vil sørge over det, hvis det har givet ham denne lære."

"De vil ham vel og ønsker, at han skal blive lykkelig. Det er jeg overbevist om!" sagde Florence. "Å, må jeg, hvis jeg engang i tiden skulle finde grund til det, sige ham det?"

Edith sad og stirrede stift ud for sig med sine sorte øjne og svarede ikke, førend Florence havde gentaget sin bøn; da lagde hun sin hånd på hendes arm og sagde med den samme tankefulde stirren ud i mørket:

"Sig ham, at hvis han i sin nutid kunne finde en grund til at føle medlidenhed med min fortid, lod jeg ham bede om at gøre det. Sig ham, at hvis han i sin nutid kunne finde en grund til at tænke med mindre bitterhed på mig, lod jeg ham bede om at gøre det. Sig ham, at skønt vi er døde for hinanden og aldrig mere vil mødes på denne side af evigheden, ved han, at vi nu har én følelse tilfælles, som vi aldrig før har delt."

Hendes hårdhed syntes at vige, og der stod tårer i hendes sorte øjne.

"Derpå grunder jeg mit håb om," sagde hun, "at han vil fatte bedre tanker om mig og jeg om ham. Jo mere han elsker Florence, des mindre vil han hade mig. Jo stoltere og gladere han er ved hende og hendes børn, des mere vil han angre sin part i vort ægteskabelige livs mørke drøm. Da vil også jeg angre – sig ham det da – og huske på, at da jeg tænkte så meget på alle de årsager, der havde gjort mig til det, jeg var, burde jeg have taget mere hensyn til de årsager, der havde gjort ham til det, han var. Da vil jeg søge at tilgive ham hans part i skylden. Lad ham søge at tilgive mig min!"

"Å, moder," sagde Florence, "hvor det letter mit hjerte, selv ved et sådant møde og en sådan skilsmisse, at høre dette!"

"Sælsomme lyde i mine egne øren," sagde Edith, "og fremmede for klangen af min egen stemme! Men selv om jeg havde været den usle skabning, jeg har givet ham grund til at holde mig for, tror jeg dog, at jeg kunne have sagt dem, når jeg

havde hørt, at du og han var hinanden så kære. Lad ham altid føle, at jo kærere du bliver ham, des mere overbærende bliver han i sine tanker mod mig – des mere overbærende bliver jeg i mine tanker mod ham! Disse er de sidste ord, jeg sender ham. Og nu farvel, min elskede pige!"

Hun trykkede hende i sine arme og syntes at udøse hele sin kvindesjæl af kærlighed og ømhed.

"Dette kys til dit barn! Disse kys til en velsignelse over dit hoved! Min egen dyrebare Florence, min søde pige, far vel!"

"For atter at mødes!"

"Aldrig, aldrig! Når du forlader mig i dette mørke værelse, så tro, at du har forladt mig i graven. Husk alene, hvad jeg én gang var, og at jeg elskede dig!"

Og Florence forlod hende, uden at få hende at se igen, men ledsaget til det sidste af hendes omfavnelser og kærtegn.

Fætter Feenix mødte hende i døren og førte hende ind i den skumle spisestue til Walter, på hvis skulder hun grædende lagde sit hoved.

62. Slutning

En flaske, som længe har været udelukket fra dagens lys og er ganske lodden af støv og spindelvæv, er blevet sat frem i solskinnet, og den gyldne vin, den indeholder, udbreder glans over bordet.

Det er den sidste flaske af den gamle madeira.

"De har fuldkommen ret, mr. Gills," siger Dombey. "Det er en meget sjælden og delikat vin."

Kaptajnen, som hører til selskabet, stråler af glæde. Hans glødende pande omgives af en sand henrykkelse.

"Vi lovede os altid selv," bemærkede Gills, "Ned og jeg, mener jeg –"

Dombey nikker ad kaptajnen, der glinser mere og mere af målløs tilfredshed.

"- at vi engang ved lejlighed ville tømme denne, når Walter lykkelig og vel var kommet hjem, skønt vi aldrig tænkte på, at det skulle blive et sådant hjem. Har De derfor intet mod vort gamle indfald, vil vi indvie dette første glas med en skål for Walter og hans hustru."

"For Walter og hans hustru!" siger Dombey. "Florence, mit barn" – og vender sig om for at kysse hende.

"For Walter og hans hustru!" siger Toots.

"For Wal'r og hans hustru!" råber kaptajnen, "hurra!" og da kaptajnen ytrer stærk lyst til at støde sit glas mod et andet, rækker Dombey med villig hånd sit frem. De andre følger eksemplet, og der høres en glad og lystig klang, ligesom af en sagte ringen med bryllupsklokker.

Også anden gemt vin ældes ligesom i sin tid den gamle madeira, og støv og spindelvæv samler sig på flaskerne.

Dombey er en hvidhåret mand, hvis ansigt bærer dybe spor af sorg og lidelser; men de er spor af et uvejr, som har lagt sig for altid og efterladt en klar aften.

Ærgerrige planer plager ham ikke mere. Hans eneste stolthed er hans datter og hendes mand. Hans væsen er tavst, tankefuldt og stille, og han er altid sammen med sin datter. Miss Tox hører ikke sjældent til familieselskabet, ofrer sig ganske for det og er meget afholdt. Hendes beundring for hendes forud så statelige velynder er og har altid, siden hun hin morgen på Prinsessens Plads fik det stærke stød, været platonisk, men er ikke i mindste måde svækket.

Fra hans formues skibbrud er der ikke tilflydt ham andet end en årlig sum, der indløber, han ved ikke hvorledes, med en indtrængende bøn om, at han ikke vil søge at komme på spor efter dens kilde, og med den forsikring, at det er en gæld. Han har rådført sig om det med sin tidligere kontorist, der er sikker på, at det med al ære kan modtages og utvivlsomt hidrører fra en eller anden glemt omsætning i det gamle firmas tid.

Ungkarlen med de nøddebrune øjne er ikke længere ungkarl, men gift med den gråhårede kontorbetjents søster. Undertiden, men kun sjældent, besøger han sin tidligere chef. I sin historie og endnu mere i sit navn har den gråhårede kontorbetjent en grund til at holde sig tilbage fra sin tidligere principal, og da han bor sammen med sin søster og hendes mand, deler de denne tilbageholdenhed. Walter besøger dem undertiden – og Florence med – og det glade hus genlyder af dybe duetter for piano og violoncel og af harmoniske grovsmedes arbejder.

Og hvorledes går det Kadetten i disse forandrede dage? Ih, der står han stadig og stikker det højre ben frem, ivrigt optaget af vognene og holdende skarpere udkig end før, for han er nylig blevet malet op lige fra sin trekantede hat til sine spændesko, og oven over ham skinner med forgyldte bogstaver navnene: *Gills & Cuttle*.

Kadetten giver sig ikke af med det mindste andet end sin sædvanlige magelige forretning. Men i en omkreds af en halv mil fra den blå paraply på Leadenhall Square siger man, at nogle af Gills' gamle forsøg lykkes vidunderlig godt, og at han, i stedet for at være bagud for sin tid, som han troede, han var, egentlig havde været lidt forud for den og kun skulle have ventet, til tidens fylde kom. Man mumler om, at Gills' penge er begyndt at røre sig og øges temmelig hurtigt. Så meget er vist, at når han står i sin butiksdør i sin kaffebrune dragt, med sit kronometer i lommen og sine briller på panden, ser han ikke ud til at skulle dø af hjertesorg over kundernes udeblivelse, men synes at være glad og tilfreds, om end fuldt så tåget som fordum.

Hans kompagnon, kaptajn Cuttles, sind er opfyldt af en indbildt virksomhed, der er bedre end nogen som helst virkelighed. Kaptajnen er lige så overbevist om Kadettens vigtighed for landets handel og skibsfart, som han kunne være, hvis intet skib forlod Londons havn uden Kadettens hjælp. Hans henrykkelse over hans eget navn over døren er uudtømmelig. Tyve gange om dagen går han over gaden for at se på det fra den anden side og siger uforanderlig ved disse lejligheder: "Edward Cuttle, min dreng, kunne din moder have vidst, at du engang

skulle blive videnskabsmand, ville den gode gamle skabning sandelig have fået bak sejl!"

Men der kommer Toots i en voldsom fart halende ned på Kadetten, og Toots er ganske rød i ansigtet, da han bryder ind i den lille dagligstue.

"Det glæder mig at kunne underrette Dem om, at mrs. Toots har forøget familien."

"Det gør hende ære!" udbryder kaptajnen.

"Jeg ønsker Dem til lykke, mr. Toots!" siger gamle Sol.

"Mange tak," svarer Toots klukkende, "jeg er Dem meget taknemmelig. Jeg vidste nok, at det ville glæde Dem at høre det, og derfor kom jeg selv. Vi går formelig fremad. Der er Florence og Susan og nu en lille fremmed til."

"En kvindelig fremmed?" spørger kaptajnen.

"Ja, og ret glad er jeg derover. Jo oftere vi kan gentage denne mærkelige kvinde, des bedre, mener jeg."

"Stå støt!" siger kaptajnen og vender sig om mod den gamle kurveflaske uden hals, for det er aften, og Kadettens sædvanlige tarvelige forråd af piber og glas er kommet frem på bordet. "Det skal være hendes skål, og gid hun må få mange flere endnu!"

"Tak," siger den henrykte Toots. "Jeg tager imod skålen. Med Deres tilladelse vil jeg, da det ikke kan være ubehageligt for nogen, tage mig en pibe."

Toots begynder altså at ryge og er i sin åbenhjertighed meget snaksom.

"Af alle de mærkværdige eksempler, som denne herlige kvinde har givet på sin fortræffelige forstand, finder jeg intet mærkeligere end den fuldkommenhed, hun har fattet min hengivenhed for miss Dombey med."

Heri er begge hans tilhørere enige med ham.

"For De må vide," siger Toots, "at jeg aldrig har forandret mine følelser for miss Dombey. De er de samme, som de altid have været. Hun er endnu det samme strålende syn for mig, som hun var, førend jeg gjorde Walters' bekendtskab. Da mrs. Toots og jeg begyndte at tale om – kort sagt, den ømme lidenskab, ikke sandt?"

"Ja vel, ja vel, min dreng," siger kaptajnen, "som får os alle til at dreje rundt – hvorom De kan overhale bogen –"

"Det skal jeg ganske vist gøre; da vi begyndte at tale om sådanne ting, forklarede jeg hende, at jeg var, hvad man kunne kalde en vissen blomst, ikke sandt?"

Kaptajnen bifalder højligt dette billede og mumler, at af alle de blomster, der blomstrer, er ingen som rosen.

"Men du min Gud og fader," vedbliver Toots, "hun kendte mine følelser lige så godt som jeg selv. Der var intet, jeg kunne fortælle *hende*. Hun var den eneste person, der kunne, have stillet sig imellem mig og den tavse grav, og det gjorde hun på en måde, som aftvang mig en evig beundring. Hun ved, at der ingen er i verden, som jeg ser således op til som til miss Dombey. Hun ved, at jeg holder hende for den skønneste, den elskværdigste, den engleagtigste af hendes køn. Hvad siger hun om det? Forstandigheden selv. "Du har ret, min ven, det mener jeg med."

"Jeg med!" siger kaptajnen.

"Jeg med!" siger Sol Gills.

"Og," bliver Toots ved, "hvilken skarpsindig kvinde er ikke min kone! Hvilken iagttagelsesevne har hun ikke! Endnu i aftes, mens vi sad og nød vor ægteskabelige lyksalighed – hvilket på

ære og samvittighed kun er et svagt udtryk for mine følelser i min kones selskab – sagde hun, hvor mærkeligt det var at tænke sig vor ven Walters' nuværende stilling. "Der bliver han," siger min kone, "efter den første lange rejse med sin unge brud fri for at gå til søs" – som De ved, han blev, mr. Sols."

"Ganske rigtigt," siger den gamle instrumentmager glad.

"Der bliver han nu," siger min kone, "straks fri for det; får af det samme firma en meget vigtig og betroet stilling hjemme; viser sig atter værdig; klavrer med største hurtighed op ad stigen; understøttes på den allerheldigste tid med penge af sin onkel. – Ikke sandt, mr. Sols? Min kone har altid ret."

"Ja vel – nogle af vore savnede skibe er rigtignok kommet hjem, lastet med guld," svarede gamle Sol smilende. "Små skuder; men de er kommet min dreng til nytte."

"Netop, De vil aldrig se min kone tage fejl. "Der er han nu," siger denne højst mærkværdige "kvinde," således stillet – og hvad bliver følgen?" Læg vel mærke til dybden af min kones skarpsindighed, kaptajn Gills og mr. Sols. "Ih, at der lige under mr. Dombey's øjne lægges en grundvold, hvorpå der lidt efter lidt rejser sig en – en bygning, der måske vil blive mage til, måske overgå den, hvis herre han engang var, og hvis ringe begyndelse han" – en almindelig, men slem fejl, sagde Toots – "havde glemt. Således," sagde min kone, "vil dog en ny Dombey & Søn triumferende stige op" – nej "opstå", det var mrs. Toots ord – "fra hans datter."

Med hjælp af sin pibe – som Toots er overordentlig glad ved at anvende i deklamatoriske øjemed, da dens egentlige brug er ham ubehagelig – lader han sin kones profetiske udtalelse

vederfares en sådan retfærdighed, at kaptajnen i den højeste grad af spænding kaster sin hat fra sig og udbryder:

"Sol Gills, De videnskabsmand og min gamle kompagnon, hvad sagde jeg til Wal'r, at han skulle overhale den aften, da han første gang kom hjem fra kontoret? Var det ikke: "Vend om, Whittington, lordmayor i London, og når du er blevet gammel, vil du aldrig mere forlade det." Var det ikke de samme ord, Sol Gills?"

"Jo, jeg husker dem godt."

"Så vil jeg sige jer noget," siger kaptajnen, idet han lægger sig tilbage i sin stol og sætter sit bryst i lave til et vidunderligt brøl. "Jeg vil synge "Den Yndige Peg" helt igennem for jer, og stå støt begge to og fald i med i kor!"

Gemt vin bliver ældre, ligesom i sin tid den gamle madeira, og støv og spindelvæv samler sig på flaskerne.

Høstdage stråler, og nede på strandbredden ses hyppigt en ung dame og en hvidhåret herre. Hos dem eller i nærheden af dem er to børn, en dreng og en pige, og en gammel hund følger i almindelighed med dem.

Den hvidhårede herre spadserer med den lille dreng, taler med ham, hjælper ham, når han leger, vogter på ham og holder øje med ham, som om han var hans livs formål. Er han takkefuld, bliver den hvidhårede herre ligeledes takkefuld, og undertiden, når drengen sidder ved siden af ham og ser ham op i ansigtet, mens han spørger om et eller andet, tager han den spæde hånd i sin og glemmer at svare. Da siger barnet:

"Bedstefa'er, ligner jeg nu igen min stakkels lille onkel så meget?"

"Ja, Paul. Men han var så svagelig, og du er så rask."

"Ja, jeg er meget rask."

"Og han lå i en lille seng ved stranden; men du kan springe omkring."

Og derpå vandrer de videre, for den hvidhårede herre holder mest af at se drengen tumle sig, og ligesom de følges ad, således følger historien om det bånd, der forener dem, med dem.

Men kun Florence kender omfanget af den hvidhårede herres kærlighed til den lille pige. Den historie kommer ikke således for dagen. Barnet selv undres næsten over den hemmelighedsfuldhed, han iagttager imod hende. Han gemmer hende i sit hjerte. Han kan ikke tåle at se hende sidde alene. Han bilder sig ind, at hun føler sig tilsidesat, selv om dette aldrig er tilfældet. Han lister sig bort for at se på hende, når hun sover. Det er en af hans bedste glæder, at hun kommer og vækker ham om morgenen. Han er blidest og kærligst imod hende, når ingen er til stede. Da siger barnet undertiden:

"Kære bedstefa'er, hvorfor græder du, når du kysser mig?"

Han svarer kun: "Lille Florence! Lille Florence!" og stryger de lokker bort, som skygger for hendes alvorlige øjne.

Om "Dombey og Søn"

Forfatter: Charles Dickens (1812-1870).

Første udgave: *Dealings with the Firm of Dombey and Son: Wholesale, Retail and for Exportation*, udgivet i månedlige hæfter fra 1. oktober 1846 til 1. april 1848 (Bradbury and Evans, London). Bogudgave samme forlag, 1848.

Denne udgave efter: Charles Dickens' samlede værker. Fjerde gennemsete udgave. 18.+19. bind: *Forretninger med firmaet Dombey & Søn, en gros, en detail og eksport*. Oversat fra engelsk ved L. Moltke. F. H. Eibes og J. Erslevs Forlag, København 1893.

Oversætter: Ludvig Moltke (1805-1872).

Redigeret af: Vivi N. Jensen.

Forside: Felix Stowe Moscheles (1833-1917): *Paul and Florence Dombey* (1866).

ISBN 978-87-7628-344-5

2. ebogsudgave, tidligere udgave ISBN 978-87-7979-618-8 (Ølstykke 2018).

© 2026 eBibliotek 1800

www.ebib1800.dk

Note 1:

B. A.: Bachelor of Arts, en universitetsgrad, der omtrent svarer til vort Student. *Overs. anm.*